GHEORGHE MOLDOVAN

LITERATURA SURDOLOGICĂ ÎN ROMÂNIA INTERBELICĂ

EDITURA POLITEHNICA

https://biblioteca-digitala.ro

Colecţia "SINTEZE"

LITERATURA SURDOLOGICĂ ÎN ROMÂNIA INTERBELICĂ

https://biblioteca-digitala.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MOLDOVAN, GHEORGHE
Literatura surdologică în România interbelică / prof. gr. I. Gheorghe Moldovan. – Timişoara : Editura Politehnica, 2015
Bibliogr.
ISBN 978-606-554-892-3

376.33

https://biblioteca-digitala.ro

Prof.gr.I Gheorghe MOLDOVAN

LITERATURA SURDOLOGICĂ ÎN ROMÂNIA INTERBELICĂ

Colecţia "SINTEZE"

EDITURA POLITEHNICA
TIMIŞOARA - 2015

https://biblioteca-digitala.ro

Copyright © Gheorghe Moldovan şi Editura Politehnica, 2015

Toate drepturile sunt rezervate autorului şi editurii. Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă prin indiferent ce formă, fără acordul prealabil scris al autorului Moldovan Gheorghe şi al Editurii Politehnica.

EDITURA POLITEHNICA
Bd. Republicii nr. 9
300159 Timişoara, România

Tel./Fax. 0256/403.823
E-mail: editura@upt.ro

Consilier editorial: Prof.dr.ing. Sabin IONEL
Redactor: Claudia MIHALI
Coperta 4 (foto): Anca Silvia BUZATU

Bun de imprimat: 11.11.2015
Coli de tipar: 49,5
C.Z.U. 376.33
ISBN 978-606-554-892-3

Tipar executat la S.C. URCXEDOS S.R.L. Timişoara

https://biblioteca-digitala.ro

Dedic această carte împlinirii, la 1 octombrie 2015, a 130 de ani dela înființarea Școlii de Surdomuți a orașului Timișoara.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

PREFAȚĂ

(Apărută la Ediția a II-a, din anul 2017, imprimată electronic pe C.D.)

”It is with a kind of fear that I begin to write the history of my life.”
Hellen Keller

Orice carte despre istorii particulare este scrisă cu teamă. Și orice carte scrisă din perspectivă istorică necesită un anumit tip de curaj, care permite asumarea unor selecții, interpretări și perspective particulare. Istoria surzilor din România interbelică, scrisă prin prisma publicațiilor de specialitate, reprezintă un act nu doar de mare curaj, ci și un act de justiție culturală la adresa unei comunități adeseori marginalizate.

Conceperea unei astfel de istorii presupune multiple decizii dificile, pe care domnul profesor Gheorghe Moldovan le-a luat cu o îndârjire sistematică. Prima decizie a fost cea a circumscrierii diacronice a studiului. După studii anterioare asupra debutului surdologiei în Banat, de data aceasta domnul profesor Moldovan a decis să extindă aria de studiu la nivelul întregii țări, exact în perioada de după Marea Unire. Deși surdologia din marile provincii românești s-a dezvoltat diferit, circulația ideilor, cărților și profesioniștilor a fost constantă. Perioada interbelică a marcat tendința de uniformizare și organizare unitară a învățământului surdologic. Perioada postbelică reprezintă o istorie mult diferită, mai restrictivă. Astfel, decizia alegerii perioadei interbelice aduce două beneficii. Prima este că nu prezintă istorii disparate ale provinciilor istorice. A doua este că prezintă istoria unui efort de coagulare a tradițiilor particulare într-o practică națională.

O altă decizie dificilă a fost cea a conținutului studiat. Literatura surdologică este diversă, de la articole de popularizare la tratate științifice, de la manuale școlare la publicații și periodice ale surzilor. Centrarea pe o singură categorie ar fi fost, fără îndoială, decizia facilă și academică, dar domnul profesor Moldovan a înțeles că orice eliminare înseamnă o renunțare la o imagine corectă și completă a literaturii surdologice interbelice. În cea mai pură tradiție pozitivistă, domnul profesor Moldovan a ales calea mai grea, aceea de a prezenta, pe cât se poate de exhaustiv și

https://biblioteca-digitala.ro

obiectiv, întreaga literatură surdologică. O mențiune aparte merită secțiunea care trece în revistă modul în care surzii sunt oglindiți în beletristica perioadei studiate. Astfel, obținem o imagine a atitudinilor cu privire la surzi, înțeleasă ca o comunitate distinctă, minoritară.

În fine, cea mai dificilă decizie este cea a poziționării epistemice și etice față de obiectul de studiu. Tendința actuală a cercetătorilor este de a aborda o poziție critic-emancipatoare, centrată pe sublinierea inechităților istorice la care sunt supuse grupurile minoritare, pe relația de putere dintre cei care modelează discursul oficial și cei care sunt subiectul acestui discurs. Domnul profesor Moldovan păstrează o poziție tradițională, pozitivistă, prin care preferă să prezinte documentele analizate pe cât de precis este posibil, lăsând cititorului sarcina de a atribui judecățile de valoare. Sintezele de la finalul fiecărei secțiuni prezintă opiniile personale, formate în anii de studiu și documentare în domeniu, dar fiecare afirmație este susținută de date precise, citate autorizate și mențiuni documentare. Faptul că domnul Moldovan reușește să corecteze erori apărute în lucrări anterioare referitoare la istoria surdologiei nu face decât să sporească valoarea documentară a lucrării de față.

O astfel de istorie, a unui grup minoritar, din perspectiva literaturii specifice, într-o perioadă limitată din punct de vedere cronologic, poate părea a fi un demers interesant pentru o categorie extrem de restrânsă de cititori. În realitate, lucrarea de față are toate motivele de a fi considerată o lucrare de interes general.

În primul rând, prin acuratețea ei, este una dintre cele mai obiective și precise decupaje de realitate interbelică. Toate frământările educației românești interbelice sunt reflectate în această lucrare, de la căutările teoretice, la preocuparea pentru integrarea tradițiilor pedagogice diverse într-un sistem unitar și până la modul în care discipline noi, precum psihologia, au fost integrate în practica pedagogică.

În al doilea rând, lucrarea permite și obligă cititorul la comparații cu situația actuală a psihopedagogiei românești. Este de remarcat faptul că focarele de literatură de specialitate au rămas acele centre universitare în care există o tradiție bogată de școlarizare a surzilor. De asemenea, este de remarcat bogăția editorială interbelică. O inventariere a aparițiilor editoriale contemporane nu avem, dar este de bănuit că peste 75-100 de ani, literatura de specialitate actuală se va dovedi mai puțin relevantă. Există mai multe explicații posibile pentru această stare de fapt. Perioada interbelică era o perioadă de pionierat, după apariția la finalul secolului XIX a primelor școli și a manualelor destinate unui uz restrâns, perioada interbelică cunoaște o dezvoltare semnificativă a științelor educației și psihopedagogiei speciale. Apare nevoia de popularizare, în special în rândul cadrelor didactice, a

https://biblioteca-digitala.ro

abordărilor specifice surdologiei. Noile cunoștințe din psihologie, medicină, sociologie și educație, permiteau sinteze creative în domeniu. Nu în ultimul rând, practicile din diferite instituții sunt confruntate și analizate comparativ. O situație relativ asemănătoare am trăit-o cu toții după 1989 în ceea ce privește integrarea copiilor cu dizabilități, în general, și a celor cu deficiență de auz, în particular. Dacă în perioada contemporană accentul s-a pus pe împrumutarea de metode și modele de integrare, în perioada interbelică învățământul medico-pedagogic s-a centrat pe impunerea unei abordări naționale. O altă explicație, legată organic de prima, poate fi faptul că specialiștii din perioada interbelică erau preocupați de răspândirea ideilor psihopedagogice în țară, la nivelul dascălilor, pe când acum, literatura de specialitate tinde spre internaționalizare și neglijează dimensiunea națională a pregătirii profesorilor de specialitate.

Desigur ca acum activăm într-un cadru instituțional mai dezvoltat, mai „așezat". Dar acest lucru nu înseamnă că toate frustrările, încercările de organizare a unui învățământ de specialitate pentru surzi, dificultățile de a convinge autoritățile să facă pașii instituționali necesari, regăsibile în perioada interbelică nu sunt la fel de actuale și astăzi, la un alt nivel, în alt context.

Al treilea motiv pentru care cartea este de interes general, este că ea permite oricărei persoane interesate să refacă demersul de cercetare al domnului profesor Moldovan, care a avut eleganța de a semnaliza fiecare sursă utilizată, dar și locurile în care acestea pot fi consultate. Sursele citate, în special manualele, nu și-au pierdut actualitatea, în sensul în care nu există la această oră multe manuale mai bune sau mai utile în literatura contemporană, ceea ce face posibilă utilizarea cărții ca resursă de documentare.

Dincolo de informațiile extrem de interesante oferite de domnul profesor Moldovan, se cuvine să remarcăm onestitatea, respectul și dragostea evidentă pentru pionierii surdologiei din România. Întreg demersul istoric este o recuperare a memoriei acestor oameni, indiferent dacă sunt din București, Cluj, Timișoara sau Cernăuți. Este important să le păstrăm vie memoria, pentru că ea este parte din identitatea noastră profesională, din devenirea psihopedagogiei speciale românești. Dacă surdologia din vechiul Imperiu Austro-Ungar este mai puțin cunoscută de către specialiștii din vechiul Regat, în parte și datorită faptului că ei au scris în alte limbi decât româna, perioada interbelică oferă repere naționale în domeniu cum sunt Atanasiu, Rusceac, Crăiniceanu, Zsutty sau Ciorănescu.

Învățământul pentru surzi este, încă, unul destul de nișat, cu puține institute și școli speciale. Aceste școli cunosc o scădere accentuată a populației de copii surzi, în parte datorită integrării, în parte datorită

https://biblioteca-digitala.ro

screeningurilor timpurii și protezărilor. Provocările pe care le întâlnesc astăzi profesorii surdologi sunt diferite, cea mai mare provocare fiind de a se adapta la un nou sistem de învățământ. Și acum, ca și în perioada interbelică, expertiza specialiștilor este puțin valorificată de către autorități. Acum, ca și în perioada interbelică, o generație de profesori sunt demoralizați și dezarmați în fața provocării de a școlariza studenți surzi (un exemplu fiind profesorii universitari care au studenți surzi). Lecția pe care o putem învăța de la generația interbelică este că pasivitatea și indiferența nu sunt o soluție viabilă. Avem de învățat entuziasmul, spiritul de luptă, atitudinea proactivă și creativă, abnegația, nu doar față de o profesie, ci față de o vocație.

După cum spuneam, parafrazând-o pe Hellen Keller, scrierea unei istorii începe cu teamă și e continuată cu curaj, un curaj prin care domnul profesor Moldovan, demonstrează că, în spirit, continuă tradiția curajoasă interbelică.

Conf. univ. dr. Mihai Florin Predescu
Universitatea de Vest Timișoara
Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

https://biblioteca-digitala.ro

Motto :

„Trecutul, mai mult sau mai puțin fantastic sau, ulterior, mai mult sau mai puțin organizat, lucrează asupra viitorului cu o forță comparabilă aceleia a prezentului însuși. Sentimentele și ambițiile, în loc să fie rod al percepțiilor și datelor actuale, se înfierbântă de amintirile de lectură, de amintirile amintirilor. Caracterul real al istoriei rezidă în participarea la istorie. Ideia de trecut nu dobândește sens și nu constituie o valoare decât pentru omul care găsește în el însuși pasiunea pentru viitor. Viitorul, prin definiție, nu are reprezentare. Istoria îi conferă mijloacele de-a fi gândit. Ea formează, pentru imaginație, o adevărată panoramă a situațiilor și catastrofelor, o galerie de strămoși, o formulare de acte, expresii, atitudini, de decizii oferite instabilității și incertitudinii noastre, pentru a ne ajuta să devenim. […] Istoria alimentează istoria.”

Paul Valéry

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

INTRODUCERE.

„DE CE PERIOADA INTERBELICĂ ?”

Sfârșitul Primului Război Mondial a adus îndeplinirea secularului ideal al românilor de a fi uniți în granițele aceleiași țări. Realizarea politică a acestui vis era doar începutul unui amplu proces de organizare a tuturor instituțiilor statului, dezvoltate anterior, mai mult sau mai puțin, în interiorul diferitelor țări existente înaintea marii conflagrații mondiale. Alături de instituțiile principale, ce stau la baza oricărei societăți și care se reorganizau în funcție de noile condiții geo-politice, în mod timid, își făcea apariția și firavul „învățământ pentru anormali (deficienți)”, care urma să primească curând numele de ***„învățământ medico-pedagogic”.*** El era compus din câteva școli, existente pe ambele versante ale Carpaților, specializate în instruirea surdomuților, orbilor, a debililor mintali și a celor cu tulburări de comportament. Alături de ele se afla un mic colectiv de specialiști, dornici să ridice sectorul lor de activitate la nivelul școlilor din Europa occidentală.

Anii 1919 și 1920 au marcat o serie de acțiuni prin care specialiștii în domeniu încercau să pună bazele unei organizări naționale a acestui învățământ, însă, anii 1921 și 1922 marchează două evenimente editoriale, petrecute la cele două capete ale țării și pe care, pe drept cuvânt, le putem denumi **„acte de naștere a învățământului medico-pedagogic din România”.**

Primul eveniment s-a petrecut **în anul 1921**, în vestul țării, **în localitatea Ineu – Jud. Arad,** unde un oarecare **Dârlea P.** sau **Bârlea P.** (diferitele bibliografii utilizează când un nume, când altul) a editat lucrarea **„Problema institutelor medico-pedagogice din patria noastră. Început de medico-pedagogie română”.** Din păcate această lucrare nu a putut fi găsită. Faptul că este necunoscută la toate bibliotecile din țară mă face să cred că nu este vorba despre o broșură, ci despre un articol.

Cel de al doilea eveniment s-a petrecut **în anul 1922 la Iași.** Este vorba de apariția cărții **PEDAGOGIA MEDICALĂ**, scrisă de **Constantin V. Bușureanu.**

https://biblioteca-digitala.ro

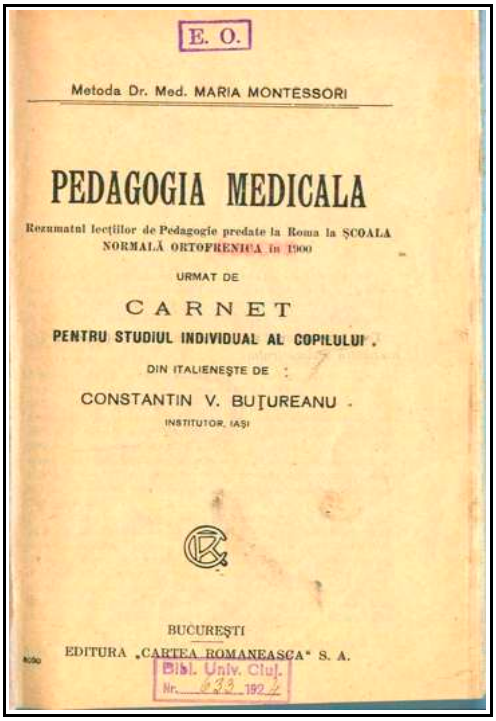
E. O.

Metoda Dr. Med. MARIA MONTESSORI

PEDAGOGIA MEDICALA

Rezumatul lecțiilor de Pedagogie predate la Roma la ȘCOALA NORMALĂ ORTOFRENICA în 1900

URMAT DE

CARNET

PENTRU STUDIUL INDIVIDUAL AL COPILULUI

DIN ITALIENEȘTE DE :

CONSTANTIN V. BUȚUREANU

INSTITUTOR, IAȘI

BUCUREȘTI

EDITURA „CARTEA ROMANEASCA" S. A.

Bibl. Univ. Cluj.
Nr. 633 192

Autorul, un institutor ieșean, absolvise în anul 1900 cursurile de pedagogie ale Școlii Normale Ortofrenice din Roma și a rămas profunt impresionat de metodele pedagogice ale Mariei Montessori. Întors în țară, a fost cel care, pentru prima dată, a popularizat în România această metodă pedagogică revoluționară, traducând diferite scrieri ale renumitei italience. Așa s-a întâmplat că, în anul 1922 a tradus și cartea referitoare la educarea copiilor cu deficiențe, atrăgându-ne de la început atenția că ***„a întinde o mână de ajutor acestor nenorociți pe care natura i-a lăsat într-o stare inferioară față de semenii lor"*** este ***„una din datoriile cele mai imperioase, care preocupă din ce în ce mai mult societatea".***

Cartea nu se referă la un anumit tip de deficiență, ci la întregul învățământ, care atunci se numea medico-pedagogic și autorul ne explică motivele pentru care această denumire este corectă. Aceste motive se bazează pe faptul că, educația propriu-zisă a *„copiilor anormali"* trebuie să fie precedată de o *„educație igienică"* și o *„educație medicală"* fără de care nu putem beneficia de aportul unui organism sănătos, căruia să îi aplicăm apoi educația propriu-zisă. Aflăm, în cadrul cărții, importanța examenelor medicale care pot recomanda, individual, fiecărui copil, eventuale băi calde sau reci, băi de abur sau masaje și ni se explică importanța lor pentru revigorarea organismului, sau pentru întărirea unor organe slăbite. De asemenea, cei care conduc instituții pentru copii deficienți, pot fi îndrumați în stabilirea alimentației diferențiate, funcție de eventualele disfuncții ale aparatului digestiv. Acestea, alături de dezvoltarea musculaturii, de educarea simțurilor și crearea unui mod de viață civilizat, sunt obiective asumate pentru a căror realizare ni se oferă un set de îndrumări deosebit de utile. Nu este ocolită nici educația propriu-zisă a celor deficienți. Este expus pe larg, modul în care trebuie să se facă *„citirea și scrierea simultane"* , *„desemn și scriere", „gramatica", „istoria", „geografia", „aritmetica",* dar și probleme de *„educație morală"* și purtare.

https://biblioteca-digitala.ro

Partea a doua a cărții se ocupă de ***„studiul individual al copilului”*** și profesorii sunt îndemnați să adopte un model de evidență, care trebuie să se bazeze pe datele personale ale elevului (familie, starea socială, starea de sănătate, antecedente, datele fizice, evoluția sa în școală, observații pedagogice și psihologice).

Putem concluziona că apariția acestei cărți stabilea anumite direcții de acțiune pentru toți cei care se ocupau cu educarea diferiților copii cu deficiențe. În lucrarea de față ne vom ocupa, cu predilecție, de problemele de surdologie și se cuvine să revenim la acest tip de învățământ.

La fel ca toate celelalte instituții românești şi cele de surdomuţi erau, înaintea Primului Război Mondial, sub conducerea guvernelor ţărilor din care făceau parte. Astfel, Vechiul Regat al României, compus din Ţara Românească, Moldova şi Dobrogea, dispunea de un singur institut de surdomuţi, înfiinţat în 1863 pe lângă Azilul „Elena Doamna” din Bucureşti şi care, după mutarea sa în mai multe locaţii, din anul 1895 a fost stabilit definitiv la Focşani [Mitrea-1968].

Basarabia, aflată până la 1918 sub stăpânirea Imperiului Ţarist, nu dispunea de nici o formă de educare a surdomuţilor.

Bucovina a făcut parte din Austria și în anul 1908 își înființase la Cernăuți un institut de surdomuți [Atanasiu-1933-a-p.174-176] și [Cernăuți-1919/20-p.3].

Ardealul şi Banatul aparţinuseră de Ungaria şi dispuneau de trei institute de surdomuţi, la Timişoara (din 1885) [Schäffer-1890-p.20], Arad (din 1885) [Elias-1907-p.4] şi Cluj (din 1888) [Atanasiu-1933-a-p.171].

Literatura surdologică, existentă înaintea Primului Război Mondial, diferea şi ea de la o provincie la alta. În Vechiul Regat al României au apărut la sfârşitul secolului XIX două cărţi referitoare la educarea surdomuţilor. Prima a fost în 1884. Autorii erau E. Baican şi E. Ionescu, iar cartea se întitula *„Noţiuni de articulaţie, sau instrucţiuni pentru a face să vorbească surdomuţii”*. Cea de a doua era o traducere făcută de Eniu Bălteanu a lucrării lui Goguillot (Paris 1889). Ea a apărut la Bucureşti în 1896 sub titlul *„Cum îi facem să vorbească pe surdomuţi”* [Crăiniceanu-1925-p.40].

În mod paradoxal, în momentul apariţiei, aceste două cărţi erau totalmente inutile deoarece, la unicul institut de surdomuţi din Vechiul Regat se utiliza metoda gestuală, iar cărţile erau scrise în spiritul metodei oraliste. Abia după angajarea, în 1900, a profesorului Mihail I. Ionescu, specializat la Paris, la Institutul de Surdomuţi din Focşani s-a trecut la educarea surdomuţilor după metoda orală. În afara acestor două cărţi, până

https://biblioteca-digitala.ro

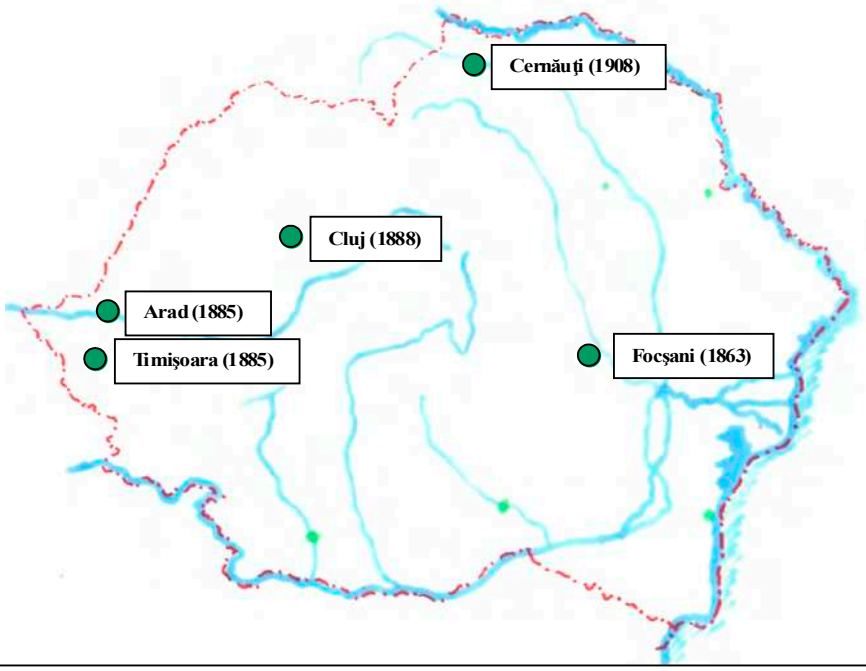

INSTITUTELE DE SURDOMUȚI DIN ROMÂNIA LA TERMINAREA PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

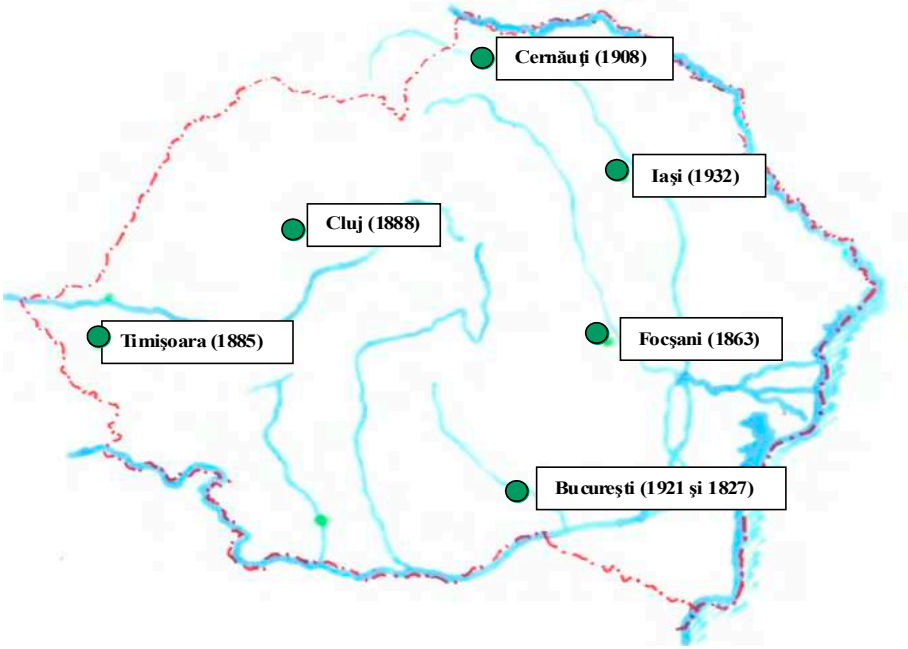

INSTITUTELE DE SURDOMUȚI DIN ROMÂNIA ÎNTRE CELE DOUĂ RĂZBOAIE MONDIALE

https://biblioteca-digitala.ro

la sfârşitul Primului Război Mondial, în Vechiul Regat nu a mai fost editată nici o altă carte cu conţinut surdologic.

Situaţia era complet diferită în Ardeal şi Banat. Institutele de surdomuţi din aceste provincii dispuneau de o bogată literatură de specialitate, scrisă în limbile germană şi maghiară. Ca exemplu, putem oferi situaţia institutului timişorean pentru surdomuţi, în biblioteca căruia, în anul 1914, se găseau 184 de volume dedicate învăţământului special (numit şi de pedagogie terapeutică, sau medico-pedagogie) şi 243 de volume de pedagogie generală şi psihologie generală. De asemenea, institutul era abonat la ... douăsprezece (!!!) publicaţii periodice (reviste), care tratau problematica învăţământului pentru deficienţi. Dintre acestea, patru reviste apăreau în limba germană şi opt în limba maghiară [Zador].

În Bucovina, legată administrativ direct de Viena, situaţia era asemănătoare, cu precizarea că literatura de specialitate era predominant în limba germană.

Ne putem imagina că, în momentul formării României Mari s-au reunit cinci institute pentru surdomuţi, provenite din ţări diferite, cu tradiţii diferite şi cu dotări diferite. A fost momentul în care, din punct de vedere administrativ, s-a format un sistem românesc al învăţământului pentru surdomuţi.

De-a lungul perioadei interbelice această reţea şcolară, destinată surdomuţilor, a suferit modificări. În anul 1921 institutul arădean şi-a schimbat profilul. A renunţat la surdomuţi şi s-a orientat spre educarea orbilor [Crăiniceanu-1925-p.40]. Tot în anul 1921, la Bucureşti s-a înfiinţat un institut pentru fetele surdomute, iar în anul 1927 unul pentru băieţii surdomuţi. Ultimul institut de acest gen, înfiinţat în România interbelică, a fost cel din Iaşi, în anul 1932, întregind la şapte această reţea de învăţământ special [Atanasiu-1933-a-p.176-178].

Existenţa unei reţele şcolare pentru surdomuţi nu rezolva toate problemele. La institutele provenite din fostul Imperiu Austro-Ungar, problema principală era trecerea la predarea în limba română. Dacă la şcolile cu copii normali acest proces prezintă unele dificultăţi, în cazul şcolilor pentru surdomuţi dificultăţile sunt uriaşe. Fiecare limbă are foneme specifice. Surdomuţilor, care au început procesul de demutizare într-o limbă, este deosebit de dificil să le schimbi limba de predare. Lipsindu-le auzul, ei vor face faţă cu greu noilor procedee prin care ar trebui să se deprindă cu regulile de pronunţare ale altei limbi. De asemenea, profesorii trebuiau să-şi reanalizeze metodele de ordonare a sunetelor pe care urmăreau să le obţină.

https://biblioteca-digitala.ro

Acesta era doar primul pas. Problema majoră consta în faptul că în cadrul acestei reţele şcolare trebuia să se formeze un sistem surdologic românesc, care să fie dotat cu programe analitice, literatură surdologică românească, metode adecvate limbii şi regulamente de funcţionare.

Problematica educării surdomuţilor este total diferită de toate celelalte ramuri ale învăţământului. Pentru a înţelege în ce constă acest specific, voi cita explicaţiile date de profesorul Mihail I. Ionescu de la Institutul de Surdomuţi din Focşani, şi utilizate de Dr. Gheorghe Crăiniceanu în recenzia făcută la lucrarea : ***„Curs special pentru surdo-muţi, bâlbâiţi, idioţi, etc.”,*** apărută în anul 1922 [Crăiniceanu-1922]. (Textul citat l-am păstrat în stilul identic al perioadei în care au apărut cele şase volume ale lucrării menţionate).

„Până la vârsta şcolară, surdomuţii trăiesc într-un veşnic întuneric din punct de vedere intelectual. Inteligenţa lor nu s-a putut cultiva şi îmbogăţi decât cu un număr foarte restrâns de noţiuni, şi acestea vagi, fiind mai mult rezultatul instinctului decât al judecăţii. Aceasta pentru că cele mai multe noţiuni le căpătăm prin ajutorul vederii şi auzului reunite, dar nu putem căpăta aproape nimica când auzul lipseşte. Spre a dovedi aceasta, n-avem decât să comparăm pe orbi, care n-au vedrea, dar au auzul, cu surdomuţii, care au contrariul, şi vom vedea că, din punct de vedere intelectual, cu un elev orb putem comunica întocmai ca şi cu unul normal, având absolut identică şi limba ca mijloc de comunicare şi inteligenţa normală şi dezvoltată ca şi a noastră, afară de un mic număr de noţiuni de culoare, formă, etc. ce se capătă prin vedere şi care îi lipsesc.

Cu un surdomut se schimbă lucrurile. Dânsul vine la şcoală, din punct de vedere intelectual, într-o stare aproape ca a animalelor, în viaţa cărora instinctul şi simţul de comunicare joacă rolul principal.

Care e mijlocul de comunicare între profesor şi surdomutul adus la şcoală?

El n-are limba maternă ca şi cei normali, ci numai nişte gesturi naturale, foarte simple şi rudimentare, mai mult gesturi de acţiune. Dar inteligenţa lui cum e? Într-un întuneric complet, căci n-a avut putinţa să se cultive şi să se dezvolte.

Prin urmare, fără limba maternă gata pentru a putea comunica cu dânsul, cu inteligenţa nedezvoltată, aproape ca a animalelor, care va fi situaţia profesorului faţă cu un elev surdomut? Fără îndoială că incomparabil mai grea decât faţă cu un normal, şi deci şi mijloacele şi precauţiunile ce va trebui să le ia spre a-l instrui şi a-l scoate din starea

https://biblioteca-digitala.ro

animalică, în care se găseşte, vor fi şi mai grele, mai numeroase şi mai necesare.

Un copil normal se instruieşte la şcoală cu ajutorul limbii materne pe care o posedă. Concluzia logică dar este, ca înaintea oricăror cunoştinţe, surdomuţii să capete mijlocul de comunicare, prin care cei normali se cultivă, adică : limba maternă. Cum va face asta profesorul? Copilul normal din leagăn învaţă să vorbească, fără ca nimeni să-şi dea osteneala, numai prin faptul că aude formându-se aceleaşi sunete şi vorbe de mii şi milioane de ori de cei din jurul său.

Surdomuţii neavând auzul nu pot căpăta vorbirea în felul acesta şi de aceea şi inteligenţa lor stă pe loc. Va trebui dar ca profesorul nu numai să le provoace vocea, să îi facă să articuleze cu viu grai sunetele, silabele, etc. ci va trebui să-i înveţe limba maternă, ca în urmă, cu ajutorul acesteia să le poată da şi o instrucţiune cât de elementară, spre a le servi în viaţă.

Pentru ca însă profesorul de surdomuţi să ajungă la acest rezultat, pe lângă multe condiţiuni în care trebuie să se afle, va recurge la nenumărate mijloace, care mai de care mai ingenioase; iar cărţile speciale, care se socotesc aşa de necesare la normali, sunt de o mie de ori mai necesare la surdomuţi, nu numai pentru folosul elevilor, ci şi pentru al profesorilor."

Consider că explicaţiile date de Mihail I. Ionescu au convins cititorii despre necesitatea unei literaturi surdologice româneşti. Însă pentru ca ea să apară trebuie să existe specialişti care să o scrie. Oare în România interbelică existau astfel de specialişti?

Cercetând documentele privitoare la personalul didactic existent în instituţiile de surdomuţi în momentul făuririi României Mari, am găsit următoarea situaţie [Moldovan-2010-a-p.182.Tab.38]. La Focşani exista un singur specialist surdolog, Mihail I. Ionescu, calificat la Paris [Hurducaciu-1920] şi [Ionescu-1923]. La Cernăuţi erau trei surdologi, calificaţi la Viena [Rusceac-1923-a-p.20]. În Ardeal şi Banat, după încheierea procesului de emigrare, situaţia era următoarea : Timişoara avea opt specialişti [Insp. Med.-Ped.-1921], Aradul trei [Insp.Med.-Ped.-1921] şi Clujul cinci [Insp. Med.-Ped.-1921]. Toţi aceştia erau absolvenţi ai institutelor de formare în învăţământul surdomuţilor din Vác sau Budapesta. Cu timpul, lor li s-au mai adăugat : Sevastia Popescu, specializată la Paris, căreia i s-a încredinţat Institutul de Fete Surdomute din Bucureşti [Atanasiu-1933-a-p.176-177] şi Ion Ciorănescu, specializat la Berlin, care a primit spre conducere Institutul de Băieţi Surdomuţi din Bucureşti şi, în paralel, a fost inspector ministerial

https://biblioteca-digitala.ro

pentru învăţământul medico-pedagogic [Atanasiu-1933-a-p.176-177].

Putem concluziona că mica reţea a şcolilor pentru surdomuţi, pe care a avut-o România interbelică, dispunea de un grup de specialişti pregătiţi la prestigioase institute din centrul şi vestul Europei. Chiar dacă numărul lor nu era suficient pentru necesitatea respectivelor institute, vom vedea că aceştia dispuneau de suficient entuziasm pentru a-i face capabili de a desfăşura o muncă ştiinţifică.

Şi într-adevăr, între cele două războaie mondiale specialiştii surdologi din România au depus o muncă de pionierat, care avea ca ţel aşezarea surdologiei româneşti pe baze ştiinţifice solide. Din păcate, activitatea lor s-a lovit de atitudinea total nepăsătoare şi dezinteresată a autorităţilor ministeriale.

Realizările acestei generaţii de surdologi merită să fie cunoscute, iar personalităţile care s-au implicat merită omagiate. Pentru efortul depus de ei, pentru spiritul patriotic de care erau animaţi, li se potriveşte dictonul latin *„viros nullo aevo perituros”* (bărbaţi ce în veac nu vor pieri).

În lucrarea de faţă vom analiza doar producţiile editoriale apărute în această perioadă şi pe care le-am grupat în şase părţi distincte :

1. Literatura surdologică destinată specialiştilor.

2. Manuale şcolare pentru surdomuţi.

3. Anuare ale institutelor de surdomuţi.

4. Monografii, enciclopedii și lucrări statistice.

5. Beletristică.

6. Publicații periodice (ziare, reviste).

Pentru ordonarea materialului, am ales principiul cronologic, adică am aşezat autorii după anul apariţiei primei lor cărţi. Pentru ca activitatea autorilor să nu fie prezentată dispersat, după prezentarea primei cărţi am continuat şi cu prezentarea celorlalte cărţi ale aceluiaşi autor.

Nu am intenționat să fac o analiză critică a materialelor publicate în aceste cărți sau articole. Nici nu ar fi fost posibil deoarece, eu nu sunt licențiat în psihopedagogie specială. De asemenea, nu am dorit să fac un rezumat al cărților publicate. Intenția mea a fost de a prezenta problemele tratate în fiecare lucrare de către diferiții autori, astfel încât eventualii cititori să știe ce cuprind anumite articole, anumite cărți și chiar anumite capitole din cadrul cărților. Dacă în unele cazuri, prezentarea mea se apropie de un

https://biblioteca-digitala.ro

mic rezumat, cer scuze cititorilor și precizez că am avut doar două dorințe. În primul rând, am vrut să elogiez munca specialiștilor din acei ani, care nu este cu nimic mai prejos decât cea a celor de azi, iar în al doilea rând, prezentând pe rând problemele tratate de autori, am dorit să trezesc interesul psihopedagogilor de azi pentru a consulta aceste vechi și prăfuite producții editoriale. Vor avea numai de câștigat.

Și dacă suntem la momentul prezentărilor de scuze, îndrăznesc să solicit îngăduința cititorilor pentru cele două moduri în care va găsi scris cuvântul „surdomut". În situțiile în care am prezentat titlul unei cărți sau titlul unui capitol, am folosit modul de ortografiere original, așa cum era el corect în perioada apariției cărții respective sau a articolului respectiv, adică ***„surdo-mut"***. Același procedeu l-am folosit și pentru situațiile în care am dat unele citate din scrierile acelor ani. În comentariile făcute de mine, am folosit ortografierea actuală, adică ***„surdomut"***. Situații similare vor fi întâlnite și la alte cuvinte ca : ***școale (școli), instituțiuni (instituții),*** etc.

Cititorii vor observa că majoritatea literaturii surdologice se axează pe pronunţie, articulaţie, citire de pe buze (labiolectură), înţelegerea semnificaţiei cuvintelor şi îmbunătăţirea vocabularului. Sunt probleme de importanţă majoră din cadrul educaţiei surdomuţilor. Acestui gen de învăţământ i se potriveşte cel mai bine precizarea evanghelistului Ioan, care îşi începea celebra sa scriere cu următoarele fraze memorabile :

„La început a fost CUVÂNTUL şi CUVÂNTUL era cu DUMNEZEU şi DUMNEZEU era CUVÂNTUL. EL era la început cu DUMNEZEU. Toate lucrurile au fost făcute prin EL şi nimic din ce a fost făcut, n-a fost făcut fără EL."

Educarea surdomuţilor este unul din domeniile care pun cel mai mare preţ pe importanţa **CUVÂNTULUI**.

Autorul

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Partea I-a.

LITERATURA SURDOLOGICĂ DESTINATĂ SPECIALIŞTILOR ŞI LITERATURA DE POPULARIZARE.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

1.

MIHAIL I. IONESCU

(Conform informațiilor oferite de [Ionescu-1923], [Atanasiu-1933-a] , [Mitrea-1968] și [Răsăritul Nostru-mai multe numere])

Mihail I. Ionescu

din [Mitrea-1968-pag.58]

Mihail I. Ionescu s-a născut la 13 martie 1872 în localitatea Roman și a absolvit Școala Normală de Învățători din București. A fost unul din învățătorii care au beneficiat, la sfârșitul secolului al XIX-lea, de atenția renumitului ministru al instrucțiunii publice, Spiru Haret. Acesta i-a acordat, din partea statului, o bursă pentru a studia la Paris metodele de instruire a surdomuților.

În anul 1900, obține diploma de specialist în acest domeniu și se întoarce în țară. Imediat este numit profesor și director al unicului institut de surdomuți care exista atunci în Vechiul Regat al României, Orfelinatul de Surzi din Focșani.

Funcția de director nu o păstrează decât până în anul 1905. După această dată ea a fost oferită unor diverse persoane care făceau parte din clientela politică a partidelor aflate la putere. A rămas însă, pe toată perioada activității sale, director de studii. O perioadă scurtă a fost mutat, împreună cu secția de surdomuți, la București, după care tot împreună s-au reîntors la Focșani.

Până la terminarea Primului Război Mondial, Mihail I. Ionescu a fost singurul specialist surdolog, cu diplomă, pe care l-a avut România. A fost profesorul care a aplicat, pentru prima dată în Vechiul Regat al

https://biblioteca-digitala.ro

României, metoda orală de instruire a surdomuților. Până la acea dată, la orfelinatul din Focșani se utiliza metoda mimico-gestuală, deși, de două decenii, la ea renunțaseră toate școlile din Europa.

A militat pentru formarea de profesori specialiști în domeniul surdologic, însă autoritățile au rămas surde la aceste solicitări. A încercat să explice importanța scrierii și editării de manuale de specialitate pentru surdomuți, dar nu era nimeni care să-l asculte.

În anul 1922, cu sprijinul doctorului Gheorghe Crăiniceanu, inspectorul și conducătorul învățământului medico-pedagogic din Ardeal și Banat, a reușit să publice prima lucrare de specialitate apărută în România interbelică, lucrare pe care o vom prezenta în cele ce urmează.

A decedat „în mod tragic" în luna mai a anului 1926, când era încă profesor la același institut din Focșani. În urma unei depresii, provocată de faptul că autoritățile locale și ministeriale au evacuat institutul de surdomuți din propria clădire, pentru a face loc școlii normale de învățători, și a faptului că elevii surdomuți fuseseră împrăștiați în mai multe clădiri improprii din Focșani, s-a sinucis. Înaintea acestui tragic sfârșit, ajutat de câțiva apropiați inimoși, reușise să adune prin colectă publică aproape două milioane de lei, în vederea construirii unui nou local. Banii au fost depuși la o bancă, iar el s-a înălțat la cer.

1.1.

CURS SPECIAL PENTRU SURDO-MUŢI, BÂLBÂIŢI, IDIOŢI, ETC.

Pe coperta interioară titlul cărții este expus mai larg : ***„Curs special şi Programa analitică pentru învăţarea limbei române la surdo-muţi, cretini, idioţi şi alte categorii de anormali"***

-Format : 20 x 17 cm.

-Carte litografiată cu păstrarea scrisului de mână al autorului. Nu se specifică litografia care a editat-o.

-Localitatea : ? (nu se specifică)

-Anul apariţiei : 1922.

https://biblioteca-digitala.ro

-Numărul de volume : VI (şase).

-NOTĂ : Lucrarea a fost găsită într-o bibliotecă privată.

Pe coperta exterioară, sub titlul cărţii, este menţionat : *„Aprobat cu avizul nr. 198 din 1912 de Onor. Consiliul Permanent al Instrucţiunii”*. După cum observăm, apare o diferenţă între anul 1912, când lucrarea a fost aprobată şi anul 1922 (înscris pe fiecare volum - coperta interioară) când s-a publicat lucrarea. Această diferenţă nu se poate justifica decât în două moduri. Sau este o greşală de tipar şi anul aprobării ar fi 1922, la fel ca cel al apariţiei, sau în 1912 a fost aprobată şi apariţia a avut loc doar în 1922. În mod cert, anul de apariţie este 1922, deoarece în acel an lucrarea a beneficiat şi de o recenzie în revista „Învăţătorul” din Cluj.

Cele şase volume sunt numite de autor „părţi” şi fiecare are inscripţionat pe copertă, sub titlul principal, titlul volumului.

Nu ni se spune la ce litografie a fost publicată și nici în ce oraș. Bănuim că a fost în Cluj, deoarece aici era sediul doctorului Crăiniceanu și doar aici putea să-i ofere sprijin.

Din punctul de vedere al metodei utilizate, Mihail I. Ionescu a fost un ***„oralist pur”***, iar lucrarea de față ne oferă suficiente elemente pentru a putea preciza că, dintre oraliști el era un ***„silabist”*** convins. Metoda orală era cea pe care a învățat-o la Paris înaintea anului 1900 și pe aceasta a folosit-o în toată activitatea sa. Această metodă consta în aplicarea următoarelor etape de educare : inițial surdomuții sunt învățați să pronunțe sunetele izolat, după care se trece la pronunțarea de silabe care nu au nici un înțeles ; după ce pronunția silabelor devine satisfăcătoare, cu ajutorul lor se formează cuvinte și abia în al doilea, sau al treilea an de studiu, cu ajutorul cuvintelor se vor forma propoziții. Limbajul mimico-gesticular este complet eliminat și de la început se insistă pe labiolectură (citirea de pe buze) [Atanasiu-1933-a]. Acesta este motivul pentru care autorul și-a întitulat primul volum :

PARTEA I-a.

„ARTICULAŢIE, SILABAŢIE ŞI CITIRE* [DE] *PE BUZE” (280 pag.).

Fiind primul volum, autorul incepe cu o **„Introducere”** (pag. 3-8), în care precizează necesitatea cărților de specialitate și a manualelor școlare pentru surdomuți. Ni se explică dificultățile întâmpinate în educarea acestei categorii de handicapați, în comparație cu copiii normali, dar și față de cei orbi.

https://biblioteca-digitala.ro

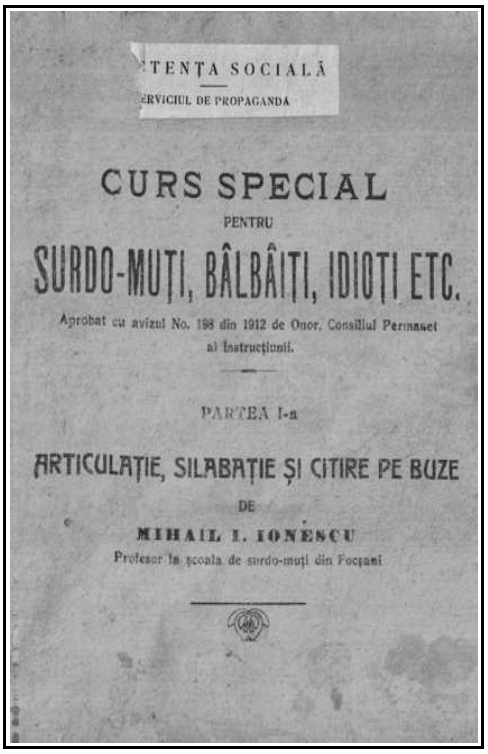
ENȚA SOCIALĂ
ERVICIUL DE PROPAGANDA

CURS SPECIAL
PENTRU
SURDO-MUȚI, BÂLBÂIȚI, IDIOȚI ETC.
Aprobat cu avizul No. 188 din 1912 de Onor. Consiliul Permanet al Instrucțiunii.
PARTEA I-a
ARTICULAȚIE, SILABAȚIE ȘI CITIRE PE BUZE
DE
MIHAIL I. IONESCU
Profesor la școala de surdo-muți din Focșani

Între paginile 10-13, ni se prezintă **„Programa analitică”** întocmită în conformitate cu metodologia cunoscută și aplicată de Mihail I. Ionescu la școala din Focșani. Este metoda de educare a surzilor pe care autorul a învățat-o la Paris și era tipică „oraliștilor silabiști”. Ca la toate manualele de demutizare, autorul ne arată ordinea în care trebuie predată articularea fonemelor, modul în care vor fi grupate acțiunile profesorilor în procesul de instruire a elevilor surdomuți și metodele prezentate care trebuie să se susțină prin explicații. Acestea s-ar putea schematiza în următoarea ordine :

-Anul I : 1. Examinarea stării fizice și intelectuale a elevului.

2. Perioada preparatorie (se educă vederea, pipăitul și este preparat aparatul vocal).

3. Vocea (se face gimnastică vocală prin vibrații labiale, guturale, etc; este provocată vocea; se corectează eventualele defecte; se exersează eventualele resturi de auz).

4. Articulația și citirea de pe buze.

5. Vocabular și nomenclatură.

-Anul II : 1. Repetarea și exersarea celor învățate în anul I.

2. Continuarea vocabularului.

3. Se continuă exercițiile de citire de pe buze.

-Anul III și următorii :

1. Dezvoltarea și perfecționarea articulației și a citirii de pe buze.

2. Dezvoltarea vocabularului.

https://biblioteca-digitala.ro

Începând cu pagina 14 se trece la partea principală a cursului. Până la sfârșitul primului volum, autorul a grupat într-un număr de 262 de *„lecțiuni”,* grupurile de sunete, silabele și grupurile de silabe. Acestea au fost ordonate de la cele mai simple și terminând cu grupurile de 3, 4 sau 5 silabe.

Din primele „lecțiuni” aflăm și ordinea care ne-o propune autorul în procesul de învățare a articulației. Aceasta este :

p, t, c, b, d, g, f, s, ș, v, z, l, m, n, h, j, r și ***ț***.

Fiecare consoană învățată este combinată cu vocala ***a*** și formează grupe de silabe. De exemplu, pentru consoana ***p*** : ***ap, pa, pap, apa, papa.*** În mod identic se vor utiliza și celelalte consoane. Inițial, nu se dă nicio importanță eventualelor cuvinte ce rezultă din combinarea silabelor însă, la „lecțiunea” 8-a se separă șase cuvinte pe care copiii le-au pronunțat fără a ști ce reprezintă. Acestea sunt : *„ac”, „apa”, „ața”, „baba”, „tata”* și *„mama”*. Bănuim că, în acest moment profesorul trebuia să explice copiilor surzi ce înseamnă fiecare cuvânt deci, să utilizeze intuiția. Încet, încet, se trece la gruparea silabelor folosind câte două consoane, apoi trei consoane. Pe parcurs se separă alte cuvinte pe care copiii trebuie să le rețină: *„cap”, „nap”, „hap”, ... , „vaca”, „cada”, ... , „masa”, „tava”, ... , „cana”, „rama”, ... , „tavan”, „salam”, ... , „„balanța”, „astrahan”,* etc.

La „lecțiunea” 38 se învață vocala ***o*** care, la fel cum s-a procedat cu vocala a, se combină, pe rând, cu fiecare consoană în una, două, trei sau patru silabe. În acest mod, vocalele se introduc pe rând ***(u, e, i)*** și treptat se combină cu consoane și cu celelalte vocale învățate. Deși printre grupurile de silabe apar și cuvinte reprezentând diferite noțiuni, în această fază educativă nu se pune accentul pe înțelesul noțiunilor reprezentate de respectivele cuvinte, ci pe acuratețea pronunției și pe perfecționarea labiolecturii.

Începând cu „lecțiunea” 164 exercițiile de articulație încep să cuprindă și diferiți diftongi vocali, iar de la „lecțiunea” 186 se învață pronunțarea vocalelor ***ă*** și ***â*** care, la fel ca precedentele, se combină cu toate consoanele în toate modurile posibile.

Spre finalul volumului (începând cu „lecțiunea” 213) se propune învățarea articulării sunetelor : ***ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi***, apoi a diftongilor consonali și a sunetelor compuse.

Cartea nu prezintă tehnicile utilizate în provocare vocii. Ea oferă un

https://biblioteca-digitala.ro

exemplu de grupuri de sunete, aşezate într-o anumită ordine şi care oferă profesorilor un ghid în dezvoltarea vorbirii surdomuţilor.

PARTEA II-a

VOCABULAR SPECIAL PENTRU ARTICULAŢIE, SILABAŢIE ŞI CITIRE* (DE) *PE BUZE. (94 pagini).

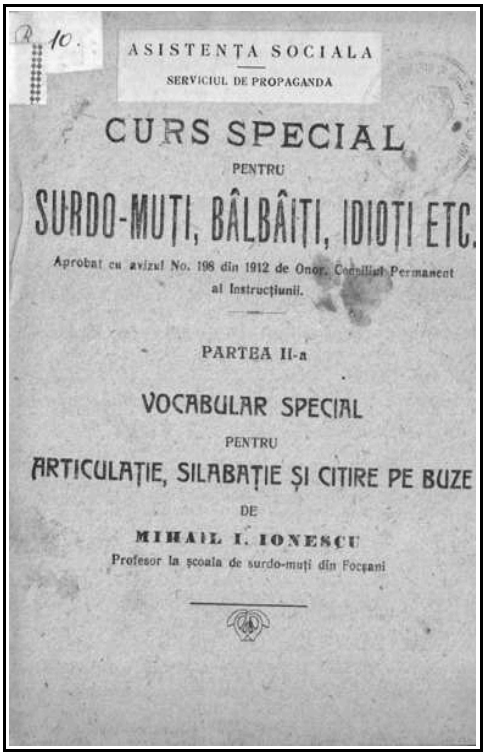
ASISTENŢA SOCIALA

SERVICIUL DE PROPAGANDA

CURS SPECIAL

PENTRU

SURDO-MUŢI, BÂLBÂIŢI, IDIOŢI ETC.

Aprobat cu avizul No. 198 din 1912 de Onor. Consiliul Permanent al Instrucţiunii.

PARTEA II-a

VOCABULAR SPECIAL

PENTRU

ARTICULAŢIE, SILABAŢIE ŞI CITIRE PE BUZE

DE

MIHAIL I. IONESCU

Profesor la şcoala de surdo-muţi din Focşani

În volumul (partea) II, autorul nu se mai ocupă cu diferitele combimaţii de silabe care nu au fost înţelese şi nu sunt cuvinte ale limbii române. Aşa cum ne arată titlul volumului, această parte este un vocabular, axat pe cuvinte care au un anumit înţeles. Cuvintele sunt aşezate pe criterii logopedice.

Cuvintele propuse pentru învăţare sunt expuse pe patru coloane şi sunt grupate în următoarele capitole: „*cuvinte cu vocala **a**”, „cuvinte cu vocala **o**”, „cuvinte cu vocalele **a** şi **o**”,* etc. În acest mod, după fiecare capitol care introduce o nouă vocală urmează capitole cu combinaţii de vocale. Ordinea este următoarea : (***a), (o), (a** şi **o), (u), (a** şi **u), (o** şi **u), (e), (a** şi **e), (o** şi **e), (u** şi **e), (i), (a** şi **i), (o** şi **i), (u** şi **i), (e** şi **i).*** În cadrul fiecărui capitol autorul a creat subcapitole în funcţie de numărul de silabe. Astfel, copiii surdomuţi pot să înceapă articularea cuvintelor scurte, de o silabă, iar pe parcurs să treacă la cele de două, trei sau patru silabe. Iată câteva exemple de înşiruiri de cuvinte :

-bloc, blond, bob, bold, borş, boţ, boz,.....

-control, cordon, coşcov, cosor, covor,.....

-cocoloş, controlor, cozoroc, poloboc,..... etc.

La pagina 34 se propun cuvinte care conţin consoana ***ţ***, atât la începutul cuvântului, la mijlocul lui şi la sfârşit, iar acestea sunt grupate după numărul de silabe.

Avem cuvinte de o singură silabă *(boţ, braţ, puţ,...)*, de două silabe

https://biblioteca-digitala.ro

(anunț, fața, țesal,...), trei silabe *(balanța, dorința, ofițer,...)*, patru sau cinci silabe *(adeverință, înghițitură, respirație,...)*.

În continuare este momentul, ca în același mod, să se introducă vocalele ***ă, â*** și ***î,*** alături de cunoașterea cuvintelor care le conțin.

De la pagina 54 se începe învățarea cuvintelor care conțin ***ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi.*** Cu această ocazie elevii surdomuți pot învăța să pronunțe, se citească de pe buze, dar și să cunoască cuvinte ca :

-bocesc, brâncesc, briceag, ceafă, cearşaf,.....

-ciot, circ, ciunt, ciur, nuci, nici, terci,.....

-burghiu, dejghioc, droghist, ghicesc,..... etc.

Odată cu pagina 67 se începe învățarea cuvintelor care conțin diftongi și triftongi : ***oa, ea, ai, oi, ui, ei, ii, au, ou, eu, iu, ia, io, ie, aiu, oiu, uiu, eiu,*** și a grupurilor de consoane : ***scr, spr, str, mbr, ncr, ndr, nst, ntr, nce, nge, nche, nghe, sche,*** cât și alte diferite combinații mai rare de sunete.

PARTEA III-a

VOCABULAR GENERAL. (80 de pagini).

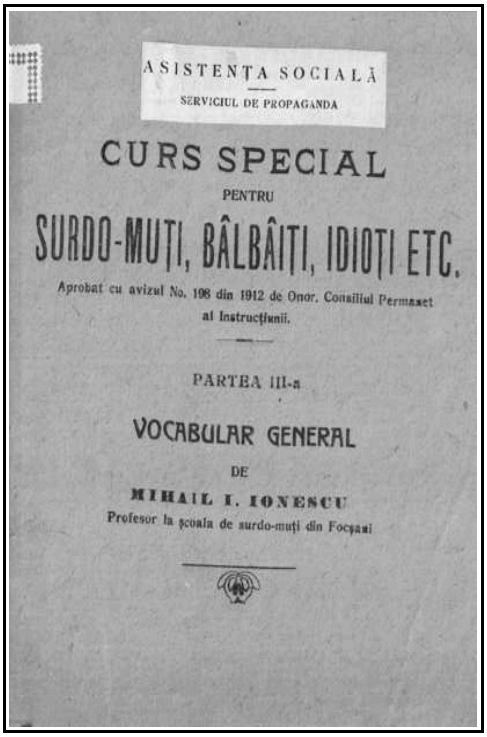
ASISTENȚA SOCIALĂ

SERVICIUL DE PROPAGANDA

CURS SPECIAL

PENTRU

SURDO-MUȚI, BÂLBÂIȚI, IDIOȚI ETC.

Aprobat cu avizul No. 198 din 1912 de Onor. Consiliul Permanet al Instrucțiunii.

PARTEA III-a

VOCABULAR GENERAL

DE

MIHAIL I. IONESCU

Profesor la școala de surdo-muți din Focșani

În acest volum se oferă un număr de 5369 de cuvinte de uz general, necesar elevilor surdomuți în conversația lor de zi cu zi.

Cuvintele sunt așezate în ordine alfabetică, înșiruite pe trei coloane și utilizând, pe rând, vocalele și consoanele limbii române.

În această înșiruire nu mai contează numărul de silabe, este urmărit doar criteriul alfabetic de ordonare. Se începe cu :

-aba, abajur, abanos, abator,.....

și se continuă cu diferite cuvinte,

-ceai, ceaprazar, cearşaf, ceas, ceasornic, ceasornicar.....

https://biblioteca-digitala.ro

-iad, iadeș, iahnie, ianuarie, iar, iarmaroc, iată,.....

-muc, mucava, muced, mucezesc, mucegai, mucenic,.....

-patimă, patinez, pătlăgea, pătlagină, pătrat,.....

-sbârcesc, sbârcitură, sbârlesc, sbârnâitoare,.....

pentru a termina cu :

-zugrav, zugrăvesc, zurbagiu, zurgălău.

Este, cu adevărat, un vocabular care oferă profesorilor posibilitatea de a dezvolta cunoștințele copiilor surdomuți și, în același timp, de a perfecționa limbajul lor oral.

PARTEA IV-a

VOCABULAR SPECIAL AL SUBSTANTIVELOR, ADJECTIVELOR, etc. (70 pagini).

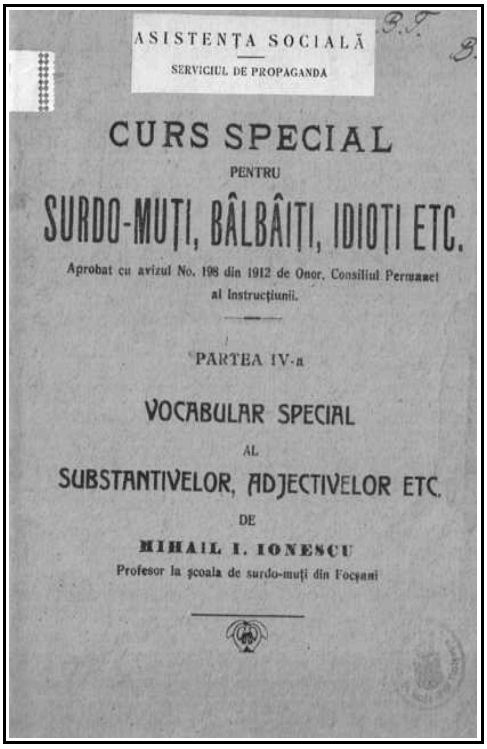
ASISTENȚA SOCIALĂ

SERVICIUL DE PROPAGANDA

CURS SPECIAL

PENTRU

SURDO-MUȚI, BÂLBÂIȚI, IDIOȚI ETC.

Aprobat cu avizul No. 198 din 1912 de Onor. Consiliul Permanet al Instrucțiunii.

PARTEA IV-a

VOCABULAR SPECIAL

AL

SUBSTANTIVELOR, ADJECTIVELOR ETC.

DE

MIHAIL I. IONESCU

Profesor la școala de surdo-muți din Focșani

În cadrul acestui volum, se continuă eforturile de dezvoltare a vocabularului copiilor surdomuți. De data aceasta, criteriul principal de ordonare a cuvintelor, nu mai este cel alfabetic. Acum, alegerea cuvintelor se face pe baza principiilor gramaticale. Astfel, ne sunt oferite :

-substantive.....1424 cuvinte

-verbe.....932 cuvinte

-adjective.....408 cuvinte

-pronume.....120 cuvinte

-numerale.....88 cuvinte

-adverbe.....132 cuvinte

-prepoziții.....24 cuvinte

-conjuncții.....22 cuvinte

-interjecții.....29 cuvinte

Ordinea alfabetică este aplicată în interiorul fiecărei grupe gramaticale. Iată câteva exemple :

https://biblioteca-digitala.ro

(substantive) – *babă, băcan, băcănie, baclava, bacşiş,.....*

(verbe) – *despart, despecetluiesc, despoi, despletesc,.....*

(adjective) – *galben, gânditor, gârbov, găunos, găurit,.....* etc.

PARTEA V-a

NOMENCLATURA CUVINTELOR DUPĂ FELUL ŞI ANALOGIA IDEILOR. (170 pagini).

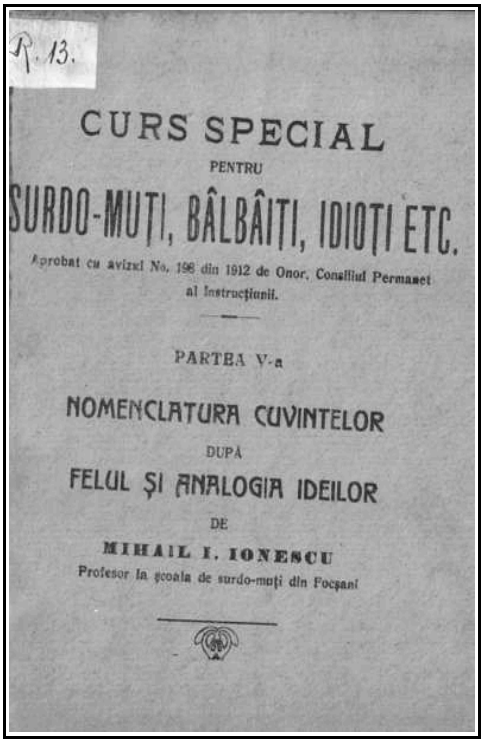
R. 13.

CURS SPECIAL

PENTRU

SURDO-MUŢI, BÂLBÂIŢI, IDIOŢI ETC.

Aprobat cu avizul No. 198 din 1912 de Onor. Consiliul Permanet al Instrucţiunii.

PARTEA V-a

NOMENCLATURA CUVINTELOR

DUPĂ

FELUL ŞI ANALOGIA IDEILOR

DE

MIHAIL I. IONESCU

Profesor la şcoala de surdo-muţi din Focşani

În acest volum se părăsește atât criteriul alfabetic, cât și cel gramatical. Criteriul utilizat aici este numit de autor „felul și analogia ideilor”. Mai exact, cuvintele ne sunt oferite pe diferite tematici și are ca scop dobândirea de către elevii surdomuți a unui volum de cunoștințe care să le permită realizarea de conversații în cât mai multe domenii.

Tematicile oferite sunt împărțite pe capitole și subcapitole. Astfel găsim :

I. Corpul omului.

1. Părțile corpului.
2. Simțurile. Acte fizice.
3. Calități fizice. Infirmități.
4. Sex. Etate. Viață. Moarte.

II. Sănătate. Boală.

1. Sănătate. Boală. Igienă.
2. Medicină. Chirurgie. Farmacie.
3. Moarte. Înmormântare.
4. Curățenia corpului.
5. Săli. Mobilier. Unelte.

III. Alimentație.

1. Masă. Poftă de mâncare. Digestie.

https://biblioteca-digitala.ro

2. Alimente. Băuturi. Gust.

3. Săli. Mobilier. Unelte.

4. Bucătăria.

5. Beciul.

IV. Îmbrăcăminte.

1. Haine.

2. Întrebuințare. Mobilier.

3. Starea. Îngrijirea și confecționarea lor.

4. Material.

V. Locuință. Iluminat. Încălzit. Somn.

VI. Animale.

VII. Natură. Univers.

VIII. Generalități asupra lucrurilor și ființelor.

IX. Învățământ. Școală.

X. Arte.

XI. Calități și acte intelectuale.

XII. Viața morală.

XIII. Viața socială.

În cadrul fiecărui subcapitol cuvintele sunt împărțite în patru grade de dificultate. Inițial sunt oferite cuvinte aparținând gradului I de dificultate, apoi urmează gradul II, ș.a.m.d. Aceste grade de dificultate, stabilite de Mihail I. Ionescu reprezintă :

-gradul I. - destinat elevilor din clasele I, II și III.

-gradul II. - destinat elevilor din clasele IV, V și VI.

-gradul III. - destinat elevilor din clasele VII și VIII.

-gradul IV. - destinat celor absolvenți și a unora foarte dotați.

Astfel, profesorii pot prelua cuvintele necesare în funțiie de vârsta, nivelul de pregătire al elevilor săi și domeniul pe care îl doresc. Exemple :

„Starea lucrurilor și ființelor. Soliditate. Transformare”-pag. 76-78.

-gradul I. - *nou, vechi, purtat, rupt, stricat,.....*

https://biblioteca-digitala.ro

-gradul II. - *despicat, găurit, muced, putred,.....*

-gradul III. - *strivit, boțit, ros, scofâlcit, proaspăt,.....*

-gradul IV. - *util, șifonat, fragil, dizolvat,.....*

Soluția prezentată de Mihail I. Ionescu, de a grupa cuvintele în patru grade de dificultate este deosebit de interesantă și corespunde dificultăților, pe care le întâmpină profesorii în munca lor, de a-i deprinde pe surdomuți cu o varietate cât mai mare de cuvinte și care să redea cât mai multe nuanțe ale realității înconjurătoare.

Acesta este un procedeu recomandat tuturor și ajută atât la îmbogățirea vocabularului, cât și la realizarea treptată a parcurgerii drumului de la noțiunile concrete, spre cele abstracte.

Aceste patru grade de dificultate pot reprezenta, în mâna unui profesor capabil, patru trepte spre desăvârșirea învățării, de către surdomuți, a limbii materne.

PARTEA VI-a

STUDIUL PROPOZIȚIUNII ȘI FRAZEI. (38 pagini).

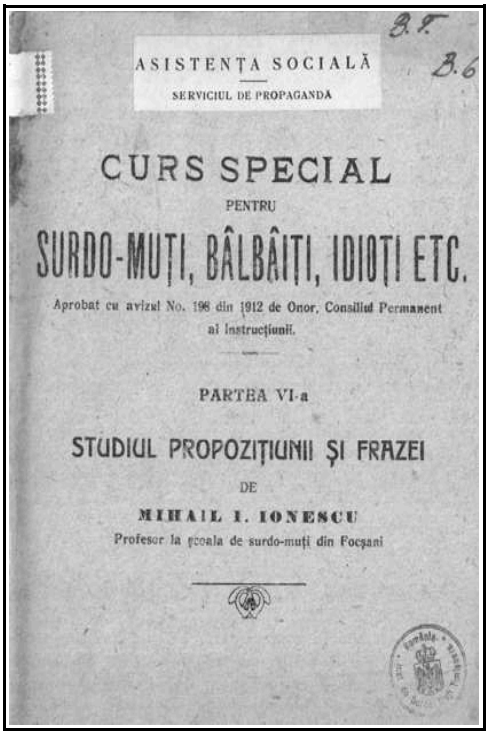
ASISTENȚA SOCIALĂ

SERVICIUL DE PROPAGANDA

CURS SPECIAL

PENTRU

SURDO-MUȚI, BÂLBÂIȚI, IDIOȚI ETC.

Aprobat cu avizul No. 198 din 1912 de Onor. Consiliul Permanent al Instrucțiunii.

PARTEA VI-a

STUDIUL PROPOZIȚIUNII ȘI FRAZEI

DE

MIHAIL I. IONESCU

Profesor la școala de surdo-muți din Focșani

Așa cum ne arată titlul acestui ultim volum, în cadrul său autorul se ocupă de formarea propozițiilor. Sunt explicate elementele propoziției și ni se oferă definițiile respective, însoțite de exemple.

Se explică diferitele tipuri de propoziții simple și propoziții compuse.

Se arată ce este o propoziție expozitivă și ce este una imperativă, dându-se exemple de propoziții pentru fiecare tip studiat, pentru ca elevii surdomuți să aibă modele după care să-și formeze propriile lor propoziții.

La fel ca și în volumul anterior, autorul concepe trei grade de

https://biblioteca-digitala.ro

dificultate pentru vârste și pregătiri diferite ale copiilor surdomuți.

Fiecare grad de dificultate este tratat separat, cu explicații separate și cu exemplele adecvate, pentru ca elevii surdomuți să încerce a forma noi propoziții utilizând metoda analogiei.

*

* *

Mihail I. Ionescu a dedicat această lucrare specialiștilor surdologi. Niciun moment nu s-a gândit să completeze înșiruirea sa de cuvinte și exerciții de articulație cu îndrumări metodice despre modul în care ele ar trebui aplicate. Nu ni se explică modalitățile de provocare a vocii și nici cele prin care copiii surdomuți să fie deprinși cu labiolectura. De asemenea, nu se ocupă de cazurile dificele, în care copiii în curs de demutizare pot face confuzii la recepționarea mesajelor prin labiolectură (Exemplu : *„mamă-mană” , „fonograf-fotograf” , „gogoman-gologan” , „asudat-astupat” , „mătură-pătură”, „mâine-pâine”, „lupte-supte”, „bandă-bancă-pantă”, „miere-piere-piele”,* etc.).

Toate cele șase volume ne demonstrează că, autorul era convins că cei ce s-au specializat în acest domeniu știu cum să utilizeze materialul grupat de el.

Fiind prima carte care încerca să umple marele gol al lipsei literaturii de specialitate românești, trebuie să recunoaștem că apariția acestei lucrări în anul 1922 este un eveniment salutar. Din păcate apariția celor șase volume scrise de Mihail I. Ionescu nu a fost lipsită de incidente.

*

* *

Pentru a înțelege mai bine „Odiseea” apariției acestei lucrări este necesar să arătam, mai întâi, situația în care se afla tânărul și firavul sistem românesc de învățământ pentru surdomuți, în anul 1922.

Deși numărul institutelor pentru surdomuți din România era foarte mic, ele nici nu aveau o conducere unitară, fiind distribuite la două ministere separate. Institutele de surdomuți din Timișoara și Cluj aparțineau de Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale. Acesta avea o direcție de coordonare la Cluj și în cadrul acestei direcții s-a instituit un Inspectorat Medico-Pedagogic condus de medicul Gheorghe Crăiniceanu. Sub conducerea acestui inspectorat se aflau toate institutele medico-pedagogice din Transilvania și Banat, indiferent dacă acestea erau pentru surdomuți,

https://biblioteca-digitala.ro

orbi, debili mintali, sau reeducare.

Celelalte institute pentru surdomuți existente în București, Focșani, Cernăuți și, mai târziu, la Iași erau în subordinea Ministerului Instrucțiunii Publice de la București.

Mihail I. Ionescu, autorul „Cursului special" prezentat mai sus, era profesor la Institutul de Surdomuți din Focșani, deci se afla în subordinea Ministerului Instrucțiunii Publice. Cu toate acestea, apariția celor șase volume ale cursului prezentat nu a trezit nicio reacție din partea acestui minister ci, a fost salutată în cadrul revistei „Învățătorul" din Cluj, într-o recenzie scrisă de Dr. Gheorghe Crăiniceanu, în nr. 17-20/15 decembrie 1922, paginile 24-25.

Deja din al doilea paragraf al acestei recenzii, inspectorul medico-pedagog Dr. Gheorghe Crăiniceanu ne dezvăluie că : *„autorul se lupta* [încă de] *acum 3 ani să obție de la Ministerul Instrucțiunii Publice un ajutor spre a da publicității această muncă depusă în timp de câteva decenii și pentru care tot numai la asistența socială a găsit sprijin."*

Cu alte cuvinte, după trei ani de încercări zadarnice, în care Ministerul Instrucțiunii Publice a refuzat finanțarea acestei lucrări, ajutorul a venit de la un alt minister, cel al Sănătății și Asistenței Sociale, care nu avea în subordine institutul din Focșani.

Această nepăsare a Ministerului Instrucțiunii Publice o vom întâlni pe toată perioada interbelică, manifestată în toate domeniile învățământului special.

Inițial „cursul" s-a dorit a fi un manual școlar, adică să fie utilizat în mod individual atât de profesori, cât și de elevi. Așa cum vom vedea în continuare, apariția lucrării a stârnit unele reacții critice, în urma cărora autorul și-a reformulat părerile. Astfel, în aceiași revistă „Învățătorul" din Cluj, nr. 4-5/15 februarie-1 martie 1923, paginile 15-16, profesorul Fransisc Marcinovschi, de la Institutul de Surdomuți din Cernăuți, face o critică severă tuturor celor șase volume publicate. Cu această ocazie se impută autorului că :

-confundă noțiunile de „surdomut", „cretin", „idiot", „bâlbâit", etc., una cu alta, așezându-le într-una și aceiași categorie.

-nu ia în considerare că inteligența înăscută a unui copil surdomut nu stă pe o treaptă egală cu aceea a unui copil normal.

-aplică o metodă greșită.

https://biblioteca-digitala.ro

-etc. ... etc. ...etc. ...

În nr. 8-10/15 aprilie-15 mai 1923 al aceleiași reviste, la paginile 3-5, profesorul Mihail I. Ionescu demontează cu meticulozitate toate criticile aduse de Francisc Marcinovschi, explicând întreaga sa muncă bazată pe metodele utilizate în vestul Europei. Recunoaște însă că acesta nu este un manual pentru uzul elevilor surdomuți : *„această lucrare nu are pretențiunea unui curs, ci e pur și simplu o adunare de material, pe care eu am pus-o fără nici o pretențiune la dispoziția onorabililor mei colegi. Dânșii își vor face cursul, după cum vor crede mai nimerit, cum și eu mi-l fac azi, servindu-mă pentru o enormă înlesnire și economie de timp, de acest bogat material gata adunat și clasat."*

Recunoaște și faptul că : *„titlul de curs pe care l-am dat lucrării nu este potrivit, ar fi fost mai potrivit să întitulez această lucrare :* ***Adunare de materiale care să servească dascălilor de surdomuți, idioți, etc. la alcătuirea de cursuri speciale.***"

Cu toate lacunele cuprinse în această lucrare, de pionierat, se cuvine să o omagiem ca prima de acest gen, apărută după formarea României Mari.

https://biblioteca-digitala.ro

2.

DIMITRIE RUSCEAC (RUSTICEANU)

(Conform informațiilor oferite de [Sorescu-1968] și [Rusceac-1940])

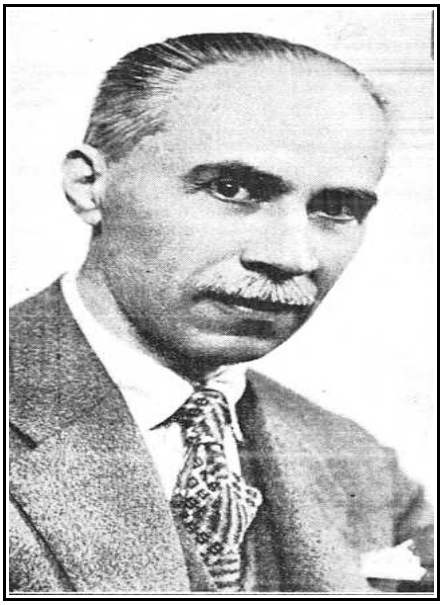

Dimitrie Rusceac

din [Rusceac-1940-pag.3]

S-a născut la 16 octombrie 1884 în localitatea bucovineană Ostrița, situată pe malul Prutului, fiind primul din cei nouă copii ai lui Alexandru Rusceac. Studiile le-a început în comuna natală, după care le-a continuat la Cernăuți. Aici, în anul 1904 a absolvit Școala Normală, obținând diploma de învățător. În anul 1906 susține la Viena examenul de definitivat, pe care îl trece cu brio.

Între anii 1904-1910 a funcționat ca învățător în diferite comune bucovinene. În 1910 se angajază ca învățător la Școala Specială de Orbi și Surdomuți din Cernăuți. În baza unei burse, din anul 1910 se specializează în pedagogia orbilor, la Viena, cu marele tiflolog Alexander Mell, cu care și-a pregătit examenul de specializare din 1912.

În anul 1915 a început să se specializeze, tot la Viena, în domeniul surdologiei. De data asta l-a avut ca profesor pe Anton Druschba. A obținut diploma de specialist surdolog, în anul 1928.

Între timp a continuat să predea la Cernăuți unde, în 1913 este numit director al școlii speciale din localitate, funcție pe care a păstrat-o până la pensionarea sa, în 1942. În 1942 și-a schimbat numele de familie și a devenit Rusticeanu.

Dimitrie Rusceac a fost cel mai mare surdolog pe care l-a avut

https://biblioteca-digitala.ro

România între cele două războaie mondiale. Deși prima sa specializare a fost în tiflologie, marea sa pasiune a fost educarea surzilor și acestei activități i-a închinat toată viața. În domeniul surdologiei a publicat șapte cărți destinate specialiștilor și cinci manuale școlare, iar în cel al tiflologiei doar o carte. De asemenea, a mai publicat încă trei cărți destinate ambelor domenii, surdologie și tiflologie. Această activitate a fost completată de redactarea a două reviste de specialitate, a unor anuare a Institutului de Orbi și Surdomuți din Cernăuți și a numeroase articole publicate în diferite ziare și reviste. A fost decorat cu ordinul „Coroana României” în grad de cavaler și cu ordinul „Meritul cultural” în grad de cavaler clasa II-a.

Ieșirea la pensie, petrecută în anul 1942, nu l-a împiedecat să-și continue munca. De la el ne-a rămas un manuscris al unui „Dicionar – Vocabular”, sau „Abecedar cu figuri desenate”, destinat surzilor, pe care l-a întocmit prin anul 1950 și care a rămas neterminat.

2.1.

„ORBII, SURDO-MUȚII ȘI ANORMALII”

Studiu despre reforma școlară

196583
Orbii, surdo-muții
și anormalii
Studiu despre reforma școlară
de
Dimitrie Rusceac
Specialist diplomat la Viena, Director al Institutului de orbi
„Regina Maria" și al Institutului de surdo-muți din Cernăuți,
Cavaler al Ordinului „Coroana României"
Cernăuți 1923
Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei"
Strada Domnească No. 33
Prețul 25 Lei.

-Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1923

-Format : 22,5 x 15,7 cm.

-Volum : 34 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi obținută de la Biblioteca Națională a României din București și de la Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

Așa cum arată și subtitlul cărții, autorul face o analiză a situației învățământului special (medico-pedagogic), imediat după formarea României Mari. Pentru aceasta,

https://biblioteca-digitala.ro

autorul a tratat problemele acestui tip de învățământ în mai multe capitole.

În ***Introducere*** (pag. 1) ni se prezintă faptul că educarea copiilor handicapați este o datorie a societății și statul este obligat să se implice în instruirea lor, astfel ca ei să devină cetățeni utili ai țării. Sunt prezentate soluțiile ce se impun și dintre acestea, condiția esențială a integrării lor în societate este înființarea de instituții specializate fiecărui gen de handicap.

Nomenclatura și scopul (pag. 3)

Autorul face un inventar al tuturor instituțiilor specializate, grupându-le pe provincii: Vechiul Regat, Bucovina și Transilvania, așa cum s-au denumit la sfârșitul Primului Război Mondial.

În România reintregită este necesară existența unor nomenclaturi comune, în toate provinciile. Pentru aceasta, autorul precizează ce se înțelege corect prin noțiunile de : orfelinat, școală, institut, azil sau atelier. Se arată importanța promulgării unei legi care să organizeze toate instituțiile din țară, după principii unitare și în vederea realizării acestui lucru propune trei forme de organizare : ***instituții naționale*** specializate pe diferite handicapuri (școli dotate cu internate); ***ateliere naționale*** pentru adulții cu handicap; ***azile*** pentru handicapații care nu se pot descurca singuri, din diferite motive.

Date statistice (pag. 4)

Ni se arată că în România lipsesc statisticile care să ne prezinte numărul persoanelor suferinde de un anumit tip de handicap. Din acest motiv, autorul se folosește de statisticile existente în țările dezvoltate. Prin analogia acestora cu populația României Mari, autorul ajunge la concluzia că țara noastră ar avea aproximativ 900 de copii orbi, 2700 copii surdomuți și 4300 copii cu deficiențe mintale. Aceștia ar fi doar cei de vârstă școlară.

În școlile speciale existente, la acea dată, în țară erau cuprinși 104 copii orbi, 291 surdomuți și 120 cu debilități mintale. Restul erau neșcolarizați din cauza lipsei de școli. Acesta era motivul principal al faptului că majoritatea copiilor deficienți nu erau cuprinși în rețeaua școlară. O altă lipsă este aceea că școlile speciale existente dispun de un număr mic de specialiști. La data apariției acestui studiu, în România existau 23 de specialiști în Transilvania, 4 în Bucovina și 3 în Vechiul Regat. Se vede marea discrepanță ce exista între diferitele provincii ale țării.

Dacă s-ar dori ca toți copiii handicapați din România, să fie cuprinși în școlile speciale, ar fi necesar înființarea a aproximativ 60 de noi instituții de învățământ.

https://biblioteca-digitala.ro

Noțiunile de „orb" și „surdo-mut" (pag. 7)

Este un capitol teoretic în care autorul, în dorința de uniformizare a terminologiei, explică ce se înțelege prin „orb" și ce se înțelege prin „surdo-mut", în contextul cercetătorilor și specialiștilor din acea perioadă. În continuare, autorul ne informează despre capacitățile psihopedagogice și posibilitățile de instruire ale acestora.

Sunt prezentate cazurile de deficiențe asociate cu debilitatea mintală.

Idiotism, idioțenie, imbecilitate și debilitate (pag. 9)

Pe toate acestea autorul le grupează în categoria „slăbiciunilor de minte" și pentru a defini „slăbiciunea de minte" ni se prezintă două definiții, cea a francezului Paul Sallier și cea dată de Emminghaus, însoțite de explicațiile de rigoare. Aflăm, în continuare, că unele deficiențe mintale sunt congenitale, iar altele dobândite ulterior. Indiferent de forma de dobândire, debilitățile mintale sunt de diferite grade de gravitate.

Pentru a înțelege acest lucru, ne sunt oferite diferite clasificări : idioția, imbecilitatea și debilitatea mintală. Autorul ne oferă explicații pentru a înțelege diferențele dintre aceste deficiențe și în final se trage concluzia că fiecăreia dintre aceste grade de debilitate ar trebui să-i corespundă un institut de învățământ separat. Suntem, de asemenea, informați despre tipurile de școli specifice acestor deficienți și care s-au deschis în diferite țări europene.

Copii miopi, cam surzi și întârziați mintali (pag. 11)

Este tot un capitol teoretic dedicat acelor copii care nu sunt complect orbi, surzi sau idioți. Sunt categoriile care azi le întâlnim sub denumirile de ambliopi, hipoacuzici și cu intelect de limită. Aceștia sunt întâlniți prin școlile de masă, răspândiți printre copiii normali, însă nu pot ține pasul cu aceștia. Și pentru ei autorul consideră că sunt necesare școli separate, explicându-ne de ce nu este recomandată amestecarea lor cu ceilalți copii deficienți, dar nici cu cei normali. Aflăm, de asemenea, ce tipuri de școli le sunt recomandate.

Obligativitatea învățământului (pag. 13)

Legea învățământului, existentă la data apariției acestui studiu, era destinată doar copiilor normali și nu prevedea nici o formă de școlarizare pentru cei cu hanicap. Din aceată cauză, autorul pledează pentru necesitatea unei legi care să prevadă și obligativitatea învățământului pentru copiii deficienți, ca o condiție esențială pentru realizarea unui învățământ special

https://biblioteca-digitala.ro

performant. Pentru ca aceasta să poată fi o lege viabilă, era necesar să se înființeze noi școli speciale, astfel încât toți copiii deficienți să urmeze institute de orbi, surdomuți sau anormali. Aceste școli trebuiau prevăzute, pe lângă școală, și cu internate.

Administrația și controlul învățământului (pag. 14)

Institutele destinate persoanelor deficiente nu pot fi în administrarea unei comune sau județ, ci a unei regiuni mai întinse care să cuprindă mai multe județe. Pentru administrarea acestora, este necesar un inspectorat regional care să se ocupe numai cu acest tip de învățământ. Acest for intermediar între institut și minister ar trebui să aibă „inspectori specialiști" care să poată oferi „sfaturi practice competente" și „conferințe didactice".

Tipul institutelor de orbi, surdo-muți și anormali (pag. 15)

Se face o comparație între tipul *„orfelinatelor de orbi și surdo-muți"* din Vechiul Regat, în care copiii deficienți urmau 4 ani de cultură generală și 1-2 de educație profesională și tipul *„institutelor de orbi, surdo-muți și anormali"* din Bucovina și Transilvania, unde se făceau 8 ani de cultură generală și 3 ani de școală profesională.

Autorul demonstrează pe larg că unica formă corectă, admisă în toate țările civilizate, este sistemul existent în Bucovina și Transilvania. Este o mare greșală să obligăm copiii deficienți de a parcurge programa școlară în același interval ca și copiii normali.

Pregătirea personalului profesoral (pag. 17)

Pornind de la precizarea că pentru învățământul copiilor cu deficiențe este necesar „un corp profesoral cu o pregătire specială", autorul analizează stadiul pregătirii acestora în fiecare provincie.

În Transilvania toți profesorii erau absolvenți ai Academiei medico-pedagogice de la Budapesta. Pentru a avea o continuitate, Direcția I Regională a Ocrotirilor Sociale din Cluj a deschis o Academie medico-pedagogică în Cluj, cu durata de 2 ani. În Bucovina profesorii erau absolvenți ai Universității din Viena. După unirea cu România, Bucovinei îi lipsește o formă de perfecționare specială a profesorilor. Atât la Budapesta, cât și la Viena, condițiile impuse candidaților la aceste institute de învățământ superior era de a fi obținut diploma de bacalaureat a unei școli normale (liceu pedagogic), să fi absolvit examenul de capacitate și să aibă un stagiu minim de 2 ani în învățământ. În plus, candidații primeau pe toată durata cursurilor, salarul integral din învățământ complectat cu o bursă.

https://biblioteca-digitala.ro

Spre deosebire de aceste provincii, în Vechiul Regat nu a existat și nu există nici o instituție universitară care să îi pregătească pe acești profesori. Existau mulți institutori care aveau absolvite doar patru clase gimnaziale. Dintre aceștia, unii plecau să se specializeze la Paris, fără a avea inițial o diplomă de bacalaureat și de unde se întorceau cu o diplomă de specialist în orbi sau surdomuți.

Ni se demonstrează necesitatea unei instituții universitare, care să asigure pregătirea profesorilor medico-pedagogi din toată țara. O astfel de instituție va trebui să se conducă după o lege specială care să precizeze atât modul ei de funcționare, cât și condițiile ce se cer candidaților pentru a fi admiși.

Retribuirea personalului profesional (pag. 23)

Dimitrie Rusceac era revoltat pe discrepanța existentă între salarizarea profesorilor medico-pedagogi din diferitele provincii românești. Nemulțumirea sa se baza pe faptul că profesorii din Vechiul Regat primeau un salar de 1600 lei lunar, cei din Bucovina 1000 lei lunar și cei din Transilvania 1150 lei lunar. Această nedreptate era cu atât mai mare cu cât cei din Bucovina și Transilvania erau absolvenți ai unor prestigioase institute universitare, iar cei din Vechiul Regat, nu.

Ni se prezintă o analiză a modului de salarizare practicat în Franța, Belgia, Germania și Austria, pentru ca în final să ceară uniformizarea, la nivel național, a acestor retribuții.

„Chestia financiară. Sarcinile comunelor, județelor și statului” (pag. 25)

Autorul atrage atenția că institutele medico-pedagogice depășesc zona unui județ și pentru a funcționa nu este suficientă prevederea legii că „învățământul este în sarcina statului, iar întreținerile și clădirile sunt în sarcina comunelor”. Pentru acest tip de învățământ se necesită o lege specială. Pentru a se justifica face o analiză a modului în care lucrurile erau prevăzute în Transilvania și Bucovina, înainte de anul 1918.

Referindu-se la legislația românească, existentă în acea perioadă, Dimitrie Rusceac conchide că statul român trebuie să întrețină toate institutele medico-pedagogice deoarece, între stat și comune nu există nici o formă juridică intermediară care să se ocupe de această problemă. Ar fi necesar un cadru juridic care să oblige fiecare comună să asigure educarea copiilor cu deficiențe ce provin de pe raza ei, indiferent dacă instituția de profil se află sau nu pe raza județului respectiv.

https://biblioteca-digitala.ro

„Reforma educației și învățământului” (pag. 29)

În acest capitol autorul ridică o problemă care, pe întreaga perioadă interbelică, va fi repetată și susținută de mulți specialiști în domeniu și anume : faptul că institutele medico-pedagogice sunt împărțite la două ministere (Ministerul Instrucțiunii Publice și Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Suciale), iar asta crează o serie de dificultăți. Fiecare minister lucrează separat la o reformă educațională și nu colaborează între ele. Din această cauză, Dimitrie Rusceac și George Halarevici au depus în luna mai a anului 1923 un „Proiect de lege pentru organizarea Institutelor medico-pedagogice din România”, compus din 8 articole și care se găsește integral, în această carte, la paginile 30-32.

2.2.

„PROGRAMA DE STUDII A INSTITUTELOR DE SURDO-MUȚI DIN ROMÂNIA”

199192

PROGRAMA DE STUDII

A

INSTITUTELOR DE SURDO-MUȚI

DIN ROMANIA

ALCĂTUITĂ DE

DIMITRIE RUSCEAC

PROFESOR SPECIALIZAT LA VIENA, DIRECTOR AL INSTITUTULUI DE ORBI ȘI SURDO-MUȚI „REGINA MARIA" DIN CERNĂUȚI

1923

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ „GLASUL BUCOVINEI" CERNĂUȚI — STRADA DOMNEASCĂ No. 33

-Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1923.

-Format : 23 x 15,4 cm.

-Volum : 48 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi obținută de la Biblioteca Națională a României din București și de la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

În anul 1923 instituțiile României Mari erau în plină formare, deoarece parcurgeau perioada de tranziție în care se unificau concepțiile și sistemele de organizare de pe cele două laturi ale Carpaților.

Dimitrie Rusceac publicase în același an lucrarea „Orbii, surdo-muții și anormalii. Studiu despre reforma școlară”, în care a analizat toate

https://biblioteca-digitala.ro

aspectele legate de acest tip de învățământ și modul în care el trebuie să se dezvolte în viitor, pentru a corespunde cerințelor din țările avansate ale Europei.

În cartea actuală, Dimitrie Rusceac face un nou pas, absolut necesar, în organizarea învățământului pentru surdomuți, acela al întocmirii unei programe de studii din aceste institute. Bazat pe studiile sale vieneze, Dimitrie Rusceac utilizează pentru întocmirea acestei programe un număr de douăsprezece cărți de specialitate provenite din literatura germană și austriacă. Pe toate acestea le compară cu cartea sa, amintită mai sus, și cu „Programa analitică a învățământului secundar", publicată de G. N. Ionescu, la București în anul 1921.

Scopul unui astfel de învățământ, destinat copiilor surdomuți, este educarea acestora, de a-i înarma cu cultura generală necesară și de a-i pregăti în vederea dobândirii unei meserii productive. Pentru realizarea acestui deziderat, autorul propune *un curs inferior, format din clasele I...IV*, urmat de *un curs superior, format din clasele V...VIII* și, în final, *un curs profesional de 3 ani*. Ni se precizează că surdomuții vor putea face față acestor cerințe doar cu ajutorul **„metodei orale"**, care îi va ajuta să-și însușească limbajul verbal și citirea labială. Numărul recomandat de elevi dintr-o clasă este de 10, însă nu trebuie să depășească 12 surdomuți.

PROGRAMA PENTRU CLASELE I...VIII

Bazat pe studiile specialiștilor germani, Dimitrie Rusceac propune introducerea treptetă a diferitelor materii, pe măsura în care copiii surdomuți sunt capabili să le asimileze.

1. RELIGIA va fi începută doar din clasa a III-a și va continua până, inclusiv în clasa a VIII-a, cu câte 2 ore/săptămână. În acest timp se vor preda noțiuni care încep cu „Facerea lumii" (Cl. III-a), continuă cu „Vechiul Testament", „Noul Testament", „Viețile sfinților" și „Istoria Bisericii".

2. LIMBA ROMÂNĂ este cea mai importantă materie dintr-o școală de surdomuți, iar importanța ei este dublată de faptul că predarea acestei discipline se face total diferit față de modul pe care îl cunoaștem noi la școlile obișnuite. Numărul orelor săptămânale propuse de autor pentru această disciplină sunt de 14, în clasa I-a, 16 în clasa a II-a, pentru ca să scadă treptat până la 9 ore/săptămână în clasa a VIII-a. Necesitatea acestui număr mare de ore este justificat prin faptul că, la început surdomuții trebuie demutizați, adică învățați să pronunțe, inițial, fiecare sunet al limbii, iar apoi, treptat, să se evolueze spre silabe, cuvinte și propoziții. Paralel cu acest proces, surdomuții trebuie înzestrați cu cunoașterea vocabularului,

https://biblioteca-digitala.ro

deoarece, pentru ei, limbajul seamănă cu o limbă străină. Din această cauză, Dimitrie Rusceac împarte studiul limbii române în următoarele subdiviziuni (am păstrat modul de exprimare al acelei perioade) : vorbire (articulație); vedere (cetire de pe buze); fraze uzitate, formule de conversație și învățământ intuitiv; cetirea caracterelor tipografice; gramatică; lucrări scrise. Toate acestea erau considerate ca discipline separate și erau introduse în studiu, separat. Iată propunerile autorului :

a) Vorbirea (articulația) : Se începea în *clasa I-a* cu „gimnastica limbii", „gimnastica respirației", „desvoltarea vocii", „vocale, consoane, combinările (!) acestora", etc. Modul de articulare al surdomuților este dirijat treptat spre diferite combinații de sunete, se continuă în clasele următoare cu exerciții de pronunție tot mai dificile și punându-se accent pe corectarea defectelor de pronunțare.

b) Vederea (cetirea de pe buze) este modalitatea prin care surdomutul poate recepționa limbajul oral al persoanelor cu care conversează. Această tehnică înlocuiește auzul oamenilor normali și trebuie învățată și exersată treptat de către surdomuți. Dimitrie Rusceac propune introducerea ei din *clasa a I-a* cu „vederea (cetirea) imaginilor optice a sunetelor izolate, ale cuvintelor și propozițiilor scurte". Dexteritatea felului în care indivizii reușesc să efectueze modul de citire de pe buze („labiolectura" în limbajul actual), trebuie urmărit de către profesori și exersat de cărte elevii surdomuți, tot sub supravegherea profesorilor, continuându-se în *clasele a II-a, a III-a și a IV-a.*

c) Frazele uzitate și formule de conversație (!) sunt începute din *clasa I-a* cu „afirmații, negații, întrebări, răspunsuri", etc. În clasa I-a acestea se aleg ușoare și scurte, pe măsură ce se avansează spre *clasele a II-a, a III-a și a IV-a,* acestea se dezvoltă și se complică.

d) Învățământul intuitiv se introduce în *clasa a II-a* și are ca scop dezvoltarea capacității de observație și îmbogățirea bagajului de cuvinte și noțiuni. Se urmărește formarea legăturii existente între cuvânt și noțiunea pe care o reprezintă. Este un procedeu ce se va urmări în *clasele a III-a și a IV-a,* dar va fi utilizat ori de câte ori va fi necesar în clasele ce vor urma.

e) Gramatica se introduce, cu noțiuni simple și accesibile începând din *clasa a II-a* și se va continua până la sfârșitul *clasei a VIII-a.* Toți cei care lucrează în învățământul surdomuților știu că, pentru acești elevi, noțiunile gramaticale sunt foarte greu de înțeles. Având analizatorul auditiv defect, ei nu pot sesiza inflexiunile gramaticale ale limbii. Pentru ei, fiecare noțiune este fixă și nemodificabilă. Declinarea substantivelor, sau

https://biblioteca-digitala.ro

conjugarea verbelor o pot face mecanic, o pot învăța, dar foarte greu o pot conștientiza ca pe o realitate palpabilă. Din această cauză, învățarea noțiunilor gramaticale de către surzi și obișnuirea lor de a le folosi corect în limbajul zilnic, trebuie să urmeze cu totul alt traseu și alte metode față de copiii normali.

Inițial se vor da exemple în care se vor denumi persoane și lucruri din imediata apropiere. La aceste propoziții simple, elevii surzi vor fi obișnuiți să pună și să răspundă la întrebările : *Cine? Ce?* Se va trece la utilizarea propozițiilor simple cu „verbe intranzite" la persoana a III-a. În faza următoare se vor utiliza „verbele reflexive", tot la persoana a III-a.

Astfel, cu răbdare, se trece la alte catgorii gramaticale, adjective, pronume personale, prepoziții, etc. , inițial utilizând noțiuni simple, iar pe parcurs dezvoltându-le treptat. Fixarea fiecărei noțiuni gramaticale noi, se va face prin exerciții repetate, realizând astfel deprinderea de a le folosi.

f) Lucrările scrise se introduc, și ele, în *clasa a II-a* prin reproducerea din memorie, de către elevi, a unor bucăți scurte dintre cele învățate în clasă, sau copieri din cartea de citire. Ulterior, pe măsură ce bucățile din carte devin tot mai lungi și rezumatele lor vor fi mai ample. Cu timpul se vor solicila povestiri din propria lor activitate și se va pune un accent tot mai mare pe corectitudinea gramaticală a textelor compuse de elevi. Aceste lucrări se vor solicita pe toată perioada școlarizării.

g) Citirea se va efectua pe baza textelor din cărțile de citire utilizate. În timpul citirii, elevilor li se corectează intonația și modul de pronunție al textului. De asemenea, ei vor fi controlați dacă înțeleg ceea ce citesc și vor fi puși să povestească ceea ce au citit. Se verifică dacă și-au însușit corect vocabularul predat și dacă învățământul intuitiv a avut efect. Și acest mod de învățare a limbii se va utiliza în toate clasele următoare.

3.ARITMETICA și GEOMETRIA

a) Aritmetica se începe din *clasa I-a* când se fac 3 ore/săptămână. Se continuă în *clasele a II-a, a III-a, a IV-a și a V-a* cu câte 5 ore/săptămână și în *clasele a VI-a, a VII-a și a VIII-a* cu câte 4 ore/săptămână.

Materia nu va fi predată în același ritm cum se face la copiii normali. Modul de înțelegere al surzilor este mai limitat decât al auzitorilor și din această cauză, Dimitrie Rusceac propune ca în clasa I-a să nu se predea decât numerele de la 1 la 10, iar dintre operații să se facă doar adunări și scăderi cu numere până la 10. În clasa a II-a, urmează a se ajunge la numărul 20. Adunările și scăderile vor ajunge și ele până la această valoare și dintre operații, se va face înmulțirea cu 2. În clasa a III-a se va

https://biblioteca-digitala.ro

ajunge la 100 și într-a IV-a la 1000. Tabla înmulțirii se va face într-a III-a, când se va face și învățarea împărțirii. În clasa a IV-a se introduc fracțiile ordinare simple și fracțiile zecimale. Pe parcurs, se vor rezolva probleme corespunzătoare pregătirii lor. În acest ritm, în clasa a VIII-a se vor rezolva probleme practice corespunzătoare gospodăriei și meseriei alese.

b) Geometria urmează a se face în *clasele a VI-a, a VII-a și a VIII-a* cu câte o oră săptămânal. La început se va studia sistemul metric, cu multiplii și submultiplii, se va trece la figurile geometrice simple și se vor calcula suprafețele lor. În clasele a VII-a și a VIII-a se va trece la corpuri geometrice simple, cărora li se va calcula volumul.

4. GEOGRAFIA se începe în *clasa a IV-a* cu câte 2 ore/săptămână. Se începe cu punctele cardinale, apoi se va desena planul clasei și al școlii. În clasa a V-a va fi studiat orașul (planul, străzi, cartiere) și județul (harta, localități, etc.). Clasa a VI-a aduce noțiunea de țară cu harta ei, cu provinciile, orașele, județele, munții, râurile și căile de comunicație. În clasa a VII-a se va studia Europa și într-a VIII-a globul pământesc.

5. ISTORIA se va studia câte 1 oră/săptămână în *clasele a V-a și a VI-a*, și 2 ore/săptămână în clasele *a VII-a și a VIII-a.* În tot acest interval de patru ani se va trece prin toată istoria românilor.

6. ȘTIINȚELE NATURII se fac începând cu *clasa a V-a* până într-*a VIII-a,* câte 2 ore/săptămână. Autorul propune studierea noțiunilor practice de animale domestice și sălbatice, de plante, pomi și cereale, pe care elevii le întâlnesc în casă, curte, grădină, pe câmp, în luncă, pădure, etc. În ultima clasă se vor da noțiuni despre corpul omenesc și noțiuni de igienă.

7. ȘTIINȚELE FIZICE și NOȚIUNI DE TEHNOLOGIE. În *clasa a VI-a* se vaface câte o oră săptămânal, iar în *clasele a VII-a și a VIII-a*, câte 2 ore/săptămână. Se dau noțiuni despre alimente și prepararea lor, despre îmbrăcăminte, locuință și modul de construcție, încălzirea locuințelor, construcția sobelor, electricitate, acustică și optică.

8. CALIGRAFIA constă în exerciții de scriere frumoasă și se propune a se face în toți anii de studiu câte 2 ore/săptămână.

9. DESENUL este deosebit de important datorită faptului că surzii sunt persoane ce utilizează, cu precădere, analizatorul vizual. Din această cauză, autorul propune ca în *clasele I...IV* să se facă 2 ore/săptămână, iar în *clasele V...VIII*, câte 4 ore/săptămână. Se va începe cu desenarea obiectelor uzuale, din imaginație sau după alte desene. Se va trece la figuri geometrice, la desenări din memorie, desene decorative și după natură.

https://biblioteca-digitala.ro

10. GIMNASTICA. Conform concepției din acei ani, fetele făceau mai puțină gimnastică decât băieții. Cu excepția clasei I-a, se propunea câte o oră săptămânal, pentru fete și 2 ore săptămânal pentru băieți. Pentru această disciplină se propuneau „exerciții de ordine", „exerciții libere", „marșuri", „alergări", „exerciții cu bastonul", „exerciții cu greutăți de fier", „sărituri libere și peste frânghie", „exerciții la scara orizontală", „jocuri", toate în funcție de vârsta și sexul elevului.

11. ÎNVĂȚĂMÂNTUL DE DEXTERITATE MANUALĂ sau „lucrul manual" urma să se introducă, și el, diferit. Fetele începeau din *clasa I-a* cu 4 ore/săptămână, continuau în *clasa a II-a* cu același număr de ore, iar din *clasa a III-a și până în clasa a VIII-a* cu 6 ore/săptămână. Băieții începeau această disciplină doar în *clasa a III-a* cu 2 ore/săptămână, iar din *clasa a IV-a și până în clasa a VIII-a* aveau 4 ore/săptămână. Fetelor le era recomandat „croșetatul", „tricotatul", „cusături naționale", „marcatul (croirea lenjeriei)", „festonajul", „cusutul" și „brodatul". În același timp, băieților li se recomanda „cartonajul", „lucrări în lemn" și „lucrări de coșărcărie (împletituri de nuiele)".

PROGRAMA ȘCOLII PROFESIONALE

Așa cum am arătat anterior, pentru școala profesională se propunea o durată de trei ani școlari. În această perioadă elevii trebuiau să parcurgă, atât un învățământ teoretic, cât și unul practic. Iată propunerile lui Dimitrie Rusceac pentru școala profesională :

1. LIMBA ROMÂNĂ și CORESPONDENȚĂ COMERCIALĂ

Erau preconizate câte 3 ore/săptămână, în fiecare an de studiu, timp în care, pe de o parte se făceau lecturi și compoziții scrise, în scopul de a-și dezvolta limbajul oral, iar pe de altă parte, elevii erau învățați să compună circulare, scrisori de informație, oferte, recomandări, scrisori de afaceri, comenzi, facturi, contracte și alte acte oficiale care erau necesare în activitatea lor viitoare.

2. ARITMETICA, CALCUL COMERCIAL, CONTABILITATE ȘI GEOMETRIE. Și pentru această disciplină se preconizau 3 ore/săptămână în fiecare an. Scopul disciplinei era de a obișnui surdomuții cu calculele necesare desfășurării meseriei și cu un minimum de contabilitate, pe care trebuia să o țină la propriul atelier.

3. DREPT CIVIL și ADMINISTRATIV. Se aloca o oră săptămânal în fiecare an. Scopul disciplinei era de a cunoaște legile țării, pentru ca activitatea sa viitoare să poată fi efectuală în condiții perfect legale.

https://biblioteca-digitala.ro

4. DESENUL. Era necesar pentru ca elevii să-și însușească desenul tehnic, corespunzător meseriei alese. Pentru aceasta se aloca, în fiecare an, câte 3 ore/săptămână.

5. TEHNOLOGIA COMERCIALĂ, CUNOAȘTEREA INSTRUMENTELOR. Este disciplina la care se studiază, materialele, sculele, instrumentele de măsură, cele de control și utilajele folosite în meseria aleasă. De asemenea, tot aici elevii studiază, din punct de vedere teoretic, modul de efectuare a diferitelor operații. Pentru aceasta s-au repartizat câte 2 ore/săptămână, în fiecare an de studiu.

6.LUCRĂRI ÎN ATELIERE. Este activitatea practică cea mai importantă în care elevii își însușesc meseria. Se recomandă ca în cei trei ani de școală profesională numărul de ore desfășurat săptămânal în ateliere să crească progresiv de la 18 *(anul I),* la 20 *(anul II)* și la 24 *(anul III)*. Aceste lucrări pot fi efectuate atât în atelierele institutului de surdomuți, cât și la diferiți meșteri din oraș.

2.3.

CARTEA de CETIRE. -STUDIU-

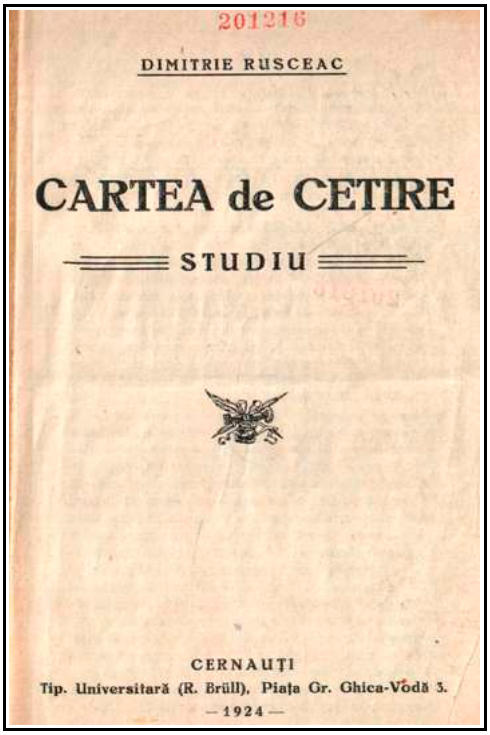

-Tipografia Universitară (R. Brüll).

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1924.

-Format : 23,5 x 15,5 cm.

-Volum : 16 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi obținută de la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

Acest studiu, ce are ca temă „Cartea de cetire”, nu amintește cu nici un cuvânt învățământul surdomuților. Cu toate acestea, având în vedere că Dimitrie Rusceac s-a ocupat foarte mult cu diferitele probleme ale educării deficienților de auz și printre cărțile scrise de el s-au

https://biblioteca-digitala.ro

aflat și cărți de citire, destinate claselor II...IV din școlile pentru surdomuți, ne-am gândit să amintim de acest studiu deoarece recomandările pe care le găsim în cadrul lui au fost utilizate de autor în întocmirea cărților de citire sus menționate. În mod cert acest studiu nu a fost făcut doar pentru uzul propriu al autorului, el a fost destinat și celorlalți posibili autori de manuale asemătoare. Acestora, Dimitrie Rusceac le oferea toate îndrumările și sfaturile existente în cadrul cărții de față.

La început ni se prezintă un scurt istoric al evoluției cărților de citire, apărute ca o necesitate de a face o tranziție între Abecedar și Biblie. Primele cărți de citire au apărut în secolul XVII și cea mai importantă dintre ele a fost cartea „Kinderfreund" scrisă de Rochow în anul 1776. Importanța și valoarea acestei cărți rezidă din faptul că piesele de citire sunt scrise într-o limbă simplă, ușor de înțeles și potrivite cu sufletul copiilor. Piesele cu caracter moral alternează cu cele lumești. Sunt relatate întâmplări și relații din viața familiei, comunei și țării într-o formă frumoasă și atrăgătoare pentru copii.

Acestă carte ar fi trebuit să fie un model pentru ceilalți autori însă, mulți au exagerat anumite laturi și în acest fel au apărut : cărți morale de citire, cărți realiste de citire, cărți gramaticale de citire și cărți literare de citire. Pe toate acestea le putem numii „cărți unilaterale de citire". Ele nu își atingeau scopul din cauza monotoniei în care au fost scrise. Greșelile făcute de acești autori făceau ca elevii să aibă în fața lor cărți nepotrivite cu sufletul lor, plictisitoare, greoaie, cu un conținut care întâmpina dificultăți de înțelegere și reținere. O carte de citire trebuie să fie atractivă și să ofere, în permanență, ceva nou elevilor dar, să nu se transforme într-o enciclopedie.

Dintre cărțile de citire apărute în România, autorul laudă pe cele scrise de Nicolae Ieremievici-Dubău. Acestea erau citite cu plăcere atât de elevii din școală, cât și de tineretul care terminase școala, ele au întărit spiritul românesc dezvoltând dragoste față de limba românească și manifestările românești. În comparație cu cărțile domnului Durbău, o serie de alte cărți de citire nu răspund cerințelor. Unele sunt supuse unui patriotism zonal, altele folosesc o limbă românească execrabilă. Mulți autori nu au studii serioase de psihologia copilului, nu cunosc literatura didactică modernă și nici literatura românească. Dimitrie Rusceac ne exemplifică astfel de autori, din diferite zone ale țării noastre, care au editat cărți de citire nepotrivite și care nu răspund tuturor cerințelor.

O carte de citire trebuie să-i învețe pe copii ce este frumos, nobil și românesc în cultura națională. Să fie atractivă și să aibă un caracter național.

https://biblioteca-digitala.ro

Dimitrie Rusceac critică practica existentă în țara noastră care face să schimbe cărțile de citire odată cu schimbarea guvernelor. Alt aspect negativ este acela că majoritatea autorilor sunt inspectori și revizori școlari care impun învățătorilor din subordine doar cărțile scrise de ei. Există multe greșeli de tipar, erori datorate neglijenței, greșeli de ortografie, de punctuație, de stil și chiar gramaticale.

Toate acestea duc la existența unor cărți de citire de slabă calitate.

Contra acestora autorul aduce părerile corecte ale unor specialiști germani, dar și a românilor I. Teodorescu, E. Gârleanu, M. Eminescu și Al. Vlahuță care militează pentru cărți de citire pe care, copiilor *„să le fie drag să le citească”*.

2.4.

ÎN LUMEA UNDE NU SE VEDE ȘI NU SE AUDE

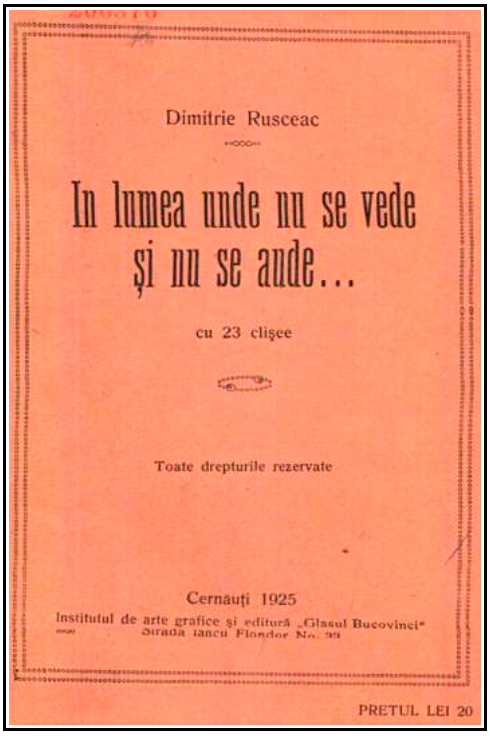
Dimitrie Rusceac

In lumea unde nu se vede și nu se aude...

cu 23 clișee

Toate drepturile rezervate

Cernăuți 1925

Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”

Strada Iancu Florilor No. 33

PRETUL LEI 20

-Editura Institutului de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1925.

-Format : 22,2 x 15 cm.

-Volum : 20 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi obținută de la Biblioteca Națională a României din București și de la Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

Această broșură nu are un caracter științific. Apariția ei în anul 1925 a avut, se pare, două scopuri. În primul rând, Dimitrie Rusceac a realizat o lucrare de popularizare, în dorința de a modela atitudinea populației față de problema orbilor și a surdomuților, de a-i face pe cititori să înțeleagă necesitatea educării acestor categorii defavorizate. Un al doilea scop, care se întrevede, este acela de a găsi eventuale sponsorizări, de care

https://biblioteca-digitala.ro

institutul din Cernăuți avea mare nevoie. Broșura era destinată publicului larg și simpla cumpărare a ei aducea bugetului institutului un surplus financiar.

Primul capitol este destinat prezentării ***Institutului de Orbi și Surdomuți din Cernăuți.*** Aflăm că el a fost inaugurat la 2 decembrie 1908 și a fost construit cu ajutorul Casei Economice a Bucovinei, pe un teren cedat de primăria orașului Cernăuți. Este o clădire mare cu demisol, parter și două etaje, având 51 de încăperi. Marele război dintre anii 1914-1918 a adus multe distrugeri. Acestea au fost reparate în cursul anului 1919 când, și-a schimbat denumirea în Institutul „Regina Maria". La 25 octombrie 1920, institutul a fost vizitat de M. S. Regele Ferdinand și de A. S. R. Principele moștenitor Carol. Cititorilor li se oferă o frumoasă imagine a fațadei institutului din Cernăuți.

Al doilea capitol este întitulat ***În lumea celor fără vedere*** și îl familiarizează pe cititor cu specificul unei școli destinate orbilor. Li se explică celor interesați, greșala făcută de părinții care, în dragostea lor, îi feresc pe orbi de orice muncă și prezintă situația orbilor aflați în școală, care se descurcă singuri fără călăuze. Școala este astfel singura capabilă să aducă „lumină" în viața întunecată a acestora. În școală, copilul orb își exersează simțul pipăitului. *„Rezemat pe mâna sa, copilul orb se înalță în sus, spre lumina gândirii"*. Cele zece degete ale orbului sunt ca zece ochi cu care cercetează lumea înconjurătoare. Sunt „degete văzătoare"; este o „mână văzătoare". Rolul profesorilor este mare. Ei coordonează educația orbilor și reușesc să transforme indivizii molateci și stângaci în persoane elastice, energice și puternice. De asemenea, formează mintea orbilor deschizând-o spre o gândire bazată pe reprezentări reale. Doar în școală, orbii reușesc să-și exerseze celelalte simțuri și să le dezvolte. Atât programa școlară, cât și metodele folosite, diferă de cele ale școlilor obișnuite. Manualele dispun de o scriere specială, hărțile sunt în relief și toate disciplinele școlare au materiale intuitive speciale pentru orbi. Orbii folosesc o scriere specială bazată pe alfabetul Braille și pentru citit folosesc degetele. Tot în școală orbii învață să cânte la diferite instrumente muzicale, dar învață și să practice unele meserii, cum ar fi împletiturile de nuiele, muncile casnice, confecționarea de perii, etc. După absolvirea unei școli de orbi, fiecare copil își poate desăvârși educația după propria dorință. Poate învăța o meserie, poate urma un liceu sau o universitate.

Și acest capitol este ilustrat cu patru imagini care ne redau aspecte din timpul școlarizării orbilor.

Ultimul capitol întitulat ***Din viața celor reduși la tăcere,*** se referă

https://biblioteca-digitala.ro

la şcolarizarea surdomuţilor. Dimitrie Rusceac ne explică diferenţa care există între surdomuţii neşcolarizaţi, care îşi duc existenţa în mijlocul comunităţiilor săteşti, marginalizaţi din cauza deficienţei auditive şi surdomuţii şcolarizaţi, care învaţă să pronunţe în limba română, învaţă să citească de pe buzele interlocutorului vorbirea acestuia, învaţă să scrie, să citească şi îşi alege o meserie. Pentru a înţelege cum este posibil acest lucru, autorul face un scurt istoric al educaţiei surdomuţilor în lume şi apoi ne prezintă modul de demutizare al copiilor clasei a I-a şi de conversaţie în clasele următoare.

Capitolul este ilustrat cu cinci fotografii privind aspecte din clasele de surdomuţi şi treisprezece ilustraţii ale buzelor, în timp ce pronunţă diferite sunete.

Autorul îşi încheie cartea invitând pe toţi cei interesaţi să viziteze institutul din Cernăuţi şi să se convingă de progresele făcute de copiii orbi şi surdomuţi.

2.5.

INSTITUŢIUNILE DE ORBI ŞI SURDO-MUŢI DIN ROMÂNIA

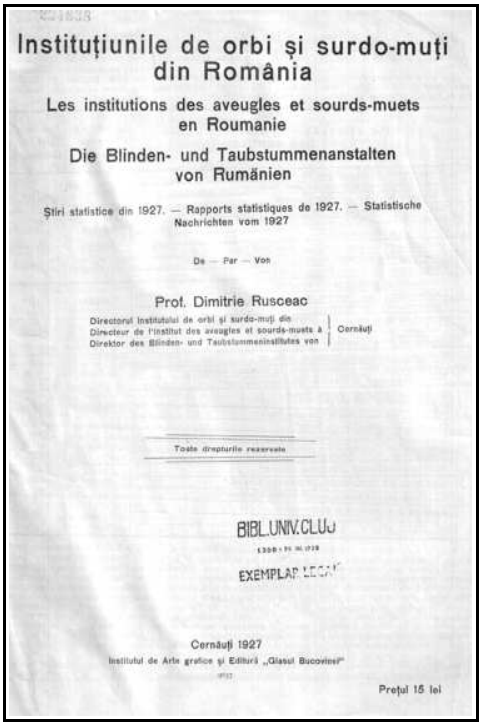

Instituţiunile de orbi şi surdo-muţi din România

Les institutions des aveugles et sourds-muets en Roumanie

Die Blinden- und Taubstummenanstalten von Rumänien

Ştiri statistice din 1927. — Rapports statistiques de 1927. — Statistische Nachrichten vom 1927

De — Par — Von

Prof. Dimitrie Rusceac

Directorul Institutului de orbi şi surdo-muţi din Cernăuţi
Directeur de l'institut des aveugles et sourds-muets à Cernăuţi
Direktor des Blinden- und Taubstummeninstitutes von Cernăuţi

Toate drepturile rezervate

BIBL.UNIV.CLUJ

EXEMPLAR LEGAL

Cernăuţi 1927

Institutul de Arte grafice şi Editură „Glasul Bucovinei"

Preţul 15 lei

-Institutul de Arte Grafice şi Editură „Glasul Bucovinei".

-Localitatea : Cernăuţi.

-Anul : 1927.

-Format : 31,4 x 23,5 cm.

-Volum : 8 pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi obţinută de la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

În iunie 1927 Dimitrie Rusceac a participat la Congresul Profesorilor de Surdomuţi care s-a ţinut în Germania, la Hamburg.

Cu această ocazie a constatat că, în străinătate nu se cunoaşte aproape nimic despre învăţământul pentru orbi

https://biblioteca-digitala.ro

și surdomuți din România. Pentru a reglementa acest neajuns, la întoarcerea sa în țară a publicat acest buletin informativ, în trei limbi : română, franceză și germană.

Broșura are doar opt pagini și un format care depășește dimensiunile obișnuite ale unei cărți, comparându-se cu cele ale revistelor.

În cadrul acestei lucrări informative, autorul a impus un stil telegrafic, bazat pe datele statistice ale anului școlar 1926/27. În cadrul broșurii sunt înserate patru tabele statistice.

Suntem informați că în România erau, la acea dată, cinci institute destinate orbilor și cinci institute destinate surdomuților (în toamna aceluiași an se va înființa încă un institut pentru băieții surdomuți, la București, iar în anul 1932 un institut de surdomuți la Iași, însă lucrarea de față nu putea să amintească nimic despre ele).

În primul tabel ne sunt prezentate toate aceste zece institute, cu numele lor oficial, localitatea în care se află și anul înființării. Ni se menționează faptul că institutele din Vechiul Regat și din Bucovina aparțin de Ministerul Instrucțiunii Publice, iar cele din Ardeal și Banat de Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale.

În cel de al doilea tabel găsim date referitoare la numărul profesorilor și al personalului auxiliar, alături de volumul salariilor încasate de aceștia. Pe alte patru coloane aflăm numărul elevilor, contribuția statului pentru hrana și cazarea lor, numărul personalului de întreținere și salariile acestora, toate plătite de la bugetul de stat.

Din al treilea tabel este menționat numărul claselor, numărul profesorilor, numărul elevilor și, dintre aceștia, câți băieți și câte fete. Se specifică faptul că foarte mulți copii orbi și surdomuți rămân în afara sistemului de învățământ din cauza numărului mic de instituții de specialitate.

Se dau date despre organizarea sistemului de învățământ și se deplânge faptul că în România nu există grădinițe pentru acești deficienți, iar cursurile profesionale sunt puține.

Ultimul tabel ne oferă date generale despre retribuția profesorilor din instituțiile de orbi și surdomuți. Din acest tabel se observă faptul că există discrepanțe între salarizarea acestora în diferite institute și se exprimă speranța că Legea pentru armonizarea retribuțiilor bugetare și care fusese votată în mai 1927, va uniformiza salariile și se vor elimina inechitățile existente între școlile din diferite provincii ale țării.

https://biblioteca-digitala.ro

2.6.

CONGRESUL PROFESORILOR DE SURDO-MUȚI DELA HAMBURG

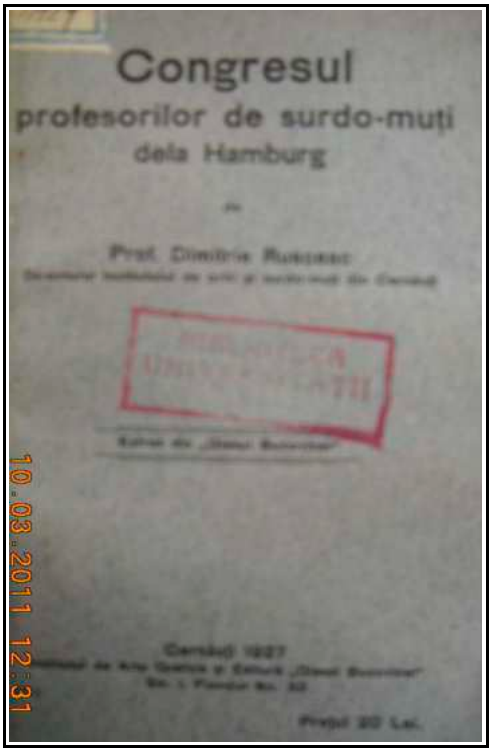

-Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1927.

-Format : 18,5 x 12 cm.

-Volum : 24 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi obținută de la Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

Congresului s-a desfășurat în perioada 6-10 iunie 1927 și s-a aflat sub auspiciile sărbătoririi bicentenarului nașterii lui Samuel Heinicke, părintele metodei orale de educare a surdomuților. Pe lângă reprezentanții profesorilor germani, au mai participat delegați din Cehoslovacia, Ungaria, Austria, Polonia, URSS, Elveția, Suedia, Olanda, Danemarca, Letonia și România. Totalul participanților a fost de aproximativ șase sute.

Dimitrie Rusceac a fost unicul reprezentant al României.

Primirea oficială a delegațiilor a avut loc la „Curio” - Casa învățătorilor din Hamburg – în ziua de 6 iunie 1927.

În cursul dimineții de marți, 7 iunie 1927, s-a adus un omagiu festiv la monumentul lui Heinicke, ridicat în Eppendorf, acum o suburbie a orașului Hamburg. În acest fost orășel, între 1768-1777, Heinicke a școlarizat primii surdomuți.

În aceiași zi, la ora 12, s-a deschis o expoziție în cadrul Muzeului de Artă și Industrie din Hamburg. Expoziția a avut 25 de secții și a cuprins literatură privind surdomutitatea, metode folosite în învățământul surdomuților, obiecte, instrumente și aparate din fonetica experimentală,

https://biblioteca-digitala.ro

lucrări manuale executate de surdomuți, cărți școlare, reviste și beletristică pentru surdomuți. Numai raportul comitetului expoziției cuprindea un număr de 52 de pagini.

Toți participanții au primit ultimul număr al revistei „Die Stimme", organ al Uniunii Surdomuților din Germania, în care se afla și un articol despre viața surdomuților din România, scris de un surdomut din Cernăuți. Referitor la acest articol, Dimitrie Rusceac s-a arătat revoltat de modul tendențios în care autorul articolului prezintă situația din România, vis-a-vis cu viața surdomuților, cu Statul Român, cu instituțiile sale școlare, militare și sociale. Pentru exemplificare ne oferă doar un citat care, scos din context, nu ni se pare deloc exagerat : *„Suntem desprinși de țara noastră de odinioară și nu ne-am putut încă acomoda cu noua direcție.....Dar trecerea timpului va aduce cu el faptul că vom fi uniți în cauza noastră, o vom îmbunătăți, ne vom alătura vouă și vom pune mâinile împreună pentru bunul mers al lumii internaționale a surdomuților"*.

Tot în ziua de marți, 7 iunie 1927, la orele 21, la Filarmonica din Hamburg s-a asistat la un concert omagial unde, pe lângă concertul filarmonicii, s-au mai citit poezii scrise de surdomuți și s-a ținut o conferință despre viața și opera lui Heinicke.

În zilele de 8 și 9 iunie 1927, în amfiteatrul Universității din Hamburg s-au ținut lucrările congresului. S-au prezentat diferite lucrări științifice, făcute de profesori din Berlin, Schleswig, Würzburg, Hamburg, Viena, Cassel și Budapesta. Lucrările conferinței s-au încheiat cu prezentarea filmului „Sprechende Hände" (Mâini vorbitoare), referitoare la modul în care orbii-surdomuți comunică prin intermediul mâinilor.

Ultima zi, vineri 10 iunie 1927, a fost consacrată unei excursii la Helgoland.

În final, Dimitrie Rusceac ne prezintă situația celor cinci institute de surdomuți care existau în România în vara anului 1927 și modul în care Legea Învățământului Primar din 1924 atinge problematica învățământului special. Ne arată că, pe lângă cei 483 de copii surdomuți cuprinși în cele cinci institute speciale, mai există încă aproximativ 2000 de copii surdomuți necuprinși în școli. Grădinițe pentru surdomuți nu există, iar cursurile complementare pentru învățarea meseriei, nu sunt generalizate. Nu există programe școlare, iar metodele folosite nu sunt unificate. Legea Învățământului Primar din 1924 face marea greșală de a asimila învățământul special, celui primar pentru copiii normali. Autorul își exprimă speranța că propunerile sale vor fi luate în considerare de către cei în drept.

https://biblioteca-digitala.ro

2.7.

LIMBAJUL MIMIC AL SURDO-MUȚILOR

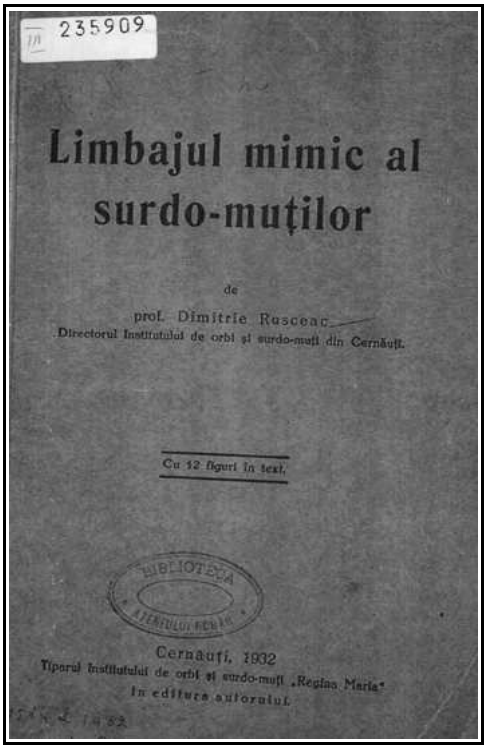

-În editura autorului.

-Tiparul Institutului de Orbi și Surdomuți „Regina Maria".

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1932.

-Format : 22 x 15 cm.

-Volum : 44 de pagini

-NOTĂ : Cartea poate fi obținută de la Biblioteca Națională a României din București și de la Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

Un specialist de talia lui Dimitrie Rusceac, nu putea să ocolească un subiect atât de important, în comuicarea surdomuților, ca limbajul mimico-gestual.

Cartea nu este un manual pe baza căruia se poate însuși limbajul mimico-gesticular. Bazându-se pe studiile unor prestigioși cercetători surdologi, dar și pe materialele publicate în revistele de specialitate „Blätter für die Taubstummenbildung" și „Revue général de l'Enseignement des Sourds-Muets", autorul reușește să ne conducă pe un traseu presărat de anumite „teme-jaloane" interesante.

Vom putea studia „câte feluri de comunicare există?", „care este rolul gestului în cadrul limbajului?", „diferențele dintre limbajul laringo-bucal (auditiv) și cel mimic", „ce este un gest?", „câte feluri de gesturi există?", „limbajul digital", „gesturile fonemice", „alfabetul bucalo-manual" și „limbajul mimic".

Pentru fiecare temă abordată, Dimitrie Rusceac ne oferă o analiză amănunțită, atât din punctul de vedere al filozofiei limbajului, cât și al psihologiei celor doi participanți la comunicare, emițătorul și receptorul.

Cititorul este informat că în afara limbajului auditiv, care folosește

https://biblioteca-digitala.ro

sunetele pentru a transmite gândurile, mai există o serie de limbaje nonverbale (limbajul digital, mimic, scris, tactil, olfactiv și vizual) . Pe toate acestea, fiecare dintre noi le folosește în mod conștient sau inconștient, paralel sau separat față de limbajul auditiv.

Pornind de la afirmația abatelui Marcel Jousse, că „fundamentul graiului omenesc este gestul", ni se oferă un adevărat curs de psihologia expresiei, în care ne demonstrează rolul gesturilor în cadrul limbajului. Pentru a înțelege faptul că limbajul mimic nu este inferior celui auditiv, ni se prezintă comparativ diferențele și asemănările dintre aceste două procese.

Astfel, dacă din punctul de vedere al aspectului exterior, ambele limbaje au ca scop nevoia de a transmite gânduri, din punctul de vedere al psihicului, fiecare limbaj își dezvoltă un automatism diferit.

Referitor la rezultatele obținute de cele două limbaje, diferențele sunt semnificative. Procesul vorbirii uitilizează simboluri logo-acustice subiectiv-obiective, simboluri logo-kinestezice subiective și simboluri logo-optice obiective. Acestora limbajul mimic le opune doar simbolul kinestezic subiectiv și simbolul kino-optic subiectiv-obiectiv.

Referitor la ținta urmărită, ambele limbaje produc efectul psihic subiectiv-obiectiv (înțelegerea) și reușesc să-și atingă scopul propus, acela de schimbare psihică subiectiv-obiectivă (luarea de atitudini) și de producere a satisfacției subiective (destinderea).

Pentru a înțelege „ce este un gest?", autorul ne înfățișază importanța mimicii, a fizionomiei și a gestului, adăugate vocii, pentru a da expresie limbajului. În final, ni se prezintă concluzia că „mimica și gesturile întruchipează arta de a reproduce prin toate mijloacele posibile, dar mai ales prin sine, cu toate organele corpului, anumite mișcări vizibile, care pot traduce emoțiile și sentimentele omului".

Gesturile sunt de mai multe feluri : naturale, artificiale și convenționale. Cele mai interesante sunt gesturile naturale care pot fi demonstrative, intuitive, descriptive și metonimice.

Pentru fiecare tip, Dimitrie Rusceac ne oferă explicații, exemple și ne arată care este deosebirea față de alt tip. Gesturile metonimice sunt și ele împărțite în alte șapte categorii : gesturi care înseamnă o noțiune prin luarea „părții" pentru „tot"; gesturi pentru materializarea „modului de fabricare"; gesturi pentru materializarea „modului de întrebuințare"; gesturi care exprimă efectul; gesturi care determină exact un loc; gesturi care se referă la negații; și gesturi care precizează stări și situații.

https://biblioteca-digitala.ro

Limbajul digital care este o echivalență între literele alfabetului și anumite semne realizate de poziția degetelor de la mână. În baza lui comunicarea se face prin transmiterea cuvintelor, literă cu literă.

O importanță deosebită o au gesturile fonemice, care sunt destinate marcării momentelor vizibile sau pipăibile ale sunetelor vorbite. În timpul producerii sunetelor, pe lângă impresiile auditive se mai declanșează și impresii vizuale, musculare (kinestezice) și tactile. Toate acestea se reunesc într-o „imagine completă".

La surdomuți senzațiile acustice sunt suprimate și ei utilizează celelalte impresii. Din această cauză, profesorul atrage atenția elevului care sunt impresiile la care să fie atent atunci când pronunță un sunet. Se stabilesc gesturi care precizează poziția buzelor, locul în care simte o anumită vibrație produsă de aerul ce părăsește cavitatea bucală, cum să poziționeze limba, etc.

Din îmbinarea alfabetului cu gesturile fonetice s-a născut alfabetul bucalo-manual, inventat de danezul Dr. G. Forchhammer și care înfățișază surdomutului jumătate din cuvânt prin mijlocirea limbajului labial, iar ceea ce rămâne, prin intermediul „scrisului în aer", adică a semnelor specifice.

Limbajul mimic corespunde tuturor legilor logicii, la fel ca și celelalte forme de limbaj. El este : artificial, natural și convențional.

Limbajul mimic artificial dă cuvintelor echivalențe vizibile, adică diferitele mișcări ale mâinilor, însoțite de anumite atitudini ale figurii fizionomice. Limbajul mimic artificial abordează anumite noțiuni abstracte care nu se întâlnesc în cadrul limbajului natural.

Limbajul mimic natural utilizează gesturi corespunzătoare noțiunilor concrete și se caracterizează prin : lipsa caracterului logic și gramatical; ordinea cuvintelor în propoziții diferă de ordinea existentă în limbajul auditiv; în frazele compuse prin subordonare propozițiile secundare adoptă caracterul propozițiilor principale; vocabularul limbajului mimic natural este sărac în expresii, deoarece nu poate reda noțiuni abstracte; nu este un sistem sigur de comunicare; el poate provoca ușor neînțelegeri, datorită faptului că „gesturile sale interpretative" sunt adeseori cu două înțelesuri; și folosește numai substantive și verbe.

Limbajul mimic convențional e folosit de surdomuții care au dobândit un anumit grad de însușire a limbajului auditiv. În acest caz, gesturile limbajului mimic se suprapun peste propozițiile rostite de elevul surdomut în limbajul auditiv și preia ordinea cuvintelor folosite de acesta din urmă. El derivă din cel natural și care copiază sintaxa limbajului auditiv.

https://biblioteca-digitala.ro

2.8.

INIȚIEREA SURDO-MUȚILOR ÎN LIMBAJUL AUDITIV

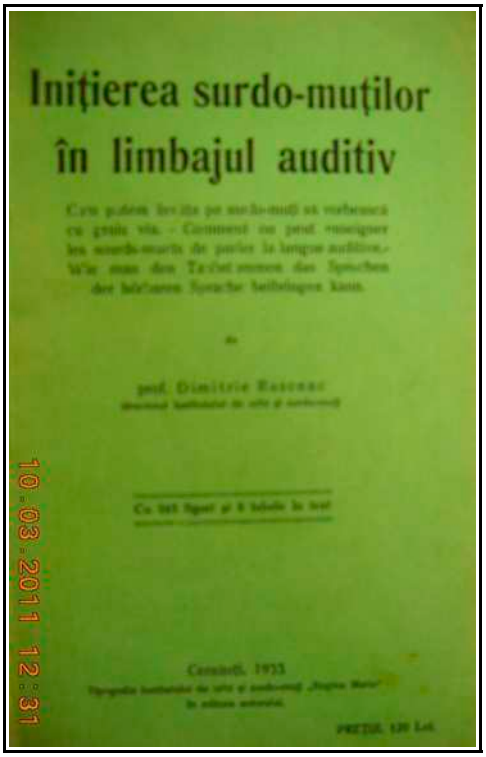

-În editura autorului.

-Tipografia Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria”.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1933.

-Format : 22,2 x 15 cm.

-Volum : 298 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi obținută de la Biblioteca Națională a României din București, de la Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași și de la Biblioteca Județeană din Iași.

Primul pas făcut de profesorii școlilor de surdomuți este de a le reda limbajul articulat, pe care, din cauza lipsei auzului, nu și l-au putut însuși. Fără el nu-și vor putea însuși limba maternă și nici nu vor putea pătrunde tainele diferitelor materii științifice.

Cartea de față își dorea să ofere profesorilor din școlile de surdomuți, un ghid practic în realizarea corectă a demutizării copiilor surzi, adică de a-i face să pronunțe corect, chiar și fără a auzi ceea ce spun. Conținutul cărții a fost analizat, de-a lungul timpului, de mai mulți specialiști. Aceștia au făcut diferite comparații între metodele utilizate de Dimitrie Rusceac și alți surdopedagogi de renume. Ca exemplu, voi da unele aprecieri făcute de Virginia Sorescu (vezi [Sorescu-1968]) în lucrarea sa destinată personalității autorului de care ne ocupăm : *„În demutizare, D. R. pornește de la foneme ca I. Ciorănescu (sunt oraliști sintetici). Ca și I. Ciorănescu, el dezvoltă vorbirea după principiile școlii materne, pe baza conversației.” ..... „Dezvoltarea vorbirii se realizează mai ales cu ajutorul gramaticii. Deși nu poate fi încadrat în curentul oraliștilor gramatiști, D. R. Se apropie și de aceștia.” ..... „...ordinea muetelor este asemănătoare ordinei lui I. Ciorănescu. Astfel se predau muetele P.T.C. După care se trece*

https://biblioteca-digitala.ro

la provocarea vocii, şi celelalte sunete."

Iată conținutul cărții :

INTRODUCERE (pag. 5)

Scopul propus al acestei cărți este de a populariza ideile şi cunoştințele despre copiii surzi, de a oferi profesorilor un manual despre „învățare limbii" de către copiii surdomuți şi de a veni în ajutorul părinților care au copii surdomuți.

La împlinirea vârstei de şapte ani copilul surdomut trebuie să fie înscris într-un institut special pentru surdomuți (sunt arătate cele din România). De asemenea, autorul susține că aceste şcoli ar trebui să dispună de o programă analitică specială, diferită de cea a celorlalte şcoli. Pentru a înțelege această necesitate, autorul ne explică diferențele existente între o şcoală obişnuită şi una pentru surdomuți. Ni se explică necesitatea selectării surdomuților, în funcție de aptitudinile intelectuale şi gruparea lor în clase separate, astfel încât clasele să fie omogene din punctul de vedere al coeficientului de inteligență. Acest lucru nu se făcea în momentul apariției cărții şi autorul îşi exprimă speranța că se va face în viitor. Se susține importanța înființării grădinițelor de copii surdomuți, generalizarea şcolilor profesionale speciale şi înființarea unei şcoli secundare pentru cei cu inteligență superioară.

În final, autorul conchide că *primul lucru care trebuie rezolvat într-o şcoală de surdomuți este acela de a reda acestor copii limbajul auditiv.*

SURDO-MUTUL ŞI LIMBAJUL AUDITIV (pag.11)

Relația care există între un surdomut şi limbajul auditiv este total diferită de cea pe care o are un auzitor. Pentru a-i putea deprinde, pe surdomuți, cu limbajul auditiv, profesorii trebuie să cunoască inițial, în ce condiții pot ei să-l achiziționeze. Afdlăm modul în care copilul surd din naştere ia contact cu realitățile înconjurătoare, cum se serveşte de simțul văzului şi cum îşi crează singur un limbaj mimic primitiv. Pentru a reuşi, profesorul va trebui să țină cont de principiile acusticii, anatomiei şi fiziologiei, a psihologiei şi sociologiei. El trebuie să facă deosebirea între LIMBAJ, ca fenomen colectiv, realizat din colaborarea individului cu societatea, şi VORBIRE, care este o dispoziție personală.

Profesorii care lucrează în acest domeniu pot afla, în paginile cărții, că limbajul este de trei feluri : ***„limbajul-semn"***, care transmite o idee definită cu ajutorul cuvintelor; ***„limbajul-sugestie"***, care evocă alte idei sau impresii decât cele exprimate; şi ***„limbajul-reflex"***, prin care se poate

https://biblioteca-digitala.ro

înlătura o idee penibilă. Toate acestea trebuiesc tratate atent, atunci când se dorește introducerea lor în deprinderea de a vorbi a surdomuților, iar autorul oferă explicații suficiente despre modul în care trebuie procedat.

Cu ajutorul cuvintelor omul poate forma judecăți, poate exprima dorințe, poate poruncii, sau poate pune întrebări. Ca să înțelegem în ce relație se află surdomutul față de limbajul auditiv, este necesar să studiem întâi mecanismul cerebral al limbajului la omul normal. Vom descoperii că acesta are cinci facultăți funcționale : *„simțul auzului”, „imaginile auditive verbale”* (numite și *„imagini logoacustice”*), *„capacitatea de înțelegere a sensului cuvintelor”, „imaginile motrice de articulație”* și *„mușchii exersați ai aparatului de vorbire”*. Fiecăreia dintre acestea îi corespunde un centru funcțional pe scoarța cerebrală. Dacă unul din aceste centre cerebrale va fi lezat, individul va fi afectat de o anumită deficiență. Apariția deficienței depinde de momentul în care s-a produs leziunea : la naștere, sau după naștere; înaintea dobândirii limbajului auditiv, sau după dobândirea acestuia. Bazându-se pe aceste considerente, autorul ne prezintă unsprezece cazuri de lezare a unor centrii cerebrali și ne explică deficiențele generate de ele. Pe fiecare dintre acestea, profesorul va trebui să le trateze separat și cu metode adecvate. (Vezi tabelul întocmit în actuala lucrare : Partea VI-a, capitolul 1.5., punctul „a”).

În continuare, Dimitrie Rusceac se ocupă cu relația existentă între surdomuți și cele patru tipuri ale gândirii verbale : *„tipul vizual”, „auditiv”, „motor pentru vorbire”* și *„motor pentru scriere”*. Aflăm în ce situație surdomutul este un tip vizual, când este un tip motor și când unul auditiv.

În cazul surdomuților, mecanismul cerebral al limbajului auditiv are următoarea configurație : *„priceperea cuvintelor”, „vorbirea individuală”, „citirea”* și *„scrierea”*. La el, „centrul reprezentărilor logokinestezice” și „centrul motor al vorbirii” primesc impresiile prin imagini labiologice, imagini grafice și prin fapte sufletești. Ele vor pune în acțiune mișcările articulatorii ale organelor vorbirii. Copilul surdomut din naștere va învăța limbajul auditiv utilizând citirea labială și servindu-se de simțurile văzului, pipăitului, simțul mușcular și sensibilitățile vibratorii. Fără limbajul auditiv surdomutul nu-și va putea disciplina activitatea cerebrală.

LIMBAJUL MIMIC AL SURDO-MUȚILOR (pag.29)

Acest capitol, cuprins între paginile 29...67, este o reproducere integrală a broșurii cu același nume și care a fost editată de autor în anul 1932. Textul acesteia a fost prezentat de noi, separat. (vezi capitolul 2.7.).

https://biblioteca-digitala.ro

ÎNVĂȚĂMÂNTUL ARTICULAȚIEI

1. Introducere. (pag.68)

Învățământul articulației cuprinde „dezvoltarea sunetelor vorbite”, luate izolat sau grupate în silabe și cuvinte, combinată cu „citirea de pe buze”, „scrierea” și „citirea obișnuită”.

2. Considerațiuni generale. (pag.70)

Învățământul articulației constă în arta de a-l face pe copilul surdomut „să prindă” cu ochiul imaginile bucale, optice, ale limbajului auditiv, „să simtă” vibrațiile provocate de rostirea fonemelor și „să reproducă” cu propriul glas sunetele vorbite. Profesori pentru surdomuți trebuie să cunoască toate amănuntele procesului de formare a limbajului auditiv care, la surdomuți, este diferit de modul în care acesta se formează la persoanele auzitoare. Pentru ca un surdomut să vorbească trebuie să dispună de : organe ale vorbirii în stare normală, o vizualizare a pozițiilor și mișcărilor organelor de vorbire, perceperea tensiunilor musculare, pipăirea mișcărilor articulatorii, un mecanism cerebral cu funcționare normală.

De-a lungul timpului s-au dezvoltat mai multe metode de învățare a limbajului auditiv, de către surdomuți. Dimitrie Rusceac ne familiarizează cu acestea și le grupează în două mari categorii :

a. Prima este numită ***„metoda veche”*** sau ***„metoda orală pură”.*** Ea a mai purtat denumirea de ***„metoda sintetică”, „metoda fragmentaristă”,*** sau ***„metoda germană”.*** Metoda a avut diferitele curente : *a fonetiștilor, a silabiștilor* și *a metodei grafice.*

b. Cea de a doua este ***„metoda nouă”***, sau ***„metoda globală”***. Aceasta pornește de la propoziții și nu dela sunete. Ea s-a aplicat prin două variante : *metoda belgiană* a lui A. Herlin și *metoda Malisch (germană).*

Cititorii sunt înștințați că **în această carte va prezenta metoda germană a lui Johanes Vatter (fonetist), combinată cu cea a lui Pauli (silabist)** care, pornește dela articulație, citire de pe buze, scriere și citire obișnuită.

3. Organele vorbirii. (pag.84)

Profesorii pentru surdomuți trebuie să o stăpânească la perfecție este cunoașterea anatomică și funcțională a organelor de vorbire și autorul el dă suficiente amănunte referitoare la cele trei mari grupe principale ce ajută la articularea sunetelor : plămânii, laringele și organele de articulație (buze, maxilare, palatul dur, limba, vălul palatin, fosele nazale și uvula). Aflăm că

https://biblioteca-digitala.ro

fiecare dintre aceste organe ale vorbirii pot să se găsească în două situații difeite : „bază de articulație”, când iau poziția necesară emiterii sunetelor și „atitudine de repaus”, când se odihnesc.

Sunetele vorbite utilizează diferit organele anatomice ale vorbirii, dacă sunt vocale și consoane, dacă sunt *labiale, dentale, palatale, guturale* și *laringiale,* sau dacă sunt *ocluzive, nazale, aspirante, lichide laterale, vibrante, fricative, semiocluzive* și *siflante.*

4. Ordinea de urmat. (pag. 94)

În stabilirea ordinii predării fonemelor la surdomuți, există trei motive principale de care trebuie să ținem seama : utilizarea celor mai favorabile posibilități de a grupa sunetele în silabe și cuvinte; asigurarea progresării de la „ușor” la „mai greu”; și învățarea fiecărui sunet trebuie să pregătească învățarea sunetului următor.

Aproape fiecare profesor își formează o ordine de urmat, mai mult sau mai puțin, diferită de a celorlalți. Aceasta nu este un lucru dăunător procesului de învățare a articulării sunetelor. Dimitrie Rusceac propune următoarea ordine :

p, t, c, *(exerciții de provocare a vocii),* ***f, s, ș, a, o, u, b, d, g, v, z, j, m, n, ng, e, i, h, l, r, ă, î, t, ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi,*** *(formele lui* ***h****), (formele lui* ***i****), (formele lui* ***u****), (diftongii), (grupuri de consoane).*

Partea a doua a acestui curs constă în formarea silabelor și a cuvintelor dar, înainte de aceasta este necesară o recapitulare. Explicațiile date de autor pentru a justifica această recapitulare sunt : îmbunătățirea pronunției fiecărui sunet; corectarea defectelor de pronunție; la repetare nu se va utiliza ordinea folosită la învățatea sunetelor, ci o ordine care va respecta asemănarea lor organică (sunete labiale, dentale, etc); în cursul repetării se va preda scrierea și citirea literelor mari și mici, de mână și de tipar; se va face deosebirea dintre sunetele asemănătoare, consoanele afone cu cele sonore; exerciții care să elimine pronunțarea mai puternică a unor sunete, față de altele; eliminarea zgomotelor șuierătoare la pronunțarea lui L și R; eliminarea săririi peste unele sunete, din cadrul unui cuvânt; eliminarea greșelii de a înlocui unele vocale cu altele; crearea unui mic vocabular cu cuvinte uzuale.

Pentru formarea silabelor, se recomandă următoarea ordine :

-consoane urmate de vocale.

-vocale urmate de consoane.

https://biblioteca-digitala.ro

-vocale între două consoane.

-silabe repetate, fără variație de vocale.

-silabe repetate, cu variație de vocale.

-consoane între două vocale.

-diftongi și triftongi.

-grupuri de consoane.

Dimitrie Rusceac ne sfătuiește să nu așteptăm până la pronunțarea izolată a tuturor sunetelor și apoi să trecem la faza de silabisire. Corect este ca aceste două mari părți ale învățământului articulației să fie combinate în felui următor : ***„Noi unim o consoană cu o vocală, imediat ce au fost învățate, formând silabe și cuvinte, și oferind imediat însemnătatea cuvintelor pronunțate. Astfel, de la învățarea sunetului izolat, noi trecem direct la asocierea sunetelor în silabe, la silabisire, iar apoi la legarea silabelor în cuvinte și, în fine, a formării propozițiilor”***.

În acest fel înțelege Dimitrie Rusceac să combine „metoda fonetistă a lui Johannes Vatter” cu „metoda silabistă a lui W. Paul” și să facă un pas spre „metoda globală a lui C-tin. Malisch”.

5. Exerciții pregătitoare. (pag. 100).

Deoarece copiii surdomuți nu și-au utilizat simțurile pentru receptarea și emiterea limbajului auditiv, le lipsesc deprinderile necesare realizării acestui scop. Vederea și pipăitul, deși neafectate, nu au fost exersate și nu sunt capabile „să citească” vorbirea interlocutorilor și aparatul fonator, neexersat, nu este capabil să emită fluxul de aer necesar unor sunete. Din această cauză, sunt necesare o serie de exerciții pregătitoare pentru *„a aduce gura, ochiul și mâna surdomutului în stare de a primi învățământul articulației”*. Copilul surdomut trebuie obișnuit să se concentreze pe anumite amănunte ale interlocutorului ce îi vorbește și să nu se lase condus de imaginea generală.

Primele exerciții : să imite mersul profesorului, să deschidă și să închidă ușa, să facă anumite mișcări cu brațele, picioarele, capul, etc.

Exerciții speciale pentru gură : să o închidă și să o deschidă, să scoată limba și apoi să și-o retragă, să dea buzelor diferite forme imitându-l pe profesor. Pentru reușită se recomandă folosirea unei oglinzi.

Exerciții de pregătire a scrisului : poziționarea corectă a corpului elevului în bancă, cum să țină caietul, cum să țină tocul sau creionul,

https://biblioteca-digitala.ro

efectuarea de linii și puncte, etc.

Dezvoltarea simțului tactil : să depisteze ușor vibrațiile produse de piept, laringe, creștetul capului, obraji, limbă, dinți și fosele nazale.

Exersarea aparatului fonator : exerciții de „gimnastică respiratorie" (copilul surdomut să-și dirijeze aerul expirat de plămâni uneori prin gură, alteori prin nas). Se va exersa suflarea spre flacăra unei lumânări, spre o bucată de hârtie, prin umflara unei pungi de hârtie, etc.

6. Fonetica și indicațiuni metodice. (pag. 108)

Fiecare sunet va fi studiat izolat și se vor avea în vedere : formarea sunetelor vorbite; momentele pe care elevul surdomut trebuie să le perceapă în timpul articulației sunetelor vorbite; greșelile de articulație care apar.

7. Consoanele P, T, C(K). (pag. 109)

Pentru învățarea pronunțării fiecărui sunet ni se explică : poziția și mișcarea buzelor, distanța dintre dinți, poziția și mișcarea limbii, poziția și mișcarea vălului palatin, modul în care este produs fluxul de aer și cum trebuie să se audă un sunet corect. Se va insista asupra modului în care copilul surdomut percepe pronunțarea fiecărui sunet (labiolectura) : „să vadă" deschizătura buzelor, „să simtă" suflul specific fiecărui sunet, „să perceapă" vibrația aerului la gâtul, pieptul, obrajii, etc. profesorului și apoi „să imite" toate acestea prin efortul său propriu. Pentru fiecare sunet ne sunt oferite greșelile de pronunție ce pot apare și metodele de corectare. În final, pentru perfecționarea pronunției ni se dau exerciții de articulație.

8. Provocarea vocii. (pag. 116)

Pentru ca vocea copiilor surdomuți să fie pură și să evităm ca ea să fie prea puternică sau prea slabă, „voce de cap" sau voce joasă, nazală sau guturală, va trebui să o educăm corespunzător. Succesul depinde de modul în care copilul surdomut reușește să facă diferența dintre modul în care pronunță profesorul și pronunția sa. Pentru a realiza o comparație corectă, Dimitrie Rusceac ne oferă o suită de exerciții în care surdomutul este îndemnat să pipăie gâtul, pieptul, nasul profesorului, pentru a simți cum vibrează și aceleași organe de pe corpul său ; introducerea unei hârtii între buze și urmărirea vibrației ei ; provocarea râsului și a plânsului ; utilizarea unor rezonatori ; utilizarea oglinzii sau a unei lumânări ; etc.

9-10. Vocala A și apoi consoanele F, S, Ș (pag. 122...133)

În aceste două subcapitole, pentru sunetele arătate mai sus, ni se oferă același gen de informații ca la subcapitolul 7.

https://biblioteca-digitala.ro

11. Baza de articulație. (pag. 133)

Înainte de a se trece la vocala „U”, Dimitrie Rusceac atrage atenția asupra unor alte piedici pe care le întâmpinăm. Consoanele P, T, C, etc. legate în silabe cu vocala A, nu sunt identice cu consoanele P, T, C, etc. legate cu vocala U. Aceiași afirmație o putem repeta și pentru celelalte vocale, deoarece pronunția unei consoane se orientează, se modelează (*își formează o bază de articulație*) în funcție de vocala cu care se învecinează în formarea silabei. Pentru a înțelege realitatea acestei afirmații, autorul ne explică, pe larg, poziția organelor de vorbire în fiecare caz, demonstrând astfel diferențele dintre „pa” și „pu”, „ta” și „tu”, etc. Pentru a reuși să imprimăm copiilor surdomuți o pronunțare corectă, ni se oferă metodele lui Paul și Vahle de depășire a acestor obstacole.

O altă problemă este sesizarea și pronunțarea corectă a diferitelor nuanțe ale vocalelor românești. Toate acestea ne sunt explicate și ni se dau exemple de cuvinte pentru a înțelege diferența.

O situație asemănătoare se produce și în cazul consoanelor. Acestea își pot lărgii limitele în funcție de „regiunea de articulație” și de „modul de articulație”. Atunci când se combină două consoane formate în aceiași regiune de articulație, dar au moduri de articulație diferite, vom observa modificări ale nuanțelor unora dintre ele. Pentru parcurgerea și depășirea tuturor acestor dificultăți, autorul ne oferă metode și exerciții de pronunție.

12-18. Vocala U; Consoanele B, D, G; Vocala O; Consoanele V, Z,J; Vocalele E și I; Consoanele M, N, Ng; Consoana H . (pag. 138...156)

Pentru fiecare sunet prezentat mai sus, autorul oferă același gen de informații și același volum de exerciții de articulație, ca și la subcapitolul 7.

19. Începerea unei vocale. (pag. 156)

Există trei moduri prin care, un cuvânt poate începe cu o vocală : începerea aspirată (exemplu „ha”), începerea clară (exemplu „a”) și începerea forte (exemplu „Au!”, „Ei!”). Modul de pronunție este diferit și deprinderea tehnicilor de articulație necesită atenție, efort și exerciții specifice.

20-25. Fricativele F, S, Ch; Consoana L; Consoana R; Vocalele Ă și Â; Consoanele semi-ocluzive Ț, Ce, Ci, Ge, Gi; Consoanele ocluzive Che, Chi, Ghe, Ghi. (pag. 158...179)

Pentru fiecare sunet prezentat mai sus, autorul oferă același gen de informații și același volum de exerciții de articulație, ca și la subcapitolul 7.

https://biblioteca-digitala.ro

26. Baza românească de articulație. (pag. 179)

Dimitrie Rusceac atrage atenția, tuturor celor ce se perfecționează în tehnicile de demutizare, că fiecare limbă are propria sa bază de articulație diferită de cea a altor limbi. Pentru a ne convinge, autorul ne oferă câteva demonstrații prin care putem să distingem diferențele privind bazele de articulație germane comparativ cu cele românești, respectiv franceze comparativ cu cele românești, atunci când pronunță aceleași sunete.

27. Descompunerea unui discurs. (pag. 182)

Unul din obiectivele majore urmărite de profesorii școlilor de surdomuți este acela de a dirija crearea, în conștiința copilului, a unui nou „*centru de asociere"* care să se întindă asupra „cuvintelor" și asupra „formelor" pe care ele le obțin în vorbire și asupra „propozițiilor tip". Elevul surdomut va fi îndrumat, ca pe baza „propozițiilor tip" și a „vocabularului" cunoscut, să formeze propoziții analoge, întipărite în mintea lui, pe baza trăirilor psihice. Pentru a realiza corect acest lucru, elevul surdomut va trebui să descompună discursul vorbit în „grupuri lingvistice" și să-și gestioneze corect inspirația și expirația aerului. Aceste deprinderi se obțin prin exerciții susținute, coordonate de profesori, iar acestora autorul le explică ce sunt „unitățile articulatorii" ale unui discurs și în ce situație ele coincid cu „unitățile respiratorii". De asemenea, aflăm cum se formează măsurile (tactul), cum se inspiră, cum se formează „grupurile de forță" („grupurile lingvistice"), etc.

28. Interpunctiunea grafică și verbală. (pag. 185)

Punctul, virgula, punctul și virgula, două puncte, semnele întrebării și a exclamării, etc. sunt semne grafice de interpunctiune (punctuație) folosite în scris. Vorbierea este, și ea, influențată de aceste semne. La unele se fac pauze mai lungi și la altele mai scurte. Acestea se pot învăța relativ ușor de către surdomuți. Mai greu este cazul la semnele de întrebare și de exclamare. La acestea, diferența se produce prin modificările de ton. În unele cazuri tonul coboară, iar în altele urcă. Sunt diferențe pe care surdomuții le înțeleg destul de greu. Pentru a realiza o citire corectă, conformă cu punctuația textului scris, Dimitrie Rusceac ne oferă mai multe metode și o gamă de exerciții respiratorii, potrivite acestei situații.

29. Diftongii și vocalele în hiat. (pag. 189)

Diftongii sunt două vocale reunite într-o singură silabă, iar vocalele în hiat sunt două vocale alăturate dar care fac parte din silabe diferite. În cazul diftongilor, deși sunt doar două vocale, una inițială și alta finală, între ele există un element tranzitoriu de legătură. Atunci când predau

https://biblioteca-digitala.ro

pronunțarea diftongilor, profesorii pentru surdomuți vor trebui să fie atenți cu toate aceste trei etape de pronunțare a lor.

O altă problemă pentru surdomuți este diferența dintre diftongii descrescători (ai, ei, oi, etc.), alcătuiți dintr-o vocală în funcție consonală și o vocală pură, și diftongii crescători (ia, ie, io, etc.), care încep cu o vocală pură combinată cu o vocală în funcție consonală.

La pronunțarea vocalelor în hiat avem de a face cu două vocale diferite alăturate dar, a căror pronunție este distinctă, una față de cealaltă.

Există și o altă situație, întâlnită la anumite cuvinte grupate într-o propoziție. În aceste cazuri, între două cuvinte se poate produce fenomenul lingvistic denumit *„afereză”*, când vocala inițială a cuvântului următor este acoperită de vocala finală a primului cuvânt. Astfel în expresia „mai ușor”, **i**-ul final influențează **u**-ul inițial și acesta din urmă își pierde independența, asociindu-se cu **i**-ul într-un diftong : „maiușor”.

Toate aceste modificări în pronunția sunetelor vor trebui predate cu multă atenție pentru a fi deprinse de către surdomuți.

30. Combinarea sunetelor în genere și grupurile de consoane. (pag. 193)

Se oferă regulile necesare învățării elevilor surdomuți să pronunțe diferitele combinații între sunete și grupuri de consoane. Sunt trecute în revistă toate tipurile de combinații, atât între vocale și consoane, cât și între consoane. Combinarea consoanelor este mai complexă deoarece, sunetele provin din baze diferite de articulație, pot fi explozive, lichide, spirante, etc. și combinațiile sunt de multe feluri. Pentru fiecare tip de combinație, autorul ne oferă reguli pentru pronunțare, greșeli care pot apărea din partea elevilor surdomuți și metodele de corectare a acestora. În final ni se oferă un grup de exerciții de articulație aplicabile fiecărui caz în parte.

CURS DE ARTICULAȚIE, CETIRE [DE] PE BUZE, SCRIERE ȘI CETIRE OBIȘNUITĂ. (pag.205)

În acest capitol sunt reunite exercițiile de articulație necesare la clasa I-a de surdomuți, în ordinea de învățare a pronunțării sunetelor. Fiecare profesor din școlile de surdomuți, pe măsură ce înaintează cu predarea articulației, are la dispoziție exercițiile pe care să le facă cu elevii.

ÎNVĂȚĂMÂNTUL LIMBII. (pag. 217)

1. Silabele. (pag. 217)

Aflăm diferitele teorii lingvistice și fonetice, referitoare la natura silabelor, susținute de specialiști de marcă din acea vreme. Pe baza acestora,

https://biblioteca-digitala.ro

autorul ne explică ce este *„sonoritatea unui sunet vorbit”* și cum este ea percepută. Aflăm astfel că, vocalele sunt purtătoarele accentului silabelor și ni se dau exemplele demonstrative. Este tratată noțiunea *„punctului culminant al silabei”*, format de o vocală și a *„undei razelor sonorității”*. Ni se exemplifică silabe crescânde, silabe descrescânde și silabe crescândo-descrescânde. Importanța acestor cunoștințe pentru profesorii din școlile de surdomuți este demonstrată prin mulțimea exemplelor din limba română de care aceștia trebuie să țină seama atunci când îi demutizează pe surzi.

2.Melodia și dinamica limbii în serviciul educației vorbirii.(pag. 223)

În capitolele precedente am aflat despre descompunerea propozițiilor în elemente constitutive numite „unități articulatorii” sau „expresii verbale” și că există patru componente puse în serviciul vorbirii : înălțimea tonului, timbrul vocal, durata și intensitatea sunetului. În actualul subcapitol ne concentrăm pe formarea muzicalității și dinamismul limbajului, adică pronunțarea de sunete armonioase, unite de cuvinte grupate logic, de propoziții muzicale, de accentuarea silabelor în cadrul cuvintelor, a cuvintelor din propoziții și de marcarea pauzelor necesare. Baza realizării unei astfel de vorbiri este realizată de existența exercițiilor respiratorii și a exercițiilor ritmice, la care se adaugă „intenția îndreptată asupra propoziției”. Din conlucrarea acestor trei elemente se obține o vorbire ritmică bazată pe grupuri logico-gramaticale. Profesorilor din școlile de surdomuți li se oferă un set de exerciții ritmico-dinamice, care să-i ajute în realizarea muzicalității și a ritmului, în cadrul propozițiilor.

3. Învățământul inițial de limbă la surdomuți. (pag. 228)

Pornind de la necesitatea înarmării surdomuților cu un limbaj auditiv, Dimitrie Rusceac ne explică motivele etapele ce trebuie parcurse în realizarea acestui tip de învățământ. Dificultățile apar, în special, datorită faptului că limbajul vorbit utilizează foarte mulți termeni abstracți, spre deosebire de limbajul gestual care se bazează pe termenii concreți. Copilul surdomut nu este obișnuit să utilizeze decât noțiuni concrete. O altă dificultate provine din faptul că limbajul gestual nu înfățișază relațiile existente între lucruri, aceasta fiind o caracteristică doar a limbajului auditiv.

Munca profesorului din școala de surdomuți îndreptată în direcția conștientizării surdomuților cu relațile dintre lucruri se face prin știrile obținute de la alte persoane și prin abstracțiuni. Pentru a realiza o vorbire logică la copiii surdomuți este necesar să parcurgem cu ei trei operațiuni fundamentale : reproduceri, combinări și abstracțiuni. Ca să ajungem la acest rezultat este necesar să parcurgem următoarele etape : ***a.*** *Lămurirea*

https://biblioteca-digitala.ro

reprezentărilor. ***b.*** *Trezirea amintirilor individuale.* ***c.*** *Conştientizarea conflictului, a raportului de incompatibilitate dintre lucruri.* ***d.*** *Evidenţierea deosebirilor şi a asemănărilor dintre persoane şi lucruri.* ***e.*** *Precizarea contrastului dintre noţiuni.* ***f.*** *Considerarea distincţiei dintre lucrurile de aceiaşi natură.*

Învățământul articulației oferă elevilor surdomuți începători posibilitatea de a cunoaște și pronunța cuvinte însă, un „grai viu" îl reprezintă doar totalitatea expresiei verbale. Din această cauză, la surdomuți, pe lângă „problema articulatorie", trebuie rezolvată „problema lingvistică". Fiecărui lucru trebuie să îi corespundă un cuvânt și invers. În acest fel, copilului surdomut i se va trezi „conștiința simbolică a limbii". Cuvintele noi trebuie să se pună în relații noi, iar substantivele concrete vor fi doar preambulul introducerii substantivelor abstracte. Acest parcurs este o necesitate a deprinderii limbii vorbite sau scrise. Scopul acestui tip de învățământ pentru surdomuți este atins doar când ei vor putea gândi în limba română atât prin stăpânirea limbajului vorbit, prin scriere, sau prin citirea diferitelor texte.

4. Cuvintele. (pag. 231)

Cuvintele reprezintă semnele exterioare ale ideii comune care formează noțiunea. Ele se adresează unor percepții auditive (cuvântul vorbit) sau unor percepții vizuale (cuvântul scris sau gestual). Cuvintele se reunesc în cadrul limbajului care stabilește o relație constantă între „ideie" (noțiune) și „semn" (cuvânt). Utilizarea cuvintelor ajută mintea omului să se ridice de la reprezentări simple, la noțiuni cât mai abstracte. Cuvintele sunt simboluri : orale (cuvinte vorbite sau auzite), grafice (cuvinte scrise sau citite) și mimice (gesturi, semne, etc.). Pe de altă parte, aceste semne pot fi : interne (dacă alcătuiesc un limbaj intern) sau externe (dacă formează un limbaj extern).

În timpul învățământului de articulație trebuie explicat elevilor sensul vorbelor, fapt ce duce la conștientizarea noțiunilor reprezentate prin cuvinte. În același timp trebuie să anexăm forma scrisă a cuvintelor și pentru a reuși autorul ne propune patru exerciții : profesorul scrie cuvântul, elevii îl citesc și explică noțiunea; profesorul rostește cuvântul, elevii citesc de pe buze și explică sensul cuvintelor rostite; profesorul prezintă reprezentarea cuvântului, noțiunea și elevii pronunță cuvântul; profesorul prezintă reprezentarea cuvântului, noțiunea și elevii scriu cuvântul.

5. Propoziţiunea şi fraza. (pag. 235)

Propozițiile pot fi simple sau dezvoltate cuprinzând cuvinte cu

https://biblioteca-digitala.ro

roluri gramaticale precise. Dimitrie Rusceac ne explică, cu acest prilej, importanța studierii gramaticii în procesul de deprindere a surdomuților cu combinarea corectă a ideilor și transpunerea lor în propoziții și fraze.

6. Fundamentarea psihologică a învățământului limbii. (pag. 235)

La fel ca omul primitiv, copilul surdomut așază cuvintele unei propoziții, unul după altul, fără a se preocupa de terminațiile lor. Pentru a depăși acest stadiu este necesar să recurgem la utilizarea unor „scheme lingvistice" („formule tip") pe care elevii surdomuți să le utilizeze fregvent, modificând doar unele elemente speciale. Utilizând repetat astfel de „formule tip" ale propozițiilor, se va ajunge treptat la „*schemele abstracte ale structurilor propozițiilor",* care se pot reproduce sigur și care pot fi utilizate apoi la formarea de propoziții noi. În acest fel se formează ***„conștiința dicțiunii".***

Întregul proces didactic, bazat pe acest tip de învățare a limbii, se aplică utilizând principiul analogiei și se efectuează practic prin formarea unor serii de propoziții simple. Pe parcursul acestora elevii sunt obișnuiți să distingă substantivele de verbe sau de adjective și să le folosească sub diferite forme pe baza declinărilor și a conjugărilor. De asemenea, se vor folosi diferite domenii, pentru ca elevul să-și îmbogățească vocabularul.

7. Metoda învățământului limbii la surdomuți. (pag. 245)

Dimitrie Rusceac schițează, în acest subcapitol, o temă pe care o va dezvolta, mult mai mult, în următoarea sa carte dedicată special modului de învățare a limbii de către surdomuți. Scopul deprinderii acestor metode este de „a construi" în comportamentul psihic al surdomutului acest limbaj, atât în forma sa materială, cât și în cuprinsul său logic.

Pentru a înțelege mai bine problemele ce apar, în această întreprindere delicată, autorul ne explică diferența dintre modul de învățare a limbii, de către copiii auzitori, și cel în care învață copiii surdomuți. Putem descoperii, în demonstrațile lui Dimitrie Rusceac, care mod este mai potrivit pentru învățarea limbii de către surdomuți, cel prin asociere directă fără ajutorul altei limbi sau cel prin asociere indirectă cu ajutorul limbajului prin gesturi.

CITIREA ȘI VORBIREA (pag. 249)

Este ultimul capitol al acestei cărți fiind identic cu manualul pentru clasa a II-a din școlile de surdomuți, pe care autorul l-a editat în anul 1933 și care are acelaşi titlu. Vom analiza acest manual în Partea a II-a a prezentei cărți, odată cu celelalte manuale speciale.

https://biblioteca-digitala.ro

2.9.

PREDAREA LIMBII MATERNE ÎN ŞCOALA DE SURDO-MUŢI.

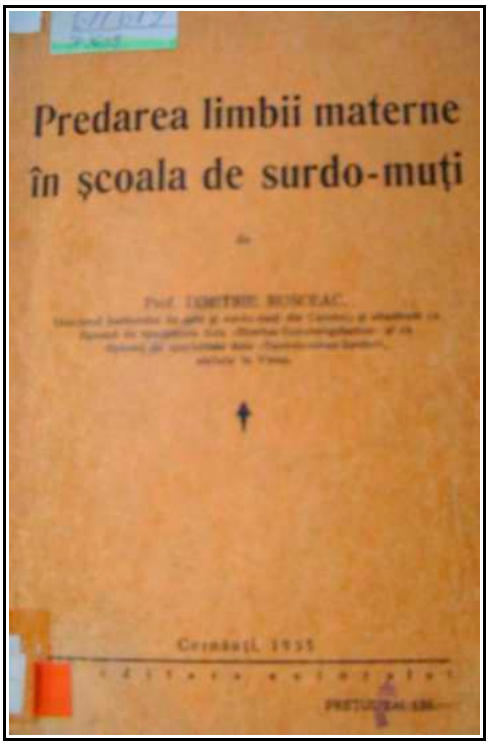

-Apărută în editura autorului.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1935.

-Format : 22 x 15,3 cm.

-Volum : 260 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi găsită la Biblioteca Națională a României din București, în Bibliotecile Central Universitare din Timișoara, Cluj-Napoca și Iași, cât și în Biblioteca Județeană din Iași.

Această carte, împreună cu cea prezentată anterior, sunt producțiile lui Dimitrie Rusceac din perioada în care a acumulat cea mai multă experiență, fiind un vârf calitativ al activității sale. Ele sunt cele mai complete și mai documentate lucrări aparținând literaurii surdologice, care au apărut în România, în perioada dintre cele două războaie mondiale.

Iată conținutul acestei cărți :

INTRODUCERE (pag. 3)

Pentru a-i pune pe cititori în temă cu problematica tratată, Dimitrie Rusceac începe cu întrebarea : *„Este surdomutul un om normal, minus simțul auzului ?”*, și dezbate această problemă atât în baza psihologiei asociaționiste, care răspunde cu un „DA !” răspicat, cât și în baza noilor teorii, a psihologiei configuraționiste, care duc la concluzia că lipsa percepțiilor auditive duc, în final, la o dezvoltare psihică discordantă. Odată începută, problema e tratată în funcție de vârsta copilului și explică apariția discordanțelor în „faza imitării” când, din cauza lipsei auzului copilul surdomut nu mai poate corela ansamblul de percepții, cu cei din jur. Unele

https://biblioteca-digitala.ro

percepții își micșorează însemnătatea, iar altele (vibratorii, vizuale, olfactive) ajung la o importanță mai mare decât la auzitori. În final, lipsa auzului influențează întreaga viață sufletească, schimbându-i structura.

Autorul ne prezintă școlile de surdomuți existente în acei ani în România și propune ca „pentru a se putea preda învățământul potrivit cu puterile mintale ale fiecărui surdomut" este necesară o omogenizare a claselor, grupând elevii după nivelul lor de inteligență. Scopul primordial al școlilor de surdomuți este ca aceștia să-și însușească limba vorbită, singura metodă capabilă de a stabili un sistem nou în structura sufletească a copilului surdomut.

Suntem informați asupra divergențelor dintre diferitele școli de surdologie, ne este explicată importanța intuiției, care face legătura între cuvânt și noțiunea reprezentată și remarcăm avantajele metodei inductive, care utilizează conversația bazată pe întâmplările curente. Toate acestea trebuie să se facă cu însușirea pronunției și dezvoltarea vocabularului, de către copiii surdomuți.

În final, ni se explică avantajele și dezavantajele celor două procedee de însușire a limbii, care își dezbăteau întâietatea în învățământul surdologic al primei jumătăți a secolului XX :

a. Metoda naturală, imitativă, utilizată de copilul auzitor în însușirea limbii materne (adepți : Querll, Malisch, Forchhammer).

b. Metoda traducerilor și a conversației directe, utilizată de copilul auzitor în învățarea unei limbi străine (adepți : M. Schneider, Baldrin).

GÂNDIREA SURDO-MUȚILOR (pag. 17)

Pentru a putea explica modul în care gândesc surdomuții, autorul se folosește de diferitele tipuri de psihologii, care s-au ocupat, de-a lungul timpului, de alcătuirea sufletului uman.

Psihologia asociaționistă consideră compunerea întregului suflet din elementele distinctive ale vieții psihice.

Psihologia configurațională consideră că un copil nu își alcătuiește imagini din suma senzațiilor dobândite, ci percepe imaginea ca un întreg neidentificat. Diferitele aspecte psihice (memoria, inteligența, instinctele, reflexele, actele volitive, emoțiile, etc.) nu au un caracter sumativ, ci configurativ. Această stuctură irațională poate fi cunoscută de copil doar prin intuiție. Bazându-ne pe această teorie, înțelegem că lumea omului înzestrat cu toate simțurile nu este aceiași cu lumea unui surdomut, a unui orb sau a unui debil mintal.

https://biblioteca-digitala.ro

Psihologia structural-spiritualistă consideră că structura sufletului este dirijată de o unitate de valoare care, în baza unor directive de valoare, transmite dispoziții de trăire și dispoziții de efectuare. În baza acestei teorii, percepția este un act de trăire totală în care rolul principal îl joacă subiectul, unitatea sufletească, în strânsă raportare cu mediul.

Psihologia gândirii susține că gândirea este o lucrare intelectuală, fără amestecul datelor senzoriale. În actul gândirii, cuvintele au o valoare „în sine", fără raportare la imagini. Există o *gândire contemplativă*, care utilizează imaginile și o *gândire reflexivă*, care renunță la imagini. În baza aceleiași teorii, gândirea poate fi *hipologică*, în faza premergătoare limbajului, *verbală*, când se folosește de cuvinte și *metalogică*, în baza căreia gândirea este percepută ca un strat teoretic suprapus limbajului. Pentru gândire limbajul este de o importanță proeminentă, dar nu exclusivă.

În continuare, Dimitrie Rusceac analizează modul în care mintea copilului surdomut prelucrează datele experienței pentru a ajunge la construirea edificiului reprezentativ al lumii, dar și la reproducerea raporturilor obiective ale fenomenelor naturii, în raporturi subiective de idei.

Gândirea surdomuților variază cu vârsta. În primele faze ale vieții distingem o *gândire intuitivă*, când creierul efectuează doar acte mentale inferioare și o *gândire abstractă, logică*, bazată pe noțiuni, judecăți și raționamente, când creierul s-a dezvoltat și este capabil de acțiuni psihice superioare. La copilul surdomut, pentru a dezvolta o gândire intuitivă, este suficient limbajul gestual, dar pentru o gândirea abstractă, logică, este nevoie de cuvinte și de procesele psihice pe care ele le declanșează.

Pentru a ilustra condițiile psiho-fiziologice ale activității intelectuale la surdomuți, simțămintele, imaginațiile, gândirea și trăirile pe care le au în timpul vieții, autorul ne oferă fragmente din scrierile unor surdomuți celebrii, care și-au publicat amintirile vieții lor : Ballard, K. V. Teuscher, J. Obhlidal, Zeitlin, Helen Keller.

Surdomuții din naștere nu beneficiază de cuvinte auzibile, au doar imagini vizuale, tactile, olfactive sau musculare. Gândirea lor este bazată doar pe simțurile disponibile. După vârsta de patru ani, copilul surdomut își construiește un limbaj mimic natural, pentru a se înțelege cu cei din jur. Are o gândire intuitivă, bazată pe acest stadiu al gândirii.

Concluzia cu care Dimitrie Rusceac își încheie acest capitol este că pentru a putea trece de la gândirea intuitivă, la gândirea abstractă, copilul surdomut va trebui să parcurgă procesul de demutizare, pentru a dobândi limbajul verbal și o îmbogățire a vocabularului.

https://biblioteca-digitala.ro

ÎNVĂȚĂMÂNTUL LIMBII MATERNE ÎN ȘCOALELE DE SURDO-MUȚI (pag. 31)

Scopul predării limbii materne este de a deprinde pe elevii surdomuți să pronunțe sunetele limbii, să înlănțuiască sunetele în silabe, cuvinte și propoziții, să stăpânească o bună labiolectură, să înțeleagă comunicările altora făcute prin viu grai, să citească diferite publicații și să înțeleagă informațiile aflate în ele, să vorbească limba maternă și să o scrie clar și corect și, în plus, să gândească în limba maternă. Surdomutul trebuie să se obișnuiască să definească noțiunile cu ajutorul cuvintelor, prin formarea unor scheme lingvistice abstracte. Pentru aceasta trebuie să înțelegem ***ce sunt noțiunile*** și ***de cât feluri sunt.*** Din punct de vedere logic există : noțiuni generale și individuale; noțiuni concrete și abstracte; noțiuni pozitive și negative; noțiuni relative și absolute; și noțiuni spontane și științifice. ***Noțiunile reprezintă*** obiecte (substantivele), însușiri (adjectivele) și acțiuni (verbele).

Pentru a imprima surdomuților o bună evoluție a limbajului, este necesar să urmăm aceiași ordine în care ea se produce la copiii auzitori, adică să începem cu substantivele, să continuăm cu verbele, conjuncțiile, adjectivele, numeralele și apoi pronumele. În acest fel, la început se pot forma propoziții scurte și pe parcurs ele se vor completa până se ajunge la propoziții dezvoltate și la fraze.

Dacă vom compara conținutul diferitelor noțiuni, vom vedea că unele sunt concordante, iar altele sunt opuse. Analizate în funcție de sfera noțiunilor, vom găsi noțiuni cu sfere identice, ordinare, încrucișate, exclusive și disparate. În cadrul învățământului pentru surdomuți, toate aceste cunoștințe despre noțiuni sunt importante deoarece, surdomutul trebuie să înțeleagă fiecare cuvânt prin noțiunea pe care o reprezintă și să îl deosebească corect de alte cuvinte, care reprezintă noțiuni contrarii sau asemănătoare. Numai un profesor competent, cu solide cunoștințe surdologice poate realiza un bun învățământ al limbii materne pentru surdomuți, la care lipsa auzului duce la modificări „în deficit” privind viața intelectuală a individului.

În continuare, autorul ne înfățișează „modul în care își însușește copilul auzitor limbajul auditiv” și etapele parcurse pentru asta. Aceiași ordine va trebui urmată și cu copiii surdomuți : la început semnale pentru a atrage atenția; apoi apar cuvinte sau elemente desprinse din fraze (mutilate, stâlcite) cu care își exprimă dorințele, cererile, voința; la început predomină substantivele, apoi apar verbele, etc.; își însușește ritmul și melodia pronunției; agramatismul inițial se corectează treptat; și, în final, apariția

https://biblioteca-digitala.ro

propozițiilor și apoi a frazelor.

Următoarea problemă propusă de autor este dacă *„totdeauna vorbim, mai mult sau mai puțin, mașinal ?”* și ne explică faptul că limba maternă este constituită din ***„unități frazeologice”***, care dau naștere unor ***„scheme lingvistice”***, ce nu sunt altceva decât ***„modele pentru crearea voluntară de fraze”***. În concluzie, ***„limbajul copilului are un caracter volitiv și nu unul intelectual”***. Deci, învățarea limbii materne trebuie să se fundamenteze, cât se poate de timpuriu, pe exercitarea unei anumite ***„selecțiuni de fraze”*** și de ***„unități frazeologice”***, care vor fi fixate și învățate prin întrebuințare zilnică.

„Care este efectul învățării limbii materne ?” Ni se prezintă următoarea schemă. Expresia verbală exprimată de copil reprezintă prezentarea unei dorințe, pe care cineva i-o îndeplinește. Deci, „limba” crează „efecte” devenind un instrument util și precis. Efectul produs duce la „satisfacții”. Cu alte cuvinte, ***la surdomuți învățământul oral (de articulație) trebuie să urmărească producerea efectului și apoi a sentimentelor de satisfacție***, pentru a justifica utilizarea, în continuare, a limbajului auditiv.

Utilizând teorii referitoare la psihologia limbajului, care explică acest proces în cele mai intime însușiri ale sale, autorul ne explică „de ce învățământul limbii materne trebuie să se sprijine pe principii psihologice” și demonstrează că orice profesor pentru surdomuți trebuie să cunoască temeinic ramurile pedagogiei și psihologiei.

Ni se prezintă ***„metoda sintetică”*** de educare a surdomuților, perfecționată la sfârșitul secolului al XIX-lea și care urmărea articularea fonemelor, formarea silabelor și apoi a cuvintelor, prin exerciții detaliate și repetate, lipsite de sens noțional, pentru care surdomuții nu simțeau nevoia de a se manifesta verbal.

Acestei metode i s-a opus ***„metoda globală”*** bazată pe cercetări psihologice, care utilizează învățarea limbii în raport permanent între limbaj și activitatea psihică, în general. În baza acestei teorii a limbajului, este indicată „fraza”, ca unitate lingvistică primară, deoarece oferă totdeauna un înțeles. Pentru a realiza acest scop major, în școlile de surdomuți, va trebui să-i facem pe elevi să înțeleagă și să se folosească de limba lor maternă, deoarece ea este, pentru ei, cea care constituie baza întregii lor activități de educare și învățământ. Pentru a realiza scopul propus, autorul oferă atât regulile teoretice, în manieră frazeologico-motrică, dar și sfaturi practice destinate tuturor celor ce predau elevilor surdomuți.

https://biblioteca-digitala.ro

„Numai atunci când cele două principii : interesul și necesitatea copilului de a se exprima în cuvinte, vor fi luate în considerare, va fi cu putință ca materia lingvistică învățată în timpul lecțiilor să servească surdomuților în viața practică”

Unu din sfaturile practice date de autor este de a stimula elevii surdomuți să redacteze un jurnal particular. Din acesta se poate afla care sunt domeniile importante pentru respectivul elev și va avea o bază pentru stabilirea de exerciții de vorbire acceptate cu plăcere de acesta. De asemenea, textele din jurnal pot fi corectate, citite și repetate, fără ca elevii să fie dezinteresați. Un alt sfat practic este ca spre sfârșitul clasei a II-a să se înceapă impulsionarea elevilor de a citi o carte. În acest fel, copilul surdomut va face deosebirea dintre textele concepute de el sau de colegi și textele literare. Tot un sfat practic reprezintă și utilizarea exercițiilor de scriere. Vor trebui utilizate atât copierile după texte date, dictările, dar și compunerile făcute de elevi.

Spre finalul acestui capitol, Dimitrie Rusceac ne prezintă ***principiile psihologice care dirijează învățarea limbii materne în școala de surdomuți*** și face acst lucru expunându-ne „judecata”, care stă la baza operațiunilor intelectuale.

ÎNVĂȚĂMÂNTUL DIRECT AL LIMBII ROMÂNE ÎN ȘCOALA DE SURDO-MUȚI (pag. 61)

Celor care doresc să se specializeze în domeniul surdologiei, Dimitrie Rusceac le oferă un curs despre modul în care trebuie să-i învețe pe surdomuți limba română. Descoperim că acest proces didactic trebuie să cuprindă atât vocabularul (dicționarul român), cât și gramatica română, iar acestea trebuie să vizeze atât conștientul, cât și inconștientul surdomutului. Profesorii din școlile de surdomuți vor trebui să facă deosebirea între **limbaj**, compus din foneme, cuvinte, fraze, forme gramaticale, structuri stilistice și **vorbire**, noțiune care se referă la acțiunea de pronunțare a cuvintelor, înțelesul lor și legătura logică dintre cuvinte. Limbajul se produce în trei etape : *culegerea unităților frazeologice, priceperea și exprimarea lor.* Este necesar să sădim în sufletul copiilor surdomuți acele stări interioare și exterioere, capabile să nască „un impuls lingvistic”, ce va declanșa „dispoziții lingvistice”. Autorul explică teoriile psihologice ale limbajului și „funcțiile intelectuale”, care analizează și sintetizează „dispozițiile lingvistice”, extrăgând elementele formale și materiale. Acestea sunt reunite în asociații și formează propoziții bazate pe o judecată logică.

O altă problemă pusă în discuție este aceea a ***„imaginii verbale”***

https://biblioteca-digitala.ro

(schema lingvistică abstractă), proces psihic care declanșează gândirea. Ea ne este prezentată, atât ca act de analiză, cât și de sinteză, care stabilește existența a două noțiuni distincte, între care există anumite raporturi. Raporturile existente au trei moduri de exprimare și formează *propoziții singulare*, *părți ale unei propoziții* sau *părți ale unei familii de cuvinte*.

Aflăm importanța pedagogică a **„analogiei"**, ca proces lingvistic bazat pe un grup de exemple ce au atât o asociație formală, cât și una materială. Pe baza analogiei, copilul surdomut învață anumite construcții ale propoziției și cu ajutorul lor, va putea forma alte propoziții noi.

„Limbajul vorbit" are un fond, o formă și un timbru sonor. Pe acesta din urmă, copilul surdomut nu îl sesizează și învățământul special caută să suplinească lipsa impresiilor auditive, prin imagini optice, care rezultă din mișcările organelor vorbirii. Învățarea limbii materne, de către copiii surdomuți, implică atât priceperea fondului limbii, cât și vorbirea propriu-zisă. Fiecare din aceste două etape are mai multe componente, care pot fi analizate în amănunt. Cititorul poate afla ce reprezintă fiecare din componente și frazele în care se aplică. Concluzia desprinsă din acest studiu este că ***„în școala de surdomuți se practică învățământul bazat pe trăirile evenimentelor sufletești ale elevilor"***.

Elevul surdomut privește, din exterior, fenomenele limbajului auditiv. Din ele extrage „dispozițiile generale", la care fac apel propozițiile și rolul pe care îl joacă această structură lingvistică. Pentru a dezvolta limbajul surdomuților, va trebui să se treacă prin **„limpezimea înțelesului"**. Atunci când copilului surdomut îi lipsesc schemele corespunzătoare ale propozițiilor, priceperea înțelesului se face treptat. Fiecare progres în limbaj apare după un nou grup de însușiri, de sentimente sau de noțiuni, acumulări cantitative și calitative ce duc la trezirea interesului copilului surdomut. Pentru ca învățământul lingvistic al copiilor să reușească, este necesar să îmbinăm predarea limbajului auditiv cu trăirile lor sufletești. Cu alte cuvinte, este necesar să se aibă în vedere trăirile elementelor sufletești, lucrurile și înțelesul cuvintelor. Din aceste considerente, deosebim următoarele feluri de instrucție :

1. Învățământul bazat pe trăirile sufletești ale evenimentelor.

2. Lecțiile despre lucruri.

3. Lecțiile despre limbă.

Se pune apoi în discuție **relația dintre programa analitică a școlilor obișnuite și programa analitică a școlilor de surdomuți.** Pornind de la principiul că învățământul surdomuților trebuie să se conducă după

https://biblioteca-digitala.ro

legi psihologice speciale, autorul demonstrează că școala de surdomuți nu trebuie să imite nici materia și nici metoda școlilor primare obișnuite și exemplifică făcând o paralelă între cele două tipuri de învățământ, în care observăm diferențe ale scopului și materii diferite care se predau.

De-a lungul timpului, metoda orală de educare a surdomuților a îmbrăcat mai multe forme, ce se pot grupa în :

1. **Metoda italiană**, care predă elevilor surdomuți limbajul oral, în paralel cu cel scris. Se exclude limbajul digital și gestual.

2. **Metoda germană**, care aplică întâi învățarea limbajului oral, urmat de limbajul scris și folosind alfabetul digital și gesturile naturale.

3. **Metoda grafică**, începe predarea limbajului scris, după care se trece la articularea limbajului oral. Se utilizează atât alfabetul digital, cât și semnele mimice artificale.

Problema articulării, de către elevii surdomuți, a parcurs, și ea, mai multe curente și metode. Inițial se începea cu foneme izolate, se combinau în silabe, cuvinte și se ajungea la propoziții și fraze. Într-o fază ulterioară s-a sărit peste fonemele izolate și s-a început direct cu silabele. Ultima etapă a acestui tip de învățământ, bazat pe psihologia modernă, pune propoziția, și nu cuvântul, ca unitate frazeologică principală. Această nouă teorie a dezvoltat **metoda analitică sau globală**, care s-a aplicat în două moduri :

1. **Metoda globală și simultan orală** (metoda Malisch) începe cu propoziții complete, pe care elevul surdomut trebuie să le pronunțe, să la citească pe buzele interlocutorului, să le scrie și să le citească în cărți.

2. **Metoda globală și simultan grafică** (metoda belgiană a lui A. Herlin) începe tot cu propoziții întregi, pe care elevul surdomut nu le pronunță, ci le „citește tăcut”. Apoi, copilul surdomut este pus să identifice obiectele despre care citește și apoi se trece la exersarea pronunției.

Cei care vor studia această carte se vor convinge că învățământul limbii, în școlile de surdomuți, trebuie să dispună de o metodologie specială, bazată pe legi psihologice proprii. Pentru aceasta, copilul surdomut este nevoit să aplice un act volitiv, cu participarea priceperii. Este un act complet, bazat pe câștigarea „articulației” și dobândirea „construcției frazelor”.

Autorul ne prezintă pe cei trei mari surdologi ai României interbelice, Dimitrie Rusceac, Gheorghe Atanasiu și Ion Ciorănescu, precizând cărui curent surdopedagogic i-a aparținut fiecare dintre ei.

https://biblioteca-digitala.ro

ÎNVĂȚĂMÂNTUL FORMELOR LEXICALE ÎN ȘCOALA DE SURDO-MUȚI. (pag. 88)

În acest capitol, cititorul poate primii informații despre cea mai corectă modalitate de a dezvolta vocabularul copiilor surdomuți. Autorul pornește de la premiza că „fiecare individ, în particular, nu-și crează un limbaj al său, ci îl găsește ca *limbă vorbită*, *gata formulată*, pe care o primește de la persoanele din jur". Cuvintele, ca purtătoare de noțiuni, lucrează selectiv influențând vorbirea și gândirea individului. Cu ajutorul lor se exprimă evenimentele sufletești și astfel ele devin „vehicule ale gândirii".

La copiii surdomuți trebuie să avem în vedere pronunția cuvintelor, scrierea lor, intonația, înțelesul, întrebuințarea și însemnătatea lor reală. Cele mai bune mijloace de a-i învăța vocabularul, în școlile de surdomuți, sunt :

1. Învățământul bazat pe trăirea evenimentelor sufletești bazate, și ele, pe experiența personală.

2. Învățământul intuitiv, (asociind cuvintele cu imaginile vizuale).

3. Imaginația (copilul își reprezintă în minte ceea comunică oral).

4. Citirea (cuvintele sunt prezentate într-un înțeles concret, prin legătura lor cu celelalte cuvinte din propoziție).

5. Prin ilustrațiile care însoțesc obiectele de învățământ.

6. Mimica și dramatizarea acțiunii.

7. Explicațiile date limbajului vorbit.

8. Mijloacele grafice de intuire (linii, puncte, cercuri, pătrățele, etc)

Autorul ne îndeamnă ca în totdeauna să plecăm de la stările de conștiință ale copilului, de la modul în care percepe întâmplările din viață și modul în care le leagă de interesele sale vitale, de situația sa individuală. Profesorul din școlile de surdomuți este îndemnat să caute în întâmplările personale ale elevilor, acele ocazii care să-i furnizeze subiecte de discuții și pe baza lor să asocieze cuvintele ce se potrivesc stărilor de conștiință. Acestea sunt situații reale, cu valoare didactică superioară celor construite artificial. Odată cu intuiția se recomandă folosirea atât a limbajului gestual, oral, scris, dar și limbajul grafic al liniilor și desenelor. Sunt acceptate gesturile naturale și mimica. Gesturile convenționale nu sunt recomandate.

Elevilor surdomuți trebuie să li se predea „limba națională" în toate manifestările vieții moderne. Pe baza unui „dicționar național", trebuie urmărit formarea unui vocabular, care să cuprindă o sumă de termeni pe care

https://biblioteca-digitala.ro

surdomutul să-i înțeleagă și să se obișnuiască să-i folosească. Acest vocabular va trebui îmbogățit periodic cu neologisme, dar și cu expresii populare, iar profesorii să explice fiecare cuvânt nou.

În acest capitol se pot găsi modalitățile practice prin care surdomuții să învețe cuvintele limbii române. Profesorii sunt îndemnați să utilizeze ***„limbajul-semn”***, în care cuvintele reprezintă noțiuni exacte, cât și ***„limbajul-sugestie”***, în care cuvintele evocă alte idei, alte impresii, decât cele exprimate. Prin anumite exemple bine alese, elevul surdomut va conștientiza că un cuvânt poate să aibă un înțeles propriu și un altul figurat, metaforic, alegoric. Pentru aceasta, Dimitrie Rusceac, oferă indicații precise despre modalitățile de a-i învăța pe elevii surdomuți metaforele, comparațiile, personificările, ironiile, calamburile, etc.

O problemă deosebit de interesantă și importantă este *antrenarea elevilor surdomuți în* ***utilizarea imaginației, a generalizărilor*** *și chiar* ***a abstractizărilor,*** pentru care autorul oferă sfaturi și exemple practice.

Nu este uitată nici problema ***„familiilor de cuvinte”***, ca ansamblu a acelora formate prin derivare și compunere dintr-un cuvânt primitiv și reunite într-o „asociație materială”. Pe acestea, elevii surdomuți trebuie să și le însușească, ele fiind elemente indispensabile ale celor trei componente fiziologice, fizice și psihice ale limbajului auditiv. Pentru utilizarea lexicului limbii române de către surdomuți, ei trebuie obișnuiți cu *folosirea corectă a sufixelor și prefixelor,* care adăugate la rădăcinile cuvintelor dau o serie de cuvinte derivate. Pentru o clarificare și mai exactă, autorul prezintă toate tipurile de sufixe și prefixe, dându-ne și exemple de utilizare a acestora. Un alt mod de formare a cuvintelor este cel al *schimbării funcției gramaticale*, *însoțite de schimbarea înțelesului și prin împrumuturi din alte limbi.* Și în aceste cazuri ne sunt oferite sfaturi, explicații și exemple detaliate.

De asemenea, folosirea ***sinonimelor și omonimelor*** nu poate fi dobândită de copiii surdomuți dacât printr-un efort continuu al profesorilor, care trebuie să le ofere exemple însoțite de explicații și precizări.

În finalul studiului său, Dimitrie Rusceac concluzionează : ***Copilul surdomut deprinde în școală formele lexicale ale limbii lui materne prin conversații cu profesorul. În acest fel, elevul surd dobândește un vocabular, al cărui cuprins și corectitudine atârnă de felul de predare al învățământului limbii materne în școala de surdomuți”.***

Pentru a ușura munca profesorilor, în continuare, autorul oferă un ***„Dicționar sistematic”***, conceput pe grupe de utilizare. Acesta începe la pagina 105, cu grupa „Școala” și continuă cu „Profesorii”, „Ramuri de

https://biblioteca-digitala.ro

instrucțiune", etc., până la pagina 128, unde începe a 54-a grupă „Însușirile lucrurilor". Aici găsim un volum de cuvinte ce se poate utiliza la lecțiile cu copiii surdomuți. Începând de la pagina 128, sub titlul „Lucrări (acțiuni) și stări", ni se oferă o grupare alfabetică a diferitelor verbe, care, de asemenea, se pot utiliza după preferința profesorilor, în scopul dobândirii, de către copiii surdomuți, a unui vocabular cât mai bogat.

RAPORTUL ÎNTRE GÂNDIRE ȘI VORBIRE. (pag. 141)

Dimitrie Rusceac tratează această problemă în două etape distincte. La început, ne prezintă gândirea și relația ei cu vorbirea, așa cum se prezintă ea la persoanele auzitoare, iar apoi trece la situația specială a surdomuților.

GÂNDIREA cuprinde puterea de a stabili și combina raporturi între diferitele obiecte, situații, evenimente și idei, deci este o capacitate exclusiv umană. Pentru a o studia, trebuie să știm că gândirea poate fi : analitică sau sintetică, concretă sau abstractă, purtătoare a spiritului critic al unei persoane, indicatoare a modului în care o persoană poate fi influențată, purtătoare a susținerii unei judecăți originale și diferă de viteza cu care o persoană își desfășoară procesul de gândire.

Referindu-ne la surdomuții, urmărim dacă : sunt persoane sintetice sau analitice; dacă sunt stăpâni pe propriile idei; dacă se abat ușor din priceperea raporturilor dintre obiecte, situații, evenimente sau idei; dacă judecata lor este subiectivă sau obiectivă; dacă au un spirit critic dezvoltat; dacă își exprimă gândurile verbal sau nonverbal.

Atitudinea specifică a omului este de a gândi în cuvinte, folosind limba ca element material, cu valoare intuitivă mai mare decât gândirea. Între gândire și vorbire poate fi o legătură *congruentă* sau una *incongruentă.*

Vorbirea, ca formă de exprimare a gândirii conștiente, se exprimă în propoziții. Acestea sunt legături sintactice de cuvinte ce caută să trezească în conștiința ascultătorului un raport de idei. Propozițiile pot fi de mai multe categorii : *categoria metafizică* (cu verbul „a fi"), *categoria transcedentală* (cuprinde noțiunea realității, vieții sau a existenței) și *categoria logică* (care provine din operațiunile generale de gândire). Judecățile care provin din gândirea umană pot exprima un raport logic (judecata identității, a subsumțiunii sau a determinării), transcedental (existențială sau esențială) și metafizică (analitică sau sintetică).

„Cu ajutorul limbajului, gândirea devine comunicabilă, se precizează și se controlează în desfășurarea ei. Raportul între limbaj și gândirea logică tinde la identitate. Cuvântul poate defini precis gândirea logică a oamenilor. Judecata trăiește grație formulării ei în cuvinte".

https://biblioteca-digitala.ro

Revenind la surdomuți, modul în care gândirea lor se raportează la limbaj ne este prezentat prin prisma experimentelor și concluziilor surdopedagogilor Wilhelm Frohn, Eduard Walther și J. Lindworski. Aflăm că, citirea diverselor texte crează surdomuților enorme dificultăți. Sunt texte din care surdomuții înțeleg numai prima propoziție și uneori parțial din cea de a doua. Surdomuții nu pot combina raportul dintre diferite obiecte, situații, evenimente sau idei, în care ar trebui să-i inițieze textul citit. Surdomuții par lipsiți de fantezie, ei nu se pot pune ușor într-o situație pe care nu au trăit-o aidoma și pentru care le lipsește intuiția. Cu alte cuvinte, surdomuții nu sunt în stare să completeze schemele în mod intuitiv.

În paginile cărții aflăm modul în care surdomuții : percep cuvintele izolate; cum fac diferitele descrieri; cum formează seriile de propoziții identice; cum trăiesc evenimentele; și cum realizează diferitele ficțiuni. Ca urmare a mai multor experimente, s-a ajuns la următoarele **concluzii** : surdomuții au o imaginație bogată; se comportă diferit, comparativ cu auzitorii de aceiași vârstă; comportamentul lor este mai apropiat de cel al copiilor mici; pentru surdomuți, acțiunile și întâmplările sunt de o primă importanță și doar apoi sunt preocupați de stabilirea raporturilor între diferitele obiecte, situații, evenimente și idei; în propozițiile compuse de surdomuți există o oarecare coerență, însă au dificultăți în redarea unității întregi a complexului de idei; surdomuții nu fac nici o legătură între propozițiile textului și nu alcătuiesc un „complex al unității”, un întreg armonic de idei; în situațiile globale, surdomuții strecoară o latură subiectivă; se folosesc de cuvinte care precizează numei înțelesul verbului, ei ocolesc situația globală, momentul de acțiune care trezește interes în propoziția temă; în mintea surdomuților se crează o aglomerare de imagini intuitive, a căror reprezentare mentală îi împing spre născociri, care la rândul lor, îngreunează priceperea conținutului textului citit; există situații în care surdomuții reacționează inexact la citirea unui text, manifestând o pricepere greșită a conținutului.

Din toate acestea, cititorii vor înțelege că ***surdomuții nu dispun de un nivel intelectual superior, comparabil cu un auzitor de aceiași vârstă***. Surdomuții lucrează cu complexe mici și nu cu complexe mari, întregi. Gândirea logică le este îngreunată și observăm o predominare a imaginației.

LIMBA DE CONVERSAȚIE. (pag. 154)

Din momentul în care copilul surdomut a fost învățat să pronunțe și să înțeleagă cuvintele limbii materne, pasul următor în educația acestora este de a-i obișnui să utilizeze cuvintele învățate în conversația de zi cu zi. Pentru a reuși acest lucru, sunt necesare *„exerciții speciale de conversație”*,

https://biblioteca-digitala.ro

care să fie folosite în cadrul unor ore speciale. Programul acestor exerciții va trebui să cuprindă teme din viața de toate zilele, teme interesante pentru copii și cărora să li se dea o notă de voioșie și umor. Profesorii din școlile de surdomuți vor trebui să extragă din limba română un număr redus de cuvinte, *„cuvintele fundamentale”*, care să constituie baza conversației cu elevii. Exercițiile de conversație vor fi astfel alcătuite încât să repete, în diferite combinații, aceste cuvinte fundamentale.

Cei interesați vor găsi în paginile acestui capitol atât îndrumările teoretice, cât și exemplificări practice. Astfel, între paginile 156...170, ni se oferă 15 teme de conversație, cu exemple de întrebări și răspunsuri. Ele pot fi reactualizate pentru zilele noastre, dar pot să fie și îmbogățite cu teme noi și cu întrebări mai diversificate.

ÎNVĂȚĂMÂNTUL FORMELOR GRAMATICALE ÎN ȘCOALA DE SURDO-MUȚI. (pag. 171)

Cu patru ani în urmă, în 1931, Dimitrie Rusceac editase cartea *„Studiul limbii românești în școalele de surdo-muți. Exerciții gramaticale pentru clasa a IV-a”*(prezentat în Partea a II-a, „Manuale școlare pentru surdomuți”). Acel manual școlar conținea foarte puține explicații teoretice și era, în special, o culegere de exerciții gramaticale oferită profesorilor din școlile de surdomuți în scopul de a-și familiariza elevii cu flexiunile gramaticale ale cuvintelor din limba română.

În acest capitol se reia problema *„învățării formulelor gramaticale”* bazată, de data asta, pe un suport teoretic atât din punctul de vedere al problemelor gramaticii limbii române, cât și din acela al surdopedagogiei.

De la început, autorul ne atenționează că dificultățile provin din faptul că limba noastră este una „cu flexiune”, spre deosebire de alte limbi care sunt „monosilabice” sau „aglutinante”. Flexiunea afectează terminația cuvintelor și lasă intactă rădăcina lor.

Prezentându-ne diferite teorii surdopedagogice și analizându-le pe fiecare, Dimitrie Rusceac ne face să înțelegem că ***„în școala de surdomuți, elevii trebuie să deprindă sistematic și conștient formele cuvintelor”***. Surdomuții articulează cuvintele în mod conștient și utilizează acest procedeu pe baza unor scheme lingvistice abstracte, care formează propozițiile și care sunt atât gramaticale, cât și logice.

Profesorii din școlile de surdomuți trebuie să urmărească atent utilizarea propozițiilor de către elevi deoarece, ele au un caracter bipolar. Pe de o parte, sunt forme prea restrânse, întrucât nu pot reda totalitatea

https://biblioteca-digitala.ro

conștiinței elevului desprinsă din trăirea evenimentului sufletesc, la care se referă. Pe de altă parte, propozițiile sunt prea extinse deoarece, la începutul clasei a I-a, elevii surdomuți nu pot rosti în mod coerent o propoziție întreagă.

Întregul capitol referitor la „învățarea formelor gramaticale" constituie un îndrumar didactic din care, profesorii pot să-și întocmească strategia prin care să-i determine pe elevii surdomuți să înțeleagă și să deprindă flexiunile gramaticale ale limbii române. Toate sfaturile prezentate se bazează pe principiile psihologiei generale și a surdopsihologiei. Scopul urmărit este ca elevul surdomut să devină stăpân pe „construcția propozițiilor" și pe „formele cuvintelor" ce fac parte din propoziții.

Dimitrie Rusceac insistă pe realizarea unor „serii de propoziții", care să reunească într-o asociație, mai multe propoziții cu aceleași raporturi sintactice. Acest sfat se bazează pe teoria că, „*imitarea și construirea contribuie împreună la formarea unor propoziții noi"*. Repetând cât mai des și aplicând aceste propoziții, în mintea surdomutului apare în mod conștient „planul ce stă la baza *asociației formale* a propozițiilor".

Profesorii vor trebui să se preocupe ca surdomuții să înțeleagă perfect sensul propriu și figurat al fiecărui cuvânt și locul potrivit din cadrul propozițiilor. Pentru elevii surdomuți, formele gramaticale ale cuvintelor și funcțiile lor sintactice, sunt noutăți absolute, dar fără ele vor avea dificultăți în conversația orală.

Învățarea corectă pleacă de la cuvinte detașate, trece la propoziții simple pure și apoi la propoziții dezvoltate și fraze. Profesorilor, ce se ocupă cu aceste probleme, li se oferă indicații despre modul în care vor trebui să predea substantivele cu declinările de rigoare, verbele cu conjugările, dar și utilizarea celorlalte forme auxiliare. Pentru fiecare, autorul prezintă exemple de propoziții, serii de propoziții asemănătoare, judecăți afirmative sau negative. Profesorii sunt atenționați, de fiecare dată, unde au surdomuții dificultăți de înțelegere și pe ce anume să se insiste.

Pe lângă exercițiile repetate de vorbire, Dimitrie Rusceac insistă mult pe formele intuitive de învățare și pe diferite scheme însoțite de săgeți, care ajută elevul surdomut să modifice unele propoziții înlocuind un cuvânt cu altele.

Îndrumările metodice oferite în acest capitol, împreună cu manualul școlar editat în anul 1931, oferă celor interesați un volum documentar deosebit de important deoarece, fără cunoștințe gramaticale elevii surdomuți nu știu cum să construiască propoziții.

https://biblioteca-digitala.ro

PROGRAMA ANALITICĂ A CURSULUI PEDAGOGICO-FILOLOGIC (pag. 225)

Propunerea unei programe analitice, considerată de autor ideală, era de aşteptat la finalul acestor studii amănunţite. După ce Dimitrie Rusceac a analizat cu competenţă fiecare aspect al educaţiei surdomuţilor, componentele învăţării limbii în şcolile de surdomuţi şi metodele de predare, era necesar să facă precizări referitoare la o programă analitică.

Clasa I-a este denumită şi „Clasa de articulaţie”, în cursul căreia copilul surdomut este învăţat să pronunţe. Pentru aceasta, sunetele limbii române au fost ordonate în funcţie de modul în care ele pot fi produse mai uşor, exact în ordinea în care au fost prezentate în cartea sa „Iniţierea surdomuţilor în limbajul auditiv”.

Pentru a realiza o pronunţie corectă la copiii surdomuţi, trebuie ca iniţial să se efectueze diferite exerciţii de gimnastică respiratorie, care să conducă la fluxurile de aer necesare diferitelor sunete. Astfel elevii vor fi obişnuiţi să efectueze „sufluri orale”, „sufluri explozive”, „vibraţii” şi „sufluri nazale”. Aceste exerciţii de respiraţie, coordonate cu anumite poziţionări ale limbii şi buzelor, se vor transforma în : exerciţii pentru articularea consoanelor, exerciţii melodice pentru dezvoltarea vocalelor, exerciţii fonetice pentru împreunarea consoanelor cu vocalele, exerciţii iterative în stacato, exerciţii melodice şi exerciţii ritmice.

Citirea labială va fi exersată în paralel cu învăţarea articulaţiei şi cu exerciţiile de scriere. În acest fel, la sfârşitul primului an de şcoală, elevul surdomut să poată distinge, după mişcările buzelor profesorului său, cuvintele rostite încet şi lămurit, să le scrie singur în baza citirii labiale şi să le citească limpede şi perceptibil de pe tablă sau din caietele lor.

Cu alte cuvinte, clasei I-a îi este dedicată deprinderea elementelor fiziologice ale vorbirii. În clasele a II-a, a III-a şi a IV-a trebuie dezvoltat procesul limbii vorbite, perfecţionând articulaţia, dicţiunea şi gândirea verbală. Pentru a realiza acest lucru va trebui să ne axăm pe : exerciţii de conversaţie pentru formarea vocabularului, exerciţii gramaticale, exerciţii tehnice de articulaţie, citirea în manualele şcolare, exerciţii de compunere şi exerciţii de labiolectură. Pentru fiecare tip de exerciţii, autorul ne pune la dispoziţie exemple practice şi explicaţii teoretice. Aceleaşi tipuri de exerciţii trebuiesc făcute şi la clasele V...VIII, însă nivelul de utilizare al limbii române creşte cu fiecare an de studiu. De asemenea, pronunţia cuvintelor şi citirea labială va fi tot mai apropiată de perfecţiune.

https://biblioteca-digitala.ro

2.10.

CUM PUTEM ÎNVĂȚA PE SURDO-MUȚI SĂ VORBEASCĂ CU GRAI VIU

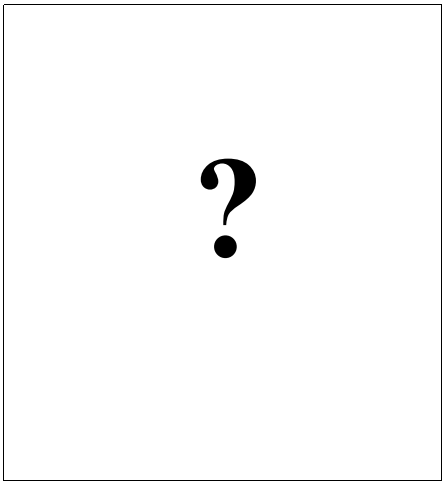

Conform lucrării [Sorescu-1968-pag.183], în anul 1943, la Cernăuți a apărut broșura cu titlul de mai sus. După cum știm, în anul 1940 orașul Cernăuți, împreună cu tot nordul Bucovinei, a fost anexat de U.R.S.S. Dimitrie Rusceac, împreună cu alți profesori ai Institutului de Orbi și Surdomuți, s-au refugiat în România. În vara anului 1941, Basarabia și nordul Bucovinei au fost realipite regatului român. Cu această ocazie, profesorii refugiați au revenit la Cernăuți și Dimitrie Rusceac și-a reluat funcția de director, până în 1942 când s-a pensionat. A mai lucrat ca profesor până în vara anului 1943, când a editat boșura amintită. Între timp, la cererea sa, a obținut o hotărâre judecătorească prin care și-a schimbat numele în Dimitrie Rusticeanu. Înseamnă că, pe coperta ultimei sale cărți numele autorului este posibil să fi fost Rusticeanu.

Deocamdată nu am găsit această broșură. Ea nu se găsește în nicio bibliotecă județeană sau universitară din țară. De asemenea nu se găsește nici în Biblioteca Națională a României sau în Biblioteca Academiei Române. Prin amabilitatea serviciului de referințe dela Biblioteca Central Universitară „Carol I” din București și a celui dela Biblioteca Națională a României, cartea a fost căutată, fără rezultat, și în cataloagele Bibliotecilor Naționale a Republicii Moldova și a Ucrainei.

https://biblioteca-digitala.ro

3.

GHEORGHE CRĂINICEANU.

Conform informațiilor oferite de [Bologa-1968]

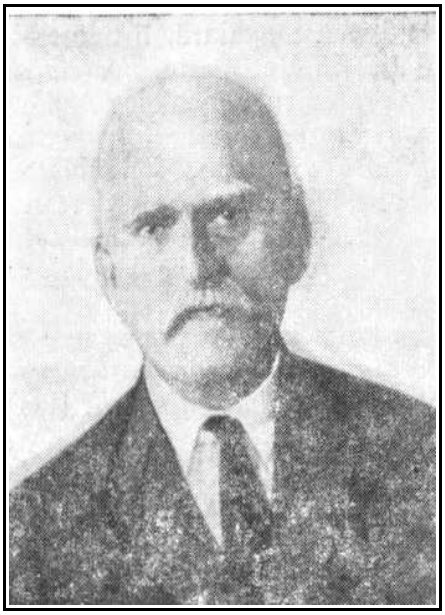

Gheorghe Crăiniceanu

din [Bologa-1968-pag.134]

S-a născut la 25 decembrie 1853 în localitatea Ciclova Montană, din județul Caraș-Severin. În anul 1874 absolvă liceul, la Timișoara, iar în 1881 Facultatea de Medicină din Budapesta (în baza unei burse acordată de familia Mocioni din Timișoara). În anul 1879, în timp ce era student, facultatea îl premiază pentru o lucrare de oculistică.

În perioada 1881-1885 lucrează la Clinica medicului Schulek din Budapesta, unde se specializează în oftalmologie. La sfîrșitul acestei perioade, în 1885, publică lucrarea „Statistica orbilor din Ungaria".

În 1885 se stabilește în România unde ocupă funcțiile de medic militar, conferențiar la Facultatea de Medicină din Iași și apoi a celei din București.

Scrie și publică mai multe lucrări de oftalmologie, care sunt apoi traduse în franceză, maghiară și germană. Astfel, în 1886 editează la Iași „Statistica infirmilor și a orbilor din țară", în 1895 la București „Igiena țăranului român" (premiată de Academia Română), în 1900 la București „Igiena ochilor", în 1907 la Editura Academiei „Literatura medicală românească" și în 1916 „În chestia orbilor. Istoria. Asistența publică și privată. Progresele pe terenul tiflopedagogiei".

https://biblioteca-digitala.ro

Începând din 1889, insistă pe lângă oficialitățile bucureștene în vederea înființării unei școli pentru orbi și între 1911-1916 devine directorul azilului de orbi „Vatra luminoasă" din București.

Între 1916-1919, participă, în armata română, ca medic oftalmolog, la Primul Război Mondial.

Din 1919 se stabilește la Cluj unde, Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale îl numește ***Inspector general al instituțiilor medico-pedagogice din Transilvania și Banat,*** funcție pe care o păstrează până la decesul său din anul 1926.

A pledat pentru o pregătire de specialitate a corpului didactic medico-pedagog, pentru înființarea de mai multe școli speciale, editarea unei literaturi de specialitate, scrierea de manualelor școlare speciale, înființarea unei reviste de specialitate și îmbunătățirea legislației românești referitoare la învățământul special.

În zilele de 14-15 iunie 1920, a organizat și condus prima Conferință a directorilor din institutele medico-pedagogice din țară, ținută la Cluj și în cadrul căreia s-au pus în discuție principalele probleme ale învățământului medico-pedagog din România.

În 1921, la inițiativa lui Gheorghe Crăiniceanu, Ministerul Sănătății împreună cu Universitatea din Cluj au înființat *Cursul de pregătire al profesorilor medico-pedagogi,* numit și *Institutul medico-pedagogic*. În cadrul acestuia, dr. Gheorghe Crăiniceanu a predat cursurile de „anatomie" și „istorie și legislație". Cursul a funcționat până în anul 1927.

Cunoscând faptul că, în România literatura de specialitate lipsea complet, Gheorghe Crăiniceanu ia inițiativa și, deși nu avea studii în domeniul surdologiei, obține acordul belgianului A. Herlin de a-i traduce lucrarea și de a o adapta limbii române. Astfel, în anul 1924 editează la Cluj *„Elemente de ortofonie pentru uzul tuturor educatorilor",* iar în anul 1925 editează, la Litografia Baga din Cluj, lucrarea *„Istoricul instrucțiunii, literaturei și legislațiunii copiilor anormali"*.

De asemenea, tot în dorința de a forma o literatură surdologică românească, în anul 1922 l-a sprijinit pe Mihail I. Ionescu să-și litografieze lucrarea, în șase volume, întitulată „Curs special pentru surdo-muți, bâlbâiți, idioți, etc" (vezi capitolul 1.1.).

La inițiativa sa, s-a înființat Școala Ajutătoare din Cluj.

S-a stins din viață la 19 noiembrie 1926.

https://biblioteca-digitala.ro

3.1.

ELEMENTE DE ORTOFONIE PENTRU UZUL TUTUROR EDUCATORILOR.

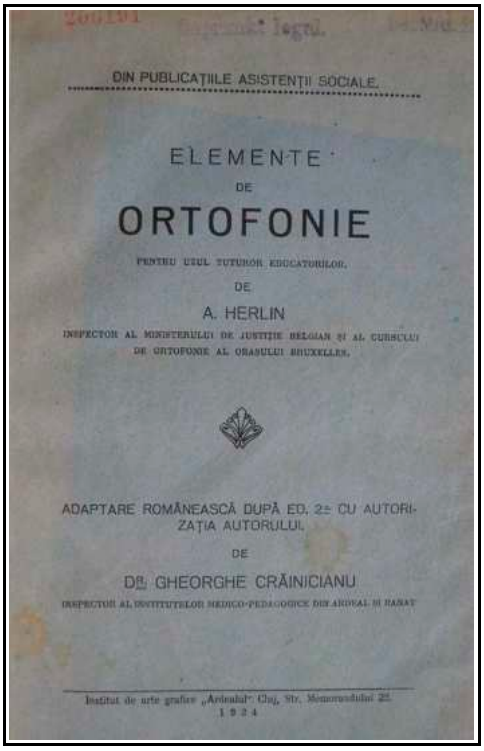
DIN PUBLICAȚIILE ASISTENȚII SOCIALE.

ELEMENTE
DE
ORTOFONIE

PENTRU UZUL TUTUROR EDUCATORILOR,
DE
A. HERLIN
INSPECTOR AL MINISTERULUI DE JUSTIȚIE BELGIAN ȘI AL CURSULUI DE ORTOFONIE AL ORAȘULUI BRUXELLES.

ADAPTARE ROMÂNEASCĂ DUPĂ ED. 2± CU AUTORIZAȚIA AUTORULUI
DE
Dr. GHEORGHE CRĂINICIANU
INSPECTOR AL INSTITUTELOR MEDICO-PEDAGOGICE DIN ARDEAL ȘI BANAT

Institut de arte grafice „Ardealul" Cluj, Str. Memorandului 25.
1924

-Institutul de arte grafice „Ardealul".

-Localitatea : Cluj.

-Anul : 1924.

-Format : 22,3 x 15,2 cm.

-Volum 136 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi procurată de la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

Metoda orală de educare a surdomuților a suferit, de-a lungul timpului, mai multe modificări. Inițial au avut câștig de cauză adepții fonemelor izolate, motiv pentru care ei s-au numit „fonetiști". A venit apoi rândul „silabiștilor" și pe urmă a celor ce își începeau instrucția cu cuvântul întreg. Secolul XX a adus cu sine ***„metoda globală"*** bazată pe conceptul psihologic care susține că propoziția este „unitatea frazeologică primară" care duce la dezvoltarea limbii pornind de la idei generale și oferind un înțeles.

Și această metodă globală a avut două modalități de aplicare. În primul rând, a existat ***metoda globală și simultan orală***, numită și ***metoda germană***. Ea a fost întemeiată de C. Malisch și s-a extins, în special în Germania și Cehoslovacia. În cadrul acestei metode se pleca de la propoziții complete, pe care elevul trebuia să le pronunțe, să le citească pe buzele interlocutorului, să le scrie și să le citească din cărți.

Paralel cu aceasta s-a dezvoltat ***metoda globală și simultan grafică.*** Ea a fost perfecționată de către A. Herlin, inspector al cursului de ortofonie al orașului Bruxelles, motiv pentru care a fost supranumită ***metoda belgiană.*** Această metodă s-a răspândit, în special în Franța și Belgia. Conform acestei metode, învățământul surdomuților ar trebui să

https://biblioteca-digitala.ro

parcurgă următoarele patru etape :

1. Elevul face exerciții de identificare, prin care trebuie să recunoască și să grupeze pe categorii, obiectele despre care se face precizarea în propoziție.

2. Prin citirea ideo-vizuală, elevul este pus să învețe că obiectele, imaginile sau acțiunile lor sunt legate de cuvinte sau propoziții.

3. Prin citirea de pe buze, denumită aici „citire sintetică", elevul este obligat să perceapă figurile optice ale limbajului vorbit.

4. Prin exerciții de vorbire, elevul este pus să pronunțe propozițiile scrise sau imprimate.

Chiar dacă metoda globală (sau analitică) a impus primatul propoziției, greșelile de pronunție ale elevilor îi fac pe profesori să coboare la pronunțarea corectă a fiecărui fonem. Pentru corectarea acestor greșeli de pronunție, A. Herlin a scris această carte și cu acordul său, Gheorghe Crăiniceanu a tradus-o și a adoptat-o pentru fonemele tipice limbii române.

În cadrul bibliografiei, prezentate între paginile 5...9, întâlnim autori prestigioși ai surdologiei mondiale de la începutul secolului XX și sfârșitul secolului XIX. Printre aceștia întâlnim și autori români care, deși nu erau toți surdologi, prin lucrările lor de fonetică l-au ajutat pe Crăiniceanu să adapteze lucrarea lui A. Herlin la specificul limbii române. Aceștia sunt :

-Daianu I. : „Vocalis nazalis a román nyelvben". Budapesta. 1895.

-Bălteanu I. : „Cum putem face pe surdo-muți să vorbească cu viu grai". București. 1896.

-Ionescu M. : „Curs special pentru surdo-muți, bâlbâiți, idioți, etc". București (?!). 1922.

-Popovici Iosif : -„Recherches expérmentales sur une pronunciation romaine". Paris. 1902-3.

-„Ortoepia și fonetica". Cluj. 1923.

-„Une pronunciation bulgare". Cluj. 1921.

-„Fiziologia vocalelor românești ă și î". Cluj.1921.

-Sbiera R.:„Fiziologia vocalelor ă și î".În „Convorbiri literare"1904

Așa cum am arătat anterior, Gheorghe Crăiniceanu s-a străduit să pună la dispoziția studenților medico-pedagogi, o lucrare de ortofonie scrisă

https://biblioteca-digitala.ro

de o personalitate mondială, unanim recunoscută. Avea nevoie de această personalitate pentru a nu se repeta situația jenantă din 1922, când a recomandat, cu căldură, apariția celor șase volume ale lui Mihail I. Ionescu „Curs special pentru surdo-muți, bâlbâiți, idioți, etc.", dar așa cum am arătat în capitolul 1.1., în jurul acestei apariții s-au iscat vii controverse, pe care inspectorul Gheorghe Crăiniceanu nu le-a putut media. Personalitatea lui A. Herlin era de necontestat și metoda sa recunoscută. În anul 1924, aceasta era o importantă carte de specialitate pusă la dispoziția surdologiei românești, iar adaptările făcute de Gheorghe Crăiniceanu pentru a corespunde fonemelor specific românești, au așezat-o în fruntea manualelor de studiu, de către toți cei care se specializau în surdologie.

Profesorul de fonetică Iosif Popovici recunoaște în prefața cărții că, până la apariția acesteia profesorii de surdomuți *„orbecăiau în întuneric"*, neavând un manual de specialitate, iar în „Introducere" autorii ne explică necesitatea posedării unui limbaj corect și faptul că ***„inteligența omenească depinde în așa fel de limbaj și în special de vorbire, încât dacă suprimăm cuvintele suprimăm și cugetarea".***

Partea I-a a cărții este compusă din două capitole. La început ni se oferă capitolul întitulat ***„VOCEA"*** (pag. 11) și în cadrul acestuia ni se explică *„Anatomia laringelui"* și *„fiziologia"* sa, care duce la producerea vibrațiilor sonore formând vocea. *Calitățile vocii* sunt : intensitatea, înălțimea și timbrul, dar vocea poate să fie de mai multe *feluri* : „voce de piept" sau „voce falset". Despre fiecare se dau explicații și aflăm, cum se produc și cum pot fi corectate. Ultimele precizări, referitoare la voce, deosebit de importante pentru cei ce se specializează în acest domeniu, sunt destinate problemei *schimbării vocii* în perioada pubertății. Aflăm despre modul în care se modifică anatomic laringele, modificările pe care le are vocea și ce precauții trebuiesc luate în această perioadă.

Următorul capitol este întitulat ***„VORBIREA"*** (pag. 20). Și aici întâlnim două subcapitole. La început ni se explică *„Dezvoltarea limbajului la copil"* începând din „perioada preparatoare" (stadiul de lalațiune), continuând cu „perioada cuvântului" și în final cu „perioada frazei". Al doilea subcapitol se referă la *„Mecanismul cerebral al vorbirii"* și ni se explică felul în care omul înțelege cuvintele vorbite, modul de producere al limbajului intern și modul de articulare al cuvintelor.

Partea a II-a a acestui studiu este destimată ***„TULBURĂRILOR DE VORBIRE"*** (pag. 32) și corectării acestora. Adept al metodei globale, A. Herlin începe educarea surdomuților cu utilizarea propozițiilor. Surdomuții începători trebuiau să pronunțe aceste propoziții dar, în mod

https://biblioteca-digitala.ro

sigur, făceau o serie de greşeli de pronunţare. Profesorul trebuia să depisteze toate aceste greşeli şi să le corecteze. Adepţii metodei globale nu începeau cu predarea fonemelor izolate şi îşi justificau aceasta prin necesitatea de a conştientiza, la copiii surdomuţi, înţelesul propoziţiilor citite, de la bun început. Din această cauză, autorii precizează : *„Scopul nostru nu este de a scrie un tratat de articulaţie, nici nu vom urma în această expunere ordinea dictată de fiziologie şi de fonetică, ne vom mulţumi numai de a examina sunetele care sunt mai des alterate de limbaj”.*

Autorii clasifică tulburările de limbaj în patru categorii : defecte de articulaţie (incapacitatea de a emite un anumit sunet), defecte de voce (nazalizări, răguşeli, falsete, etc.), tulburări de rostire (gângăveli, bolborosiri, bâlbâieli, etc.) şi pronunţări locale sau străine.

Cauzele care pot duce la aceste tulburări sunt : defecte organice (defecţiuni ale organelor vocale), defecte funcţionale (funcţionări false ale organelor vocale) şi defecţiuni ale auzului.

Necesitatea tratării tulburărilor de vorbire ne este expusă în baza următoarelor considerente : ferirea copilului de batjocura celor din jur (în caz contrar, copilului i se dezvoltă timiditatea naturală sau dă naştere unor sentimente urâte de gelozie, ură, dorinţa de răzbunare, mizantropie) şi protejarea copilului împotriva întârzierii studiilor.

Tratarea defectelor de vorbire este începută de autori cu tratarea *defectelor de articulaţie* (pag. 32) şi dintre acestea cu problemele „limbajului vorbit”. Pe acesta îl tratează prezentând, la început, vocalele şi apoi consoanele. Sunt prezentate atât fonemele prezentate iniţial de A. Herlin şi care erau corespunzătoare limbii franceze, cât şi completările făcute de Gh. Crăiniceanu cu sunetele specifice limbii române. În cadrul „vocalelor bucale” ne sunt explicate modalităţile de pronunţie, poziţia organelor vocale şi modul de propagare a fluxului de aer pentru *a, é, e, i, ö, ü, o, u.* După explicarea modului de pronunţare prin text, se continuă cu imagini ale palatogramelor şi a modului de control pe care îl aplică elevul, ni se prezintă diferitele defecte de pronunţie ce pot apărea. Pentru fiecare defect ni se oferă metodele de corectare şi exerciţiile ce trebuie făcute în timpul corectării.

În toate celelalte subcapitole „vocale nazale”, „diftongi”, „vocalele româneşti” şi „consoanele”, respectă acelaşi mod de prezentare, întâlnit şi anterior. Se începe cu explicarea modului de producere corectă a sunetului respectiv; continuă cu prezentarea şi explicarea palatogramelor aferente sunetului; modalităţile de controlare a pronunţării, de către copilul

https://biblioteca-digitala.ro

surdomut; prezentarea defectelor posibile la pronunțarea acelui sunet; cauzele care au dus la apariția defectelor de pronunțare; metodele de corectare a defectelor de pronunțare; și încheie cu diferite exerciții, care conduc copilul de la o pronunțare greșită, la una corectă. Și în cadrul prezentării consoanelor, Gh. Crăiniceanu tratează separat consoanele românești, folosindu-se de cartea lui Goguillot-Bălteanu și respectând aceleași etape ca și A. Herlin.

Există persoane care, deși articulează corect sunetele izolate, fac greșeli la pronunțarea grupată a sunetelor, adică la combinarea lor în cuvinte. Cauzele care duc la astfel de greșeli sunt : deficiențele de auz, deficiențele intelectuale, imitarea unor persoane din anturaj care pronunță greșit, neglijența și deformarea, slăbirea sau paralizarea unor organe ale vorbirii. Și pentru aceste situații există remedii de corectare a articulării defectuoase. Chiar și ultimul caz, cel al paraliziei sau slăbiciunii unor organe, poate fi corectat printr-o serie de exerciții aplicate buzelor, obrajilor, limbii, etc.. Cu ajutorul acestora, respectivul organ își va recâștiga suplețea și calitățile necesare unei articulări corecte.

Profesorii vor trebui să înceapă întotdeauna cu sunetul cel mai ușor de emis și să corecteze defectul care face cel mai mare rău limbajului. Abia după aceea, vor continua până vor elimina toate greșelile de pronunție și vor institui o dicțiune corectă la fiecare elev.

Defectele de voce (pag. 104) apar sau datorită unui defect anatomic al organelor de vorbire, sau a unei funcționări greșite a acestora. Există cinci astfel de defecte :

-„Vocea nazală” apare atunci când, în mod greșit, o parte din aer trece și prin fosele nazale, producând o rezonanță a sunetului. Ea poate apare la persoanele care au organele vocale perfect normale. În acest caz sunt necesare o serie de exerciții speciale de articulație care vor corecta acest defect. Același defect poate apare și la persoanele cu un defect anatomic. Astfel de situații se rezolvă în două etape. Prima dată trebuie intervenit chirurgical și abia după rezolvarea anatomică a defectului, se va trece la exerciții de pronunție.

-„Vocea răgușită” se datorează mucoaselor inflamate sau a corzilor vocale acoperite cu mucozități sau alterate de anumite cauze. Sunt necesare tratamente medicale urmate de exerciții ortofonice speciale.

-„Vocea de falset” apare accidental și se poate corecta prin exerciții ortofonice adecvate.

-„Vocea inspirată” se produce când persoana se grăbește și

https://biblioteca-digitala.ro

utilizează atât curentul de aer inspirat, cât și pe cel expirat. Și în acest caz, tratamentul se face prin exerciții ortofonice speciale.

-„Vocea falsă" apare, mai ales, în timpul cântului și nu a vorbirii.

Tulburările elocuțiunii (pag. 113) nu se datoresc unui defect de voce, nici incapacității de a emite un sunet sau o consoană. Aceste tulburări constau în : imposibilitatea momentană, mai mult sau mai puțin penibilă, de a pronunța sau de a uni între ele vocalele sau consoanele (gângăvire), fie de a se exprima de o manieră confuză (bolborosire), sau ezitantă (bâlbâire), fie de a inversa ordinea literelor sau a silabelor unui cuvânt (împiedicare silabică).

-„Gângăvirea" se manifestă prin : imposibilitatea momentană de a începe sau de a continua a vorbi; repetarea, mai mult sau mai puțin fregventă, mai mult sau mai puțin rapidă, a unor litere sau silabe; prezentarea, de către persoanele gângave, a unor contorsiuni ale feței, mișcări ale membrelor, cu intensități și durate diferite.

Autorii ne explică motivele care duc la aceste tulburări și ne dau exemple de pronunțare specifică gângăvirii. Organele vocale ale gâgavilor sunt anatomic normale. Funcționarea deficitară a organelor de vorbire, care duce la gângăvire, este intermitentă. Cauzele care o provoacă sunt : imitarea altei persoane, emoțiile violente, urmarea unei boli, lovituri violente asupra capului și frica nenaturală a copilului. Această tulburare apare, de obicei, între 3 și 7 ani. Din punct de vedere moral, gângăvirea are efecte puternice asupra copilului, creându-i un sentiment de inferioritate și întârzindu-l intelectual.

Singurul tratament eficace este acela care folosește exerciții metodice de gimnastică ale aparatelor de respirație, de fonațiune și de articulare. Există un tratament fiziologic compus din exerciții de respirație, de fonațiune și de articulație și un tratament moral (psihologic). Educarea gângavilor trebuie făcută atât în școală, cât și în familie, iar cartea domnilor Herlin-Crăiniceanu ne oferă o multitudine de exerciții și tratamente.

-„Bolboroseala" se manifestă prin „mâncarea" silabelor sau a cuvintelor. Indivizii ce se bolborosesc au inteligență vie dar ideile lor transpuse instantaneu se succed prea repede și nu lasă organelor fonatoare timpul necesar pentru exteriorizarea vocală. Acești indivizi sunt greu de urmărit. Cartea de față ne oferă exerciții de diminuare a ritmului vorbirii și obișnuirea indivizilor, de a respecta un anumit ritm în pronunție.

-„Bâlbâirea" se caracterizează printr-o proastă articulare, repetarea inexactă a cuvintelor, neconstruirea corectă a frazelor. Pentru corectare,

https://biblioteca-digitala.ro

elevul trebuie obișnuit ca înainte de a vorbi să reflecteze și să înceapă doar atunci când fraza a fost perfect construită în mintea sa.

-„Împiedicarea silabică” este întâlnită mai rar și ni se prezintă un tratament ortofonic adecvat.

În final autorii ne oferă o listă cu zece reguli pe care trebuie să le respecte toți educatorii, pentru ca elevii să învețe a vorbi corect.

3.2.

ISTORICUL INSTRUCȚIUNEI, LITERATUREI ȘI LEGISLAȚIUNEI COPIILOR ANORMALI.

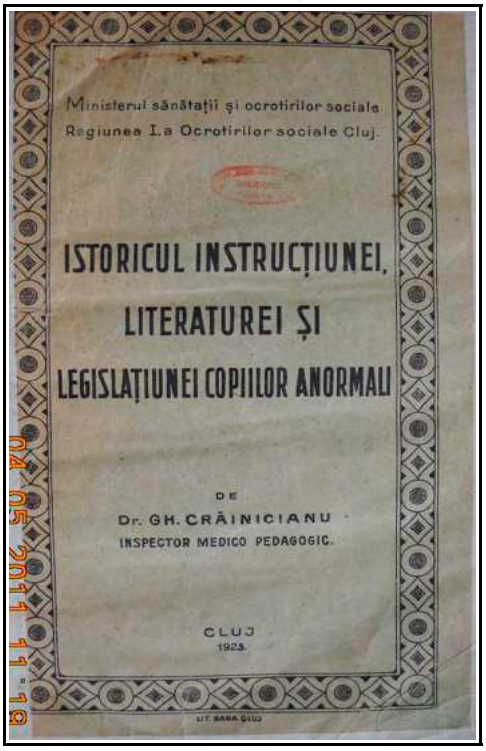

-Apărută sub egida Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale. Regiunea I-a a Ocrotirilor Sociale Cluj.

-Litografia Baga.

-Localitatea : Cluj.

-Anul : 1925.

-Format : 33 x 20,5 cm.

-Volum : 108 pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi procurată la Biblioteca Central Universitară Cluj-Napoca.

Este vorba de „cursul de istorie și legislație”, pe care Gheorghe Crăiniceanu l-a ținut în fața studenților Institutului (Academiei) Medico-Pedagogic din Cluj.

Lucrarea este compusă din trei părți distincte, corespunzătoare a trei tipuri de handicap : partea I-a se ocupă de surdomuți, partea II-a de debili mintali și partea III-a de orbi. Deoarece noi ne ocupăm de „literatura surdologică”, ne interesează în special prima parte, cea referitoare la surdomuți și care cuprinde 52 de pagini.

În cadrul acesteia ni se oferă informații despre surdomuți, începând din cale mai vechi timpuri. Se începe cu Grecia antică unde Herodot îl

https://biblioteca-digitala.ro

citează pe regele Cresus, care ar fi avut un fiu surdomut, iar apoi aflăm că în Roma antică ar fi existat doi pictori surdomuți. Ni se dau părerile unor ecleziaști, aparținând creștinismului timpuriu, despre surdomuți și aflăm astfel mentalitățile acelei epoci referitor la acești deficienți.

Cea mai veche informație referitoare la educarea surdomuților, îl prezintă pe călugărul spaniol Pedro de Ponce (sec. XVI), care a fost urmat de alți spanioli, ce au activat până spre mijlocul secolului al XVII-lea.

Secolul al XVII-lea aduce începerea educării surdomuților în Italia (medicul Petru de Castro din Mantua), Anglia (Dr. Jon Wallis) și în Olanda (van Helmont și Amman).

În Germania, educarea surdomuților începe în secolul XVIII, odată cu încercările medicului Wilhelm Kerger din Liegnitz, urmat apoi de alți doi entuziaști.

În Franța, cea mai veche informație despre educarea surdomuților este de la sfârșitul secolului al XVII-lea și a continuat pe toată perioada secolului următor, iar în Elveția, preocupările au început doar la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

Începând cu pagina 9 ni se prezintă institutele de surdomuți. Primul institut a fost cel înființat la Paris de către abatele Charles Michel de l'Épée în anul 1770 și care a utilizat metoda gestuală de educare. Al doilea institut s-a înființat în Germania, la Lipsca (Leipzig), în anul 1778, de către Samuil Heinicke. Spre deosebire de institutul parizian, Heinicke a inventat o nouă metodă de educare a surdomuților, cea orală.

În anul 1779, la Viena se infințează un institut de surdomuți, din inițiativa împăratului Iosif al II-lea și condus de Frederic Storck. Inițial, a fost utilizată metoda gestuală franceză. Institutul vienez de surdomuți a avut o activitate deosebită și curând, din inițiativa sa s-au înființat alte institute similare la Praga - Cehia, în 1786, la Vác – Ungaria, în 1802 și la Linz.

Suntem informați despre primul institut de surdomuți din Transilvania, cel înființat la Ibașfalău (azi Dumbrăveni) de către un fost husar numit Băcilă și care a funcționat între anii 1831-1846.

În continuare ni se arată modul în care s-a generalizat învățământul pentru surdomuți în toate țările lumii.

La capitolul „Cultivarea metodică a învățământului surdomuților" ni se vorbește despre *„instruirea surdomuților pe bază formală"* și despre *„instruirea surdomuților pe bază materială",* în care sunt prezentate diferitele metode : separarea învățământului intuitiv de învățarea limbii,

https://biblioteca-digitala.ro

sistematizarea și conexarea instrucțiunii de lucru cu articulația. Pentru fiecare metodă prezentată sunt explicate principiile pe care se bazează și personalitățile care s-au aliat la fiecare metodă.

Începând cu pagina 37 ni se oferă unele statistici referitoare la problematica învățământului surdomuților în diferite țări ale lumii, iar de la pagina 45 ni se dau informații despre „Problemele juridice ale surdomuților". Sunt trecute în revistă diferite țări, cu modul în care au prevăzut în legislația lor aceste probleme specifice.

După cum am spus la început, partea a II-a, cuprinsă între paginile 53...79, este destinată debililor mintali, iar partea a III-a (pag. 80...108), orbilor. Nu vom trata cele descrise în aceste capitole deoarece nu fac obiectul prezentei lucrări. Amintim totuși că, începând cu pagina 98, există un capitol denumit „Pregătirea corpului didactic medico-pedagogic". Și această prezentare este făcută diferențiat. Astfel, pentru învățământul de surdomuți, pregătirea corpului didactic este prezentată între paginile 98...103, pentru învățământul orbilor la pagina 103, pentru învățământul debililor mintali și a celor slab capacitați (intelect de limită), între paginile 103...105, iar pentru copiii anormali, între paginile 105...108.

Și aici se face un istoric al modului în care s-a făcut pregătirea cadrelor didactice începând din perioada abatelui de l'Épée și continuă treptat, în diferite țări, până în perioada Primului Război Mondial. Putem afla durata studiilor și obiectele de învățământ în fiecare țară, dar și universitățile care au deschis astfel de facultăți.

O atenție deosebită este dată modului în care s-a făcut pregătirea comună, pentru diferitele tipuri de handicap, a profesorilor din Ungaria deoarece, de aici proveneau profesorii ce predau, în acea perioadă, la Cluj, Arad, Timișoara și Ineu, institute care erau direct în subordinea lui Gheorghe Crăiniceanu.

Lucrarea se încheie cu date statistice privind numărul orbilor, surdomuților și anormalilor din România Mare, câți sunt cuprinși în institute de învățământ și câți nu. Autorul conchide că în toată țara ar fi necesare aproximativ 70 de institute specializate pe diferite tipuri de deficiențe.

https://biblioteca-digitala.ro

4.

ION I. ȚEȚU.

Conform informațiilor oferite de [Țețu-1932].

Dr. Ion I. Țețu

din [Militaru-1927-p. 84]

Ion I. Țețu (1893-1971) a fost un vestit medic O.R.L.-ist dintre cele două războaie mondiale. În anul 1912 a absolvit Liceul de Stat din Făgăraș, obținând diploma de bacalaureat. În continuare a urmat cursurile Facultății de Medicină și în anul 1919 este numit preparator la clinica O.R.L de pe lângă Facultatea de Medicină din București. În anul 1920 obține titlul de „doctor în medicină", la Facultatea de Medicină din Cluj, unde devenise asistent la catedra O.R.L., iar în anul 1922 obține titlul de „diplomat în igienă" la Universitatea din Paris și este numit „asistent provizoriu" la serviciul O.R.L. al Spitalului parizian St. Antoine. În 1923 absolvă cursurile de perfecționare în Clinica și Chirurgia O.R.L. dela Facultatea de Medicină din Paris și la 1 noiembrie 1923 este numit „asistent definitiv" la catedra O.R.L. a Facultății de Medicină din București. Aici, în anul 1926, devine „docent universitar", iar în 1930 „conferențiar universitar". În 1931 devine „medic șef definitiv" la Casa Centrală a Asigurărilor Sociale.

De-a lungul activității sale, a fost membru a mai multor asociații și societăți de profil. Astfel, în 1922 a devenit membru al „Societății de Medicină Publică și de Geniu Sanitar din Paris"; în 1923 membru al „Societății Române de O.R.L.", unde în perioada 1929/30 a ocupat funcția de vicepreședinte; membru și secretar general al „Societății Române de oto-

https://biblioteca-digitala.ro

neuro-oculistică"; membru, din 1929, a „Societății de Laringologie a Spitalelor din Paris"; și membru al „Asociației Generale a Medicilor din România". În anul 1955, Societatea Română de O.R.L. a intrat în componența Uniunii Societății Profesionale Medicale din România și profesorul dr. Ion I. Țețu a devenit primul președinte al acesteia. În anul 1968 s-au aniversat șase decenii dela înființarea Societății Române de O.R.L. Manifestările omagiale au fost conduse de către Ion I. Țețu. A înființat, în anul 1933, „Revista Română de O.R.L.". În zilele de 12-13 septembrie 1931, a fost vicepreședinte a „Congresului inter-balcanic de Rino-Laringologie", care s-a ținut la Sofia. La 4 februarie 1932 a fost decorat cu Crucea „Meritul Sanitar", clasa I-a.

Odată cu specializarea sa în domeniul O.R.L., s-a atașat de soarta deficienților de auz, fiind preocupat atât de problemele medicale ale surdomutității (numită de el „surdi-mutitate"), cât și de cele referitoare la educarea surdomuților.

4.1.

ASISTENȚA SURDO-MUȚILOR ȘI PROFILAXIA SURDI-MUTITĂȚII ÎN ROMÂNIA.

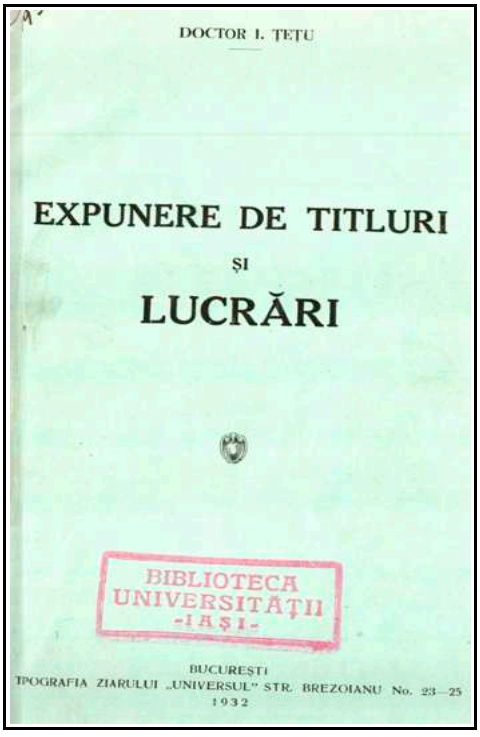
DOCTOR I. ȚEȚU

EXPUNERE DE TITLURI

ȘI

LUCRĂRI

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII -IAȘI-

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA ZIARULUI „UNIVERSUL" STR. BREZOIANU No. 23—25
1932

Lucrarea cu titlul de mai sus a apărut, în rezumat, în broșura ***„Expunere de titluri și lucrări"***, editată de doctorul Ion I. Țețu. Broșura are următoarele date caracteristice :

-Tipografia ziarului „Universul", str. Brezoianu, nr. 23-25.

-Localitatea : București.

-Anul : 1932.

-Format : 22,7 x 15,0 cm.

-Volum : 72 de pagini.

NOTĂ : Broșura se poate găsi la Biblioteca Central Universitară din Iași.

În această broșură, doctorul Ion

https://biblioteca-digitala.ro

I. Țețu își prezintă școlile și cursurile absolvite, titlurile academice și administrative pe care le-a avut, lucrările publicate și conferințele pe care le-a ținut până la data publicării. În general sunt lucrări medicale însă, la paginile 56-57 găsim rezumatul lucrării : ***„Asistența surdo-muților și profilaxia surdi-mutității în România”.*** Este titlul unei conferințe, ținută de autor în două situații. Prima dată conferința a avut loc în Amfiteatrul Fundației „Regele Carol I”, la 9 iulie 1926, iar a doua oară la „Societatea Studenților în Medicină din București”, la 5 martie 1932. De asemenea, aflăm că lucrarea a fost publicată în ziarul „Universul” din 11 iunie 1926.

Din rezumatul oferit de broșura prezentată, observăm ordinea de abordare a diferitelor probleme specifice temei alese.

La început conferențiarul critică atitudinea multor persoane care îi consideră pe surdomuți ca *„elemente răutăcioase, cu porniri agresive și chiar periculoase societății”*. Acestora, doctorul Țețu le explică faptul că este vorba de *„păreri false ce trebuie combătute”,* surdomuții fiind oameni normali, iar mulți dintre ei sunt dotați cu inteligență superioară.

În continuare, se vorbește despre cauzele ce duc la pierderea auzului. Auditorul a putut afla că există surditate congenitală, cauzată de sifilis, alcoolism, epilepsie sau consagvinitate și surditate câștigată datorată otopatiilor din primii ani de viață.

Numărul surdomuților este destul de mare. În Franța erau aproximativ 30.000, iar în România erau estimați 14.000. Toți aceștia, prin educație pot deveni *„elemente valide, doritoare de muncă”* și ni se dă ca exemplu realizările abatelui de l'Epée care, la Paris, a înființat primul institut specializat din lume, unde s-au utilizat limbajul semnelor. Mai târziu s-a inventat metoda demutizării și a citirii de pe buze. Cu ajutorul acestei noi metode, surdomuții învață să vorbească normal și să recepționeze limbajul celorlalți.

La noi în țară, este dat exemplu institutului timișorean, care și-a dezvoltat toate domeniile educaționale. Acolo surdomuții învățau o meserie, își întemeiau familii și participau la viața socială.

Conferința a fost dublată cu exemplificări practice. Directoarea Institutului de Fete Surdomute din București, doamna Sevastia Popescu a adus câteva eleve care au făcut demonstrații de pronunție și citire de pe buze.

Doctorul Ion I. Țețu susține necesitatea înființării, la București, a unui

https://biblioteca-digitala.ro

Institut Național Central în care educarea surdomuților să se facă după ultimele teorii pedagogice, să aibă ateliere dotate, un serviciu O.R.L. competent și care să fie un model pentru toată lumea. De asemenea, să se ia măsuri ca depistarea bolilor ce duc la pierderea auzului să fie făcută la vârste cât mai fragede (depistarea otitelor supurante la sugari; depistarea în școala primară a otoreicilor și tratarea lor). Pentru a se realiza acest lucru, conferențiarul informa auditoriul că s-a înființat un „comitet național", a cărui secretar general era chiar dr. Țețu. Acest „comitet național" a vizitat toate institutele de surdomuți din țară și a creat un regulament de înființare a institutului dorit, dar *„acesta a luat ființă, din nefericire, numai pe hârtie"*.

https://biblioteca-digitala.ro

5.

GHEORGHE ATANASIU.

Conform informațiilor oferite de [Moldovan-2010-a-pag. 223...225].

Gheorghe Atanasiu

din [Moldovan-2010-b]

S-a născut la 14 august 1902, în comuna Făurei din județul Putna (azi județul Vrancea). Tatăl său, Iftimie, era notar comunal, iar mama sa, Aneta, era învățătoare de lucru de mână la Școala Primară din Făurei. În anul 1922 absolvă Școala Normală de Învățători din Bârlad și până în anul 1925 a funcționat ca învățător în diferite comune. În perioada 1925-1927 urmează cursurile Institutului Medico-Pedagogic de la Universitatea din Cluj și după obținerea diplomei de absolvire, la 1 august 1927 se angajază, ca profesor, la Așezământul pentr u Ocrotirea Surdomuților din Timișoara. La această instituție de învățământ special a rămas 40 de ani, până la 1 septembrie 1967, când s-a pensionat. De-a lungul întregii sale activități de educare a surdomuților, a fost profesor (între 1927-1931), director (între 1931-1951) și director adjunct (între 1951-1967), dar pe lângă aceste funcții administrative trebuie să amintim faptul că Gh. Atanasiu s-a remarcat ca unul dintre cei mai de seamă surdologi pe care i-a avut România interbelică. S-a stins din viață la 19 iulie 1974.

Activitatea sa, în slujba educării surdomuților, se poate rezuma prin publicarea a 46 de articole de specialitate, în diferite ziare și reviste.

În perioada 1931-1938 a publicat cinci manuale școlare,

https://biblioteca-digitala.ro

corespunzătoare claselor I...V, din școlile pentru surdomuți. Dintre acestea, ***cartea de citire pentru clasa a II-a, întitulată „Să cetim", a fost primul manual școlar pentru surdomuți apărut în România.***

În anul 1933 a publicat două cărți pentru specialiși : broșura „Problema surdo-muților în România" și amplul studiu „Învățământul surdo-muților". De asemenea, în anul 1935 a publicat ***„Desmoșteniții", primul roman românesc ce are ca personaj principal, un surdomut.***

În anul 1936 a publicat în Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România „Programa analitică pentru cursul inferior și superior al surdo-muților", care alături de programele publicate de Dimitrie Rusceac și Ion Ciorănescu, doreau să sensibilizeze autoritățile centrale, pentru a oferii școlilor de specialitate o programă școlară unică.

Nu s-a limitat doar la a scrie singur cărți și articole de specialitate. În anii '30 ai secolului XX a încurajat și pe alți colegi, de la școala din Timișoara, să facă același lucru. Rezultatul s-a văzut prin ***formarea singurului colectiv didactic din România interbelică, autor de manuale școlare pentru surdomuți.*** Despre realizările acestui colectiv, urmează să discutăm în Partea a II-a a acestei lucrări.

Pe lângă activitatea sa publicistică, în 1932 a înființat la institutul timișorean de surdomuți, ***primul Laborator Medico-Pedagogic din România.***

A continuat activitatea sa de surdopedagog și după terminarea celui de Al Doilea Război Mondial. Pe lângă funcția de profesor și director adjunct, și-a continuat activitatea publicistică. A fost unul din puținii specialiști interbelici ai acestui domeniu care a publicat și după război. În anul 1960, Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale îi litografiază, la București, lucrarea ***„Îndrumar pentru folosirea labiolecturii în școlile de surdo-muți".***

Paralel cu activitatea sa în surdologie, Gh. Atanasiu s-a remarcat și în literatura beletristică. A debutat la Timișoara, în 1929 cu schița „Păcurarul" și a continuat cu alte, peste șaizeci, de nuvele și schițe. În 1934 publică primul roman, „Adelina", al doilea „Desmoșteniții" în 1935 și în anul 1938 al treilea roman, „Moara Roșie". În afara acestora, a mai publicat două romane în foileton. În perioada 15.09.1933-8.02.1934, revista „Țara" i-

https://biblioteca-digitala.ro

a publicat romanul „Învățătorul”, iar între sept. 1963 – oct. 1965, revista „Viața noastră” i-a publicat romanul „Însemnări din casa tăcerii”.

S-a remarcat și ca dramaturg. În stagiunea 1942-43 Teatrul Național din Cluj, refugiat la Timișoara, i-a interpretat piesa „S-a spovedit un om”.

A fost un pasionat publicist, colaborând la diferite reviste cu peste 120 de articole referitoare la scriitori, pictori și sculptori români sau străini.

A activat în cadrul Institutului Social Banat-Crișana prin anchetele sociale, etnografice și monografice, pe care le-a făcut prin diferitele localități bănățene. Toate aceste studii au făcut obiectul unor lucrări publicate în revista institutului.

În anul pensionării sale, 1967, întrega sa activitate a fost recompensată prin decorarea cu „Ordinul Muncii – clasa a III-a” și „Ordinul Sanitar – clasa I-a”.

5.1.

PROBLEMA SURDO-MUȚILOR ÎN ROMÂNIA.

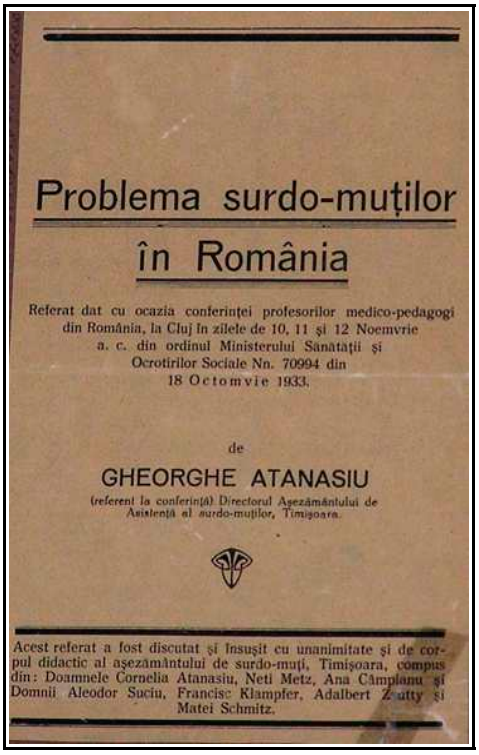
Problema surdo-muților
în România
Referat dat cu ocazia conferinței profesorilor medico-pedagogi din România, la Cluj în zilele de 10, 11 și 12 Noemvrie a. c. din ordinul Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale Nn. 70994 din 18 Octomvie 1933.
de
GHEORGHE ATANASIU
(referent la conferință) Directorul Așezământului de Asistență al surdo-muților, Timișoara.
Acest referat a fost discutat și însușit cu unanimitate și de corpul didactic al așezământului de surdo-muți, Timișoara, compus din: Doamnele Cornelia Atanasiu, Neti Metz, Ana Câmpianu și Domnii Aleodor Suciu, Francisc Klampfer, Adalbert Zsutty și Matei Schmitz.

-(nu se specifică editura)

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1933.

-Format : 23 x 15,7 cm.

-Volum : 8 pagini.

-NOTĂ : Broșura se găsește într-o bibliotecă particulară din Timișoara.

Așa cum putem citi și pe coperta acestei broșuri, în cele 8 pagini se află referatul susținut de Gheorghe Atanasiu, directorul Așezământului pentru Ocrotirea Surdomuților din Timișoara, cu ocazia Conferinței profesorilor medico-pedagogi, care s-a ținut la Cluj în zilele de 10, 11 și 12 noiembrie 1933.

Materialul cuprins în aceste

https://biblioteca-digitala.ro

pagini are, pe de o parte, scopul de a prezenta actualităților competente, părerile specialiștilor care lucrează direct cu copiii surdomuți, iar pe de altă parte, este o broșură de popularizare, din care populația poate să-și formeze o părere favorabilă despre surdomuți și despre modul în care ei se pot integra în societate.

Familiile care au în componența lor copii surdomuți, găsesc în paginile acestei broșuri diferite informații folositoare. Astfel, orice persoană neavizată poate afla care este importanța educării intelectuale și profesionale a acestei categorii de handicapați.

Se oferă date concrete referitoare la „primirea surdomuților în așezământ" și felul în care se face „recrutarea copiilor surdomuți". Se precizează ce acte sunt necesare, unde se depun cererile de înscriere, cum sunt examinați copiii surdomuți, care elevi sunt scutiți de taxe, etc.

Nu sunt uitați adulții surdomuți, care au drepturi civile și politice și care se organizează în diferite asociații.

Referitor la organizarea învățământului pentru surdomuți, autorul susține durata de 8 ani pentru învățământul intelectual și de 3 ani pentru învățământul profesional. De asemenea, se enumeră materiile de studiu pentru fiecare din aceste perioade de studiu și modul de organizare a anilor școlari.

Gheorghe Atanasiu susține că înainte de începerea educației profesionale, se recomandă o „perioadă de îndrumare". Aceasta ar trebui să se facă în atelierele școlii, în decursul claselor VI-VIII, când elevii ar putea să fie testați și apoi să se treacă la „perioada de ucenicie", care să se facă într-un atelier din oraș, la un meseriaș.

Nu este ocolită problema cercetării surdopedagogice, care trebuie făcută de către cadrele didactice medico-pedagogice din fiecare institut, în cadrul unui laborator special și care să fie dotat cu aparatură de experimentare, bibliotecă și cărți didactice speciale. Aceste cărți trebuie să fie o prioritate și pentru autoritățile competente, care trebuie să asigure finanțarea editării lor.

Ni se explică modul ideal în care trebuie organizate așezămintele pentru surdomuți, cum să se respecte ordinea, cu ce personal să fie dotat și cum să fie conduse.

O altă problemă pusă în discuție este cea a „coloniilor de muncă" și a „azilelor" pe care statul va trebui să le înființeze pentru acei surdomuți care, din diferite motive, nu se pot întreține singuri și trebuiesc asistați toată

https://biblioteca-digitala.ro

viața. Ca prim pas în rezolvarea acestei situații, se fac propuneri pentru înființarea de secții pentru surdomuții adulți la așezămintele de orbi din Timișoara și Arad, la cel de debili mintali din Ineu și la cel pentru needucabili din Târgu Mureș.

Se ridică, și aici, problema subordonării tuturor institutelor medico-pedagogice, aceluiași minister.

5.2.

ÎNVĂȚĂMÂNTUL SURDO-MUȚILOR.

Studiu surdo-pedagogic și social.

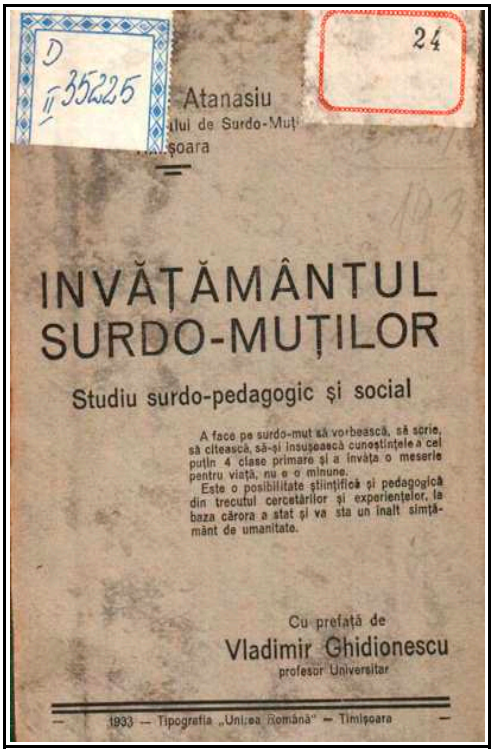
D
II 35225
24
Atanasiu
lui de Surdo-Muț
șoara
INVĂȚĂMÂNTUL
SURDO-MUȚILOR
Studiu surdo-pedagogic și social
A face pe surdo-mut să vorbească, să scrie, să citească, să-și însușească cunoștințele a cel puțin 4 clase primare și a învăța o meserie pentru viață, nu e o minune.
Este o posibilitate științifică și pedagogică din trecutul cercetărilor și experiențelor, la baza cărora a stat și va sta un înalt simțământ de umanitate.
Cu prefață de
Vladimir Ghidionescu
profesor Universitar
1933 — Tipografia „Unirea Română" — Timișoara

-Tipografia „Unirea Română”

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1933.

-Format : 18,8 x 13 cm.

-Volum : 196 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi procurată de la Biblioteca Județeană din Timișoara.

La începutul lucrării găsim o PREFAȚĂ scrisă de profesorul universitar Vladimir Ghidionescu, de la Universitatea din Cluj, cel ce urma să preia, în același an, controlul asupra învățământului medico-pedagogic din Ardeal și Banat.

În continuare găsim lucrarea lui Gheorghe Atanasiu, care începe cu:

PREFAȚA AUTORULUI. (pag. 7)

La începutul lucrării, Gheorghe Atanasiu precizează că ea are un scop informativ, datorită faptului că *„învățământul surdomuților este foarte puțin cunoscut de marele public, ca să deștepte interes și să aducă mângâiere în familiile unde sunt surdo-muți”*.

https://biblioteca-digitala.ro

Într-o mare măsură, în cuprinsul cărții găsim această componentă informativă. Cititorii de toate categoriile pot afla că surditatea nu este o pedeapsă divină. Ea poate apare în toate mediile sociale și presoanele afectate nu trebuie să fie copleșite de această infirmitate, ci printr-o instruire adecvată ea poate fi depășită, devenind cetățeni onești prin deprinderea vorbirii, urmarea școlii primare și învățarea unei meserii. Pentru o mai bună înțelegere, autorul explică detaliat modul în care se face instruirea lor.

Societatea este obligată (așa credeau și susțineau toți cei care lucrau în domeniul învățământului pentru deficienți) să ofere posibilitățile ca aceste deziderate să fie la îndemâna tuturor surdomuților. Aceste posibilități se materializează prin înființarea de instituții speciale, de care să beneficieze toți cei aproximativ 20.000 de surdomuți din țară și nu doar cei 500 câți puteau fi școlarizați de cele șapte institute existente la acea dată.

Cap. I. ISTORICUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PENTRU SURDO-MUȚI. (pag. 13)

În prezentarea acestui istoric, autorul împarte trecutul în două perioade distincte : ***Epoca de barbarism***, anterioară secolului XVI, când surdomuții erau asociați pedepselor divine, sau a *„necurăţeniei sufleteşti şi trupeşti”*. Începând cu secolul XVI, începe o ***Epocă de umanism,*** pe parcursul căreia apar o serie de personalități, la început călugări, care îi educă pe surdomuți. Primii au fost călugării spanioli Pedro de Ponce și Pablo Bonet, urmați de medicul Emanuel Ramirez de Carion. Pe parcursul secolului XVII, apar o serie de specialiști în educarea surdomuților în Anglia, Olanda, Germania și Franța. Prin munca acestor entuziaști, începe să se întrevadă posibilitatea demutizării surzilor.

Secolul al XVIII-lea aduce apariția primelor institute de surdomuți. Primul a fost înființat la Paris, în 1770, de abatele Charles Michel de l'Épée. Metoda utilizată era cea a limbajului mimic, combinat cu limbajul dactil. În Germania, Samuel Heinicke înființează la Leipzig, în 1778, un alt institut de surdomuți bazat pe metoda orală a educației surzilor. Acest exemplu este preluat de celelalte țări din jur și în anul 1779 se înființează școala vieneză, în 1788 școala din Schleswig și încet, încet, în secolul al XIX-lea învățământul surdomuților se generalizează.

Acest parcurs al învățământului pentru surdomuți nu a fost ușor. De-a lungul secolelor, cei care s-au specializat în acest domeniu au aplicat anumite metode de educație, care difereau de la o zonă geografică, la alta. Autorul ne prezintă cele două mari categorii de metode folosite pentru educarea surdomuților. Prima categorie este aceea a metodelor gestuale

https://biblioteca-digitala.ro

(limbaj mimico-gestual și limbaj dactil) însoțite de limbajul scris, iar cea de a doua categorie este reprezentată de limbajul oral și labiolectură (citirea de pe buze). După multe dispute între adepții celor două curente educaționale, au loc trei congrese internaționale la Paris (1878), Milano (1880) și Brüxelles (1883), când se optează pentru metodele orale. Și metodele orale au avut o evoluție, care a dus la formarea unor grupuri metodice distincte. Astfel, au existat *„fonetiștii”*, ce porneau de la învățarea sunetelor, *„silabiștii” ,* care începeau cu pronunțarea silabelor și *„gramatiștii”*, care îi deprindeau pe surdomuți să pronunțe cuvintele.

Cap. II. SURDO-MUTUL. (pag. 40)

În acest capitol, Gh. Atanasiu ne oferă o serie de observații psiho-fizice ale copiilor surdomuți și ne arată regretul său pentru faptul că în România, la acea vreme, nu existau studii psihologice, pedagogice și metodice referitoare la instruirea surdomuților. Acesta este și motivul principal pentru care, o mare parte a populației consideră că surdomuții sunt needucabili și sunt atinși de un anumit grad de anormalitate. Pentru a-i combate, autorul ne oferă o sumă de explicații, din care reiese faptul că *„singura infirmitate a surdomutului este lipsa auzului”* și că aceasta poate fi depășită prin metodele psihopedagogice existente.

Pornind de la premiza că acești copii au o inteligență normală, în momentul prezentării lor la școala primară, profesorii trebuie să le înțeleagă dificultățile de pronunțare, să le depășească, iar apoi să se concentreze pe înțelegerea fiecărui cuvânt și a fiecărei expresii. Toate acestea vor trebui să se suprapună peste bagajul de cunoștințe cu care a venit de acasă și care era bazat pe relația dintre imagine și semnul mimic ce îl însoțea. Încet, încet, limbajul oral va trebui să înlocuiască limbajul mimic al surdomuților.

Cazurile de întârziere mintală, găsite în rândul surdomuților, au aceiași pondere ca și cele din rândul copiilor auzitori. De asemenea, și procentul de inteligență superioară este același la surdomuți, ca și la auzitori. Autorul concluzionează că ***„folosind metode speciale, surdomutul poate fi demutizat, instruit, educat și redat societății, ca om integru”.***

Cap. III. SURDO-MUTITATEA. (pag. 58).

Informațiile oferite în acest capitol încep cu amănunte privind urechea cu cele trei compartimente ale sale, urechea externă, urechea medie și urechea internă. Ni se explică mecanismul prin care undele sonore pătrund în ureche și modul în care ele se propagă la creier, cu ajutorul nervului auditiv. De asemenea, ne sunt explicate și problemele „fizico-patologice” care duc la pierderea totală sau parțială a auzului. Surditatea este

https://biblioteca-digitala.ro

și ea clasificată și explicată prin cauzele care o provoacă.

Toate acestea trebuie să fie bine cunoscute de profesorii din școlile de surdomuți, deoarece profesorii trebuie să aplice *„noțiunile de etiologie și patogenie”* în cunoașterea perfectă a stării de sănătate și a cauzelor ce au dus la surditatea fiecărui elev din clasă, pentru a putea să-și stabilească programul didactic necesar.

Gheorghe Atanasiu ne mai oferă și un „program general de examen clinic al surdomutului”, însoțit de un subcapitol întitulat „profilaxia surdo-mutității”. Din acest ultim subiect spicuim necesitatea : înființării de institute de surdomuți; reglementarea căsătoriilor dintre sifilitici și descendenții atinși de surditate; tratamentul preconcepțional al viitorilor părinți sifilitici; tratamentul femeilor gravide și al noilor născuți sifilitici; organizarea protecției post natale a copiilor hetero-sifilitici; lupta metodică contra alcoolismului, tuberculozei, etc.

Cap. IV. PUTINȚA DEMUTIZĂRII SURDO-MUȚILOR. (pag. 69)

Metodele speciale, prin care un surd poate fi făcut să vorbească, combat eroarea generațiilor trecute, care considerau că un copil surd este în incapacitate de a vorbi. Pentru a demonstra acest lucru, autorul ne prezintă un subcapitol întitulat ***„Vorbirea”***, în care ne explică rolul diferitelor părți anatomice în emiterea sunetelor, care prin reunire formează vorbirea. Diferențele de la un sunet la altul se produc prin modificarea volumului și poziției diferitelor organe de vorbire, cât și diferenței de putere cu care plămânii trimit aerul printre aceste organe.

Al doilea subcapitol ***„Dezvoltarea și mecanismul psiho-fiziologic al vorbirii”,*** este locul în care aflăm evoluția limbajului la copiii mici, începând cu faza de „lalațiune”, continuând cu faza „cuvântului ” și apoi a „frazei”. Ni se explică modul în care copilul își îmbunătățește pronunția și-și îmbogățesc vocabularul, făcând legătura între imaginea ființei sau a lucrului și cuvântul rostit, care le reprezintă. Din păcate, copilul surdomut este lipsit de auz și nu poate recepta sunetele emise de cei din jur. Ca urmare a faptului că nu aude, surdomutul nu încearcă să le repete și în acest fel, el nu își utilizează capacitatea de a vorbi. Acest lucru este, însă, posibil cu ajutorul metodelor speciale.

În finalul acestui capitol, Gh. Atanasiu ne prezintă ***„Defectele vocii și îndreptarea necesară”,*** unde ni se arată defectele de pronunție cauzate de faptul că lipsa auzului îl face pe copilul surd să nu poată compara vocea sa cu a celorlalți din jur. Din această cauză întâlnim voci nazalizate, voci răgușite, voci insuficiente și voci „în falset”. Toate acestea se pot corecta cu

https://biblioteca-digitala.ro

ajutorul unor metode speciale, pe care le găsim în conținutul cărții.

Cap. V. DEMUTIZAREA. (pag. 83)

Este procesul complex, prin care surdomutul este învățat să vorbească. El trebuie început, cel târziu, la vârsta de 6-7 ani, când coardele vocale păstrează încă o mlădiere suficientă și când copilul nu a devenit conștient de infirmitatea sa. Procedeul implică o serie de etape pregătitoare. Prima este ***„întărirea și ridicarea moralului ”.*** Trebuie să i se ofere un mediu plăcut și un regim școlar ușor de suportat. Elevul trebuie să aibă încredere în propriile sale forțe și pentru a realiza acest lucru, autorul ne oferă mai multe metode ce trebuie aplicate. Paralel trebuie ***„educată voința”*** surdomuților, cu ajutorul instituirii unui program zilnic de ordine și disciplină, sau cu ajutorul unor concursuri și jocuri care să ofere satisfacție și să creeze ambiții.

Unul din simțurile cele mai importante, care vor trebui să fie educat, pentru a căpăta o cât mai mare capacitate de recepție este ***„văzul”.*** Surdomutul trebuie să controleze vorbirea interlocutorilor cu ajutorul văzului. Capacitatea vizuală este prima care trebuie controlată și apoi să-i ceară surdomutului să observe diferite obiecte și activități, să imite gesturi și tipuri de mișcări ale colegilor sau a persoanelor din jur. Apoi se trece la mișcări fonetice, pe care elevii trebuie să le repete.

Următorul pas, deosebit de important în demutizare, este ***„pipăitul”.*** Surdomuții vor trebui să pipăie diferite obiecte și să le sesizeze diferențele. Se vor face jocuri în care vor trebui să ghicească, legați la ochi, pe ce obiecte au pus mâna. Tot o educare a pipăitului este sesizarea vibrațiilor produse în piept, gât, obraji, etc. de către o persoană care vorbește.

Deosebit de importantă, în acest tip de educație, este ***„gimnastica imitativă”,*** care se face în fața oglinzii, în care surdomutul va trebui să imite profesorul în „așezarea limbii în diferite poziții, fată de buze și dinți”. De asemenea, „buzele și dinții vor trebui să ia diferite poziții”. ***„Gimnastica tactilă”*** îl face pe surdomut să repete vibrațiile pe care le percepe pe gâtul, pieptul și obrajii profesorului. Pentru a reuși acest lucru este necesară o ***„educare a aparatului fonator”,*** care va trebiu astfel controlat, încât uneori să ofere un flux puternic de aer, iar alte ori un flux moderat. Ajunși în acest moment, profesorii sunt îndemnați să facă ***„exerciții de respirație”*** compuse din diferite jocuri respiratorii, dar și prin exerciții de educare a maxilarelor, a glotei, a buzelor, a limbii, a vălului palatin și a buzelor. Pentru fiecare dintre acestea, autorul ne propune diferite exerciții și procedee. În final, se

https://biblioteca-digitala.ro

pot face pregătirile pentru pronunțarea consoanelor sonore și a celor siflante.

Cap. VI. METODA ORALĂ. (pag. 96)

Este capitolul în care autorul începe să ne prezinte concret procedeele de demutizare. Ni se explică necesitatea și viabilitatea metodei orale, faptul că surdomuții se pretează învățării pronunțării cuvintelor și ne explică pe larg „metoda silabisirii", „metoda cuvântului normal" și „metoda globală". Pentru fiecare metodă, ne sunt arătate avantajele și dezavantajele, cât și modul în care ele se pot aplica.

Cap. VII. ELEMENTELE FONETICE : VOCALE ȘI CONSOANE. (pag. 101)

În toate limbile există două tipuri de sunete: vocalele și consoanele. Gramatical, acestea au importanța lor, însă din punct de vedere fonetic articularea acestora depinde de volumul aerului expirat și de modificarea poziției organelor de vorbire. Vocalele pot fi pronunțate și singure, însă consoanele trebuie să fie în combinație cu vocale, pentru a forma cuvinte.

Cap. VIII. VOCALE - MECANISM ȘI PRINCIPII FONETICE.

(pag. 103)

Autorul se ocupă de fiecare vocală, în ordinea impusă de principiile fonetice (a, o, u, e, i, ă, â). Pentru fiecare vocală ne dă explicații referitoare la poziția pe care trebuie să o ia fiecare organ de vorbire și despre felul în care trebuie să circule aerul, din plămâni spre exterior, pentru a produce sunetul dorit. Ne sunt prezentate defectele de pronunție, care pot apare și modalitățile de corectare a acestora.

Cap. IX. CONSOANELE. (pag. 107)

Autorul ne face, inițial, o clasificare a consoanelor, în funcție de diferite criterii : după gradul intensității vocii, sau a suflului (mute foarte dure, mute slabe, sonore); după regiunea de articuțație (labiale, labio-dentale, linguale, posterioare); după durata posibilă (instantanee, continue); după natura acustică a sunetului (explozive perfecte, explozive imperfecte, siflante tari, siflante slabe, vibrante); după cavitățile de rezonanță (bucale, bucalo-nazale).

În continuare, Gh. Atanasiu se ocupă de explicarea mecanismului și a principiilor fonetice a consoanelor. Pentru aceasta grupează consoanele în următoarea ordine :

-labiale (P, B, M).

https://biblioteca-digitala.ro

-labio-dentale siflante (F, V).

-linguale dentale siflante (S, Z).

-linguale palatale siflante (Ș, J).

-linguale dentale (T, D, N).

-linguale (L, R).

-linguale palatale (C, G).

-lingualo palatală explozivă (Ț).

Și aici, la fel ca la vocale, pentru fiecare consoană ne este explicată poziția organelor de vorbire, modul de dirijare a fluxului de aer, defectele de pronunție ce pot să apară și modul de corectare a acestora.

În final, se trece la sunetele compuse din consoane și vocale. Se explică ordinea în care surdomuții trebuie să fie învățați cu pronunțarea acestora și de ce exerciții ajutătoare va trebui să uzeze profesorii pentru a reuși o bună pronunție.

Cap. X. SUCCESIUNEA SUNETELOR ÎN PREDARE, FORMAREA CUVINTELOR ȘI A PROPOZIȚIILOR. METODE. (pag. 116)

Gheorghe Atanasiu ne explică eroarea în care se găseau „silabiștii". Aceștia, după ce-i învățau pe surdomuți să pronunțe sunetele izolate, treceau la pronunțarea unor silabe fără nici un înțeles. Deși, prin această metodă, surdomuții reușeau să pronunțe corect, nu li se dezvolta mecanismul cerebral și cu timpul se plictiseau de aceste exerciții de dicție, care nu aveau nici un înțeles.

Învățarea pronunțării sunetelor trebuie să fie urmată de pronunțarea unor cuvinte, de a căror înțeles surdomuții trebuie conștienți, de la bun început. Pronunțarea trebuie să îi ajute pe surdomuți să se facă înțeleși. *„Odată cu fiecare sunet, surdomutul învață un cuvânt nou, își făurește o bucurie, că poate spune ceva prin grai viu"*. Deci ordinea ce trebuie urmărită în cadrul procesului de demutizare este : sunet, cuvânt, propoziție.

Pentru a explica și mai exact procedeul demutizării, Gh. Atanasiu ne explică ***mecanismul fonetic*** pe baza căruia se ghidează fiecare profesor de surdomuți.

Pronunția consoanei **P** contribuie la învățarea lui **T** și aceasta ușurează pronunțarea lui **C.**

Se trece la consoanele siflante **F, S, Ș,** în această ordine, fiecare

https://biblioteca-digitala.ro

pregătind-o pe următoarea pentru pronunțare.

Consoanele explozive se vor preda în ordinea **B, D, G.**

Consoanele vibrante se vor începe cu **L** și se continuă cu **R.**

De abia acum se va trece la consoanele nazale, inițial **M** și apoi **N.**

În final, se predă pronunțarea consoanelor **V, J** și apoi **Z.**

Vocalele pot fi predate în ordinea și în momentul dorit de profesor, dar cel mai indicat este de a alege acele vocale care ajută la formarea de cuvinte ușoare, ce pot fi învățate de surdomuți fără efort suplimentar. Alegerea trebuie să respecte principiile de a fi : simple, ușoare și practice.

Acesta este motivul pentru care, în continuare, Gh. Atanasiu explică ***ordinea de succesiune a sunetelor în demutizarea surdomuților.*** Este un subcapitol care ne oferă exemple despre modalitățile de formare a cuvintelor simple, odată cu învățarea pronunției primelor consoane. Astfel, **după învățarea lui P și T, se recomandă învățarea vocalei A**. Din aceste trei sunete se pot forma cuvintele *„pa”, „apa”, „tata”, „pat”*. Faza următoare este de **a învăța consoanele F și V împreună cu vocala O**, apoi **consoanele B și D împreună cu vocala U.** În același mod se continuă cu grupele **(C și E); (L, S, Ț și I); (M și N); (G); (Ș și J); (H); (Â) și (R).** În continuare se poate trece la sunetele compuse **ghe, ghi, che, chi, ge, gi, ce, ci** și cuvintele formate cu acestea.

O importanță deosebită va trebui acordată pronunțării **diftongilor vocali** și a **diftongilor consonali**, fiecare dintre ele urmând a fi încorporată apoi în cadrul unui cuvânt.

În subcapitolul ***precizări fonetice*** ni se dau unele informații referitoare la modificarea pronunției unor sunete atunci când se află într-o anumită companie. Astfel „N” urmat de „C” sau „G”, nu se pronunță nazal, ci gutural, iar în multe cazuri, „I” la sfârșitul unui cuvânt are o pronunție aproape mută.

Exercițiile de respirație au o deosebită importanță pe parcursul procesului de demutizare. Pentru ca pronunțarea sunetelor să fie corectă, elevii surdomuți vor trebui să facă anumite exerciții prin care să-și dirijeze aerul expirat, când prin gură, când prin nas, iar uneori prin ambele. De asemenea, sunt necesare anumite „exerciții de fonetizare”, prin care se înțeleg exercițiile de articulație a limbii, a buzelor, a vălului palatin, etc.

La fiecare cuvânt, ce urmează a fi pronunțat, profesorul va trebui să anticipeze ce exerciții de respirație sunt necesare și ce exerciții de fonetizare

https://biblioteca-digitala.ro

sunt necesare fiecărui sunet ce alcătuiește cuvântul dorit, dar și pentru reunirea anumitor sunete din acel cuvânt.

Ultimul subcapitol este acela al ***propoziţiuni***-lor. Ele trebuie să fie la început scurte și, treptat, în continuare, dezvoltate. Nu este suficientă pronunțarea lor, ci trebuie să se urmărească întrebuințarea acestor propoziții, la necesitățile zilnice, pentru a se obișnui progresiv cu ele. La utilizarea propozițiilor, pe lângă pronunțarea cuvintelor, se adaugă obligativitatea stabilirii unui anumit ritm de pronunțare, de precizare a unor opriri între cuvinte și de stabilirea unor accente ce se aplică în timpul pronunțării. Se va urmării realizarea unui proces mintal, care să conștientizeze în mintea surdomutului, sensul fiecărei propoziții. Este un proces dificil și necesită multă muncă și insistență, din partea profesorilor, pentru a creea automatismul surdomuților în exprimarea orală a dorințelor cu ajutorul unor propoziții bine alcătuite.

Gheorghe Atanasiu ne oferă o suită de propoziții, la început formate doar din substantiv și predicat, care pot fi folosite în vederea atingerii scopului propus. Toate acestea trebuie utilizate în anumite situații sau împrejurări, pe care profesorii trebuie să le creeze special. Doar astfel surdomuții vor înțelege legătura dintre aceste situații și propoziția pe care o pronunță.

Cap. XI. MATERIALUL DE VORBIRE. (pag. 130)

Autorul ne atenționează că *„nu cantitatea de material (bagajul de cuvinte) ne va fi progresul, ci putința ce va avea elevul surdomut să treacă un cuvânt prin toate formele gramaticale”*. Pentru a realiza acest „salt calitativ”, ni se recomandă necesitatea ca începând din clasa a II-a, profesorii de surdomuți să-și pună elevii în împrejurări noi și în ocazii noi, care să-i oblige să interpreteze diferit și să utilizeze fiecare cuvânt învățat prin toate formele gramaticale.

La finele a patru clase de demutizare, elevii surdomuți trebuie să cunoască doar 200...300 de cuvinte diferite, dar să fie stăpâni pe formele lor gramaticale și să le utilizeze practic și intuitiv în diferite propoziții, atunci când situația o impune.

În continuare ni se oferă o listă de domenii din care trebuie să facă parte aceste 200...300 de cuvinte. Teoria de bază, susținută de Gh. Atanasiu este că ***„gramatica se învață vorbind”.***

În aceste prime patru clase, lecțiile nu trebuie să aibă un caracter descriptiv. Nu trebuie făcută descrierea școlii sau a casei părintești. Elevul surdomut trebuie să se concentreze și să răspundă : „ce face în școală?”,

https://biblioteca-digitala.ro

„cum cumpără ceva din prăvălie?”, etc. Aceasta ne va ajuta să dăm o importanță deosebită cuvintelor neflexibile, numite și particule (adverbe, prepoziții, conjuncții, interjecții). Ele au un rol mare în înțelegerea logicii propozițiilor și a vorbirii în general.

Pentru ca surdomuții să se obișnuiască cu utilizarea acestora, pentru fiecare cuvânt neflexibil profesorul va trebui să aloce câte o lecție separată, în care elevii să repete diferite exemple de folosire a respectivului cuvânt.

Cap. XII. OBIECTELE DE ÎNVĂȚĂMÂNT. (pag.134)

În acest capitol, Gh. Atanasiu ne explică logica introducerii treptate a diferitelor materii (obiecte) de învățământ, anul în care se recomandă aceasta, ce cunoștințe trebuie predate și pe ce material didactic se vor baza profesorii.

Cap. XIII. FOLOASELE DEMUTIZĂRII. (pag. 139)

Autorul acordă o mare importanță demutizării surdomuților și, ca atare, a ținut să explice în acest capitol, superioritatea sistemului oral de educare a surzilor, față de cel gestual. El face acest lucru accentuând și susținând care sunt avantajele care rezultă în urma deprinderii surdomuților cu un limbaj oral, pe care să-l utilizeze conștient și instinctual. Aceste avantaje sunt:

1. Înlăturarea totală a mimicii, condiție esențială pentru un surdomut ce dorește să se descurce în societate.

2. Posibilitatea de a-și asimila cunoștințele. Ni se oferă exemple de surdomuți care au absolvit liceul sau facultatea.

3. Posibilitatea de a profesa o meserie și în acest fel (cu ajutorul limbajului) poate asimila cunoștințele necesare și se poate înțelege cu cei din atelier sau cu ceilanți.

4. Posibilitatea de a-și creea legături sociale, de a lua legătura cu diferite grupuri, de a face parte din ele, etc.

5. Lupta pentru existență devine mai ușoară deoarece poate comunica cu cei din jur, cu autoritățile, cu angajatorii, etc.

Cap. XIV. EDUCAȚIA PROFESIONALĂ. (pag. 147)

Necesitatea învățării, de către surdomuți, a unei meserii se impune din două puncte de vedere. În primul rând, pentru a-și asigura existența zilnică și apoi pentru că prin intermediul acestei meserii, surdomutul poate dobândi un statut independent în cadrul societății, se poate egala cu semenii

https://biblioteca-digitala.ro

săi auzitori şi primeşte un îndemn psihologic, care îl face să îmbrăţişeze cu căldură meseria aleasă. Capacităţile surdomutului de a învăţa o meserie nu sunt împiedicate de lipsa auzului, însă aceasta nu se poate face decât sub supravegherea specialiştilor.

În subcapitolul ***„funcţionarea atelierelor”***, autorul ne prezintă avantajele şi dezavantajele celor două tipuri de ateliere, care funcţionau în anii '30 ai secolului XX, şi care puteau asigura instruirea surdomuţilor. Acestea erau atelierele institutului şi atelierele din oraş. Fiecare tip este analizat, atât din punctul de vedere al posibilităţilor de dobândire a cunoştinţelor profesionale, din punctul de vedere al desăvârşirii limbajului oral, al condiţiilor afective şi a celor materiale. Din analizarea acestor două tipuri de ateliere, Gh. Atanasiu trage unele concluzii, pe baza cărora dezvoltă cel de al doilea subcapitol întitulat : ***„Modalitatea cea mai bună de funcţionare a atelierelor”,*** în care prezintă un model optim de funcţionare, viabil pentru economia perioadei în care a apărut cartea.

„Meseriile accesibile surdo-muţilor” este un alt subcapitol, care ne expune, atât pentru băieţi, cât şi pentru fete, meseriile recomandate.

„Repartizarea copiilor surdo-muţi în ateliere” se face respectând aptitudinile fiecăruia, dorinţele ce le are, meseria părinţilor şi posibilităţile locale. La terminarea şcolii profesionale, copiii surdomuţi trebuie ***plasaţi***, pentru a-şi desfăşura activitatea . Ni se explică modalităţile de plasare, valabile pentru perioada la care se referă cartea.

Cap. XV. EDUCAŢIA ARTISTICĂ. (pag.156)

Referindu-se la lucrările executate de surdomuţi, Gheorghe Atanasiu precizează că : ***„în meseriile lor, surdo-muţii au dexteritate artistică şi răbdare de fier în executarea lucrului...Infirmitatea lor, caracterizată prin tăcerea mormântală ce-i înconjoară, precum şi prin greutatea de a comunica cu semenii lor, creează răbdare de lucru şi stimulează imaginaţia, care mai în toate domeniile vieţii lor, e pusă în contribuţie”.*** Acesta este substratul care creează, la surdomuţi, înclinaţii artistice şi, datorită lor, introducerea disciplinelor artistice în cadrul învăţământului pentru surdomuţi, este deosebit de importantă, deoarece se potrivesc perfect aptitudinilor pe care le au şi surdomuţii le îmbrăţişază cu drag. Ele sunt predate în cadrul şcolii şi contribuie atât la dezvoltarea lor spirituală, cât şi la desăvârşirea îndeletnicirilor practice.

Disciplinele artistice recomandate pentru surdomuţi sunt **desenul, pictura, sculptura, lemnăria** (crearea de obiecte din lemn şi miniaturi din lemn),**modelajul în argilă, modelajul în plastilină, legătoria de cărţi,**

https://biblioteca-digitala.ro

caligrafia și cartonajul. Toate acestea făceau, la acea dată, parte din programa de învățământ și dispuneau de un profesor de specialitate.

Cap. XVI. CĂSĂTORIA SURDO-MUȚILOR. (pag. 159)

În anul 1933, când a apărut cartea, existau o serie de teorii, care azi nu mai corespund modului în care concepem aplicarea drepturilor omului. În acea perioadă, în anumite țări, guvernele considerau că este de datoria lor să intervină și să dispună de viața privată a cetățenilor. Din acest punct de vedere, autorul ne prezintă concepțiile ce existau atunci, referitoare la căsătoria surdomuților, care ar fi trebuit controlată și autorizată doar în unele cazuri. Astfel :

1. Căsătoria poate fi autorizată dacă cei doi surdomuți, care se căsătoresc, nu au surditate ereditară.

2. Căsătoria nu trebuie să se facă când unul din candidați are surditate ereditară, când ambii candidați au surditate congenitală sau când unul, sau ambii candidați, au antecedente familiale de surditate.

3. Căsătoria trebuie interzisă când ambii candidați au surditate congenitală și în plus au antecedente familiale de surditate; când în familiile lor există membrii atinși de sifilis, alcoolism sau nevropatie; când sunt înrudiți prin sânge.

Aceste reglementări nu erau legiferate, însă mulți considerau că acest lucru ar trebui să fie făcut.

Cap. XVII. DREPTURILE POLITICE ȘI CIVILE. (pag. 165)

Gheorghe Atanasiu ne face o prezentare a drepturilor pe care le au surdomuții. Și în acest caz, ni se prezintă diferența dintre surdomuții demutizați și cei nedemutizați, în situațiile în care au anumite contacte cu autoritățile, când încheie un act juridic, când încheie un act notarial, iau un împrumut bancar, etc. Codul civil nu are nicio prevedere specială la surdomuți și deci, ei sunt considerați la fel cu ceilalți cetățeni, iar din punct de vedere penal, răspund de faptele lor la fel ca auzitorii. Au drepturi politice participând la vot, dar sunt scutiți de serviciul militar.

Cap. XVIII. INSTITUTELE DE SURDO-MUȚI DIN ROMÂNIA.

(pag. 170)

În acest capitol, autorul ne prezintă cele șapte institute de surdomuți existente atunci în România. Ni se arată, pe scurt, istoricul lor și situația lor din anul 1933. Acestea erau în Timișoara, Cluj, Focșani, Cernăuți, București (institutul de fete), București (institutul de băieți) și Iași.

https://biblioteca-digitala.ro

Cap. XIX. CONTROL ȘI DIRECTIVE. (pag. 180)

Aceste șapte institute pentru surdomuți, împreună cu celelalte institute de orbi, debili mintali și de reeducare, erau în subordinea a două ministere. Cele din Ardeal și Banat aparțineau de Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale, Direcția a II-a Cluj, iar cele din restul țării, de Ministerului Instrucțiunii Publice.

Între 1918-1926, institutele din Ardeal și Banat au fost conduse de inspectorul medico-pedagog Dr. Gheorghe Crăiniceanu, a cărui viață și activitate este prezentată de Gheorghe Atanasiu, în cadrul acestui capitol. După decesul lui Gheorghe Crăiniceanu, în 1926, în funcția de inspector medico-pedagog a fost numită doamna Nora Lemeny, care a deținut-o până în anul 1933. Și activitatea doamnel Lemeny ne este prezentată separat. Începând cu anul 1933, această funcție a fost desființată și învățământul medico-pedagogic din Ardeal și Banat, urma să fie îndrumat de profesorul universitar Vladimir Ghidionescu, de la Universitatea din Cluj.

Între timp, Ministerul Instrucțiunii Publice l-a avut ca inspector al institutelor de surdomuți, pe domnul Ion Ciorănescu.

Cap. XX. CARACTERUL SOCIAL AL INSTITUTELOR DE SURDO-MUȚI. (pag. 185)

Caracterul principal al institutelor de surdomuți este cel școlar, însă în cadrul activității lor se ating și anumite laturi sociale, în cadrul colaborării cu părinții, sau prin asigurarea gratuității pentru transportul pe mijloacele C.F.R. Aceleași institute au și un caracter limitat de ocrotire, prin profesionalizarea surdomuților, plasarea lor în anumite ateliere din oraș, etc.

În afara acestora, autorul pledează pentru intervenția statului în crearea de azile, colonii de muncă și institute pentru adulți, în care să fie ocrotiți acei surdomuți care nu se pot gospodării singuri.

Cartea se încheie cu prezentarea unor concluzii :

-se impune înființarea de noi institute în fiecare provincie românească.

-pregătirea personalului didactic în institute de învățământ superior.

-preluarea tuturor institutelor de către același minister.

https://biblioteca-digitala.ro

6.

ALEXANDRU ROȘCA

Conform informațiilor oferite de [Roșca.M-2007], www.scrigroup.com și http://ro.wikipedia.org/wiki/Alexandru_Roșca

Alexandru Roșca

din [www.scrigroup.com]

A fost un mare psiholog român. Este unul din părinții Școlii Clujene de Psihologie. S-a născut la 23 august 1906 în comuna Călata din comitatul Cluj. A absolvit Facultatea de Psihologie din Cluj, fiind student, apoi colaborator al celebrului psiholog Florian Ștefănescu Goangă. În anul 1930 devine doctor în filozofie, specialitatea psihologie, cu o teză asupra dimensiunii inteligenței și a debilității mintale. În continuare, a activat în aceeași facultate, unde a ajuns profesor universitar (1947) și șef de catedră (1946-1976).

În anul 1963 este ales „membru corespondent", iar în 1991 „membru titular" al Academiei Române.

Între anii 1965-1971 a fost directorul Institutului de Psihologie din București.

Printre lucrările sale de bază putem enumera : *„Debilitatea mintală"* (1931), *„Psihopatologia deviaților morali"* (1931), *„Delicventul minor", „Psihologia configurației", „Măsurarea inteligenței și debilitatea mintală", „Orientarea profesională a anormalilor"* (1936), *„Tratat de psihologie experimentală",* care a obținut Premiul de Stat în anul 1964, *„Psihologia generală"* (1966), *„Motivele acțiunilor umane"* și *„Metodologie și tehnici experimentale în psihologie"* (1971).

https://biblioteca-digitala.ro

La 20 august 1968 a fost ales membru în Comitetul Director al Asociației Internaționale de Psihologie. După zece ani, la 1 februarie 1978, a demisionat din această funcție și a propus să fie înlocuit de mai tânărul său coleg, Gheorghe Iosif. Cu această ocazie, Asociația Internațională de Psihologie i-a acordat titlul de „Membru Onorific pe Viață".

A colaborat, alături de psihologii străini R. Piret și Norbert Sillamy, la întocmirea unui „Dictionnaire Encyclopédique de Psychologie", în care a inclus și biografiile a patru psihologi români : N. Vaschide, C. Rădulescu-Motru, Florian Ștefănescu Goangă și Mihai Ralea.

A decedat la Cluj, la 17 februarie 1996.

6.1.

ORIENTAREA PROFESIONALĂ A ANORMALILOR.

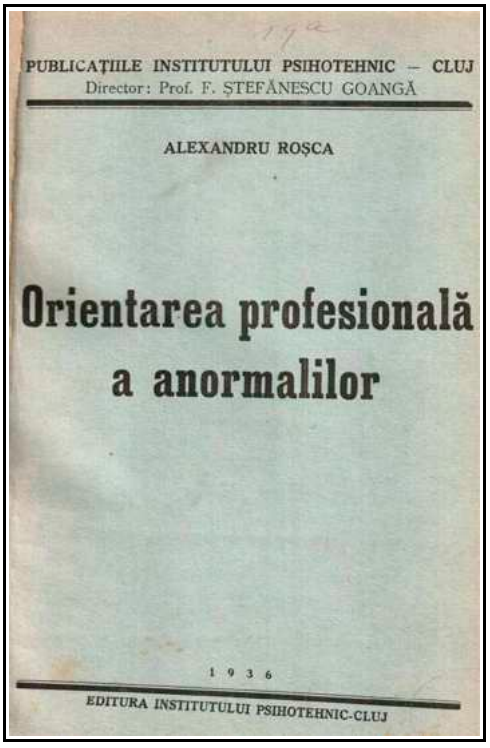
PUBLICAȚIILE INSTITUTULUI PSIHOTEHNIC — CLUJ
Director: Prof. F. ȘTEFĂNESCU GOANGĂ

ALEXANDRU ROȘCA

Orientarea profesională a anormalilor

1 9 3 6

EDITURA INSTITUTULUI PSIHOTEHNIC-CLUJ

-Editura Institutului Psihotehnic.

-Localitatea : Cluj.

-Anul : 1936.

-Format : 19,6 x 14 cm.

-Volum : (VIII + 96) pagini, plus 3 tabele anexă.

-NOTĂ : Cartea poate fi găsită la Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

Așa cum ne arată profesorul Florian Ștefănescu Goangă în prefața cărții (pag. III -IV), aceasta era prima lucrare editată de Institutul Psihotehnic din Cluj. Ea avea ca scop organizarea Oficiilor de Orientare Profesională și a întregii munci de orientare, selecție și profesionalizare pe baze riguros științifice.

Autorul, recent beneficiar al titlului de „doctor în psihologie" și-a propus analizarea problematicii orientării profesionale în domeniul persoanelor ce suferă de anumite „anormalități".

https://biblioteca-digitala.ro

Pentru a înțelege importanța studiului, Alexandru Roșca pornește de la principiul că *„fiecare profesiune cere, din partea acelora care o exercită, însușiri psihice speciale, diferite și uneori contrare de cele ale altor profesiuni”* (pag. 1). Datorită faptului că funcțile psihice ale fiecărei persoane diferă de ale celorlalte, nu orișice profesiune i se va potrivi, din punct de vedere afectiv, din punctul de vedere al capacității de însușire a meseriei, cât și din punct de vedere al randamentului pe care îl va putea obține. Cu alte cuvinte, fiecare profesiune necesită anumite însușiri psihice, iar pe acestea le găsesim doar la anumite persoane. Din această cauză, selecția și orientarea profesională trebuie să se facă științific, pe baza studiilor psihologice, care au ca scop o utilizare rațională a capitalului uman și evitarea risipei de energie umană (pag. 3 – 4).

În cazul anormalilor, adică a persoanelor cu anumite deficiențe, problema este și mai acută, deoarece lezarea anumitor funcții împiedică sau, în cel mai bun caz îngreunează, exercitarea anumitor profesiuni.

Pentru a demonstra aceste afirmații, Alexandru Roșca analizează, în capitolele I...V, diferitele tipuri de defecte senzoriale (cap. I) (vizuale, auditive, cutanee, olfactive, gustative), anomalii ale diferitelor aparate și sisteme (cap. II) (muscular, osos, digestiv, repirator, circulator, nervos, glandular), epilepsia (cap. III), debilitatea mintală (cap. IV) și anomaliile emotiv-active (cap.V), ajungând să diferențieze un număr de 57 de „anormalități”. Fiecare ne este explicată și ni se arată condițiile de muncă ce sunt favorabile și cele în care persoana suferindă nu poate lucra.

Lucrarea noastră urmărește doar problematica legată de deficiențele auditive. Pe acestea Alexandru Roșca le tratează la paginile 14 și 15. Ni se explică faptul că *„profesiunile care necesită contactul cu publicul”,* cum ar fi: chelner, funcționar de ghișeu, institutor, vânzător, telefonist, etc., nu sunt recomandate persoanelor cu acuitate auditivă scăzută sau inexistentă.

„Alte profesiuni pretind o acuitate auditivă bună pentru controlarea bunei funcționări a unor mașini, aparate sau instrumente, la care trebuie urmărit sunetul sau zgomutul pe care îl produce” (ceasornicar, muzicant, acordor de piane, mecanic-ajustor, etc.). Nici aceste profesiuni nu pot fi îmbrățișate de persoanele cu acuitate auditivă redusă.

Există persoane cu afecțiuni ale urechii interne. Acestea trebuie ferite de profesiuni cu un grad înalt de zgomot și trepidații (conductor de locomotivă, fierar, căldărar, etc.).

Profesiunile în care se trece brusc de la o presiune atmosferică redusă la una ridicată și invers (scafandru, aviator, etc.) acționează negativ

https://biblioteca-digitala.ro

asupra urechiilor deficienților de auz.

Unele boli de urechi cauzează vertigii și persoanele afectate de aceste simpome trebuiesc ferite de profesiunile ce se execută la înălțimi.

Problematice sunt și profesiunile cu degajare masivă de praf sau vapori toxici, cât și cele cu schimbări bruște de temperatură.

În final, Alexandru Roșca înfățișază, în cadrul a trei tabele anexate, un număr de 122 de profesiuni, comune la data apariției cărții, pe care le confruntă cu cele 57 de handicapuri sau anormalități studiate. Pentru fiecare profesiune și fiecare handicap, autorul a notat în tabelul respectiv dacă profesiunea este indicată („da”), dacă este contraindicată („nu”) și dacă există o părere relativă („ev” - prescurtarea cuvântului „eventual”).

Referitor la deficienții de auz, Alexandru Roșca a rezervat coloanele „10” (pentru „hipoacuzie”) și „11” (pentru „surditate totală”).

Analizând cele trei tabele, observăm că în pofida nerecomandării unor profesiuni, ele erau îmbrățișate de deficienții auditivi încă de la sfârșitul secolului XIX.

Explicația este simplă. Alexandru Roșca a analizat handicapul auditiv luând ca inamovibilă dificultatea de comunicare cu restul populației. În aceste condiții, profesiuni ca bărbier, blănar, boiangiu, bucătar, cărămidar, ceaprazar, cofetar, croitor, curelar, desenator industrial, dogar, dulgher, lăcătuș, marmorar, olar, pantofar, rotar, sobar, strungar, tapițer, tâmplar, tinichigiu, zidar sau zugav, erau incompatibile deficienței lor. Actuala carte nu tratează cazul deficienților auditivi școlarizați, a surdo-vorbitorilor, care datorită educației primite și-au putut extinde aria profesiunilor.

Lucrarea lui Alexandru Roșca este una de referință care trebuie recomandată tuturor celor ce se ocupă cu problemele școlarizării copiilor atinși de diferite tipuri de deficiențe.

https://biblioteca-digitala.ro

7.

ȘTEFAN BÂRSĂNESCU

Conform informațiilor oferite de
http://ro.wikipedia.org/wiki/Ștefan_Bârsănescu și
http://150.uaic.ro/personalitati/psihologie-si-stiinte-ale-educatiei/stefan-barsanescu/

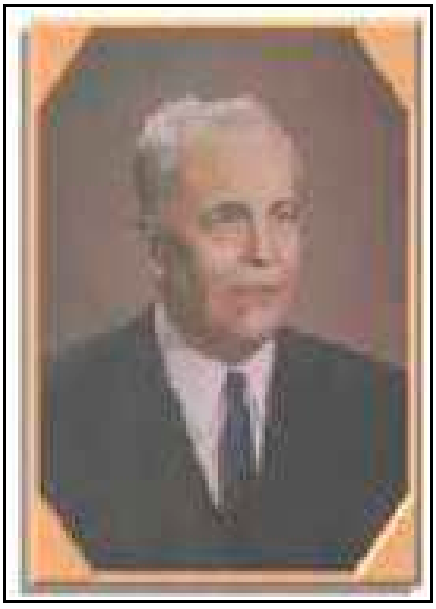

Ștefan Bârsănescu

din [http://ro.wikipedia.org]

S-a născut la 28 martie 1895 în localitatea Viperești, jud. Buzău. Școala primară a urmat-o în comuna natală apoi, a urmat studii seminariale la Buzău și la Seminarul „Sf. Andrei" din Galați. Studiile universitare le-a urmeat la Iași, unde a obținut licența în drept (1919) și în filozofie (1921). Ulterior a studiat în Germania, obținând doctoratul în filozofie, cu lucrarea „Emil Boutroux, viața, opera și filozofia sa". A fost un remarcabil pedagog și eseist.

Inițial s-a angajat ca asistent la Catedra de Psihologie a Universității din Iași apoi, între 1926-28, a fost directorul Școlii Normale „Vasile Lupu" din Iași. Din anul 1933 devine profesor la Catedra de Pedagogie a Univesrității din Iași. A fost membru corespondent al Academiei Române și membru al Asociației Savanților Celebrii din Chicago (S.U.A.).

Opera sa științifică însumează peste 30 de volume și 500 de articole, publicate în țară și străinătate. A fost și a rămas cel mai remarcabil istoric al educației și pedagogiei, oferind prima sinteză a pedagogiei românești.

A decedat la 5 noiembrie 1984 la Iași.

https://biblioteca-digitala.ro

7.1.

UNITATEA PEDAGOGIEI CONTEMPORANE CA ȘTIINȚĂ

-Tipografia concesionară : „Alexandru Țerek”.

-Localitatea : Iași.

-Anul : 1936.

-Volumul : 398 de pagini.

NOTĂ : Cartea poate fi consultată la Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași și la Biblioteca Metropolitană a Municipiului București.

În acest mare tratat destinat pedagogiei contemporane, problema surdomuților este amintită de mai multe ori. Acest lucru se petrece prima dată în cadrul Cap. I. „PROBLEMA UNITĂȚII PEDAGOGIEI CONTEMPORANE CA ȘTIINȚĂ” (pag. 3-6), când ni se precizează că pedagogia orbilor și a surdomuților este o ramura a pedagogiei generale.

Între paginile 198 și 226 este amplasat Cap. II. „PEDAGOGIE GENERALĂ ȘI PEDAGOGIILE SPECIALE”, iar în acesta, între paginile 215 și 218 este tratat separat subcapitolul destinat „Pedagogiei orbilor și pedagogiei surdomuților”. Aflăm că, în ultimele decenii, pe lângă preocupările de așezare a teoriei educației pe baze sigure, s-a remarcat și activitatea de dezvoltare a pedagogiilor destinate persoanelor ce au anumite defecte, cum sunt orbii și surdomuții (p.199). Dezvoltarea acestor ramuri a pedagogiei, asemănătoare cu pedagogia curativă, s-a făcut și din dorința de a efectua anumite opere de binefacere (p.211). Deși anormali, surdomuții nu au probleme de natură psihică, ceea ce deosebește pedagogia destinată lor de cea curstivă (p.216). *„Pedagogia surdo-muților își propune să reducă efectele surdo-muțeniei la surzenie și să dea individului posibilitatea de a vorbi prin folosirea unui alfabet redat prin gesturile mâinilor”.* Pedagogia surdomuților oferă suportul teoretic de educare, astfel ca ei să poată accede

https://biblioteca-digitala.ro

la cultură și să contribuie la progresul ei. De asemenea, pedagogia surdomuților trebuie să le ofere posibilitatea de a se pregăti într-o anumită meserie (p.217).

În continuare, se face un istoric al educării surdomuților de-a lungul veacurilor, începând dela Pedro de Ponce, Abatele de L'Epée și S. Heinicke. (p.217-218).

În finalul acestui capitol se precizează că pedagogia surdomuților, la fel ca și celelalte ramuri ale pedagogiilor speciale, au apărut și dintr-o necesitate socială. Numărul persoanelor cu probleme a crescut și necesitau o atenție pedagogică deosebită (p.225).

Cap. IV. „PEDAGOGIA CONTEMPORANĂ ȘI REPREZENTANȚII EI MAI ÎNSEMNAȚI ÎN ȚĂRILE DE CULTURĂ" (pag. 234-310) își propune să ia pe rând țările civilizate și să prezinte ce realizări au avut în aceste domenii. Referindu-se la Suedia, ni se prezintă că J. Johnson a făcut studii asupra surdomuților (p.269). Sunt specificate Anglia și Statele Unite unde, pedagogia surdomuților se bucură de un interes lăudabil (p.272). Analizând situația din România se constată că cercetările sunt doar la început și unele studii pot fi găsite în Revista Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, ce apărea la Cernăuți. Ni se dau și numele unor autori : D. Rusceac, I. Guga, C. P. Timofte, Th. A. Cernăuțean, Angela Matrescu, C. M. Jemna, Gh. Atanasiu, etc. (p.310).

Începând cu pagina 323, autorul își formează CONCLUZIILE asupra studiului făcut. Analizând evoluția pedagogiei, autorul remarcă faptul că toate ceste pedagogii speciale, și printre ele și cea a surdomuților, s-au dezvoltat în special după Primul Război Mondial (p.328). În această perioadă s-a făcut o continuare a vechilor studii, s-a realizat o amplificare a problemelor și s-a ajuns la o delimitare și la formarea unor pedagogii tipice, ca cea a surdomuților (p.336). Pedagogia surdomuților și celelalte pedagogii speciale au apărut ca o necesitate, dând unitate întregii pedagogii (p.349). Dezvoltarea și evoluția acestor ramuri ale pedagogiei a fost impulsionată și de mărirea numărului de orbi și surdomuți, ca urmare a războiului (p.360-361).

https://biblioteca-digitala.ro

8.

MEȚIANU IOAN NICOLAE, ȚEȚU I. ION, CIUREA M.

Despre viața și activitatea doctorului Ion I. Țețu ne-am ocupat la capitolul 4 din această parte I-a. Referitor la ceilalți doi autori, Mețianu și M. Ciurea, nu cunoaștem amănunte. Din broșura pe care o prezentăm mai jos aflăm doar că sunt „profesori doctori", iar la dr. Mețianu nu ni se oferă nici măcar inițiala prenumelui. Ceea ce știm cu certitudine este faptul că cei trei au fost desemnați să reprezinte România la Al Treilea Congres Interbalcanic ținut în septembrie 1938 în Grecia, la Salonic. Broșura care neprezintă textul integral al expunerii celor trei raportori, nu ne precizează cu ce se ocupa respectivul congres însă, din biografia doctorului Ion I. Țețu aflăm că, în 1931, dumnealui a fost vicepreședintele Congresului Interbalcanic de Rino-Laringologie de la Sofia. Această informație ne face să presupunem că și acest congres ar fi avut aceiași tematică. Faptul că respectivul congres nu era destinat surdomutității derivă și din primele fraze ale conferinței când se aduc *„mulțumiri biroului congresului pentru fericita idee de a înscrie în ordinea de zi a adunării, problemele surdo-mutismului din țările din sud-estul Europei"*.

8.1.

LE PROBLEME DE LA SURDI-MUTITE EN ROUMANIE.

-Tipografia ziarului „Universul".

-Localitatea : București.

-Anul : 1940.

-Format : (am deținut doar copia broșurii și nu cunosc formatul).

-Volum : 8 pagini.

https://biblioteca-digitala.ro

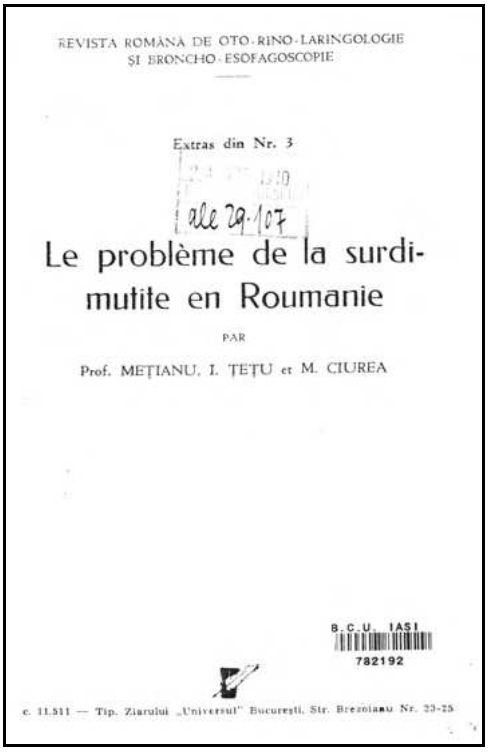
REVISTA ROMÂNĂ DE OTO-RINO-LARINGOLOGIE
ŞI BRONCHO-ESOFAGOSCOPIE

Extras din Nr. 3

ale 29.107

Le problème de la surdi-mutité en Roumanie

PAR

Prof. METIANU, I. ŢEŢU et M. CIUREA

B.C.U. IAŞI
782192

c. 11.511 — Tip. Ziarului „Universul" Bucureşti, Str. Brezoianu Nr. 23-25

-NOTĂ : Broşura se poate găsi la Biblioteca Central Universitară din Iaşi.

Broşura editată păstrează textul original al expunerii, care a fost în limba franceză. Traducerea integrală a apărut în revista [Răs.nost.-nr.100/ 1940-pag.2-3].

Dela început, raportorii precizează că deoarece surdomutitatea este o problemă cu un caracter multidisciplinar (medical, social, pedagogic şi umanitar), societatea are obligaţia de a o rezolva pentru ca, în final, surdomuţii să-şi poată exercita o meserie, să profite de binefacerile civilizaţiei şi să devină factori folositori pentru familiile lor şi pentru societate.

Deoarece congresul se desfăşura în limita spaţiului balcanic, unde toate ţările aveau asemănări în dezvoltarea medicală, socială, pedagogică şi economică, raportorii îşi exprimau speranţa ca, în urma discuţiilor, să se formuleze concluzii, care să fie prezentate guvernelor, acestea să le realizeze într-un timp cât mai scurt.

Referindu-se la numărul surdomuţilor din România, ni se arată că, în Vechiul Regat existau 8.000 de surdomuţi, iar în 1930 România Mare avea aproape 20.000. Aceasta înseamnă că erau cam zece surdomuţi la mia de locuitori. Ei proveneau din toate clasele sociale şi din toate regiunile. Fiind o ţară eminamente agricolă, cei proveniţi dela sate erau mai mulţi decât cei dela oraşe. De asemenea, surdomuţii de sex feminin erau mai mulţi decât cei de gen masculin. Din punctul de vedere al etniei, erau reprezentate toate naţionalităţile din ţară. Referitor la ocupaţia părinţilor, referenţii au folosit datele statistice oferite de Institutul de Surdomuţi din Timişoara, unde din cei 118 elevi, 31 erau fii de muncitori, 1 de negustor, 13 fii de meşteşugari, 11 fii de funcţionari, 60 fii de lucrători şi 2 cu părinţi necunoscuţi. Din aceste statistici se concluzionează că *„mediul social, viaţa grea, igiena defectuoasă a mamei sau a noului născut, de multe ori munca grea, favorizează dezvoltarea infirmităţilor fizice ca : surdomuţenia, debilitatea mintală, etc.”*.

https://biblioteca-digitala.ro

Din cercetările celor trei medici, rezultă că există 52% cazuri de surditate congenitală și 48% cazuri de surditate dobândită.

În continuare, sunt analizate bolilor ce pot provoca pierderea auzului. Se începe cu sifilisul și se apelează, din nou, la cercetările efectuate de institutul timișorean, care avea 12,5% cazuri de surditate cauzate de această boală (este comparată cu cercetările efectuate de Beck, care a stabilit o incidență de 25%).

Pe locul doi, în producerea surdității, este trecută consagvinitatea. Conform francezului Jouvet, această cauză apare în 7% din cazuri. Se analizează și alte boli, care asociate cu consagvinitatea pot duce la surzenie.

Referindu-se la țara noastră, unde în acea vrema erau numeroase regiuni paludice, numeroase cazuri de pelagră și regiuni provocatoare de tiroidisme, nu e de mirare că în acele zone apăreau și multe cazuri de surditate.

O problemă căreia i s-a dat mare importanță a fost cea a surdității familiale, prin care surditatea este moștenită, dacă nu de generația următoare, ăn mod sigur de a doua sau a treia.

S-au mai tratat și scleroza progresivă a urechii și alcoolismul ca factori principali în apariția surdității.

Datorită celor relatate mai sus, referenții se întreabă dacă nu ar fi necesar, ca în cazurile existenței acestor boli, să se interzică căsătoria între surdomuți. La această întrebare se oferă exemplul multor familii de surdomuți timișoreni, care aveau copii sănătoși, dar și exemple asemănătoare din străinătate. Concluzia raportorilor este că aceste căsătorii nu pot fi interzise, dar ar fi benefic ca să se introducă certificatul prenupțial.

Referindu-se la surditatea dobândită, sunt analizate cazurile provocate de meningita cerebro-spinală, otitele de nutriție, bolile contagioase, procesul adenoidelor repetate, loviturile noului născut, aplicarea forcepsului la naștere, șocurile nervoase ale mamelor, lovituri în timpul sarcinii, surmenajul și lipsa igienei înainte și după naștere. Referenții sfătuiesc că *„este important de a lua din primele ore după naștere, toate toate precauțiunile de igienă oto-rino-laringologică”* și că *„o bună igienă infantilă este imposibilă fără concursul O.R.L.-istului”*. Doar cu ajutorul specialiștilor O.R.L.-iști se *„va evita cronicizarea în timpul epidemiilor, a infecților otite care duc fatal la surzenie parțială sau totală”*.

În continuare, referenții se ocupă de problematica socială a surdomuților, care dacă vor fi părăsiți de autorități *„vor deveni o greutate*

https://biblioteca-digitala.ro

morală și materială pentru familie și societate". Se impune deci o preocupare majoră în domeniul asistenței sociale și pedagogice a surdomuților. Ce trebuie făcut? Trebuie învățați să vorbească și să muncească. Aceasta se face în institute specializate şi ni se enumeră cele şapte institute ce existau în România la acea dată. Cu această ocazie, participanții la congres au aflat modul de subordonare a acestor institute la cele două ministere; metodica aplicată în educarea teoretică a surzilor; organizrea internă a institutelor, care au internat și care nu; care este modalitatea de primire a copiilor surdomuți în institute; cum și unde se face pregătirea profesională și cât durează; care este diferența între calificarea în atelierele institutelor și cea la meseriași privați.

Analizând aptitudinile surdomuților pentru artă, ni se dă exemplul sculptorului Vasile Dimitriu-Leorda, președintele Asociației Surzilor din România, care editează revista „Răsăritul nostru" și dorește să construiască pentru surzi o „Casă a Tăcerii", dotată cu săli de lectură, de sport, pentru distracții, etc.

Spre final, cei trei raportori concluzionează că *„mijloacele de educație și de asistență a surdomuților din România sunt insuficiente în raport cu numărul infirmilor existenți",* iar pentru a remedia situația existentă se fac propuneri în domeniul reorganizării medicale (lupta împotriva sifilisului, introducerea certificatului prenupțial, supravegherea sarcinii, asistența mamei și copilului, supravegherea O.R.L. a centrelor de puericultură), a măsurilor sociale (combaterea alcolismului, crearea de suficiente institute școlare specializate și utilarea lor corespunzătoare, formarea unui corp didactic bine pregătit, dirijarea plasării absolvenților în locuri de muncă corespunzătoare, păstrarea contactului cu școala a absolvenților) și în domeniul organizării învățământului special (cum să fie organizate institutele, ce personal medical și de instruire să aibă, unificarea programelor analitice de instruire).

https://biblioteca-digitala.ro

9.

GABRIEL I. COTUL

Conform informațiilor oferite de Dr. G. Buzoianu în prefața cărții [Cotul-1941].

Doctorul Gabriel I. Cotul a absolvit Facultatea de Medicină din Cluj și s-a specializat în oto-rino-laringologie. Și-a desfășurat activitatea de medic în cadrul serviciului sanitar al asigurărilor sociale. În această calitate, a făcut cunoștință cu diferite tipuri de deficiențe auditive și cu modul în care persoanele afectate se acomodau sau nu cu anumite profesiuni. Aceasta l-a făcut pe Dr. Gabriel I. Cotul, să se specializeze în problemele de orientare profesională a deficienților de auz și, în final, a dus la scrierea cărții prezentate în continuare.

9.1.

ORIENTAREA PROFESIONALĂ A DEFICIENȚILOR AURICULARI.

-Tipografia „Cartea Românească” din Cluj (refugiată la Sibiu).

-Localitatea : Sibiu.

-Anul : 1941.

-Format : 23,6 x 16,6 cm.

-Volum : 124 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi obținută de la Biblioteca Central Universitară din Iași.

Lucrarea doctorului Gabriel I. Cotul este una pur medicală, dar bogata experiență câștigată de autor în serviciul asistenței sociale l-a determinat să dezvolte unele aspecte folositoare și celorlalte categorii de personal, care se ocupă cu acești deficienți.

https://biblioteca-digitala.ro

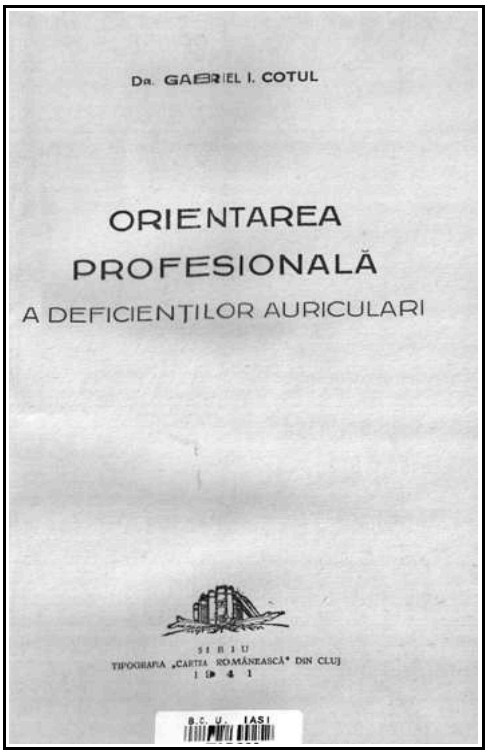

Cap. I. SINDROMELE (SINDROAMELE) AURICULARE (pag. 12)

Autorul tratează metodic acest capitol, prezentând toate aspectele medicale ale problemei. Sindroamele analizate sunt clasificate în felul următor : 1. Sindroame auditive (hipoacuzie sau surditate, hiper-acuzie, perversiuni auditive, oboseli auditive); 2. Sindroamele vâjâiturilor auriculare (zgomote subiective şi zgomote obiective); 3. Sindroamele tulburărilor de echilibru (vertijul simplu); 4. Sindroamele asociate (vertijul menieric).

Fiecare tip de simdrom este explicat, oferindu-ne definiții, date statistice din care aflăm frecvența lor în rândul populației şi explicații care să ne ajute să nu-l confundăm cu alte tipuri de sundroame auriculare.

Analizarea lor este făcută de Dr. Cotul sub aspectul fiziologic, diagnostic, profilactic, terapeutic, igienic, profesional şi cel al remedierii. O importanță deosebită este acordată cauzelor care duc la apariția sindroamelor. Ni se explică cauzele loco-regionale (inflamatorii, mecanice, fizice, chimice şi traumatice), cauzele generale (infecțioase, toxice, medicamentoase) şi cauzele intrinseci sau endogene (vârsta, stările diatezice, hipertensiunea, arterioscleroza, autointoxicațiile, reflexele, ereditatea, cauzele glandulare, tumori).

Lucrarea nu studiază doar copiii atinşi de astfel de deficiențe, ci în special oamenii maturi. Din această cauză, Dr. Cotul analizează influența ***mediului profesional*** în declanşarea acestor sindroame şi ne explică factorii proveniți din acest mediu, care pot duce la apariția deficiențelor auditive. Acești factori sunt de natură meteorologică, fizică, chimică şi parazitară, iar autorul ne dă şi exemple concrete de astfel de medii profesionale nocive. Unul din efectele nedorite a acestor medii nocive este ***surditatea profesională***. Ea ne este explicată şi argumentată prin prezentarea acelor medii profesionale care o provoacă : industria metalurgică, țesătorii, minerit, mecanici de locomotive, telefoniști, aeronautică, etc. De asemenea, ni se

https://biblioteca-digitala.ro

oferă statisticile unor cercetători străini, care ne exemplifică procentele de surditate profesională cuzate de anumite meserii.

Având meseria de medic, autorul nu poate să ocolească ***modul corect de investigare*** a pacienților ce prezintă deficiențe auditive și, din acest punct de vedere, el recomandă anamneza, examenul O.R.L., examenul medical general, examenul acumetric comun, examenul audiometric și examenul vestibular. Aceste recomandări sunt însoțite de explicații privind caracterele acumetrice, caracterele anatomo-chimice, simptomatologia și fenomenele conexe.

Ca o persoană care s-a confruntat des cu problema surdității profesionale, Dr. Cotul se ocupă și de ***măsurile profilactice***, care sunt indicate a se lua în anumite medii profesionale nocive și dintre acestea insistă, cu precădere, pe reducerea sau combaterea zgomotelor și a trepidațiilor, pe protejarea urechilor prin folosirea unor dopuri de vată sau căști de protecție, dar și prin selectarea muncitorilor pe baza unor examene medicale.

Caracterul și clasificarea surdităților este analizată de Dr. Cotul, care le împarte în : 1. Surdități trecătoare (parțiale sau complete) și 2. Surdități definitive (staționare sau progresive). Dintre surdițățile trecătoare, autorul menționează angiospasmul labirintic, congestia cohleară și surditatea isterică, iar dintre cele definitive, otospongiozele, otodistrofiile retro-labirintice și otodistrofiile asociate.

În continuare, Dr. Cotul se ocupă de ***diagnosticul surdităților*** și pentru aceasta, ne prezintă cele mai întâlnite tipuri de surdități, pe care le analizează din punctul de vedere al diagnozei. Ni se arată astfel, diagnosticul surdităților timpano-sclerotice, diagnosticul surdității oto-spongiotice și diagnosticul surdității labirintice.

Asemenea surdităților, sunt prezentate și analizate hiperacuziile, perversiunile auditive, oboselile auditive, vâjâiturile auriculare și tulburările de echilibru de origine otică. Fiecare ne este explicată, ni se dau tipuri și exemple, aflăm cauze și eventuale tratamente.

Capitolul I se încheie cu o problemă interesantă, nu doar pentru cadrele medicale, ci pentru toți cei care lucrează cu deficienții de auz. Este vorba despre ***„igiena defectivilor auriculari”*** și care poate fi aplicată, atât ca igienă a locului de muncă, cât și în școlile, internatele și atelierele destinate copiilor cu deficiențe de auz. Din acest subcapitol, aflăm anumite măsuri de igienă generală, care pot fi : condiții meteorologice și de climat, condiții referitoare la îmbrăcăminte, condiții referitoare la dezinfectantele

https://biblioteca-digitala.ro

rino-faringiene și condiții referitoare la zgomote. Continuând cu măsurile de igienă alimentară, autorul ne explică legătura existentă între surdități și funcțiunile gastro-intestinale și hepatice. Legate de acestea, ni se prezintă ce alimente pot avea, pe lângă deranjul provocat aparatului digestiv, și anumite influențe ale receptării sunetelor. Profesorii, educatorii și toți cei ce sunt responsabili de organizarea și întreținerea școlilor de surdomuți, pot afla amănunte de diagnosticare a elevilor și de planificare a aplicării acestor sfaturi, individual la fiecare elev.

Măsurile igienice contra intoxicaților exogene se referă la modul în care influențează tutunul și anumite medicamente, sănătatea auditivă a celor cu anumite deficiențe auriculare, iar măsurile de igienă mintală ne arată repercusiunile defavorabile asupra psihicului, ce apar la persoanele cu tulburări de auz și modul în care ele pot fi evitate. Măsurile de igienă familială analizează efectele asupra auzului provocate de sarcină și ereditate.

Cap. II. ORIENTAREA PROFESIONALĂ A DEFICIENȚILOR OTICI ÎN MEDIUL CIVIL (pag. 59)

După ce ni se prezintă unele informații legate de ***legislația*** referitoare la asigurările sociale, care era în vigoare în 1941, autorul se îndreaptă spre ***metodele de examinare în cadrul cercetărilor psihotehnice***. Mai exact, ne explică în ce mod trebuie să se facă un examen otologic corect și minuțios, unui pacient cu deficiențe auriculare. Acest examen trebuie să cuprindă antecedentele heredo-colaterale (starea de sănătate și datele exacte ale părinților, fraților și surorilor), antecedentele personale (boli vechi și noi, tratamente, etc.), intensitatea și caracterul afecțiunii (cum a apărut, cauze, fenomene conexe ale afecțiunii), afecțiuni regionale, generale și eventuale tratamente.

În continuare, sunt dezbătute ***principiile generale*** ce stau la baza orientării și reorientării profesionale a deficienților de auz. Ni se explică cele două împrejurări care pot duce la această acțiune, când orientarea anterioară a fost greșită și când, pe parcurs, a intervenit o incapacitate de muncă. În ambele situații se susține că *„medicul este cel dintâi în măsură să deschidă poarta, prin care defectivul auricular va păși în concertul activității umane, în locul unde acesta este capabil de maximum de randament de muncă”*. În această calitate, medicul va trebui să precizeze caracterul infirmității, gradul, prognosticul și măsurile ce trebuie luate pentru ca orientarea profesională să se facă cu deplin succes. Medicul nu trebuie să lucraze singur. Chiar dacă posedă temeinice cunoștințe în domeniul pedagogiei deficienților auriculari, el va trebui să colaboreze cu serviciile de psihotehnică. Doar împreună vor reuși să aleagă profesiunea cea mai potrivită pentru fiecare individ.

https://biblioteca-digitala.ro

Odată aleasă profesiunea, se pune problema modului în care deficienții auriculari vor putea să și-o însușească și autorul ne susține importanța instituțiilor profesionale speciale, în detrimentul calificării de către patroni și meseriași, ce nu posedă cunoștințe psihopedagogige speciale, necesare în aceste cazuri. Suntem atenționați că, deoarece distribuția inteligenței la deficienții auriculari variază de la idioți până la excepționali, la fel ca la persoanele normale, și rezultatele activității de învățare a unei meserii va diferii de la un individ la altul. Va trebui ca, în permanență să se țină cont de susceptibilitățile psihice ale acestor deficienți, care plasați în societatea răutăcioasă riscă suferințe fizice și psihice datorită faptului că sunt sensibili, bănuitori, neîncrezători, iritabili, fricoși, etc. Școlile speciale destinate pentru educarea lor vor trebui să aplice sisteme educaționale bine gândite și într-un climat favorabil afecțiunii de care suferă. De asemenea, se va pune un accent pe educația sanitară specială a acestora, pentru a evita apariția otopatiilor.

Scopurile principale ale orientării profesionale sunt obținerea unui ***randament*** ridicat, a unei ***calități a muncii*** efectuate și eliminarea ***accidentelor***. Pentru a se realiza acest lucru, este necesară menținerea muncitorului la capacitatea maximă, pregătirea profesională a muncitorului într-o meserie în care are aptitudini fizice și psihice necesare și asigurarea de condiții optime de muncă.

O problemă deosebit de importantă, prezentată de autor, este cea a cauzelor care provoacă accidentele de muncă și putem analiza, în text, accidentele provenite din ignoranță, neglijență, a riscurilor potențiale pe care le prezintă anumite meserii și a cazurilor asociate, cum ar fi capacitatea fizică, capacitatea intelectuală și oboseala. Este precizată importanța respectării măsurilor de prevenire a accidentelor, în fiecare domeniu de activitate.

Pentru a înțelege importanța orientării profesionale a deficienților auriculari, autorul ne oferă unele ***indicații și contraindicații***, pe care le justifică, în special, prin asocierea bolii auriculare cu alte probleme de sănătate, cum ar fi hiper sau hipotensiunea, tulburările vasculare și cardiace, arterioscleroza, anemia, etc. În funcție de marea varietate a sănătății pacienților, autorul ne oferă o gamă de exemple, din care putem înțelege de ce o profesiune este recomandată unora și nerecomandată altora. În principiu, pentru acești deficienți se elimină profesiunile ce produc zgomote foarte violente, cele ce au zgomote puternice și periodice, dar și cele cu zgomote slabe, dar continue și stridente. De asemenea, se vor evita și profesiunile care supun muncitorul la treceri bruște de la presiuni

https://biblioteca-digitala.ro

atmosferice înalte la cele joase și invers; medii profesionale cu praf, vapori toxici și substanțe nocive pentru nervul cohlear.

Cap. III. URECHEA ȘI FUNCȚIUNILE OTICE ÎN ARMATĂ. (pag. 82)

Este un capitol tratat cu aceiași seriozitate și competență ca și precedentele, însă deoarece nu are nici o tangență cu învățământul surdomuților, nu îl vom prezenta. Cei interesați pot să o facă singuri, prin procurarea cărții.

Cap. IV. CONSIDERAȚIUNI SINTETICE. (pag. 95)

Este capitolul final, care întrunește toate recomandările teoretice prezentate anterior. Autorul împarte deficienții auriculari în șase grupe principale, în funcție de diagnosticul principal : 1. Vâjâituri medii; 2. Vâjâituri puternice; 3. Surditate medie (hipoacuzie); 4. Surditate totală; 5. Vertij simplu; 6. Vertij menieric.

Separat sunt luate 225 de profesiuni, utilizate în 1941, și în dreptul fiecărei grupe de deficienți este specificat dacă respectiva profesiune este compatibilă, are compatibilitate relativă, sau este incompatibilă.

Față de situația anului 1941 situația actuală este mult diferită. Ceea ce ar trebui să rămână neschimbat, este metodologia riguroasă, bazată pe o analiză multidisciplinară, pe care autorul o propune tuturor celor ce se ocupă cu orientarea sau reorientarea deficienților auriculari (de auz). Dacă s-ar baza pe aceste principii, organizatorii învățământului special pentru surdomuți ar avea mult de câștigat.

https://biblioteca-digitala.ro

10.

CONSTANTIN P. TIMOFTE

Conform informațiilor oferite de Ștefan Bârsănescu în prefața cărții [Timofte-1942] și din [Timofte-1962].

Constantin P. Timofte

din [Timofte-1942-pag. 101]

Constantin P. Timofte a absolvit Școala Normală de Învățători „Vasile Lupu" din Iași, în anul 1926.

După practicarea meseriei de învățător, în cadrul învățământului public, în toamna anului 1933 este angajat ca „învățător asistent", la noul Institut pentru Surdomuți din Iași.

În anul 1938 se înscrie la Universitatea din București unde, timp de doi ani (1938-1940), urmează Cursurile de Specializare în Surdologie, organizate de către Ministerul Culturii Naționale și care îl aveau ca mentor pe Ion Ciorănescu.

După calificarea sa, se întoarce la Institutul pentru Surdomuți din Iași, unde își continuă munca de profesor medico-pedagog.

În anul 1951, Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale a organizat cursuri de defectologie în principalele orașe ale țării, unde își planificase să înființeze școli speciale pentru copiii cu deficiențe. Cu această ocazie, Constantin P. Timofte a fost cooptat pentru a conferenția la cursurile ținute la Iași și Galați. Aici a predat „ortofonia" și „metodica predării la copiii cu deficiențe".

Începând din toamna anului 1951, Constantin P. Timofte a fost

https://biblioteca-digitala.ro

Cărțile cu conținut surdologic scrise de Constantin P. Timofte după cel de Al Doilea Război Mondial

https://biblioteca-digitala.ro

profesor la Școala Profesională Specială pentru Surdomuți din Iași.

Alături de Gheorghe Atanasiu, profesorul Constantin P. Timofte este unul din puținii surdologi, dintre cele două războaie mondiale, care au reușit să editeze cărți de specialitate și după cel de Al Doilea Război Mondial. Putem spune, fără a greși că activitatea sa editorială a fost mai bogată în perioada postbelică. Pentru a exemplifica această afirmație, precizăm că în anul 1962 i-a apărut la Întreprinderea Poligrafică nr.6 din București o carte litografiată de 221 pagini (format 29 x 21 cm.) întitulată ***„Problemele fundamentale ale demutizării și dezvoltării vorbirii surdo-muților”***. A continuat apoi cu publicarea a patru cărți la Editura Medicală din București și destinate elevilor școlilor profesionale speciale de surdomuți. Astfel în anul 1965 au apărut într-un format de 24 x 17 cm : ***„Limba română. Anul II – cat. II”*** (170 pag.) ***; „Limba română. Anul III – cat. II”*** (183 pag.) ***; „Limba română. Anul IV – cat. II”*** (218 pag)**,** iar în anul 1967 ***„Limba română. Anul V – cat II”*** (198 pag)**.** Așa cum ne-am propus, noi vom examina doar cărțile apărute între cele două războaie mondiale. În cazul de față este vorba despre :

10.1.

PROBLEMA SURDO-MUȚENIEI ÎN ROMÂNIA.

Aspect medical, social și pedagogic.

-Tipografia „Albina Românească” Prop. Ath. D. Gheorghiu.

-Localitatea : Iași.

-Anul : 1942.

-Format : 21 x 13,6 cm.

-Volum : 140 de pagini.

-NOTĂ : Cartea se poate procura de la Bibliotecile Central Universitare din Iași și Cluj-Napoca.

La început ni se oferă o „PREFAȚĂ” (pag. 5) scrisă de Ștefan Bârsănescu, profesor la Universitatea din Iași. În cadrul ei este lăudată inițiativa autorului de a încerca să umple un gol existent în literatura surdologică. Ne sunt date câteva repere biografice ale lui C-tin. Timofte și impresia deosebită pe care a lăsat-o acesta, cu ocazia unei vizite de studiu, pe care prof. univ. Ștefan Bârsănescu, însoțit de studenți, a făcut-o la Institutul de Surdomuți din Iași.

https://biblioteca-digitala.ro

C. P. TIMOFTE
PROBLEMA SURDO-MUȚENIEI IN ROMANIA
ASPECT MEDICAL, SOCIAL ȘI PSIHO-PEDAGOGIC
CU PREFAȚĂ DE DL. PROFESOR UNIV. ȘTEFAN BĂRSĂNESCU
IAȘI – TIPOGRAFIA „ALBINA ROMÂNEASCĂ" PROP. ATH. D. GHEORGHIU – 1942

CUVÂNT ÎNAINTE. (pag. 11)

Este capitolul cu care autorul își începe propriu-zis lucrarea. Ni se precizează faptul că învățământul special a fost neglijat de autorități și își exprimă speranța că, în viitor, i se va da importanța pe care o merită.

Se susține necesitatea înființării de noi institute speciale pentru deficienți și importanța pregătirii specialiștilor, care să predea în acestea. Combate practica improvizării de pedagogi, fără nici o pregătire. De asemenea, ia atitudine împotriva celor ce susțin că între învățământul public al persoanelor auzitoare și învățământul surdomuților nu ar fi nici o deosebire și concluzionează că, educarea surdomuților nu se poate face decât în institute specializate.

ISTORIC. (pag. 15)

Și C-tin. Timofte ca și Gheorghe Atanasiu consideră că la începutul unei astfel de lucrări, cititorul trebuie „pus la curent" cu situația grea în care se găseau surdomuții în diferite țări ale antichității, dar și în perioada feudalismului timpuriu.

Aflăm că primii care s-au ocupat de educarea surdomuților au fost spaniolii Pedro de Ponce, Pablo Bonnet și Emanuil Ramirez de Caryon. Aceasta se întâmpla în secolul XVI. În urma lor, alți entuziaști din Italia, Anglia, Olanda, Franța și Germania, au făcut același lucru.

Spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, apar primele institute de surdomuți. Primul a fost la Paris, în 1770, al doilea la Leipzig, în 1778 și al treilea la Viena, în 1779. Pentru fiecare din acestea, ni se dau informații privind personalitățile care s-au ocupat de surdomuți și metodele folosite. Astfel, aflăm că au existat două tipuri de metode utilizate. Prima este metoda gestuală, pusă la punct în Franța și a doua este metoda orală, ce-și are originea în Germania.

Referitor la țara noastră, autorul ne explică modul în care s-a înființat, în 1863, școala de surdomuți de pe lângă Azilul Elena Doamna din

https://biblioteca-digitala.ro

București, mutată în 1895 la Focșani și eforturile fostului ministru Spiru Haret, care a facilitat specializarea în surdologie, pe cheltuiala statului, a lui Ion Ciorănescu în Germania și M. Ionescu în Franța. De asemenea, sunt amintite cursurile de specializare în surdologie, organizate în 1938 de Ministerul Instrucțiunii și Universitatea din București.

I. CE ESTE SURDO-MUȚENIA. (pag. 23)

Pentru a discuta despre surdomutitate este deosebit de important, ca inițial, să înțelegem corect noțiunea de surdomuțenie și pentru a realiza acest lucru, autorul face o expunere amănunțită a cazurilor care duc la producerea anumitor întârzieri în dezvoltarea copiilor, insistând asupra situațiilor care duc la surdomutitate.

Inițial sunt cercetate deficiențele senzoriale, cauzate de lipsa sau imperfecțiunea unui anumit simț. Surdomutitatea este, și ea, o deficiență senzorială. Se trece la deficiențele „motorice" (motrice), care uneori însoțesc deficiența auditivă. În final sunt analizate deficiențele psihice și dintre acestea se remarcă unele ce dau tulburări de vorbire (la copiii instabili), altele însoțesc surdomutitatea (deficiențele glandulare), iar altele dau un mutism total (mongolicii), deși nu sunt surdomuți propriu zișI.

Conform medicinei : *„Surdomutitatea este infirmitatea organului auditiv – achiziționată sau congenitală – datorită căreia bolnavul este lipsit de facultatea de a învăța vorbirea pe cale auditivă".* Cu alte cuvinte, ***„Mutenia [este o] consecință a surzeniei"*** (pag. 27) și în acest caz ne sunt prezentate mai multe cazuri : copilul care se naște surd (rămâne mut); cel care surzește în primul an de viață (rămâne mut); și copilul care surzește după ce a învățat să vorbească (uită să vorbească).

„Esența și felurile muțeniei" (pag. 28)

Este un subcapitol care aprofundează fenomenul muțeniei. Pentru aceasta ni se explică cei patru factori necesari în achiziționarea vorbirii : buna funcționare a organului acustic, buna funcționare a organelor de vorbire, bune capacități mintale și existența unui model de vorbire. Fiecare din acești patru factori este examinat și explicat separat.

Separat, autorul ne mai oferă și o a doua catalogare a muțeniei, împărțită în : „mutitas psihologica", „mutitas psihologica prolongata", „mutitas prolongata", „mutitas idiotica" și „surdi-mutitas". Și acestea sunt prezentate explicit.

„Surzenia și felurile ei" (pag. 30)

Din punctul de vedre al regiunii lezate, surzenia este de două

https://biblioteca-digitala.ro

feluri : surzenia urechii, când impresiile acustice nu sunt recepționate și nici transmise creierului și surzenia corticală, care este incapacitatea mintală de a percepe sunetele. Aceasta din urmă se împarte în : surditate verbală, surditate isterică, surditate psihică și surditate psihopatică. După explicarea și exemplificarea fiecărui tip de surditate, autorul se ocupă de surditatea congenitală, care este și ea ereditară sau endemică.

În continuare, autorul tratează ***„gradele surzeniei”*** (pag. 33) și aflăm că nu toți surzii au același grad de pierdere a auzului. Unii au surzenie totală, alții „demi-surzenie” (hipoacuzie) și, în fine, alții sunt „duri de ureche”.

Este deosebit de important să stabilim care sunt ***„cauzele surzeniei”*** (pag. 34) și ni se explică cauzele extrinseci (exogene) și cauzele intrinseci (endogene). De asemenea, ni se dau o serie de amănunte privind surzeniile datorate igienei personale și a locuinței, starea socială a familiei, muncile grele și istovitoare a mamei, lipsa asistenței sociale, alcoolismul, etc. O atenție deosebită este acordată eredității și autorul își însoțește explicațiile cu trei scheme reprezentând arborii genealogici ai unor copii surdomuți din școala sa. Pe baza acestora, este demonstrată influența eredității, atât în forma ei similară, cât și în cea disimilară și care transmite anumite sechele ale unor boli avute de membrii ai generațiilor anterioare. Multe, din aceste sechele, pot provoca surditate.

Pe lângă ereditate, consagvinitatea și anumite boli infecțioase, pe care copiii le pot dobândi la vârste fragede, pot duce la surditate.

„Răspândirea surdo-mutității după regiuni, sex, sat-oraș” (pag. 46)

Este un subcapitol, în mare parte, statistic. În cadrul său aflăm că în zonele muntoase numărul surdomuților este mai mare decât la șes; că într-o anumită zonă, din numărul total al surdomuților numărul băieților este aproape dublu față de cel al fetelor; și că în mediul rural sunt mai mulți surdomuți decât în cel urban.

II. MEDICINA ȘI SURDO-MUȚENIA. (pag. 49)

Este capitolul în care suntem informați, ce poate face medicina pentru a rezolva surzenia. Aflăm că, din punctul de vedere al medicinii există „surdități trecătoare”, care se pot vindeca, parțial sau complet, cu tratamente medicale și „surdități definitive”, față de care medicina nu are nici o putere, ele fiind sau în stare staționară sau progresivă. Ce cazuri de surditate se încadrează în prima sau a doua categorie, aflăm în paginile cărții. Acesta este cazul surdităților deja instalate.

https://biblioteca-digitala.ro

În cazul persoanelor neatinse de surditate se pot lua măsuri profilactice, astfel încât anumite situații cu risc de declanșare a pierderii auzului, să nu ducă la apariția acestei deficiențe. Este vorba de „surdițăţile evitabile" și ele diferă de „surdițăţile grave, incurabile", care se datorează unor boli asupra cărora nu mai putem interveni. În acest fel ***„prevenirea surdo-muțeniei accidentale prin infecțiuni"*** este o problemă deosebit de importantă a societății și poate fi rezolvată prin mai multe metode de profilaxie socială, igienică și medicală. Condiția esențială, pentru reușita acestor măsuri, este ca la primele simptome ale bolii persoana să se prezinte la medicul specialist. În caz contrar, intervenția medicului nu mai este eficace.

O a doua problemă, importantă pentru societate, este ***„prevenirea surdo-muțeniei la sifiliticii ereditari"*** și aici trebuiesc luate diferite măsuri pentru tratarea persoanelor bolnave, prevenirea răspândirii bolii și tratarea copiilor născuți din părinți bolnavi.

III.SURDO-MUȚENIA, PROBLEMĂ DE ORDIN SOCIAL. (pag. 55)

Deranjat și supărat de prejudecata societății românești, care considera „că surdomuții sunt imcapabili, cretini, idioți, indezirabili, slab dotați, etc.", C-tin. Timofte se consideră îndreptățit să analizeze situația surdomuților din punct de vedere social.

În primul rând, ne explică motivele pentru care această prejudecată rușinoasă continuă să umbrească mentalitatea românească și printre aceste cauze enumeră : numărul surdomuților cu deficiențe asociate, care crează o impresie falsă despre adevărații surdomuți; procentul mare de surdomuți neșcolarizați, ceea ce duce la faptul că societatea nu cunoaște performanțele surdomuților școlarizați; și lipsa de informare a societății.

Ni se explică faptul că statul cheltuiește, mult mai mult cu asistența surdomuților neșcolarizați, care devin o povară financiară, decât cu școlarizarea și profesionalizarea lor, deoarece astfel ei devin cetățeni onești, muncitori și productivi.

Deosebit de revoltat, autorul atacă atitudinea indiferentă a autorităților, care nu înființează suficiente institute speciale și nu cred în depășirea prin învățătură a handicapului auditiv și concluzionează că *„cine e capabil să învețe, are dreptul să pretindă să fie învățat și e de datoria societății să se ocupe cu educația și instruirea sa"*.

IV.SURDO-MUTUL ȘI DEZVOLTAREA SA PSIHO-FIZICĂ. (pag. 62)

C-tin. Timofte pornește de la precizarea că *„la noi în țară nu s-a*

https://biblioteca-digitala.ro

făcut încă un studiu al pedagogiei surdo-muților cu întreg cortegiul de studii pedagogice, didactice și metodice". Acesta este motivul pentru care autorul a hotărât să prezinte, modul de dezvoltare psiho-fizică a copiilor auzitori, comparativ cu a celor surdomuți.

Pentru început se ocupă de ***„Dezvoltarea fizică"*** (pag. 63) și aflăm că la naștere și în primele luni de viață nu există diferențe fizice între surdomuți și auzitori. Pe măsură ce înaintează în vârstă, la surdomuți vom observa : întârzieri în învățarea mersului, întârzieri la apariția dinților și apoi creșterea lor neregulată, o subdezvoltare a cutiei toracice, predispoziții la boli pulmonare, un număr mai mare de stângaci, rezistență mai mare la durerile fizice, o încordare optică față de tot ce observă, o agilitate a privirii, o imobilitate a feței, etc. Despre toate acestea și care este părerea medicinei referitor la ele, autorul ne oferă explicații corespunzătoare.

Pasul următor este ***„Dezvoltarea sufletească a copilului surdo-mut"*** (pag. 68), proces care începe odată cu „imitația". În acel moment, lipsa auzului trebuie înlocuită cu percepțiile vizuale, iar exprimarea prin cuvinte trebuie înlocuită cu gesturi și mimică. Toate acestea sunt dirijate de necesitatea de a comunica.

„Rolul vorbirii în dezvoltarea sufletească" (pag. 70) este tratată de C-tin. Timofte cu multă atenție deoarece *„vorbirea este manifestarea supremă a inteligenței"*. Inițial, ni se explică rolul pe care îl are vorbirea la persoanele auzitoare și ce dezvoltatre se produce exprimându-și ideile prin grai. În comparație cu auzitorii, surdomuții nu pot vorbii din cauza surzeniei, dar asta nu înseamnă că nu gândesc. Aflăm, pe această cale, cum percep surdomuții ideile concrete și cum li se distorsionează percepția, din cauza lipsei auzului. Nu numai înțelegerea fenomenelor este modificată, ci și durabilitatea impresiilor ce sunt lăsate în mintea surdomuților. Tot ce face copilul surdomut este de a utiliza o „gândire surdă", care le permite să conceapă, să judece și să raționeze limitat, fiind privați de informațiile venite pe cale auditivă. Sunt lipsuri care duc la slăbirea procesului de formare a voinței și a caracterului. Pe măsură ce trece timpul, aprofundarea superficială a fenomenelor, de către surdomuți, duce la o accentuare a contrastului dintre ei și auzitori. Concluzia spre care ne conduce autorul este aceea că singura salvare a surdomuților este de a fi demutizați și de a folosi curent limbajul oral.

„Funcțiile gândirii, sentimentele și voința la surdo-muți" (pag.76)

Este subcapitolul în care sunt tratate memoria, atenția, imaginația, judecata, sentimentele și voința. Pentru fiecare, autorul face o descriere a

https://biblioteca-digitala.ro

modului în care aceste funcții se dezvoltă la auzitori și comparativ, cum se dezvoltă la surdomuți. Ni se explică de ce memoria surdomuților este rudimentară, fiind de tip vizual; de ce au atenție spontană, de ce au imaginație concretă și reproducătoare; judecata limitată doar la imaginile cunoscute. Aflăm cum trebuie să procedăm pentru a trezi în sufletele surdomuților anumite sentimente și cum să le dirijăm dezvoltarea voinței.

„Inteligența și examinarea ei la surdo-muți” (pag. 82).

La toate categoriile de elevi, cercetarea inteligenței este deosebit de importantă. Dificultățile care apar la surdomuți sunt generate de faptul că nu putem utiliza aceleași teste pe care le folosim la auzitori. Pentru a ne ajuta, C-tin. Timofte ne dă exemple de testări folosite în Germania, pentru surdomuți cuprinși între 3 și 14 ani.

PEDAGOGIA CURATIVĂ ȘI SURDOMUTITATEA (pag. 87).

Educarea persoanelor handicapate era, la acea dată, un domeniu nou în psiho-pedagogia românească. Din această cauză, în perioada interbelică denumirea acestei activități a suferit o serie de modificări, în speranța găsirii variantei optime. Imediat după terminarea Primului Război Mondial a fost aleasă varianta ***„medico-pedagogie”***, care provenea din traducerea termenului german *„medizinische-pädagogik”*. Așa cum observăm din lucrarea de față, în preajma celui de Al Doilea Război Mondial a început să se folosească termenul de ***„pedagogie curativă”***, care are asemănări mari cu varianta maghiară *„gyógypedagogia”* și care ar avea, în limba română, înțelesul de pedagogie terapeutică, vindecătoare, recuperatorie sau ... curativă. În alte lucrări, din aceiași perioadă, [Georgescu-1942], vom vedea că se încerca și introducerea termenului de ***„pedagogie specială”***, care se va impune după război.

C-tin. Timofte era adeptul termenului de pedagogie curativă, pe care o vede ca *„o pedagogie modelatoare, o pedagogie creatoare, ba chiar artistică”*, care să elimine *„utopia vindecării surzeniei”* și să se bazeze pe depistarea simțurilor valide și a resturilor utilizabile din simțurile afectate de deficiență. Aceste resturi, odată constatate, vor trebui reeducate prin exerciții speciale și utilizate conștient de elevi. Calea pe care trebuie să meargă educația surdomuților este cea a demutizării și transformării surdomuților în surdo-vorbitori. Pentru o mai exactă înțelegere a termenului de pedagogie curativă, autorul ne oferă opt principii care trebuie să guverneze această activitate.

„Locul reeducării în terapeutică” (pag. 90).

Este subcapitolul dedicat depistării resturilor auditive și reeducării

https://biblioteca-digitala.ro

lor. Necesitatea aplicării acestei etape se bazează pe faptul că *„toate leziunile și deformațiunile congenitale sau dobândite, toate obișnuințele vicioase, tot antrenamentul rău dirijat, determină o insuficiență, o deviațiune sau o anomalie funcțională”.*Conceptul pedagogiei curative susține că toate aceste anomalii se pot reeduca prin exerciții metodice. În cazul surdomuților, reeducarea resturilor auditive are ca obiectiv redobândirea unei părți din auz și corectarea defectelor de vorbire. Reeducarea trebuie făcută doar de către specialiști, deoarece ei cunosc metodele ce trebuiesc aplicate în vederea obținerii unor rezultate corespunzătoare.

„Citirea (de) pe buze” (pag. 92).

C-tin. Timofte ne explică ce se înțelege prin citire de pe buze, ce importanță are în procesul dezvoltării comunicării dintre surdomuți și persoanele cu care interacționează, dar și influența ce o are asupra dezvoltării proceselor intelectuale.

Aflăm ce este „alfabetul labial” și faptul că a fost inițiat de către germanul Gaspar Schott (1608-1666).

Tehnica citirii de pe buze poate fi deprinsă foarte bine de către surdomuți, însă pentru aceasta sunt necesare exerciții metodice îndelungate, care să antreneze funcțiile psiho-vizuale ale surdomutului și obișnuirea lui cu toate formele labio-faciale. Pentru a reuși, este necesar ca exersarea citirii de pe buze să înceapă în paralel cu învățarea articulației primelor sunete.

„Cum interpretează surdul vorbirea cu viu grai?” (pag. 96).

Autorul ne îndeamnă să ne punem în locul surdomutului care citește de pe buzele interlocutorului și ne explică greutățile pe care acesta le întâmpină în recepționarea mesajului și înțelegerea lui. Aflăm, cu această ocazie, că este dificil să se perceapă un singur cuvânt, datorită unor confuzii care pot să apară. Evitarea acestor confuzii se face prin citirea labială a unei fraze deoarece, în acest fel, face un antrenament mintal al funcțiilor de interpretare și se face o judecată a ideilor și gândirii, cu ajutorul cuvintelor. Confuziile ce apar datorită asemănărilor labiale la interpretarea pronunțării diferitelor sunete pot, în cazul recepționării unei fraze, să fie corectate cu informațiile oferite de celelalte cuvinte. Putem spune că, antrenamentul făcut pentru deprinderea citirii de pe buze, duce la asocierea dintre informațiile obținute de surdomutul receptor, poziția organelor de vorbire a surdomutului emițător și cunoscută de surdomutul receptor și care este completată de activitatea scoarței cerebrale. Această asociere se numește ***„arcul oculo-psiho-motor”*** și ni se explică modul în care funcționează.

https://biblioteca-digitala.ro

De asemenea, ne sunt precizate cinci reguli de bază, pe care trebuie să le respecte auzitorii care se adresează unor surdomuți prin folosirea limbajului oral.

În continuare, autorul ne prezintă două ***„planuri de lucru”*** (pag. 99 și 105), pentru două lecții cu clasa I-a de surdomuți. În aceste planuri, cititorul poate afla modul de gândire și de prevedere al unui specialist care și-a propus *„producerea sunetului P”*, în primul caz, și *„predarea cuvântului TATĂ”*, în al doilea caz.

Fiecare profesor le poate utiliza ca model și poate urmării toate eforturile și toate încercările unui adevărat profesor, care dorește să-și atingă scopul propus în lecția respectivă. „Planurile de lucru” sunt însoțite de explicații teoretice, care justifică fiecare pas didactic propus de autor.

„Surdo-Muții și orientarea profesională” (pag. 108).

Scopul final al unei pedagogii curative este acela de a oferii surdomuților o meserie care să li se potrivească și pe baza căreia să-și poată câștiga existența, să aibă o autonomie economică și să desfășoare o muncă productivă.

C-tin. Timofte se bazează, în tratarea acestei probleme, pe lucrările altor specialiști din țara noastră : I. M. Nestor, Al. Roșca, G. Cotul, Fl. Ștefănescu-Goangă, D. Paulian, Gr. Buzoianu și S. Mehedinți. Toți aceștia au fost preocupați să realizeze o bază teoretică orientării profesionale și care trebuie să finalizeze întreaga muncă de educare aplicată surdomuților, începând din clasa I-a primară.

VI.ÎNVĂȚĂMÂNTUL SPECIAL ȘI INSTITUTELE CE (LE) AVEM

(pag. 113)

În 1942, când a apărut cartea, în România erau șapte institute de surdomuți, care funcționau în localitățile Focșani, Cernăuți, Cluj (refugiat la Sibiu), Timișoara, București (unul de fete și unul de băieți) și Iași. Pentru fiecare institut, autorul face un scurt istoric informându-ne anul în care s-au înființat, cine a avut inițiativa, din ce este compus institutul, ce clădiri are în dotare, ce directori a avut și ce medodă didactică folosește.

În continuare, C-tin. Timofte tratează o problemă discutată și controversată mult în învățământul surdomuților, aceea de găsire a modalității optime de educare, în ***„externat”***, adică surdomuții să locuiască printre auzitori și doar pentru activitatea didactică să se prezinte la institut, sau ***„internat”***, adică surdomuții să fie cazați în internatul institutului în care sunt școlarizați. Pentru ambele opțiuni puse în discuție, ni se oferă avantaje

https://biblioteca-digitala.ro

și dezavantaje, iar în final autorul opiniază pentru o soluție de compromis : *„primul ciclu de patru ani (cursul inferior), elevii să fie toți interni; iar ultimul ciclu de patru ani (cursul superior) să fie externat ... plasați la familii în oraș”.*

Și referitor la pregătirea profesională a elevilor surdomuți, autorul adoptă tot o soluție de compromis, adică atelierele institutului să ofere orientarea și să facă selecția lor profesională, iar pregătirea profesională propriu zisă trebuie făcută în atelierele mari ale orașului.

VII.REALIZĂRILE ȘI EFICACITATEA ACESTUI ÎNVĂȚĂMÂNT, PRIN CELE ȘAPTE INSTITUTE CE AVEM. (pag. 123).

Este capitolul care înfățișază realizările deosebite obținute, în special, de către institutul ieșean de surdomuți în cei zece ani de existență. Ne sunt prezentați anumiți absolvenți care îi fac cinste și părerile diferitelor personalități care au vizitat institutul cu diferite ocazii. De asemenea, referitor la ***„planuri de lucru pentru viitor”*** (pag. 129), autorul expune părerile sale despre îmbunătățirea și dezvoltarea acestui tip de învățământ special, idei valabile pentru perioada în care a fost scrisă cartea.

CONCLUZII. (pag. 133)

O astfel de lucrare nu se putea încheia fără extragerea unor concluzii și pe acestea, C-tin. Timofte le grupează în opt grupe (notate de la „a” la „h”) și în care reușește să cuprindă enunțarea tuturor problemelor legate de educarea și integrarea surdomuților. Începe cu precizarea că toți surdomuții sunt educabili („a”) și că nu trebuie confundați cu debilii muntali și cu bolnavii psihici („b”). Continuă susținând transformarea lor în surdo-vorbitori („c”) și învățarea unei meserii („d”), iar pentru aceasta este necesar înființarea de mai multe institute și de formarea unui corp didactic bine pregătit („e”). Medicina, dacă nu poate vindeca surzenia trebuie să se implice în profilaxia ei („f”). Este necesară o psihologie specială a surdomuților („g”) și societatea românească trebuie informată corespunzător despre acești deficienți („h”).

https://biblioteca-digitala.ro

11.

ION GEORGESCU.

Nu am găsit date biografice certe referitoare la acest autor. Așa cum se autorecomandă, cel puțin după anul 1938, Ion Georgescu a fost ***„inspector școlar în Ministerul Culturii Naționale”.*** Cu alte cuvinte, era pregătit să ocupe postul deținut de Ion Ciorănescu. Se pare că a fost bine susținut politic, deoarece a beneficiat de un substanțial sprijin material. Aceasta i-a permis să facă o deplasare la Congresul Internațional al Pedagogiei Copilăriei Deficiente, ținut la Geneva în anul 1939, să facă apoi o călătorie prin Elveția, Belgia și Franța și să-și publice cartea, fără nici o piedică, la Imprimeriile Statului. Este posibil să fi avut pregătire superioară, în domeniul umanistic. Totuși nu cred că anterior a avut contacte cu domeniul medico-pedagogic, deoarece în scrierile sale dădea impresia că s-a informat recent despre problemele persoanelor deficiente și era destul de străin de situația reală a învățământului special din România.

Numele de Georgescu este destul de comun la poporul român și nu suntem siguri că nu facem o confuzie, datorată unei coincidențe dar, ne vedem nevoiți să semnalăm faptul că, în anii 1934-1936, a existat un **Ion I. Georgescu, revizor școlar al județului Cernăuți.** În această perioadă, în Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România au apărut o serie de articole semnate de el : ***„Maria Montessori și Educația copiilor mici”*** [Rev.As.Md.-Ped.Rom.-nr.3-6 (mart.-iun.)1934-pag.44-47 și 63-66], ***„Imaginea și fantasticul copiilor în literatură”*** [Rev.As.Md.-Ped.Rom.-nr.7-9(sept.-oct.)1934-pag.125-129], ***„Anomalii sufletești, psihonevroze, psihanaliză”*** [Rev.As.Md.-Ped.Rom.-nr.1-2(ian.-feb.)1935-pag.16-19], ***„Psihanaliză: pesimism, patologie”*** [Rev.As.Md.-Ped.Rom.-nr.5-6(mai-iun.)1935-pag.83-89], ***„Psihanaliză. Hipnoză, sugestie, mijloace educative”*** [Rev.As.Md.-Ped.Rom.-nr.1-3 (ian.-mart.)1936-pag.29-34] și ***„Școalele și clasele speciale pentru copiii debili și anormali educabili”*** [Rev.As.Md.-Ped.Rom.-nr.7-10(sept.-dec.)1936-pag.161-163]. Nu putem spune cu certitudine dacă vorbim despre aceiași persoană sau despre două persoane diferite. Revizorul școlar al județului Cernăuți s-a

https://biblioteca-digitala.ro

dovedit a fi un specialist al problematicii deviațiilor mintale și psihice dar, în același timp, s-a dovedit și un susținător al claselor și școlilor speciale. Este adevărat că, dintre acestea, s-a axat doar pe *„copiii debili și anormali educabili”*. Este posibil ca revizorul școlar să fi fost avansat la rangul de inspector școlar ministerial, iar odată cu vizita prin Elveția, Franța și Belgia, atenția sa să fi fost îndreptată mai mult spre școlile de reeducare, față de care avea o oarecare afinitate. Un răspuns cert la această întrebare nu putem oferii.

11.1.

ORGANIZAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SPECIAL PENTRU COPIII DEFICIENȚI.

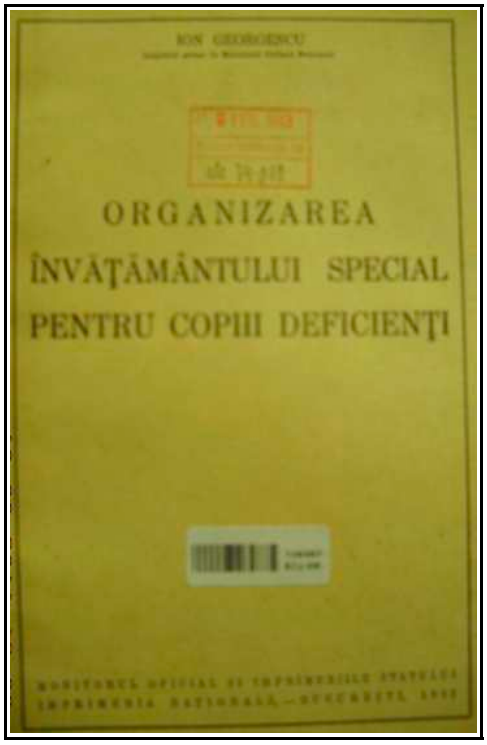

-Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională.

-Localitatea : București.

-Anul : 1942.

-Format : 23,5 x 16,6 cm.

-Volum : 50 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi procurată de la Biblioteca Națională a României din București și de la Biblioteca Central Universitară din Iași.

Cartea cuprinde trei părți :

I. Organizarea învățământului special pentru copiii deficienți.

II. Școli și institute speciale pentru copiii deficienți, pe care le-am vizitat în Elveția, Belgia și Franța.

III. Propuneri pentru țara noastră.

În general, cartea are o minimă importanță pentru învățământul special. Autorul, în dorința de a-și justifica cheltuielile făcute cu deplasarea în străinătate, a comasat diferitele materiale primite la congresul de la Geneva și de la institutele vizitate, reușind să compună un raport cu iz de propagandă politică.

https://biblioteca-digitala.ro

Dacă din punctul de vedere al problematicii „copilăriei deficiente" și a copiilor cu tulburări de caracter sau de comportament, informațiile sunt mai complete, mai bine organizate și mai bine prezentate, din punctul de vedere al deficiențelor senzoriale (de vedere și de auz), ele sunt de-a dreptul sărace și insuficiente. Astfel, în cadrul primei părți, în subcapitolul ***„scurtă prezentare a problemei"***, despre deficiențele senzoriale se amintește doar în fraza : *„...surdomuții și orbii s-au bucurat de mult timp de îngrijire sub formă de azil"*. Acestea fiind zise, autorul nu mai consideră necesar să mai amintească despre ele și se dedică total tulburărilor ce apar la copii datorită transformărilor sociale și economice. Nici cel de al doilea subcapitol : ***„situația actuală a învățământului special"*** nu este mai bogat în informații despre surdomuți. Referitor la obligația școlară, suntem informați că *„în unele țări, obligația școlară se aplică unor categorii de copii deficienți : surdomuților, orbilor, urmând deficienții mintali"*. De asemenea, vorbind despre instituțiile speciale, se trece în revistă fiecare tip de deficiență și surdomuților li se acordă șapte rânduri, din care aflăm că astfel de instituții există. Referitor la metodele de selecție și depistaj, se precizează necesitatea „evidențelor" bazate pe controalele medicale și la metodele de învățământ suntem informați de metoda orală și cea a „semnelor".

După aceste „ample" informații, ajungem la partea a II-a, în care sunt prezentate vizitele făcute de autor la douăzeci și două de instituții din Elveția, trei în Belgia și unul în Franța. Dintre acestea, doar trei sunt institute destinate surdomuților, restul fiind pentru copiii cu tulburări de caracter, de comportament, a delicvenților, etc. Institutele pentru surdomuți vizitate de autor sunt :

-Institutul Sf. Iosif din Bremgarten (Elveția).

-Institutul Berchem-Sainte Agathe Brufielles (Belgia).

-Institutul Regal Woluwe-Saint-Lambert Bruxelles (Belgia).

Informațiile oferite, despre aceste institute, se referă la baza materială deținută de fiecare, numărul de elevi, vârsta elevilor, modul în care se desfășoară școlarizarea și profesionalizarea, etc.

Partea a III-a ar trebui să fie cea mai interesantă, deoarece se fac propuneri pentru învățământul special din țara noastră, cu atât mai mult cu cât forma sa exterioară era promițătoare, cuprinzând zece subcapitole :

1. Considerațiuni generale.

2. Metode pentru cunoașterea și selecția copiilor deficienți.

3. Clasificarea copiilor deficienți.

https://biblioteca-digitala.ro

4. Instituții speciale pentru educarea și învățământul copiilor deficienți. Tipuri : școli, azile și anexele lor.

5. Obligativitatea școlară a copiilor deficienți.

6. Plasamentul în școli sau azile.

7. Metode de educație și învățământ și programa analitică. Formarea profesională.

8. Protecția post școlară a copiilor deficienți.

9. Protecția și combaterea copilăriei deficiente.

10. Personalul medical și pedagogic.

Cu o problematică atât de complexă și interesantă, lucrarea ar fi trebuit să fie o reușită totală. Din păcate, deși pretinde că se referă la țara noastră, autorul zugrăvește o țară iluzorie și ideală, în care toate lucrurile sunt perfecte și nu face nici o referire la realitățile învățământului special din România anului 1942.

Deși problemele tratate, în cadrul fiecărui subcapitol, sunt corect prezentate, ele nu au nici o legătură cu învățământul special românesc, pe care cred că autorul nici nu îl cunoștea.

Ni se susține necesitatea examinării medicale, psihologice și pedagogice a tuturor copiilor din școlile speciale, a unor servicii de asistență socială, dar nu se pomenește nimic de faptul că nu exista o statistică a copiilor deficienți, că în mediul rural cadrele medicale erau aproape inexistente și că personalul specializat în domeniul acelorași copii deficienți era extrem de rar.

Aflăm despre *„posturile de observație”, „stațiuni de observație psihologică și medicală”* și *„clinici medico-pedagogice”,* lucruri cu adevărat „sublime, dar care lipseau cu desăvârșire”.

Autorul dă indicația ca în instituțiile speciale să se înființeze *„laboratoare psihologice”*, dar nu spune nici un cuvânt despre faptul că un astfel de laborator exista de zece ani la Institutul de Surdomuți din Timișoara. Probabil că nu avea de unde să cunoască acest amănunt.

Când este vorba despre instituțiile speciale, recomandă ca în clase să fie *„un efectiv redus, de 25 de copii”* (!?!?). Oare de ce a colindat prin străinătate, când nu a aflat că aceste clase au maximum 12-13 elevi?

Nu se spune nici un cuvânt despre institutele speciale din țara noastră, cum sunt organizate, ce institute noi ar trebui înființate și unde, ce

https://biblioteca-digitala.ro

necesități au cele existente, câți elevi deficienți pot fi școlarizați în aceste institute și câți rămân neșcolarizați, etc. Singura referire concretă la o institute specială românească, eronată și aceasta, se află la pagina 13, cu ocazia prezentării vizitei la Institutul Sf. Nicolae din Siviriez, aflat în cantonul Friburg din Elveția. Acest institut era condus de ordinul religios romano-catolic al salvatorienilor. Directorul acestui institut i-a relatat autorului că *„a fost și în țara noastră, la Timișoara, unde se găsește un institut catolic pentru copiii deficienți, condus de călugării salvatorieni”.* Deși cartea a apărut la trei ani după vizita la institutul elvețian, autorul nu s-a obosit să verifice exactitatea informației. La Timișoara, ordinul salvatorian conducea parohia catolică din cartierul Elisabetin (biserica din actuala Piață Bălcescu). În apropierea sediului lor se aflau două institute speciale, unul pentru orbii adulți și unul pentru copiii surdomuți. Ambele erau în administrarea statului. Nici unul nu era condus de călugării salvatorieni.

Repet încă odată că, afirmațiile generale făcute de Ion Georgescu nu sunt eronate. Cartea însă, putea fi destinată guvernului, politicienilor, dar în nici un caz specialiștilor. Ea rămâne cantonată la nivelul generalităților, pe care le prezintă bine, dar nu găsim propuneri concrete pentru învățământul fiecărui tip de deficiență.

Referitor la învățământul pentru surdomuți, în partea III-a, locul unde găsim ceva mai multe informații, este un subcapitol dedicat metodelor de educație. Aici îi este rezervat un spațiu vast de ... jumătate de pagină în care ni se prezintă importanța intuiției, a educației simțurilor, utilizarea metodei orale prin demutizare și labiolectură. Aflăm obiectele de învățământ recomandate și meseriile în care surdomuții și-au dovedit talentul. În general, specialiștii surdologi ai anului 1942 nu aveau prea mare folos de pe urma acestei cărți.

https://biblioteca-digitala.ro

12.

Dr. GHEORGHE BANU

Conform informațiilor oferite de
[http://ro.wikipedia.org/wiki/Gheorghe_Banu].

S-a născut la 23 martie 1889 în localitatea Săcuieni din jud. Bacău. În 1919 era medic de puericultură la București. Între 1919-1920 se specializează la Facultatea de Medicină din Paris, unde a devinit „doctor în științe”. Între anii 1925-1927 a condus serviciul copiilor găsiți din București, iar între 1927-1945 era șeful secției de igienă și sănătate publică din București. În 1936 a devenit membru titular al Academiei Române. Între anii 1925-1928 și 1937-1938 afost Ministrul Sănătății. A înființat „Revista de igienă socială” (1931-1944). A fost profesor universitar la Facultatea de Medicină din București. A decedat la București la 15 august 1957.

12.1.

TRATAT DE MEDICINĂ SOCIALĂ

Acest tratat a apărut în nouă volume

-Editura „Casa Școalelor”.

-Tipografia : „Universul”.

-Localitatea : București.

-Anul : 1944.

-Format : (?) Lucrare consultată pe internet.

-Volumul : 400 de pagini.

NOTĂ : Cartea poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană din București și la Biblioteca Central Universitară din Iași.

Despre problemele surdomuților am găsit remarci în următoarele volume :

https://biblioteca-digitala.ro

vol. I – MEDICINA SOCIALĂ CA ȘTIINȚĂ. EUGENIA. DEMOGRAFIA

Referirea la surdomuți și surdomutitate apare în partea a II-a **„Eugenia”** care este *„știința care se ocupă cu studiul valorii ereditare a omului, privit ca factor de legătură între generații, și cu ameliorarea – prin diferite măsuri – a substratului ereditar”* (pag.48). Această știință poate fi pozitivă, când se iau măsuri de promovarea elementelor superioare, și negativă, *„prin măsuri adecvate (sterilizare, segregare), înlătură dela procreație anumite grupuri de alienați, epileptici, **surdo-muți,** ...”* (pag.50).

În cadrul capitolului „Date asupra patologiei raselor”, ocupându-se de patologia urechii, aflăm că *„surdomutitatea prezintă o fregvență variabilă după țări : în Olanda, Belgia, Anglia, Danemarca, Franța, Spania și Italia, ea ar fi puțin răspândită, pe când în Suedia, Norvegia, Elveția, surdomutitatea s-ar întâlni mai fregvent”* (pag.102).

Capitol dedicat **„Surdității ereditare”** (pag.119-120) cuprinde :

-Surdomutitatea recesivă, fregventă în special în regiunile de munte unde consagvinitatea este fregventă (Elveția are 1,2 surdomuți ereditari la mia de locuitori, iar Germania doar 0,23). Sunt oferite date statistice referitoare la procentajul de nașteri de surdomuți, funcție de diferite combinații de căsătorii.

-Surditatea ereditară a urechii interne, este o afecțiune ce poate fi congenitală sau să apară după naștere. Este o problemă anatomo-patologică.

-Atrezia ereditară a conductului auditiv prezintă grade diferite de apariție și se transmite ereditar.

-Otoscleroza : leziuni ale sistemului osos ce duc la surditate.

În cadrul **„Măsurilor practice de eugenie”**, referitor la surdomutitate, întâlnim :

https://biblioteca-digitala.ro

-Certificatul medical prenupțial. Aici, la pagina 146 se precizează : *„căsătoria va fi interzisă deasemenea în cazuri de orbire ereditară, surdomutitate și un număr de anomalii fizice ereditare grave”.*

-Combaterea consagvinității (pag.151-152). Se precizează că surdomutitatea este una din cauzele căsătoririi între rude apropiate.

Vol. II – MATERNITATEA. PRIMA VÂRSTĂ. MEDICINA ȘCOLARĂ

Cel de al doilea volum al acestei mari opere atinge doar tangențial problematica surdomuților. Mai exact, doar în două locuri întâlnim referiri la deficienții de auz.

Prima referire apare la capitolul *„Grădini de copii speciale”* (pag. 307-309). Aici, la pagina 307 găsim următoarea precizare : *„Funcționează și grădini de copii pentru surdo-muți, cari prin metode adecuate, caută să dezvolte atenția și facultățile asociative la acești infirmi, încă din vârsta preșcolară”.* A doua referire se află la pagina 601 la capitolul *„Câteva categorii de școli și clase speciale”*, unde sunt prevăzute și școlile speciale pentru surdomuți.

vol. III – ASISTENȚA SOCIALĂ

Prezentarea subiectelor îmbină metodologia didactică cu experiența profesională. Autorul începe prin precizarea **„categoriilor de asistați”** (pag.13-16) și include în gruparea „elementelor asociale” *„infirmii permanenți din boală, infirmii din bătrânețe, orbii, surdomuții”.* Tot aici, surdomuții sunt categorisiți ca *„dependenți permanenți din cauze fizice”.* Cu alte cuvinte, toată viața ei nu vor putea scăpa de acest defect.

Referindu-se la **„științele ajutătoare”** utilizate de asistența socială, eugenia este cea care oferă cele mai multe precizări. Conform acesteia, surdomuții sunt incluși în „grupa disgenicilor”, alături de alienați, epileptici, orbi, etc. Această grupă reprezintă aproximativ 10% din populația unei țări.

https://biblioteca-digitala.ro

Analizând **„Evoluția istorică a asistenței sociale”** autorul precizează că în seculele XIX și XX, numărul instituțiilor și a asociațiilor pentru surdomuți din Franța a crescut foarte mult (pag.31), iar în Italia, prin legea de la 1890, s-au înființat „congregațile de caritate” care erau obligate de a ajuta diferite categorii de deficienți, inclusiv surdomuți (pag.32). Sunt precizate diversele măsuri de asistență socială luate în Principatele Române, dar rezolvarea problemei a avut loc în 1922 când s-a înființat Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale.

Sunt apoi tratați **„Factorii care privesc pe individ”** și în cadrul acestui capitol, surdomutitatea este tratată la paginile 44-45. Se explică surdomutitatea congenitală (în S.U.A. 39% din surzi), dintre care 10-12% sunt idioți sau cretini, și surdomutitatea dobândită din cauza unor boli (aproximativ 55% din totalul surzilor). Numărul surdomuților diferă dela o țară la alta (Elveția are 24,5 surdomuți/10.000 de locuitori, Belgia 4,3, iar Olanda 3,4). De asemenea, este mai fregventă la munte decât la șes.

La capitolul **„Instituții și organizare comparată”** aflăm că nu se recomandă *„reunirea orbilor cu surdo-muții”* în aceiași instituție (pag.206), ci pot eventual să constituie secții diferite în aceiași instituție. O astfel de instituție era și la Cernăuți (pag.210).

Urmează un capitol ce ne interesează : **„Defectivii auzului”** (pag. 211-219). Acesta este împărțit în trei subcapitole :

-Surzii. Ni se explică ce este deficiența auditivă și cum se poate verifica. Aflăm diferitele asociații ale surdomuților din Germania. De asemenea, tot în Germania, se trece dela folosirea pâlniilor și a tuburilor acustice, la aparatură electrică preformantă. Principiul fundamental al asistenței sociale este încadrarea în muncă a tuturor surdomuților. Pentru copii, în străinătate s-au înființat școli pentru surdomuți și altele pentru hipoacuzici. Dacă nu este posibil, este recomandată separarea în clase diferite.

-Surdo-muții. Se face o trecere în revistă a modului în care erau

https://biblioteca-digitala.ro

trataţi surdomuţii din cele mai vechi timpuri şi până azi, la diferite popoare. Se enumeră evoluţia metodelor de educare şi modul în care trebuie să se aplice metoda orală.

-Readaptarea economico-socială a surdo-mutului. Cele trei etape de educare a surdomuţilor sunt : demutizarea (4 ani), instrucţia generală (4 ani) şi educarea profesională (3-4 ani). Surdomuţii se pot califica în : croitorie, cismărie, tâmplărie, împletituri de coşuri, gravură, pictură, sculptură, etc. La 18-19 ani un surdomut ar trebui să fie capabil să-şi asigure traiul său şi al familiei. Şi agricultura este recomandată. Ni se explică modelul francez de profesionalizare. Se discută tot mai mult despre înfinţarea unor licee speciale. În S.U.A. ele există din anul 1900. Aflăm dezvoltarea fără precedent a învăţământului pentru surzi în Franţa. Corpul didactic destinat acestui tip de învăţământ trebuie pregătit cu multă responsabilitate, în instituţii academice şi ni se precizează materiile ce trebuiesc studiate în fiecare an. Grădiniţele pentru surdomuţi sunt deosebit de necesare. Trebuiesc înfinţate asociaţii de întrajutorare, măsuri de protecţie socială şi încurajarea practicării sporturilor de către surdomuţi.

„Organizaţiile de binefacere” (pag.318-323). Se demonstrează importanţa lor în viaţa diferitelor tipuri de deficienţă şi aflăm ce s-a realizat în acest domeniu în alte ţări, dar şi în ţara noastră.

„Asistenta socială” (pag.324-329). Sunt expuse condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească personalul ce ocupă aceste funcţii, ce pregătire teoretică trebuie să aibă. Aflăm cum sunt pregătite în străinătate şi ce instituţii de pregătire sunt în România.

„Asistenţa socială într-un număr de alte state” (pag.351-). Sunt trecute în revistă sistemele utilizate în Olanda, Danemerca, Elveţia, Bulgaria şi în final în România. La noi această activitate era reglementată prin Legea sanitară şi de ocrotire din 4 iulie 1930. Pentru surdomuţi extragem doar : „art.454.-Statul ocroteşte pe copiii defectivi fizici şi mintali, pe orbi, surdo-muţi, etc”. În 1943 s-a emis un Decret-lege pentru organizarea sanitară a statului. Conform art. 30, asistenţa socială este cuprinsă în Direcţia Ocrotirilor Sociale. La art. 120 se specifică *„menirea aşezămintelor de ocrotire”* pentru toate tipurile de deficienţe. Mai important este :

-art.123.b.-Aşezămintele de educaţie şi instrucţie pentru copiii defectivi, organizate pe specialităţi, au menirea de a adăposti şi de a da instrucţie specială copiilor defectivi : orbi, surdo-muţi şi debili mintali. Aceste aşezăminte vor fi conduse de profesori medico-pedagogi, ajutaţi de personalul de specialitate şi administrativ necesar.

https://biblioteca-digitala.ro

PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA LUCRĂRILOR PREZENTATE.

Am prezentat, în această primă parte, un număr de 23 de lucrări, apărute în 30 de volume. Autorii sunt doisprezece personalități românești, aparținând perioadei interbelice. Dintre aceștia, Dimitrie Rusceac se distinge ca cel mai mare cercetător și specialist în domeniul surdologiei acelor ani, cu aproape jumătate din lucrările apărute, zece titluri.

Pe lângă Dimitrie Rusceac, cititorii au putut remarca activitatea de cercetare surdologică întreprinsă de Mihail I. Ionescu, Gheorghe Crăiniceanu, Gheorghe Atanasiu și Constantin P. Timofte, a căror lucrări au sondat și analizat problemele principale întâlnite în educația surdomuților.

Deși specializat doar în problemele orbilor, Gheorghe Crăiniceanu s-a simțit dator să se ocupe și de problematica surdologică, datorită funcției pe care a deținut-o după Primul Război Mondial. Cartea sa „Elemente de ortofonie pentru uzul tuturor educatorilor", încerca să introducă în țara noastră, noua metodă globală de educare a surdomuților. Din păcate, toți profesorii specializați anterior, erau adepții metodelor sintetice de educare, iar calificarea noilor profesori, la universitățile din Cluj și București, s-a făcut utilizând aceleași metode sintetice. În țară nu exista nici un specialist al metodei globale care să facă demonstrații și să-și îndrume colegii spre aceste metode moderne. Din această cauză, cartea domnului Crăiniceanu s-a odihnit cuminte pe raft, fără a trezi un interes deosebit. În anii '30 metoda globală, prin varianta ei germană numită „Malisch", a stârnit unele comentarii în cadrul Revistei Cadrelor Didactice Medico-Pedagogice din România. Și de această dată, profesorii nu s-au arătat entuziasmați și rezultatul a fost că nu s-a născut un curent românesc al metodei globale.

Așa cum am văzut, toți ceilalți autori, M. Ionescu, D. Rusceac, Gh. Atanasiu și C.P. Timofte, au tratat în cărțile lor metodele sintetice, indiferent dacă erau de natură fonetistă, silabistă sau grafică.

Trebuie, totuși, să precizăm că, în lucrările lor, autorii nu s-au ocupat doar de problemele demutizării sau a însușirii limbii materne ci, s-au lansat și în rezolvarea unor dispute vechi și controversate. O astfel de

https://biblioteca-digitala.ro

dispută, purtată de surdologii din întreaga lume, a fost cea legată de modalitatea ideală în care trebuie să se desfăşoare educarea surdomuţilor, în cadrul unui internat sau în condiţii de externat. De-a lungul deceniilor surdologii s-au împărţit în adepţii uneia sau a alteia din cele două variante. Pe teritoriul ţării noastre disputa nu a ocolit pe nici unul din profesorii care s-au ocupat de surdomuţi. Unii şi-au imortalizat părerile în scris. Doi dintre ei, Gheorghe Atanasiu şi Constantin P. Timofte, fac parte din pleiada de autori analizată de noi, însă trebuie să precizăm că preocuparea era mult mai veche.

Astfel, în 1895 Karl Schäffer, iniţiatorul învăţământului pentru surdomuţi din Timişoara, a publicat lucrarea *„Internatus – Externatus”* [Schäffer-1895]. În acest articol, cu un volum de cinci pagini, Schäffer analizează avantajele şi dezavantajele fiecărei variante şi, în final, conchide că *„în perioada de început a educaţiei surdomuţilor, pe parcursul claselor I...IV, singura educaţie corectă este cea care are loc în condiţii de internat, (...), începând cu clasa a V-a, după ce şi-au însuşit limbajul oral şi citirea de pe buze, surdomuţii pot fi externaţi pentru a fi în mijlocul auzitorilor”*.

La aproape patru decenii, de la articolul lui Schäffer, Gheorghe Atanasiu reia analizarea acestei dispute însă, nu pentru surdomuţii de vârstă mică ci, pentru cei care au terminat opt clase şi urmează a învăţa o meserie [Atanasiu-1933-a-cap.XIV]. Pentru aceştia, Gheorghe Atanasiu analizează avantajele şi dezavantajele profesionalizării elevilor surdomuţi în atelierele institutului sau în atelierele din oraş. În final, Gheorghe Atanasiu imaginează o soluţie, considerată de el ideală, care încearcă să combine avantajele celor două sisteme şi să diminueze, cât mai mult posibil, dezavantajele lor. Per ansamblu, însă, soluţia propusă seamănă foarte mult cu cea a lui Schäffer.

În 1942 Constantin P. Timofte a analizat, şi el, problematica „internat – externat”, cu avantajele şi dezavantajele fiecărei variante, pentru a încheia şi el cu aceiaşi concluzie : *„primul ciclu de patru ani (cursul inferior), elevii să fie interni toţi; iar ultimul ciclu de patru ani (cursul superior) să fie externat”* [Timofte-1942-p.119-122].

Iată deci, un fir conducător ce a străbătut preocupările surdologilor noştri, începând de la sfârşitul secolului al XIX-lea, până la jumătatea secolului XX. În mod cert, disputele şi analizele pe această temă au continuat şi la generaţiile următoare.

Să revenim însă, la autorii studiaţi. Dintre ei, Alexandru Roşca, Gabriel I. Cotul şi Gheorghe Banu, formează un grup aparte. Ei nu erau surdologi. Alexandru Roşca era, încă din acea perioadă, un reputat psiholog,

https://biblioteca-digitala.ro

cu preocupări mult mai vaste, Gabriel I. Cotul era medic O.R.L.-ist., iar Gheorghe Banu era medic, profesor la Facultatea de Medicină din București și se specializase în „medicina socială". Lucrările primilor doi despre orientarea profesională și a ultimului despre medicina socială, au atins problematica surdologică prin analizarea științifică a modului de orientare, selecție și profesionalizare a surdomuților, dar și prin modalitățile cu care statul are obligația să-i protejeze.

Tot un grup aparte este format de medicii O.R.L.-iști și totodată profesori universitari, Ion. I. Țețu, N. Meținanu și M. Ciurea. Ei au fost prezentați cu două conferințe ce, ulterior, au fost tipărite. Prima conferință a fost ținută de Ion I. Țețu în 1926, iar a doua, în 1938, de toți trei. Ambele conferințe nu constituie material surdopedagogic, pe care specialiștii să îl studieze și să îl aplice. Ele erau destinate publicului larg, pentru a-și schimba mentalitatea cu care îi priveau pe deficienții de auz, sau autorităților, care trebuiau convinse că este necesar să se ocupe de integrarea școlară și socială a surdomuților. Suntem tentați ca dintre acești trei medici să îl remarcăm pe dr. Ion. I. Țețu, care a susținut mai multe conferințe și mai multe inițiative în acest domeniu. Se pare că ceilalți doi, care au apărut doar la congresul dela Salonic, au acceptat doar rolul de „coautori". Toată problematica tratată în diferitele conferințe, este proprie lui Ion I. Țețu.

Ultimul, din această listă de personalități, este Ion Georgescu care, a „aterizat" în studiul nostru datorită titlului cărții sale dar, așa cum am văzut anterior, era un politician „pur sânge", totalmente străin față de problemele pe care încerca să le prezinte.

Cartea domnului C. P. Timofte [Timofte-1942] ne aduce și alte amănunte interesante. Astfel aflăm că la întocmirea studiului domniei sale, pe lângă cărțile utilizate ca surse bibliografice, a mai dispus și de cinci manuscrise care, dacă ar fi fost tipărite ar fi ajuns până în zilele noastre și ar fi îmbogățit zestrea literaturii surdologice românești.

Cel mai vechi dintre acestea datează din anul 1924 și este suportul cursului ținut, la Universitatea din Cluj, studenților care se pregăteau să devină „profesori medico-pedagogi". El aparține unui autor a cărui nume C. P. Timofte îl notează greșit : *„Herrila"*. În realitate este vorba de Constantin Hertila, la acea dată directorul Institutului de Surdomuți din Cluj. Calificat, în domeniul învățământului surzilor, la Vác – Ungaria, Constantin Hertila (Hertilla Szilárd în forma maghiarizată) a activat, începând din anul 1893, ca profesor la institutele de profil din Timișoara, Vác, Arad și Cluj. La Arad a fost director adjunct și director, iar după transformarea școlii arădene într-un institut pentru orbi, a preluat postul de director la institutul clujan pentru

https://biblioteca-digitala.ro

surdomuți. În acea perioadă a asigurat instruirea teoretică și practică a studenților medico-pedagogi de la Universitatea din Cluj. Deci primul manuscris prezentat de C. P. Timofte este :

1. CONSTANTIN HERTILA : *„Curs special pentru învățământul surdomuților”.* [Timofte-1942-p.28,138].

În continuare, ne sunt semnalate trei manuscrise din perioada anilor 1938-1940. La fel ca manuscrisul lui Hertila, și acestea reprezentau cursurile ținute de doi conferențiari la Universitatea din București în fața studenților ce se pregăteau în domeniul surdologiei. Cei doi conferențiari erau, Ion Ciorănescu, despre care vom discuta pe larg în partea a II-a a prezentei lucrări, și Nestor I. M., de la Universitatea din București. Manuscrisele semnalate de C. P. Timofte sunt :

2. ION CIORĂNESCU : *„Curs de istoria învățământului special al surdomuților.* [Timofte-1942-p.15, 17, 29, 51, 64, 94, 137].

3. ION CIORĂNESCU : *„Curs de metodica învățământului special al surdomuților”.* [Timofte-1942-p.15, 17, 29, 51, 64, 94, 137].

4. NESTOR I. M. : *„Curs de psihologie experimentală și psihologie a surdomuților”.* [Timofte-1942-p.65, 67, 138].

Ultimul manuscris semnalat de C. P. Timofte este o traducere făcută de doamna profesoară Ecaterina R. Barbu de la școala de băieți surzi din București în anul 1940. Lucrarea tradusă este :

5. Dr. BARTZI : *„Surditatea corticală”.*[Timofte-1942-p.30, 137].

După război, mai exact în anul 1962, C. P. Timofte a publicat o carte litografiată întitulată „Probleme fundamentale ale demutizării și dezvoltării vorbirii surdo-muților”. Printre lucrările consultate, cu acest prilej, de autor și trecute la capitolul „Bibliografie” este menționat și un manuscris ce îl are ca autor pe Florian Ștefănescu-Goangă. Și acest manuscris reprezenta cursul ținut de marele nostru psiholog, în anul universitar 1926-27, la Academia Medico-Pedagogică din Cluj. Titlul manuscrisului era :

6. FLORIAN ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ : *„Curs de ortofonie”.* [Timofte-1962-p.217].

Următoarele două informații ni le oferă Dimitrie Rusceac în

https://biblioteca-digitala.ro

Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România. Prima se află în nr. 3-4/1933, în articolul scris între paginile 33-35 și întitulat „Metoda Malisch în traducere românească". Aici aflăm că profesoara Ecaterina R. Barbu, dela Institutul de Băieți Surdo-Muți din București, a tradus din limba germană broșura „Die Methode Malisch" și susținea necesitatea ca aceasta să fie tipărită. Deci, și aici avem de a face cu încă un manuscris care a rămas uitat în sertare. Acesta este :

7. ECATERINA R. BARBU : *„Metoda Malisch".* [Rev.As.Md-Ped.Rom.nr.3-4/1933-pag.33-35].

Tot în sertare a rămas și un alt manuscris despre care ne informează Dimitrie Rusceac în [Rev.As.Md.-Ped.Rom.-nr.1-2/1933-p.32-33]. Aflăm că un grup de profesori ai Institutului de Surdomuți din Focșani au început traducerea cărții „Handbuch des Taubstummenwesens", ce apăruse în Germania în anul 1929. Pentru efectuarea acestei traduceri se obținuse deja aprobarea editurii germane, cu condiția achitării unei anumite taxe.

În momentul în care Dimitrie Rusceac făcea acest anunț, profesorul Adolf Lunz, dela Focșani, terminase deja traducerea capitolului „Der Sprachhunterricht" (Învățarea limbii) de Herman Vahle, capitol ce se întindea pe 188 de pagini.

La acea dată, cartea sus amintită reprezenta una dintre cele mai importante lucrări surdologice apărute în lume și Dimitrie Rusceac aștepta cu nerăbdare ca surdologia românească să fie dotată cu traducerea acestei cărți, pe care o trecem la poziția a opta :

8. *„Handbuch des Taubstummenwesens" (Manual pentru învățământul surdomuților).* [Rev.As.Md.-Ped.Rom.-nr.1-2/1933-p.32-33].

Din păcate, nimeni nu a fost interesat de tipărirea acestor manuscrise și literatura românească în domeniul surdologic a rămas cea pe care am prezentat-o anterior.

https://biblioteca-digitala.ro

Partea a II-a.

MANUALE ȘCOLARE PENTRU SURDOMUȚI.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Manualele școlare pentru elevii surdomuți, scrise în limba română, au apărut în țara noastră începând cu anul 1931. Din cercetările efectuate, între cele două războaie mondiale, în România s-au semnalat 17 manuale de acest tip. Dintre acestea, 14 au fost tipărite și 3 litografiate.

Dacă facem o statistică cronologică a ritmului în care ele au apărut, vom găsi următoarea situație :

Anul apariției	**Manuale tipărite**	**Manuale litografiate**	**TOTAL**
1931	3	2	**5**
1932	2	1	**3**
1933	3	-	**3**
1934	3	-	**3**
1935	1 (?)	-	**1 (?)**
1936	-	-	**-**
1937	-	-	**-**
1938	1	-	**1**
1939	-	-	**-**
1940	1	-	**1**
TOTAL	**14**	**3**	**17**

După cum vedem, activitatea de editare a unor astfel de manuale speciale a debutat în forță, la începutul deceniului patru, însă treptat, entuziastmul inițial s-a diminuat și s-a stins la sfârșitul aceluiași deceniu. Care a fost cauza? Una singură. Nepăsarea autorităților competente și lipsa totală a sprijinului material necesar acestei activități.

Vom vedea că, în total sunt cinci autori, unii cunoscuți din partea I-a a lucrării, dar fiecare este beneficiarul unei premiere editoriale.

Înainte de a începe prezentarea manualelor, se cuvine să ofer cititorilor unele justificări referitoare la modul în care am ordonat autorii acestor manuale școlare. Pentru această ordonare am respectat cu strictețe principiul cronologic reprezentat de primul manual editat de autorul respectiv.

Iată care au fost informațiile ce m-au condus la concluziile adoptate de mine :

https://biblioteca-digitala.ro

Primul autor de manuale școlare este ***GHEORGHE ATANASIU.*** Cartea sa întitulată ***„Să cetim”*** este ***primul manual școlar, destinat învățământului pentru surdomuți, apărut în România.*** În sprijinul acestei afirmații aducem anunțul făcut în Revista Asociație Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, nr.1(sept)/1931, la pagina 19, unde se face o scurtă recenzie a cărții. Cartea apăruse la Timișoara înainte de terminarea anului școlar 1930/31, însă a fost trimisă la Cernăuți abia în timpul vacanței de vară. În toamna aceluiași an, s-a editat la Cernăuți cea de a doua carte scrisă de Gheorghe Atanasiu, ***„Să cetim mai departe”.*** Și aceasta a fost recenzată de aceiași Revistă a Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, nr.2(oct)/1931, la paginile 33-34.

În continuare au fost prezentați împreună autorii ***FRANCISC KLAMPFER*** și ***ADALBERT ZSUTTY***. Ei au litografiat în primăvara anului 1931 o ***„Carte de Artimetică pentru surdomuți”*** destinată elevilor clasei a II-a. Recenzia cărții s-a făcut în Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, nr.2 (oct)/1931, la pagina 34 și reprezintă ***primul manual de aritmetică, destinat învățământului pentru surdomuți, din România.*** Tot în anul 1931 s-a litografiat și manualul similar destinat clasei a III-a pentru surdomuți.

Cel de al treilea autor este ***DIMITRIE RUSCEAC.*** Cartea sa ***„Studiul limbii românești în școalele de surdo-muți. Exerciții gramaticale pentru clasa IV-a”*** reprezintă ***primul manual de gramatică, destinat învățământului pentru surdomuți, din România.*** Așa cum este inscripționat pe copertă, cartea a apărut în anul 1931 (se pare că spre sfârșit), dar recenzia ei s-a făcut în revista Lumea Noastră abia în nr. 1-2 (ian.-feb.)/1932, pag. 9.

Referitor la acest manual școlar, unii cititori pot face anumite confuzii, generate de faptul că revista „Lumea Noastră” a publicat, încă de la primul ei număr (mai 1931), fragmente din această carte. Au fost doar fragmente, apărute înaintea apariției cărții. Acest fapt este precizat chiar în cadrul recenziei făcute la apariția cărții, unde găsim următoarea frază : *„Găsim în această carte școlară bucăți cunoscute, bucăți care au fost publicate și în revista Lumea Noastră”.*

Cel de al patrulea autor este ***ADALBERT ZSUTTY*** pe care l-am întâlnit ca și coautor al cărților de aritmetică. ***„Catehismul”***, publicat de el la începutul anului 1932, a fost recenzat de către revista Lumea Noastră în nr. 1-2 (ian.-feb.)/1932, la paginile 6-8. Acesta este ***primul manual școlar de religie, destinat învățământului pentru surdomuți, din România.***

În vara anului 1932, s-a editat la institutul din Cernăuți

https://biblioteca-digitala.ro

„Abecedarul pentru școlarii surdo-muți” scris de ***ION CIORĂNESCU.*** Acesta reprezintă ***primul abecedar pentru surdomuți, editat în România.*** Recenzia abecedarului s-a făcut în Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, nr. 7-8 (sept.-oct.)/1932, la paginile 36-37.

Poate cititorii vor fi deranjați de repetarea cu obstinanță a frazelor „primul manual școlar....”, etc., etc. Trebuie să înțelegem că, perioada la care ne referim constituie pionieratul învățământului pentru surdomuți din țara noastră. Este normal ca în această perioadă să apară, nu una ci mai multe cărți care să constituie premiere în domeniul lor.

*

* *

Înainte de a începe prezentarea manualelor școlare, care au fost editate în perioada interbelică, se cuvine să facem câteva precizări referitoare la conținutul lor.

Am văzut în prima parte a acestei lucrări că, cea mai mare prioritate ce trebuie acordată elevilor surdomuți, în momentul intrării în școală, este de a-i face să articuleze sunetele limbii materne, cuvintele și propozițiile acesteia. Este un procedeu necesar și dificil, care poartă și denumirea de demutizare. Procedeul reușește să transforme surdomutul într-un surdo-vorbitor și se desfășoară în clasa I-a. Metodele și tehnicile utilizate s-au găsit în partea I-a a lucrării, în cărțile scrise de Mihail I. Ionescu, Dimitrie Rusceac, Gheorghe Crăiniceanu, Gheorghe Atanasiu și C.P. Timofte. Aceleași metode vor fi găsite și în manualele destinate clasei I-a scrise de Gheorghe Atanasiu, Dimitrie Ruscrac și Ion Ciorănescu. Sunt metode tipice școlilor de surdomuți, care nu se regăsesc în nicio altă școală.

Specialiști din acest domeniu cunosc faptul că, după ce surdomuții au fost învățați să articuleze sunetele și silabele limbii este absolut important ca ei să treacă la învățarea limbii materne. Semnele și gesturile pe care le fac, atunci când comunică între ei, nu au nicio legătură cu limba maternă. Multe semne și gesturi sunt comune mai multor limbi și doar o parte dintre ele diferă dela o limbă la alta. Dar niciunul din semne nu are comun cu cuvântul pe care îl reprezintă decât faptul că se referă la aceiași noțiune. Asta nu înseamnă că, dacă surdomutul este învățat să pronunțe un anumit cuvânt, el înțelege despre ce noțiune este vorba. Pentru surdomuți cuvintele au un caracter abstract, chiar și dacă nominalizează obiecte concrete. Pentru a transforma această „mlaștină abstractă” într-una conștientă, este necesar ca profesorul să „pescuiască” din ea fiecare cuvânt, să-l învețe pe elevul surdomut să îl pronunțe, dar în același timp să îi și arate obiectul căruia îi

https://biblioteca-digitala.ro

corespunde respectivul cuvânt. În acest fel, repetând procedeul de nenumărate ori, elevii surdomuți au șansa să-și întipărească în memorie imaginea obiectului, alături de cuvântul scris și pronunțat, care îl reprezintă și care se vor alătura semnului mimico-gesticular pe care surdomuții îl cunoșteau anterior. Este vorba de folosirea INTUIȚIEI care, în final, va trebui să funcționeze în felul următor : când surdomutul vede un obiect, să intuiască imediat cuvântul care îi corespunde sau invers, când citește un cuvânt să intuiască despre ce obiect este vorba.

O limbă nu este formată doar din noțiuni concrete, care să definească obiecte sau ființe. Există foarte multe noțiuni abstracte care trebuie să fie asimilate de elevii surdomuți. Dintre acestea enumerăm însușirile ființelor și lucrurilor, modificările gramaticale pe care le iau cuvintele prin declinări, conjugări, etc. Toate acestea, și nu numai, sunt total „nepipăibile" de către surdomuți, iar profesorii trebuie să descopere cele mai variate metode pentru a-i face să le înțeleagă, să le conștientizeze și să îi obișnuiască cu utilizarea lor curentă și spontană.

În partea I-a a prezentei lucrări, metodologia optimă pentru parcurgerea acestei etape a fost prezentată în cărțile scrise de Dimitrie Rusceac, Gheorghe Atanasiu și C. P. Timofte. Aceleași metode le vom descoperii și în partea II-a, în manualele scrise de Gheorghe Atanasiu, destinate claselor a II-a, a III-a, a IV-a și a V-a, de Dimitrie Rusceac, destinate claselor a II-a, a III-a și a IV-a (?), plus în manualul de gramatică pentru clasa a IV-a, și cartea lui Ion Ciorănescu destinată claselor a II-a și a III-a.

Pe lângă manualele destinate învățării limbii, surdomuții mai au nevoie și de manuale pentru însușirea unor anumite obiecte de învățământ. Vom descoperii, în cele ce urmează, manuale de aritmetică și de religie.

https://biblioteca-digitala.ro

1.

GHEORGHE ATANASIU.

1.1.

DICȚIONAR – ABECEDAR, PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL INFERIOR AL SURDO-MUȚILOR. Partea I-a. Clasa I-a.

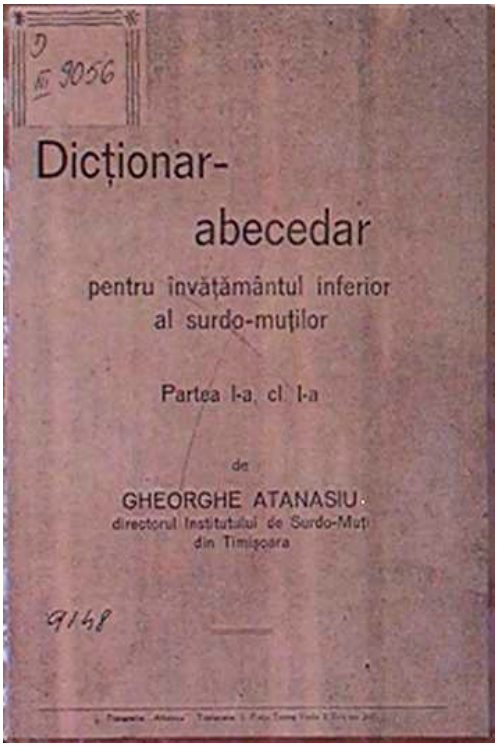

-Tipografia „Atheneu”.

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : Pe coperta cărții nu este menționat anul tipăririi însă, pe coperta IV sunt prezentate cărțile editate de autor, până în momentul apariției acestui manual. Astfel aflăm că, în acel moment apăruseră cărțile de citire destimate claselor a II-a, a III-a și a IV-a, dar nu apăruse cartea pentru clasa a V-a. De aici deducem că, deoarece ultima dintre cărțile de mai sus apăruse în anul 1933, cartea de față apăruse, cel mai devreme, la sfârșitul anului 1933. De asemenea, cartea de citire pentru clasa a V-a a apărut în anul 1938. Cum „Dicționarul-Abecedar” apăruse anterior, înseamnă că poate avea ca dată maximă a apariției, anul 1937.

O altă informație, referitoare la anul apariției, o obținem din Revista Asociației Cadrelor Didactice Medico-Pedagogice din România, Nr. 1-2/1934, pagina 135, în cadrul rubricii „Publicații românești și străine”, unde

https://biblioteca-digitala.ro

suntem informați că „Dicționarul-Abecedar” apăruse deja. Din toate acestea putem preciza că, perioada probabilă în care a apărut acest manual este ***noiembrie 1933 – ianuarie 1934.***

-Format : 22,9 x 15,5 cm.

-Volum : 34 de pagini.

-NOTĂ : Cartea se poate procura la Biblioteca Județeană Timiș.

Abecedarele pentru surdomuți nu se compară cu cele destinate auzitorilor. În primul rând, ordinea învățării diferitelor litere trebuie să se facă în paralel cu deprinderea modului de articulare a sunetului corespunzător și pentru aceasta, trebuie să se respecte posibilitățile copilului surd, care nu a vorbit niciodată, de a le pronunța. Pentru a se putea realiza acest lucru, este necesar să se respecte anumite reguli fonetice.

De-a lungul timpului, specialiștii surdologi au stabilit anumite „înșiruiri de sunete”, pe care le-au considerat ideale în procesul de demutizare al copiilor surzi. De la un specialist la altul, aceste „înșiruiri de sunete” au diferit, însă toate au respectat principiile fonetice care susțin că învățarea pronunțării unui sunet trebuie să preceadă și să ajute mecanismul de producere al sunetului următor.

După cum am văzut în lucrarea [Atanasiu-1933-a-p.121] : *„demutizarea surdo-muților are următoarele principii :*

1. *Să ne ferim de sunetele* ***„m”*** *și* ***„n”*** *predându-le mai târziu, ca elevul să nu nazalizeze și să aibă de rezultat vocea nazalizată :* [pronunțând] ***mp, mb, nt, nd, nl,*** *etc.* [în loc de p, b, t, d, l, etc.].
2. *Sunetele să-și păstreze durata posibilă, ca să nu se pronunțe* ***p-pă*** [în loc de papă]*,* ***t-tă*** [în loc de tată] *și gradul de intensitate să nu redea din* ***b-p, d-t, g-c, v-t, z-s*** *și* ***j-ș.***
3. *Mecanismul fonetic al sunetelor să fie pentru surdo-muți ca ușurință și deprindere, cu exerciții continue de articulație, intensitate și sonoritate.”*

La pagina 122 a aceleiași lucrări, Gheorghe Atanasiu recomandă următoarea ordine de succesiune pentru demutizarea surdomuților : ***(p,t,a), (f, v, o), (b, d, u), (c,e), (l,s,ț,i), (m,n), (g), (ș,j), (h), (â), (r), (ghe,ghi,che, chi,ci,ce,gi,ge), (diftongii vocali), (diftongii consonali).***

În abecedarul pe care îl prezentăm acum, Gheorghe Atanasiu păstrează, în linii mari, această succesiune, dar efectuează și unele mici modificări. Astfel, a rezultat ordinea următoare :

https://biblioteca-digitala.ro

p, a, t, f, o, v, b, u, d, c, e, l, s, t, i, m, z, n, ă, g, ș, j, h, ghe, ghi, che, chi, ci, ce, gi, ge, â, r, (diftongii vocali), (diftongii consonali).

După cum am văzut în „Cursul...” lui M. Ionescu [Ionescu-1922], după învățarea pronunțării primelor sunete, acesta trecea la pronunțarea unor silabe care nu aveau niciun înțeles și abia târziu, se trecea la pronunțarea unor cuvinte. Era metoda „silabiștilor”, la care se renunțase între timp.

La data apariției prezentei cărți, una din regulile de bază, susținută de mulți surdologi, era aceea ca de la primele sunete învățate de surdomuți să se formeze cuvinte simple, de una sau două silabe, pe care elevii să le pronunțe, dar să le și înțeleagă sensul cu ajutorul intuiției. Pentru aceasta, copiilor surdomuți trebuie să li se arate planșe cu imaginile corespunzătoare fiecărui cuvânt. Cartea de față nu cuprinde nicio imagine. Tipărirea acestora ar fi adus costuri suplimentare, necesare pentru plata desenatorului și a cheltuielilor tipografice. Într-o perioadă în care autoritățile competente nu încurajau scrierea și editarea literaturii surdologice, iar autorul trebuia să-și găsească singur sursele de finanțare, înțelegem că Gheorghe Atanasiu a fost obligat să aleagă între două alternative, sau cartea să nu apară deloc, sau să apară fără imagini. A ales „răul cel mai mic”, adică a renunțat la imagini dar, în preambulul cărții îi sfătuiește pe toți profesorii, ce vor folosi acest „Dicționar-Abecedar”, să-și pregătească din timp planșe cu respectivele imagini pentru a putea fi utilizate la fiecare cuvânt nou învățat. Aceste planșe cu imagini trebuie folosite pe tot parcursul procesului de demutizare, ele făcând legătura logică între cuvântul rostit și noțiunea pe care o reprezintă.

Manualul este dedicat clasei I-a și este împărțit în mai multe secțiuni, sau părți, fiecare urmărind atingerea unui anumit obiectiv. Prima secțiune (pag. 1–11), este destinată învățării pronunțării sunetelor, în ordinea arătată mai sus, de la sunetul ***„p”*** și până la ***„r”.*** Odată cu învățarea pronunției se învață și scrierea respectivei litere (inițial doar litera mică „de mână”). În acest fel, elevul surdomut va face, imediat, legătura între litera scrisă și pronunția care îi corespunde.

După învățarea primelor două sunete (***„p”*** și ***„a”***), se învață pronunțarea silabei ***„pa”***. Este unica silabă, utilizată în manual, care nu are înțeles (în acea perioadă „pa” nu avea corespondent în actuala formulă de salut). Ea a fost folosită de autor doar ca o treaptă premergătoare pentru pronunțarea primului cuvânt, ***„apa”***. Din acest moment, la fiecare sunet nou articulat, se vor învăța și unul sau două cuvinte noi. Toate acestea trebuiau

https://biblioteca-digitala.ro

pronunțate, înțelese și scrise pe tablă și în caiete, folosind literele mici „de mână". Odată cu învățarea vocalei ***„ă"***, se reiau o parte din cuvintele învățate inițial cu „a" la final și acum elevii sunt deprinși să le utilizeze cu „ă" la final. Exemple : apa-apă, fata-fată, soba-sobă, etc. Este primul exemplu de utilizare a unor cuvinte în două variante gramaticale. Chiar dacă elevii surdomuți încă nu înțeleg rostul utilizării fiecăreia din variante, ei vor conștientiza că ele există.

Gheorghe Atanasiu nu susține învățarea unui număr prea mare de cuvinte, ci susține că, cel mai important lucru este ca, puținele cuvinte știute să fie folosite de elevii surdomuți în vorbirea de fiecare zi.

După parcurgerea primei secțiuni, autorul propune recapitularea tuturor sunetelor și cuvintelor învățate (pag. 11-13). Scopul pe care și-l propune este ca, pe lângă perfecționarea pronunției și întărirea intuiției, să învețe și literele mici „de tipar", alături de cele „de mână". Din acest moment, elevii surdomuți vor putea să citească cuvintele tipărite, nu numai cele scrise de ei. O altă noutate a acestei a doua secțiuni este folosirea primelor propoziții simple : ***„bea apă", „fata coase", „mama spală", „chip frumos",*** etc. Se aplică astfel teoria expusă de Gheorghe Atanasiu în „Învățământul surdo-muților" (pag. 127) că : *„învățarea elevilor de a pronunța mici propozițiuni și mai mult, de-a le putea forma și întrebuința pentru nevoile lor zilnice, se face pe neobservate, obișnuindu-se progresiv".*

Cea de a treia secțiune este denumită „Repetire" (pag. 14-17) și are ca scop crearea unei pronunții curate și ritmice, perfecționarea citirii și a scrierii, care să se adauge deprinderii de a folosi propozițiile învățate în interesul nevoilor zilnice.

Acum se trece la pronunțarea „diftongilor vocali" (pag. 18-19) : ***„oa", „ea", „ai", „oi", „ui", „ei", „au", „ou", „eu", „ia", „io", „iu", „ie", „ouă", „aie", „eaua",*** dar și a legăturilor dintre anumite consoane cu unele vocale : ***„ți", „ni", „ri", „ști", „cio", „ciu", „cea", „gea".*** Cu această ocazie se învață și o serie de cuvinte care conțin respectivele grupuri de sunete și se formează cu ele noi propoziții.

„Diftongii consonali" (pag. 20) a căror pronunție este învățată sunt : ***„pr", „fr", „br", „cr", „tr", „dr", „gr", „nc", „ng", „pt", „pl", „fl", „cl", „gl", „pc", „st", „sc", „rc".*** Și cu aceste grupuri de consoane se formează și se învață cuvinte noi.

Din punctul de vedere al scris-cititului, până în acest moment elevii au fost învățați să utilizeze doar literele mici, „de mână" și „de tipar". Începând din această fază a studiului (pag. 21) se necesită efectuarea

https://biblioteca-digitala.ro

exercițiilor de scriere, în paralel cu cele de dicție, la care să se utilizeze atât literele mici, cât și cele mari. Pentru ca elevii surzi să se obișnuiască cu folosirea corectă a expresiilor învățate, se insistă pe repetarea, prin scris și prin citire, a unei serii de propoziții simple formate din două – trei cuvinte, ocazie cu care se îmbogățește vocabularul cu noi cuvinte.

Cum printre cuvintele învățate anterior au existat și o serie de numerale, este momentul ca, la pagina 25, să se repete toate numerele de la 1 (unu) la 10 (zece), ocazie cu care elevilor li se predă scrierea cifrelor, alături de denumirea numerelor respective.

Este momentul de a se insista asupra conversațiilor uzuale, axate pe diferite tematici, sau pe răspunsul la diferite întrebări. Propozițiile simple care se repetă cu elevii încep prin a răspunde la întrebarea : *„Ce face ...* (o anumită persoană)*?”* și elevii trebuie să formuleze o propoziție corectă din care să reiasă că, respectiva persoană *„deschide ușa”, „scrie la tablă”,* etc. În continuare, elevii sunt îndrumați să înțeleagă diferite comenzi ca : *„Vino aici!”, „Stai jos!”,* etc. și să le folosească în mod curent.

Se fac primele tentative de înțelegere a diferenței dintre genul masculin și feminin, prin punerea întrebărilor : *„Ce este aceasta?”* și *„Ce este acesta?”.* Elevii vor trebui să răspundă că : *„Aceasta este fată (gură, masă, etc.)”*, la prima întrebare, respectiv : *„Acesta este băiat (picior, pod, etc.)”*, la a doua întrebare.

Un alt gen de întrebări, cu care elevii surdomuți vor trebui să se obișnuiască, sunt cele care solicită să se precizeze locul anumitor ființe sau lucruri. Întrebarea pusă se formulează astfel : *„Unde este ...* (un anumit lucru)*?”.* Răspunsul va trebui să fie diferențiat în funcție de apropierea sau depărtarea respectivului obiect : *„aici”* sau *„acolo”.* De exemplu : „guma este aici”, sau „Soba este acolo”.

O altă preocupare, se axează pe descrierea unor însușiri ale obiectelor sau ființelor. Aceasta se face răspunzând la întrebarea : *„Cum este ...?”.* Răspunsurile pot să se refere la culoare (alb-albă, negru-neagră, etc.), sau la alte însușiri (bun-bună, rău-rea, înalt-înaltă, etc.). De exemplu : „Iarba este verde”, „Câinele este rău”, „Ileana este frumoasă”, etc.

Ultimele exerciții propuse de autor se referă la utilizarea verbului „a avea” la persoana I-a singular : „Eu am haină”, Eu am ciorapi”, etc.

Specialiștii surdologi care parcurg, împreună cu elevii surdomuți, aceste etape didactice, trebuie să țină seama de recomandările făcute de Gheorghe Atanasiu în lucrarea „Învățământul surdo-muților”, la capitolul „Propoziţiuni” (pag. 127), din care aflăm că greutățile pronunțării și

https://biblioteca-digitala.ro

utilizării propozițiilor, după încheierea cu bine a „fonetizării sunetelor”, constă în :

-instituirea unui ritm de pronunție.

-stabilirea pauzelor între cuvinte.

-insistarea asupra accentuărilor corecte.

-combinarea conștientă a cuvintelor unei propoziții.

-realizarea corectă a procesului mental ce însoțește alcătuirea propozițiilor și care ajută la alegerea cuvintelor, ce se completează ca înțeles și au un rol bine determinat.

Pentru depășirea acestor greutăți, este necesară multă insistență, din partea profesorilor, realizarea unor automatisme în utilizarea mecanică, dar și conștientă, a propozițiilor simple. Acestea vor aduce cu timpul, deprinderea mentală de a-și exprima dorințe cu ajutorul propozițiilor.

Pe parcursul întregului „Dicționar-Abecedar”, elevilor surdomuți li s-au oferit, pentru pronunțare și cunoaștere, un număr de 240 de cuvinte. Dintre acestea avem : 148 substantive comune, 11 substantive proprii, 33 de verbe, 16 adjective, 10 pronume, 9 adverbe, 10 numerale, o prepoziție, o conjuncție și o silabă fără sens. Se înțelege că elevii surdomuți vor reține doar o parte dintre acestea, însă este de dorit ca acele cuvinte pe care ei le rețin, să poată fi utilizate, în propoziții simple, în viața de zi cu zi.

1.2.

„SĂ CETIM”. CARTE DE CETIRE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL INFERIOR AL SURDO-MUȚILOR. Partea II-a. Clasa II-a.

-Tipografia „Victoria”

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1931 (Conform informației date de „Revista Cadrelor Didactice Medico-Pedagogice din România” și a revistei „Lumea noastră).

-Format : 20,6 x 12,7 cm.

-Volum : 32 de pagini.

-NOTĂ : Cartea se poate procure la Biblioteca Județeană Timiș.

https://biblioteca-digitala.ro

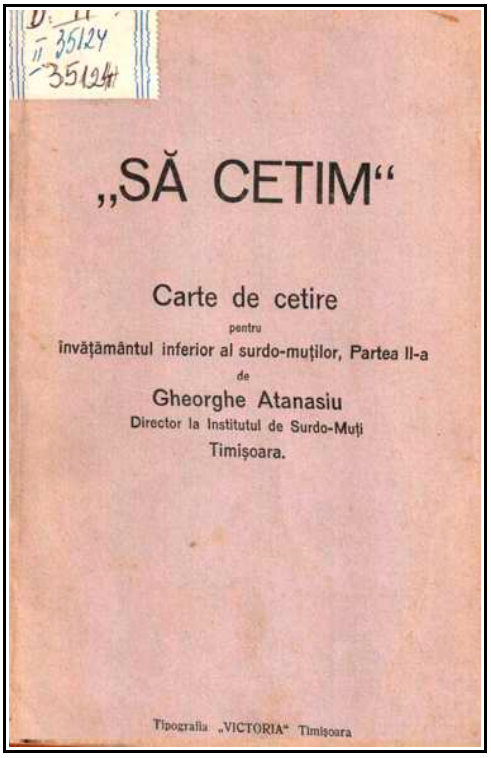

Această carte de citire este ***PRIMUL MANUAL ȘCOLAR DESTINAT ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PENTRU SURDOMUȚI APĂRUT ÎN ROMÂNIA.***

Cum la începutul clasei a II-a, elevii surdomuți reușiseră să depășeas-că doar cursul de demutizare, desfășurat în clasa I-a, în acest moment ei nu pot fi puși în fața unui text pe care să-l citească și să-l înțeleagă. Pentru a ajunge la acest stadiu era necesar parcurgerea unei etape intermediare și anume aceea de a continua întrebările și răspunsurile începute în clasa I-a.

Astfel, pentru luna **octombrie** se propun următoarele întrebări legate de **corpul omenesc** :

-*„Ce este acesta?”, „Ce este aceasta?”*- cu scopul de a-i deprinde pe elevii surdomuți cu diferențele de gen *(Acesta este cap; Aceasta este ureche; etc.).*

-*„Cum este?”*- pentru a crea obișnuința de a însoți substantivele cu adjectivele corespunzătoare *(Dintele este alb).*

-*„Ce ai tu?”, „Ce am eu?”, „Ce are el (ea)?”*- cu scopul de a utiliza diferitele forme ale verbului „a avea” (eu am, tu ai, el are, ea are).

-*„Câți (câte) .....ai tu?”*- pentru a obișnui elevii să utilizeze diferite numerale *(Eu am un nas; o gură; doi ochi; etc.).*

-*„Ce faci tu cu...?”*- elevii vor face legătura dintre diferite organe ale corpului și utilizarea lor *(Cu gura eu mănânc).*

-*„Care este ... drept (stâng)?”*- cu scopul de a-i învăța noțiunile de dreapta și stânga.

Din diferitele răspunsuri pe care elevii au învățat să le dea la aceste întrebări, la sfârșitul lunii octombrie autorul a întocmit un text întitulat „Corpul meu” (7 rânduri) și elevii vor putea să-l citească fără a mai fi necesar să utilizeze metoda „întrebări-răspunsuri”.

https://biblioteca-digitala.ro

Pentru luna **noiembrie** se propune învățarea obiectelor de **îmbrăcăminte și încălțăminte**. Se pun întrebări asemănătoare, ca și în luna precedentă, dar referitoare la haine. Și pe acestea, elevii surdomuți trebuie să le separe după gen și să le atașeze diferite adjective. La fel ca în luna precedentă și la sfârșitul lunii noiembrie s-a întocmit un text, destinat citirii, întitulat „Îmbrăcămintea mea" (5 rânduri), în care se folosesc diferite propoziții ale elevilor, care fuseseră utilizate ca răspunsuri la întrebări.

În luna **decembrie** se propune tema „**sala de clasă, rechizite, activitățile din clasă"**. Se utilizează același procedeu. Se pun întrebări și elevii răspund. Apar și întrebări noi *(„Unde este ... ?")* , la care elevii trebuie să răspundă cu : *sus, jos, pe masă, pe bancă, pe perete,* etc. Și la finele lunii decembrie noțiunile învățate se reunesc într-un text destinat citirii și întitulat „Clasa noastră" (11 rânduri).

Luna **ianuarie** este destinată **„casei părintești, bucătăria, curtea, etc.".** Cu această ocazie se acordă atenție cunoașterii mâncărurilor și băuturilor. În întrebările ce se pun, elevii surdomuți trebuie să le identifice și să le descrie (dulce, sărat, acru, ce culoare au, cum sunt preparate, etc.). Textul „La masă" (7 rânduri) încheie și această lună.

În **februarie** manualul se axează pe denumirea **„persoanelor existente în jurul elevilor"** (profesori, membrii ai familiei), pe precizarea vârstei acestora și denumirea localității de domiciliu. La acestea se atașează textul „Casa mea" (5 rânduri).

„Animalele domestice și sălbatice" fac obiectul lunii **martie**. De data aceasta, considerându-se că elevii au avansat, se propune câte un text de 3-5 rânduri pentru cal, vacă, boi, câine, pisică, păsările de curte, animalele din pădure, rândunică, vrabie, cioară. Abia după parcurgerea fiecărui text urmează a se pune elevilor unele întrebări.

La fel se procedează și în **aprilie**, când sunt propuse texte scurte despre curtea casei, **„pomii din curte**, **fructe, grădina**, **legume",** activitățile din grădină, la câmp, la vie, despre fiecare **anotimp**.

Luna **mai** este destimată **„noțiunilor despre industrie, comerț, transporturi".** Se începe cu studierea timpului. Cu ajutorul textelor scurte (4-5 rânduri), se studiază ceasul; orele; ziua și noaptea; săptămâna, luna și anul; cerul, soarele, luna și stelele. Se continuă cu diferitele tipuri de magazine (băcănie, brutărie, măcelărie, librărie), cu instituții (la moară, fabrica), dar și utilaje de transport (căruță, tren, vapor).

În ultima lună a anului școlar, **iunie**, se fac **recapitulări**. Pentru aceasta se propun texte, destinate citirii, cu un volum de 8-9 rânduri, în care

https://biblioteca-digitala.ro

se reiau temele studiate pe parcursul anului școlar.

1.3.

„SĂ CETIM MAI DEPARTE”. CARTE DE CETIRE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL INFERIOR AL SURDO-MUȚILOR. Partea III-a – Clasa III-a.

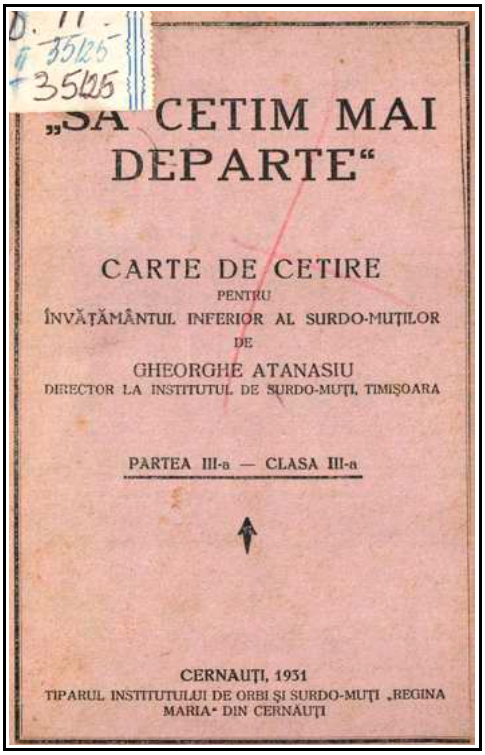

-Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria”.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1931.

-Format : 20 x 12,8 cm.

-Volum : 54 de pagini.

-NOTĂ : Poate fi procurată la Biblioteca Județeană Timiș.

Cartea de citire destinată clasei a III-a păstrează o structură asemănătoare cu cea din clasa a II-a. Materia este împărțită tot pe luni calendaristice și în fiecare lună se propun, pentru studiu, aceleași teme ca și în clasa II-a. Acum însă, nu ne mai mulțumim cu enunțuri simple, care aveau scopul doar de a denumi obiectul respectiv, ci se pretind descrieri mai amănunțite.

Astfel, pentru luna **octombrie,** la tema **„Corpul omenesc”,** întâlnim următoarele diferențe :

Dacă în clasa II-a propozițiile aveau forma : *„Acesta este cap; Aceasta este fața; ...; Fața este albă; etc.”,* în clasa III-a întâlnim texte scurte, la început de 2...7 rânduri, care se referă la „capul meu”, „ochii mei”, etc. , în care se fac diferite precizări. Întâlnim fraze referitoare la forma capului, la lungimea părului (la băieți și la fete), la modalitățile de curățire, la folosirea batistei, la dimensiunile corporale (gras, slab), etc. Din toate aceste lecturi se extrag scurte conjugări ale unor verbe și totalitatea pronumelor personale.

Același procedeu se aplică și în luna **noiembrie** (tema

https://biblioteca-digitala.ro

„îmbrăcăminte-încălțăminte”). Textele destinate citirii se referă la cei care le confecționează : „croitor”, „croitoreasă”, „cismar”, care sunt componentele fiecărui obiect de îmbrăcăminte (câte buzunare, cum sunt amplasate, faptul că hainele ne apără de frig, costul hainelor, lungimea mânecilor, poziționarea nasturilor, etc. În continuare se propun texte referitoare la conversațiile care se poartă cu croitorul, croitoreasa, cismarul și blănarul, în scopul de a-i obișnui pe copiii surdomuți să poarte o discuție liberă în limbajul auditiv. Și de data aceasta, se reiau câteva verbe care se conjugă la timpul prezent.

Tema **„sălii de clasă”** este destinată tot lunii **decembrie**. Și aici textele au un volum de 3...8 rânduri, dar se axează separat pe elemente care, în clasa II-a, erau doar denumite. Dulapul, scaunul, masa, soba și lada sunt descrise amănunțit. Aflăm dacă sunt înalte, ce culoare au, la ce folosesc, ce se găsește în dulap, câte picioare are, etc. Activitatea din clasă, ateliere sau curte sunt și ele descrise în amănunt. Un element nou, este introducerea unor elemente de educație morală în bucata *„Cum suntem noi?”*. Cu acest prilej elevii sunt îndemnați să fie prieteni, iubitori, ascultători, silitori, să se ajute și să nu fie dușmănoși, obraznici, certăreți. Nu sunt uitate nici scurtele exerciții gramaticale. În această lună, pe lângă conjugarea unor verbe se fac și exerciții referitoare la posesie (al meu, al tău, etc.).

Luna **ianuarie** este destinată **„casei părintești”.** Autorul ne oferă texte scurte care dezvoltă noțiunile învățate în clasa a II-a. Acestea se referă la activitățile desfășurate de bucătărese pentru prepararea hranei; descrierea tacâmurilor și întrebuințarea lor; orele la care se servesc mesele și din ce se compun; ce este și ce găsim în bucătărie, sufragerie și dormitor; etc. Odată cu citirea și discutarea textelor, se extrag unele verbe care se conjugă la timpul prezent.

„Familia și persoanele apropiate” sunt destinate lunii **februarie.** Textele destinate mamei, tatălui, fratelui, surorii, bunicilor, dar și activităților petrecute în grup, se referă la numele fiecăruia, muncile desfășurate de ei, importanța fiecăruia în cadrul familiei, dragostea dintre membrii familiei, învățămintele primite, etc. Pe lângă aceste descrieri, se observă tendința autorului de a-i obișnui treptat pe copiii surdomuți cu folosirea propozițiilor mai ample și complexe. Dacă în luna octombrie a clasei a II-a întâlneam propoziții de tipul : *„Ochii mei sunt roșii; Tata are mustăți; etc.”*, acum avem de a face cu propoziții de tipul : *„Eu ascult de mama și nu o supăr niciodată; Sora mea este harnică și mama o iubește foarte mult; etc.”*.

Luna **martie** este destinată, și în clasa a III-a, **„animalelor”**.

https://biblioteca-digitala.ro

Textele referitoare calului, vacii, câinelui, pisicii sau boului sunt mai complexe și ne informează despre numărul picioarelor, ochilor, urechilor, a faptului că au copite, ce mănâncă și la ce sunt folosite. Tot așa sunt studiate și alte animale domestice, despre care nu s-a studiat în clasa a II-a. Acestea sunt porcul, oaia, capra, găina, cocoșul, gâsca și curca. Sau animale sălbatice ca lupul, vulpea, iepurele și ursul.

Textele lunii **aprilie**, destinate **„pomilor și legumelor”** depășesc zece rânduri, unele atingând chiar douăzeci de rânduri („Fasolea și varza”), iar propozițiile sunt tot mai ample *(„Căpățâna de varză este alcătuită din foi groase, late și încrețite”).* Tot în această lună s-au pregătit texte pentru fiecare **anotimp**.

În luna **mai** se reia studiul **„ceasornicului; a zilei și nopții; săptămânii, lunii și anului; a cerului cu soarele, luna și stelele; a fenomenelor atmosferice”.** Acestea, dar și textele referitoere la **„comerț și mijloacele de trensport”** sunt, și ele, mult mai dezvoltate. De exemplu, în textul „La moară” se explică modul de funcționare al morii, aducțiunea apei, modul de învârtire al pietrei, locul în care se toarnă grâul și pe unde curge făina. În acest fel sunt compuse și celelalte texte.

Recapitularea finală se face în luna **iunie,** cu texte din materia întregului an școlar.

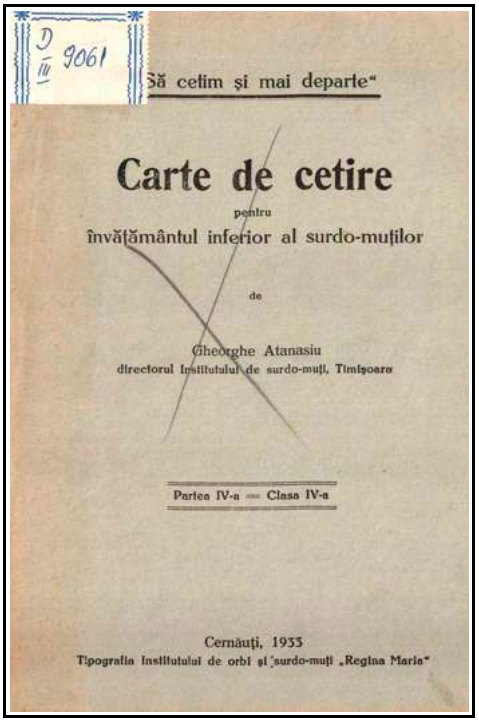

1.4.

„SĂ CETIM ȘI MAI DEPARTE”. CARTE DE CETIRE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL INFERIOR AL SURDO-MUȚILOR. Partea IV-a. Clasa IV-a.

-Tipografia Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria”.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1933.

-Format : 22,7 x 15,8 cm.

-Volum : VI+124 de pagini.

https://biblioteca-digitala.ro

-NOTĂ : Cartea se poate procura la Biblioteca Județeană Timiș.

Manualul propriu-zis este prefațat de autor cu „Câteva cuvinte”, pe care le găsim la paginile III...V. Prin interme-diul acestora ni se oferă anumite indicații metodice și explicații despre modul în care a fost structurat manualul. Ni se precizează că s-a folosit același *„material de vorbire”*, dezvoltat de-a lungul parcurgerii fiecărui an de studiu. În actualul manual, destinat clasei a IV-a, *„partea gramaticală a vorbirii se intensifică”.* Se înmulțesc *„exercițiile gramaticale”* și se urmărește *„să obișnuiască vorbirea, fără să memoreze regulile gramaticale și numai prin vorbirea ocazională, prin exerciții concrete gramaticale și cu material de vorbire cules din jurul și activitatea lor zilnică”.*

„Materialul de vorbire” este același ca și în clasele a II-a și a III-a, dar mult mai dezvoltat. Împărțirea lui pe luni calendaristice este, și ea, respectată, ca în anii precedenți.

Autorul sfătuiește profesorii să nu se grăbească. *„Fiecare cuvânt trebuie explicat, scris și pronunțat de fiecare elev în parte”*. Se precizează că parcurgerea întregului material, cuprins în manual, nu este obligatorie. Profesorul este cel care va hotărî cât material informativ și de citire poate parcurge un anumit grup de elevi surdomuți. De asemenea, autorul stabilește anumite etape didactice : *„citirea în cor cu elevii; extragerea unor întrebări din fiecare propoziție; scrierea, de către elevi, a propoziției pe tablă; corectarea, de către elevi, a textului scris pe tablă; scrierea propoziției în caiete”.* Rolul profesorului este de a-i dirija pe elevi.

Îmbogățirea materialului reiese din mărimea textelor destinate citirii, care acum ajung în mod curent să fie în jurul a douăzeci de rânduri, dar și din sporirea numărului de pagini alocat temelor lunare, care acum este între douăsprezece și șaptesprezece pagini. Vocabularul elevilor surdomuți este, și el, îmbogățit prin evoluția cunoștințelor din temele respective. Astfel, s-au introdus texte cu noțiuni noi : *„Scheletul omenesc”, „Mușchii corpului omenesc”, „Părțile din lăuntrul corpului omenesc”* (octombrie); caracterizări și comparații mai evoluate referitoare la încălțăminte și îmbrăcăminte, care fac referiri la aspect, pipăit, comoditatea purtării și întreținerii acestora (noiembrie); superioritatea unor rechizite față de altele, importanța caietelor și a manualelor, posesia diferitelor obiecte (decembrie); sporirea numărului de obiecte destinate bucătăriei și sufrageriei, folosirea lor, prepararea hranei și consumarea ei, gustul fiecărei mâncări (ianuarie); caracterizări ale membrilor familiei, comparații între ei; descrieri amănunțite ale casei părintești, a satului natal și a orașului în care învață, care se referă la anumite detalii trecute anterior cu vederea (februarie); sporirea numărului

https://biblioteca-digitala.ro

de animale domestice şi sălbatice, a păsărilor din curte şi a celorlalte din pădure, cu ce se hrănesc, la ce folosesc, unde se adăpostesc, cum le îngrijeşte omul pe cele din gospodăria sa, peşti şi animale exotice (martie); toţi copacii din pădure şi toţi pomii din grădina şi livada omului, legumele, fructele, cerealele şi celelalte plante utilizate în gospodărie, cultivarea lor, lucrările din ţarină şi vie, prepararea hranei din acestea, conservarea alimentelor (aprilie); citirea ceasornicului precizând orele şi fracţiunile acesteia, activităţile edilitare din localităţi, activitatea primăriilor, descrierea diferitelor magazine şi a mărfurilor existente în ele, activitatea diferiţilor meseriaşi şi funcţionari, importanţa lor, fabricile cu scopul şi importanţa pe care o au (mai). Întâlnim o tot mai mare predilecţie pentru folosirea dialogurilor în textele destinate citirii. Scopul urmărit este acela de a crea priceperea şi deprinderea elevilor surdomuţi de a utiliza conversaţia prin folosirea limbajului oral.

Textele destinate îmbogăţirii cunoştinţelor sunt intercalate cu unele destinate formării unor deprinderi morale-igienico-sanitare. Întâlnim *„Fetiţa murdară”, „Sunt curat* -poezie-*”, „Uitaţi-vă la pisicuţă”, „Cum îngrijesc de corpul meu”, „Cum îngrijesc de sănătatea mea”* (octombrie).

Educaţia estetică a elevilor surdomuţi se face şi prin intercalarea unor **poezii** : *„Sunt curat”, „Zile de toamnă”* (octombrie), *„Săniuţa”* (decembrie), *„Mama”* (februarie), *„Ce fac animalele?”* (martie), *„Timp de primăvară”* (aprilie), *„Purtarea şcolarilor* -poezie morală-*”, „Ţara mea* -poezie patriotică-*”* (mai).

Exerciţiile gramaticale se înmulţesc şi se diversifică. La fiecare lecţie se face trecerea substantivelor de la singular la plural, de la masculin la feminin, de la nearticulat la articulat. La rândul lor, verbele extrase din textele citite se conjugă la trecut, prezent şi viitor. Pentru a impulsiona evoluţia vorbirii surdomuţuilor, conjugarea unor verbe se face prin însoţirea acestora, pe lângă pronume şi de un al treilea element *(Eu merg încet, Tu mergi repede, El merge acasă)*. Alte exerciţii cer elevilor să înlocuiască cuvântul lipsă dintr-o propoziţie sau să folosească pronumele posesiv prin formarea unor propoziţii *(Capul meu este rotund, Capul tău este mare, Capul său este mic; Fruntea mea este lată, Fruntre ta este mică, Fruntea sa are un cucui)*.

Unul din exerciţiile întâlnite foarte des este acela de a răspunde la întrebările ***„Cum este ... ?”*** şi ***„Cum sunt ... ?”***. Indiferent de tema studiată în luna respectivă, aceste întrebări îşi găsesc întrebuinţarea : *„Urechea este mică”, „Buzele sunt roşii”* (octombrie), *„Ciorapul este rupt”, „Pălăriile sunt ieftine”* (noiembrie), *„Creioanele sunt rotunde”, „Băncile sunt lungi”*

https://biblioteca-digitala.ro

(decembrie), *„Carnea este fiartă”, „Plapomele sunt călduroase”* (ianuarie), *„Bunicul este bătrân”, „Fetele sunt vesele”* (februarie), *„Păunul este mândru”, „Boii sunt puternici”* (martie), *„Stejarul este tare”, „Cireşele sunt gustoase”* (aprilie), *„Automobilul este rapid”, „Tramvaiele sunt zgomotoase”* (mai).

Nu sunt uitate nici diferite expresii curente ca: ***„până ce...”, „la ce...”, „de ce...”, „prin ce...”, „pentru ce...”, „din ce...”.*** Ele se explică şi se folosesc în propoziţii. La fel se procedează cu noţiunile ***„mulţi”, puţini”, „mai mult(ţi)”, „mai puţin(i)”.***

Începând cu luna noiembrie se introduc exerciţiile bazate pe întrebările : ***„Ce faci tu astăzi?”, „Ce ai făcut tu ieri?”*** şi ***„Ce vei face tu mâine?”.*** În funcţie de tematica studiată în luna respectivă, elevii răspund : *„Mă incalţ cu ghetele”, „Am cusut cămaşa”, „Voi lucra în atelier”* (noiembrie), *„Eu desenez pe caiet”, „Eu am citit din carte”, „Eu voi învăţa la geografie”* (decembrie), *„Eu beau apă”, „Eu am mâncat mere”, „Eu voi fierbe ouă”* (ianuarie), *„Eu ajut pe mama”, „Eu am aruncat cu piatra”, „Eu voi merge acasă”* (februarie), *„Eu înjug boii”, „Eu m-am încălecat pe cal”, „Eu voi cânta la fluier”* (martie), *„Eu ar în grădină”, „Eu am tăiat buruienile”, „Eu voi aduna merele”* (aprilie).

Tot în luna noiembrie se propune studierea expresiilor negative. La început se foloseşte doar negaţia ***„nu”*** *(„Eu nu mă îmbrac”, „Tu nu te îmbraci”, „El nu se îmbracă”)*. Apoi elevii surdomuţi învaţă şi a doua negaţie ***„nimic”***, pe care încep să o folosească *(„Nu am nimic”, „Nu am făcut nimic”, „Nu voi mânca nimic”).* În final se foloseşte şi negaţia ***„nici”*** *(Nu am nici mere, nici pere).*

La sfârşitul fiecărei luni, manualul face o recapitulare a noilor verbe învăţate în luna respectivă. Fiecare verb este prezentat în toate formele rezultate din conjugarea lor la trecut, prezent şi viitor. Elevii puteau extrage foarte uşor forma verbului dorită de ei, prin căutarea la timpul dorit şi în dreptul pronumelui personal pe care îl doresc.

Luna iunie este destinată recapitulărilor generale. Manualul prezintă toate substantivele, adjectivele, pronumele, numeralele şi verbele întâlnite în textul manualului, însoţite de întrebările la care răspund şi de scurte propoziţii.

Pe ansamblu, intercalând textele de dobândire a cunoştinţelor, cu exerciţiile gramaticale, cu conversaţii libere, cu texte igienico-sanitare, cu poezii, cu texte de educaţie morală şi texte patriotice, autorul a reuşit să creeze o carte de citire dinamică şi atrăgătoare.

https://biblioteca-digitala.ro

1.5.

„SĂ ÎNVĂȚĂM”. CARTE DE CITIRE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR AL SURDO-MUȚILOR. Clasa V-a.

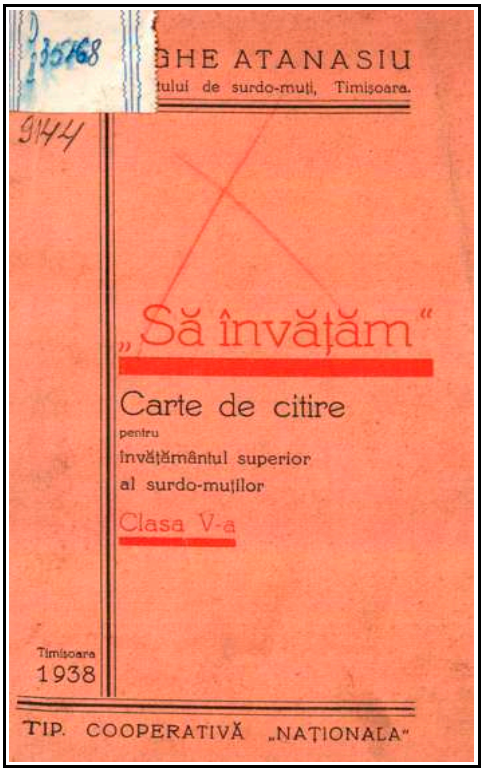

-Tipografia Librăriei Cooperativă „Națională”.

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1938.

-Format : 20,2 x 14,1 cm.

-Volum : 136 de pagini.

-NOTĂ : Cartea se poate procura la Biblioteca Județeană Timiș.

Clasa a V-a era prima din cadrul „învățământului superior al surdomuți-lor”. În mod normal, se aștepta ca în acest stadiu al educației surdomuții să stăpânească o vorbire articulată inteligibilă, o labiolectură corectă și o cunoaștere a limbii române corespunzătoare noțiunilor predate în clasele I-IV. Începând cu clasa a IV-a materiile de învățământ se diversifică, însă toate se bazează pe capacitățile enumerate anterior, fără de care nu ar fi posibilă o asimilare de noi cunoștințe.

Materialul prezentat în actuala carte de limba română nu mai este structurat pe luni calendaristice. El nu mai urmărește strict parcursul unei programe școlare. Dispunând de acest manual, fiecare profesor va putea să aleagă anumite teme din diferitele secțiuni a cărții, care să corespundă planului didactic pe care și l-a propus. Pentru a satisface acest lucru, Gheorghe Atanasiu a destinat manualul unor obiective diverse. Pe acestea le distingem din enumerarea secțiunilor :

-***„Să vorbim”*** (pag. 7-12). Secțiune destinată dezvoltării vorbirii și a capacității surdomuților de a avea o conversație liberă și normală, axată pe o anumită tematică. Pentru a ușura munca profesorilor, Gheorghe Atanasiu

https://biblioteca-digitala.ro

propune diferite tematici, întâlnite și în clasele precedente : *„La dejun”, „La amiază”, „Seara”, „În curte”, „La școală”, „La biserică”, „La primărie”, „La băcănie”, „La gară”, „Duminica”, „În tramvai”, „La cinematograf”, „Pe stradă”* și *„Ce faci tu?”.* Fiecare temă este însoțită de diferite întrebări și răspunsuri, care repetate vor reuși să creeze anumite stereotipii lingvistice. Cu ajutorul lor și cu ajutorul altor propoziții, realizate de elevi prin analogie, copiii surdomuți vor reuși să-și întocmească un bagaj frazeologic cu care să se poată descurca în diverse situații.

-***„Să citim”*** (pag. 13-28). Secțiune care oferă diferite bucăți de citire, destinate exercițiilor din clasă și studiului individual. Aceste texte aduc cu ele cuvinte și expresii noi, care îmbogățesc vocabularul elevilor.

Pentru început se propun un număr de patrusprezece texte. Volumul lor crește de la opt – nouă rânduri (la primele) și ajunge la nouăsprezece – douăzeci de rânduri (la ultimele). Conținutul acestor bucăți de citire diferă și el, urmărind realizarea unui manual dinamic și atrăgător. Uneori textele sunt pur descriptive (*„Iarăși la institut”*), altele sunt umoristice (*„Câinele și umbra lui”, „Cele două capre”*), moralizatoare (*„Mielul neascultător”, „Petru și vrabia”, „Prețul mânzului ”, „Boul și broasca”, „Cloșca și puiul ei”, „Mincinosul”, „Hoțul și merele”*), civice (*„Nu vă jucați cu focul”*), ironizarea neștiinței (*„Șoarecele și broasca”, „Gheorghe cel lacom”*), sau elogiu adus prieteniei și legăturii dintre ființe (*„Câinele credincios”*).

Partea doua a acestei secțiuni este destinată descrierii Institutului de Surdomuți din Timișoara, prezentând texte despre internat, școală, activitățile desfășurate în timpul programului, sau în timpul liber, care este programul zilnic, din ce se compune anul școlar și cum se face închiderea anului școlar. Tot aici întâlnim texte referitoare la casa părintească, lucrurile ce se găsesc în ea și ce activități desfășoară membrii familiei.

-***„Memorizare”*** (pag. 29-39). În cadrul acesteia ni se oferă poezii pe care elevii surdomuți vor trebui să le memoreze, după ce ele au fost citite și explicate, astfel încât textul lor să fie pe deplin înțeles de elevi. Memorarea poeziilor duce, cu timpul, la formarea unui simț estetic față de frumusețea textelor rimate și față de imaginile poetice.

Textele propuse pentru memorare sunt, și ele, cu diferite destinații. Întâlnim poezii patriotice (*„Imnul Național”, „Tricolorul”, „Țara mea”, „Hora unirii”*), texte religioase – rugăciuni -, colinzi (*„Cântec de stea”, „Moș Crăciun”, „Sus la poarta raiului”*), poezii de slăvire a limbii (*„Limba românească”*), poezii destinate ostașilor (*„Drum bun!”*), despre natură (*„Păserica-n timpul iernii”*), jocuri copilărești (*„Micul călăreț”*),

https://biblioteca-digitala.ro

referitoare la meseriași (*„Meșterul fierar”*), ghicitori și proverbe.

-***„Gramatică și compunere”*** (pag. 40-60). Dacă în clasele I-IV s-au făcut multe exerciții gramaticale, acum era timpul ca acestora să li se dea și un suport teoretic. Pe lângă acestea, se propun teme destinate efectuării, de către elevi, a unor compuneri. Temele propuse se referă la ființele și lucrurile învățate în anii precedenți. Acestea sunt repetate pentru-ca elevii surdomuți să-și amintească însușirile lor.

Etapa următoare ce trebuie parcursă cu elevii este ca ei să înțeleagă *„cum se scriu propozițiunile”*. Pentru a reuși acest lucru elevii surdomuți sunt informați *„ce trebuie să știm despre propozițiune”* și etapele ce trebuie parcurse pentru a ajunge la formularea unei propoziții. Elevii sunt învățați ca la început să aleagă numele unei ființe sau a unui lucru, în continuare să-și pună întrebarea „Ce face?” sau „Cum este?” respectiva ființă sau respectivul lucru. Răspunzând la întrebare se obține o propoziție. Elevii sunt învățați să scrie cu literă mare începutul propoziției și să pună punct la finalul ei.

Etapa următoare, ce este urmărită de Gheorghe Atanasiu, este parcurgerea drumului de la o propoziție simplă, la o compunere. Pentru aceasta, autorul introduce câteva faze intermediare : scrierea mai multor propoziții despre același lucru sau despre aceași ființă; scrierea unor propoziții despre relația existentă între lucrul sau ființa aflată în studiu și cele din jur; reunirea tuturor propozițiilor într-un text cumulativ.

Pe parcursul studiului, elevii sunt instruiți asupre cuvintelor, silabelor, sunetelor și literelor folosite. Scopul acestor studii este de a pregăti elevii pentru înțelegerea faptului că există vocale și consoane (referitor la sunete și litere), sau că fiecare cuvânt are un rol gramatical diferit în cadrul propoziției. În felul acesta se ajunge la studierea *subiectului* și *predicatului,* iar odată cu aceasta află la ce întrebări răspund fiecare.

Tot în această secțiune se studiază scrierea cu â din a, sau cu î din i, folosirea corectă a virgulei și punctului.

-***„Exerciții intuitive”*** (pag. 61-82). Această secțiune cuprinde o serie de texte, destinate cititului, referitoare la lumea înconjurătoare a copiilor surdomuți. Gheorghe Atanasiu oferă un număr de 53 de texte. Odată cu citirea acestora, profesorul trebuie să utilizeze imagini revelatoare, care să aibă legătură cu textul studiat. De asemenea, profesorul va trebui să se convingă de faptul că fiecare elev surdomut s-a edificat complet cu noțiunile desprinse din text, a reținut și înțeles cuvintele, le pronunță corect și poate discuta liber pe marginea textului citit.

https://biblioteca-digitala.ro

-***„Istoria”*** (pag. 83-98). Este o secțiune care are un dublu scop. În primul rând, textele sunt destinate exercițiilor de citire, iar conținutul lor are rolul de a întării sentimentele patriotice ale elevilor surdomuți. În al doilea rând, în clasa a V-a elevii trebuie să obțină diferite cunoștințe referitoare la trecutul poporului nostru. Pentru aceasta elevilor li se oferă un număr de 17 texte istorice din perioada feudală a istoriei românilor.

-***„Geografie”*** (pag. 99-130). Noțiunile geografice pe care autorul le gândește a fi corespunzătoare clasei a V-a, din școlile de surdomuți, se referă la cunoașterea punctelor cardinale, ce este un sat, o comună, un oraș, o plasă (subdiviziune administrativă inferioară județelor), un județ și care este capitala unui județ. Se oferă informații despre populația care locuiește într-un județ, ce se produce în cadrul județului, cine îl conduce și informații despre harta județului.

În final elevii surdomuți sunt obișnuiți să răspundă la întrebări despre satul, comuna și județul din care provin, să deseneze casa părintească, curtea și grădina ei, să deseneze școala din satul lor, biserica din sat și chiar să facă o mică hartă a satului lor. Toate acestea trebuiesc însoțite cu o scurtă descriere, scrisă pe baza regulilor învățate despre compuneri.

https://biblioteca-digitala.ro

2.

FRANCISC KLAMPFER

și

ADALBERT ZSUTTY

Conform informațiilor oferite de [Moldovan-2010].

Francisc Klampfer

din [Moldovan-2010-b]

Adalbert Zsutty

din [Moldovan-2010-b]

Nu se cunosc multe date biografice referitoare la autori, decât cele legate de activitatea lor didactică. Se știe că **Francisc Klampfer** și **Adalbert Zsutty** au absolvit Academia de Pedagogie Terapeutică din Budapesta și în anul 1910 s-au angajat, ca profesori specialiști, la Institutul de Surdomuți

https://biblioteca-digitala.ro

din Timișoara. În perioada Primului Război Mondial au participat, ca rezerviști, pe diferitele teatre de luptă. După terminarea războiului, s-au întors la Timișoara și au continuat activitatea în cadrul aceluiași institut. În perioada anilor '20, pe lângă obișnuita activitate de educare a elevilor surdomuți, s-au ocupat și cu perfecționarea noilor absolvenți ai Academiei Medico-Pedagogice din Cluj. Aceștia, după angajare, trebuiau să facă un an de practică, alături de un profesor cu experiență.

Începând cu anul 1931, Fr. Klampfer și Ad. Zsutty s-au alăturat noului director al institutului timișorean, Gheorghe Atanasiu, în toate proiectele întreprinse de acesta. Împreună au format un colectiv de autori de manuale școlare, au activat în cadrul Laboratorului Medico-Pedagogic și în Societatea pentru Ajutorarea Elevilor din Institut.

Autoritățile competente nu au apreciat activitatea depusă de ei și la începutul anului școlar 1933-34, un grup de patru profesori, printre care erau Fr. Klampfer și Ad. Zsutty, au fost „disponibilizați". Măsura, de un șovinism atroce, a fost aplicată fără posibilitatea înlocuirii acestora, deoarece sumele corespunzătoare salariilor lor au fost retrase din bugetul institutului. Directorul Atanasiu a fost nevoit să găsească soluții, cât de cât rezonabile, și i-a angajat ca ... necalificați (!!!), deși toți patru au continuat să-și facă munca de profesori și diriginți, ca și înainte de disponibilizare. Această situație deosebit de jenantă s-a încheiat în martie 1934, când cei patru au putut fi reîncadrați ca profesori.

Popa Ionel

din [Moldovan-2010-b]

Francisc Klamfer și Adalbert Zsutty și-au continuat munca la institutul timișorean până în vara anului 1947, când s-au pensionat după 37 de ani de la data angajării.

Cei doi autori ai manualelor școlare de aritmetică au apelat la colegul lor Popa Ionel, profesor surdomut, pentru efectuarea desenelor și imaginilor din manuale.

Popa Ionel s-a născut la 19.01.1906 în comuna Târnava din județul Arad. Tatăl său Justin era preot ortodox, iar mama sa Valeria era casnică. Surdomut din naștere. În anul 1912 a fost înscris în clasa I-a a Institutului de Surdomuți din Timișoara. După scurt timp, părinții l-au transferat la Institutului de Surdomuți din Arad. După terminarea

https://biblioteca-digitala.ro

institutului, fiind deosebit de talentat, s-a înscris și a absolvit Școala de Arte Frumoase. În anul 1930 s-a angajat la Institutul de Surdomuți din Timișoara ca profesor de desen. In paralel a organizat, cu elevii talentați, cursuri de pictură, sculptură și modelaje în lut. A fost al doilea surdomut, angajat ca profesor la institutul timișorean. Primul a fost Haag Matei care, după Primul Război Mondial și până în 1937, a condus atelierul de tâmplărie. Din anul 1937, Popa Ionel a preluat, pe lângă orele de desen, și atelierul de tâmplărie. În anul 1951, când institutul s-a trensformat în Școală Profesională Specială pentru Surdomuți, Popa Ionel a ocupat, până la pensionarea sa din anul 1968, funcția de educator.

Cărţile de aritmetică scrise de Francisc Klampfer și Adalbert Zsutty au apărut doar în formă litografiată. Cum bibliotecile, în general, acordă mai puțină atenție cărților litografiate, acestea s-au pierdut. Nu s-au găsit în nicio bibliotecă din România. Singurele informații legate de ele sunt cele oferite de Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, de revista Lumea Noastră și de Anuarele Institutului de Surdomuți din Timișoara. Pe acestea le voi prezenta în cele ce urmează.

2.1.

„CARTE DE ARITMETICĂ" PENTRU INSTITUTULE DE SURDO-MUȚI. Partea I-a pentru Clasa II-a.

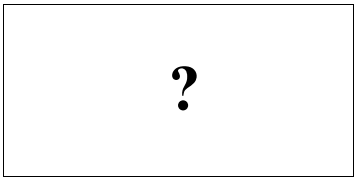

-Litografiată la Institutul de Surdomuți.

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1931.

2.2.

„CARTE DE ARITMETICĂ" PENTRU INSTITUTELE DE SURDO-MUȚI. Partea II-a pentru Clasa III-a.

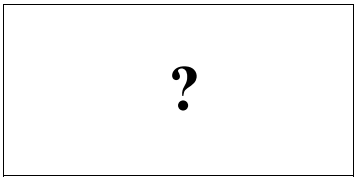

-Litografiată la Institutul de Surdomuți.

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1931.

Primele informații legate de cărțile de aritmetică, destinate claselor

https://biblioteca-digitala.ro

a II-a și a III-a le găsim în Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, nr. 2 (oct.)/1931, pagina 34. Citățm :

> *„CARTE DE ARITMETICĂ" pentru Institutele de surdo-muți întocmită de Francisc Klampfer și Adalbert Zsutty, profesori ai Institutului de surdo-muți din Timișoara. Partea I-a pentru clasa II-a. Partea II-a pentru clasa III-a. Desenurile de Ionel Popa, profesor de desemn la Institutul de surdo-muți din Timișoara.*
>
> *Salutăm cu bucurie faptul că d-nii colegi au început să publice cărți de aritmetică pentru elevii surdo-muți. Cărțile sunt litografiate; dorim însă ca să le vedem tipărite cât de curând. Inițiativa d-lor colegi merită toate laudele, căci astfel putem să punem în mâna elevilor surdo-muți manuale pe deplin reușite. Copilul surdo-mut e avizat la propriile sale eforturi individuale și la învățământul special din școală. Cărțile de aritmetică formează un reazem netăgăduit pentru elevul surdo-mut. Până acum n-au existat în România cărți de aritmetică pentru surdo-muți. Apărând manualele numite, datoria noastră este ca să-i încurajăm și să-i sprijinim pe autori în inițiativa lor. Recomandăm călduros introducerea acestor cărți în clasa a doua respective a treia de surdo-muți.*
>
> *D.R. (Dimitrie Rusceac) "*

Cealaltă revistă editată tot la Cernăuți, „Lumea Noastră", în numărul 4 (oct.)/1931, la paginile 47-48, reproduce un fragment din cartea destinată clasei a II-a, iar la pagina 50 ni se prezintă cuprinsul acesteia:

-Formarea numerelor dela 1 – 10.

-Adunarea dela 1 până la 5.

-Scăderea dela 1 până la 5.

-Adunarea până la 10.

-Scăderea până la 10.

-Exerciții repețitoare (!).

-Descompunerea cifrelor.

-Probleme.

https://biblioteca-digitala.ro

-Formarea numerelor dela 10 până la 20.

-Adunarea dela 10 până la 20.

-Scăderea cu rezultatul între 10 şi 20.

-Probleme şi exerciţii repeţitoare (!).

-Adunarea şi scăderea până la 20 cu trecerea numărului 10.

-Exerciţii repeţitoare (!).

-Scăderea numerelor cu două cifre.

-Repetiţie generală.

Cu această ocazie se mai fac aprecieri pozitive la modul în care este alcătuită cartea, atât de cei doi autori, cât şi de către desenator. Toţi trei sunt felicitaţi şi cartea este recomandată tuturor elevilor surdo-muţi.

În numărul 1-2 (ian.-feb.)/1932 al revistei „Lumea Noastră" se fac trei referiri la cărţile de aritmetică.

-La paginile 9-10, ni se oferă un fragment din Cartea de Aritmetică pentru clasa III-a. Fragmentul cuprinde exerciţii şi probleme ce au ca temă măsurarea cu metrul, adunări şi scăderi ale dimensiunilor măsurate.

-La pagina 11, a aceleiaşi reviste, domnul Dimitrie Rusceac prezintă cele două cărţi, pe care le apreciază, le laudă şi le recomandă celor competenţi.

-La pagina 16, ni se prezintă lista celor cinci manuale şcolare pentru elevii surdomuţi apărute până la momentul editării revistei (feb. 1932). Printre acestea, pe poziţiile 3 şi 4 întâlnim Cărţile de Aritmetică destinate claselor a II-a şi a III-a.

Ultima menţiune, referitoare la cele două cărţi de aritmetică, o găsim în „Anuarul Aşezământului de Asistenţă al Surdo-Muţilor din Timişoara pe anul şcolar 1931-32". În acesta, la pagina 17, la rubrica „Cărţi şi reviste" ni se precizează :

> *„S-a completat ciclul de cărţi speciale pentru învăţământul inferior dela acest aşezământ, adică dela clasa I-a şi până la clasa IV-a. Până în prezent s-a lucrat la următoarele cărţi speciale :*
>
> .....
>
> *6.Aritmetica pt. cl. II-a de A. Zsutty şi Fr. Klampfer-chapilogrf.*

https://biblioteca-digitala.ro

7.Aritmetica pt. cl. III-a de A.Zsutty şi Fr. Klampfer – chapilogrf.

.....”

Din informaţiile oferite se desprinde concluzia că ***cele două cărţi de aritmetică, scrise de Francisc Klampfer şi Adalbert Zsutty, destinate claselor a II-a şi a III-a şi care au apărut în anul 1931, reprezintă primele manuale şcolare de aritmetică, destinate şcolilor de surdomuţi, din România.***

2.3.

„CARTE DE ARITMETICĂ” PENTRU INSTITUTELE DE SURDO-MUŢI. Partea III-a pentru Clasa IV-a.

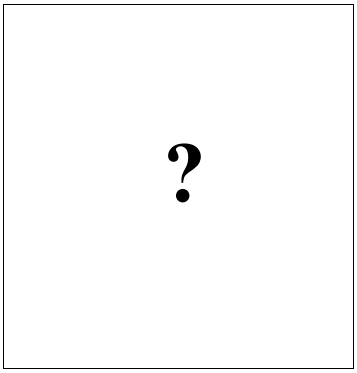

-Litografiată la Institutul de Surdomuţi.

-Localitatea : Timişoara.

-Anul : 1932.

Referitor la cartea destinată clasei a IV-a găsim mai puţine referiri.

Astfel, în Revista Asociaţiei Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, numărul 9-10 (nov.-dec.)/1932, Gheorghe Atanasiu, directorul Institutului de Surdomuţi din Timişoara, a publicat articolul *„Sistematizarea învăţământului pentru surdo-muţi”* (pag.16-19). În cadrul acestui articol, la pagina 18, întâlnim remarca :

„D-nii profesori Adalbert Zsutty şi Francisc Klampfer dela acest institut au scos anul acesta cărţi de aritmetică bine reuşite, până la clasa IV-a.”

„Anuarul Aşezământului pentru Ocrotirea Surdo-Muţilor din Timişoara pe anul şcolar 1935-36” ne mai oferă o informaţie la pagina 7. Aici în cadrul rubricii „Cărţi didactice speciale pentru învăţământul surdo-muţilor, întrebuinţate la aşezământul nostru”, la poziţia 6 găsim :

„6.Aritmetica cl. I, II, III, IV, V, VI, VII de Adalbert Zsutty şi Francisc Klampfer profesori la Aşezământul de Surdo-Muţi, Timişoara (manuscris)”.

https://biblioteca-digitala.ro

Din combinarea ultimelor două informații putem deduce că până la sfârșitul anului 1932, cărțile de aritmetică destinate claselor a II-a, a III-a și a IV-a au fost litografiate. În continuare, până în 1936, cei doi autori au întocmit și cărțile de aritmetică pentru celelalte clase, însă acestea au rămas în faza de manuscris.

Se mai cuvine încă o precizare. Consider că în ultimul citat s-a strecurat o greșală, cea legată de cartea pentru clasa I-a. În clasa I-a nu se făcea aritmetică, deci nu era nevoie de un manual. Este probabil o greșală neintenționată.

Intenționat am lăsat la sfârșit încă o informație. Aceasta a apărut în Revista Asociației Copului Didactic Medico-Pedagogic din România, Nr. 7-8 (sept.-oct.)/1932, însă informația este suspectă de a conține o eroare. Iată deci, în revista sus amintită, la paginile 28-31, domnul Gheorghe Atanasiu publică articolul *„Necesitatea colaborării didactice și profesionale a corpului didactic medico-pedagogic”*. În acest articol, la pagina 29 găsim următoarea relatare :

> *„Și dacă am reușit să realizez până acuma cărțile de cetire pentru surdomuți (cl. I-IV) precum cele de aritmetică (cl. II-VI) a domnilor profesori Adalbert Zsutty și Francisc Klampfer, e numai o încercare pe care o pun sub critica devotată și desinteresată a colegilor, ca din observările lor și colaborarea tuturora să realizăm cărțile ideale”.*

Suspiciunea care ne macină se referă la faptul că, această frază ar admite că în anul 1932 erau litografiate și cărțile destinate claselor a V-a și a VI-a. Cred că este o greșală de tipar, deoarece am văzut că în numărul următor (9-10/1932) al aceleiași reviste, domnul Atanasiu preciza că respectivele cărți de aritmetică au apărut *„până în clasa IV-a”*. Cu alte cuvinte, s-a strecurat o greșală care a imprimat „VI„ în loc de „IV”.

Această ultimă informație, se adaugă celor care precizează că în anul 1932 s-a litografiat și cartea de aritmetică pentru clasa a IV-a de surdomuți.

https://biblioteca-digitala.ro

3.

DIMITRIE RUSCEAC (RUSTICEANU)

3.1.

„CETIREA ŞI VORBIREA” - CURS DE LIMBA ROMÂNĂ. PARTEA I-a PENTRU CLASA I-a DE SURDO-MUTI.

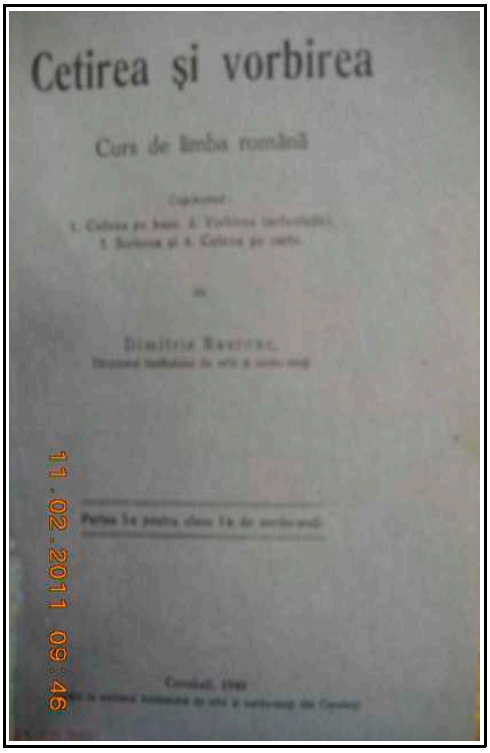

-Tipografia : Atelierul Institutului de Orbi şi Surdo-muţi din Cernăuţi.

- În editura autorului.

-Localitatea : Cernăuţi.

-Anul : 1940.

-Format : 21,4 x 15,2 cm.

-Volum : 20 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi găsită la Biblioteca Central Universitară Iaşi.

În anul 1940, când apare acest manual, Dimitrie Rusceac avea vârsta de 56 de ani şi editase deja întreaga gamă de cărţi necesare învăţământu-lui pentru surdomuţi. Se pare că, în acel moment simţea că se află la finalul carierei sale, fapt ce l-a determinat să introducă, în primele pagini ale cărţii, o scurtă informare întitulată : „Din viaţa autorului” (pag. 5-6). În această informare, ni se oferă date referitoare la data şi locul naşterii, şcolile absolvite, activitatea didactică, participarea la congrese tiflo- şi surdopedagogice internaţionale,

https://biblioteca-digitala.ro

cărțile și articolele publicate.

Începând cu pagina 7, autorul se ocupă de subiectul principal al cărții : „Cum putem învăța pe surdo-muți să vorbească cu grai viu". Subiectul este tratat începând cu o prezentare teoretică, care reprezintă un rezumat al studiului editat de autor în anul 1933 și întitulat : „Inițierea surdo-muților în limbajul auditiv".

Dimitrie Rusceac își bazează întreaga teorie pe necesitatea surdomuților de a avea, la fel ca și persoanele auzitoare, o limbă maternă, pe baza căreia să-și dezvolte judecata și simțirea, să poată face asociații de idei prin contrast și prin analogie. Deci, scopul major urmărit de profesori este de a oferii surdomuților o limbă pe care să o înțeleagă și pe care să se deprindă să o utilizeze în viața de zi cu zi.

Din punct de vedere psihologic, *„asocierea ideilor prin contrast promovează gândirea"*. Utilizarea cuvintelor, ca suport abstract al noțiunilor și ideilor, îi conduce pe surdomuți la crearea unei legături între gândire și vorbire, iar acest proces are ca efect așezarea conștiinței pe baza schemelor abstracte ale propoziției. Înțelegerea cuvintelor și învățarea limbii de către surdomuți se întemeiază pe asociații de idei, însușite de ei prin intuiție, deoarece *„învățarea cuvintelor noi, este mai trainică dacă utilizăm intuiția, decât dacă o facem prin traducere directă"*. Cu alte cuvinte, intuiția este primul pas în învățarea limbii, dar este necesar să fie dublat și de al doilea pas, perseverența realizată cu ajutorul repetiției.

Practic, metodele de învățarea articulației și a limbii de către surdomuți se împart în două mari categorii : metodele sintetice, sau a sunetelor izolate, și metoda globală a cuvintelor întregi și a propozițiilor. Dimitrie Rusceac este de părere că deși *„pedagogia modernă susține metoda globală, practica învățământului* [impune] *metoda sunetelor izolate"*.

Cei care au studiat cartea domnului Rusceac „Inițierea surdo-muților în limbajul auditiv", au făcut cunoștință cu aceste metode [Rusceac-1933-b-p.70-84], cu toate variantele și curentele apărute. În finalul capitolului menționat, Dimitrie Rusceac mărturisește că, în practica sa a fost adeptul „metodei sunetelor izolate", prin combinarea a două curente ce au derivat din ea. Astfel a utilizat vechea metodă a oralismului pur, înființată de Johannes Vatter, în combinație cu cea a silabistului W. Paul. Din aceasta a rezultat o metodă originală, pe care Dimitrie Rusceac a utilizat-o cu succes și pe care a prezentat-o atât în lucrarea [Rusceac-1933-b], cât și, pe scurt, în actualul manual.

https://biblioteca-digitala.ro

Referitor la deprinderea utilizării limbii, autorul ne recomandă ca, pe lângă exercițiile de articulație, să se parcurgă următoarele etape :

-unități frazeologice bazate pe analogie.

-utilizarea perechilor de adjective cu înțelesuri contrare.

-utilizarea afirmațiilor și a negațiilor.

-utilizarea întrebărilor și a răspunsurilor.

-exprimarea unor cereri sau dorințe.

-executarea unor comenzi.

-indicarea posesiei.

-imitarea și dramatizarea unei scene.

-exprimarea unor comunicări.

-construirea raportului între două lucruri cu ajutorul verbului.

Începând cu pagina 12, autorul ne propune un număr de 39 de etape (lecții), destimate învățării surdomuților să articuleze sunetele, să pronunțe corect silabele și cuvintele, să utilizeze anumite unități frazeologice simple. Pentru a realiza aceste obiective, prima etapă pe care trebuie să o parcurgă orice surdolog este de a stabilii „ordinea de urmat" în procesul de obținere a articulării sunetelor. În anul 1933, în cartea sa „Inițierea surdo-muților ...", la paginile 94...96, Dimitrie Rusceac considera ca ideală următoarea ordine : ***(p, t, c), (f, s, ș), (a, o, u), (b, d, g), (v, z, j), (m, n, nc, ng), (e, i), (h, l, r), (ă, â), (ț, ce, ci, ge, gi), (che, chi, ghe, ghi), (i-variante), (u-variante), (diftongi), (grupuri de consoane).***

Lucrarea de față a fost scrisă cu șapte ani mai târziu. Autorul a acumulat mai multă experiență și a făcut unele modificări în ordinea învățării suneetelor. Astfel, a rezultat următoarea variantă :

(p, a), t, f, c, s, u, ș, o, h, l, e, (diftongi), b, d, v, ă, m, i, (sp, st, sc), ț, n, g, â, r, z, j, (che, chi, ghe, ghi), (șp, șt, șc), (ge, gi), (mp, mb, nt, nd, nc, ng), (nn), (aa, oo, ii), (i-foarte scurt), (alte grupuri de consoane combinate cu vocale)

Influențat și de metoda silabistului W. Paul, Dimitrie Rusceac a considerat că articularea consoanelor poate fi mult mai bine însușită de către surdomuți prin combinarea acestora cu vocalele și formarea de silabe. Aceste combinații se formează atât cu vocala la sfârșitul silabei (pa, ta, ca,

https://biblioteca-digitala.ro

sa, fa, ...), cu vocala la începutul silabei (ap, at, ac, as, af, ...), cu consoana intercalată de vocale (apa, ata, aca, asa, afa, ...), cu vocala intercalată de consoane (pap, tat, cac, sas, faf, ...), cu dublarea silabelor (papa, tata, caca, sasa, fafa, ...), două silabe cu consoane diferite (pafa, tapa, fata, ...), etc. Aceste exerciții de dicție sunt făcute cu elevii la articularea fiecărei consoane și la „fonațiunea" fiecărei vocale.

Pe măsură ce numărul vocalelor și a consoanelor este tot mai mare, crește și numărul combinațiilor dintre ele, dar și posibilitățile de formare a unor cuvinte scurte. Astfel, din prima lecție („p" și „a") au rezultat cuvintele: ***„pap"*** (a păpa) și ***„papa"*** (mâncare), iar după ce din a doua lecție a rezultat cuvântul ***„tata"***, a putut fi formulată prima propoziție : ***„Tata papa"***, urmată apoi și de altele analoage.

În lecția a 8-a, când s-a articulat consoana „ș", și odată cu ea s-a învățat cuvântul ***„caș"***, s-a putut trece la o propoziție cu trei termeni : ***„Tata papa caș"***.

Odată cu lecțiile 11 (consoana „l") și 12 (vocala „e"), pe lângă alte cuvinte s-au însușit și prepozițiile ***„la"*** și ***„pe".*** Aceasta a dat ocazia formării unui grup de propoziții care indică locul : ***„Popa pe pat", „Fata pe loc"*** și a altora care indică direcția : ***„Plec la tata", Plec la popa".***

În lecția 14 (consoana „b"), pe lângă exercițiile obișnuite de articulare a sunetului și a silabelor, autorul propune „exerciții de diferențiere" între consoanele ***„p"*** și ***„b"*** (papa-baba, pupa-buba, ...), ***„t"*** și ***„d"*** (ta-da, tu-du, ..., tuș-duș, ...), ***„f"*** și ***„v"*** (fa-va, fo-vo, ..., fata-vata, fete-vede, ...), ***„c"*** și ***„g"*** (cocoș-gogoș), ***„s"*** și ***„z"*** (seamă-zeamă), sau mai complexe (mapa, papa, baba, mama).

Din punctul de vedere al propozițiilor, se continuă cu formarea de propoziții compuse din doi termeni : ***„Tata bea. Fata bate. Tata șade. etc."***, dar și a unora cu trei sau patru termeni : ***„Tata bea cafea. Calul bea apă. Fata șade pe pat. Baba șade la sobă. etc."*** Se dau comenzi : ***„Adu tocu! Du cafea! Du-te la sobă! Adă apă! Bea apă!"***

Prima propoziție ce precizează posesia unui obiect este propusă la lecția 19 (consoana „m") : ***„Eu am o cămașă"***.

Când la lecția 21 se articulează grupurile de consoane „sp", „st", „sc", se crează posibilitatea pronunțării formei ***„este"*** a verbului „a fi". Aceasta îl îndeamnă pe autor să propună folosirea propoziției : ***„Tata este sătul"*** , urmată în lecțiile următoare de propoziții analoage.

Prima propoziție complexă, formată din mai multe elemente, este

https://biblioteca-digitala.ro

propusă la lecția 23 : ***„Tata pune un ban pe masă”***, urmată mai târziu de : ***„Tata bagă mâna în apă ; Tata scoate mâna din apă ; ...”.***

În acest fel, de-a lungul întregului manual, autorul propune pronunțarea și înțelegerea a 288 de cuvinte. Dintre acestea întâlnim 206 substantive, 48 de verbe, 14 adjective, 3 interjecții, 3 numerale, 2 prepoziții, 8 adjective și 4 pronume.

*

* *

Intenția lui Dimitrie Rusceac de a realiza, în actualul manual, o sinteză simplificată a întregului proces de articulație, prezentat pe larg în cartea [Rusceac-1933-b], a fost dusă la extrem și a reușit să obțină o broșurică, marcată de multă sărăcie. Este posibil ca zvonurile unei apropiate agresiuni sovietice, accentuate după intervenția în Polonia din septembrie 1939, să fi marcat procesul de redactare al cărții și apariția ei a reușit să se facă cu foarte puțin timp înainte de ocuparea Cernăuțiului de către Armata Roșie.

Judecând acum, la peste 70 de ani de la aceste evenimente, criticile pe care le aducem manualului sperăm să nu jignească pe nimeni. Indiferent cine va răsfoi acest manual destinat clasei I-a de surdomuți va ajunge la concluzia că, adevăratul ghid necesar realizării demutizării surzilor, în care găsim modalitățile de producere a articulării sunetelor, de stabilire a greșelilor de pronunție, de a realiza corectarea greșelilor, de a exersa pronunțarea silabelor și a cuvintelor, de a forma propoziții și de a fixa baza de articulație, este cartea „Inițierea surdo-muților în limbajul auditiv”, pe care Rusceac a editat-o în anul 1933. Aceasta, pe lângă bogăția de informații privind exercițiile de pronunție, oferă și un *„Curs de articulație, cetire* [de] *pe buze, scriere și cetire obișnuită”* [Rusceac-1933-b-p.205-216], care cuprinde o gamă mult mai largă de exerciții de articulație, decât prezentul manual.

Manualul destinat clasei I-a, nu are nicio imagine care să ajute la formarea intuiției copiilor surdomuți, deși anterior Dimitrie Rusceac editase manualele destinate claselor a II-a, a III-a și a IV-a, cu o gamă largă de imagini tipărite.

O altă lipsă a manualului pentru clasa I-a este faptul că nu face nicio referire la momentul în care trebuie să se facă scrierea de mână a literelor și a cuvintelor, sau momentul în care elevii surzi trebuie să învețe literele de tipar și să citească din cărți.

https://biblioteca-digitala.ro

Din întregul manual se vede clar că, a fost făcut în mare grabă, Dimitrie Rusceac dorind să încheie seria manualelor, pentru primele patru clase primare ale școlilor de surdomuți, înainte ca avalanșa evenimentelor istorice să se prăbușească asupra sa.

Se pare că nici Dimitrie Rusceac nu a fost mulțumit de acest manual deoarece, peste ani, mai exact în 1956, a întocmit manuscrisul unui abecedar dotat cu toate imaginile intuitive necesare [Sorescu-1968-p.191]. Din păcate, acest proiect a rămas în stadiu de manuscris. Noile autorități comuniste, deși instituiseră în 1950-51 o adevărată reformă a învățământului special, nu-l priveau cu ochi buni pe, actualul, Dimitrie Rusticeanu care fugise dintr-o provincie ce acum făcea parte din U.R.S.S. La modă erau noii „specialiști" formați la facultățile muncitorești de scurtă durată. Vechea intelectualitate, în special cea cu „studii în țările capitaliste", era în cel mai bun caz ignorată.

3.2.

„CETIREA ȘI VORBIREA" - CURS ÎNCEPĂTOR DE LIMBĂ PENTRU ELEVII SURDO-MUȚI. PARTEA II-a PENTRU CLASA II-a.

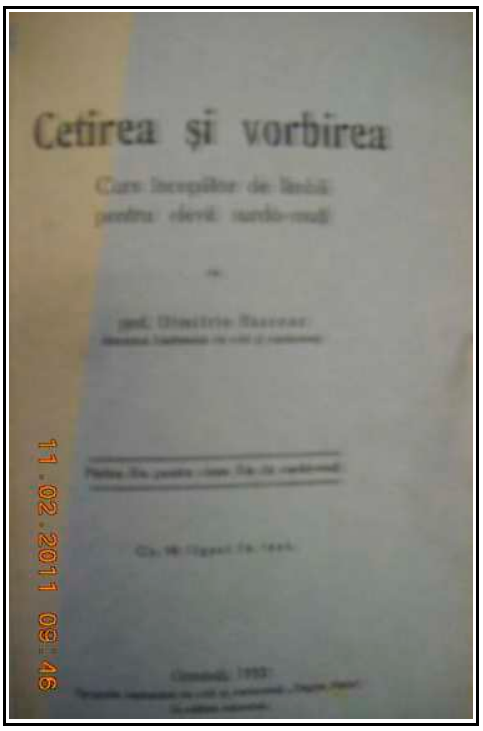

-Tipografia Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria".

-În editura autorului.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1933.

-Format : 22 x 15 cm.

-Volum : 44 de pagini.

-NOTĂ : Cartea se poate găsi la Biblioteca Central Universitară din Iași.

Materialul cuprins în acest manual a mai apărut, tot în anul 1933, ca un capitol al cărții „Inițierea surdo-muților în limbajul auditiv" (vezi pag. 249-290). Este materialul pe care Dimitrie Rusceac l-a gândit a fi optim

https://biblioteca-digitala.ro

pentru perioada imediat următoare procesului de demutizare, când elevii surdomuți trebuie să înceapă a învăța limba română.

Așa cum ni se specifică pe copertă, textul conține și 90 de figuri, deci în acest fel, procesul de intuiție al elevilor surdomuți este ușurat.

Materialul cuprins în manual nu este împărțit pe luni calendaristice, fiecare profesor având libertatea de a face această împărțire, funcție de capacitatea elevilor pe care îi are în clasă.

Ca prim pas, Dimitrie Rusceac propune o recapitulare a întregului alfabet, cu literele mici și cu cele mari „de tipar", însoțite de cifrele de la „1" la „0". Această recapitulare este necesară pentru ca toți elevii să poată începe, fără dificultate, exercițiile de citire.

La început exercițiile de citire se axează pe un grup mic de sunete/litere : „***p", „t", „c",*** și „***f",*** care se combină cu vocala „***a".*** Cu ajutorul lor se repetă cuvintele ***pat, cap, tata, fata.***

În continuare, se reintroduce vocala ***„u"*** și consoanele ***„s"*** și ***„ș";*** apoi vocala ***„o"*** și consoanele ***„b", „v"*** și ***„d";*** și în final vocalele ***„e", „i", „ă"*** și ***„â"*** cu consoanele ***„m", „n", „z"*** și ***„l".*** De fiecare dată, împreună cu reintroducerea fiecărui sunet se repetă și cuvintele corespunzătoare.

Ajunși în acest moment, Dimitrie Rusceac propune repetatea pronumelor nehotărâte ***un, unu, una*** și ***o*** și le repetă alături de diferite substantive masculine și feminine *(un pat, un cap,...; o ladă, o pisică, o gâscă,...).*

Introducerea sunetelor/literelor continuă în paralel cu repetarea altor forme gramaticale referitoare la forma hotărâtă și nehotărâtă a substantivelor la singular *(para-o pară, paharul-un pahar, ...)*, și cu forma substantivelor nehotărâte la plural *(un ciorap – doi ciorapi; o cioară – două ciori; ...).*

La pagina 13 se introduce prima întrebare, ***„unde?"*** și răspunsul la aceasta, ***„aici"*** sau ***„acolo".*** Cu această ocazie se formează prin analogie o serie de propoziții, care cuprind atât răspunsurile la respectiva întrebare, cât și formele neregulate ale substantivelor *(Uite aici doi ochi; Uite acolo trei ghete; ... ; Acolo este un burete; Aici este o șapcă; ...).*

Pentru multe propoziții este necesară folosirea verbului ***„a fi".*** Nu sunt ocolite nici formele regulate ale substantivelor, utilizate ca răspuns la întrebarea ***„ce este acesta/aceasta?"*** *(Acesta este piciorul; Aceasta este haina; ...).*

https://biblioteca-digitala.ro

Începând cu pagina 19 se propune formarea propozițiilor utilizând diferite verbe ***„a sta", „a ședea", „a cădea", „a merge", „a mânca".*** Construirea acestor propoziții se face tot prin analogie *(Baba merge; Ionel merge; ...).*

La pagina 21 autorul propune utilizarea verbului ***„a mânca"*** în diferite variante. Unele sunt prin formarea propozițiilor pozitive *(Eu mănânc supă),* iar altele negative *(Eu nu mănânc pâine).*

Propozițiile imperative apar începând cu pagina 22, prin folosirea persoanei a II-a singular *(Tu, mergi! Tu, șterge! ...),* sau prin comanda ***„adă!"***. La aceasta se dau diferite răspunsuri pozitive *(Eu aduc un toc; Eu aduc o pară; ...),* sau negative *(Nu, eu nu aduc un toc).*

Se continuă formarea diferitelor propoziții, utilizând procedeul analogiei, pe baza unora din verbele enunțate mai sus, dar și a altora ***„a citi", „a scrie", „a zbura", „a desena", „a socoti", „a vorbi".*** Cu toate acestea se formează aceleași tipuri de propoziții, utilizând forma pozitivă sau negativă, răspunzând la întrebările enunțate anterior, folosind substantive hotărâte și nehotărâte, sau indicând că subiectul se află aici sau acolo, etc.

Nu sunt uitate adjectivele. Sunt reamintite elevilor adjectivele ***„bătrân", „tânăr", „mic", „mare", „deschis", „închis", „rotund", „colțuros", „bolnav", „sănătos", „cuminte", „ascultător", „silitor",*** cu care se formează noi propoziții.

Pentru învățarea unei limbi, pe lângă utilizarea verbului ***„a fi"*** este nevoie și de verbul ***„a avea".*** Această etapă se începe odată cu pagina 42, unde verbul este folosit la persoana I-a singular, atât în propoziții pozitive *(Eu am un caiet),* cât și în propoziții negative *(Eu n-am creion).* În mod analog se formează și alte propoziții asemănătoare.

După cum se vede, manualul destinat clasei a II-a din școlile de surdomuți, nu este o carte de citire, deoarece pe tot parcursul lui nu am întâlnit nici un text care era destinat citirii. Se vede că în concepția lui Dimitrie Rusceac în clasa a II-a s-ar recomanda dezvoltarea vocabularului, dezvoltarea abilităților elevilor de a răspunde la diferite întrebări și dezvoltarea capacității surdomuților de a purta o conversație normală, prin folosirea limbajului oral. Citirea propriu-zisă a textelor este amânată de autor pentru un stadiu mai avansat de stăpânire a limbii de către elevii surdomuți.

O altă remarcă, pe care o facem, referitor la manualul clasei a II-a, este că nu se oferă nicio indicație referitoare la momentul în care se

https://biblioteca-digitala.ro

recomandă efectuarea exercițiilor de scriere.

3.3.

„CETIREA ȘI VORBIREA” - CURS DE LIMBĂ PENTRU ELEVII SURDO-MUȚI. PARTEA III-a PENTRU CLASA III-a DE SURDO-MUȚI.

-În editura autorului.

-Tipografia Școlii de Surdo-Muți.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1934.

-Format : 21 x 15,1 cm.

-Volum : 64 de pagini.

-Cuprinde și 50 de figuri, introduse în text.

-NOTĂ : Cartea poate fi obținută la Biblioteca Central Universitară din Iași.

Spre deosebire de manualul dedicat clasei a II-a, la începutul acestuia autorul ne oferă o ***„Prefață”*** (pag. 3-6), în care își expune propriile principii referitoare la modalitățile de transformare a limbajului auditiv într-o cunoaștere efectivă a limbii materne, pe care să o utilizeze în conversațiile din viața de zi cu zi.

Recomandarea pe care Dimitrie Rusceac o dă, pentru atingerea acestui scop, este ca : *„lecțiunile de limbă trebuie să stăruie, ca teoria gramaticală să fie înlăturată și ca elevi surdo-muți să învețe* ***vorbirea cu graiu viu*** *în mod* ***practic****, cetind, vorbind cu gura și făcând deprinderi de compoziție, bine înțeles toate trei discipline pe baza* ***trăirilor interne ale copilului****”*. Cu alte cuvinte, limbajul auditiv trebuie *„construit ... în structura psihică a copilului surdo-mut”*

Pentru a putea realiza acest lucru, Dimitrie Rusceac ne explică cele două componente ale procesului de „construire sistematică a limbajului

https://biblioteca-digitala.ro

auditiv la elevii surdomuți" : forma externă și forma internă.

Prin ***FORMA EXTERNĂ*** se înțelege totalitatea elementelor formelor gramaticale ce se referă la *„sintaxa specială a limbii"* (substantive cu articol hotărât și nehotărât, declinate prin mai multe cazuri, atât la singular, cât și la plural; verbele principale și auxiliare, la persoanele I, II și III, la singular și plural și la prezent, trecut și viitor; adjectivul predicativ și atributiv; numerale hotărâte și nehotărânt, pronume personale, posesive și reflexive, adverbe, prepoziții și conjuncții) și *„sintaxa propoziției și părților ei"* (propoziții simple afirmative și negative, interogative și imperative; propoziții dezvoltate). Aplicând acest sistem, elevii surdomuți vor trebui ca în final să deprindă ***„regula alcătuirii propozițiilor simple și a celor dezvoltate"***.

Prin ***FORMA INTERNĂ*** se înțelege totalitatea *„comportării psihice pe care elevii le comunică altora, exteriorizându-le prin semne lingvistice"* . Pentru aceasta trebuie urmărit expresia comportamentului în cazul unei întrebări, a unei dorințe sau a unei porunci.

Toate acestea trebuie urmărite cu atenție, atunci când dorim să-i învățăm limba maternă pe elevii surdomuți, iar Dimitrie Rusceac consideră că, pentru atingerea acestui scop, în clasa a III-a trebuie continuate exercițiile de conversație prin punerea de întrebări și oferirea de răspunsuri, paralel cu amânarea „bucăților de citire" spre sfârșitul acestui ciclu de învățământ, când stăpânirea limbii este mai bună. Deși s-au amintit o serie de noțiuni gramaticale, în clasa a III-a nu se vor face referiri la teoria gramaticală. Elevii vor fi obișnuiți să utilizeze anumite forme ale fiecărui cuvânt, fără a-l trata gramatical, ci doar pentru a-și forma deprinderea lingvistică. La fel ca în anul precedent, nici materia clasei a III-a nu este structurată pe luni calendaristice, profesorii având latitudinea de a și împărții materialul didactic după posibilitățile grupului de elevi pe care îi are.

Materia destinată elevilor începe la pagina 7. Pentru început se urmărește ***denumirea lucrurilor la singular***, concomitent cu ***utilizarea verbului auxiliar „a fi".*** Pentru a include aceste substantive în conversația obișnuită, se pun întrebări *(Ce este aceasta?)*, și se răspunde *(Aceasta este o tablă),* dar pentru a diversifica propozițiile, se utilizează caracteristici ale lucrurilor și alte verbe, învățate în clasa a II-a. Astfel întâlnim : *„Unde este scaunul?" - „Scaunul este aici",* sau *„Cum este ușa?" - „Ușa este deschisă"; „Deschide fereastra!" - „Eu deschid fereastra"* ; *„Cum este cartea?" - „Cartea este nouă"*; *„Unde este lumânarea?" - „Lumânarea este pe masă";* etc.

https://biblioteca-digitala.ro

Pe parcurs se introduc ***pronumele personale*** care se folosesc în propoziții ca *„Eu vorbesc”, „Da, tu ști”, „El merge”,* ***adjectivul predicativ*** prin utilizarea întrebării „cum este?” *(„Este el silitor?”, „Ea este leneșă”, „El nu este murdar”, „Tu ești neascultător”)*.

La pagina 13 se începe ***determinarea circumstanțială de loc*** prin utilizarea prepozițiilor ***pe, sub*** și ***în*** *(„El este în clasă”, „Tu ești pe scaun?”, „Eu sunt sub masă”).*

În continuare se recurge la ***verbul auxiliar „a avea”*** și a ***numeralelor nehotărâte (niciun, nicio).*** Se folosesc propoziții afirmative *(„Ce are Ionel?”, „Eu am o peniță?”, „Maria are o minge”)* și propoziții negative *(„Eu n-am niciun toc”, „Tu n-ai nicio pară”, „Ionel n-are nicio batistă).*

Modul în care formăm propoziții cu ajutorul ***verbelor predicative*** este tratat la pagina 16, cu ajutorul întrebării : *„Ce face Ionel?”*, sau a altora analoge. La aceste întrebări se răspunde cu propozițiile potrivite: *„Dumneata scri”, „Eu șed”, „Ea nu desenează”.*

Se continuă cu ***predicatul nominal*** și sunt provocate conversații din care rezultă propoziții de tipul : *„Ionel este un băiat”, „Dumneata nu ești un băiat, ești un bărbat”, „Dumneaei este o profesoară”.* Se revine la ***determinarea circumstanțială de loc*** prin completarea precizărilor folosite. Astfel se introduc prepozițiile ***la*** și ***lângă,*** care oferă posibilitatea exprimărilor de tipul : *„Eu merg la școală”,* sau *„Soba este lângă perete”.*

Determinarea circumstanțială de cauză este introdusă prin întrebări de tipul , *„Cu ce?”* sau *„Din ce?”.* Este un pas important care pretinde un reționament din partea elevilor. Se pun, și aici, întrebări : *„Cu ce scrie elevul?”, Cu ce aleargă câinele?” ... etc. „Din ce este făcut dulapul?”, „Din ce este făcut pantoful?”...etc.* și se răspunde : *„Elevul scrie cu creionul”, „Câinele aleargă cu picioarele”, „Dulapul este făcut din lemn”, „Pantoful este făcut din piele”.*

Pe parcurs se introduc ***verbe noi***, ca ***„a putea”*** și ***„a voi”,*** care se utilizează și ele în sistemul de întrebări și răspunsuri utilizat până acum.

Este momentul folosirii ***pronumelor posesive (al meu, a mea, al tău, a ta, al său, al lui, a sa, a ei),*** a ***pronumelor personale cu forme scurtate sau întregi (pe mine = mă, pe tine = te, pe el = îl, pe ea = o)*** și a ***pronumelor reflexive (eu – mă, tu – te, el – se, ea – se.*** (pag. 24-27)

O serie de lecții trebuiesc introduse, în legătură cu trecerile de la ***singular*** la ***plural.*** Întrebările și răspunsurile utilizate cu această ocazie se

https://biblioteca-digitala.ro

fac în paralel. Se pune întrebarea la singular *(Ce face băiatul?)*, după care întrebarea similară la plural *(Ce fac băieții?).* Răspunsurile sunt și ele asemănătoare *(Băiatul scutură pomul)* și *(Băieții scutură pomii).* În felul acesta elevii vor face diferența între cele două moduri de exprimare.

Determinarea circumstanțială de timp se face cu ajutorul ***verbului „a fi" la perfectul compus.*** Cu această ocazie, autorul introduce prima *„bucată de cetire"* din manual (pag. 30), pe care o intitulează *„În livadă".* Este un text de doar șase rânduri, în care găsim câteva verbe la perfectul compus : *„a fost", „a cules", „a prins"* și *„a văzut".* Cu ajutorul unor întrebări și răspunsuri, elevii i-au contact cu celelalte forme ale verbului „a fi", la perfectul compus, singular : *„eu am fost", „tu ai fost", „Ionel a fost".* Pentru ca elevii surdomuți să înțeleagă mai bine diferența dintre timpurile prezent și trecut, autorul propune câteva exerciții în care verbul „a fi" este folosit alternativ la cele două timpuri. De asemenea, se mai dau încă două *„bucăți de cetire"*, întitulate *„Acasă"* și *„Vreme frumoasă",* în care elevii pot să găsească aceleași alternative.

Problema înțelegerii noțiunii de timp trecut, prezent sau viitor, este una deosebit de importantă pentru modul de raționare al surdomuților. Din această cauză, Dimitrie Rusceac insistă prin introducerea grupurilor de noțiuni ***(„mai înainte", „acum", „mai târziu"); („înainte de amiază", „amiază", „după amiază"); („dimineața", „prânz", „seara"); („ieri", „azi", „mâine")***, a studierii zilelor săptămânii, a lunilor dintr-un an și a calendarului. Toate acestea sunt însoțite de exerciții formate din întrebări și răspunsuri, dar și de *„bucăți de cetire"* care tratează noțiunile prezentate mai sus. Atât exercițiile, cât și textele destinate citirii sunt combinate cu treceri dela singular la plural, dela masculin la feminin, cu folosirea antonimelor, cu necesitatea de a completa unele cuvinte lipsă.

Verbul auxiliar „ a avea", alături de alte verbe predicative, sunt prezentate elevilor la perfectul compus. Numărul textelor destinate citirii se înmulțesc și ele cuprind noi forme gramaticale ca ***complementele directe și indirecte*** sau ***adjective atributive.***

Așa cum era de așteptat, manualul se încheie cu câteva texte referitoare la plecarea în vacanță, la ce vor face acasă și la momentul revenirii pe băncile școlii.

După cum am văzut, în clasa a III-a s-a pus un mare accent pe gramatică, însă elevii nu au fost obligați să învețe definiții sau clasificări, ci s-a pus accentul pe formarea deprinderilor de construire a propozițiilor după un anumit model, pe dezvoltarea vocabularului și a conversației uzuale.

https://biblioteca-digitala.ro

3.4.

„CETIREA ȘI VORBIREA” - CURS DE LIMBĂ PENTRU ELEVII SURDO-MUȚI. PARTEA IV-a PENTRU CLASA IV-a DE SURDO-MUȚI.

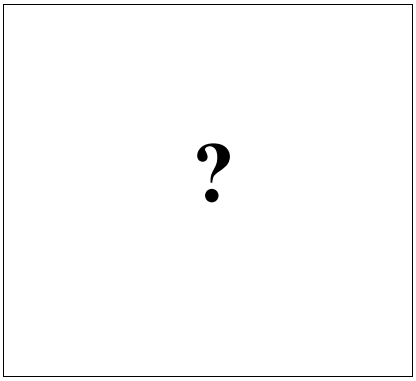

După unele surse, se pare că acest manual ar fi apărut în anul 1934 sau 1935, dar nu a putut fi găsit în nicio bibliotecă, județeană sau universitară, din țară. Prin amabilitatea serviciului de „referințe” dela Biblioteca Central Universitară „Carol I” din București și a celui dela Biblioteca Națională a României, cartea a fost căutată, fără rezultat, și în cataloagele Bibliotecilor Naționale a Republicii Moldova și a Ucrainei.

Informații despre faptul că această carte ar fi existat în realitate, sunt date de următoarele surse bibliografice :

-Prima informație o găsim în **[Rev.As.Md.-Ped.Rom.-nr.4-6/ 1936-pag.69-73].** Aici, în cadrul unei recenzii făcute de George Halarevici, la cartea lui Dimitrie Rusceac, „Predarea limbii materne în școala de surdo-muți”, găsim două fragmente, referitoare la cele mai importante cărți de surdopedagogie, scrise de Dimitrie Rusceac. Primul fragment se află la paginile 69-70 și ne precizează :

„..., „Cetirea și vorbirea. Exerciții de vorbire (articulație), cetire (dicțiune) și compunere (scriere), curs de limba română în 3 părți, cu 146 figuri în text, 1933” și „Partea a IV-a, cu același titlu, Cernăuți, 1934”,...”

Cel de al doilea fragment, mult mai explicit, îl găsim la pagina 73 :

„11.Cetirea și vorbirea. Exerciții de vorbire (articulație), cetire (dicțiune) și compunere (scriere). Curs de limba română în trei părți.

a) Partea II-a pentru clasa II-a de surdo-muți. Cu 96 figuri în text. 1933.

b) Partea a III-a pentru clasa a III-a de surdo-muți. Cu 50 figuri în text. 1934.

c) Partea a IV-a pentru clasa a IV-a de surdo-muți.”

https://biblioteca-digitala.ro

- A doua informație este în **[Rusceac-1940-pag.6].** Din ea aflăm :

„10. Cetirea și vorbirea. Curs de limba română în patru părți pentru clasele I-a, a II-a, a III-a și a IV-a de surdo-muți”.

- Cea de a treia, și ultima, ne-o oferă **[Sorescu-1968-pag.182]** :

„4. Cetirea și vorbirea. Curs de limbă pentru elevii surdo-muți, partea a IV-a pentru clasa a IV-a, Cernăuți, 1935”.

Nu putem trece mai departe fără a da curs următoarei suspiciuni. În două anuare ale Institutului din Cernăuți pe anii școlari 1936-37 [Cernăuți-1936/37-p.28-29] și 1937-38 [Cernăuți-1937/38-p.33], există un scurt capitol întitulat „Manuale pentru elevii surdomuți”. Dimitrie Rusceac, autorul acestor anuare, atunci când prezintă manualele din seria „Cetirea și vorbirea”, menționează doar atât :

„3.Cetirea și vorbirea. Curs de limba română; partea II-a pentru clasa a II-a de surdo-muți; partea a III-a pentru clasa a III-a de surdo-muți; ambele broșuri de Dimitrie Rusceac, tipărite în Cernăuți, prima în 1933 iar a doua în 1934”.

Pare imposibil ca Dimitrie Rusceac, care totdeauna și-a menționat cu atâta minuțiozitate toate producțiile sale editoriale, să fi uitat, în mod repetat, una din cărțile sale. Totuși, în citatele de mai sus, scrise după eventuala apariție a manualului pentru clasa a IV-a, dumnealui ne prezintă doar două manuale din acest ciclu, iar această precizare se găsește de două ori în cuprinsul frazei.

Nu sunt singurele relatări care ne pun pe gânduri. În anuarul institutului pe anul școlar 1938-39 [Cernăuți-1938/39-p.57], Dimitrie Rusceac își prezintă biografia sa profesională, însoțită de o listă a cărților publicate. În această listă găsim :

„10.Cetirea și vorbirea (1933). Curs de limbă pentru elevii surdo-muți, Partea II-a pentru clasa a II-a și Partea III-a pentru clasa a III-a (1934).”

Dacă la acestea vom adăuga faptul că în toate anuarele, atunci când prezintă activitatea clasei a IV-a de surdomuți, Dimitrie Rusceac nu a indicat nicio dată folosirea acestui discutat manual, așa cum făcea pentru clasele a II-a și a III-a, ne face să concluzionăm că ***manualul pentru clasa a IV-a NU A EXISTAT.*** Se pune atunci întrebarea : Cum este posibilă informația dată de George Halarevici în Revista Asociației din 1936 și cea dată de Dimitrie Rusceac în [Rusceac-1940-pag.6], informații cu care am început această prezentare? Greu de spus. Totul rămâne o enigmă.

https://biblioteca-digitala.ro

Să examinăm informațiile oferite de George Halarevici în Revista Asociației din anul 1936. În ambele fragmente se vorbește de trei volume, dar fragmentul al doilea este mai explicit. El precizează anii de apariție a primelor două volume, pentru clasa a II-a și a III-a, dar la volumul destinat clasei a IV-a nu este precizat anul de apariție. Aceasta ne face să credem că atunci, acest ultim manual se afla doar în fază de manuscris.

Nu este exclus ca, o greșală să fi dus la apariția informației din [Rusceac-1940-pag.6]. Este posibil ca Dimitrie Rusceac să fi dorit, în 1940, să editeze și acest ultim manuscris, odată cu manualul pentru clasa I-a, acolo unde a și înscripționat toate manualele pentru clasele I ... IV. Dar evenimentele istorice din acel an erau deosebit de presante și dorința sa nu a mai putut fi îndeplinită.

Cât despre informația oferită în 1968 de Sorescu Virginia, dumneaei a preluat „ad literam” ce a găsit publicat în literatura interbelică, fără să le mai verifice.

Toate acestea sunt presupuneri făcute pe baza unei analize, considerată de noi, logică. Dacă lucrurile s-au desfășurat altfel, rămâne de văzut.

3.5.

STUDIUL LIMBII ROMÂNEȘTI ÎN ȘCOALELE DE SURDO-MUȚI. EXERCIȚII GRAMATICALE PENTRU CLASA A IV-a.

-Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria”. Editura autorului.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1931.

-Format :

-Volum : 34 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi găsită la Biblioteca Județeană Timiș și Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

Deși acest manual școlar, scris de Dimitrie Rusceac, îl prezentăm ultimul, din punct de vedere cronologic, el este primul manual școlar pe care l-a scris și editat directorul institutului din Cernăuți.

https://biblioteca-digitala.ro

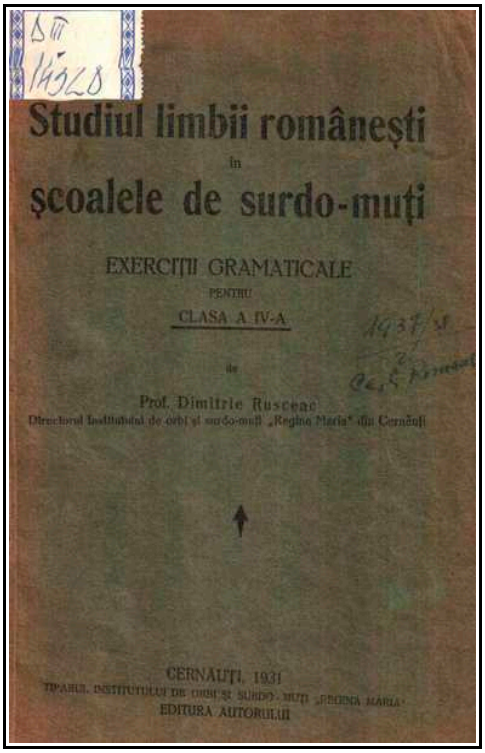

Motivul pentru care l-am așezat pe ultima poziție se datorează faptului că este destinat clasei a IV-a și am dat întâietate ciclului „Cetirea și vorbirea" care cuprindeau manualele claselor I...IV. Dar ***cartea de față*** nu este numai primul manual scris de Dimitrie Rusceac ci ***reprezintă primul manual de gramatică, destinat învățământului pentru surdomuți din România*** și, până la sfârșitul celui de Al Doilea Război Mondial, a rămas unicul.

În momentul apariției acestui manual, publicațiile editoriale ale lui Dimitrie Rusceac se limitaseră la generalizări, la programe analitice și la literatura de popularizare. Cărțile sale de bază, care se refereau direct la modalitățile specifice de instruire a surdomuților, urmau să apară în anii 1932, 1933 și 1935. Din această cauză, Dimitrie Rusceac și-a prezentat aici concepțiile sale referitoare al „studierea limbii românești" de către elevii surdomuți.

Manualul nu conține imagini. Aceasta înseamnă că profesorii trebuie să-l completeze cu fotografii, planșe și imagini adacvate. Întregul material a fost împărțit în XV capitole, majoritatea destinate unor anumite forme gramaticale. Spre deosebire de exercițiile gramaticale parcurse în clasele I-a, a II-a, a III-a și a IV-a, cuprinse în ciclul „Cetirea și vorbirea", în actualul manual se oferă elevilor și noțiunile teoretice referitoare la noțiunile gramaticale studiate.

Cap. I. Iarăș[i] la școală. (pag. 3)

Este un capitol recapitulativ, al noțiunilor învățate în anii precedenți. Din acest motiv se recurge la întrebări și răspunsuri similare cu cele studiate anterior : *„Cine este acesta/aceasta ?", „Cum te chiamă ?", „Ce facem noi la școală ?", „Ce fac elevii în curtea școlii ?", etc.*

La aceste întrebări nu se dă un singur răspuns, ci se oferă mai multe răspunsuri analoage, care au scopul de a forma deprinderea elevilor surdomuți de a construi propoziții : *„Elevii se joacă cu mingea /cercul*

https://biblioteca-digitala.ro

/smeul /morişca de vânt" sau *„Elevul /eleva /profesorul /profesoara /directorul /preotul /medicul /inspectorul intră în clasă"*.

Se recapitulează *„persoanele care ies din clasă", „persoanele care merg şi vin dela şcoală"* şi *„lucrurile din şcoală",* la care se adaugă însuşirile lucrurilor din clasă, însuşirile persoanelor şi se formează propoziţii referitoare la ele.

Pentru fixarea temeinică a noţiunilor învăţate se dau exerciţii în care elevii surdomuţi trebuie să completeze cuvintele care lipsesc, căutând cuvântul antonim celui oferit.

În final se oferă un text întitulat ***„Şcoala"***, care cuprinde o parte din cuvintele şi expresiile învăţate.

Cap. II. <u>Propoziţiunea exclamativă</u>. (pag.6)

Este primul capitol cu scop pur gramatical. Începând cu el, toate capitolele încep cu explicaţiile teoretice referitoare la problematica urmărită.

În cazul de faţă ni se explică faptul că *„propoziţiunea exclamativă exprimă un sentiment de bucurie, de întristare, de admiraţie, de durere, de surprindere sau de mirare"*. De asemenea se oferă indicaţii despre modul de acordare a diferitelor părţi din propoziţie.

Exemplul dat spre studiu : ***„Eu am zahăr"*** , este explicat prin folosirea a două întrebări : ***„Cine*** [are zahăr] ***?"*** şi ***„Ce*** [am eu] ***?".*** La această propoziţie, dar şi la altele similare, elevii surdomuţi sunt îndemnaţi să răspundă, atât prin utilizarea singularului, cât şi a pluralului.

Cap. III. <u>Operaţiunea clasificării</u>. (pag.7)

Are ca scop deprinderea elevilor cu efectuarea logică a clasificării diferitelor lucruri în grupe : mâncăruri, băuturi, legume, fructe, flori, jucării, încălţăminte şi îmbrăcăminte.

Cap. IV. <u>Propoziţiunea afirmativă</u>. (pag.8)

O propoziţie afirmativă este subordonată unei judecăţi afirmative. Propoziţia afirmativă face o constatare afirmativă şi are ca efect recunoaşterea adevărului cuprins în această propoziţie. Elevii surdomuţi sunt solicitaţi să efectueze exerciţii gramaticale în care trebuie să completeze cuvintele lipsă din anumite propoziţii oferite de autor.

Cap. V. <u>Propoziţiunea interogativă</u>. (pag.8)

Elevii sunt obişnuiţi cu diferenţierea dintre o propoziţie afirmativă şi una interogativă. Ei trebuie să înţeleagă relaţia logică ce există între

https://biblioteca-digitala.ro

întrebare şi răspuns şi să se obişnuiască cu modalitatea de a formula întrebări.

Se insistă pe terminaţia ***„-i”***, utilizată la persoana II-a singular şi care este indicat a se scrie pe tablă cu cretă roşie. În acest fel se poate face deosebirea între persoana I-a singular, care nu are terminaţia ***„-i”*** şi persoana II-a singular, cu această terminaţie. Exemplu : *„Eu strâng surcele?” - „Tu strâng**i** surcele?”.*

Cap. VI. Fenomenul analogiei. (pag.9)

Analogie înseamnă asemănare. Procedeul analogiei este important în educaţia elevilor surdomuţi, deoarece cu ajutorul său ei sunt învăţaţi să construiască propoziţii asemănătoare cu cele oferite de profesor. Pentru a nu apărea greşeli, elevii sunt îndrumaţi să utilizeze verbele la acelaşi timp, aceiaşi persoană şi acelaşi număr, ca în propoziţia dată de profesor.

Cu scopul de a ajuta formarea propoziţiilor prin analogie, autorul se foloseşte de unele întrebări : *„Ce faci tu aici ?”, „Ce ai făcut tu adineauri ?”, „Ce face Ionel ?”* şi *„Ce a făcut Ionel ?”.*

Elevii vor constata că răspunsurile corespunzătoare fiecărei întrebări sunt asemănătoare (analoge) şi că ei pot formula corect astfel de propoziţii. Exemple : *„Eu fac foc”, „Eu beau ceai”, ...* (pentru timpul prezent) şi *„Eu am făcut focul”, „Eu am băut ceai”, ...* (pentru timpul trecut).

Cap. VII. Propoziţiunea afirmativă. (pag.10)

Se reia tema din capitolul IV. De data aceasta se insistă pe faptul că *„complementul verbului este exprimat printr-un substantiv masculin”,* iar *„articolul nehotărât **„un”** stă înaintea substantivelor masculine”.*

Pentru a-i obişnui pe elevii surdomuţi cu acest tip de propoziţii, se dau o serie de exerciţii. În unele, pentru a-i pregăti în vederea formulării propoziţiilor, ei trebuie să indice categoriile din care fac parte diferite lucruri. Exemple : *„Eu am **un** cuţit”, „Eu am **un** morcov”, ...*

Apoi sunt îndemnaţi să completeze cuvintele lipsă din anumite propoziţii şi abia în final li se pun întrebări la care trebuie să dea răspuns.

Cap. VIII. Propoziţiunea negativă. (pag.13)

Aceste propoziţii *„tăgăduiesc ceva despre substantiv”.* Elevii sunt învăţaţi că negaţia simplă *„stă înaintea verbului”.*

La început, elevilor surdomuţi li se dau exemple de propoziţii

https://biblioteca-digitala.ro

negative : *„Eu **nu** am pâine”* sau *„Eu **n**-am cozonac”*. Se continuă cu exemple de întrebări formate din propoziții negative : *„N-ai tu un măr ?”*.

Se trece la negația dublă. Elevilor li se pun întrebări folosind negația dublă, iar elevii trebuiau să răspundă în același mod : *„Cine **n**-are **niciun** ștergar ?”*.

Se mai dau exerciții în care se oferă o propoziție afirmativă, iar elevii trebuiau să formeze una negativă, păstrând analogia ; exerciții în care trebuiau să completeze cuvintele lipsă ; să construiască propoziții negative în care să declare că ceva nu s-a făcut sau că nimeni n-a făcut un anumit lucru .

Cap. IX. Propoziţiunea amplificată. (pag.15)

Ca fază pregătitoare, elevii surdomuți sunt învățați să folosească supinul prin utilizarea prepoziției ***„de”***. Acesta arată o destinație sau o menire. Elevii sunt îndemnați să indice destinația sau menirea unor lucruri și ajung la concluzia că ele pot fi *„**de** mâncat”, „**de** băut”, **de** îmbrăcat”, „**de** pus în cap”, „**de** încălțat”, etc.*

Tot ca etapă pregătitoare, elevii sunt învățați să utilizeze articolul nehotărât ***„o”*** înaintea substantivelor feminine. Pentru a se obișnui cu acest proceeu se folosesc diferite exerciții : elevii sunt îndemnați să completeze cuvintele lipsă dintr-o propoziție dată, prin folosirea unor substantive feminine cu articolul nehotărât ***„o”*** ; să răspundă la anumite întrebări ; să facă distincția dintre articolele nehotărâte ***„un”*** și ***„o”*** ; să facă propoziții în care să folosească alternativ articolele nehotărâte ***„un”*** și ***„o”.*** Exemple : *„Eu am **o** pâine”, „Eu am **o** pară”, ...*

Cu ajutorul acestor noi forme gramaticale, elevii fac cunoștință cu propoziții ce conțin mai mulți termeni : *„Cine are o hârtie de scris ?”, „Eu nu mănânc fructe necoapte”, „Tu ai văzut o carte de citire ?”, ...*

Cap. X. Singularul și pluralul. (pag.20)

Exercițiile cerute elevilor surdomuți au ca scop formarea de deprinderi în folosirea corectă a inflexiunilor gramaticale dintre singular și plural, atât la substantivele masculine, cât și la cele feminine, atât la substantivele articulate, cât și la cele nearticulate. Și în acest caz, profesorii vor insista pe terminațiile substantivelor articulate și nearticulate, la masculin și la feminin, la singular și la plural. Exemple :

Masculin articulat : (singular)-*„elev**ul**”* (plural)-*„elev**ii**”*

*-„profesor**ul**”* *-„profesor**ii**”*

https://biblioteca-digitala.ro

Feminin articulat : (singular)-*„femei**a**”* (plural)-*„femei**le**”*

-*„pisic**a**”* -*„pisici**le**”*

Masculin nearticulat : (singular)-*„urs”* (plural)-*„urș**i**”*

-*„țap”* -*„țap**i**”*

Feminin nearticulat : (singular)-*„scrisoar**e**”*(plural)-*„scrisor**i**”*

-*„hârti**e**”* -*„hârti**i**”*

Cap. XI. Propoziţiunea nominală. (pag.27)

Elevii surdomuți sunt obișnuiți să utilizeze propoziții nominale de tipul *„Elevul este silitor”,* în care verbul *„este”* are rol de „unealtă gramaticală”. El nu exprimă un proces. Folosit singur, verbul *„este”* nu reușește să transmită același mesaj, ca și întreaga propoziție. Exercițiile cu astfel de propoziții sunt deosebit de importante pentru învățământul oralist al surdomuților, deoarece în limbajul mimico-gesticular, folosit de surdomuți, verbul *„a fi”* nu este utilizat. Astfel, pentru propoziția de mai sus surdomuții fac semnele doar pentru *„Eu silitor”.*

Cele mai fregvente propoziții nominale sunt cele formate doar din subiect și predicat, de tipul *„Elevul merge”.*

Prin analogie elevii surdomuți vor concepe diferite propoziții nominale, atât de primul tip, cât și de al doilea. De asemenea vor fi obișnuiți să pună întrebările ***„cine ?”*** și ***„cum ?”*** (la primul tip) sau ***„cine ?”*** și ***„ce face ?”*** (pentru al doilea tip).

Cap. XII. Adjective predicative. (pag.28)

Adjectivele arată însușirea lucrurilor și calitățile ființelor. Din punctul de vedere al gândirii surdomuților, adjectivele au o importanță majoră în educarea lor. Adjectivele se află la granița dintre concret și abstract. Unele însușiri, ca de exemplu forma și culoarea, sunt noțiuni concrete, pe care surdomuții le percep cu ajutorul văzului. Altele, cum ar fi calitățile morale, elemente de comportament, etc., au un caracter, mai mult sau mai puțin, abstract. Caracterul abstract al acestora este perceput diferit de surdomuți. Unele însușiri, ca de exemplu „rău”, „bun”, „harnic”, „leneș”, sunt conștientizate total de către surdomuți. Există alte însușiri ca „lingușitor”, „credincios”, „blând”, „orgolios”, care au o încărcătură abstractă mult mai mare și vor creea multe dificultăți în a fi înțelese de persoane care le citesc pentru prima dată .

Cu astfel de expresii, profesorii vor trebui să facă mari eforturi

https://biblioteca-digitala.ro

pentru a fi siguri că elevii le-au înțeles. Ele nu pot fi reprezentate prin imagini și astfel, vederea nu-i ajută pe surdomuți în a le percepe.

Exercițiile care se fac îi obligă pe elevi să utilizeze un număr mare de substantive, cu un număr mare de adjective. Talentul didactic al profesorilor este determinant în procesul de învățare a surdomuților pe drumul de trecere de la noțiunile concrete, spre cele abstracte.

Cap. XIII. Genul adjectivelor. (pag.31)

Odată înțelese noțiunile pe care le reprezintă adjectivele, se trece la pasul următor, acela de a le trece dela masculin la feminin și invers. Și aici se insistă pe terminațiile folosite. Astfel întâlnim :

La singular :

(masculin)-*bolnav*	(feminin)-*bolnav**ă***
-alb	*-alb**ă***
*-negr**u***	*-neagr**ă***
-politicos	*-politicoas**ă***

La plural :

(masculin)-*tiner**i***	(feminin)-*tiner**e***
*-frumoș**i***	*-frumoas**e***
*-negr**i***	*-negr**e***
*-folositor**i***	*-folositoar**e***

Cap.XIV. Cuvinte invariabile. (pag.32)

Elevii surdomuți sunt învățați să utilizeze prepozițiile ***„pe”, „de”, „cu”, „la”, „în”, „lângă”,....*** care arată modalitatea unei acțiuni, fie de existență, fie de valoare. Elevul surdomut trebuie învățat să simtă *„valoarea funcțională”* a prepozițiilor care, la rândul lor indică un raport între două cuvinte.

Se vor face exerciții multiple și se va insista pe înțelegerea folosirii fiecărei prepoziții. Exemple : *„Eu desenez **cu** creionul”, „Elevul este **în** clasă”, „Medicul merge **la** spital”, etc.*

Cap.XV. Vacanța de vară. (pag.34)

Se oferă o lectură scurtă, care cuprinde toate noțiunile învățate și are o tematică legată de apropiata vacanță de vară.

https://biblioteca-digitala.ro

4.

ADALBERT ZSUTTY.

4.1.

CATEHISM PENTRU CLASELE IV – VI ALE INSTITUTULUI DE SURDO-MUȚI.

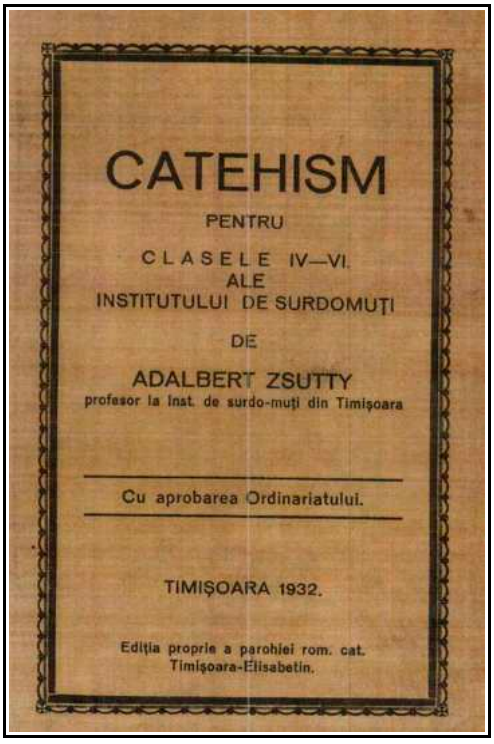
CATEHISM

PENTRU

CLASELE IV—VI.
ALE
INSTITUTULUI DE SURDOMUȚI

DE

ADALBERT ZSUTTY
profesor la Inst. de surdo-muți din Timișoara

Cu aprobarea Ordinariatului.

TIMIȘOARA 1932.

Ediția proprie a parohiei rom. cat.
Timișoara-Elisabetin.

-Ediția proprie a parohiei romano-catolice Timișoara-Elisabetin. Tipografia „Mercantil” Moravetz Timișoara.

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1932.

-Format : 16,5 x 9,6 cm.

-Volum : 80 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi găsită în biblioteca parohiei romano-catolice Timișoara-Elisabetin, situată în Piața Bălcescu din Timișoara.

Printre materiile predate de Adalbert Zsutty la Institutul de Surdomuți din Timișoara, a fost și religia la elevii de confesiune romano-catolică.

Religia se preda începând din primele clase primare, însă elevii surdomuți nu reușeau să parcurgă noțiunile specifice, înainte de a stăpâni limba maternă. Din această cauză, în primele clase li se predau doar puține noțiuni, majoritatea rezumându-se la scurte rugăciuni, la cunoașterea puterii lui Dumnezeu, a modului în care a făcut lumea, cine este Isus Hristos și cum

https://biblioteca-digitala.ro

s-a născut.

Începând cu clasa a IV-a, elevii trebuiau să stăpânească suficient de bine limba maternă și se putea trece la predarea sistematizată a cunoștințelor din Catehism. Aceste cunoștințe erau repartizate începând din clasa a IV-a și până în clasa a VI-a. Mai târziu, începând din clasa a V-a, se preconiza combinarea învățării Catehismului cu întâmplările biblice. Acesta este motivul pentru care Adalbert Zsutty a compus două manuale școlare, unul fiind un Catehism pentru clasele IV-VI și al doilea, o Biblie din care materia se putea preda în clasele V-VIII. Prima carte apărută a fost ***Catehismul***, la începutul anului 1932 și a constituit ***primul manual de religie, destinat învățământului pentru surdomuți din România.***

Tipărirea acestor două manuale școlare pentru elevii surdomuți i se datorește S. S. P. Norbert Kerl, provincial al Ordinului Salvatorianilor și paroh al bisericii romano-catolice din cartierul Elisabetin al orașului Timișoara. Domnia Sa a hotărât să-și ia sarcina de a finanța apariția acestor cărți din bugetul parohiei. Din păcate, așa cum am aflat din relatările unor contemporani, cărțile au fost împărțite gratuit elevilor, conform dorinței exprimate de Norbert Kerl. Se preconiza ca fiecare elev să poată purta, în propriul buzunar, un exemplar al Catehismului sau al Bibliei. Din acest motiv s-a optat pentru formatul „de buzunar" al acestor manuale. Ideea corespundea unui gest frumos, însă a avut și un efect nedorit. Cărțile s-au epuizat, majoritatea s-au pierdut, fără a reuși păstrarea unor exemplare în anumite biblioteci. Astfel, în ziua de azi este deosebit de dificil să mai procuri un exemplar. După multe căutări, am reușit să găsesc câte un exemplar din fiecare carte, în biblioteca bisericii romano-catolice care le-a editat, cea din Timișoara, Piața Bălcescu. Cred că sunt unicele exemplare care s-au păstrat.

Studiind acest Catehism, nu se poate să nu observăm competența autorului în două domenii. În primul rând îl recunoaștem ca pe un bun cunoscător al religiei creștine, al Catehismului și al Bibliei, fapt ce i-a oferit posibilitatea structurării corecte a materialului. În al doilea rând, fiecare cuvânt și fiecare propoziție tipărită, dar și selectarea amănunțită și atentă a materialului, ne prezintă un surdolog cu experiență și cu bogate cunoștințe teoretice în domeniu.

Manualul a fost împărțit în cinci părți :

I. Despre rugăciune.

II. Despre credință.

III. Despre porunci.

https://biblioteca-digitala.ro

IV. Despre harul lui Dumnezeu.

V. Adaus.

În parcurgerea materialului, Adalbert Zsutty apelează la aceleaşi metode care au fost utilizate şi de Gheorghe Atanasiu şi Dimitrie Rusceac, în manualele lor, destinate învăţării limbii matrne. Mai exact apelează la întrebări şi răspunsuri; utilizează propoziţii scurte; foloseşte cuvinte uzuale, obişnuite şi nu expresii academice.

Astfel, ***Partea I-a (Despre rugăciune)*** (pag. 5-8) este compusă din 19 întrebări şi răspunsuri. Dintre acestea spicuim :

„4.Ce facem înainte şi după rugăciune? - Semnul sfintei cruci."

.....

„9.Care este rugăciunea cea mai frumoasă? - Cea mai frumoasă rugăciune este Tatăl nostru"

.....

„15.Ce însemnează : Amin? - Amin însemnează : aşa să fie!"

Partea II-a (Despre credinţă) (pag. 9-28) este formată din mai multe capitole :

-*Despre Dumnezeu* – întrebările 20 – 28.

-*Despre Sfânta Treime* – întrebările 29 – 38.

-*Despre facerea şi ţinerea lumii* – întrebările 39 – 47.

-*Despre îngeri* – întrebările 48 – 63.

-*Despre păcatul strămoşesc* – întrebările 64 – 74.

-*Isus Hristos, Mântuitorul lumii* – întrebările 75 – 88.

-*Despre copilăria lui Isus* – întrebările 89 – 105.

-*Isus, învăţătorul* – întrebările 106 – 113.

-*Despre patimile şi moartea lui Isus* – întrebările 114 – 125.

-*Învierea şi înălţarea lui Isus la cer* – întrebările 126 – 131.

-*Isus, judecătorul* – întrebările 132 – 146.

-*Despre Sfântul Duh (sau Spirit)* – întrebările 147 – 155.

-*Biserica catolică* – întrebările 156 – 163.

-*Împărtăşirea sfinţilor* – întrebările 164 – 168.

https://biblioteca-digitala.ro

-*Iertarea păcatelor* – întrebările 169 – 175.

-*Simbolul apostolic* – întrebările 176 – 177.

Să spicuim câteva dintre întrebările folosite :

„24.Ce ştie Dumnezeu ? - Dumnezeu ştie toate, chiar gândurile noastre. El este atotştiutor”

.....

„29.Pentru ce spunem : În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh ? - Pentru că în Dumnezeu sunt trei persoane.”

.....

„39.Cine a făcut pământul ? - Bunul Dumnezeu a făcut pământul”

.....

„53.Ce fac îngerii buni? -Ei cinstesc pe Dumnezeu şi-i slujesc Lui”

.....

„62.Unde au trăit Adam şi Eva ? - Adam şi Eva au trăit într-o grădină frumoasă numită : rai”.

.....

„95.Când sărbătorim noi naşterea Domnului Isus Hristos ? - Noi sărbătorim naşterea Domnului Isus Hristos la 25 Decembrie, la Crăciun.”

.....

„114.Ce a pătimit Isus pentru noi ? - Multe chinuri şi moartea pe cruce.”

.....

„127.Când sărbătorim învierea lui Isus ? - Învierea lui Isus o sărbătorim la Paşti”.

.....

„154.Ce face Sfântul Duh în noi ? - Sfântul Duh ne sfinţeşte pe noi şi ne ajută de a face binele.”

.....

„175.Prin ce ne iartă Dumnezeu păcatul strămoşesc?- Prin botez”

Partea III-a (Despre porunci) (pag. 29-41) are următoarele capitole :

https://biblioteca-digitala.ro

-*Porunca cea mare* – întrebările 178 – 184.

-*Cele zece porunci ale lui Dumnezeu* – întrebările 185 – 204.

-*Cele cinci porunci ale Bisericii* – întrebările 205 – 218.

-*Despre călcarea poruncilor* – întrebările 219 – 226.

-*Despre virtuți* – întrebările 227 – 228.

Spicuim câteva din întrebările folosite :

„182.Cum trebuie să ne iubim aproapele ? - Noi trebuie să ne iubim aproapele ca pe noi înșine.”

.....

„195.Care este ziua Domnului ? - Duminica.”

.....

„208.Cum trebuie ascultată sfânta Liturghie ? - Sf. Liturghie trebuie ascultată întreagă și cu evlavie.”

.....

„220.Sunt toate păcatele la fel de mari ? - Nu, unele sunt mai mari, iar altele mai mici.”

Partea IV-a (Despre harul lui Dumnezeu) (pag.42-52) este compusă din :

-*Despre harul lui Dumnezeu* – întrebările 231 – 238.

-*Despre sfintele sacramente* – întrebările 239 – 293.

-*Despre sacramentale* – întrebările 294 – 297.

Și aici exemplificăm cu câteva întrebări :

„233.Cum se numește ajutorul lui Dumnezeu ? - Har ajutător.”

.....

„243.Cine te-a botezat ? - Un preot.”

.....

„256.Ce face preotul după ce ne-am spovedit ? - Preotul ne iartă nouă păcatele în locul lui Dumnezeu.”

.....

„270.Ce a poruncit Isus apostolilor la cina de pe urmă ? - Ca să

https://biblioteca-digitala.ro

prefacă şi ei pâinea în trupul şi vinul în sângele Domnului Hristos"

.....

„281.Cum se dă maslul ? - Preotul unge ochii, urechile, nasul, gura, mâinile şi picioarele bolnavului cu unt de lemn sfinţit şi spune rugăciuni."

.....

„292.Unde trebuie să se încheie căsătoria bisericească ? - Numai în biserica noastră înaintea parohului nostru."

.....

„296.De cine sunt rânduite sacramentele ? - De Domnul nostru Isus Hristos."

Partea V-a (Adaus) (pag. 53-69) nu mai cuprinde întrebări şi răspunsuri. Această ultimă parte este destinată unei mici colecţii de rugăciuni ce trebuie rostite cu anumite ocazii, atât acasă, cât şi în timpul Sfintei Liturghii. Pe lângă acestea, elevilor li se mai dau îndrumări referitoare la ce trebuie să facă şi la ce trebuie să se gândească, atunci când se pregătesc pentru spovedanie şi cuminecătură.

Ultimele zece pagini sunt goale. Autorul a imprimat doar o liniatură şi le-a destinat însemnărilor pe care, fiecare deţinător al cărţii, le putea face în legătură cu familia sa, cu sărbătorile religioase şi cu participarea la ritualurile creştine. Este încă un aspect al hotărârii editorilor, că aceste cărţi trebuie să rămână în proprietatea surdomuţilor şi după absolvirea şcolii.

După cum am putut să vedem, Catehismul oferit surdomuţilor de către Adalbert Zsutty nu depăşeşte vocabularul cunoscut de aceştia în clasele a IV-a, a V-a şi a VI-a. Cele câteva cuvinte specific bisericeşti : *Mântuitor, mântuire, evlavie, spovedanie, cuminecătură, liturghie, maslu, împărtăşanie, etc.,* pot fi uşor înţelese din explicaţiile profesorului, completate cu informaţiile obţinute din participările la slujbele religioase.

Ca un bun cunoscător al modului de educare al surdomuţilor, autorul a formulat răspunsuri în care a repetat, în mod afirmativ, părţi importante din întrebările care s-au pus. Este una din metodele des întâlnite în învăţământul surdomuţilor deoarece, procedând astfel elevii se obişnuiesc cu folosirea corectă a tuturor părţilor componente dintr-o propoziţie dezvoltată şi în alte situaţii, vor construi şi ei propoziţii complete, cu acorduri gramaticale complete.

https://biblioteca-digitala.ro

4.2.

BIBLIA ROMANO – CATOLICĂ PENTRU CLASELE SUPERIOARE ALE INSTITUTELOR DE SURDO-MUȚI.

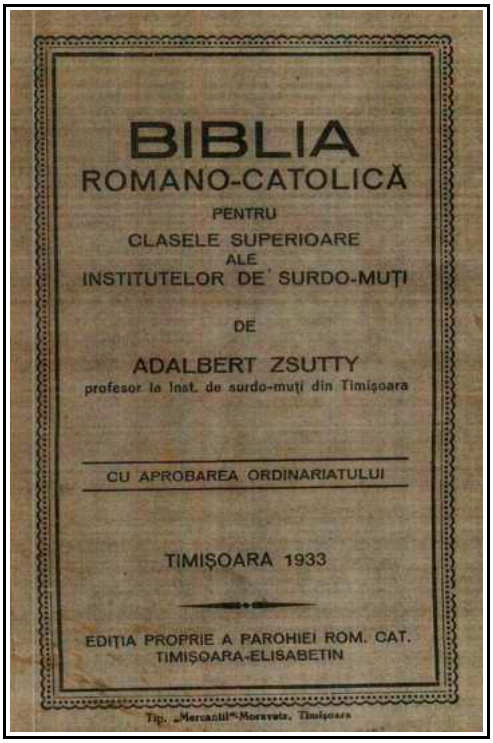

-Ediția proprie a parohiei romano catolice Timișoara-Elisabetin Tipografia „Mercantil" - Moravetz Timișoara.

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1933.

-Format : 16,5 x 9,6 cm.

-Volum : 44 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi găsită în biblioteca parohiei romano-catolice Timișoara-Elisabetin, situată în Piața Bălcescu din Timișoara.

Din punctul de vedere al conținutului mitic, această Biblie respectă evenimentele principale ale oricărei alte ediții a Cărții Sfinte. Diferențele constau din faptul că, aici era necesară o variantă prescurtată și cu utilizarea unui limbaj ușor accesibil elevilor surdomuți. Capitolele principale ale Bibliei pentru surdomuți sunt :

A. Testamentul vechi.

I. Facerea lumii.

II. Raiul pământesc.

III. Stricarea oamenilor.

IV. Patriarhul Avram.

V. Istoria lui Iosif.

VI. Istoria lui Moise.

VII. Împărăția evreilor.

VIII. Evreii în robie și profeții.

https://biblioteca-digitala.ro

IX. Luptele evreilor pentru libertate.

B. Testamentul nou.

I. Naşterea lui Isus.

II. Copilăria lui Isus.

III. Isus începe a propovădui.

IV. Isus învăţătorul.

V. Isus face minuni.

VI. Zilele din urmă ale lui Isus.

VII. Patimile şi moartea lui Isus.

VIII. Preamărirea lui Isus.

IX. Lăţirea creştinismului.

Fiecare capitol cuprinde mai multe lecţii, astfel încât, în final întreaga carte cuprinde un număr de 39 de lecţii pentru Vechiul Testament şi 44 de lecţii pentru Noul Testament. Deci, un total de 83 de lecţii. Dintre acestea 21 de lecţii sunt destinate clasei a V-a, 24 de lecţii pentru clasa a VI-a, 18 lecţii pentru clasa a VII-a şi 20 de lecţii pentru clasa a VIII-a.

Lungimea lecţiilor diferă dela şapte rânduri (lecţia : *„Cum a făcut Dumnezeu pe om”*), la treizeci de rânduri (lecţia : *„Isus osândit la moarte”*). Se înţelege că lecţiile scurte erau destinate clasei a V-a, iar cele mai lungi clasei a VIII-a. Există şi pentru clasa a V-a unele texte lungi, de exemplu lecţia *„Potopul”* , care are 20 de rânduri. La acestea, profesorii aveau latitudinea de a le împărţii în două şi a le studia separat.

Propoziţiile utilizate sunt, în general, scurte *(„Atunci Dumnezeu a trimis o ploaie mare”)*, dar au existat şi cazuri de folosire a frazelor compuse din maximum două propoziţii *(„A pus o piatră în praştie şi a izbit pe Goliat în frunte”* sau *„Atunci s-a prezentat la împăratul Saul un păstor tânăr şi mic din Viflaim, cu numele David”)*.

Parcurgând această Biblie putem observa că, Adalbert Zsutty era pe deplin familiarizat cu felul în care gândesc surdomuţii şi modul în care trebuie să compunem un text pentru surdomuţi, astfel încât aceştia să poată să-l citească uşor, să-l înţeleagă uşor şi să nu întâlnească decât un număr relativ mic de cuvinte noi şi necunoscute. Parcurgând această carte, vom observa că fiecare text a fost uşor modificat, pentru a putea să răspundă la două cerinţe obligatorii. Pe de-o parte, să respecte întâmplările biblice şi să

https://biblioteca-digitala.ro

nu le modifice, iar pe de altă parte, să corespundă necesităților speciale impuse de capacitatea, total diferită a surdomuților, de a le citii, înțelege și de a le reproduce.

O lecție de religie era o combinație între o oră de citire, unde textele oferite se citeau, se explicau și se discutau, și un ritual religios, unde se spuneau rugăciuni.

Pe parcursul „învățământului superior", adică în clasele V ... VIII, elevii surdomuți deprindeau ușurința scrisului și a cititului, li se îmbogățea vocabularul și erau obișnuiți cu un anumit grad de conversație uzuală. Bazați pe acest progres, elevii surdomuți trebuiau ca, în mod normal, să nu aibă probleme cu înțelegerea textelor.

Desigur, profesorii trebuiau să fie atenți pentru ca să depisteze orice nuanță deviantă în înțelegerea corectă sau orice cuvânt, uitat sau necunoscut, ce avea să apară.

https://biblioteca-digitala.ro

5.

ION CIORĂNESCU

Conform informațiilor oferite de [Manolache-1968].

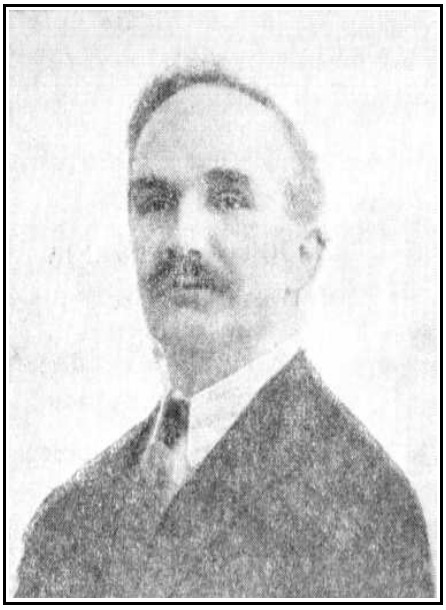

Ion Ciorănescu

din [Manolache-1968-pag.148]

Ion Ciorănescu s-a născut la 1 decembrie 1874, în comuna Râul Alb din județul Dâmbovița, fiind fiul lui Gheorghe și Maria Ciobanu, țărani săraci. Școala elementară a început-o în comuna natală, a continuat-o în Vulcana-Băi, pentru ca în final să o termine în Târgoviște.

În anul 1893 absolvă gimnaziul „Enăchiță Văcărescu" din Târgoviște și este numit învățător în comuna Cojasca din județul Dâmbovița.

În anul 1894 își ia examenul de capacitate și pe cel de institutor, după care este numit învățător în comuna Moroieni din același județ, Dâmbovița.

S-a remarcat ca un pedagog de prestigiu care se impunea ca un propagator al ridicării culturale a maselor populare.

Crezul său pedagogic și cultural l-a expus în diferite articole publicate în presa vremii. Dintre revistele la care a colaborat enumerăm : „Revista Asociației Învățătorilor și Învățătoarelor din România".„Graiul Dâmboviței", „Revista Asociației Corpului Didactic Primar din județul Dâmbovița", „Lamura", „Școala română" și „Vulturul Dâmboviței".

Unele păreri critice, expuse în articolele publicate, i-au adus neplăceri. Astfel, propunerea de a se scoate religia dintre obiectele de

https://biblioteca-digitala.ro

învățământ s-a soldat cu primirea sancțiunii „mustrare scrisă”, iar pentru criticile pe care le-a adus autorităților școlare este trimis în fața instanțelor judecătorești.

A fost membru fondator al revistelor „Școala Română”, „Învățământul primar” și „Convorbiri didactice”. De asemenea, a făcut parte din comitetele de redacție a revistelor „Școala viitoare”, „Școala Română”, „Revista Învățătorilor și Învățătoarelor”, „Tribuna Învățătorilor”, „Vremea Nouă”, „Lamura” și „Albina”.

În anul 1909, Ministrul Instrucțiunii Publice și Culturii, domnul Spiru Haret, îi oferă o bursă pentru a urma la Berlin cursurile de specializare în problema instruirii copiilor surzi. Este apreciat de profesorii germani și după absolvire îi propun să predea la școala specială pentru surdomuți din Breslau.

În anul 1920 revine la București, inițial la școala nr. 30, dar în anul următor se transferă la Școala de Fete Surdomute, ce era condusă de doamna Sevastia Popescu, specializată la Paris.

Înaintează mai multe memorii, către conducerea Ministerului Educației Naționale, pentru înființarea la București a unei școli destinate băieților surdomuți. Cererile sale sunt aprobate abia în 1927. Ion Ciorănescu preia conducerea acestei noi școli speciale care a funcționat inițial în diferite localuri de școli elementare. Tot la stăruințele lui Ion Ciorănescu, în anul 1939, școala aceasta a primit un local propriu pe Calea Griviței nr. 199. Ion Ciorănescu a condus această școală până la pensionarea sa.

Paralel cu aceste activități, Ministerul Educației Naționale l-a cooptat în colectivul de elaborare a Legii Învățământului Primar, ce avea să fie promulgată în anul 1924, fiind raportor în mai multe comisii de redactare.

Tot în anul 1927, când se înființa școala pentru băieții surdomuți, Ion Ciorănescu a fost numit ***inspector școlar pentru întregul învățământ special din țară.*** În această calitate, a dus o muncă de perfecționare a metodelor de predare, a întocmit un regulament pentru recrutarea și pregătirea cadrelor didactice pentru învățământul surdomuților, a luptat pentru instituirea de programe didactice unice și pentru regulamente unice de funcționare, s-a zbătut pentru înființarea unei facultăți speciale destinate pregătirii profesorilor medico-pedagogi.

Din păcate, multe din eforturile depuse de el au rămas fără rezultat, din cauza nepăsării celor care răspundeau de învățământul românesc.

https://biblioteca-digitala.ro

Neprimind sprijin din partea organelor în drept, Ion Ciorănescu a organizat, neoficial, cursuri de pregătire a profesorilor pentru învățământul de surdomuți. El recruta cu atenție candidații, le oferea materiale pentru ca aceștia să studieze teoretic, în particular, după care candidații trebuiau să asiste timp de 2 – 3 ani pe un profesor titular de la școala de băieți surdomuți din București. În final candidatul prezenta „lecții de probă" și susținea un examen, compus din probe scrise și orale. În acest fel s-au calificat mai mulți profesori și profesoare în munca de educare a copiilor surdomuți.

Eforturile lui Ion Ciorănescu s-au concretizat, pentru scurt timp, în perioada 1938 – 1940, când Ministerul Culturii Naționale și Cultelor a înființat pe lângă Universitatea din București „cursurile pentru pregătirea corpului didactic necesar școlilor de surdomuți". După calificarea acestei unice serii de candidați, cursul s-a desființat.

În anul 1934 a fost decorat cu „Răsplata muncii", pentru întreaga sa activitate.

În anul 1940 Ion Ciorănescu s-a pensionat și în anul 1948 a decedat.

În final, se cuvine să spunem câteva cuvinte referitoare la manualele școlare editate de Ion Ciorănescu, iar din acest punct de vedere, activitatea lui Ion Ciorănescu a fost prodigioasă. Pentru a înțelege această activitate se cuvine să o împărțim în două grupuri : manualele destinate învățământului pentru surdomuți și cele pentru învățământul public, de masă.

Din păcate, dacă ne referim la manualele pentru surdomuți, vom constata că Ion Ciorămescu a editat doar două. Primul manual este ***„Abecedarul pentru școlarii surdo-muți spre a învăța vorbirea, citirea cu graiu și scrierea"***, care reprezintă primul abecedar pentru surdomuți din România, iar al doilea ***„Eu învăț să vorbesc. Carte de citire pentru elevii clasei a II-a și a III-a a școalelor de surdo-muți"***.

Marea personalitate a lui Ion Ciorănescu și competența sa în domeniu pledau pentru o producție editorială mult mai amplă și completă. Facem această precizare, cu atât mai mult, cu cât pentru învățământul public de masă a editat nu mai puțin decât ... 35 - 40 de manuale. Unele dintre acestea l-au avut ca singur autor, iar altele le-a scris în colaborare cu Gh. N. Costescu, N. Nicolescu, Gh. Stoicescu sau T. Grigorescu. Printre acestea întâlnim abecedare, cărți de citire, de aritmetică, de geometrie, contabilitate, geografie, caiete de caligrafie, caiete pentru desen geografic, lecturi școlare,

https://biblioteca-digitala.ro

execiții de gramatică și compunere.

Văzând această disproporție dintre cele două tipuri de manuale școlare, nu putem să nu ne punem întrebarea : cum este posibil ca inspectorul ministerial peste întreg învățământul special din țară să fie atras mai mult de scrierea manualelor destinate învățământului public, decât a celor pentru propriul său domeniu.

Odată cu punerea acestei întrebări, alunecăm, fără să vrem, spre un fenomen descris în anul 1924 de Dimitrie Rusceac în lucrarea „Cartea de cetire". Aflam, cu această ocazie, că multe manuale școlare erau scrise de diferiți revizori sau inspectori școlari și cadrele didactice nu îndrăzneau să refuze cumpărarea lor, pentru ei și pentru elevi. Nu încerc, cu niciun chip, să știrbesc ceva din personalitatea lui Ion Ciorănescu, însă este sigur că din scrierea manualelor pentru surdomuți nu avea decât cheltuieli. Celelalte, însă, ... se vindeau și aduceau câștiguri.

Pentru a arăta că nu suntem departe de adevăr, voi relata o întâmplare povestită în revista [Răsăritul nostru-nr.15/apr.1933-p.2]. Dela început atragem atenția că, trebuie să considerăm ca reală posibilitatea ca această întâmplare nu să fie conformă cu realitatea, deoarece între Ion Ciorănescu și V. D. Leorda, redactorul revistei, exista o stare conflictuală acută. Totuși, „de unde nu-i foc nu iasă fum". În respectivul număr al revistei, există un articol întitulat „Riposta unui elev", din care aflăm :

> *„Într-un institut de surdomuți dintr-o localitate cunoscută, profesorii așteptau cu febrilitate sosirea unui inspector școlar,* ***cunoscut autor de abecedare,*** *care de aproape doi ani nu mai inspectase această instituție. ..."* (inspectorul află că un elev din clasa a VIII-a se ocupa și de distribuirea revistei „Răsăritul nostru", fapt care îl face să-l dojenească pe elev și să-i recomande să nu se mai ocupe cu această activitate. La auzul acestora, elevul îi răspunde, tot printr-o întrebare) „*Dar dumneata, domnule inspector, de ce ne vinzi acest abecedar cu prețul de 40 de lei ?"* Articolul susține că inspectorul s-ar fi înroșit și ar fi ieșit din încăpere.

A fost sau nu așa, nu putem ști, însă este cert că, după primele două încercări de scriere a manualelor pentru surdomuți, a renunțat și s-a dedicat, în continuare, scrierii de manuale pentru școlile din învățământul public de masă. Acestea se vindeau mai ușor.

https://biblioteca-digitala.ro

5.1.

ABECEDAR PENTRU ȘCOLARII SURDO-MUȚI SPRE A ÎNVĂȚA VORBIREA, CETIREA CU GRAIU ȘI SCRIEREA.

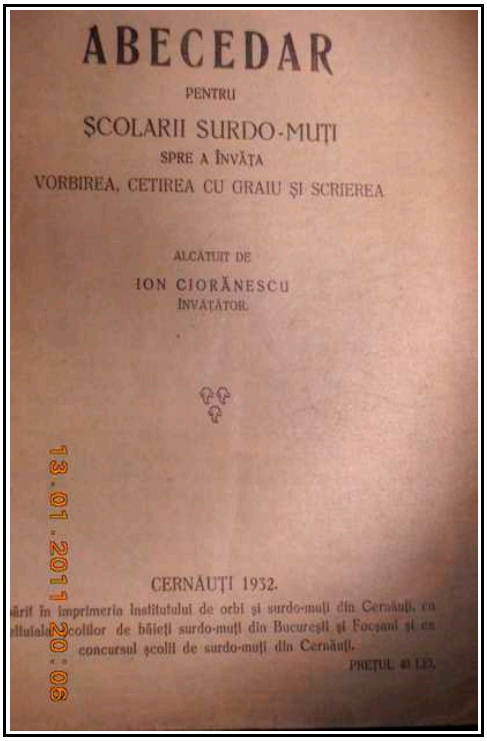
ABECEDAR

PENTRU

ȘCOLARII SURDO-MUȚI

SPRE A ÎNVĂȚA

VORBIREA, CETIREA CU GRAIU ȘI SCRIEREA

ALCĂTUIT DE

ION CIORĂNESCU

ÎNVĂȚĂTOR.

CERNĂUȚI 1932.

13.01.2011 20:06

-Tipărit în imprimeria Institutului de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1932.

-Tipărit în imprimeria Institutului de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1932.

-Tipărit în imprimeria Institutului de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1932.

-Format : 20,2 x 16,7 cm.

-Volum : 64 de pagini.

-NOTĂ : Lucrare consultată dintr-o bibliotecă privată.

Apărut în anul 1932, acest manual reprezintă ***primul abecedar destinat elevilor surdomuți din România.***

Celelalte două manuale, destinate clasei I-a din școlile de surdomuți, au apărut mai târziu. „Dicționarul – Abecedar” scris de Gheorghe Atanasiu a văzut lumina tiparului, aproximativ, în anii 1933-34, iar manualul lui Dimitrie Rusceac în 1940. Pe lângă prioritatea cronologică, Abecedarul lui Ion Ciorănescu este singurul dotat cu imagini intuitive.

Acest abecedar a beneficiat de un studiu detaliat și competent făcut de doi specialiști în domeniu, *Lucia Măescu-Caraman* și *Alexandru Caraman*, în articolul *„ O contribuție valoroasă la dezvoltarea*

https://biblioteca-digitala.ro

învățământului copiilor cu deficiențe de auz din țara noastră", apărut în cartea „Contribuții la istoria învățământului special din România", ce a fost publicată de Editura Didactică și Pedagogică București, în anul 1968. [Caraman-1968].

În urma acestui studiu competent, am considerat că nu se cuvine să prezint eu un alt studiu personal. Ar fi o totală lipsă de bun simț. Din această cauză, în cele ce urmează voi face prezentarea abecedarului utilizând citate din studiul amintit. De fiecare dată când voi proceda în acest mod, citatul va fi încadrat de ghilimele și voi folosi caractere înclinate.

La începutul manualului, înaintea lecțiilor propriu-zise destinate elevilor, Ion Ciorănescu oferă profesorilor câteva ***„Îndrumări generale"*** (pag. 2). Aici găsim explicații legate de ordinea în care au fost tratate sunetele limbii române urmărind „ușurința de pronunțat".

De asemenea, explică modul de introducere a consoanelor dificile ***„r"*** și ***„ș"***, iar spre final a consoanelor ***„m"*** și ***„n"***. Profesorii sunt sfătuiți să exerseze sunetele izolat, în silabe și în cuvinte întregi până la perfecționarea pronunției.

Din punctul de vedere al exercițiilor de scriere, autorul recomandă ca inițial să se utilizeze literele mici, iar cele mari să fie introduse spre finalul clasei I-a.

Recomandările lui Ion Ciorănescu se extind și spre modul de utilizare perelelă a limbajului mimico-gesticular, care va fi eliminat treptat, pe măsură ce va fi înlocuit cu expresiile verbale.

Referitor la modalitățile în care se vor face exercițiile intuitive pentru înțelegerea diferitelor noțiuni, autorul recomandă diferite exerciții efectuate în baza imaginilor și cu pronunțarea denumirii lucrului sau a ființei reprezentate.

Abecedarul propriu-zis începe la pagina 3 și utilizează sunetele în următoarea ordine :

p, t, c, f, s, a, o, ș, u, ă, v, l, e, b, d, i, z, j, ț, g, â=î, m, r, n, ce, ci, ge, gi, h

„Apariția acestui prim îndreptar în însușirea limbii de către copiii surzi, cu rol hotărâtor pentru întreg procesul demutizării, răspundea unei cerințe acute : realizarea unei unități de vederi și acțiune în practica desfășurării procesului de învățământ din școlile pentru copiii lipsiți de auz". [Caraman-1968-p.101-102].

https://biblioteca-digitala.ro

Fiecare sunet este prezentat cu ajutorul unei imagini în care se poate vedea poziția buzelor și a dinților în timpul pronunțării, alături de literele de tipar și cele scrise de mână. Abecedarul prezintă, în total, 28 de astfel de imagini labiobucale necesare atât demutizatorilor, cât și elevilor surdomuți. *„Prezența acestor modele optico-kinestezice ale pronunțării sunetelor verbale subliniază importanța acordată componentei vizual-motorii în receptarea vorbirii la surzi”.* [Caraman-1968-p.105].

Pe măsură ce se utilizează diferite cuvinte, alături de ele se oferă și imaginile cu ajutorul căreia elevii surdomuți pot face legătura între cuvântul rostit și noțiunea pe care o reprezintă. Întregul abecedar cuprinde 162 de astfel de imagini.

„Manualul ... , punea autorului său variate și dificile probleme în legătură cu găsirea unor formule cât mai raționale privind raportarea particularităților fonetice, lexicale și gramaticale specifice limbii române la particularitățile procesului însușirii vorbirii de către copiii lipsiți de auz”. [Caraman-1968-p.103].

După învățarea articulării primelor consoane (p, t, c, f, s) se trece la articularea vocalelor ***„a”*** și ***„o”***. Odată cu acestea se pot pronunța silabe compuse din sunetele învățate. Varietatea silabelor crește pe măsură ce elevii învață să aticuleze și celelalte vocale. *„Unitatea fonetică în care apare sunetul ce se cere exersat este silaba, mai des silaba deschisă, în care constanta este fonemul consoană, iar variabila elementul vocalic”.* [Caraman-1968-p.105].

Odată cu silabele sunt introduse și primele cuvinte, inițial monosilabice sau bisilabice (papa, tata, cap, pat), cu scopul de a evita silabele fără înțeles și a fi înlocuite prin cuvinte care să se folosească și la comunicarea de zi cu zi. Bun cunoscător al tehnicilor de demutizare, Ion Ciorănescu dă pe parcursul cărții o serie de indicații metodice. Fiind conștient de greutățile întâmpinate la pronunțarea anumitor sunete, el cere profesorilor să pregătească elevii prin încercarea anticipată a pronunțării lor cu anumite exerciții. Asrfel sunetul ***„r”***, deși este programat pentru a fi învățat spre sfârșit, este propus a se încerca în cuvântul *„afarrr”* (pag.8); vocala ***„ă”*** este și ea provocată anterior în cuvântul *„păpușă”* (pag. 15); iar grupul cunsonal ***„bl”*** este provocat în cuvântul *„tablă”* (pag. 26). Pe parcursul întregului abecedar, Ion Ciorănescu a utilizat 259 de cuvinte. Dintre acestea întâlnim, 160 de substantive, 43 de verbe, 16 adjective, 11 adverbe, 10 pronume, 11 numerale, o conjuncție, 3 prepoziții și 4 interjecții.

„O analiză de detaliu a principalelor categorii de valori

https://biblioteca-digitala.ro

morfologice pune în evidență faptul că marea lor majoritate servesc formulării unor verbalizări constatative. Substantivele, de regulă în cazul nominativ, denumesc obiecte și ființe; verbele, aproape în totalitate la modul indicativ, persoana a III-a sau I-a singular, narează asupra unor acțiuni prezente sau trecute". [Caraman-1968-p.107].

Pentru a impulsiona conversația surdomuților în limbajul oral, autorul introduce destul de curând scurte propoziții, compuse din sunetele și cuvintele învățate. Primele sunt întâlnite la pagina 7 : „Tata sapa. Fata sapa. Tata paf". Exemplele continuă cu propoziții compuse din două componente până la pagina 15, unde apar primele propoziții din trei elemente : „Tata cu pușca. Fata cu păpușa". Dezvoltarea propozițiilor continuă prin folosirea altor categorii morfologice (Eu aduc apă) și prin înmulțirea elementelor (Fata s-a dus acasă. Calul șade pe pod. Țața coase cu acul). Pe lângă propozițiile cu caracter constatativ (Eu beau lapte. Copiii se bat cu zăpadă. Fata șterge geamul. Pisica a furat pește), abecedarul oferă și diferite comenzi verbale de tip imperativ (Fă focul ! Adu apă ! Uite doi boi ! Stai jos ! Dă-mi o nucă ! Scoate șapca ! Nu rupe hainele ! Scoală sus !).

„În afara comenzilor verbale de tipul celor prezentate, întâlnim o serie de expresii uzuale frecvente în vorbirea curentă : Dă fuga ! Bagă de seamă ! Gata ! Mi-e foame ! Mi-e sete ! Bună dimineața ! Bună ziua ! Sărut mâna, mamă ! Cum te chiamă ?" [Caraman-1968-p.110].

Exercițiile de scriere se succed în paralel cu învățarea articulării și cu exercițiile de citire. La început se fac exerciții de scriere a literelor izolate. Pe măsură ce se trece la pronunțarea silabelor, acestea se vor scrie în caiete copiind modelul prezentat în abecedar. La fel se petrec lucrurile și în cazul scrierii cuvintelor. *„Abecedarul nu dă însă modelul caligrafierii nici uneia din literele mari".* [Caraman-1968-p.111].

„În abecedarul lui Ion Ciorănescu găsim pentru prima dată o încercare de corelare a activităților de învățare a vorbirii cu elemente de conținut din cadrul aritmeticii (pag. 54). Învățarea formelor de „singular-plural" se asociază denumirii numerelor 1 – 10". [Caraman-1968-p.112-113].

La sfârșitul manualului, la paginile 59 – 64, sub denumirea de ***„Note și îndrumări metodice"***, autorul explică modul în care se produce articularea fiecărui sunet de către copiii surdomuți, cum trebuie să țină buzele, dinții, limba, etc., cum să producă fluxul de aer, ce trebuie să simtă elevul, cum să se controleze, ce greșeli de pronunție se pot face și cum se pot corecta.

https://biblioteca-digitala.ro

5.2.

„EU ÎNVĂȚ SĂ VORBESC”. CARTE PENTRU ELEVII CLASEI A II-a ȘI A III-a A ȘCOALELOR DE SURDO-MUȚI.

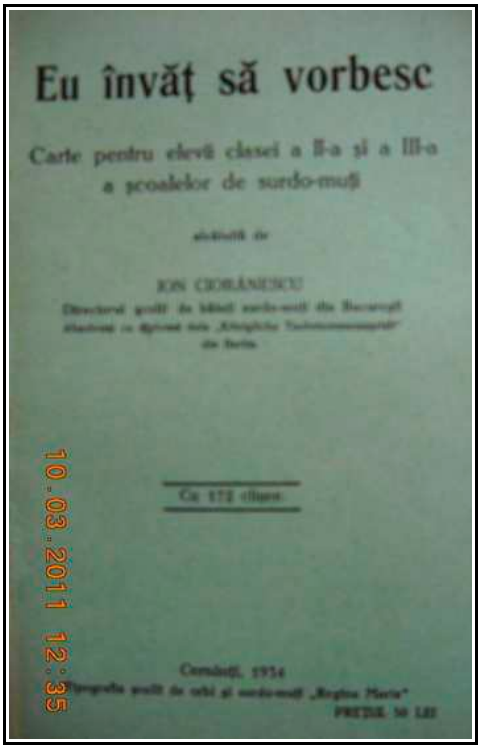

-Tipografia Școlii de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria”.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1934.

-Format : 22,1 x 15,4 cm.

-Volum : 84 de pagini.

-Manualul conține și 172 de imagini intuitive.

-NOTĂ : Cartea poate fi găsită la Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

La începutul manualului autorul a introdus un ***„Cuvânt de justificare”*** (pag. 2), în care face câteva precizări referitoare la utilizarea lui. Ne explică faptul că după vacanța mare dintre clasele I-a și a II-a *„elevii vin cu articulația deteriorată și uitată”* , din această cauză este necesară o recapitulare a procesului de articulare a sunetelor și în acest timp profesorii vor putea face corectarea greșelilor de pronunție.

Ni se explică, de asemenea, importanța intuiției în procesul de îmbogățire a vocabularului copiilor surdomuți și necesitatea de a-i pune pe elevi să-și pună reciproc întrebări și să primească răspunsuri. Este atrasă atenția profesorilor asupra importanței predării corecte a diferitelor prepoziții („cu”, „lângă”, „din”, „spre”, „prin”, etc.), care fără o percepție corespunzătoare de către copiii surzi nu vor putea realiza o conversație corectă.

„Partea I-a” a manualului, cuprinsă între paginile 3 și 21, cuprinde materialul necesar recapitulării articulației. Sunt astfel trecute în revistă

https://biblioteca-digitala.ro

toate sunetele limbii, toate cuvintele și toate propozițiile învățate în clasa I-a, însoțite de imagini intuitive. Cu ajutorul acestora elevii surdomuți vor putea revenii la nivelul de articulare necesar începerii clasei a II-a.

„Partea a II-a” (pag. 22) cuprinde materialul propriu-zis destinat claselor a II-a și a III-a. Materialul nu este defalcat pe luni, trimestre sau ani de studiu. Așa cum ne-a explicat Ion Ciorănescu în „Cuvânt de justificare”, fiecare profesor va trebui să se orienteze în funcție de numărul elevilor pe care îi are și în funcție de capacitățile intelectuale de care dispun elevii. Cu anumite grupe de 10 ... 12 elevi și cu un nivel intelectual ridicat, materialul expus în acest manual ar putea fi parcurs și învățat într-un singur an. În alte condiții însă, vor fi necesari doi ani. Cu alte cuvinte, manualul propune doar o linie directoare a activității de învățare a limbii române, lăsând profesorilor libertatea de a dezvolta sau restrânge unele teme propuse.

Manualul nu este o carte tipică de citire. El nu conține nicio „bucată de citire”, așa cum suntem obișnuiți să găsim în cărți destinate acestui scop. Ion Ciorănescu consideră că este mult mai important ca elevii să formuleze propoziții constatative, alteori propoziții interogative cărora tot ei să le dea răspunsuri, bazate pe unele teme propuse.

Temele propuse diferă și dintre ele amintim : *„Clasa”* (pag.22), *„Omul are ...”* (pag. 31), *„Bolnav-sănătos”* (pag. 32), *„Dimineața”* (pag. 35), *„Îmbrăcămintea”* (pag. 36), *„Seara”* (pag. 38), *„Noaptea”* (pag. 39), *„Culori”* (pag. 41), *„Silitor-leneș”* (pag. 52), *„Casa-bucătăria-pune masa!-eu aș mânca”* (pag. 53), *„Ce face mama?”* (pag. 63), *„Pădure-păsări-animale”* (pag. 66), *„Plouă”* (pag. 75), *„Ce face omul?”* (pag. 76), *„Grădina-legume și fructe”* (pag. 78), *„Vacanța mare”* (pag. 83). Autorul recomandă ca temele să se facă în cadrul mai multor lecții, unele chiar în cadrul mai multor săptămâni.

La început profesorul îi va familiarize pe elevi cu denumirile obiectelor și ființelor aparținând temei respective. Elevii surdomuți vor trebui să le pronunțe corect și să le identifice în natură. Pasul următor, propus de autor, este formularea de propoziții constatative, care să se încadreze în tema studiată. Se continuă cu formularea de întrebări și răspunsuri, iar apoi cu formularea de propoziții care să definească diferite acțiuni ce se desfășoară în mediu studiat.

Iată un exemplu : La tema *„Clasa”* , la început se denumesc obiectele : tabla, creta, banca, etc. și instrumentele personale ale elevilor : penar, caiet, toc, peniță, etc. Propozițiile constatative pot fi : „Tabla este neagră”, „Lampa e sus”, „Scaunul e rupt”, etc. Întrebări și răspunsuri :

https://biblioteca-digitala.ro

„Unde e fereastra?" „Uite fereastra acolo", etc. Propoziții care definesc acțiuni : „Eu am scos caietul", „El a pus cartea pe bancă", „Băiatul scrie cu cerneală", etc.

Nu tot manualul este ocupat numai cu astfel de teme. Ele sunt intercalate și cu exerciții de formulare a propozițiilor cu anumite verbe pe care autorul le propune. De exemplu, la pagina 25 întâlnim astfel de exerciții cu diferite forme a verbului *„a se duce"*. Formele utilizate sunt : *„du-te ...!", „eu mă duc ...", „unde s-a dus?", „unde te duci tu?".* Pe baza lor elevii vor trebui să formuleze diferite propoziții.

În mod asemănător se propun exerciții cu *„eu am ...", „ce face?", „eu scriu ...", „pierdut", „uitat", „găsit", „meu", „mea", „tău", „ta", „său", „sa", „al cui este? - a cui este?", „acesta", „a veni", „a vorbi", „a pleca", „a avea", „deschide-închide", „a ieşi – a intra", „când – azi–ieri – mâine".*

Ion Ciorănescu nu uită nici temele cu conținut moral. În paginile manualului întâlnim teme referitoare la *„copil rău – copil bun", „harnic – leneș",* etc.

Pe ansamblu, observăm că Ion Ciorănescu considera formarea propozițiilor de către elevii surdomuți, mult mai importantă decât exercițiile de citire a unor texte oferite de manual.

https://biblioteca-digitala.ro

PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA LUCRĂRILOR PREZENTATE.

Din Dicționarul Enciclopedic al Limbii Române aflăm că ***manualul*** este *„o carte care cuprinde elementele fundamentale ale unei științe, ale unei arte sau ale unei îndeletniciri practice, folosită mai ales în instituțiile de învățământ”.*

Conform pedagogiei, ***manualele școlare*** au asemănări, dar și deosebiri cu manualele propriu-zise. Un manual școlar este *„o carte în care materia unui obiect de învățământ este expusă în spiritul cerințelor didactice”.* În afara precizărilor expuse în definiție, mai aflăm că manualele școlare :

-dezvoltă temele precizate în programa școlară.

-sunt axate pe un anumit obiect de studiu.

-sunt destinate unei anumite clase, deci răspund necesităților de informare a unor anumiți elevi, aflați într-un anumit stadiu educațional și la o anumită vârstă.

-continuă temele prezentate anterior și le precede pe cele ce se vor studia în anul viitor.

-constituie un material auxiliar pentru profesor, pe care îl orientează în pregătirea lecțiilor, îl limitează spre a nu depăși volumul de cunoștințe ale clasei respective, îl ajută la sistematizarea materiei și îi oferă exerciții și probleme selecționate stadiului în care se află elevii.

-este destinat și elevilor pentru însușirea cunoștințelor, pentru fixarea materialului explicat de profesor, îi ajută să-și formeze priceperi și deprinderi; elevii utilizează manualul școlar atât la școală, cât și în activitatea lor independentă de acasă; pe baza lui repetă materia, rezolvă exerciții și probleme, scoate ideile principale.

Bazându-ne pe aceste precizări putem spune că lucrările prezentate în „Partea I-a” a prezentei lucrări și pe care le-am întitulat „Cărți pentru specialiști”, erau manuale, dar **nu** manuale școlare. Cu ajutorul lor profesorii

https://biblioteca-digitala.ro

se puteau documenta continuu, dar nu erau destinate și elevilor în activitatea lor individuală, nu erau fragmentate pe ani de studiu și prezentarea materiei era destinată persoanelor cu pregătire avansată.

Spre deosebire de acestea, manualele școlare le-am grupat în „Partea II-a" a lucrării, dar trebuie să recunoaștem că, cel puțin două din manualele școlare prezentate nu răspund tuturor cerințelor pentru a fi catalogate astfel. Este vorba de două din cele trei manuale pentru clasa I-a.

Cel mai departe de caracteristicile unui manual școlar este cel scris de Dimitrie Rusceac care, așa cum am arătat la momentul respectiv, era destinat doar profesorilor. Cu el elevii nu puteau repeta singuri materia, nu puteau face exerciții de citire sau de scriere. În concluzie, cartea domnului Dimitrie Rusceac destinată clasei I-a, era un manual, dar nu un manual școlar.

„Dicționarul – Abecedar" scris de Gheorghe Atanasiu îndeplinea și el, doar parțial, cerințele unui manual școlar. Pe lângă faptul că era un manual destinat profesorilor, el putea fi folosit, parțial, și de elevi. Elevii puteau face exerciții de citire a cuvintelor scrise cu litere „de tipar" sau „de mână" și puteau face exerciții de scriere după modelul celor prezentate în paginile cărții, dar repetarea logică și intuitivă a cuvintelor și propozițiilor era blocată datorită lipsei imaginilor care să însoțească textul. Acestea fiind spuse, putem preciza că manualul domnului Gheorghe Atanasiu se apropia mai mult de un adevărat manual școlar, dar nu se identifica total cu acestea.

Cititorii pot pune întrebarea : „De ce am inclus cele două cărți printre „manualele școlare" și nu le-am tratat la „cărți pentru specialiști ?". Răspunsul este următorul : Atât cartea domnului Dimitrie Rusceac, cât și cea a domnului Gheorghe Atanasiu, fac parte dintr-o serie de manuale școlare editate de autori. Dimitrie Rusceac a scris manualele pentru clasele I ...IV, iar Gheorghe Atanasiu pentru clasele I ... V. Noi, cu toate observațiile critice pe care le facem, nu avem dreptul să fragmentăm această serie.

Singura carte destinată clasei I-a pentru surdomuți și care merită pe deplin titulatura de manual școlar este „Abecedarul" domnului Ion Ciorănescu. El este un adevărat manual școlar ce poate fi utilizat atât de profesori, cât și de elevi, iar conținutul său l-am tratat la momentul respectiv.

Conform părerii specialiștilor surdologi, [Timofte-1942.p.104], la sfârșitul clasei I-a elevii surdomuți trebuie să cunoască aproximativ 200 de cuvinte. Pe acestea trebuie să știe să le pronunțe, să le citească de pe buzele interlocutorilor, să înțeleagă noțiunea pe care o reprezintă și să le poată

https://biblioteca-digitala.ro

utiliza în cadrul conversațiilor uzuale dintre ei. Analizând manualele pentru clasa I-a, am constatat că cei trei autori au propus următoarele volume lexicale : Gheorghe Atanasiu – 240 de cuvinte, Dimitrie Rusceac – 288 de cuvinte, iar Ion Ciorănescu – 259 de cuvinte. Diferențele dintre autori sunt nesemnificative și se poate considera că volumele lexicale propuse sunt asemănătoare. Putem considera că cei trei autori aveau aceiași concepție ca cea expusă de C. P. Timofte, însă au considerat că elevii mai pot uita unele cuvinte. Din această cauză au considerat necesar oferirea unui număr mai mare de cuvinte, pentru ca ei să poată fixa un minim de 200.

Cea de a doua grupă de manuale școlare este compusă din cele destinate învățării limbii române, după terminarea procesului de demutizare din clasa I-a. În această categorie includem cărțile de citire scrise de Gheorghe Atanasiu pentru clasele a II-a, a III-a, a IV-a și a V-a, manualele scrise de Dimitrie Rusceac pentru clasele a II-a, a III-a și a IV-a (?) și manualul lui Ion Ciorănescu destinat claselor a II-a și a III-a. Tot în această grupă, dar cu un specific aparte, se include și cartea de exerciții gramaticale scrisă de Dimitrie Rusceac pentru clasa a IV-a.

Cercetând aceste manuale școlare observăm diferențe de concepție între cei trei autori. Domnul Gheorghe Atanasiu a insistat pe varianta „cărților de citire”. Elevilor li se ofereau texte scurte pe care să le citească. Profesorii erau datori să extragă cuvintele necunoscute, să le explice, să le exemplifice cu ajutorul planșelor, să-i pună pe elevi să formuleze întrebări și răspunsuri, să copieze pasaje din text, etc.

Domnul Dimitrie Rusceac avea altă strategie. Pe întreg parcursul clasei a II-a dumnealui nu introduce niciun text pentru citit, ci îi obișnuia pe elevi să pună întrebări și să dea răspunsuri, bazați pe diferite teme și situații. Autorul considera că prioritară, în cazul surdomuților, este dezvoltarea capacităților de comunicare în limbajul oral. Această metodă a continuat și în manualul clasei a III-a, însă aici accentul era pus pe exersarea formelor gramaticale. Această apropiere de gramatică era făcută fără a apela la definiții și alte noțiuni teoretice, ci doar prin repetarea continuă a diferitelor întrebări, răspunsuri și propoziții. Primul text destinat citirii a fost introdus de Dimitrie Rusceac abia la pagina 30 din manualul clasei a III-a („În livadă”), cu alte cuvinte la jumătatea anului școlar. Doar acum, considera Dimitrie Rusceac, era momentul în care elevii surdomuți puteau fi puși în fața unor „bucăți de citire”.

Nici în manualul domnului Ion Ciorănescu nu găsim nicio „bucată de citire”, însă strategia urmată este diferită nu numai de cea a lui Gheorghe Atanasiu, cât și de cea a lui Dimitrie Rusceac, deoarece nu se baza pe

https://biblioteca-digitala.ro

întrebări și răspunsuri, ca acesta din urmă. Ion Ciorănescu stabilea anumite teme în jurul cărora profesorul și elevii surdomuți desfășurau activități de învățare. La început se defineau denumirile lucrurilor și ființelor, ele se pronunțau și se intuiau înțelesul noțiunilor. În continuare, pe baza acestor denumiri învățate, elevii trebuiau să formuleze propoziții constatative, apoi întrebări și răspunsuri referitoare la aceiași temă, pentru ca în final să formuleze propoziții ce indicau anumite acțiuni desfășurate în limitele temei date.

Indiferent de strategia aleasă, în final toate elementele învățării limbii române de către surdomuți erau atinse. Diferența consta în ordinea în care se făcea parcurgerea diferitelor etape și a motivului care susținea parcurgerea respectivelor elemente de învățare. Pe ansamblu, putem considera că toate cele trei grupe de manuale duceau la realizarea scopului propus, acela de a deprinde pe elevii surdomuți să stăpânească limba română.

Manualele de religie ale domnului Adalbert Zsutty, deși sunt destinate unui anumit obiect de învățământ, au asemănări mari cu o carte de citire. Textele oferite, citite de elevi și discutate cu profesorul, pe lângă acumularea cunoștințelor de religie, duceau la o mai bună cunoaștere a limbii române.

O categorie aparte ar face cărțile de aritmetică a domnilor Francisc Klampfer și Adalbert Zsutty. În cazul acestora accentul nu se mai punea pe perfecționarea limbii ci pe acumularea cunoștințelor specifice materiei în cauză. Din păcate, datorită faptului că nu am reușit să găsesc niciun exemplar al acesor manuale școlare, nu putem face mai multe comentarii pe marginea lor.

Cam acesta ar fi bilanțul manualelor școlare din perioada interbelică românească. Numărul lor mic se datorează lipsei de interes a autorităților competente, care nu au considerat necesar să subvenționeze publicarea lor. Fiecare autor trebuia să-și ia responsabilitatea găsirii surselor de finanțare, în caz contrar manualul risca să rămână în stadiu de manuscris și, cu timpul, să se piardă. Cum s-au descurcat autorii care au reușit să-și publice manualele? Situațiile au diferit de la un caz la altul.

Cel mai avantajat a fost Adalbert Zsutty. Cele două manuale de religie au atras atenția Ordinului Salvatorianilor care își aveau sediu la parohia romano-catolică din Timișoara – Elisabetin. Conducătorul local al acestui ordin călugăresc, S.S.P. Norbert Kerl a preluat întreaga cheltuială legată de tipărirea manualelor și în acest fel ele au putut fi editate.

https://biblioteca-digitala.ro

O situație relativ ușoară a avut-o Dimitrie Rusceac, directorul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria" din Cernăuți, deoarece institutul pe care îl conducea dispunea de propria sa tipografie și editarea manualelor se putea face la prețuri acceptabile, mult sub cele practicate de alte edituri. Acesta a fost și motivul pentru care, la această tipografie din Cernăuți, s-au tipărit și manuale scrise de Gheorghe Atanasiu și Ion Ciorănescu.

Gheorghe Atanasiu a reușit să câștige încrederea comitetului de părinți dela Institutul de Surdomuți din Timișoara. Cu ajutorul acestora s-a constituit un fond special, alcătuit din donații făcute de părinți și cu aprobarea acestora, printre cheltuielile întreprinse s-au aflat și cele legate de tipărirea manualelor sale și litografierea cărților de aritmetică. În bilanțurile contabile care controlau respectivele fonduri s-au găsit sumele cheltuite cu această ocazie. Astfel în Anuarul institutului pe anul școlar 1931-32, la pagina 23, aflăm că : *„6.Tipărirea Cărții de cetire cl. III-a la instit. de orbi și surdo-muți din Cernăuți în 300 exemplare.....2.100 lei". „7.Chapilografierea cărților de aritmetică de către așezământ.....1.705 lei".* În Anuarul anului școlar 1932-33, la pagina 18, găsim menționat : *„7.Tipărirea cărții de cetire „Să cetim mai departe" la tipografia Instit. de surdo-muți din Cernăuți.....5.991 lei".*

Referitor la Ion Ciorănescu, realitatea apare înscrisă pe coperta abecedarului său, unde în partea de jos găsim inscripționat: *„Tipărit în imprimeria Institutului de orbi și surdo-muți din Cernăuți, cu cheltuiala școlilor de băieți surdo-muți din București și Focșani și cu concursul școlii de surdo-muți din Cernăuți".* O informare asemănătoare ne-o oferă Ion Ciorănescu la pagina 2 din manualul său destinat claselor a II-a și a III-a : *„Nu mi-ar fi fost posibil să tipăresc lucrarea, fără concursul domnului Dimitrie Rusceac și condițiile ușoare de tipărire la școala d-sale".*

Dacă inspectorul ministerial nu putea fi subvenționat, atunci ce pretenții putem avea pentru ceilalți autori (!!!). În aceste condiții nu ne mirăm că Ion Ciorănescu s-a orientat spre manualele școlare destinate învățământului de masă. Profesorii și învățătorii nu-și permiteau să nu cumpere manualele editate de un inspector ministerial, iar odată cu ei le cumpărau și elevii. Păcat că acest mare specialist surdolog a lăsau în urmă doar două manuale școlare pentru surdomuți și niciun manual destinat specialiștilor.

Se cuvine să trecem acum la o altă problemă : Aceste șaptesprezece manuale școlare au fost unicile producții ale specialiștilor din acei ani? Răspunsul este categoric **NU.** Mulți profesori au întocmit alte manuale, însă

https://biblioteca-digitala.ro

acestea au rămas în faza de manuscris și cu timpul s-au pierdut. A face azi o listă completă a acestor manuscrise este totalmente imposibil. Putem să facem o încercare, deși suntem convinși că lista pe care o vom întocmi va fi incompletă. Merită să o facem pentru a arăta că specialiștii acelor ani doreau să aducă surdologia românească la un nivel pe care îl doreau cât mai ridicat.

Prima informație o aflăm în lucrarea [Sorescu-1968], la pagina 191, în citatul : *„... timp îndelungat s-a folosit la Cernăuți și abecedarul lui Marcinovschi ..., acesta nefiind tipărit, nu a ajuns până la noi."* Deci primul manuscris al unui manual școlar este :

1. MARCINOVSCHI FRANCISC : *„Abecedar pentru copiii surdomuți"*. [Sorescu-1968-p.191].

Următoarea informație o aflăm în Anuarul institutului timișorean pe anul școlar 1931-32 [Timișoara-1931/32]. La pagina 17, în cadrul rubricii „Cărți și reviste" găsim două manuscrise care nu au reușit să fie editate. Acestea sunt :

2. GHEORGHE ATANASIU : *„Abecedar cu figuri".* [Timișoara-1931/32,p.17].

3. SUCIU ALEODOR : *„Catehism-ortodox".* [Timișoara-1931/32.p.17].

Un alt anuar al institutului timișorean, cel pentru anul școlar 1935-36 [Timișoara-1935/36], la pagina 7, în cadrul rubricii „Cărți didactice speciale", numărul manuscriselor crește cu următoarele titluri :

4-6. FRANCISC KLAMPFER și **ADALBERT ZSUTTY : *„Aritmetica pentru clasele a V-a, a VI-a și a VII".*** [Timișoara-1935/36.p.7]

7. ADALBERT ZSUTTY și **GHEORGHE ATANASIU : *„România – carte de geografie".*** [Timișoara-1935/36.p.7].

8. ADALBERT ZSUTTY și **GHEORGHE ATANASIU : *„Continentele – carte de geografie".*** [Timișoara-1935/36.p.7].

9. SUCIU ALEODOR : *„Biblia ortodoxă"* [Timișoara-1935/36. p.7].

Despre nepăsarea autorităților competente am mai vorbit. Văzând însă „Catehismul ortodox" și „Biblia ortodoxă" care n-au trezit niciun interes din partea bisericii ortodoxe, nu putem să nu ne gândim la soarta celorlalte două cărți, catehismul catolic și biblia catolică, care găsiseră înțelegere la biserica catolică din Timișoara. Sunt deci diferențe de mentalități, diferențe de înțelegere, diferențe în dorința de implicare .....

https://biblioteca-digitala.ro

10. GHEORGHE V. CONSTANTINOVICI : *„Abecedar pentru surdomuți”* [Răs.nost.-nr.7/aug.1932-p.2].

În ziarul surdomuților, „Răsăritul nostru”, în cadrul articolului scris de Fs. Gheveciu și intitulat „Învățământul practic în școalele de surdomuți”, aflăm următoarele : *„În anii 1929-30 ... o grupă de mici maeștrii de ai creionului dela institut* [din Focșani. - N.A.]*, alcătuită după indicațiile profesorului lor de desemn, d. V. D. Leorda, a lucrat figurile unui abecedar de surdomuți, sub supravegherea domnului Gh. V. Constantinovici, profesor la acel institut, abecedar care, a fost trimis în Cehoslovacia* [posibil la o explozție] *de Ministerul nostru al Instrucțiunii”.* Iată deci că pentru a se lăuda cu munca unor profesori, s-a dat o mică atenție acelei lucrări, dar pentru a fi editat .... NU. În anii 1929-30 ar fi fost primul manual școlar românesc, dedicat școlilor de surdomuți. Dar pe cine interesa ?

Nu putem încheia această enumerare a manualelor școlare rămase în manuscris fără a menționa și cartea destinată de Dimitrie Rusceac clasei a IV-a. La capitolul 3.4. am analizat situația acestui manual și putem concluziona că, dacă această carte nu a apărut din cauza condițiilor politice presante, înseamnă că ea a rămas în manuscris. Deci o includem în enumerarea începută :

11. DIMITRIE RUSCEAC : *„Cetirea și vorbirea. Curs de limbă pentru elevii surdo-muți. Partea a IV-a. Pentru clasa a IV-a de surdo-muți”.*

Convinși că au existat și alte încercări de scriere a unor manuale școlare, dar despre care nu avem nicio informație, încheiem această „parte a II-a” a lucrării noastre.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Partea a III-a

ANUARE
ALE INSTITUTELOR ȘI ASOCIAȚIILOR DE SURDOMUȚI

https://biblioteca-digitala.ro

Publicarea unor „Anuare" ale instituțiilor de învățământ a fost o practică utilizată în special în spațiul vestic și central european. În aceste țări, publicarea anuală a unor rapoarte sau dări de seamă asupra modului în care s-a desfășurat anul școlar ce s-a încheiat era o obligație a directorului fiecărei instituții de învățământ, iar cheltuielile legate de tipărirea respectivului anuar erau prevăzute în bugetul instituției, fiind considerate tot atât de importante ca și plata salariilor către profesori.

Ce cuprindea un astfel de anuar?

Răspunsul poate să difere în funcție de anuarele cercetate. În principiu anuarele trebuiau să constituie o oglindă fidelă a întregului an școlar, iar modul în care erau realizate era lăsat la latitudinea directorilor. Pe ansamblu, într-un anuar trebuia să găsim explicate fluctuațile de personal didactic petrecute în respectivul an școlar; o listă completă a profesorilor și a celorlalți angajați, cu specificarea datelor despre pregătirea și activitatea trecută a fiecăruia; o expunere detaliată a tuturor claselor, cu numele elevilor ce le compun; o enumerare a tuturor activităților desfășurate, a inspecțiilor, a serbărilor, concursurilor, excursiilor, etc.; activitatea metodico-științifică a cadrelor didactice; o statistică a elevilor, din care să rezulte proporția de interni/externi, băieți/fete, apartenența religioasă și etnică, etc. Pe lângă aceste informații unele anuare mai cuprindeau producția realizată în atelierele de producție; lista cărților din bibliotecă; donațiile în bani sau produse a diferiților filantropi; etc.

Pentru cercetători, aceste anuare au constituit o bogată sursă de informații exacte, pe baza cărora puteau întocmi întregul tablou al activității educaționale.

Școlile din Ardeal, Banat și Bucovina, care înaintea Primului Război Mondial aparțineau de Imperiul Austro-Ungar, au publicat anuare în fiecare an. În acest mod au procedat și institutele de surdomuți din Timișoara, Arad, Cluj și Cernăuți. În Vechiul Regat al României această practică era benevolă și Ministerul Învățământului nu aloca fonduri pentru tipărirea anuarelor. Acesta este motivul pentru care, după terminarea Primului Război Mondial și formarea României Mari, editarea lor a fost stopată. Singura excepție a constituit-o institutul din Cernăuți, care având propria tipografie a reînceput această frumoasă practică odată cu terminarea anului școlar 1919-20. Dintre celelalte institute aflate în vestul țării, doar cel timișorean a reluat publicarea anuarelor pentru o perioadă scurtă, la începutul anilor '30.

https://biblioteca-digitala.ro

1. INSTITUTUL DE ORBI ȘI SURDO-MUȚI „REGINA MARIA” DIN CERNĂUȚI.

Conform datelor oferite de Dimitrie Rusceac, între anii 1919 și 1940 s-au publicat un număr de 13 anuare. Inițial a existat o publicare continuă pe perioada a patru ani școlari (1919-20, 1920-21, 1921-22, 1922-23). În continuare s-a produs o pauză, după care publicarea a fost reluată începând cu anul școlar 1931-32 și a continuat până în 1940.

Se știe că în vara anului 1940, Bucovina de Nord a fost ocupată de trupele sovietice, iar în vara anului 1941 România a preluat, pentru trei ani, controlul asupra acestui ținut. În acești trei ani institutul amintit și-a reluat activitatea. Nu avem însă, nicio informație despre eventuale publicări a unor anuare în anii 1941-44. Iată anuarele publicate până în anul 1940.

1.1. ANUL ȘCOLAR 1919-20.

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1920.

-Format : 22,9 x 15,2 cm.

-Volum : 20 de pagini.

-NOTĂ : Anuarul poate fi obținut la Biblioteca Central Universitară din Iași.

https://biblioteca-digitala.ro

?

?

ANUARUL
Institutului de orbi și surdo-muți
Regina Maria
pe exercițiul 1922–1923
DIMITRIE RUSCEAC
Supliment:
Scrisoarea orbilor după sistemul „Braille"
CERNĂUȚI 1924

1.2. ANUL ȘCOLAR 1920-21.

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Tipografia

-Localitatea : Cernăuți

-Anul : 1921.

-Format :

-Volum :

-NOTĂ : acest anuar nu a fost găsit.

1.3. ANUL ȘCOLAR 1921-22.

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Tipografia

-Localitatea : Cernăuți

-Anul : 1922.

-Format :

-Volum :

-NOTĂ : acest anuar nu a fost găsit.

1.4. ANUL ȘCOLAR 1922-23.

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Inst. Arte Grafic.și Edit. „Glasul Bucovinei"

-Localitatea : Cernăuți

-Anul : 1924.

-Format : ? (Am deținut doar copia anuarului).

-Volum : 16 pagini.

-NOTĂ : Anuarul poate fi găsit la Bibl. Academiei Române din București.

https://biblioteca-digitala.ro

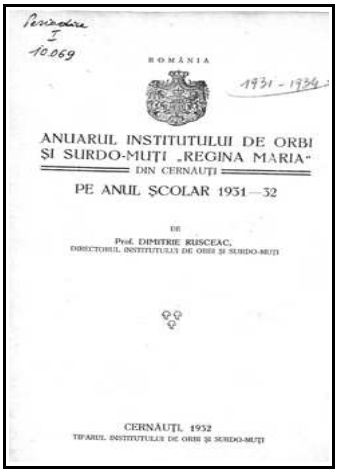
ROMÂNIA

1931 - 1934

ANUARUL INSTITUTULUI DE ORBI
ȘI SURDO-MUȚI „REGINA MARIA"
DIN CERNĂUȚI
PE ANUL ȘCOLAR 1931—32

DE
Prof. DIMITRIE RUSCEAC,
DIRECTORUL INSTITUTULUI DE ORBI ȘI SURDO-MUȚI

CERNĂUȚI, 1932
TIPARUL INSTITUTULUI DE ORBI ȘI SURDO-MUȚI

1.5. *ANUL ȘCOLAR 1931-32.*

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Tiparul Institut. de Orbi și Surdo-Muți

-Localitatea : Cernăuți

-Anul : 1932.

-Format : ? (Am deținut doar copia anuarului)

-Volum : 17 pagini.

-NOTĂ : Bibl. Acad. Române București

ROMÂNIA

ANUARUL INSTITUTULUI DE ORBI
ȘI SURDO-MUȚI „REGINA MARIA"
DIN CERNĂUȚI
PE ANUL ȘCOLAR 1932—33

DE
PROF. DIMITRIE RUSCEAC,
DIRECTORUL INSTITUTULUI

CERNĂUȚI, 1933
TIPARUL INSTITUTULUI DE ORBI ȘI SURDO-MUȚI

1.6. *ANUL ȘCOLAR 1932-33.*

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Tiparul Institut. de Orbi și Surdo-Muți

-Localitatea : Cernăuți

-Anul : 1933.

-Format : ? (Am deținut doar copia anuarului)

-Volum : 20 de pagini.

-NOTĂ : Bibl. Acad. Române București

1933

Anuarul Institutului de orbi și surdo-muți
„Regina Maria", Cernăuți
pe anul școlar 1933—1934

SCRIERE FESTIVĂ
TIPĂRITĂ CU OCAZIA IMPLINIRII A 25 ANI DE EXISTENȚĂ
ȘI ACTIVITATE DEPUSĂ ÎN FAVOAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
ORBILOR ȘI SURDO-MUȚILOR

Cernăuți, 1934

1.7. *ANUL ȘCOLAR 1933-34.*

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Tiparul Instit. de Orbi și Surdo-Muți.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1934.

-Format : 22,6 x 15,3 cm.

-Volum : 48 de pagini.

-NOTĂ : Anuarul se poate găsi la B.C.U. Iași și la Bibl. Acad. Române.

https://biblioteca-digitala.ro

?

1.8. ANUL ȘCOLAR 1934-35.

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Tipografia

-Localitatea : Cernăuți

-Anul : 1935.

-Format :

-Volum :

-NOTĂ : acest anuar nu a fost găsit.

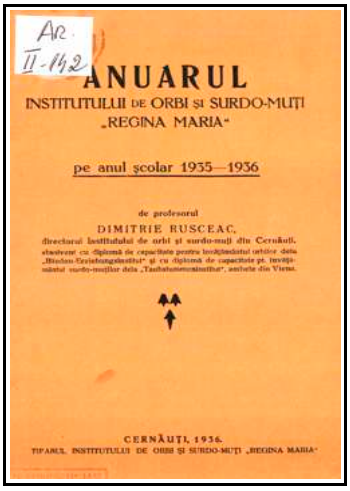

1.9. ANUL ȘCOLAR 1935-36.

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Tiparul Inst. de Orbi și Surdo-Muți

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1936.

-Format : 22,6 x 15,6 cm.

-Volum : 28 de pagini.

-NOTĂ : Anuarul poate fi procurat la B.C.U. Iași și la Bibl. Acad. Române.

1.10. ANUL ȘCOLAR 1936-37.

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Tiparul. Inst. de orbi și surdo-muți.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1937.

-Format : 22,4 x 15,4 cm.

-Volum : 64 de pagini.

-NOTĂ : Anuarul poate fi procurat la Bibliot. Centr. Univ. Iași și la Bibl. Acad. Române.

https://biblioteca-digitala.ro

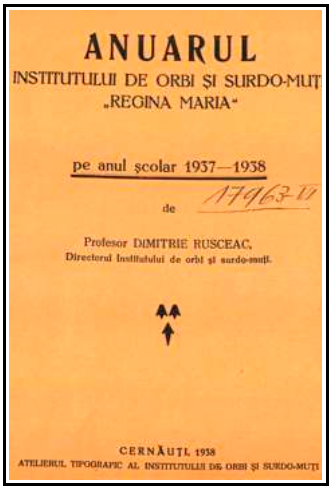
ANUARUL
INSTITUTULUI DE ORBI ŞI SURDO-MUŢI
„REGINA MARIA"

pe anul şcolar 1937—1938

de

Profesor DIMITRIE RUSCEAC,
Directorul Institutului de orbi şi surdo-muţi.

CERNĂUŢI 1938
ATELIERUL TIPOGRAFIC AL INSTITUTULUI DE ORBI ŞI SURDO-MUŢI

1.11. *ANUL ŞCOLAR 1937-38.*

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Atel. Tip. a Inst. de orbi şi surdo-muţi.

-Localitatea : Cernăuţi.

-Anul : 1938.

-Format : 21,8 x 15,5 cm.

-Volum : 66 de pagini.

-NOTĂ : Anuarul poate fi procurat la B.C.U. Iaşi, Bibl. Jud. Iaşi şi Bibl. Acad. Române.

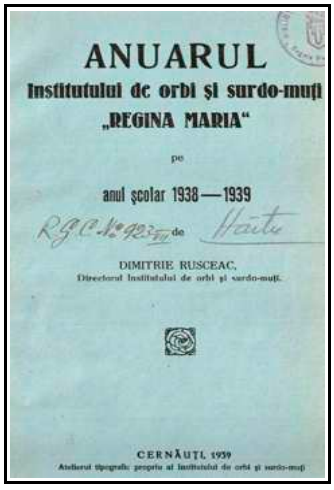
ANUARUL
Institutului de orbi şi surdo-muţi
„REGINA MARIA"

pe

anul şcolar 1938—1939

de

DIMITRIE RUSCEAC,
Directorul Institutului de orbi şi surdo-muţi.

CERNĂUŢI 1939
Atelierul tipografic propriu al Institutului de orbi şi surdo-muţi

1.12. *ANUL ŞCOLAR 1938-39.*

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Atel. Tip. a Inst. de orbi şi surdo-muţi.

-Localitatea : Cernăuţi.

-Anul : 1939.

-Format : 21,6 x 14,8 cm.

-Volum : 74 de pagini.

-NOTĂ : Anuarul poate fi procurat la Bibl. Centr. Univ. Iaşi şi la Bibl. Acad. Române.

ANUARUL
Institutului de orbi şi surdo-muţi
„Regina Maria" din Cernăuţi

pe

anul şcolar 1939—1940

de

DIMITRIE RUSCEAC,
Directorul Institutului

CERNĂUŢI 1940
Atelierul tipografic al Institutului de orbi şi surdo-muţi.

1.13. *ANUL ŞCOLAR 1939-40.*

-Autor : Dimitrie Rusceac.

-Atel. Tip. a Inst. de orbi şi surdo-muţi.

-Localitatea : Cernăuţi.

-Anul : 1940.

-Format : 21,8 x 15,0 cm.

-Volum : 20 de pagini.

-NOTĂ : Anuarul poate fi procurat la B.C.U. Iaşi şi la Bibl. Acad. Române.

https://biblioteca-digitala.ro

PREZENTAREA INSTITUTULUI, AȘA CUM ESTE REDATĂ ÎN ANUARE.

Așa cum am văzut, anuarele institutului din Cernăuți diferă ca volum. Inițial a existat o perioadă de tatonare, până în anul 1933, când ele au avut un volum de maximum 20 de pagini și erau fără nicio fotografie. În aceiași situație s-a găsit și anuarul anului școlar 1939-40, an de criză datorită pericolului invaziei sovietice. La celelalte anuare volumul a crescut constant ajungând la un maxim de 74 de pagini (1938/39).

Odată cu mărimea anuarelor, a crescut și volumul de informații oferite, dar și numărul de fotografii existente în paginile lor. Numărul fotografiilor înserate în paginile anuarelor a fost : 1933/34 – 6 fotografii, 1935/36 – 4 fotografii, 1936/37 – 3 fotografii, 1937/38 – 3 fotografii și 1938/39 – 9 fotografii, plus 26 de imagini labiobucale utilizate în demutizarea surzilor.

Fiind vorba despre un institut în care se școlarizau atât orbii, cât și surdomuții, informațiile cuprinse în paginile anuarelor se refereau la activitățile didactice întreprinse cu ambele deficiențe. Prezenta lucrare are ca obiect doar școlarizarea surdomuților. Din această cauză, am extras doar informațiile referitoare la școlarizarea surdomuților.

Scurtă istorie a institutului.

La 16 martie 1907, ca urmare a propagandei întreprinse de profesorul Ioan Boșneag, a luat ființă Asociația pentru Ocrotirea Orbilor și Surdo-Muților din Bucovina. Primul scop al asociației era înființarea și administrarea unui institut destinat orbilor și surdomuților. La scurt timp, o serie de instituții publice fac donații substanțiale în vederea realizării acestui scop. Primăria orașului Cernăuți donează o parcelă de 6.810 mp. De asemenea, întreaga populație a Bucovinei participă la o colectă publică în urma căreia se strâng 100.000 de coroane. Printr-un Decret Imperial, dat la 9 iulie 1907, împăratul Franz Josef hotărăște transferarea în contul asociației a sumei de 10.000 de coroane din veniturile loteriei naționale pe anul în curs.

Clădirea, cu parter și două etaje, este inaugurată la 2 decembrie 1908, zi în care se sărbătoreau 60 de ani de la urcarea pe tron a împăratului Franz Josef. Acesta a fost motivul pentru care prima denumire a institutului a fost *„Institutul de Orbi jubiliar Împăratul Francisc Josif”*.

Primul director al institutului a fost profesorul Ioan Boșneag care la condus între 2 decembrie 1908 și 6 noiembrie 1910.

https://biblioteca-digitala.ro

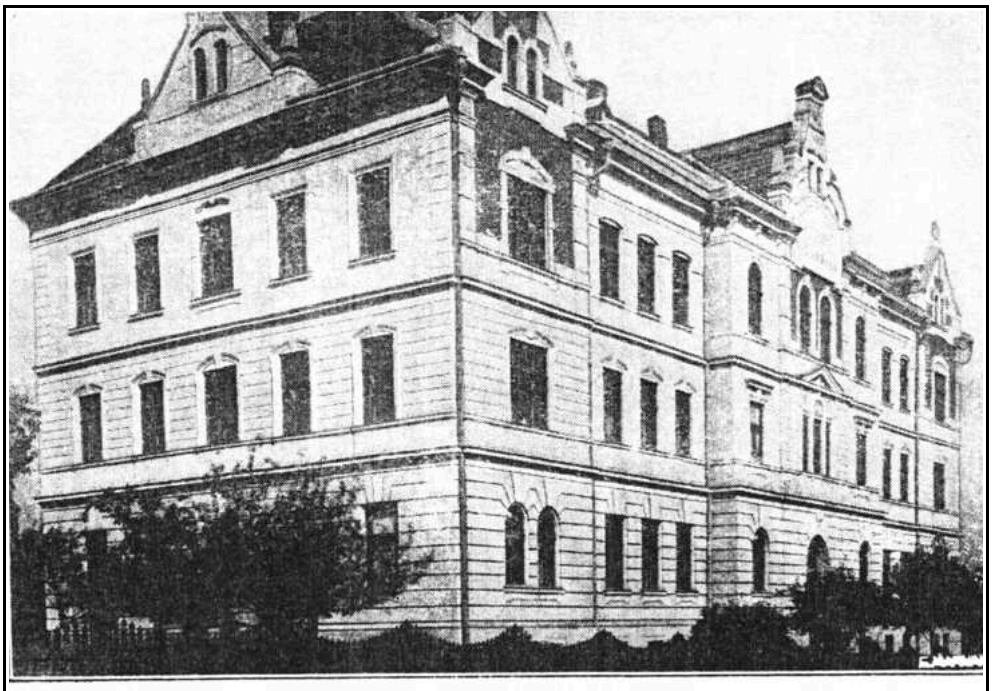

Institutul de orbi și surdo-muți „Regina Maria" din Cernăuți

Inițial institutul a avut două clase. O clasă de orbi, condusă de Ioan Boșneag și o clasă de surdomuți, condusă de Josif Kamil. Se înființează și primele ateliere, împletituri de nuiele și confecționarea periilor pentru orbi, tâmplărie și sculptură în lemn pentru surdomuți.

În perioada 6 noiembrie 1910 și 31 august 1913, directorul institutului a fost Ambros Wladyga, după care a fost numit Dimitrie Rusceac.

Timp de șase ani, între 1908 și 1914, institutul s-a dezvoltat, numărul de clase a crescut și, odată cu ele, a crescut și numărul de profesori.

Între 1914 și 1919 institutul și-a încetat activitatea din cauza războiului, iar clădirea sa a devenit spital de campanie, când pentru trupele Austro-Ungare, când pentru cele rusești.

După marea unire Bucovina s-a alăturat regatului român. Aceiași Asociație pentru Ocrotirea Orbilor și Surdo-Muților din Bucovina și-a propus efectuarea reparațiilor imobilului și remobilarea tuturor încăperilor. Între timp, o parte dintre profesori s-au întors din război sau prizonierat și în toamna anului 1919 institutul s-a redeschis. Prima denumire de după război a fost *„Institutul de Orbi Regina Maria din Cernăuți"*, dar după un timp a

https://biblioteca-digitala.ro

devenit *„Institutul de Orbi și Surdo-Muți Regina Maria din Cernăuți”*.

În anul școlar 1919-1920, institutul a beneficiat de următoarele cadre didactice : 3 profesori specialiști, 3 profesori de religie (ortodox, catolic și mozaic), 2 profesori de muzică pentru orbi și 3 maiștri pentru ateliere. Numărul elevilor era de 13 orbi, cuprinși în clase diferite (I, IV, VI) și 14 surdomuți, toți în clasa I-a.

La 25 octombrie 1920 institutul a fost vizitat de M. S. Regele Ferdinand și A. S. R. Prințul moștenitor Carol.

La 2 decembrie 1920 Secretariatul General pentru Comerț, Industrie și Îngrijire Socială din Cernăuți a invitat pe toți curatorii institutului și pe reprezentanții Asociației pentru Ocrotirea Orbilor și Surdo-Muților din Bucovina. În cadrul acestei ședințe s-a aprobat trecerea Institutului de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți, din proprietatea susnumitei asociații în proprietatea statului român.

De la an la an numărul elevilor, numărul claselor și numărul cadrelor didactice a sporit continu.

La 24 iunie 1934 s-au sărbătorit 25 de ani dela înființarea institutului. La acea dată institutul avea 110 elevi (17 orbi și 93 de surdomuți), iar colectivul de cadre didactice era format din 9 profesori specialiști, o învățătoare de lucru de mână pentru fete, 3 profesori de religie, 4 maiștrii pentru ateliere și 2 profesori de muzică.

Începând cu anul școlar 1933-34, numărul total al elevilor surdomuți a depășit constant 90 de persoane.

În vara anului 1940 trupele sovietice au ocupat nordul Bucovinei și totodată orașul Cernăuți. Activitatea institutului a fost stopată și mulți profesori s-au refugiat în România.

În vara anului 1941 România a reocupat Bucovina de nord și institutul și-a reluat activitatea. Au fost doar doi ani școlari, deoarece în 1943, sesizând că soarta războiului este defavorabilă menținerii, pe viitor, a nordului Bucovinei, s-a luat hotărârea mutării institutului la sudul granței impuse în vara anului 1940. Din acel moment, institutul își continuă activitatea în comuna Vicovul de Sus, satul Bivolărie, din județul Suceava.

Corpul didactic destinat învățământului pentru surdomuți.

Anuarele perioadei interbelice ne oferă unele indicii referitoare la cadrele didactice care au funcționat în perioada 1908-14. Aceste indicii sunt incomplete, deoarece nu ni se specifică pregătirea pe care o aveau și nu

https://biblioteca-digitala.ro

cunoaștem dacă au funcționat în învățământul orbilor sau a celui pentru surdomuți. Excepția fac doar profesorii care activat la Cernăuți și după terminarea Primului Război Mondial.

Iată aceste cadre didactice în ordinea angajării în institut :

1.Ion Boșneag.....angajat în 1908.

2.Josif Kamil.....angajat în 1908.

3.Aglaia Prelipcean.....angajată în 1909.

4.Ioan Volcinschi.....angajat în 1909.

5.Ambrozius Wladyga.....angajat în 1910.

6.Dimitrie Rusceac.....angajat în 1910.

7.Gheorghe Halarevici.....angajat în 1911.

8.Paula Hylda Hauser.....angajată în 1912.

9.E. Hnidei.....angajat în 1912.

10.A. Lunz.....angajat în 1912.

11.Francisc Marcinovschi.....angajat în 1912.

12.Ștefania Chisanovici.....angajată în 1912.

În perioada interbelică, la institutul din Cernăuți au predat, la clasele de surdomuți, un număr de doisprezece profesori. Nu vom da toate datele referitoare la activitatea didactică pe care acești profesori au desfășurat-o. În special anuarul anului școlar 1937-38 abundă în date biografice. Vom spune doar că toți cei doisprezece profesori absolviseră școala normală de învățători, cu diplomă de bacalaureat, și în plus desfășuraseră un stagiu la diferite școli elementare, după care reușiseră, cel puțin, la examenul de definitivat. În acest moment se puteau angaja la institutul din Cernăuți, și pe parcurs aveau obligația de a reuși la examenul care să-i califice în învățământul pentru surdomuți. Unii și-au luat examenul la Viena, alții la Academia Medico-Pedagogică ce a funcționat la Cluj între 1921-27, iar alții au urmat cursurile individuale ținute de Ion Ciorănescu la București și apoi au reușit la examenul de absolvire.

După aceste explicații vom da lista celor doisprezece profesori, care au activat la Cernăuți în perioada interbelică, cu câteva date, din care să reiasă momentul angajării în institut, modul în care s-a calificat pentru învățământul medico-pedagogic și data până la care au activat. Pe primii trei îi cunoaștem deja. Ei și-au început activitatea didactică în institutul din

https://biblioteca-digitala.ro

Cernăuți înainte de război, iar după terminarea lui au revenit și și-au continuat activitatea. Îi vom prezenta în ordinea angajării în institut.

1.***Josif Kamil*** (nu s-a prescurtat numele)

-angajat în 1908.

-calificat la Viena în 1913.

-revenit la institut în 1919.

-a activat până în 1940.

2.***Dimitrie Rusceac (Rusticeanu)*** (prescurtat ***„D.Rusce")***

-angajat în 1910.

-calificat la Viena, pentru orbi în 1913 și pentru surdomuți în 1928.

-director din 1913.

-revenit la institut în 1919.

-a condus institutul până în 1940.

-între 1940-41 s-a refugiat în România.

-a revenit în 1941, ca director.

-s-a pensionat în 1942.

3.***Francisc Marcinovschi*** (prescurtat ***„F.Marcin"***)

-angajat în 1912.

-calificat la Viena în 1912.

-revenit la institut în 1919.

-s-a pensionat în 1934 sau 1935.

4.***Calistrat Jemna***

-nu avem informații despre locul și anul calificării.

-angajat în 1919, inițial a predat muzica la clasele de orbi, iar în anul școlar 1931-32 îl întâlnim la clasa a V-a de surdomuți. Nu știm dacă a predat la surdomuți și în perioada 1923-31, când nu s-au editat anuare.

-în toamna anului 1932 a fost numit director al nou înființatului Institut de Surdomuți din Iași.

https://biblioteca-digitala.ro

5.***Ecaterina Rusceac (Rusticeanu)*** (prescurtat ***„E.Rusce”)***

-angajată în 1920.

-calificată la Academia Medico-Pedagogică din Cluj în 1923.

-a activat până în 1940.

6.***Vasile Sofroniuc*** (prescurtat ***„V.Sofron”)***

-nu avem alte date decât faptul că a predat în cursul anului școlar 1922-23.

7.***Ioan Guga*** (nu s-a prescurtat numele)

-calificat la Academia Medico-Pedagogică din Cluj în 1925.

-angajat în 1926, după ce activase la Cluj și Timișoara.

-a activat până în 1940.

8.***Elisaveta Ștefaniuc (Ștefaniu)*** (prescurtat ***„E.Ștefan”)***

-angajată în 1921.

-calificată în învățământul pentru surdomuți, la București în 1929.

-a activat până în 1940.

9.***Aglaia Mandiuc*** (prescurtat ***„A.Mand”)***

-angajată în 1925.

-calificată în învățământul pentru surdomuți, la București în 1932.

-a activat până în 1940.

10.***Napoleon Scarlat*** (prescurtat ***„N.Scarl”)***

-calificat la Academia Medico-Pedagogică din Cluj în 1927.

-angajat în 1927.

-a activat până în 1940.

11.***Veronica Carpiuc (Carp)*** (prescurtat ***„V.Carp”)***

-angajată în 1925.

https://biblioteca-digitala.ro

-calificată în învățământul pentru surdomuți, la București în 1932.

-a activat până în 1940

12.***Filomela Costaș***

-angajată în 1939 ca suplinitoare.

-nu a avut timp să se califice în învățământul pentru surdomuți.

-a activat până în 1940

Așa cum vom vedea în cele ce urmează, acești profesori au activat direct la clasele de surdomuți, luând copiii în clasa I-a, demutizându-i și apoi fiindu-le diriginte până la absolvirea lor, în clasa a VIII-a.

Au existat situații în care unii profesori au oscilat între cele două deficiențe. Astfel în unii ani școlari îi găsim predând la clasele de orbi, iar în alți ani la cele de surzi.

Nu avem date despre cei care au revenit la institut în perioada anulor 1941-44.

Cursul complementar pentru surdomuții adulți.

În anul școlar 1919-20, s-a înființat un curs complementar destinat acelor surdomuți care nu terminaseră școala în limba română. Cu aceștia, inițial era necesar să se facă exerciții de articulație, astfel încât să poată pronunța fonemele specifice limbii române. În continuare, trebuia să se treacă la învățarea vocabularului limbii române și la formarea dexterității de a forma propoziții și a întreține o conversație obișnuită în limba română.

S-au înscris un număr de zece cursanți. Cel mai tânăr cursant era Gisela Rückel de patrusprezece ani (n. 1905), iar cel mai vârstnic, Adele Dutkiewicz de douăzecișitrei de ani (n. 1896). Acest grup a fost preluat de prifesorul Kamil Josif, care a predat un număr de 3 ore pe săptămână.

În final, trei cursanți au obținut calificativul „foarte bine”, alți trei calificativul „bine” și patru au rămas „neclasificați”.

Evoluția numărului de elevi și a numărului de clase.

Anuarele consultate ne dau unele date referitoare la numărul de elevi care au urmat institutul în perioada 1908-14, când Bucovina aparținea de Austria. Acestea sunt :

-Anul școlar 1908-09.....11 elevi surdomuți.

https://biblioteca-digitala.ro

-Anul școlar 1909-10.....17 elevi surdomuți.

-Anul școlar 1910-11.....17 elevi surdomuți.

-Anul școlar 1911-12.....17 elevi surdomuți.

-Anul școlar 1912-13.....22 elevi surdomuți.

-Anul școlar 1913-14.....23 elevi surdomuți.

Despre numărul de clase nu știm nimic. Pentru a afla acest amănunt ar trebui consultate anuarele acelei perioade. Singura informație, aflată în anuarele perioadei interbelice, este că în anul școlar 1908-09 a existat o singură clasă de surdomuți, iar aceasta era condusă de profesorul Josif Kamil. Cu alte cuvinte, profesorul Josif Kamil este primul profesor al învățământului de surdomuți din Cernăuți.

După reluarea activității, institutul a funcționat neîntrerupt până în anul 1940. Din păcate, în perioada 1923-31 nu s-au editat anuare. Acesta este motivul pentru care perioada interbelică va trebui tratată în trei grupe : 1919-23, 1923-31 și 1931-40.

Perioada 1919-23

Anii școlari	**Clasa I**	**Clasa II**	**Clasa III**	**Clasa IV**	**Clasa V**	**Clasa VI**	**Clasa VII**	**Clasa VIII**	**Total**
1919-20	14	-	-	-	-	-	-	-	**14**
1920-21	?	?	-	-	-	-	-	-	**24**
1921-22	?	?	?	-	-	-	-	-	**36**
1922-23	13	12	11	10	-	-	-	-	**46**

Perioada 1923-31

După cum am arătat anterior, în această perioadă nu s-au editat anuare, iar anuarele deceniului următor ne informează doar totalul elevilor surdomuți care au fost educați în această perioadă :

-Anul școlar 1923-24.....57 elevi surdomuți.

-Anul școlar 1924-25.....62 elevi surdomuți.

-Anul școlar 1925-26.....77 elevi surdomuți.

-Anul școlar 1926-27.....83 elevi surdomuți.

-Anul școlar 1927-28.....80 elevi surdomuți.

https://biblioteca-digitala.ro

-Anul școlar 1928-29.....80 elevi surdomuți.

-Anul școlar 1929-30.....90 elevi surdomuți.

-Anul școlar 1930-31.....86 elevi surdomuți.

Perioada 1931-40

Anii școlari	Clasa I	Clasa II	Clasa III	Clasa IV	Clasa V	Clasa VI	Clasa VII	Clasa VIII	Total
1931-32	19	11	10	12	11	8	10	7	**88**
1932-33	19	10 + 9	12	10	9	10	7	7	**93**
1933-34	21	15	10+ 8	9	9	8	7	4	**91**
1934-35	?	?	?	?	?	?	?	?	**?**
1935-36	15	16	10	16	17	5	10	7	**96**
1936-37	18	14	13	7	15	15	5	10	**97**
1937-38	16	14	14	10	7	15	15	4	**95**
1938-39	14	14	14	13	10	6	10	12	**93**
1939-40	15	12	13	15	12	8	6	10	**91**

Asigurarea claselor cu profesori

Această problemă o putem trata numai în anii în care s-au editat anuare. Din lipsă de spațiu, în cele două tabele de mai jos am utilizat numele prescurtate ale profesorilor. Pentru o edificare completă, cititorul este invitat să le verifice în lista corpului didactic, ce a fost dată anterior.

Anii școlari	Clasa I	Clasa II	Clasa III	Clasa IV	Clasa V	Clasa VI	Clasa VII	Clasa VIII
1919-20	F.Marcin	-	-	-	-	-	-	-
1920-21	?	?	-	-	-	-	-	-
1921-22	?	?	?	-	-	-	-	-
1922-23	V.Sofron	E.Rusce	E.Ştefan	F.Marcin	-	-	-	

https://biblioteca-digitala.ro

Anii școlari	Clasa I	Clasa II	Clasa III	Clasa IV	Clasa V	Clasa VI	Clasa VII	Clasa VIII
1931-32	D.Rusce	E.Ștefan	I.Guga	J.Kamil	C.Jemna	E.Rusce	F.Marcin	F.Marcin
1932-33	E.Rusce	D.Rusce A.Mand	E.Ștefan	I.Guga	J.Kamil	N.Scarl	F.Marcin	F.Marcin
1933-34	F.Marcin	E.Rusce	D.Rusce A.Mand	E.Ștefan	I. Guga	J.Kamil	N.Scarl	N.Scarl
1934-35	?	?	?	?	?	?	?	?
1935-36	J.Kamil	N.Scarl	A.Mand	E.Rusce	D.Rusce	E.Ștefan	I.Guga	V.Carp
1936-37	V.Carp	J.Kamil	N.Scarl	A.Mand	E.Rusce	D.Rusce	E.Ștefan	I. Guga
1937-38	I. Guga	V.Carp	J. Kamil	N.Scarl	A.Mand	E.Rusce	D.Rusce	E.Ștefan
1938-39	E.Ștefan	I. Guga	V.Carp	J. Kamil	N.Scarl	A.Mand	E.Rusce	D.Rusce
1939-40	D.Rusce	E.Ștefan	I. Guga	V.Carp	J.Kamil	N.Scarl	A.Mand	E.Rusce

Conținutul orelor teoretice

Și în această privință anuarele institutului din Cernăuți sunt deosebit de complete și amănunțite. Pentru fiecare clasă și pentru fiecare obiect de învățământ, autorul ne prezintă întreaga activitate desfășurată de profesori cu elevii surzi. Informațiile date nu ne arată numai conținutul programei școlare utilizate, ci și pe cel al fiecărei săptămâni calendaristice, cu materialele didactice folosite și cu diversele exerciții care se fac cu elevii.

Nu greșim cu nimic dacă spunem că parcurgând aceste capitole din anuare, ne putem face o imagine completă asupra întregului proces de educare a surdomuților pe toată perioada celor opt ani de studiu. Anuarele întocmite de Dimitrie Rusceac reușesc să se ridice la adevărate manuale de metodică, deoarece în cadrul lor se găsesc informații nu numai despre subiectele care se predau, dar și despre modul în care se face trecerea dela o temă la alta.

Amănuntele nu se dau numai pentru demutizare și pentru procesul de învățare a limbii române. Tot așa de amănunțit sunt prezentate : *„învățământul intuitiv”*, *„aritmetica”, „geometria”, „caligrafia”, „desenul”, „istoria”, „geografia”* și *„științele naturii”*.

Pentru toate acestea sunt recomandate și manualele destinate profesorilor, dar și pe cele destinate elevilor, Dimitrie Rusceac reușind să prezinte unitatea dintre conținutul manualelor și pe cel al activităților desfășurate la clasă.

https://biblioteca-digitala.ro

Învățământul profesional

La institutul din Cernăuți, învățământul profesional se desfășura paralel cu învățământul teoretic. Dimineața, între orele 8 și 12 avea loc învățământul teoretic, iar după masa, între orele 14 și 19, învățământul profesional. La acesta din urmă, participau toți elevii începând cu clasa I-a și până în clasa a VIII-a. Pentru cei din ciclul inferior (clasele I – IV) obiectivul era formarea îndeletnicirilor practice, iar pentru cei din ciclul superior (clasele V – VIII) se urmărea învățarea corectă a meseriei. La sfârșitul clasei a VIII-a elevii susțineau un examen pentru obținerea diplomei de meseriaș.

După terminarea Primului Război Mondial organizarea învățământului profesional s-a făcut treptat. Prima angajată, ***Elena Klein*** , calificată pentru ***lucrul de mână al fetelor***, s-a reîntors la institutul din Cernăuți reluându-și activitatea. În atelierul fetelor erau atât fetele oarbe, cât și cele surdomute. La începutul anulor '30, această activitate a fost efectuată de diferite profesoare în primii lor ani după angajarea la institut. Lucrurile se stabilizează în primăvara anului 1937, când se angajază ***Maria Grigoraș-cuță,*** care a activat până în anul 1940. Obiectivul final era ca la finalul clasei a VIII-a, când fetele susțineau examenul de absolvire, ele să poată confecționa rufărie, broderie, lucrări de croitorie, cusături naționale, să împletească ciorapi și mănuși, etc.

Pentru băieții surdomuți, inițial nu erau ateliere. Cum la învățământul orbilor, în 1919 se angajase maistrul ***Josif Renowicz,*** pentru ***împletiturile din nuiele,*** o parte din elevii surdomuți au fost primiți și ei pentru a se califica în această meserie.

Primul atelier destinat special surdomuților a fost înființat în anul 1927, când s-a angajat maistrul ***Iordache Teodorovici,*** care avea specialitatea de ***cismar.*** Din diferite anuare aflăm că în perioada 1931–1940 în atelierul de cismărie s-au calificat : 9 elevi (anul școlar 1931-32), 10 elevi (anul școlar 1932-33), 17 elevi (anul școlar 1935-36), 18 elevi (anul școlar 1936-37), 13 elevi (anul școlar 1937-38), 15 elevi (anul școlar 1938-39) și 18 elevi (anul școlar 1939-40).

În anul 1929 s-a angajat maistrul ***Nicolai Ștefaniuc,*** de profesie ***croitor.*** A fost cea mai dorită meserie, deoarece în acest atelier s-au calificat cei mai mulți elevi surdomuți. Iată numărul de elevi ce fregventa atelierul, în scopul calificării, în anii '30 : 10 elevi (anul școlar 1931-32), 8 elevi (anul școlar 1932-33), 26 elevi (anul școlar 1935-36), 31 elevi (anul școlar 1936-37), 26 elevi (anul școlar 1937-38), 24 elevi (anul școlar 1938-39) și 16

https://biblioteca-digitala.ro

elevi (anul şcolar 1939-40).

Angajarea ultimului maistru şi înfiinţarea ultimului atelier a avut loc în anul 1930. Maistrul se numea ***Teodot Cernăuţean*** şi era un surdomut care absolvise institutul din Cernăuţi în anul 1913. Între timp se calificase în meseria de ***tipograf*** şi a calificat elevii surdomuţi până în anul 1940. Specificul acestei meserii era diferit de al celorlalte. Exista o singură presă de tipărit şi aceasta trebuia deservită. Numărul persoanelor care puteau face acest lucru nu putea fi prea mare, pentru a nu produce o aglomerare inutilă. Din această cauză, numărul elevilor ce se calificau în acest atelier era redus. Iată câteva exemple : 8 elevi (anul şcolar 1931-32), 14 elevi (anul şcolar 1932-33), 11 elevi (anul şcolar 1935-36), 8 elevi (anul şcolar 1936-37), 7 elevi (anul şcolar 1937-38), 12 elevi (anul şcolar 1938-39) şi 9 elevi (anul şcolar 1939-40).

Activitatea atelierelor impunea anumite cheltuieli. O parte din ele se recuperau din vânzarea produselor realizate de elevi. Iată spre exemplu :

	Cheltuieli	*Venituri*
Anul şcolar 1919-20		
-împletituri de nuiele	1.500 Koroane	1.780 Koroane
-lucru de mână fete	1.500 Koroane	1.130 Koroane
Anul şcolar 1937-38		
-croitorie	?	800 lei
-cismărie	?	409 lei
-tipografie	?	2.232 lei

Din beneficiile realizate de elevi la ateliere, 30% revenea elevilor, 20% maiştrilor, iar restul de 50% se adăuga unui „fond de rezervă” din care se plăteau utilajele, sculele şi materialele necesare executării diferitelor lucrări.

Ca o concluzie, calificarea profesională făcută în paralel cu învăţământul teoretic avea ca rezultat faptul că, la o vârstă timpurie, de 14 – 15 ani, elevii surdomuţi dobândeau deodată două diplome, una de absolvire a clasei a VIII-a şi una de calificare profesoinală. Având în vedere că institutele din Cernăuţi, Iaşi, Focşani şi cele două din Bucureşti aparţineau de Ministerul Educaţiei (Învăţământului), ne punem întrebarea dacă aceasta era o concepţie a acestui minister sau ea s-a moştenit de dinainte de război ? Vom vedea, în continuare, că la Timişoara şi probabil situaţia era identică şi

https://biblioteca-digitala.ro

la Cluj, institute ce aparțineau de Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale, elevii surdomuți urmau învățământul teoretic și după absolvirea acestuia își alegeau o meserie, pe care o învățau în cadrul unui învățământ profesional de trei ani.

Greutățile bugetare cauzate de criza economică.

În anuarul anului școlar 1931-32, la capitolul *„Date bugetare”* ni se dau amănunte referitoare la greutățile cauzate de criza economică începută în anul 1929. Pentru o mai bună percepție a situației, vom da câteva citate din acest capitol :

„În 1931 s-au plătit salariile personalului Institutului de Orbi și Surdo-Muți pe lunile ianuarie, februarie, martie, aprilie, mai, iunie, iulie, august, septembrie și octombrie. Nu s-au plătit însă salariile cuvenite personalului pe lunile noiembrie și decembrie 1931, rămânând ca ele să fie achitate ulterior, treptat, începându-se cu cele mai vechi, după un program de plăți ce va fi stabilit de Ministerul de Finanțe.”

Să nu uităm că aceste precizări se publicau în vara anului 1932, deci la acea dată nu se specifică nicio reluare a plăților.

„Bugetul Instrucțiunii pe anul 1932 are la bază noi norme de calculare a salariilor. Salariul lunar brut pentru o persoană s-a obținut din scăderea curbei de sacrificiu pe anul 1931 și a celor 15 la sută reducere din 1932 din salariul plătit în 1930. În consecință, salariile lunare brute apar reduse. Din noile cifre ale salariilor urmează a se scădea 10 la sută rețineri pentru fondul de pensii; 4,40 și 8,80 la sută impozit și 3 la mie taxă pentru drumuri.”

.....

„S-au plătit salariile personalului acestui institut pe lunile ianuarie și februarie 1932. Nu s-au plătit însă salariile cuvenite personalului pe lunile martie și aprilie 1932, rămânând ca aceste restanțe să se achite ulterior. .....s-a plătit pe luna mai 1932 jumătate din salariu, adică un acont de 50 la sută din ce se cuvenea a se plăti; restul urmează să se plătească în primele zile ale lunii iunie.”

Trebuie să recunoaștem că erau vremuri grele și profesorii, la fel ca multe alte categorii de personal, le-au străbătut cu dificultate.

Nu numai salariile personalului sufereau. Reduceri bugetare se făceau în toate domeniile. Iată un alt exemplu oferit de același anuar la capitolul „Internatul și hrana elevilor” :

https://biblioteca-digitala.ro

„În Bugetul Ministerului Instrucțiunii pe 1931 au fost înscriși la Institutul de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți 105 bursieri pe 300 de zile. Pe ziua de 1 iunie a.c., făcându-se rectificarea bugetului pe 1931, s-a redus și fondul pentru plata burselor institutului nostru cu 80 la sută. După această scădere, Ministerul Instrucțiunii a dat în septembrie 1931 o nouă decizie, prin care s-au făcut noi reduceri și asupra restului de 20 la sută. În urma acestei scăderi, la institutul nostru au figurat în buget dela 1 septembrie 1931 numai un număr de 16 burse pe 100 de zile."

.....

„În anul financiar 1931, furnizorii care au livrat alimente pentru hrana bursierilor n-au fost achitați pe un timp de 5 luni. Nici în cursul anului financiar 1932, furnizorii care au livrat alimente pentru bursieri, nu și-au primit plățile pe mai multe luni. Din această cauză, furnizorii institutului nostru au renunțat a ne mai aproviziona. Față de această situație nu s-a putut decât să se ceară tuturor părinților ca să plătească întreținerea copiilor lor."

Activitatea de scriere și editare a unor cărți cu conținut surdologic.

Am amintit în finalul părții a II-a a prezentului studiu că profesorul Francisc Marcinovschi întocmise un manuscris al unui abecedar pentru surdomuți și că acesta nu a văzut lumina tiparului. Cu toate acestea, trebuie să-l amintim pentru munca depusă.

Singurul profesor al institutului din Cernăuți, care a scris și publicat literatură surdologică, a fost directorul Dimitrie Rusceac, iar această activitate nu s-a limitat la una sau două cărți, ci a atins un astfel de nivel calitativ și cantitativ încât putem să-l numim, fără riscul de a greși, că a fost cel mai mare specialist pe care l-a avut România între cele două războaie mondiale. Nu cred că este cazul să mai repetăm lista cărților scrise și publicate de Dimitrie Rusceac, cititorii au făcut deja cunoștință cu cele zece cărți destinate specialiștilor, cu cele cinci manuale școlare și cu cele treisprezece anuare ale institutului din Cernăuți.

Activitatea în domeniul periodicelor.

Dacă în domeniul scrierii cărților cu conținut surdologic institutul din Cernăuți nu a reușit să formeze un colectiv didactic, care să se ocupe cu această activitate, a existat un alt domeniu în care cadrele didactice s-au coalizat și au activat cu succes. Este domeniul redactării și editării unor reviste specifice vieții surdomuților, sau a învățământului medico-pedagogic.

https://biblioteca-digitala.ro

Cel care a făcut primul pas a fost un surdomut. Se numea TEODOT CERNĂUȚEAN, era maistru tipograf în cadrul institutului și în anul 1927 a început să redacteze revista *„Curierul surdo-muților”*, ca organ al surdomuților adulți din Moldova de Nord (Bucovina).

A doua revistă editată la institutul din Cernăuți a fost *„Lumea noastră”*. Redactor a fost DIMITRIE RUSCEAC și primul număr a apărut în luna mai 1931.

În septembrie 1931 institutul din Cernăuți și-a luat responsabilitatea de a redacta și edita *„Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România”*. La redacția acestei reviste s-au perindat mai mulți profesori ai institutului : DIMITRIE RUSCEAC, IOAN GUGA, FRANCISC MARCINOVSCHI, NAPOLEON SCARLAT, dar și DIMITRIE D. SCORPAN dela Institutul de Educație din Cernăuți.

Despre toate acestea vom vorbi, pe larg, în partea VI-a a prezentului studiu.

Alte informații oferite de anuare.

Mai aflăm împărțirea elevilor după sex, câți sunt interni și câți externi, câți au promovat și câți nu.

Suntem informați care erau *„Autoritățile școlare”* la nivel local și ministerial și modul în care diferite direcții ale Ministerului Educației Naționale exercitau control asupra institutului.

În aceleași publicații anuare mai suntem informați despre *„Activitatea Comitetului școlar”*. Acesta avea sarcina gospodăririi întregului patrimoniu pe care îl avea institutul; de gestionare a bugetului alocat de stat, dar și a veniturilor obținute din cotizații, taxe pentru întreținerea localului, veniturile realizate de ateliere și donațiile benevole realizate de diferiți binefăcători. Comitetul școlar, format din șapte membrii (patru dintre aceștia erau din afara institutului), prezenta în fiecare anuar un raport al modului în care s-au gestionat aceste fonduri.

„Cauzele surdității”, la elevii înscriși în institut, au fost analizate cu atenție și ne-au fost transmise în paginile anuarelor.

„Serviciul medical și de igienă” era asigurat de medicul Dr. Alfred Dechner și de infirmiera Alexandra Magaliuc. Ne sunt prezentate cazurile medicale mai importante de pe parcursul fiecărui an școlar.

Aflăm că *„Învățământul religios”* respecta confesiunile tuturor. Astfel, în cadrul institutului întâlnim români ortodocși, germani catolici,

https://biblioteca-digitala.ro

germani evanghelici, ucraineni ortodocși, polonezi catolici, evrei și unguri greco-catolici. Pentru satisfacerea corectă a acestui învățământ s-au angjat Sf. Sa Protopresviterul Ștefan Cepișcă (ortodox), Sf. Sa profesorul Josif Luczko (catolic) și profesorul Hune Hübscher (mozaic).

„Lucrările grafice și artistice" sunt deosebit de importante în educarea copiilor surdomuți deoarece se bazează pe utilizarea analizatorului vizual, cel ce este antrenat să suplinească lipsa auzului. Aflăm că în institutul din Cernăuți elevii surdomuți făceau lecții speciale de caligrafie, desene artistice și picturi.

„Ordinea în internat" prezintă activitatea desfășurată în afara orelor de la clasă sau din ateliere. Elevii erau supravegheați de presonal specializat și activitatea se desfășura după un anumit program.

Cei interesați mai puteau afla regulamentul *„admiterii în institut"*, pentru a cunoaște condițiile ce trebuie să le îndeplinească fiecare copil.

*

* *

În mare, cam acestea erau informațiile principale găsite în anuarele institutului cernăuțean. Pe noi ne-au interesat doar cele referitoare la surdomuți. În mod asemănător, anuarele conțin și informații referitoare la orbii înscriși în institut. La început am enumerat toate anuarele care știu că s-au editat, însă nu pe toate le-am găsit. Din această cauză, unele tabele nu au putut fi completate în totalitate.

https://biblioteca-digitala.ro

2. AȘEZĂMÂNTUL DE ASISTENȚĂ (OCROTIRE) AL SURDO-MUȚILOR DIN TIMIȘOARA.

Din informațiile pe care le-am obținut, se pare că la așezământul timișorean s-au editat anuare doar în perioada 1930-31, ... , 1935-36.

?

2.1. ANUL ȘCOLAR 1930-31.

-Autor : Gheorghe Atanasiu.

-Tipografia

-Localitatea :

-Anul : 1931.

-Format :

-Volum :

-NOTĂ : acest anuar nu a fost găsit.

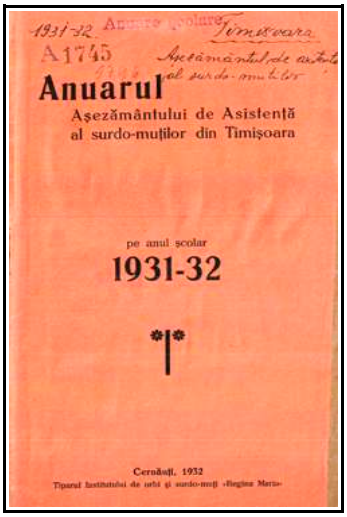

2.2. ANUL ȘCOLAR 1931-32.

-Autor : Gheorghe Atanasiu.

-Tiparul Inst.Orbi și Surdo-Muți „Reg. Maria”

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1932.

-Format : 20,4 x 12,3 cm.

-Volum : 28 de pagini.

-NOTĂ : Bibl. Cent. Univ. Cluj-Napoca.

https://biblioteca-digitala.ro

2.3. ANUL ȘCOLAR 1932-33.

-Autor : Gheorghe Atanasiu.

-Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria”

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1933.

-Format : 20,5 x 11,8 cm.

-Volum : 22 de pagini.

-NOTĂ : găsit într-o bibliotecă privată

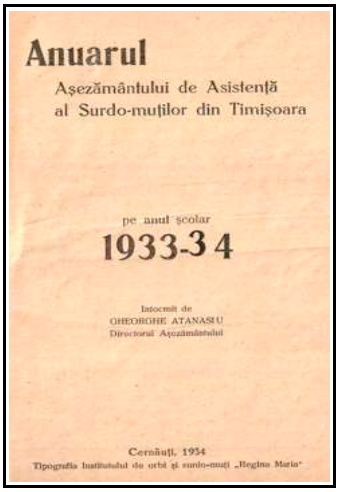

2.4. ANUL ȘCOLAR 1933-34.

-Autor : Gheorghe Atanasiu.

-Tipografia Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria”.

-Localitatea : Cernăuți.

-Anul : 1934.

-Format : 20,2 x 12,6 cm.

-Volum : 18 pagini.

-NOTĂ : Bubl.Cent.Univ. Cluj-Napoca.

?

2.5. ANUL ȘCOLAR 1934-35.

-Autor : Gheorghe Atanasiu.

-Tipografia

-Localitatea :

-Anul : 1935.

-Format :

-Volum :

-NOTĂ : acest anuar nu a fost găsit.

https://biblioteca-digitala.ro

2.6. ANUL ȘCOLAR 1935-36.

-Autor : Gheorghe Atanasiu.

-Tipografia „Cartea Românească" Timișoara.

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1936.

-Format : 20,1 x 14,1 cm.

-Volum : 24 de pagini.

-NOTĂ : găsit într-o bibliotecă privată.

Se cuvin câteva precizări referitoare la momentul publicării primului anuar interbelic al institutului timișorean.

În vara anului 1919, când Banatul s-a unit oficial cu regatul român, Institutul de Surdomuți din Timișoara era condus de cel de al doilea director al său, Zádor Andrei (Endre). Așa cum avea obligația, înainte de război el publicase periodic anuare deosebit de complete. Ultimul anuar, publicat de directorul Zador, a fost pentru anul școlar 1913-14. După terminarea războiului nu avem informații că s-ar fi reluat publicarea acestor anuare, cu atât mai mult cu cât statul român nu finanța această activitate. Zador Andrei a condus institutul până la 1 aprilie 1931, moment în care a fost înlocuit de Gheorghe Atanasiu.

Cel mai vechi anuar, care a fost găsit, este cel de la sfârșitul anului școlar 1931-32, însă două informații furnizate de revista „Lumea Noastră", ce se publica în acea perioadă la Cernăuți, ne precizează că ar fi existat și anuarul pe anul școlar 1930-31. Prima informație o găsim în nr. 4 (oct)/ 1931, la paginile 49 – 50 : *„Darea de seamă pe anul școlar 1930/31 a Institutului de surdo-muți din Timișoara de d-l. Dir, Gheorghe Atanasiu. ... Ne bucură faptul că acest obocei își face apariția și în România. Transmitem felicitările noastre autorului „Dării de seamă" pe care am cetit-o cu interes viu."*

Cea de a doua informația o găsim în nr. 3 – 4 (mart.- apr.)/1932, al aceleiași reviste, la paginile 25 – 27. Aceasta începe cu următoarea introducere făcută de redactorul revistei : *„Datele ce urmează le reproducem din Darea de seamă pe anul școlar 1930/31 a Institutului de surdo-muți din Timișoara, raport* ***publicat*** *de d-l director Gheorghe*

https://biblioteca-digitala.ro

Atanasiu."

Din aceste două informații tragem concluzia că, deși în acel an școlar Gheorghe Atanasiu a fost director doar în perioada aprilie – iunie, anuarul a fost scris și publicat.

PREZENTAREA AȘEZĂMÂNTULUI, AȘA CUM ESTE REDATĂ ÎN ANUARE.

În comparație cu anuarele institutului cernăuțean, cele timișorene au un volum mult mai mic. Cel mai mare anuar timișorean are abia 28 de pagini. Cu toate acestea, ele sunt o importantă sursă de informații, pentru cei ce doresc să studieze evoluția învățământului pentru surdomuți din acei ani.

Scurtă istorie a institutului (așezământului).

Institutul de Surdomuți din Timișoara a fost înființat la 1 octombrie 1885, de către învățătorul Karl Schäffer. Timp de un an a fost o școală particulară cu 12 elevi, dar în 1886 primăria orașului a transformat-o în școală orășenească și i-a acordat o subvenție anuală. Din 1889 școala a primit și o oarecare subvenție ministerială.

În anul 1889, episcopul romano-catolic Alexandru Bonnaz a lăsat școlii, prin testament, suma de 20.000 de florini (40.000 de koroane).

În 27 septembrie 1892, consiliul local și primarul Dr. Carol Telbisz au hotărât transformarea școlii de surdomuți în institut și construirea unui local corespunzător. Aprobarea pentru trensformarea școlii în institut s-a obținut în anul 1893, iar în anul 1897 s-a terminat și construcția clădirii pe str. Gheorghe Doja nr. 16.

Primăria orașului Timișoara a mai efectuat încă două serii de construcții. Prima a fost în anii 1900-01, când clădirii institutului i s-au mai adăugat două aripi și separat s-a construit un internat cu demisol și parter. Cea de a doua, în anul 1911, când s-a construit sala de sport și internatului i s-a adăugat un etaj.

Începând cu anul 1898, statul a preluat sarcina plătirii salariilor pentru profesori, iar primăriei i-a rămas sarcina acoperirii celorlalte cheltuieli referitoare la întreținerea clădirilor și plata salariilor celorlalți angajați.

În vara anului 1906, directorul Karl Schäffer s-a pensionat și în locul său a fost angajat Zádor Endre care a continuat să dezvolte institutul mărind numărul de elevi, numărul de clase și numărul de profesori specialiști.

https://biblioteca-digitala.ro

Institutul de surdomuți din Timișoara

În anul 1919, institutul a fost preluat de statul român, care l-a dat în subordonarea Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale.

În 1921 s-a produs fuziunea cu Institutul de Surdomuți din Arad, acesta din urmă fiind transformat într-un institut pentru orbi.

Zádor Andrei (Endre) a condus institutul timișorean până la 1 aprilie 1931 și l-a predat celui de al treilea director, Gheorghe Atanasiu.

Corpul didactic.

Înaintea Primului Război Mondial, institutul timișorean a fost o pepinieră de cadre didactice, care au servit mai multe institute de profil cu profesori de apecialitate și chiar și cu directori. În ajunul izbugnirii războiului, la Timișoara erau angajați 9 profesori – responsabili de clasă, completați cu 7 profesori auxiliari (5 de religie, unu de desen și o profesoară pentru lucru de mână la fete). Conform reglementărilor din învățământul austro-ungar, toți aceștia, inclusiv cei ce predau o singură oră pe săptămână (desen sau religie), erau obligați să absolve cursurile speciale ale Academiei de Pedagogie Terapeutică (medico-pedagogice) din Budapesta sau Vác.

Cu toată emigrația, cauzată de alipirea Banatului la regatul român, în anul școlar 1919-20 la institutul timișorean, dintre profesorii de mai sus au rămas 7 profesori – responsabili de clasă și una profesoară de lucru de mână pentru fete. Unii, care au considerat necesar, s-au înscris la cursurile de specializare a limbii române, organizate de primărie, și au constituit factorii principali în trecerea surdomuților la limba de predare română. Îi vom prezenta în ordinea angajării la institutul timișorean :

https://biblioteca-digitala.ro

1. Stanczel János.

- calificat pentru învățământul surdomuților la Vác-Ungaria.
- angajat la institutul timișorean în anul 1893.
- în anul 1904 a fost primul logoped din Timișora.
- în anul 1907 a fost primul profesor ce s-a ocupat cu educarea copiilor debili mintali.
- din anul 1909 a fost numit director adjunct, funcție pe care a deținut-o până la terminarea Primului Război Mondial.
- a funcționat pînă în anul 1929, când s-a pensionat.

2. Zador Andrei.

- calificat pentru învățământul surdomuților la Vác-Ungaria.
- a funcționat ca profesor specialist la Vác, Budapesta şi Sopron; trebuie menționat că este cel care a înființat Școala de Surdomuți din Sopron.
- la Timișoara a funcționat în două etape; prima dată în perioada 1897-99, iar a doua oară s-a întors ca director în anul 1906.
- a funcționat până la 1 aprilie 1931 când s-a pensionat.

3. Ladislau Hrivneak.

- calificat pentru învățământul surdomuților la Vác-Ungaria.
- angajat la institutul timișorean în anul 1903.
- a funcționat până în anul 1941 când s-a pensionat.

4. Adalbert Zsutty.

- calificat pentru învățământul surdomuților la Budapesta.
- angajat la institutul timișorean în anul 1910.
- a funcționat până în anul 1947 când s-a pensionat.

5. Francisc Klampfer.

- calificat pentru învățământul surdomuților la Budapesta.
- angajat la institutul timișorean în anul 1910.
- a funcționat până în anul 1947 când s-a pensionat.

https://biblioteca-digitala.ro

6. Matei Schmitz.

- calificat pentru învățământul surdomuților la Budapesta.
- angajat la institutul timișorean în anul 1911.
- a funcționat până în anul 1947 când s-a pensionat.

7. Kovats Zoltan.

- calificat pentru învățământul surdomuților la Budapesta.
- angajat la institutul timișorean în anul 1917.
- a funcționat până în anul 1922, când s-a transferat.

La aceștia se adaugă profesoara pentru „lucru de mână" :

8. Hinner Luiza.

- calificată pentru „lucru de mână" și a absolvit și cursurile de specializare în învățământul surdomuților dela Budapesta.
- angajată la institutul timișorean în anul 1890.
- a funcționat până în anul 1924, când s-a pensionat.

Cu timpul, au început să se angajeze noii absolvenți ai Institutului Medico-Pedagogice din Cluj, iar unii dintre vechii profesori s-au pensionat (Stanczel J. și Hinner L.), ori s-au transferat (Kovats Z.). Primii profesori medico-pedagogi, veniți dela institutul din Cluj, au stat puțin timp la Timișoara. Aceștia au fost :

9. Guga Ioan.

- a funcționat la Timișoara doar un an școlar, în 1925-26, după care s-a transferat la Cernăuți.

10. Garai Edmund.

- a funcționat la Timișoara doi ani școlari, între 1925-27, după care s-a transferat la Ineu, jud. Arad, la Institutul pentru Debili Mintali.

11. Constantin D. Uță.

- a funcționat la Timișoara trei ani școlari, între 1926-29, după care s-a transferat.

Așa se face că în anul școlar 1930-31, la Așezământul de Surdomuți din Timișoara, dintre cei vechi, existau următorii profesori

https://biblioteca-digitala.ro

(prezentați în ordinea angajării la institutul timișorean) :

2. Zador Andrei.

3. Ladislau Hrivneak.

4. Adalbert Zsutty.

5. Francisc Klampfer.

6. Matei Schmitz.

La aceștia se adaugă noii profesori :

12. Gheorghe Atanasiu.

- calificat pentru învățământul surdomuților la Institutul Medico-Pedagogic din Cluj, în 1927.
- angajat la așezământul timișorean în anul 1927.
- directorul așezământului între 1931-51.
- director adjunct între 1951-67.
- pensionat în 1967.
- decedat în 1974.

13. Cornelia Haiduc (*căsătorită* ***Atanasiu).***

- calificată pentru învățământul surdomuților la Institutul Medico-Pedagogic din Cluj, în anul 1927.
- angajată la așezământul timișorean în anul 1927.
- a funcționat până în anul 1962, când s-a pensionat.

14. Netty Butnariu (*căsătorită* ***Nestor*** *și apoi* ***Metz).***

- calificată pentru învățământul surdomuților la Institutul Medico-Pedagogic din Cluj, în anul 1927.
- angajată la așezământul timișorean în anul 1927.
- a funcționat până la pensionare, în anii '60.

15. Ana Câmpeanu.

- calificată pentru învățământul surdomuților la Institutul Medico-Pedagogic din Cluj, în anul 1927.
- angajată la așezământul timișorean în anul 1930.
- a funcționat până la pensionare, în anii '60.

https://biblioteca-digitala.ro

16. Aleodor Suciu.

- calificat pentru învățământul surdomuților la Institutul Medico-Pedagogic din Cluj, în anul 1927.
- angajat la așezământul timișorean în anul 1930.
- a funcționat până în anul 1936.

17. Emilia Pârvul (Vasiliu).

- profesoară pentru „lucru de mână".
- angajată la așezământul timișorean în anul 1926.
- a funcționat până în anii '60.

18. Popa Ionel.

- surdomut, absolvent al institutului arădean.
- angajat la așezământul timișorean în anul 1930, ca profesor pentru dexteritățile artistice (desen, pictură și confecționări de obiecte din lemn).
- a funcționat până în anii '60.

Cu excepția pensionării directorului Zador Andrei, la începutul anului 1931, în perioada 1930 – 1936, în care s-au tipărit anuarele institutului, corpul didactic nu a mai suferit modificări. Modificările au survenit doar în anii '40, când s-au pensionat cei patru profesori ce funcționau dinaintea Primului Război Mondial.

Evoluția numărului de elevi și a numărului de clase.

Deoarece în perioada anilor 1930-36 două anuare nu au fost găsite, pentru o informație completă am preluat din lucrarea [Moldovan-2010-a], tabelul nr. 42 (pag.208) și tabelul nr. 49 (pag. 228), datele ce lipseau. În acest fel, cititorii pot avea o imagine de ansamblu a acestor ani.

Referitor la durata școlarizării elevilor surdomuți trebuie să facem o scurtă precizare. După cum am văzut, la institutul din Cernăuți surdomuții erau școlarizați pe durata a opt ani. Deși Gheorghe Atanasiu a susținut necesitatea aceleiași durate de școlarizare la toate institutele din țară, la Timișoara, în perioada interbelică, surdomuții au fost școlarizați doar șapte ani. Nu știu ce durată de școlarizare era aplicată la institutul din Cluj, ce aparținea tot de Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale ca și cel din Timișoara, dar este posibil ca aceasta să fi fost o hotărâre a acestui minister, diferită de cea a Ministerului Educației, ce deținea institutele din Cernăuți,

https://biblioteca-digitala.ro

Iași, Focșani și cele două din București.

Să revenim la evoluția numărului de elevi și a numărului de clase la institutul din Timișoara, pe perioada existenței anuarelor școlare. Aceasta a fost :

Anii școlari	**Clasa I**	**Clasa II**	**Clasa III**	**Clasa IV**	**Clasa V**	**Clasa VI**	**Clasa VII**	**TOTAL**
1930-31	18	13	9 + 10	8 + 7	2	3	1	**71**
1931-32	23	14	11	8 + 10	7 + 7	-	-	**80**
1932-33	21	14	14	11	14	12	-	**86**
1933-34	17	12	13	14	11	12	8	**87**
1934-35	12 + 12	12	12	13	13	11	10	**95**
1935-36	10 + 11	16	12	10	12	10	8	**89**

În perioada următoare, deși nu s-au mai tipărit anuare, numărul elevilor surdomuți a continuat să crească [Moldovan-2010-a.pag.228-229] :

-anul școlar 1936-37.....96 elevi.

-anul școlar 1937-38.....96 elevi.

-anul școlar 1938-39.....97 elevi.

-anul școlar 1939-40.....89 elevi.

-anul școlar 1940-41.....103 elevi.

-anul școlar 1941-42.....100 elevi.

-anul școlar 1942-43.....100 elevi.

-anul școlar 1943-44.....107 elevi.

Evenimentele anului 1944 au perturbat și activitatea așezământului, astfet încât numărul elevilor a scăzut brusc și au fost necesari mai mulți ani pentru ca efectivul să-și revină :

-anul școlar 1944-45.....66 elevi.

-anul școlar 1945-46.....89 elevi.

-anul școlar 1946-47.....82 elevi.

https://biblioteca-digitala.ro

-anul şcolar 1947-48.....62 elevi.

-anul şcolar 1948-49.....85 elevi.

-anul şcolar 1949-50.....79 elevi.

-anul şcolar 1950-51.....114 elevi.

Cum în perioada interbelică numărul institutelor de surdomuţi era insuficient, la cele existente s-au înscris şi copii proveniţi din provincii îndepărtate. Astfel, în anul şcolar 1930-31, corespunzător primului anuar tipărit, cei 71 de elevi surdomuţi înscrişi la aşezământul timişorean proveneau din următoarele provincii : Banat – 27 elevi, Ardeal – 20 elevi, Ţara Românească – 15 elevi, Basarabia – 1 elev, Moldova – 4 elevi, Dobrogea – 2 elevi şi 2 elevi erau orfani, fiind fără domiciliu. Această situaţie a continuat pe tot parcursul perioadei interbelice, ea ne fiind rezolvată decât în anii '50, când numărul şcolilor speciale s-a mărit.

Asigurarea claselor cu profesori.

Vom face prezentarea modului în care clasele au fost conduse de diferiţi profesori, doar pentru perioada exestenţei anuarelor (1930-36). Pentru ceilalţi ani şcolari se poate consulta lucrarea [Moldovan-2010-a].

Anul şcolar	**Clasa I**	**Clasa II**	**Clasa III**	**Clasa IV**	**Clasa V**	**Clasa VI**	**Clasa VII**
1930-31	Klampfer	C.Atanas.	Hrivneak	Câmpianu Butnariu	Zsutty	Zsutty	Zsutty
1931-32	Schmitz	Klampfer	Klampfer (C.Atanas)	Hrivneak Gh.Atanas.	Câmpianu Butnariu	-	-
1932-33	Zsutty	Schmitz	Klampfer	Al.Suciu	Câmpianu	Gh.Atanas.	-
1933-34	Hrivneak	Zsutty	Schmitz	Klampfer	C.Atanas.	Al.Suciu	Butnariu
1934-35	Zsutty Al.Suciu	Hrivneak	Butnariu (Metz)	Schmitz	Klampfer	C.Atanas.	Câmpianu
1935-36	Zsutty Hrivneak	Al.Suciu	Câmpianu	Butnariu (Metz)	Schmitz	Klampfer	C.Atanas.

Spre deosebire de anuarele institutului din Cernăuţi, în cele timişorene nu se fac referiri la conţinutul programelor utilizate la diferite obiecte de învăţământ şi la diferite lecţii. Suntem informaţi despre componenţa claselor, şi despre profesorii care au preluat fiecare clasă. În rest, autorul consideră că nu este cazul de a mai da amănunte care, în mod normal, şi-ar avea locul într-o carte de specialitate.

https://biblioteca-digitala.ro

Educația morală și religioasă.

Bun cunoscător al gândirii surdomuților și al modului în care ei reușesc să se atașeze de divinitate, domnul Gheorghe Atanasiu a surprins, în modul cel mai simplu și real, relația afectivă ce se realizează între sufletul surdomuților și puterea divină :

„Lipsiți de auz, surdo-muții trăiesc în tăcerea lor, meditând și legându-se prin credință fanatică de acea putere divină, care poate și știe toate. În durerea infirmității lor, religia e o mângâiere și un refugiu sufletesc.Credința le deșteaptă ambițiuni, încrederea în sine, dorul de viață și muncă, izgonind din sinea lor tristețea ce-i copleșește de atâtea ori oglindind în ochii lor, o lume mai bună și o viață demnă de trăit." [Timișoara-1931/32.p.11].

Conform datelor oferite de anuare, dintre elevii surdomuți cuprinși în cadrul așezământului timișorean în perioada interbelică, aproximativ 72 ... 75% erau creștini ortodocși, 22 ... 24% romano-catolici, 1 ... 2% reformați (calviniști și luterani) și 1 ... 2% de religie mozaică. Din această cauză, așezământul a organizat ore de religie doar pentru primele două culte, ortodocși și catolici. Spre deosebire de perioada anterioară Primului Război Mondial, în perioada interbelică nu s-au mai angajat preoți din oraș pentru a preda orele de religie, ci această activitate didactică a fost desfășurată de profesorii așezământului, sub îndrumarea preoților dela parohiile din oraș.

De-a lungul anilor numărul orelor de religie a diferit, la fel și clasele la care se preda acest obiect de învățământ. Astfel s-au format câte una sau două grupe la fiecare cult religios :

-anul școlar 1931-32 .....2 ore/săpt. .....clasele (IV) și (V).

-anul școlar 1932-33 .....4 ore/săpt. .....clasele (IV) și (V + VI).

-anul școlar 1933-34 .....4 ore/săpt. .....clasele (IV+V) și (VI+VII)

-anul școlar 1935-36 .....2 ore/săpt. .....clasele (V + VI + VII).

Religia ortodoxă a fost predată de profesorii Aleodor Suciu (1931-32), Gheorghe Atanasiu (1932-33 și 1935-36), Cornelia Atanasiu (după 1 aprilie 1933) și Ana Câmpianu (1933-34). Conținutul tematic al orelor a fost supraveghiat de preotul paroh Corneliu Vuia dela parohia cartierului Iosefin. Religia catolică a fost predată în toți acești ani de către profesorul Adalbert Zsutty, sub supravegherea preoților parohi dela parohia din cartierul Elisabetin. În afara orelor predate la clasă, elevii au participat în fiecare duminică la serviciile religioase ținute în bisericile sus amintite, iar în săptămâna dinnaintea Paștilor s-au spovedit și s-au împărtășit. În preajma

https://biblioteca-digitala.ro

Crăciunului toți elevii au sărbătorit Pomul de Crăciun în cadrul școlii.

Educația fizică.

La surdomuți educația fizică are un rol dublu. Până la clasa a IV-a ea trebuie pusă în folosul demutizării, trebuind să realizeze o bună capacitate a cavității toracice și o bună funcționare a respirației. Începând cu clasa a V-a, educația fizică trebuie axată pe gimnastică, atletism și pe diferite sporturi de echipă. Realizările obținute în aceste sporturi au o contribuție afectivă deosbită, ele aducând pe surdomuți la același nivel de performanță cu elevii nehandicapați. În cadrul așezământului, orele de educație fizică s-au organizat separat pentru băieți și separat pentru fete. Aceștia au fost împărțiți în două grupe, mici (clasele I...IV) și mari (clasele V...VII). Fiecare grupă a efectuat câte 2 ore/săptămână. Profesorii care s-au ocupat cu predarea orelor de educație fizică au fost :

	Băieți	Fete
-anul școlar 1931-32	Aleodor Suciu	Emilia Vasiliu
-anul școlar 1932-33	Ecaterina Suciu	Ecaterina Suciu
-anul școlar 1933-34	Gheorghe Atanasiu	Emilia Vasiliu
-anul școlar 1935-36	Aleodor Suciu	Emilia Vasiliu

Educația artistică.

Surdomuții fiind persoane ce-și utilizează cu preponderență analizatorul vizual, pot cu ușurință să adopte orice activitate care implică o coordonare a ochiului cu activitățile manuale. Din această cauză, predarea „dexterităților" este deosebit de importantă, având o importanță majoră în însușirea ulterioară a unei meserii.

La așezământul timișorean de predarea dexterităților artistice s-a ocupat domnul Popa Ionel, surdomut demutizat și absolvent al Școlii de Arte Frumoase. În cadrul acestor activități s-au făcut ore de *desen artistic*, *desen industrial*, *pictură*, *modelaj*, *cartonaj*, *împletituri din paie*, *traforaj*, *mobilier miniatural din lemn* și *sculptură*. La finalul fiecărui an școlar se organiza o expoziție unde se expuneau lucrările elevilor.

În anul școlar 1931-32, pe lângă Popa Ionel, unele dintre aceste dexterități au fost predate de profesorul Aleodor Suciu.

Educația pentru gospodărie.

Copiii surdomuți, plecați din sânul familiei de la vârsta de șapte ani, trebuie să conștientizeze importanța diferitelor activități gospodărești pe

https://biblioteca-digitala.ro

care orice om le efectuează în propria sa gospodărie. Din această cauză, școlii îi revine sarcina să-i obișnuiască cu anumite lucrări gospodărești. Elevilor li s-a explicat teoretic și au fost îndrumați să execute practic o serie de lucrări pe care, în mod normal, vor trebui să le facă în gospodăria lor. În aceste activități erau îndrumați de cadre didactice. Astfel, domnul Gheorghe Atanasiu i-a îndrumat pe băieți să efectueze lucrări în grădina așezământului, iar doamna Ana Câmpianu a executat cu fetele lucrări de pregătirea hranei, în bucătăria așezământului, lucrări de spălat rufe și de călcat, curățenie în dormitoare, etc.

Educația profesională.

Educarea surdomuților în scopul dobândirii unei meserii era subordonată „Regulamentului de funcționare a atelierelor", întocmit de Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale și pus în funcțiune la 1 octombrie 1931. În baza acestui regulament, surdomuții se puteau califica după terminarea învățământului teoretic și după împlinirea vârstei de 14 ani. În acel moment, surdomuții puteau alege două forme de calificare profesională. Prima variantă era calificarea în cadrul atelierelor așezământului, într-una din meseriile oferite și pentru care așezământul avea dotările necesare. Cea de a doua variantă era calificarea pe lângă un meseriaș din localitate. În ambele cazuri, surdomuții erau obligați să urmeze și cursurile teoretice puse la dispoziție de așezământ și să susțină anual examenele de absolvire.

Fiecare variantă are avantajele și dezavantajele ei, însă unitățile de învățământ special care își au sediul în orașe mari, cu industrie bogată și cu un comerț dezvoltat, au posibilitatea de a diversifica oferta profesională pentru surdomuții ce au absolvit școala generală.

Așezământul timișorean pentru surdomuți avea, în 1930, trei ateliere destinate calificării băieților :

1.Atelierul de cismărie, condus de maistrul ***Teodor Măgurean*.**

2.Atelierul de croitorie, condus de maistrul ***Mihai Șulea*.**

3.Atelierul de tâmplărie, condus de maistrul ***Matei Haag***, fost elev al institutului, surdomut demutizat.

Durata de școlarizare, în vederea calificării profesionale, era de patru ani. Elevii încheiau dela început un contract, vizat de Camera de Muncă din Timișoara. În primii trei ani elevii aveau statutul de *„ucenic"*, în următorul an primeau *„adeverința de călfiță"*, iar după ce dădeau examenul de absolvire deveneau *„calfe"* (cu diplumă) și se puteau angaja la un meșter din oraș.

https://biblioteca-digitala.ro

După cum am spus, în paralel cu activitatea din ateliere surdomuții trebuiau să urmeze și cursurile teoretice predate în cadrul așezământului. Aici se predau următoarele materii : vorbire, cetire, gramatică, compunere, igienă, geografie, aritmetică, tehnologie, desen, contabilitate, codul civil și devize. [Moldovan-2010-a-p.218].

După amiaza, între orele 14 – 17, în ateliere erau admiși și elevi surdomuți din clasele superioare. Scopul acestei acțiuni era de a-i face pe elevi să cunoască diferite meserii și să îndrăgească o anumită meserie pe care să și-o aleagă la momentul potrivit.

În perioada anilor 1930–36, atelierele școlii au fost fregventate de următoarele grupe de elevi :

ANII ȘCOLARI	ATELIER CISMĂRIE	ATELIER CROITORIE	ATELIER TÂMPLĂRIE	ÎN ORAȘ
1930-31	?	?	?	?
1931-32	4	3	3	4
1932-33	6	4	5	4
1933-34	2	4	4	?
1934-35	?	?	?	?
1935-36	8	5	2	3

Lucrările executate în ateliere se vindeau și în acest fel așezământul realiza anumite venituri. În baza aceluiași Regulament de Funcționare a Atelierelor, veniturle realizate din vânzarea produselor se împărțeau în felul următor : 40% revenea fondului de rulment, 40% se împărțea ucenicilor și călfițelor, 10% revenea maiștrilor conducători și 10% se adăuga la fondul de premii și ajutorare.

Pentru exemplificare, în cursul anului școlar 1933-34, cele trei ateliere au realizat următoarele venituri :

-atelierul de cizmărie.....2.855 lei.

-atelierul de croitorie.....2.635 lei.

-atelierul de tâmplărie.....300 lei.

Pe lângă aceste trei ateliere, doamna ***Emilia Vasiliu*** se ocupa cu lucrul de mână destinat fetelor. În cadrul acestei discipline s-a organizat un atelier de țesut covoare. În cadrul acestui atelier existau patru războaie de mărimi diferite și în anul școlar 1933-34 elevele surdomute au executat trei

https://biblioteca-digitala.ro

covoare persane cu dimensiunile de 1,00x2,00 m (una bucată), 2,00x3,00 m (una bucată), 0,75x0,50 m (două bucăți). Covoarele s-au făcut cu materialul clienților și pentru execuția lor așezământul a încasat 1.860 lei.

Cursul de limba română pentru surdomuții adulți.

În anuarul anului școlar 1931-32, la paginile 16-17, suntem informați că un grup de surdomuți care au făcut școala în limba maghiară, au intervenit prin *Asociația Literară și de Ajutor a Surdo-muților din Banat* să se organizeze un curs special, prin care să fie învățați *„să vorbească, să citească și să scrie românește”*.

Inspectoratul General Sanitar a primit, din partea susnumitei asociații, raportul nr. 323/1931 și a aprobat această cerere prin Ordinul nr. 7314/1931.

În baza acestui ordin, așezământul a numit profesorii Gheorghe Atanasiu și Francisc Klampfer să predea la acest curs.

Programul a fost fixat de două ori pe săptămână, miercurea dela orele 19-21 și duminica dela orele 8-10. Fiecare cursant a achitat, pentru aceasta, suma de 500 de lei, bani ce urmau a fi folosiți pentru editarea de cărți didactice speciale.

Scrierea și editarea de manuale școlare pentru surdomuți.

Sub conducerea directorului Gheorghe Atanasiu, la așezământul din Timișoara s-a format singurul colectiv didactic din țară, care a scris și parțial a și editat manuale școlare pentru surdomuți. Colectivul a fost format din profesorii medico-pedagogi : Gheorghe Atanasiu, Francisc Klampfer, Adalbert Zsutty și Aleodor Suciu. Două din anuarele apărute ne oferă informații despre această activitate.

1.Anuarul anului școlar 1931-32, la pagina 17, ne dă o listă de nouă manuale școlare, trei editate, două șapilografiate și patru în manuscris, care existau în vara anului 1932. Aceste manuale erau :

-editate : -Gh. Atanasiu „Să cetim – clasa a II-a”

-Gh. Atanasiu „Să cetim mai departe – clasa a III-a”

-Ad. Zsutty „Catehismul catolic”

-șapilografiate (litografiate) :

-Ad. Zsutty, Fr. Klampfer „Aritmetică – clasa a II-a”

-Ad. Zsutty, Fr. Klampfer „Aritmetică – clasa a III-a”

https://biblioteca-digitala.ro

-manuscrise :

-Gh. Atanasiu „Abecedar cu figuri”

-Gh.Atanasiu „Dicționar – Abecedar”

-Gh. Atanasiu „Să cetim și mai departe – clasa a IV-a”

-Aleodor Suciu „Catehismul ortodox”

2.Anuarul anului școlar 1935-36, la pagina 7, completează această listă de manuale școlare. Aflăm că, între timp numărul cărților editate a fost completat cu :

-Gh. Atanasiu „Dicționar – Abecedar”

-Gh. Atanasiu „Să cetim și mai departe”

O omisiune a anuarului este faptul că nu a anunțat editărea „Bibliei catolice” scrisă de Adalbert Zsutty.

Nu se specifică nimic despre litografierea „Aritmeticii pentru clasa a IV-a”, care după unele surse se pare că ar fi fost realizată.

Manuscrisele s-au înmulțit și ele cu următoarele titluri :

-Aleodor Suciu „Biblia ortodoxă”

-Ad.Zsutty, Fr. Klampfer – toate cărțile de aritmetică până în clasa a VII-a.

-Ad. Zsutty, Gh.Atanasiu „România – geografie”

-Ad. Zsutty, Gh. Atanasiu „Continentele – geografie”

Despre modul în care au fost achitate cheltuielile legate de editarea sau litografierea manualelor au vorbit la finalul părții a II-a, din această lucrare. Nu este cazul să mai repetăm aceste informații.

Laboratorul medico – pedagogic.

În vara anului 1932, Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale a emis un ordin prin care aproba înființarea, la așezământul din Timișoara, a unui laborator medico-pedagogic. În cursul anului școlar 1932-33, cadrele didactice din așezământ au întocmit un *„Regulament special de funcționare a laboratorului medico-pedagogic”* și l-a înaintat spre aprobare aceluiași minister.

Scopul acestui laborator a fost de a face cercetări medicale, acustice, fonetice, psihologice, pedagogige, didactice, metodice și sociale, legate de elevii din așezământ, dar și de persoanele surde din Banat și zonele

https://biblioteca-digitala.ro

limitrofe.

În cursul primului an şcolar, în care acest laborator a funcţionat, s-au făcut următoarele studii :

1. Anchetă socială asupra surdomuţilor adulţi domiciliaţi în Timişoara.

2. S-a început recensământul surdomuţilor din judeţul Timiş-Torontal.

3. Cutireacţia Pirquet la toţi copiii internaţi.

4. Examenul radiologic la toţi copiii surdomuţi din aşezământ.

5. Reacţia Wasserman la toţi copiii surdomuţi din aşezământ.

6. Examenul O.R.L. la toţi copiii surdomuţi din aşezământ.

7. Măsurarea inteligenţei prin aplicarea testelor neverbale elaborate de Universitatea din Cluj.

8. Stabilirea dezvoltării fizice a copiilor prin efectuarea de măsurători antropometrice.

În anii care au urmat, s-au efectuat toate aceste studii pe noii copii care se înscriau în aşezământ. În plus s-au extins cercetările asupra judeţelor limitrofe. S-a luat legătura cu prefecturile judeţelor Caraş, Severin, Arad, Oradea, Hunedoara şi Mehedinţi şi cu notariatele comunale, în vederea efectuării unui recensământ corect al surdomuţilor de diverse vârste din aceste zone. De asemenea, prin aceleaşi instituţii s-a urmărit naşterea noilor surdomuţi, în vederea depistării precoce a acestora.

Într-un articol scris de Gheorghe Atanasiu şi publicat în Revista Asociaţiei Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, nr. 1-2/1934, paginile 12-14, şi întitulat *„Examinări şi cercetări medicale asupra surdo-muţilor”*, ni se prezintă şi unele concluzii la care s-a ajuns până la acea dată. Astfel se precizează că :

-*„majoritatea cazurilor de surdo-mutitate apar acolo unde ereditatea şi starea fizică şi socială a părinţilor crează un mediu favorabil.”*

-*„majoritatea cazurilor de surdo-mutitate se înregistrează în rândul agricultorilor şi a muncitorilor, acolo unde asistenţa infantilă şi îndrumarea medicală a părinţilor lipseşte sau este puţin apreciată. Unde mizeria şi lipsurile unei locuinţe bune şi igienice aduc boli cu repercusiuni fatale auzului.”*

https://biblioteca-digitala.ro

-„cauzele dobândirii surdității de către elevii așezământului timișorean variază în felul următor : din naștere 45...50%, în urma meningitei 18...20%, în urma scarlatinei 5%, în urma tifosului 3...5%, în urma unor traumatisme 5%, din cauze necunoscute 12...15%."

Nu putem să nu observăm că, pe lângă constituirea unui colectiv de profesori, care să scrie manuale școlare pentru surdomuți, cooptarea tuturor profesorilor la activitățile desfășurate în cadrul laboratorului medico-pedagogic este încă o acțiune a directorului Gheorghe Atanasiu de a canaliza activitatea cadrelor didactice spre o muncă cu adevărat științifică.

Societatea pentru Ajutorarea Elevilor Institutului de Surdo-Muți din Timișoara.

Fondurile pe care le alocau autoritățile pentru funcționarea institutului erau total insuficiente și directorul Atanasiu, împreună cu celelalte cadre didactice, au căutat diverse soluții pentru a le completa. Una dintre acestea a fost constituirea unei asociații care să poată coleca diferite donații și apoi să le gospodărească în mod judicios.

Societatea pentru Ajutorarea Elevilor Institutului de Surdo-Muți din Timișoara a fost înființată în ziua de 10 iunie 1934, iar după ce a făcut demersurile necesare, Tribunalul Județului Timiș-Torontal a recunoscut-o ca persoană juridică prin Decizia nr. 122/13 februarie 1935.

Așa cum reiese din articolul 1 al statutului asociației, scopul principal era *„să contribuie la completarea lipsurilor din institut, ce se simt în urma prevederilor bugetare de către Minister"*.

Fondurile ce urmau a se colecta puteau să se întrebuințeze pentru următoarele scopuri (art. 4) :

„Completarea rechizitelor școlare și de birou, completarea de cărți școlare și de bibliotecă, completarea materialului didactic și intuitiv, contribuție la înzestrarea laboratorului medico-pedagogic.

Să repare și să contribuie la confecționarea mobilierului școlar și zestrea internatului. Să contribuie la amenajări ce se fac în clădirea institutului. Să sprijinească plasarea elevilor surdo-muți în societate. Să dea ajutoare elevilor surdo-muți merituoși, să procure carnete C.F.R. Cu reducere 50% pentru elevi."

Se pare că lipsurile bugetare erau destul de însemnate, dacă asociația își propunea toate aceste scopuri.

Cine putea deveni membru al acestei asociații ? Aflăm din articolul

https://biblioteca-digitala.ro

7 al statutului că existau două categorii de membrii, activi și aderenți :

„Membri activi : Pot fi membri activi părinții, tutorii sau rudele elevilor surdo-muți din Institutul de Surdo-Muți din Timişoara, precum și comunele doritoare să contribuie la opera de asistență a copiilor surdo-muți.

Membri aderenți : Pot fi membri aderenți, membri corpului didactic și orice persoană doritoare de a sprijini opera de ocrotire a copiilor surdo-muți."

Toți aceștia trebuiau să achite o cotizație anuală, care era de 500 lei pentru membri activi și 100 lei pentru membri aderenți (art. 17).

Conducerea asociației era în mâna unui *Comitet de administrație*, compus dintr-un președinte, doi vicepreședinți, un secretar și zece membri. Este de remarcat faptul că, din aceste patrusprezece persoane care formau comitetul, doar cinci erau angajați ai institutului, iar restul era compus din părinți, medici din Timișoara și un preot din Timișoara.

Controlul modului de gestionare a fondurilor era în sarcina unui *Comitet de cenzori*, format dintr-un președinte (controlor financiar la Inspectoratul General Sanitar din Timișoara) și cinci membri. Dintre acești cinci membrii, doar unul era angajatul institutului. Acesta era și secretar în comitetul de administrație și avea obligația de a pune la dispoziția comitetului de cenzori toate documentele necesare. Restul membrilor erau persoane din afara institutului.

În data de 10 iunie a fiecărui an, odată cu serbarea de sfârșit de an școlar, cele două comitete erau obligate să-și prezinte un raport despre modul în care a funcționat asociația și cum și-a gestionat fondurile.

Din cauza faptului că nu dispunem de anuarul pe anul școlar 1934-35, nu avem date despre primul an al asociației, însă din datele oferite de anuarul pe anul școlar 1935-36 (pag. 19), aflăm :

CONTUL DE VENITURI ȘI CHELTUIELI

pe anul școlar 1935/36

dela 10 iunie 1935 până la 10 iunie 1936.

VENITURI

Cotizații dela membri.....32.900 lei

Donații dela părinții elevilor.....10.500 lei

https://biblioteca-digitala.ro

Subvenție dela Ministerul Sănătății.....30.000 lei

Subvenție dela Camera de Muncă Timișoara..... 5.000 lei

TOTAL 78.400 lei

CHELTUIELI

Salarii (secretar de birou)..... 1.200 lei

Întreținerea imobilelor.....19.682 lei

Întreținerea mobilelor și lucrul manual făcut de copii..... 9.955 lei

Ajutorarea copiilor cu carnete C.F.R. 50%..... 1.750 lei

Rechizite școlare, material didactic, tipărituri,
cărți, laboratorul medico-pedagogic.....13.084 lei

Diverse : Igiena și curățenia așezământului,
reparațiuni, etc.....16.902 lei

Excedent.....15.827 lei

TOTAL 78.400 lei

Nu putem trece mai departe fără a face câteva comentarii, legate de acest bilanț contabil. În primul rând, observăm că suma cotizațiilor membrilor asociației și a donațiilor primite dela părinții elevilor, depășeșa subvenția dată de Ministerul Sănătății, forul tutelar al institutului. Dacă adăugăm faptul că subvenția ministerială a fost acordată cu ocazia sărbătoriri semicentenarului institutului, deci nu existau șanse ca ea să se repete în anii următori, ajungem la concluzia că efortul financiar se concentra, în special, pe umerii părinților și a celorlalți membrii ai asociației.

În al doilea rând, observăm că Primăria orașului Timișoara nu s-a manifestat cu nicio subvenție. Dacă toate reparațiile, cheltuielile de întreținere și curățenie, se făceau cu banii colectați dela părinți, atunci care era contribuția primăriei ? Conform legii, ea avea sarcina de a asigura aceste lucrări, dar se pare că nu se achita de această obligație.

În finalul raportului ni se comunică faptul că la 10 iunie 1936 asociația număra 112 membri. Nu ni se dă lista celor 112 membri și din această cauză nu putem ști dacă printre ei se număra și vreo comună natală a vreunui elev surdomut. Dacă cititorii vor fi interesați, vor putea să se informeze în lucrarea [Moldovan-2010-a. p.157] și vor vedea că acest sistem de susținere a propriilor copii deficienți era încetățenit în Banatul

https://biblioteca-digitala.ro

istoric de dinaintea Primului Război Mondial. Pe lângă comune, în acea perioadă, Ministerul Agriculturii acorda anual o importantă subvenție, doar pe motivul că mulți surdomuți proveneau din familii de agricultori [Moldovan-2010-a. p.155]. Nici acest gest umanitar nu îl găsim în bilanțul oferit anterior.

Cu toate acestea, Comitetul de administrare a asociației și conducerea institutului se străduiau să-și gospodărească cât mai judicios banii. Dovadă a faptului că reușeau acest lucru, este un exemplu de **acțiune umanitară** dusă la îndeplinire în vara anului 1936 și prezentată în raportul asociației. S-au ales doi elevi surdomuți, frații **Petria Ioan** și **Cornelia Ioan,** care în vara acelui an și-au obținut carnetul de calfă în meseria de croitorie de dame și de bărbați. S-a intervenit la Ministerul Sănătății și, în urma insistențelor, acesta a alocat o anumită sumă de bani. Asociația i-a completat cu încă 1.200 lei și a cumpărat o mașină de cusut. Domnul Gheorghe Atanasiu, directorul institutului, s-a deplasat în comuna natală a tinerilor, comuna Câlnic din județul Caraș. Aici, în cadrul unei sărbători populare, organizate de autoritățile comunale, s-a deschis oficial atelierul de croitorie al celor doi frați. La eveniment, pe lângă directorul Gheorghe Atanasiu, au mai luat parte Dr. Ignea Iuliu, medic la circumscripția Reșița, autoritățile comunale, bisericești și școlare din localitate.

Această lăudabilă acțiune ne demonstrează amploarea modului de gândire al întregului colectiv didactic al așezământului timișorean, care se ocupa, pe lângă instruirea propriu-zisă, de profesionalizarea elevilor, dar și de plasarea lor în societate.

Din păcate după anul 1936 nu s-au mai editat anuare și nu mai știm ce alte acțiuni de acest fel s-au mai desfășurat.

Alte informații oferite de anuare.

Fiind destinate și persoanelor care nu cunoșteau acest specific educațional, anuarele ofereau și date generale referitoare la modul în care se desfășoară învățământul pentru surdomuți și care sunt condițiile pentru inscrierea în institut.

Aflăm că *„Personalul pentru educația și supravegherea internă”* era format din trei presoane : Paller Ecaterina, Valeria Diaconovici și Ana Topolog.

Ni se oferă *„Listele elevilor primiți în institut”*, însoțiți de ordinul Inspectoratului General Sanitar din Timișoara, sau a Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale.

https://biblioteca-digitala.ro

Aflăm ce *„Festivități și serbări”* au avut loc în respectivul an școlar și cum s-au desfășurat.

La capitolul *„Igiena și starea sănătății”* ni se comunică faptul că medicul institutului era Dr. I. Vinovici, iar dacă au fost situații de epidemii, aflăm perioada în care s-a închis așezământul cu aprobarea Inspectoratului General Sanitar din Timișoara. Elevii cu debilitate fizică erau trimiși în coloniile de vară ale Ministerului Sănătății dela Agigea, județul Constanța și Șanțuri, județul Brașov.

Din *„Statisticile anuale”* aflăm numărul elevilor interni/externi, cel al băieților/fetelor, împărțirea după starea socială (orfani, necunoscuți, cu părinți), împărțirea pe etnii, împărțirea după ocupația părinților, după provincia în care își au domiciliu, după cauza surdității și după vârstă.

Situația *„Comitetului școlar”* este prezentată începând cu componența și terminând cu bilanțul financiar-contabil.

*

* *

Acestea sunt, în mare, informațiile oferite de anuarele așezământului timișorean.

Una din problemele neclare este denumirea de ***așezământ*** și a celei de ***institut***. Nu am găsit nocio explicație legată de diferența dintre aceste două denumiri. Cât cuprindea așezământul și cât institutul ? Nu ni se explică deloc.

https://biblioteca-digitala.ro

3.ASOCIAȚIA AMICALĂ A SURDO-MUȚILOR DIN ROMÂNIA.

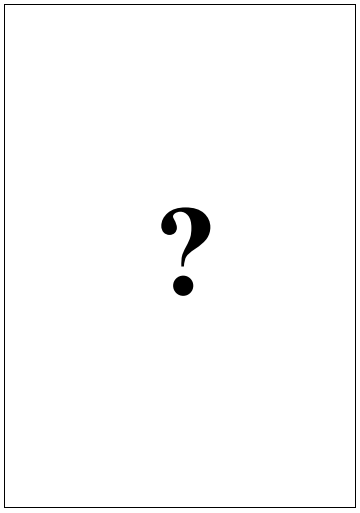

Revista „Curierul Surdo-Muților”, Nr. 3-4/ oct.1927-mar.1928, la pagina 9, ne oferă următoarea informație :

*„**București.** Asociația Amicală a Surdo-Muților din România. Dară (!) de seamă pe anul 1927. În formă de broșură am primit dela București raportul gestiunei anului 1927. Venituri Lei 161.588,83. Cheltuieli 131.053,50, dintre care 29.400 Lei s-au cumpărat efecte publice și 10.000 s-au acordat împrumuturi membrilor. Sold : 30.535,28 Lei plus 39.400 trecuți fondului de rezervă. Situația generală asupra celor 8 ani din urmă : Cassa : Lei 30.535,28, Efecte publice : 114.820,75, Împrumuturi : 139.141 ; Total general : Lei 284.497,03. - Interesant este că pentru ajutoare diferite s-au acordat numai 9.152 Lei, iar restul de 82.500 Lei s-au cheltuit cu administrarea societății ! În comparație cu celelalte societăți de surdo-muți din țară, cea din București stă în frunte în ce privește bugetul. ... S-au fixat 2 delegați pentru Congresul dela Praga. ... Asociația Amicală a Surdo-Muților din România și-a mutat sediul în str. Schitu Măgureanu Nr. 6, București.”*

Nu am reușit să găsesc această broșură cu „Darea de seamă pe anul 1927”, de asemenea nu am alte informații despre alte eventuale tipăriri ale unor dări de seamă anterioare, sau posterioare acesteia. Cred că este unica asociație din țară care a avut inițiativa tipăririi unei astfel de publicații.

https://biblioteca-digitala.ro

PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA ANUARELOR PREZENTATE.

Consider că cititorii s-au edificat despre importanța anuarelor în activitatea de cercetare a învățământului din acea perioadă. Din păcate, în România editarea anuarelor nu a fost o obișnuință și nu a fost sprijinită de autoritățile competente. Acesta este motivul pentru care editarea anuarelor, de către cele două institute de învățământ pentru deficienți și de către asociația surdomuților din București, a fost doar o ambiție personală a celor care le conduceau. Faptul că în perioada interbelică anuarele s-au publicat la institutele din Cernăuți și Timișoara nu ar trebui să mire pe nimeni. Aceste institute, înaintea Primului Război Mondial, făcuseră parte din învățământul austro-ungar și erau obligate să editeze astfel de rapoarte anuale.

La Cernăuți Dimitrie Rusceac era obișnuit. Fiind director încă din anul 1913, în mod sigur, a trebuit să editeze anuarul anului școlar 1913-14. Deci, pentru el a fost un fel de continuitate.

La Timișoara situația a fost puțin diferită. Gheorghe Atanasiu era mai tânăr și nu avusese un contact direct cu obiceiurile central europene. În plus nu era nici bănățean și nici ardelean. El provenea din zona Vrancea. Se născuse deci, în Vechiul Regat al României. Ajuns la Timișoara și-a utilizat ambiția și dorința de promovare a unor activități de cercetare în domeniu, iar printre acestea a fost și activitatea de editare a acestor anuare, despre care aflase că, înainte, erau ceva obișnuit.

O situație pe care nu o înțelegem este cea dela Cluj. La niciunul din directorii interbelici nu i-a venit ideia să reia această activitate. Mirarea este cu atât mai mare cu cât Constantin Hertila lucrase înainte de război la institutele din Vác – Ungaria, Timișoara și Arad, iar la acesta din urmă a fost chiar director adjunct. Cu alte cuvinte, cea mai mare parte din activitatea sa s-a desfășurat în perioada când aceste institute editau periodic anuare. De ce nu a instituit acest obicei și la Cluj ? Azi e dificil să răspundem la această întrebare. Nu putem decât să ne mirăm de această situație, pe care nu o putem modifica. Este o realitate pe care noi nu putem decât să o analizăm.

https://biblioteca-digitala.ro

Partea a IV-a.

MONOGRAFII,
ENCICLOPEDII,
LUCRĂRI STATISTICE, ETC.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

1.

VICTOR LAZĂR

Singurele date care se cunosc despre autor sunt cele care reies din [http://ro.wikisource.org/wiki/Autor:Victor_Lazăr] și de pe coperta cărții de mai jos. S-a născut la 14 octombrie 1869, în localitatea Porcești (azi Turnu Roșu) din jud. Sibiu și a decedat la Sibiu în anul 1935. A fost profesor la Școala Normală de Învățători din Cluj. De-a lungul vieții a fost și bibliotecar, scriitor și ziarist. A fost membru fondator al ASTREI.

1.1.

CLUJUL.

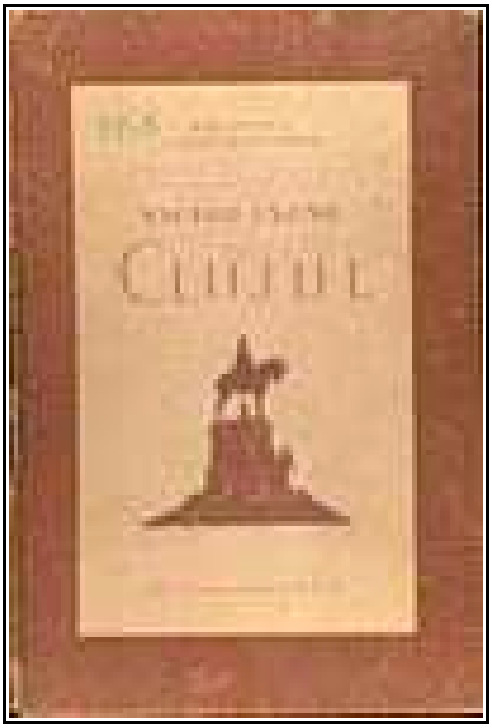

-Editura „Cultura Națională”.

-Localitatea : București.

-Anul : 1923.

-Format : 16,5 x 12 cm.

-Volum : 80 de pagini.

-Biblioteca „Orașele noastre”.

NOTĂ : Cartea poate fi găsită la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

Cartea prezintă Clujul anului 1923 și la paginile 55-56 găsim capitolul ***„Școale speciale”.***

În cadrul acestui capitol ne sunt prezentate : „Institutul medico-pedagogic” ce are 80 de elevi și eleve (specializat pe copii cu

https://biblioteca-digitala.ro

deficiențe mintale) ; „Institutul de orbi” cu 30 de elevi, aflat provizoriu în localitatea Sâncrai de lângă Aiud ; „Institutul de corecțiune”, pentru cei cu probleme de comportament și „Institutul de surdo-muți”, despre care ni se dau următoarele informații, completate și cu imaginea institutului :

Institutul de surdo-muți din Cluj.

„Institutul de surdo-muți (înființat la 1888), cu 4 puteri didactice, 69 elevi și eleve interni și 8 externi. În institut se aplică sistemul german, după care surdo-muții învață să vorbească prin imitație după mișcarea buzelor. Institutul servește și ca școală de aplicație pentru candidații la școalele medico-pedagogice. În curs de 8 ani, elevii fac materia cursului primar și două clase medii.”

https://biblioteca-digitala.ro

2.

ION I. C. BRĂTIANU

Conform datelor oferite de http://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_I.C._Brătianu .

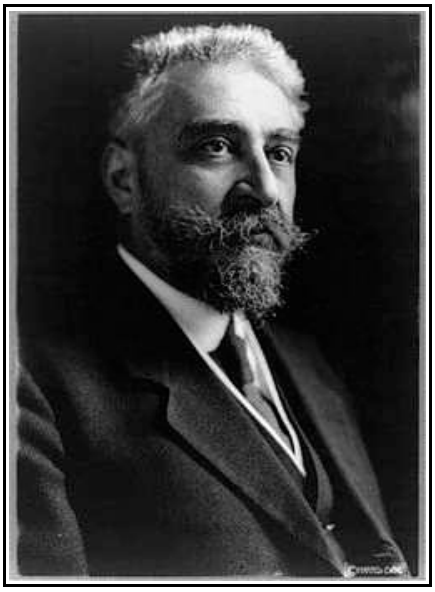

Ion I. C. Brătianu

din [http://ro.wikipedia.org]

S-a născut la 20 august 1864 la Florica, azi Ștefănești Argeș. A fost cel mai mare fiu al liderului liberal Ion. C. Brătianu și fratele mai mare a lui Vintilă și Dinu Brătianu.

A luat bacalaureatul în anul 1882, la Liceul Sf. Sava din București. A efectuat un stagiu militar, în urma căruia a obținut gradul de sublocotenent de artilerie. A fregventat cursurile Școlii de Poduri și Șosele, dar continuă studiile la Paris. Aici studiază matematicile speciale (1883-84), Școala Politehnică (1884-86) și Școala de Poduri și Șosele (1886-89). Revenit în țară, se angajază ca inginer specialist la construcția de căi ferate, în subordinea lui Anghel Saligny. În anul 1923 este ales Membru de Onoare al Academiei Române.

Activtatea politică a început-o în 1895, când se înscrie în Partidul Național Liberal și în ianuarie 1909 devine președintele partidului, funcție pe care o va păstre până la moarte. A susținut intrarea României în Primul Război Mondial, alături de puterile Antantei. A condus delegația României la Conferința de Pace dela Versailles. În mai multe guverne a fost Ministru al Lucrărilor Publice, Ministru al Afacerilor Externe, Ministru de Război, și președinte al Consiliului de Miniștrii.

A decedat la 27 noiembrie 1927, la București.

https://biblioteca-digitala.ro

2.1.

ACTIVITATEA CORPURILOR LEGIUITOARE ŞI A GUVERNULUI, DE LA IANUARIE 1922 PÂNĂ LA 27 MARTIE 1926

-Editată de Preşidenţia Consiliului de Miniştrii.

-Editura „Cartea Românească”.

-Localitatea : Bucureşti.

-Anul : 1926.

-Volum : 400 de pagini.

NOTĂ : Cartea poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană a Municipiului Bucureşti.

Este o amplă Dare de Seamă a guvernării liberale din acea perioadă şi cuprindea toate sectoarele vieţii societăţii româneşti din acea perioadă. Printre acestea găsim şi capitolul : „ASISTENŢA SOCIALĂ” (pag.346-352), în care aflăm toate domeniile de preocupare a Direcţiei Generale a Asistenţei Sociale : protecţia primei copilării, ocrotirea copiilor de a doua vârstă, protecţia infirmilor, protecţia bătrânilor şi infirmilor invalizi, ocrotirea femeilor şi a fetelor, combaterea cerşetoriei şi a vagabondajului, asistenţa şi combaterea bolilor medico-sociale, asistenţa studenţilor săraci şi identificarea şi controlarea societăţilor de asistenţă privată.

Prima informaţie despre surdomuţi o găsim la *„ocrotirea copiilor de a doua vârstă”* (pag. 348), când printre organizaţiile administrate în Ardeal se enumeră şi *„două aşezăminte de copii surdo-muţi în oraşele Cluj şi Timişoara, cu 160 de locuri”*. În cadrul *„protecţiei infirmilor”* (pag. 349), se precizează că *„au mai funcţionat astfel de aşezăminte pentru surdo-muţi în Cluj, cu 80 de locuri, în Timişoara, cu 50 de locuri”...„s-a mai subvenţionat şi următoarele societăţi particulare de surdo-muţi : Asociaţia Amicală a Surdo-muţilor din Cernăuţi şi Şcoala de surdo-muţi din Bucureşti”*.

https://biblioteca-digitala.ro

3.

GEML JOSEF

Datele bibliografice conform [Borovszky] și [de.wikipedia.org].

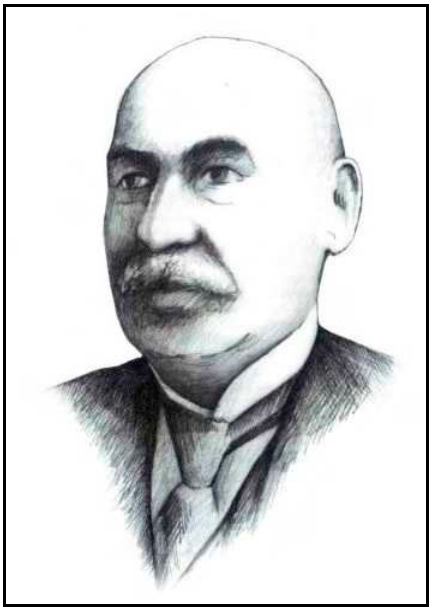

Geml Josef

din [commons.wikimedia.org]

Geml Josef s-a născut în comuna Recaș, din județul Timiș, la 28 martie 1858 și a decedat la Timișoara, la 3 aprilie 1929. La Timișoara, între anii 1868-1872, a urmat gimnaziul, iar între anii 1873-1877, școala normală. La Budapesta a urmat studii juridice, între 1877-1881, și între anii 1881-1883 a lucrat ca notar. În perioada iunie 1884 – mai 1890 a deținut funcția de „notar al orașului" în cadrul primăriei orașului Timișoara. Aici a avansat la funcția de secretar adjunct și apoi secretar principal, iar în anul 1896 a devenit „adjunctul primarului" Karl Telbisz. Alături de acesta s-a implicat în procesul de modernizare al orașului. În anul 1914, după decesul primarului Karl Telbisz a devenit „primarul orașului Timișoara", funcție pe care a deținut-o până la jumătatea anului 1919, când a predat-o primului primar român. S-a pensionat în septembrie 1919, însă noul primar, Stan Vidigrin l-a solicitat să-i devină adjunct.

Pe parcursul vieții a scris și publicat o serie de cărți, legate de Timișoara și administrația sa : *„Statistica populației în orașul liber regesc Timișoara (1894)", „Statistica pe anul 1898 a orașului liber regesc Timișoara (1900)", „Politica locuințelor le Timișoara (1906)", „Dreptul de donație al farmaciilor și farmaciilor timișorene (1907)", „Autoritatea juridică locală și fundațiile orășenești de ajutorare (1909)", „Fundațiile de ajutorare din orașul liber regesc Timișoara (1910)", „Mackenzen în*

https://biblioteca-digitala.ro

Timișoara (1916)”, „Vechea Timișoară în ultima jumătate de secol, 1870-1920 (1927)”.

3.1.

ALT-TEMESVAR, IM LETZTEN HALBJAHRHUNDERT, 1870-1920.

(Vechea Timișoară în ultima jumătate de secol, 1870-1920)

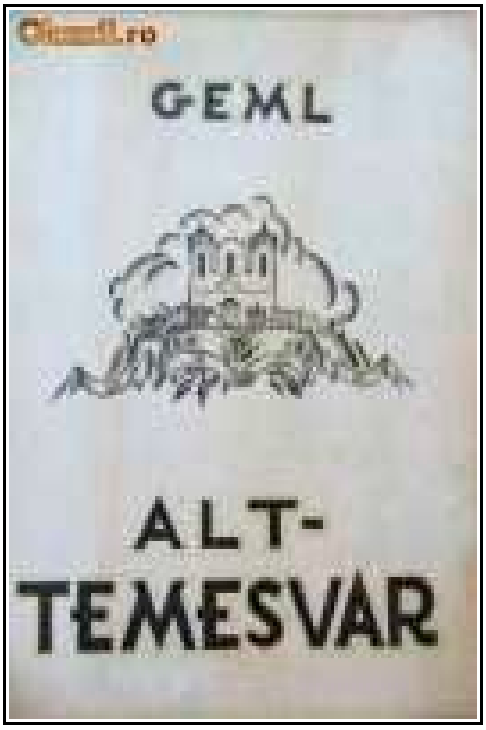

-Editura „Helicon”.

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1927.

-Volum : 442 de pagini.

-Format : 24 x 16 cm.

NOTĂ : Cartea poate fi găsită la Biblioteca Județului Timiș.

Lucrarea cu titlul de mai sus descrie, în limba germană, diferitele realizări ale perioadei 1870-1920. Printre acestea, la **paginile 78-79,** se ocupă de **„TAUBSTUMMEN INSTITUT” (Institutul de Surdo-muți)** și ne oferă date istorice despre modul în care s-a înființat și a funcționat această instituție umanitară din Timișoara. Dintre informațiile oferite spicuim :

Școala de surdomuți din Timișoara s-a înființat în 1885 și l-a avut director pe Karl Schäffer, care s-a specializat în domeniu la Viena. Timp de un an a funcționat ca școală particulară. În 1886 a devenit „școală orășenească” și a primit subvenții dela Primărie. În anul 1889, la moartea episcopului romano-catolic Alexander Bonnaz, institutul primește suma de 40.000 de koroane, lăsate de acesta prin testament. În 1897 institutul de surdomuți s-a mutat în clădirea construită special pentru el în str. Gheorghe Doja. Costurile construcției au fost de 126.000 de koroane. De asemenea, s-a mai construit un internat pentru 50-60 de elevi. Înaintea începerii Primului Război Mondial s-au făcut lucrări de mărire și completare a celor două

https://biblioteca-digitala.ro

clădiri, ceea ce a dus la cheltuirea a încă 130.000 de koroane, plus 114.000 de koroane oferite de Ministerul Invățământului.

Ni se oferă date referitoare la cheltuielile de întreținere a copiilor surdomuți și modul în care ele erau achitate. Aflăm deficitul anual existent (12-15.000 de koroane) și modul în care Primăria reușa să-l acopere.

În anul 1908, numărul profesorilor specialiști era de 8, iar numărul elevilor a ajuns la 85, împărțiți în 8 clase.

În timpul războiului 5 profesori au fost înrolați în armată și statul nu a trimis decât un înlocuitor. Clădirile institutului au fost preluate de armată și transformate în spital militar. Anul școlar 1914-15 a fost suspendat. În anul următor, pentru a nu se întrerupe procesul de învățământ, s-a închiriat clădirea de pe „Rabengasse" (actuala str. Odobescu). În aceasta s-au ținut cursurile teoretice. Pentru a rezolva cazarea elevilor, Primăria a făcut contract cu diferite persoane private, care i-au cazat contra cost. Pentru aceasta Primăria a plătit, în anul școlar 1915-16 suma de 5.000 de koroane. În 1916 clădirile institutului s-au eliberat. Ele erau deteriorate și mobilierul distrus sau dispărut. Primăria a mai cheltuit 17.000 de koroane pentru reamenajări și astfel în toamna anului 1916 s-au putut relua cursurile în propria clădire.

https://biblioteca-digitala.ro

4.

RUDOLF SUȚU

Date bibliografice conform [http://ro.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Suțu].

Rudolf Suțu

[http://ro.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Sutu]

S-a născut la Iași la 27 iulie 1880. Tatăl său era junimistul Alexandru Grigore Suțu, iar străbunicul său fusese domnitorul Alexandru Nicolae Suțu.

A absolvit Facultatea de Litere a Universității din Iași, unde apoi a funcționat ca asistent universitar.

De-a lungul vieții a fost ziarist, publicist, scriitor, traducător și istoriograf. A condus cotidianul ieșan „Evenimentul” și, împreună cu scriitorul Alexandru Cazaban, revista „Dușmanul”. A fost membru fondator a Sindicatului Ziariștilor Profesioniști din Iași.

A fost un istoriograf al vieții mondene și culturale din Iași, publicând lucrarea „Iașii de odinioară”, în două volume.

Între 1936-1945, a fost primul director al Bibliotecii Municipale din Iași, muzeograf al Muzeului Cuza-Vodă din Iași și membru al Comisiei Monumentelor Istorice.

A fost căsătorit cu Elene Joules Cazaban și a avut patru copii (două fete și doi băieți). Pianista Rodica Suțu este fica sa, iar scriitorul Radu Negrescu-Suțu este nepotul său.

A decedat la 27 mai 1949 la București și este înmormântat la Cimitirul Bellu.

https://biblioteca-digitala.ro

4.1.

IAȘII DE ODINIOARĂ (Vol. II)

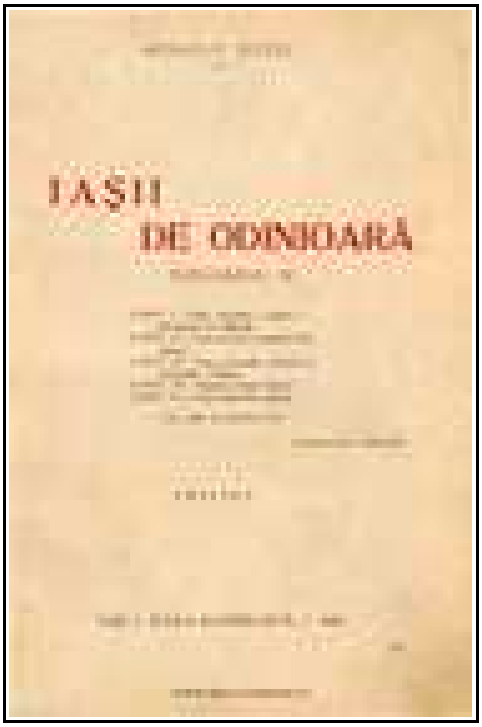

-Editura : Viața Românească.

-Localitatea : Iași.

-Anul : 1928.

-Volumul : 520 de pagini.

NOTĂ : Cartea poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană a Municipiului București.

În această carte, la capitolul „Unde se învăța în Iașii noștri" (pag. 240-244), găsim și unele informații referitoare la învățământul surdomuților. Este amintită perioada *„pensionatelor"*, adică a pensionurilor care erau școli particulare și în care și-au început studiile mulți dintre oamenii de seamă ai țării. Printre acestea este precizat *„Pensionatul Scenk"*, condus de familia cu același nume și în care erau școlarizați și surdomuți (Ex. prințul Henry Ghica). Autorul conchide că : *„Devotamentul lor* [a soților Scenk] *față de nenorociții copii surdomuți, a fost neîntrecut"*.

Este o informație deosebit de valoroasă, care amintește despre o activitate surdologică complet uitată. În anul 1896, Eniu Bălteanu amintise și el că *„a doua școală unde se primesc copii surdomuți* [după cea dela București-Tei, ce se muta atunci la Focșani] *se află la Iași, întreținută de un particular, căruia statul îi acordă o subvenție anuală. N-avem încă nicio cunoștință despre numărul școlarilor surdomuți nici despre metoda întrebiunțată la Iași"* [Bălteanu-1896-p.64]. Deși nu se precizează numele școlii, bănuim că este vorba tot de Pensionul Scenk.

Tot referitor la acest aspect, ziarul bucureștean „Epoca", din 7 sept. 1897, preciza că *„d-nul. Schenek, directorul unui institut din Iași"* a fost numit director al Institutului de Surdomuți din Focșani. Deși numele este puțin diferit, credem că este vorba despre aceiași persoană.

https://biblioteca-digitala.ro

5.

* * * (colectiv)

5.1.

ZECE ANI DE POLITICĂ SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA 1920-1930

Cartea a fost editată de Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, cu ocazia a zece ani dela înființare. În cuprinsul cărții se găsesc un număr de 12 articole scrise fiecare de câte unul din angajații cu funcții de răspundere din acest minister. Autorii articolelor sunt : I Răducanu (Ministrul Muncii, Sănătății și Ocro-tirilor Sociale), D. Constantinescu (Inspector general – Conducătorul studiilor și statisticii muncii), I. Setlacec (fost Director general al muncii), M. Enescu (Director general al Asigurărilor Sociale), N. M. Demetrescu (Secretar general al Ministerului Muncii), C. Stănescu (Directorul general al organizării și ocrotirii muncii, plasării migrațiunilor și șomajului), Stavri C. Cunescu (Directorul general al muncii), Eugen Botez (Jean Bart) (fost Director al Asistenței Sociale), Gr. Mladenatz (Directorul general al Cooperației) și Emanoil Bucuța.

-Editura Institutului de Arte Grafice „Eminescu” S.A.

https://biblioteca-digitala.ro

-Localitatea : București.

-Anul : 1930.

-Format : (?) Carte consultată pe internet.

-Volumul : 280 de pagini.

NOTĂ : Cartea poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană a Municipiului București.

Dintre toate articolele publicate în această carte, pe noi ne interesează cel scris de ***Comandorul Eugen Botez (Jean Bart) - „Asistența socială”***, tipărit între paginile 225-256.

Autorul începe cu *„O scurtă privire istorică”*, în care trece în revistă timidele încercări de ajutorare a celor năpăstuiți, făcute în țările române în veacurile trecute. Trece apoi la *„Organizarea Asistenței Sociale”*, făcută în anul 1922, odată cu înființarea Munisterului Muncii și Ocrotirilor Sociale, ce avea o Direcție Generală a Asistenței Sociale. Printre scopurile acesteia găsim și pe cea de a asigura *„asistența tuturor acelora, care găsindu-se într-o stare fizică, murală sau materială de inferioritate sunt în neputință de a se întreține prin ei înșuși și, prin urmare, au nevoie de îngrijiri, educație și ocrotire din partea societății”.* Printre categoriile ce fac parte dintre acaștia întâlnim *„orbii și surdo-muții”* (pag.229).

La capitolul *„Realizări”* ni se prezintă tot ce s-a făcut în acești zece ani. Aici găsim și subcapitolul „protecția infirmilor” care se referă la orbi și surdomuți. Referitor la surdomuți sunt enumerate Institutul de Orbi și Surdomuți din Cernăuți, Școala de Surdomuți din Focșani, Școlile de Surdomuți din București, Așezământul de Surdomuți din Cluj, Așezământul de Surdomuți din Timișoara (pag.235). Toate acestea sunt întreținute de statul român, iar pentru ocrotirea orbilor, surdomuților și a anormalilor se cheltuiesc anual circa 6.000.000 lei (pag.236). Existau multe organizații de asistență, axate pe diferite categorii de problematici sociale. Într-un tabel situat la pagina 243 aflăm că pentro orbi și surdomuți existau 4 astfel de organizații în București și una în Bucovina. Într-un alt tabel aflat la pagina 244 ni se specifică cheltuielile datorate operelor de asistență. Pentru orbi și surdomuți se cheltuiseră 1.233.422 lei.

Toate acestea sunt dirijate de „serviciul defectivilor” care are o „secție medico-pedagogică”. Ea se ocupă de școlile medico-pedagogice și de ocrotirea tuturor defectivilor (pag.253).

https://biblioteca-digitala.ro

6.

ENCICLOPEDIA ROMÂNIEI

(sub patronajul Majestății Sale Regelui CAROL al II-lea)

M.S. Regele CAROL al II-lea

din [http://ro.wikipedia.org]

Comitetul de direcție al enciclopediei:

-Prof. Dimitrie Gusti – președinte.

-Ing.Const. Orghidan – admin. delegat

-Mircea Vulcănescu – admin. delegat.

-Dr. Virgiliu Leonte – director.

Format : 28,7 x 21 cm.

Tipografia : „Imprimeria Națională”.

Localitatea : București.

Anul : 1938(I+II), 1939(III), 1943(IV)

Enciclopedia României a apărut în patru volume. Referitor la învățământul pentru surdomuți am găsit informații în :

Vol. I. „STATUL” (1056 pag.)

În acest volum, la capitolul VIII (pag. 417 – 558) sunt tratate un număr de 9 subcapitole, cuprinzând aspecte ale vieții românești. Printre acestea găsim trei care ne interesează :

-„Organizarea învățământului în România” (pag. 443-481), scris de M. Popescu Spineni, Iulian Peter şi Iosif I. Gabrea. Aici, la pagina 471 găim :

„Şcoale şi clase speciale” (care ne precizează) : *„Pentru copiii*

https://biblioteca-digitala.ro

întârziaţi la minte, slabi, bolnăvicioşi sau predispuşi la tuberculoză, pentru copiii cu apucături rele, nesociabili sau vițioși, pentru copiii orbi şi surdo-muţi, se înfiinţează clase şi şcoale speciale".

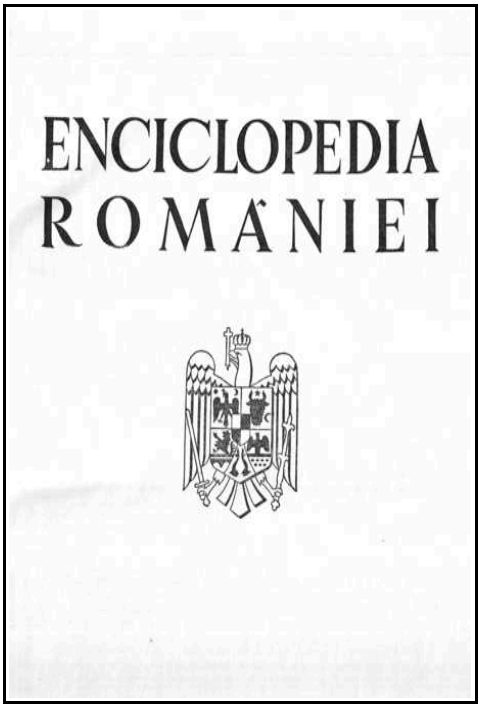

Este un paragraf preluat din Legea învățământului din 1924.

-„Sănătatea publică în România" (pag. 490-518), scris de Dr. Virgil Leonte, Dr. C. Ghiorghiu și Prof. Dr. D. Mezincescu. Aici, la paginile 507-508 găsim :

„Aşezămintele de Ocrotire Socială" , unde la punctul 5 ni se amintesc : *„Aşezăminte de ocrotire a surdo-muților la Cluj și Timişoara"*

-„Asistența Socială în România" (pag. 519-533), scris de C. Stănescu și Elisabeta Constande. În acest subcapitol, între paginile 519-524, ni se prezintă modul în care a evoluat Asistența Socială, în România, de-a lungul veacurilor.

Prezentându-se perioada lui Alexandru Ioan Cuza (pag.522) aflăm :

„Acest azil, care capătă nu numai înalta protecție a Doamnei Elena dar și continua ei solicitudine, ia în 1862 în momentul când se pune piatra fundamentală a noului său local, numele de Azilul Elena Doamna.

În urma specializării vechiului Orfanotrofion, transformat în 1858 în Spitalul de Copii, asistența propriuzisă a copilului era insuficientă. În vederea ei se crează în 1867 Orfelinatul Sf. Pantelimon, cu o secție pentru surdo-muți".

La subsolul aceleiași pagini 522, aflăm că :

„Trecut în administrarea Eforiei Spitalelor Civile, azilul a fost condus de doctorul Davilla, ca delegat al acesteia, până în 1881.

În acest răstimp caracterul său cultural a sporit într-atât încât – transformat în şcoală model – azilul a trecut în 1881 în administrația Ministerului Instrucțiunii. Doctorul Davilla i-a fost director până în anul morții sale (1884)".

https://biblioteca-digitala.ro

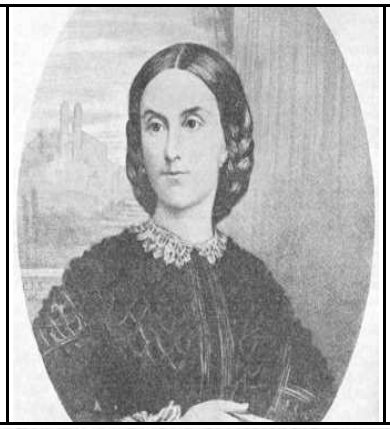

Doamna ELENA CUZA și Azilul „Elena Doamna" din București

din [Encic.Rom.-vol.I-pag.522-523]

https://biblioteca-digitala.ro

Ajungând la perioada regelui Carol I-ul, găsim remarca :

„În același răstimp au fost create societăți pentru asistența surdo-muților, precum și ..." (pag. 523).

În ultimele rânduri ale aceleiași pagini 523, referindu-se la înființarea în anul 1920 a Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, aflăm că :

„Acesta avea un organ special – Direcția Asistenții – al cărei scop era de a organiza, controla și conduce acțiunea de asistență socială privitoare la :

.....

f)Orbii și surdo-muții, anormalii și nevolnicii, precum și asistența celor cari deși sunt în stare de muncă totuși trebuiesc ajutați spre a-și găsi mijloace de trai,

....."

În cadrul aceluiași subcapitol se analizează :

„Asistența defectivilor" (pag. 525).

„Legea lasă pe seama Statului protecțiunea copiilor orbi,surdo-muți și anormali mintali, până la etatea când vor fi în măsură să-și poată asigura existența. Pentru reeducarea acestor copii, Ministerul Sănătății este obligat să înființeze așezăminte speciale înzestrate cu tot ceea ce trebuie pentru instrucția lor teoretică și practică, conduse de personal specializat."

„Institutele medico-pedagogice" (pag. 531-532).

„Pentru ocrotirea și instrucția teoretică și practică (profesională) a copiilor orbi, surdo-muți și debili mintali s-au creat institutele medico-pedagogice :

.....

b)Pentru surdo-muți la București, Cluj, Cernăuți, Iași și Focșani. (cel din Timișoara a fost uitat. N.A.)

....."

„Școala pentru pregătirea profesorilor medico-pedagogi" (pag.533).

„O școală specială pentru pregătirea profesorilor medico-pedagogi, necesari învățământului infirmilor din institutele medico-pedagogice, s-a întemeiat la Cluj. S-au admis învățători și institutori. Când numărul de elemente necesare a fost împlinit, școala a fost închisă. Acum,

https://biblioteca-digitala.ro

simțindu-se din nou nevoia unui număr de profesori medico-pedagogi, se pregătește deschiderea unei astfel de școale la București".

Vol. II „ȚARA ROMÂNEASCĂ" (758 pag).

Acest volum este împărțit în două părți. La început ne sunt descrise toate județele țării, iar în partea II-a sunt prezentate reședințele de județe. Cunoscând localizarea celor șapte institute de surdomuți din acea perioadă, am cercetat datele oferite pentru respectivele județe și localități. Iată rezultatele :

Județe

-*„Județul Cernăuți"* (pag.127-132).

-pag.130 - *„Învățământ"* - *„Institut de surdo-muți și orbi"*

-pag.131 - *„Asistență și prevedere socială"* - *„Institutul de orbi și surdo-muți. 1 societate de ajutorare a surdo-muților".*

-*„Județul Cluj"* (pag.145-151).

-pag.149 - *„Învățământ"* - ???

-pag.150 - *„Asistență și prevedere socială"* - *„Așezământul pentru ocrotirea orbilor și surdo-muților (60 de ocrotiți)".*

-*„Județul Iași"* (pag.240-246).

-pag.243 - *„Învățământ"* - ???

-pag.245 - *„Asistență și prevedere socială"* - *„1 cămin de surdo-muți".*

-*„Județul Ilfov"* (pag.247-254) – nicio informație.

-*„Județul Putna"* (pag.350-357).

-pag.355 - *„Învățământ"* - ???

-pag.356 - *„Asistență și prevedere socială"* - *„Institutul de surdo-muți Principesa Elisabeta".*

-*„Județul Timiș-Torontal"* (pag.468-475).

-pag.472 - *„Învățământ"* - *„Școală de surdo-muți"*

-pag.473 - *„Asistență și prevedere socială"* - *„Așezământul de surdo-muți (110 ocrotiți).*

https://biblioteca-digitala.ro

Orașele de reședință

-„*București*” (pag.546-586) -nicio informație.

-„*Cernăuți*” (pag.593-596).

-pag.595 - *„Învățământ”* - *„Institutul de orbi și surdo-muți”.*

-pag.596 - *„Asistență și prevedere socială”* - *„Institutul de orbi și surdo-muți Regina Maria. Asociația culturală și de ajutorare a surdo-muților din Moldova de Sus.”*

-„*Cluj*” (pag.600-606).

-pag.603 - *„Învățământ”* - ???

-pag.605 - *„Asociații”* - *„Asociația profesorilor medico-pedagogi”.*

-pag.606 - *„Asistență și prevedere socială”* - *„Așazământul pentru ocrotirea orbilor și surdo-muților (60 ocrotiți)”.*

-„*Focșani*” (pag.623-625).

-pag.624 - *„Învățământ”* - *„Institutul de surdo-muți Principesa Elisabeta”.*

-pag.625 - *„Asistență și prevedere socială”* - *„Institutul de surdo-muți Principesa Elisabeta”.*

-„*Iași*” (pag.633-640).

-pag.636 - *„Învățământ”* - ???

-pag.640 - *„Asistență și prevedere socială”* - *„Cămin de surdo-muți”.*

-„*Timișoara*” (pag.686-690).

-pag.689 - *„Învățământ”* - *„Școală de surdo-muți”.*

-pag.690 - *„Asistență și prevedere socială”* - *„Așezământul de surdo-muți”.*

În volumele III și IV s-au tratat doar probleme economice.

https://biblioteca-digitala.ro

7.

Dr. MANUILĂ SABIN

Conform informațiilor oferite de http://ro.wikipedia.org/wiki/Sabin_Manuilă

Dr. Manuilă Sabin

din [http://ro.wikipedia.org/wiki/]

S-a născut la 19 februarie 1894, la Sâmbăteni, jud. Arad. A absolvit Facultatea de Medicină din Budapesta și doctor în medicină la Facultatea din Cluj. În 1938, la doar 44 de ani, devine membru corespondent al Academiei Române. A întemeiat Institutul Central de Statistică și a condus Secția de Igienă și Sănătate Publică. A fost membru al Institutului Internațional de Sociologie, al Institutului Internațional de Statistică, membru în diferite comitete ale Ligii Națiunilor și vicepreședinte al Societății Regale a Eredității. Membru al Partidului Național Țărănesc. După 23 august 1944 a fost Subsecretar de Stat la Președinția Consiliului de Miniștrii. În 1948 se stabilește la New York. A fost membru al Comisiei de Populație a Ligii Națiunilor Unite (ulterior O.N.U.), membru al Institutului Regal Olandez de Statistică, consultant al Organizației Mondiale a Sănătății, vicepreședinte al Uniunii Internaționale pentru Studiul Populației din Berlin. S-a stins din viață la New York, la 20 noiembrie 1964. Dela el ne-au rămas o serie de studii tipărite, care se referă la demografia și la populația României, făcută înainte de emigrarea în America. Unul din cele mai apreciate studii ale sale este făcut împreună cu Dr. Wilhelm Filderman, liderul Uniunii Comunităților Evreiești din România și întitulat „Evoluția numerică regională a populației evreiești din România” și prezentat la Congresul Internațional de Statistică dela Stockholm din 1957.

https://biblioteca-digitala.ro

7.1.

INSTITUȚIUNILE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ ȘI DE OCROTIRE

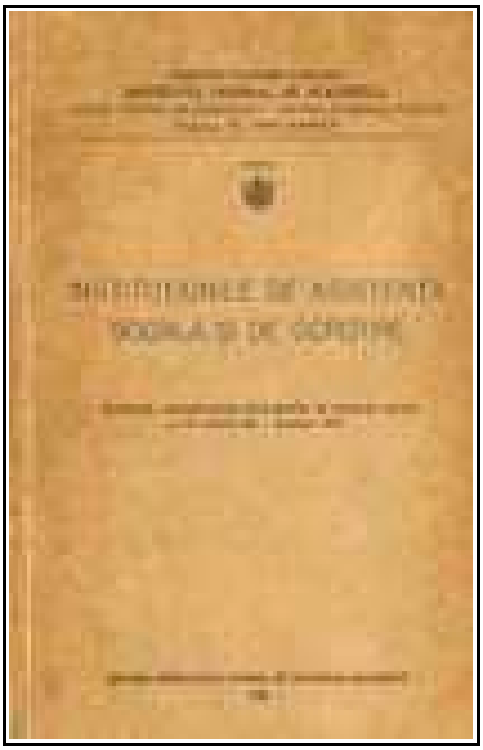

Cartea prezintă rezultatele recensământului instituțiilor de asistență socială și de ocrotire din 1 ian. 1936.

-Editura Institutului Central de Statistică.

-Localitatea : București.

-Anul : 1938.

-Format : (?) Carte consultată pe internet.

-Volum : 264 de pagini.

NOTĂ : Cartea poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană din București și la Biblioteca Central Universitară din Iași.

În cadrul acestei cărți găsim mai multe referiri la surdomuți :

-„Asistența copiilor surdo-muți” (pag. 71). Se precizează că în România există 7 instituții de educare a surdomuților, care au o capacitate totală de 294 de locuri. Aceasta este total insuficient. La pag.72 aflăm că statulcheltuiește anual 13.883.733 lei pentru asistența copiilor orbi, surdomuți și debili mintali.

-„Îndrumări practice în asistența copiilor infirmi (orbi, surdo-muți și debili mintali) (pag. 72-74). Referitor la surdomuți, aflăm la pag. 73 că institutele din Cernăuți, Cluj și Timișoara *„ospitalizează copiii”*. La Școala de surdomute din București nu există internat. Învățământul este gratuit.

-Ni se precizează că în țară, în 1935, erau 11 instituții pentru orbii și surdomuții adulți.

-„Surdo-mutitatea” (pag.93-94). Este un subpunct al capitolului

https://biblioteca-digitala.ro

referitor la „asistența adulților”. Aflăm că în 1930, în România s-au recenzat 20.834 de surdomuți, ceea ce înseamnă 115 surdomuți la 100.000 de locuitori. Pentru adulții surdomuți, în România nu există așezăminte de asistență. Există unele asociații care au efect minor asupra nevoilor lor. Valoarea totală a asistenței surdomuților a fost de 2.455.344 lei.

-„Asistența copiilor surdo-muți” (pag.186). În cadrul unui tabel ne sunt prezentate șase institute (lipsește cel pentru băieții surdomuți din București) și Asociația pt. Ajutorarea Elevilor Institutului de Surdomuți din Timișoara. Pentru fiecare este specificată pagina la care poate găsi informații. Astfel :

-pag.120 : Institutul de surdomuți Cenăuți.

-pag.125 : Așezământul pentru Ocrotirea Surdomuților Cluj, str. Regele Carol al II-lea nr.38, cu 110 locuri pentru băieți și fete, înființat la 1888.

-pag.137 : Societatea pentru ocrotirea copiilor surdomuți și orbi din Moldova și Basarabia. Institutul de surdomuți Iași, str. Vasile Lupu nr.39, cu 54 de locuri.

-pag.143 : Școala de surdomute „Principesa Marioara” București, Calea Moșilor 36, cu 20 de locuri.

-pag.159 : Institutul de surdomuți „Principesa Elisabeta” Focșani, Str. Duiliu Zamfirescu nr.1, înființat 1862.

-pag.172 : Așezământul de asistență a surdomuților Timișoara, str. Gheorghe Doja 15, înființat la 1885, cu 110 locuri.

-pag.175 : Societatea pentru ajutorarea elevilor din institutul de surdomuți Timișoara, str. Gheorghe Doja 15, înființat în 1934.

-„Asistența surdomuților adulți” (pag.205). Sunt amintite :

-pag.121 : Societatea culturală de ajutorare a surdomuților din Moldova de Sus, Cernăuți, str. Concordiei nr. 1, înființată în 1926.

-pag.144 : Societatea amicală a surdomuților București, str. Oituz 14, înființată în 1919.

https://biblioteca-digitala.ro

8.

NICOLAE ILIEȘIU

Datele bibliografice conform informații-lor oferite de Revista AGERO-STUTT-GART și de Ediția a III-a a momografiei, apărută la Editura Planetarium din Timișoara în 2006.

Nicolae Ilieșiu

din [Revista AGERO-STUTTGART]

S-a născut la Țebea, la 26 septembrie 1890 și a decedat la Timișoara la 5 mai 1963. A urmat gimnaziul la Brad și Liceul la „Andrei Șaguna" din Brașov. Studiază teologia la Arad și apoi dreptul la Cluj.

A funcționat inițial ca preot, iar apoi ca profesor de istorie și geografie la Liceul C.D. Loga din Timișoara.

A fost membru P.N.Ț. , deputat între 1928-1931 și senator între 1932-1933.

Membru al Societății de Istorie și Arheologie din Timișoara. A lucrat ca redactor la ziarele „Banatul", „Voința Banatului", „Drapelul Banatului", „Astra Bănățeană" și „Dacia".

În anul 1943 a editat „Timișoara, Monografie istorică".

8.1.

TIMIȘOARA – MONOGRAFIE ISTORICĂ.

Monografia a fost dedicată istoriei orașului Timișoara însă, în

https://biblioteca-digitala.ro

cadrul volumului I, între **paginile 327-329**, în cadrul unui capitol destinat Instituțiunilor sanitare și de asistență, este prezentat ***„Așezământul pentru Ocrotirea Surdo-Muților”.***

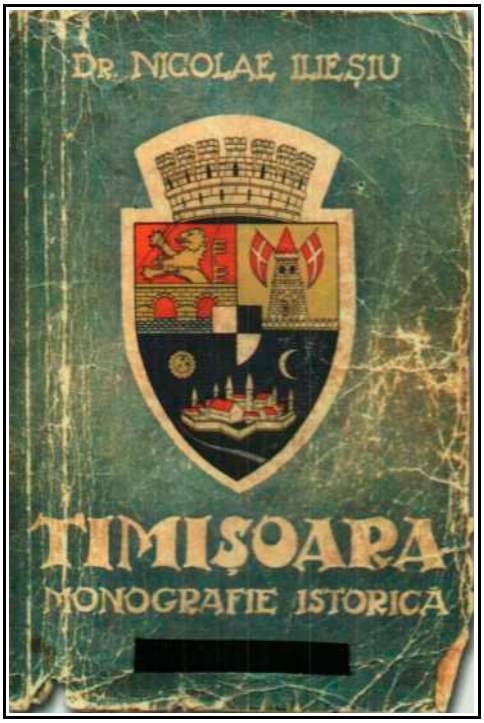

-Editura G. Matheiu.

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1943.

-Format : 17x24 cm.

NOTĂ : Cartea poate fi găsită la Biblioteca Județeană Timiș.

Prezentarea **Așezământului pentru Ocrotirea Surdo-Muților** începe cu un scurt istoric. Este amintit Carol Schäffer care a practicat inițial un învățământ particular al surdomuților, și aflăm numele primului său elev, Mauriciu (Moritz) Steiner. De asemenea, ni se spune că la 1 octombrie 1885 a luat ființă Școala Particulară de Surdomuți din Timișoara, cu 12 elevi, care un an mai târziu devine școală orășenească. Ulterior, școala se transformă în Institut de Surdomuți și subvenția orașului a crescut continu. Începând cu anul 1889, se înființează și școala profesională de surdomuți, iar din 1906, după pensionarea directorului Schäffer, noul director este Andrei Zador. În anul 1897 institutul este dotat cu un sediu propriu, căruia i se completează construcțiile, în 1900 și în 1911. În 1914, războiul afectează activitatea institutului. Anul școlar 1914-15 este suspendat, iar următorul se desfășoară într-o casă închiriată. Se revine în propriul local în 1916. În 1931, după pensionarea directorului Zador conducerea o preia Gheorghe Atanasiu, care în 1932 înființează un Laborator Medico-Pedagogic și în 1934 o Societate pentru Ajutorarea Elevilor Surdomuți din Așezământ.

În continuare ne este prezentată organizarea așezământului, modul în care se desfășoară învățământul teoretic și cel profesional, organizarea medicală și administrativă. Aflăm că în anul 1942 erau 130 de elevi împărțiți în șapte clase (clasele I...VII), trei clase profesionale și trei ateliere (croitorie de dame, croitorie de bărbați și cizmărie).

https://biblioteca-digitala.ro

9.

* * * (colectiv)

9.1.

MONOGRAFIA JUDEȚULUI PUTNA

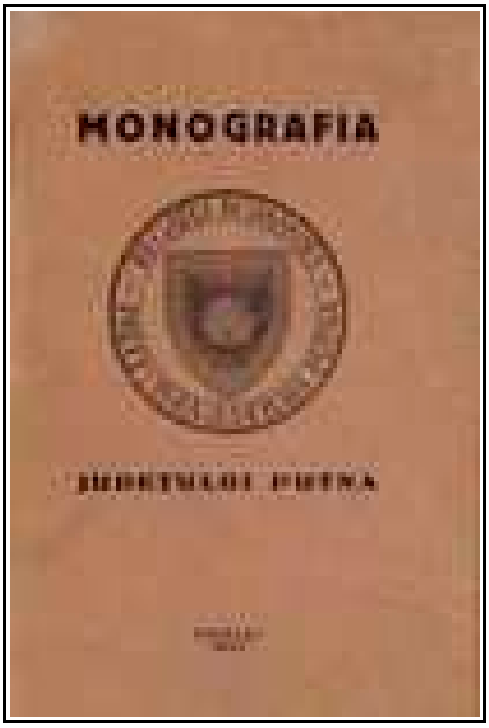

-Tipografia și legătoria de cărți „Cartea Putnei” - Alex. P. Alexandrescu.

-Localitatea : Focșani.

-Anul : 1943.

-Format : (?) -carte consultată pe internet.

-Volumul : 250 de pagini.

NOTĂ : Cartea poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană a Municipiului București.

În cadrul acestei monografii întâlnim :

„Școala Normală de Băieți și Orfelinatul Principesa Elisabeta” (pag. 193-195). Prezentarea împreună a celor două unități de învățământ, ne ajută să aflăm dificultățile prin care a trecut Institutul de Surdomuți din Focșani în perioada interbelică.

Este prezentată inițial Școala Normală de Băieți, care a fost înființată la 1914 și după o suspendare cauzată de Primul Război Mondial a fost reînființată în 1922. De fiecare dată ea a fost plasată în localul Orfelinatului „Principesa Elisabeta”, unde elevii au putut face aplicație în

https://biblioteca-digitala.ro

clasele orfelinatului. Autorii laudă dezvoltarea şcolii normale şi realizările pe care le-a avut fiind *„unica şcoală normală din ţară ce dispunea de o şcoală de aplicaţie”*. Nu dorim să-i contrazicem însă, autorii ocolesc cu multă diplomaţie situaţia Institutului de Surdomuţi care a fost nevoit să fie evacuat. În această primă parte, singura referire la surdomuţi este atunci când în anul 1932 Şcoala Normală a fost desfinţată şi *„în localul rămas disponibil este readus Institutul de Surdo-Muţi”*. Prezentând reînfinţarea Şcolii Normale în anul 1934 nu îi face pe autori să recunoască faptul că aceasta a dus la o nouă evacuare a surdomuţilor din propriul local.

În partea II-a, autorii prezintă Orfelinatul „Principesa Elisabeta” cu cele două secţii de orfani-vorbitori şi surdomuţi. Ni se prezintă şi o scurtă istorie, dela înfinţare şi până în momentul construirii localului pe terenul donat de d-na. Ghica. Şi aici se insistă pe constituirea din secţia de auzitori a „şcolii de apricaţie”, nearătându-ne greutăţile prin care a trecut Institutul de Surdomuţi după evacuarea din clădire. Aflăm că pentru secţia de surdomuţi erau 8 cadre didactice, 100 de elevi şi 3 ateliere (croitorie, cismărie, tâmplărie).

https://biblioteca-digitala.ro

10.

GEORGE COSTESCU

George Costescu

din [www.pro-bike.ro]

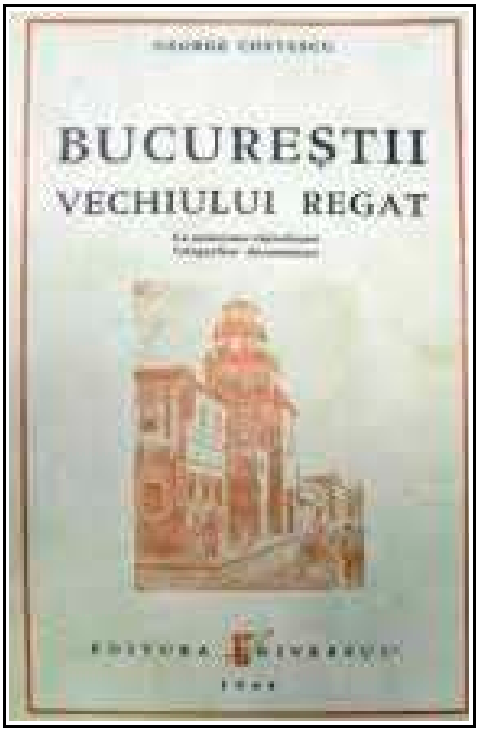

Singurele informații despre George Costescu sunt oferite de [www.pro-bike.ro]. În acest site aflăm că a fost avocat și în anul 1931 a fost numit Comisar al secției de Automobile, în cadrul Expoziției de Aero, Radio și Electricitate, ce a fost deschisă în Parcul Carol din București.

Cartea prezentată mai jos, este de o amploare deosebită , cuprinzând foarte multe reproduceri din Bucureștiul sfârșitului de secol XIX și începutul secolului XX.

https://biblioteca-digitala.ro

10.1.

BUCUREȘTII VECHIULUI REGAT

-Editura „Universul” S. A.

-Localitatea : București.

-Anul : 1944.

-Volumul : 400 de pagini.

NOTĂ : Cartea poate fi cotată la Biblioteca Metropolitană a Municipiului București.

În cadrul capitolului „Clădiri istorice și de folos public” (pag. 51-78), la pagina 60 găsim următoarea mențiune : *„Palatul lui Grigore-Vodă Ghica, - din Teiul-Colentinei, con-struit pe acea moșie a lui, mărginașă Bucureștilor, și unde prima lui soție Maria, fica lui Constantin Hangherli-Vodă, a locuit până în 1861 când avea vârsta de 92 de ani, îngropată find ca și soțul și copiii săi, lângă biserica de acolo unde mormintele lor se văd și astăzi. Și acest palat, construit foarte frumos, a fost împodobit de Giacometti cu picturi. El a fost dat cândva pentru adăpostirea unui orfelinat combinat cu o școală de surdo-muți, de către urmașii epitropi ai diatei Domnitorului, iar acum în urmă este ocupat de o școală pentru orfane de război”.*

https://biblioteca-digitala.ro

ALTE SCURTE INFORMAȚII DIN UNELE CĂRȚI

-Teodor T. Burada : „Istoria teatrului în Moldova – vol. II -”. Tipografia H. Goldnel, Iași, str. Gh. Mărzescu, nr. 17. 1922.

În cadrul capitolelor XXXI (Stagiunea 1875-76) și XXXII (Stagiunea 1876-77), aflăm că pe scena teatrului, printre alte piese și vodeviluri, s-a jucat și vodevilul într-un act *„Doi surzi”*, tradus de O. Luchian (pag. 373). Referitor la actorii care au interpretat, ni se precizează doar domnul Manolescu în rolul valetului surdului (pag. 373 și 377). În stagiunea 1876-77, vodevilul s-a reluat în 16 decembrie 1876 (pag. 386) dar, deși avea succes, presa a criticat-o pe motiv că ridiculizează „bolile trupești”, și au denumit-o „piesă de bulevard” (pag. 388). Cu toate acestea, după închiderea stagiunii, unii actori au închiriat grădina „Madame Alexandre” și la 9 iunie 1877 au jucat-o din nou (pag. 396).

-Dumitru Z. Furnică : „Industria și dezvoltarea ei în țările românești”. Editată de Institutul de Arte Grafice „Tiparul Românesc” din București, str. Sărindar nr.22, în anul 1926.

În această carte, în cadrul cap. XXI, întitulat „Isnafurile profesiunilor artistice” (pag. 191-201), la pagina 195 întânlnim următoarea mențiune : *„Școalele de meserii din țară și școala de surdo-muți dela Focșani au înzestrat țara noastră cu un număr destul de mare de săpători de lemn foarte ingenioși”.*

-„Anuarul statistic al României. 1928”. Editat de Ministerul Industriei și Comerțului. Institutul de Statistică Generală a Statului. Institutul de Arte Grafice <EMINESCU> S. A. Str. Parlamentului 2. București. 1929.

În cadrul acestuia, la pagina 491 ni se oferă un tabel referitor la *„Protecțiunea infirmilor surdomuți”.* Din el rezultă că în anul 1926 în România ar fi existat 2 așezăminte pentru surdomuți (posibil să se refere la cele din Timișoara și Cluj, care purtau această denumire). Numărul de locuri oferite în internatele lor era de 180, au fergventat cursurile 184 de minori și

https://biblioteca-digitala.ro

12 adulți și dispuneau de 6 ateliere. Situația era asemănătoare în anul 1927, cu diferența că numărul minorilor ce fregventaseră cursurile a fost de 188.

La pagina 494, un alt tabel grupează *„Numărul organizaților particulare de asistență, de binefacere, pe categorii și regiuni în 1926 și 1927”*. În acest tabel găsim că, pentru orbi și surdomuți, în acei ani, erau 4 organizații în București și 1 în Basarabia (posibil o eroare, cred că se referă la Bucovina). Alte explicații despre ele nu ni se oferă.

-Dr. Nicolae Flueraș : „Tratat moral-pastoral despre uzul sacramentelor”. Editura „Chiriașii tipografiei românești”, a Academiei Teologice Greco-Catolice (Unite) din Oradea, 1932.

La capitolul *„Datorințele nănașilor dela botez”* (pag.68-69) se precizează că în situațiile în care anumiți adulți, care se botează, nu pot răspunde la întrebările preotului (Ex.- surdomuții), nașii sunt cei care fac aceasta în locul lor.

În cadrul *„Subictul S. Euharistie”* (pag. 167-170), surdomuții sunt amintiți în următoarele situații : *„Nu se administrează S. Euharistie surdo-muților din naștere, cari n-au nici o instrucțiune religioasă; și cu atât mai vârtos nu se administrează acelor surdo-muți din naștere, cari sunt totodată și orbi din naștere. Aceștia se aseamănă copiilor, cari n-au ajuns la uzul rațiunii, cărora nu li se administrează S. Euharistie. Acestora, în ceasul morții, li se poate da sub condițiune deslegare și S. Maslu. Dacă, însă, surdo-muții știu face deosebire între mâncarea comună și S. Cuminecătură, pot fi admiși la S. Cuminecătură de SS. Paști și în ceasul morții; iar, dacă pot fi instruiți în ale credinții, se pot cumineca și mai des”*. În legătură cu taina mărturisirii, se recomandă ca mărturisirea poate fi făcută *„când se mărturisesc surdo-muții sau cei care nu cunosc limba confesorului”* (pag. 312). De asemenea, referindu-se la *„Satisfacțiunea prin indulgințe”* aflăm că *„surdo-muții pot câștiga indulgințele pentru cari sunt prescrise rugăciuni”* (pag. 345). La capitolul *„Penitenții ocazionali”*, surdomuții își pot mărturisi păcatele prin semne, dacă sunt înțeleși, sau prin scris. Confesorul le citește, dacă consideră îi dă un canon, tot în scris, după care scrisorile se distrug (pag. 384). În continuare, la pagina 441, se consideră că surdomuții din naștere nu pot încheia o căsătorie validă și licită.

-G. G. Antonescu și Iosif I. Gabrea : „Organizarea învățământului în România, Albania, Anglia, Austria, Belgia, Bulgaria, Cehoslovacia, Danemarca, Elveția, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Jugoslavia, Japonia, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, Rusia Sovietică, Scoția, Spania, Statele Unite, Suedia, Turcia,

https://biblioteca-digitala.ro

***Ungaria”*.** Editura Institutului Pedagogic Român, București, 1933.

Descriind modul de organizare a învățământului, se remarcă faptul că s-au înființat și școli de surdomuți în România (pag.26), Italia (pag.136), Spania (pag.191) și Ungaria (pag.211). De fapt mai multe țări avau școli de surdomuți, însă, celelalte nu au fost specificate în această lucrare.

-„BUCUREȘTI – Ghid oficial cu 20 de hărți pentru orientare”. Editat de Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II” Imprimeria Fundației Culturale Regale, București, str. Latină, nr.8. 1934.

În cadrul ghidului, la pagina 94, este amplasat un capitol intitulat : „INTERNATE”. Printre internatele amintite întâlnim : *„de surdo-muți, Calea Moșilor 36”* și *„surdo-muți Calea Griviței 36”*.

-* * * „Învățământul muncitoresc 1920-1935”. Tiparul la Școala de Perfecționare în Artele Grafice, București, 1935.

Este o lucrare incompletă. Referitor la învățământul profesional pentru surdomuți găsim doar o informație, într-un *„Tablou de cursurile comunale pentru ucenici și ucenice din Ardeal și Banat, în anul 1934-35”*. Informația la care ne referim se află la pagina 98 și sereferă la *„Așezământul pentru surdo-muți din Cluj”*. Acest așezământ, în anul școlar 1934-35 pregătea în *„specialitatea : industrială”* următorii ucenici : 7 (anul I), 6 (anul II), 2 (anul III) și următoarele ucenice : 4 (anul I), 4 (anul II), 4 (anul III).

-I. C. Petrescu : „Contribuții la o pedagogie românească. Vol. I. - Statul – Temeiul statului” <<Școala Românească>>. Biblioteca pedagogică a Asociației Generale a Învățătorilor. Editura „Ramuri”, Craiova, 1938.

Autorul, conferențiar de Pedagogie Socială la Universitatea din București, face în această carte două referiri la surdomuți. Ambele se găsesc în cadrul capitolului I, întitulat „Familia românească”. Aici, referindu-se la *„Legile asistenței sociale”* și prezentând Legea sanitară și de ocrotire din 1930, aflăm că în art. 138 se prevede ocrotirea copiilor anormali și plasarea acestora în instituții specializate. Printre acești copii se specifică și surdomuții (pag. 99). Referindu-se la *„Instituțiile de asistență socială”*, autorul susține urmărirea acestora și înființarea altora noi. Instituțiile de surdomuți sunt specificate distinct la pagina 119.

***-Dr. Petru Râmneanțu : „Activitatea oficiului de ocrotire din Cluj pe anul 1939”*.** Editat de Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, București, 1940.

În această dare de seamă a activității Oficiului de Ocrotire din Cluj,

https://biblioteca-digitala.ro

la pagina 23 găsim „Secția Asistenței Sociale”, iar la pagina 36 ni se prezintă măsurile ce s-au luat pentru „Combaterea cerșetoriei și vagabondajului”. Ceea ce putem remarca este faptul că printre aceștia nu s-au găsit surdomuți sau orbi. O categorie aparte este aceea a persoanelor inapte de muncă din cauze medicale. Printre aceștia, la pagina 45, întâlnim 5 surdomuți și 2 surdomute.

-Arhiereul Dr. Veniamin Pocitan Ploeștianu – Vicar Patriarhal : „Biserica Ortodoxă Română din Paris, cu o introducere asupra relațiilor Franco-Române”. Tipografia Cărților Bisericești, București, 1941.

Este o lucrare monografică ce are un cu totul alt scop decât educarea surdomuților. Cu toate acestea, la capitolul *„Dirijori de cor”* (pag. 150-153) găsim unele informații referitoare la viața familială a doamnei Sevastia Popescu, ce a condus Școala de surdomute din București între cele două războaie mondiale. Iată care sunt acestea : *„Ținându-se un concurs, conform legii clerului, se numește, pe ziua de 1 ianuarie 1912, Ștefan Popescu, licențiat în teologie și absolvent al conservatorului din București. În 1913, Ștefan Popescu este revocat ... pe 1 noiembrie, același an, este reintegrat Ștefan Popescu, care conduce corul capelii, cântând și la strană 10 ani, până în 1922, când se întoarce în țară. Terminase cursurile la <<schola cantorum>>, 269, rue St. Jacques, cu Vincent d'Indy, iar soția sa Sevasta, școala de surdo-muți. Astăzi este profesor la Academia Regală de muzică din capitală; iar soția sa profesoară la școala de surdo-muți și directoare a acestei școli”.*

-* * * „60 de sate românești cercetate de echipele studențești” Volumul I : „Populația”. Biblioteca de sociologie, etică și politică, condusă de D. Gusti. Sociologia României. Institutul de Științe Sociale al României. București, 1941.

Analizând structura populației din satele cercetate, la capitolul „Infirmități” (pag. 75) aflăm că 6,9% dintre bărbații infirmi sunt surdomuți. În cazul femeilor, 14,2% dintre infirme sunt surdomute. La pagina 76 găsim un tabel în care ni se oferă situația acestora pentru fiecare sat.

-A. Vasculescu : „Dora d'Istria”. Editura „Cartea Românească” București.

Cartea se ocupă de biografia Dorei d'Istria, pe numele său adevărat Elena Ghica. S-a născut la București la 22 ianuarie 1828 și a murit în Italia, la Florența, la 17 noiembrie 1888. Pentru studiul nostru, importantă este informația conform căreia vila ei din Florența a fost lăsată prin testament institutului local de surdomuți (pag. 103).

https://biblioteca-digitala.ro

Partea a V-a.

BELETRISTICĂ.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Cuvântul *„beletristică”* vine dela expresia franceză *„belles lettres”* care în traducere înseamnă scriere frumoasă. Cu alte cuvinte, prin beletristică se înțeleg scrierile literar artistice care totalizează atât scrierile în proză (povestiri, schițe, nuvele, romane), dar și scrierile în versuri (poezii, poeme, etc.).

Pentru ca aceste scrieri să îndeplinească condițiile unei opere beletristice, este necesar ca ele să aibă o anumită valoare „literar artistică”. Cum însă surdomuții nu înțeleg figurile de stil, folosesc cu greu deducțiile logice și înțeleg cu dificultate noțiunile abstracte, este greu de imaginat că am putea găsi scrieri literare valoroase, create de ei.

Cu toate acestea nu este exclus să găsim anumite încercări literare, chiar și cu o valoare artistică modestă dar fiind scrise de surdomuți, le vom privi cu îngăduință.

Pe lângă scrierile efectuate de autori români, în România interbelică au mai circulat și traduceri ale unor autori străini, care au găsit de cuviință să introducă surdomuți printre personajele create de ei.

Dar, oare pe noi ne interesează doar scrierile literare ale surdomuților ?

Existența surdomuților într-o societate declanșează, din partea celorlalți, anumite sentimente. Unii îi privesc cu îngăduință, alții cu milă, dar sunt mulți care îi privesc cu suspiciune și chiar cu neîncredere. Prezența surdomuților printre oamenii normali, în viața de toate zilele, ar fi normal să se reflecte și în unele scrieri literare, a căror autori să fie oameni fără niciun handicap.

Apariția surdomuților sau a surdomutității în anumite scrieri literare ne poate oferi o idee despre felul în care ei sunt percepuți de autor, dar și de către întreaga societate, în ansamblul ei. În aceste scrieri, surdomuții pot fi eroi principali, sau pot fi doar apariții secundare și episodice, care să dea o anumită culoare evenimentului prezentat.

Suntem convinși că nu putem descoperi toate producțiile beletristice, care ating, chiar și tangențial, problematica surdomuților. Vom încerca, totuși, să facem o grupare a acestora și o dorim cât mai completă.

https://biblioteca-digitala.ro

1.

(Autor anonim)

În primul număr al „Revistei lunare a surdo-muților din România Mare”, din ianuarie 1920, la pagina 3, s-a publicat o poezie dedicată *„pentru Anul Nou și pentru înființarea societății”.* Este o poezie fără rimă, fără ritm, cu strofe de trei, patru sau cinci versuri, destul de naivă, dar scrisă din inimă. Titlul care i s-a dat, „Poezie”, reflectă și el lipsa de experiență literară a autorului, care este anonim, dar poezia se adresează surdomuților și avem impresia că autorul ar fi și el surdomut.

1.1.

POEZIE

I.

Anul nou vine
Anul vechi pleacă cu războiul,
Se duce spre sfârșit
Timpurile tulburi continuă.

II.

Să fim curajoși,
Astfel vom putea
Rezista mai bine.

III.

Cu bucurie salutăm noul an,
Și, sperăm, că steaua păcii
Se ridică pe orizontul roșu.

IV.

Pentru prima oară serbăm
Ziua și înființarea Societății
Și fericiți, surdo-muții din lume
Vor lua parte cu bucurie
La această veselă veste.

V.

Rugăm pe bunul Dumnezeu
S-o ajute și cititorii s-o iubească
Cu noroc în viitor.

https://biblioteca-digitala.ro

2.

FLORIAN CRISTESCU

2.1.

DOUĂ SURDE

-Editura „Cartea Românească”.

-Localitatea : București.

-Anul : Prezenta carte este „ediția III-a” din anul 1924. Nu știm când a apărut prima ediție. Știm că până în anul 1933 au existat cinci ediții.

-Format : 18,2 x 11,8 cm.

-Volum : 34 de pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi obținută dela Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

Este vorba despre o comedie populară ce se juca cu succes în acea vreme. Cele „două surde”, despre care face referire titlul piesei, nu sunt surde reale. Toată acțiunea piesei este o farsă pusă la cale de unul din personaje.

Acțiunea se petrece în casa arendașului Iancu Moleșa. Marița, soția acestuia, și Alexandrina, sora acesteia, venită în vizită, se plictiseau și Iancu hotărăște să-l cheme pe Neagu Trăncănică, un țăran vestit pentru glumele și ghidușiile sale. Neagu, într-adevăr, le distrează, dar ele vor s-o cunoască și pe Stana, soția lui Neagu. Încercând să evite o întâlnire, Neagu inventează faptul că soția sa ar fi surdă. Cu toate acestea, nu scapă și trebuie să o aducă, însă înainte de a face acest lucru îi spune soției că, Marița, soția arendașului, este surdă. La întâlnirea acestora se produce o scenă burlescă, în care ambele țipă cu putere, pentru a se face auzute. Farsa nu durează mult, adevărul iasă la iveală și cu toții se distrează.

https://biblioteca-digitala.ro

Faptul că am apelat la o lucrare cu surde nereale a fost pentru a arăta și acea latură a sufletului poporului nostru, care compătimește pe cei nenorociți și nu îi batjocorește sau exclude din colectivitate.

3.

(autor anonim)

3.1.

NÉMÁK VILÁGA (LUMEA MUȚILOR)

Din revista [Siketnémák világa-nr.1-2/ian.-feb.1927-p.2].

Némák világa

Azt hiszitek, hogy szomorú a némák világa ?
Rügyet, lombot nem hajt a fájának aga ?
Az igaz, hogy erdeiben nics madár dal, zúgás,
A patak nem csobog, berkeiben nincsen gerle búgás,
De a rétek, mezők tarka virágai,
A hegyi patakok habos hullámai
Megértik nyelvüket és szolának hozzájuk,
Az enyhe szellő illatot lehel reájuk.

(traducere) Lumea muților

Cedeți că este tristă lumea muților ?
Că nu înmugurește, nu înfrunzește ramura copacului lor ?
Este adevărat, că în pădurile lor nu se aude cântecul păsărilor, zumzet,
Pâraiele nu susură, în poienile lor nu se aude ciripit de turturică,
Dar florile colorate ale livezilor și câmpiilor,
Valurile spumoase ale pâraielor de munte
Le înțeleg vorba și vorbesc cu ele,
Adierea vântului suflă ca o mireasmă.

https://biblioteca-digitala.ro

4.

BÁRTH PÉTER

4.1.

A KINTORNÁS (FLAȘNETARUL)

Din revista [Siketnémák világa-nr.1-2/ian.-feb.1927-p.4-5].

Povestirea relatează o întâmplare din viața lui Lev Tolstoi. Acesta, în vremea tinereții a colindat lumea și a stat o perioadă la Paris. Se interesa, în special, de problemele societății încercând să afle acele teorii care ar putea vindeca lumea de nedreptățile și inechitățile existente.

Povestirea începe într-o seară. Afară era frig, vântul sufla cu putere și umezeala îți intra în oase. Înăuntru, contele Lev Tolstoi stătea la căldură într-un apartament luxos. La un moment dat, ajunge până la el o melodie greoaie, scârțâitoare, plină de dezarmonii supărătoare urechii, dar care transmitea o mare tristețe. O mai auzise și în alte seri. Se uită pe fereastră și vede un copil zdrențăros, zgribulit și uscățiv, care purta o flașnetă. Se oprea în fața oamenilor, le zâmbea și aștepta ca aceștia să-i dea un gologan. Unii îi vorbeau dar băiatul nu le răspundea decât cu un zâmbet. Imaginea acestui nenorocit l-a impresionat și l-a făcut pe Lev Tolstoi să se îmbrace rapid și să coboare în stradă.

Nu a fost greu să-l găsească pe nefericitul copil. A încercat să poarte o discuție cu băiatul dar, curând și-a dat seama că este surdomut. După mai multe încercări copilul înțelege că tânărul vrea să afle unde locuiește și îl conduce într-un cartier mărginaș și mizer. Aici coboară într-un subsol rece și plin de umezeală. Tolstoi îl urmează și asistă la o scenă groaznică. Mama băiatului stătea pe o adunătură de zdremțe. Încercase să alăpteze o fetiță de câteva săptămâni, dar cum pieptul său secase complet, cu un ultim gest disperat și-a sfâșiat pieptul pentru ca fetița să se hrănească cu sângele ei. Era prea târziu. Fetița a murit și, la scurt timp, din cauza hemoragiei a murit și mama. Copilul surdomut, care încercase să obțină niște bani pentru mama și sora sa se aruncă plângând peste ele.

Din acea clipă, Lev Tolstoi a devenit predicatorul înțelept, apostolul noii evanghelii dedicată săracilor. Flacăra aceasta i-a fost aprinsă în suflet de către micul flașnetar surdomut.

https://biblioteca-digitala.ro

4.2.

TAVASZ (PRIMĂVARA)

Din revista [Siketnémák világa-nr.3/mart.1927-p.5].

Este o poezie ce are ca scop îmbărbătarea surdomuților. Ei nu trebuie să-și plângă necazul datorat infirmității ci trebuie să se bucure de binefacerile vieții

Tavasz	Primăvara (traducere)
Hagyd a sirást, hagyd bánatod,	Lasă plânsetul, lasă necazul,
Töröld le a könnyes szemed.	Șterge-ți ochii plini de lacrimi.
Megvirradt, amint láthatod,	Se crapă de ziuă, precum vezi,
Ragyog a nap, aki szeret.	Strălucește soarele, care te iubește.
Fiam, nem vagy szerencsétlen,	Fiule, nu ești nenorocit
Hogy nem hall füled, nem szól szád	Că urechea ta nu aude, că gura nu-ți vorbește
A természet ezer fényben	Natura presară asupra ta
Ezer kincset , mámort szór rád.	O mie de comori, de extaz.
Boldog, ki virágot lát,	Fericit cel care vede floarea,
Kinek ragyog a szeme,	Cui îi strălucesc ochii,
Több ez, mint a nagy világ :	Aceasta este mai mult decât lumea :
Ez a tavaszi zene.	Acesta este sunetul primăverii.
Mint a kicsi madárnak	Trebuie să trăiești, să cânți
Kell élned, énekelned ;	Ca o pasăre mică ;
Míg mások búsan várnak,	În timp ce alții așteaptă triști,
Te ujjongj az életnek.	Tu triumfă pentru viață.

https://biblioteca-digitala.ro

5.

(autor anonim)

5.1.

A SZENVEDÉSEK FORRÁSA (IZVORUL SUFERINȚEI)

Din revista [Siketnémák világa-nr.1-2/ian.-feb.1927-p.5-8].

În orașul N. era o uzină în care lucrau mulți muncitori. Unul dintre ei avea o familie numeroasă și în plus i se îmbolnăvise nevasta. Din cauza aceasta, a fost nevoit să consume mai multe lemne decât primise dela uzină. L-a rugat pe proprietarul uzinei să îi mai dea lemne. Acesta l-a refuzat. Acasă era frig și tatăl i-a învelit pe cei mici cu toate lucrurile pe care le avea. Pentru el și pentru fiul cel mare a păstrat doar o pătură subțire, gândindu-se că își va încălzi fiul cu propriul corp. Dimineața fiul avea febră și medicul a diagnosticat o meningită. După o lungă perioadă de tratamente, băiatul și-a revenit dar își pierduse auzul și, odată cu el graiul.

6.

TEODOT CERNĂUȚEAN

În numărul 1 al revistei „Curierul surdo-muților – Taubstummen-Bote”, din trimestrul II al anului 1927, la pagina 7, găsim un articol dedicat comemorării a 200 de ani dela nașterea lui Samuel Heinicke, părintele metodei orale de educare a surdomuților. În cadrul acestui articol, a fost înserată o poezie în amintirea marelui înaintaș al surdopedagogiei mondiale. Poezia a fost scrisă de ***L. Scherzer*** și publicată inițial în ziarul „Die Stimme” din Lipsca.

Cu toată deficiența sa auditivă, Teodot Crnăuțean a preluat-o, a tradus-o și, spre cinstea sa, în multe cazuri i-au reușit și rimele. Poeziei nu i s-a tradus titlul. Din această cauză, considerăm că este o odă închinată lui Heinicke.

Nu a fost singura apariție editorială, în domeniul literar, pe care a avut-o Teodot Cernăuțean. În anii '40, a mai publicat o carte autobiografică întitulată „25 de ani în slujba umanității”.

https://biblioteca-digitala.ro

6.1.

(Odă închinată lui Samuel Heinicke)

Un nobil ai fost întotdeauna
Pentru cei lipsiți de auz și grai ;
Pentru ei în viață ai creat puntea
Înspre al fericirii plai.

Înalt ți-ai dezvoltat activitatea,
De model servind tuturora ;
Ai inventat, înzestrat și făcut
Curarisirea oricărui surdo-mut !

Ai redat lumii lipsite de grai
Glasul ce-nputernicește spiritul ;
Le-ai procurat și demnitate
Celor lipsiți de dreptate !
În ale tale urme, azi conștincioase
Pășesc atâtea îndatoriri sfinte,
Ce ca și tine creat-au
Viață celor fără auz și grai !

Numele-ți strălucește-n măreață lumină,
Binecuvântat vei fi de orice generație ;
Pomenit va fi în veci de istorie
Al tău nume plin de glorie !

Creatu-ne-au în urma ta anii
Bucurie și fericire în viață,

https://biblioteca-digitala.ro

Recunoscători îți vom fi oricând

Pomenindu-te și dincolo de mormânt !

6.2.

25 DE ANI ÎN SLUJBA UMANITĂȚII

Singura informație, legată de existența acestei cărți am găsit-o, la rubrica „Vitrina cărții" din revista [Răsăritul nostru-nr.160/1946-p.2]. Se pare că această carte ar avea ca subtitlu : *„Tragedia vieții celor ce nu aud și nu vorbesc"*. Nu ni se dau alte amănunte. Nu știm anul apariției, editura și nici câte pagini ar avea. Se pare că este o carte autobiografică, dar apariția ei nu putea fi în anul 1946. Teodot Cernăuțeanu, ca președinte al Asociației Surdomuților din Bucovina, a avut neplăceri cu organele sovietice în perioada dintre vara anului 1940 și până în vara anului 1941. Prima variantă ar fi să o fi editat la Cernăuți, înainte de ocuparea Bucovinei din 1940. A doua variantă ar fi perioada românească 1941-1944. După această dată, chiar pe teritoriul României, nu se mai putea publica deoarece politica românească devenise filosovietică și nu admiteau publicații ce ar fi deranjat „marele frate dela răsărit". Din păcate, nu am reușit să găsesc cartea.

7.

SZ. L.

(nu se specifică decât inițialele autorului)

Din cotidianul timișorean de limbă maghiară [Temesvári hirlap-nr.44/23 feb.1929-p.10].

7.1.

A SIKETNÉMA GYEREK FURCSA KÖNYÖRADOMANYGYŰJTÉSE

(CIUDATA STRÎNGERE DE BANI, A UNUI COPIL SURDOMUT)

Deși are un aspect grotesc, întâmplarea prezintă tuturor situația acelor surdomuți care rămân în afara sistemului de învățământ și ajung să fie utilizați de diferite persoane dubioase, în scopuri degradante.

Ni se descrie interiorul unei săli de așteptare dela cabinetul unui

https://biblioteca-digitala.ro

medic. La un moment dat, un copil de 10-15 ani, murdar și zdrențăros intră și începe să cotrobăie printre ziare, le aruncă pe jos, provoacă dezordine. Inițial, pacienții au crezut că este un pacient favorizat de medic, pe care-l tratează gratuit. Din această cauză nu s-au implicat. Au încercat să-i recomande să se poarte civilizat. Atunci și-au dat seama că acesta nu înțelege și nu vorbește. Au înțeles că este surdomut. Plictisit, copilul se îndreaptă spre ușa cabinetului și încearcă să intre. Ușa era încuiată. Atunci începe să bată cu pumnii în ușă. Doctorul iese și încearcă să-l calmeze dar copilul, cu un gest sugestiv, întinde mâna cerând bani. Văzând că nu primește, începe să gesticulege și să dea din picioare. Medicul îi dă niște monede. Nu este mulțumit. Mai cere. Văzând că nu primește, se îndreaptă spre masa cu ziare și le împrăștie. În acest fel șantajază. Ca să scape de el, medicul îi dă o hârtie de 20 de lei. Copilul o ia și merge pe la toți pacienții cerând bani. Dela ei se mulțumește cu mai puțin. Știe că sunt musafiri. În final pleacă.

8.

SANDU VORNEA

Sandu Vornea era un ziarist dela care ne-au rămas mai multe articole și reportaje. Cel de față se află publicat în revista [Realitatea ilustrată-nr.239/27 aug.1931-p.23-25] + [Realitatea ilustrată-nr.240/3 sept. 1931-p.21-22] și se numește :

8.1.

CARAVANELE FOAMEI

Este un reportaj făcut ca urmare a unei călătorii în Țara Moților și cuprinde un capitol întitulat *„Vesalon”*. Este vorba de un surdomut, cu același nume, o modificare populară a biblicului Abșalon, fiul lui David. Incitat de soarta acestui sărman moț, autorul s-a interesat despre alți moți aflați în aceiași situație. Cu această ocazie, a aflat că printre moți sunt multe cazuri de surdomutemie. Unii sunt din naștere, dar majoritatea surzesc odată cu trecerea anilor. Cauza principală ar fi sifilisul, care în unele sate atingea 80% din populație. Povestea biblică ne precizează că Abșalon s-ar fi revoltat împotriva tatălui său, regele David, și a fugit călare. În timpul fugii, părul i s-a agățat în crengile unui copac și a rămas spânzurat. Urmăritorii l-au ajuns și l-au omorât. Ironia soartei a făcut ca nu după mult timp, moțul Vesalon să se sinucidă prin spânzurare într-un copac.

https://biblioteca-digitala.ro

9.

TUDOR MUȘATESCU

Personalitatea lui Tudor Mușatescu este mare, este cunoscută și nu mai este cazul să o prezentăm.

9.1.

SOSESC DESEARĂ

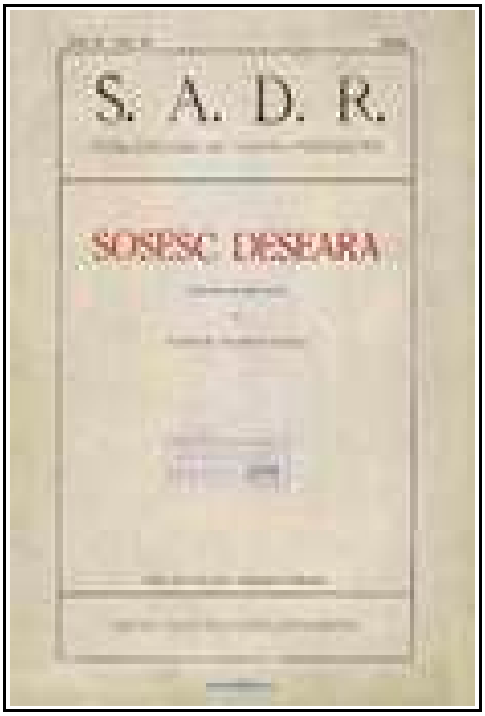

Comedie jucată în premieră, pe scena Teatrului „Regina Maria” din București, în seara zilei de 21 martie 1932. Tipărită în 1934 la Editura Societății Autorilor Dramatici din București.

Acțiunea piesei este mai puțin importantă pentru noi. Ceea ce ne interesează este momentul în care Puiu, student în drept la Sorbona, se întoarce acasă și aduce fiecăruia câte un cadou. Printre aceștia se numără și Mama Zinca, doica sa, acum o bătrânică ce continuă să-și facă datoria de slujnică. Cu timpul, auzul ei s-a diminuat și Puiu, care o iubește, îi aduce în dar un aparat auditiv. Momentul oferirii darului riscă să se transforme în unul jenant, dar Mama Zinca salvează situația și îi mulțumește spunând că acum va auzi mai bine.

10.

NICOLAE IORGA

Personalitate română arhicunoscută pe care nu o mai prezentăm.

Revista „Lumea noastră”, în ultimul său număr (nr. 3-4/1932), preia din revista „Ramuri – Drum drept”, o poezie scrisă de Nicolae Iorga după o poveste preluată din Strab. Așa cum reiese din titlu, eroul principal al

https://biblioteca-digitala.ro

poeziei este un surd și întâmplarea relatată plasează persoana, cu deficiența sa, în mijlocul mulțimii care are toate simțurile valide. Așa cum se întâmplă de multe ori în astfel de situații, surzii pot fi derutați de întâmplările ivite.

10.1.

SURDUL DIN IASOS

În Iasos erau numai pescari, și gândul
Nu se-nalță decât la răscolirea mării,
Veni un citared vestit și ascultându-l
Părеau a sta sub farmecul cântării.

Dar iată sună clopotul de târg în piață
Și citaredul vede cum de-odată
Se-mprăștie mulțimea fermecată
Cu muzică de citared n-o duci în viață.

Rămase unul singur. Se crede mulțumit :
-„Deși-a sunat în piață, tu încă vrei mai bine
Să mă asculți pân-la sfârșit pe mine”.
-„Ce a sunat !”, îi zise surdul, și-a fugit.

11.

R. FRESQUET

11.1.

CELOR CARE AUD

Redăm mai jos o povestire apărută în revista franceză „La Gazette des Sourds-Muets”, care a apărut la Paris la 15 ianuarie 1933 și a fost tradusă de Natalia Botez în revista [Răsăritul nostru-nr.13/feb.1933-p.1].

Povestirea redă tragedia unei persoane care își întâlnește, după cincisprezece ani, un coleg de școală. El, povestitorul, a dorit să se facă

https://biblioteca-digitala.ro

profesor dar, între timp surzise şi nu a mai putut continua studiile pe care şi le dorea, devenind în final *„lucrător manual”*. Colegul său ajunsese între timp *„ofiţer-profesor”* şi era un om respectat. Toate încercările colegului de a-l consola se lovesc de realitatea vieţii povestitorului surd. El a cunoscut lumea înconjurătoare înainte de a-şi pierde auzul şi suportă cu greu întreaga sa viaţă actuală. Nu se mai poate bucura de nicio frumuseţe auditivă, ceea ce i se pare de nesuportat. Îi vin în minte toate vechile plăceri, teatru, muzica, murmurul cotidian. Nu mai are nimic din toate acestea.

11.2.

AVEM DREPT LA MUNCĂ ?

Acelaşi autor, cu o altă povestire şi tradusă tot de Natalia Botez în [Răsăritul nostru-nr.17 şi 18/iun.1933-p.2].

Suntem purtaţi acum în vâltoarea crizei economice, când s-au făcut multe disponibilizări de personal. Pe lângă problema grea a şomajului, autorul o mai are şi pe acea că este surdomut. Deficienţa îl pune în faţa mentalităţilor oamenilor. Ne povesteşte că, în urma unui anunţ publicitar, s-a prezentat pentru angajare la o fabrică de automobile. Odată cu el mai erau încă doi candiaţi. Deşi la toate examenele medicale şi practice i-a depăşit pe ceilalţi, totuşi a fost respins. După un timp, la un nou anunţ, s-a prezentat din nou, la aceiaşi fabrică. A fost recunoscut şi i s-a explicat clar că nu poate fi primit din cauză că este surd. A încercat să-i explice că a lucrat într-o fabrică timp de patru ani şi jumătate fără să aibă niciun accident şi nicio abatere. A fost în zadar. A trebuit să părăsească dezamăgit fabrica. Nu i-a rămas decât să mediteze la propria-i viaţă. Ce să facă ? Nu vede decât trei soluţii : cerşetorie, hoţie sau sinucidere. Prima opţiune este înjositoare, a doua dezonorantă, iar a treia laşă. Atunci ? ? ?

12.

(autor anonim)

12.1.

SURDO-MUŢILOR

Poezia a apărut în revista [Răsăritul nostru-nr.21/oct.1933-p.1] şi repetată în [Răsăritul nostru-nr.92/sept.1939-p.1].

Nu cunoaştem numele autorului, însă, a reuşit să redea

https://biblioteca-digitala.ro

compasiunea față de cei lipsiți de auz și greutățile pe care le întâmpină surzii în relaționarea cu ceilalți.

I

Surdo-muți din țara asta,
Gândul meu azi spre voi cată;
Să vă spun aici în versuri,
Să v-arăt iubirea-mi toată.

II

Să v-arăt vouă acelor
Ce nu știți cântecul mamei,
Ce nu știți ce-i melodia
Și nici trilurile coardei.

III

Ce nu vă puteți durerea
Îneca în cânt de jale
S-au să v-auziți iubita
Ce-ar ieși cântând în cale.

IV

Ce nici freamăt de pădure
Și nici murmur de izvoare,
Nu v-a mângâiat urechea,
Simțind ochiul cum adoarme.

V

Să v-arăt că lumea asta,
Ce-o simțiți voi cu vederea,
Este alta și de cauți
Găsiți și la ea durerea.

VI

Dacă unul dintr-ai voștri,
Vindecat de-auz și gură
S-ar trezi printre ai noștri
Ar simți dezamăgirea.

VII

Câte vorbe de ocară
De înjurii și-nvrăjbire,
Le-auzim noi bunăoară
În locu-acelor de iubire !

VIII

Că ne vin ades momente
Să ne rugăm norocirea
Surzi ca voi ne vrem adesea,
Găsind în voi fericirea.

IX

Așa dar, nu vă-ntristeze :
Defectul ce-l aveți voi
Fericirea să păstreze
Căci trăiți la fel cu noi.

https://biblioteca-digitala.ro

13.

SYLVIA DIMITRIU LEORDA

Nu am obținut prea multe informații despre autoare. Știm doar că a fost soția lui Vasile Dimitriu-Leorda, că numele ei de fată era Popovici, cunoștea bine limba germană și avea meseria de croitoreasă. Surditatea a dobândit-o în urma unei meningite. La fel ca și soțul ei, făcea parte din comitetul de conducere al Asociației Amicale a Surdo-Muților din România. Au colaborat împreună la editarea revistei „Răsăritul nostru" și a publicat multe materiale interesante, în special schițe și nuvele.

13.1.

AL DOILEA TRANDAFIR

Din revista [Răsăritul nostru-nr.30/iul.1934-p.1-2] și repetată în [Răsăritul nostru-nr.86/mart.1939-p.2].

Personajele principale sunt doi tineri, Marioara și George. Marioara, surdomută, era fica unui brigadier silvic și rămăsese singură cu tatăl său, după ce mama și frații săi muriseră. George era fiul inginerului silvic și nu avea deficiențe. Erau de aceiași vârstă și au crescut împreună. La școala primară, George o apăra totdeauna pe Marioara, pentru a nu fi ținta răutăților celorlalți. În special Izidor, deosebit de zburdalnic, a trebuit să fie pus la punct de către George. Când George s-a dus la școala secundară, Marioara a urmat institutul de surdomuți și între cei doi a fost o permanență întrecere. Vacanțele și le petreceau împreună. La terminarea școlii, Marioara a devenit o pictoriță talentată.

Cu timpul, prietenia lor s-a transformat în iubire și foarte curând, George a cerut mâna Marioarei. Ca semn al dragostei, la logodnă el i-a dat un trandafir și i-a promis că „atunci când va înflori din nou, i-l va da pe al doilea și vor fi căsătoriți.

Din păcate, Isidor urmărea cu gelozie legătura lor și pentru a scăpa de George, îl împușcă. Brusc viața Marioarei s-a schimbat și singura ei preocupare a rămas aceea de a îngriji mormântul lui George, pe care a plantat trandafirul din care el îi dăduse un fir. Neglijându-se, după un timp s-a îmbolnăvit de tuberculoză și a căzut la pat. Când tatăl ei i-a spus că trandafirul de pe mormântul lui George a înflorit, l-a rugat să o ducă acolo. În fața mormântului i-a cerut tatălui să-i rupă un boboc și când l-a primit, s-a

https://biblioteca-digitala.ro

stins. George s-a ținut de cuvânt. Acesta era cel de al doilea trandafir pe care i-l oferea. Acum erau împreună.

13.2.

MINCIUNA CEA SFÂNTĂ

Din revista [Răsăritul nostru-nr.31/aug.1934-p.2].

Raşella, unica descendentă a unei familii de rabini, în ciuda împotrivirii tatălui ei, se căsătoreşte cu Aron, fiul unui muzicant sărac. Ambii se retrag şi deschid un han. Aici, Aron nu este atent cu cine se iubeşte şi se alege cu o boală lumească. Din cauza ei, cei trei copii, pe care îi are cu Raşella, se nasc surzi, iar el moare la scurt timp. Când copiii ajung mari, o boală de ochi o transformă pe Raşella în oarbă. Copiii o internează la un azil şi apoi pleacă în America, să-şi încerce norocul. După un timp îi trimit mamei bani mulţi şi Raşella poate să se opereze, recăpătându-şi astfel vederea. Este convinsă că fiii ei au ajuns bogătaşi. Economiseşte restul banilor şi, dorind să le facă o surpriză, pleacă în America. La adresa copiilor găseşte o cocioabă şi pe fiii ei muritori de foame. Îşi dă seama că banii primiţi erau ultimii lor bani. I se face ruşine şi atunci îi vine ideia să apeleze la o minciună. Se preface oarbă.

13.3.

TRANDAFIRUL ROŞU

Din revista [Răsăritul nostru-nr.33/oct.1934-p.2] şi repetată în [Răsăritul nostru-nr.87/apr.1939-p.2].

Într-un sat din Bucovina, Ionică, fiul unor ţărani moldoveni şi Ella, fica unor germani propietari de gatere, au crescut împreună ca prieteni şi apoi, pe când erau la liceu, şi-au făcut curte. Invidia colegelor a crescut, atunci când, Ionică i-a dat Ellei un trandafir roşu.

La scurt timp după terminarea liceului a izbucnit războiul şi Ionică a fost înrolat în armata austriacă. În război şi-a pierdut complet auzul şi când a venit acasă, într-o permisie, Ella s-a simţit jenată de infirmitatea lui. Ca să nu se facă de ruşine faţă de prietene, l-a jignit că ar fi un „moldovean laş”. Cu inima frântă, Ionică i-a spus că o părăseşte şi nu se va mai întoarce la ea decât atunci când trandafirul pe care i l-a dat se va înroşi din nou. Apoi a trecut clandestin graniţa şi, ascunzându-şi infirmitatea, s-a alăturat armatei române.

Curând Ella şi-a dat seama de greşala făcută şi s-a înrolat ca soră

https://biblioteca-digitala.ro

medicală. Scopul ei era, în special, să se ocupe de soldații de etnie română. Avea remușcări. Pe mulți dintre ei i-a ajutat să treacă clandestin în Moldova. Odată, la o astfel de trecere, o rafală de mitralieră o seceră. Ella mai are timp să scoată din sân trandafirul primit, cu ani în urmă, dela Ionică. Trandafirul era plin de sângele ei. Era roșu. Înseamnă că Ionică a iertat-o.

Separat Ionică ia parte la bătălia dela Mărășești, este grav rănit și în spital este vizitat de Regina Maria, în uniformă de soră medicală. În agonia sa, Ionică o vede pe Ella cu un trandafir roșu în mână. Așa își dă sufletul.

13.4.

CINE SAPĂ GROAPA ALTUIA...

Din revista [Răsăritul nostru-nr.49/feb.1936-p.2] și repetată sub titlul ***„Mâna lui Dumnezeu”*** în [Răsăritul nostru-nr.121/feb.1942-p.3].

Tudor era un copil care, din cauza atrocităților comise de tătari, își pierduse părinții și glasul. Rămas mut, el a fost luat de Domnul țării și încredințat jupânesei pentru creștere și educare. Tudor a crescut și era deosebit de cuminte. Doamna țării îl iubea ca pe fiul ei. Asta a stârnit invidia unor servitori care, dorind să scape de el, l-au pârât Domnitorului că nu s-ar purta cuvincios cu Doamna. Domnitorul furios, a vorbit cu meșterii dela topitoria de fier că pe cel ce îl va trimite a doua zi dimineață să întrebe „Ați împlinit porunca Domnului?”, să-l ia și să-l arunce în oala cu fier topit. A doua zi, Domnul l-a trimis pe Tudor la turnătorie. În drum spre turnătorie, Tudor a trecut pe lângă biserică și, la rugămintea preotului, l-a ajutat să rezolve unele lucruri, așa că a ajuns la turnătorie spre prânz. Între timp, cel ce-l pârâse, a vrut să se convingă dacă Tudor a fost omorât și ajuns la turnătorie a pus, fără să vrea, întrebarea respectivă. Turnătorii crezând că despre el este vorba, l-au luat și l-au aruncat în fierul topit. Tudor a scăpat și Domnul a înțeles că e nevinuvat.

13.5.

LĂSAȚI COPIII SĂ VINĂ LA MINE !

Din revista [Răsăritul nostru-nr.49/feb.1936-p.2].

O doamnă bogată și cultă era atee. Avea o fică surdomută pe care o dădu la școala de surdomuți. Aici fata se împrietenește cu două surori, surdomute și ele, ficele unui preot. Vizitând familia preotului, surdomuta atee află despre Dumnezeu și participă la slujbele religioase, care îi plac foarte mult. Aflând despre acest lucru, mama ei îi interzice să mai viziteze

https://biblioteca-digitala.ro

familia preotului. Tristă, fata se îmbolnăvește și în delirul ei vorbește doar de această familie. La îndemnul medicului, este chemat preotul și cele două fice surdomute. Spre mirarea tuturor, fata se însănătoșește.

13.6.

SPILCUIRI DIN VIAȚA SURDO-MUȚILOR

Din revista [Răsăritul nostru-nr.50/mart.1936-p.1-2].

Autoarea prezintă mai multe aspecte și întâmplări reale, din viața surdomuților. Una din ele este o întâmplare petrecută pe vremea când era copilă și autoarea nu fusese atinsă de meningita care i-a cauzat surzenia.

Printre vecinii săi era și un băiat, Hâncu, fiul cismarului Iosif. Hâncu surzise în urma unei boli. Într-o zi s-a urcat într-un cireș. Cineva, nu s-a știut cine, a aruncat o piatră care l-a lovit. Hâncu s-a speriat, a căzut și după un timp a murit din cauza rănilor primite. Au trecut anii și autoarea a devenit ea însăși surdă. Odată s-a întâlnit cu un fost vecin, Xavier, care acum era medic renumit. Întâlnirea l-a emoționat și i-a povestit că el este acela care aruncase piatra. A făcut-o din glumă, fără să se gândească că ar avea urmări. A fugit la Hâncu, care era întins pe jos și și-a cerut iertare. Hâncu l-a iertat și nu a spus nimănui adevărul. Când a devenit medic, a făcut un cavou pe mormântul lui Hâncu și a pus periodic flori.

13.7.

O ZÂNĂ BUNĂ

Din revista [Răsăritul nostru-nr.51/apr.1936-p.1-2].

Într-un sat trăia o familie formată din tată, mamă, patru fete și un băiat. Traiul zilnic era câștigat de tatăl care confecționa coșuri din nuiele și papură. Într-o zi, pe când adunau papură de pe malul unei ape, s-au oprit să facă un foc și să-și încălzească mâncarea. Ghinionul a fost că au făcut focul peste un fel de grenadă uitată acolo de pescari. Aceasta încălzindu-se a explodat arzând ochii tatălui și surzind pe băiat. Rănile s-au vindecat greu și urmările au rămas. În final, mama s-a îmbolnăvit și a murit. Tatăl, deși orb, a continuat să împletească coșuri, dar la târg nu putea merge decât băiatul surd. Pe acesta, oamenii îl batjocoreau și îl înșelau, astfel că băiatul aducea doar jumătate din banii care ar fi trebuit să-i primească. După o vreme, băiatul și-a adus aminte că mama îi spunea diferite povești. Una dintre ele era despre un duh bun ce trăia în pădure și care îi ajută pe cei necăjiți. A început să cheme duhul și să-și strige necazul. După un timp, obosit, a

https://biblioteca-digitala.ro

adormit sub un pom. Când s-a trezit lângă el era o femeie frumoasă care îi umplu coşurile cu bunătăţi, îi dădu o pungă cu bani şi o scrisoare pecetluită. Ajuns acasă a povestit totul. Scrisoarea era către primar. Din acel moment familia a fost luată sub protecţia autorităţilor, iar băiatul trimis la o şcoală de surdomuţi. Cine să fi fost femeia ?

13.8.

DRAGOSTE DE SORĂ

Din revista [Răsăritul nostru-nr.53/iun.1936-p.2].

Mardare era preot într-un sat. Când s-a căsătorit s-au iscat murmure printre săteni. Soţia sa era de altă religie şi trecuse la ortodoxism doar înainte de a se mărita. Au avut împreună două fete. Atunci, gura satului a erupt. Deşi despre cea mică, Didina, nu aveau ce spune, fata cea mare, Viorica, s-a născut surdomută. Sigur, era o pedeapsă divină ! Cele două surori se iubeau, dar când le-a venit vremea şcolii au trebuit să se despartă. Viorica a plecat la o şcoală pentru surdomuţi, iar Didina la una obişnuită. Viorica a terminat şcoala după opt clase. Didina a mai făcut liceul şi apoi facultatea. Vacanţele erau pentru ele perioadele de fericire, când dragostea de soră irupea şi se manifesta nestăvilit. În ultima vacanţă a venit cu un tânăr, pe care l-a prezentat părinţilor ca viitor soţ. Viorica a avut un şoc. Gelozia i-a umplut inima. Cu fiecare zi care trecea, devenea tot mai abătută, până a căzut la pat. Au urmat zile şi săptămâni de consulturi medicale şi de tratamente. Într-un final, la insistenţele Didinei, Viorica îşi deschide sufletul şi-şi recunoaşte gelozia. Înţelegând suferinţele surorii, Didina renunţă la căsătorie, îşi găseşte un servici la oraş, unde se mută împreună cu Viorica. Ambele sunt hotărâte să nu se mai despartă niciodată.

13.9.

O ANECDOTĂ DIN VIAŢA LUI BETHOVEN

Din revista [Răsăritul nostru-nr.55/aug.1936-p.2] şi repetată în [Răsăritul nostru-nr.108/ian.1941-p.3].

Bethoven fusese profesorul de pian al prinţului de coroană Iohann. Fiind de aceiaşi vârstă, s-au împrietenit. După ce a surzit, Bethoven s-a retras într-o casă dela ţară, înconjurată de mult soc. Florile de soc îi plăceau în mod deosebit. Prinţul Iohann nu putea să le sufere şi cum era o figură veselă îi plăcea să facă farse cunoscuţilor. S-a hotărât să-i facă una şi lui Bethoven. Într-o noapte, pe când compozitorul dormea, câţiva servitori ai

https://biblioteca-digitala.ro

prințului au stropit florile de soc cu un aluat subțire. Apoi le-au scufundat în ulei incins și s-au transformat în prăjituri. Dimineața, lui Bethoven nu-i venea să creadă și nu înțelegea ce s-a petrecut. Curând a sosit prințul cu un grup de prieteni și au început să mănânce prăjiturile atârnate de crengi. Bethoven a înțeles că este o glumă, dar a rupt relațiile cu prințul.

13.10.

A FI SAU A NU FI SURD

Din revista [Răsăritul nostru-nr.58/nov.1936-p.1], și se repetă în [Răsăritul nostru-nr.109/feb.1941-p.2].

„EL" este personajul principal al acestei povestiri. Autoarea, o bună cunoscătoare a dramei prin care trece un om ce își pierde auzul, face o abilă și interesantă descriere a tuturor zbuciumurilor ce îl copleșesc, atunci când își dă seama că, prin surzire, a trecut într-o altă lume. Spre deosebire de celelalte povestiri, autoarea pătrunde cu pricepere în sufletul personajului, descriind pas cu pas, inițial drama noii situații, acomodarea și în final fericirea vieții în care pătrunde.

„El" se trezește într-o dimineață cu o senzație ciudată. Cocoșul din curte părea să cânte undeva departe. Toate sunetele erau distorsionate, ciudate. Doctorul consultat nu putu să se pronunțe, dar simptomele se amplificau : *„Pentru el tranvaiul își reducea trei sferturi din zgomot și fără niciun huruit treceau căruțele și mașinile. Clopotul pe care-l văzu mișcându-se în clopotniță, încoace și încolo, fără a scoate niciun sunet, părea a-și fi pierdut limba. Un biciclist mânui furios un claxon dar nu auzi nimic. Câinii își căscară boturile hămăind, dar lătratul lipsea. ..."* Aceste descoperiri se înmulțesc și îngrijorarea sa crește treptat.

La un moment dat, în timp ce era la un concert a cărui muzică nu o auzea, se întâmplă ceva neobișnuit. I se pare că aude ceva, dar nu își dă seama ce anume. *„Sunt niște sunete atât de gingașe și fine, ce sună mult mai frumos decât acordurile de vioară. Ce muzică vrăjită se ascunde în spatele acestor tonuri ? Le simțea avântându-se spre el, ce băteau la ușile eu-lui său, despre care înainte nici n-ar fi crezut, acestea erau sufletele sunetelor."* Aceste sunete pe care i le ofereau celelalte simțuri îi creau o stare de mulțumire, de fericire. Îl transpuneau într-o lume pe care nu o cunoscuse până atunci. *„O lume nouă simți în jur și o nemaipomenită clarvizibilitate pentru un lucru ce-i ascundea un sunet, îi veni în ajutor și se simți renăscut."*

Însă, fericirea a ținut puțin. Într-o diminață a avut o nouă surpriză.

https://biblioteca-digitala.ro

Cocoșul a cântat așa de tare încât a crezut că îi va sparge timpanele. Pe măsură ce înțelegea, îl cuprindea spaima și avea impresia că se prăbușește într-o prăpastie. *„Își acoperi fața și plânse încet.* ***Frumoasa mea lume tăcută !*** *Se jelui el”.* O pierduse. Doctorul spuse ceea ce „El” știa și îl îngrozea : *„Bucură-te dragă prietene, ți-ai recăpătat auzul”.*

13.11.

POVESTEA REGELUI IVAR

Din revista [Răsăritul nostru-nr.60/ian.1937-p.1] și repetată în [Răsăritul nostru-nr.120/ian. 1942-p.4].

Povestirea este o reproducere a celebrei „Fetița cu chibriturile” scrisă de Hans Cristian Andersen, dar transpusă în alt context.

Domnul Ivar era „regele chibriturilor” și în bunătatea sa angajază un bărbat surdomut, care avea de întreținut o familie grea. Unul din curtenii domnului Ivar face multe delapidări și provoacă falimentul acestuia. Tatăl surdomut se îmbolnăvește și moare, iar fetița lui ajunge servitoare în casa acestui fost curtean, acum imbogățit. Rău la suflet, o exploatează crunt pe fetița fără apărare, care are un sfârșit asemănător cu cel din povestirea lui Andersen.

Deși se pot face discuții pe marginea originalității povestirii, această variantă pune pe tapet o problemă spinoasă, aceea a modalităților de întreținere e unei familii de către persoanele deficiente și soarta copiilor când unicul salariat, deficient și el, se stinge.

13.12.

SCULPTORUL ȘI MARMORA – FRUMOASA MILONOAIA

Din revista [Răsăritul nostru-nr.67/aug.1937-p.1-2].

Soțul Catrinei s-a prăpădit în război și ea a rămas cu un băiat surdomut, de 8 ani. Din cauza surzeniei, el nu a putut să meargă la școală. Odată, învățătorul din sat l-a surprins modelând din lut chipul mamei sale și a convins-o pe Catrina să-l dea la o școală de surdomuți. Anii au trecut și cei doi nu s-au mai văzut. Niște săteni, în trecere prin București, i-au adus vestea că ar fi un artist mare care face sculpturi și pentru Vodă. Drept dovadă i-au adus un ziar cu chipul băiatului. Catrina a pornit să-l caute. La București, cu sprijinul unui om de suflet, ajunge la redacția ziarului și află adresa băiatului. Acesta era căsătorit și avea doi copii. Își sărută mama și o invită în atelierul său. Aici, printre scupturi se afla și o copie a lui Venus din

https://biblioteca-digitala.ro

Milo care, așa cum știm era complet dezbrăcată. În fața ei Catrina rămâne mirată și nu mai știe ce să spună. Între timp fiul său este chemat afară să-și întâmpine câțiva clienți. Prizonieră a mentalităților satului în care a crescut și a trăit, Catrina este speriată că musafirii sosiți o vor vedea pe „Milonoaia" (Venus din Milo) goală, iar fiul său se va face de râs. Pentru a-l salva de o astfel de situație neplăcută, își dezleagă broboada și o acopere. Faptul declanșează amuzamentul fiului și a noilor veniți.

13.13.

ONORARIUL MEDICAL

Din revista [Răsăritul nostru-nr.75/apr.1938-p.2].

Doamna Teodora era văduva răposatului învățător Nicu Tomescu. Rămăsese cu o fetiță care, în urma unei boli a surzit. Singura sursă de câștig era o mică pensie și banii obținuți din croșetat. Medicul i-a spus că fata ar putea fi vindecată printr-o operație și îi dădu adresa unui specialist. După consult, specialistul îi recomandă că, deocamdată, fetița să fie bine hrănită și să stea mult la aer curat, iar după câteva luni să revină pentru operația care îi va reda auzul. Cum operația costa mulți bani, doamna Teodora se puse, cu și mai mare râvnă, pe croșetat. Operația a reușit pe deplin și medicul, înțelegând că este o femeie sărmană, îi ceru doar două mii de lei. Teodora răsuflă ușurată. Avea acești bani. Îi plăti medicului, îi mulțumii și plecă. În urma ei intră în cabinet soția medicului, care îi ceru două mii de lei pentru o pălărie.

13.14.

TRANDAFIRUL ALB

Din revista [răsăritul nostru-nr.84/ian.1939-p.1] și repetată în [Răsăritul nostru-nr.142/1944-p.4].

La Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului de lângă cetatea Sucevei, exista odată o legendă. *„În noaptea Sf. Vasile, maicile toate privegheau în biserică și care din ele găsea în strana pe care o ocupa, un trandafir alb, era credința că aceleia îi era hărăzit să treacă în lumea de veci, în acel an."* Cu mult timp în urmă, starețа mănăstirii fusese chemată la curte și i se dădu în grijă o fată. Starețа o crescu, o făcu călugăriță și fata dovedise multă voioșie și inteligență. Odată peste toată țara se abătu o epidemie care a secerat mii de vieți. Cei ce rezistau și nu mureau, boala le lăsa urme pe toată viața. Tânăra noastră călugăriță se îmbolnăvi și ea. În

https://biblioteca-digitala.ro

urma bolii își pierdu auzul și glasul. Era nenorocită și dorea să moară dar, după un timp, văzu trecând alaiul domnesc pe lângă mănăstire. A văzut lume veselă și elegantă, care se bucura de tot ce avea. Din acel moment și-a dorit să trăiască, iar când la Sf. Vasile a descoperit în strana ei un trandafir alb, s-a supărat și l-a aruncat în strana unei călugărițe bătrâne. Aceasta a murit a doua zi, iar călugărița noastră a continuat să trăiască mulți ani triști. Fiecare zi care trecea îi sporea dorința de a muri, dar parcă moartea o uitase. Ajunsese bătrână și neputincioasă, dar nu murea. Se ruga continuu la mormântul călugăriței ce murise în locul ei, dar moartea o ocolea. Odată, călugărițele au găsit-o moartă în zăpadă ținând strâns în brațe un trandafir. Era vechiul trandafir alb pe care l-a respins. După ani a prins rădăcină și a răsărit pentru a o mântui pe cea care, odată, a respins pacea veșnică. Din acel moment, trandafirul alb nu a mai apărut în acea mănăstire.

13.15.

O POVESTE TĂCUTĂ

Din revista [Răsăritul nostru-nr.88/mai 1939-p.2] și repetată în [Răsăritul nostru-nr.142/1944-p.1-2].

Undeva, pe țărmurile Scandinaviei, există un monument săpat în stâncă și care reprezintă o fată ce târâie după ea două capre legate cu o frânghie. Inscripția de pe monument precizează că pe fată o chema Barbara Sebuș. Care este explicația monumentului?

Cu mulți ani în urmă, în acel sat era un primar care avea o fată surdomută. Deși era deosebit de frumoasă, din cauza batjocurii sătenilor, fata se ascundea în casă, căutându-și de lucru. Avea un suflet bun și adesea colinda pe țărmul mării oferind copiilor săraci fel de fel de bunătăți. Cu timpul, se împrietenii cu o bătrână săracă, ce nu avea decât două capre. Aceasta reuși să se facă înțeleasă de Barbara și îi spuse că și ea avea un băiat surd, care plecase în lume să-și câștige pâinea.

Într-o primăvară, topirea zăpezilor și furtuna de pe mare au inundat casele sărăcăcioase de pe țărm. Din inițiativa Barbarei, oamenii din sat îi salvară pe cei de pe mal, dar caprele bătrânei au rămas închise în staul. Barbara s-a avântat și le-a scos afară cu o frânghie, dar la un moment dat ele s-au speriat și funia a încolăcit picioarele fetei. Un val mare le-a târât în mijlocul mării unde au pierit. Fiul surd al bătrânei era cioplitor în piatră. El s-a întors în sat, a aflat despre soarta tragică a Barbarei și a cioplit monumentul de pe stâncă. În final, ros de remușcări că nu a fost alături de mama lui, s-a aruncat în mare.

https://biblioteca-digitala.ro

13.16.

TRAGEDIA UNEI RENUNȚĂRI

Din revista [Răsăritul nostru-nr.117/oct.1941-p.1-2 și nr.118/nov. 1941-p.2-3].

Tânărul conte Felix de Vergu ajunge, după o scurtă călătorie, în capitală. În timpul unui spectacol de operă, se îndrăgostește subit de o tânără din public. La plecare o așteaptă și îi declară tot ce simte pentru ea. Tânăra, care îl remarcase și îl plăcea, îl avertizează că relația lor nu are niciun viitor deoarece ea, de un timp, este surdă. Contele este bulversat și nu vrea să renunțe la iubirea ei, dar fata, care vorbea perfect de pe vremea când auzea, îi oferă lui, și totodată nouă, o adevărată lecție de psihologie văzută prin ochii unui surd : *„Am învățat să citesc simțămintele în trăsăturile feței și în gesturi. Dar, ceva mai mult, simt exactitatea și valoarea, cât și felul acestor simțăminte la cei care-mi vorbesc, și chiar armonia lor lăuntrică.” ... „Văd lucind pe frunte semnul acelora care au gândul neîntinat și neschimonosiri de pasiuni, ci mărit și binecuvântat de toate emoțiile ce le dă viața.”... „Nenorocirea atât de mare care mi-a lovit ființa ... m-a scăpat de acea surzenie morală de care suferă cele mai multe femei, mi-a făcut sufletul sensibil ca să poată prețui tot ce e veșnic, tot ce celelalte nu cunosc decât în parodie.”.* Referindu-se la el, îi declară : *„Te văd, te ghicesc domnule, îți recunosc sufletul în lumina din ochi, sufletul pe care mi-l dăruiești și pe care eu nu-l pot lua.”* Îl sărută fulgerător și apăsat pe buze, după care dispare. Felix rămâne descumpănit. Pleacă la castelul său din munți și din acel moment nimeni nu a mai auzit ceva despre el.

13.17.

BALADA CELOR LIPSIȚI DE AUZ ȘI GRAI

Este o prelucrare din limba germană și a fost preluată din revista [Răsăritul nostru-nr.122/mart.1942-p.3] și reluată în [Răsăritul nostru-nr.186/1948-p.1]

I

Ce stai așa trist abătut
Când totul e surâs și-avânt ?
Privește-n juru-ți om tăcut
S-asculți puterea unui cânt.

VI

Căci tot ce-asculți tu exaltat
O vorbă și un cântec lin
Nouă ne-a fost refuzat
De cel mai crud destin.

https://biblioteca-digitala.ro

II

Nu vezi tu fetele frumoase
Ce joacă-n horă cu flăcăi
N-auzi tu vorbe drăgăstoase
Ce-și spun fetele și flăcăi.

III

Dece, dece, tot trist gândești
Când totu-i veselie,
Sau doru-ți e să odihnești
Pe veci între sicrie ?

IV

Îți mulțumesc, te-ai ostenit
Să fiu eu vesel vreau, și tu.
Și ca și voi, să fiu vrăjit
Dar soarta-mi spune nu.

V

Eu nu aud ce-aici se cântă
Și nici ce ei, să-mi spuie-au vrut
Cerescul, ce pe voi v-avântă
La mine s-a pierdut.

VII

Dar am și eu o bucurie, chiar dacă sunt și mut
Să văd și eu și-mi pare bine
De cum se bucur cei din jur, e un salut
Ea mi răsplata ce mi se cuvine.

VIII

Nici o copilă n-ar putea
Să-m spuie la ureche
Ce simte pentru mine ea
O dragoste-a ei veche.

IX

În beznă stau așa stupid
Și greu mai pot pricepe
Spre viață-mi este pus un zid
Ah, cine mă-nțelege !

X

Să vreau mai bine să fiu orb ?
Să aud atunci, măcar umil
O vorbă dulce eu să sorb
Celui mai drag copil.

XI

Dar pentru că sunt surd, tăcut voi sta așa.
Iar mila voastră-mi face rău.
Dar, prieten drag, în horă a juca
Văzându-ți bucuria, m-oi băga și eu.

https://biblioteca-digitala.ro

13.18.

SENTIMENTUL DE A FACE BINE

Din revista [Răsăritul nostru-nr.164-165/1946-p.2].

Este o povestioară reală, trăită de autoare. Un copil surdomut fusese abandonat de părinți și a fost găsit de un polițist. O doamnă, aflând realitatea l-a luat sub protecția ei pentru a-i făuri un viitor..

14.

C. PRETORIAN

14.1.

MOARTEA EROICĂ A UNUI SURDO-MUT

Din revista [Răsăritul nostru-nr.36/ian.1935-p.1-2] și repetată în [Răsăritul nostru-nr.98/mart.1940-p.1-2].

Era Crăciunul anului 1916. Flăcăul surdomut Petre Ciobanu rămăsese în zona ocupată de trupele germane și nu mai suporta tratamentul umilitor al acestora. S-a înțeles cu tatăl său și a pornit să treacă linia frontului, spre trupele române. După mai multe zile și nopți, a reușit să ajungă la un regiment românesc. Comandantul regimentului s-a învoit să-l ia sub comanda sa, la serviciul auxiliar. După un timp, Petre Ciobanul nu mai înțelegea motivele pentru care trebuia să stea departe de inamic și se strecoară în linia întâi. Suportă pregătirea de artilerie a inamicului și când acesta începe să atace, se instalează la o mitralieră secerând rândurile de atacatori dușmani. Când a venit momentul ca armata română să atace, ia o armă și pornește cu primii soldați. Vitejia sa îl face să salveze drapelul regimentului, dar la scurt timp este atins de două gloanțe și se prăbușește. Spre seară este dus la spitalul de campanie și comandantul regimentului îi mulțumește pentru vitejia sa. Moare mulțumit.

14.2.

IUBIȚI-VĂ CREDINȚA STRĂMOȘEASCĂ

Din revista [Răsăritul nostru-nr.37/feb.1935-p.1-2].

Întâmplarea relatată are loc într-o localitate din sudul Basarabiei. Un grup de surdomuți discutau problemele de zi cu zi. Discuția se încinge

https://biblioteca-digitala.ro

prin diferența dintre două opinii divergente : „ideile comuniste” susținute de unul dintre ei, sau respingerea acestora susținută de un bătrân. Discuția a fost întreruptă de un convoi de refugiați din Rusia, fugiți din cauza persecuțiilor de acolo. Aflând motivele refugiului, surdomuții s-au edificat asupra problemei discutate.

14.3.

TÂNĂRUL SURDO-MUT FĂRĂ CREDINȚĂ

Din revista [Răsăritul nostru-nr.39/apr.1935-p.1-2] și repetată în [Răsăritul nostru-nr.121/feb.1942-p.3].

Mama lui a murit în timp ce-i dădea naștere, iar tatăl se prăpădise cu puțin timp înainte, în urma unui accident. Peste toate, mai plana încă un necaz, era surdomut. L-a crescut o bunică, așa cum a știut. I-a dat ce a putut din sărăcia ei, dar pe lângă asta nu l-a învățat nimic despre Dumnezeu. Copilul a crescut ca un sălbatec și când avea vârsta școlii nimeni nu s-a îngrijit să-l dea la învățătură. După un timp, a murit și bunica. Copilul surdomut a ajuns pe drumuri și trăia din cerșit. O familie cu suflet bun s-a milostivit și l-a ajutat. Dela ei a aflat că toate cele bune și rele vin dela Dumnezeu și că tot ce ne dă El are o logică. Chiar și nenorocirea sa este pentru ca oamenii să-și manifeste simțămintele de dragoste. Din acea zi, viața lui s-a schimbat și a devenit un creștin pios.

14.4.

OBICEI SĂLBATIC

Din revista [Răsăritul nostru-nr.40/mai 1935-p.1].

Neamul Iscruleștilor păstra un obicei sălbatic. Copiii își băteau crunt părinții. Ghiță Iscru era un bărbat căsătorit și avea un băiat surdomut. Locuia cu tatăl său. Odată în urma unui incident în care carul cu fân s-a răsturnat din greșala tatălui său, Ghiță și-a bătut tatăl până la sânge. Fiul surdomut a lui Ghiță asistă și este revoltat pe tatăl său. Trec anii și Ghiță a îmbătrânit. Tot după un incident minor, Ghiță este bătut de fiul său surd. Supărat, Ghiță îl dă în judecată. Surdul nu se poate apăra și obține o pedeapsă de o lună de închisoare. În această lună fiecare dintre cei doi au avut timp să se gândească și să-și amintească de vechea întâmplare. Eliberat, surdul nu merge acasă decât la insistențele tatălui. Amândoi își dau seama că au greșit, se îmbrățișază și din acel moment vechiul obicei sălbatic a fost desființat.

https://biblioteca-digitala.ro

14.5.

LA AȘA CAP AȘA CĂCIULĂ

Din revista [Răsăritul nostru-nr.44/sept.1935-p.1-2].

„Anica lui Nae Manolache a rămas văduvă cu o fetișcană surdo-mută de vreo 16 ani”. Surdomuta se numea Tița. Dela tată le mai rămăsese pământ, așa că cele două erau destul de înstărite. Necazul cel mare era că Anicăi îi plăceau bărbații și fica ei a luat și ea exemplul mamei. Pe la 20 de ani, Anica a considerat că e cazul să-și mărite fata și cum băieții nu se înghesuiau, din cauza apucăturilor ei rușinoase, cele două au pus ochii pe Ilie Pîrlog, un om sărac și prostălău. Acesta făcea tot ce îi spunea prin semne Tița. Odată, Tița l-a trimis lunea cu un sac de porumb la moară, dar i-a spus să stea acolo până sâmbătă și doar sâmbătă seara să îl macine și să vină acasă. Ilie a făcut așa cum i s-a spus, dar morarul a înțeles jocul Tiței și l-a convins pe Ilie să meargă amândoi acasă să vadă ce face Tița.

(La sfârșitul acestui fragment s-a promis că povestirea va avea o continuare. Din păcate ea nu a mai apărut.)

15.

GHEORGHE ATANASIU

Când am prezentat biografia lui Gheorghe Atanasiu, am menționat că, pe lângă activitatea sa de surdolog a avut și o activitate literară. Printre scrierile sale întâlnim și ***primul roman românesc, ce are ca erou principal un surdomut***. Romanul se numește Desmoșteniții și a fost publicat la Timișoara în anul 1935.

15.1.

DESMOȘTENIȚII

-Editura Librăriei „Cartea Românească”.

-Localitatea : Timișoara.

-Anul : 1935.

-Format : 22 x 15 cm.

-Volum : 222 pagini.

-NOTĂ : Cartea poate fi procurată de la Biblioteca Central

https://biblioteca-digitala.ro

Universitară din Timișoara.

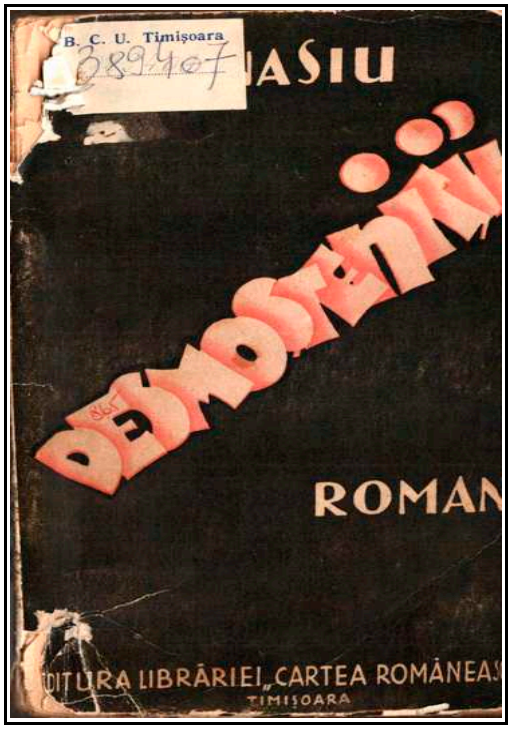

Apariția, în anul 1935, a romanului „Desmoșteniții", marchează primul roman, din literatura română, în care eroul principal este un surdomut. Acestă premieră va fi urmată de Gheorghe Atanasiu care, în perioada septembrie 1963-octombrie 1965, va publica în paginile revistei „Viața noastră" din București, romanul foileton *„Amintiri din casa tăcerii"*, care a cuprins aspecte tot din lumea surdomuților.

În 1935, când a publicat romanul „Desmoșteniții", Gheorghe Atanasiu era convins că majoritatea societății românești nu citește cărți de specialitate surdologică și simțea nevoia de a le influența atitudinea față de surdomuți prin oferirea informațiilor necesare sub o formă literară. În acest mod, societatea urma să primească aceste cunoștințe fără a fi plictisită cu date științifice. De asemenea, aceiași societate putea înțelege că acești nefericiți ai soartei pot deveni cetățeni folositori, că sunt ființe care au sentimente, bucurii și necazuri, că se zbat pentru fiecare bucată de pâine, că sunt cinstiți și muncitori, iar ceea ce este mai important, că societatea trebuie să le asigure accesul la învățătură și la profesionalizarea într-o meserie, fără de care rămân la mila oamenilor.

A trece, de la superstițiile născute în întunecimea analfabetismului, la atitudinea de acceptare, colaborare și vecinătate cu surdomuții, era un proces revoluționar, pe care societatea românească trebuia să-l parcurgă, în caz contrar risca să nu pătrundă în rândul țărilor civilizate. Pentru a se realiza acest lucru, Gheorghe Atanasiu a înțeles că, pe lângă scrierile de specialitate, publicate în volum sau în diferite reviste, este necesară și o cale mai ușoară, mai atractivă și care să-i facă pe cititori să sufere alături de eroii pe care era îndemnat să-i iubească. Aceasta a fost calea romanului.

Eroul principal, Ion Pribeagu s-a născut într-un sat izolat, la sfârșitul secolului al XIX-lea. Din discuțiile purtate de părinții săi, Dumitru și Floarea, cu medicul care le consultă copilul, cititorul află motivele care au

https://biblioteca-digitala.ro

dus la surzenia lui Ion. În familia tatălui primii trei copii au murit în jurul vârstei de un an, iar al patrulea frate al lui Dumitru a murit în timp ce făcea armata, pentru că „a scuipat sânge”. Deși nu ni se dă un diagnostic, faptul că lui Dumitru i se face analiza sângelui și este întrebat dacă cineva din familie ar fi avut „boli lumești”, ne face să înțelegem care ar fi cauza surzeniei eroului principal.

Necazurile nu se opresc aici. De necaz, tatăl copilului se îmbolnăvește și moare, lăsându-și fiul surdomut orfan la șase ani. Un an mai târziu, mama sa este asasinată de către un sătean care încerca să o violeze.

Din acel moment, nimeni din sat nu îl mai iubește. Rudele care se instalează în casă se poartă urât cu el. Îl obligă să doarmă în grajd, alături de animale. Nu îi permit să meargă la școala din sat. Îl pun la muncile cele mai grele, iar la șaptesprezece ani îl alungă din sat, dându-l ajutor unui tăietor de lemne. Timp de șase ani colindă satele, alături de acest bătrân care îl iubește, iar când acesta moare, continuă singur aceiași muncă obositoare.

În iarna anului 1917, când bărbații erau plecați la război, o femeie dintr-un sat, Ana Stoleru, îl scapă de batjocura copiilor care aruncau în el cu bulgări de zăpadă. Îl cheamă în casă, îi dă să mănânce și îi oferă găzduire într-o anexă gospodărească. Aici rămâne și lucrează fără să ceară altceva decât mâncare și cazare. Femeia avea un copil de patru ani, Pavel, care se leagă sufletește de Ion Pribeagu, însă doi ani mai târziu, în timpul unui ger cumplit, copilul se îmbolnăvește de meningită și-și pierde auzul. „Gura satului”, care până atunci se manifesta doar în șoapte, izbucnește violent aruncând asupra Anei, mama copilului, toate superstițiile pe care ignoranța le-a născut și care îl declară pe „mutul Ion” purtător al unui blestem ascuns, ce se abate asupra celor ce îl găzduiesc. În toamna următoare, Pavel, copilul Anei, se rătăcește prin împrejurimi și ajunge într-o gară de cale ferată. Impresionat de apariția trenului, îi vede pe ceilalți oameni că se urcă în vagoane. Face și el același lucru. Trenul pleacă și când este depistat nimeni nu se poate înțelege cu el. Din această cauză, este predat poliției care îl duc la o școală de surdomuți din oraș.

După săptămâni de căutări ineficiente, Ion Pribeagu se hotărăște să plece în căutarea lui Pavel. În timpul acestor căutări, întâlnește un alt surdomut, care îl îndrumă spre respectiva școală. Acest nou personaj este un surdomut școlarizat. Are meserie, era căsătorit, câștiga din munca sa și era respectat de cei din jur. Cu ajutorul acestuia, Ion Pribeagu ajunge la școala de surdomuți și îl găsește pe Pavel. Pentru Pavel lucrurile continuă mulțumitor. Mama sa Ana, este chemată la școală și se convinge că este în interesul copilului să urmeze școala. La aceiași școală, facem cunoștință cu

https://biblioteca-digitala.ro

situația unui alt surdomut, Gheorghe, fiul Chivei Rotaru. Aceasta, inițial îl abandonase într-un parc, pe când era sugar. Fiind iarnă, copilul a răcit și a surzit. Cei doi copii surdomuți, Pavel și Gheorghe, se realizează profesional. Pavel se califică în meseria de cismar și se întoarce în satul natal. Își deschide un atelier și i se fac propuneri de căsătorie cu o fată auzitoare, care avea și pământ. Gheorghe devine tâmplar, se căsătorește tot cu o fată auzitoare care îi naște un copil normal.

Morala care se impune este necesitatea școlarizării tuturor surdomuților, pentru că numai așa se vor integra în societate.

În antiteză cu aceștia, Ion Pribeagu își părăsește gazda odată cu reîntoarcerea soțului ei din război. Își reia peregrinările prin sate și orașe, în căutare de lucru. Ironia soartei face să se întâlnească cu Vasile Bărbosu, ucigașul mamei sale. Acesta și-a ispășit pedeapsa la ocnă și acum cerșea. Ion nu îl recunoaște, însă este recunoscut de către Vasile în momentul în care Ion încearcă să „îl miluiască" cu un ban. Surdomutul Ion îl ia pe Vasile să îl însoțească și amîndoi își continuă astfel viața de nesiguranță spre un sfârșit, pe care îl bănuim a fi asemănător cu cel al animalelor.

Printre filele acțiunii, cititorul este pus la curent cu o serie de alte amănunte. Astfel, aflăm cum reușește copilul surdomut, la vârsta de 5-6 ani să-și inventeze un set de semne mimico-gestuale, bazate pe o logică a sa și care îl ajută să comunice cu cei din jur. Aflăm, de asemenea, modul în care procedează profesorii din școlile de surdomuți, pentru a-i face să pronunțe și să-i obișnuiască cu folosirea limbajului oral.

Tot din cuprinsul romanului aflăm superstițiile legate de prezența surdomuților. Astfel, în satul său natal o femeie „a lepădat pruncul". Vinovat este „mutul", pentru că a asistat la nunta ei. În casa rudelor sale unul din veri urmează să se căsătorească. Pentru a nu aduce nenorocire celor ce se căsătoresc, „mutul" trebuie îndepărtat. Aflăm că *„un surdomut în casa omului aduce întotdeauna rău. Surdomuții aduc cu ei un blestem greu, a pedeapsă dăruită de sus".....„să nu li se înlesnească popasul, să fie trimiși din sat în sat, să odihnească noaptea la marginea satului, ca blestemul să meargă cu dânșii și să nu găsească pricină omului, care-l culcă în casa lui".*

Împotriva acestora, autorul intervine, în roman, cu exemple de eroi surdomuți, demni, școlarizați, stăpâni pe meseria lor, care își întemeiază familii și sunt respectați de cei din jur. Prin acești eroi, unii desmoșteniți, alții nu, ni se prezintă necesitatea existenței unei societăți umaniste care să se ocupe de toți membrii ei.

https://biblioteca-digitala.ro

16.

AURELIAN POPOVICI

16.1.

CURAJUL UNUI COPIL SURDO-MUT

Din revista [Răsăritul nostru-nr.40/mai 1935-p.2], și repetată în [Răsăritul nostru-nr.101/iun.1940-p.4].

Vasile Anisie, țăran sărac din Bucovina, era căsătorit și avea șase copii, două fete și patru băieți. Se chinuia să-și întrețină familia din pescuit și din câștigul ce-l primea la pădure. În plus, fiul său cel mare, Mihai, era surdomut. La vârsta de 15 ani ar fi trebuit să câștige și el bani și pentru că la pădure era periculos, au hotărât să-l angajeze ca văcar al satului. Toate ar fi fost bune însă copiii din sat, chiar și cei mai mari decât el, au început să-l batjocorească și să arunce în el cu pietre. Într-o zi, Ion Tudor, fiul ajutorului de primar, a venit și l-a lovit cu o bâtă peste obraz. S-a necăjit, dar ce era să facă? După un timp, când era cu vacile la păscut, a observat semne disperate pe malul râului Moldova. Și-a dat seama de primejdie. Ion Tudor era în pericol să se înece și nimeni nu avea curajul să încerce să-l salveze. Mihai nu a stat pe gânduri. A sărit în apă și, cu greu, a reușit să-l aducă la mal. Drept mulțumire că i-a salvat fiul, ajutorul de primar a dăruit lui Mihai o vacă cu lapte și două pogoane de pământ, iar Ion Tudor și-a cerut iertare și a devenit cel mai bun prieten a lui Mihai.

16.2.

UN SURD LA MILITĂRIE

Din revista [Răsăritul nostru-nr.41/iun.1935-p.1-2].

Povestirea este făcută de un „gradat” care își făcea stadiul militar la un regiment disciplinar din Moldova. Printre recruții primiți s-a aflat un surd, numit Burcă, pe care comisia de recrutare nu l-a crezut și a considerat că este un prefăcut. Oricât a încercat gradatul să-i explice căpitanului că este într-adevăr surd, acesta nu l-a crezut și pe motiv că *„desfundă urechile surdului”*, a început să îl bată. Văzând că nu i le-a „desfundat” suficient, a repetat „tratamentul”. Gradatul, văzând cum merg lucrurile, l-a dus pe Burcă la medicul unității, iar acesta l-a trimis la spital. Acolo medicii au descoperit că nu era un prefăcut și l-au reformat. Astfel a scăpat Burcă de militărie.

https://biblioteca-digitala.ro

16.3.

CREDINȚA ȘI DEVOTAMENTUL UNUI SURDO-MUT

Din revista [Răsăritul nostru-nr.42/iul.1935-p.2 și nr.43/aug.1935-p.2]. A mai fost repetată sub titlul de ***„Puterea credinței”*** în [Răsăritul nostru-nr.105/oct.1940-p.3-4].

Suntem în Roma antică pe vremea împăratului Dioclețian. În casa familiei Flavienilor era și un bătrân servitor surdomut. Numele său era Agenor și, împreună cu tatăl său, a fost prins în Galia pe când avea 6 ani. În urma bătăilor primite dela soldați, și-a pierdut atât auzul, cât și graiul. În casa familiei Flavia erau mulți sclavi creștini. S-au creștinat și ei. Pentru că au salvat stăpânul dela un asasinat, lui Agenor și tatălui său li se dădură libertatea. Au rămas, ca oameni liberi, în cadrul familiei Flavia și Agenor a ajuns omul de încredere al familiei. La un moment dat, Marcus Flaviu a primit ordinul de a descoperii unde se ascund creștinii. Agenor îl duce pe Marcus să-i cunoască pe creștini și asistă la slujba de Înviere. Aici întâlnește pe consulul roman Sibestinius cu soția și cu fica sa Lucia. Principiile lui Marcus încep să se schimbe. Se îndrăgostește de Lucia. Răutatea oamenilor este mare. Veștile despre creștinarea lui Marcus ajung la Dioclețian. Acesta îl arestează pe Marcus și pe Sibestinius, după care trimite armata să atace catacombele creștinilor. Toți sunt condamnați la moarte prin sfâșiere de către animale. Agenor se roagă continuu și cere o minune Dumnezeiască. Când Marcus și Lucia au pătruns în arena circului, întreg poporul a cerut iertarea lor. Încercând să găsească o scăpare, Dioclețian a spus că îi iartă pe amândoi atunci când servitorul său surdomut își va căpăta auzul și graiul. Agenor se rugă, din nou, lui Dumnezeu și acesta făcu o minune. Agenor a auzit și i-a vorbit lui Dioclețian. A fost doar pentru o clipă. Apoi l-a mai îmbrățișat pe Marcus și a murit fericit.

16.4.

TRAGEDIA UNUI ACROBAT SURDO-MUT

Din revista [Răsăritul nostru-nr.44/sept.1935-p.2].

Leon s-a născut la circul american Dorn. Părinții lui erau Suzi și Emil, acrobați vestiți, supranumiți „îngerii zburători”. Crescut în această atmosferă, Leon a urmat cariera părinților și curând a devenit mai bun și mai vestit decât ei. Odată însă, dintr-o neatenție, a căzut dela o mare înălțime și în urma loviturilor primite și-a pierdut auzul și graiul. Când s-a vindecat, a continuat cariera de acrobat, deși părinții se opuneau. Cu timpul, în afara

https://biblioteca-digitala.ro

arenei a devenit timid și retras. Câțiva ani mai târziu, la același circ s-a angajat un dresor de lei care avea o fică Luiza, și ea dresoare. Leon și Luiza s-au împrietenit și s-au îndrăgostit. Prietenia lor a stârnit gelozia unui scamator. Acesta fusese refuzat de Luiza și gândul său era numai la răzbunare. Într-o seară, în momentul în care Luiza și-a introdus capul în gura leului, iar Leon executa deasupra un număr de acrobație, scamatorul a aruncat o pietricică în capul leului. Speriat, leul a închis gura și a zdrobit capul Luizei. Leon, crezând că mai poate să o salveze, a sărit în mijlocul animalelor dar acestea, stârnite de mirosul sângelui, l-au sfâșiat. Îngrozit de ce a făcut, scamatorul a fugit în cabină și s-a spânzurat.

16.5

SACRIFICIUL LUI ALI

Din revista [Răsăritul nostru-nr.47/dec.1935-p.2].

Ali era fiul pescarului Hagi Mustafa dintr-un mic cătun pescăresc de pe malul Mării Mediterane. Copil fiind, a fost luat de tatăl său să învețe meseria pescuitului. O furtună i-a cuprins pe mare și valurile au zdrobit barca de stânci. În urma accidentului, Ali s-a ales cu răni serioase la cap, care i-au provocat pierderea auzului și a glasului. Au trecut ani și în timpul altei furtuni un vapor nu putea să se adăpostească în golf, fiind săltat în toate părțile de valuri. O singură soluție exista, dar nimeni nu avea curajul să o facă. Ali a înțeles, s-a oferit și a luat în barcă un capăt de frânghie. Celălalt capăt era fixat de stânci. S-a apropiat de vapor, a aruncat capătul marinarilor și în clipa următoare un val l-a răsturnat. Târziu, când vaporul fusese fixat și nu mai era în pericol, și-au dat sema că Ali lipsea. Se înecase. Marinarii au răsplătit familia și au ridicat un monument pe care au scris : *„În amintirea pescarului surdo-mut, Ali Mustafa, ce și-a pus viața în primejdie spre a o salva pe a semenilor săi”*.

16.6.

ÎNTR-UN „GHETTO”

Din revista [Răsăritul nostru-nr.47/dec.1935-p.2 și nr.48/ian.1936-p.2].

Cu sute de ani în urmă, într-un ghettou al unui oraș italian, trăia înțeleptul rabin Ihil Ben Iohai, căruia atât evreii, cât și creștinii îi cereau sfatul. Rabinul avea o frumoasă fată, Saara. Întâmplarea face că între Saara și Roberto, fiul marchizului d'Anunzio, se înfiripă dragostea. Ei se întâlneau pe ascuns în cimitirul ghettoului fiind protejați de pasnicul surdomut Smul,

https://biblioteca-digitala.ro

ce fusese plătit de Roberto. Smul era un om hrăpăreț. Fura din casele oamenilor și banii primiți îi ascundea într-un cavou. Marea lui plăcere era să-și numere banii. Într-o seară, după ce tinerii îndrăgostiți s-au despărțit, Saara a trecut pe lângă cavou exact în momentul în care Smul ieșea din el. Se sperie și scoase un țipăt. De frică să nu răspândească vestea, surdomutul Smul o sugrumă. Roberto a auzit țipătul Saarei și a venit să vadă despre ce este vorba. Nu a mai văzut decât o umbră fugind și pe Saara moartă. Alertați de Smul, oamenii vin în cimitir și îl găsesc pe Roberto lângă cadavrul Saarei. Roberto nu are cum să se apere și este condamnat la moarte, dar în momentul în care călăul îi punea funia de gât, Smul are o criză nervoasă și explică nevinovăția lui Roberto, însoțită de vinovăția sa. Criza îi provoacă o hemoragie care îi cauzează moartea. Roberto și-a petrecut restul vieții într-o mănăstire.

16.7.

PIAZA REA

Din revista [Răsăritul nostru-nr.52/mai 1936-p.1-2] și repetată în [Răsăritul nostru-nr.117/oct.1941-p.3].

În această povestire, problema „surdului" sau a „surzeniei" este atinsă doar tangențial. Importanța ei derivă din faptul că ne introduce într-o atmosferă sătească, îmbibată de superstiții, apariții necurate, babe vindecătoare și preziceri nedorite. O lume pe care azi nu o mai găsim decât în astfel de scrieri cu iz arhaic.

Exceptând diferitele întâmplări cauzate de o anumită motivație, punctul culminant al nuvelei se petrece într-o noapte, când „bunicul" și cu nepoata sa Silvia, de zece ani, se întorceau dela un sătean căruia îi vindecase o vacă bolnavă. Drumul nu trecea prin locuri izolate, ci pe ulițele satului. Trecuse de miezul nopții. La intersecția a două străzi, cei doi văd o arătare. O doamnă înaltă îmbrăcată într-o rochie de mireasă neagră, cu trenă foarte lungă și cu ochii strălucindu-i ca niște cărbuni. Bunicul se sperie și amândoi fug spre casă. Spaima creată face ca, până dimineața, bunicul să nu poată scoate o vorbă și, a doua zi, vocea îi revine numai după descântecele făcute de două babe vindecătoare. Previziunile acestora erau că *„nu e semn bun"* și în casa bunicilor, în curând, se va întâmpla ceva rău. La o lună după această întâmplare, moare bunica, apoi moare unul din nepoți, de numai trei ani, *nepoata Silvia surzește* și bunicul își rupe un picior.

Este un mod de a explica diferitele nenorociri apărute în viața oamenilor, printre care și surzenia.

https://biblioteca-digitala.ro

16.8.

MĂMĂLIGA LUI MOȘ ILIE

Din revista [Răsăritul nostru-nr.65/iun.1937-p.2] și repetată în [Răsăritul nostru-nr.121/feb.1942-p.3-4].

Ilie Pandelea, „Moș Ilie” cum îi spuneau toți, era un bătrân cojocar văduv. Era înconjurat de o mulțime de calfe și ucenici, care îl ajutau și la treburile casei. Printre ei se afla și ucenicul surdomut, Petrică. Deoarece era și cel mai tânăr dintre ucenici, pe lângă ucenicia de cojocar, în sarcina lui Petrică mai erau o serie de munci casnice. Trebuia să aducă apă dela un puț, să taie lemne, să facă focul, să deretice prin casă și multe alte treburi de acest fel.

Într-o seară era la rând să prepare mămăliga și când Petrică era la puț după apă, nu a observat că în găleată a intrat și un broscoi. Petrică, fiind surd, nu a auzit zbaterea broscoiului. Ajuns în casă, a turnat apa în ceaun și a pus-o la foc împreună cu broscoiul. Când apa a început să se încălzească, broscoiul a început să se zbată mai tare. Cei din casă, crezând că fierbe apa, au turnat făina de mălai. Prins în făină, broscoiul nu a mai putut să se zbată și a fost fiert odată cu ea. Nu a fost descoperit decât atunci când Moș Ilie tăie mămăliga cu o ață. L-a certat pe Petrică, dar acestuia nu-i venea să creadă ce s-a întâmplat. În final s-au amuzat toți și l-au poreclit „Petrică-Broască”.

17.

(autor anonim)

17.1.

ADEVĂR CĂTRE AMICII SURDO-MUȚI

Din revista [Răsăritul nostru-nr.43/aug.1935-p.2].

Nu este o poezie despre surdomuți, ci una morală, plină de învățăminte, oferită surdomuților.

Pe cât timp vei fi ferice mulți amici vei număra

Dacă soarta-ți va fi-n contră, singur, ei te vor lăsa.

La această veritate, din vechime moștenită

https://biblioteca-digitala.ro

Dați-mi voie să adaug, fugi de clica părăsită.
Când te vede c-ai avere nu-ți dă pas să faci nimic,
Abia soarele răsare și te cată un amic.
Ești la masă, la plimbare? Sateliți te înconjoară
Până te trezești că punga, a rămas de tot ușoară.
Lumea umblă după tine, de femei ești adorat,
Ce mai farmec! Ce deliciu! Ce nespusă fericire!
Ai ajuns la tot ce omul ar putea să mai aspire.
Zilele-ți sunt fericite, pline de iluziuni
Și amicii te-nconjoară cu amabile minciuni.
Cei puternici, la nevoie, multe lucruri îți promit
Și rămâi ca biata barză, cel puțin nejupuit.
Prin bilete mulți te roagă să le dai cu-mprumutare,
Câte-o sumă potrivită, după cum e fiecare.
După plac-ți vorbesc cu toții, te iubesc aprinși de foc
Dacă râzi ei râd cu tine, dacă joci se prind în joc.
Sunt în tine multe specii, de ființe pe pământ
Însă amici nu-mi vine-a crede, că pe timpul nostru sânt.
Ce să spun? În aste timpuri, interesul, egoismul,
Au atins abnegațiunea, sentimentul, eroismul.
Nimeni nu te mai cunoaște, dacă n-ai să dai nimic.
Mai mult încă, te trădează, și te vor un umilit
Vor să pierzi cu totul urma, și trecut și viitor
Prin dispreț și pacință, nimici-vor-n planul lor?
.....
Dar ce de atâta grije, când nu e așa pericol
Fiindcă planul piere-n haos, ca un fum ce e riricol?

https://biblioteca-digitala.ro

18.

SERGIU DUMITRESCU

18.1.

PARADA SURDO – MUȚILOR

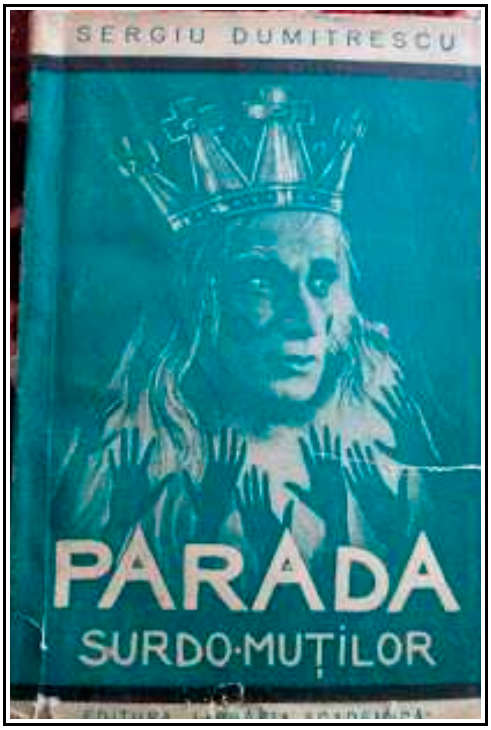

-Editura „Librăria Academică”

-Localitatea : București.

-Anul : 1936.

-Format : 18,2 x 11,5 cm.

-Volum : 236 de pagini.

NOTĂ : Cartea poate fi procurată la Biblioteca Central Universitară „Carol I” din București.

Din recenzia făcută romanului de către V. D. Leorda în revista [Răsăritul nostru-nr.54/iul.1936-p.2], spicuim : *„În această carte autorul descrie aventura neînchipuită a unui actor normal care, plictisit de egoismul oamenilor normali, se retrage într-un cămin de surdo-muți, prefăcându-se el însuși infirm, fără însă a bănui că și ceilalți pensionari inclusiv, personalul căminului dela director până la cel din urmă slujbaș, afară de un singur copil erau prefăcuți ca și el, nefiind veritabili surdo-muți”.*

În urma acestei recenzii, autorul romanului i-a trimis o scrisoare de răspuns, domnului V. D. Leorda [Răsăritul nostru-nr.63/apr.1937-p.2]. Prin aceasta i-a comunicat că donează 20 de exemplare, cu dedicația autorului, pentru a fi valorificate în scopul completării sumelor necesare pentru construirii „Casei tăcerii”. Referitor la roman, Sergiu Dumitrescu precizează: *„Socotesc scumpe domnule Leorda, că din cuprinsul romanului, se desprinde limpede pentru orice cititor, folosul ce ar putea trage umanitatea întreagă, consimțind la o reculegere în tăcere, departe de*

https://biblioteca-digitala.ro

aţâţările, disputele şi vrăjmăşiile provocate de vorbe”.

Dar să cunoaştem acţiunea romanului :

În primul rând, trebuie să precizăm că este un roman în care personajele nu au nume. Unora li se dau porecle. Pe cel care povesteşte, îl vom numi „POVESTITORUL” deşi în roman nu este numit nicicum. Este prietenul din copilărie al eroului principal, iar singurul apelativ ce se referă la acesta din urmă este „EL”. Cei doi au copilărit împreună şi tot împreună au fost în război. Aici li s-au descoperit calităţile artistice. POVESTITORUL s-a remarcat ca poet, iar EL ca actor. După război drumurile celor doi prieteni s-au despărţit. Poieziile POVESTITORUL-ui nu au avut o căutare prea mare şi a trebuit să se retragă în oraşul natal, mulţumindu-se cu o viaţă plină de privaţiuni. EL a continuat să se remarce în teatru, să aibă succes şi să colinde lumea, fiind considerat ca un actor celebru. Cei doi ţineau legătura prin scrisori, iar POVESTITORUL mai afla din ziare amănunte despre EL.

Romanul începe prin anunţul că EL va da un spectacol în oraşul natal. În seara spectacolului EL se deghizează pentru a nu fi recunoscut şi îl acostează pe POVESTITOR, dându-i un bilet, iar după spectacol îl obligă să îl însoţească la banchetul ţinut la primar. Aici trebuie să suporte toate laudele celor ce doreau să se remarce prin ţinerea unui discurs. În final, se termină şi această corvoadă şi EL îl ia pe POVESTITOR până la gară unde îl convinge să se urce împreună în tren şi să colinde lumea împreună. Este modalitatea prin care facem cunoştinţă cu diverşi rataţi, persoane care sperau că vor ajunge actori celebrii însă, cu timpul, s-au scufundat în mlaştina mediocrităţii. Fiecare motiva că nu găsise „rolul potrivit” şi spera că cineva il va scrie şi atunci se va răzbuna pe „vedetele răguşite ale capitalei”. În contradicţie cu aceştia, EL se destăinuie POVESTITORULUI că a ajuns celebru, nu datorită talentului său, ci faptului că nu a ieşit din cuvântul REGIZORULUI-DICTATOR, care pretindea să joace numai conform „viziunii sale”, deşi aceasta „mutila sensul piesei”. Frământările sufleteşti ale lui „EL” ni se deapănă, puţin câte puţin, din diversele întâmplări prin care a trecut şi pe care le-a aşternut într-un caiet. Dorinţa sa cea mare era realizarea de spectacole optimiste, pline de energie şi care să aibă un puternic impact educativ asupra spectatorului. Din toate povestirile prin care a trecut, se remarcă figura SURDO-MUT-ului, firavă, umilă, anonimă şi oropsită, în contrast cu marea masă de cetăţeni obsedaţi de grijile lor egoiste şi gata oricând să atace pe oricine şi orice, doar pentru satisfacerea unei nevoi imediate. Toate acestea îl fac pe EL să ia o hotărâre, izvorâtă din faptul că, a obosit şi doreşte ca, odată cu terminarea turneului

https://biblioteca-digitala.ro

să-şi ia o pauză. *„Vreau să-mi acord un timp pentru cercetări în alte domenii. Voi deveni poate ... filozof, misionar, pedagog şi surdo-mut”.*

Hotărârea sa se transpune prin folosirea întregii averi dobândite în scopul unui ideal. A închiriat pe cinci ani un mare hotel, înconjurată de un parc imens şi a transformat-o într-un cămin pentru surdomuţii chemaţi din toată lumea. Din 30 de ţări trebuiau să sosească câte un bărbat, o femeie şi un copil, toţi surdomuţi cu certificate medicale autentificate de autorităţi. În final, din diverse ţări au sosit doar 50 de surdomuţi adulţi şi niciun copil. Restul locurilor au fost completate cu surdomuţi din ţară, dar un singur copil. Personalul de serviciu (un intendent şef, un ajutor, un bucătar, un portar şi zece persoane de întreţinere), fiind „personalul de încreedere” au fost atenţi selecţionaţi dintre surdomuţii din ţară. Regulamentul impunea o izolare totală şi crearea unui *„mic univers de contraste, adunat aici să plămădească unitatea, sinteza umană”,* a unui *„institut de pace universală”*. Pentru a nu tulbura atmosfera, EL şi POVESTITORUL sau prefăcut a fi şi ei surdomuţi. În interiorul căminului s-au înfiinţat ateliere unde, fiecare surdomut putea să-şi desfăşoare propria activitate. S-a înfiinţat un studiou de film, pentru care au fost angajaţi 12 tehnicieni, separaţi de căminul surdomuţilor. La acest studiou cinematografic se făceau filme instructive, în care eroi erau surdomuţii din cămin. Ei călătoreau prin lume; urmăreau funcţionarea organelor interne ale omului; îşi urmăreau trupurile ce aparţineau diferitelor rase şi înţelegeau că ele sunt asemănătoare; erau încurajaţi să descopere tainele vieţii. Peste toate plutea o atmosferă de fraternitate ce îndemna la iubirea între oameni. Un pas înainte s-a făcut încercând, prin filme, să facă o apropiere între SUEDEZĂ şi ARAB, pe de o parte şi AUSTRIACĂ şi GREC, pe de altă parte. Lucrurile nu se derulează aşa cum au fost gândite şi AUSTRIACA refuză ideia apropierii de GREC. Ea îl preferă pe POVESTITOR. Asta declanşază gelozia GREC-ului.

Dar acest mic paradis avea să se prăbuşească în curând. Un ZIARIST dornic de senzaţional a urmărit de afară activitatea căminului şi, profitând de faptul că EL plecase în capitală să reînnoiască angajamentele financiare, se strecoară deghizat în cămin şi descoperă că primele persoane întâlnite sunt falşi surdomuţi. Inclusiv intendentul şef s-a prefăcut pentru a face avere pe căi necinstite şi încălcând flagrant regulamentul căminului. Până dimineaţa, ZIARIST-ul reuşeşte să destabilizeze echilibrul întregului cămin. Se descoperă că toţi cei interni erau persoane certate cu legea care, prin internarea în cămin pe baza unor certificate medicale false, au reuşit să se sustragă pedepselor meritate. Acum descoperiţi au ales să fugă şi nu mai rămăsese decât unicul copil, singurul surdomut autentic, care plângea de foame deoarece şi personalul de serviciu, toţi falşi surdomuţi, fugiseră în

https://biblioteca-digitala.ro

timpul nopții. EL se întoarce cu o nouă veste tristă. Banca la care avea depuși banii a dat faliment. Au urmat anchete și reportaje acuzatoare. Încet, încet, poliția a reușit să-i prindă pe toți falșii surdomuți, dar minunata ideie a unui *„institut de pace universală”* se prăbușise. Epilogul ne aduce un alt personaj, IMPRESARUL. Vine să-l salveze pe EL și totodată îi propune POVESTITORUL-ui să scrie o piesă de teatru, pe care să o promoveze prin interpretarea lui EL. Tot ce a fost frumos s-a prăbușit. Din nou au intrat în stăpânirea unui DICTATOR.

Este un roman ce te îmbie la analize filozofice continui. Răutatea societății nu se sfiește să calce în picioare ori și ce faptă bună. Dar, mai presus de toate, nu putem să nu observăm că în 1936, anul editării romanului, când în lume se îngrămădeau și concurau mai multe sisteme totalitare, apariția unei idei manifest ce propovăduia pacea universală, apropierea plină de iubire a oamenilor de diferite naționalități și diferite rase, era asemănătoare, ca simbol și curaj, firului firav de floare dornic să se opună unei baionete. La puțin timp după aceea, Auschwitz-ul, Buchenwald-ul sau pădurea Katin au îngrozit lumea prin încăpățânarea intoleranței și a urii față de toți acei ce erau altfel decât rasa ce se considera dominantă.

Peste toate, imaginea copilului surdomut, unicul reprezentant al cinstei, timidității și onestității, se strecoară cu teamă printe brutele materialiste ale societății.

19.

(Autor anonim)

19.1.

OALA FERMECATĂ

Din revista [Răsăritul nostru-nr.51/apr.1936-p.1] și repetată în [Răsăritul nostru-nr.101/iun.1940-p.1].

Un surdomut s-a gândit că cea mai bună alegere este să intre ucenic la un vrăjitor. După multă târguială, acesta îl primi. A învățat surdomutul multe și odată a rămas singur acasă. Trebuind să facă curățenie, avea nevoie de apă. A spus formula magică și oala a pornit să aducă apă. Din păcate nu știa formula prin care să oprească aducerea apei, așa că oala a adus, și a adus apă până când a venit vrăjitorul să o oprească.

https://biblioteca-digitala.ro

20.

(Autor anonim)

20.1.

O TREGEDIE ÎN LUMEA SURDO-MUȚILOR

Din revista [Răsăritul nostru-nr.51/apr.1936-p.2] și repetată în [Răsăritul nostru-nr.112/mai 1941-p.2-3].

Doi surdomuți din nordul Transilvaniei aveau un copil foarte silitor, care absolvise liceul, facultatea și își luase și doctoratul, ajungând judecător. După un timp s-a îndrăgostit de o fată și s-au logodit, dar fata, având prea mult timp liber și fiind dornică de distracții, s-a încurcat cu un ofițer. Acesta a lămurit-o să rupă logodna și să se căsătorească cu el. Judecătorului nu-i venea să creadă și când a văzut că fata nu glumește, a scos un pistol și a împușcat-o, după care s-a sinucis și el. Cei doi părinți surdomuți, care credeau că vor avea un sprijin la bătrânețe, au rămas să-și ducă bătrânețele singuri.

21.

Colonel ALEXANDRU V. LĂSCAR

21.1.

SURDO-MUȚII

Din revista [Răsăritul nostru-nr.62/mart.1937-p.1].

I

Sunt de plâns, la noi, surdo-muții:
Nici n-aud, nu pot să vorbească ...
Mai de compătimit ca ... vitregiții
Cine pot să-i fericească ?

III

Căci localul lor, le-a fost luat,
Stând azi cu toți'ngrămădiți ...
N. Săveanu, nici n-a protestat,
Ei sunt astăzi ... nefericiți !

https://biblioteca-digitala.ro

II

Avut-au un local de şcoală,
La Focşani, dat de Regină ...
Astăzi dânşii, sunt arşi de boală
Într-un local ... plin de tină !

IV

Români, romînce ce moşteniţi
Averi şi nimic nu vă lipseşte ...
Priviţi miloşi la desmoşteniţi
Şi trataţi-i cât mai omeneşte !

22.

AUREL GEORGE STINO

Aurel George Stino
din [www.google.ro]

Informaţii din [www.crainou.ro] .

Autorul a fost profesor, publicist şi memorialist. S-a născut la Fălticeni în ziua de 29 iunie 1900, într-o familie de intelectuali. A decedat tot la Fălticeni, în anul 1970.

22.1.

MUTUL

Din revista [Cuget clar-nr.2/1937/8-p.244-246].

Povestitorul ne oferă o amintire a copilăriei sale când, un surdomut colinda străzile oraşului cu două coşuri pline de bunătăţi. Într-unul avea alune şi bomboane, iar în cel de al doilea portocale şi lămâi. Toată lumea îl cunoştea şi îl simpatiza. Copiii, în special, aşteptau cu nerăbdare sosirea „mutului" care le aducea bunătăţi. Era un om vesel şi cinstit. Nu înşela pe nimeni, dar nu se lăsa înşelat. Pe lângă bunătăţile oferite spre vânzare, „mutul" se lăuda cu fotografia unei surori din America alături de două fete. În scrisorile trimise, sora îi mai trimitea câte o bancnotă de câţiva dolari. Pe măsură ce treceau anii, fetele arătau în poză tot mai mari. Peste un timp, fiind un comerciant destoinic, şi-a închiriat o mică prăvălie şi afacerile i-au prosperat şi diversificat. Au trecut anii şi proprietarul localului a hotărât să-l evacueze. „Mutul" s-a întors la vechea sa ocupaţie, cea de vânzător ambulant. Era însă mai bătrân şi mai obosit. Lumea îl ajuta cumpărându-i din marfă. În schimb, sora din America i-a întors spatele.

https://biblioteca-digitala.ro

23.

VASILE DIMITRIU-LEORDA

23.1.

ÎNFRÂNGEREA DESTINULUI

-Romanul unui surdomut-

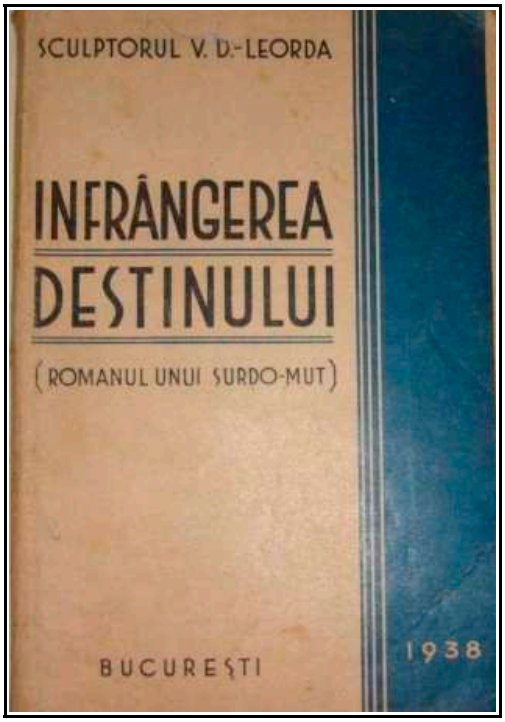

-Tipografia Diana.

-Localitatea : București.

-Anul : 1938.

-Format : ?

-Volum : 150 de pagini.

A mai apărut și în foileton în revista „Răsăritul nostru”. (pe parcursul unui an.

În [nr.86/mart.1939-p.2] ni se oferă o recenzie în care aflăm, foarte pe scurt, care este subiectul romanului. Textul întreg al romanului este oferit în numerele : [nr. 103/aug.1940-p.1-2-3], [nr.104/sept. 1940-p.1-2-3], [nr.105/oct.1940-p.1-2-3], [nr.106/nov.1940-p.1-2-3], [nr. 107/dec.1940-p.1-2-3-4], [nr. 108/ ian.1941-p.1-2-3-4], [nr.109/feb.1941-p.4], [nr.110/mart.1941-p.2-3-4], [nr.111/apr.1941-p.2-3], [nr.112/mai.1941-p.2-3-4], [nr.113/iun.1941-p.2-3], [nr.114/iul.1941-p.2-3] și [nr.115/aug.1941-p.3].

Acțiunea se petrece în satul Grecești de pe malul drept al Jiului. Aflăm trecutul satului și faptul că aici trăiau soții Florica și Mitrică Neguț Abrudan. Din munca lor și-au înjghebat o gospodărie frumoasă, dar cel mai mult își doreau copii. În curând dorința lor a fost îndeplinită, Florica a născut un băiat, pe care l-au botezat Petrică. Copilul era cuminte, nu plângea noaptea, creștea frumușel și la un an a început să umble. Bucuria părinților a fost de scurtă durată căci, la un moment dat și-au dat seama că nu aude.

https://biblioteca-digitala.ro

S-au hotărât să-l ducă la un medic dela oraș. În drum întâlnesc un preot bătrân care îi sfătuiește să nu fie îngrijorați. Chiar de va rămâne toată viața surdomut, Dumnezeu l-a făcut bun la ceva și își va găsi un rost. În plus le mai spune că *„așa cum îl văd acum, defectul ce-l are este nimic pentru el”,* lucru ce îi îmbărbătă pe părinți. Au ajuns la doctor și, în urma consultului, îi sfătuiește să se împace cu defectul fiului. Să îl crească sănătos și puternic și să îl învețe carte. Îngrijit, Petrică creștea frumușel și voinic. Pela cinci ani arăta ca unul de șapte. Era permanent curios să afle și să înțeleagă tot ce este în jur. În curte, la câmp sau în pădure, urmărea vietățile și plantele. Cu părinții stabilise un sistem bun de comunicare. Folosea semnele, dar reușea să-i înțeleagă după mișcarea buzelor. În fiecare seară i se spunea o poveste și a doua zi, Petrică desena scene din povestea spusă de ei. Odată, în Duminica Floriilor, Petrică a scris pe o foaie de hârtie „vreau să mă duc la școală”. Cine îl învățase literele ?

L-au dat la cea mai apropiată școală de surdomuți și în fiecare an termina primul și, în plus, ca recompensă, era trimis în tabără. De peste tot învăța ceva nou. La terminarea școlii a dorit să se facă fermier și cum la școala se surdomuți nu aveau această specialitate, au reușit să-l înscrie la Școala de Agricultură din Segarcea, pe care a terminat-o primul. Părinții aveau 10 pogoane de pământ și i le-au pus la dispoziție ca să facă ferma model pe care o dorea. Cu ajutorul noțiunilor învățate la școala agricolă, Petrică și-a organizat ferma luând ca exemplu modelul fermelor franceze. În curând rezultatele au fost atât de bune încât a uimit pe toți ceilalți și mulți țărani vârstnici veneau să-i ceară sfatul. Au trecut anii și părinții săi l-au sfătuit că este cazul să se gândească la eventualitatea unei căsătorii.

În acea primăvară, Mitrică și fiul său Petrică s-au dus la târgul de Sfântu Gheorghe, din comuna Gângeova, ca să vândă un juncan de rasă. Laudele la adresa lui Petrică mergeau din gură în gură. În final, s-au înțeles la preț și au vândut juncanul unui țăran, ce venise la târg cu fica lui Angela. Retrași să-și bea „adălmașul”, cei doi țărani au vorbit despre ei și familiile lor. În acest fel tinerii au avut timp să se studieze reciproc. După un timp, Petrică a scos un carnet și un creion. Au început să converseze în scris. Apoi s-au despărțit, fiecare plecând spre casa lui. În următoarele trei luni Petrică și-a analizat sentimentele față de Angela și, într-un final s-a hotărât să-i scrie, spunându-i că ar dori să se reîntâlnească. Angela i-a răspuns bucuroasă la scrisoare și a propus să se reîntâlnească la bâlciul de Sfânta Maria. La bâlci Angela a venit cu o prietenă și fratele acesteia. Cu toții au petrecut o după amiază plăcută. Seara s-au despărțit și la invitația lui Petrică, au promis că îl vor vizita la fermă cu ocazia culesului strugurilor. Nu s-a așteptat culesul strugurilor. În duminica următoare Petrică a făcut o vizită

https://biblioteca-digitala.ro

părinților fetei și apoi lucrurile s-au desfășurat în sensul dorit de tineri, astfel că în toamnă au făcut nunta.

În ciuda bârfelor și invidiilor din sat, cei doi se iubeau și viața lor continua în mod fericit. Între Angela și Petrică s-a stabilit repede un sistem de comunicare și din acest punct de vedere nu mai era nici un impediment. Mai mult, Angela l-a încurajat să-și folosească și pronunția orală. Aceasta, combinată cu faptul că Petrică citea foarte bine de pe buze, a dus la răspândirea în sat a zvonului că lui Petrică i-a revenit auzul și graiul. Adevărul era însă diferit. Peste iarnă, serile fiind foarte lungi, Angela și Petrică au început să citească foarte mult. Pe Angela o interesa anatomia și l-a atras și pe Petrică. Din ceea ce au citit, au început să-și pună întrebări. „De ce surzii n-ar putea percepe vibrațiile sunetelor folosind degetele ?" Făcând mai multe experiențe, ei au ajuns să întindă pe o ramă, o piele de tobă. Angela stătea într-o parte și pronunța. Fără să o vadă, Petrică stătea în partea cealaltă și atingea pielea cu vârful degetelor. După mai multe încercări, Petrică a reușit să distingă diferențele dintre sunete și, cu timpul, a putut să înțeleagă ceea ce se vorbea. La ieșirea din iarnă Petrică era așa de perfecționat încât putea distinge tot ce se vorbea. Își mai comandase din America un aparat cu ajutorul căruia putea să audă muzica dela radio. Împreună cu soția sa a învins destinul.

24.

LOUIS BOUISANT

24.1.

ÎN GRĂDINA TĂCERII

Din revista [Răsăritul nostru-nr.83(84)/dec.1938-p.2] și repetată în [Răsăritul nostru-nr.120/ian.1942-p.1-4].

Un dialog „fantezist" între două personaje simbolice și imaginare. Numele lor este semnificativ : *„domnul N-aude* (Surdul)*"* și *„domnul Tăcutul* (Mutul)*"*. Această fantezie, plină de analize filozofice despre viață și moarte, a fost tradusă din limba franceză.

Cele două personaje s-au întâlnit într-un cimitir, cu ocazia „Zilei morților", iar remarcile făcute de ei, în limbajul semnelor, sunt influențate de această atmosferă sinistră, care ne face să intrăm în intimitatea sufletului

https://biblioteca-digitala.ro

lor chinuit de imposibilitatea ducerii unei vieți normale. Printre remarcile făcute de cei doi întâlnim : *„moartea este marea tăcere neagră, ... , este frăția în tăcere, frăția în mutism” ... „moartea reprezintă egalitatea, în timp ce viața este marea neegalitate”.* Referindu-se la lipsa auzului, „surdul” spune :*„urechea mea este moartă, ea mă duce în mormânt”,* la care „tăcutul” îi răspunde : *„dar gândirea noastră este plină de viață”*. Și amândoi sunt de aceiași părere că :*„dacă închidem ochii ne scufundăm într-o liniște de mormânt, când îi deschidem, gândirea intră în viață” ... „în privința urechii noi suntem morți; noi ne considerăm ca aproape morți”.*

Însă speranța moare ultima. Cei doi sunt convinși că *„la sfârșitul acestei lumi pământești* [când va suna] *trompeta lui Josaphat ... surdul nu va mai fi surd, orbul nu va mai fi orb, tăcerea nu va mai fi tăcere”.* Mai mult decât atât, în acel moment cei fără de auz se vor simți superiori celor care pe pământ au beneficiat de toate simțurile : *„Pentru răsculații care aud deja și care au vorbit limba sonoră va fi o simplă trezire dintr-un somn milenar sau secular. Ei nu vor avea decât plăcerea unei tinere și luminoase dimineți de primăvară. ... Pentru noi va fi o adevărată minune, o revoltă, senzația extraordinară a unei noutăți. ... Vom intra în lumea necunoscutului, ca orbii care vor intra în lumea luminii. Vom intra cu totul în posesia unei lumi noi, în posesia Universului”.* Cu toate acestea, o suspiciune își face loc: *„Dar în ziua revoltei vom mai fi oameni ?”.*

25.

VALERIU MARDARE

25.1.

„BRAVO AGENT !”

Din revista [Universul-nr.318] și [Răsăritul nostru-nr.82(83)/dec.1938-p.2].

Sub forma unei povestioare, este redată o situație reală petrecută în Bucureștiul acelor ani. La intersecția dintre Calea Victoriei și B-dul. Elisabeta, din inițiativa chestorului Botez a fost folosit un agent de circulație surdomut, Petre Popescu. Întâmplarea, reală sau imaginară, ne prezintă un general în uniformă care, nefiind atent, a încercat să traverseze pe culoarea roșie a semaforului. După doar doi pași, bastonul agentului de circulație a fost pus autoritar pe pieptul generaluiui și l-a făcut să se oprească. Foarte ferm, agentul i-a arătat semaforul și l-a obligat să se retragă înapoi pe trotuar. Generalul a fost mirat că agentul nu scoate niciun cuvânt, dar a

https://biblioteca-digitala.ro

apreciat fermitatea cu care se comportă egal cu toți participanții la trafic. Și-a schimbat programul și s-a dus la Prefectura de Poliție unde l-a felicitat pe chestor pentru felul în care și-a instruit agenții. Aici a aflat adevărul. Agentul de circulație era surdomut.

26.

Vicontesa de CANNOC-LANZOC

26.1.

UN SURDO-MUT DEVENIT PREOT

Din revista [Răsăritul nostru-nr.82(83)/dec.1938-p.2 + nr.85/feb.1939-p.2].

Căsătoria Elenei cu Lucian la Fonta a avut loc în 1838 și ea a fost binecuvântată cu șase copii. Din păcate, cel de al cincelea, Carol (Charles), era surdomut. Mama nu s-a descurajat și, fără a avea pregătire de specialitate, a încercat să-l învețe să vorbească. Carol a progresat mult și la patru ani vorbea și citea bine de pe buze. Apoi l-au înscris la școlile de surdomuți din Bordeaux și din Paris. Viața se scurgea plăcut și fără griji. Acasă, Carol era legat de frații și surorile lui, dar o iubea în special pe sora sa Veniamina. La școală era silitor și studiile erau completate acasă de călugărița Filipina dela colegiul de surdomuți din Bordeaux, de a cărei lecții era fermecat. Curând s-a observat că are o plăcere deosebită să facă slujbe bisericești. Cu efortul conjugat al tuturor, vocea devenea tot mai clară și mai melodioasă.

(La sfârșitul acestui fragment s-a promis că povestirea va avea o continuare. Din păcate ea nu a mai apărut.)

27.

GUSTINO AMBROZI

27.1.

TREIZECI DE ANI DE SURZENIE

Din revista [Răsăritul nostru-nr.86/mart.1939-p.1-2 și nr.87/apr.1939-p.1].

Este o povestire autobiografică, scrisă de sculptorul surdomut Gostino Ambrosi, cu ajutorul căreia reușim să pătrundem în sufletul plin de

https://biblioteca-digitala.ro

frustări a unui surdomut. Era fiul unui ofițer îndrăgostit de muzică și în primii ani ai vieții a studiat vioara și pianul. La vârsta de șapte ani s-a îmbolnăvit de meningită și în urma acestei boli și-a pierdut auzul. Copilăria și-a petrecut-o împreună cu un alt prieten, surd și el. Ambii au avut o serie de mici aventuri, care erau marcate de faptul că niciunul nu auzea. Încet, încet, pătrundem în lumea tăcută în care era obligat să-și petreacă timpul. Era copleșit de singurătate. A intrat ucenic la un sculptor și aflăm situațiile jenante cărora era obligat să le facă față, dar care îl făceau să aprofundeze mai adânc sufletul celor din jur. Își dorea să studieze filozofia și pentru asta a făcut o vizită la Universitate. Problemele au apărut dela intrare și au continuat până când a dat de un profesor. Discuția cu el a fost dezamăgitoare. În final acesta i-a spus că nu au nevoie de surzi la Universitate. A avut nevoie de mult timp pentru a uita jignirea primită. Își continuă viața și aflăm alte întâmplări datorate surzeniei. În final concluzionează : *„Pentru surd, viața este frumoasă și bună, cu toate că el suferă adesea, câteodată fără voie, din pricina neîncrederii, a bănuielii.”*

28.

(autor anonim)

28.1.

CEASORNICARUL E SURD, FACEȚI-L ȘI ORB

Din revista [Răsăritul nostru-nr.91/aug.1939-p.2].

Ne este povestită legenda ceasului din turnul Parlamentului din Strasburg. După o funcționare de câteva secole, mecanismul ceasului se stricase și singurul care a avut curajul să facă un ceas nou era un ceasornicar bătrân surd. După trei ani ceasul făcut de el a uimit pe toată lumea și din toate țările veneau oameni să îl vadă. Odată o delegație din Paris i-a propus să facă unul și în „orașul luminilor”. Ceasornicarul surd s-a învoit și urmau să plece împreună peste o săptămână. Primarul s-a supărat. Nu dorea ca și alt oraș să aibă un ceas asemănător. Din această cauză a plănuit ca ceasornicarul să fie orbit, pentru a nu mai putea lucra. Lucrurile s-au petrecut așa cum a plănuit primarul. Un răufăcător ce a fost plătit, l-a urmărit, la atacat și astfel ceasornicarul a orbit. A doua zi s-a prezentat la primar și a cerut voie să mai pipăie, încă odată, mașinăria ceasului. Ajuns în turn, a defectat ceasul, după care s-a prăbușit în piață. Din această cauză ceasul din turnul Parlamentului din Strasburg, nu funcționează. (Și Negru

https://biblioteca-digitala.ro

Vodă, din motive asemănătoare, l-a lăsat pe acoperiș pe Meșterul Manole).

29.

(autor anonim)

29.1.

FĂRĂ RĂSPUNS

Din revista [Răsăritul nostru-nr.93/oct.1939-p.1-2].

Suntem puși în fața descrierii frumuseții unei fete. Povestitorul aștepta sosirea podului plutitor pentru a traversa râul Sava din Jugoslavia. Printre cei ce așteptau, a sosit și o căruță slovenă condusă de un țăran vânjos, ce avea alături o tânără, posibil fica sa. Prin ploaia rece de noiembrie povestitorul este vrăjit de frumusețea fetei și nu se trezește din admirație decât atunci când fata, încercând să comunice cu tatăl ei, trădează faptul că era surdomută. Povestitorul este uluit de această nedreptate și își pune întrebarea : „Cine este acela care să aibă acest curaj de a desfigura frumusețea ?” Și tot el își răspunde : „Fără răspuns ...”

30.

(autor anonim)

30.1

VALEA LUI IONEL

Din revista [Răsăritul nostru-nr.94/nov.1939-p.1-2].

Neculai și Mărăndica Stoica erau țărani din Asău, un sat de lângă Moinești, în Moldova. Aveau trei băieți, Gheorghiță, Petrică și Ionel. Frații cei mari au făcut școală și au devenit ofițeri. Ionel era surdomut și a rămas pe lângă casa părintească. Când a început Primul Război Mondial, tatăl și frații mai mari au plecat pe front. După un timp, Neculai a reușit să-și viziteze soția și fiul surdomut. La plecare, Ionel a ținut să îl însoțească și în tranșee era tot timpul alături de tatăl său. Făcea parte dintr-un cuib de mitralieră și când nemții au atacat acest cuib a trebuit să țină trupele dușmane la distanță. Lupta a fost grea și, rând pe rând servanții mitralierei au murit. A rămas doar Neculaie cu fiul său Ionel dar, după un timp a căzut

https://biblioteca-digitala.ro

și Neculaie. Mitraliera s-a oprit și nemții au încercat să pătrundă prin acel loc dar, Ionel a luat locul tatălui său și a secerat liniile de atacatori, până când a murit și el. De atunci, în amintirea acestui surdomut, locul se numește „Valea lui Ionel”.

31.

„ARISTARC”

31.1.

MUTA

Din revista [Răsăritul nostru-nr.95/dec.1939-p.2].

Așa cum ne spune autorul ascuns în spatele unui pseudonim, *„există tragedii umile care se târăsc pe lângă noi și noi nu le vedem”*. O astfel de tragedie răsare din scurta povestire prezentată aici. Ea apare din depănarea amintirilor a două persoane ce nu s-au mai văzut de mulți ani. Trecând în revistă vechii cunoscuți din cartierul copilăriei, cei doi ajung și la „Muta”, pe atunci o nemțoaică frumușică ce trăise doar între cunoscuții din cartier. Limbajul mimic și-l inventase singură și nu avea nimic în comun cu cel folosit de ceilalți surdomuți. Lucra cu ziua și era fericită că cei din jur îi înțeleg semnele. Acum, peste ani, cei doi află cumplita veste că, în urma unui accident medicii au fost nevoiți să-i taie ambele mâini. Povestirea se încheie cu constatarea *„Că nu poate munci e o nenorocire mai puțin gravă fîndcă lumea îi dă mereu de mâncare dar să nu mai poți vorbi, măcar cu mâinile, ce tragedie, ce tragedie”*.

32.

(autor anonim)

32.1.

DISCUȚII ÎN JURUL UNEI ȘCOALE DE SURDO-MUȚI

Din revista [Răsăritul nostru-nr.101/iun.1940-p.3-4]. A fost preluată din revista franceză „La Gazette des sourds-mouets”.

Personajele sunt doi pensionari proveniți din învățământul de surdomuți, un administrator și un pedagog. Discuția lor se bazează pe

https://biblioteca-digitala.ro

diverse probleme interne ale şcolilor de surdomuţi, probleme care, în decursul timpului, au constituit surse de divergenţe între diferite servicii din aceste şcoli. Se discută cine trebuie să conducă într-o astfel de şcoală, serviciul pedagogic sau cel administrativ? Fiecare îşi susţine propria teorie. Este discutată problema directorilor incompetenţi, competenţa pedagogică a cadrelor didactice, problema trecerii şcolilor de surdomuţi dela „Sănătatea publică" la „Educaţia Naţională", problema recrutării personalului administrativ. Se atacă numirea directorilor pe criterii politice şi sintacma generalizată „mulţi elevi = director bun". Fiecare îşi susţine punctul de vedere. Discuţia se termină fără a se concluziona care este cea mai bună variantă. Se pare că problema aceasta era discutată şi în alte ţări, iar relaţia dintre capacităţile administrative şi cele pedagogice îi preocupau pe cei ce dirijau învăţământul.

33.

VICTOR EFTIMIU

Victor Eftimiu este o mare personalitate literară românească şi, aşa cum am procedat în cazul lui Tudor Moşatescu şi Nicolae Iorga, nu mai este cazul să o prezentăm.

33.1.

AMURG LA MAGLAVIT

Dn volumul „Fum de fantome – Evocări" [V.Eftimiu-1940]-pag. 153-160.

Autorul ne relatează o zi rece de noiembrie când, la poarta ciobanului Petrache Lupu din Maglavit, dintre miile de pelerini veniţi cu speranţă din toate colţurile ţării, mai rămăseseră un mic grup de infirmi. Printre aceştia un ţăran din Bran venise cu cei doi copii ai săi, surdomuţi, pe care îi este ruşine să-i ducă acasă netămăduiţi. O româncă din Ungaria a adus şi ea un copil surdomut, căruia îi da să bea „apă din salcia sfântă". Ceilalţi sunt ologi, orbi sau au diferite boli pe care medicii nu au reuşit să le vindece. Cu toţii aşteaptă să se întâmple marea minune care să-i scape de „beteşugurile" ce le au.

Din discuţia pe care autorul o are cu Petrache Lupu, ne dăm seama că şansele de vindecare, aşteptate de diferiţi nenorociţi, sunt minime. Ciobanul care pretinde că *„la văzul pe Moşu* (Dumnezeu)*",* este gângav şi, pe deasupra, *„greu de cap".* Totul are un iz de înşelăciune.

https://biblioteca-digitala.ro

34.

IDA BOY-ED

34.1.

GLASUL CEL MARE

(Din însemnările unui surd)

Din revista [Răsăritul nostru-nr.146/1944-p.1-2-3-4].

Cel ce scrie jurnalul este o persoană care a surzit la o vârstă matură. Încă mai speră într-o minune. Speră că va găsi un medic care să-l vindece. Atitudinea față de el, a celor din jur, se schimbă treptat și asta îl deranjază. Prietenul Magnus încearcă să-i fie aproape dar totul pare fals. Își reexaminează relația cu iubita Ștefania și speră că va rezista faptului că a surzit. Grupul de prieteni, cu care obișnuia să se întâlnească la cafenea, s-au obișnuit să vorbească foarte tare, în dorința instinctivă ca să-i audă. Cu toate acestea el nu reușește să urmărească întreaga discuție. În plus, unele discuții nu era decent să fie strigate cu voce tare. A început să nu mai fregventeze grupul. Între ei devenise inutil și incomod. Fără auz are ocazia de a-și analiza prietenii și prietenele. Își dă seama că în mulți s-a înșelat. La un moment dat Ștefania îl părăsește. Singurătatea pune tot mai mult stăpânire pe el. Bunul său prieten, Magnus, îl vizitează doar pentru a-i cere bani. Încercarea de a-și face o prietenă eșuează. Dorește să facă o călătorie în Alpi. Apar, din nou, prietenii cu dorința de a-l însoți. Face călătoria și între munți își găsește liniștea.

35.

„UNUS”

35.1.

CÂTEVA EPISOADE EMOȚIONANTE DIN VIAȚA SURDO-MUȚILOR SUB BOMBARDAMENT

Serial din revista „Răsăritul nostru”, apărut în mai multe numere : [nr.150/1945-p.1], [nr.151/1945-p.1], [nr.152/1945-p.1], [nr.153/1945-p.1-3], [nr.154/1945-p.1-3], [nr.155/1945-p.1-2], [nr.158/1946-p.1-2], [nr.159/

https://biblioteca-digitala.ro

1946-p.1-2] şi [nr.160/1946-p.1].

În vacarmul creat de alarma antiaeriană, doi surdomuți nu au auzit sunetul sirenei și nu au observat nici alergarea disperată a cetățenilor. Avertizați de polițiști, s-au ascuns sub un șopron de scânduri. După alarmă și-au căutat familiile. Pentru unul dintre ei, Larsen, era prea târziu. Casa îi fusese bombardată, iar familia nu mai exista. A plecat să se adăpostească la niște cunoștințe, unde are o serie de peripeții din cauza lipsei auzului. Plimbările lui Larsen prin locurile bombardate îi dau posibilitatea unor reflexii asupra răutății oamenilor din jur, despre răutățile războiului și cei ce le-au provocat, despre modul de acomodare a omului în situațiile cele mai dificile, etc.

Altă zi, alt cartier, alt bombardament, alte personaje. Facem cunoștință cu un adăpost situat la 14 metri adâncime. Oamenii se roagă, sunt speriați și preocupați de zona care este bombardată. Printre ei, doi adulți și o fată, toți trei surdomuți. Unul dintre ei este Larsen. Discuția o poartă doar între ei, prin semne. Simt fiecare trepidație, înțeleg toată tragedia de afară. În mod subit, celălalt surdomut se prăbușește și moare. Larsen îl așază lângă perete. Era tipograful Andrei David.

Larsen se hotărăște să-și caute colegii surdomuți. Nu este ușor. Unii au plecat din capitală, iar alții au murit. Cu greu reușește să găsească pe câțiva. Toți au suferit din cauza bombardamentelor. Fostul președinte și-a pierdut un picior. Deși începe un nou bombardament, surdomuții fac o ședință pentru a se sfătui ce trebuie să facă în continuare. Pentru a se feri de bombardamente au ales cârciuma lui Moș Toma. Aici se întâlnesc, beau un pahar de vin și discută fel de fel de întâmplări.

36.

(autor anonim)

36.1.

MILIONAR

Din revista [Răsăritul nostru-nr.158/1946-p.2].

Personajul principal este o persoană ce a surzit de curând și avea ca bun prieten pe Georges X..., un surdomut din naștere. Într-o zi Georges se prezintă la locuința prietenului său bucuros că a câștigat un milion la loterie. De fericire își ia prietenul și petrec împreună la cel mai luxos restaurant. A

https://biblioteca-digitala.ro

doua zi, pornesc amândoi la agenția care trebuia să achite câștigul. Aici stupoare ! Biletul avea numărul câștigător 95.106, dar avea seria „G” și nu „C” cum ar fi trebuit. (Ceva asemănător cu nuvela „Două loturi” a lui Caragiale.) Cei doi se despart, mergând fiecare spre casa lui. Georges nu suportă dezamăgirea și se sinucide cu un foc de pistol. Își lasă toată averea prietenului său. Printre lucrurile rămase era și un bilet de loterie care, în seara următoare i-a adus un câștig de cinci milioane.

37.

BRĂTILĂ I. VICTOR

37.1.

O TREGEDIE A UNUI SURDO-MUT

Din revista [Răsăritul nostru-nr.172-173/1947-p.2 și nr.174-175/1947-p.1].

Autorul, surdomut demutizat, absolvent al Institutului de Surdomuți din Focșani și apoi pedagog în același institut, ne prezintă o întâmplare reală, trăită de el. În toamna anului 1940, în urma Dictatului dela Viena, se transferase la Focșani un elev surdomut ce fusese la institutul din Cluj. Avea 10-11 ani, era foarte bine demutizat și folosea doar limbajul oral, nu semnele. După un an, tatăl băiatului îl transferă la Sibiu, unde se refugiase institutul din Cluj. Nici acolo nu l-a lăsat decât un an. La scos din școală ca să lucreze în atelierul său de dogărie. Locuiau cu toții în aceiași localitate ca și autorul, iar acesta se întâlnea des cu băiatul surd. Munca dusă de el era foarte grea și obositoare. Copilul era încă minor. În plus, tatăl nu-i da decât casă și masă, niciun ban de buzunar. În schimb, fratele mai mare al surdomutului, care dispunea de toate simțurile, era răsfățatul familiei. Avea de toate, se îmbrăca frumos și colinda cafenelele și cinematografele distrându-se. După un timp, surdomutul a început să fure lucruri din casă, să le vândă și să-și facă bani pentru câteva distracții. A fost descoperit și tatăl i-a aplicat o corecție exemplară. Necăjit, surdomutul s-a hotărât să se sinucidă. A băut sodă caustică. A fost dus la spital și, pe moment, salvat. A rămas cu arsuri interne grave. L-au dus la București unde, luni de zile a fost operat și trtat dar, la vârsta de 18 ani a murit.

https://biblioteca-digitala.ro

PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA LUCRĂRILOR PREZENTATE.

Dacă cineva va avea curiozitatea de a procura și citi toate aceste încercări literare, ar putea să ajungă la concluzia că valoarea multora dintre ele este submediocră. Nu îi voi contrazice. Dar dacă sunt de acord cu această părere, nu înseamnă că voi fi de acord cu cei ce le vor batjocori. Am speranța că, cei ce au avut bunătatea de a citi întreaga lucrare nu sunt străini de problematica surzilor și înțeleg importanța fiecărei acțiuni care are ca scop ridicarea nivelului cultural și intelectual al acestora. Când un surd pune mâna pe „pană" și cu ajutorul ei așterne pe hârtie o anumită întâmplare, acest lucru trebuie să-l privim cu o atitudine de religiozitate, chiar dacă rezultatul obținut nu depășește ștacheta care să-i dea dreptul de a accede în nobila castă a ceea ce numim, *„belles lettres"*. Strădania de care dă dovadă un surd, atunci când compune un text, este infinit mai mare decât cea depusă de un auzitor pentru aceiași acțiune. Efortul de a reuși să transpună pe hârtie gândurile propriei imaginații, în idei formate din cuvinte, vor fi apreciate de cei ce se ocupă cu educarea surzilor și care cunosc de ce zbucium interior a fost necesar, de ce judecăți și raționamente, pentru ca ei să reușească acest lucru.

Parcurgând producțiile în versuri sau proză făcute de surdomuți, am găsit multă naivitate și multă incertitudine. Unor povestiri le lipsește „conflictul" și au devenit doar relatări a unor întâmplări prin care eroul principal trece fără a fi deranjat, fără a avea dușmani, fără a ne da emoții, fără a se creia un „suspans". Acțiunile lui sunt acceptate de cei din jur, tot ce-și propune reușește să îndeplinească fără a întâlni nicio piedică și toți sunt bucuroși să-l laude și să-l ajute. Deznodământul unor astfel de întâmplări este previzibil și, prin asta, nimic nu ne captivează. [vezi „Înfrângerea destinului"].

Alte lucrări seamănă mai mult cu niște reportaje sau cu informații culese din goana condeiului unui ziarist. În ele personajul (la persoana întâia sau a treia), este prezentat ca victimă a societății sau a unor boli, de obicei meningita. În aceiași categorie putem cuprinde și lucrările care ne prezintă eroismul surzilor în diferite situații conflictuale.

https://biblioteca-digitala.ro

Indiferent de faptul că valoarea literară a acestora este îndoielnică sau nu, trebuie să vedem că în spatele acestor încercări naive, pe lângă efortul intelectual titanic făcut de surdul ce a relatat întâmplarea, se ascunde un puternic mesaj. Familiile sărace, care dau cel mai mare număr de surdomuți, au nevoie de o ridicare a nivelului de trai. Copiii nou născuți au nevoie de o asistență medicală continuă și eficientă. Este nevoie de un învățământ special care să școlarizeze și să profesionalizeze pe toți copiii surdomuți. Adulții surdomuți trebuie să aibă locuri de muncă și să fie asistați social. Iar deasupra tuturor, trebuie înțeles că persoanele surde nu trebuie batjocorite, nu trebuie jignite, nu trebuie privite cu suspiciune și nu trebuie excluse din colective, așa cum s-a întâmplat cu personajul din „Glasul cel mare" de Ida Boy-Ed. Acesta este mesajul ce trebuie înțeles, iar autorii, surzi sau nu, ce au oferit producții literare, au dorit să ne facă să înțelegem că ***surzii nu trebui să fie niște „dezmoșteniți", ei fiind persoane ca noi toți***.

Nu toate încercările literare sunt mediocre. Între cele prezentate se găsesc și câteva lucrări deosebit de bine conturate și realizate. Printre scrierile oferite de Silvia Dimitriu-Leorda și Aurelian Popovici, o bună parte sunt demne de o apreciere unanimă. Romanul „Desmoșteniții" a lui Gheorghe Atanasiu are toate ingredientele unei lucrări care, alături de alte scrieri literare ale autorului, l-au recomandat să facă parte printre scriitorii menționați de George Călinescu în celebra sa „Istorie a literaturii române".

Nu trebuie trecut cu vederea nici romanul lui Sergiu Dumitrescu, „Parada surdo-muților", care alături de „A fi sau a nu fi surd" a Silviei D. Leorda atacă o problemă cu o profundă analiză socială. Din ele se desprinde concluzia că lumea surzilor este o lume curată, protejată de divinitate, pe care restul oamenilor nu pot decât să o profaneze.

În „Tragedia unei renunțări" a Silviei D. Leorda, sufletul imaculat al surzilor și puterea lor de analiză este ridicată la un nivel superior, ce transcede posibilitățile obișnuite ale persoanelor auzitoare, iar dialogul filozofic al personajelor „N-aude" și „Tăcutul", din schița „În grădina tăcerii" a lui Louis Bouisant, ne duce într-o sublimă zonă a miticului.

Bune sau nu, talentate sau mediocre, aceste lucrări nu trebuiesc ocolite. Ele reprezintă ***pionieratul românesc al literaturii beletristice, care ia în considerare existența persoanelor fără auz***, literatură la care au aderat și autori celebrii ca Nicolae Iorga, Tudor Mușatescu sau Victor Eftimiu.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Partea a VI-a.

PUBLICAȚII PERIODICE.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Periodicele sunt ziare și reviste care apar conform unui program stabilit inițial. Ele pot fi cotidiene, săptămânale, lunare, trimestriale sau anuale. Întrebarea care se pune este : ce foloase pot aduce publicațiile periodice, la îmbunătățirea învățământului pentru deficienți ?

Într-o revistă de specialitate se pot însera diferite anunțuri, referitoare la numirile unor profesori la anumite școli; se pot publica legi și regulamente; se pot face cunoscute rezultatele experiențelor efectuate de unii specialiști; schimbul de experiență dintre profesori poate fi făcut cu mai multă ușurință; profesorii pot să-și publice propriile lor cercetări în domeniu; atitudinea societății față de persoanele surde poate fi influențată.

Pe de altă parte, o revistă de specialitate poate publica diferite noutăți științifice, apărute în învățământul pentru deficienți din alte țări, iar profesorii din țară pot astfel să ia contact cu rezultatele acestor sisteme educaționale peformante.

Învățământul pentru deficienți din România, făcea în acei ani primii săi pași. Între cele două războaie mondiale se încerca omogenizarea unităților de învățământ, deoarece unele făcuseră parte din Imperiul Austro-Ungar, iar altele din Vechiul Regat al României. Pentru ca această omogenizare să reușască era necesar ca organele centrale (ministerul de resort) să poată transmite ușor diferitele directive, instrucțiuni și regulamente spre unitățile de învățământ. Aceleași organe centrale trebuiau să urmărească aplicarea acestor directive, iar rezultatele, atât cele pozitive cât și cele negative, să le comunice tuturor unităților. Acest mecanism nu putea să funcționeze mai bine decât prin intermediul unei publicații periodice la care să aibă acces toate unitățile de învățământ.

Din păcate, în perioada interbelică nu a existat un singur organ central care să dirijeze întregul învățământ medico-pedagogic. Au fost două ministere, al Instrucțiunii și al Sănătății, care și-au făcut o împărțire a țării pe criterii geografice. În al doilea rând, cu toată implicarea unor inspectori de specialitate, Gheorghe Crăiniceanu la Ministerul Sănătății și Ion Ciorănescu la Ministerul Instrucțiunii, aceste ministere au fost destul de nepăsătoare și nu au susținut multe din inițiativele propuse de inspectori și de cadrele didactice. Din această cauză, revistele apărute nu au fost rodul unor inițiative ministeriale, ci ale unor persoane inimoase. Nu au fost susținute financiar și, din această cauză, ele nu au avut decât o viață temporală.

https://biblioteca-digitala.ro

1. PERIODICE SPECIALIZATE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL MEDICO-PEDAGOGIC SAU AL VIEȚII SURDOMUȚILOR.

1.1.

„REVISTA LUNARĂ A SURDO-MUȚILOR DIN ROMÂNIA MARE”.

ANUL I — 15 IANUARIE 1920

REVISTA LUNARĂ

A

SURDO-MUȚILOR DIN ROMANIA-MARE

ORGAN PENTRU APARAREA INTERESELOR

Toate articolele privind pe surdo-muți sunt bine venite. — Bunul Dumnezeu să dea zile lungi și noroc revistei unei cauze așa de drepte.

Directori: HENRY C. GHICA, PHILIPPE CLARNET

Administrația — Redacția

7 — STRADA BELVEDERE — 7

BUCUREȘTI

SUMARUL

Inființarea Revistei. — Poezie. — Henry Ghica. Informații. — Diverse. — Din străinătate. — ANUNCIURI

4 LEI

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA PROFESIONALA DIMITRIE C. IONESCU

5 — STRADA CÂMPINEANU — 9

1920

*„În anul 1920 a apărut la București prima revistă pentru surdo-muții adulți. Această publicațiu-ne s-a numit **„Revista lunară a surdo-muților din România Mare”**. La această revistă au scris domnii Henry Ghica, C. Minculescu, D. Rusceac, Lemesle, directorul Institutului de surdo-muți din Poitiers, Ion Petrescu și alți amici ai surdo-muților. După ce au apărut 4 numere din această publicațiune, aceasta și-a suprimat apariția”.* [Lumea noastră-nr.2/1931, p.28].

În acest fel era elogiată această publica-

https://biblioteca-digitala.ro

ție care a avut o viață scurtă de doar patru numere. Mai târziu, Biblioteca Academiei Romîne în [Pub.per.III-pag.783] ne oferă mai multe explicații :

-Revista a fost un *„organ pentru apărarea intereselor”* surdomuților.

-Primul număr a apărut în 15 ianuarie 1920, al doilea le 15 februarie 1920, după care, în final a apărut un număr dublu, 3-4 (martie/aprilie) 1920.

-Tipărirea s-a făcut, pentru numerele 1 și 3-4 la „Tipografia profesională” Dimitrie C. Ionescu, iar numărul 2 la „Tipografia Gutenberg”, ambele din București.

-Formatul revistei era de 31 x 23 cm, la „Tipografia profesională” și 27 x 20 cm, la „Tipografia Gutenberg”.

-Director al publicației a fost prințul Henry Ghica, ajutat de Philippe Clarnet.

Prințul Henry C. Ghica
din [Vocea Tăcerii-nr.10/2004]

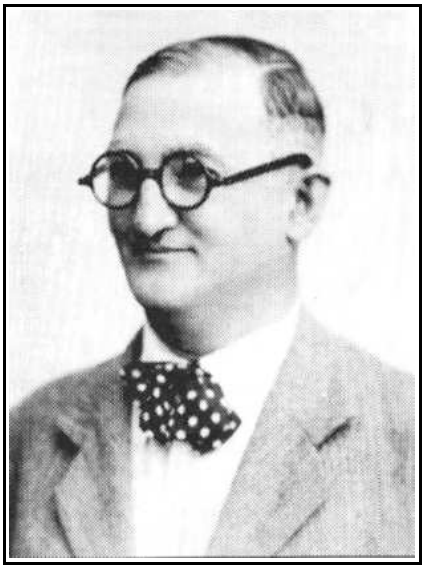

Alexandru Philippe Clarnet
din [Vocea Tăcerii-nr.10/2004]

Redactorii „Revistei lunare a surdo-muților din România Mare

Henry C. Ghica s-a născut la 8 februarie 1871, la Iași. A fost al patrulea copil al prințului Constantin A. Ghica și a Elenei Ghica, născută

https://biblioteca-digitala.ro

Negruzzi. În iarna în care s-a născut, este victima unei întâmplări tragice. Casa în care locuia a luat foc și, pentru a fi salvat, este aruncat dela etajul I. Cade în zăpada mare și pufoasă dar, până să fie preluat, răcește. Complicațiile răcelii îi afectează definitiv auzul. Mai târziu, familia îl trimite în Franța unde, timp de opt ani, între 1879-1887, urmează cursurile pentru surdomuți ale Institutului Péreire-Magnat, condus de doamna Berthe Debraux. Întors în țară, Henry Ghica s-a străduit, toată viața, să amelioreze situația surdomuților din România. [Rev. Lun.S.M.-nr.1/1920-p.4].

Făcând parte din vechea familie domnitoare „Ghica", era strănepotul domnitorului Grigore al III-lea Ghica asasinat de turci la 1777, a făcut ca întreaga familie să-i privească cu îngăduință pe toți deficienții de auz. Între anii 1881-95, familia Ghica a închiriat, în condiții deosebit de avantajoase, pentru școala de surdomuți înființată în 1863 de Dr. Carol Davila, un local în Tei-Colentina. Între timp, tot familia Ghica, a donat un teren la Focșani, unde s-a construit o clădire. Aici s-a mutat, în 1895, Școala de Surdomuți și tot aici se află și azi.

Prințul Henry Ghica a fost membru fondator și, ulterior, președinte a „Asociației (Societății) Amicale a Surdo-Muților din România", înființată la 9 noiembrie 1919.

Datele biografice referitoare la **Alexandru Philippe Clarnet** sunt aproape inexistente. Deși, în [Rev.Lun.S.M.-nr.1/1920-p.6] se promitea că *„în numărul viitor vom publica și biografia D-lui Philippe Clarnet"*, acest lucru nu s-a petrecut și acum suntem nevoiți să adunăm câteva firimituri biografice răspândite prin diferite publicații. În primul rând, în revista „Răsăritul nostru" din octombrie 1935, ni se precizează că a împlinit 50 de ani. Înseamnă că era născut în anul 1885. Apoi, din „Revista lunară a Surdo-Muților din România Mare" aflăm că a urmat Institutul de Surdomuți din Viena, că a fost membru fondator și primul președinte al Asociației Amicale a Surdo-Muților din România Mare. În rest, această revistă nu ne mai oferă decât laude și mulțumiri ce i se aduc de către diferiți surdomuți. O notă discordantă ne oferă „Curierul Surdo-Muților", nr. 1/1927, la pagina 6. Aici, referindu-se la greutățile întâmpinate în organizarea surdomuților din toată țara, ni se oferă următoarea informație, care clarifică unul din motivele ce au frânat formarea unei asociații naționale : *„Unii indivizi surdo-muți din Vechiul Regat în turajul* (!) *lor prin Ardeal și Banat au căutat să se impună ca „stăpânii" celor de aici, exploatând buna credință și excrocând pe cei slabi de înger. Citățm cazul lui Philippe Clarnet!".* Cu alte cuvinte, se pare că era o persoană controversată.

NOTĂ : Colecția completă a revistei poate fi găsită la Biblioteca

https://biblioteca-digitala.ro

Academiei Române din București, iar doar numărul 1 al revistei, la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

Conținutul revistei.

Nr. 1/15 ianuarie 1920.

Primul număr al revistei a apărut într-un volum de opt pagini.

Pag. 1. reprezintă coperta revistei.

Pag. 2. este destinată unui scurt apel către cititori. Este întitulat „Înființarea revistei" și cei doi redactori se adresează tuturor surdomuților sau susținătorilor acestora, prin care este explicată importanța unei reviste a surdomuților.

Pag. 3. conține o „Poezie" (vezi Partea a V-a a prezentei lucrări), prin care autorul anonim felicită pe toți surdomuții cu ocazia Anului Nou și a împlinirii unui an (în realitate doar două luni) dela înființarea Societății Amicale a Surdomuților.

Pag. 4. și parțial din pag. 5. Aici întâlnim unicul articol al revistei. Titlul lui este „Directorul revistei - Henry Ghica" și ne oferă date biografice despre viața și activitatea lui Henry Ghica, date preluate de noi atunci când l-am prezentat, în rândurile de mai sus. Ajungând la momentul în care principele Henry Ghica a început un program de predare gratuită a limbii franceze unor surdomuți, autorul anonim al articolului face referiri la posibilitățile de instruire a surdomuților din România. Mai exact, se referă la învățământul din Vechiul Regat și cunoscând acest tip de învățământ din țările vestice, apreciază : *„Există și la noi un așa zis <<Institut al surdo-muților – Orfelinat>>, la Focșani, subvenționat de Stat, dar totul este numai românesc și în limbă și în obiceiuri. Nu se resimte nici o influență a Apusului, dar până la influență nici nu poți ști unde e Apusul. Ca să poată să intre în sus numitul Institut, trebuie să aibă noroc. Sunt numai 100 (una sută) de locuri și surdo-muți ... 7000. Cifrele pot vorbi singure. ... Ce vor deveni aceste mii de copii infirmi, care din cauza sărăciei părinților și a lipsei de grijă din partea Statului, rămân fără o instrucție cât de elementară? Răspunsul e dureros. Îl are zilnic înaintea ochilor. ... de ce toate astea ? Pentru că nimic nu se face pentru ei și statele n-au îndeplinit încă nimic din ceea ce le impune dreptatea vis-a -vis de ei".*

Pag. 5 și parțial din pag. 6 cuprinde o rubrică intitulată „Informații", în care într-adevăr, aflăm unele întâmplări din lumea celor fără de auz : comitetul de conducere al Asociației Amicale a Surdo-Muților; actul

https://biblioteca-digitala.ro

de curaj al prințului Henry Ghica, care a salvat o femeie dela înec; faptul că un surdomut turc din Constantinopol s-a căsătorit cu o româncă din Constanța și au cinci copii; lista a opt surdomuți care s-au școlarizat în Franța sau Viena; adresa Asociației Amicale și persoana de contact; și intenția ca în numărul următor să se publice biografia domnului Philippe Clarnet.

Pag. 6. la rubricile „Diverse" și „Din străinătate" cititorii pot afla unele întâmplări legate de surdomuți, petrecute în alte țări : un bătrân de 70 de ani din Franța, a fost arestat pentru că a încercat să violeze o surdomută; în Germania a fost arestat un cerșetor, fals surdomut; și un incendiu a distrus Institutul de surdomuți din Michigan – S.U.A.

Pag. 7. se ocupă cu informații pentru cei care doresc să dea anunțuri în revistă.

Pag. 8. cuprinde diferite urări de Anul Nou.

Indiferent cât au încasat administratorii revistei, pentru respectivele anunțuri, era clar că aceasta reprezenta o sumă infimă față de cheltuielile ce se impuneau cu redactarea și tipărirea ei. Pentru a supraviețui, revista trebuia să-și găsească o gamă de subiecte care să-i intereseze pe cititorii surdomuți din toată țara, să ofere întâmplări din toate localitățile unde erau asociații de surdomuți, să prezinte diferiți surdomuți și diferite activități ale acestora, culturale, sportive, excursii, baluri, etc. Înbogățirea articolelor cu anumite fotografii era, de asemente benefică. Pentru a reuși era necesară formarea unei rețele de corespondenți plasați în toată țara, iar aceștia trebuiau plătiți.

Nr. 2/15 februarie 1920.

Acest, al doilea număr al revistei a avut doar șase pagini.

Pag. 1-2. urmează după copertă și cuprind articolul : „Starețul de l'Epée" scris de H. Ghica. Este prezentată, pe scurt, viața lui Charles Michel de l'Epée, născut la Versailles în anul 1712. Absolvent a cursurilor universitare de teologie și drept, devine parohul bisericii Sfântul Roch din Paris. În anul 1754, din înâmplare, cunoaște o familie săracă, ce avea două fice surdomute. Este momentul în care se hotărăște să se ocupe de acești nefericiți și după un timp ajunge la concluzia că *„raportul cel mai apropiat dintre idei și sunete este scrisul"*. Pe baza acestui principiu, inventează alfabetul manual (dactil) și ia pe cele două fete ca primele sale eleve. În 1760 (după alte surse, 1770), deschide pe strada „des Moulins", o școală gratuită, întreținută din propriile sale venituri. Școala s-a dezvoltat și în

https://biblioteca-digitala.ro

1771 avea 30 de elevi, 60 de elevi în 1774 și 72 de elevi în 1785. O nouă invenție a abatelui de l'Epée a fost deprinderea elevilor cu citirea de pe buze. O serie de personalități ale vremii s-au interesat, și au fost impresionați de această școală. Enumerăm pe ducele de Peuthievre, țarina Ecaterina a Rusiei, împăratul Iosif al II-lea al Austriei și regele Ludovic al XVI-lea al Franței. Regele Franței i-a acordat o rentă de 30.000 de franci. Abatele de l'Epée a murit la 13 decembrie 1789. Urmașul său a fost abatele Masse. În 1791, școala s-a mutat la mănăstirea Celestins și a fost transformată în „Institut Național".

Pag. 3 și parțial pag. 4. cuprinde articolul Impresii, scris de Cezar Minculescu, care este o relatare a primelor două adunări a surdomuților din București, din 18 și 19 ianuarie 1920. Cele două adunări s-au ținut *„într-o sală a cafeului Princiar"*. Ne sunt prezentați membrii importanți, care au reușit să înființeze asociația : Ghica, Clarnet, Pantazi și Ghiorghiu. De asemenea ni se oferă rezumatul discursului ținut de Philippe Clarnet. În finalul celor două zile s-a ales comitetul de conducere și s-au luat mai multe hotărâri.

Pag. 4 și parțial pag. 5. Este o relatare preluată „Din glasul Bucovinei" și întitulată „Reacționarea Școalei de orbi și surdo-muți „Regina Maria" din Cernăuți". Nu ni se prezintă numele autorului însă, este posibil să fie Dimitrie Rusceac. Articolul ne oferă informații despre greutățile întâmpinate în perioada Primului Război Mondial, când localul școlii a fost transformat în spital de campanie de către diferitele armate care au trecut pe acolo. Toate au făcut distrugeri, ce au însumat 250.000 de coroane. Aflăm efortul depus de Eudosiu Procopovici, președintele Societății de îngrijire a orbilor și surdomuților din Bucovina, pentru refacerea localului și modul în care s-a reușit redeschiderea școlii la 1 septembrie 1919.

Pag. 5-6. ne oferă diferite anunțuri despre activitățile surdomuților din Suedia și Franța, cât și din București.

Nr. 3-4 (martie-aprilie) 1920.

Acest număr dublu nu a avut un volum cu mult mai mare decât precedentele. În interiorul revistei au existat doar zece pagini însă, deși se simțea că revista se afla în dificultate, redactorii nu și-au dat seama. Ei sperau că viața revistei va fi îndelungată și au considerat că numerotarea individuală a fiecărui număr nu este corespunzătoare și ar trebui să fie înlocuită cu o numerotare anuală, în care 1 să fie prima pagină a numărului dela începutul anului și să se continue crescător până la ultima pagină a numărului dela sfârșitul anului. Pentru acest motiv, redactorii au cumulat

https://biblioteca-digitala.ro

cele opt pagini ale primului număr, cu cele șase pagini ale celui de al doilea număr. Totalul era de patrusprezece pagini. Pentru a continua, numărul 3-4 (după copertă și o pagină suplimentară destinată unui îndemn destinat surdomuților) a început cu pagina 15 și s-a terminat cu pagina 24.

Pag. 15, 16, 17 și parțial 18. În primele pagini ale acestui număr, ne este prezentat un articol scris de Lemesle, directorul Institutului de Surdomuți din Poitiers, Franța, întitulat „Abatele de l'Epée". Este vorba despre o continuare a articolului din primul număr, și conține date ce completează atât biografia ilustrului înaintaș, cât și informații referitoare la dezvoltarea învățământului pentru surdomuți în lume. Ni se face cunoscut că anterior secolului XVI, o singură persoană s-a ocupat de surdomuți, episcopul englez, canonizat ulerior ca, St. John of Beverley (641-721). Adevărata preocupare pentru educarea surdomuților începe cu călugărul spaniol Piedro de Ponce i Leon (1520-1584) și a fost continuată de englezul John Walis (1616-1703) și de elvețianul Jean Conrad Amman (1669-1724), stabilit în Olanda. Referitor la viața abatelui de l'Epée, autorul insistă mai puțin și se referă mai mult la realizările sale în domeniul surdologic, cât și a faptului că în data de 3 septembrie 1843 i s-a dezvelit un monument în localitatea sa natală, Versailles.

Pag. 18. cuprinde foiletonul „Despre surdo-muți" scris de Henry Ghica. Ni se explică viața grea și plină de suferințe, pe care o duc surdomuții; faptul că au acces greu spre învățătură; dificultățile pe care le întâmpină în găsirea unui loc de muncă. Aflăm că în Franța sunt peste 70 de institute specializate și că regina Amelia a Portugaliei i-a sprijinit pe surdomuții din țara ei. În contrast cu aceste exemple, ni se explică situația deplorabilă a școlii din Focșani.

Pag. 19. Sub titlul „Informații" cititorii pot afla despre planificarea unei adunări extraordinare a Asociației Amicale a Surdo-Muților din România Mare în data de 2 mai 1920; că s-au împărțit de sărbători ajutoare bănești; despre călătoria casierului asociației în Bucovina; despre eventualitatea deschiderii unei filiale, a asociației, la Galați; și despre anumite tratamente aplicate infantelui spaniei, care este surdomut.

Pag. 20. Ion Petrescu, surdomut din Dolj, povestește cum a urmat cursurile școlii de surdomuți din Focșani, între 1898-1903, și laudă inițiativa domnilor Ghica și Clarnet, care au înființat asociația și ziarul acesteia.

Tot aici, aflăm despre dorința medicilor evrei din Palestina, de a înființa un institut pentru surdomuți.

Pag. 21. „Activitatea unei surdo-mute" este un scurt articol despre

https://biblioteca-digitala.ro

doamna Regina Glaser, surdomută, care după ce a rămas văduvă, a părăsit Parisul și a ajuns la Budapesta. Acolo s-a angajat la un cotidian, fiind prima ziaristă surdomută.

La rubrica „Știri din lume" aflăm că baroana Valentina de Rotschild era surdomută și s-a căsătorit cu un bancher, iar împăratul Japoniei Mutzo-Hito a donat surdomuților suma de 1.250.000 de franci.

Pag. 22. este destinată diferitelor corespondențe cu cititorii.

Pag. 23. ne oferă o statistică a „Instituțiilor Surdo-Muților din întreaga lume, după efectivul din anul 1914". Față de țările avansate, România avea un singur institut cu 98 de elevi. Curiozitatea apare la numărul de profesori. În tabelul oferit sunt trecuți 3(trei) (!?!). În realitate a existat unul singur. Poate au fost trecuți și cei ce nu aveau specializare surdologică.

Pag. 24. este destinată unor reclame, anunțuri și necrologuri.

*

* *

După cum am putut vedea, conținutul revistei era deosebit de sărac și neatrăgător. Deși se dorea a fi reprezentanta surdomuților din întreaga Românie Mare, singurul subiect care a depășit granițele Bucureștiului a fost cel referitor la institutul din Cernăuți. În rest, celelalte comunități din Focșani, Cluj, Arad sau Timișoara nu au găsit în paginile revistei niciun subiect interesant. Chiar și pentru surdomuții bucureșteni, paginile revistei erau sărace. Eventualii cititori nu au fost prinși în vârtejul amețitor al știrilor și informațiilor „prinse din goana condeiului", nu au fost făcuți părtași la o „pălăvrăgeală" atractivă bazată pe evenimentele cotidiene, care să-i atragă și să-i plaseze ca eroi ai uneia sau alteia dintre relatări. Totul avea un gust searbăd și plictisitor, trezind suspiciunea că redactorii erau dezorientați și nu știau cu ce să mai umple paginile revistei. La acea dată, în București nu exista niciun institut pentru surdomuți și redactorii revistei nu au avut cu cine colabora pentru a oferi articole atrăgătoare.

În aceste condiții nu este de mirare că revista a avut o viață atât de scurtă

https://biblioteca-digitala.ro

1.2.

„SIKETNÉMÁK VILÁGA”

(Lumea surdomuților)

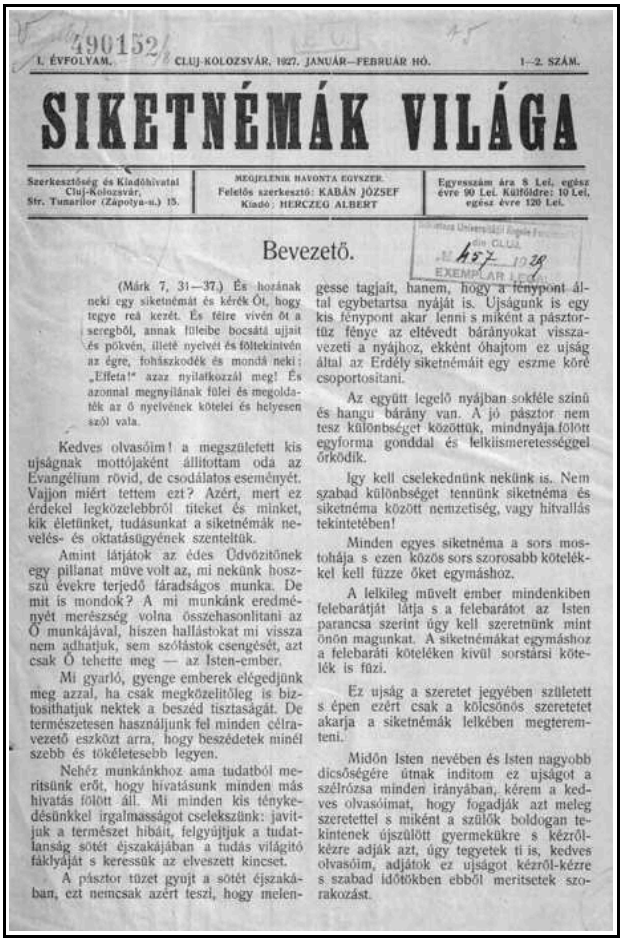

490152

I. ÉVFOLYAM. CLUJ-KOLOZSVÁR, 1927. JANUÁR—FEBRUÁR HÓ. 1—2. SZÁM.

SIKETNÉMÁK VILÁGA

Szerkesztőség és Kiadóhivatal Cluj-Kolozsvár, Str. Tunarilor (Zápolya-u.) 15. | MEGJELENIK HAVONTA EGYSZER. Felelős szerkesztő: KABÁN JÓZSEF Kiadó: HERCZEG ALBERT | Egyesszám ára 8 Lei, egész évre 90 Lei. Külföldre: 10 Lei, egész évre 120 Lei.

Bevezető.

(Márk 7, 31—37.) És hozának neki egy siketnémát és kérék Őt, hogy tegye reá kezét. És félre vivén őt a seregből, annak füleibe bocsátá ujjait és pökvén, illeté nyelvét és föltekintvén az égre, fohászkodék és mondá neki: „Effeta!“ azaz nyilatkozzál meg! És azonnal megnyilának fülei és megoldaték az ő nyelvének kötelei és helyesen szól vala.

Kedves olvasóim! a megszületett kis ujságnak mottójaként állítottam oda az Evangélium rövid, de csodálatos eseményét. Vajjon miért tettem ezt? Azért, mert ez érdekel legközelebbről titeket és minket, kik életünket, tudásunkat a siketnémák nevelés- és oktatásügyének szenteltük.

Amint látjátok az édes Üdvözítőnek egy pillanat müve volt az, mi nekünk hosszu évekre terjedő fáradságos munka. De mit is mondok? A mi munkánk eredményét merészség volna összehasonlitani az Ő munkájával, hiszen hallástokat mi vissza nem adhatjuk, sem szólástok csengését, azt csak Ő tehette meg — az Isten-ember.

Mi gyarló, gyenge emberek elégedjünk meg azzal, ha csak megközelitőleg is biztosithatjuk nektek a beszéd tisztaságát. De természetesen használjunk fel minden célravezető eszközt arra, hogy beszédetek minél szebb és tökéletesebb legyen.

Nehéz munkánkhoz ama tudatból meritsünk erőt, hogy hivatásunk minden más hivatás fölött áll. Mi minden kis tényekedésünkkel irgalmasságot cselekszünk: javitjuk a természet hibáit, felgyujtjuk a tudatlanság sötét éjszakájában a tudás világitó fáklyáját s keressük az elveszett kincset.

A pásztor tüzet gyujt a sötét éjszakában, ezt nemcsak azért teszi, hogy melengesse tagjait, hanem, hogy a fénypont által egybetartsa nyáját is. Ujságunk is egy kis fénypont akar lenni s miként a pásztortüz fénye az eltévedt bárányokat visszavezeti a nyájhoz, ekként óhajtom ez ujság által az Erdély siketnémáit egy eszme köré csoportositani.

Az együtt legelő nyájban sokféle szinü és hangu bárány van. A jó pásztor nem tesz különbséget közöttük, mindnyája fölött egyforma gonddal és lelkiismeretességgel őrködik.

Igy kell cselekednünk nekünk is. Nem szabad különbséget tennünk siketnéma és siketnéma között nemzetiség, vagy hitvallás tekintetében!

Minden egyes siketnéma a sors mostohája s ezen közös sors szorosabb kötelékkel kell füzze őket egymáshoz.

A lelkileg müvelt ember mindenkiben felebarátját látja s a felebarátot az Isten parancsa szerint úgy kell szeretnünk mint önön magunkat. A siketnémákat egymáshoz a felebaráti köteléken kivül sorstársi kötelék is füzi.

Ez ujság a szeretet jegyében született s épen ezért csak a kölcsönös szeretetet akarja a siketnémák lelkében megteremteni.

Midőn Isten nevében és Isten nagyobb dicsőségére útnak inditom ez ujságot a szélrózsa minden irányában, kérem a kedves olvasóimat, hogy fogadják azt meleg szeretettel s miként a szülők boldogan tekintenek újszülött gyermekükre s kézről-kézre adják azt, úgy tegyetek ti is, kedves olvasóim, adjátok ez ujságot kézről-kézre s szabad időtökben ebből meritsetek szorakozást.

Ziar în limba maghiară, destinat surdomuților, ce a apărut la Cluj în anul 1927. A fost planificat să apară câte un număr în fiecare lună. Primul ziar (Nr. 1-2) a fost destinat lunilor ianuarie-februarie. Al doilea (Nr. 3) a fost în luna martie, iar al treilea (Nr. 4-5), pentru lunile aprilie-mai. În continuare nu se mai cunoaște nicio apariție a ziarului.

A fost editat de Herczeg Albert, iar redactorul responsabil a fost Kabán József.

Redacția și administrația se găseau în Cluj, str. Tunarilor (Zápolya-út.) 15 și a fost tipărit la Editura de cărți „Providența” din Cluj, Calea Regele Ferdinand 64.

Formatul : 29 x21 cm.

Volumul : 8 pagini la fiecare apariție.

https://biblioteca-digitala.ro

NOTĂ : Ziarul poate fi consultat în original la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

S-au păstrat foarte puține date biografice referitoare la persoana redactorului **Kabán József**. Tot ce am putut afla este că absolvise Academia de Pedagogie Terapeutică (Medico-Pedagogică) din Budapesta și că a fost profesor la Institutul de Surdomuți din Cluj, fiind numit prin Ordinul nr. 81.127 din 6 octombrie 1904 al Ministerului Învățământului și Cultelor dela Budapesta. Același ordin ministerial îi stabilea și încadrarea salarială, în clasa a X-a, treapta 3-a. În conformitate cu această încadrare, primul salar a lui Kabán József a fost de 2000 koroane/an, plus 490 koroane/an pentru plata chiriei. După terminarea Primului Război Mondial, nu s-a repatriat în Ungaria, ci a ales să rămână în Cluj fiind, în continuare, profesor la același institut. Era deci o persoană competentă, bună cunoscătoare a vieții și psihologiei surdomuților. Din păcate, nu putem oferi cititorilor o fotografie a acestui sufletist profesor surdolog.

Nr. 1-2/ian.-feb. 1927

-„Introducere” (pag.1). Începe cu un citat din Evanghelia lui Marcu (7, 31 – 37), în care se relatează momentul vindecării unui surdomut, de către Isus. Este modalitatea prin care redactorul Kabán József încearcă să explice rolul important jucat de cei ce se ocupă de educarea surdomuților, rol care este în conformitate cu voința divină. Ceea ce Mântuitorul a făcut într-o clipă, profesorii realizează în mulți ani de trudă. Dacă realizarea lui Isus a fost completă, redând atât graiul cât și auzul, noi reușim să le oferim doar graiul și acela afectat de dificultăți de pronunțare.

Printr-o comparație deosebit de plastică, ni se redă scopul măreț pe care dorește să-l atingă revista : *„Păstorul aprinde focul în întunericul nopții și face aceasta nu numai doar ca să-și încălzească picioarele, ci ca prin punctul luminos să țină la un loc turma. Ziarul nostru dorește să fie un punct de lumină și, precum lumina păstorului readuce la turmă mieii rătăciți, așa doresc eu, ca prin acest ziar să grupez surdomuții din Ardeal sub un ideal. ... Acest ziar s-a născut sub semnul iubirii și exact pentru aceasta dorește să sădească în sufletele surdomuților, iubirea reciprocă”.*

-„Sfântul Francisc de Sales, ocrotitorul al surdo-muților” (pag.2)

Biserica Catolică îl sărbătorea la 29 ianuarie (actualmente la 24 ianuarie). S-a născut în orașul Sales, în anul 1567. A făcut studii la Paris și Padova. A fost numit episcop al Genevei. Avea un caracter impulsiv, dar a știut să-și înfrâneze toate pornirile, fiind considerat ca un om echilibrat.

https://biblioteca-digitala.ro

Sf. Francisc de Sales
din [http://ro.wikipedia.org]

Odată i-a atras atenția un surdomut, a cărui față trăda o inteligență ascunsă. S-a hotărât să se ocupe de el și să-l instruiască. A avut succes. Surdomutul a dovedit o puternică receptivitate și a evoluat atât de mult încât a fost ministrant la episcop. La moartea sfântului Francisc de Sales (la Lyon în 1622), surdomutul a suferit foarte mult. O perioadă nu a vrut să mănânce și nici să bea și până la moarte a rămas neconsolat.

-***„An nou fericit !”*** (pag. 2). Dorește ca acest ziar să ajute și comunitatea surdomuților să beneficieze de înțelegere din partea guvernanților. În Ardeal erau 10.000 de surdomuți care așteptau bunăvoința comunității. Dorește tuturor *„pace și bine în Anul Nou”.*

-***„Lumea muților”*** (pag. 2). Poezie.

-***„Care este scopul asociației?”*** (pag. 3). Organizarea și funcționarea unei asociații cere un efort, care nu poate fi realizat decât cu sprijinul membrilor ei. Pentru aceasta membrii asociației trebuie să respecte regulamentul, să aibă un comportament moral, să fie cinstiți și muncitori. Să nu se certe pentru diferite funcții, deoarece acestea necesită inteligență, muncă și sacrificii. Nu orice persoană este capabilă să îndeplinească cu succes munca cerută de anumite funcții de conducere. Asociația Surdomuților din Cluj a luat ființă în anul 1913. Războiul a deranjat activitatea ei și în 1922 s-a reorganizat. Noua denumire este ***„Asociația de Autoajutorare și Cultură Generală a Surdomuților din Ardeal” (Az Erdélyi Siketnémák Önsegélyző és Közművelődési Egyesülete).*** Există un nou statut înaintat spre aprobare autorităților.

-***„Arta vieții”*** (pag. 3-4). Este un articol cu sfaturi referitoare la modul în care surdomuții să-și organizeze viața. Cum să privească perioada de lucru (la fabrică sau acasă), cum să-și asigure fericirea familiei, ce atitudine să aibă față de soție, copii și alți prieteni, ce înseamnă familia și ce rol are bărbatul în ea, etc. Sunt sfaturile unui profesor pentru foștii lui elevi.

-***Bárt Péter : „Flașnetarul”*** (pag. 4-5). Povestire (vezi Partea V-a)

-***„Izvorul suferinței”*** (pag. 5-8). Povestire (vezi Partea V-a).

-***„Anunțuri”*** (pag. 8).

-Este lăudată inițiativa surdomuților bucovineni de a se organiza

https://biblioteca-digitala.ro

într-o asociație. Li se dorește succes.

-Este redat un caz real. Grănicerii olandezi au reținut o persoană care se dădea drept surdomut. În final s-a dovedit că era o minciună. Era un maghiar care a fost în război și a avut o serie de aventuri traumatizante. La terminarea războiului a hotărât să ajungă la fratele său din Rio de Janeiro. Învățase limbajul semnelor și s-a dat drept surdomut. De fiecare dată când era prins susținea că este cetățean al următoarei țări în care dorea să ajungă. Astfel a trecut din țară în țară până a ajuns în Olanda. Aici a susținut că este englez. Dorința sa de a ajunge în Anglia și de acolo în America, s-a întrerupt, deoarece s-a descoperit minciuna.

-Asociația de Autoperfecționare și de Ajutor a Surdomuților din Banat a organizat, la 11 decembrie 1926, o strălucită petrecere dansantă.

-Profesor specialist în tratarea defectelor de vorbire, pentru surdomuți, pentru cei cu capacități slabe, nevoiași sau a altora suferinzi de diferite handicapuri, se angajază privat, cu întreținere sau fără. Informații la sediul redacției ziarului.

-„Igienă” (pag. 8). Se dau sfaturi despre cum se poate scăpa rapid de răceală și cum putem obține o băutură răcoritoare din portocale și apă.

NOTĂ : Pe lângă articolele prezentate, în acest număr al ziarului au mai apărut trei producții literare (o poezie și două schițe). Ele au fost prezentate în Partea a V-a „Beletristică”, a actualei lucrări.

Nr. 3/mart. 1927

Taritzky Feranc

din [Siket.világa-nr.3-p1]

-„Taritzky Ferenc (1850-1927)” (pag. 1-2). Este un necrolog scris cu ocazia decesului, recent pentru acea dată, lui Taritzky Ferenc, fost director al Institutului de Surdomuți din Cluj. La început ni-l evocă pe Taritzky Ferenc ca om. Aflăm că a avut un spirit nobil și un adept al ordinii exemplare, trăsături ce se remarcau atât în modul în care impunea să fie instituția pe care o conducea, dar și în modul în care se îmbrăca, se plimba sau îi trata pe cei din jur. De asemenea, a fost un talentat muzician. Din punct de vedere profesional, și-a început cariera de profesor pentru surdomuți în 1869 și a continuat 40 de ani. Dintre aceștia, 25 de ani a fost profesor la institutul din Vác și 15 ani ca director la Cluj. A scris o carte de

https://biblioteca-digitala.ro

specialitate intitulată : *„Învățământul limbajului la surdomuți”*. Pentru activitatea desfășurată a fost decorat cu Crucea de merit de aur. Pe plan familial, în scurt timp și-a pierdut unicul fiu și soția. După pensionare s-a dedicat muzicii și a fost profesor de muzică la Conservatorul local.

-„Personalitatea surdomutului” (pag. 2-3). Autorul nu dorește să-și pună la zid cititorii surdomuți, ci dorește să îndrepte părerile greșite pe care le au unii oameni despre cei fără auz. Unii au moștenit surzenia dela părinți, iar alții au dobândit-o în urma unor boli. Cei care dispun de toate simțurile nu își imaginează că s-ar putea trăi fără ele, dar surdomuții cresc într-o lume fără zgomote. Din această cauză, ei nu pot învăța multe noțiuni. Pentru a lua contact cu lumea, pentru a se face înțeles, surdomutul se folosește de semne vizibile, de mișcări ale mâinilor, corpului și de mimică. Cu timpul semnele se înmulțesc și se transformă într-un adevărat limbaj. Surdomuții neșcolarizați au un bagaj de semne mai sărac decât cei școlarizați. Aceștia din urmă au o capacitate mai mare de observare, au cunoștințe mai vaste și au fost nevoiți să dezvolte și o serie de semne convenționale, pe lângă cele naturale. Un surdomut neșcolarizat depune un efort mare pentru a se face înțeles prin semne. Societatea are două feluri de reacții pentru surdomuți : batjocură sau compasiune. Surdomuții sunt la periferia societății, dar între ei zac multe talente nevăzute. Articolul se încheie cu un îndemn adresat societății de a ajuta pe surdomuți.

-Bárt Péter : „Clownul inteligent” (pag. 3-5). Este o povestire moralizatoare, a cărei acțiune se petrece în Italia secolului al XV-lea, dar care nu are nicio legătură cu surdomuții.

-Bárt Péter : „Primăvara” (pag.5). Poezie (vezi Partea V-a).

-„Dezamăgiții” (pag. 5-6). Este prima parte a unei nuvele care nu are nicio legătură cu surdomuții.

-„Din jurnalul lui Jani” (pag. 6-7). Ni se prezintă un fragment din jurnalul unui surdomut, datat 1 septembrie 1899. Se păstrează stilul tipic în care surdomuții formulează propozițiile : cu dezacorduri gramaticale, cu cuvinte scrise greșit, cu lipsa unor cuvinte de legătură, etc. *(Foarte trist la mine. Trebe să duc la internat. Mama nouă face bagaj : puțin pită, nimic moale. Doi plăcintă. Nu cârnat, nu slană. Cinci măr, acru. Nu place măr acru. Măr dulce bun, me place. ...)*. Din text se deduce faptul că Jani, pe lângă defectul auditiv, este orfan și are doi părinți vitregi. Aceștia îl neglijază, îi dau mâncare puțină și de proastă calitate. În naivitatea sa, Jani speră că dacă se roagă îi va reveni auzul *(Trebe vorbesc. Auzit la fel. Vleau aud. Nu se poate. Eu mă rog, totuși nu aude. Nu bai! Poate o să aude.)*. Este

https://biblioteca-digitala.ro

un scurt fragment care ne prezintă drama în care trăiesc cei mai mulți dintre surdomuți.

-„Igienă” (pag. 7-8). Cititorii sunt sfătuiți cum să ducă o viață sănătoasă și ce să facă în cazul în care au anumite crize.

-„Mâncăruri igienice” (pag. 8). Se dau două rețete : supă din făină de ovăz și plăcintă din făină de porumb cu mere.

-„Medicamente de casă” (pag. 8). Aflăm rețeta unui unguent pentru arsuri și modul în care se procedează împotriva septicemiei.

-„Apel !” (pag. 8). Cititorii care nu au plătit abonamentul sunt rugați să trimită banii.

-„Anunțuri” (pag. 8). Este un anunț publicitar al unui profesor medico-pedagog, care își oferă serviciile pentru tratarea particulară a celor cu anumite deficiențe.

Nr. 4-5/apr.-mai 1927

-„Înviere” (pag. 1). Un scurt articol destinat sărbătorii pascale și a primăverii. Se insistă pe bunătatea și buna dispoziție ce trebuie să fie în sufletele tuturor.

-„Cămin pentru surdomuți” (pag. 1). Textul îndeamnă pe toți cetățenii să fie altruiști și nu egoiști. Să fie interesați de cei ce au nevoie de ajutor, să facă tot posibilul de a contribui la îmbunătățirea vieții acestora. Egoiștii sunt nefericiți. Altruiștii se bucură de fericirea celor pe care i-au ajutat. Scopul articolului este de a convinge comunitatea să construiască un cămin-azil pentru sudomuții care nu se pot întreține singuri.

-„Jubileul Episcopului Ardealului, contele dr. Majláth G. Károly” (pag. 2). Sunt evocate sărbătorile ocazionate de împlinirea a 30 de ani de păstorire a Episcopului Romano-Catolic al Ardealului, sărbători la care au participat și surdomuții.

-„Autosfâșiere” (pag. 2) – poezie tristă scrisă de Dr. Barth, care nu are nicio legătură cu surdomuții.

-„Din jurnalul lui Jani” (pag. 2). Și în acest număr, se reiau unele fragmente din jurnalul elevului surdomut, Jani. În același fel, tipic pentru surdomuți, Jani își plânge soarta. Este sărac și orfan. Nu-și iubește mama vitregă. *(„Nimic merg acasă vacanța mare. Mama nouă leneș”)* În această situație își oferă afecțiunea spre cei care îi oferă un minim de respect și atenție. *(Iubesc pe Istvan. Nu batjocorit la mine. Istvan dat pachet. Eu nimic*

https://biblioteca-digitala.ro

pachet Crăţiun. Eu foarte trist. Nimic prăjitură, doar mămăligă. Nu bun mămăligă.) Tatăl se interesează puţin de el şi nu-i aduce cele trebuincioase *(„Tata Tok vizitat institut. Cozonac nu bun, pâine la fel. Minte.”... „Ce asta?” „Asta palton?”).*

-„Dezamăgiţii” (pag. 2-4). Continuarea nuvelei cu acelaşi nume, începută în numărul trecut dar care nu se termină nici în acesta. Nuvela nu are nicio legătură cu surdomuţii.

-„Musca – distribuitor al bolilor infecţioase” (pag. 4-5). Articol de propagare a ştiinţei.

-„Învăţământul surdomuţilor” (pag. 5-6). Este un scurt istoric al preocupărilor diferitelor societăţi faţă de surdomuţi. Nepăsarea oamenilor din antichitate şi zorii umanismului care a făcut să apară o preocupare faţă de ei. Se explică apariţia limbajului semnelor şi dificultăţile de exprimare a noţiunilor abstracte. Se trec în revistă preocupările abatelui de l'Epée la Paris, ale elveţianului Johan Konrad Amman în Olanda şi ale lui Heinicke Samuel în Germania. Acesta din urmă, a înfinţat în 1778, la Lipcsa un institut pentru surdomuţi, unde a perfecţionat metoda orală de educare a surzilor. În 1880, metoda lui a fost acceptată de toată lumea. La data apariţiei articolului, în Europa erau aproximativ 500 de institute pentru surdomuţi, care cuprindeau 40 de mii de copii. În lume erau 700 de institute, cu 60 de mii de surdomuţi. Numărul total al surdomuţilor era estimat la aproximativ 1,5 milioane. Cei mai mulţi surdomuţi sunt în zonele muntoase (Elveţia avea 25 de surdomuţi la 10 mii de locuitori, iar Olanda 3 surdomuţi la 10 mii de locuitori). În final, sunt tratate cauzele surdităţii şi modalităţile de instruire.

-„Inimi de floare” (pag. 7). - O poezie tristă scrisă de dr. Cseresznyés Gyula, fără nicio legătură cu surdomuţii.

-„Igiena” (pag. 7). Articol ce are ca scop instruirea sanitară a cititorilor.

-„Ştiri” (pag. 7).

„Problema ţiganilor canibali din Kassa”. Situaţia, reluată din presa vremii, a fost soluţionată în urma unui denunţ făcut de un surdomut, Ribal, fost membru al comunităţii ţigăneşti. Acesta, fiind exclus dintre membrii comunităţii, a reclamat faptele la poliţie.

„Surdomuţi care aud”. Este relatat un experiment făcut la Zagreb cu 120 de surdomuţi. Dintre aceştia, cu ajutorul unui aparat special, 116 au reuşit să audă muzica transmisă dela distanţe mari.

https://biblioteca-digitala.ro

-„*Apel*” (pag. 8). Este explicat scopul revistei și faptul că prin abonare cetățenii contribuie la îmbunătățirea vieții surdomuților.

-„*Anunțuri*” (pag. 8). Un medico-pedagog profesionist își oferă serviciile pentru educarea surdomuților și a altor tipuri de deficienți.

*

* *

Nici această revistă nu a reușit să depășească limita a trei apariții. Care să fi fost motivul?

Profesorul Kabán József a realizat o revistă mult mai bună decât cea apărută la București în 1920, tratând diferite aspecte ce îi interesau pe surdomuți. Totuși, antrenat de activitatea sa didactică, s-a lansat, fără să vrea, în realizarea unor materiale asemănătoare manualelor utilizate la școală. A folosit prea multe texte literare, iar surdomuților nu le place să citească. A folosit multe materiale de popularizare a științei, dar și acestea erau ocolite de surdomuți. Nu a apelat la viața cotidiană a comunității surzilor. Nu a prezentat aspecte din viața lor de zi cu zi, din preocupările surzilor în timpul liber. Toate acestea i-ar fi interesat mult mai mult. Foarte rar au fost anunțuri scurte referitoare la o serată dansantă a acestora, iar despre excursii, aniversări, meciuri de fotbal, nunți și alte evenimente asemănătoare petrecute în comunitatea surdomuților nu s-a scris deloc.

De asemenea, nu a instituit un sistem de distribuție a revistei printre surdomuții din alte orașe și nu a avut un grup de corespondenți voluntari care să-i comunice evenimentele interesante. Toate acestea au dus la falimentul revistei.

https://biblioteca-digitala.ro

1.3.

„CURIERUL SURDO-MUȚILOR, TAUBSTUMMEN-BOTE”.

Curierul Surdo-Muților
Taubstummen-Bote

Organul Surdo-Muților din Moldova de Sus
Organ der Taubstummen der Oberen Moldau
(Romania)

Redacția și Administrația:
T. Cernăuțean, str. M. Cogălniceanu 19 Cernăuți-Bucovina

Un număr Lei 20—
Apare trimestrial.

Einzelexemplar Lei 20—
Erscheint vierteljährig.

No. 1. Cernăuți, Aprilie-Mai-Iunie 1927. Anul I.

Către cititorii noștri.

Cu apariția „Curierului Surdo-Muților” satisfacem o necesitate a împrejurărilor timpului ce ne impune să ținem seama de progresul general al surdo-muților.

Cu toate neajunsurile și greutățile ce le preîntîmpinăm cu scoaterea „Curierului Surdo-Muților”, nu vom ezita ca coloanele sale să conție o materie care să evidențieze tendințele noastre sincere și desinteresate de a ne pune în serviciul tuturor fraților noștri de suferință.

Pe calea aceasta vom îndruma, lămuri și apăra drepturile culturale, sociale și politice, atât pe terenul școlar cât și pe cel profesional-individual al surdo-muților români.

Scopasim să-i ajutăm pe s.-m. să ajungă la un nivel mai înalt de cultură, pentru ca să se poată mânuna și întrola în funcțiile obștești alături de oamenii lor normali.

Coloanele „C. S.-M.” vor fi deschise tuturor fraților noștri de suferință, profesorilor și institutorilor de s.-m. și prietenilor acestora, cari vor să-și expue părerile și îndrumările lor în privința îmbunătățirii stării consorților noștri.

Ținem să accentuăm dela început, că vom fi cât se poate de obiectivi în părerile noastre și cât se poate de riguroși în ce privește apărarea drepturilor noastre, sperând că nu vom fi frecuți cu vederea de acei pentru a căror drepturi ne întreprindem.

Cu Dumnezeu înainte!

Ioan Bogniag.

Ni se impune sfânta datorie ca odată cu apariția acestui ziar să ne îndreptăm gândul către acei cari pe vremuri au fost și au lucrat deinteresați pe terenul umanitar al surdo-muților, azi dispăruți din mijlocul nostru.

Cel mai marcant personaj în acest domeniu a fost profesorul Ioan Bogniag. Născut la 25/1 1856 în pitorească regiune Mihalcea, dincolo de hotarul Cernăuților,

Ioan Bogniag

fiu de țărani din bejenărie ai lui Ștefan cel Mare, și-a urmat studiile atât în Cernăuți cât și străinătate, ajungând în ierarhia școlară inspector prin județele Suceava și Câmpulung, profesor și specialist pentru predarea învățământului medico-pedagogic la Școala Normală de învățători din Cernăuți până în anul 1921 când o moarte subită ni l-a răpit, tocmai în momentul când își ajunsese apogeul activității sale.

În cursul carierei lui nu s'a dedicat numai învățământului orbilor ci și celui intacte, ci o parte din forțele sale și le-a consacrat celor nelndreptățiți de soarta. În calitatea sa de inspector a avut dese ocaziuni dea vedea mizeria copiilor orbi și surdo-muți lăsați pradă nefericirii și părăsirii. Sentimentul de umanitate l-a îndemnat să țină conferințe și întruniri la diferite ocaziuni, prin cari releva necesitatea acestor ființe ai societății omenești și evidența necesitatea ingrijirii, instrucțiunii și educării lor, pe atunci încă necunoscute marei popoarului și intelectualității noastre.

Conferințele, discursurile, broșurile și publicațiile sale prin ziare au trezit în opinia publică simțul de umanitate, angajând în scopul acesta toată sufletul cetățenesc.

Astfel la inițiativa sa, s'a constituit sub protectoratul președintelui Țării „Societatea pentru ocrotirea Orbilor și Surdo-Muților” având în frunteа ei ca președinte pe I. P. S. S. Arhiepiscopul și Mitropolitul Dr. Vladimir de Repta și un comitet compus din elita filantropiștilor bucovineni.

Părtinns de simțul datoriei și de dreptate sa, consiliul a făcut intervenție la primăria Cernăuți, care a donat locul vizan; la Casa de Economii a Bucovinei, care a contribuit cu o sumă considerabilă, apoi la diferite bănci și în fine la toți cetățenii, cari și-au dat obolul lor, ridicându-se astfel în anul 1908 în strada Aviator Gagea monumentala clădire în care își află astăzi adunarea suferinților, adăpost, lumină și vindecare de grăuntele peste 120 copii orbi și surdomuți.

Drept recunoștință pentru munca fitamică depusă în acest scop, Ioan Bogniag a fost numit ca primul director al acestui institut.

Mai apoi însă descurajat peste măsură de destrăbălările și de uneltirile josnice propagate de personalul administrativ și de ajutor al acestui institut, chiar sub

În urma înființării la 30 ianuarie 1927 a „Societății Culturale de Ajutorare a Surdo-Muților din Cernăuți”, s-a simțit nevoia ca această societate să aibă propria sa publicație periodică.

Președintele societății a fost domnul **Teodot Cernăuțean**, surdomut, care a absolvit institutul din Cernăuți în anul 1913. Ulterior, în anul 1920, s-a calificat în meseria de tipograf și, în toamna anului 1927, s-a angajat ca maistru instructor la Institutul de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți. În 1930 s-a specializat la Râmnicu Vâlcea, devenind maistru tipograf. El a fost acela care și-a luat sarcina înființării acestei reviste, destinată surdomuților din Moldova de Sus (Bucovina). [Cernăuți-1937/38].

-Editor și redactor responsabil : Teodot Cernăuțean.

-Redacția și Administrația : Cernăuți - Bucovina, str. Mihail Cogălniceanu (!), nr. 19.

https://biblioteca-digitala.ro

Teodot Cernăuțean

-redactorul revistei-

din [Rev.As.Md.-Ped.Rom.-nr. 4-6/1932-pag.25]

-Tipografia „Mercur” din Cernăuți.

-Format : 31 x 23 cm.

-Planificată a apărea trimestrial, viața revistei s-a întins doar de-a lungul unui an calendaristic, timp în care s-au realizat trei apariții ce au corespuns cu patru numere. Primul număr (Nr.1), a fost destinat lunilor aprilie-mai-iunie 1927 (8 pagini), Nr. 2 pentru lunile iulie-august-septembrie 1927 (8 pagini) și, în final, Nr. 3-4 (octombrie 1927 – martie 1928), doar cu 12 pagini în loc de 16, cât ar fi trebuit să aibă un număr dublu (acest număr dublu, dar redus ca volum, era un semn de slăbiciune care prefigura viitoarea sistare a apariției în continuare a revistei).

-Textul era redactat paralel în limbile română și germană.

-NOTĂ : Cele patru numere apărute pot fi găsite la Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași și de asemenea la Biblioteca Academiei Române din București.

Modul în care a fost gândită și redactată revista „Curierul Surdomuților” dădea speranță fiecărui surdomut și fiecărei persoane apropiate de viața acestor deficienți, că va avea o viață mai lungă decât a celorlalte publicate anterior. În cadrul revistei se publicau articole din diverse domenii de interes, făcea publicitate anumitor firme, avea corespondenți în țară, de unde primea informații referitoare la activitățile surdomuților și, în plus, avea diferite fotografii, care îi înbogățeau aspectul. Un grup de profesori dela Institutul de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți s-au alăturat colectivului redacțional, considerând de datoria lor să publice materiale cu conținut surdologic.

Se punea problema acoperirii cheltuielilor, nu doar din costurile de publicitate, ci și din vânzarea revistei. Pentru aceasta era necesar ca surdomuți din toată țara, în mod particular, și institutele de surdomuți din țară, în mod colectiv, plus diferiți susținători, să se aboneze și să contribuie cu articole.

Iată conținutul celor patru numere apărute :

https://biblioteca-digitala.ro

a. Prezentarea unor personalități.

Ioan Boșniag

din [Curier S-M-nr.1-pag.1]

-***„Ioan Boșniag”*** (nr.1–p.1-2). Descrie viața și activitatea fondatorului „Societății pentru Ocrotirea Orbilor și Surdo-Muților din Bucovina” și a „Institutului de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți”. Aflăm modul în care a reușit să capaciteze diferite personalități locale și diferite instituții, pentru a construi clădirea institutului și, în final, a-l înființa. A fost primul director al institutului cernăuțean, între 1908 și 1913.

-***„200 de ani dela nașterea lui Samuel Hainicke”*** (nr.1–p.7). Samuel Hainicke, părintele metodei orale în educarea surdomuților, s-a născut la 10 aprilie 1727 în orașul Eppendorf din Germania. În 1927 se împlineau 200 de ani dela nașterea sa. Articolul ne informează despre activitatea depusă de acest mare înaintaș și modul în care a reușit să înființeze primul institut pentru surdomuți din Germania. În final, ni se prezintă o odă închinată lui Hainicke scrisă de L. Scherzer și tradusă de Teodot Cernăuțean (vezi Partea a V-a „Beletristică”).

-***(despre Pedro de Ponce și Pablo Bonet)*** (nr.1–p.8). La rubrica „Informațiuni” găsim o scurtă informare despre împlinirea în anul 1920 a 400 de ani dela nașterea lui Pedro de Ponce, primul om care s-a ocupat cu educarea surdomuților și 300 de ani dela publicarea cărții „Decesul lui Munde”, scrisă de Pablo Bonet.

-***„Un predecesor surdo-mut al regelui Italiei”*** (nr.3-4–p.5). Este vorba de principele Emanuel Filibert de Carignan, strămoș al lui Victor Emanuel al III-lea, atunci rege al Italiei. Respectivul principe se născuse în 1630 și a fost surdomut. Educat de diferiți pedagogi ai epocii, principele surdomut a reușit să articuleze unele cuvinte. Deficiența nu l-a împiedicat să devină un politician deosebit de abil și rafinat.

b. Despre „Societatea Culturală și de Ajutorare a Surdo-Muților din Cernăuți”.

-***„Înființarea unei Societăți Culturale și de Ajutorare a Surdo-Muților în Cernăuți”.*** (nr.1–p.2-3). Ne este relatată Adunarea Generală Constitutivă din data de 30 ianuarie 1927, care s-a ținut în sala Muzeului

https://biblioteca-digitala.ro

Industrial din Cernăuți. Se prezintă momentele adunării și spicuiri din cuvântările importante, scopurile ce și le propune societatea pentru copiii surdomuți, pentru surdomuții adulți și pentru cei bătrâni ce nu se pot întreține singuri. Măsurile propuse sunt de ordin educativ, social, cultural și moral. S-a votat statutul societății și s-a ales comitetul conducător.

-***„Pionierii noștri ...”*** (nr.1–p.3-4). Informația este oferită de Comitetul de Conducere al Societății. Ea se referă la persoanele și instituțiile care au dorit să contribuie cu bani la fondurile societății.

-***(a doua Adunare Generală a Societății)*** (nr.2–p.8). Informația se găsește la rubrica „Din lumea celor fără auz” și se referă la a doua Adunare Generală, ținută la 30 iunie 1927, când s-au discutat o serie de probleme organizatorice și de perspectivă. Una dintre acestea era înființarea unei școli de ucenici pentru surdomuți, dublată de cursuri teoretice serale. De asemenea s-a făcut bilanțul cheltuielilor pe ultimele șase luni.

-***(Adunările Generale din 26 noiembrie 1927 și 19 februarie 1928)*** (nr.3-4–p.9). Informația se află la rubrica „Din lumea celor fără auz”. Aflăm că adunarea s-a ținut din cauză că Ministerul Muncii a cerut unele modificări în statutul societății. Participanții au mai fost informați despre demersurile făcute de societate pentru deschiderea cursurilor serale și a școlii de ucenici, dar și pentru construirea unui cămin pentru surdomuți. Este prezentat bilanțul financiar pe anul 1927 și a fost delegat Teodot Cernăuțean pentru a reprezenta surdomuții din Bucovina la Congresul Internațional al Surdo-Muților de la Praga.

c. Articole cu conținut surdologic și de recomandări pentru viața surdomuților.

-***Ioan Guga : „Importanța Institutelor Medico-Pedagogice din țară”*** . (nr.1–p.4-5). Este vorba despre conferința ținută de profesorul Ioan Guga cu ocazia alegerii comitetului școlar dela Institutul de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți. Au fost expuse scopul și importanța acestor institute și s-au punctat momentele importante din istoria acestui învățământ. S-au amintit realizările universității clujene de pregătire a profesorilor medico-pedagogi și s-au enumerat profesorii universitari care s-au implicat în acest proces. Referitor la institutele din țara noastră, Ioan Guga s-a limitat doar la învățământul pentru orbi (București, Cluj și Cernăuți) și a insistat pe importanța deschiderii unor institute specializate pentru epileptici, sau tuberculoși. De asemenea, a susținut necesitatea sporirii institutelor existente.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Alegerea profesiunii la surdo-muți”. (nr.2–p.3). Este un articol ce a fost preluat din revista germană „Die Stimme” care apare la Leipzig și a fost tradus de „Jeca” (?). El ne expune cercetările directorului Institutului Urban pentru Surdo-Muți din Berlin, domnul Schorsch. Dumnealui, pe baza unui chestionar, a urmărit modul în care surdomuții își aleg profesiunea. Din studiile sale a constatat că majoritatea preiau profesiunea părinților, unii caută un câștig substanțial, alții aleg meseria care li se oferă, iar alții susțin că au fost forțați de conducerea institutului să adopte o anumită meserie. Domnul Schorsch susține realizarea unei orientări școlare pe baze științifice.

-„Sport”. (nr.2–p.4). Articolul se ocupă cu recomandarea de a petrece în mod util timpul liber și surdomuții sunt încurajați să înceapă practicarea unor sporturi ca înotul, gimnastica, fotbalul și ciclismul. Le sunt oferite foloasele aduse sănătății de practicarea sporturilor.

d. Din viața și activitatea diferitelor asociații pentru surdomuți din țară și din străinătate.

-„Congresul Național al Surdo-Muților Români”. (nr.1–p.6). Acest prim conges al surdomuților din România s-a ținut la București în zilele de 24 ... 26 octombrie 1926. Un calcul simplu ne arată că trecuseră opt ani dela Marea Unire. Motivele pentru care acest congres nu s-a putut ține mai repede ne sunt explicate de autorul anonim al articolului. Acestea sunt : în noile provincii din vestul țării erau mulți surdomuți de altă naționalitate ce nu se împăcau cu noile granițe, din această cauză priveau cu răceală propunerile venite de la București; în asociațiile surdomuților din Vechiul Regat exista multă nesiguranță și s-au semnalat multe nereguli; anumiți surdomuți din Vechiul Regat au călătorit prin țară și au încercat să se impună ca „stăpâni”, iar unii chiar au excrocat pe confrații lor din Ardeal și Banat (este dat exemplul președintelui Asociației Amicale a Surdomuților, Philippe Clarnet); veștile despre fraudele de miliarde făcute de diferiți politicieni din București; etc.

Noul președinte al Asociației Amicale a Surdomuților din București, prințul Henry Ghica a dus o muncă îndelungată pentru a lămurii diferitele asociații din țară de importanța unei uniuni a tuturor surdomuților români și organizarea acestui congres i se datorează în întregime. La congres au participat 70-80 de surdomuți din toată țara. Delegații veniți din provinciile alipite au fost : 2 din Timișoara, 2 din Cluj, 1 din Arad și 1 din Cernăuți. Pe lângă delegați, au mai participat oaspeți din Târgu Mureș,

https://biblioteca-digitala.ro

Constanța, Focșani, Cluj, Arad, Timișoara, Cernăuți, București, etc. Aflăm numele șefilor delegaților, nume pe care azi puțin la mai cunosc : Adalbert Herczeg (Cluj), Corneliu Popovici (Arad), Petru Wolf (Timișoara) și Henry Ghica (București). Participanții au discutat probleme organizatorice și de perspectivă, au vizitat Institutul de Fete Surdomute și au aprobat ținerea celui de al doilea congres, în anul 1928, la Timișoara.

-„Societatea surdo-muților NADZIEJA”. (nr.1-p.8). Este o informare despre surdomuții din Lemberg (Galiția, pe atunci în Polonia, azi „Liov” în Ucraina) care își sărbătoreau cea de a 50-a aniversare, cu care ocazie urmau să pună piatra fundamentală a unui cămin propriu.

-„Congresul Internațional al Surdo-Muților dela Praga – 4-9 iulie 1928”. (nr.2–p.2). Organizarea acestui congres internațional al surdomuților la Praga avea și semnificația împlinirii a 60 de ani dela înființarea Societății de Ajutorarea Surdo-Muților din Praga, 15 ani dela înființarea Clubului Turistic al Surdo-Muților din Praga și 5 ani dela înființarea Clubului Teatral al Surdo-Muților din Praga. Scopul declarat al congresului era îmbunătățirea soartei și stării sociale a surdomuților din lume. Organizatorii anunțau programul de desfășurare și rugau asociațiile de surdomuți din toate țările să-și anunțe din timp participarea.

-„Excursiile școlare”. (nr.2–p.6). Articolul este semnat de „Jeca”(?) și relatează excursiile făcute de elevii surdomuți din Cernăuți la sfârșitul anului școlar 1926-27, prin diferite locuri pitorești și istorice.

-„Olimpiada Surdo-Muților din 1928 dela Amsterdam”. (nr.2-p.7). Planificată pentru perioada 15-22 august 1928, la ea se așteptau 400 – 500 de participanți. Suntem informați asupra numărului de societăți sportive pentru surdomuți, din diferite țări. România nu apare in datele statistice și autorul (Teodot Cernăuțean) nutrea speranța că ar fi bine ca cel puțin 1-2 români să participe.

-„Paris”. (nr.2-p.8). La Paris s-au sărbătorit 10 ani dela înființarea „Clubului Sportiv al Surdo-Muților”. Au participat patru echipe de fotbal, formate din surdomuți : Franța I, Franța II, Belgia, Ungaria. Cupa Larouse a fost câștigată de echipa Ungariei.

-„București”. (nr.2-p.8). Este anunțată schimbarea conducerii asociației bucureștene și organizarea unei „serbări de vară”. Aflăm că asociația are 78 de membrii și se menționează adresa ei.

-„Timișoara”. (nr.2-p.8). Se face specificarea că Timișoara are cei mai mulți *„maeștrii surdo-muți”*, adică muncitori calificați. În 1926 s-a înființat un *„club de atletică”* (club sportiv). Denumirea asociației este

https://biblioteca-digitala.ro

„Societatea Literară și de Ajutorare a Surdo-Muților din Banat” și sediul era același cu al institutului. Președinte era Eduard Becker și vicepreședinte – Petru Wolf. Erau înscriși 120 de surdomuți.

-„Congresul Internațional al Surdo-Muților. Praga 4-9 iulie 1928”. (nr.3-4–p.2-3). Teodot Cernăuțean revine cu insistență asupra acestui eveniment și se dau, pe larg, orarul manifestărilor planificate. Se mai oferă „Condițiile pentru anunțare și participare la Congresul Internațional dela Praga” și cheltuielile necesare.

-„Jubileul unei Instituții de Filantropie”. (nr.3-4–p.6). Este un articol semnat de profesorul Ioan Guga referitor la împlinirea a 20 de ani dela înființarea Institutului de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți. Aflăm, cu această ocazie, realizările acestui institut.

-„București”. (nr.3-4–p.9). Este prezentat „Raportul gestiunei anului 1927” cu venituri, cheltuielui și sumele disponibile. De asemenea s-a anunțat că s-au stabilit doi delegați pentru congresul dela Praga.

-„Arad”. (nr.3-4–p.9). Realegerea comitetului de conducere : președinte – Corneliu Popovici, vicepreședinte – M. Frisch. Adresa asociației : str. Șincai nr. 4. Buget – 85.000 lei. S-a hotărât participarea a doi delegați la congresul dela Praga.

-„Timișoara”. (nr.3-4–p.10). Raportul bugetului pe 1927, cu un sold de 8.412 lei și un fond de rezervă de 63.873 lei. Comitetul de conducere a rămas neschimbt. Organizarea unui Bal Mascat, în ziua de 4 februarie 1928, la Cafeneaua Elite.

-„Anglia”. (nr.3-4–p.10). Aflăm că în Marea Britanie sunt aproximativ 30.000 de surdomuți, iar învățământul special destinat acestora cuprinde 90 de institute. Primul a fost înființat în 1792, iar al doilea în 1882. Pentru surdomuți se editează șase ziare. Pe lângă instituțile de stat, există și o puternică activitate misionară în folosul surdomuților. Aceasta a început încă din anul 1820 și azi cuprinde o serie de societăți ca : „Societatea regală de ajutorare pentru surdomuți” (1840), „Societatea bisericească pentru binefacere” cu 41 de cămine pentru surdomuți, „Guild of St. John of Beverley”, „Uniunea britanică a surdomuților”, „Clubul surdomuților evrei”, „Clubul de atletică și amical-social al surdomuților”, „Societatea fetelor surdomute din Londra de sud” și „Biroul național pentru promovarea binelui general al surdomuților”.

-„Cehoslovacia”. (nr.3-4–p.11). Se reia informația publicată de „Svepomoc Neslysicich”, organul surdomuților din Cehoslovacia, că s-a înființat „Centrala pentru îndrumarea surdomuților”, cu șase secții diferite de

https://biblioteca-digitala.ro

activitate.

-„India”. (nr.3-4–p.11-12). În India erau recenzați 73.000 de surdomuți. Dintre aceștia 1183 urmau o formă de învățământ special, în 9 institute de profil. Majoritatea sunt în India britaică, doar două fiind în provincia independntă Baroda. Ni se oferă date despre structura învățământului pentru surdomuți în unele institute.

-„Rusia”. (nr.3-4–p.12). Este reluată declarația directorului Institutului de Surdomuți din Moscova, F. Raw, care precizează că Rusia sovietică dispune de 50 de institute de surdomuți, față de 4 existente înainte de 1917. Numărul elevilor este de aproximativ 4.800.

e. Alte informații.

-„Numire”. (nr.1–p.8). La 1 martie 1927, domnul Iordachi Teodorovici a fost numit maistru cismar la Institutul de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți.

-„La Suceava”. (nr.1–p. 8). În acest oraș, doamna Silvia Popovici este reprezentanta Societății Culturale și de Ajutorare a Surdo-Muților din Moldova de Sus”. I se dă adresa.

-„Tăiat de tren”. (nr.1–p.8). Un accident de tren căruia i-a căzut victimă surdomutul Mihai Gajewski din comuna Vișcani – Bucovina.

-„Cacica”. (nr.2–p.8). Excursia la salina Cacica făcută la 15 august 1927 de către un grup de surdomuți din Cernăuți.

f. Memorii către autorități.

-„În atenția autorităților. Necesități urgente”. (nr.2–p.5). Articolul, semnat de „Jeca”(?), se referă la importanța pregătirii în continuare a surdomuților, după ce termină cele opt clase ale institutului. În primul rând, se insistă pentru înființarea unei școli pentru ucenicii surdomuți, așa cum există în țările avansate. În al doilea rând, se insistă pentru înființarea unui institut de surdomuți în Basarabia, care are aproximativ 2.000 de copii surdomuți, actualmente neșcolarizați.

g. Cărți.

-„Abiturientul surdo-mut”. (nr.2–p.5). Domnul Ioan Guga ne prezintă cartea biografică, apărută în Germania în anul 1927, referitoare la viața surdomutului Wladislaus Zeitlin. Acesta se născuse în 1907 la Tiflis, în Imperiul Țarist. Tatăl său era jurist, iar mama pianistă. Era surd din naștere.

https://biblioteca-digitala.ro

Mama sa și-a dedicat întreaga sa energie pentru a-l învăța limbajul oral. După revoluția bolșevică, familia ia drumul Europei în căutarea de specialiști pentru fiul lor. În 1922 ajung în Germania unde îl înscriu la Institutul de Surdomuți din Berlin. În anul 1925, tânărul Wladislaus Zeitlin susține cu brio examenul de bacalaureat și se înscrie la Politehnica din Charlottenburg. Cartea este lăudată atât pentru rezultatele deosebite ale acestui surdomut, cât și pentru descrierea stărilor psihologice prin care a trecut el.

*

* *

În comparație cu revistele precedente editate în anul 1920 la București, respectiv la Cluj în 1927, „Curierul Surdo-Muților" reușea să ofere o revistă atractivă, cu informații interesante, despre viața și activitatea surdomuților din toată țara. Cititorii, indiferent că erau din București, Cernăuți, Cluj, Timișoara sau Arad, puteau fi plăcut impresionați că citeau despre propriile lor acțiuni. Arădenii citeau despre propriile alegeri în comitetul de conducere al asociației, timișorenii despre balul mascat ținut cu ocazia „fasching"-ului (lăsata secului) și despre faptul că au înființat un „club de atletică", bucureștenii aflau bilanțul financiar al asociației, iar bucovinenii despre excursia făcută de adulți la Cacica și despre excursia elevilor dela institutul din Cernăuți. Pe lângă aceste informații din viața asociațiilor, revista mai oferea studii interesante de surdologie, informații despre activitățile similare din alte țări și făcea o legătură a comunității românești a surdomuților cu manifestările internaționale din acest domeniu, popularizând Congresul Internațional al Surdomuților dela Praga și Olimpiada Surdomuților dela Amsterdam.

Prin modul în care s-a prezentat, „Curierul Surdo-Muților" tindea să devină o importantă și atractivă revistă a surdomuților din România. Este natural să ne întrebăm : în aceste condiții de ce a fost sistată după doar patru numere ? Pentru a răspunde la întrebare ar trebui să avem unele informații din interiorul redacției acelor ani. Acestea însă, s-au pierdut și acum nu putem decât să ne manifestăm regretul.

https://biblioteca-digitala.ro

1.4.

„LUMEA NOASTRĂ”.

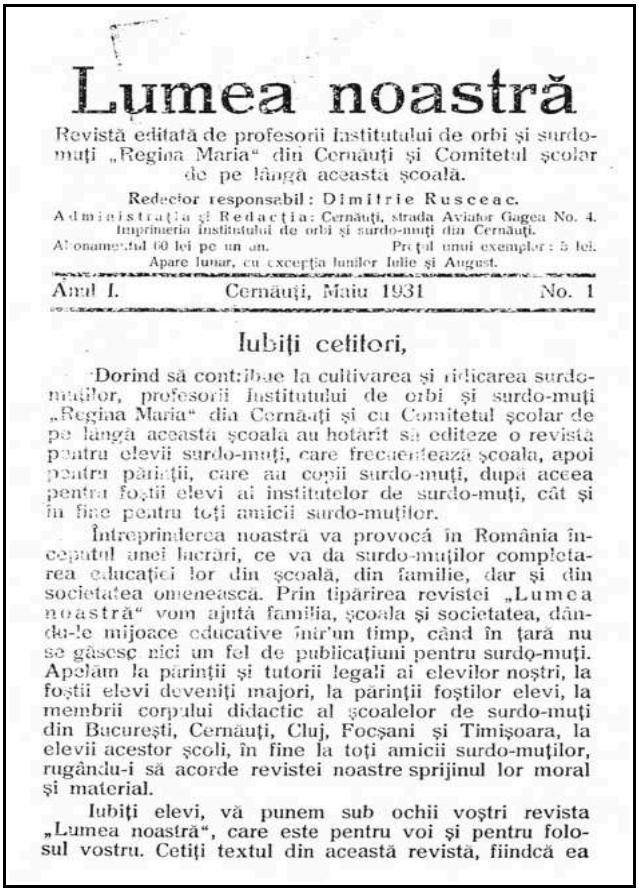

Lumea noastră

Revistă editată de profesorii Institutului de orbi şi surdo-muţi „Regina Maria“ din Cernăuţi şi Comitetul şcolar de pe lângă această şcoală.

Redactor responsabil: Dimitrie Rusceac.

Administraţia şi Redacţia: Cernăuţi, strada Aviator Gagea No. 4. Imprimeria Institutului de orbi şi surdo-muţi din Cernăuţi.

Abonamentul 60 lei pe un an. Preţul unui exemplar: 5 lei.

Apare lunar, cu excepţia lunilor Iulie şi August.

Anul I. Cernăuţi, Maiu 1931 No. 1

Iubiţi cetitori,

Dorind să contribue la cultivarea şi ridicarea surdo-muţilor, profesorii Institutului de orbi şi surdo-muţi „Regina Maria“ din Cernăuţi şi cu Comitetul şcolar de pe lângă această şcoală au hotărît să editeze o revistă pentru elevii surdo-muţi, care frecuentează şcoala, apoi pentru părinţii, care au copii surdo-muţi, după aceea pentru foştii elevi ai institutelor de surdo-muţi, cât şi în fine pentru toţi amicii surdo-muţilor.

Întreprinderea noastră va provocă în România începutul unei lucrări, ce va da surdo-muţilor completarea educaţiei lor din şcoală, din familie, dar şi din societatea omenească. Prin tipărirea revistei „Lumea noastră“ vom ajută familia, şcoala şi societatea, dându-le mijloace educative într'un timp, când în ţară nu se găsesc nici un fel de publicaţiuni pentru surdo-muţi. Apelăm la părinţii şi tutorii legali ai elevilor noştri, la foştii elevi deveniţi majori, la părinţii foştilor elevi, la membrii corpului didactic al şcoalelor de surdo-muţi din Bucureşti, Cernăuţi, Cluj, Focşani şi Timişoara, la elevii acestor şcoli, în fine la toţi amicii surdo-muţilor, rugându-i să acorde revistei noastre sprijinul lor moral şi material.

Iubiţi elevi, vă punem sub ochii voştri revista „Lumea noastră“, care este pentru voi şi pentru folosul vostru. Cetiţi textul din această revistă, fiindcă ea

Din frontispiciul primului număr al revistei aflăm informațiile care ne interesează :

-Revista a fost editată de profesorii institutului din Cernăuți.

-Redactorul responsabil a fost Dimitrie Rusceac, directorul institutului din Cernăuți și a rămas în această funcție pe toată durata de apariție a revistei.

-Ni se oferă adresa redacției și a administrației revistei, Cernăuți, str. Aviator Gagea nr. 4, aceiași cu cea a Institutului de Orbi și Surdomuți.

-Aflăm că locul în care se tipărește este atelierul institutului.

-Faptul că era o revistă lunară.

-Primul număr a apărut în luna mai 1931 și se prevedea ca în lunile iulie și august, când este vacanța de vară, revista să nu apară.

-Prețul unui număr era de 5 lei.

-Notă : Informăm pe cei interesați că pot găsi colecția revistei la

https://biblioteca-digitala.ro

Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

Revista nu a avut o viață prea lungă. Apărută în luna mai 1931, ultimul ei număr a fost în aprilie 1932.

Formatul revistei (16 x 23 cm) a fost cel al unei broșuri, iar volumul de pagini a fost diferit dela un număr la altu, așa cum se vede din tabelul următor :

NUMĂRUL REVISTEI	**NUMĂRUL DE PAGINI**
Nr.1 (mai) / 1931	12
Nr.2 (iunie) / 1931	16
Nr.3 (sept.) / 1931	12
Nr. 4 (oct.) / 1931	10
Nr.5 (nov.) / 1931	14
Nr.6 (dec.) / 1931	8
Nr.1-2 (ian.-feb.) / 1932	16 (8 pag./număr)
Nr.3-4 (mart.-apr.) / 1932	24 (12 pag./număr)

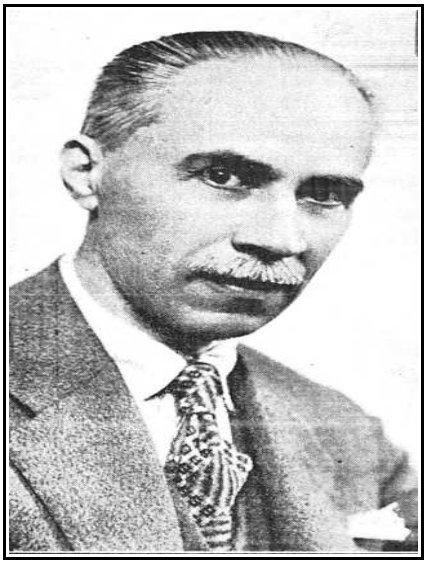

Dimitrie Rusceac

-redactorul revistei-

din [Rusceac-1940-pag.3]

În articolul inaugural, al primului număr, întitulat ***„Iubiți cetitori”***, Dimitrie Rusceac, redactorul principal, precizează că această revistă este destinată *„pentru elevii surdo-muți, care frecventează școala, apoi pentru părinții, care au copii surdo-muți, după aceea pentru foștii elevi ai institutelor de surdo-muți, cât și în fine pentru toți amicii surdo-muților.”* La ce anume le va folosi acestora revista ? Același articol ne dă răspunsul : *„vom ajuta familia, școala și societatea, dându-le mijloace educative într-un timp, când în țară nu se găsesc nici un fel de publicațiuni pentru surdo-muți. ... Revista vrea să fie continuarea și completarea „lecțiunilor de limba românească”, pe care o învățați în școală. Revista vrea să formeze un lexicon al limbajului vorbit, dar și o enciclopedie, unde cetitorii să*

https://biblioteca-digitala.ro

găsească cunoştinţele necesare despre elemente din geografie şi istorie, din aritmetică şi geometrie, din ştiinţele naturale, fizice şi chimice."

Parcurgând paginile revistei, vom ajunge la concluzia că materialul publicat în această revistă era destinat, mai mult profesorilor din institutele pentru surdomuți. Elevii puteau folosi revista ajutați să înțeleagă conținutul articolelor. Au existat și texte scurte și ușoare, ce puteau fi citite de elevii surdomuți fără ajutor. Pe lângă acestea, alte articole depășeau nivelul lor de înțelegere.

Părinții copiilor surdomuți erau îndemnați, de Francisc Marcinovschi, să cumpere revista, pentru *„bucuria și plăcerea copiilor"* (*„Iubiți părinți"* -nr.1/1931-p.7).

Tematica materialelor publicate este diversă și vom încerca să o redăm în cele ce urmează :

a. Texte patriotice.

Dimitrie Rusceac :

-***„Regele nostru"*** [nr.1/1931-p.2].

-***„Patronul institutului nostru"*** [nr.1/1931-p.2-3].

-***„Să iubești țara ta"*** [nr.1/1931-p.3].

Francisc Marcinovschi :

-***„Dragi elevi"*** [nr.2/1931-p.13-14].

Indiferent că erau texte scurte, destinate formării sentimentelor de dragoste pentru conducătorii țării (primele două texte ale lui D. Rusceac) sau un fragment al unei cuvântări ținute cu ocazia unei sărbători (textul lui Fr. Marcinovschi), dar și citirea unor fraze cu conținut patriotic (ultimul text al lui D.Rusceac), toate aveau scopul de a înrădăcina sentimentele de mândrie pentru țara și poporul din care elevii fac parte.

b. Prezentarea unor manuale didactice.

Dimitrie Rusceac :

-***„Studiul limbii românești în școalele de surdo-muți"*** [nr.1/1931-p.8], [nr.2/1931-p.22-23], [nr.3/1931-p.29-34], [nr.4/1931-p.41-45], [nr.5/1931-p.51-61], [nr.6/1931-p.66-72]. Se dau fragmente din manual, iar în [nr.1-2/1932-p.9] avem un comentariu, semnat „Argus", cu aprecieri asupra conținutului manualului și importanța lui pentru învățământul special.

https://biblioteca-digitala.ro

Gheorghe Atanasiu :

-***„Să cetim”*** [nr.4/1931-p.46-47] – fragment din manual. Primul anunț al apariției acestui manual s-a făcut în nr. 3/1931, la pagina 39, sub titlul ***„Cărți noi pentru surdo-muți”,*** unde se specifică faptul că „acest manual este prima carte românească, tipărită pentru elevii surdo-muți pentru clasa a II-a”.

-***„Să cetim mai departe”*** [nr.1-2/1932-p.11-12] – fragment din manual și un comentariu făcut de Dimitrie Rusceac.

Francisc Klampfer; Adalbert Zsutty :

-***„Carte de aritmetică”*** [nr.4/1931-p.47-48] – Este vorba de manualul destinat clasei a II-a și, la paginile de mai sus, putem urmării un fragment din manual. La pagina 50 din același număr găsim un comentariu referitor la manual. În acest comentariu ni se oferă enumerarea capitolelor din manualul pentru clasa a II-a.

-***„Carte de aritmetică pentru Institutele de surdo-muți”*** [nr. 1-2/1932-p.9-11] – fragment din manual și un comentariu făcut de Dimitrie Rusceac.

Adalbert Zsutty :

-***„Catehism”*** [nr.1-2/1932-p.6-8] – fragment din manual și un comentariu făcut de Dimitrie Rusceac.

Pe lângă acestea, în [nr.1-2/1932-pag.16], Dimitrie Rusceac ne mai oferă o listă întitulată ***„Cărți școlare pentru surdo-muți”***, din care aflăm toate manualele școlare, pentru surdomuți, apărute până la acea dată.

Nu este cazul să mai examinăm aceste texte, deoarece am făcut acest lucru, pe larg, în partea II-a a prezentei lucrări.

c. Texte didactice.

Sunt texte care le înlocuiesc sau le completează pe cele din manualele școlare. Profesorii dela celelalte institute le puteau prelua și folosi în munca lor cu elevii surdomuți. Titlul acestora este suficient și nu este cazul să le mai comentăm.

Dimitrie Rusceac :

-***„Vacanțe școlare”*** [nr.2/1931-p.16-17] – text pentru citit.

-***„Istoria neamului românesc”*** [nr.3/1931-p.38], [nr.4/1931-p.48-

https://biblioteca-digitala.ro

49], [nr.5/1931-p.62-64], [nr.1-2/1932-13-16] – sunt texte despre țară, despre popor, despre daci și despre fondarea Romei, ce pot fi folosite atât la orele ce citire, cât și la cele de istorie.

-***„Bucăți de cetire pentru clasele superioare”*** [nr.1-2/1932-p. 2-3], [nr.3-4/1932-p.18]. Spre exemplificare, întâlnim textele întitulate : „Cele două hoațe”, „Nu vă certați” și „Cei doi băieți neascultători”.

-***„Teme pentru dezvoltarea limbii românești la surdo-muți”*** [nr.1-2/1932-p.3] – exerciții gramaticale care impun completarea cuvintelor ce lipsesc în propozițiile oferite, sau formarea de propoziții care să răspundă la întrebarea „unde ?”.

Francisc Marcinovschi :

-***„Luna iunie”*** [nr.2/1931-p.14-15] – text pentru citit.

-***„Cât (câți, câte) ?”*** [nr.2/1931-p.19] – exerciții gramaticale.

-***„Ajunul Crăciunului”*** [nr.6/1931-p.65] – text pentru citit.

-***„Răsplata”*** [nr.1-2/1932-p.4-5] – text pentru citit.

-***„Meseriașii”*** [nr.3-4/1932-p.29-30] – întrebări și răspunsuri.

Teodot Cernăuțeanu :

-***„Vacanța mare de vară”*** [nr. 2/1931 – p. 17-18] – text pentru citit.

Ion Ciorănescu :

-***„Pisica”*** [nr.4/1931-p.46] – text pentru citit.

-***„Câinele”*** [nr.5/1931-p.62] – text pentru citit.

d. Scenete didactice pentru elevi.

Scenetele erau scrise de profesori. Ele aveau ca temă avantajele învățământului pentru surdomuți și nenorocirea în care se află acei surdomuți care nu au avut șansa să beneficieze de acest avantaj. Scenetele se jucau pe scenă, la diferite serbări școlare, iar actori erau elevii institutului. Restul elevilor erau spectatori și urmăreau desfășurarea scenetei prin citirea de pe buzele elevilor-actori. Scenetele publicate în revista „Lumea noastră” au fost presentate la serbarea de sfârșit de an, din iunie 1931.

Dimitrie Rusceac :

-***„Institutul nostru din Cernăuți”*** [nr.1/1931-p.3-5] – text monolog, care putea fi citit în fața auditoriului, dar putea să fie și reprodus

https://biblioteca-digitala.ro

din memorie.

Francisc Marcinovschi :

-***„Nu mai suntem muți !”*** [nr.2/1931-p.15-16] – text conceput ca dialog între trei elevi surdomuți, o fată și doi băieți, el a fost prezentat la serbarea de sfârșit de an școlar, în luna iunie 1931.

-***„Aici arde candela de cultură pentru noi”*** [nr. 3/1931–p.34-37] – text conceput ca dialog între nouă elevi surdomuți, o fată și opt băieți, el a fost prezentat la serbarea de sfârșit de an școlar, în luna iunie 1931.

e. Informații despre diferite institute de surdomuți.

Dimitrie Rusceac :

-***„Institutele de surdo-muți din România”*** [nr.1/1931-p.3] – Sunt enumerate cele șase institute existente la acea dată.

-***„Școala de băieți surdo-muți din București”*** [nr.1/1931-p.9]. Ne este oferit anul înființării, numele directorului și personalitatea sa, adresa școlii, metodele de învățare și condițiile de primire.

-***„Institutul de surdo-muți din Focșani”*** [nr.1/1931-p.9] – aflăm despre o donație făcută de profesorul surdomut V. Dimitriu-Leorda, care a făcut un album cu schițe și desene executate de elevi. Albumul urma să fie trimis la o expoziție din Geneva.

-***„Educația modernă a surdo-muților”*** [nr.1/1931-p.9-10] – este prezentat un institut de profil din Viena, aflăm ce copii o fregventează, ce program educațional au și modul în care sunt finanțați.

-***„Institutele de surdo-muți din Transilvania”*** [nr.1/1931-p. 10-11] – sunt descrise institutele din Cluj și Timișoara, cine sunt directorii, ce efective au și ce metode sunt folosite în educație. De asemenea ni se prezintă numele inspectorilor din Cluj și a celui din București, desemnați a dirija și controla institutele.

-***„Institutul de surdo-muți din Pilzen”*** [nr.1/1931-p.11] – este vorba de un institut din Cehoslovacia unde fiecare județ are o Asociație pentru Ocrotirea Copiilor Surdomuți și un institut de specialitate.

-***„Școalele de surdo-muți din România”*** [nr.2/1931-p.24-25] – sunt enumerate cele șase institute de surdomuți din țară și directorii care le conduc.

https://biblioteca-digitala.ro

Gheorghe Atanasiu :

-***„Darea de seamă pe anul școlar 1930/31 a Institutului de surdo-muți din Timișoara”*** [nr.4/1931-p.49-50]. Este un scurt fragment din darea de seamă. Aflăm numele directorului, personalul didactic al institutului (profesorii și maiștrii dela ateliere), numărul de clase, numărul de elevi și faptul că a funcționat și un curs complementar pentru surdomuții adulți care făcuseră școala în limba maghiară și doreau să învețe românește.

-***„Institutul de surdo-muți din Timișoara”*** [nr. 3-4/1932-p.25–27]. Se continuă prezentarea dării de seamă pe anul școlar 1930/31. Ni se oferă istoricul institutului, date despre întreg personalul angajat (didactic și administrativ), cât și date despre elevi.

C. Pricope :

-***„Câteva date istorice asupra Institutului de surdo-muți din Focșani”*** [nr. 3-4/1932–p.23-24].

Este un articol reprodus, în 1931, în revista „Frământări didactice”. Din cuprinsul articolului aflăm următoarele : Institutul a fost înființat de către Dr. Carol Davila, cu ajutorul doamnei Elena Cuza, în anul 1863, fiind în subordinea Eforiei Spitalelor Civile din București; Din anul 1865, a fost condus de doi institutori, soții Nicolae și Sultana Ionescu; Între 20.04.1881 și 8.01.1882, a fost în subordinea Ministerului de Interne; Din 8.01.1882 a trecut la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice și a continuat să fie condus de soții Ionescu; Ca locație, până în anul 1884 institutul a beneficiat de un local în Pantelimon, iar între 1884 și 1895 i s-a închiriat un local în Tei-Colentina, în casa familiei Ghica; La 10 septembrie 1895 s-a mutat în Focșani, într-o clădire construită pe un teren donat de doamna Ghica special pentru acest orfelinat; În anul 1922 institutul de surdomuți este evacuat din această clădire, pentru a face loc Școlii Normale de Băieți. Elevii surdomuți au fost mutați în trei clădiri închiriate, situate în zone diferite ale orașului și care nu corespund procesului de învățământ.

f. Activitatea Institutului din Cernăuți : didactică, conferințe, serbări, adunări, ședințe, etc.

-***„Educația intelectuală”*** [nr.1/1931-p.5].

-***„Educația profesională”*** [nr.1/1931-p.6].

https://biblioteca-digitala.ro

-***„Educația religioasă”*** [nr.1/1931-p.6].

-***„Asistența medicală”*** [nr.1/1931-p.6].

-***„Către amicii orbilor și surdo-muților”*** [nr.2/1931-p.18].

În aceste articole, scrise fără semnătura unui autor, se explică diferite aspecte ale educării surdomuților și a asistenței medicale, în institutul din Cernăuți.

-***„Adunarea generală a Comitetului Școlar”*** [nr.1/1931-p.7].

-***„Programul serbării de fine de an din ziua de 24 iunie 1931 ...”*** [nr.2/1931-p.19].

-***„Admiterea în Institutul de orbi și surdo-muți din Cernăuți”*** [nr. 2/1931 – p. 20].

-***„Conferință publică”*** [nr.3/1931-p.38-39].

-***„Reducerea burselor școlare”*** [nr.3/1931 – p. 39].

-***„Examenul de absolvire”*** [nr.3/1931 – p. 39].

-***„Deschiderea anului școlar”*** [nr.3/1931 – 40].

-***„Ion Boșneag”*** [nr. 3-4/1932-p.27-29] – viața și activitatea întemeietorului institutului din Cernăuți.

-***„Adunarea Generală a Comitetului Școlar din 28 feb. 1932”*** [nr. 3 – 4/ 1932 – p. 39].

-***„Adunarea Generală a Societății Culturale și de Ajutorare a Surdo-Muților din Cernăuți – 20 martie 1932”*** [nr. 3-4 / 1932 – p. 39].

-***„Alegerea noului Comitet Școlar – 10 aprilie 1932”*** [nr.3-4 / 1932 – p. 39].

-***„Necrolog pentru surdomutul Beniamin Salter din Cernăuți”*** [nr. 3-4/1932 – p. 39].

-***Informare despre faptul că furnizorii de alimente ai institutului nu au mai fost plătiți de șapte luni, din lipsă de alocații bigetare.*** [nr. 3-4/1932 – p. 40].

-***Informație despre neplata salariilor la angajații institutului pe mai multe luni***. [nr. 3-4/1932 – p.40].

Pentru cei ce studiază istoria învățământului pentru surdomuți din acei ani, aceste articole reprezintă un real sprijin.

https://biblioteca-digitala.ro

g. Despre diverse reviste pentru deficienți.

-***„Prima revistă românească pentru surdo-muți”*** [nr.2/1931 – p. 26-27] – despre revista „Lumea noastră”.

-***„Prima revistă pentru surdo-muții adulți”*** [nr.2/1931-p.28] – despre „Revista lunară a surdo-muților din România Mare” apărută în anul 1920 la București.

-***„Revista Braille”*** [nr.4/1931 – p. 50] – este o revistă pentru orbii din România, care era tipărită la ..... Paris (!!!), cu fonduri oferite de ..... „American Braille Presse” (!!!).

-***„Răsăritul nostru”*** [nr. 1-2/1932 – p.5-6] – se salută apariția, la Focșani, a acestei noi reviste care se subîntitulează „organ pedagogic, cultural și social al surdo-muților din România”. Directorul publicației este domnul V. Dimitriu-Leorda, surdomut, profesor de desen la Institutul de Surdo-Muți din Focșani. Ne este prezentat cuprinsul primului număr.

h. Articole cu conținut surdologic și articole manifest.

Nicu Vlădulescu :

-***„Lumea celor ce nu văd și nu cuvântă”*** [nr. 1/1931–p.11-12], [nr.2/1931-p.27-28]. Este o reproducere din revista „Glasul Bucovinei”. Autorul și-a propus să sădească în conștiința oamenilor sentimente de durere, compasiune, dar și de mângâiere, față de persoanele oarbe și surdomute, ce trăiesc în mijlocul nostru. Copleșiți de frumusețea naturii, care primăvara se trezește la viață, suntem tentați să nu observăm pe semenii noștrii, urgisiți de soartă prin lipsirea simțului vederii sau pe cel al auzului. Din această cauză, autorul își îndeamnă concetățenii să fie mai atenți la elevii Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria” din Cernăuți, care se bucură și ei, într-un mod diferit, de această revărsare a frumuseții naturii. Răspunzând invitației făcute de autor, am putea vedea bucuria „cu totul deosebită” manifestată de acești copii. Suntem îndemnați să observăm, cu câtă bucurie se înveselesc orbii, care au stat toată iarna în sălile institutului, atunci când, ajutându-se de pipăit, reușesc să meargă „fără teamă pe aleea dintre răzoare”, respirând cu nesaț aerul proaspăt al primăverii sau lăsând razele soarelui să le mângâie obrajii. Aceleași îndemnuri se îndreaptă și spre grupurile de elevi surdomuți care pot să se

https://biblioteca-digitala.ro

bucure de frumusețea din jur însă, nu pot să-și exprime semtimentele. Cu toate acestea, ei încearcă să alăture unele propoziții învățate la școală cu imaginile pe care le observă (de exemplu pronunță „calul fuge" atunci când vede un călăreț pe drum). Nu putem să nu ne înduioșăm atunci când auzim un grup de orbi cântând „Sărman copil al nimănui" sau „România țara noastră". Ei cântă despre frumusețea țării, dar această frumusețe nu o pot vedea. Suntem îndemnați să ne imaginăm câtă muncă depun profesorii acestui institut, care reușesc să-i facă pe orbi să citească, cu ajutorul unui alfabet propriu, orice operă a literaturii mondiale. De asemenea, reușesc să îi demutizeze pe surzi și să îi transforme în surdovorbitori. „La toți ne trebuie lumina cea adevărată. Toți o căutăm" acestea sunt cuvintele care încheie, frumos, articolul prezentat.

Dimitrie Rusceac :

-„Ce trebuie să facem pentru copiii surdo-muți ?" [nr.2/1931 – p. 20-22]. Domnul Dimitrie Rusceac reia o temă care l-a preocupat mult și pe care a mai tratat-o în alte publicații. Este vorba de obligația implicării statului, prin instituțiile sale, în procesul de educare a copiilor surdomuți. Dumnealui pornește dela numărul de locuitori ai României, stabiliți prin recensământul din 1930. În urma acestuia s-a stabilit o populație de 18.022.962 de locuitori. Bazându-se pe faptul că surdomuții sunt, aproximativ, unul la mia de locuitori, înseamnă că în România existau, în 1930, un număr de 18.022 surdomuți. Dintre aceștia 15% ar fi copii de vârstă școlară, adică 2.700. Conform datelor pe care autorul le oferă, în cele șase institute pentru surdomuți, care existau atunci în România, statul oferea, prin cele două ministere care tutelau aceste institute, un număr de burse pentru 450 de copii surdomuți. Înseamnă că restul de 2.250 de copii surdomuți erau lipsiți de dreptul la educație. La întrebarea, „ce trebuie să facem pentru acești copii surdomuți ?", autorul dă trei răspunsuri diversificate pe trei factori responsabili : **1**. Societatea este obligată să-i ajute să devină membrii utili ai acestei societăți. **2**. Ministerul Instrucțiunii trebuie să le ofere la toți, locuri în institute de specialitate. **3**. Părinții au obligația de a-i trimite la școli speciale. Pentru a putea realiza acest lucru, statul român ar trebui să extindă rețeaua sa de școli speciale, care ar trebui să fie similară cu cele din Europa Centrală.

Vasile Dimitriu-Leorda :

-„Reorganizarea învățământului pentru educația surdo-muților" [nr.2/1931–p.25-26]. Articolul domnului V. Dimitriu-Leorda este, și el, o reproducere a unui articol apărut la 1 octombrie 1927, în zirul Universul. Este, de fapt, strigătul de ajutor al unui surdomut, fost elev și, la acea dată,

https://biblioteca-digitala.ro

profesor al Institutului de Surdomuți din Focșani. Acest institut a funcționat în propria clădire din 1895 și până în 1923 (se pare că anul exact este 1922), când a fost evacuat pentru a face loc Școlii Normale de Băieți. După evacuare, institutul de surdomuți a fost împrăștiat în trei clădiri necorespunzătoare, la adrese diferite. În acest fel, activitatea didactică specifică a avut mult de suferit. Autorul concluzionează că *„e natural că în asemenea situație să ne vedem inferiori față de celelalte instituții similare din teritoriile alipite, în ceeace privește aplicarea și predarea cursului acestui învățământ”*. Pentru normalizarea situației, domnul Leorda face câteva propuneri, care depășesc problematica institutului din Focșani. **1**. Să se clădească un local propriu, pe un teren viran existent (asta ar costa 4 – 5 milioane, pe care ar trebui să la dea Ministerul Instrucțiunii. **2**. Cursurile din institut să se predea după un program stabilit, alcătuit după normele existente în Franța, Anglia, etc. **3**. Pregătirea unui corp didactic special prin înființarea la Universitatea din București a unei secții medico-pedagogice. Absolvenții acestei facultăți, după un stagiu de doi ani la institutele din țară, să fie trimiși la perfecționare în străinătate. **4**. Înființarea de cursuri liceale și universitare pentru surdomuți.

Nu putem să nu remarcăm faptul că, acest surdomut avea o gândire mult mai sănătoasă decât persoanele responsabile din minister. Oare ce remarcă a făcut domnul Nicolae Iorga, în acel moment prim ministru și ministru al instrucțiunii, la auzul acestor „pretenții”? Era anul în care fiind întrebat de un colaborator : „Ce vor face profesorii dacă nu își vor primii salariile ?”, „Domnia Sa” a răspuns impasibil : „Să se arunce în mare !”.

Ecaterina R. Barbu :

-***„Metoda Malisch”*** [nr. 3-4/1932–p.19-21]. Ecaterina R. Barbu era profesoară la Institutul de Băieți Surdomuți din București. Ea a făcut o traducere din limba germană a unor materiale legate de metoda Malisch, care susținea că demutizarea surdomuților nu trebuie să fie sintetică, adică să pornească dela sunete izolate sau dela silabe, ci trebuie să fie analitică, adică să înceapă direct cu cuvântul sau cu o propoziție. Întregul material tradus de doamna Ecaterina R. Barbu cuprinde 62 de pagini. Actualul articol reprezintă doar începutul discursului inaugural ținut de A. Hermus la o întrunire a specialiștilor surdologi, destinată discutării diferențelor dintre metodele sintetice și cele analitice de demutizare. Cu această ocazie, A. Hermus înștiințează auditoriul că întrebarea esențială ce trebuie să se pună în cadrul acelor dezbateri este : *„Trebuie ca noi, în școalele de surdo-muți să construim limbajul copiilor surzi pe baze analitice sau sintetice, cu alte cuvinte trebuie să pornim dela sunete singuratice sau dela totalități*

https://biblioteca-digitala.ro

gramaticale, dela cuvinte sau dela propoziţiuni ?”. Nu ni se spune când a avut loc respectiva întâlnire a specialiştilor. Aflăm însă că, la data întrunirii, această dispută între cele două tipuri de metode dura de aproximativ douăzeci de ani. În discursul său, A. Hermus ne exemplifică câteva dispute. Cu toate acestea, adepţii metodei analitice au continuat să o folosească, iar urmaşii lor au perfecţionat-o. Dintre aceşti urmaşi, adepţi ai metodei analitice, Malisch a fost cel mai cunoscut. A. Hermus arată că adepţi şi oponenţi ai metodei analitice existau şi la data întrunirii lor. Acesta este un fapt îmbucurător deoarece *„numai lupta ţine treaz; nemişcarea de sine este moarte şi pierzare; oamenii pot şi trebuie să nu fie toţi de aceiaşi părere; în discuţiile serioase se luminează spiritul; din contrazicere izvorăşte afirmarea”*. Spre sfârşitul articolului, A. Hermus atenţionează că *„cel mai mare pericol izvorăşte din teama unora de a recunoaşte adevărul”* şi dă ca exemplu părerea unei cunoştinţe, care spunea : *„dacă metoda Malisch este cea adevărată, când nu trebuie să mai dezvolţi sunetele, când ai să spui surdo-muţilor numai cuvinte, atunci un profesor de surdo-muţi nu mai are ce să facă cu fiziologia sunetelor, atunci nu mai e nevoie să fie un bun învăţător de articulaţie”*.

Datorită faptului că revista „Lumea noastră” şi-a încetat apariţia, doamna Ecaterina R. Barbu şi-a reluat publicarea în „Revista Asociaţiei Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România”. În aceasta, a putut publica, în totalitate, întreaga lucrare tradusă.

Sevastia Popescu :

-***„Pot vorbi surdo-muţii ?”*** [nr. 3-4/1932–p.21-23]. Doamna Sevastia Popescu era diplomată a Institutului Naţional de Surdo-Muţi din Paris şi la revenirea în ţară a fost numită directoarea Istitutului de Fete Surdo-Mute din Bucureşti, înfiinţat în anul 1921. Actualul articol este o reproducere a unuia mai vechi, apărut în ziarul „Dimineaţa” din 17 septembrie 1923. Scopul articolului este de a lămuri societatea că folosirea limbajului mimico-gesticular, sau a celui dactil, nu este singurul mod posibil de a comunica al surdomuţilor. Surdomuţii sunt capabili să înveţe a vorbi normal, ca toţi oamenii, utilizând graiul articulat, deşi nu aud ceea ce spun. Pentru a lămuri cititorii, doamna Sevastia Popescu explică faptul că vorbirea corectă, a persoanelor normale, se datorează faptului că au un auz perfect. În cazul în care auzul scade sau dispare, vorbirea se alterează sau poate să dispară total. În acest fel omul devine mut, deşi organele fonatoare sunt sănătoase şi capabile de pronunţie. Mecanismul vorbirii are însă multe efecte care nu depind de auz. Astfel, există mişcările organelor fonatoare, ce pot fi urmărite cu privirea; coardele vocale produc vibraţii, ce pot fi urmărite cu

https://biblioteca-digitala.ro

ajutorul simțului tactil; dar mai există și mișcările kinestezice (motoare) sau musculare. Controlându-le pe acestea și utilizându-le, în mod corespunzător, surdomuții pot fi învățați să pronunțe, fără a auzi, și să citească de pe buzele interlocutorului ceea ce acesta pronunță. Acest proces se numește DEMUTIZARE și *„rezultatele acestei demutizări constituie unele din cele mai mari, mai nobile și mai umanitare binefaceri”*.

*

* *

În numărul 3-4/1932, la paginile 35-37, redacția și administrația revistei făcea un bilanț, la încheierea unui an dela apariția primului număr. Din păcate acest bilanț a constituit și necrologul revistei. Dacă bilanțul materialelor tipărite era unul lăudabil, cel al persoanelor interesate de cumpărarea ei era dezastruos. Iată cifrele exacte reproduse din paginile revistei : *„Din 500 de cititori, cărora administrația le-a trimis numărul prim, jumătate a refuzat primirea revistei. Din următorii 250 de cititori, cărora li s-a trimis numărul doi, o treime l-a primit fără a se abona,iar alta a refuzat din nou primirea. În cele din urmă, administrația s-a văzut nevoită să mai micșoreze tirajul revistei. Dar și din restul de 150 de cititori, care rămaseră credincioși revistei, o pătrime n-a achitat costul abonamentului nici până astăzi. De aceia încasările sunt mai mici decât sumele cheltuite cu tipărirea celor zece numere, dela 1 mai 1931 și până la 30 aprilie 1932. ...Revista se află într-o dificultate financiară, care îi pericliteză apariția ei. Cum putem să continuăm cu publicarea revistei sub povara acestor împrejurări ??”*. Din păcate, era o situație neplăcută, care scotea în evidență un alt aspect. Cei care se ocupau cu educarea surdomuților erau de două feluri. Pe de o parte erau entuziaștii, cei doritori să ridice nivelul surdologiei românești la nivelul celor din țările avansate, iar pe de altă parte erau cei nepăsători și ignoranți, cei pentru care „totul este bine așa cum este”.

Care erau unii și care erau alții ? Azi este mai greu de spus, dar vom încerca să enumerăm câțiva entuziaști. Între paginile 30 – 35, ale acestui ultim număr al revistei, găsim un număr de scrisori de felicitare adresate domnului Dimitrie Rusceac. Semnatarii acestor scrisori sunt : V. Dimitriu-Leorda dela institutul din Focșani, Gheorghe Atanasiu dela institutul din Timișoara, Iosif B. Seidler din Canada – fost elev al institutului din Cernăuți, David Rafael din Târgu Ocna – fost elev al institutului din Cernăuți, Lola Nica din Ploiești – fostă elevă a institutului din Cernăuți, Nathan Fleischer din Siret – fost elev al institutului din Cernăuți și Arnold

https://biblioteca-digitala.ro

Rappaport din Vama – Bucovina – fost elev al institutului din Cernăuți.

Desigur numărul acestora este infim și exceptând pe domnii Leorda și Atanasiu, ceilalți nu pot fi numiți specialiști. Din această cauză vom apela la lista abonamentelor făcute la această revistă pe durata întregului an [nr.3-4/1932 – p. 37]. Iată ce descoperim :

1. Cernăuți : - 68 de abonamente (4 profesori, 55 părinți ai elevilor, 9 foști elevi).
2. București : - 2 abonamente (profesori).
3. Timișoara : - 10 abonamente (8 profesori, 1 pentru biblioteca institutului, 1 pentru „Societatea Surdo-Muților din Banat).
4. Cluj : - 1 abonament (profesor).

Oricât am încerca să cosmetizăm situația, datele sunt clare. La Cernăuți, unde se edita revista, cei patru profesori abonați proveneau dela două institute, cel de orbi si surdomuți, pe de o parte și cel de reeducare, pe de altă parte. Doar aceștia erau interesați? Institutul de Orbi și Surdomuți din Cernăuți avea la acea dată 8-9 specialiști în surdologie. De ce nu s-au abonat toți? Bucureștiul, care avea două institute de surdomuți, avea doar doi abonați. Nu era nicio profesoară dela institutul de fete surdomute, care să fie abonată. Clujul apare cu un singur abonament, iar Focșaniul cu niciunul. Ne mirăm că doamna Sevastia Popescu și domnul V. Dimitriu-Leorda, care au publicat articole în paginile revistei, nu au considerat necesar să se aboneze. Cei 55 de părinți din Cernăuți, s-au abonat forțat, odată cu înscrierea copilului în institut. Ei considerau asta ca o taxă suplimentară. De asemenea, abonamentele celor 9 foști elevi erau de natura nostalgică și nu puteau dura în timp. Dacă scădem cei 55 de părinți și cei 9 foști elevi, ajungem la concluzia tristă că, singurele grupuri de susținători conștienți ai acestei reviste erau cele din Cernăuți (cu îngăduință) și Timișoara (unde s-a abonat întreg colectivul didactic, plus Societatea surzilor adulți).

În aceste condiții, este normal că viața revistei era compromisă.

https://biblioteca-digitala.ro

1.5.

„REVISTA ASOCIAȚIEI CORPULUI DIDACTIC MEDICO-PEDAGOGIC DIN ROMÂNIA”.

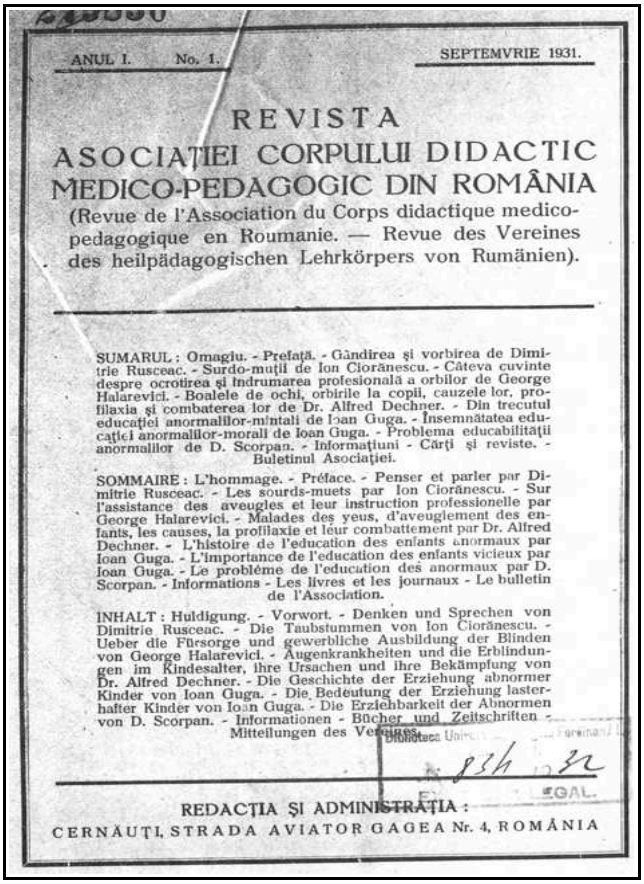

ANUL I. No. 1. SEPTEMVRIE 1931.

REVISTA
ASOCIAȚIEI CORPULUI DIDACTIC
MEDICO-PEDAGOGIC DIN ROMÂNIA
(Revue de l'Association du Corps didactique medico-pedagogique en Roumanie. — Revue des Vereines des heilpädagogischen Lehrkörpers von Rumänien).

SUMARUL: Omagiu. - Prefață. - Gândirea și vorbirea de Dimitrie Rusceac. - Surdo-muții de Ion Ciorănescu. - Câteva cuvinte despre ocrotirea și îndrumarea profesională a orbilor de George Halarevici. - Bolile de ochi, orbirile la copii, cauzele lor, profilaxia și combaterea lor de Dr. Alfred Dechner. - Din trecutul educației anormalilor-mintali de Ioan Guga. - Însemnătatea educației anormalilor-morali de Ioan Guga. - Problema educabilității anormalilor de D. Scorpan. - Informațiuni - Cărți și reviste. - Buletinul Asociației.

SOMMAIRE: L'hommage. - Préface. - Penser et parler par Dimitrie Rusceac. - Les sourds-muets par Ion Ciorănescu. - Sur l'assistance des aveugles et leur instruction professionelle par George Halarevici. - Malades des yeux, d'aveuglement des enfants, les causes, la profilaxie et leur combattement par Dr. Alfred Dechner. - L'histoire de l'education des enfants anormaux par Ioan Guga. - L'importance de l'education des enfants vicieux par Ioan Guga. - Le problème de l'education des anormaux par D. Scorpan. - Informations - Les livres et les journaux - Le bulletin de l'Association.

INHALT: Huldigung. - Vorwort. - Denken und Sprechen von Dimitrie Rusceac. - Die Taubstummen von Ion Ciorănescu. - Ueber die Fürsorge und gewerbliche Ausbildung der Blinden von George Halarevici. - Augenkrankheiten und die Erblindungen im Kindesalter, ihre Ursachen und ihre Bekämpfung von Dr. Alfred Dechner. - Die Geschichte der Erziehung abnormer Kinder von Ioan Guga. - Die Bedeutung der Erziehung lasterhafter Kinder von Ioan Guga. - Die Erziehbarkeit der Abnormen von D. Scorpan. - Informationen - Bücher und Zeitschriften - Mitteilungen des Vereines.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
CERNĂUȚI, STRADA AVIATOR GAGEA Nr. 4, ROMÂNIA

Deși Asociația Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România se înființase la Cluj, cu ocazia congresului din 8–9 ianuarie 1927, acea asociație nu a fost agreată de Ministerul Instrucțiunii dela București. Din această cauză, actuala revistă a reprezentat organul celei de a doua Asociații a Corpului Didactic Medico-Pedagogic care a reunit profesorii ce aparțineau institutelor aparținătoare Ministerului Instrucțiunii. Ea a fost înființată cu ocazia congresului din 14 iunie 1931 ținut la Cernăuți. Revista a apărut din luna septembrie 1931, când Institutul de Orbi și Surdomuți „Regina Maria” din Cernăuți și-a luat responsabilitatea editării ei.

Așa cum se vede din coperta primului număr, realizatorii ei doreau ca prin intermediul revistei să conecteze învățământul medico-pedagogic din România la sistemele similare din țările avansate. Pentru aceasta, la toate

https://biblioteca-digitala.ro

numerele revistei, sumarul a fost redactat în trei limbi: română, franceză și germană.

Adresa redacției și administrației revistei a fost, pe toată durata apariției, identică cu cea a Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria" din Cernăuți, adică Cernăuți, strada Aviator Gagea nr. 4, iar tipărirea s-a făcut în atelierul tipografic al acestui institut.

NOTĂ : Cei interesați pot procura această revistă la Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

Revista a reușit să apară doar până la sfârșitul anului 1936, fără nicio susținere din partea forurilor centrale competente. În această perioadă, volumul fiecărui număr a diferit dela lună la lună; aparițiile erau uneori pe o singură lună, pe două, trei sau, chiar pe patru luni; iar la conducerea revistei s-au schimbat cinci redactori.

Și în situația acestei reviste, pe lângă nepăsarea autorităților, redactorii s-au mai confruntat și cu nepăsarea multor profesori din institutele medico-pedagogice din țară, care nu s-au abonat, nu au colaborat și, în acest fel, au favorizat formarea deficitului financiar care a dus, în final, la oprirea editării ei.

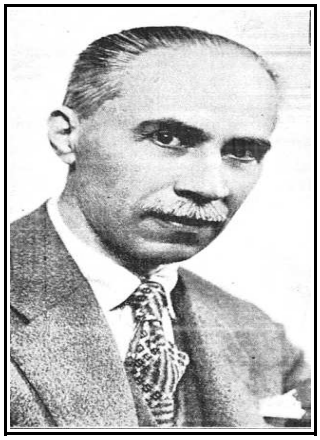

Dimitrie Rusceac

din [Rusceac-1940-pag.3]

Ioan Guga

din [Cernăuți-1938/39-pag.15]

Fr. Marcinovschi

din [Cernăuți-1938/39-pag.15]

Trei din cei cinci redactori responsabili ai revistei

În cele ce urmează, vom extrage din paginile revistei materialele referitoare la învățământul pentru surdomuți. Pe acestea le vom grupa în

https://biblioteca-digitala.ro

funcție de specificul tematicii și de autorii lor.

De asemenea, pentru o imagine mai clară asupra revistei, vom prezenta și câteva coperți ale acesteia. Pentru a încheia însă, cu datele statistice, vom prezenta un tabel din care să reiasă redactorii responsabili și volumul fiecărui număr.

Numărul revistei	**REDACTORUL PRINCIPAL**	**Numărul de pagini pe volum**	**Numărul mediu de pag./număr**
Nr. 1/1931 (septembrie)	Dimitrie Rusceac	20	20
Nr. 2/1931 (octombrie)	Dimitrie Rusceac	16	16
Nr. 3-4/1931 (nov.-dec.)	Dimitrie Rusceac	29	14,5
Nr. 1-3/1932 (ian.-feb.-mar.)	Ioan Guga	48	16
Nr. 4-6/1932 (apr.-mai-iun.)	Ioan Guga	48	16
Nr. 7-8/1932 (sept.-oct.)	Francisc Marcinovschi	40	20
Nr. 9-10/1932 (nov.-dec.)	Francisc Marcinovschi	32	16
Nr. 1-2/1933 (ian.-feb.)	Francisc Marcinovschi	38	19
Nr. 3-4/1933 (mart.-apr.)	Francisc Marcinovschi	36	18
Nr. 5-6/1933 (mai-iun.)	Napoleon Scarlat	42	21
Nr. 7-8/1933 (sept.-oct.)	Napoleon Scarlat	32	16
Nr. 9-10/1933 (nov.-dec.)	Napoleon Scarlat	24	12
Nr. 1-2/1934 (ian.-feb.)	Napoleon Scarlat	32	16

https://biblioteca-digitala.ro

Nr. 3-6/1934 (mart.-apr.-mai-iun.)	Dimitrie. D. Scorpan	46	11,25
Nr. 7-8/1934 (sept.-oct.)	Dimitrie. D. Scorpan	XVI+60 = 76	38
Nr. 9-10/1934 (nov.-dec.)	Dimitrie. D. Scorpan	34	17
Nr. 1-2/1935 (ian.-feb.)	Dimitrie. D. Scorpan	VII+40 = 47	23,5
Nr. 3-4/1935 (mart.-apr.)	Dimitrie. D. Scorpan	32	16
Nr. 5-6/1935 (mai-iun.)	Dimitrie. D. Scorpan	74	37
Nr. 7-10/1935 (sept.-oct.-nov.-dec.)	Dimitrie. D. Scorpan	24	6
Nr. 1-3/1936 (ian.-feb.-mart.)	Dimitrie. D. Scorpan	60	20
Nr. 4-6/1936 (apr.-mai-iun.)	Dimitrie. D. Scorpan	48	16
Nr. 7-10/1936 (sept.-oct.-nov.-dec.)	Dimitrie. D. Scorpan	62	15,5
1937	**?**		

a. Materiale cu conținut surdologic.

Dimitrie Rusceac :

-Gândirea și Vorbirea. [nr.1/1931-p.2-4], [nr.2/1931-p.29-33], [nr.3-4/1931-p.58-63]. Lucrarea, legată de modul în care mintea surdomuților reușește să analizeze raporturile dintre fenomenele naturii și modul în care le transpune în raporturi subiective de idei. Această funcție, numită GÂNDIRE folosește, „noțiunea", „judecata" și „raționamentul". Ea poate fi ***„hypologică"***, când precede limbajul, și ***„metalogică"***, când este supusă limbajului.

https://biblioteca-digitala.ro

	Organul auzului	Centrul Reprezentărilor Acustice (imagini auditive)	Centrul Înțelesului Cuvintelor	Centrul Motor Articulației Cuvintelor	Imagini Motrice ale Cuvintelor (ale mișcărilor articulatorii)	Musculatura aparatului de articulație
1. Copil normal	Da	Da	Da	Da	Da	Da
2. Surdomut	NU →	nu	nu	nu	nu	nu
3. Surdul psihic	Da	NU →	nu	nu	nu	nu
4. Imbecilul mental și idiotul	Da	nu ←	NU →	nu	nu	nu
5. Mutul care aude	Da	Da	Da	NU →	nu	nu
6. Copilul „împiedicat să vorbească"	Da	Da	Da	nu ←	Da	NU
7. Afazia senzorială	Da	NU	Da	nu	Da	Da
8. Tâmpiți, idiotizați	Da	NU	NU →	nu	Da	Da
9. Afazia motrică	Da	Da	Da	nu ←	NU	Da
10. Surzire după învățarea limbajului	NU	Da	Da	Da	Da	Da
11. Auz parțial	PARȚIAL →	parțial	parțial	parțial	parțial	parțial

LEGENDĂ

Da - funcție viabilă, funcțională, neafectată, sănătoasă.

NU / **PARȚIAL** - funcție defectă, nefuncțională total sau parțial; cauza producerii nefuncționării altor funcțiuni; elementul perturbator.

nu / **nu nu nu** / **parțial** - funcții afectate de nefuncționarea „elementului perturbator" și împiedicate să funcționeze; efecte ale „cauzei perturbatoare".

→ - direcții ale influenței negative exercitată de „cauza perturbatoare"

https://biblioteca-digitala.ro

Specialiștii au remarcat uriașul folos pe care VORBIREA îl dă gândirii, prin faptul că limbajul este elementul *„de care gândirea abstractă nu se poate lipsi”* și fără de care gândirea este condamnată să rămână cantonată în limite rudimentare, concrete, bazate pe imagini. Surdomuții nu-și pot utiliza toate simțurile și din această cauză trebuie făcută diferența dintre copilul normal și cei lipsiți, dintr-un motiv sau altul, de limbaj. Pentru aceasta, Dimitrie Rusceac analizează diferitele cauze care au ca efect lipsa limbajului. Această analiză ne-am permis să o concentrăm într-un tabelul pe care l-am așezat pe pagina anterioară. Autorul explică nivelul la care se află gândirea surdomuților care folosesc pentru comunicare doar limbajul gestual. Ei nu pot opera decât cu noțiuni concrete, noțiunile abstracte le sunt greu de abordat. Ni se explică faptul că surdomuții sunt capabili să-și însușească limbajul oral și, paralel cu acesta, citirea labială, cu care să recepționeze mesajul interlocutorilor. Cu ajutorul lor, surdomuții pot parcurge drumul dela o *„gândire intuitivă”,* bazată doar pe intuiții, spre o *„gândire abstractă, categorială, logică”*, bazată pe noțiuni, judecăți și raționamente. Pentru realizarea acestui obiectiv, profesorii din școlile de surdomuți trebuie să urmărească modul în care elevii lor reușesc să-și formeze noțiunile, cum le transformă în idei folosind judecățile și apoi raționamentele. În această muncă, profesorii sunt îndrumați să-i obișnuiască pe elevii surdomuți cu formarea de propoziții simple, la început, unde și judecățile sunt simple, spre propoziții dezvoltate și fraze, unde judecățile sunt complexe.

-„Un cuvânt de introducere” [nr.1-3/1932-pag.15-19]. În acest articol, Dimitrie Rusceac prezintă situația generală a copiilor surdomuți, posibilitățile de educare și prevederile legale referitoare la școlarizarea lor. Se analizează evoluția acestora, insistând pe perioada de vârstă cuprinsă între 3 și 7 ani, când este recomandat ca părinții să consulte un medic specialist, și pe cea cuprinsă între 7 și 16 ani, când surdomuții trebuie să urmeze o școală specială. Sunt enumerate cele șase institute specializate, pe care le avea România la acea dată, și se reia problema majorității copiilor surdomuți care nu sunt cuprinși în aceste școli. Aflăm programa după care sunt organizate, ce materii se predau și în ce ani.

Dimitrie Rusceac atacă o problemă importantă, care în acei ani nu se putea pune în aplicare. Este vorba despre *„despărțirea elevilor după aptitudini intelectuale”* și *„introducerea claselor selecționate”*. De asemenea, se susține înființarea grădinițelor de copii surdomuți; înființarea institutelor de surdomuți, astfel încât toți copiii atinși de această deficiență să poată fi școlarizați; înființarea de școli profesionale speciale, pentru ca toți surdomuții să poată deprinde o meserie cu ajutorul căreia să-și câștige

https://biblioteca-digitala.ro

existența; *„pentru copiii dotați cu inteligență superioară normalului, se recomandă înființarea unei școale de grad secundar”.*

-„Învățământul articulației” [nr.7-8/1932 - p. 4-6], [nr.9-10/1932- p. 7-10]. Articolul a fost conceput să apară în mai multe numere ale revistei însă, în final, după cel de al doilea fragment, deși la finalul său se nota : *„va urma”*, nu s-au mai tipărit și alte fragmente. Motivul pentru care s-a sistat prezentarea acestui studiu este cât se poate de logic. În cursul anului 1933, deci la câteva luni dela publicarea celor două fragmente, Dimitrie Rusceac a publicat cartea „Inițierea surdo-muților în limbajul auditiv”. În această carte, începând cu pagina 68, se află capitolul „Învățământul articulației”, iar cele două fragmente publicate în avanpremieră editorială se află, în carte, la paginile 68-73. Continuarea acestui studiu poate fi citit de cei interesați, până la pagina 84. Noi am prezentat cartea lui Rusceac, și implicit capitolul amintit, în cadrul părții I-a a prezentului studiu. Considerăm că nu mai este cazul să revenim asupra lui.

-„Predarea limbii vorbite în școalele de surdo-muți” [nr. 7-8/1934 – p. 97 – 110]. Și acest studiu este identic cu „Introducerea” cărții publicate de Dimitrie Rusceac în anul 1935 și întitulate „Predarea limbii materne în școala de surdo-muți” (pag. 3 – 16 b). Cum această carte a fost prezentată de noi în parea I-a a prezentei lucrări, nu vom mai reveni asupra acestui articol.

-„Învățământul direct al limbii române în școala de surdo-muți” [nr. 9-10/1934 – p. 139-145], [nr. 1-2/1935 – p. 4-10]. Și aceste două fragmente al studiului se dorea a fi continuate, însă în anul 1935, în cartea „Predarea limbii materne în școala de surdo-muți”, capitolul cuprins între paginile 61 – 87 are exact titlul de mai sus. Cele două fragmente reprezintă prima parte a capitolului, între paginile 61 – 74. Prezentarea în continuare a altor fragmente nu mai era necesară deoarece apăruse cartea amintită. Și acest capitol a fost prezentat de noi în partea I-a a prezentei lucrări, când am tratat cartea lui Dimitrie Rusceac.

-„Învățământul formelor lexicale în școala de surdo-muți” [nr. 3-4/1935 – p. 41-48], [nr. 5-6/1935 – p. 73-82]. La fel ca în exemplele anterioare și acestea sunt două fragmente care constituie un capitol separat, situat între paginile 88- 104 și având același titlu, din cartea „Predarea limbii materne în școala de surdo-muți”. A se vedea prezentarea cărții în partea I-a a prezentei lucrări.

-„Schiță de programă analitică pentru școalele de surdo-muți” [nr. 7-10/1935 – p. 147-160]. În anul 1923 Dimitrie Rusceac editase o broșură întitulată „Programa de studii a institutelor de surdo-muți din

https://biblioteca-digitala.ro

România", pe care am prezentat-o în partea I-a a prezentei lucrări. De la acel moment și până la publicarea articolului de mai sus trecuseră doisprezece ani, timp în care s-a mai acumulat o experiența didactică consistentă. Din această cauză, este interesant să urmărim, cum a evoluat concepția autorului vis-a-vis de această problemă a programei analitice. Pentru a face această analiză, este necesar să urmărim fiecare obiect de învățământ.

În 1923, învățarea limbii române se compunea din : vorbire; vedere (cetire de pe buze); fraze uzitate, formule de conversație și învățământ intuitiv; cetirea caracterelor tipografice; gramatica; lucrări scrise. În 1935, tot pentru limba română, se propuneau : articulația sunetelor vorbite; cetirea de pe buze; scrierea; cetirea în manuale; exerciții de conversație; exerciții tehnice de vorbire; exerciții gramaticale; compunere. Volumul total de ore alocat acestor activități era în 1935 mărit, față de cel din 1923 :

	I	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**
1923	14	16	13	12	10	9	9	9
1935	24	20	20	16	14	14	12	12

Însă, accentuarea importanței învățării limbii materne, de către surdomuți, nu se manifestă numai prin mărirea numărului de ore alocate. Diferențele, față de programa din 1923, apar și din modificarea modului în care sunt abordate diferitele subdiviziuni ale obiectului de învățământ. Astfel, pentru clasa I-a, în 1923 se prevedea doar „articulația" și „cetirea de pe buze", iar în 1935 cele 24 de ore se împărțeau egal între „articulație", „cetire de pe buze", „scriere" și „cetire din manuale". O altă deosebire este introducerea din clasa a II-a a „exercițiilor tehnice de vorbire", diferite de „învățământul articulației" și care urmărea corectarea anumitor pronunțări greșite sau deprinderea elevilor cu pronunțarea unor grupuri de sunete mai dificile. Introducerea „compunerii" din clasa a V-a este, și ea, un mod nou de gândire, care arată acumularea experienței în acest domeniu.

Dacă vom compara numărul total de ore, prevăzute pentru toate materiile, vom observa că ele nu diferă prea mult :

	I	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**
1923 (băieți)	21	27	29	31	34	34	36	36
1923 (fete)	25	30	30	30	35	35	36	37
1935	27	29	30	30	35	35	36	37

https://biblioteca-digitala.ro

Concluzia pe care o creionăm este că, deşi numărul de ore a crescut la limba română, această creştere a fost compensată prin scăderea numărului de ore la istorie, geografie, ştinţele naturii, ştinţele fizice şi dexteritǎţi. În continuare, ne dă amănunte referitoare la compunerea diferitelor subdiviziuni ale învăţării limbii române. Pentru aceasta, informaţiile s-au grupat în trei capitole, funcţie de clasele la care se predă : 1. Clasa I-a (clasa de articulaţie). 2. Clasele a II-a, a III-a şi a IV-a. 3. Clasele a V-a, a VI-a, a VII-a şi a VIII-a. Fiecare subdiviziune a studiului limbii române (articulaţia, citirea de pe buze, exerciţiile de conversaţie, exerciţiile gramaticale, exerciţiile tehnice de articulaţie, cetirea din manuale de şcoală sau a diferitelor cărţi de literatură, exerciţiile de compunere) este tratată, pe larg, explicându-se scopul urmărit, ce se predă şi exerciţiile care se efectuează. Aici găsim explicaţiea la o observaţie pe care am efectuat-o la finalul părţii a II-a, atunci când am analizat manualele şcolare editate de diferiţi autori. Spuneam atunci că între concepţiile lui Gheorghe Atanasiu şi Dimitrie Rusceac de a continua învăţarea limbii române la clasele a II-a, a III-a şi a IV-a de surdomuţi, există unele deosebiri. Gheorghe Atanasiu se baza pe citire, iar Dimitrie Rusceac pe conversaţie. În programa analitică, pe care o discutăm, domnul Dimitrie Rusceac ne oferă şi explicaţia concepţiei sale : *„În clasele a II-a, a III-a şi a IV-a, facem şi exerciţii de cetire, cu toate că în această perioadă nu poate fi vorba de un învăţământ propriu al cetirii, Învăţământul lingvistic furnizează materia de cetit sub forma expunerilor scrise pe tablă şi în caietele elevilor. ... Recitarea unui text scris pe tablă, învăţarea lui şi în fine, copierea lui în caiete, sunt mijloace pregătitoare pentru actul cetirii curgătoare. .... În această epocă, elevii noştri nu se pot folosi de cărţile de cetire ale şcoalei primare obişnuite.”*

Ion Ciorănescu :

-***„Surdo-muţii”*** [nr. 1/1931 – p. 5-8]. Este reproducerea unui articol publicat în anul 1923 în revista „Lamura” [Lamura-nr.12/sept.1923-p.652-656]. Ion Ciorănescu îşi propunea să sensibilizeze opinia publică, în privinţa modului în care percepe drama surdomuţilor. Din această cauză, articolul începe cu precizarea faptului că surdomuţii *„sunt oameni ca şi noi, ... , ei sunt înzestraţi de natură cu aceleaşi calităţi şi defecte, au aceleaşi predispoziţii spre bine sau spre rău, ca şi noi cei cu auz.”* Singura diferenţă constă în faptul că, dintr-un motiv sau altul, şi-au pierdut auzul. Pentru ca persoanele neavizate să înţeleagă mai bine, autorul explică ce efecte are auzul în dezvoltarea fizică, psihică şi intelectuală a oamenilor, dar şi ce efectele dezastruoase apar la persoanele care şi-au pierdut auzul. Societatea se impresionează de aspectul exterior al orbilor, îi priveşte cu milă şi

https://biblioteca-digitala.ro

compasiune, dar față de surdomuți, care par sănătoși și vioi, are o atitudine ostilă și batjocoritoare. Acest comportament sfidător al societății, față de surdomuți, determină o deteriorare mai accentuată a vieții sufletești a acestora. Surdomuții sunt capabili de educație și de rezultate excepționale în multe domenii, dar ni se explică motivele pentru care sentimentele umaniste sunt la ei subdezvoltate.

-„Către doamnele colege și domnii colegi dela școlile de surdo-muți” [nr. 5-6/1935 – p. 111-113]. Este o scrisoare deschisă către toți profesorii școlilor de surdomuți. Ion Ciorănescu dorea să convingă Ministerul Instrucțiunii, în care era inspector al tuturor școlilor speciale de deficienți, să aprobe o programă analitică unică, așa cum făcuse pentru învățământul primar de masă. El roagă pe toți colegii să studieze propunerea sa de programă analitică și să contribuie cu aprecieri, critici, sugestii și propuneri la îmbunătățirea ei. Profesorii să nu se lase influențați de volumul mare de îndrumări, exemple și recomandări, ce însoțesc programa propriuzisă. În sine, ea este cât se poate de succintă și fiecare poate să o compare cu propria sa programă. Programa propusă de Ion Ciorănescu este tipărită în continuarea acestei scrisori.

-„Anteproiect de Programă analitică pentru Școlile de surdo-muți” [nr. 5-6/1935 – p. 114-143]. Cei care vor analiza programa analitică întocmită de Ion Ciorănescu și o vor compara cu celelalte programe analitice, întocmite de Dimitrie Rusceac și Gheorghe Atanasiu, vor observa din primul moment originalitatea acesteia. Pentru a fi mai explicit, mă refer la acea parte a programei care se referă la segmentul principal al educației surdomuților și anume cel al demutizării, combinat cu învățarea limbii române, dar și la studiul desenului. Dacă la religie, aritmetică, geografie, istorie, științele naturale și fizice, programa întocmită de Ion Ciorănescu are aspectul unei desfășurări calendaristice a temelor propuse, în cazul demutizării și învățării limbii române acest aspect, comun tuturor programelor analitice, lipsește și este înlocuit de o suită de îndrumări metodice, deosebit de competente și deosebit de importante oricărui profesor care predă elevilor surdomuți. Încă din preambului programei, Ion Ciorănescu ține să precizeze că *„întreg învățământul în școlile de surdo-muți are ca scop principal să învețe pe elevi vorbirea.”* Pentru realizarea acestui scop *„materiile de învățământ cuprinse în această programă analitică servesc mai ales ca mijloace prin care să deprindem pe elevi cu vorbirea.”*

Învățarea limbii române. În cazul elevilor surdomuți, învățarea vorbirii necesită o serie de activități, care nu se folosesc la elevii normali.

https://biblioteca-digitala.ro

Activitățile propuse de Ion Ciorănescu sunt :

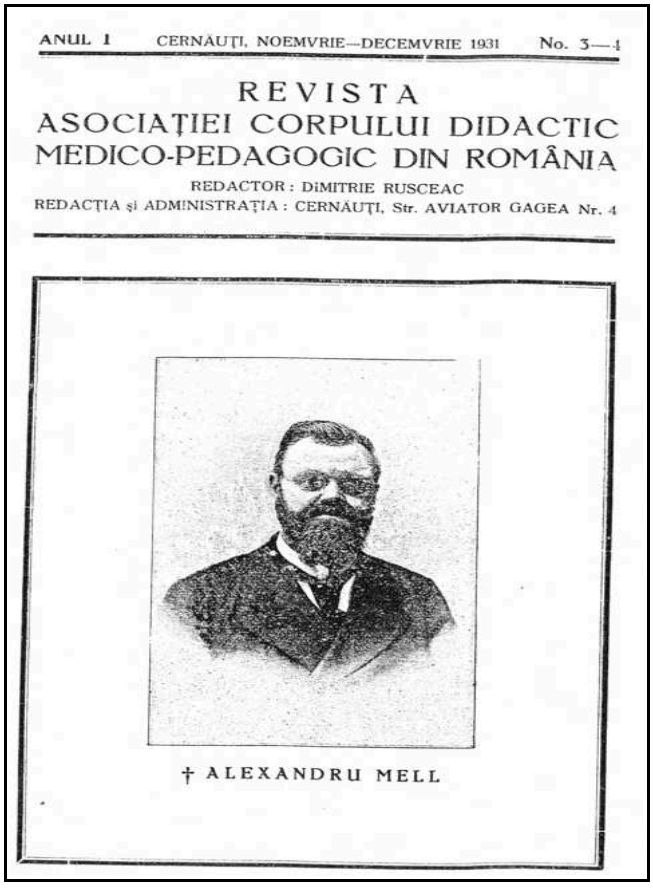
ANUL I CERNĂUȚI, NOEMVRIE—DECEMVRIE 1931 No. 3—4

REVISTA
ASOCIAȚIEI CORPULUI DIDACTIC
MEDICO-PEDAGOGIC DIN ROMÂNIA

REDACTOR : DIMITRIE RUSCEAC
REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA : CERNĂUȚI, Str. AVIATOR GAGEA Nr. 4

† ALEXANDRU MELL

1. *„Demutizarea sau articulația”* care are ca scop învățarea surdomuților să pronunțe sunete, silabe, cuvinte și în final, propoziții. Această deprindere se face în mod artificial, fără ca aceștia să audă ce spun. Autorul explică toți pașii ce trebuie făcuți pentru realizarea acestui scop.

2. *„Cetirea”,* ce urmărește ca elevii surdomuți să poată citii textele care îi interesează, indiferent dacă acestea se află în cărți, ziare, afișe sau alte materiale.

3. *„Învățământul vorbirii”*, adică surzii să dobândească acea capacitate de a-și putea exprima gândurile, dorințele, sentimentele, întâmplările văzute, etc., folosindu-se de propriul său grai și interlocutorii să îl înțeleagă.

4. *„Memorizarea”*, prin care ni se explică greutățile întâmpinate de surdomuți în înțelegerea poeziilor și modul în care aceste greutăți pot fi depășite. Ni se dau etapele prin care putem determina memorarea de către surdomuți, a unor poezii, alese cu grijă.

5. *„Vorbirea mecanică”*, care este o continuare a lecțiilor de vorbire desfășurate în clasă.

6. *„Vorbirea uzuală”*, adică vorbirea necesară în fiecare zi, în toate situațiile în care este pus elevul.

7. *„Vorbirea ocazională”*, folosită în ocazii deosebite.

8. *„Învățământul intuitiv”*, necesar pentru ca elevii surdomuți să înțeleagă și să conștientizeze ceea ce pronunță.

https://biblioteca-digitala.ro

Pentru toate acestea, autorul nu impune teme pe care profesorii să le urmeze după un program calendaristic. Profesorilor li se dă libertate absolută în alegerea subiectelor folosite pentru discuții, pentru conversații, pentru citire sau scriere. Ceea ce se pretinde este comportamentul profesorilor și crearea unui tipar mental, după care aceștia să-și aleagă temele pe care le prezintă elevilor. Acest tipar trebuie să țină cont de sentimentele elevilor și de trezirea interesului lor. Iată indicațiile pe care Ion Ciorănescu le dă profesorilor, el exprimând chiar și o serie de interdicții. Le vom enumera pe rând, exact în ordinea dată de autor și respectând activitățile prezentate anterior :

-Înainte de a începe demutizarea, sunt necesare exerciții de fixarea atenției, exerciții de imitare a mișcărilor corpului, exerciții de imitare a mișcării gurii și exerciții de respirație.

-Demutizarea se începe cu un șir de consoane mai ușor de pronunțat (p, t, c, f, s, ș). În continuare se trece la pronunțarea silabelor (pa, ta, ca, fa, sa, șa) și abia apoi se poate trece la pronunțarea vocalei „a". Dacă se va pronunța vocala prea repede, fără parcurgerea acestor etape, se va obține o pronunție nazalizată, incorectă.

-Scrierea va fi totdeauna caligrafică, elevii trebuind să fie obișnuiți cu aspectul estetic al cuvintelor scrise.

-Se vor alege cuvinte simple mono- sau bisilabice, care să aibă un înțeles cert (apa, tata, fata, casa, popa, așa, foc, toc, sac) și pe care elevii să le folosească în mod curent.

-Se vor alege expresii scurte, din cuvinte cunoscute, pe care elevii să le folosească curent (Du-te la loc! Adu tocu! Adu apă!).

-În clasele mici nu se vor folosi cărți de citire. Elevii vor transcrie în caiet propozițiile învățate și pronunțate în timpul lecțiilor. Aceste transcrieri vor ține loc de carte de citire.

-În clasa a IV-a se pot selecta mici lecturi din cărți de citire ale clasei a II-a din învățământul de masă. Aceste lecturi vor fi selecționate de profesori, pentru a nu avea cuvinte pe care surdomuții să nu le poată înțelege.

-*„Să ne ferim dela început de lecturi cu conținut abstract, cari cer judecată și aprofundare, legături mai îndepărtate între cauză și efect".* Se vor căuta descrieri și întâmplări simple.

-Citirea textelor va fi precedată de o pregătire, prin care să se explice cuvintele separat și apoi înțelesul propozițiilor. Cuvintele

https://biblioteca-digitala.ro

necunoscute vor fi scrise separat în caiete.

-Citirea fără nicio pregătire nu poate fi făcută decât în clasele superioare, când se pot face citiri și din alte cărți sau ziare.

-Se vor urmării subiectele care îi interesează pe copii. Profesorii sunt îndemnați să întrerupă orice activitate atunci când observă că un elev sosește cu o veste nouă. Elevul va fi încurajat să o povestească, fără ca profesorul să-i reproșeze eventualele greșeli. Povestirea va fi reluată, propoziție cu propoziție. De data aceasta, profesorul îl ajută pe elev să formuleze corect propozițiile, care apoi sunt scrise pe tablă. Diverși elevi sunt chemați să recitească propozițiile scrise și apoi toți elevii vor copia în caiete, textul scris pe tablă. O astfel de povestire, păstrată în propriile caiete, va fi recitită și în alte situații, cu multă plăcere de elevii surdomuți. Un caiet cu astfel de povestiri constituie adevărata carte de citire a primelor clase din școlile de surdomuți.

-Ni se explică de ce surdomuții evită poeziile, de ce fondul acestora le este confuz, ce nu sesizează și ce depășește puterea lor de înțelegere. Apoi ni se explică etapele ce trebuie parcurse atunci când dorim să-i determinăm pe surdomuți să memoreze și să înțeleagă o poezie. Aflăm cum trebuie să alegem poezia, cât de lungă să fie și la ce să se refere textul ei. După alegerea poeziei, profesorul o va transcrie în proză și va explica fiecare expresie, fiecare cuvânt nou, până când va fi înțeles de elevi. Se parcurge astfel vers cu vers, strofă cu strofă și abia după aceia poezia se scrie pe tablă, se citește de fiecare elev și apoi se memorează.

-Dialogurile ce formează vorbirea uzuală vor fi scrise pe tablă, apoi în caiete și recitite de câte ori este necesar.

-Pentru intuiție se vor folosi exemplele din natură, tablouri, desene și fotografii. Elevii surdomuți vor trebui să deseneze ființele sau lucrurile despre care se învață și vor scrie sub ele numele lor. Se pot folosi și imagini decupate din reviste, pe care le vor lipi în caiete.

Toate aceste exemple sunt tratate de Ion Ciorănescu, pe larg, cu răbdare și multe explicații competente. Din această cauză, programa analitică pentru învățarea limbii este, în realitate, o adevărată lecție de metodica predării acestei discipline în clasele de surdomuți. Păcat că acest mare specialist surdolog n-a lăsat mai multe lucrări de sprcialitate.

Desenul. Conform autorului, *„după vorbire, desemnul ocupă locul de frunte în instruirea surdo-mutului”*. Cu ajutorul desenului, surdomutul poate comunica noțiunile cărora nu le cunoaște denumirea, poate învăța o meserie care necesită desen tehnic, își completează prin intuiție noțiunile

https://biblioteca-digitala.ro

despre mediul înconjurător, își dezvoltă simțul estetic sau poate deveni un artist consacrat. La fel ca la învățarea vorbirii și a limbii, autorul precizează, și pentru acest obiect de studiu, că *„mersul desenului nu poate fi încătușat în ramele programei .... nu se pot impune clișee și motive stereotipe, ci numai unele îndrumări și generalități de cari trebuie să se țină seama”.* Desenul are mai multe feluri de a fi realizat, însă nu toate pot fi utilizate din primele clase. Ion Ciorănescu precizează următoarele tipuri :

-*„Desen din amintire”.* Impune desenarea unor obiecte cunoscute de elevi, dar pe care nu le au în fața lor și trebuie să-și reamintească detaliile principale. Acesta se poate începe din clasa a II-a.

-*„Desen după natură”.* Se începe din clasa a III-a cu desenarea în două dimensiuni a unor obiecte ce se află în fața lor.

-*„Desenul ornamental”.* Început tot în clasa a III-a, se axează pe decorațiuni de genul tapetelor sau a chenarelor.

-*„Desenul geometric cu respectarea dimensiunilor”.* Începe în clasa a IV-a odată cu studierea geometriei.

-*„Desenul tridimensional”.* Se începe în clasa a V-a și elevii sunt învățați să reprezinte luminile și umbrele pe diferite obiecte.

-*„Desenul cu noțiuni de perspectivă”.* Se execută doar în ultimele clase și elevii vor trebui să urmărească micșorarea aparentă a obiectelor, odată cu îndepărtarea lor, dar și apropierea aparentă a liniilor în depărtare.

-*„Desenarea schițelor și a peisajelor”.* Este o etapă superioară a desenului, care implică observarea amănuntelor.

-*„Desenul din imaginație”.* Face apel la fantezie, dezvoltă originalitatea și spiritul estetic al elevilor.

În continuare, urmează celelalte obiecte de învățământ : religia, aritmetica, geografia, istoria, științele naturale și fizice. La acestea ni se oferă o suită de teme împărțită pe ani de studii.

Gheorghe Atanasiu :

-„Istoricul învățământului pentru surdo-muți” [nr.2/1931 – pag. 24-27]. Articolul, publicat în anul 1931, precede cu doi ani cartea lui Gheorghe Atanasiu, „Învățământul surdo-muților”. În această carte, tema istoricului învățământului pentru surdomuți ocupă capitolul I, situat între paginile 13 și 39. Articolul publicat în cadrul revistei asociației este mai redus ca întindere. Deci, sau a fost o primă încercare de a reda această

https://biblioteca-digitala.ro

istorie, pe care ulterior a dezvoltat-o și a completat-o așa cum a apărut în carte, sau a fost doar un rezumat al manuscrisului ce se pregătea. Cartea sus amintită a fost prezentată pe larg, deci și cu capitolul I (vezi „Partea I-a" a prezentei lucrări).

-***„Metoda orală (directive și generalități)"*** [nr.3-4/1931–p.55-58]. Gheorghe Atanasiu și-a propus să explice în ce constă metoda orală în educarea surdomuților. Pornind de la mecanismul fiziologic și psihic al vorbirii articulate, ni se precizează că la surdomuți organele fonatoare sunt intacte și doar nefolosite, din cauza lipsei auzului. Această nefolosire are, cu timpul, unele efecte negative. Astfel, este posibil să nu aibă control asupra suflului de aer necesar pronunției. În acest caz sunt necesare unele exerciții de respirație. Chiar dacă organele fonatoare sunt intacte, ele nu au mlădierea și flexibilitatea necesară. Și în acest caz, sunt necesare unele exerciții specifice, care să le flexibilizeze și să le mlădieze. O altă problemă este aceea de a înlocui lipsa controlului auditiv cu un control vizual al mișcărilor labiale și cu un control tactil al anumitor părți a corpului (gât, piept, buze, etc.). Odată ce s-au stabilit aceste aspecte, autorul trece la explicarea a trei tipuri de metode de demutizere a surdomuților :

Metoda silabisirii, care ignoră cuvântul. Odată ce s-a învățat pronunțarea sunetelor, se trece la legarea lor în silabe, care se repetă fără ca elevii să înțeleagă sensul lor. La cuvinte se va trece doar atunci când elevii pronunță corect silabele.

Metoda cuvântului normal, care insistă ca silabele formate să aibă un înțeles și doar pe acelea să le repete.

Metoda globală, care nu predă separat sunetele, ci începe direct cu cuvinte.

În final Gheorghe Atanasiu își prezintă propriile opinii asupra învățământului surdomuților : un an pregătitor, destinat diferitelor jocuri didactice bine alese; se vor face exerciții de respirație și de ritmică; exerciții de dezvoltarea pipăitului și a văzului; exersarea organelor fonatoare; fonetizarea sunetelor; articularea diferitelor cuvinte mono- și bisilabice.

-***„Necesitatea colaborării didactice și profesionale a corpului didactic medico-pedagogic"*** [nr. 7-8/1932 – p. 28-31]. Gheorghe Atanasiu face o analiză a situației învățământului medico-pedagogic, din acea vreme și în final, deși evită să critice atitudinea nepăsătoare a guvernanților, concluzionează că : *„N-avem o programă analitică generalizată pentru toate așezămintele pe specialități; n-avem cărți didactice speciale pentru așezăminte și învățământ; n-avem directive pedagogice, metodice și*

https://biblioteca-digitala.ro

ştiinţifice, decât doar ici colea, din devotamentul câtorva înaintaşi ai noştri. Suntem în lipsă totală de bază didactică şi numai colaborarea noastră ar putea realiza aceste dorinţi, care natural le au toţi". Această colaborare, pe care Gheorghe Atanasiu o propune, încearcă să suplinească tot ce nu au făcut cele două ministere care aveau în subordine institutele medico-pedagogice din România. Sunt enumeraţi cei mai mari specialişti, care existau atunci în reţeaua învăţământului medico-pedagogic, şi sub conducerea acestora se încerca realizarea *„un bloc strâns al colegilor"*, care să realizeze toate dezideratele aşteptate. Pentru început, sunt oferite tuturor institutelor de surdomuţi *„cărţile de cetire pentru surdo-muţi (cl. I-IV) precum şi cele de aritmetică (cl. II-VI)"* scrise de profesorii institutului timişorean. Aceste manuale puteau fi folosite de celelalte institute şi, în acest fel, generalizate.

-„Sistematizarea învăţământului pentru surdomuţi" [nr. 9–10/ 1932 – p. 16-19]. Problema ridicată de Gheorghe Atanasiu, în acest articol, este aceea a faptului că majoritatea lucrărilor de surdologie trateză doar aspectele teoretice ale educării copiilor surdomuţi şi nu se ocupă de cele practice. *„Împărţirea sistematizată a materialului de învăţământ, cât anume şi ce putem da să înveţe copiii surdo-muţi, e lăsată la voia fiecărui specialist sau încadrată într-un program analitic foarte vast".* Excepţie dela aceasta face cartea domnului Dimitrie Rusceac, „Studiul limbii româneşti în şcoalele de surdo-muţi", despre care afirmă că *„e una din lucrările pentru care trebuie să râvnim, căci indică ceiace trebuie să facem în clasă".* Fiecare profesor este dator să observe şi să-şi noteze toate rezultatele şi chiar insuccesele, să le comunice colegilor astfel ca din totalul acestor observaţii să se selecteze concluziile dorite. Bazat pe aceste principii, Gheorghe Atanasiu a publicat cărţile de citire destinate claselor II ... IV. Toţi colegii din ţară sunt rugaţi să analizeze aceste cărţi şi să-şi spună părerile. De asemenea, tot pentru analizarea colegilor sunt şi cărţile de aritmetică destinate claselor II ... IV, scrise de Adalbert Zsutty şi Francisc Klampfer. Doar cu ajutorul tuturor specialiştilor în domeniu, se va putea realiza o reală sistematizare a materialului didactic.

-„Câteva principii metodice a demutizării surdo-muţilor" [nr. 3-4/ 1933 – p. 8-10]. Demutizarea este, nu numai procesul de realizare a articulării sunetelor, desfăşurat pe parcursul clasei a I-a, ci întreaga activitate a primelor patru clase, timp în care elevii surdomuţi învaţă limba română. Pentru acest proces, autorul enunţă opt principii metodice, care se vor aplica pe măsură ce elevii surdomuţi progresează. Acestea sunt :

1.Baza fonetică, prin care înţelege toate exerciţiile pregătitoare : de

https://biblioteca-digitala.ro

educare a voinței, întărirea moralului, educarea văzului, pipăitului, a aparatului fonator, a plămânilor și a celorlalte organe fonatoare.

2.Mecanismul fonetic, care cuprinde realizarea articulării tuturor sunetelor limbii.

3.Mecanismul grafic, elevii învață să scrie și fac legătura între sunetul articulat și semnul grafic (litera).

4.Mecanismul psihologic și logic. Elevii surdomuți exprimă cuvinte, dar acesta trebuie și înțeles. Pentru realizarea acestui mecanism psihologic, autorul propune următoarele etape : intuire, desenare, semnul mimic, semnul grafic și pronunția fonetică.

5.Mecanismul propozițiilor. Se va începe cu propoziții simple pentru înțelegerea cărora sunt necesare parcurgerea aceloraşi etape ca și la înțelegerea cuvintelor.

6.Gramatica practică. Se respectă principiul de a nu împovăra elevii cu nicio regulă gramaticală, însă elevii vor fi obișnuiți cu pronunțarea corectă a propozițiilor.

7.Spontaneitate judicioasă. Copiii surzi vor fi obișnuiți să răspundă corect gramatical.

8.Intuiție persistentă. În orice moment al procesului de învățământ, elevii surzi vor fi supuși procesului de intuiție, fără de care nu vor reține noțiunile.

-***„Examinări și cercetări medicale asupra surdo-muților”*** [nr. 1-2/ 1934 – p. 12-14]. Se susține importanța examinărilor medicale a copiilor surdomuți și autorul ne arată rezultatele întreprinse de „Laboratorul medico-pedagogic al Așezământului pentru Ocrotirea Surdo-Muților din Timișoara”. Acastă activitate am tratat-o în cadrul părții a III-a a prezentei lucrări.

-***„Societăți pentru ajutorarea elevilor defectivi fizici și mintali din institute”*** [nr. 7-9/1934 – p. 111-113]. Gheorghe Atanasiu propune o alternativă la lipsa de interes a autorităților competente. Fondurile total insuficiente, alocate de acestea, puneau la grea încercare pe conducătorii institutelor de învățământ medico-pedagogice. Dânsul a găsit o soluție, pe care a aplicat-o la institutul timișorean și pe care o propunea celorlalte institute din țară. Societățile astfel gândite, urmau a fi compuse din următoarele categorii de membrii : 1. părinții elevilor înscriși în institut, care trebuiau să plătească o tază de membru de 500 lei/an. 2. localitățile de domiciliu a elevilor, care trebuiau să participe cu sume asemănătoare, pentru fiecare elev pe care îl aveau la institutul în cauză. 3. alți susținători și

https://biblioteca-digitala.ro

entuziaști, persoane fizice sau instituții, care urmau să contribuie cu sumele dorite. Autorul face un calcul simplu, pornind dela presupunerea că la 100 de elevi, toți părinții și toate localitățile de domiciliu ar participa cu 500 lei/an. În acest caz, societatea ar porni cu o sumă de 100.000 lei. Se dau explicații referitoare la întrebuințarea sumelor colectate. Acestea se puteau folosi la : completarea rechizitelor școlare, cumpărarea de cărți didactice, îmbogățirea bibliotecii, procurarea de material didactic, înzestrarea laboratorului medico-pedagogic, deferite reparații ale clădirii sau mobilierului școlar, înzestrarea internatului și alte amenajări. Cu alte cuvinte trebuia să se înlocuiască toate domeniile în care statul, prin ministerele de resort, ar fi trebuit să asigure fonduri bugetare.

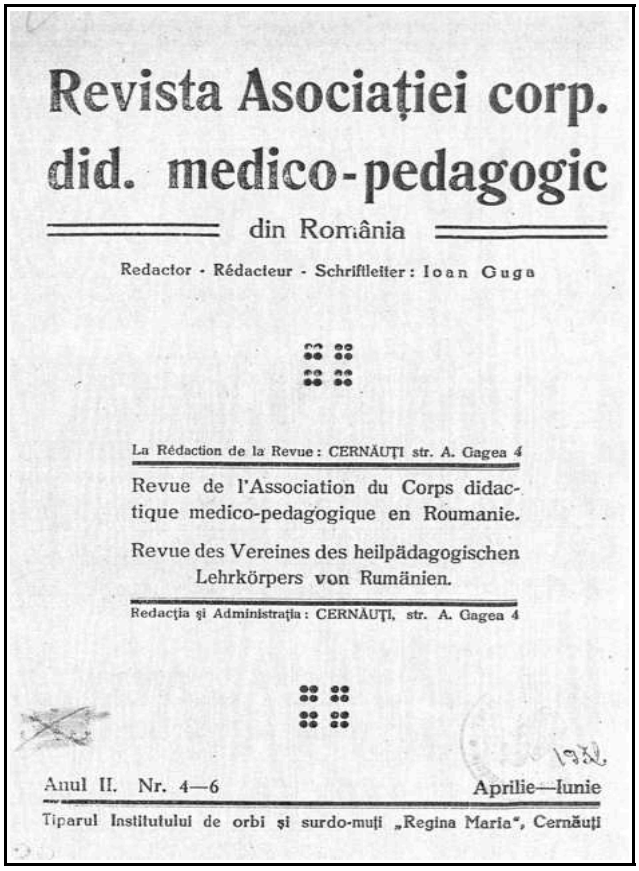

Revista Asociației corp. did. medico-pedagogic

din România

Redactor - Rédacteur - Schriftleiter: Ioan Guga

La Rédaction de la Revue: CERNĂUȚI str. A. Gagea 4

Revue de l'Association du Corps didactique medico-pedagogique en Roumanie.

Revue des Vereines des heilpädagogischen Lehrkörpers von Rumänien.

Redacția și Administrația: CERNĂUȚI, str. A. Gagea 4

Anul II. Nr. 4—6 Aprilie—Iunie

Tiparul Institutului de orbi și surdo-muți „Regina Maria", Cernăuți

Este trist că după ce statul a preluat aceste instituții, de cele mai multe ori cu sume bănești importante, și s-a angajat că va asigura buna lor funcționare, acestea ajungeau în situația de a-și căuta fonduri pentru a se putea întreține. Voi da două exemple : 1. Institutul din Cernăuți a fost întreținut de o societate asemănătoare care a asigurat fondurile construirii clădirii și a celor pentru întreținerea curentă. După război, societatea s-a desființat și statul român a preluat institutul și fondurile societății. 2. Institutul timișorean era subvenționat de stat, însă avea în administrare mai multe fundații, instituite de persoane private, care contribuiau cu sume importante la bunul mers al institutului. Toate aceste fonduri bănești extrabugetare au fost preluate de statul român cu promisiunea că, „de azi înainte se va îngriji de bunul mers al institutului". Rezultatul este că la jumătatea anilor '30, pentru a putea funcționa corespunzător, directorii

https://biblioteca-digitala.ro

institutelor trebuiau să găsească singuri soluții de supraviețuire.

-„O propunere pentru aplicarea fișelor personale la surdo-muți” [nr. 3-4/1935 – p. 58-61]. La jumătatea anilor '30 se insista pe aplicarea fișelor personale la elevi. Era vorba de elevii normali, neatinși de nicio deficienți. Domnul Gheorghe Atanasiu insistă asupra importanței aplicării unor astfel de fișe la elevii surdomuți. Natural, acestea trebuiau să difere de cele pentru copiii normali. În cadrul acestui articol, Gheorghe Atanasiu ne explică rezultatele colectivului timișorean de a realiza fișe speciale pentru elevii surdomuți (ele urmând a se tipării), cât și faptul că a aplicat deja aceste fișe pe elevii din Timișoara. O astfel de fișă ar trebui să aibă următoarele capitole : 1. Partea medicală, care să redea cauzele deficienței, dezvoltarea fizică, radiografii, analize medicale, etc. 2. Partea psihologică și pedagogică, care trebuie să se bazeze științific pe diferite teste. Se vor urmării atenția, interesul, imaginația, judecata, modul în care se străduiește să învețe și ce rezultate obține. 3. Partea socială, în care se va reflecta mediul familial din care provine, bunăstarea sau lipsurile familiei.

Din nou, Gheorghe Atanasiu insistă asupra unei colaborări a tuturor celor ce lucrează cu surdomuții, pentru a putea totaliza rezultatele aplicării fișelor, astfel *„vom avea orientări cu totul nebănuite, în pregătirea surdo-muților”*.

-„Cuvinte explicative despre programa analitică pentru institutele de surdo-muți, alcătuită de profesorii Așezământu-lui pentru Asistența Surdo-Muților din Timișoara” [nr. 4-6/ 1936 – p. 77-86]. Deoarece, până la acea dată, încă *„nu s-a ajuns la o uniformizare a programelor analitice”,* Gheorghe Atanasiu apelează, din nou, la ceilalți colegi să renunțe la vechea mentalitate a *„secretului științific”* și să participe cu analize, propuneri, critici și studii, a programelor analitice publicate până atunci. Profesorii așezământului timișorean au întocmit și ei o programă analitică, pentru o durată de școlarizare de șapte ani. În acest articol, autorul prezintă principiile după care s-a întocmit această programă, atât pentru primele patru clase ale învățământului inferior, pentru cele trei clase ale învățământului superior, dar și pentru învățământul de ucenici. Sunt enunțate obiectivele ce trebuiesc urmărite și modul în care a fost gândită realizarea lor. Aflăm, cu această ocazie, ce obiecte de învățământ trebuie abordate, din ce clasă trebuiesc începute și ce teme este necesar să conțină.

-„Programa analitică pentru cursul inferior și superior al învățământului pentru surdo-muți” [nr. 4-6/1936 – p. 87-94], [nr. 7-10/1936 – p. 137-144), (nu cunoaștem ce s-a publicat în eventualele numere ale anului 1937]. Împreună cu prezentarea materialului ce trebuie predat

https://biblioteca-digitala.ro

elevilor, autorii programei oferă explicațiile necesare. Aflăm scopurile urmărite, modalitățile în care trebuie făcută predarea, materialul didactic necesar și manualele utilizate.

Pentru clasa I-a sunt prevăzute *„Exercițiile pregătitoare”* compuse din „înspirarea încrederii”, „exerciții de suflat”, „exerciții de respirat” și exerciții pregătitoare pentru scriere. Se continuă cu *„Dezvoltarea sunetelor”*, *„Cetirea [de] pe buze”, „Scris-cititul”* și învățarea elementelor necesare vorbirii (vocabular, expresii uzuale, gramatica spontană fără noțiuni teoretice, elemente intuitive).

În clasa a II-a se începe învățarea vorbirii direcționată pe diverse teme. Se propun o serie de teme care se vor studia în anumite luni calendaristice : OCTOMBRIE : Corpul omenesc; NOIEMBRIE : Îmbrăcăminte și încălțăminte; DECEMBRIE : Clasa. Activitatea din clasă. Rechizite; IANUARIE : Casa părintească, bucătăria, curtea, etc. ; FEBRUARIE : Părinții, rudele, oamenii; MARTIE : Animale și păsări; APRILIE : Pomi, fructe, legume, cereale, etc. ; MAI : Noțiuni de industrie, comerț, căi de comunicație, mijloace de locomoție, etc. ; IUNIE : Recapitulare.

Concepția acestei programe constă în faptul că, începând cu clasa a II-a și până în clasa a IV-a aceste teme se vor relua în lunile respective. Vechile noțiuni și cuvinte, învățate în anul anterior, se vor repeta și apoi completa cu altele noi, folosindu-se continu de intuiție și de exerciții gramaticale spontane, prin repetarea continuă a diferitelor propoziții, până la formarea deprinderii cu forma gramaticală respectivă. În acest fel se vor învăța substantive, adjective, numerale, pronume, articole, adverbe, prepoziții, conjuncții și interjecții, fără a le cunoaște denumirile, definițiile sau alte noțiuni teoretice.

În clasele a III-a și a IV-a se insistă pe aceleași teme. Cuvintele și noțiunile sunt însă mult mai dezvoltate, mai evoluate și cu ușoare tendințe abstracte.

***Ecaterina R. Barbu* :**

-***„Metoda Malisch”*** [nr. 2/1931 – p. 27-28], [nr. 1-3/1932 – p. 25-27], [nr. 7-8/1932 – p. 12-13], [nr. 1-2/1933 – p. 21-22], [nr. 3-4/1933 – p. 3-5], [nr. 7-8/1933 – p. 25-28], [nr. 9-10/1933 – p. 4-7], [nr. 1-2/1934 – p. 14-17], [nr. 3-6/1934 – p. 40-43], [nr. 9-10/1934 – p. 158-159], [nr. 1-2/1935 – p. 11-13], [nr. 5-6/1935 – p. 93-96]. În această suită de douăsprezece fragmente, doamna Ecaterina R. Barbu, profesoară la Institutul de Surdo-Muți din București, ne prezintă traducerea lucrării lui A. Hermus, director al Institutului de Surdo-Muți din St. Michels-Gastel, din

https://biblioteca-digitala.ro

Olanda. Lucrarea a fost susținută la congresul „Societății pentru propășirea învățământului surdo-muților în Olanda", ținut în zilele de 23-24 iunie 1926. Scopul urmărit de această lucrare era stabilirea *„în ce stadiu se afla utilizarea Metodei Malisch, de educare a surdomuților, la un an dela decesul lui Constantin Malisch"*. Menționăm că fragmentul al doilea și jumătate din fragmentul al treilea corespunde cu traducerea apărută în revista „Lumea noastră",nr. 3-4/1932, pag. 19-21, și aflată tot sub semnătura doamnei Ecaterina R. Barbu.

Pentru început ni se face o scurtă biografie a lui Constantin Malisch. S-a născut la 15 mai 1860 în localitatea Gross-Dubowsko din Silezia Superioară. Tatăl său era morar. Urmează seminarul de învățători din Pilchowitz, după care a și funcționat ca învățător, timp de patru ani. La 1 august 1884 s-a angajat ca învățător la școala de surdomuți din Ratibor. Ulterior, a ajuns directorul acestei școli în care a funcționat timp de 41 de ani, până în 11 iunie 1925, când a decedat. S-a dedicat metodei globale (analitice) de educare a surdomuților, care se opunea învățării separate a fonemelor (metoda sintetică) și susținea pronunțarea dela început a cuvintelor întregi. A dezvoltat în mod propriu această metodă, a experimentat-o timp de douăzeci de ani și apoi a dat-o publicității. Metoda îi poartă numele și Malisch i-a direcționat principiile după următoarele coordonate :

„1.Învață pe copiii surdomuți să vorbească îndată sunete unite, grupuri sonore, care să aibă însemnătate în vorbe întregi.

2.Clădește materialul limbistic după greutatea vorbirii.

3.Ia în considerație apoi, pe cât posibil, trebuința de a vorbi a școlarilor tăi.

4.Învață-i să citească de pe buze vorbe întregi, să citească și să scrie."

Efectele dorite, în urma aplicării acestei metode, erau :

„1.Atunci vei ușura și lor și ție începutul învățământului vorbirii.

2.Atunci ei vor vorbi mai natural, mai curgător și mai ușor de înțeles.

3.Atunci îi vei promova mai repede în ce privește limba și spiritul.

4.Atunci vei mări în ei impulsul vorbirii și plăcerea de a vorbi."

Întrebarea care se punea la congresul din 1926 era „ce tip de metode trebuie să adopte, din acel moment, școlile de surdomuți ?" Aceiași

https://biblioteca-digitala.ro

problemă se dezbătuse şi la ultimul Congres Internaţional al Profesorilor pentru Surdo-Muţi de la Londra, din acel an. Sunt analizaţi diferiţi partizani ai metodelor analitice (Göpfert, P. Schumann, etc.), dar şi partizani ai metodelor sintetice (Karth, Rooda, etc.). În diferite articole, scrise de acştia, se iscau adevărate polemici, fiecare susţinând că propriile metode sunt cele mai bune şi eficace. Pentru a putea ajunge la o concluzie corectă era necesar să se analizeze ce anume susţinea Malisch, ce dorea să realizeze şi cum dorea să-şi atingă scopul. Dorinţele lui Malisch au fost prezentate mai sus în cele patru coordonate sub care direcţiona învăţământul surdomuţilor. Paralel cu aceasta, Malisch critica metodele sintetice, pe care le consideră nenaturale în dezvoltarea vorbirii, care îngreuiază formarea unei vorbiri copilăreşti, care încetineşte uşurinţa vorbirii, iar învăţarea izolată a sunetelor o consideră inutilă, deoarece combinate cu altele se pronunţă diferit.

În procesul de instruire a surdomuţilor, Malisch recomandă : cuvintele sau propoziţiile vor fi pronunţate întâi de profesor şi apoi de către elevi; la alegerea cuvintelor pentru pronunţare se va ţine seama de dificultăţile tehnice ale pronunţiei în dezvoltarea legăturilor între sunete; se va începe cu cuvinte mai uşor de pronunţat şi se va tinde spre altele mai dificile, după principiile logice şi fiziologice. Exerciţiile pregătitoare recomandate de Malisch sunt împărţite pe trei grupe şi explicate în cadrul acestui articol. Acestea avansează dela simple jocuri, menite să le câştige încrederea şi să-i familiarizeze cu colectivul, la imitarea unor gesturi naturale ce corespund unor anumite activităţi, continuă cu mişcări corporale, exerciţii de respiraţie şi se ajunge la exerciţii de voce, mormăieli cu gura închisă şi exerciţii de lălăială. Exerciţiile pregătitoare sunt recomandate minimum 4-6 săptămâni, iar apoi să înceapă învăţarea propriu-zisă a vorbirii. Copiii surdomuţi vor trebui să pronunţe prin „imitare reflexă". Primele cuvinte, formate din câteva sunete uşor de pronunţat, sunt repetate până la perfecţiune şi apoi se trece la altele mai complexe. Cuvintele şi expresiile trebuie să fie din sfera de interese a copiilor.

Conform metodei glogal-analitice, elevii lui Malisch învăţau să vorbească mult mai repede decât ceilalţi, însă asta aducea cu sine o vorbire defectuoasă şi neînţeleasă. Pentru a evita aceasta, Malisch insistă să se pună preţ pe intonaţie, iar pentru ca elevii să fie informaţi de momentul intonării, el recomanda ca la textele scrise *„partea de intonat să fie scoasă în evidenţă prin subliniere"* şi atunci când repetă după profesor, acesta să le facă un semn cu mâna. Malisch pune un accent deosebit pe provocarea „plăcerii de a vorbi", utilizând *„învăţământul întâmplărilor din viaţă"*. Malisch s-a opus şi faţă de acei care susţineau că elevii surdomuţi trebuie să fie conştienţi de mişcările ce le fac pentru a vorbi. *„Noi trebuie să facem*

https://biblioteca-digitala.ro

vorbirea surdomuților, să devină o executare autonomă și vom ajunge la aceasta, mult mai bine, prin imitație reflexă: astfel ca prin aceasta să învățăm pe școlari să citească de pe buze vorbirea întreagă, asociată cât se poate de strâns cu ideea și forma scrisă, așa ca vederea gurii și a formei scrise să deștepte nemijlocit ideea (noțiunea) și invers ideea să deștepte imaginea gurii și a formei scrise, fără multă osteneală. Acesta este fundamentul învățământului meu".

În diferitele fragmente ale articolului, cititorii pot vedea multe critici și păreri contrarii ale adversarilor lui Malusch. Pe toate acestea Malisch le-a combătut, demonstrând netemeinicia lor. Două dintre problemele dezbătute de Malisch cu oponenții săi a fost dacă *„ortografia nu suferă nimic la astfel de învățământ ?"* și *„cum ne punem de acord cu caligrafia ?"*. Ambele au declanșat polemici, susținute și criticate în articole și în cadrul congreselor. Pe acestea, dar și altele, Malisch le-a combătut și a demonstrat netemeinicia oricăror temeri.

Spre sfârșit, autorul lucrării își pune întrebarea : *„Azi* (în 1926) *se mai predă după metoda Malisch ?"* Și pentru a răspunde, A. Hermus a luat legătura cu diferiți foști colaboratori ai lui Malisch. Dintre aceștia enumerăm, cei asupra cărora s-a oprit sunt Felix Zilmann, Goldmann, Sr. Agreda, Schennetten, Grönke, Ruffieux, Weng, Kleinke, Br. Berthilo, Sr. Roza, Ernst Schorsch, etc. În final a ajuns la concluzia că metoda lui Malisch nu mai este aplicată „ad literam" în nicio școală. Peste tot s-a trecut la o metodă hibrid, între cea a lui Malisch și vechea metodă a lui Vatter. În final ne sunt oferite opt concluzii, pe care ar trebui să le citească orice profesor ce predă la o școală de surdomuți.

Francisc Marcinovschi :

-„Necesitatea înființării de cursuri pentru ucenicii surdo-muți" [nr. 1-3/1932 – p. 19-21]. Domnul Francisc Marcinovschi dela Institutul de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți, ridică o problemă presantă, aceea că după absolvirea institutului, mulți surdomuți nu reușesc să se angajeze și unii ajung chiar să cerșască. Concluzia la care ajunge autorul este de a se înființa cursuri de perfecționare profesională, după absolvirea institutului. Aceste cursuri ar trebui să cuprindă, pe de o parte, calificarea profesională în atelierele institutului sau la un meșter din oraș, iar pe de altă parte, să urmeze cursuri teoretice, serale sau în zilele de sâmbătă și duminică. Aceste cursuri, care ar trebui să se întindă pe durata mai multor ani, ar trebui să se încheie cu un examen de calfă, în urma căruia să i se elibereze o diplomă. Problema era, într-adevăr, importantă pentru acei ani și domnul Francisc Marcinovschi dă exemple din țările Europei occidentale, unde aceste cursuri

https://biblioteca-digitala.ro

sunt organizate.

Azi este tardiv să exemplificăm, însă ele existau și în România acelor ani. Cititorii își mai amintesc, când am tratat în „Partea a III-a", anuarele institutelor din Cernăuți și Timișoara. Acolo am remarcat două sisteme diferite de profesionalizare a elevilor surdomuți. La Cernăuți se făcea o profesionalizare paralelă cu învățământul teoretic al claselor I ... VIII, iar când elevii absolveau cele opt clase, deci la 14 – 15 ani, se considera că s-au calificat și în meseria aleasă. La Timișoara școala profesională începea după terminarea celor șapte clase. Elevii își alegeau o meserie, în institut sau în oraș, și în paralel urmau cursurile teoretice ținute la institut. Anual dădeau un examen de absolvire și la sfârșitul celor trei sau patru ani susțineau un examen de obținere a diplomei de meseriaș (Amănunte suplimentare se pot obține din lucrarea : Gheorghe Moldovan - „Istoria învățământului bănățean pentru surdomuți"). Nu dețin date, însă bănuiesc că și la Institutul de Surdomuți din Cluj lucrurile se petreceau la fel ca la Timișoara. Din cele relatate de domnul Marcinovschi, se pare că sistemul din Cernăuți nu era bun și, fără să știe, recomandă sistemul timișorean. Până la 14 – 15 ani, nici copiii normali nu au suficientă capacitate intelectuală pentru a deprinde o meserie. Optim este ca acest proces să se desfășoare după 14 ani.

-***„Ocrotirea absolvenților de către Institutele de surdo-muți"*** [nr. 4-6/1932 – p. 20-23]. Ideea ce stă la baza acestui articol este similară cu cea din articolul precedent, ba am putea spune că este o continuare logică. Și aici, autorul pleacă dela observația că surdomuții se descurcă greu în societate, nu sunt dirijați de nimeni și nu sunt apărați de nimeni. Nimeni nu ține o evidență și nimeni nu face o urmărire a surdomuților, după plecarea lor din institut. Autorul dă exemplul institutului din Viena, unde aceste lucruri se fac, activitatea ucenicilor fiind urmărită și adulții sunt sprijiniți și îndrumați continu. În final declară că *„un institut a cărui memorie se mărginește numai la educarea și instruirea elevilor săi, nu-și îndeplinește cu totul misiunea"*. Se propune necesitatea înființării de societăți, care ar putea căuta patronii potriviți pentru profesionalizarea elevilor, s-ar interesa de progresele ucenicilor surdomuți, ar face totul ca ei să fie tratați corect de către patroni, ar media între patroni și ucenici, ar căuta să-i angajeze pe surdomuții șomeri, s-ar îngriji de cei bolnavi, ar înființa azile pentru surdomuții bătrâni și bolnavi.

Ideile erau frumoase, însă greu de realizat în România acelor ani. Totuși suntem tentați să facem unele comentarii. Instituutl din Cernăuți a funcționat doar șase ani înainte de Primul Război Mondial și nu a putut

https://biblioteca-digitala.ro

prelua, decât parțial, din experiența austriacă, privitoare la surdomuți. După război s-a dezvoltat așa cum au crezut de cuviință profesorii și așa cum le-au permis guvernanții. O astfel de societate, cu atribuțiuni pentru profesionalizarea elevilor, s-a înființat la Timișoara în anul 1907 (vezi : Gheorghe Moldovan - „Istoria învățământului bănățean pentru surdomuți" - pag. 144-150). Ea s-a numit *„Comisia de protecție a surdomuților"* și a funcționat până la sfârșitul războiului. După aceea autoritățile nu au mai sprijinit-o și influența ei s-a stins.

-„Conferința ținută la serbarea de fine de an la Institutul de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria" din Cernăuți" [nr. 7-8/1932 – p. 33-35]. În această conferință, obișnuită pentru un sfârșit de an școlar, Francisc Marcinovschi atinge problematicile de bază ale învățmântului special : de a oferi cultură celor atinși de infirmitate, de a-i face pe orbi să citească cu degetele și pe surzi de pe buzele interlocutorului, de a-i învăța pe surzi să se exprime și să gândească în limbaj articulat, de a diminua greutățile ce le întâmpină în asigurarea traiului zilnic,de a-i transforma din deficienți în membrii folositori ai societății.

-„Problema instruirii surdo-muților" [nr. 9-10/1932–p. 10-16]. Autorul începe acest articol făcând un scurt istoric al educării surdomuților, după care trece la aspectele medicale care favorizează surzii să învețe vorbirea articulată. Se discută despre diferitele modalități de comunicare, pe care surzii le pot utiliza : mimico-gesticulația, scrisul și vorbirea articulată. Sunt explicate diferitele activități desfășurate în școlile de surdomuți și importanța obiectelor de învățământ. O altă problemă tratată este cea a felului în care diferite țări asigură instruirea surdomuților și în contrast cu acestea ne prezintă institutele de surdomuți existente în acel moment în România.

-„Tratarea în școală a copiilor defectuoși" [nr. 1-2/1933–p. 6-8]. Studiul expus aici este destinat problemelor ridicate de elevii care, pe lângă defectul auditiv au și unele probleme de comportment ca : lipsa de atenție, neastâmpăr, dezordine, lipsa de curățenie, obrăznicia, etc. Întrebarea care se pune este : cum trebuie procedat cu aceștia ? Se expune principiul lui Scharrelmann : „Învață a instrui, fără a mustra" și toate recomandările cuprinse în articol se referă la susținerea pozitivă a principiilor sănătoase și corecte, prin atacuri delicate. În niciun caz nu este indicat să faci mustrări în fața tuturor, nu spui cuiva că este incapabil și netalentat. În locul acestora vei continua să-i lauzi pe cei buni, pentru ca ceilalți să dorească să le ia exemplul. Elevii slabi nu trebuie descurajați cu diferite vorbe de ocară, ci trebuiesc încurajați și lăudați la cel mai mic progres.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Evoluția intereselor la copiii surdo-muți” [nr. 9-10/1933-p.9-11] Francisc Marcinovschi ne prezintă o *„Fișă de observație”* preluată după Mittenzwey - „Die Pflege der Individualität” și pe care o consideră foarte potrivită a se folosi în școlile de surdomuți. Fișa conține diferite capitole, care se referă la : casa părintească, dezvoltarea corporală, lucrările școlare în general, dezvoltarea sufletească (puterea de adaptare, atenția, oboseala, puterea de observare, memoria, fantezia, gândirea, limbajul, sentimentele, voința, talente).

Aglaia Mandiuc :

-„Cursuri normale ale Institutului Național de Surdo-Muți din Paris” [nr. 1-3/1932 – p. 22-24]. Articolul este o selecție din materialul apărut în „Revista Generală a Învățământului Surdo-Muților”, apărută la Paris, nr. 2/noiembrie 1931. El se referă la preocuparea autorităților franceze pentru pregătirea profesorilor destinați învățământului pentru surdomuți. Astfel, în noiembrie 1931, o decizie ministerială a stabilit ca doi profesori ai acestui institut să se ocupe efectiv cu pregătirea viitorilor profesori, iar întrega activitate să fie controlată și îndrumată de un inspector de studii. Cursurile urmau a se desfășoare pe durata a trei ani, timp în care se studiau : fonetica descriptivă, psihologia, lingvistica, tehnicile de articulare a graiului de către surdomuți, învățarea limbii de către surdomuți și istoricul învățământului pentru surdomuți. La fiecare dintre aceste materii ni se oferă cuprinsul temelor ce urmau a se studia.

Dr. I. Nandriș :

-„Problema Surdo-Mutității” [nr. 4-6/1932 – p. 15-20], [nr. 7-8/ 1932 – p. 7-12]. Materialul reprezintă conferința, cu această temă, ținută de Dr. I. Nandriș, la cursurile Universității Libere, organizate de Societatea pentru Cultură din Cernăuți, în anul 1931. După o scurtă introducere, în care ni se prezintă întreg dezastrul provocat unei persoane care își pierde auzul, transformând-o în „prizonier al tăcerii”, conferențiarul explică auditorului ce se înțelege printr-un surdomut și faptul că surdomuții nu sunt arierați mintali ci sunt pesoane apte de educație și capabile de a devenii cetățeni onorabili și folositori. Cauzele surdității sunt tratate cu o deosebită competență, conferențiarul fiind medic. Ni se explică existența surdității congenitale și a surdității dobândite după naștere, iar la fieare dintre acestea aflăm cauzele care o provoacă și procentele de resc. O problemă importantă este aceea a părinților care trebuie să se sesizeze din timp de anumite anomalii, inclusiv lipsa auzului. Se oferă indicații părinților, cum să deosebească un arierat (debil mintal) de un surd și cum să se comporte cu copilul în momentul în

https://biblioteca-digitala.ro

care a aflat că este surd, până în momentul în care va urma o școală specială.

ANUL VI. IANUARIE—MARTIE

REVISTA

ASOCIAȚIEI CORPULUI DIDACTIC MEDICO-PEDAGOGIC DIN ROMÂNIA

REDACTOR - RÉDACTEUR - SCHRIFTLEITER : DIMITRIE D. SCORPAN

Așezământul pentru asistența orbilor, Cluj.

CERNĂUȚI, 1936

Tiparul Institutului de orbi și surdo-muți „Regina Maria"

Referitor la educarea surdomuților, conferențiarul ne explică toate facultățile psihice care sunt normale la acești deficienți. Toate acestea îl fac pe surdomut capabil de instrucție, însă ea va fi dobândită mult mai greu, mai încet și cu eforturi mult mai mari, decât un copil normal. Sunt parcurse fazele unui învățământ pentru surdomuți, cu importanța lor și cu finalizarea prin învățarea unei meseri. De asemenea, aflăm cazuri celebre de surdomuți, care s-au remarcat prin diplome universitare, scrieri literare sau prin lucrări de sculptură și pictură. Căsătoria surdomuților este un alt subiect tratat de Dr. I. Nandriș și domnia sa împarte perechile de surdomuți, dornice de a se căsători, în trei grupe : care se pot autoriza, care sunt sfătuite să nu se căsătorească și care trebuiesc interzise. Pentru fiecare grup, sunt detaliate componența, cauzele și riscurile la care se expun cei ce nu respectă inticațiile. Ultima parte a conferinței este dedicată atitudinii părinților în cazul în care copiii lor normali se îmbolnăvesc de o boală infecțioasă, ce poate duce la pierderea auzului. Aceștia sunt informați ce să facă din primele faze ale bolii și să nu aștepte până aceasta crează dezastrul.

Lydia Petrescu :

-„Paralelă între copilul normal și surdo-mut" [nr. 1-2/1933–p. 18 -20], [nr. 1-2/1934–p. 9-12], [nr. 3-6/1934–p. 37-40], [nr. 9-10/1934–p. 146-148], [nr. 1-2/1935–p. 13-15]. Profesoara Lydia Petrescu, dela Institutul pentru Surdomuți din București, a tradus acest material din revista franceză

https://biblioteca-digitala.ro

„Les Surds-Muets Etude medical, pedagogique et sociale”, apărută la Paris în anul 1925 și scris de ***Dr. G. Parrel*** și ***Georges Lamargue***. Amplul material a fost împărțit, în cadrul revistei, în cinci fragmente. Se pornește dela o definiție a limbii care precizează că : *„O limbă este un sistem de semne mimice, sonore sau grafice destinate expresiei* (exprimării) *ideilor”*. Diferențele dintre dezvoltarea unui copil normal și a unuia surdomut apar de-a lungul timpului și sunt dezbătute din toate punctele de vedere.

I. Semnele care servesc la exprimarea ideilor. Se analizează modul de formare a ideilor și limbajului, atât la copilul normal, cât și la copilul surdomut, defalcat pe grupe de vârstă. În primii ani de viață, copiii sunt în mijlocul familiei. Sub îndrumarea mamei fac cunoștință cu lumea înconjurătoare. Treptat, înțelege această lume și raporturile existente între diferite ființe sau lucruri. Paralel, copilul normal învață limba mamei sale și totodată a comunității în care se află. Copilul surd caută și el mijloace de a se exprima. Singura modalitate, pe care o găsește, este cea a semnelor. Acestea se înmulțesc și, treptat, se ajunge la un grup semne care poate fi înțeles de membrii familiei. La șapte ani, când merge pentru prima dată la școală, copilul normal posedă un limbaj de aproximativ 2000 ... 3000 de cuvinte cu care poate comunica cu cei din jur, iar copilul surdomut are un limbaj mimico-gesticular care este înțeles doar de membrii familiei. La intrerea în școală copilul normal nu întâmpină dificultăți de comunicare, dar copilul surdomut are o primă confruntare, cu colegii care și-au constituit un alt sistem de semne. Va dura o perioadă, până când semnele tuturor colegilor se vor confrunta și se va stabili un sistem de comunicare comun tuturora. La acestea se vor adăuga semnele convenționale stabilite în comun cu profesorul. Autorii analizează această fază a dezvoltării copiilor surzi și ne explică limitele impuse de acest tip de limbaj în dezvoltarea lor intelectuală și în analogia cu sintaxa limbii materne.

II. Ideile și legătura care le unește cu cuvântul (Rapoartele care se stabilesc între aceste semne și aceste idei). Copilul normal este stăpân pe cuvinte și ideile ce le reprezintă. Copilului surd îi lipsesc mijloacele de a stăpânii această relație dintre cuvânt și ideie. El nu stăpânește cuvintele, dispune doar de câteva semne și de puține idei. Observarea lumii înconjurătoare îl ajută să acumuleze informații, însă pe acestea nu știe să le prelucreze. O serie de imagini fugitive i se imprimă, momentan, în memorie, dar ele nu duc la o dezvoltare spirituală și sunt uneori uitate. Puținele idei pe care le are, nu le poate înțelege corect. Unele imagini mentale îi influențează sentimentele, îl incită la anumite judecăți și analize, îi dau motive de întărire a voinței. Uneori reușește să asocieze mai multe judecăți și să ajungă la raționamente. Toate acestea se desfășoară pe baza unei logici a imaginilor,

https://biblioteca-digitala.ro

în care gândirea este incomodată de posibilitățile restrânse de care dispune. Spre deosebire de acesta, surdomutul instruit parcurge pașii învățării limbii. Încet, încet el își formează un bagaj lexical, învățat cu ajutorul intuiției și astfel, va realiza legătura cu obiectul sau ființa căreia îi corespunde. Pe parcursul acestui proces, gândirea lui evoluează, ajutată și de reflexele sale interioare, ducând la realizarea unei formații intelectuale.

III. Organele simțurilor (Simțurile impresionate). Copilul normal utilizează auzul pentru a recepționa sunetele și, odată cu ele, mesajele verbale ale interlocutorilor. Copilul surdomut nu beneficiază de auz și în procesul de dobândire a articulației vorbirii se bazează pe vedere, simțul tactil și simțul mușcular. Dar în lipsa auzului, aceste simțuri funcționează defectuos. Autorii ne explică modul în care percepe vederea și ajung la concluzia că *„de îndată ce cuvântul evoluează liber, vederea furnizează noțiuni imprecise”*. Separat este tratat modul de percepție tactil manual. Și în acest caz, concluzia este că atunci *„când cuvântul evoluează liber, rolul tactilului se șterge, findcă mâna numai e plasată asupra parcursului vibraților vocale”*. Este analizat și modul de percepere a vederii și tactilului, reunite. Rezultatul la care se ajunge este că *„aceste două simțuri reunite nu furnizează decât un mod incomplet, străbătut de fragmente detașate”*. În continuare, autorii se ocupă de simțurile care servesc la reproducerea sunetelor și insistă asupra „vibraților aerului în tubul vocal” și „diferența de intensitate care acompaniază emisia fiecărui element al cuvântului”. Pe lângă reproducerea sunetelor, un rol important îl joacă și simțurile care servesc la execuția și controlul vorbirii. Importanța acestui subiect derivă din faptul că surdomutul nu poate compara încercarea sa vocală cu modelul acustic. Cu toate imperfecțiunile, controlul se face doar prin simțurile vederii și tactilului. Autorii fac apoi o analiză a labiolecturii, deoarece și ea este supusă controlului acelorași simțuri, despre care am discutat anterior. Ni se explică în ce constă acest proces, dar și erorile ce pot apare, datorită unor identități a desenelor bucale, la diferite sunete. Este una din problemele serioase întâmpinate de profesorii școlilor de surdomuți și autorii oferă indicații pentru depășirea acestui obstacol. Alt obstacol se datorește faptului că *„fiecare persoană are scrierea sa fizionomică”*. Ca exemplu, desenul bucal al unui copil este diferit de cel al adultului, iar unele persoane, dorind să se facă înțelese de un surd au tendința să exagereze pronunția, sau să o dezarticuleze, să-i schimbe ritmul, să silabisească, etc. Toate acestea îl derutează pe surd și împiedică labiolectura acestuia. Un subiect important, pe care autorii îl tratează, este *„folosul supleanței mentale”*. Aceasta completează impresia senzorială insuficientă, precizând sensul semnelor observate și favorizând înțelegerea versiunii corecte. Este vorba de cele

https://biblioteca-digitala.ro

două tipuri de percepții : „percepția regulată”, când sunetele exterioare, care sugerează ideea sunt perfect delimitate și interpretate. Pe lângă aceasta, „percepția neregulată”, la care nu diferențiem decât o parte din semnele transmise, iar persoana trebuie să depună un efort interior, o supleanță mentală, pentru a percepe întregul mesaj. Surdomuții, prin labiolectură, reușesc doar parțial să perceapă mesajul transmis. Pentru a putea percepe întreg mesajul este necesar să apeleze la supleanța mentală.

Studiul limbii materne. Profesorii trebuie să se ocupe ca elevii surdomuți să studieze limba maternă. Dezvoltarea continuă a vocabularului și utilizarea spontană a diferitelor formule de conversație, este un obiectiv continu. Ei se vor folosi de diferite situații și întâmplări din viața elevilor. Obiectele care se denumesc, trebuie arătate, descrise, desenate, astfel încât elevii să le rețină atât ideea, cât și denumirea. Cu alte cuvinte, trebuie asociată ideea cu cuvântul, în forma verbală și în cea scrisă.

IV. Organul central care pricepe și interpretează. Se explică faptul că surdomuții sunt supuși la aceleași diferențe de valoare ca orice ascultător. Creierul surdului are aceleași posibilități ca a unui om normal, însă, din cauza surzeniei, apar greutăți de aprovizionare cu informații corecte și complete. Pentru a acumula același volum de informații, surdul necesită mai mult efort și mai mult timp. El este capabil de atenție, reflecție, imaginație, judecată, asociații de idei, interpretare mentală, dar neavând auzul, aceste procese se desfășoară greoi.

V. Condiții generale de învățământ. În organizarea procesului de învățământ pentru surdomuți, trebuie să ținem cont de următoarele : nu este sincronism între fapt și expresia sa verbală; nu există o dezvoltare paralelă a vocabularului și a ideilor; nu există o gradație dictată de viață, între cuvânt și ideie; vorbirea pierde caracterul său emoțional; copilul surd trebuie să recupereze un volum mare de cunoștințe într-un timp, relativ, scurt.

„R” (Rusceac ?) ***:***

-„O invenție senzațională : putem auzi cu mâinile ?” [nr. 1-2/ 1933–p. 23-27]. Articolul ne prezintă experiențele efectuate de profesorul Lindner dela Institutului pentru surdomuți „Heinike” din Lipsca. Aceste experiențe, începute în anul 1908, se bazau pe principiul fonografului. Dacă fonograful transforma vibrațiile vocii umane într-un șănțuleț ondulat, imprimat pe un cilindru, dispozitivul conceput de Lindner era dotat cu o cutie de rezonanță din lemn, care amplifica vibrațiile vocii în vibrații mai puternice, dar identice, ale cutiei. În urma unor antrenamente, elevii surdomuți reușau să diferențieze sunetele pronunțate, pe baza vibrațiilor

https://biblioteca-digitala.ro

percepute. Profesorul vorbea în fața unei pâlnii și elevul surdomut îi citea de pe buze. Paralel cu aceasta, elevul ținea mâna pe cutia de rezonanță și percepea vibrațile. Din combinarea celor două sisteme de observație, elevul surdomut învăța să perceapă, cu claritate, mesajul transmis. În anii '20 și '30, dispozitivul a fost perfecționat pe baza transmisiilor radio. Profesorul vorbea la un microfon și vibrațiile vocii sale erau transformate în, așa zisul, curent electrosonor, care amplificat era perceput de surdomuți prin intermediul nervilor senzitivi și ai fibrelor musculare.

Calistrat M. Jemna :

-„Programă și regulament ce întârzie ...” [nr. 9-10/1934 – p. 160-163]. Calistrat M. Jemna, directorul Institutului de Surdomuți din Iași, atacă în acest articol, atitudinea celor două ministere care, deși au promis, nu au reușit să elaboreze o programă analitică și un regulament de funcționare a tuturor institutelor de învățământ pentru surdomuți din România. Se precizează vechimea învățământului pentru surdomuți din țara noastră, care începând din 1831, când în Transilvania, la Elisabetopol (Dumbrăveni) s-a înființat prima școală de profil și până la data apariției acestui articol, au trecut peste o sută de ani. Cu toate acestea, acest tip de învățământ nu a beneficiat de o programă analitică și de un regulament aprobat de minister. În cadrul articolului sunt enumerate documentele în care se promitea elaborarea acestor acte normative, Legea Învățământului din 1924, cea din 1934, precum și regulamentul de aplicare al legii din 1924. Sunt enumerate dezavantajele, pentru învățământ, a continuării acestei situații, cât și faptul că cele două ministere, care dețin institute pentru surdomuți, nu colaborează ci stopează orice progres în domeniu.

Constantin P. Timofte :

-„Rolul și igiena văzului în educația surdo-mutului” [nr. 3-4/ 1935–p. 68-69]. Profesorul C. P. Timofte, dela Institutul de Surdomuți din Iași, dedică acest prim articol importanței pe care o are văzul în educația surdomuților. Lipsa auzului atrage după sine o importanță crescută a simțurilor valide, iar dintre acestea, văzul are o importanță deosebită, deoarece cu ajutorul lui surdul urmărește semnele mimico-gesticulare ale celorlalți, citește de pe buzele interlocutorilor, culege informațiile din jur, etc. Din această cauză, văzul trebuie protejat și îngrijit, deoarece deteriorarea lui aduce cu sine neatenția, plictiseala și nepăsarea elevilor. Dacă sunt elevi surdomuți cu deficiențe vizuale, trebuie așezați în locurile din care nu-și forțează vederea. De asemenea, materialele intuitive trebuie să fie suficient de mari, clasele bine luminate și hărțile să nu fie lucioase.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Producerea sunetului „Z” (predare) – Planul lecției de articulație la clasa I-a de surdo-muți” [nr.1-3/1936–p. 42-42]. Este un plan obișnuit de lecție, oferit tuturor profesorilor din țară, după modelul căruia vor putea să-și întocmească alte planuri similare. Întâlnim aici „materialul didactic” folosit, „scopul lecției” și toate etapele necesare pentru predarea modului de articulare a sunetului „Z”.

-„Psihanaliza și educația surdo-muților” [nr. 7-10/1936–p. 157-160]. Articolul face un colaj a două discipline, aparent, diferite : psihanaliza și educația surdomuților. Scopul urmărit este de a demonstra foloasele pe care le poate aduce psihanaliza în educație. Explicându-ne rolul inconștientului în viața psihică a fiecărui om, autorul se îndreaptă spre surdomuți și ne explică importanța utilizării sublimării pentru cunoașterea trecutului fiecăruia, pentru a înțelege sufletul său. Cu ajutorul sublimării se poate direcționa individul în folosul societății. Vom putea stabili ce tendințe trebuie reprimate, pentru ca în acest fel să alcătuim o rezervă de energie inconștientă ce ar putea influența viața psihică în continuare. De-a lungul vieții anterioare, copiii surdomuți și-au reprimat o serie de tendințe, din cauza lipsei auzului. Pentru acestea, folosind sublimarea, trebuie să le oferim o serie de ocupații folositoare și plăcute, pe care ei să le consimtă și cu care să se mândrească. În acest fel se pot forma sentimente în direcția binelui, în acord cu legile sociale și morale ale societății.

Gheorghe Zorici :

-„Importanța desemnului la surdo-muți” [nr.1-3/1936–p. 44-46]. Gheorghe Zorici, învățător-asistent la Institutul de Surdomuți din Iași, ne prezintă aici importnța desenului pentru orice om, dar în special pentru educarea surdomuților. În studiul său, își ia ca aliați pe Aristotel, care susținea că „desenul este unul dintre cele dintâi mijloace de exprimare a omului” și pe J. J. Rousseau, care considera că „desenul deprinde ochiul și face mâna mai flexibilă”. Bazat pe aceste prime îndrumări, Gheorghe Zorici reamintește că surdomuții desenează obiectul imediat ce învață să pronunțe un cuvânt și îi scriu denumirea alături. Astfel el face legătura între noțiune și denumirea ei. Dragostea surzilor pentru imagini este cunoscută și profesorii trebuie să țină cont de ea, pentru a o folosi în educație. Desenul este una din ocupațile plăcute surzilor, ocupație care poate consuma cu succes o parte din energia dinamică pe care o posedă. Desenul este mijlocul prin care elevii surdomuți își manifestă propria imaginație, capacitatea lor creatoare și inventivă. Din aceste motive, profesorii școlilor de surdomuți trebuie să-i îndemne și să-i ajute pe copii în precticarea diferitelor forme de desen. Se vor executa „desene libere și spontane”, „desene după natură”, „desene din

https://biblioteca-digitala.ro

memorie" și „desene colorate cu creionul sua cu aquarelele". Toate desenele vor trebui să fie discutate de ceilalți elevi, iar profesorii vor trebui să-i încurajeze.

-„Surdo-muții și mărturia" [nr. 4-6/1936–p. 74-76]. Există multe situații în care profesorii trebuie să-i cerceteze pe elevi, pentru a descoperi anumite fapte întâmplate. Indiferent că surdomuții vor povesti sau vor răspunde la întrebările puse, se pune întrebarea dacă trebuie să dăm completă crezare celor susținute de ei. În primul rând, nu toți au o memorie bună și trebuie să fim convinși că ceea ce au uitat vor completa din propria imaginație. În al doilea rând, va trebui să ținem cont de timpul scurs dela evenimentul cercetat și până la momentul relatării. Pe urmă, surdomuții au un mod special de a urmări evenimentele. Multe realități petrecute sunt pentru ei nesemnificative și în consecință nu le reține. De asemenea, anumite observații, ce pentru un auzitor sunt neimportante, lor le par deosebite și în consecință le reține. Din aceste motive, eventualele cercetări trebuie făcute cu multă atenție și concluziile noastre nu trebuie să se ia în grabă.

b. Cărți și reviste.

Pe toată perioada apariției, Revista Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România a constituit o adevărată platformă, în care s-au făcut recenzii și anunțuiri ale diferitelor cărți și reviste, cu conținut medico-pedagogic, ce apăreau în țara noastră. De astmenea, cititorii erau informați asupra conținutului unor cărți și reviste din străinătate. Vom oferi, în cele ce urmează, cărțile și revistele care au tratat probleme de surdologie sau viața surzilor și au ajuns în atenția redacției.

„Să cetim – carte de cetire pentru învățământul inferior al surdo-muților – partea II-a pentru clasa a II-a" de Gheorghe Atanasiu. [nr. 1/1931–p. 19]. Domnul Dimitrie Rusceac anunță apariția acestui prim manual destinat școlilor de surdomuți. Se laudă inițiativa autorului și se dau amănunte referitoare la conținutul manualului, la numărul de pagini și la metodele întrebuințate.

„Să cetim mai departe – carte de cetire pentru învățământul inferior al surdo-muților – partea III-a pentru clasa a III-a" de Gheorghe Atanasiu. [nr.2/1931–p. 33-34]. Recenzie făcută de Dimitrie Rusceac, cu comentarii asupra conținutului și a faptului că este continuarea manualului „Să cetim". Se păstrează structura manualului „Să cetim", prin împărțirea materialului pe luni calendaristice, dar cu un plus de cuvinte noi, necesare pentru sporirea vocabularului

https://biblioteca-digitala.ro

surdomuților. Se remarcă metodele utilizate de autor. *„Această publicație este prima încercare, ce se face în România în scopul de a pune la dispoziția elevilor surdo-muți o carte de cetire, inspirată din viața și nevoile acestor copii” ... „Această carte merită toate laudele”.*

„Să cetim și mai departe – carte de cetire pentru învățământul inferior al surdo-muților – partea IV-a pentru clasa a IV-a” de Gheorghe Atanasiu. [nr.7-8/1932–p. 38]. Anunț cu privire la apariția manualului.

„Învățământul surdo-muților – Studiu surdo-pedagogic și social” de Gheorghe Atanasiu. Această carte este amintită de două ori. Prima dată în [nr. 9-10/1932–p. 29], autorul, domnul Gheorghe Atanasiu anunță apropiata apariție a cărții, iar în [nr. 1-2/1933–p. 37], domnul Dimitrie Rusceac face o amplă prezentare a ei, precizând studiile medico-pedagogice absolvite de autor și faptul că manualul cuprinde *„o materie din domeniul surdo-pedagogiei, materie ce merită să fie apreciată de toți profesorii de surdo-muți din țară”... „Prin aceasta, harnicul coleg ne dă o lucrare românească, a cărei importanță nu poate să scape nimănui”... „Este prima lucrare de acest gen ce apare în România”* (se preciza că lucrarea din 1896 a lui E. Bălteanu, era o traducere și nu o lucrare originală, ca cea a lui Gheorghe Atanasiu). În continuare este prezentat conținutul cărții, pe capitole.

„Carte de aritmetică pentru clasa a II-a de surdo-muți” și „Carte de aritmetică pentru clasa a III-a de surdo-muți” de Francisc Klampfer și Adalbert Zsutty. Apariția acestor două cărți de aritmetică este prezentată de Dimitrie Rusceac în [nr. 2/1931 – p. 34]. Se specifică faptul că sunt primele manuale de acest fel, faptul că au fost doar litografiate și își exprima speranța ca ele să apară în curând tipărite. *„Cărțile de aritmetică formează un reazem de netăgăduit pentru elevul surdo-mut. Până acum n-au existat în România cărți de aritmetică pentru surdo-muți”.*

„Studiul limbii românești în școalele de surdo-muți. Exerciții gramaticale pentru clasa a IV-a” de Dimitrie Rusceac. Prima prezentare a cărții o face Francisc Marcinovschi în [nr. 4-6/1932–p. 45-46], pentru ca apoi redacția revistei să facă o prezentare anonimă, mai amplă, în [nr. 3-4/1933–p. 31-32]. Aprecierea principală, care se face, se referă la faptul că lucrarea domnului Rusceac *„studiază limba românească fără reguli; fără noțiuni searbede și abstracte” ... „E scrisă din exemple*

https://biblioteca-digitala.ro

practice, împărțite pe categorii de noțiuni gramaticale". Fiecare capitol oferă exemple de propoziții practice și un număr considerabil de substantive, verbe, adjective, etc., cu care elevii pot forma propoziții prin analogie cu cele învățate. Toate cuvintele și propozițiile din carte se pot folosi în vorbirea curentă a elevilor surdomuți.

„Limbajul mimic al surdo-muților" de Dimitrie Rusceac

Prima prezentare succintă este făcută în [nr. 4-6/1932–p. 46], conținând doar două propoziții. Apoi, redacția revistei a făcut o prezentare anonimă, mai amplă, în [nr. 3-4/1933–p. 31]. Din aceasta spicuim : *„este o lucrare premergătoare mecanismului fonetic"* fiind *„un prețios mijloc de intuiție și demonstrare fonetico-vizuală".* Se atrage atenția tuturor profesorilor că *„a nu ține cont de bagajul mimic al copilului surdo-mut e a clădi toată munca noastră de demutizare pe o temelie de nisip".* Se apreciază modul în care autorul *„analizează gestul și limbajul prin gesturi",* clasificând gesturile în : naturale, artificiale și convenționale. De asemenea analizează semnele alfabetului digital și întrebuințarea lui.

„Cetirea și vorbirea. Curs începător de limbă pentru elevii surdo-muți. Partea II-a pentru clasa a II-a" de Dimitrie Rusceac. Ampla prezentare a cărții se întinde pe întreaga suprafață a unei pagini, în (nr. 7-8/1933–p. 29), fiind semnată doar cu inițialele O. N. Z. În această recenzie se evidențiază faptul că *„este o lucrare specială, care îl inițiază pe elevul lipsit de darul auzului și de facultatea vorbirii cu grai viu tocmai în ceea ce îi lipsește : limbajul auditiv".* Întreaga lucrare este scrisă pe baza cercetărilor și a experienței autorului, aflăm cuprinsul manualului și faptul că este o continuare a procesului de articulație din clasa I-a.

„Cetirea și vorbirea. Curs de limbă pentru elevii surdo-muți. Partea III-a pentru clasa a III-a" de Dimitrie Rusceac. În (nr. 3-6/1934 – p. 33-37), domnul Dimitrie Rusceac reproduce întreaga prefață a cărții (pag. 3-6 în manual).

„Inițierea surdo-muților în limbajul auditiv" de Dimitrie Rusceac. Cartea este prezentată prima dată, în [nr. 7-8/1933–p. 28] printr-un anunț care înștiințează cititorii de apariția cărții. Aflăm volumul cărții și prețul. Cea mai amplă prezentare o face domnul I. P. Domețian în articolul „Un nou manual românesc de surdo-pedagogie", tipărit în [nr. 9-10/1933–p.7-8]. Articolul tratează cu atenție fiecare capitol al cărții arătându-i valoarea și importanța. În final se concluzionează : *„Este o carte de specialitate, unică în felul ei în publicistica românească. Cu o expunere clară, un stil curgător, un aspect îngrijit, însoțit de figuri și tabele, lucrarea*

https://biblioteca-digitala.ro

trece prin toate chestiunile ce interesează inițierea surdo-muților în limbajul auditiv." ... „Nu putem găsi decât cuvinte de laudă pentru acest nou manual românesc de surdo-pedagogie, care stă cu cinste alături de similarele lucrări străine". Ultima prezentare o face domnul D. D. Scorpan în [nr. 7-9/1934 – p. 130], la capitolul „Cărți și reviste". În această nouă relatare, ni se precizează numărul de pagini, numărul de figuri și numărul de tabele, după care se face o trecere în revistă a tuturor capitolelor din carte.

„Predarea limbii materne în școala de surdo-muți" de Dimitrie Rusceac.

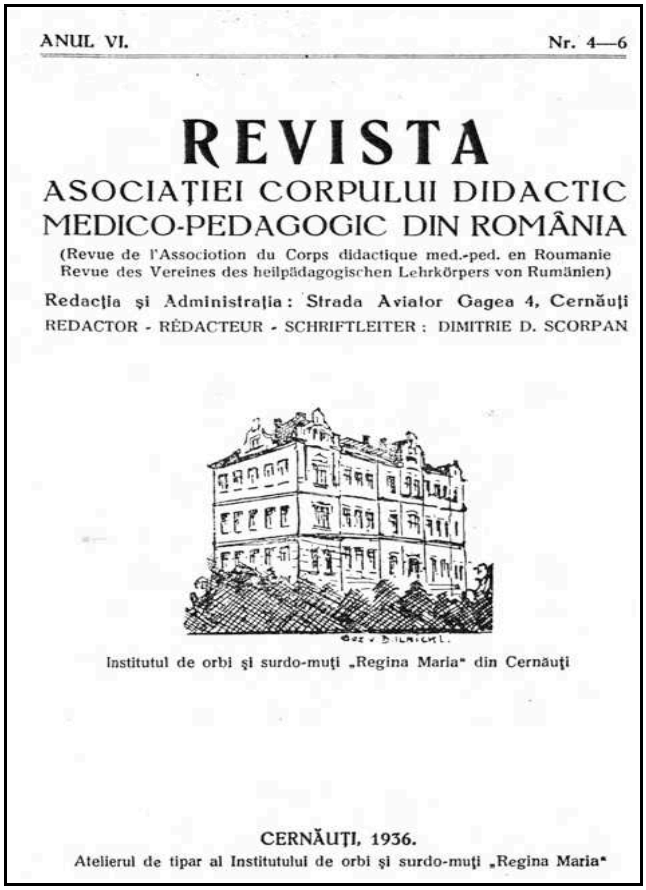

ANUL VI. Nr. 4—6

REVISTA

ASOCIAȚIEI CORPULUI DIDACTIC MEDICO-PEDAGOGIC DIN ROMÂNIA

(Revue de l'Association du Corps didactique med.-ped. en Roumanie
Revue des Vereines des heilpädagogischen Lehrkörpers von Rumänien)

Redacția și Administrația: Strada Aviator Gagea 4, Cernăuți

REDACTOR - RÉDACTEUR - SCHRIFTLEITER: DIMITRIE D. SCORPAN

Institutul de orbi și surdo-muți „Regina Maria" din Cernăuți

CERNĂUȚI, 1936.

Atelierul de tipar al Institutului de orbi și surdo-muți „Regina Maria"

Această carte a beneficiat, în paginile revistei, de două recenzii de excepție. Prima a fost scrisă de George Halarevici în [nr.4-6/1936–p. 69-73], iar a doua, scrisă de D. D. Scorpan, și o găsim în [nr. 4-6/1936–p. 99-103]. Prima se întinde pe cinci pagini, iar a doua patru pagini. Ambii autori erau nume sonore ale medico-pedagogiei românești, din acea perioadă. George Halarevici avea studii de specialitate la Viena și era directorul Institutului de Orbi din Cluj, iar D. D. Scorpan era directorul Institutului de Educație pentru Copii Vicioși (școală de reeducare) din Cernăuți. Aprecierile domnului Halarevici sunt mai mult decât elocvente. Dumnealui consideră că apariția cărții *„a fost o adevărată revelație"*, reprezentând *„chintesența surdopedagogiei moderne"*, fiind *„o operă aprofundată și erudită". „Stricta obiectivitate științifică a autorului, te face să judeci cu el împreună și să admiri logica strânsă pe care o dezvoltă".* După ce ne prezintă cele

https://biblioteca-digitala.ro

nouă capitole ce compun cartea, domnul Halarevici scrie că *„această judicioasă lucrare ... te face să-l urmezi cu plăcere pe drumul creat de el”*. Spre final conchide că *„autorul a desăvârșit și o operă socială de înaltă valoare morală care face, ca copiii surdo-muți să fie cunoscuți în adevărata lor lumină și să-i redea societății ca cuvântători în viul grai al frumoasei noastre limbi materne”*.

La rândul său, domnul Scorpan ne înștiințează că *„mai întâi străinii au recenzat lucrarea distinsului nostru coleg; ei s-au interesat mai întâi de această carte și au solicitat-o. Iar noi ... noi mai indiferenți, nici pe departe nu ne-am interesat”*. Dumnealui apreciază cartea domnului Rusceac, considerând-o *„un minuțios și extrem de interesant material, cât și o excelentă metodă de predare a limbii materne în școlile de surdo-muți, conformă cu psihologia specială a acestor copii”*.

„Abecedar pentru școlarii surdo-muți” de Ion Ciorănescu. Recenzia este făcută de domnul Dimitrie Rusceac în [nr. 7-8/1932-p. 36-37] și începe cu anunțul că a fost *„tipărită în imprimeria Institutului de orbi și surdo-muți din Cernăuți, cu cheltuiala școlilor de surdo-muți din București și Focșani și cu concursul școlii de surdo-muți din Cernăuți”*. Este lăudată pregătirea surdologică, la Berlin, a lui Ion Ciorănescu și faptul că *„a reușit să alcătuiască primul abecedar pentru surdo-muți în limba românească”*. Aprecierile asupra calității abecedarului sunt numeroase : *„a dat întregului abecedar o înfățișare – ca fond și ca formă – nouă și interesantă. Ținând seama de structura sufletească a copilului surdo-mut, d. Ciorănescu și-a elaborat abecedarul pe bază surdo-psihologică”*.

„Eu învăț să vorbesc” de Ion Ciorănescu. Recenzia este făcută tot de Dimitrie Rusceac în [nr.1-2/1934–p.5-9]. Se remarcă *„sacrificiile făcute de autor”* dar și *„foloasele ce le aduce”* întregului învățământ pentru surdomuți, fiind *„o excelentă carte specială”*. Este apreciat faptul că, domnul Ion Ciorănescu a creat *„acele cărți școlare speciale, ce reușesc să ofere copilului lipsit de darul auzului o lectură adecvată și să deștepte în sufletul acestui copil dorul de carte”*. Se insistă asupra necesității introducerii acestui nou manual la toate cele șapte institute de surdomuți din țară, fiind un pas uriaș spre uniformizarea acestui învățământ. În final, ni se explică întreg conținutul manualului.

„Biblia romano-catolică pentru clasele superioare ale institutelor de surdo-muți” de Adalbert Zsutty. Recenzia este făcută de Dimitrie Rusceac în [nr.1-2/1933–p.33-34]. Se prezentat autorul, domnul

https://biblioteca-digitala.ro

Adalbert Zsutty, ca un *„remarcabil specialist în învățământul surdo-muților”,* care *„a scris cu multă trudă”* și *„a dat o lucrare pe deplin reușită”* ce aduce *„o frumoasă contribuție la surdo-pedagogia românească”. „De acum, în viitor, surdomuții de confesiunea romano-catolică din România vor avea biblia lor”.* De asemenea, este amintită contribuția lăudabilă a P. S. S. Norbert Kerl, provincial al Salvadorienilor și paroh în Timișoara-Elisabetin, care a finanțat apariția manualului. Se prezintă conținutul Bibliei și faptul că este conformă programei școlare a claselor V ... VIII.

Lucrări de fonetică. Fonetica este o știință deosebit de înrudită cu demutizarea surdomuților. Specialiștii surdologi au urmărit apariția lucrărilor de fonetică. În [nr. 2/1931 – p. 36], Dimitrie Rusceac anunță, la rubrica „Cărți și reviste”, un număr de șapte cărți de fonetică. Șase dintre acestea erau scrise de Iosif Popovici și una de Emil Petrovici.

„Metoda Malisch” de Ecaterina R. Barbu. În actuala lucrare am prezentat traducerea profesoarei Ecaterina R. Barbu, referitoare la metoda globală de educare a surdomuților, denumită și „metoda Malisch”. Dimitrie Rusceac, în [nr. 3-4/1933-p.33-35], o consideră un omagiu adus profesorului de surdo-muți Constantin Malisch și o *„contribuție la acoperire unei lacune în liteatura surdo-pedagogică românească”.* Ni se precizează că referatul domnului A. Hermus, care constituie subiectul acestei traduceri, a devenit celebru în lumea surdo-pedagogiei europene. Am prezentat aici acest articol al lui Dimitrie Rusceac, deoarece dânsul își exprima speranța că această traducere va vedea curând lumina tiparului, urmând să apară într-o broșură. *„O traducere nu este valoroasă numai sub raportul transpunerii, ci și prin efortul de recreare. Și cred că și surdo-pedagogia românească are nevoie de o recreare”.* Pentru aceasta, domnul Rusceac îi promitea *„tot sprijinul nostru moral și material”.* Din păcate traducerea a rămas netipărită, învățământul surdologic din România pierzând șansa de a se îmbogăți cu această lucrare.

„Handbuch des Taubstummenwesens”. În acest articol aflat la [nr. 1-2/1933 – p. 32-33], domnul Dimitrie Rusceac înștiințează cititorii că revista germană „Blätter für Taubstummen-bildung”, nr. 1/1 ianuarie 1933 a prezentat știrea că un grup de profesori din România doresc să traducă o parte din manualul „Handbuch des Taubstummenwesens”, apărut în anul 1929. Pentru aceasta au luat legătura cu editura germană, care a aprobat traducerea în limba română contra unei taxe. Din informațile primite de Dimitrie Rusceac, se pare că grupul de traducători era compus din profesori ai Institutului de Surdo-Muți din Focșani. Unul dintre aceștia, Adolf Lunz,

https://biblioteca-digitala.ro

i-a comunicat că terminase deja traducerea capitolului „Der Sprachhunterricht" (Învățarea limbii) de Herman Vahle, capitol ce se întindea pe 188 de pagini. Entuziasmat de această nouă apariție editorială, domnul Rusceac concludea că *„traducerea acestui manual în limba românească deschide literaturii noastre surdo-pedagogice drumuri noi de cunoaștere"*. Din păcate, nici această importantă lucrare nu a văzut lumina tiparului.

„Wladislaus Zeitlin, Der Taubstumme student" (Wladislaus Zeitlin, Studentul surdomut). Recenzia, pe care o găsim la [nr.2/1931 – p.34-35], este scrisă de domnul Ioan Guga și ne prezintă cartea biografică, apărută în Germania în anul 1927, referitoare la viața surdomutului Wladislaus Zeitlin. Pe aceasta o prezentase anterior în „Curierul surdomuților", nr.2/1927, pag. 7.

„Jurnal" de Maria Lenéru. [nr. 3-4/1933–p.11-14]. Maria Lenéru a fost de origine franceză. La vârsta de 14 ani și-a pierdut auzul și parțial vederea. Asta nu a împiedicat-o să-și continue instruirea și să își ia doctoratul la Sorbona, devenind o scriitoare de succes. Dela ea ne-au rămas romane și piese de teatru. Dimitrie Rusceac a făcut un rezumat al vieții și activității ei, prezentând fragmente ale jurnalului.

„Pedopathologicky slovnicek" de Iosef Zeman. [nr.1-2/ 1934–p.28-29]. Sub acest titlu a apărut la Praga *„un interesant și valoros dicționar pedopatologic, care cuprinde toată terminologia medico-pedagogică și medicală, precum și numele a distinșilor profesori, pedagogi, filozofi și medici care au desfășurat o activitate didactică și educativă din punct de vedere al medico-pedagogiei"*. În cuprinsul acestui dicționar se găsesc înserate și date despre învățământul medico-pedagogic din România. Sunt date numele unor profesori de specialitate (Dimitrie Rusceac, George Halarevici, etc.), oferă date statistice despre școli, profesori sau elevi și face aprecieri referitoare la Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România.

* * *

Pe lângă cărțile publicate, sau rămase în manuscris, Revista Asociației se mai ocupă și cu apariția diferitelor reviste. Pe primul loc se află revistele cu conținut medico-pedagogic din țară și străinătate, iar pe locul al doilea, alte reviste cu conținut înrudit. Iată care sunt acestea :

-***„Lumea Noastră"*** [nr.1/1931-p.19], [nr.2/1931-p.35].

-***„Răsăritul nostru"*** [nr.7-9/1934-p.131], [nr.7-10/1936-p.165-166]

https://biblioteca-digitala.ro

-„Parla !” [nr.2/1931-p.28-29], [nr.4-6/1932-p.47]. Este o revistă lunară ilustrată editată de Institutul Național de Surdo-Muți din Florența.

-„Revue Générale de L'Enseignement des Sourds-Muets” [nr.2/1931-p.35], [nr.4-6/1932-p.47], [nr.1-2/1933-p.34], [nr.3-6/1934-p.74-75]. Revistă trimestrială, specializată în educarea surdomuților, ce apărea la Paris

-„Bulletin trimestriel” [nr.2/1931-p.35-36]. Revistă trimestrială editată de l'Institut Départemental des Sourds-Muets de la Seine.

-„Siketnémak és vakok oktatásügye” (Învățământul surdomuților și orbilor) [nr.1-2/1933-p.30-32]. Revistă lunară editată la Budapesta.

-„La Scuola dei Surdomuti” (Școala de surdomuți) [nr.7-8/1933-p.30]. Revistă editată la Siena, în Italia.

-„American Annals for the Deaf” (Analele surdomuților din America) [nr.7-8/1933-p.30]. Revistă americană pentru surdomuți.

-„Blätter für Taubstummenbildung” (Foaie pentru învățământul surdomuților) [nr.9-10/1932-p.19]. Revistă germană.

-„Szkola Specjalna” (Școala specială) [nr.3-6/1934-p.73-74], [nr. 7-10/1935-p.167-168]. Revistă poloneză.

-„De Doofstomme en de Blinde” (Surdomutul și Orbul) [nr.7-10/1935-p.161-163]. Revistă trimestrială ce apărea în Belgia, la Brussel.

Se fac referiri la alte reviste ca „Sănătatea și viața fericită”, „Asistența socială”, „România nouă”, „Voința școalei”, „Catedra”, etc.

c. Despre diferite institute și asociații de surdomuți (prezentare, evenimente comemorative, serbări, congrese, etc.)

Dimitrie Rusceac :

-„Congresul din Cehoslovacia”. [nr. 2/1931–p.22-24]. Al IV-lea Congres anual al Asociației profesorilor de surdo-muți s-a ținut în 29-30 iunie 1931, în localitatea Valasske Mezirici din Cehoslovacea. Domnul Dimitrie Rusceac, unicul delegat român la acest congres, face câteva comparații între Cehoslovacia și România, în privința învățământului pentru surdomuți. În concluzie, Cehoslovacia, care avea o suprafață de aproximativ 2/3 din cea a României și o populație cam 3/4 din cea a României, avea în 17 școli pentru surdomuți, comparativ cu cele 6 ale României. Pe lângă

https://biblioteca-digitala.ro

acest aspect statistic, Dimitrie Rusceac ne mai oferă și unul profesional. Specialiștii surdologi din Cehoslovacia au creat ***„metoda materska”***, care este o adaptare a metodei lui Malisch, adică o metodă globală ce pornea dela cuvinte și propoziții, evitând – pe cât posibil – predarea sunetelor izolate. Metoda lor diferea de cele două variante ale metodei globale, cea belgiană a lui A. Herlen și cea germană a lui C. Malisch. Iată deci că în Cehoslovacia s-a reușit crearea unei a treia variante a metodei globale.

Problemele dezbătute în cadrul acestui congres au fost : *„bazele psihologice ale vorbirii în primele faze ale educației”, „surdo-mutitatea și auzirea cam grea (semi-surditatea) și influența lor asupra defectelor în vorbire și în voce”, „influența dinților stricați asupra pronunțării sunetelor siflante”, „criminalitatea la surdo-muți”, „școala auxiliară pentru debilii mintali”, „dezvoltarea limbajului prin gesturi”, „predarea înmulțirii la elevii surdo-muți”, „școlile profesionale și de meserii”* și *„metodele de învățământ”*.

-„Anuarul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria” din Cernăuți, pe anul școlar 1931-1932”. [nr. 4-6/1932–p.1-15]. Conținutul acestui anuar a fost prezentat în partea a III-a a prezentei lucrări.

-„Ce știu țările străine despre școalele românești de orbi, surdo-muți și anormali ?” **.** **[**nr. 3-4/1933–p.30]. Dimitrie Rusceac a scris acest articol după consultarea vastei lucrări germane, apărute în 1933 și întitulate „Enzyklopädisches Handbuch der Heilpädagogik”. În cadrul acestei cărți, la capitolul „Ocrotirea imbecililor mintali și a deficienților senzoriali, precum și organizarea școalelor speciale din țările străine”, capitol extins pe 38 de pagini, a observat că *„țările străine nu cunosc organizările școlare românești”* și își pune întrebarea : *„cine poartă vina ?”*. La aceasta răspunde clar : *„noi, membrii corpului didactic dela școalele speciale din România, noi colegii, care încă nici până acuma n-am reușit să adunăm tot materialul necesar într-o broșură de informație pentru străinătate”*.

-„Institutul de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria” din Cernăuți (dare de seamă pe anul școlar 1932-33). [nr. 5-6/1933 – p. 3-20]. Conținutul acestei dări de seamă a fost prezentat în partea a III-a a prezentei lucrări.

Teodot Cernăuțean :

-„Amintiri dela un congres” [nr. 4-6/1932–p.23-27]. Sunt relatate impresiile domnului Teodot Cernăuțean, delegat la Congresul internațional al Surdomuților, ținut la Praga între 3–11 iulie 1928. Ne sunt prezentate toate manifestările desfășurate cu această ocazie.

https://biblioteca-digitala.ro

N. Vlad :

-„O serbare și o lacrimă” [nr. 4-6/1932–p.41-43]. Este relatată serbarea de sfârșit de an, desfășurată în data de 2 iunie 1932 la Institutul de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți.

„Jeca” :

-„Din Iași”. [nr. 7-8/1932–p.31-33]. Articolul semnat cu pseudonimul „Jeca” ne explică modul în care, la 1 octombrie 1932 și-a început cursurile Institutul de Surdomuți din Iași. Această realizare a fost rodul inițiativei depuse de „Societatea pentru Ocrotirea Copiilor Surdo-Muți din Moldova și Basarabia”, ce-l avea ca președinte pe primarul Iașului, domnul P. Bogdan. Cititorii care vor avea curiozitatea de a parcurge acest articol vor constata, în primul rând, imensul aport al societății civile din Iași și, în al doilea rând, lentoarea autorităților ministeriale, care au trecut cu greu acest examen chinuitor al înființării unei noi școli speciale. Și pentru a nu fi criticați de atitudine rău voitoare la adresa guvernanților, voi da câteva amănunte ale implicării diferiților factori la acest eveniment. Primăria Iașului a oferit clădirea, mobilierul necesar, cheltuielile cu lumina, apa și combustibilul. Spitalul Socola a oferit așternuturile și vesela de bucătărie. Diferiți comercianți din oraș au completat vesela, au donat articole farmaceutice și restul inventarului necesar. Domnișoara P. Solomon, profesoară de gimnastică, s-a oferit să predea gratuit gimnastica. Și dacă totul a fost rezolvat, Ministerul Instrucțiunii nu a mai avut încotro și a acceptat să plătească salariile profesorilor. Cinste ieșenilor !

Gheorghe Atanasiu :

-„Așezământul de Asistență al Surdo-Muților din Timișoara” (darea de seamă pe anul școlar 1932-33). [nr. 5-6/1933–p.20-30]. Conținutul acestei dări de seamă a fost prezentat în partea a III-a a prezentei lucrări.

Calistrat M. Jemna :

-„Graiul omenesc”. [nr. 3-4/1933–p.10-11]. Este relatată conferința ținută la Dr. L. Baliff, în data de 12 martie 1933, în sala Teatrului Național din Iași, cu ocazia festivalului artistic organizat de Societatea pentru Ocrotirea Copiilor Surdo-Muți din Moldova. Tema conferinței a fost copilul surdomut și graiul omenesc.

-„Din Iași : Inaugurarea Institutului de Surdo-Muți”. [nr. 3-4/1933–p.28-30]. Deși institutul ieșan pentru surdomuți a început să

https://biblioteca-digitala.ro

funcţioneze din toamna anului 1932, inaugurarea oficială s-a făcut în data de 26 februarie 1933. În acest articol ni se relatează modul în care s-a desfăşurat această serbare festivă.

-„Drum nou”. [nr. 3-4/1935–p.55-58]. Bazat pe o serie de articole apărute în ziarul clujan „România Nouă”, Calistrat M. Jemna face un expozeu al situaţiei învăţământului medico-pedagogic din România şi a faptului că puţinele institute de care dispune sunt împărţite, nejustificat, între două ministere. Autorul insistă asupra dezavantajelor aduse de această împărţire şi insistă pentru unificarea întregului învăţământ medico-pedagogic sub tutela Ministerului Instrucţiunii.

-„Serbările comemorative ale Institutului de Surdo-Muţi din Praha-Smichov”. [nr. 7-10/1936–p.110-118]. Între 26 iunie – 2 iulie 1933, Institutul de Surdomuţi din Praha-Smichov a sărbătorit 150 de ani de existenţă. Domnul C. M. Jemna a condus delegaţia română la acest eveniment. Din delegaţie mai făceau parte doamnele profesoare Sevastia Popescu şi Vartolomeu din Bucureşti; Aglaia C. Jemna din Iaşi; Elisa Ştefaniuc, Aglaia Mandiuc şi Veronica Carpiuc din Cernăuţi. Ni se relatează întregul program al manifestărilor, detaliat pe zile şi conferinţele cu conţinut surdologic. Dintre toate, atenţia ne este atrasă de vizita făcută în orăşelul Kremnica, care era supranumit *„Republica surdo-muţilor Cehoslovaci”*. Motivul pentru care şi-a căpătat acest nume derivă din faptul că, deşi avea numai 50.000 de locuitori, dispunea de 4 (patru) aşezăminte pentru surdomuţi : **1.** Institutul de surdomuţi propriu-zis, fondat în 1903, cu 158 de băieţi şi 116 fete, repartizaţi pe 8 clase şi o grădiniţă de surdomuţi. **2.** Şcoala de Arte şi Meserii pentru surdomuţii adulţi cu 91 de înscrişi. **3.** Fermă pentru surdomuţii adulţi. **4.** Căminul surdomuţilor din Slovacia (subsol, mezanin şi 4 etaje).

** * * (Redacţia) :*

„Un jubileu ...” [nr. 7-9/1934–p.84-88]. Este prezentat modul în care s-au desfăşurat, la 24 iunie 1934, serbările comemorative a împlinirii a 25 de ani dela înfiinţarea Institutului de Orbi şi Surdo-Muţi din Cernăuţi.

Pastorul Alois Novak :

-„Serbările jubiliare ale Institutuylui particular din Praga-Smichov”. [nr. 7-10/1936–p.118-127]. Relatările pastorului Alois Novak, directorul institutului sărbătorit, sunt mai complete decât cele ale delegaţilor din alte ţări. Aflăm că manifestările omagiale au început, nu în 6 iunie cum

https://biblioteca-digitala.ro

am aflat în relatarea anterioară, ci în 31 martie 1936, cu un concert la Palatul Radio-ului din Praga.

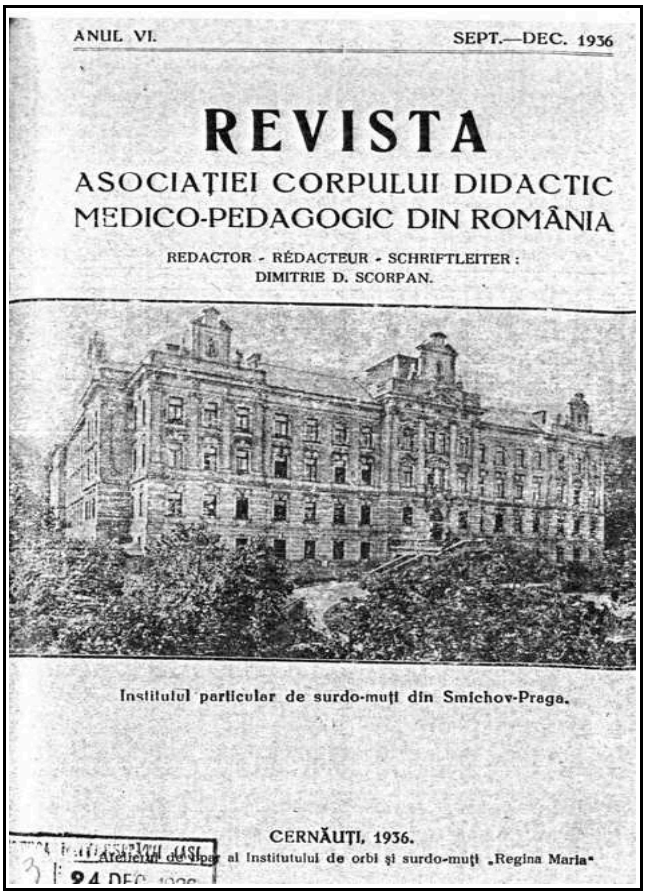
ANUL VI. SEPT.—DEC. 1936

REVISTA

ASOCIAȚIEI CORPULUI DIDACTIC MEDICO-PEDAGOGIC DIN ROMÂNIA

REDACTOR - RÉDACTEUR - SCHRIFTLEITER: DIMITRIE D. SCORPAN.

Institutul particular de surdo-muți din Smichov-Praga.

CERNĂUȚI, 1936.

Atelierul de tipar al Institutului de orbi și surdo-muți „Regina Maria"

Un al doilea eveniment, organizat în cadrul aceloraşi manifestări, a fost „Marea expoziție a instrucției școlare și ocrotirii sociale a surdomuților din Cehoslovacia". Aceasta s-a deschis la 15 iunie 1936 și a fost deschisă până la 15 iulie 1936. Expoziția a fost organizată în 16 săli și relatarea pastorului Alois Novak ne informează despre tematica fiecărei săli. În seara zilei de 23 iunie 1936, în curtea și grădina institutului sărbătorit a fost organizată o serată, de către doamna Hana Beneș, soția președintelui republici. Ni se prezintă delegațiile străine, care și-au făcut apariția începând din 27 iunie și ce program au avut. În 28 iunie a fost ziua principalelor festivități, tot în 27 iunie a avut loc întâlnirea Organizaților de Surdomuți Adulți, iar în zilele de 29-30 iunie s-au ținut lucrările celui de al cincilea congres al Asociaților Profesorilor de Surdomuți din Cehoslovacia.

Dimitrie D. Scorpan :

-„Societatea culturală și de ajutoare a surdo-muților din Moldova de Sus". [nr.1-3/1936–p.51-53]. Este explicat modul în care, în noiembrie 1926, s-a înființat la Cernăuți această societate umanitară. Ne sunt prezentate personalitățile care au înființat-o, cine a condus-o și ce proiecte și-a propus. Unul dintre acestea, construirea căminului surdomuților, ne este prezentat printr-un desen în perspectivă și prin amănunte privind valoarea și capacitatea lui.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Despre Institutul de surdo-muți „Marele Voievod Mihai" din Iași". [nr. 7-10/1936–p.127-136]. La patru ani dela infințare ni se face o prezentare a institutului ieșan. Ni se prezintă personalitățile care au contribuit la înființarea institutului, plasamentul primului local, folosit până în 1935 și a celui de al doilea, ce se folosea și în momentul publicării articolului. Aflăm numele directorului Calistrat M. Jemna, numărul profesorilor, numărul elevilor, faptul că se primesc băieți și fete, programa și manualele folosite.

d. Congresele Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România.

Așa cum am arătat la început, este vorba despre acea asociație care cuprindea profesorii dela institutele din subordinea Ministerului Instrucțiunii și care avea sedul la Cernăuți, str. Aviator Gagea, nr. 4. Cealaltă asociație, reprezentând profesorii ce aparțineau de Ministerul Sănătății, avea sediul la Cluj și a avut propria sa activitate și propriile sale congrese.

-[nr.1/sept.1931-p.20]. ADUNAREA CONSTITUTIVĂ. *„În 14 iunie 1931 a avut loc adunarea generală constittivă a Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România. ..."* Adunarea s-a ținut la Cernăuți. A fost discutat statutul asociației și s-a ales comitetul de conducere: Dimitrie Rusceac – președinte, Eugen Bâcu – vicepreședinte, Napoleon Scarlat – secretar, Aglaie Mandiuc – casieră, plus un comitet format din cinci membrii cu trei membrii supleanți. S-a mai ales un consiliu al cenzorilor din trei persoane și doi supleanți.

-[nr.3-4/nov.-dec.1931-p.64]**.** O informație interesantă. Colectivul didactic dela Institutul Preventiv de Minori din Gherla (care aparținea de Ministerul Sănătății) s-a înscris la asociația din Cernăuți și nu la cea din Cluj. O dovadă a faptului că fiecare colectiv era liber să-și aleagă asociația pe care o dorea.

-[nr.1-3/ian.-feb.1932-p.47-48]**.** INVITARE. Se anunță adunarea generală a asociației, joi 5 mai 1932. Comitetul de conducere va demisiona și se va alege un nou comitet de conducere. - Demisii : Dimitrie Rusceac a demisionat din funcția de președinte și din aceea de redactor al revistei. Napoleon Scarlat a demisionat din funcția de secretar al asociației. Au fost înlocuiți cu : E. Bâcu-președinte, I. Coșuba-secretar și I. Guga-redactor.

-[nr.4-6/apr.-iun.1932-p.47-48]**.** *„La 12 mai 1932, a avut loc*

https://biblioteca-digitala.ro

adunarea generală a Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România la orele 6 p.m. În localul școalei de orbi și surdo-muți din Cernăuți". Noul comitet de conducere : Francisc Marcinovschi-președinte, I. Guga-vicepreședinte, D. Scorpan-secretar, Aglaia Mandiuc-casieră. Redactorul revistei a fost numit I. Guga.

-[nr.7-8/sept.-oct.1932-p.39-40]**.** Datorită *„unui diferend"* apărui între comitetul de conducere și redactorul revistei, comitetul a demisionat și a fost necesară o adunare generală extraordinară. S-a ales noul comitet format din : Francisc Marcinovschi-președinte, I. Coșuba-vicepreședinte, D. Scorpan-secretar și Aglaia Mandiuc-casieră. Redactorul revistei a fost numit Francisc Marcinovschi.

-[nr.5-6/mai-iun.1933-p.41]**.** Duminică în 14 mai 1933, la ora 10, la fel ca în fiecare an, a avut loc o altă adunare generală. Noua conducere : Napoleon Scarlat-președinte, I. Coșuba-vicepreședinte, D. Scorpan-secretar, I. Camil-casier. Redactorul revistei : Napoleon Scarlat.

-[nr.3-6/mart.-iun.1934-p.76]**.** Adunare generală anuală. Noul comitet : Napoleon Scarlat-președinte, Iosif Camil-casier, Tr. Berculeanu-secretar, D. Scorpan-redactor.

> (O caracteristică interesantă a acestor „adunări generale" era faptul că la ele participau doar membrii corpurilor didactice a celor două institute medico-pedagogice din Cernăuți, Institutul de Orbi și Surdo-Muți și Institutul de Educație (de reeducare). Celelalte institute din țară nu își trimiteau delegați. Se pare că acest aspect a nemulțumit pe unii pofesori care au cerut ținerea unui congres național.

-[nr.9-10/nov.-dec.1934-p.164-169]**.** Este un anunț făcut *„la cerința membrilor corpului didactic medico-pedagogic din România"* și care stabilea ținerea unui „Congres Național", la București. Erau invitați profesori dela toate institutele medico-pedagogice din țară. Data exactă urma a se fixa ulterior, aproximativ către finele anului școlar 1934-35. Până la editarea anunțului și-au manifestat interesul mai multe personalități din țară : Ion Ciorănescu (București), D. Rusceac (Cernăuți), Gh. Halarevici (Cluj), I. Căprariu (Cluj), Atanase Ilarion (Iași), C. Jemna (Iași), Gh. Atanasiu (Timișoara), C. Climescu (Focșani), Al. Horea (Gherla), I. Drafta (Cernăuți), I. Tassu (București), etc. După cum se vede, se dorea reunirea specialiștilor din unitățile ambelor ministere. Se amintește că un congres asemănător a avut loc al Cluj în anul 1924. Se apelează la înțelegerea ministrului învățământului d-nul. Dr. C. Angelescu pentru sprijinirea acestei

https://biblioteca-digitala.ro

acțiuni îndreptate spre îmbunătățirea învățământului medico-pedagogic.

-[nr.1-2/ian.-feb.1935-p.33-34]**.** Data congresului Corpului Didactic Medico-Pedagogic a fost fixată pentru 26-27 octombrie 1935. Sunt anunțate și un număr de opt tematici care se vor discuta în cadrul congresului.

-[nr.3-4/mart.-apr.1935-p.39]**.** Un nou anunț referitor la congresul din 26-27 octombrie 1935.

-[nr.3-4/mart.-apr.1935-p.72]**.** Cititorii sunt informați asupra „conferinței" corpului didactic medico-pedagogic, din 7-8 mai 1935 dela Cluj, care a reunit profesorii institutelor din subordinea Ministerului Sănătății. - Pentru congresul din toamnă s-au înscris cu referate: Ion Ciorănescu, Dimitrie Rusceac și un referat din partea asociației.

-[nr.7-10/sept.-dec.1935-p.168]**.** *„Congresul Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, ce fusese anunțat pentru data de 26 oct. 1935, s-a amânat deoarece nu erau făcute toate pregătirile. O nouă dată nu s-a stabilit".* Organizatorii „și-au pus cenușe în cap". Oare erau vinovați ei sau autoritățile nu au finanțat congresul? Deplasarea în capitală a 100-200 de persoane implica statul la cheltuieli de transport, cazare, masă, etc. Cine le-ar fi suportat?

-[nr.1-3/ian.-feb.1936-p.58]**.** Se anunță adunarea generală anuală a asociației, pentru 14 iunie 1936.

-[nr.7-10/sept.-dec.1936-p.163]**.** Adunare generală a Asociației, condusă de doamna Eliza Ștefaniuc, în ziua de 29 noiembrie 1936. A fost invitat și d-nul Gh. Sorohan, președintele asociației ce are sediul la Cluj. S-a discutat și eventuala fuziune, în viitor, a celor două asociații. Pe moment s-a hotărât formarea ***„Federației Asociaților Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România"***, formată din cele două asociații existente. Federația va avea sediul la Cluj. Președinte va fi d-nul. Gheorghe Sorohan și secretar general, d-nul. Alimășanu. În comitetul de conducere au fost cooptați președintele asociației din Cernăuți, d-na. Sevastia Popescu din București și d-nul. C. Climescu din Focșani. S-a stabilit și un plan de acțiune comună a celor două asociații. Membrii comitetului de conducere vor coresponda prin scrisori.

e. Memorii către autorități. Propuneri legislative.

-[nr.1-3/ian.-mart.1932-p.2-5]**.** Asociația Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România a înaintat către Ministerul Instrucțiunii și

https://biblioteca-digitala.ro

Cultelor și către Camera Deputaților un ***„Proiect-Lege pentru modificarea articolului 111 din Legea Învățământului Primar”***, articol ce se referă la *„școalele de anormali”*. Propunerea are în vedere personalul didactic din aceste instituții care ar trebui să se compună din : asistenți, profesori provizorii speciali și profesori titulari definitivi speciali. Se propun și condițiile de trecere dela o categorie la alta. Propunerea este însoțită și de două scrisori, prima către Ministrul Instrucțiunii și a doua către Președintele Camerei Deputaților. Ambele scrisori sunt semnate de Președintele asociației, E. Bâcu și secretarul I. Coșuba.

-[nr.9-10/nov.-dec.1932-p.27-28]**.** „Asociația”, prin președintele Francisc Marcinovschi și secretarul D. D. Scorpan înaintează către Ministrul Instrucțiunii Publice un ***„Memoriu”***, prin care cere : 1. Centralizarea tuturor instituțiilor speciale sub directiva și controlul Ministerului Instrucțiunii Publice, care să dispună de o Direcție a Învățământului Special. 2. Cadrele didactice să fie pregătite la cursuri universitare de trei ani. 3. Încadrarea și unificarea corpului didactic sub un singur titlu, cel de „profesori specialiști pentru școalele de anormali”.

-[nr.1-2/ian.-feb.1933-p.1-6]**.** La paginile 1 - 4 ni se prezintă un ***„Raport asupra acțiunilor întreprinse de Asociație, privitor la modificarea legii învățământului special la școlile de anormali”***. Aflăm că după ce a constatat că nu primește niciun răspuns în urma demersurilor făcute (și relatate de noi anterior), s-a hotărât să trimită un delegat la București. Cheltuielile de deplasare au fost suportate de membrii Asociației. La București, delegatul a luat contact cu Ion Ciorănescu, dela care a aflat că și domnia sa a înaintat un referat și un proiect propriu, în sensul celor dorite de Asociație. La Ministerul Instrucțiunii, delegatul a discutat cu Subsecretarul de Stat Petre Andrei, cu Secretarul General I. C. Petrescu și cu directorul general al învățământului primar, Petre Ghițescu. Cu toții l-au ascultat și i-au făcut promisiuni. La București delegatul a mai luat contact cu d-na. Sevastia Popescu (directoarea Școlii de Surdomute) și d-nul. I. V. Tassu (directorul școlii de Orbi). A aflat că și dumnealor au înaintat spre minister propriile memorii, dar nu au primit niciun răspuns. La paginile 4 – 6 ni se dă un ***„Memoriu pentru d. Ministru al Instrucțiunii și a bunilor români din sfatul țării”*** preluat din [Răs.Nost.-nr. 13/feb.1933-p.1]. Acesta va fi analizat atunci când vom trata respectiva revistă.

-[nr.7-8/sept.-oct.1933-p.9-14]**.** În 11 august 1933, Ministerul Instrucțiunii a terminat „Ante-proiectul de lege pentru reforma învățământului primar din 1933” și l-a trimis tuturor Inspectoratelor Școlare, cu obligația de a fi discutat de toate organele din subordine, iar propunerile

https://biblioteca-digitala.ro

și completările să fie înaintate la minister până la 1 octombrie 1933. Asociația Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România *„constată cu durere”* că în actualul „Ante-proiect” nu s-a luat în seamă nimic din propunerile făcute de ea anterior și susținute prin memorii directe, în presă, dar și în prin intervenția personală a delegatului său la diverși reprezentanți ai ministerului. După ca a studiat cu atenție materialul ministerului, Asociația publică acum ***„Propuneri pentru modificarea Ante-proiectului de lege pentru reforma învățământului primar din 1933”*** (pag.9-12). Este analizat pe rând întreg capitolul 7 (Școli și clase speciale), cu articolele dela 126 – 141. La fiecare articol se explică unde este vag, unde este greșit și cum ar trebui să fie modificat pentru a corespunde. De asemenea, se propun încă trei articole noi, necuprinse în textul întocmit de minister. Asociația a încheiat propunerile la 27 septembrie 1933 și le-a înaintat Ministerului Instrucțiunii însoțite de un ***„Memoriu”*** (pag. 13-14), semnat de președintele Asociației d-nul. Napoleon Scarlat și secretarul D. Scorpan.

-[nr.7-8/sept.-oct.1934-p.82-83]**. *„Excelenței Sale D-lui. Ministru al Instrucțiunii Publice, Dr. C. Angelescu”*.** Este o scrisoare deschisă prin care se solicită intervenția ministrului pentru reunirea tuturor institutelor medico-pedagogice sub conducerea Ministerului Instrucțiunii.

-[nr.1-2/ian.-feb.1935-p.I-VII]**.** În aceste șapte pagini se cuprind patru materiale, toate axate pe problema reunirii întregului învățământ medico-pedagogic. Primul material, întitulat ***„Demersuri”*** (pag.I) ne oferă explicații asupra eforturilor depuse de cele două asociații și de inspectorul Ion Ciorănescu, în vederea realizării acestui scop. În continuare, ni se prezintă trei memorii, toate destinate Ministrului Instrucțiunii D-nul. Dr. C. Angelescu și care militează pentru aceași ideie : ***„Memoriul Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, cu sediul la Cernăuți”*** (pag.I-IV), semnat de președintele N. Scarlat și secretarul D. D. Scorpan, ***Memoriul d-lui. prof. Ion Ciorănescu, inspector școlar pentru școalele de anormali din țară”*** (pag.IV-V) și ***„Memoriul Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, cu sediul la Cluj”*** (pag.VI-VII), semnat de președintele C. Răsmeriță și secretarul G. Sorohan.

f. Diverse anunțuri.

N. Vlad :

-„Un frumos exemplu de energie feminină” [nr.3-4/1933–p.5-7]. Este traducerea unui articol din revista franceză „Notre Journal”, referitoare

https://biblioteca-digitala.ro

la teza susținută la Sorbona, de către tânăra surdomută Suzana Lavaud. Tema tezei susținute este viața și activitatea Mariei Leneru, surdă și doctor în litere la Sorbona, autoare de romane și piese de teatru. Ni se prezintă viața Suzanei Lavaud și familia din care a provenit.

**** * * (Redacția) :***

-(Preluarea unui anunț din ziarul „Universul" din 12.06.1933) [nr. 5-6/1933 – p. 40]. Cititorii sunt informați asupra concedierii de către Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale a doamnei Lemeny Eleonora, inspector medico-pedagog din Cluj și a încă cinci profesori dela institutele de surdomuți din Cluj și Timișoara. Toți cei concediați erau specialiști în educarea surzilor, iar motivele, deși nespecificate, aveau un caracter șovin, niciunul din cei vizați nefiind români.

-„Alexandru Obreja" [nr. 7-9/1934–p.91-92]. Necrolog cu prilejul decesului susnumitului profesor dela Institutul de Surdo-Muți din Focșani.

-„Preot Victor conte Wassilko" [nr. 7-9/1934 – p. 92-93]. Necrolog cu prilejul decesului susnumitului profesor de religie dela Institutul de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți.

*

* *

Până în decembrie 1936, revista a avut o existență de cinci ani și patru luni. În comparație cu celelalte reviste apărute anterior, „Revista Asociației" a reușit să aibă cea mai lungă viață și nu a fost depășită decât de „Răsăritul Nostru", pe care o vom analiza în continuare. A fost o revistă destinată strict specialiștilor. În ea s-au putut găsi materialele ce nu se puteau procura din cărțile dorite, dar nepublicate, destinate învățământului medico-pedagogic.

Din păcate și această revistă a căzut pradă calculelor economice. Se poate observa că, pe măsura trecerii timpului, tot mai multe apariții au fost destinate mai multor luni calendaristice. După primele luni au apărut numere comune destinate pentru două luni, apoi pentru trei luni, iar în final au fost numere pentru patru luni calendaristice. Dacă primul număr [nr.1/ sept.1931] a avut 20 de pagini, cu timpul s-a ajuns ca revista să se subțieze și să nu mai egaleze această performanță decât accidental. Mai mult,s-a ajuns la situații deosebit de „sărace", astfel [nr.7-10/sept.-oct.-nov.-dec. 1935] a avut 24 de pagini, adică o medie de 6 pagini/lună. Sunt semnale care trădează eforturile în care se zbăteau administratorii revistei. Pe de o

https://biblioteca-digitala.ro

parte doreau menținerea ei, iar pe de altă parte revista rămânea, în mare parte, nevândută. Este greu de crezut că, în afara celor care publicau materiale medico-pedagogice, ar mai fi fost și alți interesați să o cumpere. Guvernul nu găsise, nici de această dată, că ar fi benefică o subvenționare. Erau alte domenii unde să se scurgă banii.

Doar așa se poate explica suspendarea revistei.

Din păcate, odată cu dispariția acestei reviste s-a pierdut și unica sursă de a afla informații despre viața celor două asociații profesionale ale profesorilor medico-pedagogi. Ce s-a întâmplat cu acea „Federație" a celor două asociații? Cum a fucționat? Ce și-a mai propus și ce realizări a avut? Nu mai știm nimic. Revista „Răsăritul nostru", care a continuat să apară până în 1949, nu era interesată de această problemă și azi nu mai avem nicio altă sursă de informații.

https://biblioteca-digitala.ro

1.6.

„RĂSĂRITUL NOSTRU”.

Organ pedagogic, cultural și social al surdo-muților din România.

Anul I Nr. 1 PRETUL 10 LEI Focșani, Februarie 1932

RĂSĂRITUL NOSTRU

APARE LUNAR

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STR. POȘTA VECHE Nr. 23 — FOCȘANI —

Organ Pedagogic, Cultural și Social al Surdo-muților din România Director V. DIMITRIU-LEORDA

ABONAMENTE: Autorități, instituții . . . . . 500 lei pe an; Particulari . . . . . 200 lei pe an; Surdo-muți . . . . . 100 lei pe an

(Nr. 1/februarie 1932 apărut la Focșani)

ANUL IX Nr. 107 Apare lunar 5 Lei Exemplarul DECEMVRIE 1940

RĂSĂRITUL NOSTRU

Unicul organ Surdo-pedagogic din țară

Dir.: V. D.-LEORDA
Redacția și Administrația: Str. Apusului f. n. Comuna Suburbană Militari Bucu reș(XXI

Abonament pe an 200
Pentru Instituții 1000
„ Sprijin 500

(unul din numerele apărute la București)

-Revistă cu apariție lunară până inclusiv în anul 1942. După această dată au apărut mai puțin de 12 numere pe an : 11 numere în 1947 dar în numai 7 apariții (4 apariții fiind numere duble), 10 numere în 1943, tot 10 numere în 1946 dar numai în 7 apariții (3 apariții fiind numere duble), 8 numere în 1944 și 1945, 1 număr în 1949. Doar în anul 1948 și-a revenit editând 12 numere. Din această cauză, după [nr.134/martie 1943], pe ziare nu s-a mai menționat luna de apariție, ci doar „numărul” și „anul”.

https://biblioteca-digitala.ro

Menționarea „lunii”, alături de „numărul” și „anul” apariției, a fost reluată cu [nr.187/sept.1948] , pentru ultimele cinci numere ale revistei. Începând din 1946 au existat șapte cazuri în care au apărut câte două numere odată, fără a suplimenta numărul de pagini. Aceste numere duble au apărut cu 4 pagini [nr.162-163/1946 ; nr.164-165/1946 ; nr.166-167/1946 ; nr.168-169/1947] sau 2 pagini [nr.172-173/1947 ; nr.174-175/1947 ; nr.177-178/1947]. De-a lungul apariției s-a semnalat și o greșală de numerotare. În lunile octombrie, noiembrie și decembrie 1938 revista ar fi trebuit să aibă numerele 81, 82 și 83. Din greșală, cele trei apariții au fost numerotate 82, 83 și 84. În ianuarie 1939 greșala a fost corectată și revista a apărut cu numerotarea corectă. Din acest motiv, la articolele provenite din aceste trei numere am precizat atât numerotarea corectă, cât și cea greșită. Exemplu prin [nr.82(83)/nov.1938-p.1], ceea ce înseamnă : nr. 82 – (notat greșit 83)-din nov. 1938-pagina 1.

-Primul număr (Nr. 1) în februarie 1932.

-Ultimul număr (Nr. 191) în ianuarie 1949.

-Redactor : Vasile Dimitriu-Leorda.

-Localitatea : Primele cinci numere (februarie-iunie 1932) au apărut la Focșani, iar următoarele la București.

-Formatul : 47 x 33 cm (numerele 1 ... 98); 37 x 27 cm (numerele 99 ... 133); 42,5 x 29,3 cm (numerele 134 ...150 și 152 ... 191); 48,5 x 31,7 cm (numărul 151);

-Volumul : 1 pagină (numerele 172 ... 175, 177, 178); 2 pagini (numerele 1 ... 98, 149, 151, 161 ... 171, 176, 179 ... 186); 4 pagini (numerele 99 ... 148, 150, 152 ... 160, 187 ... 191).

-Redacția și Administrația : Focșani, str. Poșta Veche nr. 23 (numerele 1 ... 5); București, str. Turda nr. 75 (numerele 6 ... 14); București, str. Ioan Atanasiu nr. 1 (numerele 15 ... 27); București, Calea 13 Septembrie Nr. 8 (numerele 28 ... 99); Str. Apusului f. n. Comuna Suburbană Militari (numerele 100 ... 117); Str. Viitorului Nr. 91 F (numărul 118) și Calea 13 Decembrie Nr. 221 (numerele 119 ... 191);

-Tipografia ziarului a fost : „Vasile N. Naum” Focșani, str. Mare nr. 172 (numerele 1 ... 5); „Universul”, București str. Brezoianu nr. 23-25 (numerele 6 ... 108, 112 ... 137, 145 ... 191); „Cuvântul” București (numerele 109 ... 110); Institutul de Arte Grafice București (numărul 111) și „Imprimeria” București (numerele 138 ... 144).

-NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Bibliotecile Central

https://biblioteca-digitala.ro

Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

Denumirea de „Răsăritul nostru” este destul de interesantă și ne obligă la anumite comentarii. La sfârșitul secolului al XIX-lea, în Austria și Germania exista o revistă destinată învățământului special, care se întitula ***EOS.*** Numele i-a fost dat după zeița greacă ce avea același nume și care, conform mitologiei, era soră cu Helios (Soarele) și Selene (Luna). Zeița Eos alerga înaintea soarelui. Ea făcea să apară dimineața și prevestea începutul unei noi zile. La romani se numea Aurora. Prin extensie, Eos (Aurora) simboliza ***speranța într-un viitor luminos***. Bazându-se pe această interpretare, cei ce redactau revista au considerat că este denumirea cea mai corectă, gândindu-se la viitorul pe care-l doreau pentru copiii cu handicap.

Suntem convinși că între redactorii revistei „EOS” și cei ai revistei „Răsăritul nostru” nu a existat nicio legătură dar, deși despărțiți de spațiu și timp, „speranța într-un viitor luminos” i-a făcut și pe surdomuții români să adopte instinctual, pentru revistă, un titlu asemănător.

Vasile Dimitrie-Leorda

-redactorul revistei-

din [Vocea Tăcerii-nr.10/2004]

Redactorul principal al revistei, V. D. Leorda, era surdomut. El a absolvit Institutul de Surdomuți din Focșani în anul 1916, după care a urmat cursuri de sculptură. În 1919 s-a angajat ca funcționar la biroul de desen al Pulberăriei Armatei și apoi la Serviciului de Poduri și Șosele din Roman. Între 1921-1924 a fost elevul celebrului sculptor român Temistocle Vidali. Talentul său a fost remarcat și a fost autorul unor sculpturi deosebit de apreciate (bustul în bronz al voievodului Ștefan cel Mare, aflat în fața bisericii din Borzești; obeliscul ce are în vârf o cruce de piatră și pe soclu o placă de bronz cu conturul României Mari, ce se află în satul Cuchiniș, comuna Brusturoasa de pe Valea Trotușului).

A fost, timp de 6 ani, profesor de desen și caligrafie, la institutul din Focșani, dar în vara anului 1932 conducerea institutului (directorul C. Vlad), find nemulțumită de atacurile la adresa directorilor numiți pe criterii politice, a atacurilor la adresa organelor locale și a celor ministeriale, îl îndepărtează din institut. În plus amenință

https://biblioteca-digitala.ro

încă doi colaboratori ai lui Leorda că ar putea avea aceiași soartă. Din această cauză, se mută la București, odată cu redacția revistei. A fost, pentru un timp, președintele Asociației Sordomuților cu sediul în București și în 1937, cu ocazia Congresului Internațional al Surdomuților dela Paris, a fost ales vicepreședinte al acestui for ce cuprindea 53 de țări. A înființat Clubul Sportiv al Surdomuților și Cercul de Turism al Surdomuților, ambele în București. A militat pentru formarea unei echipe de sportivi care să reprezinte România la Olimpiada Tăcută dela Stockholm din 1939. A fost inițiatorul și a dus la îndeplinire realizarea unei „Case a Tăcerii", un sediu care să fie proprietatea Asociației Surzilor și care să dispună de mai multe facilități. Mai târziu a fost profesor de desen și caligrafie la Institutul de Fete Surdomute din București. Pe lângă sculptură, a mai avut și unele realizări literare, pe care le-a publicat în paginile revistei. A fost căsătorit cu Silvia Popovici, și ea deficientă de auz, cu care a avut patru copii.

A fost inițiatorul revistei „Răsăritul nostru", pe care a condus-o timp de 17 ani. Modul în care a conceput revista, a făcut ca ea să devină atractivă pentru surdomuți, deoarece îmbina știrile cotidiene, politice sau pe cele informative, cu prezentarea unor evenimente istorice sau religioase, cu povestiri despre surdomuți, anunțuri din viața surdomuților sau anecdote a căror personaje erau surdomuți, etc. În paginile revistei s-au publicat interesante studii de surdologie, întocmite de profesori ai institutelor din țară sau de către diferiți medici O.R.L.-iști. De asemenea, revista a avut un aspect plăcut, pe lângă text găsindu-se fotografii sau caricaturi. În paginile revistei, surdomuții găseau tot ceea ce doreau și în acest fel erau îndemnați să se aboneze, pentru a o avea. V. D. Leorda a instituit și un sistem de distribuire a revistei printre ceilalți cetățeni, cu ajutorul unor surdomuți. Aceștia colindau străzile, magazinele, restaurantele și alte locuri publice, îndemnând oamenii să cumpere revista, căci în acest fel ajută la îmbunătățirea vieții surdomuților. În plus, a reușit să atragă, printre abonații revistei, o serie de personalități române ale vremii : un mitropolit, 7 episcopi, I. G. Duca (primul ministru), N. N. Săveanu (președintele Camerei Deputaților), generali, colonei, profesori universitari, medici, ingineri, etc., dar și din străinătate : Ducele Benito Mussolini (!!!) – Roma, Abatele Zavoral – Praga, G. Puaux – ministru Viena, S. Veismann – Viena și Adolph von Kiel – consul belgian. Acesta este secretul îndelungatei apariții, de 17 ani, a ziarului.

Alte date biografice referitoare la Vasile Dimitriu-Leorda nu s-au păstrat. Nu știm unde și când s-a născut și nici unde și când a decedat. Putem face doar unele aprecieri. Dacă a absolvit școala dela Focșani în anul 1916, presupunem că atunci avea aproximativ 14-15 ani, deci s-ar fi născut

https://biblioteca-digitala.ro

aproximativ prin 1901-2. O informație strecurată timid, peste timp, ne face să precizăm că trăia în toamna anului 1982, când a avut un proces cu moștenitorii Cardinalului greco-catolic Iuliu Hossu, pentru un bazorelief pe care îl contractase dar nu îl realizase.

În cele ce urmează, vom prezenta doar articolele și informațiile referitoare la surdomuți și pe care le găsim în paginile revistei. Dintre acestea, lucrările literare nu le vom expune în actualul capitol, ci în Partea a V-a a lucrării (Beletristică). Nu ne vom ocupa cu articolele politice, cu cele ce tratează sărbători naționale sau religioase și nici cu operele literare ce nu au ca subiect surdomuții sau surdomutitatea.

Dacă ar trebui să formulăm o părere negativă la adresa revistei, aceasta ar răzbate din „regionalizarea" subiectelor tratate. Foarte rar, articolele prezentate reușesc să se desprindă din „axa București – Focșani". Am putea spune chiar că, 90% din știrile referitoare la institutele de surdomuți din țară s-au referit la institutul din Focșani și 6-7% la institutul de fete surdomute din București. Știri despre activitățile surdomuților din celelalte zone ale țării (școlare sau nu), se întâlnesc foarte rar. Cu toate acestea, revista „Răsăritul nostru" a fost singura publicație periodică, dintre cele două războaie mondiale, destinată vieții surdomuților, care a reușit să se impună publicului timp de 17 ani, fără a primii subvenții dela stat.

a. Studii de surdologie

Vasile Dimitriu – Leorda :

-„Ce este mimica la surdo-muți ?" [nr.1/feb.1932–p.1-2] și repetat în [nr.16/mai 1933-p.2]. V. D. Leorda începe prin a preciza că mimica este mijlocul prin care cei fără de auz reușesc să comunice în mod firesc și natural. Ea este învățată ușor de surdomuți și se desăvârșește continuu. Mimica nu a fost inventată de o anumită persoană ci *„este reflexul sufletului care revarsă ideile-i prin gesticulația mâinilor, prin expresia feței și unde în fiecare gest, mișcare sau tresărire a unui mușchi, strâmbătură a gurii, a privirii este interceptat un cuvânt ... în fine un întreg ansamblu de transmisiuni și înțelegere".* La fel ca vorbirea normală, mimica ascunde duioșie și farmec. Pentru surdomuți *„este puntea de legătură a sufletului din lăuntru, cu cei din afară".* Pentru a înțelege adevăratele trăiri sufletești ale surdomuților trebuie să cunoaștem, chiar parțial, limbajul lor mimic.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Reorganizarea învățământului pentru educația surdo-muților” [nr.2/mart.1932-p.1]. Deși titlul articolului se referă la întregul învățământ pentru surdomuți, în cea mai mare parte autorul se referă doar la institutul din Focșani care, din 1922 a fost evacuat din propriul local și își desfășoară activitatea în trei clădiri improprii, situate pe străzi diferite. Se amintește că, din inițiativa regretatului Mihail Ionescu, pentru construirea în Focșani a unei noi școli de surzi, s-au strâns aproape două milioane de lei, iar ministerul ar trebui doar să completeze suma rămasă. Spre sfârșit sunt atinse problemele de bază ale acestui învățământ ca pregătirea profesorilor, care ar trebui să se facă prin cursuri speciale la Universitatea din București și prin stadii de practică în țările vest europene.

-„O farsă și un adavăr” [nr.7/aug.1932-p.1]. Arată modul în care a fost îndepărtat Leorda dela institutul din Focșani și face un apel la rege pentru a ocroti institutul și a-i reda propria clădire.

-„Obligativitatea serviciului militar și pentru surdo-muți” [nr.9/oct.1932-p.2]. Este o părere care se bazează pe marile realizări, intelectuale și practice, pe care le-au atins surdomuții în alte țări și avantajele pe care le-ar avea statul dacă ar utiliza surdomuții în anumite sectoare ale armatei.

-„Inexistența imposibilului” [nr.10/nov.1932-p.1]. Sunt dezbătute părerile pro și contra articolului referitor la eventualul serviciu militar al surdomuților.

-„Un interes obștesc” [nr.14/mart.1933-p.1]. Este amintit faptul că, în țară există șapte institute de surdomuți și, cu excepția celui din București, Calea Griviței, toate au și internat. Aflăm că, în urma recensământului făcut cu un an în urmă, în România erau 29.000 de surdomuți, dintre care doar 2.738 urmaseră o formă de învățământ. Propune înființarea de noi institute de învățământ; predarea la toate școlile normale, a cunoștințelor referitoare la educația surzilor, pentru ca acolo unde vor preda învățătorii să-i poată ajuta pe eventualii elevi fără auz. Consideră că pe lângă institutul din Focșani să se formeze o școală normală destinată cadrelor medico-pedagogice.

-„Către preoții din Focșani” [nr.14/,art.1933-p.1]. Aflăm că în incinta institutului din Focșani există o bisericuță închisă. Se susține reluarea slujbelor, care să se facă și cu ajutorul elevilor dela cele două secții, de auzitori și surzi.

-„În ajutorul învățământului surdo-muților” [nr.17/iun.1933-p.1-2]. La început ni se prezintă întâmplarea prin care Abatele de l'Epeé a întâlnit două fete surdomute. L-au înduioșat și le-a luat acasă la el. După un

https://biblioteca-digitala.ro

timp a înființat prima școală pentru surdomuți din lume și a inventat alfabetul dactil (nu labial cum se scrie greșit în articol). Și la noi s-a înființat o astfel de unitate la București. După un timp *„a fost aruncată la Focșani, unde a ajuns marfă de bâlci pentru liderii deverselor partide”.* Autorul consideră că acest institut ar trebui readus în capitală, unde să fie dotat cu o clădire corespunzătoare. (Iluzii !!!)

-„Mai multă pedagogie” [nr.19/aug.1933-p.1] și reluat în [nr.162-163/1946-p.1]. Este un articol în care domnul Leorda insistă pe aplicarea principiilor pedagogice însoțite de multă iubire și blândețe. Recomandă îndepărtarea metodelor brutale. *„După cum putem zdrobi mușchii slabi prin exerciții gimnastice nepotrivite, tot astfel, prin proceduri brutale, putem ucide și nenoroci mințile delicate ale elevilor”.* Pedepsele dure pot avea un efect dezastruos și trebuiesc îndepărtate. Elevii trebuie atrași spre învățătură și nu împinși cu forța.

-„Formarea vorbirei” [nr.20/sept.1933-p.2] și reluată în [nr.185/1948-p.2]. Ni se arată modul în care vorbirea apare, ca urmare a influenței auzului și a activității cerebrale. Aflăm cum se produc primele „gângureli” ale copiilor mici și cine le poate influența. Profesorii școlilor de surdomuți sunt îndemnați să refacă, împreună cu elevii lor, traseul urmat natural de copiii normali.

-„Desemnul în educația vizuală a surdo-muților” [nr.21/oct.1933-p.1-2] și repetat în [nr.110/mart.1941-p.1-2] și [nr.185/1948-p.2]. Ca profesor de desen, V. D. Leorda propune că *„învățarea desemnului în școalele de surdo-muți trebuie să cuprindă : desemnul din închipuire, de pe tablă, după natură și din memorie”.* Aceste procedee utilizează simțul văzului și contribuie la dezvoltarea intelectuală și formarea educației surdomuților. În actualul articol, autorul se ocupă doar de ***„desemnul din închipuire”.*** Este desenul care reprezintă lucruri și ființe cunoscute, dar pe care elevii nu le au în față în acel moment. Copiii vor trebui să-și imagineze anumite momente legate de obiectul pe cere trebuie să-l deseneze. Este o operațiune intelectuală deosebit de importantă pentru surdomuți. Ea le exersează și dezvoltă funcțiile sufletești. Se dezvoltă imaginația, dar prin acest procedeu putem pătrunde în adâncul sufletului copiilor surdomuți, putem afla ce gândesc și cum își imaginează o anumită situație de fapt. Se atrage atenția asupra corectării desenelor. Aceasta nu trebuie să rănească sufletul copiilor, pentru ca aceștia să nu se înhibe și să refuze realizarea altor desene. Corectarea trebuie să fie stimulativă.

-„Sculptura în educația surdo-muților” [nr.22/nov.1933-p.1-2], și repetată în [nr.109/feb.1941-p.3], [nr.159/1946-p.4] și [nr.185/1948-p.1].

https://biblioteca-digitala.ro

Cultivând arta, cultivăm frumosul, simțămintele nobile și astfel ele devin mijlocul cel mai eficace în educație. În cazul surdomuților, unele domenii ale artei (teatrul, muzica) îi sunt imposibil de acceptat din cauza lipsei auzului. Le rămân doar artele vizuale cum ar fi desenul, pictura și sculptura. Dacă se abordează sculptura, trebuie spus că este foarte accesibilă surdomuților, *„ea prezintă natura numai dintr-un punct de vedere, al formei plastice" ... „surdomutul cuprinde* [opera de sculptură] *numai cu simțul vederii și o supune la un riguros studiu al formei"*. Pentru aceasta autorul insistă ca sculptura să devină un obiect de studiu principal în școlile de surdomuți.

-„Surdo-muții și școala" [nr.23/dec.1933-p.1-2]. Autorul este dezamăgit că fostul ministru, d-l. D. Gusti, nu s-a sinchisit de memoriile făcute în paginile ziarului, referitoare la situația dela școala din Focșani și speră că noul ministru, d-l. C. Angelescu va face ordine și va înmulti numărul școlilor pentru surdomuți.

-„Activitatea extrașcolară în școlile surdo-muților" [nr.26/mart. 1934-p.1-2]. Prin activitate extrașcolară se înțelege bănci populare (?), șezători sătești, biblioteci populare, teatru sătesc, școli de adulți, cercuri culturale, expoziții, serbări, excursii, etc. Suntem datori să creem continu noi așezăminte culturale. Pentru cultura surdomuților nu avem decât școlile. Însă, pentru mulți surdomuți școala nu este decât un „accident trecător". De aceea școala are nevoie de continuitate. Doar așa surdomuții se vor putea integra în societate, doar așa își vor mări orizontul spiritual. Cu ajutorul activităților extrașcolare ei vor putea să-și consolideze comportamentul social, vor putea cunoaște mai bine legile țării, își vor însuși datoriile de cetățean.

-Geografia în învățământul surdo-muților" [nr.27/apr.1934-p.1]. Domnul Leorda explică importanța geografiei și necazurile pe care le poate întâmpina un surdomut ce nu are cunoștințe geografice. Pe lângă aceasta, se precizează dificultățile întâmpinate de surdomuți la însușirea acestui obiect de studiu. Pentru învingerea dificultăților se oferă un set de propuneri.

-„Surdo-muții și naționalismul" [nr.28/mai 1934-p.1] și repetat în [nr.121/feb.1942-p.4]. Se remarcă faptul că, în toată lumea, se observă o renaștere a naționalismului. La fel ca toți oamenii și surdomuții sunt pătrunși de sentimente naționaliste, reprezentate prin iubirea de patrie, de eroii neamului, dorința de ridicare a civilizației în care trăim, de dezvoltare a învățământului lor special, etc.

-„Pentru inițiativa surdo-muților" [nr.29/iun.1934-p.1]. Se repetă

https://biblioteca-digitala.ro

solicitarea pentru aducerea institutului din Focșani la București unde să se construiască un institut pentru surdomuți mare și modern.

-„Vacanța elevilor surdo-muți” [nr.29/iun.1934-p.2] și repetată în [nr.185/1948-p.1]. Se dau sfaturi elevilor surdomuți, să nu-și facă planuri de vacanță *„care să depășească rațiunea”*. Să nu transforme odihna în trândăvie. Să ajute părinții la muncă. Să citească. Să dea tuturor dovada că școala a făcut din el un om superior.

-„Problema surdo-muți [lor] ***soldați”*** [nr.30/iul.1934-p.1]. Este reluată această problemă, mult discutată și se precizează că în Germania s-a format un „batalion de asalt”, care are ca nucleu un grup de surdomuți. Nu este o noutate și această dorință a surdomuților, de a fi soldați, a existat și în alte țări. Chiar în România, când aceasta a intrat în război, au fost surdomuți care și-au oferit serviciile ca și combatanți sau în trupele auxiliare. Era cunoscut un surdomut ce a fost „auxiliar” în armata austriacă. Dorința de a fi înrolați provine din considerația că și surdomuții ar fi demonstrat onoare, patriotism și bravură ostășească.

-„Surdo-muții și asasinatele” [nr.34/nov.1934-p.1]. În urma atentatelor dela Marsilia, autorul ridică problema educării generațiilor de după război și își pune întrebarea „cine profită de pe urma acestei alunecări pe panta violenței?” Referindu-se la surdomuți, compară modul diferit de a percepe prietenii și dușmanii. *„Surdo-mutul nu este în stare să fie determinat să comită o crimă, ... sentimentul iubirii prinde rădăcini mult mai adânci decât la normali, ... instinctele au un rol mai atenuat, ...”* etc.

-„Obscurantismul Ministerului Instrucțiunii” [nr.37/feb.1935-p.1-2]. Revolta d-lui. Leorda este mare deoarece la școala din Focșani surdomuții, deși au revenit în propria lor clădire, au fost înghesuiți într-o aripă laterală unde învață mai multe clase în aceiași sală. Sunt despărțiți doar de paravane din scânduri. La masă, deși au aceiași alocație ca și elevii școlii normale, surdomuții primesc o mâncare diferită, mult mai slabă calitativ și cantitativ.

-„Surdo-muții agricultori” [nr.37/feb.1935-p.1]. Ni se înfățișază situația surdomuților, fii de țărani. Cât sunt mici, părinții refuză să-i dea la școală, deoarece au nevoie de ei pentru diferite munci. Dacă aceștia își aleg diferite meserii, nu se vor mai întoarce în sat și se vor chinui cu viața dela oraș. Se susține o școală pentru învățarea agriculturii de către surdomuți.

-„Surdo-muții și Eugenia” [nr.38/mart.1935-p.1]. Eugenia este știința care se ocupă cu procrearea oamenilor sănătoși, fără defecte fizice și psihice. Ea a luat avânt în toate țările și autorul roagă pe profesorul dr.

https://biblioteca-digitala.ro

Gheorghe Marinescu să includă în studiile pe care le face și pe surdomuți.

-„Educația simțului respectului față de mai mari, la tinerii surdo-muți” [nr.38/mart.1935-p.2] și repetată în [nr.102/iun.1940-p.2]. Educația morală se face în școală și familie. Din cauza surdității, familia contribuie destul de puțin la acest proces, iar în școli sunt cuprinși foarte puțini copii surdomuți. În afara celor două instituții, familie și școală, comportamentul uman este influențat și de societatea în care sunt surdomuții zi de zi. Dela aceasta se pot copia atitudini pozitive dar și negative.

-„Surdo-muții și războiul” [nr.39/apr.1935-p.1]. Un articol ce protestează împotriva celor ce urmăresc un viitor război și cărora, surdomuții li se opun, dorind pacea mondială.

-„Bibliotecile surdo-muților” [nr.40/mai 1935-p.1]. V. D. Leorda ne explică importanța cititului pentru surdomuții ce termină școala. În acest fel, cunoștințele învățate în școală nu se vor pierde.

-„Stupizenia dela Institutul de Surdo-Muți din Focșani” [nr.46/ nov.1935-p.1]. Este un articol scris dintr-o revoltă, împotriva hotărârii care a dus la scoaterea desenului dintre obiectele de studiu. Se precizează că, în trecut, că mulți absolvenți au reușit să se angajeze la birouri de desen.

-„Congresul profesorilor medico-pedagogi dela Praga” [nr.55/ aug.1936-p.1]. Congresul s-a ținut în ziua de 28 iunie 1936, cu ocazia împlinirii a 150 de ani dela înființarea Institutului de Surdomuți din Praga. Delegația română a fost compusă din d-l. Scorpan dela Institutul de surdomuți din Cernăuți (în realitate D. D. Scorpan era directorul Institutului de Reeducare și nu al celui de surdomuți. N.A.), d-na. Sevastia Popescu dela Institutul de Fete Surdomute din București, d-l. Gheorghe Atanasiu dela Institutul de Surdomuți din Timișoara și încă 3-4 delegați dela celelalte institute. [În „Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România”, nr.7-10/sept.-dec.1936, ni se dă o cu totul altă componență a delegației române : Sevastia Popescu și Vartolomeu dela București, Aglaie C. Jemna și Calistrat M. Jemna din Iași, Eliza Ștefaniuc, Aglaia Mandiuc și Veronica Carpiuc din Cernăuți].

-„Pentru inițiativa surdo-muților” [nr. 74/mart.1938–p.2]. Se face un apel către autorități pentru deferitele probleme cu care se confruntă comunitatea surzilor. 1. Dezvoltatea învățământului conform cerințelor vremii. 2. Mutarea școlii din Focșani la București. 3. Organizarea la București a celui de al VI-lea Congres Internațioal al Surdomuților. 4. Rezolvarea problemei „Casei Tăcerii”, despre care aflăm că deși fostul primar aprobase alocarea unui teren, între timp lucrurile s-au încurcat și

https://biblioteca-digitala.ro

problema se rediscută în consiliul capitalei.

-„Ocrotiți copiii surdo-muți” [nr. 78/iul.1938–p.1]. Autorul descrie modul în care s-a organizat „Săptămâna copilului” în capitală și faptul că organizatorii s-au gândit și la copiii orbi, surdomuți sau cu alte deficiențe. O ocazie de a îndemna autoritățile să-i ocrotească pe surdomuți, așa cum se face în alte țări.

-„Cartea și surdo-muții” [nr.78/iul.1938–p.1]. Cartea este importantă pentru toți cei ce doresc să se cultive dar, pentru surdomuți este și mijlocul de deprindere și specializare a limbii. Rar sunt surdomuți cărora să le placă cititul. De aceea este necesar să se insiste ca și ei să-și formeze această deprindere.

-„Cum se prezintă situația surdo-muților din Bulgaria” [nr.79/ aug.1938–p.1-2]. Aflăm impresiile călătoriei dela sfârșitul lunii iunie 1938 la Sofia, cu ocazia meciului de fotbal dintre echipele de surdomuți ale celor două țări. Se remarcă grija autorităților, care au pus la dispoziție o fanfară militară, în momentul depunerii unei coroane la mormântul eroului necunoscut, iar delegația română a fost primită în audiență de directorul general din Ministerul Educației Naționale. S-a vizitat Institutul de Surdomuți din centrul Sofiei, înființat după terminarea războiului mondial. Cu toate acestea, școala este superioară celor dela București și Focșani. În afara acestuia, în Bulgaria mai există două institute de surdomuți, la Varna și la Filipopole (azi Plovdiv). Corpul didactic este pregătit la Paris și Berlin. Majoritatea surdomuților se pregătesc în meseriile de tâmplărie, croitorie și cismărie. La acea dată era în construcție, la Sofia, un măreț institut de surdomuți, ce urma să se termine în 1939.

-„Înfrângerea destinului” [nr.81(82)/oct.1938–p.1]. Se anunță apariția, în curând, a romanului și i se prezintă coperta. Anunț asemănător în [nr.82 (83)/nov.1938–p.2]. În [nr.84/ian.1938–p.2], romanul lui V. D. Leorda este onorat cu o recenzie preluată din ziarul „Universul” și care îl compară cu romanul „Muzicantul orb” al scriitorului rus Vladimir Korolenko. De asemenea, i se mai face reclamă în [nr.138/1943–p.3] și [nr.139/ 1943–p.4]. O altă recenzie apare în [nr.190/dec.1948–p.3], întitulată : ***„Pe marginea unei pilde vii”.***

-„Agricultura ca învățământ practic pentru școlile de surdo-muți” [nr.87/apr.1939–p.2]. Se reia propunerea prin care se consideră că învățarea agriculturii de către elevii surdomuți ar fi o necesitate, majoritatea fiind fii de țărani. Ei ar învăța metodele moderne de cultivare a pământului și le-ar putea aplica în satele din care provin.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Conferință despre surdo-muți și mimica lor” [nr.96/ian.1940–p.1-2] și [nr.97/feb.1940–p.1-2]. **(I).** Conferința s-a ținut sâmbătă 16 decembrie 1939, ora 21, la Fundația „I. Dalles”. La început arată că surdomuții sunt organizați într-o asociație, că în 1937, la Paris, a avut loc un congres intrenațional, iar în 1939, la Stockholm, s-a desfășurat Olimpiada Tăcută. Surdomuții formează un grup care totdeauna va fi distinct și separat de cel al oamenilor normali. Ei au un „eu” specific și un mod de viață diferit de al celorlalți. Simțurile lor sunt și ele diferite, deoarece și-au dezvoltat prin exercițiu simțurile rămase și acestea au devenit mai puternice. De aceea mulți surdomuți devin buni desenatori, pictori sau sculptori. Judecățile și raționamentele au trasee diferite și aceasta duce la concluzii diferite de auzitori. Surdomuții i-au contact cu realitatea în mod diferit. Modul de impresionare al surdomuților este mult mai intens. Se declară contra măsurilor de sterilizare impuse de Hitler.

(II). Educarea surdomuților se face în școli speciale și primul care a educat un copil surdomut a fost episcopul John de Beverley, în Anglia secolului VII. Apoi face un scurt istoric al evoluției învățământului pentru surdomuți, în lume și apoi în țara noastră. În România avem 7 școli de surdomuți dar sunt total insuficiente. Se trece apoi la modul în care utilizează surzii limbajul mimic și apoi explică în ce constă limbajul oral, cum se face demutizare și citirea de pe buze. În ultimul timp se inventează diferite aparate care ar trebui să-i ajute pe surzi să audă și, paralel, apar noi metode de educare a lor.

-„Educația religioasă a surdo-muților” [nr.110/mart.1941–p.1], dar mai apăruse, fără specificarea autorului, în [nr.33/oct.1934-p.1]. Educația religioasă este importantă la toate categoriile de oameni și la toate vârstele. Ea trebuie să se facă din primii ani de viață, de către părinți și apoi să se continue în școală. La normali este mai simplu, dar la surdomuți apar dificultăți, deoarecă avem de a face cu multe noțiuni abstracte. Se cere pregătirea specială, pentru surdomuți, a unor preoți și ar trebui ca una din bisericile din capitală să fie destinată surdomuților.

-„Învățământul surdo-muților”. [nr.114/ iul.1941-p.3]. V. Dimitriu-Leorda analizează, în acest articol, evoluția în toate țările a învățământului pentru surdomuți, după terminarea Primului Război Mondial. Din păcate, la noi în țară nu se vede niciun progres a învățământului pentru surdomuți, el rămânând în urma celorlalte țări din Europa. Capitala țării nu dispune de un institut model pentru surdomuți și pregătirea corpului didactic special nu este asigurată.

-„Ne lipsește o școală”. [nr.115/aug.1941-p.2]. Domnul Leorda

https://biblioteca-digitala.ro

atacă o problemă deosebit de spinoasă. Copiii surdomuți, fii de țărani se găsesc într-o situație deosebit de dificilă. Unii părinți refuză să-i de-a la școală pe motiv că au nevoie de ei pentru muncile agricole. Cei care îi dau la școală își pierd copiii care învață meserii ce se pretează doar la oraș și pentru care concurează cu muncitorii auzitori. Din acest motiv ar fi necesară înființarea unei școli de agricultură pentru surdomuți. Aceștia ar învăța agricultura modernă și științifică, după care ar putea să se întoarcă la localitatea natală și să aplice cele învățate.

-„Cărți pentru surdo-muți” [nr.150/1945-p.4]. V. D. Leorda susține, încă odată, necesitatea ca surdomuții să citească și după terminarea școlii. Pentru aceasta sunt necesare biblioteci, care trebuie înființate.

-„Capitala României are nevoie de un institut de educarea surdo-muților” [nr.157/1945-p.1]. Autorul este decepționat că după terminarea războiului nu se întrevede nicio acțiune care să arate un interes în dezvoltarea învățământului pentru surdomuți. Din acest punct de vedere, capitala țării nu poate arăta numănui de afară niciun progres. La Sofia au un institut model, la noi nu. Cele două institute din București nu se pot lăuda cu localuri corespunzătoare. Își exprimă speranța că noul director al Institutului de Băieți Surdomuți din București, d-nul. Radu Andrei, care este și inspector general în Ministerul Învățământului va promova acest învățământ și va creea în capitală un institut model.

-„Învățământul surdo-muților” [nr.162-163/1946-p.4]. Sub acest titlu, ce a fost utilizat de mai multe ori, autorul insistă pe vechea sa idee, de a se muta institutul de surdomuți din Focșani, la București.

-„Surdo-muții din U.R.S.S.” [nr.183/1948-p.1]. În U.R.S.S. Sunt 265.000 de surdomuți. Fiecare republică are o asociație de surdomuți, coordonată de Comisariatul Poporului pentru Prevederi Sociale. Toți au locuri de muncă, mulți sunt stahanoviști. În întreprinderi există sindicate ale surdomuților. Asociațiile au sedii corespunzătoare, există teatre mimice, școlile de surdomuți sunt dotate cu tot ce au nevoie. Mulți sportivi surdomuți au obținut succese la concursurile organizate. În stațiunile balneoclimaterice există case de odihnă speciale pentru surdomuți. Învățământul surdomuților este obligatoriu și asigurat de stat printr-o rețea de 250 de școli speciale.

-„Școlile de surdo-muți” [nr.187/sept.1948-p.1]. Se amintește situația grea a școlii de surdomuți din Focșani și celor două din București, care au probleme cu spațiul. Școlile din Timișoara și Cluj au localurile lor. Nu se pomenește de școala din Iași, dar se precizează că doar cele din

https://biblioteca-digitala.ro

Transilvania au propriul lor local.

**** * * (fără autor specificat) :***

-„Surdomutitatea” [nr.1/feb.1932–p.1-2]. Autorul explică greutățile întâmpinate de surdomuți cu autoritățile care nu reușesc să le înțeleagă dorințele. Dintre aceștia se desprind acei surzi care, prin educație specială au fost demutizați și pot citi bine de pe buzele interlocutorilor.

-„Lucrul manual în instituțiile de surdo-muți” [nr.2/mart.1932-p.1]. Se specifică faptul că surdomuții au o înclinație deosebită spre lucrările practice. Se amintesc expozițiile cu lucrări ale elevilor institutului din Focșani și expoziția din anul 1906 din Parcul Carol din București. Se remarcă neglijarea, după război, a lucrului manual, ceea ce este o mare greșală. Este lăudată inițiativa directorului de atunci al institutului, domnul Constantin Vlad, care insistă pentru predarea lucrului manual în condiții cât mai bune.

-„Justiția și surdo-muții” [nr.11/dec.1932-p.1]. Autorul pornește dela convingerea că toți sunt egali în fața legii. Surdomuții trebuie să fie conștienți de faptele lor și, atunci când este cazul, să răspundă în fața legii. Se dau exemple de situații în care surdomuții au săvârșit fapte penale și au fost pedepsiți de lege, dar și situații în care au fost deposedați de bunuri prin rapacitatea unor rude. Acestea din urmă se petrec când surdomutul nu este școlarizat și poate fi păcălit de ceilalți. Celor școlarizați nu li se poate pune în față un act pe care să-l semneze fără să știe ce conține.

-„Agricultura ca învățământ practic pentru școala de surdo-muți” [nr.11/dec.1932-p.1]. Problema este reluată în articolul ***„Școala de agricultură pentru surdo-muți”*** din [nr.98/mart.1940-p.2] și ***„Agricultura și surdo-muții”*** în [nr.185/1948-p.1-2]. Deoarece majoritatea copiilor surdomuți sunt fii de țărani, ar fi de dorit ca una din meseriile care se predau la aceste institute să fie agricultura. Institutul din Focșani dispune de 10 ha. de teren arabil, unde s-ar putea face practică. Astfel s-ar reduce șomajul și vagabondajul în rândurile surdomuților.

-„Meningita” [nr.12/ian.1933-p.2] și [nr.13/feb.1933-p.2], după care a fost repetată în [nr.98/mart.1940-p.2]. Se explică istoricul bolii, cum se manifestă, ce organe sunt afectate, cât timp durează, care sunt fazele de evoluție a bolii, cum se tratează și ce urmări poate să aibă. Se consideră că la 90% din surzi, cauza pierderii auzului ar fi meningita.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Teatrul Surdo-Muților” [nr.16/mai 1933-p.2]. Se redă textul preluat dintr-o publicație străină. La Viena s-au pus bazele unui teatru pentru surdomuți. Inițiativa a aparținut literatului surd Hans Schwartz și pictorului surd Heinz Prochascka. Spectacolul s-a ținut în sala Olimpia. Artiștii s-au folosit doar de mimică și nu au utilizat dialoguri. S-a remarcat în mod deosebit *„interpretarea aventurierei”* și *„imaginea fidelă a suferinței din capul de studiu de pe pânza pictorului”*. Publicul a fost deosebit de impresionat.

-„Concert pentru surzi” [nr.17/iun.1933-p.2]. Cu o lună în urmă, la Paris, în sala Jena, a avut loc un concert în onoarea surdomuților. Spectatorii surzi au beneficiat de niște aparate, inventate de doctorul Liber din New-York, și care se bazează pe transmiterea sunetului pe calea osoasă, folosind vibrațiile electro-magnetice prin care era transmis concertul. Invenția a dat speranțe că, în curând, toți surzii vor putea auzi. Evenimentul a provocat noi discuții referitoare la situația învățământului pentru surzii din România, în general, și a institutului din Focșani, în special. Cu această ocazie se propun și măsurile ce trebuiesc luate.

-„Învățământul surdo-muților” [nr.18/iul.1933-p.1]. Articolul are o lungă parte introductivă în care vorbește despre avalanșa de reforme aduse în învățământ de fiecare ministru care, în final, au creat un haos complet. Referitor la învățământul pentru surdomuți, acesta rămâne cantonat în nepăsare, un număr enorm de copii sudomuți rămân analfabeți, iar școala dela Focșani este în pericol de a se desființa. Datoria Ministerului Instrucțiunii este de a înființa școli noi, nu să le desființeze pe cele vechi. Să se îngrijască de pregătirea corpului didactic, să trimită profesori la specializare în străinătate

-„Surdo-muții și legile școlare” [nr.24/ian1934-p.1]. Se trece în revistă faptul că în România, până în anul 1924, învățământul surdomuților nu era legiferat și că abia cu legea din 1927 el a fost organizat și îndrumat.

-„Să ne întoarcem la țară” [nr.30/iul.1934-p.2], apoi repetat în [nr.91/ aug.1939-p.1-2] și [nr.115/aug.1941-p.3]. Este analizat un articol scris de surdomuta oarbă Helen Keller, referitor la îmbrățișarea agriculturii de către surdomuți. Articolul este deosebit de complex, analizând toate aspectele legate de acest subiect și demontând toate motivele reticente ale acelora care susțin contrarul. Se iau în calcul activitățile economice oferite de orașe, posibilitățile sociale ale unei colectivități mai mari și mijloacele de distracție de acolo. Toate sunt puse în contradicție cu viața sănătoasă dela sat, cu câștigurile oferite de munca câmpului, cu stabilitatea locului de muncă și cu stima pe care și-o pot câștiga printre auzitori.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Vindecarea surdo-muților” [nr.31/aug.1934-p.1]. Ni se comunică performanța medicilor dr. Ghiorghiu și Dr. David, din Galați, care printr-o operație făcută surdomutului din naștere, Carol David, din Focșani, i-au redat acestuia auzul. Faptul a trezit interesul comunității surzilor, care cu toții speră într-o vindecare similară.

-„Surdo-muții și arta” [nr.32/sept.1934-p.2]. La New-York a avut loc al V-lea Salon Internațional al Artiștilor Surdomuți. Din partea României nu a participat nimeni, din lipsă de fonduri.

-„Educația fetelor surdo-mute” [36/ian.1935-p.1]. Se explică necesitatea educării fetelor surdomute, faptul că este prea puțin ca România să aibă o singură școală de fete surdomute și se insistă pe programa școlară ce ar trebui să le învețe, pentru ca să devină atât gospodine, cât și stăpâne pe o meserie.

-„Instrucția premilitară” [nr.38/mart.1935-p.1] și repetată în [nr. 102/iul.1940-p.4]. După ce s-au remarcat avantajele instrucției premilitare, autorul se întreabă „de ce surdomuții nu sunt incluși în acest program ?”.

-„Surdo-muții șomeri” [nr.40/mai.1935–p.1-2]. Condițiile economice de după război s-au înăsprit și dintre toate categoriile sociale, surdomuții o duc cel mai greu, deoarece sunt respinși dela orice angajare. Societatea trebuie să facă ceva. Surdomuții s-au dovedit a fi cinstiți și muncitori.

-„Coloniile de vară și surdo-muții” [nr.42/iul.1935-p.1]. Se explică importanța coloniilor de vară pentru orice elev și se pune întrebarea : „De ce surdomuților nu li se asigură astfel de colonii de vară ?”

-(cursuri serale pentru surdomuți) [nr.42/iul.1935-p.2]. Asociația surzilor din București spera, ca din toamna acelui an, să deschidă cursuri serale pentru surdomuți. Urma să se ia legătura cu Ministerul Instrucțiunii pentru asigurarea condițiilor.

-„Sfaturi pentru fregvența școlară a copiilor surdo-muți” [nr.43/aug.1935-p.1]. Se oferă șapte condiții necesare pentru ca micii surdomuți să urmeze școala.

-„Pentru părinții surdo-muților” [nr.43/aug.1935-p.1]. Părinții sunt informați despre condițiile celor șapte institute de surdomuți din țară și condițiile de cazare.

-„Un oraș populat numai de surdo-muți” [nr.45/oct.1935-p.1]. Se prezintă proiectul propus de Ministerul Sănătății din Suedia de a construi un oraș, cu locuințe și locuri de muncă destinat surdomuților.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Cazuri de surdo-mutenie ieșite din comun” [nr.45/oct.1935-p.1]. Soldatul Gherguși Ion din comuna Boscoreni, jud. Vlașca, întorcându-se din concediu, a adormit lângă un canton. Când s-a trezit își pierduse auzul și graiul. - Nicolae Coluc din Constanța, în timp ce călătorea cu trenul a avut o criză de apendicită. În urma ei și-a pierdut graiul.

-„Educația surdo-muților în Statele Unite” [nr.46/nov.1935-p.1]. Pentru surdomuți există 64 de internate, cu 14.400 de elevi și 1.992 de profesori. Mai există, 120 de școli publice fără internat, cu 4.250 de elevi și 491 de profesori. Învățământul privat mai asigură școlarizarea a încă 898 de elevi cu ajutorul a 189 de profesori. Se fac eforturi pentru înființarea unui institut destinat surdo-muților-orbi.

-„Sfaturi pentru mamele surdo-mute” [nr.46/nov.1935-p.2] și repetată în [nr.110/mart.1941-p.3]. Se dau îndrumări despre modul de alăptare, îngrijire, cum să fie hainele copiilor, cum să fie mâncarea, etc.

-„Manifestarea artistică a surdo-muților” [nr.53/iun.1936-p.1]. Ni se prezintă expoziția de desene, pictură și sculptură a surdomuților, deschisă la 3 mai 1936 la sediul asociației surzilor din str. Fontăriei nr. 12. Regina Maria a fost reprezentată de doamna de onoare Simona Lahovary. Articolul este completat și cu două imagini din interiorul expoziției.

-„Binele obștesc rezolvat în tăcere” [nr.53/iun.1936-p.1]. Yochitomo Yokowo, de 44 de ani, este surdomut și lucrează la prefectura din Aguromura Niigata – Japonia. A terminat Școala de Surdomuți din Tokio. Mulțumiți de felul în care se achită de sarcini, conducătorii provinciei l-au numit președintele Societății de Agronomie, al Societății de Credit și al Societății de Educație Fizică.

-„Cum trăiesc surdo-muții în Rusia” [nr.60/ian.1937-p.2]. În U.R.S.S. Există 112.000 de surdomuți. Dintre aceștia 27.000 sunt în Federația Rusă, iar restul în celelalte republici. Ei sunt organizați în asociații aflate în subordinea Prevederilor Sociale. Există 70 de cluburi și peste 200 de cercuri de surdomuți. Toți lucrează, nu există șomeri. Interesele le sunt apărate de sindicate și, în timpul liber, li se organizează activități culturale. Există teatre mimice, care au preluat piese din repertoriul dramatic clasic. Mulți surdomuți sunt sportivi de renume. În stațiuni, există Case de Odihnă speciale pentru surdomuți. Învățământul este obligatoriu, existând 250 de școli speciale, care cuprind 20.000 de copii surdomuți.

-„Cui prodest ?” [nr.64/mai 1937-p.2]. Este un atac virulent la adresa d-lui. Ion Ciorănescu pe care nu îl comentăm.

-„Nu diplomați ci oameni” [nr.65/iun.1937-p.1]. Continuă atacul

https://biblioteca-digitala.ro

asupra lui Ion Ciorănescu. Multă subiectivitate!!!

-„Surdo-muții și școalele lor” [nr.67/aug.1937-p.1]. În societatea românească, problema surdomutității este necunoscută. Unii o consideră un blestem Dumnezeiesc, alții ca o degenerare provocată din naștere care îi împiedică să se cultive. Cea de a treia grupă știu că cea mai mare parte a surzilor provin din cauza unor boli contactate în primii ani ai copilăriei. Posibilitatea educării lor există și se poate aplica în aceleași procente ca și la normali. Dacă ar fi educați în școli dotate corespunzător, rezultatele ar fi pe măsură. Din păcate, pentru cei aproximativ 18.000 de surdomuți ai României nu există decât 7 școli. Se enumeră aceste școli și se face o scurtă prezentare. Ne este oferit modul în care se alege amplasarea și se face construirea acestor școli în străinătate, iar acestea se compară cu dorința autorităților de a muta școala din Focșani într-o clădire infectată de tuberculoză din Alexandria.

-„Înduioșarea” [nr.67/aug.1937-p.2]. Ni se explică importanța acestui sentiment în timpul educării micilor copii surdomuți.

-„Să învățăm” [nr.76/mai.1938-p.1]. Un scurt anunț referitor la manualul domnului Gheorghe Atanasiu, „Să învățăm”, destinat clasei a V-a din școlile de surdomuți.

-„Cum trebuie să înțeleagă surdo-muții viața” [nr.79/aug.1938-p.1]. Mulți surdomuți se consideră nefericiți din cauza deficienței lor. *„Fericirea se află ascunsă în sufletul fiecăruia dintre noi, indiferent cum ne naștem și constă în acele clipe cu care ne putem face viața mulțumită”.* Nefericiții sunt cei nemulțumiți. Pentru a fi fericit este necesar să ne cultivăm mulțumirea. Nu trebuie să fim preocupați de gândul că : „De ce nu suntem altfel ?” Defectele pe care le avem nu sunt piedici în calea fericirii.

-„Cursuri pentru pregătirea corpului didactic necesar școlilor de surdo-muți” [nr.82(83)/nov.1938-p.1-2]. Este vorba despre cursurile din anii 1938-40 înființate din inițiativa lui Ion Ciorănescu. Ele se desfășurau pe lângă Institutul de băieți surdomuți din București. Condițiile de admitere erau : să aibă definitivatul, media minimă 8 (opt) la examenele de capacitate și definitivat, vârsta de minimum 30 de ani, vechime de minimum 3 ani în învățământul primar, la inspecțiile avute să aibă doar calificativele de „foarte bine” și „bine”, să nu aibă abateri disciplinare. Cei admiși vor primi salarul întreg pe care îl au în învățământ. Lecțiile practice se vor ține la cele două școli de surzi din București. Sunt prezentate obligațiile cursanților și cursurile pe care le vor urma. Cursanții trebuie să obțină, la sfârșitul fiecărui an, cel puțin media 7 (șapte), în caz contrar vor fi eliminați. La sfârșitul

https://biblioteca-digitala.ro

anului II se va susține un examen, din mai multe probe practice, secrise și orale. Media generală la examen trebuie să fie de minimum 7 (șapte). Absolvenții vor fi încadrați în școlile de surdomuți cu un salar majorat cu 50% față de ceilalți.

-„Educația surdo-muților” [nr.97/feb.1940–p.2] și reluat în [nr.105/oct.1940–p.1-2]. Articolul scoate în evidență rolul educatorului în educarea surdomuților ; faptul că numai cu ajutorul școlii surdomuții pot spera la împlinirea idealurilor ce le au, iar pentru aceasta educatorii trebuie să aplice cu mult respect principiile psihologiei, pedagogiei și metodicii speciale. Fără o bună cunoaștere psihologică a elevilor, nu se poate spera la o reușită. *„Educatorii, în opera de educare a surdo-muților, au datoria să canalizeze lumina în așa fel în sufletele lor, încât să facă din ei caractere” ... „Fericirea nu stă în aceea de a poseda toate darurile naturii, ci în a te mulțumi cu ceea ce ți-a dat”.*

-„Conferința domnului dr. Țețu despre boalele de nas, gât și urechi, din punct de vedere medico-social”. [nr. 99/apr.1940–p. 2]. Dr. Ion Țețu era medic O.R.L.-ist și avea numeroase acțiuni în domeniul social. În conferința pe care a ținut-o a insistat pe rolul părinților în prvenirea surdității, cauzate de anumite boli ale urechii și nasului. Referindu-se la surdomuți, el susține obligația statului de a crea institute specializate pentru educarea și profesionalizarea lor.

-„Problema surdo-mutismului în România” - Conferință ținută de domnii doctori Meținanu, Țețu și Ciurea la Salonic, Grecia. [nr.100/ mai 1940–p.2-3]. Cei trei medici pornesc dela principiul că *„societatea este obligată de a face, prin instituțile sale organizate legal, toate sforțările pentru ca acești surdo-muți să poată lucra și profita de toate binefacerile civilizației, în scopul de a deveni factori folositori pentru familiile lor și a societății”*. Ni se dă numărul aproximativ al surdomuților, existenți atunci în țară, repartizarea lor în mediul urban și rural, pe sexe și după meseriile părinților. Se vorbește despre cauzele surdității congenitale și a celei dobândite, ajungându-se în final la problema căsătoriei dintre surdomuți. Pe aceasta, conferențiarii o admit însă, consideră că introducerea certificatului pre-nupțial va limita, atât pentru ei cât și pentru ceilalți, transmiterea unor boli ereditare. În continuare, cei trei analizează procesul de învățământ pentru surdomuți, cu toate etapele lui și cu avantajele ce le aduce. Ei ajung la concluzia că aceste institute de învățământ, în România sunt total insuficiente. (Textul integral al conferinței, în limba franceză, a fost editat în anul 1940 într-o broșură – vezi în actuala lucrare : Partea I-a, capitolul 7.1.).

-„Surdo-muții la microfon” [nr.102/iul.1940–p.4]. S-a anunțat o

https://biblioteca-digitala.ro

nouă invenție. O voce mecanică produsă de un aparat asemănător pianului, dar care la apăsarea clapelor produce o voce asemănătoare cu cea umană. În viitor oricine, inclusiv surdomuții, se vor putea așeza la acest aparat și vor putea să transmită ceea ce doresc.

-„Interesul”. [nr.107/dec.1940-p.1], [nr.108/ian.1941-p.2-3], [nr. 109/feb.1941-p.3]. **(I).** Interesul ca noțiune este explicat, de autorul anonim, atât din punct de vedere psihologic, cât și pedagogic. Interesul trasează calea pe care spiritul este condus de către „curiozitate”. Ne sunt explicate cinci perioade de evoluție, în raport cu vârsta, pe care le parcurge orice ființă omenească. Copilul surdomut *„nu poate avea claritatea întreagă a percepțiilor”*. Din această cauză *„perioada interesului perceptiv”*, care la copiii normali se desfășoară dela naștere și până la 2 ani, la surdomuți începe după 3 1/2 ani. Mai mult, după 4 ani are o reacție de *„închidere în sine”* datorată atitudinii celorlalți. Surdomuții au calități diferite de ceilalți copii. *„Surdomutul te înțelege din ochi; te înțelege și execută orice comandă, însă nu răspunde nimic”.*

(II). În partea a doua a articolului autorul se ocupă de metodele prin care trebuie să trezim interesul copiilor surdomuți, deoarece numai așa, obositoarea muncă de demutizare ar putea avea succes. *„Unde nu-i emoție, nu-i interes și unde nu-i interes nu poate fi învățământ solid [J. Demy]”.* Copii surdomuți trebuie să înțeleagă, prin intuiție, cuvintele ce le pronunță. *„Înțelesul formează momentul psihologic INTERESUL”.*

(III). Valoarea ideii stă în întregul alai invizibil de gânduri și accesorii explicative. Dar vorba scrisă nu va evoca niciodată acest întreg complex de raționamente. Acest lucru este realizat doar de vocea umană. Este ceea ce dorim să oferim și surdomuților și pentru a reuși este necesar, ca dela primele cuvinte învățate, să obișnuim surdomutul cu folosirea lor pentru a înțelege necesitatea vorbirii și bogăția ei, în comparație cu gesturile. Această obișnuință trebuie făcută în toate formele de vorbire : vorbirea mecanică, vorbirea uzuală și vorbirea ocazională. Pentru a realiza cu succes acest lucru, va fi necesar să apelăm la INTUIȚIE, care *„este născocitorul învățământului vorbirii”.*

-„Muncă și tăcere” [nr.111/apr.1941–p.2] și reluat în [nr.186/1948-p.1]. Dacă la auzitori, muzica are efecte benefice în stimularea muncii manuale, la surdomuți este invers. În Rusia, din 115.000 de surdomuți 30.000 lucrează în fabrici și au dat cel mai mare procent de stahanoviști.

-„Mai multă grijă de copiii surdo-muți”. [nr.112/mai 1941 – p.1]. Autorul anonim prezintă întregul traseu educațional pe care îl parcurg copiii

https://biblioteca-digitala.ro

surdomuți, începând dela întrarea lor în școală și până la angajarea ca muncitori calificați. Se insistă pe calitățile ce trebuie să le aibă educatorii și pe faptul că trebuie să se „șlefuiască sufletele" și pe crearea dorinței de cunoaștere a surdomuților. Mulți educatori se ocupă exclusiv de demutizare și învățarea limbii, acordând mai puțină atenție celorlalte materii. În acest fel elevii lor nu dispun de cunoștințele de cultură generală și de noțiunile practice pe care le au auzitorii. Este o greșală ce trebuie îndreptată.

-„Surdo-muții aud cu mâinile" [nr.121/feb.1942–p.2]. Este vorba despre două invenții ale Institutului „Heinicke" din Leipzig-Germania. Prima invenție transformă sunetele vocii umane în oscilații electrice, iar acestea pot fi percepute prin pipăit de către surdomuți. Cea de a doua invenție este destinată celor cu auzul slab. Muzica radioului sau conferințele se transmit printr-o serie de aparate și ajung la căștile persoanelor cu auzul slăbit.

-„Unul din cele mai vechi Instituții de demutizare" [nr.121/feb. 1942–p.2]. Se referă la Institutul de Surdomuți din Viena, care în toamna anului 1941 și-a serbat 162 de ani dela înființare. Ctitorul acestui institut a fost împăratul Iosif al II-lea, încurajat de Abatele de l'Epée. La data articolului, în institutul vienez se preda atât limbajul oral, cât și limbajul gestual, folosit ca ajutor.

-„Limbajul de acțiune" [nr.122/mart.1942–p.1], [nr.123/apr.1942–p.1] și [nr.124/mai.1942–p.1-2]. **(I). Mimica.** În acest articol ni se dau explicații despre „știința expresiei emoțiilor". *„Simpla înregistrare a mimicii instinctive de care este capabil orice om, nu este același lucru cu arta mimică".* Există oameni care au învățat să-și ascundă sentimentele în spatele unei expresii impasibile sau pot să inducă în eroare exagerând expresia altei emoții. Actorii au studiat această artă și o folosesc cu succes. Mimica lor redă dramele exterioare și impresionează publicul. De multe ori, ei nici nu mai au nevoie de cuvinte transmițând totul prin mimică. *„Gestul și pantomima sunt tot atât de naturale și inteligibile ca și țipătul".*

(II). Mimica. Expresiile mimice sunt formate din gesturi (care au o singură expresie) și fizionomia (care înregistrează toate patimile, simțămintele, caracterul). Toate acestea pot fi redate, cu mult talent și multă expresivitate, de către fizionomie. Articolul oferă, pe lângă explicațiile necesare și fotografii sau desene reprezentând anumite fizionomii specifice unor sentimente.

(III). Considerații generale asupra unor pasiuni. Toată lumea cunoaște importanța mimicii în viața de toate zilele. *„Omul cultivat cu o*

https://biblioteca-digitala.ro

mare experiență a lumii, cu o viață interioară intensă, schimbă mimica, o poate grada, dându-i nuanțe ce nu pot fi pătrunse de cel care ar voi să-i citească gândul”. Sunt explicate, în continuare, unele expresii mimice preluate din studiile psihologice ale fizionomiilor și utilizate în arta dramatică.

-„Ce-ar trebui să imităm noi” [nr.122/mart.1942–p.2]. Se dă exemplul localității Ossig din Germania, unde există o școală de agricultură pentru surdomuți, secție a Institutului de Surdomuți din Guben. Școala este plasată într-un castel medieval și dispune de toate cele necesare. Are teren arabil, pășune, creșcătorie de animale și păsări.

-„Câteva noțiuni de mimică” [nr.141/1943–p.1-2-3-4] și [nr.142/1944–p.1-2]. **(I). Mimica ochilor.** Ni se explică expresia mimică a ochilor atunci când dorim ca ei să exprime o „privire leneșă”, o „privire vie”, o „privire fixă”, o „privire dulce”, o „privire rătăcită” sau o „privire neliniștită”. Toate acestea se obțin prin mobilitatea ochilor. Dacă însă folosim mai multe direcții de privire, putem obține o „privire ascunsă”, o „privire pedantă” sau o „privire cu extaz”. De asemenea ni se explică efectele ce pot fi obținute prin deschiderea și închiderea ochilor. **Mimica gurii** este și ea studiată în felul în care poate oferii „expresia de amărăciune”, o „expresie dulce”, o „expresie scrutătoare” sau diferite combinații.

(II). Tot cu ajutorul gurii se pot obține „expresii de ofensat”, „de încăpățânat” sau „de dispreț”.

-„Școala tăcerii” [nr.154/1945–p.1-2]. Este un articol scris cu ocazia serbării de sfârșit de an a Institutului de Fete Surdo-Mute din București, institut condus de d-na. Sevastia Popescu și care se află în curtea bisericii Sf. Gheorghe Vechi. Școala se află pe locul fostei „Școli de Slovenie”, ce a funcționat începând de pe la 1560 și până la 1860. Actuala clădire a fost construită pe la 1860 și a găzduit, pe rând, gimnaziile „Gh. Lazăr”, „Matei Basarab” și „Gh. Șincai”. Din 1919 a fost oferit școlii de surdomute. Școala avea 60 de eleve și 3 băieți admiși excepțional. Învățământul dura 8 ani. Solemnitatea a început cu o cuvântare ținută de directoarea școlii. S-a vizitat expoziția de lucrări ale elevelor, organizată de profesoarele Milicescu, Comșa, Moia, Comănescu și Fărcaș, iar apoi expoziția cu desene de sub îndrumarea profesorului V. D. Leorda. Serbarea elevelor s-a desfășurat începând cu clasa I-a și sfârșind cu clasa a VIII-a. Asistența face cunoștință cu modul în care elevele au învățat să pronunțe, să cunoască vocabularul limbii române, să recite poezii. Sunt prezentate exerciții fizice cu cercul, dansuri populare, o scurtă piesă de teatru și un

https://biblioteca-digitala.ro

număr de balet. D-ra. inspectoare Constanța Iliescu a felicitat elevele și conducerea școlii. D-nul. Petre Ghițescu, director general al învățământului primar, normal și special, a elogiat și el activitatea elevelor și a corpului didactic. În numele părinților, învățătorul Pâslaru a spus : *„Noi vă trimitem aici niște pietre, iar dumneavoastră ne înapoiați bulgări de aur”*.

-„25 de ani în slujba umanității” [nr.160/1946-p.2]. Subtitlul este : *„Tragedia vieții celor ce nu aud și nu vorbesc”*. Este vorba de cartea, cu același titlu scrisă de **Teodot Cernăuțeanu**, cel ce a fost timp de 15 ani președinte, și apoi secretar al Societății Culturale și de Ajutorare a Surdo-Muților din Moldova de Sus (în 1946 nu mai era voie să se spună „Bucovina”). Nu ni se spune în ce an a apărut cartea și nici la ce editură.

-„O invenție senzațională” [nr.161/1946-p.1]. Sunt prezentate cercetările profesorului german Lintner, care din 1908 a studiat problema recepționării prin pipăit a vibrațiilor vocii. În acest scop a reușit să perfecționeze câteva aparate, a căror funcționare ni se explică.

-„Surdo-muții la radio” [nr.162-163/1946-p.1]. La postul de radio din Kosice – Slovacia s-a organizat o emisiune la care au participat directorul școlii de surdomuți din localitate și un grup de elevi. Organizatorul emisiunii a luat interviu chiar dela elevi, care au răspuns în limbajul oral. S-a explicat modul în care se face instruirea lor și ce șanse au pentru viitor.

-„Surdo-muții în arta dramatică” [nr.177-178/1947-p.1]. O trupă de actori surdomuți din Moscova dau spectacole pe scena teatrului. Ei sunt muncitori care, după program fac astfel de repetiții. Au pus în scenă piese de Cehov, Coneiciuc, Schiller (Intrigă și iubire), Moliere (Vicleniile lui Scapin), Beaumarchais (Bărbierul din Sevilia). Sufletul trupei este surdomuta Zoe Vasilievna. Teatre asemănătoare mai există în Ucraina și Letonia.

-„Humorul mimic” [nr.177-178/1947-p.1]. Ni se explică sensul umoristic pe care îl are mimica, în arta dramatică. Ea are puterea unui comic irezistibil, mult superior celor mai fine și spirituale replici vorbite. *„Cuvântul are marele inconvenient că nu reproduce decât imperfect caraghioslâcul dintr-o situație ridicolă, ce e uneori atât de magistral redată prin mimică”*. Ar trebui creiată o trupă de actori surdomuți.

-„Se va înființa o școală de agricultură și pentru surdo-muți?” [nr.188/oct.1948-p.3]. Se susține aceiași ideie, expusă în multe alte articole, de a se înființa o școală de agricultură, în care surdomuții să învețe metodele moderne de cultivare a pământului și să le transpună acasă în practică.

https://biblioteca-digitala.ro

-„*Surditatea*” [nr.189/nov.1948-p.4]. Este un scurt articol în care se dă definiția surdității, cauzele care o provoacă și modul în care ea se manifestă.

-„*Munca în școalele cu defecte*” [nr.190/dec.1948-p.1]. Se anunță că, în conformitate cu noua reformă a învățământului, se vor înființa școli pentru toate tipurile de defecte, școli ce vor fi dotate corespunzător. Personalul didactic va fi pregătit în institute superioare, iar elevii vor învăța o meserie, pentru a se descurca în viață.

C. Petrovici :

-„*Surdo-muții pe timpul lui Carol Davilla.*” [nr.1/feb.1932–p.2] și reluat în [nr.96/ian.1940-p.2]. Articolul este un document interesant, scris de un martor ocular al perioadei în care școala de surdomuți se mai afla în București – Pantelimon și de ea se ocupa însăși Carol Davilla. Elevii purtau uniformă, din postav maro iarna și din doc vara, iar pe lângă instruirea teoretică făceau și instrucție militară. Ei erau cei ce asigurau paza clădirilor, atât ziua, cât și noaptea. Pe lângă asta, mai făceau defilări prin oraș, fapt apreciat de cetățeni. Erau buni și la învățământul teoretic, în special la aritmetică. Pictura, desenul și caligrafia erau predate de celebrul pictor Sava Henția, el însuși surdomut. Elevii erau instruiți în deprinderea sculpturii în lemn, tâmplăriei, croitoriei, cismăriei, tinichigeriei, etc. Ni se oferă mai multe nume de elevi care au devenit meseriași admirați și respectați.

Adolf Lunz : (profesor la Institutul de Surdomuți din Focșani)

-„*Sfaturi pentru părinți*[i] *cari*[!] *au nefericirea să aibă copii surdo-muți.*” [nr.1/feb.1932–p.2], [nr.2/mart.1932-p.2]. **(I).** Autorul, profesor la Institutul de Surdomuți din Focșani, dorește ca în lipsa unor publicații care să-i îndrume pe acești părinți, cum să procedeze cu copiii lor surdomuți înainte de înscrierea lor într-o școală de specialitate, oferă unele informații culese din literatura de specialitate germană. Una din problemele ridicate de autor este înființarea grădinițelor de surdomuți și explică importanța lor. O greșală întâlnită în multe familii cu astfel de copii este răsfățarea acestora și oferirea de prea multă libertate. Astfel de copii devin niște tirani ai propriilor lor familii. Alte familii se rușinează cu copiii lor surdomuți, îi ascund și aceștia devin sălbatici. Și într-un caz și în altul, astfel de copii devin greu educabili. Copiii ce și-au pierdut auzul trebuie supravegheați îndeaproape. Schimbările de mimică trebuie remarcate de

https://biblioteca-digitala.ro

părinți, înțelese și cauza lor trebuie depistată. Cerințele igienice trebuie aplicate cu strictețe. Trebuie ferit de răceli, iar organele respiratorii trebuie întărite prin exerciții. Medicul O.R.L.-ist și cel stomatolog trebuie consultați periodic, pentru ca gura, urechile, nasul și laringele să fie în stare bună pentru viitoarele exerciții de demutizare. Hrana și somnul trebuie supravegheate. Ochii trebuie îngrijiți deoarece cu ajutorul lor va reuși să se educe în viitor.

(II). În al doilea capitol al acestei lucrări, autorul se ocupă de măsurile de îngrijire sufletească ce trebuie avute în vedere cu copiii surdomuți. Primul sfat este de a i se da cât mai multă atenție, pentru a nu se simți izolat, să nu se simtă inferior. Să fie tratat la fel ca ceilalți. Să nu fie nici izolat, dar nici exclus dela întâmplările familiei. Să vadă fețele binevoitoare ale părinților. Să nu fie oprit dela joaca cu ceilalți copii. Să fie cooptat la toate îndeletnicirile casei. Să fie responsabil de faptele sale, bune sau rele. Să se facă exerciții de gimnastică și jocuri sportive. Să fie obișnuit să repete mișcările, de dans, de mers, etc., ale celorlalți. Toate acestea să se facă folosind vorbirea, la fel cum se face cu cei ce aud. În acest fel, atunci când merge la școală, copilul surd va avea rezultate bune.

Gheorghe V. Constantinovici : (profesor la Institutul de Surdomuți din Focșani și mai târziu la cel din București)

-*„Surdomutitatea”* [nr.2/mart.1932-p.1-2], [nr.3/apr.1932-p.1-2], [nr.4/mai 1932-p.1-2], [nr.5/iun.1932-p.2]. **(I). (Clasificările ei).** La fel ca cei normali, surdomuții sunt foarte variați în ceea ce privește diferențierea lor fizică și psihică. Există surdomuți ereditari și alții cu defectul dobândit. Ei se mai pot clasifica și după gradul de inteligență sau valoarea talentului pe care îl au. Dintre cei cu surditate dobândită, dacă își pierd auzul până la trei ani, nu vor rămâne cu resturi de auz. Peste această vârstă, resturile auditive pot fi cultivate și folosite. Pentru a se realiza acest lucru este necesar ca familia să se ocupe de copilul surd. În caz contrar, resturile auditive se pierd treptat. În general, 60-70% sunt surzi cu resturi auditive. Clasificarea cea mai acceptată ar fi : 1. Surdomut veritabil (fără auz). 2. Surdomut sufletesc (îi lipsește reprezentarea în minte a sunetului vorbelor și memorarea sunetului vorbit). 3. Idiotul (lipsa reprezentării sunetelor vorbite și lipsa reprezentării sunetelor). 4. Mutul auzitor (lipsa de reprezentări a organelor de vorbire). 5. Surdomutul aparent (dezobișnuirea musculaturii organelor de vorbire). 6. Surdomutul întârziat (când diferitele cauze își fac apariția târziu). 7. Afazia motrică a vorbirii (needucarea vorbirii, cauzată de lipsa reprezentărilor sunetelor vorbite). 8. Idioția (datorate emoțiilor

https://biblioteca-digitala.ro

puternice). 9. Afazia motorică (dezobișnuirea musculaturii organelor de vorbire).

(II). (Clasificările ei în alte țări). Actualul articol se bazează pe concluziile cuprinse în *„Handbuch des Taubstummenwsens”*, care a apărut în Germania, în anul 1929. Autorii acestei cărți au ajuns la următoarea clasificare a surdomuților : 1. Surdomuți fără alte defecte. 2. Surdomuți puțin talentați. 3. Surdomuți necultivabili, psihopați, greu de educat, schilozi, etc. 4. Surdomuți cu deosebire de bine talentați (cei inteligenți). În baza acestei clasificări, surdologii germani au emis unele păreri despre modul în care se face educarea surdomuților aparținând fiecăreia din cele patru categorii menționate, până la vârsta de 21 de ani. Concluziile la care au ajuns sunt următoarele : 1. *„Surdomutul fără alte defecte are la 21 de ani o școală insuficientă, n-are pregătire suficientă pentru o meserie, starea economică a meseriei pe care o are e rea, e nemulțumit, iar ceea ce lucrează e primitiv.”* 2. *„Surdomutul puțin talentat la 21 de ani n-are posibilitatea să câștige ceva, este cel mult un muncitor învățat.”* 3. *Surdomutul din grupa a 3-a n-are posibilitatea de a câștiga ceva, trebuie adăpostit în căminuri sau aziluri și acestea, prin felul lor, nepotrivite pentru ei.”* 4. *„Deși și-au luat examenele de calfă sau maistru, la 21 de ani sunt nemulțumiți de cariera lor. Dintre ei se aleg conducătorii în domeniul social al surdomuților. Unii se dedau studiilor înalte.”* Ca urmare a acestor studii, în Germania s-a trecut la reorganizarea și modernizarea învățământului pentru surdomuți.

(III). (Organizarea ideală a surdomuților). În continuarea acestui serial de articole, domnul Constantinovici ne prezintă, în acest episod, cum și-au propus surdologii germani să reorganizeze învățământul de surdomuți axându-se pe cele patru grupe amintite în articolul precedent. Pentru aceasta și-au propus obiective concrete. La *„**grupa 1-a”*** copiii surdomuți să fie supravegheați încă dela naștere, părinții să fie îndrumați corespunzător și la cinci ani să fie primiți într-o grădiniță, la șase ani într-o școală pregătitoare, la șapte ani în școala de surdomuți, la 16 ani în școala profesională și la 19 ani în școala de maiștrii. Astfel la 21 de ani ei ar fi stăpâni pe cunoștințe și capabili să se descurce în viață. Cei din ***„grupa 2-a”*** vor urma până la 7 ani o pregătire identică, dar apoi pregătirea școlară va fi după o programă redusă și paralel, în ateliere, vor face și lucru manual. După 16 ani să lucreze pe lângă un maistru, unde vor putea să-și câștige exestența. Cei din ***„grupa 3-a”*** vor avea în școală o programă corespunzătoare capacităților lor și la 16 ani vor trece la o pregătire practică pe care să o efectueze supravegheat, în aziluri, toată viața. În ***„grupa 4-a”*** sunt cei mai capabili. În timpul școlii vor fi în clase speciale unde capacitățile lor vor fi antrenate și

https://biblioteca-digitala.ro

dezvoltate. Dela 15 ani vor urma liceul și dela 21 de ani universitatea.

(IV). (Organizarea institutelor la noi). Se amintește că în țara noastră, abia în anul 1924 s-a legiferat învățământul surdomuților. Acesta nu este obligatoriu, dar este recunoscut. Este meritul înaintașilor, Carol Davilla și Spiru Haret. Primul a înființat un astfel de institut, iar al doilea a trimis învățători la specializare, în străinătate. Cu toate că s-au mai înființat două institute la București, totuși numărul acestora este insuficient. Autorul este convins că degeaba ar cere înființarea de noi institute, speră însă ca guvernul să mărească numărul burselor în institutele existente. Trebuie îmbunătățit sistemul de selecție al elevilor surdomuți și arată că până în 1931 elevii destinați institutului din Focșani erau selectați de minister. Autorul ridică problema grupării elevilor pe baza gradului de inteligență, pentru a omogeniza clasele. Mai aflăm că la Focșani s-a înființat un cerc de studii didactice, care ține prelegeri și discuții pe teme de surdologie.

-„Binefăcătorii surdo-muților” [nr.3/apr.1932-p.2]. Autorul face o paralelă între binefacerile făcute de diferite persoane și tainele sfinte, ajungând la concluzia că actul binefacerilor este *„unicul scop de a dovedi că scânteia divină sălășluiește încă printre muritori”. Pornind* dela aceat concept, autorul arată că la Institutul de Surdomuți din Focșani s-au făcut tăieri bugetare care periclitează menținerea elevilor în institut. Se dă exemplul unor copii surdomuți care au trimis acasă scrisori disperate pentru a primi ajutor material. Se mai exemplifică unele persoane străine de institut care au ales să ajute material pe unii elevi. Finalul articolului precizează : *„Nu loviți! Ci ajutați școlile de binefacere socială (surdo-muți, orbi, etc.) în care își găsesc lumină, binefacere și sprijin toți aceia care natura i-a vădit*(!) *de unele din simțuri.”*

> (Ultimul articol publicat de Gh. V. Constantinovici a fost în aprilie 1932. De atunci au trecut opt ani și jumătate. Oare care a fost cauza acestei „tăceri”? Între timp profesorul Constantinovici se transferase la Institutul de Băieți Surdo-Muți din București. Acesta era condus de Ion Ciorănescu și am văzut că între Ion Ciorănescu și V. D. Leorda exista o dușmănie puternică. Cred că Gh. V. Constantinovici a considerat că este mai „diplomatic” să stea deoparte. Nu era indicat să colaboreze la revista dușmanului șefului său. În 1940 Ion Ciorănescu s-a pensionat și nu mai exista niciun pericol în a colabora la „Răsăritul nostru”.)

-„Educația surdo-mutului (surdo-muților)”. [nr.106/nov.1940–p.1+4], [nr.107/dec.1940–p.4], [nr.108/ian.1941–p.4], [nr.109/feb.1941-p.4],

https://biblioteca-digitala.ro

[nr.110/mart.1941-p.4], [nr.111/apr.1941-p.4], [nr.112/mai.1941–p.3-4], [nr. 113/iun.1941-p.1-2] și [nr.114/iul.1941-p.4].

(Introducere). Lucrarea începe cu constatarea că, în mod greșit, populația consideră că surdomuții nu se pot educa. În majoritatea cazurilor, apariția surdității *„este produsul nepăsării sau al neglijenței părinților, în materie de concepțiune și creștere a copiilor”.* Copilul surd are o serie de lipsuri care *„trebuiesc desăvârșite cu ajutorul educației”,* o educație care să înceapă dela naștere și care să nu înceteze decât atunci când se poate întreține singur. Educația va trebui să-i dezvolte puterile fizice, morale și intelectuale ; să-i creeze deprinderile de igienă ; să-i scoată în evidență părțile frumoase ale sufletului ; să-i modeleze caracterul. În continuare, autorul ne vorbește despre cauzele surdității ereditare și a celei dobândite.

(I). Influența mediului asupra educației surdomuților. *„Educatorul va trebui să urmărească pe surdomutul angrenat între particularitățile lui individuale și particularitățile mediului social și a vedea modul lui de comportare, în diferite etape ale mediului social. ... trebuie remarcat, ... , care influențe sunt din pornire proprie rațională și care din spirit de imitație”.* În urma analizei pe care o face, autorul ajunge la concluzia că vârsta optimă dela care se recomandă începerea educării surdomuților este de 4-5 ani și aceasta trebuie făcută în grădinițe de copii surdomuți. Între 7-9 ani să se facă demutizarea și apoi restul disciplinelor. Pentru ca, în timpul vacanțelor, elevii să nu uite ce au învățat, autorul recomandă cursuri cu părinții, pentru ca aceștia să știe să se comporte cu proprii lor copii.

(II). La început ni se explică necesitatea educării părinților, pentru a ști cum să se comporte cu copiii lor surzi, după care se insistă pe modalitățile de educare fizică, intelectuală și morală a copiilor, paralel cu învățarea limbii. Educația profesională este și ea importantă, însă autorul vine cu o propunere nouă, înființarea unei *„reuniuni a surdo-muților breslași organizată pe baze corporative”,* care să le dea o independență profesională ridicată. Pentru a reuși, pedagogii nu pot decât să aplice descoperirile științifice din pedagogie și psihologie.

(III). Educatorul va trebui ca întotdeauna *„să fie călăuzit numai de natura proprie a copilului”* și să folosească cu înțelepciune predispozițiile sufletești ale acestuia. Copilul surdomut are mentalitatea lui proprie, condiționată de infirmitatea pe care o are. Dacă se acționează împotriva voinței copilului, nu va mai face o educație, ci un dresaj. Trebuie avut în vedere că surdomuții prezintă aceleași defecțiuni și particularități ca și cei normali. Ei au o personalitate a lor, cu care s-au impus semenilor vorbitori.

https://biblioteca-digitala.ro

Pentru a reuși în educarea surdomuților, este nevoie de observații îndelungate, binevoitoare și însoțite de tact. Ar fi necesară o reformare a învățământului surdomuților, pe baza selecției valorice. În acest fel s-ar evita amestecarea elevilor dotați intelectual, cu cei mai puțin dotați. În acest fel s-ar putea ridica multe elemente de valoare din rândul surdomuților. Dacă educatorul va ști să se apropie de sufletul surdomutului, va putea utiliza căldura sufletească ce radiază din el, făcându-l să participe activ la educarea sa. Toate acestea trebuie utilizate spre scopul principal, învățarea limbajului oral.

(IV). Toți copiii, inclusiv cei surdomuți, sunt doritori de a cunoaște lumea din jur. Din păcate, copilul surdomut neputând comunica cu părinții, este neglijat și de aici pornește timiditatea ce îl va caracteriza și pe care profesorii se vor lupta să o diminueze și să-i stârnească, din nou, dorința de cunoaștere. Metoda cea mai eficace de a stârni curiozitatea surdomutului este de a apela la întâmplările trăite de el. El are intenția de a imita și această pornire instinctuală trebuie utilizată de profesor, care îl va învăța care sunt exemplele bune și care cele rele. Cei din jur trebuie să fie persoane omenoase, dela care surdomutul să nu imite atitudini urâte. Un alt obiectiv, ce trebuie urmărit, este necesitatea de a atrage colaborarea surdomutului în opera de educație întreprinsă.

(V). Exista o concepție greșită, după care surdomuții n-ar putea să aibă o educație intelectuală (formarea spiritului astfel ca, în final, să se poată instrui singur), decât o instrucție (o sporire a cunoștințelor). În realitate cele două se completează una pe alta și au fost multe cazuri care au demonstrat că și surdomuții ajung la un nivel intelectual superior. Se dau exemple din țara noastră. Instrucția din școală face un fel de antrenament al psihicului, astfel încât crează premizele dezvoltării intelectuale. Ordinea de dezvoltare a facultăților intelectuale este : percepția, memoria, imaginația și judecata. În cazul surdomuților avem o situație mai nuanțată : 1. Domnia simțurilor (vede tot, știe tot). 2. Dorința de memorizare (în timpul demutizării copiază continuu cuvintele noi, pentru a nu le uita). 3. Dorința de ordonare (după demutizare, când studiază diferite obiecte de învățământ). 4. Domeniul ordinei (pe măsură ce-și exersează vorbirea).

(VI). În acest capitol, autorul insistă pe necesitatea urmăririi dezvoltării capacităților intelectuale, în toate etapele școlarizării. Etapele urmărite sunt epoca memorizării, când utilizează memoria și imaginația ; etapa de ordonare, când memoria este ajutată de judecată și etapa ordinei, când se fac o serie de judecăți. Pe tot parcursul acestui proces, se va insista pe realizarea plăcerii de a muncii intelectual, de a-l face curios. Procesul de

https://biblioteca-digitala.ro

învățământ este îngreunat de faptul că în clase elevii buni sunt amestecați cu cei slabi și autorul insistă pe necesitatea unei selecții pe baza inteligenței. A doua problemă asupra căreia insistă autorul este aceea a educării simțurilor valide, în special al văzului și pipăitului, astfel încât elevii surzi să ajungă la performanțe superioare prin aplicarea de exerciții speciale.

(VII). În acest capitol, autorul se ocupă de modul în care surdomuții își utilizează simțurile. Auzul este pierdut. Vederea este simțul prin care surdomuții preiau majoritatea informațiilor din mediul exterior. Din această cauză, ea este mult mai dezvoltată decât la oamenii normali și această calitate îi face să fie buni desenatori, pictori, sculptori, etc. Calitățile lor de buni observatori pot fi folosite și dezvoltate de profesori în învățământul zilnic. În final, autorul ne oferă informații despre felul în care se dezvoltă la surdomuți gustul, mirosul și pipăitul. În special pipăitul, care alături de vedere preia informații din jur.

(VIII). Gheorghe Constantinovici continuă și în acest capitol cu studierea utilizării și dezvoltării simțurilor la surdomuți. De data aceasta, accentul principal este pus pe exercițiile de dezvoltare a acuității vizuale și pe cele de utilizare a resturilor auditive la hipoacuzici. Pe lângă cele cinci simțuri principale, autorul ne prezintă importanța pentru surdomuți a dezvoltării simțului muscular și cel al căldurii și frigului.

-„Contribuții la vorbirea cu grai a surdo-muților” [nr.137/1943-p.1-3-4]. „Vorbirea cu grai” sau limbajul oral este mijlocul cel mai eficient de a oferi surdomuților un instrument prin care pot să comunice și pot să-și însușească cunoștințe de tot felul. Toată știința omenirii este înmagazinată în cărți și de aici nu poate fi preluată prin semne. Doar vorbirea este capabilă să dezvolte și să fixeze gândirea, iar prin scriere cunoștințele se grupează și se înmagazinează. Știința ortofoniei ne ajută să studiem modul de pronunție. Pentru o pronunțare corectă este necesar ca : organele vorbirii să ia poziția corectă; să execute mișcările necesare pentru producerea diferitelor sunete; să creem un flux corect de aer; să facem exersarea pronunției. Producerea sunetelor se face prin aportul corect al organelor de vorbire, cu un flux corespunzător de aer. Uneori sunetele nu au sonoritatea necesară și din această cauză trebuiesc corectate. Surdomuții au o predispoziție spre falset, deoarece *„au o lenevie a respirației”*. Vocea de cap poate apare și din cauză că una din coardele vocale este mai scurtă. Uneori apare nazalizarea. Toate aceste defecte de exprimare se pot corecta. Defectele de articulație la surdomuți, mai pot apare și din următoarele cauze : insuficiența vederii; inferioritate intelectuală; existența în anturajul copilului a unei persoane cu articulație defectă; forțarea vorbirii din neștiință; defecțiuni a unor organe de

https://biblioteca-digitala.ro

vorbire. Exercițiile speciale sunt : gimnastica buzelor, gimnastica obrajilor, gimnastica limbii, exerciții de expulzare a aerului. Se oferă apoi reguli pentru părinți și pentru profesorii ce trebuie să obțină o pronunție bună.

-„Simțul văzului la copiii surdo-muți” [nr.138/1943-p.1-2-3]. Văzul este simțul care ajută reeducarea vorbirii la surdomuți. Prin văz, surdomuții primesc informațiile despre mediul înconjurător. Excitațiile vizuale au valori diferite și nu toate se transformă în senzații, iar dintre acestea, doar o parte devin percepții. Din această cauză, va trebui să așezăm în primele bănci copiii cu vedere mai slabă. În plus, este necesar ca fața profesorului să fie bine luminată pentru ca surdomuții să poată observa perfect mișcările organelor fonatoare. În continuare, ni se oferă explicații legate de anatomia și fiziologia ochiului și a procesului vederii. Pentru ca surdomutul să perceapă corect mișcările organelor fonatoare, este necesar ca profesorul să vorbească rar și cu fața îndreptată spre elev. Elevul surdomut trebuie învățat să-și folosească simțul văzului prin exerciții de observare a obiectelor din diferite unghiuri și poziții. Tot simțul văzului este cel ce îi ajută pe surdomuți să-și dezvolte simțul estetic și unii să devină pictori, gravori sau sculptori.

-„Memoria la copiii surdo-muți” [nr.139/1943-p.1-3-4]. Memoria este aptitudinea pe care o are individul, în a fixa și a reține diferitele fenomene și apoi a le reproduce. Pentru o bună memorie, individul trebuie să dispună de o putere de observare și dispoziție de adaptare pentru cunoștințele noi venite. Pentru o bună dezvoltare intelectuală a surdomuților, aceștia au nevoie de o memorie bună. Surdomutul trebuie să preia noile cunoștințe, să le selecteze și să le rețină pe cele care merită. La fel ca și gândirea, memoria copiilor surzi, la intrarea în școală, este senzorială și concretă, *„devenind mecanică cu o slabă putere de fixare, dar mai vie în păstrare, iar sfera ei de acțiune este îngustă”.* Pe măsură ce educația școlară se impune, memoria copiilor surzi devine *„intelectuală, abstractă, logică și verbală”*. Pentru aceasta este necesar să educăm copiii surdomuți *„să audă cu ochii”,* să-l demutizăm și să-l învățam limba maternă, dar ca să realizăm acest lucru trebuie să ne bazăm pe voința elevului, iar acesta nu are voință. Realizarea atenției trebuie să o impună profesorul prin intuiție și perseverență, prin asocieri de idei potrivit cu puterile lor mintale. Se oferă apoi exerciții de memorare utilizate în diferiți ani de studii. Pentru a influența memoria, exercițiile trebuie să fie repetate și fenomenele expuse să aibă același act sufletesc repetitor. *„Învățarea și infiltrarea de elemente noi, trebuie să se facă treptat și în mod gradat, pentru ca noile idei să aibă timpul necesar să se lege sau să se împletească cu celelalte, pe care le avea deja în minte”.* Uneori memoria poate să fie atinsă de anumite tulburări ce

https://biblioteca-digitala.ro

duc la slăbirea ei. În această situație, vindecarea nu mai depinde de învățământ.

-„Simțul pipăitului la surdomuți” [nr.141/1943-p.1-2-3]. Omul pipăie prin intermediul pielii. Cu ajutorul pipăitului distingem asperitatea, netezimea, consistența, temperatura, umiditatea, etc. O rețea de terminații nervoase culeg impresiile senzoriale din piele. Autorul ne oferă o serie de explicații anatomo-fiziologice, prin care pielea omului reușește să recepteze senzațiile tactile. Deoarece surdomuților le lipsește auzul, ei își exersează instinctiv simțul tactil și acesta se dezvoltă foarte mult. Pentru ei este un simț activ, cu el primește multe informații și, tot cu el, le analizează. Zgomotele le primește prin gradul de tărie al undelor care i-au presat pielea. Importanța pe care o are simțul pipăitului pentru surdomuți ne obligă să-i deprindem să-și îngrijească cu atenție pielea, să o țină în permanență curată, să nu se rănească, să nu răcească, etc. Pe lângă pipăit, surdomutul se folosește și de gust, miros, simțul mușchiular, care completează informațiile culese.

-„Temperamentul la copiii surdo-muți” [nr.143/1944-p.1-2-3] și [nr.144/1944-p.1]. **(I).** La fel ca la copiii normali, copiii surdomuți sunt diferențiați în multiple forme de temperament care, în funcție de educația primită și-au intensificat sau atenuat aspectele exterioare. În urma acumulărilor, pozitive sau negative, obținute prin educație putem găsi diferite forme de trăsături de caracter : egoism, altruism sau înclinări superioare bazate pe idei abstrcte. Alți psihologi i-au împărțit în : temperament vesel-puternic-vioi, temperament întunecat-puternic-vioi (coleric), temperament voios-puternic-încet, temperament posomorât-puternic-încet (melancolic), temperament vesel-slab-vioi, temperament posomorât-slab-vioi, temperament vesel-slab-lent (flegmatic), temperament posomorât-slab-lent. Indiferent în ce categorie se încadrează surdomutul, datoria oricărui educator este de a face din el un om bun, sociabil, iubitor și credincios, care să aibă o dragoste față de familie și față de patrie. Egoismul trebuie transformat în simpatie și prietenie

(II). Dascălii de surdomuți au obligația de a fi cât mai aproape de copii, în toate manifestările lor școlare sau extrașcolare. Trebuie să le insufle necesitatea de a fi generoși, răbdători, punctuali, etc. și de a nu fi fricoși, nestatornici, leneși, etc. Temperamentul este temelia caracterului viitor al „eu-lui”, strădania noastră de fiecare zi.

-„Contribuții la îndrumarea și organizarea învățământului surdo-muților din România” [nr.146/1944-p.1-2-3]. La data publicării articolului, instrucția surdomuților se făcea pe opt ani de studiu și

https://biblioteca-digitala.ro

cuprindea : demutizarea, deprinderea folosirii limbajului oral și însușirea cunoștințelor din școala primară. Marea problemă era că, în școlile de surdomuți copiii erau de diferite grade ale dezvoltării intelectuale. Din această cauză, în aceiași clasă vom întâlni elevi cu mari diferențe în modul de articulare, în puterea de percepție, în memorizare și în modul de folosire a intelectului. Aceasta dezechilibrează nivelul intelectual al clasei. Cei dotați au o pronunție bună și o dorință de instruire. La capătul opus se află cei cu inteligență mai redusă, cu o pronunție greoaie și la care se observă o tendință de timiditate și descurajare. Față de această situație profesorii și organele de control încearcă să se acomodeze. Omogenizarea claselor de surdomuți, din punct de vedere al capacităților intelectuale, este o necesitate. Ea va ajuta pe profesori, care se vor specializa cu un anumit nivel al elevilor, dar și pe elevi. Cei dotați vor putea să evolueze mai ușor, iar cei mai puțin dotați intelectual nu se vor jena, deoarece nu vor avea decât colegi de același nivel cu ei. Pentru a se putea face o astfel de selecție, este necesar ca în primele patru clase să avem clase duble, pentru ca începând din clasa a V-a elevii să fie selecționați. Cei ce nu vor fi selecționați pentru clasa a V-a vor urma o formă de pregătire corespunzătoare capacității lor intelectuale. Statul trebuie să preia copiii surdomuți dela 5 ani și să-i introducă în grădinițe speciale. După opt clase, dela 15 ani trebuie să-i profesionalizeze.

-„De vorbă ...” [nr.147/1944-p.3]. Autorul se folosește de o întâlnire cu un fost coleg, pe care-l invită să-l viziteze la școala de surdomuți. Aici îi prezintă doi elevi din clasa V-a. Primul este ajutat de familie, care vorbește cu el în limbajul oral și îi explică multe lucruri pe care le citesc în ziare. El a devenit un copil dezghețat, cu multe cunoștințe, cu o bună citire labială și cu o bună pronunție. Al doilea este neglijat de familie și are o vorbire greoaie, un vocabular sărac și o citire deficitară de pe buze.

-„Statistica vorbește” [nr.150/1945-p.2-3], [nr.151/1945-p.2], [nr. 152/1945-p.2], [nr.153/1945-p.4], [nr.155/1945-p.4], [nr.156/1945-p.4] și [nr.158/1945-p.4]. În această suită de articole, autorul ne oferă date preluate din Recensământul General al Populației din România, efectuat la 29 decembrie 1930. Din el aflăm că, la acea dată, în România erau **20.836 surdomuți (17.785 în mediul rural + 3.051 în mediul urban)**. Repartizarea totală a surdomuților pe provincii arăta astfel : Oltenia 1.965 (1.810 rural + 155 urban), Muntenia 4.316 (3.622 rural + 694 urban), Dobrogea 449 (499 rural + 90 urban), Moldova 2.207 (1.702 rural + 505 urban), Basarabia 2.459 (2.157 rural + 301 urban), Bucovina 1.351 (1.933 rural + 318 urban), Transilvania 5.006 (4.469 rural + 537 urban), Banat 1.090 (965 rural + 185 urban), Crișana și Maramureșul 1.450 (1.588 rural + 268 urban). După cum obsrvăm, din cauza unor greșeli de tipar datele

https://biblioteca-digitala.ro

prezentate conțin unele greșeli. În continuare, începând cu Transilvania, care avea cel mai mare număr de surdomuți, sunt luate provinciile pe rând și analizate pe județe, pe plăși (formă administrativă ce compunea județul) și pe comune. La fiecare comună aflăm câte gospodării are și câți surdomuți. Este o statistică ce nu a fost folosită de autorități pentru realizarea unui învățământ modern destinat surdomuților.

Poteraș : (Inițial am crezut că ar fi un pseudonim al lui V. D. Leorda, deoarece publicarea acestor trei articole au dus la îndepărtarea lui dela Institutul de Surdomuți din Focșani. Însă, V. D. Leorda a dezvăluit în [nr.170/1947-p.1] al acestei reviste, că pseudonimul „Poteraș" era a lui Ștefan Șerpescu. A făcut acest lucru doar după decesul celui ce s-a folosit de pseudonim.

-„Spre rușinea lor" [nr.3/apr.1932-p.1-2] și reluat în [nr.170/1947-p.1]. Întregul articol se axează pe problema Institutului de Surdomuți din Focșani care, cu zece ani în urmă a fost evacuat din propriul local spre a face loc Școlii Normale de Învățători.

-„Care e rostul ?" [nr.4/mai 1932-p.1]. „Domnul Poteraș" își continuă atacurile împotriva autorităților care, continuă să prigonească institutul de surzi din Focșani. Domnia sa amintește pe ctitorii acestui institut, Doamna Elena Cuza, Carol Davilla și Principesa Elisabeta, care au pus bazele unei utile instituții de ajutor social, iar politicienii vremii *„dela război încoace în nesocotința lor și atrași de minunile unui buget necontrolat"* nu se gândesc decât la propriul câștig, distrugând tot ce s-a făcut de înaintași.

-„Corbii și orbii" [nr.5/iun.1932-p.1] și reluat în [nr.170/1947-p.1]. Este un panflet la adresa acelora care se folosec de relațiile politice pentru a ocupa funcția de director al Institutului de Surdomuți din Focșani, fără a avea nicio pregătire. (Ei sunt CORBII). Școala nu a obținut dela ei decât intrigi și nepăsare. Autoritățile ministeriale, care le-au dat aceste funcții, se fac că nu văd dezastrul provocat (Ei sunt ORBII).

Constantin Vlad : (directorul Institutului de Surdomuți din Focșani, cel care l-a îndepărtat pe V. D. Leorda din institut)

-„Mimica și vorbirea la surdo-muți" [nr.3/apr.1932-p.2] și [nr.4/mai 1932-p.2]. **(I).** Dela începutul articolului, autorul ne arată

https://biblioteca-digitala.ro

însemnătatea înarmării surdomutului cu posibilitatea de a vorbi, fără de care nu poate comunica cu semenii săi şi nu poate să-şi însuşească cunoştinţele. În contradicţie cu acest proces educaţional, surdomuţii utilizează pentru comunicare, mimica. Aceasta însă nu poate da vorbirii sale aceiaşi valoare ca limbajul articulat. Utilizând limbajul mimic, surdomutul nu face decât să se izoleze de restul societăţii. Limbajul mimic este sărac, restrâns la noţiunile concrete, agramatical şi imperfect prin evitarea unor cuvinte.

(II). Autorul continuă, şi în acest episod, explicând faptului că dacă surdomuţii ar cunoaşte numai limbajul mimic, în societate ei ar fi complet marginalizaţi. Recunoaşte uşurinţa acestui limbaj, naturaleţea şi spontaneitatea lui, dar atrage atenţia că el nu poate fi predominant în viaţa surzilor. Din acest motiv, munca deosebită şi importantă în şcolile de surdomuţi este „articulaţia". Prin aceasta surdomutul devine un surd vorbitor şi se va putea descurca în viaţă. Cu ajutorul limbajului articulat surdul va putea dobândi cunoştinţe şi se va descurca în atelierul în care va lucra. Metoda aceasta de educare este orală, perceptivă şi clară.

Brătilă I. Victor : (absolvent al Institutului de Surdo-Muţi din Focşani – surd vorbitor)

-„Importanţa mimicei în educaţia surdo-muţilor" [nr.4/mai 1932-p.2] şi [nr.5/iun.1932-p.2]. **(I).** Domnul Brătilă îşi exprimă aici o părere contrară cu cea susţinută de C. Vlad şi îşi propune să demonstreze valoarea de necontestat a acestui limbaj propriu surdomuţilor. Dumnealui precizează că înţelege marea valoare a articulaţiei şi a citirii de pe buze însă, folosind limbajul mimic în paralel cu cel oral, învăţământul surdomuţilor ar avea numai de câştigat, deoarece duce la dezvoltarea inteligenţei acestora. Limbajul mimic este cel care îl transformă pe copilul surdomut, proaspăt adus la şcoală, timid, retras şi melancolic, într-un copil vesel, vioi şi optimist. Prin acest limbaj el poate ieşi din izolarea în care a fost, ideile sale pot zbura spre ceilalţi şi poate primi orişice informaţie. Ar fi o greşală să le interzicem acest gen de comunicare. Cu ajutorul semnelor elevii surzi devin mai înţelegători. Semnele folosite nu sunt confuze şi ele pot fi folosite de educatori ca ajutor în munca de educaţie.

(II). În continuarea articolului său, autorul atrage atenţia profesorilor ce predau învăţământul oral fără a apela la limbajul mimic, că unii fac greşala de a-i pune pe elevi să repete o serie de cuvinte fără ca aceştia să le înţeleagă. El exemplifică această acuzaţie prin amintirea de când era elev. Unii colegi repetau cuvinte dar, după terminarea orelor, îi

https://biblioteca-digitala.ro

întrebau pe cei mai cunoscători „Ce înseamnă?”. De aceea, fiecare educator poate utiliza semnele mimice, dar (!!) cu condiția ca acestea să nu predomine. Ele vor fi folosite doar ca ajutor.

-„Desenul în școalele de surdo-muți” [nr.16/mai 1933-p.2]. Autorul, fost elev al institutului din Focșani, amintește cât i-a folosit lui, în viața de după absolvirea școlii, cei cinci ani cât a fost elev în clasa de desen a lui V. D. Leorda. Mulți dintre colegii săi sunt angajați desenatori la diferite instituții sau la ziarul Universul, pe când cei ce au urmat îndeletniciri practice, șomează. Se amintesc numele altor surdomuți deținători, la Focșani, a catedrei de desen, caligrafie, pictură și sculptură, Sava Henția și C. Bădulescu. Ei s-au priceput să atragă copiii surzi, să le descopere talentele și să-i dirijeze. Din păcate surdomuții nu erau primiți la Școala de Belle Arte deoarece nu aveau liceu, o plagă a învățământului pentru surdomuți. Acești surdomuți ar putea aduce mari contribuții țării, dar sunt blocați de legi și nepăsarea autorităților.

-„Humorul mimic” [nr.27/apr.1934-p.2]. *„Caracteristica cea mai frapantă și mai demnă de relatat a mimicii este desigur manifestarea spirituală și umoristică a surdomuților prin gesturi pantomimice”*. Aceasta se datorește simțului pătrunzător de observație, de ironie, dar și a fizicului expresiv pe care îl au mulți dintre ei. Ei pot cu ușurință să dea viață sarcasmului, ridicolului, dar și sentimentelor sănătoase de dragoste, milă, tristețe sau bucurie. În țările civilizate teatrele surdomuților își prezintă spectacolele de pantomimă în fața publicului de orice fel și sunt deosebit de apreciate. În țara noastră lucrurile se mișcă mai greu.

-„Micuții școlari surdo-muți” [nr.50/mart.1936-p.2]. Cu deosebit talent, ni se descrie o oră la o clasă de surdomuți. Fiecare copil ne este caracterizat, cu problemele lui, îmbrăcăminea lui, modul de comportare și năzuințele ce le au.

-„Din mizeriile surdo-muților” [nr.53/iun.1936-p.1-2], [nr.54/iul. 1936-p.2] și [nr.55/aug.1936-p.1]. **(I).** Prima parte a articolului se adresează surdomuților, cărora li se explică faptul că infirmitatea lor nu este cea mai gravă, deoarece există altele mult mai greu de suportat. Ei pot să-și croiască o viață demnă, să aibă o meserie, o familie și pe baza acestora să se facă remarcați. Dacă familia, școala și societatea și-ar face pe deplin datoria comunitatea surdomuților ar fi mai fericită și ar putea să-și slujească cu succes patria. Din păcate, cei ce ar trebui să se ocupe de crearea condițiilor pentru surdomuți dau dovadă de nepăsare. Pentru a înțelege situația autorul ne oferă câteva exemple. 1. În primul rând vorbește despre sine. Este un desenator priceput dar nu are dreptul să predea la Școala de surzi din

https://biblioteca-digitala.ro

Focșani. Nu s-a putut angaja nici ca desenator într-un birou. 2. Un alt surdomut, Spiridon, după opt ani la școala dela Focșani a rămas aproape analfabet, limbajul oral total nedezvoltat, scrisul greoi și neinteligibil, calculul aritmetic inexistent. Cu toate astea este inteligent, are o gândire logică și pătrunzătoare. În familie a fost crescut în bătaie, foame și batjocură, ceea ce i-a inoculat și lui un caracter violent. Este de profesie desenator, dar nu reușește să se angajeze.

(II). Bătrânul surdomut Mitru este un moșuleț glumeț care îl vizitează pe autor la orele cele mai neașteptate și cu care stă la taclale ore întregi. Este croitor dar găsește foarte greu de lucru, dela atelierele de croitorie. Lumea îi dă greu de lucru și îl înșală la preț. Școala la care a învățat (la Focșani) nu l-a demutizat și nu l-a învățat să scrie. Tatăl i-a murit, iar mama a împărțit bruma de avere surorii și fratelui, care nu erau surdomuți. Deși din munca lui își ținuse fratele la școală, el nu a primit nimic. Inițial și-a deschis un atelier de croitorie în casa mamei. Aceasta, deși o întreținea din munca lui, i-a făcut scandal și l-a dat afară. S-a angajat la o croitorie, unde avea asigurată casa și masa. Mama văzând că nu mai are bani, l-a adus înapoi. Tot mama s-a opus să se căsătorească. Și așa a ajuns bătrân și singur.

(III). (continuare din numărul trecut). Mitru a rămas tot cu mama sa. Bătrânețea i-a adus și o scădere a vederii. Lucru primește tot mai puțin, dar a rămas cu aceiași fire veselă.

-„Atenție la nenorocita noastră școală de surdo-muți !” [nr.95/ dec.1939-p.2]. Autorul se axează pe școala de surdomuți din Focșani, condusă de oameni nepricepuți, cu un personal dur și neiubitor. Deplânge soarta copiilor surdomuți din această școală abandonată de autorități și jefuită de cei ce o conduc.

Fs. Gheveciu :

-Învățământul practic în școalele de surdomuți” [nr.6/iul.1932-p.1], [nr.7/aug.1932-p.2], [nr.8/sept.1932-p.2], [nr.9/oct.1932-p.2], [nr.10/ nov.1932-p.2], [nr.11/dec.1932-p.2] și [nr.12/ian.1933-p.2]. **(I).** Autorul își propune să examineze modul în care se desfășoară la noi cea de a doua componentă a învățământului pentru surdomuți, componenta practică, destinată să asigure acestora traiul de zi cu zi. Sunt enumerate meseriile în care se specializează surdomuții în țara noastră și consideră că școala din Focșani ar fi cea mai bine dotată și utilată. Pe locul doi plasează școala din Cernăuți și abia apoi celelalte (se pare că autorul se referă doar la școlile Ministerului Instrucțiunii). În continuare sunt analizate amănunțit meseriile

https://biblioteca-digitala.ro

în care se pregătesc elevii. În acest număr, autorul analizează *„desenul”*, pe care îl recomandă tuturor și precizează succesele celor ce au îmbrățișat această meserie.

(II). În acest episod, autorul se ocupă de alte manifestări practice ale surdomuților, cele *„artistice-culturale”*. Se amintește că V. D. Leorda i-a îndrumat pe elevii săi să deseneze, iar desenele lor le-a cuprins într-un album pe care l-a trimis la o școală similară din Japonia. Aflăm, cu această ocazie și numele elevilor care au executat aceste desene. O altă realizare artistică a fost în anii 1929-30, când s-au realizat desenele unui abecedar executat de Gh. V. Constantinovici. Abecedarul a fost trimis, de Ministerul Instrucțiunii, în Cehoslovacia. Din aceste exemple, autorul trage o concluzie favorabilă pentru predarea, la surdomuți, a disciplinelor vizual-artistice și propune organizarea unor expoziții cu lucrări artistice ale tuturor surdomuților din țară. În continuare, autorul trece la *„croitorie”* și *„cismărie”,* alte două componente ale învățământului practic.

(III). Se continuă cu analizarea meseriilor de croitorie și cismărie arătând cum trebuie recrutați elevii surdomuți, cum să se desfășoare munca în ateliere, ce lucrări să execute, câți ani să se pregătească, etc. Ni se relatează diferte mentalități ale meșterului, care duc la greutăți și întârzieri în învățarea meseriei. Pe ansamblu, aflăm că la Focșani profesionalizarea elevilor era doar de paradă. Se trece la atelierul de *„tâmplărie”* și a celui de *„împletituri de răchită”*. Peste tot aflăm că maiștrii nu se străduiesc să-i învețe meserie pe surdomuți. În concluzie, profesionalizarea elevilor surdomuți este total greșită, nu dă rezultate și se impune o reorganizare a atelierelor și a întregului învățământ profesional.

(IV). Autorul susține necesitatea promulgării unei legi speciale a învățământului pentru anormali, care să prevadă toate problemele specifice fiecărei forme de deficiență. Până atunci, trebuie aplicate cu strictețe prevederile art. 196, aliniatul 2, din Legea Învățământului Primar și în baza lui școlile să-și adapteze programa în funcție de specific. În continuare, autorul face propuneri concrete de reorganizare a „Atelierului de arte frumoase”, cu secțiunile de caligrafie, desen, pictură și sculptură, și cum se pot face unele lucrări contra cost către populație.

(V). *„Desemnul”*. După mimică, desenul este cel mai prețios ajutor pentru un surdomut, în relațiile sale sociale. Din această cauză, în școlile de surdomuți el trebuie tratat cu multă atenție. El trebuie predat dela simplu la complex, respectând individualizarea fiecăruia. Să se stimuleze evoluția fiecărui individ și elevii să fie încurajați. Meseria de desenator este foarte căutată în multe domenii. În școală se poate deschide un atelier în care să se

https://biblioteca-digitala.ro

facă lucrări, contra cost, pentru populație. *„Pictura”*. Și aceasta, ca și desenul, poate aduce satisfacții spirituale, dar și materiale pentru copii și pentru școală.

(VI). De data aceasta, autorul se referă la *„sculptură”*, și explică faptul că toate trăirile acestor deficienți pot să-și găsească exprimarea prin sculptură. Drumul spre adevărata sculptură trebuie să se facă treptat. În primii ani se vor face aplicații decorative și modelaje. Pe măsură ce elevii surzi se dezvoltă fizic și psihic, se va trece la modelarea și decorarea unor bibelouri, iar apoi la adevărata sculptură. Aceste succese pot fi valorificate atât în timpul școlii, cât și după aceea. *„Croitoria”*. Este o meserie deosebit de dorită de către surdomuți, dar pentru a o învăța este nevoie de un maistru priceput și sufletist. În clasele primare, timp de patru ani, elevii vor face ucenicia, iar în ultimii patru vor fi calfe. În cadrul atelierelor școlare se va găsi mult de lucru : lenjerie de pat și de corp, iar apoi îmbrăcăminte.

(VII). Rerferitor la *„cismărie”* se pot spune lucruri similare cu cele dela croitorie. Principala concluzie este *„cultul indolenței ce domină viața atelierelor, să fie înlocuit și locul să fie luat de cultul muncii productive”*. Să se sădească în sufletele copiilor dragostea de muncă și spiritul de economie.

Ștefan Șerpescu : (Institutul de surdomuți Focșani)

-„Năpăstuiții” [nr.8/sept.1932-p.1]. Articolul se referă la nenorocirea elevilor surdomuți dela Focșani care învață în condiții vitrege.

-„Psihologia surdo-mutului” [nr.68/sept.1937-p.1-2], [nr.69/oct. 1937-p.1], [nr.70/nov.1937-p.1], [nr.71/dec.1937-p.1] și [nr.74/mart.1938-p.1]. **(I).** Întreaga educație a surdomutului se face prin ochi, ei având *„în general, o mare ușurință și o mare finețe în observație”*. Cu toate acestea trebuie să înțelegem că vederea nu le oferă surzilor decât *„percepție obiectivă, directă și individuală a obiectelor și fenomenelor”*. Aceste percepții nu le pot completa cu ajutorul vorbirii, așa cum fac ceilalți. Din această cauză este condamnat la o deplină ignoranță. Sunt întârziate *„dezvoltarea mintală, intelectuală, morală și socială”*. Se izolează social, devine singuratic, abandonat. În momentul în care capătă un mijloc de comunicare lucrurile se transformă, devine curios și se preocupă de a înțelege și a se face înțeles de cei din jur. Folosește cu succes mimico-gesticulația și imitația. Chiar și demutizarea, în prima fază este un act de imitație. Mai târziu, când înțelege *„valoarea și utilitatea semnului bucal ca mijloc de comunicare”* va începe să fie interesat de limbajul oral.

https://biblioteca-digitala.ro

(II). Surdomutul are o psihologie aparte, deoarece le lipsește limbajul ca mijloc de comunicare. *„Limbajul are o origine socială, el este produsul sforțărilor făcute de strămoșii noștri pentru a comunica între ei”*. Așa s-au creat elementele fonetice din care se compune vorbirea. Fără ajutorul limbajului, surdomutul acumulează puține idei, restrânse ca valoare și bazate doar pe dobândirea simțurilor. Percepțiile și reprezentările sunt sărace și aceasta îngreunează dezvoltatea gândirii și a inteligenței. Situația se poate schimba doar prin dobândirea limbajului, care poate coordona ideile în mintea surdomutului, antrenând astfel gândirea. Limbajul are rolul de instrument, fiind un suport al gândirii. Datorită lipsei limbajului, în primii ani de viață, când surdomutul se află în familie, gândirea lui nu poate progresa ca la ceilalți copii. El ajunge la vârsta școlarizării cu mari lacune și cu necunoașterea modului de a face deducții sau raționamente logice.

(III). Chiar și după deprinderea vorbirii, surdomutul rămâne o persoană specială. Urechea continuă să nu-i ofere informațiile necesare și îl ține într-o ignoranță, nu-i oferă idei noi, impresiile senzoriale continuă să fie lipsite de cele ce pătrund prin auz și aptitudinile se dezvoltă greoi. Învățarea fiecărui cuvânt, de către surdomut, necesită o metodologie tipică. Inițial i se arată obiectul, apoi i se scrie numele pe tablă, se citește de foarte multe ori numele obiectului, atât de pe buze cât și de pe tablă, elevul îl v-a arăta și v-a repeta denumirea până când va face asocierea între obiect și cuvântul ce-l reprezintă, întipărindu-se ambele în minte. *„Astfel, surdomutul va ajunge să simtă, să perceapă și să înțeleagă că, obiectul prezentat vederii sau minții lui provoacă, deșteaptă, la vederea lui, senzația și ideea obiectului însăși”*. Repetând cu obiecte, de același fel dar, de diferite forme, mărimi și culori, surdomutul va reuși să generalizeze și să-și imprime esența comună a tuturor obiectelor ce sunt reprezentate de același cuvânt. Astfel se naște **IDEEA** reprezentată de anumite noțiuni și cuvinte.

(IV). O caracteristică a surdomuților este că *„senzația primită dela un obiect sau o însușire este cu atât mai clară și cu atât mai viu simțită, cu cât acel obiect sau acea însușire se deosebește de alte obiecte sau alte însușiri printr-o diferanță mai mare, mai izbitoare, mai sensibilă”*. Ochiul surdomutului începe cu perceperea culorilor cele mai depărtate : alb-negru, roșu-albastru, înainte de a surprinde nuanțele aceleiași culori. Din această cauză, pentru a-l învăța pe surdomut cetirea de pe buze, va trebui să începem cu sunetele care dau cele mai diferite forme și poziții buzelor. Identic se procedează când inițial îi arătăm imaginile unui câine alături de un bou și mult mai târziu, un câine alături de un lup. Cu ajutorul exercițiilor repetate, percepțiile se dezvoltă și surzii vor distinge diferențele de finețe. Astfel simțurile valide se vor perfecționa continu, odată cu operațiunile

https://biblioteca-digitala.ro

logice, care trebuie să facă corelații și analize tot mai complexe. Cu timpul, este necesar să facem generalizări. Vom prezenta surzilor aceleași obiecte în diferite forme, mărimi și culori. Astfel ei își vor exersa simțurile în a le diferenția. În acest fel, prin exercițiu și repetiție se vor dezvolta conștiința, judecata și raționamentul.

(V). În episodul trecut s-a stabilit că o primă senzație deschide calea celei de a doua și pentru perfecționare este nevoie de repetiție și obișnuință. Pentru a dezvolta conștiința, gândirea, judecățile și raționamentele, este necesar să înmulțim cunoștințele și percepțile de tot felul. Ideile pe care surdomutul și le face despre un obiect sau fenomen sunt influențate de percepțiile anterioare sau actuale pe care le are. *„Ideea actuală este totdeauna strâns condiționată sau legată de starea conștiinței adică de dezvoltarea intelectuală a omului”*. Limbajul artificial, învățat de surd prin vorbire și scriere, duce la dezvoltarea facultăților sale intelectuale, psihice și morale. Din această cauză, pe tot parcursul învățării limbii de către surdomut, se va urmări ca toate cuvintele pronunțate să fie în strânsă legătură cu gândirea sa. Imaginea mentală a obiectului sau fenomenului să fie permanent asociată cu cuvântul rostit și cu imaginea motrică a buzelor interlocutorului pe care îl recepționează. *„Fiecare cuvânt, alăturat de altele cunoscute ale căror idei ce reprezintă sunt apropiate prin asemănări, se introduce treptat și se apropie de cele asemănătoare, constituind primele începuturi de propozițiuni ale surdomutului”*. În procesul de învățare a vorbirii, de către surdomut, întâlnim două faze : 1. formarea ideilor prin prezentarea lucrurilor cu ajutorul limbajului vorbit și 2. amplificarea și înmulțirea ideilor prin coordonarea lor și fixate prin exerciții și repetiții.

-„Rolul cuvintelor în gândirea surdo-mutului” [nr.75/apr.1938-p.2]. Pentru a dezvolta gândirea surdomuților este nevoie ca : 1. A-i da cât mai multe obiecte. 2. A-l învăța să le numească. 3. A-i pretinde să le recunoască după o perioadă. 4. Ajutându-l să facă analogii și diferențe între obiecte, folosindu-se de mărimea, forma, culoarea, etc. Astfel surdul va fi obișnuit să facă judecăți și raționamente. Concluziile expuse în limbaj oral și exprimând astfel ideile, îi vor ajuta să gândească.

-„Importanța vorbirii în educația surdomutului” [nr.76/mai.1938-p.2]. Lipsa auzului și imposibilitatea comunicării cu ceilalți, îl împiedică pe surdomut să-și dezvolte capacitățile intelectuale, el neputând face schimb de idei cu ceilalți membrii ai societății. Din această cauză, singura posibilitate de reușită în educarea surdomutului este de a-i oferi un mijloc de comunicare eficient, limba vorbită. Dar la surdomut nu este suficientă învățarea cuvântului, ci trebiue neapărat ca odată cu el să se nască și ideea.

https://biblioteca-digitala.ro

Doar așa putem să completăm, la surdomut, lipsa primului substrat mental. Pentru aceasta el trebuie purtat în lumea exterioară care cuprinde întregul univers, să facă cunoștință cu toate senzațiile, ideile și sentimentele proprii lui sau a celorlalți. Să fie obligat să se descurce în lumea psihică, morală și socială existentă în jur. Doar așa va fi obligat să facă generalizări și abstractizări. Și pentru a reuși în acest proces, surdul trebuie să fie înarmat cu vorbire. Cu ajutorul limbajului surdul va individualiza tot ceea ce concepe și înțelege, fără a face confuzii, și îl va ajuta să cunoască o existență a lucrurilor pe care nu le poate pipăi și nu le poate vedea. O lume a raporturilor și abstracțiunilor.

-„Noțiunile în formarea vorbirii surdo-mutului” [nr.77/iun.1938-p.2]. *„Metoda de învățământ a surdomutului trebuie să urmeze calea dezvoltării naturale a conștiinței, sub presiunea percepțiilor provocate de senzații, se asociază și se clasează sub formă de idei a căror joc reciproc alcătuiesc gândirea”*. Ideea trebuie să se nască din efectul percepției directe. În timpul demutizării, surdul învață periodic un număr de cuvinte, ce reprezintă obiecte sau acțiuni. Pentru dezvoltarea gândirii, el va exersa arătând obiectul când i se spune (sau citește) cuvântul, sau rostește el cuvântul când i se arată obiectul. Cu timpul, în gândirea surdomutului se va face o legătură indisolubilă între cuvânt și obiect. În acel moment se trece la primele generalizări. I se arată mai multe imagini de obiecte cărora le corespund același cuvânt. Între ele vor fi diferențe de dimensiuni, culoare, duritate, etc. În acest fel, gândirea surdomutului va extrage proprietățile comune tuturor obiectelor și va reuși să abstractizeze noțiunile de bază, imuabile. În acest fel, cuvântul și ideea vor suferi o evoluție, dela un simplu semn „notativ”, de distincție, devine „nominativ” și în final „calificativ”.

-„Intuiția în învățământul surdo-muților” [nr.81(82)/oct.1938-p.2] și reluată în [nr.186/1948-p.1]. Vestitul Comenius, părintele pedagogiei, a spus : *„Nimic nu există în inteligență care să nu fi trecut prin simțuri, nu există idee care să nu derive dintr-o senzație”*. Acest adevăr se demonstrează cel mai bine la surdomuți. Legătura dintre cuvânt și lucrul pe care îl reprezintă trebuie să se facă încă din faza demutizării. Doar așa va putea surdomutul să înțeleagă rolul și utilitatea cuvântului. Apare astfel o conexiune strânsă între achiziționarea limbajului și dezvoltarea inteligenței la surdomut. În acest fel se formează un lanț logic ce pornește dela ***„obiect”*** la ***„nume”***, apoi de aici la ***„ideea concretă”***, ca în final să ajungă la ***„ideea abstractă”***. Este procedeul care va lega gândirea de realitatea palpabilă. Intuiția nu înseamnă doar vederea unui lucru, ea trebuie să continue cu cunoașterea lui, cu trecerea lui prin toate fazele și toate situațiile posibile. Adunând cât mai multe impresii despre obiect, surdomutul va putea face pe

https://biblioteca-digitala.ro

baza lui o serie de judecăți și raționamente. Cu ajutorul intuiției se vor dezvolta toate procesele psihice.

-„Starea morală și intelectuală a surdomutului înainte de intrarea în școală” [nr.90/iul.1939-p.1] și [nr.91/aug.1939-p.2]. **(I).** S-a considerat mult timp că surdomuții sunt lipsiți de capacități intelectuale. S-a demonstrat că este o părere greșită dar, pentru a avea un control corect asupra evoluției morale și intelectuale a lor, este necesar să cunoaștem care le este stadiul la intrarea în școală. Sunt surzi din naștere, alții cu surditate dobândită înainte de învățarea vorbirii și copii care au surzit după ce au învățat să vorbească. Aceste trei categorii vor asimila diferit deprinderile morale și cunoștințele despre mediul înconjurător. Unii au surzit complet, iar altora le-au rămas resturi de auz. La aceasta se mai adaugă capacitățile intelectuale diferite ale copiilor, care diferențiază și mai malt un individ de celălalt. Prezentarea la școală este și ea diferită. Unii sunt aduși la 7 ani, iar alții mai târziu. Toate acestea pun în fața profesorilor probleme diverse și pentru a putea face o educație eficientă este necesară cunoașterea gradului de dezvoltare a facultăților intelectuale a copilului la intrarea în școală.

(II). Fără un mijloc de comunicare surdomutul din naștere nu se poate informa de tradițiile locului, nu poate învăța dela semeni, nu se poate asocia noțiunilor sau teoriilor formulate. Obținând cunoștințele doar prin propriile puteri, este condamnat la o sărăcie intelectuală. Este lipsit de cunoștințele obținute de experiența generală. Observă mai ușor detaliile și mai dificil obiectele. Izolarea îl face mai neîncrezător. Perceperea obiectelor și fenomenelor se reduce doar la posibilitatea vizualizării, în special a celor exterioare. Simțul văzului se dezvoltă foarte mult.

-„Limbajul surdomutului înainte de intrarea în școală” [nr.92/ sept.1939-p.2]. La venirea în școală surdomutul nu dispune de limbajul oral ci, de un limbaj pitoresc bazat pe pantomimă. Nu este un limbaj elaborat, perfectat ci este unul format de el însuși pentru nevoile imediate de a comunica. La fel ca la toți oamenii, surdomutul observă și reflectează. Aceasta îl face să simtă nevoia de a crea mijloacele de a fi înțeles de cei din jur și metoda pantomimică descoperită de el și-o va dezvolta și perfecționa. Acestui limbaj descoperit individual de surdomut, autorul îi face o analiză amănunțită.

Constantin Gh. Vultureanu :

-„Demutizarea ...” [nr.8/sept.1932-p.2], [nr.9/oct.1932-p.1-2], [nr.10/nov.1932-p.2], [nr.11/dec.1932-p.2], [nr.12/ian.1933-p.2], [nr.13/feb.

https://biblioteca-digitala.ro

1933-p.2], [nr.14/mart.1933-p.2], [nr.15/apr.1933-p.2], [nr.17/iun.1933-p.2], [nr.18/iul.1933-p.2], [nr.19/aug.1933-p.2], [nr.20/sept.1933-p.2], [nr.22/ nov.1933-p.2], [nr.23/dec.1933-p.2], [nr.24/ian.1934-p.2], [nr.28/mai 1934-p.2], [nr.29/iun.1934-p.2] şi [nr.35/dec.1934-p.2]. **(I).** Demutizarea este procesul prin care profesorul reuşeşte să-l înveţe limbajul auditiv pe copilul surdomut. Autorul regretă faptul că părinţii acestor copii nu sunt iniţiaţi în modalităţile de demutizare, deoarece ar ajuta mult la educarea copiilor lor. Este o educare individuală şi rezultatele sunt în funcţie de gradul intelectual al copiilor. Se pot face şi lecţii de grup însă, numai cu elevi ce au dotări intelectuale asemănătoare. În România erau aproximativ 15.000 de copii surdomuţi, dar numai 500 puteau urma un institut de specialitate. Înaintea începerii procedurilor de demutizare, este necesar să le controlăm vederea, pipăitul şi capacitatea pulmonară.

(II). Dela început, copiii surdomuţi trebuie deprinşi cu ordinea din clasă. Clasele vor avea maximum 15 elevi. Sala de clasă trebuie să fie luminoasă şi bine aerisită. Aşezarea băncilor se va face în formă de potcoavă, deoarece numai aşa elevii se pot vedea şi îşi pot urmări mişcarea buzelor. Clasele mai trabuie dotate cu o oglindă. În faţa ei se controlează şi se corectează poziţia buzelor în timpul pronunţiei. Profesorul va sta în faţa elevilor, de preferat pe un scaun pivotant, care să-i permită o uşoară şi rapidă rotire spre orice elev. Faţa lui trebuie să fie în lumină, pentru ca elevii să-i observe fiecare modificare a buzelor sau a mimicii. Pentru atenţionarea elevilor neatenţi se recomandă ca profesorul să dispună de o cutie cu 5-10 mingi mici, pe care să le arunce spre ei. O altă metodă este o minge de cauciuc, învelită într-o ţesătură şi prevăzută cu o sfoară. Un capăt al sforii va fi ţinut în permanenţă de profesor. Aruncă mingea spre elevul neatent şi are posibilitatea să o tragă înapoi cu sfoara.

(III). Demutizarea se începe cu exerciţii pregătitoare, atât pentru începerea scrisului, cât şi a vorbirii. Sunetele se vor preda după o ordine specială, începând cu cele mai simplu de pronunţat. Fiecare sunet pronunţat trebuie să-l pregătească pe următorul. La fel şi scrisul, se vor face exerciţii treptate. Greşelile de pronunţie se vor corecta înainte ca surzii să se obişnuiască să le pronunţe.Autorul consideră că în clasa I-a, numărul de 15 elevi pe clasă este mare şi ar trebui redus la 10. În continuare, începând cu clasa a II-a, se poate merge cu 15 elevi, dar în faza de demutizare este greu.

(IV). La început se fac exerciţii de respiraţie (cu intensitate şi pe tot timpul primului an) şi exerciţii de articulaţie mută. Mai târziu se trece la articulaţia sonoră. Se fac exerciţii de gimnastică, combinate cu cele de gimnastică pulmonară. Se insistă mult pe articulaţia mută, ca element

https://biblioteca-digitala.ro

pregătitor pentru articulația sonoră.

(V). Pentru a efectua corect demutizarea este nevoie să clasificăm sunetele limbii în vocale și consoane. Consoanele, la rândul lor, sunt simple (explozive, explozive guturale, explozive siflante, dentale și siflante), compuse (explozive vibratorii, dentale vibratorii, siflante vibratorii) și mixte (guturale, labiale, nazale). Următorul pas este stabilirea unei ordini în care să se facă articulația. Toți profesorii demutizatori știu că cel mai ușor de pronunțat este consoana ,***p"***, iar cel mai greu se pronunță consoana ***„r".*** Se va începe, deci, cu ***„p"*** și se explică modalitățile ce se fac pentru ca elevul surd să o poată pronunța (articulație mută).

(VI). Se explică modul de provocare a articulării mute a consoanei **„t"**, cu explicațiile necesare și exercițiile de consolidare a pronunției.

(VII). Se explică modul de provocare a articulării mute a consoanei **„f"**, cu explicațiile necesare și exercițiile de consolidare a pronunției.

(VIII). În acest episod este rândul consoanelor **„s"** și **„r".** Se explică modalitățile de provocare a sunetului, se avertizează asupra greșelilor de pronunție ce pot apare și cum se pot corecta, iar în final se dau exercițiile de consolidare a pronunției.

(IX). După aceste exerciții de articulare mută, se va trece la articularea sonoră. În actualul episod se dau explicațiile pentru articularea sonoră a consoanei **„p".**

(X). Este explicată modalitatea de a-i învăța pe copiii surdomuți să pronunțe cuvântul **„papa".**

(XI). Se continuă cu exercițiile pentru cuvântul „papa" și apoi se trece la predarea sunetului **„t".**

(XII). Se trece la pronunțarea cuvântului **„tata".**

(XIII). Se predă pronunțarea cuvintelor **„pata"** și **„pat".**

(XIV). Se continuă exercițiile de perfecționare a pronunțării cuvintelor „pata" și „pat".

(XV). După ultimele exerciții destinate pronunțării cuvintelor „pata" și „pat", se trece la metodele de pronunțare a sunetului **„c"** și apoi a silabei **„ca".**

(XVI). Se învață pronunțarea cuvântului **„caca"** ce reprezintă o necesitate fiziologică importantă. Se insistă și pe intuirea noțiunii.

(XVII). Cuvintele **„cap"** și **„pat"**- pronunție, intuiție, explicații.

https://biblioteca-digitala.ro

(XVIII). Predarea pronunției sunetului **„f”**, a unor cuvinte ce folosesc „f”-ul și a unor scurte propoziții.

C. Pretorian :

-„Educația surdo-muților” [nr.8/sept.1932-p.2]. Este un articol în care se susține importanța școlii și a educatorilor specializați, în procesul de canalizare și dezvoltare a talentelor copiilor surzi.

-„Adaptarea învățământului la nevoile surdo-muților” [nr.14/mart.1933-p.1]. În acea perioadă se vehicula ideea unei reforme majore a întreg învățământului din țară. Învățământul surdomuților era anexat învățământului primar, ceea ce aducea multe prejudicii. Învățământul surdomuților trebuie reformat separat, pentru a aduce avantaje acestei grupări de cetățeni, a le reduce rata șomajului și a le deschide posibilități de trai civilizat. Să li se găsească noi posibilități de instruire, cum ar fi agricultura.

-„Școale de agricultură pentru surdo-muți” [nr.15/apr.1933-p.1]. Se susține faptul că cei mai mulți copii surdomuți provin din mediul rural și pregătirea lor în domeniul agricol ar rezolva multe din probleme. S-ar întoarce în mediul familial, ar fi feriți de șomajul orașelor, nu ar vagabonda, etc. În plus, dacă ar fi pregătiți spre o agricultură științifică, modernă, ar introduce la sate aceste noi metode. Se face o analiză asupra necesităților institutelor pentru a adopta o astfel de măsură.

-„Înconjurați cu mai multă dragoste copiii surdo-muți” [nr.17/ iun.1933-p.1]. Autorul se referă la o serbare „a laptelui și a copilului”, care a avut loc de curând, dar nimeni nu s-a gândit să-i includă în aceasta și pe copiii surdomuți.

-„Copiii surdo-muților” [nr.26/mart.1934-p.1]. Autorul încearcă să explice că este greșită concepția conform căreia surdomuții nu pot avea decât copii surdomuți. Mulți surdomuți s-au născut din familii normale și mulți copii normali au avut părinți surdomuți. În general s-a observat că acei copii care au părinți surdomuți au un talent deosebit, care trebuie dezvoltat. Sunt mai atenți, mai abili, învață mai repede.

-„Istoricul școalei surdo-muților” [nr.32/sept.1934-p.1-2], [nr.33/ 1934-p.1-2], [nr.34/nov.1934-p.1-2], [nr.35/dec.1934-p.1-2] și [nr.42/iul. 1935-p.1]. **(I).** Se reiau informațiile despre comportarea diverselor popoare antice cu indivizii surdomuți. Fiul cel mare al regelui Lidiei, Cresus, a fost surdomut, fapt ce a dus la dezmoștenirea sa. Aristotel îi considera pe muți ca

https://biblioteca-digitala.ro

irecuperabili. Autorul povestește că a întâlnit persoane despre care nu a crezut că sunt surdomute decât atunci când i s-a atras atenția. Vorbeau perfect, citeau cu ușurință de pe buze, purtau discuții elevate și erau stăpâni pe o cultură vastă.

(II). Ostilitățile față de surdomuți au încetat odată cu apariția perceptelor creștine referitoare la „iubirea aproapelui". Primul care s-a ocupat de surdomuți a fost episcopul englez **John de Beverley** (673-735). În secolul XII, medicul englez **John Bulwer** studiază psihologia surzilor educând pe frații Gastevorke, fii regelui Edward. El constată că pentru educarea lor este necesară o metodă specială, bazată pe gesturi și sistemul digital. S-a servit chiar și de „citirea de pe buze" și unele încercări de pronunție, despre care a scris două cărți. Succesorul său, **Walis**, profesor la Universitatea din Oxford, s-a ocupat de surdomuții Daniel Whaley și Alexandre Pophas, dezvoltând metoda lui Bulwer. Mai târziu, **Georges Dalgano** a inventat alfabetul manual, iar apoi profesorul **Roget** a inventat un „alfabet acrian", ce semăna cu metoda lui Bulwer. Și în alte țări au început preocupările pentru educarea surzilor. **Mercure van Helmont** (n. 1618) din Bruxelles dezvoltă citirea de pe buze. **Jean Conrad Amman** născut la Schaffouse în 1669, medic la Amsterdam, a stabilit principiile metodei orale.

(III). La începutul secolului al XVIII-lea, **Georges Raphael** a avut șase copii, dintre care trei fete surdomute. S-a ocupat personal de educația lor reușind să le facă să vorbească normal, dar s-a servit și de gesturi. Preotul **Arnoldi** s-a ocupat și el cu surdomuții. În 1777 a publicat o carte în acest sens. Se folosea mult și de desene. A aplicat principiile școlii active, înainte de fundamentarea teoretică a acesteia. Au mai urmat și alți pedagogi, până când la Leipzig, Heinicke a deschis institutul său.

(IV). După înființarea institutului din Leipzig, în majoritatea țărilor problema învățământului devine o problemă a statului. Țara care s-a preocupat cel mai mult a fost Germania. La noi lucrurile s-au mișcat mai greu. În continuare se dau principiile după care trebuie să se conducă un astfel de institut.

(V). Acest episod se axează pe școala de surdomuți din perioada de după primul război mondial, când s-a considerat că trebuie reorganizată pe principiul „școlii active integrale". Profesorul nu mai poate fi socotit un mașinist, care să expună lecțiile după un program impus. El a devenit un colaborator și sfătuitor al surdomuților. Astfel copilul surdomut capătă deprinderea să exteriorizeze ceea ce are original în sufletul său.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Origina graiului” [nr.81(82)/oct.1938-p.1-2]. Începutul vorbirii la oameni a semănat cu gânguritul copiilor mici. Dela acest stadiu, vorbirea s-a dezvoltat treptat. La început s-au folosit vocalele, apoi s-au adăugat consoane și s-au format silabele. Ele au constituit primele cuvinte, la început simple silabe, iar apoi câte două silabe legate. Pentru pronunțarea unor consoane este necesar dezvoltarea mușchilor laringelui. În prima fază copilul nu este influențat de mediu și gânguritul este identic în toate țările. Omenirea a trecut printr-o perioadă foarte lungă până când a descoperit și dezvoltat diferitele tipuri de consoane. În cazul surdomuților trebuie să aducem organele de vorbire în stadiul de a putea emite fiecare sunet.

-„Școală de agricultură și pentru surdo-muți”. [nr.115/aug.1941-p.2]. Conform autorului, *„agricultura este acea meserie, care poate să existe fără celelalte meserii, pe când celelalte nu pot exista fără agricultură”*. El arată că statisticile prezintă că majoritatea surdomuților sunt fii de țărani, deci *„educația surdomuților în direcția de a deveni buni agricultori, prezintă nu numai o obligație umanitară, dar ne aduce și folos”*. Ni se oferă informația că în țările străine, unde s-au înființat școli de agricultură pentru surdomuți, aceștia au devenit agricultori mai buni decât ceilalți.

Gv. C. :

-„Biserica și surdomuții” [nr.9/oct.1932-p.1]. Ideea ce stă la baza articolului este aceea că, la surdomuți, nimeni nu s-a ocupat să le cultive sentimentele religioase, după absolvirea școlii. Această situație a fost lichidată în localitatea Newcastle din Anglia, unde o biserică a fost pusă la dispoziția surdomuților și unde se folosește limbajul semnelor.

Dr. A. U. E. :

-„Surdo-mutenia ereditară ?” [nr.10/nov.1932-p.1-2], [nr.11/dec. 1932-p.1-2]. **(I).** În urmă cu 6 ani, în Germania s-a pus în discuție legea „Lex Zwickan”, inițiată de Dr. Boeters și care pretindea ca toți surdomuții să fie sterilizați la întrarea în școală, pentru a scădea numărul lor. Asociația surzilor din Germania, cu sprijinul unor personalități științifice au reușit să blocheze această lege. Se precizează că majoritatea cazurilor de surditate nu provin prin ereditate ci în urma unor rele tratamente ale mamelor. Se dau exemple în acest sens.

(II). De data aceasta se caută răspuns la întrebarea : „În ce caz surdomutitatea ar fi ereditară ?”. Autorul a cercetat mai multe cazuri în care din părinți complet normali s-au născut doi, trei sau patru surdomuți.

https://biblioteca-digitala.ro

Concluzia pe care o dă ar fi un caz de influență sufletească (psihoză sentimentală pe cale vizuală). A mai întâlnit și cazuri în care doi părinți, surdomuți din naștere, au avut copii normali.

-„O samavolnicie” [nr.12/ian.1933-p.1-2]. Din text rezultă discordia existentă între V. D. Leorda, pe de o parte și inspectorul ministerial Ion Ciorănescu, susținător al fostului director dela Focșani, Constantin Vlad, pe de altă parte. Din cele relatate se poate explica, de ce revista nu a făcut nicio recenzie abecedarului publicat, în 1932, de către Ion Ciorănescu. Aspecte ale acestei discordii vom mai întâlni în multe alte articole din această revistă.

Dr. Ed. Drue :

-„Istoria Surdo-muților, din negura timpurilor” [nr.11/dec.1932-p.2], [nr.12/ian.1933-p.2], [nr.13/feb.1933-p.2], [nr.14/mart.1933-p.2] și [nr. 15-apr.1933-p.2]. **(I).** Se face o trecere în revistă a tuturor întâmplărilor legate de surdomuți, din cele mai vechi timpuri. Se arată cum erau priviți în antichitate în Sparta, la gali, în Roma, la Atena, unde erau disprețuiți și înrobiți. Ni se prezintă surdomuți din acea perioadă care erau pictori. Spre deosebire de aceștia, egiptenii și perșii îi venerau, considerîndu-i trimiși ai zeilor. Cetățeanul roman Celse a afirmat că *„nu există surdomuți absoluți, ci toți sunt capabili de a învăța să vorbească”.* Creștinismul nu a adus nicio noutate în soarta surdomuților. Călugărul spaniol Pedro de Ponce s-a ocupat primul cu educarea surdomuților. Abatele de l'Epeé și urmașul său Sicard au desăvârșit modalitățile de educație.

(II). Aflăm numele unor binefăcători ai surdomuților, ce s-au remarcat peste veacuri : ***Sfîntul Ioan (John) de Bewerley*** (sec. VII - Anglia), ***Rudolf Agricola*** (1443-1485, Heidelberg – Germania), ***Jerome Cardau*** (Pavia), părintele ***Lana Terzi*** (1631-1687, Brescia), părintele ***Pedro Ponce de Leon*** (Spania), ***Juan Pablo Bonet*** (Aragon – Spania), ***Manuel Ramirez de Carron*** (Spania), ***John Bulver*** (Anglia), ***John Wallis*** (1616-1703, Anglia), ***Mercure Van Helmond*** (1618-1659, Olanda), ***Jean Conrad Amman*** (1669-1724, Elveția), ***Raphel*** (1673-1740), ***Arnoldi*** (1735-1783), ***Losins***, ***Samuel Heinicke*** (1723-1790, Germania), abatele ***de l'Epeé*** (Franța), ***Iacob Rodriguez Pereire*** (1715-1790, Spania), ***Ernand*** (1740-1800), ***Deschamps*** (Franța).

(III). Deasupra tuturor s-a ridicat ***Abatele Michel de l'Epeé*** , după care a continuat ***Abatele Roch-Ambroise Sicard*** (1742-1822), ***J. J. Valade-Gabel*** (1801-1879). Aceștia au fost adepți ai învățământului gestual. Între timp ***Itard, Ardinaire*** și ***Vaisse*** au încercat să introducă învățământul oral,

https://biblioteca-digitala.ro

dar nu s-au putut impune. Învățământul oral s-a impus după Congresul dela Milano, din 1880.

(IV). Sunt povestite câteva întâmplări vechi. În anul 700 î.e.n., regele Psametik din Sais și Memphis (Frigia) a făcut un experiment. A luat doi copii mici și i-a lăsat să fie alăptați de capre. Cei din jur nu aveau voie să vorbească deloc. Când au crescut, aceștia nu pronunțau decât „bek", „bek". Se mai povestesc cazuri de copii găsiți în pădure, care nu scoteau decât sunete asemănătoare cu al animalelor. La surzi situația este alta. Ei sunt înconjurați de oameni care vorbesc, însă dacă nu îi aud nu pot învăța să vorbească. Pedagogia modernă a găsit modalitatea de a-i învăța pe surzi să vorbească.

(V). Capitolul este destinat celor cu resturi de auz, care pot fi dezvoltate prin exerciții. De multe ori, familia nu se ocupă de ei și nu li se dezvoltă limbajul. Se explică modalitățile prin care acești hipoacuzici pot fi educați. Se explică progresele pe care aceștia le pot avea față de cei cu surditate totală.

Natalia Botez :

-„Surdo-muții și inteligența" [nr.15/apr.1933-p.1]. Este prezentat și comentat un articol apărut în revista franceză „La Gazette des Sourds-Muets" din Paris, scris de domnul R. Fresquet. Este prezentată tânăra surdomută Suzanne Lavand care și-a susținut teza de doctorat la Sorbona. I se prezintă, pe scurt, evoluția ei. Aceasta denotă că sunt surdomuți cu adevărat inteligenți. Este comentată situația acestor surdomuți, care deși sunt inteligenți, societatea nu le oferă posibilitatea de a-și folosi capacitățile intelectuale.

Dr. Al. Costiniu – senior :

-„Situația Surdo-Muților din România" [nr.17/iun.1933-p.1] și [nr.18/iul.1933-p.1-2]. **(I).** Ia atitudine împotriva măsurilor întreprinse de autoritățile din Focșani, prin care deranjază activitatea institutului de surdomuți. Atacă și nepăsarea guvernului, care nu se ocupă de educarea surdomuților, acest sector al învățământului fiind în același stadiu ca în urmă cu 70 de ani când Carol Davilla a pus bazele școlii.

(II). În toate țările civilizate, oamenii se preocupă și de persoanele oarbe sau surdomute, înființând școli suficiente și creind programe de integrare socială. În fiecare țară, asociațiile surdomuților au un rol activ și eficient. La noi, și în această direcție, lucrurile se mișcă greu, surdomuții nefiind sprijiniți aproape deloc. România are puține institute de surdomuți și

https://biblioteca-digitala.ro

majoritatea copiilor rămân neşcolarizaţi. Nimeni nu se interesează dacă pot să-şi câştige pâinea. Lipseşte o Societate de Patronaj a Surdomuţilor din România la care să adere mari personalităţi politice şi administrative şi care să se ocupe de toate problemele ce au ca finalitate viaţa şi educarea lor.

I. M. Dragomirescu :

-„Mai multă condescendenţă” [nr.18/iul.1933-p.2]. Se precizează că surdomuţii, ca o compensaţie a lipsei auzului şi vorbirii, sunt înzestraţi cu o fire nobilă distinctă, adaptabilă tuturor situaţiilor de colaborare cu semenii. Au o bună putere de cugetare şi pot devenii oameni deosebit de muncitori. Societatea este datoare să ia toate măsurile ca surdomuţii să se poată şcolariza. Alternativa ar fi o viaţă de promiscuitate morală şi suferinţă materială. Surdomuţii sunt doritori de muncă, trebuie să le dăm posibilitatea să o facă în interesul general.

G. C. Măicănescu :

-„Sterilizarea” [nr.21/oct.1933-p.2]. Articolul este o lungă dezbatere asupra aprobării în Germania, a legii „sterilizării”. Această lege a provocat un adevărat seism în întreaga lume şi comentariile făcute de autor tind să atingă problemele care nu sunt prevăzute expres în lege. Cum se va aplica? Asupra căror categorii de oameni? Cum vor fi trataţi surdomuţii? Cine va hotărî şi pe ce criterii, dacă o persoană trebuie sterilizată?

R. Fresqouet :

-„Noi, stricaţi ?” [nr.22/nov.1933-p.2]. Autorul, un surdomut francez, este şocat de legea sterilizării din Germania, care cuprinde şi surdomuţii, şi o comentează critic, dând şi numele unor personalităţi din Franţa ce sunt adepţii acestei legi. El dă numele unor persoane cunoscute publicului francez, normale din toate punctele de vedere şi cu inteligenţe superioare, care s-au născut din părinţi surdomuţi. Dacă părinţii lor ar fi fost sterilizaţi ?

Isvoranu Ilie :

-„Agricultura şi surdo-muţii” [nr.24/ian.1934-p.1] şi reluat în [nr.115/aug.1941-p.2]. Autorul se adaugă celor care susţin că nu est suficient ca surdomuţilor să li se predea meserii depărtate de natură, ci ar trebui inclusă şi agricultura, care are multe avantaje.

E. Prestini : (preşedintele Federaţiei Surdomuţilor din Italia).

-„Drama unui surdo-mut” [nr.30/iul.1934-p.1]. Ne este dezbătută

https://biblioteca-digitala.ro

situația a doi frați, Carlo și Francisco Garegnani, din localitatea Magenta. Carlo era surdomut, iar Francesco auzitor. Pe lângă aceasta, Carlo muncea ca cismar și toată familia se baza pe câștigurile obținute de el. Lui Francesco nu îi plăcea să lucreze, ci să petreacă și să se plimbe prin străinătate. Între frați au apărut tensiuni și Francesco nu înceta să-și bată joc de Carlo. Punctul culminant a fost atins într-o zi când Francesco l-a lăsat fără mâncare pe Carlo. Acesta nervos, nu s-a mai controlat și l-a lovit cu ciocanul în cap, omorându-l. A fost condamnat la ani grei de pușcărie. În urma acestei întâmplări, E. Prestini face o amplă analiză asupra modului în care sunt judecați surdomuții. Nu contestă vinovăția lui Carlo, însă nimeni dintre jurați și nimeni din completul de judecată nu au încercat să înțeleagă drama prin care a trecut Carlo, timp de ani întregi, în timp ce era doar „animalul de povară" al familiei, dela care nu a primit decât nerecunoștință.

V. I. B. **:**

-*„Nu suntem muți"* [nr.45/oct.1935-p.2]. Autorul, un surd anonim, este revoltat de faptul că toată lumea îi numește cu apelativul „muții" și explică faptul că singurul defect este cel al urechii. Organele vorbirii sunt, în general, intacte și apte de vorbire. Singura problemă este priceperea unui dascăl, care să-i facă să vorbească. Critică modul defectuos de demutizare dela noi și laudă succesele, pe această temă, din străinătate.

Silvia Dimitriu – Leorda **:**

-*„Amicelor surdo-mute"* [nr.59/dec.1936-p.1-2]. Se dau sfaturi surdomutelor adulte, despre felul în care să-și caute servici, cum să se comporte la servici, etc.

-*„Sfaturi de sănătate femeilor surdo-mute"* [nr.61/feb.1937-p.2]. Sunt sfaturi referitoare la stările de boală, la alimentație, la petrecerea duminicilor, dar și a zilelor de lucru, importanța exercițiilor fizice, etc.

-*„Sterilizare sau nu ?"* [nr.92/sept.1939-p.2] și repetată în [nr.142/1944-p.2]. Legile germane din acel timp obligau surdomuții la sterilizare. Autoarea face o demonstrație științifică din care demonstrează absurditatea acestei măsuri.

-*„Răvașul unei tinere mame lipsită de auz"* [nr.93/oct.1939-p.2]. Dezinteresul autorităților era mare și răspândit în toate domeniile. Aici o tânără mamă surdomută se plânge că nu poate participa la cursurile de îngrijire a copiilor mici, deoarece nimeni nu s-a gândit că există și mame surdomute. Problemele de sănătate, de hrănire, de îmbăiere, de înfășare a bebelușilor și multe altele, sunt pentru mamele surdomute o enigmă și

https://biblioteca-digitala.ro

informațiile le pot obține cu mare greutate.

-„Higiena urechii” [nr.168-169/1947-p.2-3]. Aflăm o serie de măsuri igienice, destinate feririi urechii de eventualele îmbolnăviri. De asemenea, ni se explică efectele posibile ale unor boli, asupra auzului.

Ion Ciorănescu :

-„Surdo-muții” [nr.60/ian.1937-p.1-2]. Articolul a apărut inițial în revista [Lamura-nr.12/sept.1923-p.652-656] și republicat în [Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România-nr.1/1931 – p. 5-8]. De asemenea a fost reluat postum în [Răs.nost.-nr.184/1948-p.1-2]. În actuala lucrare, el a fost analizat la capitolul destinat „Revistei Asociației” (vezi partea a VI-a, cap. 1.5). Până la acea dată, între Ion Ciorănescu și V. D. Leorda a existat o continuă animozitate, sculptorul acuzându-l pe inspectorul Ciorănescu de susținerea și protejarea nejustificată a unor directori incapabili, la institutul din Focșani. Să înțelegem oare că, publicarea acestui articol, în anul 1937, a fost o încercare de conciliere?

D. Lc. :

-„Gimnastica pentru surdo-muți” [nr.61/feb.1937-p.2]. Se povestește vizita făcută cu câțiva ani în urmă la școala de surdomuți (la care?) și modul în care se bucură acești copii la orele de gimnastică, conduse de profesoara Lenuș Popescu. Aceasta s-a specializat în gimnastica surdomuților, în Suedia.

Gheorghe Sibianul :

-„Tragedia surdo-muților din România” [nr.63/apr.1937-p.1] și [nr.64/mai.1937-p.1-2]. **(I).** România este considerată cea mai nepăsătoare țară, referitor la soarta surdomuților. Este dat exemplul Uruguaiului care se ocupă mult mai mult de acești nenorociți. Este acuzat sistemul corupt al partidelor politice, care nu caută decât propria înbogățire.

(II). În urma articolului precedent, autorul a fost dat în judecată de către directorul institutului din Focșani, Climescu. D-nul. Ion Ciorănescu, protectorul acestuia, este criticat pentru modul în care ascunde starea de fapt din institut.

-„Statul Maghiar și surdo-muții săi” [nr.65/iun.1937-p.2]. Pornind dela invitația Asociației surdomuților din Ungaria, cu sediul în Budapesta *„într-un palat splendid cu 5 etaje, construit și apoi dăruit de stat surdo-muților”,* la un congres jubiliar, în 19-25 august 1937. Autorul este jignit de tonul invitației care declară România *„într-o vremelnică situație geografică-*

https://biblioteca-digitala.ro

politică, ca fiind lipsită de unire și de voință sufletească națională”. De asemenea, se dorește a se demonstra surdomuților din România că *„guvernele lor din București nu fac nimic util pentru ei, pentru familiile și copiii lor”*. Toate acestea continuă cu facilități oferite de guvernul maghiar, tuturor delegațiilor. Într-adevăr, este o invitație totalmente jignitoare, însă foarte ușor de făcut contra unui guvern care, în realitate, nu făcea nimic pentru surdomuți. Ne amintim că în acest ziar, în anul 1932, se anunța organizarea unui congres internațional al surdomuților la București, dar nepăsarea autorităților guvenamentale a dus la suspendarea congresului. Într-un fel au procedat bine. Ce ar fi arătat delegațiilor din întreaga lume? Chiar dacă asociația surzilor nu era *„într-un palat cu 5 etaje, construit și dăruit de stat pentru surdomuți”,* nu putea să li se arate delegațiilor străini decât o locație închiriată de aceștia din proprii lor bani. Altceva ? Institutul de fete surdomute, care modifica de trei ori pe zi o încăpere, pentru a o utiliza, când ca sală de clasă, când ca sufragerie? Sau Institutul de băieți surdomuți aflat într-o stare asemănătoare? O capitală care nu avea un institut model de surdomuți nu putea organiza un astfel de congres, fără a risca să se facă de râs. Nu putem aprecia tonul absurd, jignitor și șovin al autorităților maghiare. Știm din istorie că în 1937 ele au atins cote isterice. Cu toate acestea, buna organizare a congresului maghiar era o palmă pe obrazul autorităților române.

E. Rubens-Alcais **:** (Președintele Societății Naționale de Surdomuți din Paris).

-„Ce-i trebuiește unui surdo-mut ? Înainte de toate, o bună instrucțiune” [nr.65/iun.1937-p.1]. La început se prezintă situația șomajului și a locurilor de muncă ocupate de surdomuți. La multe meserii, surdomuții nu sunt angajați din cauza puținelor cunoștințe dobândite în școală și insistă pentru reformarea învățământului, astfel ca și ei să fie în același rând cu ceilalți.

dr. C. Paulian :

-„Copiii anormali și asistența lor” [nr.76/mai.1938-p.2]. Este o conferință ținută sâmbătă 9 aprilie 1938, la Sala Dalles. Dela început, conferențiarul a precizat că *„această chestiune are valoarea de politică de stat”*. În România erau 150.000 de deficienți (orbi, surdomuți, debili mintali, idioți). Conform cercetărilor făcute de dr. Banu în 1934, la 20% dintre copiii cuprinși între 5 și 18 ani s-a descoperit existența sifilisului ereditar. Atunci s-au descoperit 4.470 de surdomuți, 1.499 de orbi și 8.180 de debili mintali. Pentru ei sunt necesare școli speciale, cu programe

https://biblioteca-digitala.ro

speciale. Se face o paralelă a ceea ce s-a făcut în alte țări și ceea ce este la noi. Tuberculoza, alcolismul și bolile infecțioase duc și ele la nașterea copiilor cu deficiențe. Se insistă pe aplicarea la noi a „eugeniei", în vederea reducerii numărului de deficienți.

Dimitrie Rusceac :

-„Congresul surdo-pedagogic dela Berlin" [nr.80/sept.1938-p.1]. La 17 octombrie 1938 se vor împlini 150 de ani dela întrmeierea Institutului de surdomuți din Berlin. Cu această ocazie, între 18-20 octombrie 1938 se va desfășura un congres internațional. Va fi deschisă o mare expoziție. Directorul institutului G. Lehmann invită profesorii din școlile de surdomuți din toate țările să ia parte la congres. Înscrierile se fac până la 15 septembrie 1938. Delegații vor trebui să dea relații referitoare la numărul surdomuților din țara lor, numărul institutelor, al profesorilor și de modul în care sunt pregătiți profesorii.

Alex. F. Mihail :

-„Romanul unui surdo-mut. Orbi care văd, surzi care aud și muți care vorbesc" [nr.82(83)/dec.1938-p.1-2]. Este un articol preluat din „Adevărul literar și artistic" nr. 936 și care se referă la romanul lui V. D. Leorda „Înfrângerea destinului", recent apărut. Autorul articolului ne prezintă mai multe persoane cu deficiențe de vedere sau auz, care au ajuns vestite în întreaga lume. Referitor la surdomuți, informează publicul cititor că ei pot fi învățați să vorbească și că în meseria lor pot ajunge la performanțe deosebite. Ne explică realizările la care a ajuns V. D. Leorda pe plan social, și artistic, fiind un sculptor renumit și un bun romancier.

Prof. I. Manoliu :

-„Străjeria în institutele de demutizare" [nr.98/mart.1940-p.1]. Autorul începe prin a lăuda munca ce se duce în cele două școli de surdomuți din București, dar remarcă faptul că unii copii surzi au o dezvoltare mică a capacității toracice. De aceea, vocea lor este slabă și copiii obosesc repede. Sunt necesare mai multe exerciții fizice și efectuarea unor îndeletniciri practice în aer liber. Străjeria are și ea obiective asemănătoare. Din acest motiv activitățile străjerești ajută la demutizarea surzilor.

Ștefan Tudor :

-„Tehnica în ajutorul surdo-muților". [nr.100/mai.1940-p.4]. În acei ani se făceau experiențe care, pe baza principiilor radioului, transmiteau anumite sunete amplificate spre dispozitive ce duceau la vibrarea oaselor

https://biblioteca-digitala.ro

capului celor „grei de urechi”. Alte dispozitive erau destinate recepționării vibrațiilor prin pipăit. Se spera că este un pas prin care, în viitor, surdomuții vor putea recepționa sunetele.

Dr. N. Vatamanu :

-„Sfatul medicului pentru surzi” [nr.103/aug.1940-p.4]. Primul sfat este să înțeleagă faptul că lipsa auzului nu este o rușine și să nu încerce să ascundă deficiența. Astfel, relațiile dintre el și ceilalți se vor netezi. În al doilea rând, nu trebuie să-i urască pe cei normali. Cei cărora le slăbește auzul trebuie să consulte urgent un O.R.L.-ist și apoi să-și procure „un aparat de întărit sunetele”. Să încerce cât mai mult să converseze cu ceilalți oameni, prin limbajul oral, și să citească de pe buzele intrelocutorilor. Tot timpul să-și mențină un moral ridicat.

Dr. M. L. :

-„Școala pentru surdo-muți”. [nr.113/iun.1941-p.4]. Articolul se referă la lucrarea medicului O.R.L.-ist Ion Țețu, întitulată „Importanța boalelor de nas, gât și urechi – din punct de vedere medico-social” și se insistă pe concluzia acestuia că *„institutele existente la noi în țară sunt insuficiente ca număr și înzestrare”*, drept urmare se impune *„promovarea acestui învățământ”*.

M. Paciurea :

-„Simbioză” [nr.132/ian.1943-p.2]. Este republicat un articol apărut în „Evenimentul Zilei” și care pornește dela știrea că d-na. Maria Agnes Thompson, secretară de peste 20 de ani a Hellenei Keller (surdo-muta-oarbă), a primit cetățenia americană. Este un motiv, în plus, de a analiza relația de „simbioză” dintre aceste două persoane și a ne explica modul în care ele comunicau.

C. P. Timofte : (Institutul de Surdomuți Iași).

-„Psihanaliza și educația surdo-muților” [nr.135/1943-p.2-3]. Articolul a mai apărut în [Rev.As.Corp.Did.Med.-Ped. din România-nr.7-10/1936-p.157-160] și a fost analizat amănunțit în partea VI-a, capitolul 1.5. a prezentei lucrări.

Gheorghe Zorici : (Institutul de Surdomuți Iași).

-„Surdo-muții și mărturia” [nr.137/1943-p.4]. Articolul a mai apărut în [Rev.Corp.Did.Med.-Ped. din România-nr.4-6/1936-p.74-76] și a fost analizat amănunțit în partea VI-a, capitolul 1.5. a prezentei lucrări.

https://biblioteca-digitala.ro

G. V. C. **:**

-„Legile și copii**[i]** ***cu deficiențe”*** [nr.147/1944-p.1-2]. Autorul începe prin a arăta tragedia celor care sunt afectați de anumite deficiențe și continuă cu modul în care s-a înființat secția de surdomuți dela Azilul Elena Doamna. Ulterior, la Focșani, orfelinatul avea trei secții : orfani, surzi și orbi. În Legea Învățământului din 1896, cu modificările ulterioare, se prevedea doar că cei bolnavi, slabi sau nedezvoltați la minte, pot începe școala la o vârstă mai înaintată. În Regulamentul de Administrare Interioară a Grădinelor de copii mici, din 1910, se prevedea la art. 5 că *„copiii infirmi : adică idioți, surzi și orbi ... nu pot fi primiți în grădinele de copii”*. Pentru orbi și surdomuți legea nu prevedea o formă de școlarizare. Prima lege care a prevăzut un învățământ pentru deficienți a fost legea din 1924. Ea este aceea care reglementează școlile pe tipuri de deficiență și numărul elevilor în clasă.

Hervas Y. Panduro **:**

-„Răsfoind cartea. Istoria artei de a învăța pe surdomuți limba scrisă și limba vorbită.” Traducere de Gh. V. Constantinovici. [nr.153/1945-p.2-3], [nr.154/1945-p.4] și [nr.156/1945-p.1-3]. **(I).** La sfârșitul secolului XVIII, preoții spanioli Juan Andreas și Hervas Y. Panduro au revendicat pentru țara lor gloria exclusivă atribuită Abatelui de l'Epée. Andreas a publicat inițial istoria sa la Viena în 1793, iar Hervas a publicat la Madrid, prima ediție în 1795, iar a doua în 1799. Cu toate acestea, cărțile au rămas necunoscute. Preotul Lorenzo Hervas y Panduro, fiind în 1785 la Vatican ca Prefect al Bibliotecii Quirinale, l-a cunoscut pe avocatul Pascal din Pietro. Acesta organizase în locuința sa un externat pentru copiii surdomuți săraci. Drept profesor îl folosea pe Abatele Silvestri, trimis de el la Paris, unde a învățat pe lângă Abatele de l'Epée. Astfel Hervas a devenit pasionat de învățământul surzilor și se perfecționă în așa fel încât, după moartea Abatelui Silvestri a preluat conducerea școlii din Roma.

(II). În Spania problema surdomutității a apărut înaintea secolului al XVI-lea. În acel secol au apărut primii întitutori pentru surdomuți. Din experiența lor s-a inspirat și Abatele de l'Epée. Primul a fost călugărul benedictin Pedro de Ponce y Leon, apoi călugărul Facendo. Nu trebuie uitat episcopul englez Jean de Bewerley (sec.VII), Rodolphe Agricola din Heidelberg (sec.XV), Jerome Cardon. Rezultatele lui Pedro de Ponce sunt mult mai mari și valoroase decât cele a Abatelui de l'Epée.

(III). Autorul ne oferă exemple de elevi ai lui Ponce și pe istoriografii contemporani cu el, care ne-au lăsat însemnări despre opera sa

https://biblioteca-digitala.ro

surdopedagogică. De asemenea, ne este prezentat continuatorul lui Ponce, Paul Bonet.

T. Magram :

-„O piesă de teatru <<pe tăcute>>” [nr.156/1945-p.1]. Subtitlul articolului este : *„Cum muncesc şi cum îşi petrec timpul liber muncitorii surdo-muţi din U.R.S.S.”*. Chiar în momentul în care nemţii erau la porţile Moscovei, surdomuţii din capitala sovietică s-au angajat să contribuie la victoria împotriva invadatorilor. Ei au lucrat în fabrici, uzine, şantiere, au săpat tranşee, etc. Numai în Moscova, 3.000 de surdomuţi au lucrat în uzine. Cinci sute au obţinut ordine şi medalii pentru muncă. Fabricile şi uzinele au obligaţia de a le asigura surdomuţilor locuinţe confortabile. În fiecare localitate au cluburi în care se adună şi se pot distra. În oraşele mai mari sunt cercuri dramatice ale surdomuţilor. La Moscova s-a prezentat, de curând, piesa „Bărbierul din Sevilia” de Beaumarchais, numai cu actori surdomuţi. De asemenea, cluburile lor mai au cercuri de artă populară, dansuri populare şi clasice, exerciţii de acrobaţie. Cercurile sportive sunt şi ele deosebit de active.

Gheorghe G. Profiriu :

-„Tragedia surdo-muţilor din România” [nr.159/1946-p.3] şi [nr.162-163/1946-p.3]. **(I).** Din cele 19 milioane de locuitori, România are 8% surdomuţi. Totuşi este ţara care nu se ocupă aproape deloc de soarta acestora. Aventurismul politic a făcut ca ţara să aibă conducători pe care nu îi interesau soarta surdomuţilor. Cel care s-a zbătut pentru cauza lor a fost V. D. Leorda. Prin ziarul „Răsăritul nostru” s-a dezbătut cu multă seriozitate ridicarea şcolilor de surdomuţi la nivelul celor din alte ţări. S-a dat alarma asupra situaţiei grave a surdomuţilor din România. Din statistica anului 1932 aflăm că avem în ţară 29.000 de surdomuţi, din care doar 2.738 au urmat o formă de învăţământ. De restul, guvernele nu s-au interesat. S-au cerut şcoli pentru adulţi, dar nu s-au înfiinţat. S-a cerut ca în ultimii doi ani ai şcolilor normale să se introducă cursuri de demutizare. Nu s-au introdus. Formarea cadrelor didactice speciale nu este asigurată. Şcoala din Focşani a fost umilită şi lăsată fără clădire. Este lăudată contribuţia la ziar şi a luptei duse pentru soarta surdomuţilor din România, a domnilor Gheorghe Sibianu, C. Pretorian, Dr. Alex. Costiniu-Senior, prof. univ. Trancu-Iaşi şi a prof. dr. Nicolae Minovici.

(II). Lupta dusă de fruntaşii asociaţiei de surdomuţi nu are ca scop obţinerea unor favoruri personale, ci se doreşte pregătirea de profesori competenţi pentru această misiune, deoarece o serie de „angajaţi ca

https://biblioteca-digitala.ro

profesori" pretind ca elevii să învețe pe de rost texte pe care nu le înțeleg. Autorul, fost elev și apoi pedagog la școala din Focșani arată că, în anii '20 și '30 absolvenții acestei școli nu cunoșteau formarea genurilor, formarea pluralului, conjugarea verbelor sau formarea timpului trecut. Din această cauză, părinții autorului au trebuit să depună eforturi mari ca dintr-un analfabet, ce terminase opt ani la școala de surdomuți, să facă un intelectual. Se cere o reformare totală a învățământului pentru surdomuți.

-„Viţiul învăţământului surdo-muţilor" [nr.176/1947-p.2]. Critică atitudinea profesorilor care pun un mare accent pe demutizare, dar în cazul celorlalte materii insistă pe învățarea pe-de-rost. Mulți dintre acești profesori nu au studii surdopedagogice. Soluția? Întregul învățământ pentru surdomuți trebuie reformat!

-„Tot înainte..." [nr.179/1948-p.1-2]. Sunt reluate aceleași critici, ca și în articolele anterioare, la adresa profesorilor din școlile de surdomuți și se laudă inițiativele lui V. D. Leorda.

-„Un institut naţional de demutizare" [nr.188/oct.1948-p.2]. Scrie despre situația precară a celor două școli de surdomuți din București și arată necesitatea ca în capitala țării să existe un institut modern și puternic de surdomuți.

I. G. Săndulescu :

-„Recrutarea membrilor corpului didactic de conducere şi control pentru şcoalele speciale" [nr.164-165/1946-p.1-4]. Înființarea unei academii care să pregătească specialiștii pentru școlile speciale, nu este momentan practică, deoarece deocamdată nu sunt posturi disponibile unde ei să fie repartizați. Acest lucru *„s-a întâmplat anul acesta cu primii absolvenți cursiști pentru școlile de surdo-muți"*. Autorul propune ca personalul didactic să fie recrutat dintre specialiștii în folozofie (?!), pedagogie și psihologie. O altă variantă ar fi a absolvenților de școli normale cu o anumită practică pedagogică și un stagiu în școlile pentru deficienți.

Ecaterina Barbu :

-„Surzenia urechii, surzenia la creier" [nr.166-167/1946-p.1-2-3] și [nr.168-169/1947-p.3]. **(I).** Este luată în discuție teoria maghiarului Barczi referitoare la „surditatea corticală", care era total diferită de „surditatea urechii", cunoscută anterior. Specialiștii germani Bezold, Helmholtz, Stumpfre, Munk și alții, au făcut cercetări asupra celor două tipuri de surdități, axându-se în special pe melcul urechii și funcțiile lui. Cercetările

https://biblioteca-digitala.ro

au fost anatomice, dar și audiologice, pe copiii institutului de surdomuți din München. În urma cercetărilor au apărut diferite teorii. Stumpfre a propus folosirea metodei electrofonice, Bezold s-a axat pe recuperarea resturilor de auz, Herbart a insistat pe aplicarea apercepției din clasele primare, Kroiss a considerat ca esențială psihologia citirii, Wundt a considerat ca esențială folosirea tachistoscopului. Învățarea vorbirii la copiii surdomuți se bazează pe propria lor trăire. Pentru aceasta, senzațiile și reprezentările de mișcare au o mare însemnătate. Ritmul și melodia pronunțării, de asemenea. Ni se exemplifică modul în care a fost educată și cum a evoluat, o fată surdomută, Gertruda R., ce a intrat în institut în anul 1900.

(II). Cercetările nu au fost doar pe copiii surdomuți. Kleist a studiat și rănile pe creier primite în timpul războiului. Este exact domeniul care separă surditatea urechii de surditatea creierului.

-„Surzenia pentru vorbire” [nr.170/1947-p.2], [nr.171/1947-p.1], [nr.172-173/1947-p.1], [nr.174-175/1947-p.1], [nr.176/1947-p.1], [nr.177-178/1947-p.2], [nr.181/1948-p.2], [nr.182/1948-p.1-2], [nr.183/1948-p.1-2].

(I). În „surzenia pentru vorbire” se includ surzenia : 1. Surzenia pentru sunet. Unii au o slăbiciune pentru vocale, alții aud tonurile după înălțimea și diferențierea lor, etc. Ea poate să apară în urma unor traumatisme sau îmbolnăviri. 2. Surzenia pentru cuvânt. Pacienții înțeleg sunetele și chiar cuvintele scurte, dar cuvintele mai lungi sunt greu sau imposibil de pronunțat. 3. Surzenie pentru propoziție. Pentru formarea și înțelegerea unei propoziții este nevoie de un proces de gândire. Unii nu sunt pregătiți să-l facă. 4. Surzenia pentru sensul cuvântului. În acest caz, comunicarea dintre imaginea obiectelor și reprezentarea sonoră, între centrul vederii și centrul auzului, a fost distrusă prin lezare.

(II). Copilul surdomut are un raport cu trăirile gândite înainte ca el să învețe să vorbească. Înțelege relațiile dintre obiecte și fenomene. Vorbirea și gândirea se influențează reciproc. Noua pedagogie nu mai insistă pe învățarea pe-de-rost, ci insistă pe dezvoltarea spirituală. Toate senzațiile trec prin centrii nervoși din creier și se fixează în celulele de memorie. Se adaugă atenția, însă la surdomuți lipsește atenția auditivă. Față de surzenia urechii, surzenia la creier este : surzenie pentru zgomote, surzenia pentru sensul zgomotelor, surzenia pentru ton/tonuri, surzenia pentru succesiunea de sunete-melodie, surzenia pentru sensul muzicii.

(III). Sunt reluate primele patru tipuri de surzenie pentru vorbire, tratate în primul capitol. La acestea se mai adaugă : *„Deranjări de gândire”* și *„Oprirea mișcărilor de tras cu urechea”*. Toate sunt cauzate de

https://biblioteca-digitala.ro

traumatisme sau anumite boli. Sunetele și succesiunea lor sunt bine auzite, însă acestea nu pot declanșa reprezentarea obiectelor respective. Nu apar trăirile sufletești. Toate tulburările sunt la creier. La surdomuți toate impresiile auditive trebuie înlocuite cu cele vizuale sau tactile. Ele ajung astfel la creier și fixate în memorie. Ele activează mai târziu asupra excitărilor mai noi și le întăresc alcătuind mai departe energii aperceptive.

(IV). Ne sunt explicate alte experiențe care au ca efect întipărirea în celulele de memorie a senzațiilor pielii, mușchilor și văzului, în timpul exercițiilor de scriere făcut de unele persoane cu dizabilități sau cu probleme psihice. În unele cazuri „*sunetul cuvântului era deșteptat de mișcările scrisului, în prealabil"*. La surdomuți se întâmplă identic, scrierea și imaginile mișcării scrisului predomină imaginile sonore. Pentru aceasta, ceea ce trăiește copilul surdomut trebuie formulat corect, oral și în scris, repetat, întipărit și utilizat până ce devine limbajul său obișnuit. În final, autoarea se ocupă de „Cauzele surzeniei la creier" și dă citate din cartea maghiarului Bárczi, „Surditatea corticală".

(V). Se continuă cu exemplele din cartea lui Dr. Bárczi, care a cercetat 1100 de surdomuți și doar la 164 a constatat că surzenia survine dela o boală a urechii (15%). La ceilalți, cauza era sifilisul, encefalita sau meningita. La concluzii asemănătoare a ajuns și Bezold și Wilhelm în Germania. Ni se descriu epidemiile de meningită care au bântuit prin lume și efectele produse. Se trece la „Educația auzului" concepută de Dr. Bárczi. Ea a fost expusă la Congresul Internațional dela Budapesta din 1934 și susținea că principiul clasic al învățării prin „citirea de pe buze" este valabil doar pentru cei care au „surzenia urechii", pentru cei cu „surzenie la creier" se impune altă metodă. Aceștia au un nivel spiritual mult mai scăzut, au deficit de atenție și deficit de memorie.

(VI). Se analizează modul în care oamenii, în general, și surdomuții, în special, utilizează simțul tactil. Cu ajutorul lui se pot depista cele mai fine vibrații, diferențele de presiune, de căldură, etc. Aflăm concluziile la care au ajuns Von Frey în Germania și Dr. Bárczi în Ungaria. Ultimul chiar a dezvoltat teoria „auzului prin pipăit", a cărei principii ne sunt prezentate. Teorii asemănătoare au făcut ca în Germania, încă din 1903, copiii surzi să fie separați în clase funcție de cauzele și tipul de surditate. Pentru a stăpâni această situație, autoarea ne prezintă capitolul „Constatarea și progresul auzului", urmat de „Procedeul lui Bárczi".

(VII). Se continuă cu „procedeul lui Bárczi" și se precizează pe ce a insistat el : prieteniile elevilor, jocurile copilărești, utilizarea trăirilor afective, sincronizarea cuvintelor și a propozițiilor câștigate pe cale globală,

https://biblioteca-digitala.ro

dezvoltarea câmpului acustic și continuă cu înțelegerea sensului cuvintelor, cu scrierea și citirea lor, etc. Ni se explică mecanismul psihologic al acestei metode și se dau exercițiile ce trebuiesc făcute cu copiii surzi.

(VIII). Se continuă explicarea experiențelor făcute de dr. Bárczi, Kroiss și Bezold în procesul de recuperare și dezvoltare a resturilor de auz. Toate acestea se combină cu concepția învățământului global, care considera că învățăm prin cuvinte și propoziții, nu prin sunete izolate. Mulți dintre cei cu surditate la creier auzeau cuvinte și propoziții, dar nu sunete izolate, deoarece creierul lor este capabil să reprezinte imagini de cuvinte întregi. Kroiss și-a sintetizat concepțiile în cartea „Metodica învățării auzului" și arată că *„învățarea auzului se poate face cu succes, cu condiția ca nervii auditivi să fie nelezați, organul auditiv parțial funcțional și centrii auditivi capabili să se dezvolte"*.

(IX). Ultimul capitol este dedicat „Cuvântului de închidere", în care se enumeră concluziile acestui studiu și se dau sfaturi pentru modul de organizare a învățământului de surdomuți.

-„Despre educația surdo-muților" [nr.181/1948-p.1-2]. Autoarea începe prin a explica ce este surditatea, care sunt cauzele și care este diferența între surditatea înăscută și cea dobândită. Uneori ea este însoțită și de lezarea altor funcțiuni organice sau mintale. Al doilea element ce influențează rezultatele învățării este vârsta la care este adus la școală. Nu trebuie uitat faptul că familiile surdomuților se ocupă rar și deficitar de ei, astfel că atunci când sunt aduși la școală sunt niște mici sălbatici. Urmează munca grea și îndelungată de demutizare. Clădirile școlilor și materialul didactic este și el hotărâtor în reușita învățământului. La noi localurile sunt neadecvate, se comasează câte 2-3 clase într-o sală, materialul didactic insuficient, după fiecare vacanță părinții aduc copiii la școală cu multe săptămâni de întârziere. Toate acestea sunt în detrimentul învățământului.

Anatolii Litvin :

-„O policlinică. Oameni de toate vârstele își recapătă vorbirea și auzul" [nr.166-167/1946-p.1]. Autorul ne prezintă activitatea Policlinicii pentru Tratarea Deranjamentelor Vorbirii și Auzului, înființată cu 12 ani în urmă la Moscova, pe str. Riazan. Sunt prezentați logopeda Ludmila Golubeva, medicul V. Onohrienko, profesorii A. Feldman și S. Lebedinski sau docentul F. Molomuj. Sunt tratate toate problemele de slăbire a auzului, îmbolnăvirea organelor de vorbire, apariția unor răgușeli sau a unor defecte provocate de traumatisme. Ni se explică în ce constau tratamentele și rezultatele la care s-a ajuns.

https://biblioteca-digitala.ro

Johannes Hepp, Ecaterina Barbu :

-„Surdo-muții ca membrii ai societății” [nr.166-167/1946-p.3], [nr.168-169/1947-p.4], [nr.171/1947-p.2], [nr.172-173/1947-p.2], [nr.174-175/1947-p.2], [nr.176/1947-p.2], [nr.177-178/1947-p.2], [nr.180/1948-p.2], [nr.181/1948-p.2], [nr.182/1948-p.2], [nr.183/1948-p.2], [nr.184/1948-p.2].

(I). În urma dorinței institutului de surdomuți din Zűrich, s-a făcut o anchetă asupra tuturor surdomuților din canton. Guvernul, Clinicile medicale și Universitatea din Zűrich au oferit fondurile și problemele ce așteptau rezolvare. Chestionarul utilizat ne este oferit în cadrul articolului.

(II). Ni se oferă date teoretice refeitoare la clasificarea surdomuților. S-a fixat o limită de vârstă, care să stabilească dacă auzul a fost pierdut înainte de a învăța să vorbească sau nu. A trebuit să se stabilească dacă mutenia este cauzată de surzenie sau de o debilitate mintală. În final s-a stabilit că *„în cantonul Zűrich există 157 surdomuți la 100.000 de locuitori, adică 1 surdomut la 638 de locuitori”*. Aflăm și o statistică a celorlalte țări, referitor la aceste date. Dintre cauze, două erau cele mai importante : consangvinitatea și ereditatea.

(III). Cei mai mulți surdomuți provin dela muncitorii manuali și dela țărani. Numărul băieților surdomuți este mai mare decât al fetelor. Surdomuții, în general, trăiesc mai puțin decât auzitorii. 44,1% urmaseră o școală, iar 28,1% erau analfabeți. Diferențele de educație școlară sunt mari, dela un individ la altul (sunt expuse cauzele). De asemenea, dotarea lor intelectuală este diferită. S-au studiat surdomuții ce nu reușiseră să facă școala și s-a ajuns la concluzia că mulți erau capabili. O problemă este cea creată de țărani. Aceștia refuză să-și trimită copiii surdomuți la școală. Cei care au terminat o școală de surzi, au fost examinați prin modul în care își folosesc limbajul oral. Aproximativ 35% aveau o pronunție rea și vocabular restrâns; 23% o exprimare simplistă dar înțeleasă; 15% o exprimare satisfăcătoare; 27% o exprimare corectă.

(IV). Una din întrebări se referea la ocupațiile surdomuților și ni se oferă un tabel cu numărul de bărbați și numărul de femei care lucrează în aceste meserii; câți sunt șomeri; câți își câștigă existența din munca lor.

(V). Majoritatea surdomuților elvețieni sunt cuprinși între 20-60 de ani. La aceste limite de vârstă, doar 50% din bărbații surdomuți și 40% dintre femeile surdomute se întrețin singuri. Se dau statistici referitoare la numărul anilor de școală, la locul de trai (urban sau rural). În cazul în care surdomuților nu le ajung banii câștigați, ei sunt ajutați de părinți, asistența socială, surorile de caritate, rude, etc. Au fost studiate și expuse cauzele

https://biblioteca-digitala.ro

schimbării locului de muncă. În majoritatea cazurilor, familiile surdomuților duc o viață mizeră. Este reluată constatarea conform căreia numărul bărbaților surdomuți este mai mare decât cel al femeilor surdomute și ni se dau explicațiile anatomo-fiziologice care duc la această realitate.

(VI). Sunt analizate cauzele pentru care unii surdomuți elvețieni nu au urmat școala. Cauzele sunt de mai multe feluri. Unele sunt de natură socială, iar altele din cauza ignoranței părinților.

(VII). Se reia statistica referitoare la modul de utilizare a limbajului, după părăsirea școlii, cât și cea despre vârsta școlară și cea preșcolară. (Inițial, au fost prezentate într-un episod anterior).

(VIII). Se trag concluzii : A scăzut sau a crescut surdomutitatea? Care sunt cauzele? Cum trebuie organizată educația surdomuților? Ce metode trebuiesc utilizate în educația lor? Cum se construiesc și se amenajază institutele? Cum trebuie convinși părinții?

(IX). După munca intensă de demutizare, elevii surdomuți încearcă să folosească între ei gesturile, care sunt mai comode. Atunci când sunt între auzitori, sunt nevoiți să-și utilizeze limbajul oral. Dacă cei din jur îi ignoră, cu timpul își pierd deprinderea de a vorbi. La Jena se experimenta o nouă metodă numită „Metoda lui Brauckmann", care îmbina vorbirea cu mișcările ritmice. Cu această metodă, pronunția se transforma într-un joc, o bucurie. Metoda a fost preluată și de școlile din Elveția, de către d-na. Scheiblauer.

(X). În Elveția s-a constatat că numărul celor dotați a scăzut. A scăzut numărul orelor de demutizare (7/zi în 1938, 4/zi în 1948). S-a mărit numărul de elevi din fiecare clasă. Ar trebui separați elevii surzi de cei cu resturi de auz. În Elveția s-a început gruparea elevilor surzi în funcție de dotarea intelectuală. La Zürich s-au început cursuri săptămânale pentru adulți. Se pune problema înființării clasei a IX-a și apoi a X-a. pentru surzi. La mulți se constată că nu sunt potriviți în meseria pe care au învățat-o și trebuie să și-o schimbe. Ni se explică evoluția învățământului pentru surdomuții din Zürich de-a lungul anilor.

(XI). Acest capitol începe cu măsurile medicale de prevenire a surdității și cele de protacție socială, ce se aplică în Elveția. În continuare aflăm concepția elvețiană referitoare la educarea surdomuților, analizată din punct de vedere social, economic și ca problemă universală. Cu această ocazie aflăm date concrete despre cheltuielile ce se impun și avantajul adus societății prin recuperarea acestor deficienți.

(XII). În ultimul capitol aflăm despre condițiile în care lucrează

https://biblioteca-digitala.ro

surdomuții elvețieni, câte zile libere au, cum își petrec timpul liber, ce pasiuni au, etc. Studiul se ocupă de locuințe, viața familiară, confesiuni, modul în care se fac căsătoriile, ce limbă maternă au. Nu sunt uitați cei ce locuiesc în instituții speciale. Despre toate acestea, ni se oferă date statistice.

Georgeta Sora :

-„Despre educația surdo-muților” [nr.179/1948-p.2]. Autoarea, o studentă deficientă de auz, se întreabă : „care este cauza că după 8 ani de școală elevii surdomuți sunt complet analfabeți?”. După informațiile obținute, autoarea înclină să creadă că vinovați ar fi profesorii, care fac lecții de mântuială și insistă pe metodele ce ar trebui aplicate, pentru a da rezultate satisfăcătoare. Nu îi uită nici pe părinții copiilor surdomuți, care în „cei șapte ani de acasă” nu i-au învățat normele de comportare. Unii fac marea greșală de a oferii copiilor surdomuți tot ce vor ei. Surdomuții trebuie învățați cu bucuria succesului oferit prin munca lor, iar învățământul trebuie să le asigure un progres real.

Ch. V. Zainea :

-„Răspunderea penală a surdo-muților” [nr.189/nov.1948-p.2]. Infirmitatea urechii poate avea influențe asupra vieții psihice. Din acest motiv infractorul surdomut este privit în mod deosebit decât infractorul normal. Trebuie dovedit gradul de responsabilitate al individului, pe baza unei expertize medico-legale. În cazul lipsei discernământului, el nu va fi pedepsit. Dacă a avut discernământ i se aplică pedeapsa corespunzătoare minorilor. Pentru ca surdomutul să fie considerat responsabil, el trebuie să aibă o anumită stare intelectuală, să aibă noțiunile juridice ale pedepsei prevăzute, cât și noțiunea morală a responsabilității.

M. E. Kvațțev și Lidia Petrescu :

-„Logopedia” [nr.189/nov.1948-p.3-4], [nr.190/dec.1948-p.1-2-3-4] și [nr.191/ian.1949-p.3-4]. Este un studiu amplu împărțit în mai multe numere ale revistei. Este deosebit de bine documentat și se vede că autorii erau persoane cu studii și experiență în domeniu. Logopedia fiind doar înrudită cu procesul de demutizare vom lăsa celor interesați plăcerea de a consulta articolul apărut, fără ca noi să-l mai comentăm. Nu este un studiu complet. La sfârșitul ultimului număr apare mențiunea : *„Continuare în numărul viitor”.* După cum știm, după nr.191 revista a fost suspendată.

https://biblioteca-digitala.ro

b. Prezentarea unor școli sau institute de surdomuți și a problemelor cu care se confruntau.

Ștefan Șerpescu : (Institutul de surdomuți Focșani)

-„Începutul Orfelinatului de băieți „Principesa Elisabeta" din Focșani" [nr.5/iun.1932-p.2]. Relatarea nu începe dela momentul înființării acestei instituții (anul 1863), ci din 21 septembrie 1865 când se părăsește Azilul Elena Doamna și se mută într-o aripă a Spitalului Sf. Pantelimon. Orfanii erau întreținuți de stat dar, ceilalți plăteau taxe școlare. Din 1866 se întrevăd activități școlare și se înființează ateliere de sculptură, tâmplărie și strungărie. Se cunoaște că în 1867 era un profesor numit Nicolae Melic și elevii susțineau examene de fine de an în fața unui revizor școlar. Exista o organizare militărească, elevii purtând uniforme și puști cu care făceau instrucție. În perioada Războiului de Independență, Spitalul Sf. Pantelimon a fost transformat în spital militar și elevii au fost transferați la Schitul Brebu din județul Prahova. După război, orfelinatul revine în clădirea spitalului dar, în 1881 Eforia Spitalelor Civile desființează orfelinatul (atât secția de vorbitori, cât și cea de surdomuți) și trimite copiii acasă, doar pe orfani îi reține în Ospiciul Pantelimon. În anul următor, Ministerul Instrucțiunii îl reînființează, cu aceleași secții, tot la Pantelimon, și îl organizează sub formă de școală. Pentru aceasta angajază doi institutori. În 1885, orfelinatul se mută în casele Ghica și Porumbaru dela Tei, unde a plătit chirie. În anul 1895, la 12 septembrie, se mută în clădirea proprie din orașul Focșani.

-„Școalele de surdo-muți. Să se termine cu jalea ce le stăpânește" [nr.80/sept.1938-p.1]. Autorul se referă doar la școlile de pe teritoriul Vechiului Regat, unde există 4 școli, la un număr de aproximativ 9.000 de copii surzi (2 la București, 1 la Focșani și 1 la Iași). Caracteristica comună este că niciuna dintre ele nu funcționează în localul ei propriu, ci în localuri închiriate și necorespunzătoare. Concluzia este că stăm mult mai slab decât bulgarii. Aceștia se ocupă mai mult de soarta surdomuților și, deși prima școală a fost înființată după terminarea războiului, dotează unitățile de învățământ cu clădiri, mobilier și aparatură corespunzătoare.

-„Monografia Orfelinatului Principesa Elisabeta din Focșani"

https://biblioteca-digitala.ro

[nr.88/mai 1939-p.2], [nr.89/iun.1939-p.1], [nr.90/iul.1939-p.2], [nr.91/aug. 1939-p.1] și [nr.92/sept.1939-p.1]. (continuare din nr.5/iun.1932). **(I).** De-a lungul istoriei sale, orfelinatul a avut un mare impact social, reușind să scoată din ghearele vagabondajului și să-i redea vieții cinstite, pe o serie de surdomuți. La 1 septembrie 1901, pe lângă secțiile de auzitori și surdomuți, se înființează și o secție de orbi. Până la 1900 nu s-au păstrat documente care să dovedească numărul de clase și de elevi. Se știe că, în această perioadă, școala a funcționat cu un singur dascăl, *„care împărțea școala după capriciu, probabil în mai multe divizii”*. De asemenea, până în 1868, școala l-a avut ca dascăl pe Nicolae Melic, iar apoi Niculae Ionescu, până în 1881. Începând din 1870 orfelinatul avea 4 clase, dintre care era „o divizie de surdomuți”. În această organizare orfelinatul a funcționat până în 1881, când s-a desființat. În 1882 s-a reînființat cu 4 clase și doi institutori. Institutorul claselor a III-a și a IV-a avea în subordine și divizia de surdomuți. Surdomuții au o secție separată doar începând cu anul 1895, când se mută la Focșani. Secția era destinată claselor I...IV și era condusă de 2 institutori. În 1900, odată cu venirea dela Paris a lui Mihail Ionescu, se introduce metoda orală și în fiecare an se înființează o nouă clasă, astfel că în 1906 se ajunge la 8 clase de surdomuți.

(II). Administrația. Primul administrator a fost G. Elmazoglu, care a fost în funcție până în 1874. La acea dată administrația este dată unei comisii compuse din institutorul Nicolae Ionescu și șeful de atelier Koch. În 1876 administrația orfelinatului se schimbă de două ori, pentru ca în final director să fie numit Radu Poenaru, iar adjunct Șerban Ionescu. În 1877 director este numit V. Protopopescu, apoi Grigore Angeu cu State Lerescu adjunct, care au condus până la desființarea orfelinatului în 1881. Reînființarea orfelinatului în 1882 și plasarea lui la Ministerul Instrucțiunii, aduce și numirea lui Nicolae Ionescu la conducerea lui. Acesta era institutor în orfelinat, de 12 ani. A păstrat această calitate până când a venit Mihail Ionescu dela Paris. Acesta este numit institutor în 1900 și apoi, director în 1901. În aprilie 1905 este înlocuit cu I. Filimon, învățător la secția de vorbitori din orfelinat. Începând dela 1 august 1905 directorii nu s-au mai numit dintre învățătorii din orfelinat, ci dela alte școli primare, prin detașare. Primul a fost B. I. Stoicescu. La 1 octombrie 1906, secția de surdomuți este mutată în București sub conducerea lui Mihail Ionescu. Secția de vorbitori a rămas la Focșani, condusă de Stoicescu, dar după 2-3 luni este înlocuit cu Tomescu din Tecuci. La 1 aprilie 1907 secția de surdomuți este readusă la Focșani și întreg orfelinatul se subordonează lui Mihail Ionescu. În octombrie 1908 se reintroduce sistemul directorilor din afară. Primul este C. Postescu, după 3 luni Constantin Vasilescu, în 1910 C. Chirițescu, în

https://biblioteca-digitala.ro

octombrie 1912 Gheorghe Paveleanu, în noiembrie 1914 N. Iordan până în august 1916 când activitatea este suspendată din cauza războiului. Mihail Ionescu a fost, în toată această perioadă, director de studii la secția de surdomuți.

(III). Pe tot timpul războiului școala nu a funcționat. În 1918 se redeschide sub conducerea administrativă a lui N. Iordan, iar după un an și ceva este schimbat cu C-tin. Postescu. Școala ajunge la capacitatea normală în 1920. La 15 iulie 1921 surdomuții sunt evacuați și trimiși în trei localuri din oraș. Atunci a fost numit director al școlii de surdomuți, Teodor Lungu, înlocuit ulterior cu I. Dumitrescu care, rămâne în post până în 1927. În 1926 a murit directorul de studii Mihail Ionescu. Din 1927 se trece la directorii numiți pe criterii politice. Primul este C. Vlad (1927), I. Dumitrescu (1929), C. Pricope (până în 1931), C. Vlad (până în 1932), C. Pricope (până în sept. 1934), G. Climescu (până în feb. 1938), Gh. Constantinovici (1 feb.-1 mart. 1938), G. Climescu (1 mart. - iun. 1938), C. Pricope (iulie-august 1938). La 1 septembrie 1938 școala de surdomuți revine într-o aripă a localului lor, fiind puși sub conducerea administrativă a directorului școlii normale, cu care împărțeau localul. În 1922, Mihail Ionescu împreună cu prefectul Mamigonian și primarul dr. Pascu au format un comitet care, cu aprobare ministerială, au strâns 1.300.000 lei pentru construcția unei noi școli și 60.000 lei pentru un muzeu al surdomuților. Acești bani au fost depuși la bancă și așteaptă folosirea lor.

(IV). După înființarea orfelinatului, Dr. Carol Davilla a angajat, ca profesor, un surdomut francez. După doi ani acesta a murit și i-a urmat diferiți profesorii români Nicolae Melic și apoi Dimitrie Ionescu (1869). Cum acesta din urmă nu avea cunoștințele necesare, Eforia Spitalelor l-a înlocuit cu Niculae Ionescu (1870) și soția acestuia Sultana. Încă din primii ani s-a remarcat medicul Alexandru Costiniu. În această formulă orfelinatul funcționează până la desființarea sa în 1881. În 1882 se reînființează în cartierul Tei, din București, și are doi profesori, pentru clasele a I-a și a II-a. Anul următor se formează încă o clasă și este angajat I. Filimon. Până în 1895, când se mută a Focșani, clasele de surzi și cele de auzitori se împart între acești profesori. Ne sunt relatate celelalte schimbări survenite în efectivele de elevi, numărul de clase și profesorii care au predat, până în 1900 când apare Mihail Ionescu și introduce metoda orală de predare. Pe lângă aceasta, Mihail Ionescu a făcut și alte organizări ale secției de surdomuți.

(V). Din dorința de a oferi cât mai multe date monografice, Șt. Șerpescu ne oferă informațiile publicate de dr. Costiniu în revista „Spitalul”

https://biblioteca-digitala.ro

și referitoare la perioada de după sosirea la Focșani a lui Mihail Ionescu. Se precizează și aici mutarea temporară la București, la Școala nr. 12 „Poenărescu", a secției de surdomuți. Aflăm, de asemenea, fluctuația diferiților profesori și profesoare, dar și inițiativa lui Mihail Ionescu din anul 1921 de a face pregătire specială cu ceilalți profesori (C. Vlad, M. Apostol și d-ra. Pârvulescu).

**** * * (fără autor specificat) :***

-„Un adevărat întemeietor al școalei de surdo-muți : Profesorul I. M. Manolescu" [nr.7/aug.1932-p.1]. Se prezintă un document găsit în Arhivele Statului din București și intitulat : **„Dosariu lucrările relative la școala de surdo-muți, No. 465 din 14 ianuarie 1865".** În acesta este prezentată jalba domnului I. M. Manolescu, care se pare că era el însuși surdomut, către domnitorul Cuza, prin care demonstrează necesitatea înființării unei școli de surdomuți. Recomandându-se, el precizează că *„mă cred capabil posedând acte care poate constata că însușesc cunoștințele speciale pentru a putea fi profesor de surdo-muți ...Am fost în străinătate în Viena, șapte ani cu spesele M. S., răposatului D. Alexandru Chica* (probabil Ghica); *am făcut un curs regulat în științele necesare în dezvoltarea inteligenții surdo-muților; cunosc limba germană, franceză și română, atât a-mi exprima ideile prin gesticulație cât și prin scrisu printr-o corectă ortografie, având și elementare cunoștințe de matematică și pentru toate acestea posed testimoni bine meritate dela facultățile unde am urmat".* Documentul poartă ștampila domnească cu rezoluția lui Cuza : „La ministerul instrucțiunii". Un alt scris, posibil al ministrului, a notat : „se acceptă pentru bugetul 1866". Iată un document care modifică părerile inițiale despre înființarea institutului de surdomuți.

-„Institutul de surdo-mute" [nr.11/dec.1932-p.1]. Este prezentată această, relativ nouă, școală pentru fetele surdomute, din București, Calea Moșilor nr. 36 și condusă de doamna Sevastia Popescu, ce s-a specializat în educarea surzilor, la Paris. La surdomute, se remarcă vorbirea limpede și citirea ușoară de pe buze. De asemenea, atmosfera din școală este plină de dragoste și înțelegere pentru aceste fete. Localul este insuficient și adăpostește, cu greu, cele 50 de eleve. Nu există sufragerie și, de trei ori pe zi, o sală de clasă este transformată în sală de mese, pentru ca 1/2 oră mai târziu să redevină sală de clasă. Institutul mai are un dormitor, un atelier de țesut covoare și o bucătărie. Cu toate greutățile întâmpinate de folosirea unei clădiri neadecvate, peste tot se găsește o deplină curățenie.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Institutul de Surdo-Muți dela Focșani se desființează ?” [nr.16/ mai 1933-p.2]. După ce a reușit ca după 10 ani să-și recapete propriul sediu, institutul este din nou în pericol. Cu câteva luni în urmă, aripa stângă a institutului a fost ocupată de un batalion de jandarmi și există voci care amenință că, în curând, va fi ocupată și cealaltă parte a școlii.

-„Ușurați-ne suferința !” [nr.17/iun.1933-p.2]. Regretatul profesor Mihail Ionescu, dela institutul din Focșani, a făcut după război o colectă publică, strângând 1.250.000 lei, pe care i-a depus în bancă. După zece ani, în care institutul s-a chinuit prin localuri străine, i-a fost înapoiat propriul local, dar *„recăpătarea nu s-a făcut ca o pomană, ci cu preț de răscumpărare de aproape 300.000 de lei, sumă ce a servit ca lichidare a tuturor datoriilor fostei școli normale”*. Se speră ca din cei aproape 1.000.000 lei rămași, jumătate să se cheltuiască pe amenajarea aripii care actualmente este ocupată de un batalion de jandarmi. Actualmente școala și-a înghesuit toate bunurile, care sunt în pericol de degradare. În aceste condiții rugămintea surdomuților este : „Ușurați-ne suferința !”.

-„Directori de consumație” [nr.19/aug.1933-p.1]. Institutul din Focșani a avut perioada sa de glorie numai sub conducerea regretatului Mihail Ionescu. După el au venit o serie de persoane puse pe căpătuială. **În 10 ani au fost 7 directori (!!!)** și majoritatea au avut probleme cu justificarea banilor cheltuiți. Despre mersul școlii ...

-[nr.30/iul.1934-p.2]. *„Duminică 17 iunie* [1934], *institutul de surdo-mute din Calea Moşilor No. 36 de sub direcția doamnei prof. Sevastia Popescu, a deschis o frumoasă şi admirabilă expoziție de lucru manual, produs de elevele surdo-mute. Din cele expuse se vede munca constructivă ce depune corpul didactic al acestei instituții”*.

-„Neregulele dela Institutul surdo-muților din Focșani” [nr.31/ aug.1934-p.2]. Se pare că după doi ani de stăruințe, în sfârşit ministerul a dispus o anchetă la institutul din Focșani. Se speră că ancheta va fi severă și că acualul director C. Pricope, ce s-a dovedit incapabil, să fie schimbat. De asemenea, cei ce au folosit nejustificat fondurile, să fie pedepsiți.

-„Școală fără noroc” [nr.33/oct.1934-p.1]. În 1934, la doi ani după ce a reprimit propriul local și după ce a cheltuit, pentru reparații, jumătate de milion din propriul fond, Institutul de Surdomuți din Focșani va fi, din nou, evacuat deoarece s-a reînființat Școala Normală. Ministerul a promis că *„se încearcă”* (!!!) obținerea, pentru surdomuți, a localului fostului orfelinat al orfanilor de război, dela doamna Olga Sturdza.

-„Sufletul bun și nobil al doamnei Olga Sturdza” [nr.34/nov.

https://biblioteca-digitala.ro

1934-p.1]. Printr-o scrisoare trimisă redacției ziarului, doamna Olga Sturdza se arată binevoitoare față de surdomuți și dă explicații pentru demersurile ce trebuie făcute, în vederea obținerii clădirii fostului orfelinat al orfanilor de război.

-„Mutarea Institutului de Surdo-muți din Focșani la Buzău” [nr. 35/dec.1934-p.1]. Clădirea fostului orfelinat al orfanilor de război nu se afla în Focșani, ci la Buzău. Pentru aceasta Ministerul Instrucțiunii trebuia să aprobe mutarea institutului de surdomuți în această localitate.

-„Mai departe...” [nr.41/iun.1935-p.1]. Se continuă prezentarea dezastrului existent la școala din Focșani și se dă vina pe autoritățile centrale.

-„Ce trebuiește făcut la Institutul de Surdo-muți din Focșani” [nr.44/sept.1935-p.2]. La data apariției articolului se hotărâse ca institutul să rămână în propria clădire (alături de școala normală). Ar trebui revizuite și modernizate atelierele existente, dar ar fi necesară introducerea de meseri noi, care se cer pe piața muncii. Mulți surzi, deși în școală au învățat o meserie, după absolvire s-au recalificat. Mulți au devenit tipografi și ar fi bine dacă s-ar înființa o secție de tipografie în cadrul institutului.

-(în Belgia) [nr.46/nov.1935-p.2]. La Brouxelles există un institut pentru surdo-muții-orbi, cu o capacitate de 280 de locuri și deservit de 36 călugări și 18 laici. Elevul Somuy, dela acest institut a executat o sculptură ce a fost dăruită regelui Leopold al III-lea.

-„O școală model” [nr.50/mart.1936-p.1]. Este vorba de o școală de surdomuți, dată în folosință în anul 1934, în Catania – Italia. Pe lângă școală s-au prevăzut și posibilități de azil destinate surdomuților adulți.

-„Un condamnat” [nr.55/aug.1936-p.1]. Este prezentată hotărârea judecătorească prin care directorul institutului de surdomuți din Focșani, Climescu, este amendat cu 1000 de lei în folosul statului (pentru lovire) și 250 de lei în folosul comunității (pentru injurii).

-„Deschideți ochii, domnilor” [nr.58/nov.1936-p.1]. Noi dezvăluiri referitoare la modul de conducere al directorului Climescu dela școala din Focșani și neregulile ce se petrec acolo.

-„Toleranță condamnabilă” [nr.61/feb.1937-p.1]. „Un soț” anunță că la Institutul de Surdomuți din Focșani s-a angajat o infirmieră care, în ochii elevilor, se ocupă cu „vrăjitoria”.

-„Scrisori din Focșani” [nr.62/mart.1937-p.2]. O scrisoare a elevilor surdomuți, care se plâng de tratamentul inuman și jignitor impus de

https://biblioteca-digitala.ro

personalul școlii.

-*„Artiști veritabili”* [nr.64/mai.1937-p.1]. Din nou despre neregulile dela Focșani și inspectorii ce trec pe acolo.

-*„Este adevărat ?”* [nr.65/iun.1937-p.1]. Detalii asupra anchetei dela institutul din Focșani.

-*„Succesul ziarului nostru”* [nr.65/iun.1937-p.2]. Se anunță *„cu bucurie și satisfacție că lupta noastră de luni de zile pentru desființarea școlii de băieți surdo-muți din Focșani – condusă de un om-neom – și cea din București de sub conducerea diplomatului (!) Ion Ciorănescu, a fost încoronată de deplin succes. Ambele școli sunt desființate pe ziua de 1 iulie 1937”*. Asta era o bucurie?!? Să fi fost Leorda atât de miop? Nu-și dădea seama că mare parte din acțiunile sale sunt îndemnate de o ură oarbă și ilogică? România avea doar sapte școli de profil, dacă desființa două surdomuții ajungeau într-o stare deplorabilă.

-*„Vinovații să tragă consecințele”* [nr.66/iul.1937-p.2]. Se explică faptul că degradarea școlii de surdomuți din Focșani a fost cauzată de politicianism. El a adus la cârma școlii oameni nepregătiți profesional, dar pregătiți în modalitățile de fraudare și îmbogățire.

-*„O atmosferă detestabilă și o școală sacrificată”* [nr.68/sept. 1937-p.1]. Se explică cauzele ce au dus la hotărârea de mutare a școlii de suzi dela Focșani la Alexandria și se susține că pentru însănătoșirea situației din școală, nu este suficientă mutarea. Pentru aceasta este necesar *„înlăturarea răului care a sfâșiat trupul și avutul ei, în completarea lipsurilor cauzate de un tratament indolent, vitreg și necontrolat care s-a continuat sistematic câțiva ani în șir”*.

-[nr.70/nov.1937-p.2]. În urma raportului înaintat de d-l. Leorda Ministerului Instrucțiunii, Școala de băieți surdomuți din București rămâne în funcțiune în aceiași locație, iar școala din Focșani va mai sta la Focșani încă un an, după care se va muta în capitală. Ideea mutării lor la Alexandria a fost abandonată. Se pare că d-l. Leorda a înțeles, în ceasul al 12-lea, că a întins prea mult coarda și desființarea celor două școli ar fi fost un dezastru pentru învățământul surdomuților din România.

-*„Institutul Național al surdo-muților din Paris”* [nr.71/dec.1937-p.2], [nr.72/ian.1938-p.2]. **(I).** La început ni se prezintă un scurt istoric. Se primesc copii surdomuți între 6 și 21 de ani. Inițial elevii fac o clasă pregătitoare, după care 8 ani de școală. Cei mai buni vor urma apoi un curs de perfecționare. După vârsta de 13 ani, elevilor li se face o instrucție profesională în atelierele proprii, care are ca obiectiv înarmarea

https://biblioteca-digitala.ro

surdomuților cu o meserie. Există o grădină de zarzavat îngrijită de elevi. Au un cinematograf la care se prezintă filme selectate, dar și filme didactice. Institutul are și sarcina de a pregăti cadrele didactice pentru învățământul surzilor. Aici se publică Revista Generală a Învățământului Surdo-muților. Are o bibliotecă de specialitate bogată și un muzeu cu realizările elevilor. De asemenea, există o clinică otologică și un laborator destinat studiului limbii.

(II). Se continuă prezentarea institutului și a modului în care se lucrează cu elevii. Aflăm dotarea și organizarea laboratorului de vorbire înființat în 1912, ni se prezintă personalul angajat în institut și condițiile de admitere a copiilor surzi.

-„Președintele surdo-muților polonezi vizitează surdo-muții din România” [nr.80/sept.1938-p.2]. Este redată vizita d-lui. Bogumil Liban, președintele surdomuților polonezi, și a d-nei. Ada Liban la sediul societății surdomuților din București.

-„Institutul de băieți surdo-muți din București”. [nr.106/nov.1940 – p.1]. Semnat „un profesor”, autorul este mulțumit că deși, de la înființarea sa în 1927 institutul s-a mutat de la o locație la alta, recent primise un local situat pe Calea Griviței nr. 199. Aici speră că se va dezvolta, astfel încât să ajungă un institut model.

-„Institutul de Surdo-Muți Marele Voievod Mihai din Iași” [nr.140/1943-p.1]. A fost înființat în toamna anului 1932, din inițiativa unui grup de intelectuali, în frunte cu primarul orașului av. Petre Bogdan. Institutul s-a putut deschide doar prin ajutorul dat de Primăria orașului Iași și de Ministerul Muncii Sănătății și Ocrotirilor Sociale. După un prim an într-o clădire de pe str. Vasile Lupu, în toamna anului 1933 institutul s-a mutat în clădirea din str. Smeul nr.3, pusă la dispoziție de av. Osvald Racoviță. Ministerul Educației Naționale a preluat plata salariilor profesorilor, iar administrarea clădirii a rămas în sarcina municipiului Iași și a Societății pentru Ocrotirea Copiilor Orbi și Surdo-Muți din Moldova și Basarabia. Conducerea pedagogică a institutului a fost încredințată profesorului medico-pedagog Calistrat Jemna dela institutul din Cernăuți.

Vasile Dimitriu-Leorda :

-„O afacere scandaloasă” [nr.18/iul.1933-p.2]. Autorul este revoltat pe o afacere pe care o consideră frauduloasă. Este vorba despre situația financiară prezentată în articolul „Ușurați-ne suferința !” din [nr.17/

https://biblioteca-digitala.ro

iun.1933-p.2]. V. D. Leorda nu este de acord cu utilizarea sumei de o jumătate de milion de lei pentru repararea clădirii, deoarece acești bani au fost colectați pentru o construcție nouă și nu pentru reparații. Se cere o anchetă.

-„Începutul anului școlar” [nr.32/sept.1934-p.2]. Pe lângă părerile de rău, datorate faptului că învățământul surdomuților nu este luat în seamă, că nu este ajutat să se dezvolte, aflăm știrea că directorul C. Pricope, dela Institutul de Surdomuți din Focșani, ar fi fost destituit și înlocuit cu domnul Climescu.

-„...Iarăși deposedarea școalei noastre” [nr.47/dec.1935-p.1]. Ni se repetă istoricul evenimentelor. Evacuarea din 1922; împrăștierea institutului în trei case diferite, între 1922-1932; cheltuirea banilor adunați prin colectă publică (aproximativ 2 milioane lei) pe răscumpărarea și repararea localului; pentru ca în anul 1935, la 11 noiembrie, printr-un ordin să deposedeze, din nou, institutul de propriul local. Vinovați pentru toate sunt considerate cadrele didactice din institut, învățători fără studii medico-pedagogice dar asimilați acestora după ce „au făcut practică” prin diverse partide politice. Singurul lor obiectiv este de a se folosi de respectivele partide pentru a obține funcția de director și să se înbuibeze cu ea. Se dă exemplul institutelor din Cernăuți, Cluj și Timișoara, unde profesorii nu fac politică ci educație. Se cere anularea ordinului de evacuare și numirea unui director inamovibil dintre profesorii, cu adevărat, medico-pedagogi.

-„Salvați-ne școala” [nr.48/ian.1936-p.1]. Un nou apel disperat pentru salvarea școlii dela Focșani.

-„O condamnare bine meritată” [nr.54/iul.1936-p.1]. În urma numeroaselor sesizări, făcute de ziarul „Răsăritul nostru”, referitoare la ilegalitățile petrecute la Institutul de Surdomuți din Focșani, Ministerul Instrucțiunii a constituit diferite comisii de control. Toate au mușamalizat matrapazlâcurile făcute de directorii puși pe criterii politice. Ultimul director, Gabriel Climescu, *„învățător lipsit de pregătire pedagogică specială întru educarea surdo-muților”,* a fost dat în judecată de *„agentul sanitar al institutului de surdo-muți, Ioan Potlog”*. În urma acesteia, Judecătoria Focșani a decis că directorul Gabriel Climescu să plătească 1.000 de lei amendă în folosul statului, pentru lovire și 250 de lei amendă în folosul comunității, pentru insulte.

-„Învățământul surdo-muților” [nr.62/mart.1937-p.1]. Se insistă din nou pe mutarea institutului de surdomuți, dela Focșani, la București.

-„Un institut model. Așezământul de ocrotire al surdo-muților din

https://biblioteca-digitala.ro

Timișoara” [nr.63/apr.1937-p.1]. Se laudă atitudinea Ministerului Sănătății, care oferă acestui institut fondurile necesare unei bune funcționări. Este lăudat edificiul plasat în centrul orașului, modul lui de gospodărire, conducerea inteligentă și iubitoare a directorului Gheorghe Atanasiu, calitatea corpului didactic, educarea și starea de sănătate a copiilor. Este amintit maistrul tâmplar și sculptor, surdomutul Matei Haag și este remarcată activitatea Societății pentru Ajutorarea Elevilor.

-„Cazul școalei de surdo-muți dela Focșani” [nr.66/iul.1937-p.1-2]. Ca urmare a relatărilor repetate despre neregulile dela această școală, ministrul dr. C. Angelescu și directorul general al învățământului d-l. Petre Ghițescu, au hotărât ca *„școala de surdo-muți din Focșani să fie mutată în localul școalei normale de băieți din Alexandria - Teleorman”*. Autorul atrage atenția că, localul amintit a fost depistat ca *„un focar de tuberculoză”* nu are apă și nici instalații sanitare. Cea mai bună soluție ar fi mutarea școlii la București, unde să se construiască o școală modernă.

-„Școala în aceiași situație” [nr.71/dec. 1937-p.1-2]. Autorul este dezamăgit că, în ciuda promisiunilor, școala din Focșani nu primește fonduri suficiente, nu este condusă de o persoană capabilă și nu a primit un local corespunzător.

-„Pentru salvarea institutului de surdo-muți dela Focșani” [nr.75/ apr.1938-p.1]. D-l. Leorda începe prin a prezenta cât este de legat de acest institut, unde a fost elev al unor reputați profesori (printre care și Mihail Ionescu) și profesor timp de 6 ani. Consideră că este necesară numirea, în fruntea institutului, a unui adevărat specialist și îl recomandă pe Ștefan Șerpescu.

-„O școală model. Institutul de surdo-mute” [nr.75/ apr.1938-p.1] și reluat în [nr.100/mai.1940-p.4]. Laudă capacitatea organizatorică și de educație a directoarei Sevastia Popescu, dar atrage atenția asupra localului neadecvat.

-„D-l. Ministru D.V. Țoni a vizitat Institutul de fete surdo-mute din capitală” [nr.82(83)/ nov.1938-p.1]. Sâmbătă 22 octombrie 1938, d-l ministru a vizitat Institutul de fete surdomute din București, Calea Moșilor, nr. 36. A fost condus de directoarea institutului, doamna Sevastia Popescu. A fost apreciată curățenia sălilor și realizările obținute în ateliare. Domnia Sa a rămas plăcut impresionat de ce a văzut.

-„Serbarea de sfârșit de an dela Școala surdo-muților” [nr.90/ iul.1939-p.2]. Sâmbătă 24 iunie 1939, la Ateneul Marele Voievod Mihai din Calea Griviței, a avut loc serbarea de sfârșit de an a elevilor surdomuți.

https://biblioteca-digitala.ro

Spectacolul a cuprins recitări, exerciții fizice, o piesă de teatru. Au fost conduși de profesorii Ion Ciorănescu, Gh. Constantinovici și Barbu Ecaterina.

-„Impresionanta serbare a Institutului de Surdo-Muți Marele Voievod Mihai din Iași” [nr.90/ iul.1939-p.2]. La 11 iunie 1939, în Ateneul Sf. Haralamb, a avut loc serbarea de sfârșit de an a elevilor surdomuți.

-„Pentru prima școală a surdo-muților” [nr.182/1948-p.1]. Revine la propunerea de a se aduce Institutul de Surdomuți din Focșani, la București și consideră că cea mai potrivită locație ar fi Palatul Cotroceni (!), unde s-ar putea concentra și cele două instituții din București. Justifică această cerere prin faptul că în 1949 ar urma să se desfășoare la București un Congres Internațional al Surdomuților și ar fi rușinos ca delegații să viziteze actualele institute.

Brătilă Victor : (surd vorbitor)

-„Ce se petrece la Școala de surdo-muți din Focșani” [nr.49/feb. 1936-p.1]. Aflăm mai multe aspecte : înterg personalul, dela director la ultimul angajat folosesc cu cruzime bătaia; maistrul cizmar Pârvulescu le povestește elevilor lucruri pornografice; școala a fost evacuată din propria clădire și funcționează în două case vechi așezate vis-a vis, pe aceiași stradă. Într-un fost grajd s-a amenajat bucătăria, spălătoria și atelierul de tâmplărie; Statul și-a redus participarea cu cele necesare și direcțiunea s-a văzut silită să ceară familiilor elevilor surdomuți taxe (1500 de lei la începutul anului școlar și 1000 de lei după vacanța de Crăciun).

-„Institutul de surdo-muți din Focșani” [nr.180/1948-p.1-2]. Autorul deplânge starea în care se află clădirea institutului. Etajul a fost avariat de cutremurul din 1940, iar parterul total degradat în 1944 când a fost transformat în lagăr pentru prizonierii de război. Mobilierul a ars în 1944. Școala de surdomuți s-a mutat, din nou, în 2-3 case particulare din oraș. Condițiile de acolo sunt improprii. Numărul de elevi este mic, cam 25. Mulți elevi au fost retrași din cauza taxelor mari și a contribuțiilor alimentare pe care trebuia să le facă. Speră că, în viitor școala va dispune de un local propriu și se va ridica la un nivel calitativ superior.

Dr. Alexandru Costiniu – senior

-„Un document privitor la surdo-muți” [nr.55/aug.1936-p.2], [nr. 56/sept.1936-p.1-2] și [nr.57/oct.1936-p.1-2]. **(I).** Dr. Costiniu – senior a început din anul 1897 să studieze surdomutitatea, cauzele ei și fregvența bolii. Rezultatela cercetării le-a comunicat la congresul surdomuților dela

https://biblioteca-digitala.ro

Paris, din anul 1900. A constatat starea deplorabilă a surdomuților din România și a comparat-o cu cea din alte țări. Cercetări asemănătoare a făcut și profesorul Mihail Ionescu dela Focșani. Cei doi au făcut un turneu de conferințe, pe tema surdomuțeniei, prin toată țara. Rezultatele au fost însă modeste.

(II). A cerut atunci sprijinul Reginel Elisabeta, care a fost foarte entuziasmată, și a cerut ministrului instrucțiunii, ca în recensământul ce se face copiilor de școală să se specifice și numărul copiilor surdomuți (peste 800). Cu ajutorul ministerului de interne a obținut situația surdomuților de peste 14 ani (4340 de persoane). La Focșani nu existau decât 70-75 de copii. Restul nu aveau unde să meargă. În alte țări, între 1875 și 1901 numărul institutelor de surdomuți s-a dublat. Atunci i-a venit ideia de a solicita opinia publică, în speranța constituirii unei „societăți de patronaj a surdomuților". În continuare ni se explică situația diferită în care se află un copil surdomut, în comparație cu cel normal, pe de o parte, și cu unul orb, pe de altă parte.

(III). Se explică importanța unei „societăți de patronaj a surdomuților" și ce acțiuni concrete poate să aibă. Viața unui surdomut trebuie dirijată, pas cu pas, din momentul în care se naște, în perioada școlarizării, alegerii meseriei, găsirea unui loc de muncă, protecția socială și civilă, protecția juridică, etc. Dar pentru toate acestea, trebuie început cu asigurarea școlarizării tuturor celor aproximativ 800 de copii surdomuți, cât existau înainte de război. Pentru pregătirea cadrelor, ar trebui să se facă cu elevii din ultima clasă a școlilor normale, câte 4-6 cursuri teoretice de specialitate. Problema surdomuților adulți este și ea tratată. Printre altele se prevede înființarea unei colonii agricole, dar și asociații meșteșugărești, în care unii ar putea să se stabilească.

***Silvia Dimitriu – Leorda* :**

-„Un institut de surdo-muți cu trecut frumos" [nr.56/sept.1936-p.2]. Institutul de surdomuți din Tirolul Austriac a fost înființat la 12 noiembrie 1830. Episcopul Mihail Leonarde (pseudonim Francisc Heim) a făcut, în acest sens, o donație de 16.000 de florini (1828). Inițial au fost 8 elevi, iar primul director a fost preotul Ioan Amberg, care învățase metodele de predare dela institutul din Viena. În 1835 institutul s-a mutat în orașul Hall și erau 27 de elevi. Curând clădirea școlii a devenit neîncăpătoare și la 15 octombrie 1879 s-au mutat într-o clădire mare cu trei etaje, subsol și mansardă. La data articolului, institutul avea 82 de elevi, dintre care 44 de băieți și 38 de fete. Sunt repartizați în 8 clase. Directorul este un preot, părintele Siberer, iar corpul didactic este format dintr-un preot și opt călugărițe, toți cu studii medico-pedagogice.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Frica de Dumnezeu mai presus de toate” [nr.63/apr.1937-p.1-2]. Articolul face inițial o paralelă între institutul din Focșani și cel de fete din București. Se reiau gravele probleme de igienă, educație și corupție dela Focșani și modul exemplar în care ele au fost rezolvate la București de d-na. Sevastia Popescu. În partea a doua, invectivele sunt îndreptate spre Ion Ciorănescu care își demutizează perfect elevii însă, *„sufletul le rămâne negru”,* devin răi, bârfitori, etc. De asemenea, îl acuză pe Ciorănescu de modul părtinitor în care face inspecțiile. După publicarea articolului „Surdo-muții”, în [nr.60/ian.1937-p.1-2], se părea că între Ciorănescu și Leorda se va instala un consens. Nu se știe ce s-a întâmplat între timp că spiritele s-au încins din nou.

-„Jos uneltirile ...” [nr.82(83)/dec.1938-p.1]. Este redată o inspecție făcută la școala de fete surdomute din București, ca urmare a unei reclamații. Inspectorul nu găsește decât cuvinte de laudă dar descoperă că o învățătoare dorea să ia locul directoarei și făcuse reclamația neîntemeiată.

-„Expoziția de lucru manual și confecțiuni dela Școala de surdo-mute din București” [nr.185/1948-p.1]. S-a deschis duminică 27 iunie 1948, ora 12, la sediul școlii din Calea Moșilor, nr. 36, de către directoarea școlii Aglaia Mandiuc (N.A. Refugiată dela institutul din Cernăuți). Expoziția cuprinde lucări de mână, broderii, covoare, tricotaje, confecții și lucrări de desen, toate executate de elevele școlii în ultimul an școlar.

Louis Boujant :

-„Mută-te de acolo !” [nr.57/oct.1936-p.2]. Este un articol satiric, scris din revolta autorului față de dorința autorităților pariziene de a evacua institutul de surdomuți și a instala în locul său o școală de fete. Seamănă cu problemele școlii dela Focșani.

Pr. E. G. :

-„Care este interesul lor ? Școala sau interesele lor personale ?” [nr.61/feb.1937-p.1]. Ca urmare a unui articol, publicat de V. D. Leorda în ziarul „Universul”, prin care se propunea mutarea institutului din Focșani la București, la școala din Focșani s-a declanșat o adevărată revoltă. Personalul care este împotriva acestei mutări a pornit o campanie furibundă împotriva autorului articolului.

V. C. Pribeagu :

-„Un bilanț” [nr.64/mai.1937-p.1-2]. Este criticat modul nemilos în care a fost exploatat institutul din Focșani, în ultimii 10 ani.

https://biblioteca-digitala.ro

Florise Lond :

-„Distribuirea premiilor la Institutul Național de Surdo-Muți din Paris” [nr.77/iun.1938-p.2]. (Articol preluat din ziarul „Petit Parisien”) Festivitatea a fost deschisă de directorul institutului M. Xéridat, printr-un discurs. În continuare, grupuri de elevi urcă pe estradă și răspund unor întrebări puse de profesori, după care primesc premiile așteptate. Cei mici primesc cărți, iar cei mari, truse de scule necesare în meseria lor.

D. D. Scorpan :

-„Institutele de surdo-muți și învățământul surdo-pedagogic din Cehoslovacia” [nr.78/iul.1938-p.1-2]. La invitația primarului orașului Praga, d-l. Petr Zenkl, o delegație de învățători din România a făcut o vizită de studiu la Așezământul Masarykovy Domovy. Delegația română a fost formată din 7 învățători ai institutelor din Cernăuți, Iași și București. S-a văzut că statul cehoslovac se ocupă mult de învățământul surdomuților. La fel se ocupă și provinciile și cetățenii. Prima școală de surdomuți s-a înființat la Praha-Smichov în anul 1786. Între 1841-67, directorul Frost a creat o metodă nouă de educare și a scris mai multe cărți. Următoarele școli de surdomuți au fost : Brno (1832), Budejovice (1858), Bratislava, Plzen, Kremmice, Uzhorod. În 1930, în Cehoslovacia erau 15.745 surdomuți. În total sunt 17 institute de surdomuți. Învățământul începe cu clasele pentru copiii între 4 și 6 ani, după care se fac 8 clase elementare. Pentru învățarea articulației (clasele I-IV) se folosește metoda globală, iar în continuare metoda orală pură. După 14 ani elevii sunt îndreptați spre școlile de meserii. Există 189 de profesori cu pregătire de specialitate. Ei sunt recrutați dintre învățătorii obișnuiți și care inițial au făcut o practică de 200 de ore de asistență într-o școală de surdomuți. În final ei dau un examen. Adulții sunt organizați în asociații.

Traian Șelmaru :

-„...Am ascultat graiul copiilor fără glas” [nr.98/mart.1940-p.2]. Ziaristul, obișnuit cu imaginea surdomuților care gesticulează, a rămas uimit la serbarea de sfârșit de an a Institutului de Băieți Surdomuți din București, unde a fost invitat. Corurile și recitările erau spuse cu limbaj oral. Directorul Ion Ciorănescu i-a explicat că elevii nu aud ceea ce spun și din această cauză corurile au intonații bizare. Capacitatea lor toracică este deficitară, deoarece nu și-au folosit vorbirea. Exercițiile fizice au fost executate cu multă voioșie, dar ceea ce i-a impresionat cel mai mult a fost o piesă de teatru interpretată de copiii surdomuți.

https://biblioteca-digitala.ro

C. V. Soare :

-„Copiii întârziați. Școala de surdo-muți” [nr.138/1943-p.4]. Autorul l-a cunoscut pe profesorul Gh. V. Constantinovici, dela Institutul de Băieți Surdomuți aflat în București, Calea Griviței nr. 199 și a hotărât să îl viziteze la școală. Dela început aflăm că această locație nu este corespunzătoare unei școli. Pentru a ajunge în clasa a V-a este necesar să treci prin clasa I-a. Școala este compusă din șase clase, cu șase profesori. Autorul participă la o lecție a clasei a V-a, condusă de profesorul Gh. V. Constantinovici și ni se relatează diferiți elevi, fiecare cu problemele sale de pronunție și cu modalitățile în care profesorul le corectează. Tema este preluată din întâmplarea unui elev la vizitarea familiei. Toți elevii „citesc” de pe buzele profesorului sau a colegilor. Vizitatorului i se aduc doi elevi din clasa I-a. Unul aude dar este idiot, iar celălalt este surd complet dar inteligent. Cu tot auzul intact, cel idiot nu poate pronunța nimic, celălalt, deși este doar la învățarea primelor foneme, înțelege și pronunță ce i se cere. Urmează apoi lecția de aritmetică și elevii trebuie să rezolve o problemă. În final, vizitatorul a fost, pe deplin, mulțumit.

Gheorghe V. Constantinovici :

-„Jertfa” [nr.145/1944-p.1]. Ca urmare a deplasării frontului, institutele de surdomuți din Iași și Cernăuți au fost nevoite *„să plece în pribegie”*. În plus, la 4 aprilie 1944, când a fost bombardat Bucureștiul, clădirea institutului de băieți surdomuți, din Calea Griviței nr. 199 a fost transformată în ruine.

Adina H. Paul :

-„Școala de demutizare a Ministerului Învățământului Public redă societății elemente constructive” [nr.191/ian.1949-p.1-3]. Este redată vizita făcută de autoarea articolului la Școala de fete Surdomute din București. Ne este descrisă curățenia și ordinea existente, modul cum se face demutizarea în fața oglinzii logopedice și cum este așezat mobilierul pentru a beneficia de lumină. Facem cunoștință cu elevele școlii care răspund la întrebări cu limbajul oral, după ce au citit de pe buze întrebarea ziaristei. Este vizitat atelierul în care lucrează absolventele școlii. Pe baza comenzilor din oraș, se confecționează lenjerie, covoare și lucrări de croitorie. După doi ani elevele primesc carnet de lucrătoare, iar după patru ani primesc carnet de meșter și se pot angaja în atelierele din oraș. Ziarista află și greutățile școlii : clădirea improprie, lipsa locurilor în internat, etc.

https://biblioteca-digitala.ro

c. Personalități.

** * * fără autor specificat) :*

-„Un principe surdomut” [nr.4/mai 1932-p.2] și repetată în [nr.95/ dec.1939-p.1]. Ni se prezintă faptul că, un predecesor al regelui Italiei, Victor Emanuel al III-lea, a fost surdomut. Se numea Filibert Emanuel de Carignan și s-a născut în anul 1630 la Turin. A primit o educație bună și citea bine de pe buze. Era inteligent, citea mult și era un fin diplomat. A participat la războaie, a fost căsătorit de două ori cu fete din înalta societate și a avut un fiu.A murit în anul 1709, la vârsta de 79 de ani.

-„Constantin Arion” [nr.7/aug.1932-p.2]. Este redată personalitatea acestui profesor care a predat la Focșani între anii 1911-14. Era propus să-și desăvârșească studiile la Paris însă la 27 august 1914 a fost răpus de un atac de cord.

-„Mihail Ionescu – 1874-1926” [nr.8/sept.1932-p.1]. S-a născut în orașul Roman, unde a făcut școala primară și gimnaziul. La București continuă la Școala Normală de Institutori, pe care o absolvă în 1893. Între 1893 și 1898 a funcționat la diferite școli din Focșani. La 1 septembrie 1898, în baza unei burse, se deplasează la Institutul Național de Surdomuți din Paris, unde timp de 2 ani se specializează în educarea surdomuților prin metoda orală. Aici, pe lângă diploma de absolvire este recompensat și cu medalia „Palmele academice”. Întors în țară, este numit institutor la Orfelinatul de Surdomuți din Focșani, iar între 1901 și 1905 devine și directorul orfelinatului. Este cel ce a introdus la Focșani metoda orală. După anul 1905 a rămas doar director de studii. După anul 1922, când orfelinatul a fost evacuat din propria clădire, se ambiționează și timp de 4 ani face o colectă publică, în vederea construirii unei noi clădiri. A reușit să strângă suma de 1.300.000 lei, pe care i-a depus la bancă.

-„Viața și opera unui mare artist tăcut” [nr.19/aug.1933-p.2] și repetată în [nr.31/aug.1934-p.1] și [nr.93/oct.1939-p.2]. Articolul este dedicat sculptorului **Agostino Ambrosi** , surdomut, născut în Austria la Eisenstadt, în data de 24 februarie 1892. A urmat Institutul de Surdomuți din Praga și Academia de Belle Arte din Viena devenind un sculptor renumit. A susținut tot timpul că *„Surzenia educă pe om în seriozitatea vieții”*.

-„Un om” [nr.23/dec.1933-p.2]. Este un articol despre Mihail

https://biblioteca-digitala.ro

Ionescu, similar celui scris de V. D. Leorda în nr.5 al acestei reviste.

-„Sfântul Francisc de Sales" -Traducere din Il Corrierino dei surdo-muto de părintele Ștefan Tantaro. [nr.26/mart.1934-p.2] și reluat în [nr.100/mai 1940–p.4]. Se prezintă, pe scurt, viața Sfântului Francisc de Sales (1567-1622), care în țările catolice este considerat „patronul surdomuților" și care era sărbătorit, în fiecare an, la 29 ianuarie (azi se sărbătorește la 24 ianuarie).

-„Pierre de Rousard – poet francez, surdomut" [nr.30/iul.1934-p.2]. Născut la 1524 la Castelul Possoniere, a fost un nobil ce a dus o viață ușoară, ajungând la Curtea Franței. La 19 ani surzește și se retrage ducând, în continuare o viață solitară. Cu timpul este atras spre poezie și, în cadrul unui grup de șapte poeți, vor pune bazele poeziei moderne. A scris multe poezii și a fost deosebit de apreciat de regele Carol al IX-lea. A murit în anul 1585.

-„O incomparabilă inteligență tăcută, Helen Keller, surdo-mută-oarbă" [nr.47/dec.1935-p.1] și repetată în [nr.109/feb.1941-p.2]. Aflăm că este doctor „Ad honorem" a Universității din Glasgow și a fost educată de Mis Sulivan, care a învățat-o să-și utilizeze mirosul și pipăitul. La data articolului avea 50 de ani și cunoștea trei limbi, engleza, franceza și germana. A învățat să înnoate, să facă scufundări, să conducă un vaporaș și face exerciții fizice.

-„Viața surdo-mutei-oarbe Helen Keller" [nr.48/ian.1936-p.2] și repetată în [nr.111/apr.1941-p.1-2]. Este un rezumat al conferinței ținute la Detroit de d-na. Mace, prima profesoară a Helenei Keller și d-na. Sulivan, cea de a doua profesoară. Ni se povestește cum s-a acomodat H. K. cu cele două profesoare și cum acestea au învățat-o un sistem de comunicare folosind simțul tactil și l-a dublat prin intuiție de obiectele respective. În acest fel, cu timpul, i s-a descătușat sufletul, și-a însușit cunoștințe și mai târziu a urmat școli. A învățat și alfabetul orbilor, care i-a deschis drumul spre cărți. Mai târziu a învățat să scrie cu creionul și apoi la mașină. Una din realizările cele mai remarcabile a fost demutizarea lui H. K., care a și vorbit publicului cu ocazia conferinței și a răspuns la întrebări.

-„Un mare mimic (actor) Varenne, nu mai este" [nr.53/iun.1936-p.1]. August Varenne s-a născut în localitatea Agen din Gasconia. A urmat Institutul Național pentru Surdomuți din Paris, str. Saint-Jaques și apoi s-a înscris la Școala de Arte Decorative din Paris. Pe aceasta, este nevoit să o părăsească după un an și jumătate deoarece autoritățile din localitatea sa natală i-au suprimat bursa. Cu toate acestea, toată viața a fost un talentat

https://biblioteca-digitala.ro

caricaturist. A lucrat și ca fotograf, dar marele său talent s-a remarcat ca actor-mim, carieră pe care a început-o la Cercul Funambulesc, condus de celebrul mim Severin. A fondat revista „Viitorul surdo-muților", în care a publicat multe din caricaturile sale. A decedat sărac, în anul 1936.

-„Un monument profesorului Mihail Ionescu" [nr.65/iun.1937-p.1]. Monumentul era planificat a se dezveli în noiembrie 1937, pe o alee din Șoseaua Kiseleff.

-„M. Felix Martin (1844-1917)" [nr.68/sept.1937-p.2]. Sculptor surdomut. S-a născut la Neuillysur-Seine, la 2 iun. 1844 și a murit la 4 ian. 1917. Este autorul statuii Abatelui de l'Epée din fața institutului francez. Ni se oferă amănunte din viața și activitatea sa.

-„Profesorul savant Hector Marichelle" [nr.70/nov.1937-p.1-2]. A fost profesor de fonetică, de învățarea vorbirii, de labiolectură și director al Laboratorului Vorbirii. A murit în noaptea de 20-21 noiembrie 1929. Din 1882 și până a murit și-a dedicat viața studierii metodelor de educare a surdomuților. A studiat fonograful și a aplicat descoperirile sale în demutizarea surzilor. A publicat : „Vorbirea după traseul fonografului" și „Cronomotografia vorbirii". Ni se oferă date referitoare la cercetările întreprinse de el.

-„D. Victor Collignon" [nr.71/dec.1937-p.1]. A fost directorul Institutului Național de Surdomuți din Paris, începând din anul 1903. Ne sunt prezentate realizările sale.

-„Anna Sulivan" [nr.74/mart.1938-p.1]. Anna Sulivan a fost una dintre cele două profesoare ale Helenei Keler, surdomuta oarbă din America. Ea a decedat la 70 de ani și articolul îi prezintă viața și opera.

-„Benoit Thollon" [nr.76/mai 1938-p.1]. Profesor și, din 1910, inspector general al învățământului de surdomuți din Franța. A activat la Institutul Național de Surdomuți din Paris, Rue Saint Jaques, începând din anul 1887. A publicat multe lucrări de specialitate, dar cele mai importante sunt : „L'acquisition des idées abstrates par le sourd-muet" și „Manuel d'articulation". S-a ocupat de formarea profesorilor pentru școlile de surdomuți. Între 1913 și 1927 a dat un puternic avânt „Revistei Generale" și a înființat „Buletinul Internațional de Învățământ al Surdomuților". A părăsit postul în 1932.

-„Comandantul Espérandieu" [nr.88/mai 1939-p.1]. (din „La gazette des sourds-muets"). Comandantul Espérandieu, care a decedat de curând, a fost ofițer de carieră, în artilerie. Din anumite motive medicale a surzit și a fost nevoit să părăsească armata. A ales să îmbrățișeze o nouă

https://biblioteca-digitala.ro

meserie, aceea de istoric și arheolog. A urmat universitatea, a obținut licența și în urma activității sale a fost ales în Academia de Științe.

-„Sava Henția” [nr.101/iun.1940-p.1]. Viața și activitatea pictorului surdomut Sava Henția.

-„Surzenia și boala lui Bethoven” [nr.134/mart.1943-p.1-2-3] și repetat în [nr.162-163/1946-p.2] și [nr.186/1948-p.2]. Thayer, unul din biografii lui Bethoven susține că la 16 ani (1786), într-o vară, Bethoven a venit acasă transpirat, s-a dezbrăcat până la brâu și a stat în curent. S-a îmbolnăvit și una din complicațiile răcelii a fost o complicație la urechi, care s-a agravat cu timpul. Dr. Weisenbach susține că este urmarea febrei tifoide. Bethoven fixează începutul surzeniei în 1796 (26 de ani), dar surzenia definitivă s-a instalat la treizeci de ani. Dr. Paul Bodros ia în calcul ereditatea încărcată a lui Bethoven. Un tată alcolic, o mamă și un frate morți de oftică. Prin aceasta Bethoven era sensibil la diferite boli. O primă și ușoară infecție, inițiată de bacilul Koch, dar care a fost diagnosticată ca fiind febră tifoidă, putea duce peste ani la aspectele susținute de Thayer și la toate complicațile digestive, hepatice sau reumatice pe care le-a avut.

-„Pedagogul Ioan Boșniag” [nr.135/1943-p.1]. Născut în 1856 lângă Cernăuți, a murit tot aici în anul 1921. A fost atras de soarta nefericită a copiilor orbi și surzi. A înființat „Societatea pentru Ocrotirea Orbilor și Surdo-Muților din Bucovina” în care a reușit să reunească personalități marcante. Cu ajutorul lor a reușit să construiască clădirea unui institut destinat acestora și a fost primul director. Curând a demisionat din funcție și a continuat ca profesor la alte institute de învățământ.

-„Biografia lui Itard” [nr.135/1932-p.1-2]. Jean Marc Gaspard Itard s-a născut la 1775, în localitatea Vraison din departamentul francez Basses-Alpes. După terminarea studiilor este nevoit să se înroleze în armată. Aici este repartizat la un spital, unde urmează cursuri de anatomie. Un timp lucrează ca și chirurg, iar apoi ca medic la un institut de psihiatrie. În această calitate este solicitat de Abatele Sicard pentru a fi medic al Institutului de Surdomuți din Paris. Aici îl cunoaște pe „sălbaticul din Aveyron” și timp de șase ani se dedică educării lui. Pe lângă însemnările rămase despre educarea „sălbaticului din Aveyron”, dela Itard ne-au mai rămas „Maladiile urechii și auzului”. A murit la 5 iulie 1838, lăsând întreaga avere scopurilor filantropice făcute în favoarea surdomuților.

-„Un mare democrat : Ion Ciorănescu” [nr.180/1948-p.2]. Ion Ciorănescu a murit la 4 ianuarie 1948. A fost inspector ministerial al școlilor speciale. După o perioadă de muncă didactică, Spiru Haret l-a trimis în

https://biblioteca-digitala.ro

Germania pentru a se instrui în educarea surdomuților. A obținut calificarea fiind notat cu „excelent”. Întors în țară a lucrat inițial la Școala de Fete Surdomute din București, iar în 1927 înființează și conduce Școala de Băieți Surdomuți din București. Datorită lui Legea Învățământului din 1924 a introdus articolele despre învățământul special. A fost un autor de manuale școlare, atât pentru copiii normali, cât și pentru cei surzi, dându-le primul Abecedar special. A instruit personal profesori pentru învățământul de surdomuți.

Vasile Dimitriu-Leorda :

-„Profesorul Mihail Ionescu” [nr.5/iun.1932-p.1]. Este un articol scris cu ocazia împlinirii a 6 ani dela decesul profesorului Mihail Ionescu, alintat cu diminutivul de *„Mișu”*. Din datele biografice oferite de autor, aflăm că înainte de a fi trimis la studii în Franța, Mihail Ionescu a fost, timp de 7 ani, profesor suplinitor la diferite școli din Focșani. A fost remarcat și i s-a dat o bursă. La Paris a studiat 3 ani (din alte surse ar fi 2 ani) și s-a întors la Focșani în 1900 (și nu în 1902 cum se specifică în articol). A fost cel mai mare specialist pe care l-a avut Vechiul Regat, înainte de Primul Război Mondial. Din amintirile sale de elev, V. D. Leorda ne împărtășește despre severitatea cu care Mihail Ionescu examina elevii și faptul că mulți au repetat anul și de câte două ori. Din păcate, la data apariției articolului, învățarea meseriei era total neglijată la Focșani și absolvenții nu mai erau stăpâni pe meserie. Tot lui Mihail Ionescu i se datorează repunerea școlii în funcțiune, după distrugerile războiului. Este deplânsă evacuarea, în anul 1922, a institutului din propriul sediu. Această nedreptate l-a afectat profund, dar *„a încercat să creieze un nou local ... zi și noapte, timp de trei ani a lucrat la o subscripție națională”*. În anul 1926 îi mai lipseau câteva milioane de lei. Ministerul Instrucțiunii a promis că îi va completa suma dar, desnădăjduit și afectat de depresie, s-a sinucis.

-„Doctorul Alex. Costiniu-senior” [nr.20/sept.1933-p.1]. A fost un amic și colaborator al profesorului Mihail Ionescu și la 7 ani dela sinuciderea acestuia, s-a sinucis și el (la 21 aug.1933). A fost medic O.R.L.-ist și un mare iubitor și susținător al surdomuților. A fost medicul institutului din Focșani și în ultimii ani a lucrat la București. Împreună cu Mihail Ionescu a ținut conferințe în toată țara, pentru sprijinirea surdomuților, a dezvoltat institutul din Focșani, a sprijinit înființarea asociației surzilor.

-„Emil Miclescu” [nr.41/iun.1935-p.1]. Emil Miclescu era dintr-o familie de intelectuali. Avea un frate profesor universitar și doi frați generali. A avut neșansa ca după o meningită să rămână surd. A urmat școala de surdomuți dela Pantelimon pe vremea când era condusă de Carol Davilla.

https://biblioteca-digitala.ro

S-a calificat în meseria de tipograf și a lucrat 47 de ani. S-a pensionat în 1926.

-„Spiru Haret și școala surdo-muților” [nr.41/iun.1935-p.1-2]. Spiru Haret a îmbrățișat toate problemele învățământului fără să neglijeze pe surdomuți. Se face o paralelă între el și ministrul Angelescu, din acea vreme, concluzionând că doar primul a susținut învățământul surdomuților.

-„Carol Davilla” [nr.58/nov.1936-p.2]. Este evocat momentul din vara anului 1864, când la Spitalul Militar, dr. Carol Davilla a consultat un copil surdomut, **Sava Henția**, viitorul pictor. Surzenia era provocată de o meningită cerebro-spinală, nu se putea trata și recomandarea era să-l dea la școală. (În 1864 Sava Henția nu mai era copil, avea 16 ani. În alte surse se susține că Sava Henția ar fi surzit la vârsta de 19 ani – N.A.). Carol Davilla conducea el însuși școala de surdomuți din București, înainte de a o preda soților Nicolae și Sultana Ionescu, pe care i-a pregătit în acest scop. După decesul lui Carol Davilla școala de surdomuți a fost aruncată dintr-un loc în altul, până a ajuns la Focșani. Azi (1936) este în niște cocioabe de pe str. Duiliu Zamfirescu, după ce a fost evacuat din propriul local dela bariera Cuza Vodă. Se cere reprimirea localului.

-„Simona Lahovary” [nr.60/ian.1937-p.1]. Este un necrolog destinat Simonei Lahovary, doamnă de onoare a Reginei Maria, care s-a implicat în susținerea comunității surzilor.

-„Doamna profesor Sevastia Șt. Popescu în lumina adevărului” [nr.70/nov.1937-p.1-2]. Aflăm că între d-na. Sevastia Popescu, directoarea Institutului de Surdo-Mute din București și Ion Ciorănescu, care până în 1927 a fost institutor în acest institut, a existat o atmosferă tensionată, d-l. Ciorănescu atacând-o permanent. I-a atacat competența și i-a atacat studiile făcute la Paris, susținând că nu are decât un „certificat de asistentă”. D-l. Leorda a făcut cercetări și a aflat care este adevărul, anume că d-na. Sevastia Popescu posedă *„Diploma de sfârșit de studii eliberată de Institutul Național de Surdo-muți Paris, cu dreptul de a practica în însăși instituțiile naționale din Franța”*. D-l. Ciorănescu a văzut diploma originală însă, încercând s-o îndepărtaze din funcție s-a adresat Institutului Național de Surdo-muți din Paris. De

Prof. Sevastia Popescu

din [Răs.nost.-nr.70/ nov.1937-p.1]

https://biblioteca-digitala.ro

aici a primit un răspuns, din care reiese că : d-na. S. Popescu a fost admisă în 1916 să urmeze cursurile normale, la cererea guvernului român. A frecventat instituția 5 ani, până în 1921. În ultimii doi ani a fost angajată ca repetitoare și atașată unei clase. Pentru aceasta primea o indemnizație lunară de 200 franci, cu autorizație specială ministerială. Profesorul Thollon, care a condus grupa de studii, o considera *„cea mai remarcabilă”.* Timp de 5 ani a făcut studii teoretice și practice foarte complete asupra metodelor de educare a surdomuților. Examenele date în fiecare an le-a trecut cu succes. Pentru lucrările făcute în „Laboratorul vorbirii”, la propunerea institutului, ministerul francez a decorat-o cu decorația universitară *„Palmele academice”.* În urma acestui răspuns, ne întrebăm : Ce urmărește d-l. Ion Ciorănescu prin negarea acestei realități? De ce nu depune acest răspuns, al institutului francez, la Ministerul Instrucțiunii? Ce interes are în blamarea d-nei. Sevastia Popescu?

-„Răspuns d-lui. I. Ciorănescu” [nr.72/ian.1938-p.1]. Urmare a articolului de mai sus, referitor la d-na. Sevastia Popescu, Ion Ciorănescu i-a trimis o scrisoare lui V. D. Leorda. Nu cunoaștem conținutul scrisorii însă, în acest articol d-l. Leorda îi răspunde în aceiași termeni jignitori pe care i-am găsit și în alte articole și de care ne ferim să ne atașăm, deoarece considerăm că nu cunoaștem tot adevărul.

-„Henri Gaillard” [nr.89/iun.1939-p.1]. Surdomut francez, născut la 24 august 1866 la Paris. A urmat Institutul Național de Surdomuți obținând diploma de bacalaureat. A fost secretar general al societății franceze de surdomuți, reprezentând Franța la mai multe congrese, între 1893-1917. A organizat congresele internaționale ale surdomuților din 1900 și 1912. A fondat „Le gazette des sourds-muets”, care continua după 50 de ani. A scris numeroase cărți din viața surdomuților; deputat în parlamentul francez; decorat cu „Legiunea de onoare”, „Ofițer de instrucție publică”, „Cavaler al meritului agricol”, etc. A murit la 17 aprilie 1939 în vârstă de 73 de ani.

-„Elena Păun” [nr.102/iul.1940-p.4]. Este o fostă profesoară dela școala de fete surdomute, unde a activat între 1925-38.

-„Spiru Haret și școala surdo-muților” [nr.132/ian.1943-p.1]. Spiru Haret este considerat cel mai mare ministru al instrucțiunii, pe care l-a avut țara noastră. Este singurul ministru care a înțeles importanța învățământului pentru surdomuți. El l-a trimis la Paris pe Mihail Ionescu și după specializarea lui la Institutul de Surdomuți, l-a numit director la institutul din Focșani. Mai târziu au fost trimise, la studii asemănătoare, Elena Ionescu-Salomea și Sevastița Popescu.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Ștefan Șerpescu” [nr.170/1947-p.1]. S-a născut la Buzău. Tot acolo a urmat școala normală. A fost institutor și apoi profesor la Institutul de Surdomuți din Focșani, fiind un colaborator apropiat a lui Mihail Ionescu și a dr. Al. Costiniu-Senior. A colaborat la revista „Răsăritul nostru” cu articole semnate de el sau cu pseudonimul „Poteraș”. A decedat la Focșani la sfârșitul anului 1946.

-„Prof. Ion Ciorănescu” [nr.179/1948-p.1]. Un necrolog ar trebui să fie totdeauna trist. Acest ton încearcă să i-l imprime și autorul, dar amintirile articolelor anterioare în care Ion Ciorănescu era insultat, blamat și criticat, nu poate decât să-i dea o notă de tragic-comic. Cine dorește poate compara actuala caracterizare, făcută cu ocazia decesului ilustrului surdolog, cu cele anterioare, realmente jignitoare. Acum aflăm că Ion Ciorănescu era *„un om vrednic, blând și plin de tact”*, care s-a *„dezbrăcat de grijile și preocupările personale, consacrându-se cu dragoste educației surdo-muților”*. Nu demult, în aceiași revistă, Ciorănescu era catalogat ca *„mieluțel cu creier de vulpe și cu gură de lup”* [nr.64/mai.1937-p.2]. Totuși, pe lângă educarea surzilor i se recunoaște și pregătirea de specialiști în domeniu și încheie cu *„amintirea lui să fie veșnică în noi”*.

Brătilă I. Victor : (fost elev la școala din Focșani – surd vorbitor)

-„Profesorul nostru” [nr.6/iul.1932-p.2]. Articolul este destinat elogierii lui V. D. Leorda, profesor de desen și caligrafie la institutul din Focșani și care, în urma persecuțiilor, a fost obligat să-și dea demisia. Autorul este un fost elev al lui Leorda și critică nu numai îndepărtarea acestuia din învățământ, ci și acțiunea unor politicieni ce au răpit institutului localul ce îl avea, obligându-l să-și desfășoare activitatea *„în niște cocioabe”*. Sunt descrise condițiile mizere în care își desfășurau activitatea și felul părintesc în care Leorda își îndeplinea sarcinile de profesor, talentul său didactic și rezultatele ce le-a obținut.

Silvia Dimitriu-Leorda :

-„Helen Keller, renumita scriitoare surdo-mută-oarbă” [nr.13/feb.1933-p.2]. Este oferită o scurtă prezentare a acestei personalități, care atunci avea 50 de ani și care primise de curând titlul de *„Doctor Ad honorem”* din partea Universității din Glaskow.

-„Inginerul Anton Kratochvill” [nr.85/feb.1939-p.1]. Era un surdomut din București, care lucra ca funcționar la Birolul Cadastrului din Ministerul Agriculturii și Domeniilor. După un timp, datorită capacităților

https://biblioteca-digitala.ro

sale, a fost numit șef de birou, funcție compatibilă cu cea de inginer. Nu ni s-a precizat, în niciun articol, dacă a urmat o facultate tehnică. Printre surzi era o personalitate și articolul de față ne prezintă familia din care provine și modul în care a evoluat.

Radu Andrei : (Institutul de Surdomuți București)

-„Pedagogul german Eduard Walther” [nr.109/feb.1941-p.1-2]. Continuator a lui Hill Maurice, Eduard Walther s-a născut în Hoschwig (Wittenberg) și după studii de specialitate a ajuns unul dintre cei mai de seamă surdopedagogi din Germania, fiind profesor și apoi directorul Institutului Regal de Surdomuți din Homberg, a Școlii Normale de formare a profesorilor din învățământul pentru surdomuți și publicând deferite studii referitoare la metoda orală de predare. Ulterior a condus Institutul Regal de Surdomuți din Berlin. A fost primul președinte al Asociației Profesorilor din Școlile de Surdomuți din Germania. În continuare, autorul articolului prezintă amănunte din lucrarea de bază a lui Eduard Walther : ***„Manualul de educație al surdomutului”*** și ne oferă capitolele din care se compune. Prima parte : „Localul”, „Intrarea elevilor în institut”, „Durata studiilor”, „Numărul elevilor”, „Personalul didactic”, „Clasamentul elevilor”, „Sistemul pe clase și sistemul pe materii”, „Internat și externat”. Partea a II-a : „Elevul”. Partea a III-a : „Profesorul”. Partea a IV-a : „Educația surdomutului”. Toate acestea sunt expuse cu amănuntele și explicațiile necesare.

Gfeorge G. Profiriu :

-„Sculptorul Vasile Dimitriu-Leorda” [nr.159/1946-p.2]. Sunt lăudate calitățile și realizările d-lui. Leorda, ca sculptor, ca președinte al asociației surzilor, pentru faptul că a editat revista „Răsăritul Nostru”, a luptat pentru salvarea școlii dela Focșani, pentru construirea unei „Case a Tăcerii”, etc.

Micaela Catargi :

-„O distinsă scriitoare surdo-mută-oarbă. Omenia în Uniunea Sovietică” [nr.179/1948-p.2]. Este un articol preluat din revista „Femeia democrată” și este vorba de Olga Skorokhodova dela Clinica de surdo-muți-orbi din Kharcov, condusă de prof. Ivan Sokolianski. Ea a ajuns scriitoare, publicând volumele : „Cum înțeleg eu lumea”, „Ce percepție am despre lume” și „Cum îmi închipui că este lumea”.

https://biblioteca-digitala.ro

d. Anunțuri sportive.

-C.Pr. : „Cercul sportiv cultural al surdo-muților din România” [nr.28/mai 1934-p.2]. Este lăudată activitatea acestui club sportiv care dela primul meci de fotbal a reușit să învingă echipa Monitorului Oficial.

-[nr.35/dec.1934-p.2]. *„Comitetul internațional sportiv al tăcuților face invitația Clubului Sportiv al Surdo-muților din România, să participe la concursul ce va avea loc în august 1935 la Londra”.*

-[nr.38/mart.1935-p.2]. Italianca surdomută, Mica Simone, de 15 ani, este una din cele mai bune înnotătoare. - În luna mai 1935 va avea loc, la Bruxelles, un turneu de tenis pentru surdomuți. - În zilele de 8-9 iunie 1935 vor avea loc meciurile de fotbal dintre surdomuții din Anglia și Belgia. - Domnul Eugen Cusin s-a alăturat Clubului sportiv al Surdomuților din București, pe care dorește să-l dezvolte.

-[nr.40/mai 1935-p.2]. Surdomutul francez Gosseau, înscris la Clubul Reinos, a obținut rezultate deosebite printre auzitori.

-„Adunarea generală a cercului sportiv al surdo-muților” [nr.40/ mai 1935-p.2]. A avut loc la 21 apr. 1935 și s-a prezentat Darea de seamă. În decurs de un an s-au realizat 49.710 lei, dintre care s-au cheltuit pentru echipamentul complet a două echipe, 17.798 lei. În continuare s-a ales noul comitet de conducere.

-[nr.41/iun.1935-p.1]. În zilele de 29 și 30 iunie 1935, în Germania vor avea loc jocurile sportive ale surdomuților din Germania și Anglia. Din partea Germaniei vor participa 20 de atleți, 20 de înnotători, 16 fotbaliști, 6 tenismeni, etc. - în [pagina 2] aflăm programul de desfășurare a competițiilor dela Londra.

-[nr.42/iul.1935-p.2]. Surdomuții André Petry (masculin) și D. Maere (feminin) au câștigat turneul de tenis dela Brouxelles. - În Austria s-a înființat Institutul Vitap, destinat educării sportive a surdomuților.

-[nr.44/sept.1935-p.2]. Federația belgiană a organizat o expoziția cu realizările sportivilor surdomuți.

-V. D. Leorda : „Sportul surdo-muților nedreptățit” [nr.53/iun. 1936-p.1]. Se arată nemulțumirea că echipa de fotbal, deși a fost înscrisă în F.R.F.A. și plătește cotizație, nu i se permite să aibă meciuri oficiale în

https://biblioteca-digitala.ro

campionat, ci numai amicale.

-[nr.53/iun.1936-p.2]. Diminică 23 aprilie 1936, echipa de fotbal a surdomuților din București a învins cu scorul de 2-1, echipa Dacia Traiană. - Duminică 3 mai 1936, pe terenul A.C.S.A., din Șoseaua Olteniței, echipa de fotbal a surdomuților a învins cu scorul de 3-1, echipa L.P.N.

-„D. dr. Fodor intervine pentru admiterea surdo-muților în campionat” [nr.54/iul.1936-p.1]. Dr. Fodor, președintele Clubului Sportiv al Surdomuților „Hungaria” din Budapesta se afla în București. Președintele Clubului Sportiv al Surdomuților din București s-a deplasat la Hotelul Grand și au avut o convorbire. Oaspetele maghiar a fost surprins de faptul că, la noi, echipa surdomuților nu este admisă în campionat, deoarece în Ungaria surdomuții sunt admiși la toate competițiile oficiale. Domnia sa a intervenit în acest sens la domnul Luchide dela Biroul Federal, însă acesta a refuzat încă odată.

-„Adunarea generală a F.R.F.A.” [nr.58/nov.1936-p.1-2]. A avut loc la 11 oct. 1936. Clubul sportiv al surdomuților a fost reprezentat de V. D. Leorda și a cerut modificarea regulamentului pentru ca și surdomuții să fie primiți în campionat. Nu s-au primit decât promisiuni și amânări.

-„Știri din Japonia” [nr.58/nov.1936-p.2]. La 19 iul. 1936, în Osaka, a avut loc al 4-lea campionat de atletism al surdomuților. Se dă lista probelor, câștigătorii și rezultatele obținute.

-[nr.61/feb.1937-p.2]. În perioada 19 ... 23 august 1937, Cercul Sportiv al Surdomuților din România a fost invitat de organul similar din Budapesta-Ungaria, cu ocazia împlinirii a 25 de ani dela înființarea acestuia.

-„Cupa Europei Centrale pentru echipe de surdo-muți. România s-a afiliat la Federația Internațională a sporturilor tăcute” [nr.67/aug. 1937-p.2]. Între 19-22 august 1937, la Budapesta se va desfășura al VII-lea Congres al Comitetului Internațional al Sprturilor Tăcute. S-a propus o Cupă a Europei Centrale la fotbal, între echipele de surdomuți din Austria, Ungaria, România, Italia și Cehoslovacia.

-„Congresul Comitetului Internațional al sporturilor tăcute” [nr.69/oct.1937-p.2]. Desfășurat la Budapesta, cu ocazia împlinirii a 25 de ani dela înființarea „Siketnémák – Sport – Club” (Clubului Sportiv al Surdomuților). A fost al VII-lea congres al Comitetului Internațional al sporturilor tăcute (cu sediul permanent la Liege - Belgia), la care erau afiliate 17 comitete naționale. Au participat 125 de delegați. România se afiliase recent, fiind a 18-a națiune, a participat cu o delegație de trei persoane, condusă de Gheorghe Păiș, secretarul Cercului Sportiv al

https://biblioteca-digitala.ro

Surdomuților. Au avut loc recepții și serbări la care au participat 1500 de surdomuți. În zilele de 20-22 august 1937 s-au desfășurat lucrările congresului și în după amiaza zilei de 20 august a fost un meci de fotbal între echipele de surdomuți ale Ungariei și Italiei. Scorul a fost de 2-0 în favoarea Italiei. S-a stabilit ca Olimpiada Sportivă a Surdomuților să aibă loc în vara anului 1939, în Suedia. Congresul s-a încheiat cu un banchet.

-[nr.72/ian.1938-p.2]. În 24 ianuarie 1938 încep la Salsburg – Austria, primele întreceri internaționale de schi ale surdomuților.

-V. D. Leorda : „Soarta sportului tăcut” [nr.74/mart.1938-p.2]. După patru ani dela înființarea Clubului Sportiv al Surdomuților și afilierea sa la F.R.F.A., echipa sa încă nu are dreptul de a juca meciuri oficiale. Este afiliată și la Comitetul Internațional al Sporturilor Tăcute. În august 1939 va participa la Olimpiada tăcută din Suedia. Până atunci, în iunie 1938 va disputa un meci de fotbal cu selecționata Bulgariei, la Sofia, și în august 1938 cu cea a Ungariei la București. În cazul în care federația română nu va admite echipa surzilor la meciurile oficiale, România poate fi exclusă din comitetul internațional.

-[nr.75/apr.1938-p.1-2]. La ședința din 16 februarie 1938, a F.R.F.A., s-a respins admiterea în campionat a echipei surdomuților. - Pentru meciul de fotbal cu Bulgaria, din 5 iunie 1938, sunt rugați fotbaliștii din provincie să se prezinte la București pentru a completa echipa.

-[nr.76/mai.1938-p.2]. Amănunte despre deplasarea la Sofia din 2-5 iunie 1938. Transportul va fi suportat de sportivi. Întreținerea la Sofia va fi oferită de gazde. (Cu alte cuvinte, statul nu ajută cu nimic.)

-„Meciul dela Sofia” [nr.78/iul.1938-p.1]. Duminică 26 iulie 1938 s-a desfășurat la Sofia meciul de fotbal între echipele de surdomuți ale României și Bulgariei. Bulgaria a câștigat cu 4-0 (1-0).

-[nr.80/sept.1938-p.1]. Meciul de fotbal, revanșă, dintre echipele României și Bulgariei va avea loc la București, joi 22 septembrie1938, pe terenul Venus. - Societatea sportivă a surdomuților din București și-a ales un nou comitet de conducere, pentru un an.

-„Echipa de surdo-muți a României a învins pe cea a Bulgariei cu 4 : 2 (2 : 1)” [nr.82(83)/nov.1938-p.1]. Meciul s-a desfășurat joi 6 octombrie 1938 pe stadionul Venus.

-„Olimpiada surdo-muților dela Stockholm” [nr.86/mart.1939-p.1]. În august 1939 urma să se desfășoare la Stockholm, cea de a V-a olimpiadă tăcută. România urma să participe la fotbal, natație și scrimă.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Olimpiada surdo-muților are loc între 23-28 august 1939 la Stockholm – Suedia” [nr.88/mai.1939-p.1]. Se anunță că echipa României va pleca din țară în 19 august 1939.

-„O aniversare sportivă în lumea surdo-muților” [nr.88/mai.1939-p.1]. La 2 aprilie 1939 s-au sărbătorit 5 ani dela fondarea Clubului Sportiv al Surdomuților. S-au ținut cuvântări și s-a dezvelit bustul antrenorului amator I. Kohn care, în urmă cu mulți ani, antrena echipa Budapestei, cu care a obținut numeroase succese între anii 1911-1924.

-„Olimpiada surdo-muților” [nr.89/iun.1939-p.2] și [nr.90/iul. 1939-p.1-2]. Olimpiada este sub patronajul Alteței Sale Regale Prințul Gustav Adolphe. Se dă programul întrecerilor sportive, modul de calculare a punctelor și premiile care se dau.

-„Sportivitate, Seriozitate, Eforturi discrete” [nr.92/sept.1939-p.1]. Este reprodus un articol din „Universul Sport” și care laudă eforturile societății de surdomuți de a se pregăti pentru Olimpiada tăcută dela Stockholm și de a aduna fondurile necesare.

-„Olimpiada tăcerii dela Stockholm” [nr.93/oct.1939-p.1]. Aflăm modul de desfășurare al olimpiadei și faptul că România s-a clasat pe locul 11 cu 3 puncte. O notă de aventură rezidă din declanșarea războiului la 1 septembrie 1939, când delegația română se găsea în tren, la Cracovia, pe drumul de întoarcere.

-„Noul comitet al clubului sportiv al surdo-muților” [nr.99/apr. 1940-p.4]. Se oferă lista comitetului de conducere.

-V. D. Leorda : „Pentru sportivii surdo-muți” [nr.102/iul.1940-p.2]. Aflăm că după întoarcerea sportivilor dela Olimpiada Tăcută, aceștia nu s-au mai antrenat, ba unii au rupt orice legătură cu Clubul Sportiv al Surdomuților, înscriindu-se la un alt club, întitulat „Atletic”. Dezamăgirea este cu atât mai mare cu cât s-au cheltuit sume mari cu deplasarea în Bulgaria și Suedia. Sportivii au obligația să se antreneze deoarece, în 1943 va avea loc o olimpiadă la Helsinki, în Finlanda. Anunță că, de curând s-a înființat un club sportiv al surdomuților la Timișoara.

-„Din activitatea Clubului Sportiv al Surdo-muților din București” [nr.102/iul.1940-p.4]. Acesta fiind un club care, pe lângă activitatea sportivă, are și una culturală, plus o serie de activități în acest domeniu. În mai 1940 au vizitat Institutul Medico-Legal, iar în 2 iunie 1940 Fabrica de Bere „Bragadiru”. Se are în vedere ca, în viitor, să se viziteze Muzeul Militar, Pinacoteca Ateneului, Muzeul Simu, Muzeul Toma Stelian, Muzeul de Artă Religioasă, Muzeul Municipiului, Muzeul Kalinderu, etc.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Consfătuire în vederea contopirii celor două cluburi sportive din Capitală” [nr.103/aug.1940-p.1]. Duminică 21 iulie 1940 au avut loc discuții pentru contopirea Clubului Sportiv al Surdomuților, condus de Ion Petrescu și Clubul Atletic al Surdomuților condus de Nicolae Varlan. Se pare că între cele două cluburi a existat o rivalitate, la Olimpiada dela Stockholm participând doar primul club. S-a propus ca fiecare actual club să-și păstreze identitatea și să aibă propriul președinte dar, ele să fie secții ale unui club unic subordonat Asociației Surzilor. Încă nu s-a luat o hotărâre.

-„O nouă organizare a sportului tăcut”. [nr.106/nov.1940 – p. 3]. La 13 octombrie 1940 s-a ținut o adunare generală a Clubului Sportiv al Societății Surdomuților. Ea a înființat, pe lângă fotbal, secțiile de atletism, înot, tir și turism. Fiecărei secții i s-a ales câte un președinte.

-„Constituirea noii asociații sportive a surdo-muților”-de V. D. Leorda. [nr.108/ian.1941 – p.4]. Unificarea la 8 decembrie 1940, a două cluburi sportive ale surdomuților. S-a format astfel o asociație sportivă unificată cu mai multe secții.

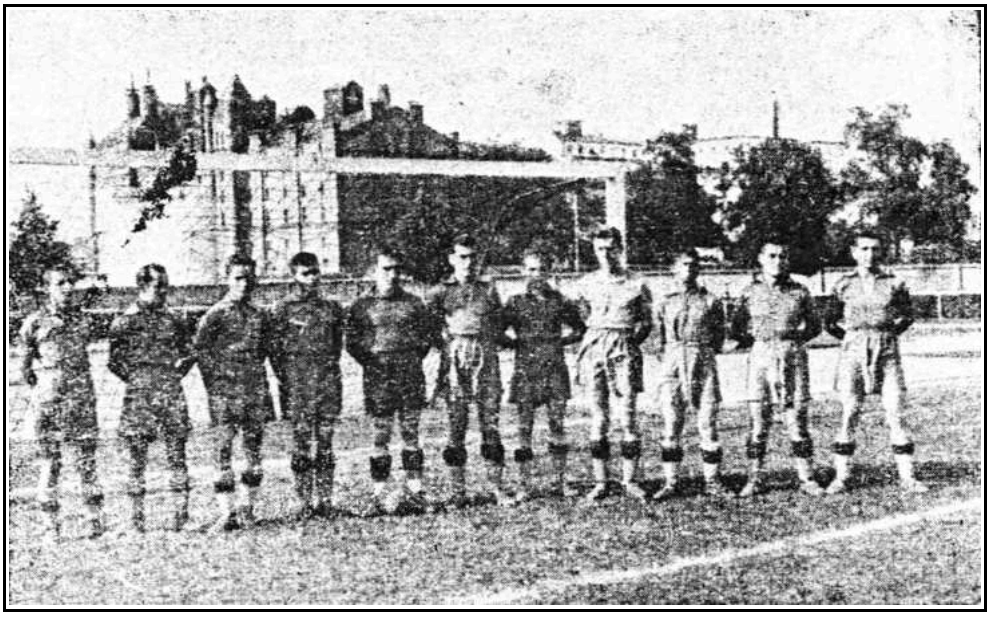

Echipa de fotbal a României care a participat la Olimpiada Tăcerii de la Stockholm în 1939, fotografiată pe stadionul Kristine-bergs.

din [Răs.nost.-nr.120/ian.1942-p.3]

-„Campion la box, surdomut” [nr.158/1946-p.2]. Italianul Orlandi, campion european la box, categoria „pană”, era surdomut.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Clubul sportiv al surdo-muților din România, fondat în 1934, și-a reînceput activitatea” [nr.160/1946-p.1]. În urma insistențelor, s-a aprobat ca încă din toamna anului 1945 echipa surdomuților să joace în campionatul sindical. Se prevedea și un turneu internațional prin Rusia, Bulgaria, Ungaria, Cehoslovacia, Iugoslavia. Era în discuție organizarea unui concurs a surdomuților, la Moscova și care urma să cuprindă întreceri de fotbal, box, ping-pong, atletism, etc. De asemenea, era în curs de perfectare organizarea unei Balcaniade a surdomuților. Sediul clubului sportiv se afla în București, str. Alexandru Bălășanu, nr. 25.

-„Sportul surdo-muților” [nr.161/1946-p.2]. Clubul sportiv al surdomuților a avut o adunare generală în sala Liceului „Mihail Eminescu” din București. Era prima adunare după 7 ani de repaus. Ni se povestesc peripețiile din 1 septembrie 1939, când războiul i-a surprins la Cracovia, în timp ce se întorceau dela Olimpiada surdomuților dela Stockholm. La întoarcere, membrii echipei s-au dezorganizat, până în 1946 când s-au organizat din nou.

-[nr.162-163/1946-p.2]. La Paris va avea loc Congresul Internațional al Sporturilor Surdomuților. Din țara noastră participau Loc-col. Dumitrescu – președintele clubului sportiv și V. D. Leorda. Urma să se stabilească locul de desfășurare a următoarei olimpiade, deoarece în 1943 nu s-a putut ține la Helsincki. - În țară aveam 4 cluburi sportive ale surdomuților : 2 în București (clubul surdomuților și clubul „Tăcerea”, sau „Atletic”), unul la Timișoara și unul la Galați. - În 4 august 1946 se deschidea la Belgrad Congresul Sportiv Interbalcanic al Surdomuților.

-„Viitoarea Olimpiadă a tăcerii va avea loc la Copenhaga” [nr.170/1947-p.1]. S-a stabilit că, în anul 1949, următoarea Olimpiadă a tăcerii să fie la Copenhaga – Danemarca. Cea programată în 1943, la Helsinki – Finlanda, nu s-a putut desfășura din cauza războiului.

-[nr.171/1947-p.1]. Clubul Sprotiv al Surdomuților din Cehoslovacia împlinea 25 de ani. Cu această ocazie se organizau, în august 1947, o mare serbare sportivă.

-[nr.172-173/1947-p.1]. În vederea organizării participării la Olimpiada Tăcută dela Copenhaga, din 1949, Clubul surdomuților din București s-a reorganizat. Președinte este acum surdomutul Ion Mareș, patronul firmei „Auto technica”, din str. Filantropiei.

-[nr.176/1947-p.2]. La 24 septembrie 1947, la Budapesta, a avut loc meciul de fotbal dintre echipa de surdomuți a orașului Budapesta și echipa română formată dintr-o combinată București-Timișoara. Scorul a fost 4:0

https://biblioteca-digitala.ro

pentru echipa maghiară.

-[nr.177-178/1947-p.1]. Sâmbătă, 25 octombrie 1947, pe terenul „Venus" din București, a avut loc meciul revanșă dintre echipele de fotbal ale surdomuților din Ungaria și România. Scorul a fost 0:0. (vezi fotografia următoare).

Bilet de intrare la Meciul de fotbal din 25 oct. 1947, dintre reprezentantele de surdomuți ale Ungariei și României.

Din [www.okazii.ro]

-[nr.177-178/1947-p.1]. La 23 noiembrie 1947 a avut loc o întrunire a Clubului Sportiv al Surdomuților din București. Noul comitet îl avea ca președinte pe Filotti Gheorghe.

-„Clubul sportiv TĂCEREA" [nr.180/1948-p.1]. Acest nou club a luat ființă prin contopirea celor două cluburi bucureștene. Conducătorul clubului a fost ales Filotti Gheorghe. Se are în vedere ca, pe lângă fotbal, clubul să mai formeze secții de atletism, natație, ping-pong, volei, etc.

-Gheorghe Filotti : „14 ani de sport" [nr.182/1948-p.1]. Articol dedicat împlinirii la 1 aprilie 1948, a 14 ani dela înființarea clubului sportiv al surdomuților. Sunt îndemnați toți tinerii surdomuți să se pregătească, deoarece anul 1949 este, pentru ei, an olimpic. În februarie 1949 va avea loc la Insbruck, olimpiada de iarnă, iar în august 1949 la Copenhaga, olimpiada de vară. Aniversarea a 14 ani dela înființarea clubului bucureștean va fi marcată de organizarea unui meci de fotbal, la 25 aprilie 1949, între o echipă de tineri surdomuți și una „Old boy". Cu această ocazie se va pune în joc o cupă de argint donată de Cristea Ștefan.

https://biblioteca-digitala.ro

e. <u>Anunțuri diverse</u>.

-[nr.2/mart.1932-p.2]. Se anunță apariția la Cernăuți a revistelor „Lumea Noastră” și „Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România”.

-*<u>„Donație”</u>* [nr.2/mart.1932-p.2]. V. D. Leorda a donat Institutului de Surdomuți din Focșani două busturi, ale regelui Ferdinand și a reginei Maria. De asemenea, a mai donat două bazoreliefuri, reprezentând busturile lui Mihai Viteazu, respectiv a lui Carol Davilla.

-[nr.2/mart.1932-p.2]. Sculptorul V. D. Leorda a fost primit, la 27 februarie 1932, în Sindicatul Artelor Frumoase din România.

-[nr.6/iul.1932-p.2]. În ziua de 6 iunie 1932 a murit pictorul surdomut Ionel Nicolau, absolvent al institutului din Focșani, promoția 1929 și fost elev al sculptorului V. D. Leorda.

-[nr.6/iul.1932-p.2]. A apărut cartea „Congresul profesorilor de surdo-muți dela Hamburg”, scrisă de Dimitrie Rusceac.

-*<u>Ștefan Șerpescu : „Local și moral”</u>* [nr.9/oct.1932-p.1]. Se anunță faptul că, după zece ani de „pribegie”, institutul surzilor din Focșani și-a primit înapoi propriul local.

-*<u>„O înlocuire bine venită”</u>* [nr.10/nov.1932-p.1]. Este salutată destituirea directorului C. Vlad, dela institutul din Focșani și înlocuirea sa cu C. Pricope, care a mai fost director la această unitate.

-*<u>„... Nedumerire ...”</u>* [nr.10/nov.1932-p.1]. Precizează ancheta ce se desfășoară la Focșani asupra fostului director C. Vlad care nu poate justifica folosirea anumitor sume de bani.

-*<u>O. Focșăneanu : „Pentru edilii jud. Putna”</u>* [nr.10/nov.1932-p.1]. Se atrage atenția că anumiți plutonieri pensionari fac presiuni asupra autorităților locale pentru a deposeda Institutul de Surdomuți din Focșani de 15 ha. de teren și a fi ei împroprietăriți cu acestea.

-*<u>Silvia Popovici (căsătorită Dimitriu-Leorda) : „În sfârșit !”</u>* [nr.10/nov.1932-p.1]. Elogiază două vești bune pentru surdomuți. Prima este restituirea localului Institutului de Surdomuți și a doua, recunoașterea juridică a Asociației Amicale a Surdo-Muților din România.

https://biblioteca-digitala.ro

-[nr.19/aug.1933-p.1]. În Statele Unite un surdomut a fost decorat pentru stabilirea unui record aviatic. - Don Jaime, fiul ex-regelui Spaniei, Alfons, este surdomut.

-I. M. Dragomirescu : „În ajutorul surdo-muților” [nr.20/sept. 1933-p.1]. Ni se prezintă invenția profesorului R. H. Gault din Chicago, S.U.A. Acesta a construit un aparat numit **teletactor** care transformă vibrațiile vocii în unde electoromagnetice și apoi le amplifică. Aparatul poate fi purtat la gât de orice surdomut. În timpul discuțiilor, surdomutul va trebui să pipăie aparatul și să-i perceapă vibrațiile. Cu puțin antrenament, el va înțelege semnificațiile vibrațiilor și le va asimila cu cuvintele rostite.

-[nr.20/sept.1933-p.2]. Ducele Musolinii a răspuns unei chemări a Asociației Surzilor din Italia. Guvernanții noștri de ce nu fac la fel? - Cei 200.000 de surdomuți din U.R.S.S. sunt asistați de stat și o duc mult mai bine decât cei dela noi. - Cazuri de surdomute accidentate de tren (în Algeria) sau de mașini (în Italia). - Elevul surdomut, Grecu Gheorghe, din București, pregătindu-se în particular, a luat examenele clasei I-a primară dela Școala de Băieți nr. 30 (Șoseaua Kiseleff), cu media 9,83. - Cancelarul Hitler a ținut un discurs la Congresul Surdomuților dela Berlin.

-[nr.2/oct.1933-p.2]. Surdomutul Iacob Visner din București a murit, la vârsta de 78 de ani, în urma unui accident de tramvai. Făcuse Institutul israelit de surdomuți din Viena și era calificat în meseria de legător de cărți. - În anul trecut la Treton (S.U.A.) a avut loc un congres internațional al profesorilor din școlile de surdomuți. - Surdomutul Chovannes din Franța, absolvent a Academiei de Belle Arte din Lyon a obținut premiul II la un concurs de ornamente și modele vivante. - Orașul Paris a cumpărat unul din tablourile pictorului surdomut, Charles Bizard. - La 20 august 1933, Suveranul Pontif a primit în audiență 400 de surdomuți din toate colțurile Italiei. - Inventatorul rus Iosef Poliakoff a inventat un aparat cu ajutorul căruia surdomuții pot asculta, prin intermediul unor căști speciale.

-[nr.22/nov.1933-p.2]. În Japonia sunt 200.000 de surdomuți și pentru toți există școli speciale. - Franța sărbătorește 100 de ani dela nașterea lui Tillot (1833-1923). El devenise complet surd, dar în 1907 și-a recăpătat auzul prin metoda reducției auditive. Și-a dedicat viața educării surdomuților. - În S.U.A. Societățile de surdomuți s-au unificat și și-au ales o conducere centrală. - În India există un mare număr de surdomuți, dar nu există decât trei școli.

-[nr.25/feb.1934-p.2]. La Institutul de Surdomuți din Cluj a avut loc

https://biblioteca-digitala.ro

un incendiu care a distrus acoperișul și tavanul sălilor dela etaj.

-[nr.26/mart.1934-p.2]. Se redă activitatea profesorului M. F. Roussiére, care timp de 33 de ani s-a ocupat cu surdomuții din Algeria. - Surdomutul Rolf Spilling din Germania a urmat facultățile de psihologie și sociologie, urmând să-și ia doctoratul. - În statul Virginia (S.U.A.) s-a votat legea care permite surdomuților să conducă automobile. - În această primăvară va avea loc la Milano (Italia), un meci de fotbal între echipele de surdomuți ale Italiei și Germaniei. - K. Takahashi, directorul Școlii de Surdomuți din Osaka (Japonia), a scris o romanță pentru surdomuți intitulată *„O baladă cu voce pierdută”.* Ea a fost preluată de Nippon Film Co. și se va face un film. - Teatrul surdomuților din Japonia, numit „Kurma-za”, a dat la Osaka o reprezentație în fața a 1.600 de spectatori. - Surdomutul Y. Yoko a fost ales în consiliul comunal al localității Oguro-Mura (Japonia).

-(surdologii japonezi) [nr.26/mart.1934-p.2]. La Școala de Surdomuți din Osaka s-a trecut la educarea în baza sistemului O.R.A. Care împarte elevii în trei grupe : **a.** Elevi care se pot exprima prin grai sau mimică și elevi care aud dar nu vorbesc. **b.** Elevi care în mod restrâns își utilizează graiul sau mimica. **c.** Elevi cu totul lipsiți de grai sau mimică. La grupul **„a”** se utilizează metoda orală, la grupul **„b”** se combină metoda orală cu cea manuală și la grupul **„c”** numai metoda manuală.

-„Curiozități de-ale surdo-muților” [nr.27/apr.1934-p.2]. Medicul chirurg Francisk Svatek, din Praga, și-a pierdut auzul și a găsit o metodă de a asculta emisiunile redio, folosind o măsea cariată. El a fixat de diafragma amplificatorului un capăt al unui bețișor, iar celălalt l-a introdus în gură, în caria măselei. Vibrațiile au ajuns astfel în corpul său și a putut să asculte radioul.

-„Știri triste” [nr.29/iun.1934-p.1]. Se avertizează autoritățile că la școala din Focșani s-a petrecut al 11-lea deces al unui elev, în decurs de cinci ani.

-[nr.30/iul.1934-p.2]. Surdomuta Suzana Lavand (Franța), doctor în litere, a fost numită supleantă la biblioteca Sorbonei. - La Gőrliz (Germania) s-a inaugurat o casă cu 16 apartamente, destinate surdomuților. Toți lucrează și-și câștigă traiul din munca depusă. Apartamentele au dotări speciale : radio special cu amplificator puternic, pentru cei cu resturi de auz; semnale luminoase în locul soneriilor; instalație de trepidare a somierelor, în caz de incendiu. - Noul comitet de conducere al asociației surzilor din Barcelona. - Asociația surzilor din nordul Franței are un capital de 130.000 franci și 1.600 de membri activi. - În S.U.A. există 35 de preoți surdomuți. - În

https://biblioteca-digitala.ro

ultima săptămână din luna august a anului 1935, la Londra se vor organiza Jocurile Internaționale Tăcute. - În 1937, Franța va organiza o Expoziție Internațională a Artelor Decorative produse de surdomuți. - Doamna Iamaguchi (Japonia), surdomută, conduce o farmacie fiind ajutată numai de 5 femei surdomute. - Atleții surdomuți Paul Reimund și Robert Bouscrrat (Franța), au fost clasați în categoria II, de către Federația Franceză de Atletism.

-[nr.31/aug.1934-p.2]. Todoch Endo (Japonia), directorul unei școli de surdomuți, are 80 de ani și încă activează. - Kyohho Kogisco (Japonia) a surzit la 12 ani și acum conduce două mari ziare din orașul Gifu. - Dentistul Hashino din Kyoto (Japonia) a inventat un aparat, bazat pe principiul radio-amplificator, care utilizează transmiterea vibrațiilor auditive prin dinți.

-[nr.32/sept.1934-p.2]. În Italia, cu ocazia serbărilor de sfârșit de an școlar, o serie de personalități au vizitat institute de surdomuți. Astfel, Cardinalul Ascalesi la instituția „Pia Casa dei Surdomuti", Prințesa Maria Adelaide de Savoia-Genova la Institutul Lorenzo Prinotti. - S-au împlinit 115 ani dela înființarea Institutului de Orbi și Surdomuți lin Liége, Belgia.

-[nr.34/nov.1934-p.2]. Surdomuții din orașul Toulouse, Franța, sărbătoresc la 25 noiembrie 1934, 222 de ani dela înființarea asociației lor. - Într-un sat de lângă Miercurea Ciuc, un surdomut era servitorul unui notar. Notarul l-a trimis cu un bilet la învățător, pentru a-i aduce dela el o carte. Era seară. Învățătorul nu l-a văzut pe surdomut, iar acesta nu a auzit întrebarea învățătorului. Învățătorul crezând că este un hoț, l-a împușcat pe surdomut.

-[nr.37/feb.1935-p.2]. Doi surzi celebrii ai Franței sunt mareșalul Lyautey și directorul Institutului Pasteur, profesorul Nicolle. - În Bulgaria exista un singur institut de surdomuți, la Sofia, neglijat de autorități. - În vederea pregătirii sportivilor surdomuți pentru Concursurile Internaționale dela Londra, din 1935, guvernul suedez a alocat suma de 30.000 de coroane, iar cel francez, 40.000 de franci.

-[nr.38/mart.1935-p.2]. Reprezentanți ai asociațiilor de surdomuți din Italia și Franța au dus tratative cu Ministerul Instrucțiunii din țara lor pentru îmbunătățirea învățământului acestora. - O franțuzoaică de 86 de ani a fost decorată cu medalia „Asistenței publice", pentru îndelungata muncă pe care a dus-o în folosul surdomuților.

-[nr.41/iun.1935-p.2]. În Japonia se tipărește un almanah de 900 de pagini ce va fi o adevărată enciclopedie pentru surdomuți.

-[nr.42/iul.1935-p.2]. În S.U.A. există 217 școli pentru surdomuți,

https://biblioteca-digitala.ro

cu 20.508 elevi. În Canada sunt 9 școli cu 1.302 elevi. - În Austria se țin conferințe pentru surdomuți și au un număr de 11 profesori surdomuți, cu diplomă. - Surdomutul E.V. Payue a obținut brevetul de pilotat avioane.

-[nr.44/sept.1935-p.2]. Se dă o statistică diferită a învățământului american de surdomuți : 64 de institute, 14.400 de elevi și 1.992 profesori. S-au înființat și numeroase grădinițe.

-[nr.47/dec.1935-p.1]. *„Surdo-muții ruși, posedă în Moscova un teatru propriu. De curând acest teatru a împlinit 50 de ani. Toți actorii și angajații teatrului, precum și spectatorii, sunt surdo-muți."* - La Londra s-a construit cea de a cincea biserică pentru surdomuți.

-[nr.48/ian.1936-p.2]. Ni se prezintă artiștii surdomuți care au expus la Tuilleris – Franța. - Pictorul surdomut **Constantin Bădulescu** care, între 1898 – 1926, a fost profesor la școala dela Focșani, a murit la 21 decembrie 1935. Avea 73 de ani.

-[nr.50/mart.1936-p.2]. Anul acesta (1936) la Istambul se va ține un congres internațional al surdomuților, care va ține 10 zile. - Surdomutul belgian Maxim Sindic a fost ales ca prim gravor al Belgiei. - La 29 decembrie 1935, la braseria l'Etoile din centrul capitalei algeriane s-a serbat „Pomul de Crăciun" pentru surdomuți.

-„Prințul de coroană vizitează pe surdo-muți" [nr.53/iun.1936-p.2]. Principele de Preomontz (Italia) a vizitat noile clădiri ale institutului de surdomuți, care îi poartă numele. Ni se prezintă întreg programul vizitei, personalitățile ce au fost de față, modul în care a fost întâmpinat, etc.

-„Surdo-muți polițiști" [nr.54/iul.1936-p.2]. Un surdomut din Belgrad – Iugoslavia mergea din casă în casă cerând bani în numele asociației de surdomuți. Poliția nu l-a prins luni de zile. Au angajat ca detectivi trei surdomuți și aceștia l-au prins în 36 de ore.

-„Prima <convorbire> telefonică între doi surdo-muți" [nr.54/iul. 1936-p.2]. De fapt este vorba despre o convorbire televizată, efectuată în luna iunie 1936, între Berlin și Lipsca. Doi logodnici surdomuți au fost introduși în cabine speciale, unde pe un ecran T.V. urmăreau buzele și semnele partenerului.

-„Din meritele surdo-muților" [nr.54/iul.1936-p.2]. Aflăm despre trei surdomuți francezi : René Pujol a confecționat un halat pentru regele Siamului; Maurice Riédinger a făcut o pereche de cisme pentru generalul Weygand; și André Braun a fost ales să execute o geantă pentru Regina Maria a României.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Un surdo-mut funcționar la stat, pensionar” [nr.54/iul.1936-p.2]. Andronache Popescu, surdomut, absolvent al școlii din Focșani și a Institutului Geografic al Armatei, s-a pensionat după 35 de ani de serviciu ca desenator la cadastru.

-„Muncă și tăcere” [nr.56/sept.1936-p.2]. În Rusia, din cei 115.000 de surdomuți, 30.000 lucrează în uzinele statului și 200 au ajuns stahanoviști

-[nr.56/sept.1936-p.2]. Se apelează la organele Ministerului de Interne pentru a prinde pe acei ce colectează bani în numele asociației surzilor. - Beatrice Richards, surdomută de 20 de ani din Woodford, Anglia, a fost aleasă regina balului din localitate.

-V. D. Leorda : „O inovație pur americană” [nr.57/oct.1936-p.1]. Așa este întitulată inițiativa chestorului Botez, dela poliția capitalei, care l-a numit pe surdomutul Petre Popescu, agent de circulație. Acesta este absolvent al institutului din Focșani și prestația sa, de agent de circulație, este apreciată de conducerea poliției, dar și de cetățeni.

-V. D. Leorda : „Cărămizi pentru <Casa Tăcerii>” [nr.57/oct. 1936-p.1]. Este anunțată emisiunea a 200 de carnete a 50 de cărămizi fiecare, la prețul de 5 lei/cărămidă. Emisiunea este aprobată prin Ordinul nr. 63.811/5 sept. 1936 a Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale și pusă sub controlul Prefecturii Poliției Capitalei. După vinderea celor 200 de carnete se vor emite alte 200.

-„Televiziunea și surdo-muții” [nr.57/oct.1936-p.1]. În Germania a avut loc a doua convorbire *„televizionară”* între Berlin (d. Albergs-președintele Federației Surdomuților din Germania) și Lipsca (un surdomut)

-„Recunoștința unor părinți” [nr.57/oct.1936-p.1]. Într-un oraș din Ungaria, o fetiță surdomută de 8 ani a fost lovită de o mașină. În urma accidentului fetiței i-a revenit graiul. Părinții au cerut ca șoferul să nu fie pedepsit.

-[nr.57/oct.1936-p.2]. Casa surdomuților din Alger a fost dotată cu un aparat de proiecție cinematografică, ce nu mai era folosit dela apariția filmului mut. - Comunitatea surdomuților din Italia deplânge plecarea din lumea asta a doamnelor Amalia d'Agostino și Stamura Agostinelli, care au ajutat mult asociațiile lor.

-[nr.58/nov.1936-p.2]. Discuții aprinse în Consiliul Federației Societății Franceze de Surdo-Muți, în vederea susținerii ca surdomuții să aibă drept de a obține permisul de conducere al automobilelor. - Fabrica de șlefuirea diamantelor din Osaka, Japonia, angajază 300 de surdomuți și 10

https://biblioteca-digitala.ro

au fost înaintați ca maiștrii. - În 27-29 iulie 1936 a avut loc al 12-lea Congres general al asociației japoneze pentru educarea surzilor. Au participat 160 de delegați. - Surdomutul japonez Hideo Chimura a creat peste 1000 de specii noi de flori. - Societatea surdomuților din București a organizat un concurs privind proiectarea edificiului „Casa tăcerii", care ar urma să înceapă a se construi în primăvara anului 1937.

-„Telefon pentru surdo-muți" [nr.98/mart.1940-p.2]. Se anunță că s-au inventat aparate, bazate pe imagini televizate, care montate în cabine speciale, asemănătoare cu cele telefonice, pot fi folosite și de surdomuți pentru a comunica la distanță.

-[nr.59/dec.1936-p.1 și 2]. Pentru construcția ***„Casei tăcerii"*** a fost adoptat ***proiectul arhitectei Ileana Ionescu***. Se prezintă imaginea clădirii. - În America a decedat Anna Sullivan Macy, una dintre cele două profesoare ale lui Helen Keller. - La Congresul Asociației Profesorilor Medico-Pedagogi din România s-a cerut : 1. Unificarea instituțiilor de educare a surdomuților, orbilor și a debililor mintali, sub același minister. 2. Salarizare uniformă. 3. Întocmirea unei legi a învățământului medico-pedagogic. - Federația societăților de surdomuți din Franța este susținută în parlament de către deputatul Cogniot. - Societatea surdomuților din Moldova de Sus a împlinit 10 ani.

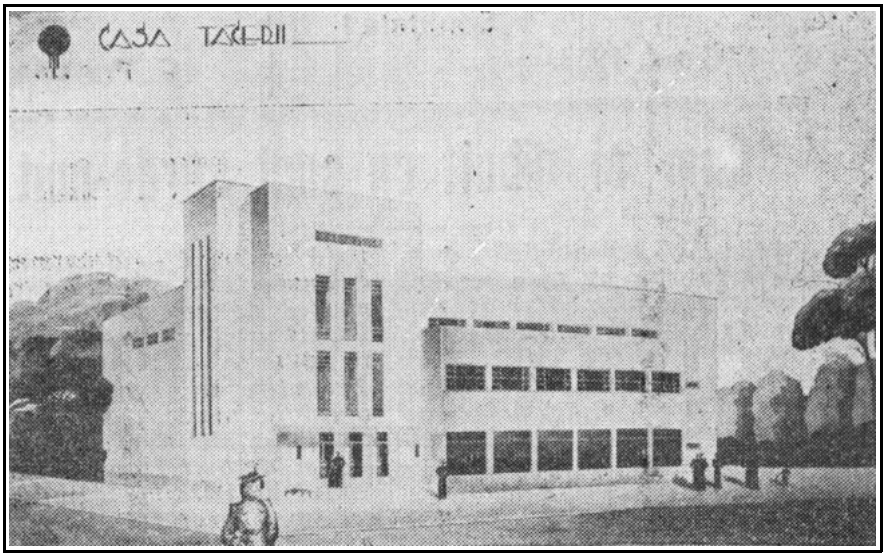

Proiectul arhitectei Ileana Ionescu pentru Casa Tăcerii din București.

din [Răs.nost.-nr.59/dec.1936-p.1]

https://biblioteca-digitala.ro

-[nr.61/feb.1937-p.1-2]. Al doilea Salon de Artă al Surdo-muților se va deschide la București în luna mai 1937. - Serata dansantă programată pe data de 16 ianuarie 1937, se amână. - În ziua de 6 martie 1937, în sala „Transilvania", Societatea Surzilor va organiza un bal mascat.

-*Primire la Regina Maria* [nr.62/mart.1937-p.2]. Marți 16 ianuarie 1937, ora 12,15, Regina Maria i-a primit în audiență pe d-nul V. D. Leorda, d-na. Silvia D. Leorda și d-na. arhitectă Ileana Ionescu, autoarea proiectului pentru Casa Tăcerii. Cei trei au prezentat Majestății Sale proiectul pentru Casa Tăcerii și un memoriu despre situația învățământului pentru surdomuți din România, insistând pentru înființarea unui institut model în București. M.S. Regina a promis tot sprijinul.

-[nr.63/apr.1937-p.2]. Surdomutul Anton Kratochvil, din București, absolvent al Institutului Geografic al Armatei, a fost numit ca inginer agronom. - Timișoreanul Petre Wolf, surdomut, fost vicepreședinte al Asociației Autonome și de Ajutor a Surdomuților din Banat, și-a serbat 25 de ani de existență a atelierului său de croitorie.

-[nr.64/mai.1937-p.2]. Surdomutul Nicolae Gheorghiu din București, fost desenator la Editura Cartea Românească, a ocupat primul loc la un concurs organizat de Ministerul Aerului și Marinei. Au participat 50 de desenatori. Ca urmare, a fost angajat de acest minister. - La Londra, pentru cei 6000 de surdomuți există 7 biserici. Slujba se face prin semne. Pentru alți 200 de surdomuți-orbi, slujba este tradusă de interpreți *„printr-un sistem de strângeri de mână"*.

-[nr.65/iun.1937-p.1-2]. Încercând să salveze o fetiță surdomută, ce se juca pe calea ferată, doamna Elena Dragomir a murit împreună cu aceasta.

-[nr.66/iul.1937-p.2]. Se anunță programul de desfășurare al celui de al 5-lea congres internațional al surdomuților dela Paris. - Cu ocazia congresului dela Paris, artiștii surdomuți din toată lumea își vor expune lucrările într-o expoziție. - La 19 iunie 1937, la cimitirul Nordic din Focșani, s-a oficiat sfințirea monumentului închinat lui Mihail Ionescu.

-[nr.69/oct.1937-p.2]. *„Sâmbătă 22 ianuarie 1938, în saloanele „Arta" din str. Batiștei 14, va avea loc un grandios* ***bal mascat și costumat****, organizat de Societatea Surdo-muților pentru fondul Casei Tăcerii"*.

-*„O înscenare de incendiere"* [nr.71/dec.1937-p.2]. Ni se prezintă o întâmplare petrecută la București într-o familie cu mulți frați, unii surdomuți și alții normali. Între ei existau multe neînțelegeri și un frate auzitor a dorit să scape de frații surzi acuzându-i de incendiere. Poliția a

https://biblioteca-digitala.ro

descoperit întregul plan și a arestat pe adevărații vinovați.

-[nr.73/feb.1938-p.1-2]. Duminică 16 ianuarie 1938 a avut loc sfințirea noului drapel al Societății de Surdomuți. La ceremonie au participat mai multe personalități locale.

-[nr.74/mart.1938-p.1-2]. La Varșovia, într-un azil de noapte a murit un surdomut bătrân. Din actele găsite asupra sa s-a dovedit că este ***ducele rus Timofiew Muratov,*** fost general în armata țaristă și frate cu fostul guvernator de Kursk. Fusese căsătorit cu ducesa Galitin. După revoluția bolșevică s-a refugiat, a sărăcit și a surzit. - În Austria s-a deschis a 10-a expoziție a sculptorului surdomut Augustino Ambrozi. - În gara Subotica din Jugoslavia, a fost descoperit, agățat sub un vagon de clasa I-a, un surdomut austriac, de meserie fierar. Acesta dorea să ajungă în Turcia sperând să găsească de lucru.

-[nr.75/apr.1938-p.2]. În Franța o surdomută, din orașul Aisne, a fost angajată ca factor poștal. Toți cetățenii, din raza ei de activitate, sunt foarte mulțumiți de munca prestată de ea. - Pictorul surdomut francez Ch. Binnet a fost numit Ofițer al Instrucției Publice. - La 22 mai 1938, la Chambery – Franța, vor avea loc serbările anuale ale cluburilor sportive ale surdomuților.

-[nr.78/iul.1938-p.1-2]. Este anunțat decesul, la 25 iulie 1938, a profesoarei Elena I. Păun dela școala de surdomute din București.

-[nr.82(83)/nov.1938-p.2]. În America s-a inventat un aparat cu care surdomuții pot asculta emisiunile radio. - Surdomuții pot deveni piloți de avioane. Ei se pot înscrie la Școala de aviație „Mircea Cantacuzino" din București. - La Roma, școlile și societățile de surdomuți au serbat a 25-a aniversare dela înființarea Asociației „T. Silvestri".

-[nr.83(84)/dec.1938-p.2]. La 17 nov.1938, o delegație condusă de ministrul finanțelor M. Cancicov a vizitat atelierul sculptorului Leorda pentru a se interesa de stadiul „Monumentului Străjeresc" ce se va înălța în fața Prefecturii din Bacău. - La 27 nov.1938, la Biserica Popa Tatu s-a oficiat căsătoria surdomuților Lăcătuș Gheorghe și Florica Silzer.

-„Balul clubului sportiv" [nr.84/ian.1939-p.2]. Era programat în 14 ianuarie 1939 în sala Transilvania (Schitu Măgureanu).

-„Din <La gazette des sourds-muets>" [nr.87/apr.1939-p.2]. Este relatarea istoriei unei familii din Orleans – Franța. Soții Feraud erau surdomuți și au avut opt copii, toți auzitori. Șase din fetele lor s-au căsătorit cu băieți surdomuți. Una din ele find căsătorită cu sculptorul surdomut

https://biblioteca-digitala.ro

Robert Giopuzza.

-*V. B. : „Necesitatea Casei Tăcerii”* [nr.88/mai.1939-p.1]. Se tratează importanța pentru ca o țară civilizată să se ocupe de persoanele defavorizate și se explică la ce ar folosi această instituție pentru toți surdomuții din România.

-*„Un copil surdo-mut salută pe ducele Musolini”* [nr.91/aug. 1939-p.2]. Ni se relatează o întâmplare petrecută la Florența în 1923, când ducele Musolini a luat cunoștință despre problemele surdomuților și în anul următor a promulgat o nouă lege care stabilea obligativitatea învățământului pentru toți surdomuții și suportarea de către stat a cheltuielilor.

-*„Decorarea unui surdo-mut”* [nr.91/aug. 1939-p.2]. Tâmplarul surdomut Emil Peiser, din Prusia de Nord și-a serbat împlinirea a 50 de ani de când lucrează la firma Ioan Grunbald. A fost sărbătorit de firmă, Fürerul Hitler l-a decorat cu „Crucea de aur pentru serviciu credincios cu onor”, iar camera meseriașilor cu „Medalia de aur”.

-*„Școala de copii săraci a cismarului surd”* [nr.91/aug.1939-p.2]. În localitatea Pormont din Scoția, în urmă cu câțiva ani, docherul Ion Pomas a surzit ca urmare a unui accident. A fost obligat să-și schimbe meseria. S-a calificat cismar dar, obișnuit cu zarva docurilor, nu suporta liniștea mare din casă. A început să adune copii săraci-vagabonzi pe care i-a învățat carte. Văzând progresele sale, Primăria i-a asigurat o sală mare pe care cismarul surd a transformat-o în școală.

-[nr.93/oct.1939-p.2]. Dr. A. Tumarkin, specialist O.R.L.-ist din Liverpool a descoperit o metodă prin care unele boli cronice ale urechii nu vor mai duce la surzenie. - La 25 noiembrie 1939, la Ateneul Român, va avea loc o conferință psiho-pantomină, organizată pentru strângerea de fonduri, în vederea construirii unei săli de conferințe la Casa Tăcerii. Aceasta a fost achiziționată, dar din lipsă de fonduri era mai mică decât era intenția inițială.

-[nr.99/apr.1940–p.2 și 4]. ***„Orbi și surzi mobilizați ?”***. Este o informare despre atitudinea Elveției, care la mobilizare s-a folosit și de orbi și surdomuți. - ***„Ajutorarea armatei”***. Se anunță hotărârea surdomuților de a dona salarul pe o lună, pentru echiparea armatei. - Conferința profesorului G. Constantinovici, din 9 martie 1940, cu titlul „Cum se instruiesc surdo-muții”. - ***„Atenționare”***. Publicul și autoritățile sunt atenționate că anumiți surdomuți colectează fonduri în numele asociației surzilor, fără a fi autorizați. Vânzarea de cărți poștale cu alfabetul surdomuților este o cerșetorie ce nu are nicio legătură cu asociația surzilor.

https://biblioteca-digitala.ro

„Alfabetul Surdo-Muților" care se vindea clandestin de către unii surdomuți bucureșteni.

Din [www.okazii.ro]

-***„Un nas fin".*** [nr.100/mai.1940–p.4]. Surdomutului John Mosman din S.U.A. avea un miros foarte dezvoltat. El simțea mirosul petrolului care se afla la 300 de metri în pământ și a câștigat o avere dela companiile petrolifere.

-***V. D. Leorda : „Un surdo-mut a obținut bacalaureatul"*** [nr.103/ aug.1940–p.4]. Este vorba despre Profiriu G. Gheorghe, din Durostor (Cadrilater), născut la Bârlad la 5 aprilie 1917, ca fiu al dr. Colonel Gheorghe Profiriu. A urmat Institutul de Surdomuți din Cernăuți și apoi Liceul din Silistra. Bacalaureatul l-a obținut în septembrie 1938 la Constanța. La 16 septembrie 1940 a dat examen de admitere și a fost admis la Institutul Geografic al Armatei. Este primul surdomut român care atinge această performanță.

-***„Un oraș populat numai de surdo-muți".*** [nr.115/aug.1941-p.4]. Se reia un anunț din presa suedeză destinată surdomuților, în care se anunță hotărârea guvernanților de a construi un oraș destinat numai surdomuților. În acesta, majoritatea locurilor de muncă erau destinate surdomuților. Statul va construi locuințe gratuite și fabrici.

-***„Ce este cu CASA TĂCERII"-de Dr. A. U. E.*** [nr.120/ian.1942-

https://biblioteca-digitala.ro

p.1]. În finalul articolului ni se dau doar inițialele celui care îl scrie. Nu este un anonimat complet. Suntem convinși că, în acea perioadă, numele era cunoscut de membrii asociației, cu atât mai mult cu cât era medic. Tema articolului este dezvăluirea unei excrocherii făcută cu complicitatea unor membrii ai asociației. Iată despre ce este vorba. Regina Maria a dorit ca surdomuții să aibă în București un edificiu al lor. Acest plan a fost îmbrățișat de mai mulți membrii ai asociației, în frunte cu V. Dimitriu-Leorda, dar nu s-a putut realiza în timpul vieții reginei. Cu banii colectați, la 15 iunie 1939 s-a cumpărat un imobil care avea la parter patru prăvălii și la etaj, un apartament. Acest imobil aducea asociației un venit anual de aproximativ 70-80 de mii de lei. În cursul anului 1940, în urma unor manevre, președintele asociației, domnul V. Dimitriu-Leorda, a fost îndepărtat dela conducere. În septembrie 1941, noua conducere a vândut acest imobil cu suma derizorie de 735.000 de lei. Aprobarea o primiseră dela o *„adunare generală de gură cască”*, pe care i-a amețit cu o serie de promisiuni deșarte. În acest fel surdomuții și-au pierdut „Casa tăcerii”.

Fosta Casă a Tăcerii din București (1939-1941).

din [Răs.nost.-nr.120/ian.1942-p.4]

https://biblioteca-digitala.ro

-*„Un surdo-mut devine cel mai mare pictor al epocii”.* [nr.120/ian. 1942-p.1]. Este prezentat pictorul surdomut, Lucian Le Guern, originar din Le Mans, Franța. Deși avea doar 26 de ani, la salonul de toamnă dela Paris, din decembrie 1941, picturile lui au fost cele mai căutate și s-au vândut cu cele mai mari prețuri. Deși la acest salon a expus și Van Dongen, răsfățatul din totdeauna al publicului, de data aceasta picturile surdomutului Lucian Le Guern au fost mai apreciate.

-*„Un surdo-mut care e și orb produce modele de avioane”* [nr.121/feb.1942-p.4]. Giovani Mariceni din Roma, are 60 de ani și este surdo-mut-orb. Cu toate defectele sale, el face modele perfecționate de avioane. Inițial a fost doar surdomut și a urmat Institutul de Surdomuți din Roma, unde s-a calificat în tâmplăria de mobilă. A avut un atelier de tâmplărie propriu, dar în urmă cu câțiva ani a orbit ca urmare a unei boli. De atunci face acele modele de avioane, care sunt apreciate și de constructorii de specialitate.

-*„Mihail Ionescu”* [nr.136/1943-p.1]. La 2 mai 1943, un grup de surdomuți au omagiat figura profesorului Mihail Ionescu, dela a cărui moarte se împlineau 17 ani. S-au ținut discursuri în care s-a evocat importanța lui Mihail Ionescu în învățământul pentru surdomuți din România.

-[nr.148/1944-p.4]. În cadrul **Căminului Cultural „Tei”** din București, str. Sfânta Treime nr. 40, s-a înființat o ***„Secție a deficienților”***. Părinții care au copii cu orice fel de deficiență sunt așteptați pentru consultarea lor și pentru îndrumări.

-*„Atelier de croitorie”* [nr.158/1946-p.2]. La școala de fete surdomute din București s-a deschis un atelier de rochii, mantouri, lenjerie și broderii. Se angajază surdomute. Se așteaptă comenzi.

-[nr.162-163/1946-p.2]. Joi 20 iunie 1946, a avut loc la Școala de fete surdomute o adunare a profesorilor de surdomuți din București. Cu această ocazie s-a constituit **Sindicatul educatorilor de surdomuți și orbi**. Președinte a fost ales Gh. V. Constantinovici. S-a hotărât convocarea unui congres național, la care să fie invitați toți profesorii dela școlile de surdomuți din țară.

-[nr.176/1947-p.2]. Dela Paris se anunță decesul domnilor Victor Calignon (fost director), Eduard Drouot (profesor) și Pouillot (profesor) dela Institutul de Surdomuți din Paris.

https://biblioteca-digitala.ro

f. Memorii către autorități.

-„În atenția domnului Ministru al Instrucțiunii Publice” [nr.6/iul.1932-p.2]. Se arată starea deplorabilă în care se află institutul din Focșani și solicită intervenția ministrului; [nr.7/aug.1932-p.2]. Se solicită angajarea la atelierele institutului din Focșani a unor maiștrii surdomuți, foști absolvenți ai institutului. [nr.10/nov.1932-p.1]. Este arătată pregătirea slabă a maiștrilor dela atelierele institutului din Focșani, de unde elevii absolvă fără a cunoaște meserie.

-O. C. G. : „Pentru d. Ministru al Instrucțiunii și a bunilor români din sfatul Țării” [nr.13/feb.1933-p.1]. Se insistă față de autorități pentru ca la reforma învățământului, ce se promitea, să se aibă în vedere învățământul pentru anormali, aducându-i înbunătățiri. Astfel se cere : să fie scos de sub tutela învățământului primar; să aibă o lege specială; unificarea lui; corpul didactic să aibă o titulatură demnă (profesori medico-pedagogi) și un salar corespunzător. Se fac propuneri de modul în care ar trebui să se facă pregătirea, numirea și promovarea profesorilor.

-V. D. Leorda : „În atenția domnului ministru Gusti” [nr.19/aug.1933-p.2]. Se face un apel pentru numirea la Focșani a unor directori merituoși și nu pe criterii politice. Aceștia din urmă au distrus institutul de surdomuți.

-V. D. Leorda : „Ne aude dl. Ministru Gusti sau nu ne aude? [nr.20/sept.1933-p.2]. Faptul că în urma apelului din numărul trecut, domnul ministru nu a luat nicio măsură îl face pe V. D. Leorda să revină și să exclame : *„Nu e surd cel ce n-aude, ci cel ce nu vrea să audă”.*

-V. D. Leorda : „Ne-a auzit d-l. Gusti ?” [nr.21/oct.1933-p.2]. Din unele surse s-a aflat că, în urma apelurilor făcute, ministrul Gusti ar fi format o comisie de anchetă. Domnul Leorda, aflând componența comisiei, se îndoiește că ea va fi obiectivă și se teme că faptele vor fi „cocolosite”.

-„Pentru D-l. Ministru al Muncii” [nr.23/dec.1933-p.2.], [nr.28/mai 1934-p.2]. Se cer măsuri pentru rezolvarea șomajului în rândurile surdomuților și prezintă meseriile în care aceștia pot lucra.

-„În atenția d-lui. Ministru Angelescu” [nr.23/dec.1933-p.2]. Se revine cu un protest asupra neregulilor ce se petrec la școala din Focșani.

-„În atenția d-lui. Ministru Angelescu” [nr.25/feb.1934-p.2].

https://biblioteca-digitala.ro

Ministrul este rugat ca să numească director la școala din Focșani pe unul dintre profesorii buni, competenți, neînregimentați politic.

-„Pentru D-l. Ministru al Muncii” [nr.37/feb.1935-p.1.]. Se arată situația meseriașilor surdomuți ce fac parte din diferitele corporații meșteșugărești. Aceștia plătesc lunar, prin patronii lor, o cotizație. Cu toate acestea, atunci când sunt bolnavi nu primesc niciun ajutor, deși ceilalți primesc.

-„În atenția D-lui Ministru al școalelor” [nr.47/dec.1935-p.2]. Se face cunoscută vizita lui V. D. Leorda la Institutul de Surdo-muți condus de Ion Ciorănescu, și situat în localul Școlii Primare nr.4 (Cuibul de barză din Calea Știrbei Vodă nr. 101). Vizita a fost în data de 19 noiembrie 1935. Institutul are 3 clase cu 3 profesori. Este prezentat ministrului un memoriu al elevilor surdomuți, care în repetate rânduri sunt bătuți de directorul R. Lefescu, al școlii primare cu care institutul împarte clădirea.

-„În atenția d-lui. Ministru al Educației Naționale” [nr.63/apr. 1937-p.2]. Este analizată o scrisoare a elevilor institutului din Focșani, care povestește modul în care s-a desfășurat o inspecție a d-lui. Ciorănescu, ca urmare a publicării în ziarul din luna martie a unei precedente scrisori a elevilor. Elevii au fost forțați să semneze un proces verbal, fără a avea voie să-l citească. Ion Ciorănescu este acuzat de părtinire.

-„În atenția D-lui Ministru Țoni” [nr.77/iun. 1938-p.2]. D-l. Ministru D. V. Țoni este rugat, ca în activitetea ce o va desfășura, să nu uite nici de învățământul surdomuților.

-„Memoriu prezentat d-lui Ministru Țoni de societatea surdo-muților” [nr.78/iul. 1938-p.2]. Memoriul începe cu informarea ministrului asupra tregediei acelor surdomuți care nu au posibilitatea de a urma o școală și rămân *„ca morții între vii”*. Din această cauză se apelează la Domnia Sa, pentru a reforma acest învățământ, destinat celor 16.000 de suflete și care a fost neglijat din cauza politicianismului. Memoriul precizează punctual ceea ce trebuie făcut : 1. Să se înființeze o școală de surdomuți model, în capitală. Paralel, să se doneze un teren pentru „Casa Tăcerii”. 2. Mai multă solicitudine pentru școlile de surdomuți din provincie. 3. Numirea lui C. Pretorian ca inspector general al învățământului pentru surdomuți și a lui Ștefan Șerpescu ca director al școlii din Focșani.

-C. Pricope : „Institutul de surdo-muți din Focșani a prezentat un memoriu Ministerului Educației Naționale” [nr.79/aug.1938-p.1-2]. Noul director al institutului din Focșani, d-l. C. Pricope, începe prin a prezenta un scurt istoric al institutului și precizează că până la acea dată, în

https://biblioteca-digitala.ro

institut s-au demutizat peste 600 de surzi. Corpul didactic este bine pregătit. Începând din septembrie 1922, institutul a fost evacuat din propria clădire pentru a face loc Școlii Normale de Băieți. Mihail Ionescu a făcut atunci o listă de subscripție, cu ajutorul căreia a strâns 1.250.000 lei pentru construirea unui local propriu. În anul 1932 școala normală s-a desființat și institutul de surdomuți s-a întors, pentru scurt timp, în propria clădire. Timp de doi ani cât a beneficiat de local, s-au folosit banii strânși de M. Ionescu, pentru repararea clădirii. În 1934 surdomuții au fost din nou evacuați. Se solicită înnapoierea localului propriu.

-Sevastia Popescu : „Un memoriu documentat despre învățământul de surdo-muți, a fost înaintat Ministerului Educației Naționale” [nr.80/sept.1938-p.2] și [nr.81(82)/oct.1938-p.2]. **(I).** La început, d-na. Sevastia Popescu începe prin a preciza scopul memoriului : de a schimba concepția despre surdomuți, de a arăta greșelile și lipsurile din legea învățământului, de a îndrepta greșelile existente și de a realiza ocrotirea surdomuților. Trebuie să se înțeleagă că surdomutul nu este o povară socială. Sunt date exemple de surdomuți, din țară și din străinătate, care au ajuns celebrii. În continuare trece la legea învățământului și îi demonstrează lipsurile și greșelile. Aflăm amănunte despre organizarea învățământului surdomuților, despre corpul didactic și modul în care el se specializază.

(II). Se continuă cu materiile ce vor trebui predate la cursurile de formare a profesorilor de surdomuți, cine să le predea, cum să se dea examenele și câte probe să conțină, cum să se noteze, etc. Apoi, cum să se susțină examenul de definitivat și cine are dreptul să se prezinte la el. Cum să se facă perfecționarea cadrelor ce predau la surdomuți. În continuare se discută de organizarea și dotarea institutelor de surdomuți : ce material didactic să dețină, salarizarea personalului, ce condiții să îndeplinească personalul ce poate fi recrutat. Un capitol special îl ocupă „situația actualilor demutizatori și maeștri din învățământul special al surdomuților”. Se referă la acei ce au fost numiți pe baza *„asistenței de doi ani și a unui sumar examen de specializare”*. Aceștia se propune *„să-și treacă examenele de definitivat și înaintare în specialitate”*. Se referă la modalitatea în care Ion Ciorănescu a calificat profesorii, deoarece nu exista alt mod de calificare. Față de aceștia, ceilalți care au urmat Universitatea din Cluj, la Academia Medico-Pedagogică, să fie recunoscuți ca și specialiști cu toate drepturile. Se fac propuneri despre felul în care să se recruteze și să se pregătească pedagogii. Pentru surdomuții adulți se propune înființarea de ateliere în care să lucreze, magazine unde să-și vândă produsele, expoziții de propagandă a realizărilor lor, cămine în care să locuiască, să fie asistați social și juridic.

https://biblioteca-digitala.ro

g. Activitatea Asociației (Societății) Amicale a Surdo-Muților din București și a altor societăți din țară sau din lume.

-*„Expoziție cu lucrări de desen”* [nr.3/apr.1932-p.2]. Se anunță amânarea, din lipsă de fonduri, a expoziției cu lucrările de desen ale elevilor surdomuți dela institutul din Focșani. Se speră ca ea să aibă loc în septembrie-octombrie 1932, odată cu Congresul Internațional al Surdomuților. La „Expoziția copiilor” ce va avea loc la București între 1-31 mai 1932, institutul din Focșani urma să fie reprezentat cu 50 de desene.

-*„Un apel către surdo-muții din întreaga Românie”* [nr.5/iun. 1932-p.1]. Având în vedere apropierea Congresului Internațional al Surdomuților, ce urma să se țină la București, se face un apel către asociațile de surdomuți din Timișoara, Arad, Cluj și Cernăuți, să *„se contopească”* cu cea din București (Asociația Amicală a Surdomuților din România) și să formeze o Federație Unită a Surdomuților din România. Ca prim obiectiv, după eventuala unire, se spera că în 2-3 ani s-ar putea realiza un *„Palat al federației”*, dotat cu o sală de teatru-cinema, bibliotecă, muzeu, restaurant, ateliere de croitorie, cismărie, tâmplărie, un cămin și o școală serală pentru adulți. Sediul asociației era : București, B-dul. Schitu Măgureanu, nr. 6.

-[nr.6/iul.1932-p.2]. V. D. Leorda a fost invitat la congresul „Uniunii intelectuale a surdomuților” dela Londra (15-18 sept. 1932). - Asociația surdomuților din București a înființat un club numit „Cercul surdo-muților”; președinte – Alexandru Clarnet; secretar – Ernest Săvescu. **-** În luna octombrie 1932 se va deschide la București o expoziție cu sculpturile lui V. D. Leorda și lucrări ale elevilor săi.

-V. D. Leorda : „Antagonismul autorităților” [nr.9/oct.1932-p.1]. Este criticată atitudinea indiferentă a autorităților care, motivând restricțiile financiare, au contramandat Congresul Internațional al Surdomuților ce trebuia să se țină la București în acea lună.

-[nr.10/nov.1932-p2]. În luna noiembrie 1932, se deschide în sala Ateneului din București, expoziția de desen și sculptură a surdomuților; De asemenea, în curând se va înființa o cohortă de cercetași voluntari surdomuți.

-[nr.11/dec.1932-p.2]. Noul sediu din București al Asociației

https://biblioteca-digitala.ro

surzilor este : str. Oituz nr. 14, etaj III, apart. 20 (intrarea prin str. Soarelui 3), de asemenea, ni se comunică noul comitet de conducere al asociației.

-***Natalia Botez : „Un congres internațional”*** [nr.14/mart.1933-p.2]. În 1933 era anunțat un Congres internațional al surdomuților în Statele Unite, la New-Jersey. Cu această ocazie se va sărbători 50 de ani dela înființarea institutului surdomuților din Treuton și la Chicago va fi un curs de vară destinat răspândirii învățământului oral al surdomuților. Se comunică cele șase secțiuni referitoare la învățământul surzilor, care vor fi dezbătute cu această ocazie. Organizatorii au pregătit acest eveniment și așteaptă o participare cât mai numeroasă.

-***„Pentru Congresul dela New-Jersey”*** [nr.16/mai 1933-p.1]. Se mai anunță încă odată programul congresului, perioada și locul de desfășurare.

-***„Pomul de Crăciun al surdo-muților”*** [nr.24/ian.1934-p.1]. Este relatată prima sebare a pomului de Crăciun, organizată de Asociația Surzilor din București în 24 decembrie 1933, ora 20, la sediul din str. Oituz, nr. 14. Ni se prezintă întreaga desfășurare a manifestării. Identic a mai fost organizat și în 1936 [nr.60/ian.1937-p.1], 1938 [nr.84/ian.1939-p.1] și 1939 [nr.96/ian.1940-p.2].

-***C. P. : „Expoziție”*** [nr.27/apr.1934-p.2]. Este prezentată expoziția de pictură, deschisă la Ateneul român”, a artistei surdomute Maria Oliva. -***„În ajutorul artiștilor surdo-muți”.*** La redacția ziarului urma să se deschidă un atelier pentru artiștii surdomuți șomeri. Aceștia urmau să execute lucrări artistice pe care ulterior să le vândă.

-[nr.28/mai 1934-p.2]. Statul danez a contribuit cu 35.000 de franci pentru realizarea unei expoziții a surdomuților. - În S.U.A. sunt peste 160 de mii de surdomuți organizați în două asociații.

-***V. D. Leorda : „Societatea surdo-muților și Ministerul Ocrotirilor Sociale”*** [nr. 36/ian.1935-p.1]. Societatea surdomuților are ca scop susținerea și ridicarea culturală a acestora. Ocrotirile sociale urmăresc și ele același scop. Între cele două instituții ar trebui să existe o strânsă legătură. Ocrotirile sociale trebuie să afle, dela societatea surdomuților, cu ce probleme se confruntă aceștia, dar Ministrul Muncii, prin ocrotirea socială nu s-a interesat niciodată de această categorie defavorizata. Se speră ca situația să se schimbe în viitor deoarece, la data articolului noul ministru al muncii, Em. Costinescu, era și membru de onoare al asociației surzilor.

-[nr.37/feb.1935-p.2]. Sunt redate rezultatele la care s-a ajuns la dezbaterile „Societății Surdomuților din Franța” din 16 decembrie 1936. -

https://biblioteca-digitala.ro

Este prezentat azilul destinat surdomuților bătrâni și fără mijloace din New-York, înființat de Thomas Gallondet. Are capacitatea de 100 de locuri. - În 1935 se va deschide la Brouxelles un salon de sculptură și pictură a surdomuților. Următorul salon va fi în 1937 la Paris.

Un grup de surdomuți din București în perioada interbelică.

Din [www.okazii.ro]

-[nr.39/apr.1935-p.2]. Prima societate a surdomuților din Franța a luat ființă în anul 1838.

-[nr.40/ mai 1935-p.2]. Între 8-17 iunie 1935 la Strasbourg se va deschide o expoziție a surdomuților, cu ocazia împlinirii a 50 de ani dela înființarea Institutului Protestant de Surdo-Muți.

-„O frumoasă expoziție” [nr.42/iul.1935-p.1]. Este descrisă expoziția cu lucrările elevelor surde, dela Institutul din București. Astfel de expoziții s-au mai deschis și în 1940 [nr.102/iul.1940-p.1].

-[nr.45/oct.1935-p.2]. De curând, între 3 și 6 august, a avut loc la Maribor primul congres al surdomuților din Jugoslavia.

-„Unirea face puterea” [nr.47/dec.1935-p.1]. Se insistă pe atragerea surdomuților de a se înscrie în asociație și aflăm, cu această ocazie, că din cei aproximativ 700 de surdomuți cât se pare că erau în

https://biblioteca-digitala.ro

București și împrejurimi, doar 80 erau înscriși.

-„Prima expoziție de artă a surdo-muților” [nr.52/mai 1936-p.1]. La 3 mai 1936, ora 11, a vut loc vernisajul expoziției de artă a surdomuților. Localul folosit a fost în noul sediu al societății surdomuților din București, str. Fontăriei nr. 12. Regina Maria a fost reprezentată de doamna de onoare Simona Lahovary. Au mai participat și alte personalități, dar nimeni din partea Ministerului Instrucțiunii sau a Sănătății. Expoziția va fi deschisă până la 3 iulie 1936.

-„Salonul internațional al artiștilor tăcuți” [nr.53/iun.1936-p.2]. Membrii S.I.A.S. (Societatea Internațională a Artiștilor Surzi) s-au întrunit la 23 aprilie 1936, la Muzeul Social (probabil din Paris), în adunarea anuală. Au fost prezenți 26 de secretari din tot atâtea țări, iar alți 15 au trimis buletinele de vot. La acea dată societatea avea 176 de membrii. S-a anunțat că 23 de solicitanți (12 francezi, 8 germani, 1 begian, 1 olandez, 1 italian) au solicitat înscrierea în societate. S-a analizat succesul expoziției organizată de „societate” la New-York, dar și participarea individuală a unor membrii la diverse expoziții. Casierul societății a prezentat bilanțul financiar și apoi s-a ales noul comitet de conducere pe următorii trei ani.

-Margareta Nicolau : „Manifestarea artistică a societății de surdo-muți” [nr.54/iul. 1936-p.2]. Se face o prezentare amplă a expoziției artistice a surdomuților. Tablourile executate de Prințul Henry Ghika, sculpturile în bronz ale lui V. D. Leorda, picturile domnișoarelor Col. Urzică și Lamotescu, icoanele argintate executate de Penculescu Gheorghe, covoarele țesute de doamna Dimitriu-Leorda, dar și lucrări executate de elevele surdomute ale institutului din București și cele ale surdomuților dela institutul din Focșani.

-Jules Weill : „Cum va fi congresul internațional al surdo-muților din 1937?” [nr.54/iul.1936-p.1]. În 1912 a fost un congres internațional al surdomuților, cu ocazia sărbătoririi bicentenarului nașterii Abatelui de l'Epée. Cu această ocazie s-au propus multe proiecte însă, războiul din 1914-18 le-a împiedicat. După război lucrurile au mers într-un sens nedorit și acum se vede că nu s-au construit instituțiile dorite, că mulți profesori ce predau sunt nepregătiți și departamentele ce ar trebui să dirijeze învățământul surdomuților sunt conduse de incompetenți. Învățământul primar nu a devenit obligatoriu și gratuit. Învățământul profesional nu a devenit performant. Criza economică afectează încă acest sector și șomajul în rândurile surdomuților este alarmant. În aceste condiții, congresul ce se va ține la Paris în 1937 va avea o sarcină grea. Cum se va desfășura el? Ce rezultate concrete va avea?

https://biblioteca-digitala.ro

-Tache Soroceanu : „Expoziția surdo-muților la radio” [nr.55/ aug.1936-p.2]. Autorul a vizitat expoziția de artă a surdomuților și a făcut o informare citită la radio.

-„Congresul internațional al surdo-muților la Paris” [nr.56/sept. 1936-p.1]. Se prezintă programul congresului, ce va avea loc între 31 iulie – 5 august 1937, la Paris.

-„Al V-lea congres internațional al surdo-muților; Paris, august 1937” [nr.57/oct.1936-p.1]. Se precizează, din nou, locul și programul de desfășurare a congresului.

-„Revendicările surdo-muților din România în adunarea generală dela 17 februarie a.c. (1937)” [nr.62/mart.1937-p.2]. 1. Deoarece statul se îngrijește insuficient de educarea surdomuților, asociația a luat hotărârea înființării unei școli private de surdomuți. 2. Asociația surzilor va mai înființa, în capitală, o coperație de consum și de desfacere. 3. Înființarea unei case de ajutor mutual; înființarea unei societăți de asigurări; asigurarea surdomuților infirmi și bătrâni.

-„Congresul internațional al surdo-muților, Paris, 31 iulie - 5 august 1937” [nr.66/iul.1937-p.1]. Din partea României va fi o delegație de două persoane, condusă de V. D. Leorda. În timpul congresului, delegația română va fixa două plăci comemorative. Una la monumentul Abatelui de l'Epée și una la laboratorul institutului național, în memoria profesorului H. Marichele. De asemenea, delegația română va dezveli la muzeul permanent al Institutului Național al Surdomuților din Paris, bustul profesorului H. Marichele. Bustul și cele două plăci sunt opera lui V. D. Leorda.

-„Apelul surdo-muților din Franța pentru congresul internațional” [nr.66/iul.1937-p.2]. Este al 5-lea congres internațional. Surdomuții din toate țările sunt invitați a lua parte și se anunță scopul acestui congres.

-V. D. Leorda : „Al cincelea congres internațional al surdo-muților” [nr.68/sept. 1937-p.1-2]. Congresul s-a ținut la Paris între 31 iul. - 6 aug. 1937. Au participat 33 de delegații din străinătate și 800 de francezi. În prima zi, după o recepție la Hotel de Ville, au început dezbaterile oficiale, în sala d'Lena, sub președenția Ministrului Educației. În cadrul acestei secțiuni, d-l. V. D. Leorda a ținut o cuvântare referitoare la situația surdo-muților din România. Delegația română a dorit să fixeze două plăci comemorative. După două zile de dezbateri, seara la ora 9 a avut loc un banchet, în saloanele Hotelului Lutetia și, în continuare, s-a asistat la o piesă de teatru cu artiști surdomuți. În zilele următoare s-a vizitat expoziția cu lucrările de artă ale surdomuților, apoi două institute de surdomuți și s-a

https://biblioteca-digitala.ro

făcut o excursie la Ramboiullet, Versailles, Fontainebleau și Barleizon. Urmare a propunerii lui V. D. Leorda, următorul congres se vs ține la București. (vise !).

-„Propuneri făcute de Societatea Surdomuților din România la Congresul Internațional al Surdo-Muților, ținut la Paris în iulie și august 1937” [nr.69/oct.1937-p.1]. 1. O atenție mai mare privind educația surdomuților. 2. Să se elimine absurditatea că surdomuții nu pot avea copii sănătoși și nehandicapați. 3. Surdomuții bătrâni și bolnavi să fie luați de stat pentru îngrijire. 4. Cei care au capacități superioare, în anumite domenii, să li se asigure posibilitatea dezvoltării talentului. 5. Se resping politicile și acțiunile de cotropire a altor popoare.

-„Viitorul congres al surdo-muților va avea loc la București” [nr.69/oct.1937-p.1]. Adunarea generală a asociației surzilor, ținută la 4 septembrie 1937, a hotărât ca următorul congres internațional al surdomuților să aibă loc la București în luna august 1940. (Cine urma să plătească cheltuielile? S-a mai încercat organizarea unui congres în octombrie 1932, dar guvernul refuzase să-l sponsorizeze).

-Adunări generale a societății de surdo-muți din București 14 feb.1932 [nr.2/mart.1932-p.2], 31 iul.1932 [nr.7/aug.1932-p.2], 4 feb.1934 [nr.26/mart.1934-p.2], 11 nov.1934 [nr.27/apr.1934-p.2] și [nr.35/dec.1934-p.1-2], 6-8 iun.1936 [nr.48/ian.1936-p.1], 9 feb.1936 [nr.50/mart.1936-p.1], 2 aug.1936 [nr.56/sept.1936-p.2], 31 oct.1937 [nr.71/dec.1937-p.2], 20 feb. 1938 [nr.72/ian.1937-p.1], 18 feb.1940 [nr.98/mart.1940-p.1], 26 mai 1940 [nr.101/iun.1940-p.4]

-„Între Franța și România. Manifestarea de recunoștință a surdo-muților români la Institutul din Paris” [nr.72/ian.1938-p.1-2]. Deoarece cele două plăci comemorative ce trebuiau dezvelite la institutul surzilor din Paris, în timpul congresului internațional din august, au fost rătăcite de Ministerul Afacerilor Externe (de ce să nu ne facem de râs?), ceremonia oficială a trebuit amânată până în 20 noiembrie 1937, ora 16, când acestea au ajuns, în sfârșit, la destinație. Este descris tot ceremonialul și personalitățile ce au luat parte la dezvelirea lor.

-„Jubileul de 75 de ani al Societății de Surdomuți din Belgia” [nr.77/iun.1938-p.1]. Serbările vor avea loc între 12-15 august 1938, în prezența regelui Leopold, la Liege.

-D. Smeu : „Inaugurarea atelierelor și a noului sediu al Societății surdo-muților” [nr.77/iun.1938-p.2]. La noul sediu din București, str. Maior Ene, nr. 2, s-au inaugurat propriile ateliere de croitorie, cismărie și

https://biblioteca-digitala.ro

țesătorie de covoare. Ni se descrie ceremonia ce a avut loc și personalitățile prezente. S-a făcut un serviciu religios și s-au ținut discursuri.

-„C. P. : „Popas la sediul Societății Surdo-muților din Capitală” [nr.80/sept.1938-p.1-2]. Autorul descrie o vizită inopinată la sediul acestei societăți. Este remarcat spiritul de colectivitate existent la surdomuți și modul respectuos în care își întâmpină oaspeții. La loc de cinste este bustul, sculptat în bronz, al regretatei Regine Maria, care i-a ocrotit pe surdomuți. La sediul societății au fost în acea seară și președintele surdomuților din Polonia, d-l. Leban, cu soția. Cu această ocazie s-a aflat că în Polonia sunt 40.000 de surdomuți. Pentru aceștia sunt 12 școli speciale. Guvernul polonez se ocupă foarte mult de ei. În sediul din București există o expoziție de sculptură a lui V. D. Leorda.

-„O vizită la sediul societății de surdo-muți” [nr.82(83)/nov.1938-p.1]. D-l. Wassermann, președintele surdomuților din Cracovia – Polonia, împreună cu soția sa, o româncă surdomută din Cernăuți, a vizitat, duminică 23 octombrie 1938, sediul surdomuților din București.

-„Dela Casa Tăcerii” [nr.85/feb.1939-p.1-2]. Se face un apel pentru cumpărarea de carnete de cărămizi, de 250 lei și se explică scopul nobil de construire a Casei Tăcerii, care trebuie să fie gata în august 1940, când la București va avea loc Congresul Internațional al Surdomuților. - Joi 19 ianuarie 1939, o delegație a asociației surzilor a fost primită de d-l. Primar Dombrowschi, care a dispus imediata rezolvare a terenului destinat Casei Tăcerii.

-V. D. Leorda: „Dezideratele votate la congresul surdo-muților dela Marsilia, Franța” [nr.85/feb.1939-p.2]. Sunt punctate problemele învățământului pentru surdomuți din Franța, care așteaptă o rezolvare din partea guvernului. Multe din ele seamănă cu problemele românești.

-„Constituirea Clubului de Turism al Surdo-Muților” [nr.88/mai 1939-p.1]. Din inițiativa surdomutului alpinist N. Ghiorghiu, la 16 aprilie 1939 s-a înființat Clubul de Turism al Surdomuților. - Noul sediu al asociației este în București, str. Cavafii vechi, nr. 5, în spatele Pieții Sfântul Gheorghe.

-„Mare excursie colectivă în Suedia, cu ocazia Olimpiadei surdo-muților” [nr.90/iul.1939-p.1]. Prețul era de 8.600 de lei și includea : călătoria dus-întors pe calea ferată, cazarea la hotel, masa, excursii cu vaporul, etc., pe toată perioada olimpiadei. Înscrierile la sediul clubului sportiv. Plecarea din București la 19 august, ora 21,24. La înapoiere se va sta două zile la Berlin.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Popas la Mânăstirea Căldărușani” [nr.92/sept.1939-p.1-2]. Ni se relatează excursia organizată de Clubul de Turism al Surdomuților, la Mănăstirea Căldărușani. Participarea a fost mare, având în vedere că s-a plecat cu două autocare. Relatarea urmărește întregul program desfășurat în timpul excursiei.

-„Solemnitatea inaugurării Societății Surdo-Muților din România” [nr.95/dec.1939-p.1-2]. La 12 noiembrie 1939, în prezența unor oficialități, a fost inaugurată „Casa Tăcerii” din București, str. Theodor Speranța, nr. 142. Momentului i s-a dat o importanță cu atât mai mare, cu cât se împlineau 20 de ani dela înființarea Asociației Amicale a Surdomuților din România.

-V. D. Leorda : „Liga tăcerii” [nr122/mart.1942-p.1]. Este anunțată înființarea „Ligii tăcerii”, în luna aprilie 1942 și sunt expuse scopul și obiectivele acestei noi forme de organizare a surdomuților români.

-V. D. Leorda : „Constituirea Ligii Tăcerii” [nr123/apr.1942-p.1]. Se anunță că duminică 17 mai 1942, la ora 16, va avea loc prima adunare a „Ligii tăcerii”. Sunt așteptați cei ce doresc să se înscrie și se dau condițiile de primire în ligă.

-V. D. Leorda : „Ororile bolșevice din capitala Bucovinei” [nr128/sept.1942-p.1-2]. Este un articol scris în urma vizitei făcute de d-l. Leorda la Cernăuți, la un an după reocuparea Bucovinei de către armatele române. La Institutul de Orbi și Surdomuți din Cernăuți, Dimitrie Rusceac se pensionase și noul director, d-l. ***Scalat*** (probabil Napoleon Scarlat) se străduia să readucă școala la aspectul de pe vremuri. D-l. ***Teodot Cernăuțeanu***, fost elev, apoi maistru tipograf în institut și președinte al asociației surzilor din Bucovina, a povestit că *„a fost la un pas de spânzurătoare”*. La venirea rușilor, surdomuții evrei s-au aliat cu comuniștii și au destabilizat întreaga asociație. El a fost concediat din funcția de maistru tipograf și acuzat că ar fi *„necinstit”*. A trebuit să facă față mai multor anchete, care nu au putut dovedi nimic. Asociația surzilor a fost desființată și înlocuită cu o asociație a tuturor persoanelor handicapate, orbi, surzi, idioți, debili mintali, infirmi, etc. A scăpat cu greu de închisoare și nu mai vrea să se amestece în aceste treburi.

-„Congresul tăcerii” [nr.155/1945-p.3]. Congresul Societății Surdo-Muților din România s-a ținut în sala Liceului Mihail Eminescu. S-a început cu raportul președintelui, d-nul. Petrescu Ion. Ziaristul compară acest congres cu cel din 1939 dela Stockholm, ținut cu reprezentanți din toată lumea. Pe acest fond, congresul dela București ridică diferitele

https://biblioteca-digitala.ro

probleme curente : o Casă a Tăcerii, învățământ pentru toți surdomuții, locuri de muncă, asistență socială, etc. D-na. Tatiana Iorgulescu, reprezentanta Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale, a promis că va transmite cerințele lor la forurile superioare. În continuare au luat cuvântul o serie de alți membrii și invitați la congres.

-„O moțiune votată de Societatea Surdo-Muților din România” [nr.160/1946-p.4]. Moțiunea a fost votată în Adunarea Generală a societății, din 24 februarie 1945 (de ce a fost publicată doar acum?) și stipula : grija și protecția guvernului, o colaborare a asociațiilor de surdomuți din țară și eliminarea certurilor dintre ele, oferirea de către guvern a unui sediu corespunzător, organizarea unui congres, asigurarea locurilor de muncă și stârpirea vagabondajului, colaborarea cu poliția pentru depistarea surdomuților falși.

-„Societatea surdo-muților <<Dunărea de Jos>>” [nr.160/1946-p.4]. S-a înființat la Galați în 25 martie 1945 și are sediul pe str. Balaban nr.10. În anul care a trecut s-a ocupat cu surdomuții analfabeți, a luat legătură cu surdomuții din județul apropiat Covurlui, a înființat clubul sportiv „Dunărea”, a ajutat membrii surdomuți cu alimente și lemne de foc. Membrii societății se întâlnesc în fiecare joi și duminică. Președintele societății este Alex. Ungureanu, iar vicepreședinte Constantin Petrescu.

-[nr.171/1947-p.1]. ***Noul comitet al Societății surdomuților*** : V. D. Leorda-președinte, Dr. Predescu-Rion-președinte de onoare, Nicolae Vasiliu și Mihail Athis-vicepreședinți. - ***Sediul Societății Surdomuților*** este în București, Calea Rahovei, nr. 21. - Societatea Surdomuților are ***Cercul de Turism*** și ***Cercul Sportiv.***

-„Un congres al surdo-muților” [nr.172-173/1947-p.1]. Între 25-30 iulie 1947, va avea loc la Varna, în Bulgaria, al IX-lea Congres Internațional al Surdomuților. Vor participa delegați din U.R.S.S., România, Jugoslavia și Cehoslovacia. Delegația română va fi compusă din V. D. Leorda și Gheorghe Filoti.

-„Congresul interbalcanic dela Varna” [nr.176/1947-p.1]. A fost organizat de asociația din Bulgaria (Mario Radulov-președinte) și au fost toți profesorii școlilor de surdomuți din Varna. Plovdiv și Sofia. Se pare că nu era un congres balcanic, ci unul al țărilor de sub controlul sovietic. Din străinătate au fost delagațiile română (V. D. Leorda) și jugoslavă (Ciril Sitar). Delegațiile din U.R.S.S., Polonia și Cehoslovacia au trimis doar telegrame. Bulgaria și Jugoslavia au delegat și inspectorii generali școlari care se ocupau cu învățământul special. În total au fost 320 de participanți.

https://biblioteca-digitala.ro

Problemele dezbătute au fost cea a învățământului surdomuților și a asistenței sociale. A existat și un meci de fotbal dintre echipa de surdomuți a orașului Sofia și o combinată București-Timișoara. Scorul a fost 5:0 (0:0) pentru Sofia. A urmat o excursie în circuit prin Bulgaria. Cele trei școli de surdomuți sunt foarte dotate. Adulții lucrează în ateliere și pentru locuit au un cămin.

-[nr.177-178/1947-p.1]. La 3 noiembrie 1947, la Zagreb a avut loc un congres național al Asociației Surdomuților din Jugoslavia.

-Georgeta Sora : „Meetingul TĂCERII” [nr.181/1948-p.1]. La 29 februarie 1948, la Liceul M. Eminescu, a avut loc adunarea Asociației Surdomuților din România. S-a prezentat darea de seamă și starea financiară la sfârșitul anului 1947. S-a ridicat problema unui local corespunzător pentru asociație, a unor ateliere speciale pentru surdomuți în cadrul unei coperative meșteșugărești. S-a dat exemplul Bulgariei și Jugoslaviei, unde guvernele se interesează mai mult de soarta surdomuților.

-„Un Congres Internațional al S.M. la București” [nr.183/1948-p.1]. S-a hotărât organizarea unui congres internațional în septembrie 1949, fiind 30 de ani dela înființarea societății bucureștene și 15 ani dela înființarea clubului sportiv. Se preconizează desfășurarea congresului în 5 zile (2 zile dezbateri, 1 zi sport, 2 zile vizitarea institutelor de surdomuți).

-(colaborare între surdomuții din România și U.R.S.S.) [nr.190/dec.1948-p.3]. Ziarul oferă scrisoarea Comitetului Central al Surdomuților din Moscova, ca răspuns la scrisoarea Societății Surdomuților din Republica Populară Română. La solicitarea română, partea rusă se declară de acord cu stabilirea relațiilor culturale dintre cele două organizații și comunică situația surdomuților din U.R.S.S.

*

* *

Actualul studiu are ca referință perioada interbelică. Revista „Răsăritul nostru” a apărut până în ianuarie 1949, deci a depășit momentul încheierii celui de Al Doilea Război Mondial cu aproape patru ani. Personal, am considerat că ar fi fost o greșală să mă opresc cu studierea revistei în primăvara anului 1945. Deși, după această dată au apărut o serie de articole influențate de ocupația sovietică, totuși, în general, întreaga revistă aparține concepției interbelice. Până la apariția ultimului număr [nr.191/ian.1949], reforma învățământului din 1948 nu reușise să influențeze sectorul învățământului special. Mulți autori de articole continuau să ceară, așa cum au făcut-o pe toată perioada dintre cele două războaie mondiale, o implicare

https://biblioteca-digitala.ro

mai mare a guvernanților în problemele învățământului pentru deficienți, cereau școli cu sedii corespunzătoare și dotate conform cerințelor fiecărei deficiențe, cereau profesori formați prin cursuri universitare, cereau o asistență socială corespunzătoare, etc. Nu vom continua să analizăm modul în care, după reforma din anii 1950-51, învățământul special s-a dezvoltat, acoperind cu o rețea de școli nou înființate toată suprafața țării. Nu este scopul studiului nostru. Ne vom întoarce la obiectivele pe care ni le-am propus și la importanța pe care a avut-o revista „Răsăritul nostru" în acea perioadă.

Dela început am lăudat capacitatea lui V. D. Leorda de a menține vie apariția acestei reviste, timp de 17 ani. Am arătat metodele ce le-a folosit și dârzenia cu care a reușit să-și impună scopul propus. Tot la început, am arătat și limitele revistei, acelea de a se ocupa, în special, de școala dela Focșani. Acum când am parcurs întreaga colecție, suntem nevoiți să adăugăm impresiile pe care ni le-am format. Așa cum este corect, vom începe cu constatările pozitive, lăsând la sfârșit pe cele negative.

În primul rând, revista s-a achitat cu cinste de autodenumirea ***„organ surdo-pedagogic"*** și după falimentarea „Revistei Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România", în decembrie 1936, a rămas într-adevăr ***„unicul organ surdo-pedagogic din România".*** În paginile ei și-au găsit locul o serie de articole surdo-pedagogice și dacă revista nu ar fi existat, o serie de autori ca : ***Vasile Dimitriu-Leorda, C. Petrovici, Gheorghe V. Constantinovici, Constantin Vlad, Ștefan Șerpescu, Constantin Gh. Vultureanu, C. Pretorian, Gheorghe Sibianul*** și ***Gheorghe G. Profiriu*** nu ar fi avut modalitatea de a-și publica propriile studii, iar numele lor ar fi fost azi complet uitate. Pe lângă ei, alții au continuat publicarea materialelor de surdologie făcute în „revista asociației". Aceștia sunt : ***Adolf Lunz, Ion Ciorănescu, Natalia Botez, Ecaterina Barbu, C. P. Timofte*** și ***Gheorghe Zorici.*** Unii dintre aceștia au publicat lucrări mari, complete, în mai multe numere ale revistei și încercăm să ne imaginăm, „ce ar fi fost dacă studiile lor ar fi fost cuprinse într-un volum?".

O altă mare realizare a revistei este că în paginile ei și-au găsit locul o serie de încercări beletristice. Acțiuni de acest fel au mai existat și în alte periodice : „Revista lunară a surdo-muților din România Mare", „Siketnémák világa" și „Curierul surdo-muților", dar acestea având o apariție limitată în timp, nu s-au putut impune. „Răsăritul nostru" a oferit o platformă stabilă și de durată celor doritori de literatura legată de surdomuți și viața lor. Autori ca ***Silvia Dimitriu-Leorda, C. Pretorian, Aurelian Popovici, Sergiu Dumitrescu, colonel Alexandru V. Lăscar, Vasile***

https://biblioteca-digitala.ro

Dimitriu-Leorda, Valeriu Mardare și ***Brătilă I. Victor,*** ar fi rămas complet necunoscuți, dacă revista nu ar fi existat. Indiferent de calitatea producțiilor literare, putem spune că prin această revistă s-a născut, în România, literatura beletristică dedicată problemei surdomutității.

De o deosebită importanță, pentru istoria vieții surdomuților din acea perioadă, sunt informațiile legate de „Asociația Surdomuților" și acțiunile în care își desfășura activitatea. Deși trece sub tăcere episodul jenant din 1919-20, când Philipe Clarnet a creat nemulțumiri printre surdomuții din Ardeal și Banat (fapt relatat în „Curierul surdo-muților"), prin informațiile ce le oferă „Răsăritul nostru" se întrevede, dacă nu o discordie, cel puțin o reținere prudentă a diferitelor asociații din țară. „Societatea (Asociația) Amicală a Surdomuților din România" s-a înființat la București, în anul 1919, dar în toată perioada interbelică nu a avut control decât asupra unei părți a surdomuților din București (în articolul „Unirea face puterea", din „Răsăritul nostru", nr. 47/dec.1935-pag.1, se specifică faptul că, din aproximativ 700 de surdomuți bucureșteni, doar ... 80 erau înscriși în „asociație"). Din alte surse știm că în celelalte orașe care atunci aveau grupări importante de surdomuți (Timișoara, Arad, Cluj, Cernăuți), societățile existente se intitulau *„autonome"*. Nu era doar un titlu formal, ci realmente nu se subordonau societății din București. În repetate rânduri, tipărite în ziarul „Răsăritul nostru", V. D. Leorda îndemna pe toți surdomuții din țară să se înscrie în asociația dela București. În 1932 a făcut chiar un apel la unirea tuturor asociaților și formarea unei „Federații Unite a Surdomuților din România" [nr.5/iun.1932-p.1]. Deși, în realitate nu era decât o asociație bucureșteană, ea se autodenumea „a surdomuților din România" și în acest fel lua contact cu alte asociații din lume și participa la congrese fără a invita confrații din țară. Dacă mai ținem minte, „Curierul surdo-muților", editat la Cernăuți, avea o atitudine mai conciliantă, mai egalitaristă, mai democratică. Cu ocazia pregătirii unui congres în Cehoslovacia, „Curierul surdo-muților" informa toate asociațiile și le invita să-și desemneze eventualii delegați. Era cu totul altceva decât atitudinea totalitară a „asociației amicale", care avea impresia că cine nu face parte din membrii ei, nu există și nu are niciun drept.

Ziarul „Răsăritul nostru" ne oferă diverse informații legate de activitățile întreprinse de asociația din București. Înființarea unui „Club de turism" [nr.88/mai.1939-p.1] care organiza excursii cu surdomuții; organizarea de expoziții de artă cu lucrări confecționate de surdomuți; organizarea de serate dansante și sărbătorirea Pomului de Crăciun; înființarea „Ligii Tăcerii" [nr.123/apr.1942-p.1]; desfășurarea de acțiuni pentru construirea unei „Case a Tăcerii" care să fie dotată cu bibliotecă, sală de

https://biblioteca-digitala.ro

conferință, ateliere, cinemetograf, etc.; dorința de a deschide o școală privată pentru surdomuții de vârstă școlară, o școală serală pentru surdomuții adulți, o cooperație meșteșugărească, o casă de ajutor mutual, o societate de asigurări și un sistem de ajutorare a surdomuților bătrâni și bolnavi [nr.62/mart.1937-p.2].

Deși a fost mult timp trecută cu vederea, prin anii '40 a apărut în paginile revistei o situație ciudată care existase permanent între surdomuții din București. Este legată de activitățile sportive ale surdomuților. În [nr.28/mai 1934-p.2] ne este anunțată înființarea Clubului Sportiv al Surdomuților, subordonat „Asociației Amicale", și apoi am aflat amănunte despre echipa sa de fotbal, despre meciurile pe care le disputa și dorința de a fi primită în campionatul oficial al țării. Începând din [nr.102/iul.1940-p.2] au început să apară, foarte voalat, știri despre existența a încă unui club sportiv al surdomuților bucureșteni. Acesta se numea Clubul Atletic, condus de Nicolae Vartan, și era independent de cel din subordinea „Asociației Amicale". În august 1940 între cele două grupări au fost tratative de unificare [nr.103/aug.1940-p.1], însă discordia dintre ele era prea mare pentru a se putea înțelege. „Răsăritul nostru" nu a publicat nicio știre legată de activitatea acestui al doilea club, iar în 1939, când se pregătea participarea la Olimpiada dela Stockholm, nu s-au admis în lotul reprezentativ la României decât cei înscriși la clubul „Asociației Amicale", completat cu sportivii timișoreni. În aceste condiții, este explicabil faptul că singura „colaborare" dintre cele două cluburi bucureștene a fost aceea de a-și fura una alteia sportivii. Rămânând în același domeniu, în [nr.162-163/1946-p.2] aflăm că, la acea dată, în România existau patru cluburi sportive ale surdomuților : două la București, unul la Timișoara și unul la Galați.

Revista „Răsăritul nostru" oferă un bogat material documentar celor ce doresc să scrie o monografie a Institutului de surdomuți din Focșani, dar dă prea puține informații referitoare la celelalte institute din țară. O atenție ceva mai mare este acordată Institutului de Fete Surdomute din București și, puțin, puțin, Institutului de Băieți Surdomuți din București. Despre restul țării nu se vorbește aproape deloc. Institutul timișorean este amintit o singură dată în [nr.63/apr.1937-p.1]; despre cel din Cluj, în [nr.25/feb.1934-p.2] se anunță incendiul ce a avut loc, iar în [nr.172-173/1947-p.2], în povestirea scrisă de Brătilă I. Victor „Tragedia unui surdo-mut", se precizează că eroul principal făcuse școala la Cluj și acolo a fost demutizat așa de bine încât nu folosea deloc semnele, ci numai limbajul oral. Nici institutul din Iași nu a avut parte de o atenție mai deosebită. În [nr.140/1943-p.1] i se face o scurtă descriere și în [nr.90/iul.1939-p.2] este amintită o

https://biblioteca-digitala.ro

serbare de sfârșit de an școlar. Cel mai vitregit a fost institutul din Cernăuți, care nu este amintit decât că *„din cauza războiului a trebuit să plece în pribegie”*. Azi este tardiv să ne întrebăm „de ce nu a stabilit un sistem de corespondenți locali în localitățile în care erau institute sau comunități importante de surdomuți ?”. Se pare că interesul lui Leorda nu se îndrepta spre activitatea acestora și, în realitate, nici nu le-a cunoscut. Chiar și matrialele surdologice publicate proveneau dela cadre didactice din Focșani și București. Excepție au făcut doar articolele profesorilor ieșeni C. P. Timofte și Gheorghe Zorici, preluate din „Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România”.

Așa cum am văzut în primele două părți ale acestui studiu, perioada de după anul 1932, când a apărut revista, a coincis cu cea în care s-au tipărit cele mai importante cărți de specialitate și manuale școlare pentru surdomuți. Paginile revistei „Răsăritul nostru” nu elogiază, decât fugitiv, în câteva rânduri, despre două : Dimitrie Rusceac : „Congresul profesorilor de surdo-muți dela Hamburg” și Gheorghe Atanasiu : „Să învățăm”. Mai mult, „Abacedarul” lui Ion Ciorănescu este satirizat și batjocorit !?!?!? Despre restul manualelor, redactorii revistei nu s-au interesat și nu au auzit deloc. Unde sunt cărțile de surdologie și manualele școlare pentru surdomuți publicate în acea perioadă?

Una din preocupările majore ale revistei a fost analizarea și criticarea sistemului de învățământ pentru surdomuți din România. Nu putem să spunem azi, dacă concluziile formulate au fost sau nu corecte. Un lucru este sigur. Analizarea se făcea doar asupra școlii din Focșani, iar concluziile erau susținute ca reale pentru întreg învățământul din România, pe care, de altfel, redactorul și autorii articolelor, nu îl cunoșteau deloc. Foarte des găsim formulări de felul următor: *„la noi, însă, profesorii de surdomuți predau lecții de mântuială, iar elevii învață pe de rost, așa că la sfârșitul școalei, rămân aproape tot așa de analfabeți cum au venit” ... „profesorii pun accent pe demutizare, încât neglijază educarea minții”* [G. Profiriu : „Viținl învățământului surdo-muților”] ; *„după opt ani de școală, elevii surdo-muți sunt compet analfabeți”* [Georgeta Sora : „Despre educația surdo-muților”]. Exemple de acest gen se pot da multe. Mă îndoiesc că toți profesorii dela Focșani procedau în felul acesta. Ce se întâmpa cu aceia care publicau în revistă articole de surdologie? Și ei erau la fel? Atunci de ce erau prezentați ca specialiști? Despre restul institutelor, redactorul nu cunoștea aproape nimic. De ce arunca anatema asupra tuturor? Nu comentăm situația dela Focșani. Suntem convinși că Leorda și colaboratorii săi o cunoșteau mai bine. Dar celelalte unități de învățământ aveau rezultate deosebite și nu era corect să fie insultate astfel.

https://biblioteca-digitala.ro

Una dintre cele mai neplăcute aspecte a fost subjugarea revistei pentru vendeta personală pe care o avea V. D. Leorda cu institutul din Focșani, cu aproape fiecare director de acolo și, în special, cu inspectorul ministerial Ion Ciorănescu. Nu intenționez să analizez motivele pentru care V. D. Leorda a fost îndepărtat dela școala din Focșani. În astfel de situații, de obicei, adevărul se află la mijloc. În plus, nu avem datele concrete de a supune acest caz unei cercetări amănunțite. Succedarea pleiadei *„directorilor de consumație”*, veniți și plecați odată cu partidele aflate la guvernare, a fost un fenomen tipic, doar pentru Institutul de Surdomuți din Focșani. Celelalte institute din țară au avut parte de o stabilitate a conducerii și cei însărcinați cu funcția de directori erau doar persoane cu studii de specialitate surdologică, persoane cu un caracter moral incontestabil. Situația dela Focșani pare să dea dreptate atacurilor lui V. D. Leorda, însă nu putem să nu zâmbim atunci când, la instaurarea fiecărui nou director ziarul „Răsăritul nostru” îl elogia, pentru ca apoi să îl critice, să îl reclame și să ceară destituirea lui. O atitudine asemănătoare, dar pe un ton mai puțin virulent, era utilizată și în cazul miniștrilor educației. Tonul cel mai virulent și jignitor a fost folosit contra lui Ion Ciorănescu, inspectorul Ministerului Instrucțiunii pentru învățământul special. Este posibil ca un mic sâmbure de adevăr să fi existat și Ion Ciorănescu, într-adevăr, să fi avut anumite comportamente discutabile. Ne referim, în special, la relația sa cu Sevastia Popescu, a cărei diplomă pariziană era contestată de Ciorănescu și al cărei post de directoare ar fi vrut, inițial, să-l ocupe. Asta nu-i dă dreptul lui V. D. Leorda să-l jignească, să-i conteste pregătirea profesională și să-i critice integritatea morală. În primul rând, Leorda nu era calificat pentru a contesta capacitatea profesională a lui Ciorănescu. Dar, culmea ironiei a fost atinsă în 1948, la decesul lui Ion Ciorănescu, când în două articole acesta era elogiat, iar laudele adresate celui dispărut depășau orice limită posibilă. În mod justificat ne punem întrebarea : „Când a fost sincer Leorda?”.

Am mai putea continua cu folosirea revistei pentru cultul propriei sale personalități, multe articole ale colaboratorilor săi pledând în acest sens. Considerăm însă, că cititorii și-au făcut singuri o imagine a acestei reviste.

Cu toate limitele și greșelile prezentate, nu putem încheia decât recunoscând că, pe ansamblu, V. D. Leorda și revista „Răsăritul nostru” au avut o contribuție majoră în viața surdomuților dintre cele două războaie mondiale. Revista a reușit să polarizeze viața surdomuților din București și Focșani, iar viziunea sa socială, expusă în paginile revistei, era una dintre cele mai avansate și, în acea perioadă, puține țări din lume se puteau lăuda că ar fi asigurat comunității surzilor condiții asemănătoare cu cele visate de Leorda.

https://biblioteca-digitala.ro

2.ALTE PERIODICE UTILIZATE.

Datorită faptului că periodicele specializate învățământului medico-pedagogic sau a vieții surdomuților au avut o apariție, mai mult sau mai puțin episodică, specialiștii surdologi au fost nevoiți să caute alte modalități de a-și publica experiența dobândită la clasă. În plus, societatea românească era conștientă de existența surdomuților și avea anumite reacții, care se reflectau în scurte anunțuri referitoare la acești deficienți. Articolele sau anunțurile publicate în acest mod sunt greu de găsit. În principiu, ar trebui să se afle în orașele în care au existat institute de surdomuți, adică București, Focșani, Iași, Cernăuți, Cluj și Timișoara. Varianta cea mai normală ar fi fost să utilizeze o revistă destinată învățământului, așa cum, în acea vreme, apăreau în fiecare județ. Era modalitatea cea mai comodă pentru orice profesor dar, am ajuns la concluzia că aceste reviste erau mai puțin interesate de învățământul surdomuților decât unele cotidiene.

Colaborarea cu diferite ziare a fost la discreția diferiților profesori din fiecare institut de surdomuți. Dimitrie Rusceac a folosit la Cernăuți revistele „Glasul Bucovinei", „Școala", „Voința școalei" și „Revista de pedagogie". La Timișoara, Gheorghe Atranasiu a apelat la „Revista Institutului Social Banat-Crișana", dar și la unele cotidiene de mare tiraj ca „Vestul", „Țara", „Fruncea" sau „Vrerea". Inițial, la Cluj, Gheorghe Crăiniceanu a încercat să transforme revista „Învățătorul" într-o platformă a legăturii sale cu toate institutele de specialitate, dar decesul său a întrerupt acest proces. Mai sunt informații că la București, Ion Ciorănescu era interesat de colaborarea cu „Curentul", Sevastia Popescu cu „Dimineața" și V. D. Leorda cu „Universul".

Cercetarea acestor colecții este extrem de dificilă. Ea depășește capacitatea fizică a unei singure persoane. Colecțiile revistelor sunt greu de găsit și de multe ori incomplete. Găsirea lor necesită deplasări și staționări îndelungate în multe orașe, iar munca de răsfoire a lor cere timp îndelungat, concentrare și atenție sporită. Personal nu am reușit să ofer decât o scurtă suită de anunțuri și articole răspândite prin publicațiile periodice din țară. Ele sunt mult mai multe și așteaptă să fie descoperite de către alți cercetători.

https://biblioteca-digitala.ro

2.1.

PERIODICE APĂRUTE ÎN BUCUREȘTI.

2.1.1. „MONITORUL OFICIAL”

Editat de Direcția Generală a Monitorului Oficial și Imprimeriei Statului din București, Bulevardul Elisabeta. Directori Generali în perioada interbelică : Alexandru Fălcoianu (1919-24), Alex. D. Bunescu (1928-40), M. I. Lefter (1941), Eugen I. Ballan (1941-44), Aurel Sălăgeanu (1944-45).

Așa cum se cunoaște, un Monitor oficial este destinat publicării diferitelor legi, regulamente decrete sau ordine ministeriale. El nu poate fi folosit editării unor materiale teoretice de surdologie sau psihologie. Cei ce doresc să facă studii referitoare la istoria învățământului pentru surdomuți vor găsi, în paginile acestei publicații, un bogat material documentar legat de :

-condițiile de înscriere le diferite institute.

-Legi ale învățământului.

-Ordine de numire, transferare sau înaintare în grad ale profesorilor și a altor angajați din institutele de surdomuți.

-Decrete de aprobări și rectificări bugetare.

-Decrete de pensionare.

-Anunțuri de posturi vacante.

-Acordări de gradații pentru vechime sau gradații de merit.

-Decrete de acordare a unor ordine și medalii.

Toate acestea nu fac parte din obiectivul propus pentru actualul studiu și deci nu le vom analiza.

https://biblioteca-digitala.ro

2.1.2. „UNIVERSUL”

ANUL XXXVII.—No. 61 29 bani exemplarul Miercuri 2 (15) Ianuarie 1919

UNIVERSUL

CELE DIN URMĂ STIRI DIN LUMEA ÎNTREAGĂ
TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

Redacția și Administrația: Bucuresti, Strada Brezoianu No. 11

DIRECTORI: Virgil N. Dărăscu și Stelian Popescu

Era un cotidian bucureștean care între 16 noiembrie 1918 și 15 noiembrie 1919 se afla în al XXXVII-lea an de apariție. A fost fondat de Luigi Cazzavillan. La începutul anului 1919 avea doi directori : N. Dărăscu și Stelian Popescu. Redacția și administrația : București, str. Brezoianu nr. 11. Formatul : 62 x 44 cm. Pe acest format mare știrile erau scrise pe 8 coloane. La începutul anului 1919, volumul ziarului alterna între 2 și 4 pagini; din noiembrie 1919 era între 4 și 6 pagini; din 1922 avea 6 sau 8 pagini.

NOTĂ : Doritorii pot consulta colecția completă la Biblioteca Națională a României din București și la Bibliotecile Central Universitare din Cluj-Napoca și Iași.

-Orfelinatul din Focșani [nr. 318/11 oct. 1919-p. 2]. *„Direcțiunea Orfelinatului de vorbitori și surdo-muți din Focșani, face cunoscut elevilor cari au urmat cursurile înainte de războiu și n-au absolvit până în timpul acesta, să-i trimită de acum, spre a li se comunica ziua deschiderei cursurilor.”*

-„Mutismul isteric” [nr.25/10 dec. 1919-p.2]. Articolul rezumă cursul ținut de profesorul G. Marinescu în ziua de 3 decembrie 1919, referitoare la două cazuri de „mutism isteric”. Acesta este considerat ca *„o tulburare a aparatului vocal și cauzat de anumite forme de isterie”*. Războiul mondial a cauzat o creștere a cazurilor de mutism isteric, în special datorită autosugestionării acestora. Tratamentul recomandat a fost *„sugestia în stare deșteaptă, cu ajutorul unui curent faradic slab”* sau *„prin sugestie* [h]*ipnotică”*.

Ni se oferă două cazuri concrete, a unor fete de 19, respectiv 14 ani. Acestea în urma unor puternice emoții morale (descrise de autor) și-au pierdut graiul. În astfel de cazuri, pacienții își păstrează intacte toate celelalte simțuri, cât și capacitățile intelectuale, dar nu pot emite sunete.

Cercetătorii au făcut o diferență între momentul inițial al „emoției

https://biblioteca-digitala.ro

morale" și cel final al declanșării mutismului. Între acestea există în totdeauna o perioadă de timp în care se instalează o „perioadă de meditație". Activitatea inconștientă desfășurată în această perioadă este responsabilă de declanșarea stării de mutism. Este perioada în care individul își induce o autosugestie. Din această cauză, metoda cea mai corectă pentru vindecarea mutismului isteric este sugestia hipnotică.

-„M. S. Regina la școala de surdo-muți" [nr.27/5 feb.1922-p.1]. Aflăm că Regina Maria a vizitat Școala de Surdomuți din București, Calea Moșilor, nr. 36. S-a ținut un serviciu religios, iar d-na. Bacalbașa a oferit Reginei explicațiile necesare. În continuare, M. S. Regina a mulțumit ministrului Anghelescu pentru inițiativa avută de a înființa această școală și a împărțit copiilor dulciuri.

-„Înscrierile la școala de surdo-mute din Capitală" [nr.194 bis/28 aug.1922-p.4]. Un anunț asemănător a apărut și în [nr.212/20 sept.1922-p.2]. Sunt două anunțuri ce se contrazic în privința datei de începere a anului școlar. În primul se susține „1 septembrie", iar în al doilea „22 septembrie". Aflăm condițiile de înscriere dar și faptul că părinții trebuiau să dea o declarație că vor lăsa fetele un ciclu complet de 8 ani, în caz contrar trebuind să plătească toată întreținerea. De asemenea, elevele trebuiau să aducă așternuturi de pat, pe lângă îmbrăcămintea și rufăria proprie.

-„Profesori pentru surdo-muți și orbi" [nr.213/13 aug.1923-p.4]. *„La 1 octombrie a. c. începe cursul special pentru formarea de profesori la institutele de orbi, surdo-muți și anormali mintali. Acest curs se ține la Cluj și este organizat de direcția ocrotirilor sociale cu concursul universității din Cluj. Cursul durează 4 semestre, candidații, care urmează acest curs, vor trece două examene, câte unul la finele fiecărui an școlar (2 semestre). Se pot înscrie : învățătorii și institutorii titrați cu 2 ani minimum de practică în învățământ, bacalaureații care urmează pedagogia generală sau medicina. Dintre cei înscriși, se vor alege candidații cei mai bine calificați, cari vor primi chiar în timpul cursului postul bugetar de candidat medico-pedagogic cu 750 lei leafă de bază și adausele. Acești candidați vor subscrie un angajament prin care se obligă să rămână cel puțin 6 ani în acest învățământ special".*

Am oferit textul complet, deoarece este unul din rarele anunțuri referitoare la cursurile de formare medico-pedagogică din Cluj. El se referea la ciclul al doilea al cursului, dintre anii 1923-25. Primul ciclu avusese loc între anii 1921-23 și a mai existat un al treilea ciclu, între anii 1925-27.

-Sevastia Popescu : „Surdo-muții pot vorbi" [nr.215/16 aug.1923-

https://biblioteca-digitala.ro

p.2]. Autoarea se recomandă ca *„diplomată a Instituției Naționale de Surdo-Muți din Paris. Decorată cu palmele academice”.*

Publicul este informat că un surdomut nu vorbește pentru că nu aude însă vorbirea este posibilă și se poate obține printr-o educație specială. Vorbirea prin semne, cea prin alfabetul dactilologic și prin scris sunt mijloace de comunicare colaterare vorbirii normale pe care surdul o poate dobândi. Lipsa auzului este compensată de utilizarea văzului și a pipăitului. Surzii pot fi învățați să sesizeze pozițiile organelor fonatoare ale fiecărui fonem, să simtă vibrațiile produse de pronunția corectă și să învețe a le reproduce singuri, să recunoască pronunția celorlalți după mișcarea buzelor. Aceste procedee formează „demutizarea”, care transformă surdomuții în surdo-vorbitori și le deschide calea spre studierea celorlalte obiecte de învățământ și spre învățarea unei meserii. Demutizarea nu se poate face decât de cei ce s-au specializat în acest sens și au calități psihice și morale adecvate.

Articolul a fost scris la doi ani după înființarea școlii de surdomute din București și în subsolul său întâlnim un anunț : *„Solicitată ca chiar din toamna viitoare, să înființeze un curs particular cu internat, pentru copiii surdo-muți, doamna Sevastia Popescu roagă pe cei interesați a-și trimite adeziunile, la adresa de mai jos până la 20 august cel mai târziu. București, str. Justiției 65”.* Să înțelegem din aceasta că dumneaei era nemulțumită de lipsa condițiilor elementare pentru o școală, motiv pentru care dorea să înființeze o școală privată conform propriei concepții?

2.1.3. „LAMURA”

Revistă de cultură generală, înființată de Alexandru Vlahuță și apărută la București începând din octombrie 1919. Primul director a fost Alexandru Vlahuță, dar după un an conducerea revistei a fost preluată de Ion Alexandru Brătescu-Voinești. Redacția și administrația a fost în București, str. Dr. Calinderu nr.10, iar tipărirea s-a făcut la Tipografia Gutenberg. Unele articole au apărut în suplimentul revistei : „Lamura pedagogică” ce îl avea ca redactor pe Ap. D. Culea.

NOTĂ : Doritorii pot consulta colecția revistei la Biblioteca Județului Timiș.

https://biblioteca-digitala.ro

-Dimitrie Rusceac : „Institutul de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți” [nr.10-11/iul.-aug.1920-p.983-987]. Domnul Dimitrie Rusceac, directorul Institutului de Orbi și Surdo-Muți din Cernăuți, începe acest articol prin explicarea modului în care s-a înființat acest institut în anul 1908 și meritul pe care l-a avut profesorul Ioan Boșniag în catalizarea tuturor forțelor creatoare din zonă. Se menționează aportul Casei de Economii a Bucovinei, a Primăriei, a arhitectului Ilie Finkelstein, a Consiliului Școar din Bucovina, a Dietei Bucovinei, a Loteriei de stat, a Fondului Religionar ortodox din Cernăuți, a Societății pentru îngrijirea orbilor și surdomuților din Bucovina cât și din partea populației. Deschiderea a avut loc la 2 decembrie 1908 și până la izbucnirea războiului institutul s-a dezvoltat continu.

În timpul celor patru ani de război școala a trebuit să fie închisă, copiii au fost trimiși acasă, profesorii mobilizați, iar localul școlii a fost utilizat pe rând când de armata austriacă, când de cea țaristă, care i-au provocat multe daune. După unirea Bucovinei cu România au început lucrările de refacere a clădirii și de completare a mobilierului și a utilităților. La 15 aprilie 1920 institutul se redeschide cu 13 elevi orbi și 14 surdomuți.

În continuare, autorul explică modalitățile de educare a orbilor și surdomuților prin care aceștia devin cetățeni folositori societății. Aflăm că la data publicării articolului în Bucovina existau aproximativ 50 de copii orbi și 180 copii surdomuți. De asemenea ni se prezintă corpul didactic din acest prim an școlar de după război, modul în care s-a desfășurat acest an școlar și se insistă pe responsabilitatea statului de a întreține aceste instituții.

-„Căminurile de surdo-muți, de înapoiați mintali și de orbi” [nr.7/ apr.1921 (supliment)-p.585]. Este un mic anunț din care aflăm că, în acel moment pe lângă instituțiile destinate orbilor sau înapoiaților mintali, în țară existau următoarele *„căminuri”* pentru surdomuți: la București, Focșani, Timișoara, Cluj și Cernăuți.

-I. G. Bratu : „Școalele pentru surzi din Statele-Unite” [nr.9/iun. 1922 (supliment)-p.612-613]. I. G. Bratu ne face cunoscut că în Statele Unite cele 155 de școli pentru surdomuți se împart în : 68 de școli întreținute și controlate de stat, 18 școli întreținute și controlate de organizații particulare și 49 de școli orășenești. Profesorii ce le deserveau erau 1.375 la școlile de stat, 123 la cele private și 323 la cele orășenești. Între 1900 și 1918 numărul profesorilor a crescut cu 54%. Numărul elevilor existenți în fiecare clasă era de 9 în 1900 și 7 în 1918. În anul 1918 aceste școli aveau 14.442 de elevi surdomuți (78% în școlile de stat). Metodele utilizate erau : metoda orală pentru surzi și metoda auriculară

https://biblioteca-digitala.ro

(perfecționarea resturilor auditive) pentru hipoacuzici. Aceste școli aveau fiecare, în biblioteci, în medie, 1.652 de cărți de specialitate.

-Ion Ciorănescu : „Instrucția surdo-muților” [nr.2-3/nov.-dec. 1922-p.138-145]. În subtitlul acestui capitol, Ion Ciorănescu înserează precizarea *„A. Metodele”*, ceea ce ne face să bănuim că dorea să scrie o serie de articole despre „instrucția surdomuților”, iar acesta era doar primul dintre ele. La început, autorul ne prezintă cazul Prusiei dela începutul secolului XIX, când îl avea ca rege pe Fridrich al III-lea. În acel moment s-a stabilit că singurii cetățeni prusaci fără știință de carte erau orbii, surdomuții și idioții. Pentru a se remedia acest lucru s-a hotărât înființarea de institute care să-i școlarizeze. Astfel, la data apariției articolului Prusia avea peste 100 de institute pentru surdomuți și din 1912 se legiferase obligativitatea școlarizării lor. Prima țară care a adoptat școlarizarea surdomuților a fost Franța, unde Abatele de l'Epée fondase la Paris, în 1770, un institut de surdomuți, utilizând metoda gestuală. Deși surdomuții folosesc cu succes limbajul gesturilor, este imposibil ca pentru fiecare cuvânt să se găsească un gest separat. Greutatea apare mai ales la nume proprii, noțiuni abstracte, însușiri, culori, etc. Din această cauză limbajul gestual a fost completat cu „limbajul degetelor”, inventat de spaniolul Bonet. Sicard, urmașul Abatelui de l'Epée, a continuat și dezvoltat munca acestuia, neglijând în continuare limbajul verbal. Rezultatele muncii lor s-au răspândit în Anglia, America, Italia, Germania și Austro-Ungaria.

În afara limbajului gestual, mai exista o altă metodă ce fusese descoperită în 1692 de olandezul Ian Aman și consta în învățarea surdomuților să vorbească cu glas tare. Din păcate, după moartea lui Aman cei ce se ocupau cu educarea surdomuților nu au mai fost interesați de această metodă, până în 1774, când un saxon, Samuel Heinicke a aplicat-o asupra unui surdomut. Ziarele au publicat această „minune” și Heinicke se mută la Lipsca, unde în 1778 înființează un institut bazat pe metoda orală. Cu ajutorul metodei orale *„surdomutul este redat societății umane, cu care poate intra în contact prin vorbire”*, pe când *„prin metoda gesturilor rămâne izolat”*. Heinicke a ținut secret metoda orală încercând să o vândă cuiva. Nu a reușit și în 1790 a murit. Metoda era în pericol de a fi părăsită. Din fericire, un mic grup de profesori au utilizat-o în continuare și au susținut-o în fața celor ce o contestau. Lucrurile au evoluat și în 1878, la un secol dela înființarea institutului din Lipsca, în cadrul unui congres ținut la Paris, s-a decretat superioritatea metodei orale în educarea surdomuților.

-Ion Ciorănescu : „Surdo-muții” [nr.12/sept.1923-p.652-656]. Acest articol a mai apărut în [Rev.As.Md-Ped.Rom.-nr.1/sept.1931-p.5-8],

https://biblioteca-digitala.ro

în [Răs.Nost.-nr.60/ian.1937-p.1-2] și [Răs.Nost.-nr.184/1948-p.1-2]. Articolul a fost analizat de noi atunci când am prezentat „Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România".

-Gheorghe Atanasiu : „Pentru instrucția și educația copiilor orbi, surdo-muți, debili mintali și cu apucături rele" [nr.12/dec.1926-p.413-415]

La data publicării articolului, Gheorghe Atanasiu, așa cum se prezintă, era *„învățător"* și *„student la Institutul Medico-Pedagogic din Cluj"*. Articolul tratează toate cele patru domenii care erau atunci în atenția specialiștilor români : orbii, surdomuții, debilii mintali și comportamentalii. Aflăm că existau institute specializate pentru surdomuți la București (fete), Focșani, Cernăuți, Timișoara și Cluj. Este lăudată inițiativa Ministerului Sănătății, care împreună cu Universitatea din Cluj au înființat un Institut Medico-Pedagogic, destinat pregătirii personalului didactic ce va lucra în acest domeniu. Aflăm în ce condiții se pot înscrie studenții, durata cursurilor și drepturile ce le au după obținerea diplomei.

De asemenea, ni se comunică faptul că în perioada 21, 22, 23 aprilie 1924, la Universitatea din Cluj s-a ținut un Congres al Profesorilor Medico-Pedagogi din Romînia Mare. Cu această ocazie s-au propus un „program special" de dezvoltare a învățământului pentru deficienți, dar de care nu s-a sinchisit nimeni.

2.1.4. „ARHIVA PENTRU ȘTIINȚA ȘI REFORMA SOCIALĂ"

Organ al Institutului Social Român, cu apariție trimestrială. Editura Institutului Social Român. Tipărit la Institutul de Arte Grafice „Luceafărul" S. A. București. Director : Dimitrie Gusti.

-Gr. Tăbăcaru : „Direcțiunile și tendințele sociale în mișcarea pedagogică contimporană" [Anul II-nr.1-3/1920-p.354-382]. La pagina 377 găsim Următoarea precizare : *„Cea dintâiu clasificare a școlarilor după aptitudini este organizarea școalelor speciale de orbi și* ***surdo-muți****, rămânând ca toți ceilalți școlari să fie confundați în aceiași clasă".*

https://biblioteca-digitala.ro

-Dr, Gh. Banu : „Asistența comunală a copiilor găsiți, orfani și săraci în București” [Anul V-1924-nr.1-2-p.131-151]. Precizează că în 1867 Eforia Spitalelor Civile înființează orfelinatul Sf. Pantelimon, ce avea și o secție pentru surdomuți.

-Dr. Gh. Banu : „Igiena rasei și obiectivele ei” [Anul XIV-1936-vol.II-p.565-576]. Este un articol amplu care, din păcate, este tributar teoriilor rasiste ce își făceau simțită prezența în acei ani. Referitor la surdomuți, total diferit de ceea ce urma să scrie în ***„Tratatul de medicină socială”*** ce îl va publica în 1944 (vezi Partea I-a, cap. 12.1), în acest articol autorul susține, la pag. 568 : *„eliminarea din societate a acelei zecimi de populație reprezentată prin disgenici (alienați, epileptici, **surdo-muți**, orbi, criminali, alcolici și vagabonzi, etc.), elemente antisociale, menite a altera, progresiv și fatal, colectivitatea”*. Să nu uităm că, în acea perioadă, în Germania se promulgaseră legi care sterilizau astfel de categorii de oameni. Se pare că ideile erau „molipsitoare” și unii considerau că și în România ar trebui legiferate astfel de legi.

2.1.5. „EDUCAȚIA”

„Revistă pentru școală și familie”, cu apariție lunară, exceptând lunile iulie și august. Primul număr a apărut în ianuarie 1916. Redactorii revistei au fost Maria și Gheorghe Beiu-Paladi. Redacția și administrația revistei : București, str. Termopile nr. 6. Tipografia „Minerva” din București.

ANUL II, No. 5. MAIU 1916.

EDUCAȚIA

REVISTĂ PENTRU ȘCOALĂ ȘI FAMILIE

APARE LUNAR SUB INGRIJIREA D-NEI ȘI D-LUI

MARIA și GHEORGHE BEIU-PALADI

SUMARUL

I.

Gh. Beiu-Paladi . . . . . *Modelîrarea Corpului didactic.*
I. Nădejdea . . . . . *Grumaz nou.*
Toma Dicescu . . . . . *Principiul fundamental al Educației moderne.*
Apostol D. Culea . . . . . *Sindicatele școlare, în sapă.*
Comisiunea pentru ameliorarea învățământului . . . . . *Raport (urmare).*
Știri.
Cărți, reviste, ziare.

II.

Tatiana Bobescu . . . . . *Studiul copilului prin „observațiune”*
C. Z. Buzdugan . . . . . *Reglementarea copilului (urmare).*
Sp. Popescu . . . . . *Țăranul învățat (poezie).*

Redacția și Administrația : Str. Termopile No. 6, București.

Prețul 2.— Lei.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană din București și Biblioteca Județeană Timiș.

-Elisa Alexandrescu : „Copii anormali și copii moralmente părăsiți” [nr.5-6/mai-iunie 1923-p.109-113]. În prima parte a articolului, autoarea se referă la trei categorii de copii anormali : (1) *„Copii cari fie din cauza unei încetineli intelectuale pronunțate, fie din cauza unor anomalii psihice, evoluează neregulat și rămân mai mulți ani în aceiași clasă”*. (2) *„Anormali pedagogici, cari n-au urmat regulat la școală”*. (3) *„Copiii nedisciplinați”*. În această primă parte a articolului, autoarea nu se ocupă de deficienții senzoriali (orbi, surdomuți). Se dau explicații despre modul în care sunt școlarizate aceste trei categorii de anormali în Belgia, Elveția, Franța, Suedia (aici ni se precizează că *„pentru*

https://biblioteca-digitala.ro

surdo-muți, surdo-muți-orbi și orbi, sunt institute aparte"), Statele Unite ale Americii (surdomuții constituie o grupare separată) și Germania. Referindu-se la România, suntem informați că *„pentru surdomuți se află o școală de fete la București, Orfelinatul Principesa Elisabeta la Focșani și școala dela Cluj* (se pare că autoarea nu a auzit de școlile de la Cernăuți și Timișoara). *După raportul directorului școalei de surdo-muți din Cluj, adresat Ministerului Instrucțiunei* (la acea dată Constantin Hertila)*, numărul acestor infirmi era în Ardeal de 10.000, înainte de război; acest număr a crescut însă considerabil după război, iar școala nu poate să primească decât 15-20 elevi ceilalți rămânând în situația lor tristă,".*

Printre concluziile articolului găsim că *„pentru orbi, surdo-muți, infirmi să se înființeze cât mai multe institute, după modelul celor mai bine organizate din străinătate; iar după terminarea școalei să fie puși să lucreze în ateliere anume făcute pentru ei, după cum este în Suedia".*

-Gh. B. P. : „Obligativitatea școlară și comitetele școlare în Franța" [nr.2-3/feb.-mart.1926-p.26-30]. Articolul analizează proiectul de lege, depus în parlamentul francez de cărte D-l. Daladier, Ministrul Instrucțiunii Publice. Printre prevederile acestui proiect de lege întâlnim și unele specificări referitoare le învățământul special : *„Art. 14. Un regulament va arăta mijloacele pentru asigurarea instrucției copiilor surdo-muți, orbi,...."*

-(Știri referitoare la protecția copiilor în Japonia) [nr.5-6/mai-iun.1926-p.92-93]. Aflăm că la acea dată, în Japonia erau 79 de școli destinate orbilor și surdomuților.

2.1.6. „ALBINA"

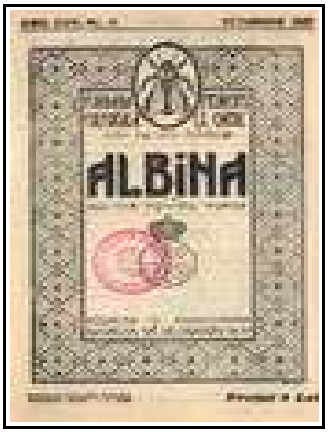

„Revistă pentru popor" editată de Fundația Culturală „Principele Carol", prin Casa Culturii Poporului, având apariție lunară începând din anul 1901. Redacția și administrația București, str. Dr. Calinderu nr. 10.

NOTĂ : Doritorii pot consulta colecția revistei la Biblioteca Metropolitană din București.

-O. CR. Ion : „Asistența socială" [nr..11/oct.1927-p.409-410]. Un scurt articol în care se explică rolul asistenței sociale. Printre acestea, *„să ajute betegii (orbi, surdomuți și alții)".*

https://biblioteca-digitala.ro

2.1.7. „CUGET CLAR”

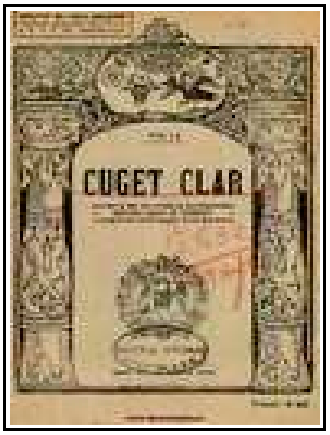

Revistă de cultură și literatură pentru școli și tineret a Comisiunii Bibliotecilor Casei Școalelor. A apărut la București lunar sau trimestrial în perioada iunie 1928 - martie 1936. Redacția : str. Bonaparte nr. 6. București.

NOTĂ : Doritorii pot consulta colecția revistei la Biblioteca Metropolitană din București.

-P. Peștereanu : „Viața și opera lui Carol Davila – 1828-1884 -” [nr.1-4/ianuarie 1930 – pag. 40-45].

-(pag.43) „Înființează tot cu aceiași grijă un azil pentru băieți, cu învățătură de carte și unele meserii și cu o secție pentru copiii surdo-muți, care e începutul Orfelinatului Sfântul Pantelimon”.

2.1.8. „BOABE DE GRÂU”

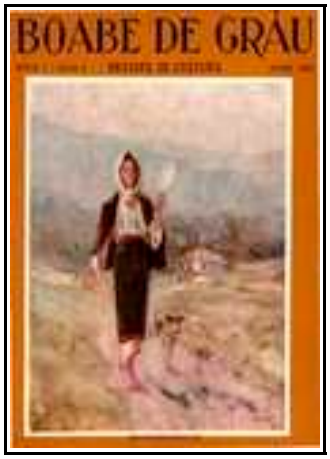

Revistă de cultură cu apariție lunară. A apărut la București între anii 1930-1934. Redactorul publicației a fost Emanoil Bucuța. Publicarea revistei a fost făcută de către „Librăria de stat”, Direcția Educației Poporului și a avut ca sediu al redacției și administrației, Palatul Fundației Carol I, din str. Wilson nr. 1, București.

NOTĂ : Doritorii pot consulta colecția revistei la Biblioteca Metropolitană din București.

-Iosif Stemler : „Învățământul și instrucția în Polonia” [nr.4/iunie 1930-pag.258-259].

Referindu-se la structura învățământului polonez, aflăm :

„VI. Învățământul special.

În total 63 de școli (42 de stat și 21 particulare).

a)Școli pentru surdo-muți: 7 de stat și 8 particulare.

b)Școli pentru orbi : 2 de stat și 3 particulare.

c)Școli pentru idioți : 24 de stat și 5 particulare.

https://biblioteca-digitala.ro

d)Şcoli pentru anormali din punct de vedere moral : 9 de stat şi 5 particulare.

Numărul învăţătorilor : 439 (291 de stat şi 148 particulari). Elevi : 6.263 (4.340 la şcolile de stat şi 1.923 la cele particulare).,"

-Lucia Borş : „Azilul Elena Doamna" [nr.5/mai 1932-pag.147-165]. La pagina 153 găsim :

-„Alături de ei [orfani] *fusese creată şi o secţie de copii surdo-muţi. D-rul D. Grecescu povesteşte în <<Schiţare din viaţa şi activitatea Generalului Dr. Carol Davila>>, lucrare făcută în 1903 cu ocazia dezvelirii bustului din curtea Facultăţii de Medicină din Bucureşti :*

<<Întâlnind într-o zi un francez surdo-mut ce se putea înţelege prin scriere şi semne în franţuzeşte, nemţeşte şi italieneşte, d-rul Carol Davila îl aduse la orfelinat şi secţia de surdo-muţi fu înfinţată>>"

Este una din variantele prin care se povesteşte angajarea respectivului surdomut ca profesor la Bucureşti. Altă variantă susţine că el ar fi fost adus din Franţa.

2.1.9. „CULTURA POPORULUI"

Cultura Poporului

Avea scopul de „Foaie de cultură şi educaţie cetăţenească" gazeta era organul societăţii „Cultura poporului". Revista a apărut între anii 1921-1930. Directorul publicaţiei a fost generalul de divizie Nicolae Petala. Între 1 mai 1921 şi 3 aprilie 1927, revista a apărut la Cluj. Începând din 24 aprilie 1927 ea s-a mutat la Bucureşti.

NOTĂ : Doritorii pot consulta colecţia revistei la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

-„O biserică pentru surdo-muţi" [nr.338/19 oct.1930-p.4]. *„Tot acolo* [ziarul Universul din 14 octombrie 1929] *citim că în oraşul Chicago se află o biserică, anglicană, numită <<A tuturor îngerilor>> şi la care se face slujbă pentru surdo-muţi. În ea nu se cântă, fiindcă nu are cine auzi, dar predici se ţin prin semne. Slujba o face preotul Tlick, care slujeşte în felul acesta, prin semne. Tot el vorbeşte, în acelaşi fel, credincioşilor, care vin în număr destul de mare".*

Informaţia era privită ca o ciudăţenie deoarece în ţara noastră o astfel de iniţiativă nu putea să apară.

https://biblioteca-digitala.ro

2.1.10. „ȘCOALA ȘI VIAȚA”

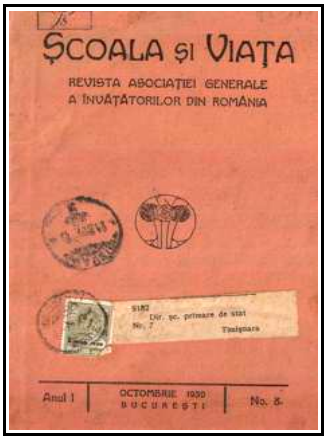

Este subîntitulată „Revista Asociației Generale a Învățătorilor din România”. Revistă cu apariție lunară, începând din ianuarie 1930. Redacția și administrația erau în București, B-dul Carol nr.61.

-NOTĂ : Doritorii pot consulta colecția revistei la Biblioteca Județului Timiș.

-Gheorghe Atanasiu : „Demutizarea surdo-muților. (Deprinderea și mecanismul vorbirei) [nr.9-10/nov.-dec.1930-p.568-571]. Cu unele modificări, este o problemă ce a fost tratată destul de des, astfel că cititorii bănuiesc deja ce conține acest articol. De fapt este vorba despre problema principală a educației orale a surdomuților, cea care tratează metodele prin care li se redă limbajul verbal. La fel ca în alte lucrări, și aici ni se explică faptul că vorbirea are un proces fiziologic și unul psihic. Pentru realizarea procesului fiziologic, concurează toate organele anatomice ce participă la producerea vocii.

Pentru a înțelege modul în care apare vorbirea la copiii normali, Gheorghe Atanasiu ne conduce de-a lungul diferitelor etape prin care trec aceștia până la dobândirea unei vorbiri corecte. Pe parcursul acestor etape se petrec și unele evenimente psihice în care percepțiile auditive și cele vizuale reușesc să formeze „ideea” noțiunii reprezentate de cuvântul rostit.

Comparativ cu copiii normali, autorul explică modul în care trebuie să se facă demutizarea surdomuților astfel încât rezultatele obținute să îi apropie de vorbirea celor normali. Pentru fiecare lucru sau ființă, surdomutul are un semn mimic. Este necesar ca imaginilor vizuale, pe care surdomutul le-a atașat noțiunilor, să li se adauge cuvântul corespunzător, iar acest cuvânt surdomuții să-l poată pronunța, înțelege și să-l rețină în memorie. Acest proces este dificil datorită faptului că surdomutului îi lipsește imaginea auditivă care, la copiii normali, se adaugă peste imaginea vizuală. Deci este necesar ca surdomutul să facă legătura logică între semnul mimic și cuvântul fonetic corespunzător. Pentru aceasta, cuvântul trebuie să se întipărească cerebral, înlocuind semnele mimice. Exercițiile de pronunție vor reuși să dezvolte centrul motor al articulației, iar lipsa auzului trebuie înlocuită cu citirea de pe buze.

https://biblioteca-digitala.ro

2.1.11. „REVISTA GENERALĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI”

ANUL XXI, Nr. 5—6 MAI—IUNIE 1933

REVISTA GENERALĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

FONDATOR: SPIRU C. HARET

SUMARUL

Cuvântul M. S. Regelui Carol II de vorbă cătră... 321
Iosif. I. Gabrea 354
G. Petrașcu 362
Al. I. Bogdan 376
Gr. Antonescu 396
G. Belea 214
M. Lovinescu 229

RECENZII — ȘPICUIRI — CRONICA

1933

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE „BUCOVINA” I. E. TOROUȚIU BUCUREȘTI III, STR. GRIGORE ALEXANDRESCU, 4 TEL. AUTOMAT 210/43

Revistă cu apariție lunară, exceptând lunile iulie și august. Fondatorul revistei, în anul 1911, a fost Spiru C. Haret. Redacția : București, str. Victor Emanuel 11. Administrația : București, Calea Plevnei 29. Tipografia : „Jockey-club” Ion C. Văcărescu București, str. Umbrei 4 (1923-1927); „Tiparul Românesc”, București, str. Sărindar 22 (1928-1931); Institutul de Arte Grafice „Bucovina”, București, str. Grigore Alexandrescu 4 (după 1932). Format : 24,2 cm x 16,7 cm.

-NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Județeană Timiș și la Biblioteca Metropolitană a Municipiului București.

-Ana Codreanu-Niculescu : „Pedagogie și medicină” [nr.6/mai 1924-p.357-359]. Autoarea începe prin a arăta că, de multe ori, în activitatea didactică întâlnim copii atinși de unele anomalii, care obligă dascălul să adopte anumite metode speciale, diferite de cele aplicate celorlalți. Surdomuții sunt amintiți făcând precizarea că ei, la fel ca cei orbi, trebuie să fie educați în instituții speciale.

-„Proiectul de lege pentru învățământul primar și normal. Cap. VI. Școale și clase speciale pentru copii anormali” [nr.6/mai 1924-p.414-415]. Sunt spicuiri din expunerea de motive și din textul proiectului de lege ce urma să fie prezentat parlamentului. Printre acestea, referitor la școlile se surdomuți întâlnim : *„legea crează o existență legală școalelor de orbi și surdo-muți, care funcționează de câțiva ani, pe baza deciziilor ministeriale și regulează situația și pregătirea personalului didactic al școalelor speciale pentru copiii anormali”.*

-„Pedagogia în Franța” [nr.7/sept.1926-p.487-490]. La pagina 489 se dau și informații legate de învățământul pentru surdomuți. Printre pedagogii acestui tip de învățământ sunt amintiți Abatele de l'Epée și Sicard. Pedagogia lor se bazează pe suplinirea auzului lezat, cu vederea, dar și pe concepția că inteligența surzilor nu a fost afectată.

-Dimitrie Rusceac : „Instituțiile de orbi și surdo-muți în România” [nr.7/sept.1927-p.458]. Este o recenzie a cărții scrise de Dimitrie

https://biblioteca-digitala.ro

Rusceac și care are titlul de mai sus.

-Leocadia Scântee : <<M. Brinkmann : „Der Geist der neuen Schule”>> [nr.2/feb.1929-p.121-125]. Se referă la reformarea învățământului, transformându-l într-un învățământ activ. Printre prevederile făcute în această carte, la pagina 124 găsim îndrumarea, ca toți profesorii și învățătorii să aplice metodele utilizate în școlile de surdomuți.

-M. C. : „Situația copiilor înapoiați și anormali în Franța” [nr.3/ mart.1929-p.189-190]. Aflăm criticile aduse de d-na. Dr. Requin, în revista „L'Éducation”, din februarie 1929. Se critică legea din 1909 prin care educația acestor copii este lăsată în grija comunelor. Educația lor nu se poate face împreună cu normalii și din acest caz propune revizuirea sistemului de pregătire a personalului didactic, împărțirea anormalilor pe categorii (fără anomalii psihice, psihici educabili, psihici needucabili) și înscrierea acestora (printre ei și surdomuții) în școli speciale.

-I. Al. Crăciun : „Metode pentru studiul individualității” [nr.9/ nov.1929-p.544-560]. În acest amplu articol, care are un cu totul alt obiectiv, este atinsă și problematica surdomuților. Prima dată, la pag. 559, se remarcă faptul că orbii și surdomuții nu vor fi mutați în alte clase, ci vor rămâne așa cum au fost repartizați dela început. În al doilea rând, la aceiași pagină, sunt enumerate școlile de orbi și surdomuți din țară.

-Victor Lazăr : „Învățământul surdomuților” [nr.1/ian.1930-p.56-57]. La început ni se face un scurt istoric. Aflăm că învățământul surdomuților a început doar în secolul XVI, în Spania, prin Pedro de Ponce. Este amintit apoi, abatele de l'Epée la Paris și Samuel Heinicke la Leipzig. Aflăm despre cele două tipuri de metode care s-au dezvoltat, cea gestuală-franceză și cea orală-germană. La noi, învățământul începe la 7 ani, dar în Austria s-a înființat o grădiniță de surdomuți și sunt preluați copii în vârstă de 4 ani și ni se explică avantajele. Începând educarea surzilor dela 4 ani reușim să evităm *„blocarea instinctelor de a vorbi tare”* și procesul de articulare a sunetelor are mai multe șanse de reușită. În continuare, ni se prezintă teoria surdologului vienez A. Freunthaller referitoare la demutizare. Autorul își încheie articolul cu speranța că Ministerul Sănătății ar trebui să trimită câteva învățătoare să se specializeze la Viena.

-Elisa Alexandrescu : „Desemnul în serviciul educației” [nr.3/ mart.1931-p.141-156]. În cadrul acestui studiu, la pagina 149, referindu-se la Expoziția Institutului Pedagogic Român, se specifică : *„O deosebită atenție atrage la această expoziție, desemnele elevilor surdo-muți din Focșani. Aceste bucăți sunt lucrate cu o precizie uimitoare și cu o foarte*

https://biblioteca-digitala.ro

frumoasă culoare. Grija pentru amănunt este așa de mare încât descoperi fără să vrei cauza unei astfel de concentrări. Amintim portretul „Celor doi soți bătrâni", „Beethoven", „Avram Iancu", etc."

-Natalia Sibecki : „Organizarea învățământului primar în Cehoslovacia" [nr.6/iun.1931-p.357-365]. În această prezentare găsim la pagina 361 : *„Școalele primare speciale au fost înființate pentru înapoiați sau cei care n-au fost îngrijiți : surdo-muți, orbi, infirmi; cei cu diferite tare morale și fizice; în total 60 de școale, cu 4576 elevi.*

-Ioan Al. Crăciun : <<G. G. Antonescu : „Metode pentru studiul individualității">> [nr.7/sept.1931-p.544-560]. Este o prezentare a cărții lui G. G. Antonescu, ce are titlul de mai sus. La cap. VIII (Aplicarea principiului de individualizare a educației), la pagina 559, găsim specificat : *„Se poate însă ca mai târziu, unii copii să nu mai corespundă împărțirii făcută prima dată. Singurii orbii și surdo-muții vor rămâne tot în aceleași clase"*. Iar mai apoi : *„Școale speciale de orbi și surdo-muți s-au înființat și la noi, la Timișoara, Arad, Cluj, București, Focșani și Vatra Luminoasă"*.

-Iacob Ghitia : „Asistența socială și institutele de corecție și de reeducare prin muncă din România" [nr.7/sept.1931-p.422-426]. În acest amplu articol, la pagina 423, aflăm că *„pentru infirmi (orbi, surdo-muți și anormali mintali), statul are 7 așezăminte de ocrotire, care posedă 5 școli medico-pedagogice și 13 ateliere; în 1927 au adăpostit 578 ocrotiți, dintre care 495 au urmat cursuri școlare"*. Se mai precizează că la Cluj și Timișoara există două institute de ocrotire a surdomuților.

-I. G. : „Organizarea școlară în Cehoslovacia" [nr.7-8/sept.-oct. 1932-p.354-358]. Referindu-se la școalele primare, la pagina 355 se specifică : *„Pentru copiii înapoiați (surdo-muți, infirmi, copii atinși de defecte morale sau fizice) s-au creat școale primare speciale"*.

-Alexandru I. Bogdan : „Educația copiilor anormali – Plan de organizare -" [nr.5-6/mai-iun.1933-p.196-205]. Autorul ne face cunoscut că, în toate țările dezvoltate cultural, educația copiilor anormali este considerată o necesitate, dar în România încă se consideră că este o cheltuială inutilă. Se explică necesitatea educării lor speciale. Alternativa ar fi transformarea deficienților în elemente antisociale. Sunt explicate diferitele forme de anormalitate. Ele sunt analizate din punctul de vedere al cauzelor apariției și al măsurilor educative ce se impun. Se oferă multe exemple din sistemele învățământului special german, francez sau italian, unde au fost dezvoltate forme de învățământ pentru fiecare tip de deficiență. În continuare, autorul se ocupă mai mult de problema copiilor înapoiați

https://biblioteca-digitala.ro

mintali. Despre cei surzi se susține doar, înființarea de școli speciale, iar pentru cei „grei de auz" se recomandă tratamente medicale adecvate.

-I. V. Pătrășcanu : „Arta gândirii și vorbirii" [nr.1-2/ian.-feb. 1934-p.33-43]. Este un articol mare referitor la problemele psihologice ce apar în cadrul vorbirii articulate. În capitolul 3, la pagina 36, autorul se referă la surdomuți și explică modul în care se manifestă gândirea la acești deficienți. Ei au o viață sufletească și nu diferă de ceilalți decât prin lipsa auzului. Lipsa vorbirii nu îi împiedică să-și manifeste propriile trăiri și o fac atât prin pronunțarea articulată, dar și prin semnele făcute cu diferitele părți ale corpului și prin mimica lor. Toate aceste manifestări ale propriilor stări sufletești ale surdomuților, sunt considerate tot cuvinte (pag. 38).

-Octavian Zăbavă : „Asistența copiilor în epoca școlarității" [nr. 9-10/nov.-dec.1937-p.379-388]. Articolul amintește Legea învățământului primar și normal din 1924, unde la art. 102 se prevede înființarea a mai multor tipuri de școli, printre care și pentru copiii surdomuți (pag.380).

-Octavian Zăbavă : „Școalele auxiliare din Cehoslovacia" [nr.5-6/mai-iun.1938-p.207-219]. Conform legislației cehoslovace *„Școalele auxiliare sunt organizate pentru copii, în vârstă de școală, despre care s-a constatat oficial că, din pricina unor lipsuri sufletești, nu pot să urmeze școala primară cu succes. Ei vor primi aici educația și instrucția, pe care școala primară o dă celorlalți copii, normal constituiți".* Printre școlile pe lângă care este recomandat să se înființeze școli auxiliare, în Cehoslovacia se precizează și școlile de surdomuți.

2.1.12. „NATURA"

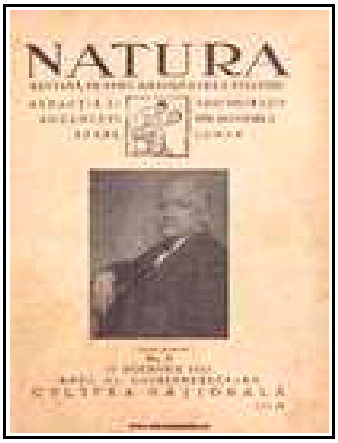

Revistă pentru răspândirea științei. Editată sub îndrumarea fundației „Cultura Națională". Redacția și administrația : București, str. Doamnei, nr. 1. Apariție lunară (la data de 15 a fiecărei luni), începând din anul 1912. Colectivul de conducere era format din profesorii universitari : G. Țițeica, G. G. Longinescu, Octav Onicescu.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană a Municipiului București.

-I. N. L. : „Simțurile vederei și auzului înlocuite prin simțurile

https://biblioteca-digitala.ro

pipăitului şi mirosului” [nr.12/10 aug.1923-p.40]. Americana Willita Huggins, la vârsta de 15 ani, a devenit surdă şi oarbă. Începând din 1920 a primit o profesoară dela un institut de surdomuţi, care a utilizat „metoda Helenei Keller”. Acum (în 1923) ea îşi foloseşte cu pricepere vârfurile degetelor, le aşază pe pieptul sau gâtlejul celui ce îi vorbeşte şi reuşeşte astfel să perceapă sunetele produse. De asemenea, a învăţat să recunoască vibraţiile cuvintelor cu ajutorul unui tac de biliard. Cel mai uimitor lucru este modul în care deosebeşte culorile prin miros.

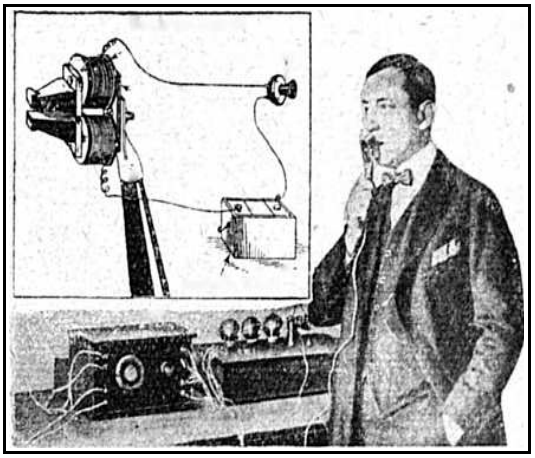

-„Ozofon-ul”. [nr.8-9/ aug.-sept.1924-p.61]. Ni se prezintă invenţia americanului H. Gernsbach, care a încercat să redea auzul celor surzi. Funcţionarea aparatului seamănă cu cea a telefonului însă, persoana surdă utilizează o piesă de cauciuc ce se pune între dinţi. În acest fel, vibraţiile auditive sunt transmise acestei piese din cauciuc. Ea face să vibreze dinţii şi apoi, prin intermediul sistemului osos, ele ajung la nervul auditiv. În imaginea alăturată putem observa modul de utilizare al „ozofonului”, cât şi schema sa de funcţionare.

-T. I. P. : „Un aparat cu care se pot vedea sunetele” [nr.9/15 nov. 1927-p.36]. Inginerul Legg, din Pittsburgh, Statele Unite, a construit un aparat electric, numit OSISO, cu ajutorul căruia se pot da sunetelor o reprezentare grafică. Acest aparat este recomandat şcolilor de surdomuţi, în scopul de a-i învăţa să vorbească. În continuare, ni se prezintă principiul de funcţionare al aparatului şi modul în care se foloseşte. Aparatul înregistrează diferite curbe, fiecare corespunzând unui anumit sunet. Urmărind aceste curbe, oricine, chiar şi surdomuţii, pot înţelege mesajul transmis. De asemenea, surdomuţii pot compara curbele rezultate din propria lor vorbire şi să le compare cu cele ideale. În acest fel ei pot să-şi perfecţioneze pronunţia. Inventatorul s-a străduit să facă acest aparat cât mai mic posibil, pentru a fi transportat uşor. Preţul său era estimat la 200 $.

-M. N. B. : „Prinderea sunetelor prin pipăit cu teletactorul Gault” [nr.3/15 mart.1931-p.]. Dr. Robert Gault, profesor la Northwestern University din Chicago, a inventat un aparat numit teletactor şi care se înscrie în lunga listă de invenţii interbelice, bazate pe amplificarea undelor

https://biblioteca-digitala.ro

sonore și transmiterea lor spre un dispozitiv. Aici vibrațile pot fi recepționate de surdomuți prin pipăire.

-R. C. : „Academia Națională de Educație Fizică <Regele Carol al II-lea>” [nr.11/15 nov.1938-p.494-496]. Pentru studiul nostru este importantă precizarea făcută la pagina 496, din care aflăm că *„s-au cercetat efectele educative ale unor anumite mișcări gimnastice la surdo-muți, etc.”*

-H.C. : „Hormonul tiroidian injectat în ureche vindecă surzenia” [nr.3/15 mart.1939-p. 139]. Este invenția medicului Max A. Goldstein din St. Louis, S.U.A., care injectând tiroxină în urechea medie, a reușit să îmbunătățească auzul a 35 de persoane suferind de osteoscleroză.

2.1.13. „REVISTA DE IGIENĂ SOCIALĂ”

Revistă cu apariție lunară înființată în anul 1931. Director : G. Banu. Redacția și administrația : București, str. Dr. Lueger, nr. 9.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Central Universitară din Iași.

-Gh. Atanasiu : „Surdo-muții productivi și folositori societății” [Nr.7/1931-p.573-575]. Autorul explică faptul că surdomuții nu sunt un grup parazitar și că ei au capacități intelectuale care le permit să dobândească cunoștințele necesare stăpânirii unei profesiuni. De asemenea, prin aplicarea unor metode speciale, ei pot învăța să vorbească. În continuare, se dau explicații despre modul în care, în institutele specializate, se face demutizarea, învățământul teoretic și învățământul profesional. Aflăm ce meserii pot îmbrățișa și ce rezultate au dobândit.

-Dr. Gh. Banu : „Cercetări asupra defectelor organice la copiii de școală” [Nr.12/1931-p.1049-1062]. Este un studiu amplu care analizează diferitele defecțiuni organice ce pot să apară la elevi. Printre acestea, la paginile 1060-1061, este tratată și „acuitatea auditivă”, care poate fi mai bună sau mai slabă. Din studiile efectuate, aflăm procentajele diferitelor grade de slăbire a acuității auditive, în mediul urban, în cel rural și repartizată pe diferite vârste. De asemenea, ni se precizează urmările pe care le pot avea persoanele afectate de slăbirea acuității auditive, pe plan profesional, social sau în timpul învățământului.

https://biblioteca-digitala.ro

-Gh. Atanasiu : „Ocrotirea productivă. Institutele medico-pedagogice” [Nr.12/1931-p.1067-1070]. Ni se precizează scopul și importanța institutelor medico-pedagogice. Sunt tratate, în special institutele destinate surdomuților, orbilor și deficienților mintali. Dintre aceștia, surdomuții obțin rezultatele cele mai bune ei fiind impulsionați de ambiția de a-i ajunge pe cei normali. Se atrage atenția asupra pericolului de a lăsa fără școlarizare aceste categorii de deficienți. De exemplu, surzii pot deveni hoți, excroci sau unelte maleabile în mâna criminalilor. Prin muncă productivă, Institutele medico-pedagogice au posibilitatea de a creea sentimente de mândrie față de meseriile alese. În continuare, ni se explică modul în care copiii deficienți primesc învățătura în aceste instituții și ce institute de acest fel există în țara noastră.

-Gh. Atanasiu : „Directive economico-sociale pentru așezămintele de surdo-muți” [Nr.5/1932-p.410-413]. Într-o epocă marcată de deficite bugetare majore, autorul propune o organizare a așezămintelor de ocrotire în „așezăminte productive”, care să asigure o perte a necesităților materiale ale institutelor. Autorul, director al institutului timișorean, ne oferă un exemplu de astfel de așezământ care ar tinde spre o autonomie completă. Pentru aceasta, așezământul trebuie să fie dotat cu școală, ateliere și fermă. Statul să asigure 120 de locuri „bugetate” (80 la școală și 40 la ateliere și fermă) și 80 ha. de teren arabil. Se explică rolul școlii și al atelierelor, rolul profesorilor și al maiștrilor, modul în care trebuie să se facă primirile și eliberările din așezământ. Un astfel de așezământ va putea vinde anumite produse sau realiza anumite servicii către populație. S-a prevăzut modalitățile de obținere a „taxelor de patron”, „taxele pentru contractele de ucenici” și realizarea unui „fond de rulment” din care să se întrețină clădirile, mobilierul și achiziționarea de utilaje. Un astfel de așezământ va scuti statul dela efectuarea unor cheltuieli bugetare greu suportabile.

-Gh. Atanasiu : „Necesitatea și foloasele unificării așezămintelor medico-pedagogice” [Nr.9/1932-p.722-725]. Se reia marea problemă a perioadei interbelice, cea a subordonării așezămintelor medico-pedagogice la două ministere diferite, și sunt expuse dezavantajele de rezultă din aceasta. De asemenea, sunt analizate avantajele unei unificări a întregului învățământ medico-pedagogic, un învățământ care să combine atât latura de ocrotire a deficienților, cât și cea de instruire și profesionalizare. Din nou este repetată necesitatea înființării de astfel de așezăminte la Craiova și Chișinău. Spre deosebire de alți susținători ai acestei unificări, autorul susține varianta ca Ministerul Sănătății, Muncii și Ocrotirilor Sociale să fie cel care să realizeze acest deziderat și respectivul învățământ, unificat, să fie condus de un inspector de specialitate.

https://biblioteca-digitala.ro

-Dr. I. Țețu : „Importanța boalelor de nas, gât și urechi din punct de vedere medico-social” [Nr.1-2/1941-p.3-14]. După o introducere despre rolul medicinei sociale în prevenirea anumitor maladii, autorul ne explică impactul medico-social al diferitelor afecțiuni ale urechii. Dintre acestea, surdimutitatea (!!!) a dus la existența, în România, a peste 14.000 de persoane afectate. Printre cauzele ce provoacă această deficiență sunt enumerate otita, sifilisul și consagvinitatea. Referitor la surditatea congenitală, autorul recomandă măsurile de eugenie care ar îngrădi anumite căsătorii ce riscă să aibă copii surzi. Referitor la surditatea dobândită, sunt necesare măsuri de combatere a bolilor ce pot provoca surzenie. Surdomuții existenți trebuie asistați de stat, prin oferirea posibilităților de instruire, profesionalizare și asistență socială.

-Aleodor Suciu : „Institutele medico-pedagogice din România” [Nr.9-10/1941-p.281-295]. Institutele medico-pedagogice se ocupă de deficienții fizici, mintali și morali. Prin măsuri adecvate de asistență socială, ei pot deveni folositoare societății. În caz contrar se pot transforma în elemente periculoase. La data publicării articolului, asistența socială din România avea mari lacune. Trebuie accentuată *„asistența curatic-constructivă a tineretului”* în cadrul institutelor medico-pedagogice. Sunt enumerate aceste institute aflate în subordinea Ministerului Educației Naționale, a Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale și a Ministerului Justiției.

Din datele statistice aflăm că, în anul 1930, în România existau 13.811 orbi, 20.855 surdomuți și 13.943 ologi dar, școlarizarea acestora este deficitară : 15% dintre orbi, 20-25% dintre surdomuți și aproape deloc la ologi. Se dau date asemănătoare și pentru celelalte categorii de deficienți. Concluzia la care ajunge autorul este că institutele românești sunt insuficiente cantitativ și calitativ, ele neputând face față sarcinilor de asistență socială care se impun. Este semnalată lipsa de organizare, îndrumare și control; doar corpul didactic al Ministerului Sănătății este pregătit corespunzător (între 1921-27, aproximativ 40 de profesori au absolvit cursurile speciale dela Universitatea din Cluj și de care Ministerele Educației și al Justiției nu au fost interesate; abia în 1938 Ministerul Educației a inițiat un curs la Universitatea din București pentru 14 profesori destinați școlilor de surdomuți); legile și regulamentele sunt confuze; cele trei ministere au concepții total diferite. Autorul propune organizarea unitară și suficientă a institutelor medico-pedagogice și dublarea efortului lor cu măsuri de asistență socială corespunzătoare; înființarea de noi institute; înființarea unui laborator medico-pedagogic național; se precizează modul de recrutare a profesorilor medico-pedagogi. În final, autorul este convins că

https://biblioteca-digitala.ro

printr-o organizare adecvată institutele medico-pedagogice din țara noastră ar putea deveni performante.

2.1.14. „ADEVĂRUL”

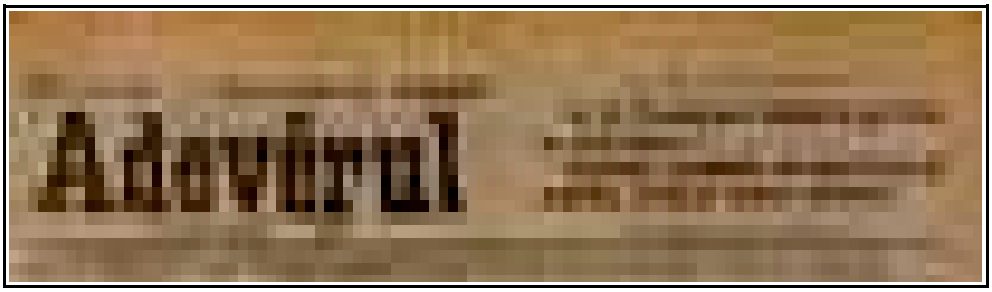

Cotidian bucureștean ce a apărut începând cu anul 1886. Fondatorii lui erau Al. V. Beldiman și Constantin Mille. Birourile ziarului erau în București, str. Constantin Mille (Sărindar), nr. 5-7-9.

NOTĂ : Colecția ziarului poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană a Municipiului București.

-***„O descoperire fericită – Surdomuții aud la radio”*** [nr.14847/28 mai 1932-p.1-2]. Postul de radio din localitatea Kosice – Slovacia, a avut o emisiune referitoare la Școala de Surdomuți din localitate. La emisiune au participat directorul acestei școli și mai mulți elevi. S-a demonstrat modul in care surdomuții citesc de pe buze și apoi răspund prin folosirea limbajului oral. În pauza emisiunii s-a făcut o experienta. Surdomuților li s-au pus pe urechi căști și li s-a dat muzică, folosind la maximum volumul de emitere a sunetelor. Vibrațiile puternice au fost percepute de surdomuti și mulți s-au speriat. Folosind aceiași metodă, li s-a vorbit. Surzii au auzit zgomotul dar nu au înțeles nimic, deși atunci cand citeau de pe buze înțelegeau.

Intre postul de radio si școala de surdomuți s-a făcut un parteneriat. Folosind aparatura pusă la dispoziție, elevii au fost testati în ce fel recepționează sunetele transmise prin căști și s-a demonstrat că, între ei există mari deosebiri. S-au folosit valori diferite ale fregvenței electrice și ale puterii sunetului. S-au comandat plăci de gramofon speciale, cu un sistem fonetic alcătuit anume pentru a ușura învățământul surzilor.

-***„Abecedar pentru surdo-muți”*** [nr.14980/2 nov.1932-p.2]. Este prezentată personalitatea lui Ion Ciorănescu, studiile pe care le-a făcut în Germania și abecedarul său pentru surdomuți. Redactorii ziarului speră că Ministerul Instrucțiunii va achiziționa acest abecedar și îl va impune tuturor școlilor de profil.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Primirea elevilor surdo-muți la Institutul din Timișoara” [nr. 16.095/15 iul.1936-p.5]. Sunt expuse condițiile de înscriere a elevilor surzi.

-„Institutul de surdo-muți Iasi” [nr.16.100/21 iul.1936-p.6]. Direcțiunea institutului anunță condițiile de înscriere a copiilor surdomuți si precizează că sunt libere 15 locuri în clasa I-a, 6 locuri în clasa a II-a, 4 locuri în clasa a III-a, 3 locuri în clasa a V-a, 3 locuri în clasa a VI-a si 4 locuri în clasa a VII-a (surdo-vorbitori).

2.1.15. „ILUSTRAȚIUNEA ROMÂNĂ”

Revistă ilustrată apărută la București începând cu anul 1929. Avea o apariție săptămânală, în fiecare zi de miercuri. Redacția și administrația erau la sediul ziarului „Universul” din București, str. Brezoianu nr. 23-25. Redactor responsabil : Gheorghe Velciu.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană a Municipiului București.

-„Alegerea unui cornet acustic” [nr.4/18 iul.1929-p.12]. Ni se comunică explicațiile d-lui. Marage, dela Academia de Ştiințe din Paris, despre diferitele tipuri de surzenie. Din această cauză, unii surzi folosesc cu succes cornetele acustice, iar pentru alții ele sunt ineficiente.

-[nr.48/10 mai 1933-p.2]. Printre diferitele ştiri, găsim o fotografie cu următoarea explicație: *„Societatea surzilor parizieni a dat un concert pe care surzii l-au ascultat, grație unui aparat vibrator, care se aplică de preferință pe osul mastoid”.*

-„Aparat de radio pentru surzi” [nr.48/22 nov.1933-p.8]. La expoziția radiofonică dela Londra a fost prezentat un aparat destinat celor cu auzul slab. Aparatul a fost testat pe mai mulți copii dela institutul de surdomuți și a dat rezultate mulțumitoare.

-Daria Luca : „La școala de surdo-mute” [nr.5/24 ian.1934-p.4-5]. Dela început se remarcă compasiunea ziaristei pentru fetele „cărora auzul le refuză tălmăcirea zgomotelor împrejmuitoare”. Ea este contrariată de „lipsa de confort a unei vechi clădiri, în care trebuie să trăiască elevele și profesoarele școlii” și conchide că o astfel de clădire „este un chin s-o

https://biblioteca-digitala.ro

locuiești”. În școală sunt înscrise 52 de surdomute.

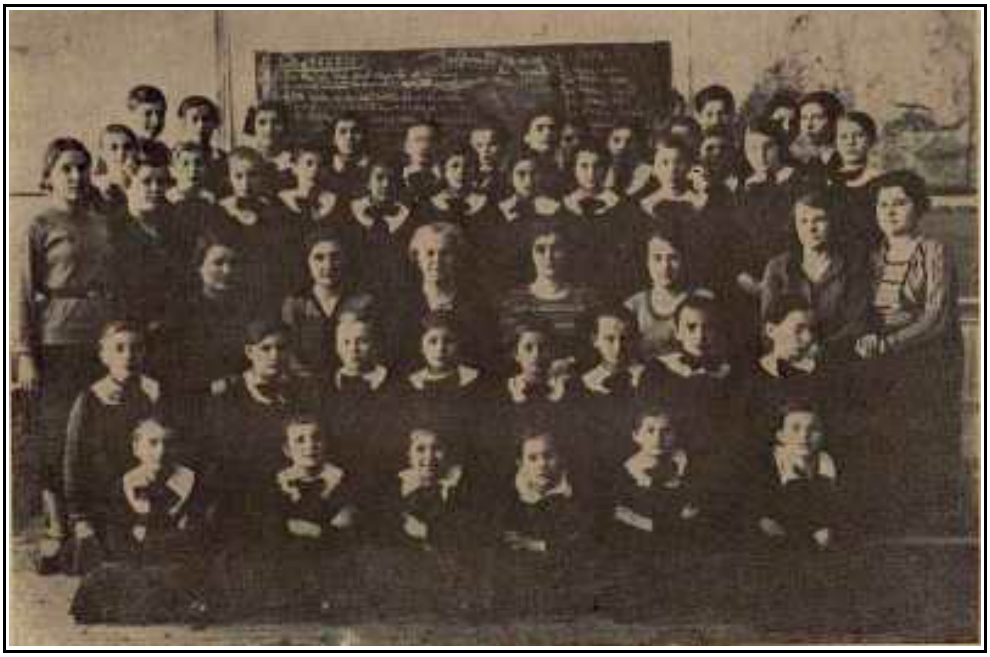

Elevele Institutului de Surdo-Mute din București, împreună cu directoarea Sevastia Popescu și celelalte profesoare.

din [Ilustr.Rom-nr.5/24 ian.1934-pag.5]

Directoarea Sevastia Popescu în activitatea de demutizare.

din [Ilustr.Rom-nr.5/24 ian.1934-pag.4]

Directoarea școlii, d-na. Sevastia Popescu, explică cum, *„din lipsă de spațiu, în aceiași sală se țin cursurile a două clase”*. Celelalte profesoare *„sunt creația doamnei Popescu”*, în sensul că dumneaei *„le-a inițiat în marea minune ... redând graiul pe cale artificială, acelora cărora natura li l-a refuzat”*. În școală totul strălucește de curăție-

https://biblioteca-digitala.ro

nie, toate elevele poartă uniformă cu guleraș alb și funtiță roșie la gât, iar *„fizionomia fetițelor, nu le trădează infirmitatea, sau vreo urmă de suferință”*. Ni se relatează desfășurarea unei ore de demutizare, făcută în fața oglinzii, se explică importanța tuturor elementelor ce concură la realizarea unei bune articulații, dar și importanța intuiției. Se continuă cu un moment de conversație verbală între eleve și directoare, fapt ce demonstrează că surdomutele sunt la curent cu evenimentele cotidiene. Întrebările lagate de „tabla înmulțirii” sunt, de asemenea, edificatoare pentru buna instrucție pe care au primit-o.

Aflăm că actuala directoare, doamna Sevastia Popescu a început să se perfecționeze în acest domeniu din dorința de a-și ajuta două nepoate surdomute. A sfârșit prin a se pasiona și, mai apoi, lucrând în laboratorul pedagogic al institutului de surdomuți din Franța, a făcut niște descoperiri legate de intonația graiului surdomuților. Aceste descoperiri i-au adus o recunoaștere a specialiștilor francezi și s-a materializat prin distincția „palmele academice”. (Articolul este însoțit de patru fotografii din școală).

-„Radio pentru surdo-muți” [nr.18/5 apr.1934-p.16]. Un scurt anunț, însoțit de o fotografie : *„Aparat prevăzut cu un microfon, emițând curenți de inducție, pentru instruirea vorbirii, pe baze moderne, a copiilor surdo-muți”*.

-Ștefan Tudor : „Tehnica în ajutorul surdo-muților” [nr.37/5 sept. 1934-p.8]. Apariția radioului și a telefonului a făcut posibilă inventarea a o serie de aparate care amplifică vibrațiile sonore și le transmit în alte moduri decât în cel obișnuit. Astfel s-au putut utiliza proprietățile sistemului osos al omului pentru ca sunetul să ajungă la nervul auditiv. În acest fel, s-au inventat o serie de aparate prin care surzii pot auzi muzica și chiar discuția celor din jur. Marile teatre din occident au adoptat acest sistem și au dotat scaunele cu astfel de aparate, pentru ca spectacolele să fie urmărite și de surdomuți. Dr. Robert Gault, dela Universitatea din Chicago a inventat un aparat special pentru surzi, numit teletactor. Aceste aparate au un mare avantaj față de sistemul clasic al citirii de pe buze. Cu aceste aparate surzii pot distinge intonația și accentele, lucru imposibil fără ele.

-D. : „ ... și surzii vor auzi !” [nr.21/20 mai 1936-p.15]. Articolul se referă la descoperirile făcute în ultima vreme, de a transmite vibrațiile sonore spre nervul auditiv prin alte mijloace decât cel natural, lezat la persoanele surde. Sistemul nu se referă la cei a căror surditate a fost cauzată de lezarea nervului acustic. Aceștia au o surditate permanentă. Există surzi a căror aparat acustic nu funcționează, dar organele urechii interne și centrii nervoși ai auzului au rămas funcționali. Spre aceștia din urmă se îndreaptă

https://biblioteca-digitala.ro

ultimele descoperiri. Se cunoştea şi până acum că, vibraţiile sonore pot fi transmise prin oasele craniului, sau prin dinţi, dar recepţionarea sunetelor transmise astfel era confuză. Diverşi specialişti au încercat să confecţioneze dispozitive care să transmită spre urechea internă sunete clare. Astfel savantul Lieber, din New York, a construit un aparat dotat cu o baterie de 4,5 volţi. Aparatul este aplicat pe urechea surzilor şi le permitea să asculte muzică. S-a renunţat la el deoarece nu transmitea clar vocea umană. Doctorul M. Landry, dela Facultatea de Medicină din Reims, a descoperit că aplicarea curenţilor electrici de mare fregvenţă duce la recepţionarea adecvată a sunetelor. O altă descoperire plasa aparatul în dosul urechii şi cu un amplificator radioelectric s-a obţinut o vibraţie a oscioarelor craniului, ce a ajuns până la nervul auditiv. La institutul Heinicke din Lipsca s-a experimentat un sistem de a auzi cu mâinile. Un mic emiţător radio transmite vorbirea normală. Aceasta este transformată în vibraţii electrice. Elevii exersează să perceapă aceste vibraţii cu ajutorul mâinilor. (Articolul este însoţit de trei fotografii).

-[nr.42/13 oct.1937-p.6]. Una din fotografii ne înfăţişază o călugăriţă cântând la pian şi un grup de copii care ţin toate degetele pe capacul pianului. Explicaţia ce ni se oferă, ne înştinţează că este vorba de o şcoală de surdomute din St.-Louis întreţinută de călugăriţe, iar surdomutele percep muzica prin vibraţii.

-C. Luca-Iaşi : „Anchete ieşene. O vizită la Institutul de surdo-muţi” [nr.9/23 feb. 1938-p.3]. Autorul ne redă o vizită la institutul ieşean pentru surdomuţi, care a fost înfinţat în anul 1932, din iniţiativa primarului Petru Bogdan. Institutul se află într-o veche reşedinţă boierească din str. Zmeului.

La data articolului, în institut erau 73 de elevi şi eleve. Directorul institutului, domnul Calistrat Jemna, îl conduce pe vizitator şi îi oferă explicaţiile necesare. Ele sunt redate în articol şi aflăm cum se face demutizarea şi profesionalizarea surdomuţilor. Aflăm programul institutului, modul în care se repartizează bursele şi suntem plimbaţi prin toate clasele, prin sala de mese, prin „muzeul institutului” şi

https://biblioteca-digitala.ro

prin atelierele de tâmplărie, croitorie de dame, croitorie de bărbați și țesătorie. (Articolul conține și patru fotografii din institut).

-[nr.14/30 mart.1938-p.18]. *„**St. Ann's Episcopal Church** din New-York este biserica surzilor. Serviciul religios este făcut prin semne de un pastor surd”.*

-„Cel mai modern institut de surdo-muți” [nr.33/10 aug.1938-p.7]. Este vorba despre institutul de surdomuți din Filadelfia (S.U.A.), un institut foarte dotat și în care elevii sunt demutizați conform metodei orale, dar se concentrează și pe antrenarea și exersarea resturilor de auz. Și aici, ca în mai multe locuri din lume, în acea perioadă era la modă „auzirea cu mâinile”. Elevii acestui institut fac multe exerciții pentru a deprinde modalitățile de recepționare a vocii umane, amplificată de membrana unei tobe și „înțeleasă” de surzi. (Articolul este însoțit de trei fotografii dela institutul american).

-[nr.35/24 aug.1938-p.13]. Un scurt anunț ne informează că s-a luat hotărârea ca și surdomuții să poată obține carnete de conducători auto.

-„Noi metode la școala de surdo-muți” [nr.20/10 mai 1939-p.7]. Este încă un articol, însoțit de două fotografii, despre Institutul de Fete Surdomute din București, condus de doamna Sevastia Popescu. Sunt reluate aspectele lăudabile întâlnite și în articolele precedente.

2.1.16. „PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI. MONITORUL COMUNAL”

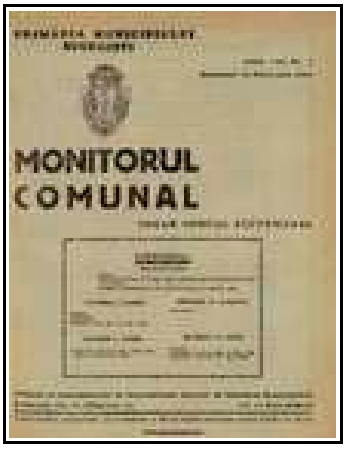

Organ oficial săptămânal ce a apărut la București începând din 1870. Redacția și administrația la Secretariatul General al Primăriei Municipiului București, str. N. Filipescu, nr. 21. Tipografia ziarului „Universul”, București, str. Brezoianu, nr. 23-25.

NOTĂ : Colecția monitorului poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană din București.

-„Sectorul II – Negru. Procesul Verbal Nr. 1, al ședinței consiliului comunal din 31 ianuarie 1936” **.** [nr.7/16 feb.1936-p.11-12].

Vom da un fragment din acest proces verbal, care se referă la o situație legată de Institutul de surdomute din București :

https://biblioteca-digitala.ro

„S-au luat în discuție lucrările înregistrate la No.1152/1936, privitor la anularea deciziei No.8/1926 dată de Comisiunea Interimară a Capitalei prin care s-a cerut spre folosință școlii de surdo-muți „Principesa Marioara", o suprafață de 6556 m.p. Teren, formând loturile No. 108/126 inclusiv din parcela Călărași;

Având în vedere că prin cererea înregistrată la No.69886 din 5 octombrie 1926, Școala de surdo-muți „Principesa Marioara" din București a solicitat un teren pentru a-și construi un local propriu; Având în vedere că această lucrare fiind supusă Comisiei Interimare a Capitalei în ședința dela 15 ianuarie 1926, prin deciziunea No.8 a aprobat a se ceda spre folosință școalei mai sus menționate în parcelarea Călărași loturile No. 108-126 inclusiv, adică 21 de loturi cu o suprafață totală de 6556 m.p. Teren, comunicându-se acest rezultat școalei cu adresa No.90238/26 C/1926; Având în vedere că menționata școală cu cererea înregistrată la No. 1734/1927, a solicitat punerea sa în posesie și că deși a fost invitată spre a face cerere de împrejmuire a terenului, totuși până în prezent nu a mai intervenit pentru definitivarea formelor;

Având în vedere considerentele Comisiunei pentru inventarierea bunurilor Sectorului II Negru, instituită de această Primărie, prin decizia primarială No.37/1935, care luând în cercetare lucrările și actele din dosar și constatând că sus menționata deciziune a Comisiunei Interimare a Capitalei ce a funcționat în anul 1926 a fost luată în disprețul art.279 din legea pentru unificarea administrativă în vigoare la acea dată, potrivit căreia Comisiunea Interimară nu avea capacitatea a se pronunța asupra înstrăinărilor, constatând asemenea că până în prezent nu a intervenit între părți nici un act care să realizeze efectele juridice ale decizunii din 15 ianuarie 1926, precum și că din partea școalei nu s-a produs nici un act de posesiune asupra terenului, a opiniat prin procesul verbal No. 1 din 10 ianuarie 1936, că decizia din 15 ianuarie 1926 a Comisiunei Interimare a Capitalei dela această dată este ilegală, fiind luată fără competință și cu violarea dispozițiilor art.279 din legea pentru unificarea administrativă, putându-se astfel retracta ca fiind nulă de drept; Având în vedere că procesul verbal No.1/1936 al Comisiunii verificării bunurilor acestui Sector fiind înaintat Delegațiunei Sect. II Negru odată cu raportul d-lui Consilier Delegat Lt. N. Tănase, înregistrat cu No.1156/1936, aceasta prin decizia No.65 din 21 ianuarie 1936 a revenit asupra donațiunei făcute cu deciziunea No. 8 din 15 ianuarie1926 a Comisiunei Interimare a Capitalei, terenul în chestiune reintrând în patrimoniul Primăriei acestui Sector, asupra destinației lui urmând a se decide ulterior;

https://biblioteca-digitala.ro

Cercetând şi lucrările din dosar, pentru motivele sus specificate:

Consiliul Comunal cu unanimitatea voturilor prezente constată nulitatea deciziei No.8 din 15 ianuarie 1926 a Comisiunei Interimare a Capitalei prin care s-a aprobat a se ceda spre folosinţa şcoalei de surdo-muţi „Principesa Marioara" în parcelarea Călăraşi, loturile 108-126 inclusiv în suprafaţă de circa 6556 m.p. Teren şi în consecinţă o anulează".

2.1.17. „REVISTA FUNDAŢIILOR REGALE"

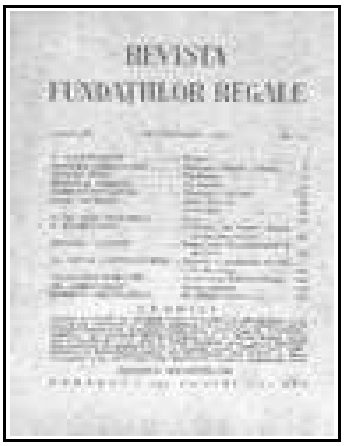

Revistă lunară de literatură, artă şi cultură generală, ce a apărut începând cu anul 1934. Editată de Secretariatul General al Fundaţiilor Culturale Regale. Comitetul de direcţie : I. Al. Brătescu-Voineşti, O. Goga, D. Gusti, E. Racoviţă, C. Rădulescu-Motru, I. Simionescu. Redactor şef : Paul Zarifopol. Redactori : Camil Petrescu şi Radu Cioculescu. Redacţia : Bucureşti III, B-dul. Lascăr Catargi nr. 39. Administraţia : Centrala Editurilor Fundaţiilor Regale, str. C. A. Roseti nr. 2. Volumul unui număr era de 240 de pagini.

-Dr. Gr. Odobescu : „Eugenie pentru neamul românesc" [nr1/ ian.1936-p.124-135]. Autorul este adeptul teoriei aplicată în acei ani în Germania, în baza căreia, societatea trebuie să ia măsuri împotriva naşterii unor bolnavi incurabili, a unor invalizi sau a unor orbi, surdomuţi, etc. Argumentele folosite sunt luate tot din Germania unde *„în 1929 erau peste 300.000 de indivizi inutilizabili",* iar printre cei enumeraţi sunt şi 15.000 de surdomuţi.

-Dr. Ion I. Cantacuzino : „Igiena şi profilaxia mintală în România" [nr.10/1 octombrie 1937-p.101-121]. Articolul se referă la modul în care este rezolvată această problemă în Polonia, ne informează că în această ţară există *„15 instituţii pentru surdo-muţi"* (pag. 116).

2.1.18. „REVISTA ISTORICĂ ROMÂNĂ"

Revistă tipărită la „Monitorul Oficial şi Imprimeriile Statului". Imprimeria Naţională Bucureşti. Primul număr a fost în 1931.

https://biblioteca-digitala.ro

-G. Potra : „Statele Europei la 1846-1847, văzute de un boier moldovean” [Vol. IX/1939-p.207-245]. Sunt impresii de călătorie ale unui boier moldovean căruia nu i se cunoaşte numele. Manuscrisul se află la Academia Română din Bucureşti.

În cadrul acestei călătorii, ajuns la Paris vizitează şi Institutul de Surdomuţi, despre care notează (pag. 234-235) :

„Institutul surzilor şi muţilor unde sunt 250 de băieţi şi 50 de fete ce învaţă să scrie şi să citească, precum şi câte un meşteşug după dorinţă. O parte din profesorii acestui institut precum şi oamenii din serviciu sunt surdo-muţi. Aceşti copii sunt aşa de bine practisiţi în a lor învăţătură, încât nu numai te face să înţelegi ce îţi vorbesc, dar şi ei între ei ţin conversaţii şi orice semne le faci te înţeleg; mulţi din ei fac şi uvrajuri (scrieri), ce le dau la tipar”.

https://biblioteca-digitala.ro

2.2.

PERIODICE APĂRUTE LA CLUJ.

2.2.1. „ÎNVĂȚĂTORUL”

Organ al „Asociației Învățătorilor români din Ardeal, Banat și părțile ungurene”.

Revista s-a înființat în septembrie 1919. Inițial, redacția și administrația interimară a fost în Timișoara, Piața Dozsa (Doja) nr. 12, iar redactorul Iosif Velcean. Începând cu numărul doi, din octombrie 1919, redacția se stabilește la Cluj, str. Heltai Nr. 9, dar a mai utilizat și sediul „Casei Învățătorilor” din Cluj str. Avram Iancu nr. 62 sau Calea Regele Ferdinand nr. 89. Redactorul revistei, după mutarea sediului la Cluj, devine Andrei Pora. Tipărirea revistei s-a făcut la : Institutul de arte grafice „Alexandru Anca” din Cluj, str. Deak Ferenc (ulterior „Regima Maria”), nr. 14; Tipografia „Avram Iancu” din Abrud; Tipografia Bernát Cluj, str. Cogălniceanu (!) nr. 7. Volumul revistei era, în primul an, de 16 pagini pe număr, după care a devenit mai vastă. Inițial revista s-a tipărit lunar, în al doilea an a devenit bilunară, pentru ca, în final să se stabilească la zece numere pe an.

NOTĂ : Cei interesați pot consulta colecția revistei la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

Inspectoratul Medico-Pedagogic din Cluj, care avea în subordine tot învățământul pentru deficienți din Ardeal și Banat, a considerat oportun să utilizeze această revistă ca pe o platformă de dirijare a unităților sale școlare. Aceasta este explicația faptului că, în special în prima jumătate a anilor '20, în paginile „Învățătorul”-ui au apărut articole, recenzii, prezentări de institute și diferite anunțuri referitoare la învățământul medico-pedagogic. Acestea au existat, în special, cât Dr. Gh. Crăiniceanu a condus

https://biblioteca-digitala.ro

învățământul medico-pedagogic din Ardeal și Banat. După decesul său, din 1926, interesul pentru utilizarea acestei reviste s-a stins. Cel de al doilea utilizator al „Învățătorul"-ui a fost Mihail Hurducaciu, dar și acesta, din 1922 a fost preocupat de alte domenii de activitate.

-Constantin Iencica : „Clujul cultural. ... 4.Institutul de surdo-muți". **[**Nr.7/mart.1920-p.12+foto la p.6]. După ce prezintă orfelinatul, institutul de reeducare și pe cel de orbi, autorul prezintă și Institutul de Surdo-Muți. Ni se explică scopul institutului, metoda de educare folosită, durata de școlarizare, organizarea învățământului și vâsta la care se înscriu copiii surzi. Aflăm că în 1913 institutul și-a serbat 25 de ani dela înființare și cu acest prilej directorul Petru Nagy a publicat o carte în care a vorbit și despre începuturile acestui învățământ în Transilvania, la Ibașfalău (Dumbrăveni), în prima jumătate a secolului XIX. Autorul încheie cu speranța ca statul să se ocupe de pregătirea profesională a cadrelor pentru acest învățământ și că trebuie să se facă, cât de curând, o statistică a orbilor și surdomuților.

-„Învățământul special medico-pedagogic". [nr.10/iunie 1920 - pag.5-8]. Este un material care prezintă, în special, procesul verbal al *„Conferinței directorilor și experților dela institutele medico-pedagogice din Transilvania, Banat, Părțile ungurene și Bucovina"*, care s-a ținut la Cluj, în sediul Institutului de Surdo-Muți, în zilele de 14-15 iunie 1920. Conferința, organizată de inspectorul general medico-pedagog, Dr. Gheorghe Crăiniceanu, a întrunit puține persoane deoarece autoritățile nu au oferit „înlesniri de transport". Problemele discutate au fost :

1.Modul calificării profesorilor medico-pedagogi și salarizarea lor.

În urma discuțiilor se propunea : pregătire universitară; recrutarea absolvenților de liceu cu diplomă de bacalaureat și doi ani vechime în învățământ; cursurile urmează a se deschide la Universitatea din Cluj; studenții să fie încadrați ca funcționari de stat și, în plus, să primească bursă și întreținere gratuită; după absolvire să fie încadrați ca profesori secundari; s-au propus materiile de studiu universitar;

2.Regulamentele și planurile de învățământ.

3.Reviste și manuale didactice speciale.

4.Dare de seamă asupra activității institutelor medico-pedagogice în anul școlar încheiat.

5.Locul, data și programul următorului congres. S-a propus Institutul de Debili Mintali din Boroș-Ineu, iar data să fie 28 august 1920. Programul acelui congres ar fi trebuit să fie următorul : Problema educării deficienților ca nouă problemă românească; Organizarea învățământului

https://biblioteca-digitala.ro

special; Revizuirea regulamentelor și a planurilor de învățământ; Chestiunea cărților didactice; Ierarhia învățământului special; Muzica orbilor; Munca orbilor; Propuneri diverse. Pentru fiecare punct din program, organizatorii au prevăzut câte o persoană ce avea responsabilitatea pregătirii materialului.

-Inspectoratul Medico-Pedagogic : „Monografii școlare. Dare de seamă asupra mersului institutelor medico-pedagogice în anul școlar 1919-1920. I. Arad. ... III. Cernăuți. IV. Cluj. V. Timișoara. VI. Focșani”. [nr.2/15 ian. 1921-p.11-13]. I. Arad. Este una din puținele informații, dacă nu unica, de după război, referitoare la Institutul de Surdomuți din Arad. Aflăm că a fost preluat de statul român la 7 noiembrie 1919. În anul școlar 1919-20 institutul a funcționat cu 23 de elevi. Dintre aceștia, 8 elevi în clasa I-a, 8 elevi în clasa a II-a și 7 elevi într-o grupă ce reunea clasele a III-a și a IV-a. Pentru clasa I-a s-a folosit limba română, iar în rest limba maghiară. Institutul a dispus de trei profesori specialiști, la care s-au adăugat unul de desen și o profesoară de lucru de mână. La sfârșitul anului școlar elevii au susținut examene de absolvire.

III. Cernăuți. Institutul s-a reactivat la 15 aprilie 1920. Secția de surdomuți a început cu 14 elevi în clasa I-a, la care a predat învățătorul Francisc Marcinovski folosind limba română.

IV. Cluj. Primirea elevilor s-a făcut între 1-4 octombrie 1919. Au urmat institutul 73 de elevi surdomuți. Dintre cei opt profesori specialiști, trei au refuzat să depună jurământul de credință față de statul român și li s-a desfăcut contractul de muncă. La clasa I-a s-a folosit limba română, iar la celelalte limba maghiară. Statul român a preluat institutul la 13 mai 1920. Fostul director, Peter Nagy, a încheiat anul școlar și apoi a emigrat în Ungaria. Rezultatele finale ale elevilor au fost : 3 insuficienți, 17 suficienți, 13 bine, 26 lăudabili și 11 eminenți.

V. Timișoara. În anul școlar trecut s-au înscris 58 de elevi, dar au urmat școala doar 54 de copii surdomuți (44 la școala generală și 10 la școala profesională), fiind îndrumați de opt profesori specialiști și o profesoară de lucru de mână. La sfârșitul anului s-au obținut următoarele calificative : 10 eminenți, 15 lăudabili, 15 buni, 13 suficienți și 1 insuficient. Este lăudată clădirea institutului și sala sa de gimnastică.

VI.Focșani. Ni se spune că aici, din cauza războiului, nu s-au ținut cursuri timp de patru ani, iar corpul didactic este insuficient.

-Mihail Hurducaciu : „Chestiuni de pedagogie medicală” [nr.6/ 15 martie 1921-p.6-7].

I.

Autorul începe cu un citat din *Heraclit : „Sufletul este atât de profund, încât oricât ai căuta să-i străbați toate drumurile posibile,tot nu*

https://biblioteca-digitala.ro

vei putea da de marginile lui”. Plecând dela acest percept, ni se atrage atenția că *„formele și fenomenele vieții sufletești ... sunt într-o continuă schimbare, ele sunt extrem de complicate și multe dintre ele, care fără îndoială conlucrează, rămân totuși ascunse pentru scrutător”*. Greutățile sunt și mai mari atunci când apar unele *„defecte organice de care trebuie să se țină seama”*. Pentru a concretiza, autorul ne dă exemplul *„defectului organic al surdomutismului”*. Tot ce duce la dezvoltarea vieții interne și externe a oamenilor depinde de modul în care ei percep realitatea înconjurătoare prin cele cinci simțuri. Atât dezvoltarea corpului fizic, cât și a spiritul omului, depind de această capacitate de percepție. *„Prin corpul fizic se manifestă spiritul. Gestul natural, este reflexiunea externă, necesară, făcută în conformitate cu însăși viața internă”*.

Institutele de surdomuți sunt organizate pentru educarea individuală a copiilor. Cu ajutorul lor, elevii surdomuți învață să vorbească, primesc un bagaj de cuvinte și învață să opereze cu aceste cuvinte. Pentru a se reuși acest lucru, copiii surdomuți trebuie îndemnați să povestească întâmplări care le plac. Este vorba de a apela la dispozițile și simțurile din viața lor internă, care izvorăsc din sentimentele egoiste ale copiilor. Acestea *„nu sunt decât manifestări subiective, ceea ce este în conformitate cu adevărurile fiziologice”. ... „Până când surdomutul nu știe vorbi, trebuie să-i dăm posibilitatea de-a spune ceea ce el voiește și să nu reproducem cu el ceea ce noi dorim”. ... „Dacă un cuvânt n-are farmecul și interesul cuvenit, nu va avea nici ecoul dorit. În sufletul celui care-l va spune este necunoscut, este un lucru rece și nu va prinde rădăcini. Drumul la priceperea și deșteptarea surdomutului pornește dela buna dispoziție sufletească a sa”*.

II.

Viața surdomuților se deosebește de a auzitorilor, datorită percepției diferite a mediului înconjurător. Semnele efectuate de ei sunt fără tact și disarmonice, reprezentând concepția și modul de înțelegere a lumii. La acestea se aliniază și ritmul vieții pe care o trăiesc. Viața copilului surdomut este plină de egoism, de acțiunea influențelor preluate din exterior, de încredere și aprecieri de sine. Din această cauză, profesorii trebuie să ofere copiilor surdomuți acele cuvinte care știu că le întăresc sentimentele enumerate și care le vor folosi în mod practic. Materialul de pronunțat trebuie să corespundă bunei lui dispoziții sufletești. *„Vorbirea la surdomuți se poate asemăna cu un atare fluviu, care cu cât curge mai bine, cu atât izvorăște mai cu abundență”*. Autorul ne face atenți și la legătura existentă între *„materialul de pronunțat”* și semnele, respectiv gesturile pe care aceștia le fac concomitent. În cazul în care pronunță lucruri ce corespund dispoziției lor sufletești, semnele și gesturile însoțitoare vor avea un ritm

https://biblioteca-digitala.ro

armonios şi plăcut, deci *„gestul se prezintă totdeauna, ca ritmul extern al dispoziţiei interne” ... „gestul restabileşte echilibrul între urechea surdă şi simţurile interne”*. Pentru a aduce semnele exterioare a surdomuţilor în consonanţă cu echilibrul lor intern, ei trebuie învăţaţi să gesticuleze, să-şi folosească mimica şi prin acestea să-şi exprime propriile trăiri şi sentimente. *„Gestul face mai expresivă vorba, uniformizează ritmul de muncă a corpului şi intelectului, face graiul mai viu, mai accentuat, mai plastic” ... „Secretul dorinţei de vorbire la surdomuţi constă în gestul ritmic făcut deodată şi în acelaşi timp cu grăirea, căci surdomuţii nu pot fi fără semnele exterioare obişnuite”.*

-Mihail Hurducaciu : „Chestiuni medico-pedagogice. La noi şi în alte state”. [nr.12/15 iunie 1921-p. 7-8]. Ni se arată situaţia momentală, când în România învăţământul destinat deficienţilor era privit cu nepăsare. Revolta sa se bazează pe faptul că în alte ţări, unele mai puţin dezvoltate decât ţara noastră, *„învăţământul special curativ al surdo-muţilor”* era respectat şi se luau măsuri pentru dezvoltarea lui. Pentru exemplificare ni se oferă situaţia acestui învăţământ, în diferite ţări, în anul 1912.

ŢARA	**Nr. institute**	**Nr. profesori**	**Nr. elevi**
Austria	29	225	2000
Ungaria	16	198	1634
Croaţia şi Slavonia	1	16	65
Germania	89	867	7611
Elveţia	15	91	750
Franţa	73	598	4098
Anglia	95	462	4222

Statistica continuă cu alte ţări din Europa, America de Nord, America de Sud, Africa, Asia şi Australia. România se afla printre ţările codaşe cu un singur institut, trei profesori (era un singur specialist, dar au trecut şi angajaţii fără calificare specială) şi 46 de elevi. Din analiza acestei statistici, Mihail Hurducaciu trage concluzia că *„cu cât un stat, un popor este mai înaintat în cultură, cu atât mai mult a ţinut seama de educaţiunea şi instrucţiunea celor cu defecte”*. Speranţa autorului se îndreaptă spre faptul că, în condiţiile României Mari, când numărul institutelor de surdomuţi s-a completat cu cele din Timişoara, Arad, Cluj şi Cernăuţi, societatea românească îşi va schimba atitudinea faţă de aceştia şi va forma un învăţământ special performant.

-G. C. : „Fragment din pedagogia medicală”. [nr.16/15 octombrie

https://biblioteca-digitala.ro

1921 – p. 8-9]. Articolul, semnat doar cu inițialele autorului, se referă la incidentul iscat în anul 1921 între primăria orașului Timișoara și autoritățile centrale dela Bucurști. Primăria Timișoarei dorea să-și păstreze pentru alte scopuri localul Institutului de Surdomuți, iar profesorii și elevii să fie luați de statul român și duși unde dorește acesta. În baza legislației în vigoare, autoritățile dela București au răspuns că o astfel de abordare a problemei institutului este ilegală și nu poate fi luată în considerare. Autorul face o scurtă prezentare a istoricului institutului timișorean, cu donațile făcute de primărie, de guvernul maghiar, de diverse instituții și de diverse persoane private. Este amintită performanța timișoreană, unică în Ungaria de atunci, dar și în România, care în anul 1901 a decretat *„obligativitatea învățământului pentru toți surdomuții din oraș”,* dar și faptul că în anii 1919 și 1920 toți profesorii institutului au făcut cursuri de limbă română, dorind astfel să slujască în continuare scopului pentru care s-au pregătit. Între realizările trecute și pretenția, din 1921, de desființare a institutului era o prăpastie enormă.

-Mihail Hurducaciu : „Îndatorirea, scopul și cuprinsul foneticei” [nr. 17-18/1-15 noiembrie 1921 – p. 15-17]. Ca specialist medico-pedagog, care se ocupa cu educarea surdomuților, Mihail Hurducaciu ne face o expunere despre importanța foneticii, știința care se ocupă cu studiul formării sunetelor și a folosirii sunetelor în vorbire. Pentru a face această analiză, este necesar să utilizeze alte trei științe conexe : acustica (parte a fizicii), fiziologia (funcționarea organelor anatomice care produc sunetele) și psihologia. Autorul ne expune importanței foneticii și utilizarea practică a acestei discipline. Dintre domeniile de utilizare amintim, pe de o parte, analizarea perfectă a pronunțării sunetelor, care pot duce la deprinderea surdomuților cu articularea lor, iar pe de altă parte, precizarea metodelor de corectare a defectelor de vorbire. Profesorii care se ocupă cu aceste două activități *„trebuie să pornească totdeauna dela cunoaşterea limbii”.* Fonetica are următoarele metode și instrumente de examinare : 1. observarea (a funcționării organelor de vorbire; a modului de pronunțare) și 2. examinarea (aplicarea diverselor modalități de articulare a sunetelor). Pentru realizarea obiectivelor propuse, autorul ne prezintă o serie de instrumente și aparate fonetice. O metodă cu un randament bun în realizarea unei pronunții corecte este scrierea fonetică. Aceasta nu dorește să înlocuiască scrierea oficială a unei limbi, dar este necesară în procesul de corectare a pronunției și autorul ne oferă informații despre utilizarea acestui procedeu de către diferiți specialiști.

-Dr. Gheorghe Crăiniceanu : „Cursul special pentru surdo-muți, bâlbâiți, idioți, etc. de Mihail I. Ionescu, profesor la școala de surdo-muți din Focșani, 1922”. [nr. 17-20/15 decembrie 1922 – p. 24-25]. Doctorul

https://biblioteca-digitala.ro

Gheorghe Crăiniceanu, inspectorul medico-pedagog al institutelor din Ardeal şi Banat, a sprijinit apariţia acestei lucrări, întocmită de Mihail I. Ionescu dela şcoala din Focşani (vezi „Partea I-a", capitulul 1.1.). Aflăm că *„autorul se lupta acum trei ani, ca să obţie dela Ministerul Instrucţiunii Publice un ajutor, spre a da publicităţii această muncă depusă în timp de câteva decenii, şi pentru care tot numai la asistenţa socială a găsit sprijin"*. Speranţa inspectorului Crăiniceanu era ca această lucrare în şase volume *„să fie pusă în aplicare cât de curând"*, spre a putea fi analizată de cei ce se ocupă cu instruirea surdomuţilor. Ni se oferă un fragment din introducerea scrisă de Mihail I. Ionescu, în care cititorii pot să afle diferenţele dintre un copil normal şi unul surdomut, gradele diferite în care fiecare reuşeşte să perceapă lumea exterioară şi modalităţile diferite de instruire. Din aceste explicaţii, autorul conchide importanţa deosebită a manualelor speciale, fără de care munca profesorilor este deosebit de îngreunată. Este lăudată munca autorului, care oferă profesorilor de surdomuţi un sprijin nepreţuit şi se propune distribuirea cărţii, nu numai la institutele de surdomuţi, dar şi la elevii din ultimul an ai şcolilor normale de învăţători, deoarece aceştia ar putea întâlni, în satele în care vor preda, copii surdomuţi.

-Francisc Marcinovschi : „Educaţia şcolară a surdo-muţilor. - Câteva observaţii la o recenzie -". [nr. 4-5/15 feb.-1 mar.1923 – p. 15-16]. Domnul Francisc Marcinovschi, profesor la Institutul de Surdomuţi din Cernăuţi, specializat în acest domeniu la Viena, este nemulţumit de lucrarea în şase volume a domnului Mihail I. Ionescu, dar şi de recenzia favorabilă făcută de Dr. Gheorghe Crăiniceanu. Dânsul consideră că cele şase volume litografiate, *„din nefericire nu corespund absolut nici cerinţelor şi nici intenţiunilor unei şcoli progresate* (!)*"*. Începe a analiza titlul lucrării, pe care îl consideră *„o anomalie"*, care provoacă nedumeriri, deoarece confundă noţiunile de surdomuţi, cretini, idioţi, bâlbâiţi, *„una cu alta, aşezându-le într-una şi aceiaşi categorie"*. Francisc Marcinovschi atacă şi metoda utilizată de M. Ionescu şi în această privinţă se referă la inovaţia făcută de autor, de a împărţi noţiunile în patru grade de dificultate, iar la gradul I, ar prezenta cuvinte pe care elevii surdomuţi nu ar fi în stare să le înţeleagă, în acea fază a instrucţiei lor. Concluzia lui Francisc Marcinovschi este că autorul nu deosebeşte un copil surdomut, de unul idiot sau de unul bâlbâit. Susţine că *„viu şi natural trebuie să fie învăţământul, cu atât mai mult la copiii surdo-muţi, bâlbâiţi, idioţi, etc."* şi pentru aceasta învăţământul trebuie să se potrivească cu firea copilului. El recomandă autorităţilor să nu mai aprobe *„experimente periodice"* neverificate, ci este mai bine să se apeleze la bogata literatură de specialitate din străinătate.

-Mihail I. Ionescu : „Educaţia şcolară a surdo-muţilor. - Lămuriri date domnului Fr. Marcinovski, institutor la Institutul de Surdo-

https://biblioteca-digitala.ro

Muți din Cernăuți - **.** [nr. 8-10/15 apr.-15 mai 1923 – p.3-5]. Domnul Mihail I. Ionescu s-a simțit dator să răspundă interpelării făcute de Fr. Marcinovschi în nr. 4-5/1923 al revistei. Pentru a nu fi interpretat greșit, M. Ionescu face cuvenitele lămuriri categorisindu-le astfel:

1.Originea și motivul acestei lucrări. În perioada de aproape 24 de ani, ca profesor la Școala de surdo-muți din Focșani, s-a lovit de lipsa profesorilor specialiști, de lipsa unui muzeu pedagogic special și de lipsa manualelor didactice speciale. Pentru a acoperii lipsa manualelor, a fost nevoit să adune singur cuvinte, pe care le-a grupat pe baza diferitelor criterii. În acest fel, cu timpul, în diferite caiete, s-a cristalizat „Partea I-a" a lucrării. Ordinea utilizată este aceiași ca cea folosită în Franța și Italia, la articularea sunetelor și la silabisire. „Partea a III-a" a apărut din necesitatea de a oferi elevilor cuvintele cele mai potrivite, după învățarea pronunțării unui sunet. S-a ținut cont *„să se progreseze dela ușor la greu, dela cunoscut la necunoscut, dela aproape la departe și dela simplu la compus".* Prin extragerea și gruparea, din acest „Vocabular special", a cuvintelor necesare zilnic, s-a născut „Partea a II-a", „Vocabular special pentru articulație și citire de pe buze". Prin folosirea lui, dascălul poate să facă articularea și citirea de pe buze mai atrăgătoare. Pentru a se putea trece la formarea propozițiilor, a fost necesară întocmirea „Părții a IV-a" „Vocabularul substantivelor, adjectivelor, etc.", apoi a „Părții a V-a" „Nomenclatura cuvintelor după felul și analogia ideilor" și în final a „Părții a VI-a" „Studiul propoziționii și frazei". Cu toate greșelile ce se pot găsi în cuprinsul celor șase volume, ele cuprind un material practic ce poate fi folosit ușor de fiecare profesor, în funcție de necesitățile impuse de lecția sa. *„E o adunare de material, clasat și grupat conform nevoilor învățământului la surdo-muți, după metoda orală".*

2.Denumirea lucrării. *„Titlul de curs ce i-am dat, recunosc că nu e potrivit, ar fi fost mai potrivit să întitulez această lucrare : Adunare de material care să servească dascălilor de surdo-muți, idioți, etc., la alcătuirea de cursuri speciale".* M. Ionescu consideră că nu a făcut nicio crimă prin faptul că l-a denumit „curs".

3.Nu a impus lucrarea nimănui. A fost criticat că lucrarea ar constitui o „metodă". Nu, răspunde M. Ionescu. Este o adunare de material didactic, metoda este aceiași folosită în vestul Europei și inventată cu multe decenii în urmă. Cartea nu se poate impune. Fiecare profesor va lua din ea ceea ce dorește și ceea ce are nevoie. Nu înțelege de ce o adunare de material așa de vastă s-ar opune progresului. *„Chiar dacă* [lucrarea] *nu place domnului Marcinovski, care, ca specialist în materie, nu a înțeles scopul, caracterul și menirea ei, agățându-se de un titlu redactat greșit".* Și conchide : *„Acest lucru e permis unui profan, iar nu unui specialist".*

https://biblioteca-digitala.ro

4.Referitor la acuzația că ar încurca surdo-muții, idioții, cretinii, bâlbâiții, etc., punându-i în aceiași categorie, M. Ionescu revine la problema titlului și a relei intenții de a fi criticat cu orice preț, iar referitor la împărțirea cuvintelor în patru grade de dificultate, autorul precizează că acestea există în programa franceză de educație a surdomuților. În mod asemănător, M. Ionescu demontează și celelalte critici ale domnului Francisc Marcinovschi, lăsând la latitudinea celorlalți colegi de a aprecia lucrarea sa și intervenția brutară a criticului său.

-„Problema copiilor debili și întârziați mintal" - Conferință ținută de dl. Dr. V. Ghidionescu, profesor universitar, la cercul didactic primar, la 19 decembrie 1926. – [nr. 1/25 ianuarie 1927–p. 23-25]. Articolul nu se referă exclusiv la copiii surdomuți. El este orientat, în special spre cei cu deficiențe mintale, dar amintește și despre școlile speciale destinate educării surdomuților, din Timișoara, Arad și Cluj. Aflăm, de asemenea, despre activitatea universitară din Cluj, de pregătire a profesorilor medico-pedagogi, care în acel moment dăduse două promuții de absolvenți și era în curs de pregătire a celei de a treia promoții.

-Gheorghe Comicescu : „Raportul dintre intuiție și abstracție în învățământ" [nr. 1/25 ianuarie 1927 – p. 25-29]. Articolul nu este destinat învățământului pentru deficienți (medico-pedagogic), ci pentru cel al copiilor normali. Cu toate acestea, faptul că problema intuiției, în perioada de învățare a limbii materne de către surdomuți, și problema dificilă a înțelegerii noțiunilor abstracte, de către aceștia, face ca întreg articolul să se plieze perfect pe problematica învățământului pentru surdomuți. Competența cu care autorul tratează această problemă și soluțiile practice pe care le oferă, crează un cadru metodic deosebit de interesant. Dăm doar câteva exemple, din multele oferite de autor : găsirea unui traseului didactic *„concret – închipuit – abstract"*, ca ideal pentru parcurgerea drumului dela intuiție la abstracție, și exemplele practice de aflare a însușirilor ființelor sau lucrurilor (vulpe : șireată, sprintenă, sălbatică ; scaun : nou, vechi, stricat, dres, etc.). Profesorii școlilor de surdomuți pot afla multe amănunte pe care să le transpună în lecțile lor.

-„Asociația Profesorilor Medico-Pedagogi din România" [nr. 1/25 ianuarie 1927 – p. 40-41]. Este redat congresul ținut la Cluj, în zilele de 8-9 ianuarie 1927 a delegaților institutelor medico-pedagogice, cu scopul de a înființa o asociație. S-au discutat problemele specifice acestui învățământ și s-a hotărât efectuarea unui apel, destinat autorităților în drept, și care avea ca scop îmbunătățirea activității învățământului medico-pedagogic. În primul rând, s-a susținut ca învățământul pentru deficienți să aparțină unui singur minister. În al doilea rând, a fost criticată Legea Învățământului din 1924, care nu a fost capabilă să asigure învățământului medico-pedagogic întregul

https://biblioteca-digitala.ro

cadru legislativ de care avea nevoie. Din acest motiv, participanții la congres considerau că era necesară o adevărată reformă în acest învățământ. Conducerea aleasă a asociației a fost : Gheorghe Halarevici-președinte, I. V. Tasu-vicepreședinte, I. Boieriu – secretar general, I. Căprariu – casier, I. Popițeanu – secretar de ședințe, Mihail Hrducaciu – membru, etc.

2.2.2. „SOCIETATEA DE MÂINE”

SOCIETATEA DE MÂINE

Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice. Din anul 1928 a apărut de două ori pe lună; o dată pe lună din 1932; o dată la două luni din 1936; trimestrial din 1940; și a redevenit lunară din anul 1942. A apărut la Cluj între anii 1924 – 1945. Director : Ion Clopoțel. Redacția și administrația : Cluj, str. Baba Novac, nr. 5. Tipografia „Viața” din Cluj. În perioada refugiului, de după Dictatul dela Viena, revista a fost redactată și tipărită la București. La început revista a cuprins 24 de pagini, îar spre final s-a redus la 16 pagini.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

-Vladimir Ghidionescu : „Copiii orbi, surdomuți și debili mintali din punct de vedere social”. [nr.4/4 mai 1924-pag.90]. Autorul, profesor la Universitatea din Cluj, își începe articolul informând cititorii că *„zilele trecute s-a ținut la Cluj primul congres al profesorilor dela școlile medico-pedagogice din țară”*. Cu toată inexactitatea, deoarece știm că primul astfel congres a avut loc în luna mai 1920, informația este interesantă pentru studiul istoriei medico-pedagogice din acei ani. Vladimir Ghidionescu profită de această introducere pentru a putea pleda asupra importanței acestui tip de învățământ, pentru societatea românească. Pentru a preîntâmpina unele remarci contrare, autorul precizează că *„în nicio țară nu s-a așteptat ca să se termine cu educația și cu înființarea de școli pentru copiii așa zis normali, pentru ca lumea să nu se ocupe și de educația celor cu defecte de văz, de auz sau mintale”*. O societate civilizată trebuie să acorde un interes *„nu succesiv, ci simultan”* copiilor normali și ai celor deficienți. Este lăudat interesul celor două ministere, care și-au preluat sarcina educării lor. Dintre cauzele apariției deficiențelor, ne sunt relevate sifilisul și alcolismul, iar acestea, după război ar putea să se combine cu lipsa de hrană, epidemii, dar și emoțiile provocate femeilor gravide de luptele din zonele de conflict.

https://biblioteca-digitala.ro

Referitor la numărul copiilor orbi, surdomuți și debili mintali, autorul apelează la statistica făcută de Dimitrie Rusceac, care stabilește că la acea dată în România existau 900 de copii orbi, 2700 de surdomuți și 4320 de debili mintali, dar nu era exclus ca numărul să fie dublu. Vladimir Ghidionescu explică importanța națională a înființării de școli speciale, cu efecte sociale deosebite. De asemenea, susține necesitatea ca statul să declare obligator învățământul pentru toți acești deficienți. Susține necesitatea informării corecte a populației despre importanța școlarizării deficienților. Pentru aceasta explică modalitățile ca deficienții să-și câștige existența și dă ca exemplu covoarele țesute de orbii dela Arad, posibilitățile de demutizare a surdomuților și profesionalizarea lor într-o meserie, dar și profesionalizarea debililor mintali. Pentru ca acest lucru să se împlinească, este necesar ca Ministerul Ocrotirilor Sociale să se implice mai mult. Să înființeze birouri de plasare, care să preia elevii deficienți profesionalizați, să-i plaseze în diferite ateliere și să controleze modul în care patronii se ocupă de aceștia. În final, autorul își exprimă speranța că *„dacă congresul de zilele trecute dela Cluj, va avea darul să trezească tot interesul autorităților noastre și marelui public, asupra acestei chestiuni, el va fi pus temelia unei opere sociale și naționale de cel mai mare preț”.*

-G. Bogdan-Duică : „O lege culturală” [nr.15/12 apr.1925-p.262-265]. Articolul se bazează pe modul de aplicare a Legii Învățământului Primar din 1924 și consideră că legea este bună și *„trebuie aplicată cu tărie”.* Legea garanta un învățământ unitar și creea obligația urmării a șapte ani de școală. În continuare, autorul face o trecere prin întreaga lege și dă diferite lămuriri. Ajungând la capitolul VI, cel al școlilor și claselor speciale, destinate copiilor bolnăvicioși și anormali educabili (întârziați la minte, bolnăvicioși, vicioși, orbi, surdomuți), autorul recunoaște că, la acea dată, țara se afla *„într-un domeniu foarte nou”.* Cu privire la acest învățământ, autorul (profesor universitar) se miră că legea a prevăzut un număr maxim de 15 elevi în clase și nu 20 sau 25 (?). În acel moment, la Universitatea din Cluj se ținuseră patru ani de cursuri de formare medico-pedagogică însă, Bogdan-Duică nu a aflat în ce consta specificul învățământului pentru deficienți și a faptului că grupele trebuie să fie reduse.

-Dr Aurel Voina : „Lupta antivenerianâ la noi și în străinătate” [nr.26-27/28 iun.-5 iulie 1925-p.446]. Articolul are obiective mai vaste însă, în cadrul lui aflăm că *„a patra parte dintre surzi își datoresc infirmitatea sifilisului”.*

-Dr. Axente Iancu : „Ocrotirea infantilă în Transilvania cu demonstrațiuni practice pe baze statistice din activitatea Azilului de Copii din Cluj” [nr.28-29/12-19 iulie 1925-p.476-481]. Încă dela prima pagină a articolului aflăm că legislația existentă permite și primirea surdomuților în

https://biblioteca-digitala.ro

aceste azile, dar ulterior ei trebuie să fie trimişi la Institutele de Surdomuţi.

-Grigore Popa : „Introducere în psihologia limbajului”. [nr.3-4/martie-aprilie 1935-pag.57-60]. Articolul nu este destinat, în mod special, demutizării surdomuţilor ci, tratează această problemă în linii generale. Ne-am oprit asupra lui deoarece psihologia generală a limbajului a constituit punctul principal de plecare pentru toţi surdologii care au tratat problema educării deficienţilor de auz.

I

Dela început, autorul ne explică că *„limbajul, în esenţă este şi rămâne o problemă, prin excelenţă psihologică”,* deşi multe alte discipline îşi revendică dreptul asupra lui. Limbajul are un caracter sintetic, fiind *„cea mai complicată funcţiune psihică, ... , dând un caracter sintetic şi unitar întregii vieţi psihice”.* După ce ni se oferă mai multe definiţii ale limbajului, autorul ne explică importanţa contribuţiei diferitelor organe anatomice la producerea limbajului. Aceasta face să existe mai multe feluri de limbaje : limbajul auditiv, limbajul vizual, limbajul tactil, etc. Forma cea mai evoluată şi superioară este limbajul auditiv, vorbit sau articulat. Pentru a ajunge la vorbirea articulată, limbajul a parcurs câteva etape : 1. Limbajul ca expresie a emoţiilor. 2. Limbajul activ, strigătul ca mijloc de acţiune şi cooperare. 3. Sunetul recunoscut ca semn. În acest fel apare şi conştiinţa raportului dintre semn şi lucrul semnificat, facultate existentă doar la om. Doar la el este o legătură între limbaj şi formele superioare de cunoaştere evidentă.

Capitolele principale ale psihologiei limbajului sunt : 1. Substratul anatomic şi fiziologic al limbajului. 2. Natura şi structura psihică a limbajului. 3. Aspectul evolutiv al limbajului. 4. Factorii sociali şi individuali ai limbajului. 5. Limbajul şi aspectele comportării individuale. 6. Influenţa etnicului asupra limbajului. 7. Psihologia limbajului şi lingvistica. 8. Limbajul ca expresie artistică. 9. Aptitudinea lingvistică. 10. Patologia limbajului. 11. Metode de cercetare în psihologia limbajului.

În continuare, autorul se ocupă de partea anatomică şi psihologică a limbajului, explicând importanţa organelor de producere a sunetelor, a centrilor de localizare a imaginilor sonore şi a funcţiei centrilor cerebrali de a emite sunetele. Se trece apoi, la natura şi structura psihică a limbajului, studiat ca o ţesătură intimă între aspectul său exterior şi mecanismul interior de producere şi control. Referitor la originile limbajului, autorul ne informează că în lume există mai multe grupuri de teoreticieni : instinctiviştii (care consideră că limbajul a apărut dintr-un instinct secret al omului), evoluţioniştii (care susţin o dezvoltare progresivă a limbajului) şi cei ce consideră o evoluţie a cuvântului din cântec. Toate aceste teorii sunt respinse de autor, care consideră că originea limbajului derivă *„în necesitatea vitală de comunicare şi înţelegere între indivizi”.*

https://biblioteca-digitala.ro

„Natura și structura psihologică a limbajului trebuiesc căutate în funcțiunea sintetică a acestuia, care duce la întrebuințarea sunetelor articulate ca semne obiective. ... Actul lingvistic sau de vorbire primordială constă din a da semnului o valoare simbolică”. Acesta este procesul în evoluția intelectuală a omului, care a dus la diferențierea omului de animal, omul apreciind valoarea simbolică a semnelor. Acum înțelegem că limbajul are o funcțiune eminamente psihică și sintetică, care subordonează elementele anatomice, fiziologice și fizice pe care limbajul le posedă. Această putere simbolică de semnificare, pune limbajul alături de formele superioare de cunoaștere, gândire, inteligență, judecată și concepere. Limbajul are două funcțiuni între care există o relație esențială și necesară. Este vorba despre funcția sa fundamentală și o funcție a reprezentării obiective. Între aceste două funcții există un raport în care reprezentarea obiectivă, mai exact procesele de cunoaștere, constituie scopul spre care se tinde. Cu alte cuvinte, omul se folosește de limbaj pentru a deveni stăpân pe cunoașterea lumii obiective. Fără funcția sintetizatoare și simbolizatoare a limbajului, acest lucru nu ar fi posibil. În acest fel, copilul descoperă că *„fiecărui obiect îi corespunde pentru totdeauna un complex sonor care-l simbolizează și care servește la numire și la comunicare”.* Procesul continuă cu dorința de aflare a tot mai multor denumiri. Copilul pune tot mai multe întrebări, prin care încearcă să-și reprezinte lumea înconjurătoare. *„Pe acest plan al psihismului superior, funcțiunea sintetică și simbolică a limbajului se dovedește luminoasă”.*

II

Acțiunea constructivă și formatoare a limbajului nu se manifestă doar pe latura cognitivă a comportamentului individual, ci o observăm și pe latura afectivă și cea conativă. Folosind limbajul, copilului îi dispare emotivitatea elementară și a fost înlocuită prin conștiința simbolică. Limbajul are și o funcție socială, deoarece derivă din contactul social. Pe parcursul socializării, *„activitatea egocentrică a cuvântului, ca pură expresie a individului, cedează din ce în ce mai mult locul voinței de a se face înțeles, și prin aceasta se deschide perspectiva voinței de universalizare”.* Este un proces exprimat prin colectivizare, uniformizare, socializare, unificare și coeziune. Limbajul este indispensabil în procesul de construire a unei lumi imaginative, cu ajutorul căreia individul jonglează între fantezie și realitate, între imagine și lucru, între reprezentat și real. Fantezia, povestirea, crează un „veșmânt înflorit”, care nu este posibil fără aportul limbajului. Este mecanismul bipolar constituit din imagine și cuvânt în care cele două elemente se influențează reciproc, una sugerând-o pe cealaltă și invers. Fără limbaj nu se poate construi, structuraliza și înțelege lumea exterioară. Această funcție a limbajului se poate manifesta și împlini

https://biblioteca-digitala.ro

într-o expresie artistică. Devenirea intelectuală depinde de procesul prin care dinamismul gândirii merge mână în mână cu dinamismul vorbirii.

Se precizează că *„tendința de comunicare, izvorâtă din trebuințele organismului,nu putem spune că are o elaborare socială”* și se exemplifică prin faptul că asupra orbilor și a surdomuților acțiunea societății este în mare parte ineficace. Astfel, celebra oarbă-surdomută Helen Keller a utilizat limbajul numai în prezența altor persoane. Deci, dezvoltarea limbajului nu este posibilă decât în societate.

2.2.3. „REALITATEA ILUSTRATĂ”

Revistă ilustrată săptămânală ce a apărut la Cluj începând din noiembrie 1926. Apărea în fiecare duminică. Redacția și administrația : Cluj, str. Regina Maria, nr. 36. Editor și redactor : J. B. Sima. Ulterior, în anul 1928, revista s-a mutat la București, fiind tipărită la Editura „Ziarul” S.A.R. București. Redacția și administrația : București, str. Constantin Mille, nr. 5-7-9. Director : Tudor Teodorescu-Branișteș.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Metropolitană a Municipiului București.

-„Căsătoriile viitorului” [nr.4/27 feb.1927-p.7]. Atricolul susține legiferarea certificatelor medicale pre-nupțiale pentru împiedicarea căsătoriei persoanelor bolnave. Scopul urmărit era limitarea răspândirii unor maladii ereditare, dar și limitarea nașterii *„copiilor degenerați, șchiopi, orbi, surdo-muți, etc.”*. Autorul se lasă purtat de așa zisele „idealuri eugenice” și nu analizează obiectiv această măsură restrictivă.

-„Școala vieții” [nr.7/4 mart.1928-p.12]. Ni se oferă o fotografie însoțită de titlul : *„Școala modernă americană pentru surdo-muți”*. Elevii sunt în semicerc, iar profesoara are un pupitru special cu fire electrice.

-„Surzii vor putea auzi ?” [nr.48/15 dec.1928-p.6]. Germanul Sauerbruck a demonstrat că *„trupul omului are proprietățile unui condensator electric”*. Pe baza acestei descoperiri Oppenheim a făcut o aplicație referitoare la surdomuți : *„se ia între dinți o limbă de fier moale care la rându-i stă sub influența unui sistem magnetic ... Undele acustice se transmit prin fierul moale la dinți și mai departe la oasele craniului și prin acestea la organele interioare de auz”*.

-[nr.3/12 ian.1929-p.9]. O fotografie întitulată : *„CUM ÎNVAȚĂ SURDO-MUȚII.* Este o scenă de demutizare.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Limbajul maimuțelor. Vom avea un dicționar?” [nr.13/23 mart.1929-p.16]. Cercetătorii francezi studiau sunetele emise de maimuțe pentru a afla dacă ele reprezintă sau nu un limbaj logic. Pentru a ajunge la o concluzie rațională, cercetătorii au comparat aceste sunete cu cele emise de copiii nou născuți, dar și cu cele ale surdomuților.

-„Surzii aud cu degetele” [nr.39/21 sept.1929-p.9]. Este prezentat „teletactorul”, aparat inventat de medicul englez Robert Gault și care încearcă să obișnuiască surzii cu vibrațiile produse de vocea umană care, amplificate, pot fi recepționate prin pipăire de către ei. Ni se oferă și o imagine cu folosirea aparatului.

-„Un ceasornic deșteptător pentru surzi” [nr.41/5 oct.1929-p.13]. Ceasornicul a fost construit de tâmplarul german surdomut Michael Vimmer. La ora fixată, el proiectează o minge drept în fața surdomutului ce doarme.

-Joseph de Saxa : „A murit Lon Chaney” [nr.188/4 sept.1930-p.11-12]. Este un necrolog închinat marii vedete hollywoodiene a anilor '20, Lon Chaney, supranumit și „actorul cu o mie de măști”. Acesta s-a născut în anul 1883, la Colorado Springs, din părinți surdomuți.

-„Răspântii în istorie” [nr.219/9 apr.1931-p.16]. Este prezentată teoria medicului australian Mac Laurin, care enumeră o serie de personalități istorice, ce au influențat istoria dominați de o anumită boală. Dintre acestea noi alegem exemplul lui Martin Luther care, conform teoriei lui Mac Laurin, ar fi suferit de o boală de urechi ce, după ani, i-a provocat o surzenie totală. Boala sa îl făcea să perceapă scrâșnete și țiuituri infernale. Părerea lui Luther era că acestea nu puteau veni decât dela diavol. Urmarea a fost declanșarea unei neurastenii vecine cu nebunia. În secolul XX boala sa ar fi putut fi diagnosticată și tratată cu *„salicilat și bromide”*, ceea ce ar fi făcut ca Luther să rămână un călugăr obișnuit și anonim. Cum aceste tratamente nu existau pe vremea sa, Luther s-a crezut persecutat de diavol și neurastenia sa l-a îndemnat să-și ia sarcina de a-l învinge. Astfel a devenit marele reformator religios de care știe toată lumea.

-R. : „O invențiune senzațională. Putem auzi cu mâinile ?” [nr. 288/4 aug.1932-p.25-26]. Articolul se referă la posibilitățile surdomuților de a percepe vibrațiile. În perioada interbelică s-au experimentat mai multe dispozitive care amplificau vibrațiile sonore și care puteau fi recepționate, prin pipăire, de surdomuți. În acest articol se prezintă invenția profesorului german Lindner, dela Institutul de Surdomuți din Lipsca. Amănunte despre această invenție am mai găsit și în alte articole. Surdomuții sunt îndemnați să exerseze și astfel, să distingă diferențele dintre vibrețiile produse de cuvinte. Articolul este completat și cu două fotografii.

-„O biserică pentru surzi” [nr.488/27 mai 1936-p.3]. Anunțul,

https://biblioteca-digitala.ro

însoțit și de o fotografie, ne înștințează că la Londra s-a sfințit o biserică pentru surdomuți. Slujbele se țin cu ajutorul semnelor și a mimicii.

-Nell Cudu : „Capitala se modernizează. O inovație senzațională! Agenți de circulație surdo-muți!” [nr.503/9 sept.1936-p.18]. La inițiativa chestorului Botez, la intersecția B-dului. Elisabeta cu Calea Victoriei, a fost plasat un agent de circulație surdomut. (vezi foto), Petre Popescu. Ca agent de circulație își îndeplinea conștincios îndatoririle și ziaristul susținea că *„este inteligent, simpatic și foarte civilizat”*.

-B. Iosif : „Faptele săptămânii. - Sâmbătă. Casa tăcerii -” [nr.554 /1 sept.1937-p.6-7]. Ziaristul începe cu prezentarea lui *„Ellen Key”* (Hellen Keller), americana surdomută-oarbă, și explică modul cum a fost educată, ajungând profesoară universitară și scriitoare. Apoi trece la surdomuții din țară și la reprezentantul acestora *„Dimitriu Leonte”* (Leorda), care se străduiește că construiască în București o „Casă a Tăcerii”. Pentru aceasta, populația este îndemnată să contribuie cu donații.

-„Împărăția tăcerii. La sediul celor 120 de surdo-muți din București. Un match internațional de football între două echipe de surdo-muți” [nr.611/5 oct.1938-p.18-?]. Se pare că acest articol era pe două pagini însă, i-am găsit doar prima parte (1 pagină cu text și 8 fotografii). Autorul a făcut o vizită la sediul Asociației Surzilor din București, str. Maior Ene nr. 2, și ne vorbește de soarta celor 18.000 de surdomuți din țară. Ni se descrie sediul asociației și modul în care aceștia socializează. Din păcate cea de a doua pagină a articolului s-a pierdut și nu-i putem parcurge conținutul.

-„Matchul de surdo-muți România-Bulgaria” [nr.612/12 oct.

https://biblioteca-digitala.ro

1938-p.21]. O scurtă relatare a faptului că în săptămâna care trecuse (joi, 6 octombrie 1938) s-a desfășurat *„matchul”* de fotbal dintre echipele de surdomuți ale României și Bulgariei. Scorul a fost de 4 : 2 în favoarea României. Informația este însoțită de trei fotografii : 1 – echipele înaintea meciului (vezi imaginea). 2 – delegația Bulgară la Mormântul Eroului Necunoscut. 3 – primirea oaspeților la Gara de Nord din București.

-Alex. F. Mihail : „<<Muții>> pot vorbi ! Ei sunt accesibili la cultură, pot învăța diferite limbi, pe care să le scrie și să le vorbească” [nr.615/1 nov.1938-p.10-11]. Articolul, însoțit de cinci fotografii, începe prin prezentarea a două cazuri, petrecute în București, în care persoane surdomute au trebuit să sufere diverse atacuri din partea celor cu toate simțurile valide. Cititorii sunt informați despre adevărata față a surdomuților, faptul că aceștia pot învăța să vorbească, să scrie, să practice o meserie. Azi, în școlile speciale, surdomuții sunt demutizați, adică sunt învățați să pronunțe cuvintele. Articolul se ocupă pe larg de procedeele prin care elevele Institutului de Fete Surdomute din București, condus de doamna Sevastia Popescu, sunt deprinse să pronunțe, la început sunete, apoi silabe și în final cuvinte și propoziții. Trei din fotografiile ce însoțesc articolul surprind chiar procesul de demutizare. Procesul este continuat cu învățarea limbii române, în care surdomuții trebuie să înțeleagă sensul real al cuvintelor pe care le pronunță și modul în care se folosesc în cadrul propoziției. Nu este uitată nici partea practică a educației, elevele învățând să facă broderii artistice și să țese covoare.

Surdomuții nu sunt o povară pentru societate. Ei pot să-și câștige

https://biblioteca-digitala.ro

traiul prin meseriile învățate, iar în unele cazuri pot concura cu auzitorii. Ne sunt date ca exemplu cazurile surdomutului belgian Antoinn Dresse, care și-a luat, la Paris, doctoratul în științe agronomice; surdomutul bucureștean N. Gheorghiu, a reușit primul dintre cincizeci de candidați (toți ceilalți auzitori) pentru ocuparea unui post de desenator la Ministerul Aerului; D-l. V. Dimitriu-Leorda, sculptor, scriitor și președinte a Asociației Surzilor.

2.2.4. „BULETIN EUGENIC ȘI BIOPOLITIC”

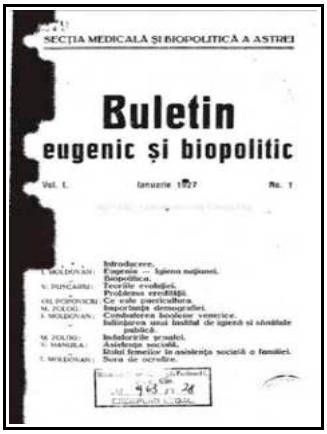
SECȚIA MEDICALĂ ȘI BIOPOLITICĂ A ASTREI

Buletin
eugenic și biopolitic

Vol. I. Ianuarie 1927 No. 1

Revistă lunară, editată de secția medicală și biopolitică a „Astrei” din Cluj și de Institutul de Igienă și Igienă Socială din Cluj în perioada anilor 1927-1947. Administrația era în Cluj, str. Pasteur nr. 6. Director : Prof. I. Moldovan. Tipografia „Universala” S.A. Cluj, Piața Cuza Vodă nr. 16.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

-Dr. Mihai Zolog : „Capacitatea fizică și intelectuală a elevilor de școală” [nr.8-9/1927-p.223-241]. Autorul ne prezintă rezultatele unui studiu făcut printre elevii unor școli din județul Cluj. Printre multele defecte fizice și intelectuale pe care le-a depistat, există și o proporție de 4,1% „defecte auditive”, dar și 18,1% cu vegetații adenoide, care pot fi asociate cu problemele auditive și cele ale pronunției. Doar 8% fiind complet sănătoși. Defectele auditive sunt tratate la paginile 227-228, dar nu este vorba despre surdomuți. Ni se explică faptul că ele pot fi provocate de infecții ale trompei lui Eustache, boli infecțioase sau acumularea de cerumen. Prezența acestor defecte duce la scăderea atenției sau la încordarea elevului pentru a recepționa glasul profesorului. Se recomandă consultul unui specialist, iar dacă defectul este ireversibil elevii vor trebui așezați în primele bănci, sau să se formeze clase speciale.

-Dr. Strejac Octavian : „Raport asupra salubrității municipiului Cernăuți pe anul 1929” [nr.3-4/1930-p.93-123]. Autorul este medic șef al municipiului Cernăuți și în raportul prezentat, la paginile 103-104, se ocupă de *„Asistența orbilor și surdo-muților”*. Ni se precizează că în Cernăuți există un Institut de Orbi și Surdo-Muți, iar în anul 1929 a avut 112 copii între 7 și 16 ani (59 băieți și 53 fete). În funcție de naționalități, aceștia erau 60 români, 12 germani, 7 ucrainieni, 2 polonezi și 31 evrei. Întreținerea acestora a costat 3.003.966 lei.

-I. Moldovan : „Oficiul de ocrotire” [nr.1-4/1941-p.62-71]. Este

https://biblioteca-digitala.ro

un material care se ocupă cu modul de organizare al oficiului de ocrotire și precizează toate domeniile în care trebuie să-și îndrepte atenția. Printre acestea, la paginile 66-67, se ocupă de „Secția ocrotirei naționale". Aici găsim : *„Secția ocrotirei naționale mai are sarcina de a se ocupa de ocrotirea elementelor , care în urma defectelor lor constituiesc valori negative pentru corpul națiunii, a orbilor,* ***surdo-muților****, delincvenților, defectivilor mintali, idioților, epilepticilor și psihopaților ereditari".*

2.2.5. „ROMÂNIA NOUĂ"

Anul II. Nr. 22. Taxa plătită în numerar conf. ord. telegr. Nr. 201078/2/IX 1933 — 1 leu — MIERURI, 31 ianuarie 1934.

ROMÂNIA NOUĂ

Cenzurat

Redacția și Administrația CLUJ, STRADA BARON L. POP Nr. 5 Telefon nr. 327

ZIAR POLITIC INDEPENDENT

DIRECTOR: ZAHARIA BOILA

Abonament anual . . . 240 Lei
„ lunar . . . 21 „
Pentru parlamentari, prefecți, funcționari înalți 1200 „
Pentru autorități și instituții . . . 1500 „
În străinătate . . . 1500 „

Cotidian independent, de orientare național-țărănistă, ce a apărut la Cluj, începând cu data de 7 noiembrie 1933, până după război când P.N.Ț.-ul a fost interzis. Directorul ziarului a fost Zaharia Boilă, iar redacția și administrația s-au aflat în Cluj, str. Baron L. Pop nr. 5. Ziarul apărea într-un volum de 8 pagini.

NOTĂ : Doritorii pot găsi colecția completă la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

-„Groaznicul incendiu dela Școala de surdo-muți din Cluj" [nr. 22/31 ian.1934-p.3]. Incendiul a izbucnit în noaptea de 28-29 ianuarie 1934, ora 4 dimineața și a fost observat de un gardian ce-și făcea rondul. Au fost alertate oficialitățile și personalul școlii. O companie din Regimentul 83 Infanterie și mai mulți polițiști au evacuat copiii și bunurile școlii. Pompierii au luptat cu flăcările până la ora 8 dimineața. S-a instituit o comisie de cercetare a cauzelor incendiului. Aceasta a stabilit că focul a izbucnit din cauza unui horn defect în care era zidită o grindă.

-Livia Deciu-Coroianu : „Asistența socială și realizările ei în orașul Cluj" [nr.45/28 feb. 1934-p.2-3] și [nr.46/1 mart.1934-p.2-3]. Articolul, oferit în două numere ale ziarului, este transpunerea conferinței ținută de doamna Livia Deciu-Coroianu, profesoară la Școala Normală de Învățătoare din Cluj, în data de 19 februarie 1934, în aula primăriei din Cluj. Conferențiara arată importanța asistenței sociale în cadrul oricărei societăți civilizate și apelează la sentimentele de jertfă ale locuitorilor de a se implica în această acțiune umanitară.Sunt expuse scopurile urmărite și comparate cu

https://biblioteca-digitala.ro

posibilitățile materiale oferite de bugetul primăriei. Se face o trecere în revistă a acțiunilor umanitare din evul mediu și se explică diferențele între acestea și o asistență socială modernă, dându-se exemple de acțiuni similare din Anglia sau America. Se arată importanța Legii Sanitare și de Ocrotire din 14 iulie 1930, care oferă cadrul legal unor acțiuni coordonate către persoanele aflate în suferință. În baza acestei legi, la București s-a înființat Școala Superioară de Asistență Socială „Principesa Ileana", care are scopul de a pregăti cadre competente pentru viitoarele acțiuni în domeniu. Clujul avea o Secție de Ocrotire Națională, ce cuprindea Instituția Surorilor de Ocrotire, înființată de dr. Iuliu Moldovan în octombrie 1919. Această instituție clujană are în sarcina sa clinicile, spitalul ortopedic, **așezământul de surdo-muți**, azilul de copii, institutul de cancer, spitalul de femei și institutul de ocrotire „Principesa Elena". Sunt expuse și acțiunile, în domeniul asistenței sociale, a diferitelor societăți private.

-„Primirea elevilor surdo-muți în institutul din Timișoara" [nr. 146/11 iul.1934-p.7]. Un scurt anunț al institutului timișorean de surdomuți prin care sunt anunțate condițiile de înscriere și actele necesare.

-„Primirea elevelor surdo-mute la Institutul surdo-muților din Cluj" [nr.155/22 iul.1934-p.7], [nr.163/30 iul. 1935-p.7], [nr.88/25 apr. 1936-p.7], [nr.136/25 iun.1936-p.7] și [nr.137/26 iun. 1936-p.7]. Unele din anunțuri se referă la elevele surdomute, iar altele la băieții surdomuți. Pe ansamblu, deși anunțurile poartă titluri diverse, în toate se amintesc condițiile de înscriere, actele necesare și importanța educării copiilor surdomuți.

-„S-a deschis atelierul de croitorie pentru dame la Institutul de surdo-muți" [nr.211/2 oct.1934-p.6] și [nr.221/13 oct.1934-p.7]. Acest atelier de croitorie pentru femei oferea servicii tuturor doamnelor din Cluj.

-Un profesor : „Problema școlilor de orbi, surdo-muți și debilimintali" [nr.52/8 mart.1935-p.2]. Autorul anonim începe prin a arăta însemnătatea acestor școli pentru deficienți și modalitățile prin care, fiecare individ cu o astfel de deficiență, poate fi educat și redat societății. Educația acestora se face atât teoretic, cât și practic, prin învățarea unei meserii. Pentru a se putea realiza acest lucru, școlile ar trebui să fie dotate cu ateliere și personal calificat. În continuare, autorul ne precizează că în străinătate aceste tipuri de școli sunt sprijinite și astfel au reușit să fie deosebit de dotate. La noi, nu există nimic din ceea ce au țările străine, iar ceea ce a existat *„s-a încercat să se distrugă".* Este deplânsă măsura prin care școlile de deficienți au fost împărțite la două ministere. *„Situația de azi este dăunătoare dezvoltării acestor instituții și ne pune într-o lumină ridicolă".*

-Un profesor : „Problema școlilor de orbi, surdo-muți și debilimintali dela Ministerul Sănătății" [nr.53/9 mart.1935-p.2-3]. Același autor

https://biblioteca-digitala.ro

anonim, care a publicat articolul precedent, își reia expunerea arătând starea în care se află școlile pentru deficienți aparținând Ministerului Sînătății. Dela bun început, autorul reclamă că *„Ministerul Sănătății nu are, nici măcar în birourile lui centrale, un personal pregătit, deci cunoscător și înțelegător al problemelor didactice speciale acestor tipuri de școală”.* De aici au apărut neînțelegeri cu Asociația Profesorilor Medico-Pedagogi din România, căreia i s-a opus cu ostilitate. Autorul acuză funcționarii Ministerului Sănătății că ar dori să distrugă acest sistem de învățământ. Astfel, Institutului de Orbi din Cluj i s-a luat o clădire pentru a fi trensformată în spital, iar în clădirea rămasă s-a instalat un dispensar. Aceste școli nu au o lege a lor și nu au programe unificate. Se acuză că nu mai au unde să se pregătească profesori specialiști, că se desființează posturile devenite vacante prin pensionare; că salarizarea profesorilor este inferioară celor dela Ministerul Instrucțiunii; că li se pretinde pentru definitivare un stadiu mai mare decât celorlalți și unora li se refuză definitivarea; că a disponibilizat fără motiv mai mulți profesori specialiști; că permite oricăror funcționari să inspecteze profesori specialiști, cărora le întocmesc procese verbale și le dau calificateve, deși respectivii funcționari nu sunt deloc competenți să o facă.

-Un profesor : „Cum trebuie organizate școlile de orbi, surdo-muți și debili-mintali din întreaga țară” [nr.54/10 mart.1935-p.2]. După două articole critice, anonimul autor al ultimelor ne arată cum ar trebui organizate școlile destinate copiilor cu deficiențe. Prima condiție necesară unei bune organizări este ca toate școlile pentru copiii cu deficiențe din țară să aparțină unui singur minister, iar acesta să angajeze persoane de specialitate, cunoscătoare a problematicii deficienților. *„Directorii școlilor să fie recrutați dintre profesorii de specialitate”.* Să se facă legi și programe speciale pentru acest tip de școli, iar inspectorii să se recruteze dintre profesorii de specialitate. Cadrele didactice să fie alese cu grijă și responsabilitate, iar acestea să fie pregătite corespunzător prin cursuri de 3 ani de pe lângă o universitate din țară, deoarece *„munca în școlile de orbi, surdo-muți și debili-mintali este o muncă foarte grea și a cărei rezultate depind numai și numai de priceperea cu care este făcută.”* După preluarea tuturor școlilor pentru deficienți de către Ministerul Instrucțiunii, acesta să-și formeze *„un serviciu sau o direcție specială pentru acest tip de școli, condusă de un șef ales dintre membrii corpului didactic, priceput și energic, care să rezolve independent toate chestiunile legate de viața acestor școli”.*

-M. : „Pentru școlile de orbi, surdo-muți și debili-mintali” [nr.84/16 apr.1935-p.2]. Articolul apărut la o lună după seria celor trei articole anterioare precizează că, toate încercările de unificare a școlilor pentru deficienți sub patronajul aceluiași minister s-au lovit de refuzul

https://biblioteca-digitala.ro

funcționarilor dela Ministerul Sănătății, care nu doreau să-și vadă restrânsă sfera lor de activitate. Cu toate acestea este necesar ca cineva să aibă suficientă autoritate încât să impună o astfel de unificare.

COMENTARIU ASUPRA TEMEI TRATATE ÎN ULTIMELE PATRU ARTICOLE : Nu ne îndoim deloc de sinceritatea și buna credință a anonimului autor, ascuns sub pseudonimul de ***„un profesor”.*** Tot ce a prezentat în cele trei articole, completat cu al patrulea articol din partea redacției a fost, cu claritate și exactitate, purul adevăr. Excepție dela acest adevăr ar fi doar un singur amănunt. Inspectoratul medico-pedagogic din Cluj, din subordinea Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale, a fost condus din anul 1918 de Dr. Gheorghe Crăiniceanu. Dumnealui era medic oftalmolog, cu o bogată experiență profesională și publicistică, atât în domeniul medical, cât și în cel al învățământului medico-pedagogic (înainte de Primul Război Mondial fusese directorul Institutului de Orbi „Vatra Luminoasă” din București). Deci era o persoană competentă. Tot ce a făcut el, până în anul 1926 când a murit, a fost cu un deosebit profesionalism, pentru acest tip de învățământ. După decesul său, funcția a fost ocupată de doamna Eleonora Lemeny, o persoană de asemenea competentă, pregătită special pentru învățământul de deficienți. Dar în anul 1933, conducerea Ministerului Sănătății a luat o măsură de un șovinism extrem, disponibilizând-o pe ea și încă cinci profesori specialiști (toți neromâni) dela institutele de surdomuți din Cluj și Timișoara, considerându-i „funcționari”. După această dată, Ministerul Sănătății nu a mai numit pe nimeni în funcția de șef al Inspectoratului Medico-Pedagogic din Cluj. Este posibil ca postul să fi fost desființat. Profesorul universitar Vladimir Ghidionescu a primit sarcina, ca pe lângă activitatea sa didactică să fie și „un fel de îndrumător” al acestui învățământ, fără a avea și atribuții administrative.

Revenind la autorul articolelor de mai sus, nu ne putem reține să nu întrevedem naivitatea atitudinii și convingerilor sale. Nu contestăm exactitatea problemelor prezentate dar, nu credem că același lucru nu s-ar fi întâmplat și la Ministerul Instrucțiunii. Dacă Ion Ciorănescu ar fi eliberat funcția de inspector general al învățământului special, nu suntem convinși că postul ar fi fost ocupat de o persoană de specialitate, mai curând de un client politic. Școala de Surdomuți, pe care el a reușit să o înființeze în 1927 la București, și-a târât existența în localuri neadecvate și fără nicio dotare, chiar dacă era în subordinea Ministerului Instrucțiunii.

Referitor la directorii institutelor, autorul critică în mod părtinitor și incorect. Cel puțin la școlile de surdomuți, singura care a avut diverși directori neprofesioniști era cea din Focșani, ce depindea de Ministerul Instrucțiunii. Toate celelelte aveau directori de specialitate, indiferent de ce minister aparțineau. Bănuim că respectivul autor al acestor articole provenea

https://biblioteca-digitala.ro

dela una din școlile clujene. Oare să nu știe că directorii acestora erau toți specialiști, cu diplome obținute în străinătate?

Cealaltă problemă remarcată este cea a Institutului de Orbi din Cluj, căruia i s-a luat o clădire, iar în spațiun rămas i s-a introdus un dispensar. Situația s-a petrecut asemănător și la Timișoara unde, în clădirea Institutului de Surdomuți a fost înghesuit și Gimnaziul Maghiar de Fete, dar acest lucru a fost hotărât de Primărie și nu de reprezentanții Ministerului Sănătății. Situații de acest gen nu s-au întâmplat doar la școlile Ministerului Sănătății. La Focșani, Institutul de Surdomuți a fost evacuat pentru a face loc Școlii Normale de Învățători, iar Ministerul Instrucțiunii nu a făcut nimic pentru a împiedica această nedreptate. Autorul articolelor consideră, în mod justificat, că profesorii dela școlile pentru deficienți trebuie pregătiți la universități, prin cursuri de 3 ani. Ceea ce trece sub tăcere este că la data publicării articolelor, singurele cursuri de pregătire a profesorilor medico-pedagogi din România, cele de la Universitatea din Cluj, nu au fost înființate de Ministerul Instrucțiunii ci, de Ministerul Sănătății. Ministerul Instrucțiunii nu numai că nu a înființat astfel de cursuri de pregătire dar, le-a și boicotat pe cele dela Cluj, unde nu a trimis pe nimeni să se specializeze. Pe ansamblu, indiferent ce minister a condus școlile pentru deficienți din România interbelică, s-a remarcat printr-o atitudine de nepăsare. Reunirea tuturor școlilor de acest tip sub conducerea unui singur minister era deosebit de necesară, dar nu suficientă.

-Z. N. : „Congresul profesorilor medico-pedagogi” [nr.99/8 mai 1935-p.2]. Este vorba despre Congresul profesorilor medico-pedagogi, organizat de Ministerul Sănătății la Cluj, în zilele de 7 și 8 mai 1935. Se amintește cititorilor despre dezbaterile pe această temă și apărute anterior în coloanele ziarului. În aceste dezbateri, principala problemă a învățământului medico-pedagogic era faptul că școlile acestuia nu au o conducere unitară fiind împărțite între două ministere. Se spera că un astfel de congres va declanșa procesul de unificare a întregului învățământ pentru deficienți. *„Însă felul cum s-a organizat congresul și cum s-a întocmit programul congresului este până în prezent o dovadă în plus de totala lipsă de pricepere și bună credință a celor dela centru și ne face să nu fim câtuși de puțin optimiști în ce privește rezultatul”.* Pentru a-și justifica neîncrederea, autorul articolului ne exemplifică : programul congresului a fost întocmit de funcționari necompetenți ai ministerului, fără a consulta Asociația Profesorilor Medico-Pedagogi; în plus, respectivii funcționari s-au consultat cu directorii de școli, unii dintre aceștia fiind excluși din rândul „Asociației” fiind compromise pentru săvârșirea de abateri grave, dar menținute în funcții de către minister; ordinul cu stabilirea datei congresului nu a fost transmis tuturor unităților, sperându-se în absentarea celor incomuzi. Se

https://biblioteca-digitala.ro

concluzionează că Ministerului Sănătății nu-i convine să se despartă de aceste școli, care îi aduc un număr de posturi de funcționari și un buget frumos.

-Z. N. : „Reflecții asupra congresului profesorilor medico-pedagogi” [nr.106/17 mai 1935-p.2]. Articolul, scris la zece zile dela Congresul amintit arată că, așa cum era de așteptat, anumite cadre didactice ce profitau din plin de apartenența la Ministerul Sănătății au dat presei comunicate inexacte , care nu erau în spiritul convingerilor Asociației Profesorilor Medico-Pedagogi. Pentru a se informa corect, reporterii ziarului au fost nevoiți să asculte părerile mai multor participanți. Astfel au aflat că *„programul congresului n-a cuprins multe din problemele vitale a acestor școli”*. Multe discuții nu au putut avea loc și, din această cauză, hotărârile nu s-au putut lua. Nu s-a putut ajunge nici la rezolvarea problemei denumirii unităților, ele rămânând mai departe *„așezăminte”* și nu *„școli”* sau *„institute”*.

-„Un mut își dobândește graiul văzând o fată frumoasă” [nr.169/ 11 aug.1936-p.7]. Este cazul tânărului Petre Ursovici din comuna Marghita, județul Bihor, care la vârsta de 8 ani, în urma unui accident, și-a pierdut glasul. În urma emoțiilor produse de vederea unei fete frumoase, a început să vorbească.

2.2.6. „REVISTA DE PSIHOLOGIE”

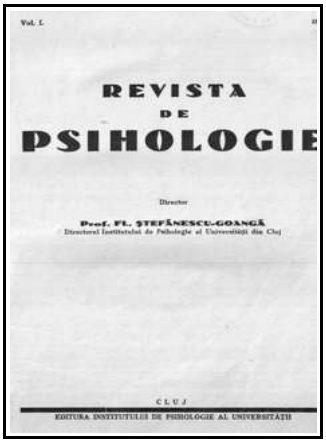

Revistă cu apariție trimestrială, începând cu trimestrul I din 1938 la Editura Institutului de Psihologie al Universității din Cluj. După Dictatul dela Viena și refugierea Institutului de Psihologie la Sibiu, revista s-a tipărit în acest din urmă oraș.

Directorul revistei : Fl. Ștefănescu-Goangă.

Formatul : 23,7 x 16,3 cm.

Revista a fost legată în volume anuale care au avut următoarele mărimi : anul 1938 – 488 de pagini, anul 1939 – 426 de pagini, anul 1940 – 456 de pagini și anul 1941 – 436 de pagini.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Central Universitară din Cluj-Napoca.

-Francisc Fekete : „Dr. Bárczi Gusztav és Ranschburg Pál – A süketnémák egy csoportjának hallóvátétele” (Posibilitatea deprinderii auditive a unui grup de surdomuți) (recenzie) [nr.4/oct.-dec.1938-p.477-478]. Autorul face o recenzie la cartea cu titlul de mai sus, care a apărut la Budapesta în anul 1935. În respectiva carte cititorii pot găsi două studii

https://biblioteca-digitala.ro

originale, făcute separat de cei doi reputați surdologi maghiari, asupra aceluiași subiect.

Primul autor tratează problema din punct de vedere al pedagogiei medicale, iar al doilea din punct de vedere medical. Problema dezbătută este cea a surdomutismului cortical pe care Dr. Bárczi ne arată cum se poate corecta pedagogic. El trece în revistă teoriile lui Parell și Lamarque, pe care le comentează, trece la Urbatschisch și școala vieneză, ajungând în final la problema rămășițelor auditive greu depistabile. Părerea doctorului Bárczi este că *„trebuie urmărită dezvoltarea gândirii prin vorbire articulată, prin imitație, deprinderea cu simboalele* (!) *vorbirii”.* În acest fel se vor *„provoca cu simboale* (!) *globale reacțiunea auditivă dinamică primară”.*

În partea II-a, Ranschburg ne prezintă rezultatele studiilor medicale făcute în urma aplicării metodelor pedagogice ale lui Dr. Bárczi, pe elevi fără resturi de auz, și ne oferă explicații de natură medicală. Concluzia sa este că *„acest grup a putut fi deprins cu audiția într-o oarecare măsură ... deoarece din punct de vedere al centrului auditiv, nedeprins, sunetele izolate produse de diferite aparate nu prezintă nicio valoare biologică. Rezultatul obținut se datorește în special formării de simboale* (!) *globale prin interacțiunea unificatoare a atenției.”*

-Aleodor Suciu : „Tulburările de vorbire la copil și răspândirea lor printre școlarii din Cluj” [nr.1/ian.-mart.1940-p.41-63]. Este un articol mare, complet, extins pe 22 de pagini. Autorul începe prin a explica necesitatea apariției limbajului, care este *„orice sistem mai primitiv sau mai evoluat, de semne sau simboluri, care au proprietatea să mijlocească comunicarea și înțelegerea interindividuală”.* Din multitudinea de limbaje, cel articulat se remarcă în mod deosebit. Acesta are **limba**, ca o componentă socială și **vorbirea,** ca una individuală. După ce tratează în amănunt aceste aspecte, autorul se ocupă de *„mecanismul vorbirii”* în toate aspectele sale, anatomice, psihologice și de natură socială. Pentru a se apropia de scopul propus, Aleodor Suciu trece la explicarea *„dezvoltării vorbirii la copil”,* explicându-ne etapele parcurse, dela naștere și până la momentul în care stăpânește deplin vorbirea. Este momentul în care abordează tema sa principală, ***„Tulburările de vorbire și clasificarea lor”.*** Aflăm că, din punct de vedere clinic, ele sunt de trei feluri : datorate afecțiunii sistemului nervos central (afazii), defecte de articulație (datorită unor malformații sau anomalii funcționare) și cele datorate unor condiții psihice speciale. Fiecare dintre acestea sunt tratate separat, explicânduni-se ce forme pot lua, ce tipuri de defecte pot apărea, cum se numesc și cum se manifestă. Apoi, fiecare defect de vorbire este tratat separat, prezentându-ne natura și cauzele, simptomele, de câte feluri sunt simptomele, diversele teorii științifice care s-au făcut asupra cunoașterii lor, istoricul încercărilor de tratare și educare a

https://biblioteca-digitala.ro

persoanelor ce prezentau aceste defecte. Toate ne sunt oferite ordonat bazându-se pe diversele curente ştinţifice ce au circulat : teorii organo-fiziologice, teorii psihologice, teorii ale imaginilor verbale, etc. În continuare, autorul se ocupă de ***„Răspândirea tulburărilor de vorbire printre şcolarii din Cluj”.*** Studiul a fost făcut în perioada februarie – martie 1939, la 13 şcoli primare şi 4 grădiniţe din Cluj. În total au fost verificaţi 4613 copii, dintre care s-au depistat 106 cu tulburări de vorbire, adică 2,29%. Ni se oferă tabele cu rezultatele studiului, bazate pe sex, naţionalitate şi vârstă. Cele mai răspândite tulburări de vorbire au fost : gângăvia (28 de cazuri), sigmatismul (17 cazuri) şi rotacismul (18 cazuri). Autorul mai face şi alte prelucrări statistice ale cazurilor găsite, trăgând concluzile de rigoare.

-Gabriel Cotul : „Orientarea profesională a deficienţilor auriculari” [nr.1/ian.-mart.1941-p.19-42]. Este o prezentare a cărţii pe care noi am făcut-o în Partea I-a, Capitolul 8.1., al prezentei lucrări.

-Alexandru Roşca : „Orientarea profesională a anormalilor” [nr. 2/apr.-iun.1941-p.144-175]. Este o prezentare a cărţii pe care noi am făcut-o în Partea I-a, Capitolul 6.1., al prezentei lucrări.

https://biblioteca-digitala.ro

2.3.
PERIODICE APĂRUTE LA CERNĂUȚI.
2.3.1. „GLASUL BUCOVINEI”

NUMARUL 25 BANI

anul III — Cernăuți, Duminică 22 Februarie 1920 — Nr. 358

Glasul Bucovinei

Organul partidului democrat al unirii

PARE ZILNIC. — Telefon Nr. 7. — Fondator: Sextil Pușcariu

Abonamentul — Redacția și administrația: Cernăuți, Strada Flondor No. 33 (FOSTĂ DOMNEASCĂ) — Anunțuri și reclame: STRADA FLONDOR No. 33

Organul Partidului Democrat al Unirii din Bucovina. Înființat în anul 1918 de Sextil Pușcariu. Apariție cotidiană. Redacția și administrația : Cernăuți, str. Flondor, nr. 33.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Central Universitară din Iași.

-[nr.441/10 iun.1920-p.2]. Sunt prezentate condițiile de primire (înscriere) a elevilor în Institutul de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria” din Cernăuți. Anunțuri similare au mai apărut în [nr.763/2 aug.1921-p.3], [nr. 1023/4 iul.1922-p.3], [nr.1876/17 iul.1925-p.3].

-[nr.457/30 iun.1920-p.3]. La 27 iunie 1920 a avut loc serbarea de sfârșit de an a Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria” din Cernăuți. Cu această ocazie mai multe persoane au făcut donații în bani pentru folosul institutului. Se oferă lista donatorilor și sumele donate. Anunțuri cu astfel de donații, în bani sau natură, au mai apărut în [nr.802/18 sept.1921-p.3], [nr.917/12 feb.1922-p.3], [nr.999/31 mai.1922-p.3], [nr.1002 /8 iun.1922-p.3], [nr.1006/13 iun.1922-p.3], [nr.1016/25 iun.1922-p.3], [nr.1020/25 iun. 1922-p.3], [nr.1088/26 sept.1922-p.3], [nr.1099/10 oct. 1922-p.3], [nr.1106/20 oct.1922-p.3], [nr.1125/14 nov.1922-p.3], [nr.1146/ 10 dec.1922-p.3], [nr.1156/28 dec.1922-p.3], [nr.1168/16 ian.1923-p.3],

https://biblioteca-digitala.ro

[nr.1187/8 feb.1923-p.3], [nr.1328/8 aug.1923-p.2], [nr.1430/14 dec.1923-p.3], [nr.1457/24 ian.1924-p.3], [nr.1486/29 feb.1924-p.3], [nr.1557/30 mai. 1924-p.3], [nr.1570/18 iun.1924-p.3], [nr.1586/6 iul.1924-p.3], [nr.1697/23 nov.1924-p.3], [nr.1711/11 dec.1924-p.3], [nr.1743/27 ian.1925-p.2], [nr. 2375/28 apr.1927-p.4], [nr.2564/3 ian.1928-p.3], [nr.2603/23 feb.1928-p.3], [nr.2666/15 mai.1928-p.4], [nr.2685/10 iun.1928-p.4].

-Dela Institutul de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria" din Cernăuți. [nr.459/2 iul.1920-p.2]. Se explică modul în care a decurs **serbarea de sfârșit de an** din 27 iunie 1920. Elevii orbi au prezentat mai multe piese corale și altele interpretate la pian. Elevii surdomuți au făcut demonstrații referitoare la progresele pe care le-au făcut în cursul anului. Ni se prezintă întreg corpul didactic și aflăm modul dificil în care s-a făcut plata salariilor. Unii profesori au prestat munci gratuite în folosul învățământului.

Cetățenii din Cernăuți au mai fost invitați și la alte serbări de sfârșit de an : [nr.728/18 iun.1921-p.3], [nr.729/19 iun.1921-p.4], [nr.1006/13 iun. 1922-p.3], [nr.1284/13 iun.1923-p.2], [nr.1567/1 iun.1924-p.3], [nr.1860/27 iun.1925-p.2], [nr.1863/2 iul.1925-p.3], [nr.2686/12 iun.1928-p.3], [nr. 2691/17 iun.1928-p.3], [nr.2694/21 iun.1928-p.3].

-I. Dominte : „Școala de copii orbi și surdo-muți" [nr.460/3 iul. 1920-p.2]. Autorul explică importanța acestei școli și ce progrese pot face copiii orbi și surdomuți dacă urmează cursurile ei.

-„Dizolvarea Societății pentru îngrijirea orbilor [și surdomuților]***"*** [nr.583/9 dec.1920-p.3]. Această societate, numită inițial în limba germană ***„Blinden und Taubstummen Fürsorge-Verein im Herzogtume (Bucovina)"***, a construit clădirea Institutului de Orbi și Surdomuți din Cernăuți, a înființat și finanțat școala. Acum s-a autodesființat și se cuvine ca institutul să fie preluat de statul român.

-[nr.598/28 dec.1920-p.3]. Soții Ileana și George Bărgăuan, din Ilișești, anunță pierderea ficei lor surdomute, în vârstă de 10 ani. Se dau semnalmentele fetei.

-Rap. : „Serbarea de Crăciun a orbilor și surdo-muților" [nr. 608/12 ian.1921-p.2]. Serbarea a avut loc în data de 6 ianuarie 1921, la întoarcerea copiilor din vacanță. Au luat parte oficialități locale, administrative, militare și ecleziastice. S-au ținut discursuri, elevii orbi și cei surdomuți au oferit programe artistice și s-au împărțit daruri copiilor. S-a anunțat că profesorii institutului au reușit să facă o colectă de 4.000 de lei, dela locuitorii din oraș. În final, elevii au servit o cină bogată la lumina Pomului de Crăciun. Tot de Crăciun a fost și serbarea semnalată în [nr. 1743/27 ian.1925-p.2].

-[nr.629/9 feb.1921-p.3]. În semn de dragoste și recunoștință, elevii

https://biblioteca-digitala.ro

orbi și surdomuți din Cernăuți au trimis un cadou de Crăciun, M. S. Reginei Maria, format dintr-un *„coșuleț artistic din nuiele și o pompadură frumoasă din mărgele”*. M. S. Regina Maria le-a mulțumit pentru dar.

-„Concertul de orbi. Sprijiniți Institutul de Orbi și Surdo-muți” [nr.724/12 iun.1921-p.1]. În ziua de 12 iunie 1921, în sala filarmonicii din localitate, elevii orbi din Cernăuți au ținut un concert coral și instrumental. Banii strânși vor fi folosiți pentru întreținerea institutului.

-[nr.726/15 iun.1921-p.1]. Sunt notate reacțile favorabile de după concert dar și regretul că, în sală, multe locuri au fost goale.

-[nr.837/2 nov.1921-p.3]. Sunt publicate condițiile de ocupare a unui post de îngrijitor.

-[nr.842/8 nov.1921-p.3] și [nr.858/29 nov.1921-p.3]. Sunt publicate condițiile de ocupare a unui post de îngrijitor băieți. Un anunț similar s-a mai dat în [nr.1131/21 nov.1922-p.3].

-[nr.873/16 dec.1921-p.3]. La data de 16 decembrie 1921, este anunțat un concert de binefacere în folosul Institutului de Orbi și Surdomuți. Au concertat personalități artistice din localitate.

-[nr.882/28 dec.1921-p.3]. Concertul din 16 decembrie a avut succes și s-au colectat 4.500 lei care vor intra în bugetul institutului. Informarea s-a repetat și în [nr.907/1 feb.1922-p.3].

-[nr.920/17 feb.1922-p.3]. Atelierele institutului preiau lucrări din împletituri de nuiele. Idem anunțul din [nr.1139/1 dec.1922-p.3].

-Dimitrie Rusceac : „Idei despre reforma învățământului de copii orbi și surdo-muți” [nr.1236/12 apr.1923-p.2-3], [nr.1237/13 apr.1923-p.2-3], [nr.1241/18 apr.1923-p.2-3], [nr.1242/19 apr.1923-p.2], [nr.1243/20 apr. 1923-p.2], [nr.1247/25 apr.1923-p.2], [nr.1248/26 apr.1923-p.2], [nr.1249/27 apr.1923-p.2] și [nr.1251/29 apr.1923-p.2]. Sunt primele capitole ale lucrării lui D. Rusceac, întitulată *„Orbii, surdo-muții și anormalii”*, care avea să fie editată „în volum”, în același an. Noi am analizat această carte în Partea I-a a prezentei lucrări, la capitolul 2.1. De asemenea, tot în cursul anului 1923, respectivele capitole au mai apărut și în mai multe numere a revistei „Școala” din Cernăuți.

Următoarele capitole, ale acestei cărți, au apărut sub titlul : ***„Reorganizarea institutelor de orbi, surdo-muți și anormali mintali”*** la [nr.1277/5 iun.1923 -p.2-3] și [nr.1278/6 iun. 1923-p.2-3], respectiv ***„Pregătirea personalului didactic pentru institutele de orbi, surdo-muți și anormali mintali din România”*** la [nr.1327/7 aug.1923-p.2-3].

-A. B-o. : „Programa de studii a institutelor de surdo-muți din România de Dimitrie Rusceac, 1923. Institutul de arte grafice „Glasul Bucovinei” Cernăuți” [nr.1316/24 iul.1923-p.2-3]. Este o recenzie a cărții cu același titlu scrisă de D. Rusceac. Noi am analizat această carte în Partea

https://biblioteca-digitala.ro

I-a a prezentei lucrări, la capitolul 2.2.

-[nr.1334/15 aug.1923-p.3]. Anunț publicitar care semnalează apariția în librării a cărții lui Dimitrie Rusceac : „Programa de studii a institutelor de surdo-muți din România".

-Dimitrie Rusceac : „Un băiat surdo-mut, care își caută părinții" [nr.1634/6 sept.1924-p.3]. Este un anunț umanitar însoțit de fotografia băiatului de aproximativ 14 ani. El a fost adus la institut de către poliție, la 17 martie 1921, după ce fusese reținut pentru vagabondaj. În cei trei ani și jumătate, el a fost demutizat și a povestit că are părinți într-o comună căreia nu îi știe numele. Este un băiat muncitor, silitor și disciplinat. Se apelează la populație pentru a afla vești despre părinții lui.

-Dimitrie Rusceac : „În jurul Școalei de surdo-muți din București" [nr.1796/2 apr.1925-p.2]. Este un răspuns la un articol apărut în ziarul „Dimineața" din București (23 martie 1925), semnat de „C. V. L." (?), și intitulat *„Școala de surdo-muți din capitală. Demutizarea muților. Ce s-ar mai putea face?",* articol care aducea unele acuze institutului din Cernăuți. Acesta din urmă era acuzat că *„școala nu este prea populată deși este instalată într-un adevărat palat",* sugerând chiar că ar putea prelua și pe cei 57 de elevi surdomuți din București.

Într-un alt articol apărut în „Presa sanitară" (15 decembrie 1923), semnat de Dr. Rottmann, se susținea că școala de orbi din București ar putea prelua toți orbii din Vechiul Regat. Dimitrie Rusceac răspunde acestor propuneri explicând că institutul din Cernăuți a fost prevăzut pentru o capacitate de aproximativ 100 de locuri. Acestea sunt aproape completate, iar mărirea forțată a capacității ar fi în detrimentul spațiilor de învățământ și a celor pentru ateliere și ar duce la deteriorarea condițiilor de igienă din internat, acesta ajungând în situația școlilor din București și Focșani.

Autorul consideră că articolul din ziarul „Dimineața" recunoaște două realități indiscutabile : faptul că școala bucureșteană de surdomuți se află într-o stare materială deplorabilă și că la Cernăuți s-a realizat un institut modern, bine dotat, iar activitatea didactică a profesorilor este lăudată (deși au cele mai mici salarii din țară).

Este criticată și scuza prin care se susține că *„școalele de surdo-muți trebuie scoase din centrele unde viața este atât de scumpă și unde lipsa de terenuri mari pentru instalarea lor fac imposibilă o funcționare normală".* Dimitrie Rusceac critică această tendință vizibilă îndreptată spre desființarea școlii bucureștene de surdomuți și arată că România are prea puține școli de acest fel, prea mulți copii surdomuți rămân neșcolarizați și în această situație nu își mai poate permite desființarea uneia.

Însă, se pare că după patru ani dela înființare, autoritățile bucureștene se plictisiseră de această școală și vroiau să scape de ea, așa

https://biblioteca-digitala.ro

cum, în 1895, scăpaseră și de școala înființată în 1863 de Elena Doamna și Carol Davila, trimițând-o la Focșani.

-„Institutul de orbi și surdo-muți din Cernăuți. Serbarea de sfârșit de an” [nr.1863/2 iul.1925-p.3]. Este o relatare amplă a serbării ținute duminică 28 iunie 1925. Aflăm personalitățile administrative, militare și ecleziastice care au participat, reprezentanți ai diferitelor asociații filantropice și culturale, foști elevi ai institutului. După cuvântarea directorului, elevii au susținut un program artistic care a încântat publicul. S-a vizitat apoi expoziția cu realizările elevilor.

-[nr.2568/10 ian.1928-p.3]. Comitetul școlar al Institutului de orbi și surdo-muți „Regina Maria” din Cernăuți convoacă pe membrii săi la o Adunare Generală, duminică 15 ianuarie 1928, ora 15.

-„Concertul institutului Regina Maria” [nr.2676/29 mai.1928-p.2]. A fost un concert filantropic, susținut de elevii institutului, de Ziua Mamei (20 mai 1928). Banii au completat bugetul institutului.

-[nr.2686/12 iun.1928-p.3]. Este anunțată expoziția cu realizările elevilor Institutului de orbi și surdo-muți „Regina Maria” din Cernăuți.

2.3.2. „ȘCOALA”

Nr. 23 şi 24. Cernăuţi, 1 şi 15 Decemvrie 1922. Anul VII.

ŞCOALA

ORGANUL ASOCIAŢIEI CORPULUI DIDACTIC PRIMAR ROMÂN DIN BUCOVINA

Redactor responsabil: Nicolae Simionovici

Sumarul:

Organul Asociației Corpului Didactic Primar Român din Bucovina. Apare de două ori pe lună. Înființată în anul 1916. Redacția și administrația : Cernăuți, str. Olarilor nr. 11. Redactor responsabil : Nicolae Simionovici.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Central Universitară din Iași.

-Dimitrie Rusceac : „Idei despre reforma învățământului de copii orbi și surdo-muți” [nr. 3-4/1923-p.33-43], [nr. 5-6/1923-p.67-72]. Sunt primele capitole ale lucrării lui D. Rusceac, întitulată *„Orbii, surdo-muții și anormalii”*, care avea să fie editată „în volum”, în același an.

Noi am analizat această carte în Partea I-a a prezentei lucrări, la capitolul 2.1. De asemenea, tot în cursul anului 1923, respectivele capitole au mai apărut și în mai multe numere a revistei „Glasul Bucovinei” din Cernăuți.

-„Școala de orbi și surdo-muți Regina Maria din Cernăuți” [nr. 3-4/1923-p.56]. Anunț apărut la rubrice „Cărți”, prin care se anunță apariția Anuarului (Dării de seamă) Institutului de Orbi și Surdo-muți din Cernăuți, pe anul școlar 1921-1922.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Dimitrie Rusceac : Programa de studii a institutelor de surdo-muți din România” [nr. 11-12/1923-p.167]. Anunț apărut la rubrica „Cărți”, prin care se anuță apariția cărții cu titlul de mai sus și face o scurtă recenzie despre importanța lucrării.

2.3.3. „REVISTA DE PEDAGOGIE”

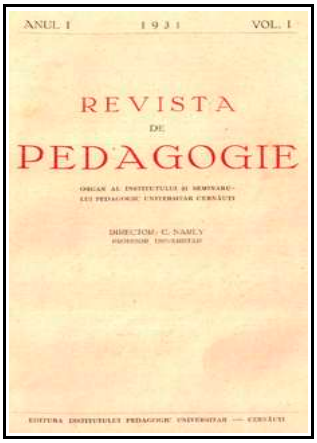

Organ al Institutului și Seminarului Pedagogic Universitar Cernăuți. Înființată în anul 1931. Director : Prof. Universitar C. Narly. Editura Institutului Pedagogic Universitar Cernăuți.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Central Universitară din Iași.

-Gh. I. Cosovici : „Dimitrie Rusceac : Inițierea surdo-muților în limbajul auditiv” [anul 1936–p.413-417]. Prezentarea se găsește la rubrica „Cărți și reviste” și face o recenzie a cărții lui Dimitrie Rusceac, carte ce apăruse cu trei ani înainte, în 1933. Gh. I. Cosovici începe prin a explica rolul și importanța lucrării, dar și faptul că ea nu este prima carte, din acest domeniu, pe care o editează Dimitrie Rusceac. Prezenta lucrare se bazează pe un bogat material bibliografic și are un material intuitiv format din 165 de figuri și 8 tabele. Destinația ei este, în primul rând, pentru profesorii școlilor de surdomuți, dar și pentru părinții care au avut neșansa de a avea copii lipsiți de auz.

Sunt tratate cauzele surdității, tipurile ei și sunt explicate efectele lipsei auzului în însușirea și perceperea fenomenelor înconjurătoare. Partea principală a lucrării lui Dimitrie Rusceac este destinată demutizării, adică aplicării tehnicilor specifice prin care copilul surd este învățat să vorbească.

Ni se prezintă situația învățământului pentru surdomuți din țara noastră și faptul că numărul institutelor de profil este total insuficient. Numărul mic de institute aduce și un alt inconvenient major, acela că elevii surzi nu pot fi grupați pe baza dotării lor intelectuale și cartea domnului Rusceac ne prezintă o situație ideală și dorită a acestui învățământ, un învățământ care să răspundă nevoilor tuturor celor lipsiți de auz.

https://biblioteca-digitala.ro

2.4.
PERIODICE APĂRUTE LA TIMIȘOARA.
2.4.1. „TEMESVÁRI HIRLAP ”
(Gazeta timișoarei)

Portó fizetve = Porto platit in bani

Tizenkilencedik évfolyam, 51. sz. Péntek, március 4.

TEMESVÁRI HIRLAP

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Pogány Mihály.

Cotidian de limbă maghiară ce a apărut la Timișoara între anii 1903 și 1939. Redacția și administrația se aflau în Timișoara, Piața Libertății nr. 3. Redactorul principal era Pogány Mihály, între 1903-1924 și Pogány László, după acea dată. În anul 1919 ziarul apărea într-un volum de 4 pagini, dar începând din 1922 a alternat între 6 și 8 pagini, cu câte o ediție culturală ce cuprindea între 18 și 24 de pagini, la aproximativ trei luni. Din anul 1926 volumul cotidianului a alternat între 10, 12 sau 16 pagini, iar de sărbători apăreau ediții speciale ce ajungeau până la 40 – 44 de pagini.

NOTĂ : Colecția ziarului poate fi consultată la Biblioteca Județului Timiș.

-„Siketnéma gyermekek oktatása” (Învățământul copiilor surdomuți) [nr.131/15 iun.1921-p.2]. *„La Institutul de Surdomuți din Timișoara, începând din anul școlar viitor, pot învăța nu numai copiii surdomuți din Banat, ci și cei din județele Arad și Hunedoara. Înscrierile se pot face la direcțiunea institutului din str. Gheorghe Doja nr. 15”.* [traducere din limba maghiară].

-„Siketnéma gyilkos, siketnéma áldozat” (Surdomut ucigaș, surdomut sacrificat) [nr.293/22 dec.1921-p.2]. Este relatat incidentul produs, în urmă cu câteva zile, între doi surdomuți din localitatea Otelec, județul Timiș-Torontal. Surdomutul Hegyessi Máté, a cărui soție și unul din copii sunt tot surdomuți, a fost ucis de surdomutul Syőri István în urma unei dispute legate de o plasă de pescuit. Cercetările și autopsia au dus la

https://biblioteca-digitala.ro

constatarea că omorul a fost involuntar.

-„Gyógypedagógiai nevelöintézet Romániaban” (Institut de pedagogie terapeutică în România) [nr.130/11 iun. 1922-p.4] și [nr.132/14 iun.1922-p.4]. *„S-a reușit a se înființa o instituție pentru copii cu deficiențe intelectuale, nervoși și cu deficiențe senzoriale (surzi, cu defecte de vorbire, miopi, orbi) și pentru cei care nu pot urma școlile normale, respectiv acasă nu pot fi educați corespunzător. Informații suplimentare se pot primi la direcțiunea institutului, în Cluj, str. Pasteur nr. 1 (fostă Kert-utca)”* [Traducere din limba maghiară].

-„A süketnéma vádlott” (Surdomută inculpată) [nr.136/20 ian. 1922-p.3]. În acest scurt articol ne este prezentat Zádor Endre, directorul Înstitutului de Surdomuți din Timișoara, utilizat ca translator în procesul țigăncii surdomute de 30 de ani, Maresán Kata. Aceasta din urmă furase dela Reget József din Ghiroda suma de 17.000 de lei. Când a fost prinsă, asupra ei s-au mai găsit 11.500 de lei. A fost condamnată la 2 luni de închisoare. Nu facem niciun comentariu. Și surdomuții, ca și persoanele nehandicapate au același procent de răufăcători.

-„Egy siketnéma házasp lakodalma” (Nunta unei perechi de surdomuți) [nr.204/8 sept.1922-p.3]. Se anunță că a doua zi, în 9 septembrie va avea loc nunta a doi surdomuți, ambii meseriași.

-„Süketnéma vasuti zsebtolvajt fogott a lugosi rendőrség” (Poliția din Lugoj a prins un surdomut, hoț de buzunare, ce opera în tren) [nr. 148/6 iul.1924-p.4]. Alarmați de faptul că, în ultimul timp, în trenurile de pe relația Ilia – Lugoj s-au comis mai multe furturi, poliția din Lugoj a făcut cercetări și l-a arestat pe surdomutul Dragomir Péter, de profesie lustruitor de ghete. În urma cercetărilor s-a stabilit că hoțul avea complici în diferite comune de pe această linie ferată. Aceștia valorificau obiectele furate, în special în Timișoara.

-„Siketnémák felvétele” (Primirea surdomuților) [nr.172/3 aug. 1924-p.5]. Se anunță că la Institutul timișorean de surdomuți mai sunt câteva locuri neocupate. Cei interesați pot depune cererile la direcțiunea institutului, până la sfârșitul lunii august. Sunt specificate condițiile de înscriere și actele necesare. Anunțuri asemănătoare au mai apărut și în [nr.189/24 aug.1924-p.5], [nr.99/5 mai 1931-p.7], [nr.108/13 mai 1932-p.6].

-„A Bánáti Siketnémák Önképzö és Segélyzö Egyesülete” (Asociația Autonomă și de Ajutor a Surdomuților din Banat) [nr.16/21 ian.1925-p.6]. *„Asociația Autonomă și de Ajutor a Surdomuților din Banat organizează, duminică 15 februarie 1925, o serată dansantă în Restaurantul Novotny, din cartierul Elisabetin, împreună cu un spectacol de cabaret. Interesant și demn de luat în seamă este faptul că actorii care dau spectacolul de cabaret sunt toți surdomuți. Organizatorii fac tot posibilul ca*

https://biblioteca-digitala.ro

această serată să fie plăcută pentru cei ce participă şi sunt convinşi că vor petrece câteva ore plăcute împreună. Biletul de intrere impozitat este de 25 de lei/persoană. Cei ce doresc să plătească mai mult sunt asiguraţi că din banii strânşi se vor face acţiuni caritabile". [Traducere din limba maghiară]. Anunțuri identice au mai apărut în [nr.20/23 ian.1925-p.5], [nr.26/1 feb.1925-p.5] și [nr.31/8 feb.1925-p.5]. Anul următor, 1926, un anunț asemănător a apărut în [nr.12/16 ian.1926-p.6]. În acel an serata dansantă era programată pe 30 ianuarie 1926, tot la restaurantul Novotny (numit și „Michels") din cartierul Elisabetin, iar participarea era de 35 de lei/persoană. Un eveniment similar era anunțat și în două anunțuri din anul 1928. În [nr.23/29 ian.1928-p.5] apărea sub titlul ***„A Bánsági Siketnémák Egyesülete" (Asociația bănățeană a surdomuților)***, iar în [nr.24/31 ian. 1928-p.5] sub titlul ***„Siketnémák táncmulatsága" (Petrecerea surdomuților).*** De data aceasta, petrecerea era planificată pentru 4 februarie 1928, ora 9 seara, în Cafeneaua Elite din cartierul Josefin. Costul era de 40 lei/persoană, sau 90 lei/familie din trei persoane. Muzica urma să fie asigurată de orchestra țigănească condusă de Rász Guszti.

-„Siketnéma életunt" (Surdomută depresivă) [nr.17/22 ian.1925-p.5]. Se relatează faptul că, în urmă cu o noapte, poliția a reținut o surdomută care dorea să se sinucidă prin înecare în Bega. Nu a putut fi identificată.

-„Siketnémák életveszélyes szórakozása" (Distracția periculoasă a unor surdomuți) [nr.64/19 mart.1925-p.6]. Se anunță că în localitatea Komárom, patru tineri surdomuți au spart un magazin de arme și au furat 25 de revolvere. S-au dus la marginea orașului și au început să tragă spre oamenii ce se plimbau pașnic. Din fericire nu a fost nimeni rănit. Poliția i-a atestat.

-„Siketnéma rejtélyes halála" (Moartea misterioasă a unui surdomut)[nr.95/28 apr.1925-p.5]. La un spital din Timișoara a murit un surdomut. Pe cadavru nu s-au găsit semne de violență. S-a dispus autopsia pentru a se stabili cauza morții.

-„Kiállitás a siketnémaintézetben" (Expoziție la institutul de surdomuți) [nr.135/19 iun.1925-p.5]. Este anunțată expoziția din sala de sport a Institutului de surdomuți din Timișoara, deschisă cu ocazia încheierii anului școlar. Expoziția va fi deschisă între 20-25 iunie și cuprindea desene și alte lucrări realizate de elevii institutului. Intrarea era liberă. Se precizează că lucrări similare au participat la o expoziție dela Londra, unde au primit Medalia de Aur și Diploma de Merit. (Expoziția dela Londra avusese loc în anul 1909 și cu acea ocazie s-au primit medalia și diploma respectivă).

-„Eltünt siketnéma" (Dispariția unui surdomut) [nr.155/14 iul. 1925-p.5]. *„Un tânăr de 23 de ani, surdomut, Mezey János,din localitatea*

https://biblioteca-digitala.ro

Tatrang (Tărlungeni), județul Brașov, a plecat de mai mult timp și nu se mai știe nimic despre el. Se pare că a ajuns la Timișoara. Tatăl său vitreg, Fóriska Mihály, roagă pe toți cei ce pot să dea relații să anunțe la adresa : Tatrang nr. 840, jud. Brașov".[Traducere din limba maghiară].

-„Siketnéma gyermekek felvétele" (Primirea copiilor surdomuți) [nr.166/26 iul.1925-p.5]. Se oferă informații referitoare la condițiile de înscriere a copiilor surdomuți, actele necesare și unde trebuie să se prezinte. Anunțuri identice sau asemănătoare, purtând titlul *„Siketnéma gyermekek oktatasa" (Învățământul copiilor surdomuți)* au mai apărut și în [nr.182/14 aug.1926-p.6]; în [nr.99/5 mai 1931-p.7] și [nr.108/13 mai 1932-p.6] subtitlul *„Siketnéma tanulók felvétele a siketnémák temesvári intézetébe" ();* sau *„Felvétel a süketnéma intézetbe" (Admiterea la Institutul de Surdomuți)* în [nr.146/7 iul.1934-p.7].

-„Dr. Smith és a siketnéma technika" (Dr. Smith și tehnica surdomuților) [nr.49/1 mart.1928-p.7]. Face parte dintr-un grup de șase articole referitoare la lumea filmului. Articolul de față se referă la modalitățile prin care, în perioada filmului mut, actorii erau învățați să utilizeze gesturi și mimică folosite de surdomuți, pentru a se face înțeleși.

-„Siketnémák Kongresszusa" (Congresul surdomuților) [nr.149/6 iul.1928-p.9]. *„Din Praga se transmite: Astăzi la prânz se deschide la Bratislava Congresul Mondial al Surdomuților. Cu această ocazie, la Teatrul Național din Praga va avea loc un spectacol de gală a cărui protagoniști și spectatori sunt surdomuți. Jocul actorilor este foarte interesant, întrucât tot ce exprimă este prin gesturi și mimică, scenele dramatice sunt interpretate cel mai sugestiv. În după mesele zilelor congresului va avea loc gala sportivilor. Selecționata mondială a fotbaliștilor surdomuți va juca cu o echipă din Praga. Se vor întrece și atleți surdomuți. La congres a venit și renumitul poet surdomut Futtermeister, din Elveția."*

-„Egy süketnémat elgázolt a vonat" (Un surdomut călcat de tren) [nr.220/30 sept.1928-p.9]. Se relatează tragedia petrecută cu o zi înainte în gara Timișoara-Josefin, când surdomutul Schaub Lajos, din Chișoda Nouă, a fost accidentat de un tren ce sosea în stație. Dus la spital, surdomutul și-a revenit.

-„Egy süketnéma embert lőttek le a katonák a dévai lőportorony mellett" (Un surdomut a fost împușcat de soldații ce păzeau turnul cu praf de pușcă din Deva) [nr.177/7 aug.1929-p.9]. Crezând că sunt atacați, soldații au tras cu arma în direcția unei păduri din apropiere. Au împușcat mortal pe pantofarul surdomut Szabó Ferenc, din Aninoasa, care nu a auzit somațiile soldaților.

-„Jogtalan gyüjtés a siketnémáknak" (Colectă ilegală pentru

https://biblioteca-digitala.ro

surdomuți) [nr.244/25 oct.1929-p.6]. *„Secretarul Asociației Surdomuților, Aranyosi Dávid, l-a denunțat la poliție pe pantofarul surdomut Dumitrescu Constantin din str. Bem, care a falsificat ștampila asociației. Cu ajutorul acesteia a colectat 2000 lei pentru surdomuți. Dumitrescu a fost deferit procuraturii."*

-„Siketnéma kiskoruak betörései" (Spargeri comise de minori surdomuți) [nr.271/28 nov.1930-p.8]. Se relatează fapta a doi copii surdomuți care, noaptea, au intrat prin efracție în biroul Fabricii de Oglinzi Mira, furând 265 lei. Peste câteva nopți, unul dintre ei a făcut același lucru la Frizeria Moise. Poliția a găsit la el zece șperacluri.

-„Rablótámadás egy süketnéma ellen" (Jaf împotriva unui surdomut) [nr.51/4 mart.1931-p.7]. Pe podul dintre Lipova și Radna, doi lucrători de la căile ferate au prins un surdomut, l-au jefuit și apoi l-au aruncat în Mureș. Surdomutul a reușit să se salveze cu greu și a făcut plângere la poliție.

-„Zádor Endre, a temesvári siketnémaintézet nyugdijba vonul" (Directorul Institutului de Surdomuți, Zádor Endre, se pensionează) [nr.69/25 mart.1931-p.2]. În revista [Lumea noastră-nr.1/mai 1931-p.10], același eveniment este prezentat într-un anunț de 7 (șapte) rânduri. Ziarul „Temesvári Hirlap" face directorului Zádor un elogiu extins și binemeritat. Nu știu dacă, în presa românească, i s-a mai făcut unui fost director al unui institut de surdomuți o astfel de omagiere, cu ocazia ieșirii la pensie. Din această cauză, considerăm că este benefic să oferim cititorilor întregul articol, tradus în limba română :

> *„Timișoara la 24 martie* [1931]*. După 38 de ani de activitate, directorul Institutului de Surdomuți se pensionează. Directorul Zádor are merite deosebite în pedagogia terapeutică din Ungaria și în mod deosebit la dezvoltarea Institutului de Surdomuți din Timișoara. Este originar din Panciova* (actualmente în Serbia). *Și-a început activitatea în 1892 la Institutul de Surdomuți din Budapesta. Aici a lucrat alături de cel mai renumit pedagog terapeut, Ákos István. S-a specializat în metoda instruirii orbilor, a celor cu debilități mintale și a celor cu defecte de vorbire, obținând și diplomă. După doi ani, șederea la Budapesta a fost întreruptă și pentru 2 ani a venit la Timișoara, funcționând ca profesor* (la Institutul de Surdomuți). *S-a întors la Budapesta, Ministerul Educației l-a trimis la Sopron ca director. Acolo, la vremea aceea, nu era încă o școală pentru surdomuți. Cu greu, fiind ajutat de oraș și județ a întemeiat Institutul de Surdomuți, care după 3 ani a dispus de un fond imens de ajutor.*

https://biblioteca-digitala.ro

Dela Sopron, în 1906 a venit la Timişoara. Toată energia şi pasiunea şi-a pus-o în dezvoltarea institutului (de Surdomuţi). *Întrucât pentru surdomuţi nu a existat o lege de obligativitate a şcolarizării, Zádor a făcut propagandă în interesul institutului. A ţinut conferinţe în tot Banatul – Panciova, Biserica Albă, Becicherecul Mare, Jimbolia, Lugoj, Caransebeş. Peste tot a găsit prieteni, adepţi pentru acest ţel uman. Sub conducerea lui Zádor, înstitutul s-a dezvoltat în aşa măsură, încât a devenit primul de acest gen din toată Ungaria. În 1911 s-a construit un etaj peste internat şi a trebuit să se înfiinţeze clase paralele.*

Guvernul maghiar a apreciat realizările lui Zádor şi în 1907 a fost numit membru în consiliul naţional al pedagogiei terapeutice (medicale). *În 1912 a fost trimis, pe cheltuiala statului, la studii în străinătate. În 1917 a fost decorat cu „Crucea Militară" - gr. II, pentru civili.*

După război s-a luptat pentru salvarea institutului. Când sârbii au părăsit oraşul, vroiau să ducă cu ei mobilierul institutului. Zádor a refuzat să predea inventarul, astfel a reuşit să salveze bunurile şcolii. Mai târziu, oraşul a suspendat ajutorul material, dorea să pună mâna pe clădire. Zádor a făcut tot posibilul să asigure existenţa şi funcţionarea institutului. În locul ajutorului ce tebuia să-l primească dela oraş, a obţinut ajutorul statului.

Zádor a fost recunoscut şi medaliat de statul român. La propunerea ministrului liberal al sănătăţii, regele Ferdinand I, l-a decorat cu medalia „Crucea cu stea", în rang de „cavaler".

Zádor a fost învăţător timp de 39 de ani, din care 28 de ani director şi, dintre aceştia, 25 de ani director la Timişoara. Niciodată nu a serbat vreun eveniment – jubileu. În acest an a vrut să sărbătorească 25 de ani de directorat la Timişoara. În această perioadă primeşte Ordinul de pensionare nr. 16272, ordin care cu data de 1 aprilie îl trimite la pensie pe acest pedagog cu renume în toată ţara, cetăţean onorabil al oraşului Timişoara. Plecarea lui Zádor din viaţa institutului, căruia i-a fost sufletul, provoacă regretul sincer al celor care l-au cunoscut şi al specialiştilor".

-„A süketnémaintézet uj igazgatója" (La Institutul de Surdomuţi, un nou director) [nr.97/1 mai 1931-p.9]. Se anunţă instaurarea, la Institutul de Surdomuţi din Timişoara, a noului director Gheorghe Atanasiu, în locul lui Zádor Endre, care s-a pensionat.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Leépitik a siketnéma intézet tanerőit” (Se reduc cadrele dela Institutul de Surdomuți) [nr.78/6 apr.1933-p.7]. *„Până în prezent la institut au funcționat opt cadre didactice. Numărul acestora s-a redus la patru. Au fost disponibilizate cadrele care nu au meritat această decizie (numire). Reducerea numărului de cadre didactice a îngreunat procesul de învățământ, ba l-a făcut aproape imposibil, mai cu seamă că institutul a avut 99 de elevi. Deputatul german Dr. Kräuter Ferenc a vorbit în Camera Deputaților despre situația imposibilă din institut, în speranța că guvernul să găsească o rezolvare favorabilă pentru desfășurarea normală a activității în acest institut”.*

-„A siketnéma intézet évzáró vizsgája és kiállitása” (Examen de absolvire și expoziția dela Institutul de Surdomuți) [nr.131/14 iun.1933-p.8]. ase prezintă examenul de fine de an și expoziția cu realizările elevilor. În continuare, absolvenții ultimului an au trecut la învățarea unei meserii. Directorul Gheorghe Atanasiu a adus mulțumiri Episcopului romano-catolic Pacha, Ministerului Muncii, conducerii orașului și inspectorului șef Cândea Aurel dela Ministerul Sănătății, care au ajutat acest institut.

-„A siketnémaintézet kisebbségi tanárainak elbocsátási ügye az itélőtábla előtt” (Profesorii de etnie, care au fost concediați, în fața Curții de Apel) [nr.227/7 oct.1933-p.7].

> *„Timişoara, 6 octombrie* [1933]. *Curtea de Apel a fixat, pentru azi dimineața, procesul contestației profesorilor de etnie, dela Institutul de Stat pentru Surdomuți, care au fost disponibilizați în urma hotărârii Ministerului Sănătății Publice, hotărâre prejudicioasă pentru profesorii în cauză.*
>
> *Ministerul Sănătății Publice a disponibilizat anul acesta, cu data de 31 martie, 4 cadre didactice dela Institutul de Surdomuți, printre care Hrivnyák László, cu 30 de ani vechime, Klampfer Ferenc, cu 26 de ani vechime, Schmitz Mátyás, cu 27 de ani vechime și Zsutty Béla, cu 24 de ani vechime în activitate. Disponibilizarea lor a fost motivată prin economiile făcute la legea bugetară. Cei patru profesori au depus plângere la Administrația Judiciară, ca for abilitat. După depunerea plângerii, ministerul a dat un nou ordin prin care a definitivat disponibilizarea celor 4 cadre didactice, ca urmare a Ordinului de Disponibilizare.*
>
> *Cei patru au făcut, din nou, contestație, care a fost susținută de avocatul Dr. Fehér Kristóf, contestație împotriva primei hotărâri, ca funcționari publici definitivați și de nedestituit, care conform statutului funcționarilor publici, respectiv a Legii Ministerului Sănătății Publice din 1930, nu pot*

https://biblioteca-digitala.ro

fi disponibilizați pe motivul reducerii cheltuielilor bugetare. Împotriva celei de a doua decizii a ministerului, au făcut contestație, pe baza dispoziției prin care institutele de surdomuți funcționează cu 1 director și 8 cadre didactice, legea interzicând reducerea numărului de cadre. Disponibilizarea se poate face dacă împotriva cadrelor didactice s-au luat măsuri disciplinare, ori a devenit funcționar public după 1920. Pentru aceste cadre didactice niciuna din dispoziții nu este valabilă, ca atare s-a comis o gravă eroare judiciară.

Curtea de apel a ținut prima ședință de proces, condusă de consilierul Pavelescu, în data de 23 iunie [1933], *dar Ministerul Sănătății Publice nu a trimis datele personale ale cadrelor didactice. Astfel Curtea de Apel a hotărât amânarea pentru ziua de azi* [6 oct. 1933].

Este curios faptul că ministerul, pe motive de economie, a redus numărul elevilor la 60, dela 90, dar anul școlar a început cu 100 de copii (aprobați de minister). Din cei patru profesori disponibilizați, trei au fost reangajați în regim de „plata cu ora".

La proces profesorii au fost reprezentați de avocații Dr. Fehér Kristóf și Dr. Petric István, avocat de stat.

Dr Petric a înaintat un memoriu Curții de Apel, prin care recunoaște ilegalitatea primei decizii de disponibilizare, dar a doua decizie s-a luat în mod legal. Procesul continuă".

-„Siketnéma gyermekek felvétele" (Primirea copiilor surdomuți) [nr.94/28 apr.1934-p.6]. Acest anunț nu se referă la institutul timișorean de surdomuți, ci la Institutul Israelit de Surdomuți din Budapesta, situat pe str. Mexiko, nr. 60. Condițiile de înscriere în acest institut erau similare cu cele din România. Ceea ce este demn de remarcat este faptul că în acel an, 1934, când Hitler era de peste un an la putere, institutul încă funcționa și în plus, primea și copii evrei surzi din afara Ungariei.

-Cseresnzes Sándor : „Iskolai vizsga, ahol tapsol a hallgatóság. Beszélni tanitják a siketnéma gyerekeket. Látogatás az orszag legmodernebb siketnémaintézetében" (Examen școlar la care aplaudă publicul. Elevii surdomuți sunt învățați să vorbească. Vizită la cel mai modern institut de surdomuți din țară.) [nr.125/12 iun.1934-p.8]. Este un articol amplu, ce ocupă două coloane întinse pe întreaga lungime a ziarului. Autorul, Cseresnzes Sándor, începe prin a prezenta frumusețea clădirii, a incintei și a gardului împrejmuitor, asemănându-l cu o reședință privată bine îngrijită de care nu ne separă decât firma înscrisă pe frontispiciul clădirii : Institutul de Surdomuți. Ne sunt prezentați cetățenii ce au binevoit să

https://biblioteca-digitala.ro

participe la examenul de fine de an al acestor copii. Sunt persoane din toate straturile sociale, indiferent dacă au sau nu o legătură familială cu acești elevi. Examenul s-a ținut în incinta sălii de sport. Deschiderea a fost făcută de directorul institutului, Gheorghe Atanasiu. Acesta, pe lângă mulțumirile adresate asistenței, expune scopul major al institutului, acela de *„a da societății oameni integrii”* și atacă pe *„nenorociții din* ***al III-lea Reich****, care doresc să-i extermine, ceea ce în secolul XX este un act de barbarism”*. **Pentru anul 1934, această poziție a directorului Gheorghe Atanasiu constituie una dintre primele atitudini antihitleriste din România.** În continuare, ni se prezintă modul de desfășurare a examenului. S-a început cu clasa I-a, ce era condusă de profesorul Hrivnák (făcându-se remarca că și-a recâștigat funcția printr-o hotărâre judecătorească) și terminând cu clasa a VII-a, condusă de profesoara dr. Metz.

În continuare, autorul articolului ne prezintă expoziția elevilor, lăudând talentul la desen al surdomuților și lăudând, în special, pe elevul Hațegan Iosif cu lucrarea sa „Jefuirea Europei”.

Ne sunt oferite date despre învățământul surdomuților din România, faptul că există două institute în București și câte unul la Timișoara, Cluj, Cernăuți și Iași (nu se amintește nimic despre cel din Focșani). Despre cel din Timișoara se remarcă faptul că este cel mai modern. Este dotat cu manuale școlare scrise de directorul Gheorghe Atanasiu, cuprinde 100 de locuri pentru elevi și se dau date referitoare la asistența socială, educațională, profesională și medicală a copiilor surdomuți. În continuare se fac precizări între diferențele existente între orbi și surdomuți, cât și faptul că dintre aceștia apar diferite personalități artistice și literare. Sunt enumerate meseriile în care se specializează surdomuții timișoreni, faptul că între ei nu există dispute etnice, toți fiind prieteni.

-Kanizsai Dezsö : „A süketnémaság elleni közvetlen harc” (Lupta nemijlocită împotriva surdomuteniei) [nr.228/12 oct.1934-p.8]. Autorul, Kanizsai Dezsö, era la acea dată directorul Institutului de Surdomuți din Budapesta. Articolul a apărut la rubrica „Orvosi hirlap” (Gazeta medicală), ce apărea odată pe săptămână și era redactată de dr. Naschitz Imre. Este un articol amplu, de două coloane întinse pe întreaga pagină a ziarului. Autorul ne precizează faptul că, spre deosebire de orbi, niciun surd nu și-a recăpătat auzul în urma unor intervanții medicale. În unele situații, la persoane născute surde se pot introduce stimuli acustici din exterior. Se cunosc cauzele care provoacă surzenia și aceasta a fost clasificată după diferite criterii. Mutismul este o cauză a surzeniei. Există situații în care vorbirea nu este recepționată, chiar dacă auzul nu este afectat. Se poate întâmpla la orice persoană. Deci, **auzul nu este rezultatul exclusiv al activității perfecte a urechii, ci rezultatul activității raționale și a acțiunii intelectului asupra**

https://biblioteca-digitala.ro

vieții spirituale, care solicită concomitent energia observațională și memoria individului. Nu se poate spune că persoana cu auz perfect a surzit pentru moment, în intervalul în care o parte din discuția respectivă nu a ajuns în conștiința persoanei. Surzenia este de natură strict anatomică, dar surdomuțenia poate fi cauzată și nedezvoltării, sau subdezvoltării foarte lente a părții creierului ce răspunde de auz. Dacă stimuții acustici din exterior ajung în forma lor inițială la centrul nervos responsabil, ei devin percepții acustice și se fixează prin imagini acustice. Aceste imagini, sub forma de amintiri acustice, în condiții psihice dorite, se diferențiază și se pot reaminti. Nu știm niciodată dacă în centrul auditiv (urechea), nervii auditivi sau centrul nervos auditiv, ori factorii intelectuali sau psihici au rol preponderent. Noi auzim, dar auzul este rezultatul coordonat și complementar al tuturor factorilor, de care nu răspunde exclusiv urechea. Prin terapie asediem zidul, considerat de nepătruns, mutenia și deși metodele noastre nu au 100% succes, ne străduim să atingem acest deziderat.

* * *

[Așa cum s-a putut vedea, acest cotidian a oferit multe informații referitoare la educația și viața surdomuților. Era de așteptat ca în anul 1935, când la Timișoara s-a serbat semicentenarul Institutului de Surdomuți, ziarul să ne ofere relatări dataliate. Din păcate, colecția sa din acel an, și din prima jumătate a anului 1936, lipsește din dotarea Bibliotecii Județului Timiș.]

* * *

-„A süketnéma intézet visszakapja régi helviségeit" (Institutul de Surdomuți primește înapoi fostele încăperi) [nr.22/28 ian.1937-p.8]. Este un scurt anunț prin care se precizează că, în urma cererii directorului Gheorghe Atanasiu, primarul Timișoarei Augustin Coman a vizitat Institutul de Surdomuți și a constatat că menținerea în aceiași clădire a Gimnaziului Maghiar de Fete ceză mari probleme în procesul de învățământ. Drept urmare, a hotărât ca din toamnă, Gimnaziul de Fete să fie mutat într-o altă locație și Institutul de Surdomuți să beneficieze de întreaga clădire.

-„Mi okozda Beethoven süketségét ?" (Ce a provocat surzenia lui Beethoven ?) [nr.111/21 mai 1937-p.11]. Sunt analizate diversele teorii care au circulat despre motivele care au dus la această situație. Este amintită lucrarea doctorului clujan Havas József. Acesta în urma unor cercetări îndelungate a ajuns la concluzia că ar fi fost vorba despre o otoscleroză. Totuși, datorită puținelor informații care s-au păstrat, un diagnostic exact nu poate fi dat.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Süketnéma asszonyt gázolt el a vonat” (O femeie surdomută a fost călcată de tren) [nr.127/23 dec.1938-p.7]. Incidentul petrecut în urmă cu o zi, a avut loc lângă Comloșul Mare. În jurul orei 10, trenul nr. 1373 a surprins pe surdomuta Perian Iconia, născută Radu, de 59 de ani, care din cauza deficienței auditive nu a sesizat semnalele sonore ale locomotivei. În urma accidentului femeia a decedat.

2.4.2. „VOINȚA BANATULUI”

6 PAGINI

Anul IV — Nr. 51 Exemplarul 3 Lei Timișoara, Duminecă, 21 Decemvrie 1924

Voința Banatului

ABONAMENT:
ntru bănci întreprinderi comerciale, firme, au-
oritați pe un an . . . . . 200 Lei
jumătate an . . . . . 120 Lei
ntru preoți, învățători, plugari pe un an 100 Lei
jumătate an . . . . . 60 Lei
Jugoslavia 150 Dinari. In America 3 Dollari.

Ziar al partidului național român
Director: Octavian David

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Timișoara-Cetate, Str. Palanca
Intrare prin strada Lonovici
(lângă Prefectura Județului)
Telefon No. 500

-Ziar săptămânal al Partidului Național Român (ulterior al Partidului Național Țărănesc) ce apărea la Timișoara începâbd cu anul 1919 și până după terminarea celui de Al Doilea Război Mondial (1946). Director Octavian David. Redacția și administrația : Timișoara, cartierul Cetate, str. Palanca.

NOTĂ : Colecția ziarului poate fi consultată la Biblioteca Județului Timiș.

-„Dela Institutul surdo-muților din Timișoara” [nr.51/21 dec. 1924-p.2]. *„Înființându-se pe lângă Institutul de surdo-muți din Timişoara o secție de surdo-muți needucabili, adulți și adulte, se aduce la cunoștința onoratului public, că se primesc în această secție surdo-muți needucabili adulți și adulte, unde după prezentarea unui certificat extradat de Percepția respectivă despre starea materială a doritorilor de-a fi internați, vor putea primi hrană și toată întreținerea gratuită. Tot asemenea, la secția educabililor sunt mai multe locuri vacante. Detalii se pot primi dela acest Institut.”*

-„În atenția părinților cari au copii surdo-muți” [nr.37/18 iun. 1925-p.2]. *„Pe lângă Institutul de copii surdo-muți din localitate se vor înființa, începând cu anul școlar 1925/26, ateliere de cismărie, croitorie și tâmplărie, unde elevii surdo-muți vor putea învăța o meserie, fregventând și cursurile de instrucție regulată. Cererile se vor înainta Direcțiunii Institutului, care va da părinților toate lămuririle necesare. Tot la Institutul de surdo-muți sunt vacante 6 locuri pentru surdo-muți adulți needucabili și 4 locuri pentru surdo-mute adulte needucabile. Doritorii de a ocupa aceste*

https://biblioteca-digitala.ro

posturi își vor înainta cererile urmate de certificate de paupertate. Întreținerea va fi gratuită."

-„Expoziția Institutului de surdo-muți" [nr.38/21 iun.1925-p.2]. *„Direcțiunea Institutului de surdo-muți din Timișoara deschide o expoziție din lucrurile de cartonaj, lut, desemn și lucru manual, în localul Institutului (Elisabetin. str. Doja 15), cu intrare gratuită. Lucrările Institutului au fost premiate la expozițiile din străinătate. Expoziția s-a deschis la 20 și se închide la 25 Iunie."*

-„Primirea elevilor în institutul de surdo-muți din Timișoara" [nr.58/13 aug. 1925-p.2]. *„În Institutul de surdo-muți din Timișoara se primesc încă câțiva copii surdomuți în etate de 7-10 ani. Rugările de primire trebuie să se trimită urgent la direcțiunea institutului surdomuților. Copiii părinților săraci se primesc gratuit în institut"*. În cadrul acestui ziar *i*nformații asemănătoare au mai apărut în [nr.29/18 iul.1926-p.2], [nr.34/22 aug.1926-p.2], [nr.20/15 mai 1933], [nr.30/ 21 iul.1935-p.3], [nr.29/19 iul.1936-p.3], [nr.28/11 iul.1938-p.3] și [nr.28/13 iul.1941-p.4]. De asemenea în ziarele : „Tribuna Banatului", „Vestul", „Țara" și „Știrea".

-„Institutul de surdo-muți din Timișoara publică concurs pentru ocuparea postului de învățătoare de lucru manual" [nr.49/5 dec.1926-p.2]. *„Cererile instruite cu actele necesare, conform Art. 7 din statutul funcționarilor publici, sunt a se înainta Direcțiunei acestui institut până la 15 Decemvrie 1926"*.

-„Noul director al Institutului de surdo-muți din Timișoara" [nr. 18/3 mai 1931-p.4]. *„Domnul Gh. Atanasiu a fost numit prin înalt decret regal No. 1930 din 10 aprilie 1931 director al Institutului de surdomuți din Timișoara. Noul numit e un tânăr element, cu aprofundate studii medico-pedagogice. Prin numirea d-sale institutul surdomuților suntem siguri că va intra nu numai într-o eră de conducere românească, dar și pe calea unei sigure și permanente prosperări"*.Știrea a apărut inițial în [Vestul-nr.302/30 apr.1931-p.4].

-„Un surdo-mut vindecat la Maglavit" [nr.35/25 aug.1935-p.2]. Este o relatare identică cu cea apărută în [Vestul-nr.1449/24 aug.1935-p.2], despre surdomutul schilod Ion Arcaș din comuna Alămor, jud. Sibiu și care s-ar fi vindecat făcând pelerinaj la Maglavit.

-„O femeie surdo-mută din jud. Arad își recapătă graiul la Maglavit" [nr.40/29 sept.1935-p.3]. Și această știre a apărut inițial în [Vestul-nr.1472/22 sept.1935-p.2], reletând întâmplarea considerată „minune", prin care Pâncotan Maria din comuna Ghișiru de Criș, jud. Arad și-ar fi recăpătat auzul în urma unui pelerinaj la Maglavit.

-„O surdo-mută omorâtă de tren" [nr.8/23 feb.1936-p.3]. Știrea a apărut inițial în [Vestul-nr.1584/19 feb.1936-p.2] și face cunoscut cazul

https://biblioteca-digitala.ro

surdomutei Emilia Ioan din comuna Urseni, jud. Timiș-Torontal care a murit în urma accidentării de către un tren.

2.4.3. „TRIBUNA BANATULUI”

Timişoara, Duminecă 11 August 1929 Anul IV. 6 pagini 3 Lei Nr.

TRIBUNA BANATULU

Ziar naţional independent.

Redacţia şi administraţia Timişoara I., Strada Eugen de Savoya (Palatul Episcopiei Catolice) Telefon 2—37. Apare săptămânal.

Director: R. S. MOLIN
Prim-Redactor: T. BIRĂESCU

ABONAMENTE: Anual — — — —
Jumătate de an — — — —
Reclame după tarif. Autorităţi — — — —

Ziar independent ce apărea la Timișoara. Redacția și administrația : Timișoara str. Eugen de Savoya, în Palatul Episcopiei Catolice. Director R. S. Molin.

NOTĂ : Colecția ziarului poate fi consultată la Biblioteca Județului Timiș.

-„Primirea elevilor surdo-muți în institutul din Timișoara” [nr. 15/11 aug.1929-p.5]. Este un anunț identic cu cele întâlnite în ziarele : „Știrea”, „Țara”, „Voința Banatului” și „Vestul”. În aceste anunțuri familiile cu copii surdomuți află condițiile de înscriere și ce acte au nevoie.

2.4.4. „VESTUL”

Anul I. No. 47 4 PAGINI LEI 3 Timişoara, Duminică 22 Iunie 19

VESTUL

Datoria unui rege este de a se înţelege c oamenii politici din ţara lui, pentru a face fa dificultăţilor şi în primul rând, pentru a înlătu birocraţia. Un rege trebue să fie un arbitru. trebue să intervină în toate situaţiile dificile.

M. S. R. Carol

Redactor responsabil: Pompiliu Serbescu

ABONAMENTE: Pe an 1000 lei; pe lună 100 lei. Pentru preoţi, înv. şi ţărani 750 lei pe an, 75 lei pe lună. Pentru instituţii publice, autorităţi şi instituţii economice 1500 lei pe an. — În străinătate dublu.

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA. Cetate, Piaţa Unirei 16 etaj I. (vis-à-vis de Directoratul Ministerial) Telefon 800

ANUNŢURI: Se primesc direct la Administraţia ziarului şi la toate Agenţiile de Publicitate din ţară. Manuscrisele trebuesc semnate iar cele nepublicate se distrug.

Apare zilnic la ora 6 dimineaţa

Cotidian de orientare național țărănistă, apărut la Timișoara în perioada 1930-1939. Fondator : Sever Bocu. Redacția și administrația : Timișoara, Cetate, Piața Unirii nr. 16. Tipărit de Institutul de Arte Grafice „Tipografia Românească” din Timișoara, Piața Țepeș Vodă nr. 2.

NOTĂ : Colecția ziarului poate fi consultată la Biblioteca Județului Timiș.

-„Primirea elevilor surdo-muți în institutul din Timișoara” [nr.47 și 48/22 și 24 iunie 1930-p.4]. Este vorba despre un anunț înserat în două numere consecutive, la rubrica „Informațiuni”, care precizează condițiile în

https://biblioteca-digitala.ro

care se pot înscrie copiii surdomuți, ce acte sunt necesare și data până la care trebuie făcută înscrierea. Informații identice au mai apărut în [nr.305/4 mai 1931-p.4], [nr.1419/17 iul.1935-p.2], [nr.1982/17 iul.1937-p.2], [nr.2204/8 iul.1938-p.4], [nr.2208/13 iul.1938-p.4]. De asemenea, în ziarele: „Voința Banatului", „Tribuna Banatului", „Țara" și „Știrea".

-Gheorghe Atanasiu : „În lumea celor ce nu cuvântă. Ocrotirea surdo-muților. (Spicuiri sociale și pedagogice)" [nr.53/29 iunie 1930-p.1-2]. Se explică evoluția atitudinii societății față de surdomuți, care poate fi împărțită în „epoca de barbarism" și „epoca de umanitarism". La data publicării articolului se ajunsese la soluționarea problemei prin demutizarea, educarea și pregătirea pentru viață a surdomuților. Demutizarea este o metodă ce se poate realiza prin exerciții fonetice speciale. Medicina nu-i poate ajuta decât prin stabilirea diagnosticului. Realizarea demutizării intră exclusiv în sarcina pedagogilor specializați în acest scop. Pentru a dobândi vorbirea, surdomuții sunt supuși inițial unor exerciții de respirație și apoi unor exerciții de fonetizare a sunetelor, continuate cu pronunțarea cuvintelor și în final a propozițiilor. Aflăm rolul vocalelor și al consoanelor în provocarea vocii și ordinea de fonetizare a sunetelor. Această metodă, numită „orală" este superioară vechii metode „mimice" (sau gestuale). Pentru o demutizare corectă sunt necesari patru ani, în care se aplică diferite metode pedagogice amintite de autor. În următorii patru ani elevii surdomuți pot învăța restul obiectelor de învățământ, fiind astfel pregătiți pentru viață. O altă latură a educării surdomuților este învățarea unei meserii și autorul explică cum trebuie să procedeze institutele pentru a realiza acest lucru. În continuare Gheorghe Atanasiu se preocupă de numărul institutelor de surdomuți. El prezintă că, la acea dată, în România erau cinci institute (o eroare, deoarece erau șase) și o compară cu situația existentă în alte țări ca Ungaria (11 institute), Franța (peste 100) și Germania (peste 100). Cei peste 400 de surdomuți ce sunt cuprinși în institutele din România au posibilitatea de a-și utiliza cunoștințele primite în școlă și să-și câștige traiul din muncă cinstită, nu prin cerșit.

-„Un surdo-mut spărgător" [nr.182/29 nov. 1930-p.4]. *„Minorul surdo-mut Savu Nicolae pătrunzând prin eforție* [efracție] *în prăvălia fabricei de oglinzi „Mira" din str. Tudor Vladimirescu 24, a furat din sertarul mesei suma de 265 lei. A fost găsit dormind în pivnița casei de niște lucrători cari l-au închis într-o cameră, de unde însă a reușit să evadeze. În noaptea de 26 noembrie a fost găsit dormind în camera de alimente a frizerului Moise Iosif din strada M. Guttenbrun 19 și arestat. Asupra lui s-au aflat 10 chei falșe ceiace denotă că minorul urmărea să dea și alte lovituri. Acest surdo-mut face parte dintre elevii internați la institutul de surdo-muți din localitate, de unde nu odată a fugit, având la activul său*

https://biblioteca-digitala.ro

numeroase asemenea isprăvi."

-Gheorghe Atanasiu : „Pregătirea surdo-muților" [nr.302/ 30 apr. 1931-p.1-2]. Proaspătul director al institutului timișorean explică publicului larg că surdomuții nu sunt paraziți sociali ci oameni capabili de a-și însuși o meserie și de a-și câștiga traiul cu ajutorul ei. Cei care și-au pierdut auzul, pot să-și dobândească vorbirea în institutele speciale destinate lor. Chiar și din punct de vedere mintal, surdomuții sunt asemenea auzitorilor. Demutizarea le redă vorbirea și îi ajută să renunțe treptat la limbajul gestual. În institutele de surdomuți educația se face pe trei direcții : demutizare, învățământul intelectual și învățământul profesional. Demutizarea durează patru ani și înarmează surdul cu mecanismul vorbirii și al limbii materne. Învățământul intelectual este planificat pentru următorii patru ani. Pe perioada acestora, elevilor lipsiți de auz li se predau obiectele de învățământ care să le asigure cultura generală de care au nevoie. Învățământul profesional se face odată cu împlinirea vârstei de 16 ani și se face pe durata a 3-4 ani. Elevii pot opta pentru mai multe meserii. După primirea diplomei de absolvire într-o anumită meserie, surdomutul este capabil să-și câștige cele necesare traiului, să-și întemeieze o familie și să devină un cetățean onest în cadrul societății.

-„Noul director al Institutului de Surdo-Muți din Timișoara" [nr.302/30 apr. 1931-p.4]. *„Dl. Gh. Atanasiu a fost numit prin înalt decret regal No. 1930 din 10 aprilie 1931 director al institutului de surdomuți din Timișoara. Noul numit e un tânăr element cu aprofundate studii medico-pedagogice. Prin numirea d-sale institutul surdomuților suntem siguri că va intra nu numai într-o eră de conducere românească, dar și pe calea unei sigure și permanente prosperări."*

-„Congresul orbilor și al surdo-muților" [nr.340/18 iunie 1931-p.4]. Cititorii sunt informați că la 16 iunie 1931, deci cu două zile în urmă, la Paris a avut loc un congres al orbilor și surdomuților. Aflăm că în Franța existau 30.000 de orbi și 60.000 de surdomuți. Au participat 300 de delegați și congresul s-a ținut sub președenția lui Justin Godard. Cu tot numărul mare de școli speciale care există în Franța, existau totuși aproximativ 10.000 de orbi și surzi care nu au putut urma nicio școală. Din acest motiv, participanții la congres au cerut guvernului să se preocupe mai mult și să înființeze noi școli speciale.

-Gheorghe Atanasiu : „Ce putem face pentru copiii surdo-muți?" [nr736/12 feb. 1933-p. 1-2]. La această întrebare, autorul oferă un răspuns compus din șase etape succesive, pe care le dezvoltă cu explicații competente :

1.Să le dăm vorbirea. Deoarece nu aud, acești copii nu pot să-și dezvolte vorbirea deși au organele fonatoare sănătoase și capabile.

https://biblioteca-digitala.ro

Gheorghe Atanasiu arată etapele ce trebuiesc urmate pentru redarea vorbirii, adică demutizarea, predarea cuvântului și în final a propozițiilor.

2.Să le dăm cunoștințele a patru clase primare și cele necesare omului în viață. Odată dobândită vorbirea, surzii pot să-și utilizeze capacitățile mintale și să-și însușească materiile de învățământ. Această fază se mai numește și învățământ intelectual.

3.Să-i pregătim pentru viață, învățându-i o meserie accesibilă infirmității lor. Această fază, ce durează aproximativ 3-5 ani se poate face în atelierele institutului sau la meșterii din oraș. Aflăm și meseriile îmbrățișate, în acea vreme, de băieții și fetele surdomute.

4.Să le organizăm institute speciale. Ele sunt necesare deoarece educarea lor necesită o metodologie diferită, majoritatea provin din medii sărace fără posibilitatea de a-și subvenționa instrucția, este necesară concentrarea lor în internate și institutele specializate pot oferii specialiști în domeniu.

5.Să-i organizăm în viață prin societăți proprii de sprijin și ajutor moral și material. Aceste societăți îi pot îndruma și ajuta să nu fie exploatați de alții, aici pot să-și facă prieteni și nu vor duce o viață izolată.

6.Profilaxia surdo-muților. Se enumeră măsurile medicale, sociale și legislative care ar putea duce la reducerea numărului de surdomuți.

Sunt enumerate institutele de surdomuți, existente la acea dată în România, și se explică faptul că ele sunt total insuficiente, deoarece în țară erau atunci aproximativ 20.000 de surdomuți, iar anumite provincii erau total lipsite de astfel de școli speciale. Se susține unificare lor la același minister, promulgarea de legi speciale pentru anormali, programe școlare unice, manuale școlare speciale, biblioteci și laboratoare de cercetare, un program de pregătire a profesorilor medco-pedagogi și o reglementare a finanțării institutelor.

-„Examenul surdo-muților” [nr.828/10 iun. 1933-p.3] și [nr.829/ 11 iun.1933-p.3]. Este un anunț apărut în două numere succesive ale ziarului și care sună astfel : *„Duminică 11 iunie, ora 9 a.m., va avea loc la institutul surdo-muților din localitate, sub conducerea d-lui. Gheorghe Atanasiu, examenul de încheierea anului școlar al băieților* [și fetelor] *surdo-muți. Datorită progreselor mari atinse de pedagogia specială aplicată acestor nenorociți fără auz și grai, astăzi ei pot scrie și citi, pot să-și comunice atât între ei cât și celorlalți dorințele în așa fel încât aproape nu mai simt nici greutate de exteriorizare. Astfel examenul de duminică dela Institutul de Surdo-muți merită atenția tuturora mai ales că aici se poate aprecia marele rol al profesorului în educația elevului”.* Așa cum se vede, conducerea institutului invita populația să participe la acest examen public. Scopul urmărit era de a face societatea să conștientizeze realizările surdomuților.

https://biblioteca-digitala.ro

Anunțuri identice au mai apărut și în [nr.1109/10 iun. 1934-p.4].

-Dorian Grozdan : „Surdo-muții Banatului” [nr.893/31 aug. 1933-p.1]. Autorul este revoltat și compară nepăsarea autorităților cu o „sârmă ghimpată” care formează un gard ce încercuiește pe cei aproximativ 4.500 de surdomuți existenți în Banat. Autorul e revoltat că autoritățile locale, în urmă cu câțiva ani aprobaseră ca în cadrul Institutului pentru Surdomuți din Timișoara să funcționeze și Gimnaziul Maghiar de Fete, iar la data apariției articolului conducerea acestui gimnaziu pretindea tot spațiul institutului. Aceasta echivala cu desființarea Institutului de Surdomuți. Se face apel la primarul Timișoarei, d-nul. Liviu Gabor, să nu-i alunge pe acești nenorociți și-i amintește că acest institut *„pentru metoda sa de educație a obținut premiul II internațional din Europa”* (probabil se referă la Medalia de Aur obținută la Londra în data de 22 aprilie 1909 – vezi [Moldovan-2010-a-pag.142]).

Nu era prima încercare de desființare a Institutului de Surdomuți din Timișoara. La 25 mai 1921, primarul Timișoarei, Cornel Grofșoreanu, cerea *„dislocarea școlii de surdomuți”* și mutarea ei în altă localitate [Moldovan-2010-a-pag. 206-207]. Nu era nici ultima încercare de acest gen. În a doua jumătate a anilor '60 ai secolului XX, autoritățile locale au mai încercat odată scoaterea școlii din oraș [Moldovan-2010-a-pag. 293-294].

-„Atleți surdo-muți” [nr.1277/13 ian.1935-p.3] *„În cursul anului 1935 vor avea loc la Londra, pentru a patra oară, jocurile olimpice speciale la care nu participă decât atleții surzi și muți de ambele sexe. De data aceasta s-au înscris 17 țări; concursurile vor fi de înot, alergări pe jos, bicicletă și football. America și Japonia vor participa pentru prima dată la aceste olimpiade. Ultimele două au avut loc în 1928 la Amsterdam și în 1931 la Nürnberg”*. Niciun cuvânt despre eventualii participanți români la aceste olimpiade. De ce? Nu putem răspunde.

-„Sărbătorirea semicentenarului institutului de surdo-muți din Timișoara” [nr.1397/19 iunie 1935-p.2]. Sunt relatate manifestările jubiliare desfășurate duminică 16 iunie 1935, cu ocazia sărbătoririi semicentenarului institutului timișorean de surdomuți. Ni se prezintă oficialitățile care au fost prezente, cei care au ținut discursuri omagiale și modul în care a decurs serbarea.

-„Un surdo-mut vindecat la Maglavit” [nr.1449/24 aug. 1935-p.2]. Ne este relatat cazul lui Ion Arcaș din comuna Alămor, județul Sibiu. Acesta era surdomut și „schilod” de un picior. Pelerinajul la Maglavit l-ar fi vindecat de toate deficiențele avute.

-„O femeie surdo-mută din jud. Arad își recapătă graiul la Maglavit” [nr.1472/22 sept.1935-p.2]. Ne este prezentat un caz similar cu cel precedent. Eroina este Pâncotan Maria din comuna Ghirișul de Criș,

https://biblioteca-digitala.ro

județul Arad. La data pelerinajului avea 23 de ani și de la 13 ani își pierduse atât auzul, cât și graiul. Pelerinajul la Maglavit, se pare că a vindecat-o.

Ultimele două articole ne arată că și surdomuții, la fel ca majoritatea populației din acei ani, au fost cuprinși de „psihoza Maglavitului".

-Gheorghe Atanasiu : „Desmoșteniții" [nr.1544/22 dec. 1935-p.2-3]. Este redat un fragment din romanul „Desmoșteniții", scris de Gheorghe Atanasiu, în care eroul principal și câțiva eroi secundari sunt surdomuți. Este primul roman de acest fel din literatura românească.

-„O surdo-mută omorâtă de tren" [nr.1584/19 feb. 1936-p.2]. *„Locuitoarea Emilia Ioan, în etate de 24 ani, din comuna Urseni, jud. Timiș-Torontal, surdo-mută, a fost surprinsă între stațiile Uliuc și Sacoșul-Turcesc de un tren motor. Femeia a fost grav rănită. Transportată la spital a încetat din viață".*

-Gr. P. : „Gh. Atanasiu – Desmoșteniții – Roman. Editura Librăria Cartea Românească Timișoara" [nr.1591/27 feb.1936-p.1]. Este o recenzie la apariția primului roman, din literatura românească, ce prezintă viața surdomuților. Autorul articolului sesizează progresul înregistrat de scriitorul Gheorghe Atanasiu, dela primul său roman „Adelina" la cel de al doilea „Desmoșteniții". De asemenea, consideră că este cel mai indicat să scrie despre viața surdomuților, deoarece era în acel moment directorul institutului timișorean de surdomuți și scrisese studiul „Învățământul surdo-muților". Se apreciază că Gheorghe Atanasiu nu a scris un roman pur științific, greu accesibil marelui public, ci unul destinat tuturor celor ce nu cunosc aceste aspecte și pot să și le însușească ușor prin parcurgerea lui. Se apreciază că acest roman reușește să atragă bunătatea omenească spre acești nefericiți și să schimbe optica societății față de ei.

2.4.5. „REVISTA INSTITUTULUI SOCIAL BANAT-CRIȘANA"

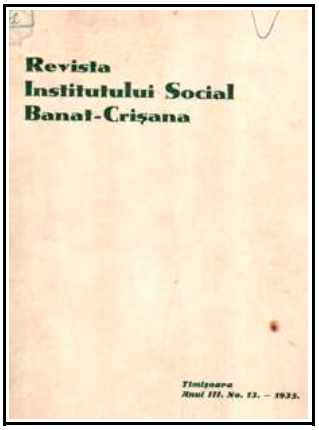

Revistă lunară de cercetare sociologică și etnografică, apărută la Timișoara între anii 1933 și 1946. Director : Cornel Grofșorean. Redactor : Ioachim Miloia. Redacția și administrație : Institutul Social Banat-Crișana, sediul Automobil Clubului Român, etajul II.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi procurată la Biblioteca Județului Timiș și la Biblioteca Metropolitană a Municipiului București.

-Gheorghe Atanasiu : „Ce putem face

https://biblioteca-digitala.ro

pentru copiii surdo-muți" [nr.1/1933-p.27-29]. Este același articol pe care autorul l-a publicat în [Vestul-nr.736/12 feb.1933-p.1-2] și care a fost analizat de noi când am prezentat respectivul ziar.

-Gheorghe Atanasiu : „Defectivii fizici și mintali" [nr.13/1935-p.152-161]. Articolul cuprinde textul integral al conferinței, cu aceiași temă, pe care Gheorghe Atanasiu a ținut-o la Institutul Social Banat-Crișana. Scopul urmărit a fost acela de a aduce în fața societății problemele cu care se confruntă acești „defectivi". Dela început, autorul arată că problema handicapaților trebuie să fie o preocupe atât a pedagogilor specializați, cât și a societății care este responsabilă pentru punerea în practică a măsurilor necesare. Se precizează că „defectivii fizici" (surdomuții și orbii) nu sunt atinși de debilitate mintală decât în aceiași proporție în care aceasta se întâlnește în cadrul societății. Ei sunt infirmi cărora le lipsește un simț. „Defectivii mintali" constituie o grupare formată din debilii mintali și înapoiații mintali , iar aceștia nu au nicio legătură cu pierderea auzului sau a vederii. Deși surdomuții și orbii se plasează în societate pe o scară inferioară, ei pot să exceleze în unele domenii și să-i întreacă pe cei ce au toate simțurile valide. Spre deosebire de aceștia, „defectivii mintali" au intelectul oprit pe o anumită treaptă a desvoltării.

În continuare, Gheorghe Atanasiu analizează, pe rând, fiecare tip de deficiență : surdomuții, orbii și defectivii mintali. La fiecare categorie ni se prezintă cauzele ce duc la apariția deficienței, prin ce se deosebesc de o persoană normală și care sunt posibilitățile de recuperare socio-profesională și intelectuală, precizându-se și etapele de desfășurare a educației intelectuale. Tot în acest studiu, autorul face clasificarea fiecărui tip de deficiență, însoțind-o cu propuneri de intervenție a societății.

În partea a doua a articolului, autorul se ocupă cu *„Istoricul învățământului pentru defectivii fizici și mintali"*. Suntem conduși pe firul istoriei, începând cu diferite popoare din antichitate și până în momentul în care anumite persoane au început munca de recuperare a acestora, culminând cu secolele XIX și XX, când metodele pedagogice și psihologice s-au perfecționat.

Datele *„statistice"* formează și ele un capitol separat. Aflăm că în lume (exceptând o mare parte a țărilor ce nu au astfel de preocupări) existau : 4-5.000.000 de deficienți mintali, 1.500.000 de surdomuți și 800.000 de orbi. Numărul de școli speciale, la nivel mondial, erau : 440 pentru debili mintali, 556 pentru surdomuți și 576 pentru orbi. Concluzia trasă de Gheorghe Atanasiu este că numărul de școli speciale este total insuficient și că aproximativ jumătate din persoanele handicapate, existente la nivel mondial, rămân fără educație. Ni se oferă și o statistică a institutelor speciale, din diferite țări și pe fiecare tip de deficiență.

https://biblioteca-digitala.ro

Următorul capitol se referă la : *„Situația în România”,* care ar fi avut aproximativ 32.000 de handicapați și doar 3.000 puteau să beneficieze de educație. Referitor la surdomuți, existau 20.000 de indivizi și doar jumătate din ei beneficiaseră, sau erau în curs de a beneficia, de educație specială. Se enumeră, de asemenea, institutele speciale existente pentru fiecare tip de deficiență, cu numărul de elevi înscriși.

„Măsurile de profilaxie” sunt și ele analizate. Ele sunt împărțite în „măsuri de profilaxie medicală”, „măsuri de profilaxie pedagogică” și „măsuri de profilaxie socială”. Pe ansamblu, se concluzionează că *„în fiecare provincie românească : Oltenia, Banat, Muntenia, Moldova, etc., să existe câte o școală de orbi, surdo-muți și anormali”.*

Ultimul capitol este rezervat *„Banatului”,* care avea 2.500 de surdomuți, 600-800 de orbi și 4.000 de deficienți mintali. Pentru aceștia exista : un Institut se surdomuți la Timișoara cu 100 de locuri, un institut de orbi adulți la Arad cu 40 de locuri, un institut de orbi adulți la Timișoara cu 40 de locuri și un institut de debili mintali la Ineu – jud. Arad cu 130 de locuri.

2.4.6 . „ȚARA”

ANUL II. No. 57. 4 Pagini Lei 1 TIMIȘOARA, Miercuri 11 Octomvrie 19

Apare zilnic la ora 11
REDACȚIA
III. Str. Doja No. 6 et. II.
ADMINISTRAȚIA
I. Str. Eminescu 6, et. II.
7-14 TELEFON 7-14

DIRECTOR:
Ing. IULIAN DOLGA avocat

ȚARA

Cel mai înalt mu
este Everest, de 88
m. înălțime. Mons-l
ata (Pamir) are 7415
iar Mont Blanc 4807

Ziar de orientare național liberală care a apărut la Timișoara începând din anul 1932. Inițial a fost un săptămânal, iar la jumătatea anului 1933 s-a transformat într-un cotidian. Redacția a fost în Timișoara, str. Gheorghe Doja, nr.6, etaj II, iar administrația în Timișoara, str. Eminescu, nr. 6, etaj II. Director Iulian Dolga.

NOTĂ : Colecția ziarului poate fi procurată la Biblioteca Județului Timiș.

-„Deschiderea anului școlar 1933-34 la Institutul de Surdo-Muți din Timișoara” [nr.57/11 oct.1933-p.4]. Este descrisă festivitatea ce a avut loc la 9 octombrie 1933, cu ocazia deschiderii anului școlar. Ne sunt prezentate momentele festivității și faptul că în noul an institutul va avea 100 de elevi surdomuți împărțiți în 7 clase și 4 ateliere (tâmplărie, croitorie, cismărie și țesătoria de covoare).

https://biblioteca-digitala.ro

-Dori : „Iarăși chestiunea surdo-muților” [nr.61/15 oct.1933-p.1].

Autorul articolului ia atitudine contra situației în care se găsește localul Institutului de Surdomuți. În acesta nu funcționează, așa cum ar trebui, doar școala de surdomuți ci, conform hotărârii Primăriei, aici funcționează și Gimnaziul Maghiar de Fete. Ambele instituții școlare au de suferit, spațiul fiind redus și insuficient. În plus, sălile de clasă au fost concepute să adăpostească grupuri mici de aproximativ 12 elevi, așa cum se face instrucția la surdomuți, și nu grupuri mari de elevi, cum este situația la elevii nehandicapați. În acel moment se punea problema ca una din școli să-și găsească alt sediu, iar autorul articolului susținea, și făcea apel la primarul Liviu Gabor, că surdomuții trebuie să rămână în sediul care a fost construit pentru ei.

-„Bătaie” [nr.106/15 dec.1933-p.3]. *„Freundlich Mandel și surdo-mutul Maximilian Robert ambii din Elisabetin* (Timișoara)*, s-au certat între ei. Cearta, degenerând în bătaie. Mandel a lovit cu un scaun în cap pe surdo-mut, cauzându-i leziuni grave. A fost imediat ridicat de Salvare și transportat la spital”.*

-„Închiderea anului școlar dela Institutul de surdo-muți din Timișoara” [nr.111/9 iun.1934-p.3]. Este un scurt anunț prin care este informat publicul că a doua zi va avea loc serbarea de sfârșit de an dela Institutul de Surdo-Muți din Timișoara.

-„Serbarea finelui de an școlar dela Institutul de Surdo-Muți din Timișoara” [nr.112/13 iun.1934-p.4]. Se prezintă manifestările prilejuite cu ocazia încheierii anului școlar 1933-34 și care a început la 10 iunie 1934, ora 9. Ne sunt prezentate personalitățile centrale și locale care, alături de părinții elevilor, au luat parte la serbare. În acest cadru festiv și în prezența notarului public Dr. Mihaiu, cei prezenți au pus bazele Societății pentru Ajutorarea Surdo-Muților din Institut. Ni se explică cine avea dreptul să facă parte din societate, aflăm care este scopul ei și din cine era compus comitetul de conducere. În continuare directorul Gheorghe Atanasiu a citit o Dare de seamă a activității institutului în anul care a trecut, după care cei prezenți au putut participa la demonstrațiile făcute de fiecare clasă de elevi : clasa I-a „pronunțări de cuvinte”, clasele a II-a, a III-a și a IV-a „exerciții de aritmetică”, clasa a V-a „județul Timiș”, clasa a VI-a „regula de trei simplă și România”, iar clasa a VII-a „Europa”. Următorul moment a cuprins vizitarea expoziției cu lucrările elevilor, iar în final elevii au susținut un examen de „religie”, în prezența preotului Corneliu Vuia.

-„Primirea elevilor surdo-muți în institutul din Timișoara” [nr. 129/7 iul.1934-p.4]. Este un anunț identic cu cele întâlnite în ziarele : „Știrea”, „Tribuna Banatului”, „Voința Banatului” și „Vestul”. Familiile cu copii surdomuți află condițiile de înscriere și ce acte au nevoie.

https://biblioteca-digitala.ro

2.4.7. „FRUNCEA”

Săptămânal cultural apărut la Timişoara începând din 1 decembrie 1934. Director, Nicolae Ivan. Tipografia Huniadi Timişoara.

NOTĂ : Colecţia ziarului poate fi procurată la Biblioteca Judeţului Timiş.

-Gheorghe Atanasiu : „Cum învaţă să pronunţe copiii surdo-muţi cuvântul <<mamă>>” [nr.19/9 martie 1935-p.5]. Gheorghe Atanasiu îşi începe articolul explicând că între copilul surdomut şi cel normal nu există altă deosebire, decât lipsa auzului. Ei sunt capabili de vorbire, dar le lipseşte controlul auditiv, care e înlocuit cu cititul de pe buze. La intrarea în institut, surdomutul produce doar un zgomot laringean (hâ, hâ). Înaintea începerii demutizării, surdomutul este pregătit prin educarea voinţei simţurilor şi a aparatului fonator. Demutizarea începe cu sunetele mai uşoare „p”, „b”, „c”, „g”, ... Sunetul „m” este mai dificil şi din această cauză, cuvântul „mamă” va fi învăţat mai târziu, după alte 30 de cuvinte mai uşoare. Pentru aceasta surdomutul trebuie să înveţe sunetele „m” şi „a”, pentru ca apoi să la lege. Autorul explică mecanismul prin care surdomutul este învăţat să pronunţe aceste două sunete, modul în care se exersează silaba „ma” şi apoi cuvântul „mama”. În mod asemănător surdomuţii sunt învăţaţi şi celelalte cuvinte.

-Gheorghe Atanasiu : „Desmoşteniţii (fragment din roman)” [nr. 44/22 dec. 1935-p.6]. Este vorba despre romanul Desmoşteniţii în care eroul principal şi câţiva eroi secundari sunt surdomuţi.

-Dr. I. Ţenchia : „Serbarea de sfârşit de an dela aşezământul pentru ocrotirea surdo-muţilor din Timişoara” [nr.25/21 iun.1936-p.4]. Serbarea ţinută la 14 iunie 1936 încheia cel de al 51-lea an din existenţa Institutului de Surdomuţi din Timişoara. În acest an au fost instruiţi 106 elevi. Autorul remarcă faptul că elevii surdomuţi, deja din clasa a II-a reuşesc să scrie corect şi să pronunţe fraze uşoare. În cursul superior aceşti elevi stăpânesc satisfăcător arta limbajului verbal şi a celui scris. La părăsirea şcolii toţi surdomuţii posedă o meserie care le dă posibilitatea să-şi câştige existenţa. Doctorul Ţenchea, autorul articolului, remarcă necesitatea ca profesorii din institut să aibă *„multă dragoste, multă abnegaţie, mult tact*

https://biblioteca-digitala.ro

și multă răbdare” și îi laudă, împreună cu directorul lor domnul Gheorghe Atanasiu, pentru *„zelul cu care duc lupta triumfătoare contra naturii ingrate”*.

-Gheorghe Atanasiu : „Dr. Sabin Manuilă : Instituțiunile de Asistență Socială și de Ocrotire” [nr.31-32/25 dec.1938-p.18]. Este o recenzie a cărții doctorului Sabin Manuilă dela Institutul Central de Statistică din București. În această lucrare sunt inventariate, pe lângă cele destinate surdomuților, toate instituțiile ce se ocupă cu diferite forme de asistență socială și de ocrotire. În toată țara existau la acea dată 951 de astfel de instituții. Dintre acestea 87 se aflau în Banat (13 în Caraș, 21 în Severin și 53 în Timiș). Referitor la media pe județe, Banatul era pe locul întâi pe țară având o medie de 29 de unități în fiecare județ.

-Gheorghe Atanasiu : „Asistența socială din punct de vedere uman și practic” [nr.3/10 feb.1939-p.6]. Domnul Gheorghe Atanasiu continuă recenzia prezentată anterior explicând în ce fel asistența socială, ghidată de un adevărat spirit umanitar, poate ajuta persoanele nevoiașe. În contradicție cu aceasta, asistența socială poate fi ghidată și de interese meschine, de inavuțire, care nu duce la scopul pentru care este inițiată.

2.4.8. „VREREA”

Anul VII (XV) Nr. 1—2 12 pagini 800 Lei Timișoara, Ianuarie—Februarie 1946

VREREA

Apare la sfârșitul fiecărei luni.
Director:
ION STOIA-UDREA
Direcția: Timișoara III. Str. Doja 12
Redacția: I., Str. Telbisz 2.
Administrația: I., Str. Lonovici 2.
TELEFOANE:
Abonamente: 7000 Lei anual. Pentru instituții și întreprinderi 50000 Lei

Revistă culturală timișoreană a cărei prim număr a apărut la 24 mai 1932 și a continuat până spre sfârșitul anilor '40. Redacția și administrația a fost inițial în str. Tunarilor, nr. 6, apoi în P-ța. Unirii nr.8, pe urmă în str. Eugen de Savoia nr. 4 și în final, spre sfârșitul războiului, direcțiunea era în str. Gheorghe Doja nr. 12, redacția în str. Telbisz nr. 2 și administrația în str. Lonovici nr. 2. Pe toată perioada apariției, redactorul a fost Ion Stoia-Udrea. La început a apărut de două ori pe lună, iar din 1945, o dată la două luni.

NOTĂ : Colecția ziarului poate fi procurată la Biblioteca Județului Timiș.

Deși articolul prezentat a apărut la începutul anului 1946 când războiul se terminase, deoarece el era totuși anterior reformei comuniste a învățământului, iar autorul era un produs al generației interbelice, îl vom

https://biblioteca-digitala.ro

considera ca parte a actualului studiu.

-Gheorghe Atanasiu : „Probleme de ocrotire socială. Educarea surdo-muților în România” [nr.1-2/ian.-feb. 1946-p.8].

Este un articol deosebit de complex, ce ocupă aproximativ 60-65% dintr-o pagină de 30x50 cm. Dela început, Gheorghe Atanasiu explică cititorilor că surdomuții sunt capabili de educație, au dreptul la ea și nimeni nu trebuie să profite de pe urma infirmității lor. Ni se explică modul inuman în care au fost tratați surdomuții de către diferite popoare antice și felul cum, începând din secolul XVI, anumiți medici, pedagogi și călugări s-au aplecat cu dragoste asupra acestor năpăstuiți punând, încetul cu încetul, bazele unor experiențe surdo-pedagogice, la finalul cărora surdomuții au devenit folositori societății. De asemenea, aceste cercetări au confirmat faptul că „mutismul se datorează lipsei auzului” și nu unui anumit defect anatomic; „la surdomuți există aceleași grade de desvoltare mintală, ca și la persoanele normale”; „lipsa auzului și a graiului provoacă anumite greutăți în acumularea cunoștințelor”; „surdomuții pot fi demutizați și transformați în surdo-vorbitori”. Autorul explică, în continuare, metodologia după care se face demutizarea surzilor, ordinea de abordare a fonemelor și modul de învățare a limbii începând dela propoziții scurte.

Acest proces se face în primele patru clase primare. La sfârșitul acestora surdomutul trebuie să aibă o vorbire inteligibilă, să citească ușor de pe buzele intrelocutorului și să aibă un vocabular suficient de bogat și suficiente cunoștințe gramaticale încât să fie capabil să abordeze materiile de specialitate din clasele V...VII. Următoarea fază a educației constă în învățarea unei meserii.

Gheorghe Atanasiu insistă pe explicarea *„mecanismului mintal al vorbirii”*, total necunoscut publicului larg. Prin explicațiile date, cititorii află greutățile cu care se confruntă educatorii prin a-i face pe surzi să înțeleagă sensul cuvintelor pe care le pronunță. Pentru aceasta se folosește de cuvântul *„cal”* și trece în revistă greutățile întâmpinate de surdomut, căruia îi lipsește imaginea motrică a articulației, în înțelegerea noțiunii de *„cal”*. Rolul final al acestui proces de învățământ este *„de a înlocui imaginea mimică a cuvântului „cal” cu imaginea mecanismului fonetic al fiecărui sunet ce compune cuvântul”*. În acest fel centrul motor al articulației este reeducat și vitalizat.

Revenind la învățarea unei meserii, Gheorghe Atanasiu enumeră meseriile nerecomandate pentru surdomuți și pe cele recomandate. Stăpânirea unei meserii oferă independență economică surdomuților. Ei se pot căsătorii și pot să aibă copii fără riscul ca ei să se nască surdomuți. În acest moment autorul explică cauzele apariției surdității, atât a celor congenitale, cât și a celor dobândite din cauza unor boli.

https://biblioteca-digitala.ro

Se analizează situația învățământului pentru surdomuți din România acelor ani și faptul că institutele sunt repartizate la două ministere. În final, autorul enumeră o serie de măsuri menite să ducă la o reorgenizare a acestui tip de învățământ special :

-subordonarea institutelor la un singur minister.

-apariția unei legi care să coordoneze și să reglementeze învățământul medico-pedagogic.

-obligativitatea învățământului pentru toți surdomuții și asigurarea gratuității totale.

-pregătirea profesorilor în institute speciale de învățământ superior.

https://biblioteca-digitala.ro

2.5.
PERIODICE APĂRUTE LA IAȘI.
2.5.1. „VREMEA ȘCOLII”

VREMEA ȘCOLII
REVISTA INVĂȚĂTORILOR IEȘENI
APARE LUNAR
SUB AUSPICIILE ASOC. „CUZA-VODĂ”
A CORPULUI DIDACTIC PRIMAR IAȘI
ANUL V
1
IANUARIE 1932
BIBLIOTECA UNIVERSITATII „AL. I.”
CUPRINSUL
Redacția: Școala primară de băieți „Trei Ierarhi”
Administrația: Strada Spitalul Pașcanu No. 16 Iași.
IAȘI
TIP. „D. GOLNER” Succ. A. TEREK & GH. CAMINSCHI

Revista învățătorilor ieșeni, înființată în anul 1928. Apare lunar sub auspiciile Asociației „Cuza Vodă” a Corpului Didactic Primar din Iași. Redacția : Școala Primară de Băieți „Trei Ierarhi” din Iași. Administrația : Iași, str. Spitalu Pașcanu, nr. 16. Prim redactor : Gheorghe Polcovnicu.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Central Universitară din Iași.

-„Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România” [nr.1/1932-p.31]. La rubrica „Cărți și reviste” este anunțată apariția nr. 2/octombrie și 3-4/noiembrie-decembrie, din anul 1931 al respectivei reviste redactată și editată la Cernăuți de Dimitrie Rusceac.

-„Institut pentru învățătura și educarea copiilor surdo-muți” [nr.9 /1932-p.271]. Cititorii sunt înștințați că, dintr-o inițiativă privată și cu largul concurs al primăriei Iași, în special a primarului P. Bogdan, în localitate a luat ființă un institut pentru copiii surdomuți. Organizarea institutului a ținut cont și de familiile nevoiașe care își pot înscrie copiii surdomuți fără a-și pune problema costurilor de școlarizare. Ni se explică scopul institutului și modul în care se va face școlarizarea. Se face apel la toți cetățenii iașului pentru a face donații în bani și în natură, pentru susținerea noului institut.

-„Inaugurarea Institutului de surdo-muți din localitate” [nr.3/ 1933-p.94]. Este vorba de inaugurarea oficială, ce a avut loc la Iași în data de 26 februarie 1933, într-un local amenajat de primăria orașului Iași și aflat pe str. Vasile Lupu. Aflăm că taxa de întreținere și școlarizare a unui elev este de 6.000 lei/an, însă, din cei 24 de elevi ai primului an școlar doar 5-6 sunt obligați să o achite, restul, fiind săraci sunt întreținuți de primăria orașului și de „Societatea pentru Ocrotirea Copiilor Surdo-muți din Moldova și Basarabia”. Practic, școala funcționează dela 1 octombrie 1932 cu trei clase. Solemnitatea a cuprins discursurile primarului P. Bogdan și ale

https://biblioteca-digitala.ro

directorului institutului C. M. Jemna, după care s-au făcut lecții demonstrative cu elevii.

-C. P. Timofte : „Surdo-mutul și semenul său auzitor (paralelă)” [nr.11/1936-p.332-335]. Autorul face această paralelă între un auzitor totalmente normal și un surdomut congenital cu capacități intelectuale normale. Ambii *„vin pe lume cu un bagaj psihic nativ și cu o intensă energie inconștientă, din care izvorăsc instinctele”*. După naștere, la ambii evoluția se înfăptuiește după aceleași legi biogenetice. Din punct de vedere fizic, copilul auzitor are o dezvoltare mai mare a capacității toracice, deoarece prin vorbire își folosește intens plămânii. Pe lângă dezvoltarea minimală a plămânilor copiilor surdomuți, aceștia sunt predispuși și la unele infecții. La surzi, celelalte organe ale vorbirii sunt dezvoltate normal dar le lipsește flexibilitatea. În schimb, surdul își întrebuințează mai mult vederea și ea ajunge să sesizeze cele mai mici amănunte. Lipsa auzului poate influența dezvoltarea psihică a copiilor preșcolari, însă cu timpul, celelalte simțuri pot completa lipsa aportului auditiv. În perioada școlii, lipsa auzului îi împiedică să folosească cuvântul și asta îngreunează evoluția pe scara generalizărilor și a abstractizărilor. În concluzie, surdomutul poate fi educat, însă, utilizând metode speciale. Educația lor întârzie deoarece, inițial trebuie să fie demutizați, timp în care auzitorii avansează în diferite științe. Cu toate acestea, într-un ritm mai lent, surdomuții pot ajunge la performanțe educative și profesionale remarcabile.

2.5.2. „OPINIA”

ANUL XXIX No. 7737

ABONAMENTE

Lei 600 . . . . . pe un an
» 300 . . . . . 6 luni
» 150 . . . . . 3 »

ATELIERELE TIPOGRAFICE
IAȘI. — STR. LĂPUȘNEANU 37

2 (doi) lei exemplarul

OPINIA

ZIAR POLITIC COTIDIAN

MERCURI 8 FEBRUARIE 1933

ANUNCIURI
se primesc la toate AGENȚIILE DE PUBLICITATE și la ADMINISTRAȚIA ZIARULUI Iași. — Strada Lăpușneanu 37

Telefoane: Redacția 201, Administrația 394, Serviciul de noapte 3077

Ziar politic cotidian înființat în anul 1905. Redacția și administrația : Iași, str. Alexandru Lăpușneanu, nr. 37.

NOTĂ : Colecția ziarului poate fi consultată la Biblioteca Central Universitară din Iași.

-„O surdo-mută își susține o teză la Sorbona” [nr.7413/16 ian. 1932-p.1]. Tânăra surdomută Suzane Lavand a susținut teza de doctorat cu tema *„Marie Leneru și teatrul său”* pentru care a primit mențiunea „tres honorable”.

-„Expoziția principelui Henry Ghica” [nr.7545/25 iun.1932-p.1].

https://biblioteca-digitala.ro

Prințul Henry Ghica (în text nu se spune că este surdomut) a deschis în sala librăriei „Cartea Românească" din Iași, str. Lăpușneanu, o expoziție cu peste 50 de desene în peniță. La Iași, expozițiile sale sunt o prezență anuală, dar și la București, Sinaia și alte localități.

-Școala pentru copii surdo-muți. Înștiințare" [nr.7557/9 iul.1932-p.3]. Publicul este informat că din toamnă Iașul va avea o școală pentru surdomuți. Înscrierile se fac la primărie până la 20 iulie 1932. Anunțul se repetă în [nr.7597/25 aug.1932-p.3].

-„Pentru școala de surdo-muți. Apel către publicul ieșan" [nr. 7617 /17 sept.1932-p.2]. Publicul este înștințat că Școala de surdomuți din Iași este o inițiativă privată a Societății pentru Ocrotirea Copiilor Orbi și Surdo-muți din Moldova și Basarabia. Dorința inițiatorilor este ca la ea să se înscrie și copiii surdomuți proveniți din familii sărace. Se dorește ca această școală *„să devie un patrimoniu al orașului nostru"*. Se face apel la toți cetățenii, să se înscrie ca membri cotizanți ai asociației. Doar așa școala va putea să-și îndeplinească scopul propus. De asemenea, sunt bine primite orice donații destinate școlii.

-„Ministerul Instrucției și Școala de surdo-muți din Iași" [nr. 7636/9 oct.1932-p.3]. *„Ministerul Instrucției a trimis d-lui. P. Bogdan, primarul Iașului, adresa următoare :* ***Avem onoare a vă face cunoscut că Ministerul aprobă înființarea și funcționarea unei școli de surdo-muți și orbi în orașul Iași, solicitat de Dvs. și de ceilalți membrii din comitet cu cererea înregistrată la No. ... Totodată Ministerul mulțumește întregului comitet organizat în acest scop, atât pentru nobila sa inițiativă cât și pentru faptul că se obligă să întrețină pe copiii încercați atât de greu de soartă, procurându-le local, hrană, etc."*** (cu alte cuvinte „dacă v-a trebuit școală de surdomuți, îngrijiți-vă să o întrețineți").

-„Surzenia vindecată prin radio" [nr.7675/24 nov.1932-p.1]. Aflăm că medicul Erzer din Zürich a descoperit că poate antrena resturile auditive ale unor surzi (mai exact hipoacuzici) printr-o „cură" de ascultat, la căști, emisiuni radiofonice.

-„Pentru ocrotirea copiilor surdo-muți" [nr.7741/12 feb.1933-p.4]. La ședința Asociației de Ocrotire a Surdomuților din 11.02.1933 primarul Iașului, P. Bogdan, a arătat că, din punct de vedere didactic și educativ, Școala de surdomuți se prezintă la nivel occidental. S-a hotărât ca, în cursul lunii curente să aibă loc solemnitatea oficială a inaugurării școlii.

-„Inaugurarea Școlii de Surdo-muți din Tătărași" [nr.7752/25 feb.1933-p.3]. Se anunța că inaugurarea școlii de surdomuți urma să aibă loc

https://biblioteca-digitala.ro

a doua zi, duminică 26 februarie 1933, ora 16, la sediul școlii din str. Vasile Lupu. Este enumerat comitetul de inițiativă și aflăm că școala este condusă de soții Jemna, specializați la Viena. Pentru viitor se dorește înființarea unor ateliere și a unei ferme agricole. Cetățenii Iașului sunt invitați la inaugurare.

-I. L. Basarabeanu : „La inaugurarea Institutului de Surdo-muți din Iași” [nr.7753/26 feb.1933-p.1]. Este relatată lupta de aproximativ un an a membrilor Asociației de Ocrotire a Surdomuților și care s-a soldat cu înființarea Institutului de Surdomuți.

-Sp. : „Inaugurarea școalei de surdo-muți” [nr.7754/28 feb.1933-p.3]. Sunt prezentate cele mai importante momente petrecute la festivitatea de inaugurare a Institutului de Surdomuți din Iași.

-[nr.7760/7 mart.1933-p.4]. Se anunță organizarea în data de 12 martie 1933, în Sala Trianon, a unei „șezători” în folosul școlii de surdomuți. În program este prevăzută și comedia franceză „Trenul nr. 18”.

-Margareta Zosin : „Educarea copiilor anormali” [nr.7784/2 apr.1933-p.1-2]. Autoarea își începe articolul prin a arăta neajunsurile pe care le provoacă învățământului, existența copiilor „anormali” amestecați în aceleași clase cu cei normali. Prin anormali, autoarea înțelege pe *„cei cu scăderi fizice (ciungi, ologi, etc)”,* pe cei cu *„scăderi senzoriale (orbi, surzi, etc.)”* și pe cei cu *„scăderi intelectuale sau a facultăților afective”.* Sunt analizate, pe rând, fiecare categorie și modul în care învățământul este eficient pentru ele. Acțiunile medico-pedagogice sunt capabile să atenueze și să compenseze diferitele inferiorități fizice, sufletești sau afective provocate de anormalitate.

-„Se caută surdo-muți” [nr.7806/28 apr.1933-p.1]. Suntem informați că o întreprindere din Filadelfia (Statele Unite) a hotărât să angajeze 14 surdomuți, considerând că pentru administrarea unor depozite ei ar fi cei mai recomandabili.

-[nr.7825/25 mai.1933-p.4]. Comisia didactică a Institutului de Surdomuți din Iași a hotărât : trimiterea copiilor în colonia de vară dela Strunga; angajarea de noi profesori; înființarea unui atelier.

-[nr.7848/24 iun.1933-p.4]. Duminică 25 iunie 1933, ora 9, este anunțată serbarea de sfârșit de an a Institutului de Surdomuți din Iași, urmată de vizitarea expoziției cu realizările elevilor și vizitarea institutului.

-„Demonstrații impresionante și progrese uimitoare ale copilașilor surdo-muți” [nr.7851/28 iun.1933-p.3]. Este relatarea unui reporter care a asistat la serbarea de sfârșit de an a Institutului de Surdomuți

https://biblioteca-digitala.ro

din Iași. Sunt lăudate progresele copiilor și munca soților Jemna. Elevii au făcut demonstrații de dicție, de intuiție, exerciții de gimnastcă și dansuri populare. În final, copii au fost premiați și felicitați.

-„Cum învață deprinderea vorbirii copilașii surdo-muți. Școala Specială dela Iași. Metoda și rezultatele” [nr.7865/14 iul.1933-p.1]. Este un interviu luat d-lui. director C. Jemna, directorul institutului ieșan. În anul care a trecut, școala a avut 27 de elevi, toți interni, educați de Calistrat și Aglaie Jemna. Dânsul a explicat modul în care se face demutizarea și apoi studierea celorlalte materii. Se explică nivelul la care trebuie să ajungă fiecare surdomut după 8 ani de școală și modul în care se va face învățarea unei meserii. Pe lângă acestea, elevii sunt obișnuiți cu practica agricolă în grădina de legume. Pe viitor sunt prevăzute înființarea atelierelor de croitorie fete, cismărie și tâmplărie.

-„Înscrierile la Școala de surdo-muți” [nr.7883/4 aug.1933-p.3]. Sunt anunțate condițiile de înscriere a noilor elevi. Anunțuri asemănătoare au apărut în [nr. 7885/5 aug.1933-p.3], [nr.7886/8 aug.1933-p.3], [nr.7887/9 aug.1933-p.3], [nr.8173/20 iul.1934-p.4], [nr.8174/21 iul.1934-p.4], [nr.8183/1 aug.1934-p.3], [nr.8185/3 aug.1934-p.3], [nr.8189/8 aug.1934-p.4], [nr.8481/23 iul.1935-p.4], [nr.8482/24 iul.1935-p.4].

-„Un surdo-mut de 14 ani, șeful unei bande de hoți minori” [nr. 8204/25 aug.1934-p.4]. Surdomutul Neculai Sava, de 14 ani, originar din Silistra, fiind alungat de părinți, a organizat o bandă de minori care se ocupa cu furturile din prăvălii.

-C. P. Timofte : „Educația surdo-muților” [nr.8256/25 oct.1934-p.1]. C. P. Timofte reia enumerarea popoarelor din vechime care-i considerau pe surdomuți ca anormali și arată că, exceptând organul auditiv, surdomuții sunt persoane normale. Chiar și organele anatomice folosite la vorbire sunt normale, însă, ei nu le folosesc pentru că nu aud. Printr-o educație specială, aceste organe pot fi folosite și surdul va putea vorbi. Dobândind vorbirea, surdul poate fi educat și profesionalizat, astfel încât, cu ajutorul unei meserii el se va putea integra în societate. Limbajul vorbit are un rol determinant în dezvoltarea inteligenței. Utilizarea exclusivă a limbajului mimico-gesticular menține surdomutul în zona concretului și nu poate accede la subtilitățile abstracte.

-Aglaia Jemna : „Din lumea celor ce nu aud, dar ... cuvântă” [nr. 8266/6 nov.1934-p.1-2]. Dând exemplu modul în care învață să vorbească oamenii normali, autoarea conchide că pentru a vorbi trebuie să auzim. De aici apare nenorocirea celor ce nu aud. Ei nu pot să-și dezvolte vorbirea și

https://biblioteca-digitala.ro

devin surdomuți. Lipsa auzului a dus la lipsa vorbirii și prin aceasta la greutăți în dezvoltarea intelectuală. Ni se dau exemple de persoane care, de-a lungul istoriei, s-au ocupat cu educarea surdomuților. Aflăm cum au evoluat metodele pedagogice și nivelul la care s-a ajuns.

-Dr. Alex. Socolovschi : „Auzul și școala. Un pericol, care nu se observă ușor.” [nr.8359/24 feb.1935-p.1-2]. Autorul, medic O.R.L.-ist a constatat că *„în ultimii 10-15 ani numărul persoanelor ce suferă de surditate completă a crescut și capacitatea auzului la populație se micșorează simțitor”*. S-a constatat că aproximativ 25% din elevi au o capacitate sub 1/3 dintr-un auz normal. Aceasta are repercursiuni în educația școlară, ducând la rezultate nesatisfăcătoare. De multe ori defectul este nesesizat și poate avea urmări neplăcute. Pentru ca boala să nu se agraveze, acești elevi necesită tratamente medicale și o atenție sporită din partea profesorilor. Anumite boli pot declanșa un proces lent de diminuare treptată a auzului. Dacă nu sunt depistate, cu timpul pot avea consecințe grave.

-Dr. Alex. Socolovschi : „Apărarea auzului școlarilor. Ce trebuie să știe părinții și profesorii.” [nr.8366/5 mai.1935-p.1-2]. Deoarece, prezența în școală a unui medic O.R.L.-ist este costisitoare, autorul solicită profesorii de a urmării capacitatea auditivă a elevilor și oferă un număr de șase de reguli pe care aceștia să le urmeze. Examinarea este simplă și profesorii cunosc elevii, iar un astfel de examen nu i-ar intimida. Doar elevii suspecți vor fi trimiși la medicii specialiști pentru un examen medical. Elevii cu pierderi de auz prezintă anumite simptome : gura deschisă, dureri de cap, vocea neclară sau răgușită, respirația grea, nasul astupat, etc. Depistați la timp și trimiși la medic, aproximativ 70% din acești elevi pot fi tratați și vindecați.

-G. : „O vizită la școala de surdo-muți. Importante progrese ale instituției.” [nr.8427/18 mai.1935-p.2]. Este evocată vizita făcută de prof. univ. dr. Leon Ballif, împreună cu un mare număr de studenți și doctoranzi în medicină, în ziua de 14 mai 1935, ora 15. S-a început cu clasa I-a, de demutizare, unde directorul școlii Calistrat Jemna era ajutat de asistentul Rezneac Arsenie. S-a continuat în clasele a II-a și a III-a, conduse de învățătorii asistenți Zorici și C. P. Timofte, iar apoi în clasele a IV-a și a V-a, conduse de d-na. prof. Specialist Aglaia Jemna. Peste tot s-au obținut explicațiile referitoare la procesul de demutizare, labiolectura, citire, formări de cuvinte , aritmetică și celelalte materii de studiu. S-a vizitat ferma agricolă, atelierele de tâmplărie, croitorie, lenjerie și țesătorie. Vizita s-a desfășurat până la ora 18, toți fiind impresionați de rezultate.

-Dr. Alex. Socolovschi : „Boalele vocii” [nr.8435/28 mai.1935-p.1-

https://biblioteca-digitala.ro

2]. Sunt explicate organele anatomice care contribuie la formarea vocii, modul în care ea se formează și ce efecte poate avea îmbolnăvirea unora din aceste organe.

-Dr. Alex. Socolovschi : „Surditatea” [nr.8489/1 aug.1935-p.1-2]. Sunt expuse mecanismele anatomo-fiziologice de apariție a surdității; ce tratamente se impun și cu ce rezultate.

-Dr. Alex. Socolovschi : „Slăbirea auzului. Cum începe surditatea” [nr.8517/3 sept.1935-p.1-2]. Se axează pe importanța Trompei lui Eustache, rolul ei și bolile la care poate fi supusă.

-„Căsătoria unor surdo-muți” [nr.8542/1 oct.1935-p.4]. Este vorba despre o căsătorie petrecută la Chișinău în 30 septembrie 1935 între doi surdomuți de 50, respectiv de 45 de ani.

-Dr. Alex. Socolovschi : „Urechea copilului cere atanție deosebită. În România sunt 15.000 de surdo-muți” [nr.8565/27 oct.1935-p.5]. Se atrage atenția asupra gravității otitelor la copii și a urmărilor lor. De când se nasc, copiii trebuie supravegheați pentru ca anumite boli să nu degenereze în surzenie. În medie sunt 8-10 surdomuți la 10.000 de locuitori, dar numărul acestora diferă dela un popor la altul (16 la evrei și 3 la olandezi). Foarte mulți dobândesc surditatea în primii ani de viață.

2.5.3. „LUMEA”

Ziar independent, politic și social cu apariție cotidiană. Înființat în anul 1918. Redecția și administrația : Iași, str. Ștefan cel Mare, nr. 6.

NOTĂ : Colecția ziarului poate fi consultată la Biblioteca Central Universitară din Iași.

-Dan : „Școala de surdo-muți va funcționa în Tătărași. Înscrierile au început” [nr.4279/7 sept. 1932-p.3]. Populația este informată că Școala de surdomuți, opera primarului P. Bogdan, se va deschide peste câteva zile în cartierul Tătărași, în localul destinat inițial Institutului Prenatal al Dr. Slătineanu și care nu primise fondurile ministeriale necesare. Autoritățile sperau că școala de surdomuți va ajunge, în final, la un număr

https://biblioteca-digitala.ro

de aproximativ 300 de elevi, dar în primul an urmau să fie doar 30. Directoare era preconizată D-na. Baciu (?).

-„Palatul Cantacuzino : sanatoriu pentru tuberculoși sau azil pentru surdo-muți ?” [nr.4986/17 dec.1934-p.5]. Este o informație cu caracter ironic. Palatul prinților Cantacuzino, din comuna Erbiceni, era într-o stare jalnică. Deși propus pentru a fi transformat într-un sanatoriu pentru bolnavii de T.B.C., din cauza lipsei fondurilor necesare era folosit ca grajd. Reporterul își amintește de clădirea din cartierul Tătărași, unde inițial se dorea un spital prenatal, dar din cauza lipsei fondurilor a fost folosită ca școală de surdomuți. Din această cauză, reporterul se întreabă dacă, și acest fost palat care este într-o situație similară, va ajunge în final un „azil pentru surdomuți”.

https://biblioteca-digitala.ro

2.6.
PERIODICE APĂRUTE LA FOCȘANI.
2.6.1. „FRĂMÂNTĂRI DIDACTICE”

ANUL IV, Nr. 8 Octombrie 1928.
REVISTA CORPULUI DIDACTIC PRIMAR
DIN JUDEȚUL PUTNA
BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII IAȘI
FRĂMÂNTĂRI DIDACTICE
SUMARUL:
TIPOGRAFIA „CARTEA PUTNEI”

Revista Corpului Didactic Primar din județul Putna, înființată în anul 1924. Redacția și administrția : Focșani, str. Mare a Unirii, nr. 176.

NOTĂ : Colecția revistei poate fi consultată la Biblioteca Central Universitară din Iași.

Deși în județul Putna singura instituție medico-pedagogică era Institutul de Surdomuți din Focșani, revista „Frământări didactice” a fost interesată și de alte aspecte ale acestui tip de învățământ. În puținele numere pe care am reușit să le consult, am găsit materiale referitoare la deficiențele de intelect și la tulburările de comportament. Astfel : Gheorghe Atanasiu a publicat *„Debilitatea mintală”* [nr. 3-4/1928-p.393-397], *„Delicvenții morali și vicioși”* [nr. 6/1928-p.465-469] și *„Furt și crimă”* [nr. 7/1928-p.497-500]. Studiul nostru se ocupă doar de materialele referitoare la deficiențele de auz și, în acest domeniu, am găsit :

-C. Vlad „Imitația ca factor educativ” [nr. 5-6/1925-p.57-59]. Autorul, institutor și viitor director al Institutului de Surdomuți din Focșani, face o trecere în revistă a spiritului imitativ al oamenilor și explică importanța acestuia în procesul de instruire a surdomuților. Susține chiar că *„baza acestui învățământ* (de surdomuți) *este spiritul de imitație spontan și voluntar care constă în scheme, scriere, gândire și judecată”.* Tot ce scriu sau desenează surdomuții sunt în realitate, imitații.

-Gh. V. Constantinovici : „Anomaliile vorbirei” Autorul era, în acea perioadă, învățător la Institutul de Surdomuți din Focșani. Studiul prezentat începuse cu două fragmente anterior celor găsite de noi. Colecția incompletă ne-a obligat să nu posedăm decât : [nr.7/1933-p.1945-1948], [nr. 8/1933-p.1975-1978], [nr.9-10/1933-p.2018-2020], [nr.1/1934-p.2064-2065], [nr.5/1934-p.2181-2183].

https://biblioteca-digitala.ro

(I) și (II) - ?

(III). Este criticat faptul că nu există manuale școlare și, în special, abecedare care să respecte principiul „dela simplu, la complex", dar și faptul că învățătorii nu au pregătire ortofonică, care să-i ajute să-și sistematizeze materialele didactice necesare. Abecedarele existente nu corespund pentru învățământul surdomuților. Niciuna din lecțile existente în abecedate nu este legată sufletește de elev. Cu ajutorul abecedarului *„trebuie să pătrundem în sufletul lui prin stările afective născute din însăși viața ce o trăiește cu multă intensitate"*. De asemenea, abecedarele nu asigură o legătură între *sunet* și *literă.* Autorul dă exemple de jocuri care ar trebui să se utilizeze la litera *„i",* la *„o",* la *„a",* la *„u"*, jocuri existente în viața copiilor înainte de venirea la școală și pe care abecedarele ar trebui să le prevadă. Abia după aceea se poate trece la cuvinte monosilabice.

(IV). Se continuă analizarea diferitelor abecedare, cu plusurile și minusurile lor. Se insistă pe pronunțarea corectă și curată a diferitelor consoane, deoarece de obicei, inconștient, ele sunt însoțite de vocala „â", ceea ce îngreunează formarea cuvintelor.

(V). Se continuă cu modul de pronunție al consoanelor „s" și „ș", dându-se și exercițiile de dicție corespunzătoare.

(VI). Pronunțarea corectă a consoanelor „m", „r" și „h".

(VII). Pronunțarea consoanelor „v", „t", „ț", „d", „l", „b", „f", „j", „g" și „z".

-Gh. V. Constantinovici : „Anomaliile și secreţiunile interne" [nr. 6-7/1934-p.2227-2228]. Autorul ne prezintă un caz real, la care a participat efectiv. O fetiță de 7 ani auzea perfect, avea memorie bună, inteligență normală, dar nu putea articula niciun cuvânt. Toți medicii la care apelase (niciunul pediatru) nu au putut stabili cauza. Autorul a consultat-o și, pentru că nu era medic, a cerut să aducă un specialist pediatru. Împreună cu acesta au stabilit că *„toată anomalia aceasta provine dela insuficiența glandelor cu secreţiune internă, insuficiență produsă de anomaliile fizice și psihice în concepţiune"* (alcoolism combinat cu dezechilibru nervos). Deci i s-au prescris pilule de stimularea glandelor cu secreție internă, începând cu tiroida. După o anumită perioadă fetița a început să vorbească. Există și alte urmări ale unor astfel de dezechilibre și autorul ne prezintă o listă cu 16 anomalii. Învățătorii pot întâlni astfel de simptome și dacă le recunosc ar trebui anunțat medicul specialist.

https://biblioteca-digitala.ro

2.7.
PERIODICE DIN ALTE LOCALITĂȚI.
2.7.1. „TRANSILVANIA”.

TRANSILVANI'A.

Foia Asociațiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Nr. 1. Sibiiu'a 1. Ianuariu 1868. Anulu I.

PROGRAMU

SECȚIUNEA I.

Revistă a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român (ASTRA), întemeiată la 1861. Redacția și administrația: Sibiu, str. Șaguna 4

Referitor la surdomuți am găsit o singură informație referitoare la procurarea unei cărți. Aceasta se găsește în cadrul ***„Raport*-ului *general prezentat de comitetul central al <<Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român>>, <<Astra>> asupra lucrărilor sale și a situației acestei instituțiuni în anul de gestiune 1924/25”*** [nr.9-10/1925-p.327-375]. În cadrul raportului, la secțiunea „XV. Biblioteci” (pag. 358) aflăm :

„Biblioteca centrală a <<Asociațiunii>> s-a sporit în cursul anului cu 1750 de volume. S-a cumpărat : ... Dimitrie Rusceac : În lumea unde nu se vede și nu se aude. ... ”

2.7.2. „ȘCOALA NOASTRĂ”.

Anul I. 15 Aprilie 1930. Nr. 1–2.

ȘCOALA NOASTRĂ

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL REVIZORATULUI ȘCOLAR, AL COMITETULUI ȘCOLAR JUDEȚEAN ȘI AL ASOCIAȚIEI ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL SĂLAJ

SUMAR:

Programul nostru. Nicolae Nistor.
Problema calității învățământului. I. Mergă.
La muncă! Cezărel Copilul. Școala veșnică. D. I. Gopa.
Unirea Basarabiei. Dimitrie Nica.
Un apel frățesc. G. Câmpeanu.
Activitatea extra-școlară. I. Mergă.
Cronica. — Știri școlare.
Partea oficială.

ZALĂU, TIPOGRAFIA S. SEREȘ.

Revista pedagogică-culturală. Organ oficial al revizoratului școlar, al comitetului școlar județean și al asociației învățătorilor din județul Sălaj. A apărut la Zalău în perioada 1924-1940, la tipografia S. Sereș. Redactorul principal al revistei a fost Nicolae Nistor.

În nr. 11/1 iulie 1930, la rubrica „Știri”, la pagina 371, întânim următorul anunț, referitor la modalitățile de înscriere la Institutul de surdomuți din Cluj :

„Institutul de surdo-muți al statului din Cluj primește gratuit copii surdo-muți apți pentru instruire dela vârsta de 7-11 ani. Cererile

https://biblioteca-digitala.ro

timbrate în regulă se vor înainta imediat direcțiunii".

2.7.3. „ȘTIREA"

Anul V. No. 934 6 Pagini 2 Lei Dum. 2 Iunie 1935

Ştirea

ziar politic, social, economic - independent

Director: ION B. MIRT
REDACȚIA ȘI ADMIN
TIMIȘOARA
Strada Solderer 2. Telefon
ORADEA
Str. Brătianu No. 25
ARAD
Str. Alexandri 8. Telefon 42
BUCUREȘTI
Strada Dim. Sturdza 12—14
ABONAMENTE:
In țară . . Lei 40.— In
In străinătate Lei 80.— In
Bănci, fabrici, mari întrep
deri și institutii L. 100 In

Cotidian independent specializat pe problemele politice, sociale și economice, destinat Banatului, județelor Arad, Bihor și Hunedoara. Apărea la Tipografia Reiner din Arad. Director Ion Marcu. Ziarul avea patru sedii : Arad, str. Alecsandri nr.8; Timișoara, str. Solderer nr.2; Oradea, str. Brătianu nr.25 și București, str. Dim. Sturdza nr. 12-14.

NOTĂ : Colecția ziarului poate fi procurată la Biblioteca Județului Timiș.

-„La 4500 surdo-muți un singur institut !" [nr.457/13 oct.1933-p.5]. Articolul este plasat la rubrica „Anchetele Știrei" și constituie o prezentare deosebit de veridică a institutului timișorean de surdomuți. Autorul pornește dela festivitatea de deschidere a anului școlar 1933-34, ocazie cu care publicul a avut ocazia să viziteze institutul și să afle amănunte referitoare la istoricul său. În acel moment se intra în al 49-lea an de existență, timp în care s-au educat peste 2000 de surdomuți. În noul an urmau să fie 100 de elevi, împărțiți în șapte clase și patru ateliere. Personalul didactic era format din opt profesori specialiști și patru maiștri. Vizitatorii au putut să se convingă de modalitățile de educare și de faptul că, la finalul ciclului educativ, absolvenții institutului vor stăpânii o meserie și se vor integra în societate. Ni se explică modalitățile prin care este întreținut institutul și cine subvenționează acest proces. Facem cunoștință cu cele două clădiri și ce se găsește în fiecare, cu faptul că sunt bine întreținute, dar și cu insuficiența banilor necesari unor reparații interne și externe.

O problemă deosebit de gravă este aceea că jumătate din clădirea destinată cursurilor, a fost ocupată de Gimnaziul Maghiar de Fete, care are clase formate din multe eleve și sunt înghesuite în sălile concepute pentru maximum 15 surdomuți. În final se cere ca Gimnaziul Maghiar de Fete să fie mutat în altă clădire din oraș.

-Romi : „Problema Institutului de Surdo-Muți. Intervenția

https://biblioteca-digitala.ro

domnului primar Coman" [nr.554/28 ian.1934-p.5]. Dela început, autorul articolului precizează că problemele institutului timişorean se surdomuți au constituit în trecut, dar vor constitui și în viitor, o preocupare majoră a anchetelor ziarului, până când *„toate doleanțele acestui institut de asistență socială nu vor fi pe deplin îndeplinite"*. Ni se explică gravitatea deficienței lor și faptul că, în trecut, au fost victimile ignoranței oamenilor și în jurul lor s-au țesut tot felul de superstiții. Deşi civilizația a progresat și a pus la punct metodele de demutizare, societatea a rămas în urmă și nu a acordat întreg sprijinul de care aceşti nenorociți au nevoie. În România, în cele câteva institute specializate, abia dacă se pot instrui 8-10% din totalul surdomuților. Institutul timişorean este lăudat ca fiind cel mai bun și dotat din țară, însă autoritățile locale au cedat jumătate din clădire Gimnaziului Maghiar de Fete astfel încât ambele activități educative sunt îngreunate. După ce se explică faptul că sălile sunt concepute pentru grupuri mici de elevi, așa cum este la surdomuți, iar fetele dela gimnaziu formează clase de 50, se susține că primarul orașului trebuie să găsească pentru Gimnaziul Maghiar o altă clădire și să le redea surdomuților spațiul luat.

-Gr. Pătășanu : „Gheorghe Atanasiu" [nr.575/24. feb.1934-p.5.]. Prezentarea directorului Institutului de Surdomuți din Timişoara, domnul Gheorghe Atanasiu. Articolul începe cu opera sa scrisă : manualele pentru clasele I...IV ale școlilor de surdomuți (precizând că sunt primele manuale de acest fel din țară) și amplul studiu „Învățământul surdo-muților". Metoda utilizată de autor este cea orală, prin care gesturile mimice sunt înlocuite de cuvintele rostite, combinate cu intuiția. Manualele sunt scrise într-un stil ușor accesibil și bine structurate din punctul de vedere al metodei surdologice. Sunt amintite și lucrările literare ale lui Gheorghe Atanasiu.

-Gheorghe Atanasiu : „Surdo-muții în lumina sfintelor Paști" [nr.612/8 apr.1934-p.8]. Gheorghe Atanasiu începe cu o paralelă între activitatea de ocrotire și perceptele creştine, care ne îndeamnă să ne iubim aproapele. Ocrotirea celor infirmi trebuie să fie plină de sentimente umaniste și nu de invidie, ură sau egoism. Secole de-a rândul, surdomuții au fost *„complet izolați, izgoniți și făcuți sclavi ai sclavilor"*. De când se năștea și până mureau purtau cu ei durerea și cruzimea celor din jur. Aceste sentimente se mai află și azi în inimile oamenilor. Oamenii trebuie să înțeleagă sufletul plin de iubire al surdomuților și să-i ajute să se integreze în societate.

-„Închiderea anului școlar dela Institutul de Surdo-Muți din Timișoara" [nr.656/9 iun.1934-p.2]. Este un simplu anunț care invită publicul să ia parte, a doua zi, la serbările de sfârșit de an școlar.

-„Serbarea de închidere a anului școlar la Institutul de Surdo-Muți. Înființarea unei societăți pentru ajutorarea elevilor institutului"

https://biblioteca-digitala.ro

[nr.659/14 iun.1934-p.5]. Este o relatare a evenimentului din 10 iunie 1934, asemănătoare cu cea apărută în [Țara-nr.112/13 iun.1934-p.4].

-„Primirea elevilor surdo-muți la institutul din Timișoara” [nr.678/7 iul.1934-p.2]. Un anunț identic cu cel apărut în diferitele numere ale ziarelor „Tribuna Banatului”, „Țara”, „Voința Banatului” și „Vestul”, prin care cei interesați puteau afla care erau condițiile de înscriere în institut. În ziarul „Știrea” au mai apărut astfel de anunțuri în [nr.963/12 iul.1935-p.6], [nr.1269/15 aug.1936-p.5], [nr.1532/18 iul.1937-p.2], [nr.2135/11 aug. 1939-p.4] și [nr.2403/14 iul.1940-p.2].

-„Deschiderea cursurilor la Institutul de Surdo-Muți” [nr.737/21 sept.1934-p.5]. Și acesta este asemănător cu articolul apărut, cu un an în urmă, în [Țara-nr.57/11 oct.1933-p.4]. Manifestarea s-a desfășurat în prezența inspectorului general sanitar, Dr. N. Buteanu. Directorul Gheorghe Atanasiu și inspectorul N. Buteanu au ținut discursuri, apoi s-au vizitat cele două clădiri ale institutului. Se face încă un apel către Primărie pentru mutarea Gimnaziului Maghiar de Fete, ce ocupă jumătate din clădirea principală.

-(T) : „Congresul corpului didactic medico-pedagogic dela Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale” [nr.919/16 mai 1935-p.6]. Este o relatare a congresului ce a avut loc la Cluj în zilele de 7-8 mai 1935. Lucrările au fost conduse de directorul general al ocrotirilor sociale din Ministerul Sănătății , domnul C. Stănescu și de inspectorul general sanitar Dr. M. Băcivanu. Au participat directorii dela institutele medico-pedagogice din subordine. Acestea erau : institutele de surdomuți din Cluj (Căpraru) și Timișoara (Gh. Atanasiu), institutele de orbi din Cluj (G. Halarevici), Arad (Grama) și Timișoara (I. Arsene), institutele pentru debili mintali din Cluj (Retezeanu) și Ineu (D. Moldovanu), plus institutul de needucabili din Târgu Mureș (E. Graff). Au mai participat profesori medico-pedagogi dela aceste institute în frunte cu domnul Răsmeriță, președintele Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic. Ne sunt prezentate problemele puse în discuție și concluziile la care s-a ajuns. Dacă despre congresele asociației ce-și avea sediul la Cernăuți, cuprinzând profesorii ce aparțineau institutelor subordonate Ministerului Instrucțiunii, se poate citi în Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, despre asociația cu sediul la Cluj nu avem știri decât aceste mici referiri din ziarele vremii.

-„Serbarea de 50 de ani de existență a Institutului de Surdo-Muți Timișoara” [nr.943/15 iun.1935-p.5]. Se anunță că, a două zi, în 16 iunie 1935, Institutul de Surdomuți din Timișoara va sărbători 50 de ani dela înființare. Manifestările vor fi onorate de domnul C. Stănescu - directorul general al Ocrotirilor, domnul Dr. N. Buteanu – inspectorul general sanitar și de directorii institutelor de orbi și surdomuți din țară. Se anunță

https://biblioteca-digitala.ro

programul manifestărilor și publicul este invitat să participe.

-„Cu ocazia jubileului de 50 de ani a Institutului Surdo-Muților, dl. Director general Stănescu va vizita și alte instituțiuni aparținătoare direcției de ocrotire” [nr.944/16 iun.1935-p.5]. În ziua sărbătoririi semicentenarului, ziarul mai face o precizare anunțând că, după terminarea manifestărilor jubiliare, directorul general C. Stănescu va vizita, în ziua de luni, Centrul de Ocrotire a Copiilor Abandonați din Timișoara și Institutul pentru Orbii Adulți din Timișoara. Marți se va deplasa la Institutul pentru Oarbele Adulte din Arad și la Institutul de Debili Mintali din Ineu.

-„Jubileul de 50 de ani de existență a Institutului Surdo-Muților din Timișoara. Serbarea de sfârșit de an. Demonstrații cu elevii. Oaspeții oficiali” [nr.945/17 iun.1935-p.5]. Ziarul Știrea este publicația periodică ce a dat cea mai mare atenție jubileului de 50 de ani dela înființarea Institutului de Surdomuți din Timișoara, tratând-o în trei numere consecutive. Acesta din urmă, a doua zi după eveniment, este un articol amplu, întins pe aproape o pagină de ziar și cuprinzând și două fotografii. Aflăm programul manifestărilor, personalitățile care au luat parte și un scurt istoric al institutului. Prima fotografie prezentată este a corpului didactic din institutul timișorean (imaginea de mai jos), iar a doua este un aspect exterior al institutului.

Corpul Didactic semicentenar dela Institutul de Surdomuți din Timișoara.

https://biblioteca-digitala.ro

-„Evreii și Maglavitul” [nr.1023/28 sept.1935-p.2]. *„ORADEA. În urma vindecării la Maglavit a unei fete surdo-mute din Oradea, minune petrecută zilele trecute, o mulțime însemnată de evrei și-au anunțat plecarea la Maglavit pentru a vedea pe Petrache Lupu”.* (Isteria continuă).

-„Eliberări de calfe la Institutul surdomuților” [nr.1057/9 nov.1935-p.5]. Se anunță că în sâmbăta următoare, dela Institutul de Surdomuți din Timișoara vor absolvi 9 calfe. Autorul articolului precizează că, spre deosebire de celelalte calfe care absolvă zilnic, aceștia sunt surdomuți și trebuie să apreciem efortul profesorilor din institut și al maiștrilor, care au reușit prin metode speciale să-i integreze în societate, făcându-i cetățeni demni și folositori.

-„Gheorghe Atanasiu : Desmoșteniții” [nr.1076/4 dec.1935-p.5]. Este un simplu anunț care informează publicul că, în curând, la Editura librăriei „Cartea Românească” va apărea romanul domnului Gheorghe Atanasiu, Desmoșteniții, ce are ca erou principal un surdomut.

-Marcel Olinescu : „Gheorghe Atanasiu – Desmoșteniții” [nr.1133/20 feb.1936-p.2]. Marcel Olinescu face o recenzie romanului lui Gheorghe Atanasiu, lăudând progresul literar de care a dat dovadă și faptul că ne introduce în lumea surdomuților, oferind cititorilor aspecte ale frământărilor cu care aceștia se confruntă și modul în care ele trebuie rezolvate.

-R. : „Dl. Augustin Coman primarul municipiului Timișoara vizitează Institutul de Surdo-Muți din localitate și gimnaziul de fete” [nr. 1399/30 ian.1937-p.4]. Ca urmare a diferitelor intervenții din partea celor două școli, a Ministerului Sănătății, dar și a atitudinii critice a ziarelor locale, în data de 26 ianuarie 1937 domnul Augustin Coman, primarul municipiului Timișoara, *„a binevoit să viziteze”* cele două școli. Vizita a început la ora 9 dimineața și primarul a fost condus de directorul Institutului de Surdomuți, domnul Gheorghe Atanasiu. În clasele I...VII s-a asistat la demonstrații pedagogice corespunzătoare diferitelor obiecte de învățământ. În continuare s-au vizitat atelierele de tâmplărie, croitorie, cismărie, sculptură și țesătoria de covoare. A urmat vizitarea internatului, domnul primar interesându-se de curățenia dormitoarelor, a băilor și a W.C.-urilor. S-a trecut apoi la bucătărie, sălile de mese și la magaziile de alimente, cerând explicații asupra cantității și calității fiecărei mese.

A urmat vizitarea Gimnaziului Maghiar de Fete, unde a fost întâmpinat de doamna directoare Adriana Savi. S-a vizitat fiecare clasă și a reieșit insuficiența spațiului și faptul că sălile nu corespund necesităților acestei instituții.

În final, primarul a declarat că ambele unități școlare suferă din cauza folosirii în comun a clădirii. A promis că pentru anul școlar 1937-38

https://biblioteca-digitala.ro

va prevedea în buget sumele necesare pentru a închiria Căminul Învățătorilor unde să se mute Gimnaziul Maghiar de Fete.

-„O școală specială pentru copii fără auz” [nr.1896/16 oct.1938-p.4]. *„BUCUREȘTI – Având în vedere necesitatea pregătirii unui corp didactic special pentru școlile de copii fără auz, ministerul educației naționale a dat o decizie prin care se înființează pe lângă școala de băieți surdo-muți din București, cursuri speciale pentru pregătirea corpului didactic dela școalele de copii fără auz, conform art. 110 din legea învățământului primar. Durata cursurilor va fi de doi ani. La aceste cursuri vor fi detașați un număr restrâns de învățători și învățătoare dintre absolvenții normaliști cei mai distinși”.*

În primul rând, țin să precizez discrepanța dintre titlul articolului și conținut. Nu este vorba despre „o școală specială pentru copii fără auz”, ci despre „cursuri speciale pentru pregătirea corpului didactic dela școlile de copii fără auz”. În al doilea rând, am oferit textul integral deoarece micul articol este unicul găsit ce precizează înființarea în anul 1938 a respectivelor cursuri. Din acest anunț, mai aflăm și faptul că, deși aceste cursuri s-au făcut prin intermediul Universității din București, ele aveau ca sediu principal Institutul de Băieți Surdo-Muți din București. Așa cum am aflat din anuarele Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria” din Cernăuți, înaintea acestor cursuri oficiale din anii 1938-40, Ion Ciorănescu s-a mai ocupat și cu calificarea individuală a surdologilor. Acum devenea o formulă oficială care avea să dureze doar doi ani.

2.7.4. „FOAIA ȘCOLARĂ”.

FOAIA ȘCOLARĂ

Cuvânt către dornii învățători ai jud. Bihor

O fâlfie

Revistă pedagogică-culturală.

Organ oficial al Revizoratului și Comitetului școlar al Județului Bihor. A apărut la Oradea între anii 1925-1938. Redactor responsabil C. Bunea.

În cadrul acestei reviste putem găsii:

-Revizor școlar N. Danielescu : „Măsurarea puterii vizuale și auditive la copii”. (nr.4/dec. 1933-pag. 99-103).

Din calitatea sa de revizor școlar, autorul acestui articol se adresează tuturor cadrelor didactice și le oferă informații asupra importanței celor două simțuri, al văzului și al auzului, în procesul de învățământ. Copiii se află în perioada de formare a propriului caracter și lezarea totală sau parțială a unuia din aceste două simțuri are repercusiuni grave, deoarece nu mai este în măsură să acumuleze

https://biblioteca-digitala.ro

cunoştinţele necesare. Ele au o importanţă pedagogică, deoarece întreg procesul de învăţământ este bazat pe folosirea văzului şi a auzului. Autorul atrage atenţia profesorilor asupra unor simptome ca neatenţia, descurajarea sau lipsa de interes, care pot fi cauzate de slăbirea unuia din aceşti analizatori. Din această cauză, profesorii trebuie să solicite examinări ale văzului şi auzului, la toţi copiii pe care îi au. Numai în acest fel pot să-şi aleagă corect metodele de predare. În cadrul articolului, ni se oferă anumite statistici făcute de specialişti din străinătate. Din acestea putem remarca incidenţa pe care o au tulburările de vedere şi auz la copiii de diferite vârste. Selectând doar exemplele de tulburări de auz, aflăm că Mac Millan a găsit printre copiii de 6-7 ani, 15,2% cu tulburări auditive unilaterale şi 6,45% cu tulburări auditive bilaterale. Ce poate face profesorul atunci când cunoaşte realitatea în care se găsesc simţurile elevilor? Poate să intervină la modalitatea de aşezarea lor în bănci, astfel încât copiii să beneficieze de tablă şi de materialul didactic folosit. Poate să-şi modeleze vocea, să fie atent la articulaţie, astfel încăt să se asigure că toţi copiii o recepţionează. Poate să se ocupe mai atent şi mai intens de cei cu vederea sau auzul slabe. Autorul ne oferă metodele prin care fiecare profesor poate să testeze vederea şi auzul elevilor săi, fără a mai apela la specialişti. Se mai oferă îndrumări asupra materialelor didactice folosite şi a modului în care ele trebuie să fie aşezate în clasă. O altă măsură ce trebuie luată este să ia legătura cu părinţii şi să-i îndrume spre un medic specialist.

După cum am putut observa, articolul nu se referă la un învăţământ pentru deficienţi, ci dă indicaţii învăţătorilor şi profesorilor din învăţământul de masă, pentru cazurile în care întâlnesc copii cu deficienţe de vedere sau de auz.

2.7.5. ARHIVA SOMEŞANĂ

ARHIVA SOMEŞANA

CUPRINSUL

Revistă istorică culturală. Redacţia, administraţia şi direcţia revistei >>ARHIVA SOMEŞANĂ<< Năsăud, Liceul Gh. Coşbuc.

-Ştefan Buzilă : „Documente bisericeşti” [nr.17/1933-p.234-250]. Printre documentele de proveniență bisericească, prezentate în acest articol, ne-a atras atenţia cel dela pagina 250, notat cu nr. 77/16 aprilie 1838. Ne sunt prezentate dispoziţiile date credincioşilor, de către vicarul Mărian. Alături de acestea, ultima ne atrage atenţia : ***„d) Unde se află surdo-muţi să fie trimişi la Năsăud la şcoala care se va***

https://biblioteca-digitala.ro

deschide în 30 aprilie a.c.”. Iată deci, o informație care atestă că la 30 aprilie 1838, la Năsăud s-a deschis o școală de surdomuți. Este posibil ca ea să fie tot o inițiativă a Regimentului Grăniceresc, așa cum a fost școala de surdomuți din Bozovici, jud. Caraș-Severin.

-Emil Boșca : „Cercetând arhivele rodnene” [nr.20/1936-p.374-377]. Printre diversele informații, la pagina 375 găsim : *„În 19 martie 1869 jud. cerc Rodna raportează că în plasa Rodnei sunt 6 surdo-muți : Ilarion Vasile Folfa de 4 ani, Macidon Ștefan Moroșan de 18 ani, Iosif Andrei Partene de 2 ani, Ion Ion Carafa de 14 ani, Katona Miklos de 22 de ani și Emilia Pinean de 16 ani”.*

Iată deci, că la peste trei decnii dela inițierea, de către vicarul Marian, a cursurilor pentru surdomuți, autoritățile mai erau preocupate de existența și soarta deficienților de auz. Oare să fie o dovadă a faptului că acele cursuri începute în 1838 mai continuau și în 1869? Greu de spus!

https://biblioteca-digitala.ro

CÂTEVA PĂRERI REFERITOALE LA ISTORIA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PENTRU SURDOMUȚI DIN ȚARA NOASTRĂ.

O istorie a învățământului destinat surdomuților din România încă nu s-a scris și nu se întrevăd tendințe că ea s-ar scrie în viitorul apropiat. O primă încercare s-a făcut în anul 1968, când la Editura Didactică și Pedagogică din București a apărut cartea *„Contribuții la istoria învățământului special din România”*. Cartea cuprindea o culegere de studii, majoritatea referindu-se la anumite personalități care, în secolele XIX și XX, s-au ocupat cu educarea surdomuților, orbilor sau a debililor mintali. Odată cu respectivele personalități, cititorul primea și unele informații despre istoria unui anumit tip de învățământ special, din orașul în care aceste personalități au activat. Cartea nu era o istorie propriu-zisă, ci doar o încercare de a umple anumite goluri.

După acea dată, unii autori de lucrări surdologice au considerat oportun, ca în introducerile pe care le făceau în cărțile lor, să prezinte și câteva informații despre istoria învățământului pentru surdomuți. Cum majoritatea dintre aceștia nu erau pasionați de istorie, informațile pe care le dădeau erau, de cele mai multe ori, copiate dela alți autori anteriori, fără a mai fi verificate. Așa se face că, atunci când unul făcea o remarcă greșită ea era preluată de alții și repetată, ajungea în final să fie considerată ca „adevăr absolut”. Iată câteva exemple de astfel de greșeli :

În anul 1925, Dr. Gheorghe Crăiniceanu publica cursul litografiat *„Istoricul instrucțiunei, literaturei și legislațiunei copiilor anomali”*. În acest curs, referindu-se la Școala de surdomuți dela Ibașfalău (Dumbrăveni), condusă de fostul husar Băcilă, făcea următoarele precizări : *„Băcilă era un fost husar din armata lui Napoleon”* și *„în 1831 a înființat o școală particulară de surdomuți, pe care în 1846 a fost nevoit să o închidă datorită faptului că autoritățile nu i-au dat niciun ajutor”*. Referitor la armata din care făcea parte, oricine ar fi interesat să caute surse mai vechi decât 1925 va putea să-și dea seama că *„Băcilă a fost un husar transilvănean din armata habsburgică”*. Pentru eliberarea s-a din armată, episcopul greco-catolic al Ardealului, Bob Ioan, a făcut în anul 1828 un memoriu către

https://biblioteca-digitala.ro

autoritățile guvernamentale habsburgice (și nu către cele franceze față de care, oricum, nu ar fi avut nicio autoritate). Cât despre „școala particulară", putem preciza că după câteva încercări a lui Băcilă de a se întreține din educarea privată a surdomuților, în 1831 parohul bisericii romano-catolice armene din Ibașfalău (Dumbrăveni), Kábdebó János, îl angajază la școala din localitate, pe care o patrona. Aici, Băcilă a primit salar educând, în special, copii surdomuți armeni aduși din toată Transilvania. Închiderea, în 1846, a secției de surdomuți din Ibașfalău, nu s-a făcut din motive financiare, ci datorită faptului că Băcilă începuse să aibă un comportament scandalos, fapt care i-a atras concedierea. Cu toate acestea, în diverse publicații se continuă povestea despre „armata lui Napoleon" și „școala particulară" pe care „autoritățile nepăsătoare" n-au susținut-o. Este o variantă ce a fost agreată și de ideologia comunistă, care îl asemuiau pe Băcilă cu un fel de „luptător pentru drepturile celor nenorociți", asemănător lui Don Quijote, care se lupta cu morile de vânt.

Unii autori, referindu-se la metodele utilizate în educarea surdomuților, afirmă că *„după Congresul profesorilor de surzi dela Milano, din 1880, și la noi s-a trecut treptat la folosirea metodei orale"*. Eroare !!! În cele ce urmează, atunci când voi vorbi despre perioada anterioară Primului Război Mondial, voi explica pe larg metodele folosite pe cele două laturi ale Carpaților și voi demonstra că în Vechiul Regat trecerea la metoda orală s-a făcut târziu, abia începând cu anul 1900, când Mihail I. Ionescu a preluat conducerea orfelinatului dela Focșani, acțiune ce nu a avut nicio legătură cu respectivul Congres dela Milano.

O altă gafă referitoare la istoria surdomuților din România, preluată de mulți autori, se referă la prințul Henry Ghica, surdomut, membru fondator, în 1919, al Asociației Amicale a Surdo-Muților din România Mare și ulterior, președinte al acesteia. În istoricul oferit de actuala Asociație Națională a Surdomuților din România, el este prezentat ca fiu al domnitorului Grigore Ghica. Alte istorii susțin că ar fi fiul domnitorului Constantin Ghica. Autorii acestor scrieri ar fi suficient să citească biografia lui Henry Ghica publicată în numărul din ianuarie 1920 a „Revistei lunare a Surdo-Muților din România Mare", revistă redactată chiar de prințul în discuție. Din aceasta aflăm că era fiul prințului Constantin Ghica, care nu a fost niciodată domn, dar era descendent al unei familii de domnitori. Însă cum nimeni nu se obosește să verifice datele, pe diferite blog-uri se copiază și azi informații greșite.

În articolul *„De neamul Ciorăneștilor"*, scris de Solomon Marcus (vezi http://www.romlit.ro/de_neamul_ciornetilor) se pretinde, nici mai

https://biblioteca-digitala.ro

mult, nici mai puțin, că Ion Ciorănescu *„a creat prima școală de surdo-muți din România”* (!?!). Este clar că autorul nu s-a documentat deloc în această privință. Ion Ciorănescu a activat în învățământul surzilor din țara noastră după Primul Război Mondial, când existau deja multe școli de surdomuți. El a înființat, în 1927, Institutul pentru Băieți Surdo-Muți din București, dar acesta era, din punct de vedere cronologic, al șaselea institut de surdomuți ce funcționa în acel moment.

Întâlnim și diferențe de atitudine, intenționate sau nu, a unor autori, prin care încearcă să diminueze importanța activității și a evoluției institutelor de surdomuți din Ardeal și Banat și de a trece cu vederea realizările lor. Deși unii menționează fugitiv aceste institute, precizând și anii înființării lor, mulți fac doar scurte remarci precum că *„după al doilea război mondial educația surdomuților s-a mai făcut și la institutele din Timișoara și Cluj”*. Câtă ignoranță! Doar atunci ?!?

Există și scrieri în care Legea Învățământului Primar din anul 1924 este ridicată la rangul de *„reformă a învățământului special” (!?!)*, fără ca autorii să se gândească în ce constă o adevărată reformă și ce limite avea legea din 1924, referitor la acest tip de învățământ. Nu se pune problema ca cineva să analizeze acum această lege. Ar trebui doar să urmărească în „Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România” desfășurarea congreselor asociației și criticile aduse acestei legi de către profesorii medico-pedagogi de atunci.

Pentru a înțelege modul în care se prezintă aceste scurte istorii, referitoare la învățământul pentru surdomuți, voi da în continuare câteva exemple. În primul rând amintesc articolul *„Aspecte din istoria preocupării societății românești față de educarea surzilor”*. Acest articolul a fost postat pe internet și cei care doresc să-l consulte pot accesa următorul link : http://ro.scribd.com/doc/16908824/Aspecte-din-istoria-preocuprii-societii-romaneti-fa-de-educarea-surzilor. Nu este specificat numele autorului dar acesta, dela început, ne pune în fața unei precizări gratuite și totodată năucitoare, susținând că : *„reprezentanții Bisericii creștine ortodoxe au avut un rol de pionierat în a-i face pe surzi să vorbească, fie prin semne, fie prin viu grai”* **(!?!)**. De unde au scos această afirmație? Un istoric nu are voie să se compare cu un prestidigitator care scoate iepuri din joben. În Spania, Anglia sau Franța călugării catolici au avut astfel de acțiuni de pionierat. Însă, la noi în țară, referitor la implicarea unor ierarhi ai bisericilor, în educarea surzilor, se pot da doar următoarele exemple : Episcopul Greco-Catolic al Ardealului, Bob Ioan, care în 1828 a intervenit pentru eliberarea din armată a husarului Băcilă, pentru ca acesta să se ocupe de surdomuți, la

https://biblioteca-digitala.ro

Dumbrăveni; Episcopul Romano-Catolic al Ardealului, Kovács Miklós, care a susținut mărirea salarului lui Băcilă și i-a lăudat activitatea; Vicarul Greco-Catolic de Năsăud, Ioan Marian, care în 1838 a instituit un învățământ pentru surdomuți și, paralel, unul de specializare a învățătorilor în pedagogia surzilor (primul din România de azi); și Episcopul Romano-Catolic de Cenad (Timișoara), Alexander Bonnaz, care a insistat pentru înființarea școlii de surzi din Timișoara și apoi i-a lăsat prin testament 20.000 de florini (40.000 de Koroane). Despre implicarea unor reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe nu am auzit. Dacă au existat ar trebui să se facă cunoscute. Nu ne referim la cazurile în care vreun surdomut s-ar fi adăpostit la vreo mănăstire unde, în schimbul unor munci necalificate, primea adăpost și hrană. Cu aceștia călugării s-au înțeles prin semne dar, acesta nu este un învățământ, ci un act de milostenie, o socializare. Afirmațiile despre un adevărat învățământ trebuie să fie bazate pe dovezi certe și nu pe fantasmagorii. Exceptând fraza citată, articolul este un mic început lăudabil ca intenție, însă, și restul conținutului, în special pentru perioada anterioară ultimului război mondial, este tributar metodei „istoriilor de foarfeci și lipici" înșirând, unul după altul, paragrafe preluate dela alți autori, fără a le verifica.

Al doilea exemplu este cartea lui Florea Barbu întitulată *„Limbajul gestual : comunicare și interpretare"* [Barbu-2010]. Autorul a inclus între paginile 120-126, capitolul „Începuturile învățământului pentru surzi în România". Foarte tranșant, dumnealui alocă o jumătate de frază școlii de surdomuți dela Dumbrăveni-Elisabetopol și cea de a doua jumătate de frază școlii înființate la București în 1863. După această „amplă introducere" ne informează că *„denumirea primelor școli speciale din țara noastră specifică pe frontispiciu <școala pentru băieți surzi nr. 1> și <școala de fete surde nr. 2>"*. Atât??? Așa a început la noi acest învățământ ? Până în anul 1921, când s-a înființat școala de fete surdomute din București, nu s-a mai întâmplat nimic în acest domeniu ? Unde sunt școlile mixte de surzi din Timișoara, Arad, Cluj și Cernăuți ? Sau poate, în acea perioadă, România era formată doar din orașul București ?

Un alt exemplu ni-l oferă doamna Ludovica Tănăsescu în lucrarea *„Înființarea primei școli pentru surde din România și primii ani de funcționare 1919-1924"*, din care putem consulta un fragment în revista „Dincolo de cuvânt" - nr. 5/2012 – pag. 3-7, a Școlii nr. 2 de surzi din București, revistă postată pe internet și care este oferită de link-ul : http://www.scoalasurzi2bucuresti.ro/wp-content/uploads/2012/01/revista-5.pdf.
Formularea titlului cuprinde o greșală. Școala pentru surde, înființată în 1921 la București nu este *„prima școală pentru surde din România"*. În 1912,

https://biblioteca-digitala.ro

Elena Salomea înființase la Focșani o școală privată pentru fetele surde, care în 1921 a constituit nucleul școlii din București, fapt recunoscut în cuprinsul lucrării. În continuare, la prima pagină a lucrării (pag. 3 în revistă) întâlnim o remarcă derutantă : *„până la primul război, în România era o singură școală; până în 1940 erau 7”*. Când o persoană neavizată citește această informație laconică va rămâne cu convingerea greșită că, între 1918 și 1940 guvernul dela București a înființat 6 (șase) școli pentru surdomuți. URA !!! Cu o astfel de performanță nu se poate lăuda oricine. Faptul că jumătate din acestea proveneau din fostul Imperiu Austro-Ungar este trecut sub tăcere.

Pentru o adevărată istorie este necesară o cercetare mult mai aprofundată. Trebuie prezentate aspectele pozitive și recunoscute aspectele negative; să se renunțe la orișice partizanat etnic, confesional sau regional; să se accepte anumite superiorități, chiar dacă ele provin dintr-o zonă care nu ne convine; să se compare atitudinea guvernanților dela București cu cea de care au beneficiat alte institute, chiar dacă, la acea vreme, acestea din urmă depindeau de guvernele din alte țări; etc.

Nu doresc să fac acum și aici o istorie a învățământului pentru surdomuți, dar doresc să îmi exprim câteva păreri care, consider eu, ar trebui să jaloneze o astfel de lucrare.

Primul lucru ce ar trebui precizat este faptul că pe teritoriul de azi al României, la sfârșitul secolului XV și începutul secolului XVI a trăit o persoană care a exprimat ***prima concepție științifică referitoare la natura și cauzele surdomutității.*** Este vorba despre timișoreanul **Pelbart Ladislau,** absolvent al Universității din Cracovia și unicul autor de incunabule născut pe teritoriul de azi al României. Între 1503 și 1508, el declara că *„în cazul defectelor de vorbire, există o deosebire categorică între deficienţa anatomică şi deficienţa funcţională”*. El a fost acela care a pus bazele concepţiei că *„surdomuţii nu vorbesc pentru că nu aud”*. Pelbárt de Timişoara a fost recunoscut, de medicii din acea perioadă, ca un adept al teoriei că *„de multe ori, surdomutitatea are şi alte cauze, în afara celor anatomice”*. [Moldovan-2010-a-pag. 13-14].

Pentru România, informaţia este deosebit de interesantă, în special prin vechimea ei. Ea este anterioară momentului în care se năştea prima persoană care, pe plan mondial, s-a ocupat cu educarea surdomuţilor, călugărul spaniol Pedro de Ponce (n.1520).

Înainte de a trece la etapa în care s-au înființat primele școli pentru surdomuți de pe teritoriul de azi al României, nu trebuie să ocolim două intervenții teoretice. Prima este intervenția lui **George Bariţiu** (1812-

https://biblioteca-digitala.ro

1893), în cadrul Ședinței nr. 35/25 septembrie 1863 a Dietei Ardealului dela Sibiu. Referindu-se la starea învățământului, acest reprezentant al românilor transilvăneni spunea : *„Mai există încă un fel de școale, cari până în anul 1848 se aflau numai ca o umbră în câteva locuri ... precum este* ***institutul de surdo-muți, de orbi, etc.*** *Toate acestea, domnilor, noi nu le-am avut, nici nu am știut de ele.”*. Iar în continuare insista pentru înființarea și subvenționarea lor de către stat. [vezi Teodor V. Păcățian : „Cartea de aur sau Luptele politice-naționale ale românilor sub coroana ungară”, Vol. III. Tipografia „Iosif Marschall” Sibiu, 1905, vol. III. - pag.353].

Tot în anul 1863, la Iași, **Atanasie Fătu** tipărea : *„Proiectu de Organisarea Policiei Sanitaria in Romania”*. În acest proiect susținea *„educarea juniloru surdo-muți în a loru institutu specialu”* și rezerva chiar un capitol (Titlu V) cu organizarea și funcționarea unor astfel de institute (art. 1483-1498) [Fătu-1863-p.355-357].

Etapa următoare a unei istorii a învățământului pentru surdomuți din România ar trebui să se ocupe de **prima jumătate a secolului al XIX-lea**, când la noi au existat 3 (trei) (!!!) școli de surdomuți (nu una cum se precizează în majoritatea lucrărilor).

Prima este școala de la Dumbrăveni, nu lângă Brașov așa cum se copiază de la un autor la altul, ci situată între Mediaș și Sighișoara. Cum am mai spus anterior, despre această școală ar trebui făcute studii serioase pentru a nu se mai scrie păreri greșite și neverificate.

Cea de a doua școală, a funcționat în localitatea Bozovici din județul Caraș-Severin și este certificată de patru acte oficiale provenite din arhiva Regimentului Grăniceresc din Caransebeș, care o întreținea și o finanța. Nu se știe când a fost înființată, însă în 1838 funcționa. Nu se știe nici când s-a desființat, însă în anul școlar 1848-49 mai era funcțională și primea dela Viena trei metodici pentru *„lucrul”* cu elevii surdomuți. [Moldovan-2010-a-pag. 14-16].

Și, în fine, cea de a treia școală s-a deschis în data de 30 aprilie 1838 în localitatea Năsăud din județul cu același nume. Ea este certificată de Circulara nr. 77/16 aprilie 1838, dată de vicarul greco-catolic al Năsăudului, Ioan Marian. În această circulară, printre obligațiile ce se amintesc credincioșilor se numără și una referitoare la surdomuți, care sună astfel : „*Unde se află surdo-muți să fie trimiși la Năsăud la școala care se va deschide în 30 aprilie a.c.* (1838)*”.*

În continuare, respectiva istorie ar trebui să se ocupe de **perioada**

https://biblioteca-digitala.ro

de la 1863 și până la sfârșitul Primului Război Mondial. Este perioada în care s-au înființat o serie de școli speciale ce continuă să funcționeze și azi. Nimeni nu contrazice suita de evenimente. Toți recunosc că :

-în 1863, pe lângă Azilul „Elena Doamna" din București s-a înființat o secție de surdomuți, mutată în 1895 la Focșani.

-în 1863, la Timișoara Karl Schäffer a început un învățământ privat pentru copiii surdomuți.

-în 1885, la Timișoara și Arad s-au înființat școli pentru surdomuți.

-în 1888, la Cluj s-a înființat o școală pentru surdomuți.

-în 1908, la Cernăuți s-a înființat o școală pentru surdomuți.

Existența acestor evenimente nu este pusă la îndoială, însă „istoriografia tradițională" din acest domeniu , așa firavă cum este, se încăpățânează să pună accentul pe școala înființată la București. Celelalte școli, din Ardeal și Banat, sunt în cel mai bun caz amintite, după care nu se mai spune nimic despre realizările ce le-au avut. Se face aici o încercare nejustificată de elogiere a unei instituții care s-a târât cu greu prin nepăsarea autorităților și care, în realitate, a avut realizări modeste. Pentru a mă explica, voi face câteva precizări legate de modul în care s-a desfășurat evoluția învățământului pe cele două laturi ale Carpaților, chiar dacă aceste precizări vor deranja sentimentele unora.

Să începem cu **Vechiul Regat**. [Lumea noastră-nr.3-4/1932-p.23-24], [Mitrea-1968], [Ionescu-1923], [Răsăritul Nostru – în foarte multe numere]. În 1863 doctorul Carol Davila înființează o secție de surdomuți pe lângă Azilul „Elena Doamna" din București, care devine astfel prima instituție de învățământ pentru surdomuți din România, ce funcționează și azi. După unele surse, se pare că doctorul Davila ar fi adus din Franța un profesor surdomut numit Palla. Instituția, cu regim de orfelinat, era în subordinea Eforiei Spitalelor Civile din București, deci avea un regim privat. După cum reiese din documente, secția de surdomuți nu a fost tot timpul separată ci, în anumite perioade, era comună cu cea de auzitori. În anul 1881 Eforia Spitalelor Civile desființează orfelinatul dar, în 1882 școala se reînființează de către statul român, inițial în subordinea Ministerului de Interne și apoi a Ministerului Instrucțiunii.

Școala de surdomuți a funcționat inițial într-un local din cartierul Cotroceni și apoi într-unul din Pantelimon. Pe acesta din urmă, în 1882 era nevoită să-l părăsească. Din cauza lipsei unui spațiu adecvat, în acel an

https://biblioteca-digitala.ro

școala era în pericol de desființare deoarece autoritățile nu erau interesate de soarta ei. Norocul a venit dela familia Ghica. Aceasta având pe prințul Henry surdomut, era sensibilă la problemele deficienților de auz și închiriază pentru școală, în condiții deosebit de avantajoase, un spațiu în zona Tei-Colentina. Peste câțiva ani, văzând că autoritățile nu se preocupă să rezolve problema spațiului, tot familia Ghica – și nu primăria orașului Focșani, așa cum susține [Mitrea-1968] într-o perioadă când nu se recunoșteau meritele unor vechi familii boierești – donează un teren în Focșani. Aici, după multe amânări, se construiește un imobil, pe care în 1895 îl ocupă școala de surdomuți și orfelinatul de copii auzitori. În sfârșit, autoritățile centrale nu se mai împiedicau de această școală. Mutată la Focșani îi deranja mai puțin. Situația nu s-a reglementat definitiv căci, așa cum vom vedea în continuare, școala de surdomuți a mai avut parte de evacuări din acest spațiu.

Din punct de vedere metodic, începând din 1863 s-a folosit metoda gestuală. Deși în 1884 și 1896 la București s-au editat două cărți referitoare la metoda orală de educare a surzilor (vezi cap. „Introducere"), deși după congresele intrenaționale a specialiștilor dela Milano (1880), Bordeaux (1882) și Brüxelles (1883) învățământul mondial al surdomuților a renunțat la gestualism în favoarea oralismului, în Vechiul Regat al României lucrurile rămâneau cantonate în nepăsare, neavând niciun specialist în surdologie, care să aplice metoda orală. Abia în 1900 este angajat Mihail I. Ionescu, care din inițiativa lui Spiru Haret se specializase în surdologie la Paris. Acesta introduce la Focșani metoda orală și rămâne, până la Primul Război Mondial, singurul specialist surdolog pe care l-a avut România (abia în 1912, tot la Focșani, și-a început activitatea privată, Elena Salomea). Cu toate acestea, el nu a condus școala din Focșani, decât cu intermitențe. Partidele aflate la putere, aveau nevoie să-și recompenseze diferiții clienți cu funcția de director. Că nu se pricepeau la educarea surdomuților, pe cine interesa? Literatură de specialitate nu s-a publicat, iar profesorii nu erau pregătiți special pentru acest domeniu. Oricât s-a străduit Mihail I. Ionescu să convingă pe cei din minister despre necesitatea pregătirii profesorilor și despre necesitatea manualelor speciale, demersul său s-a lovit de o surzenie mult mai puternică decât cea a elevilor pe care îi educa. În plus, Ministerul Instrucțiunii nu s-a obosit să stabilească, la nivel central, un regulament special de funcționare și nicio programă școlară. Un alt neajuns, existent în Vechiul Regat, era acela că institutul din Focșani era destinat doar băieților surdomuți. Pentru surdomute, autoritățile ministeriale nu au oferit nicio șansă de instruire.

Nu putem părăsi Vechiul Regat fără a aminti unele inițiative

https://biblioteca-digitala.ro

private. Prima inițiativă este de la începutul anului 1864 și o găsim în mai multe numere ale ziarului „Românul" [1 feb. 1864-p.99], [6 feb. 1864-p.115], [12 feb. 1864-p.135], [23 feb. 1864-p.176], ce apărea la București. În acestea aflăm că : *„Domnul Ion M. Manolescu, care a fost student și profesor la institutul de surdo-muți din Viena, ..., a deschis o școală pentru învățătura surdo-muților ... cu prețul cel mai moderat, pentru toți copiii în această stare și de vârstă dela 4 și 5 ani în sus. ... Institutul acesta va fi la locuința subscrisului, în București, str. Râureni, Otelul* (!) *Neubauer, nr.33".*

Nu știm dacă acel institut privat s-a deschis sau a rămas doar o intenție. Știm doar că, după încheierea lunii februarie a anului 1864 anunțurile de acest fel au încetat. Importanța inițiativei domnului Manolescu rezidă, în primul rând prin anul în care s-a încercat acest lucru (1864), când secția de surdomuți dela Azilul Elena Doamna abia se înființase. Al doilea element important ar fi acela că, vârsta preconizată pentru începerea educației surdomuților era de patru – cinci ani, față de șapte cât se practica la noi în mod curent. Este încă o dovadă a influenței Școlii Vieneze de Surdologie care susținea, încă de atunci, necesitatea grădinițelor pentru surdomuți. Acestea sunt doar presupuneri. Ceea ce este cert, este faptul că domnul Ion M. Manolescu nu a rămas un necunoscut. În revista [Răsăritul nostru-nr.7/aug.1932-p.1], aflăm că în ianuarie 1865 el a depus o *„jalbă"* către domnitorul Alexandru Ioan Cuza, prin care susținea înființarea unei școli pentru surdomuți, la care se obliga să predea ca profesor. Din această „jalbă" aflăm că I. M. Manolescu era surdomut, cunoștea limbile română, franceză și germană și putea preda copiilor surdomuți limbajul gestual și cel scris. Despre limbajul oral nu pomenește nimic, deși la Viena se utiliza metoda orală încă din 1832.

Din păcate, totul a fost doar „o furtună într-un pahar de apă". Dumnitorul Cuza a abdicat și intențiile domnului Manolescu au rămas fără niciun rezultat, chiar dacă, în acel moment, funcționa deja secția de surdomuți dela Azilul Elena Doamna.

Tot referitor la Vechiul Regat, trebuie amintit faptul că la Iași, la sfârșitul secolului XIX, în *„Pensionatul* (!!!) *Scenk"* au fost primiți și copii surdomuți [Suțu-1928-p.240-244]. Unul dintre aceștia a fost prințul Henry Ghica, înainte de a fi trimis în Franța. Se pare că tot la acest pension se referă și [Bălteanu-1896-p.64] când precizează : *„A doua școală unde se primesc copii surdomuți se află la Iași* (prima era cea dela București-Tei, ce se muta atunci la Focșani) *, întreținută de un particular, căruia statul îi acordă o subvenție anuală. N-avem încă nicio cunoștință despre numărul școlarilor surdomuți nici despre metoda întrebuințată la Iași".*

https://biblioteca-digitala.ro

Ultima este inițiativa doamnei institutoare Elena Salomeia din Focșani, care văzând că fetele surdomute nu au în țară niciun institut, în 1912 a înființat unul privat. Specializată la Paris, unde fusese trimisă de ministrul Spiru Haret [vezi : V. D. Leorda - „Spiru Haret și școala surdo-muților", în „Răsăritul nostru" nr.132/ian. 1943-p.1], Elena Salomea a deschis acest institut privat cu cinci fete surdomute. Nu a primit niciun ajutor, nici dela stat, nici dela localitatea Focșani și institutul a funcționat până în anul 1921. În educarea surdomutelor a utilizat metoda orală, iar pe lângă instrucția teoretică, surdomutele se perfecționeau în desen, țesut și gospodărie [vezi revista „Educația" (București) nr.2/feb.1916-p.51-52]. După terminarea Primului Război Mondial, doamna Elena Salomea a fost prima profesoară angajată la noua Școală de Surdomute din București, aducând cu dânsa și elevele dela școala privată din Focșani [Tănăsescu-1973]. Cu alte cuvinte, Școala de Surdomute din București s-a înființat pe baza nucleului adus de Elena Salomea dela Focșani.

După cum vedem, existau unele persoane care își luau cu seriozitate sarcina de a compensa lipsa de interes a statului față de instituțiile speciale. (Dacă nu vine Mahomed la munte, vine muntele la Mahomed.)

Să vedem acum situația d**in Ardeal și Banat**. Tot în anul 1863, la Timișoara, învățătorul Karl Schäffer începe un învățământ privat pentru copiii surdomuți, după ce el funcționase ca învățător la Institutul de Surdomuți din Viena. Noutatea acestui eveniment constă în faptul că, pentru prima dată pe teritoriul de azi al României, Schäffer a aplicat metoda orală de educare a surdomuților. Nu este adevărat, așa cum susțin unii autori ce nu se obosesc să se documenteze, că *„nu se cunosc metodele folosite"* (!?). Schäffer nu putea preda decât după metoda utilizată la Viena, adică cea orală. În scrierile lăsate de Schäffer, acesta explică amănunțit ce elevi a avut, cum îi demutiza și cum aceștia reușau să-și susțină anual examenele de absolvire a fiecărei clase. Vom da un singur exemplu. În 1865, după doi ani de educație specială, primul elev surdomut al lui Schäffer, Steiner Móritz, a fost prezentat episcopului romano-catolic, Alexander Bonatz, iar acesta a rămas impresionat de modul în care copilul surdomut vorbea și citea de pe buze. Este adevărat că învățământul nu se desfășura într-o școală, cum tot adevărat este faptul că nu avea continuitate. Era un învățământ privat, o formă destul de utilizată și de persoanele nehandicapate din acea perioadă. Această activitate a lui Schäffer a durat timp de 22 de ani.

A urmat apoi înființarea oficială a școlilor de surdomuți din Timișoara (1885), Arad (1885) și Cluj (1888). În toate acestea, dela înființare, s-a utilizat metoda orală și nu cea mimico-gesticulară. Școlile de

https://biblioteca-digitala.ro

surdomuți au fost sub atenta supraveghere a autorităților locale, prin instituția „Scaunul școlii", și a Ministerului Învățământului. Fiecare școală a fost, inițial, găzduită de o instituție școlară din localitate, dar pe măsură ce se dezvolta și întrunea condițiile de transformare într-un institut, autoritățile au luat măsuri, au găsit terenuri în centrul orașelor și au construit sedii impunătoare, dotate cu săli de clasă, ateliere, dormitoare, bucătării, săli de sport, etc. În anii când numărul elevilor interni depășea capacitatea internatului, primăriile închiriau spații la persoanele private și achitau contravaloarea chiriei din fondurile orașului. Toate școlile de surdomuți aveau regulamente de funcționare aprobate de „Scaunul școlii", Consiliul Municipal și de Minister, atât în faza de „școală", cât și în cea de „institut". Învățătorii și profesorii erau pregătiți la cursuri speciale, de doi ani, organizate inițial la Vác și apoi la Budapesta. Chiar și profesorii care predau doar câteva ore pe săptămână, cum erau cei de educație fizică, religie, desen, lucru manual sau educatorii de după masă, erau obligați să absolve cursuri speciale de pregătire surdopedagogică. Funcțiile de directori erau atribuite persoanelor competente, factorul politic neavând aici nicio influență. În anul 1898, aceste institute au fost beneficiarele unei reforme a învățământului de pedagogie terapeutică (special) care a făcut ca numai în șapte ani numărul institutelor de surdomuți să crească dela opt la șaptesprezece, să se înființeze o grădiniță de surdomuți, numărul literaturii de specialitate să depășească cele mai optimiste așteptări și revistele specifice acestui învățământ să ajungă la opt. Din momentul înființării, fiecare unitate școlară specială era obligată să-și întocmească propria programă școlară care era verificată și, în final, aprobată de Ministerul Instrucțiunii. În primii ani ai secolului XX, programele școlare au fost unificate pe tot cuprinsul țării. Toate institutele de surdomuți și-au dezvoltat școli profesionale (la Timișoara din 1889). Meseriașii din oraș, unde ucenicii surdomuți învățau meseria, erau atenți selecționați de către Camera de Muncă și de conducerea școlii. Perioada de practică era urmărită de profesorii institutelor, de două ori pe săptămână ucenicii urmau cursuri teoretice la sediul institutului de surdomuți și anual dădeau examene de promovare. Două precizări suplimentare se cuvin pentru **Timișoara**, unde orele de desen tehnic erau făcute la Școala Profesională de Lemn și Metalurgie, alături de elevii auzitori (un exemplu de integrare socio-profesională), iar **în anul 1901 primăria orașului a decretat *„obligativitatea învățământului pentru copiii surdomuți, pe raza sa de jurisdicție"***, prima măsură de acest fel din Ungaria de atunci și de pe teritoriul de azi al României.

Am mai putea aminti că, în Ardeal și Banat prezența unei instituții de surdomuți nu era o rușine, ci o cinste pentru orașul respectiv. În anuarele

https://biblioteca-digitala.ro

institutelor au rămas consemnate vizitele prin care primarul orașului îi însoțea pe diverșii parlamentari, miniștrii, cavaleri, ofițeri superiori sau persoane civile importante, în vizită la institutul de surdomuți cu care se mândrea. (Ca bibliografie recomand doar [Moldovan-2010-a], unde sunt specificate amănunțit și alte surse).

Nu am amintit nimic despre Institutul de Surdomuți din Cernăuți, deoarece acesta s-a înființat doar în 1908 și până la război a funcționat doar șase ani, neizbutind să se dezvolte. Cu toate acestea, încă dela început el a avut un sediu impunător și bine dotat, nefiind nevoit să închirieze localuri la diferite alte școli.

Acesta a fost modul diferit în care s-a dezvoltat învățământul de surdomuți pe cele două laturi ale Carpaților și în această situație se cuvine să-mi exprim nemulțumirea despre modul în care diferiții autori tratează evenimentele, amintind doar că școlile din vestul țării au existat. În felul acesta, existența lor este marginalizată și activitatea desfășurată de ele este considerată periferică în raport cu ce s-a întâmplat în Vechiul Regat.

Nu doresc să atac activitatea profesorilor dela Orfelinatul de Surdomuți din Focșani, care s-au străduit să dea elevilor pe care îi aveau toate cunoștințele necesare, în condițiile vitrege pe care guvernanții se străduiau să le ignore, dar pentru o istorie a învățământului de surdomuți din România centrul de greutate este greșit plasat. El trebuie să se afle acolo unde se găseau forțele dinamice și vitale ale învățământului de surdomuți, iar aceste forțe nu pot fi găsite la un biet orfelinat care se zbătea neputincios, fiind ignorat de autorități. Situația dela institutul din Focșani, din acea perioadă, nu poate și nu trebuie ridicată la rangul de măreție națională. Și pentru a nu fi atacat că sunt părtinitor, voi lua ca martor un observator neutru, pe prințul Henry Ghica, care în primul număr al „Revistei Lunare a Surdo-Muților din România Mare", din luna ianuarie a anului 1920 (pag. 4), scria : *„Există și la noi un așa zis <<Institut al surdo-muților – Orfelinat>>, la Focșani, subvenționat de Stat, dar totul este numai românesc și în limbă și în obiceiuri. Nu se resimte nici o influență a Apusului, dar până la influență nici nu poți ști unde e Apusul"*. În aceiași revistă, dar în numărul 3-4 (pag. 18), același Henry Ghica completa : *„La Focșani există o școală la care s-a adăugat și o secție pentru surdo-muți, dar această secție este departe de a întruni condițiile unei școli menite pentru educarea lor"*.

Dacă vom pune pe talerele balanței aceste două tipuri de învățământ special, este imposibil să nu sesizăm implicarea diferită a autorităților bucureștene, în raport cu cele din Viena sau Budapesta. Care

https://biblioteca-digitala.ro

este explicația ? E greu de spus. Noi nu putem decât să remarcăm realitatea și să ne uimim de lentoarea bizantino-levantină a autorităților bucureștene, care îi făcea nepăsători pe toți cei care ar fi trebuit să se ocupe de bunul mers al acestui învățământ, care ar fi trebuit să nu se rușineze de naturala existență a persoanelor deficiente, ci ar fi trebuit să se ocupe cu pasiune și devotament de dotarea învățământului special, atât material, cât și cu personal adecvat.

Aceasta era realitatea în momentul în care s-a înfăptuit Marea Unire dela 1918. Începea acum **perioada interbelică**, iar datorită faptului că lucrarea de față s-a referit special la această perioadă, considerăm necesar să analizăm în amănunt principalele momente istorice ale învățământului surdomuților din acei ani.

Formarea României Mari crea condițiile începerii formării unui sistem surdologic românesc. Dar, din start autoritățile române s-au găsit în fața unei situații jenante. România dispunea de un singur institut în Vechiul Regat și patru din fostul Imperiu Austro-Ungar. În mod cert, existența unui sistem educațional pentru surdomuți nu mai putea fi ignorată, așa cum făcuseră când aveau o singură unitate școlară surghiunită la Focșani. În plus, capitala țării nu dispunea de nicio astfel de instituție și pentru a șterge acest aspect rușinos, în 1921 sunt aduse dela Focșani, Elena Salomea și surdomutele din școala sa. Cu ele se înființează la București Institutul de Fete Surdomute. El a fost plasat într-un local neîncăpător și la aproape 20 de ani de la înființare încă nu putea funcţiona cu toate clasele. În sălile pe care le avea la dispoziţie, dimineaţa se ţineau cursuri, iar după amiază erau utilizate ca ateliere pentru ţesătorie, croitorie, lenjerie şi desen [Timofte-1942]. Institutul de surdomute ar fi rămas unica școală de acest gen înființată după război, dacă nu ar fi fost Ion Ciorănescu, inspector ministerial pentru învățământul medico-pedagogic. În urma insistențelor sale, în anul 1927, tot la București, se înființează Institutul de Băieți Surdomuți. Nici acesta nu a avut un sediu propriu şi a funcţionat în diferite localuri de şcoală. Nu avea internat, primind doar elevi externi. Nu avea ateliere pentru învățarea unor meserii. Abia în 1940 i s-a repartizat un sediu propriu pe Calea Griviței și a putut să-şi organizeze întreaga activitate. [Timofte-1942], [Atanasiu-1933].

Zadarnic s-au făcut memorii ca să se înființeze institute similare în Craiova, Constanța sau Chișinău. Zadarnic un autointitulat „comitet național" [Țețu-1932] ținea conferințe și întocmea un regulament de funcționare a unui institut model pentru surdomuți, care să se înființeze la București. Guvernanții aveau alte probleme, mult mai importante, decât să dea atenție unor persoane cu deficiențe. Spre cinstea moldovenilor,

https://biblioteca-digitala.ro

societatea civilă din Moldova, în general, și cea din Iași, în special, a luat prin surprindere autoritățile ministeriale și în 1932 au înființat la Iași un nou institut de surdomuți, pe care l-au dotat cu tot ce era necesar. Pus în fața faptului împlinit, Ministerul Instrucțiunii s-a angajat, de voie, de nevoie, să plătească salarile profesorilor.

Se cuvine ca, din moment ce vorbim despre România reîntregită, să analizăm puțin și termenul de „institut", care a fost preluat din provincile vestice, recent alipite. În țările central europene, între școală și institut era o delimitare strictă. Școlile aparțineau învățământului primar, ele deserveau doar interesele educaționale ale unei comunități restrânse (sat, comună, cartier). Nu dispuneau de internat, de bucătărie și nu aveau activități de învățare a unei meserii. De asemenea, învățătorii și profesorii aveau un anumit nivel de pregătire și salarizare. Spre deosebire de acestea, institutele aparțineau învățământului secundar și deserveau interesele educaționale ale unor zone mult mai întinse (județ, provincie, țară). Pentru aceasta erau nevoite să aibă internate, bucătării, săli de mese, spălătorii, etc. Acolo unde era necesar, în interiorul institutelor se desfășurau atât activități de învățare teoretică, cât și cele de învățare a unei meserii. Învățătorii și profesorii trebuiau să aibă un nivel de pregătire mai ridicat, decât al celor din școli. Institutele de surdomuți din Ardeal și Banat, inițial s-au înființat ca școli și pe măsură ce s-au dezvoltat și au preluat tot mai mult din atribuțiile unui institut, au fost dotate cu sedii corespunzătoare, s-au angajat noi profesori prin concurs și abia în final au fost declarate institute. În România interbelică titulatura de institut a fost preluată cu ochii închiși, ea era doar o denumire ce nu impunea niciun statut special. Dotările celor două „institute" bucureștene au rămas mult în urma unei școli sărace, iar „institutul" din Focșani a trebuit ca aproximativ zece ani să funcționeze în trei case închiriate, aflate pe străzi diferite, deoarece în 1922 a fost evacuat, pentru a face loc Școlii Normale de Băieți [Viața noastră-nr.2/1931-p.25], [Răsăritul Nostru – mai multe numere]. Când, în 1932, s-a reîntors în propriul local, a fost obligat să achite datoriile făcute de Școala Normală și să repare localul din banii strânși de Mihail Ionescu prin subscripție cetățenească. În 1934, când reparațiile și banii se isprăviseră, au fost din nou evacuați pentru aceiași Școală Normală [Răsăritul nostru – mai multe numere]. La Timișoara, deși existau dotările corespunzătoare unui adevărat institut, au apărut alte dificultăți generate de mentalitatea sfidătoare a autorităților locale de după război, pentru care surdomuții nu erau decât rebuturi sociale ce nu meritau nicio atenție. În anii interbelici ele au declanșat mai multe atacuri la adresa institutului. Primul s-a consumat în anul 1921 și a fost inițiat de primarul Cornel Grofșoreanu, care cerea ca statul să-și ia elevii

https://biblioteca-digitala.ro

surdomuți cu tot cu profesori și să-i ducă unde dorește. Clădirile institutului urmau a fi utilizate de primărie în alte scopuri [Moldovan-2010-a-pag.206]. Nereușind în această rușinoasă încercare și având obligația de a păstra clădirile pentru activități școlare, Primăria a găsit un alte modalități de a „pedepsi" institutul. A început prin a suprima fondurile prin care trebuia să întrețină institutul [Temesvári Hirlap-nr.nr.69/25 mart. 1931-p.2] și când directorul a obținut fonduri ministeriale a evacuat jumătate din clădirea destinată sălilor de clasă și a introdus acolo Gimnaziul Maghiar de Fete. Înghesuiala produsă a durat destul de mult, ea existând încă în vara anului 1937 [Vestul-nr.893/31 aug. 1933-p.1], [Țara-nr.61/15 oct.1933-p.1], [Știrea -nr.457/13 oct.1933-p.5; nr.554/28 ian.1934-p.5; nr.737/21 sept.1934-p.5; nr.1399/30 ian.1937-p.4]. Aceste rușinoase acțiuni urmau să fie completate de o a treia încercare, mai târziu, în anii '60 [Moldovan-2010-a-pag.293]. O acțiune la fel de rușinoasă s-a petrecut la Cluj, chiar dacă nu era un institut de surdomuți ci unul de orbi. Acolo, una din clădiri a fost transformată în spital [România Nouă-nr.53/9 mart.1935-p.2-3].

O altă stângăcie a autorităților, apărută în perioada interbelică, a fost aceea că întreg învățământul medico-pedagogic (o denumire preluată prin traducerea termenului german *„medizinische pädagogik"* și utilizată în perioada interbelică), așa plăpând cum era, a fost împărțit între două ministere. Ministerul Instrucțiunii a preluat unitățile din Vechiul Regat și Bucovina, iar Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale, unitățile din Ardeal și Banat. A fost o stângăcie care, pe lângă nepăsarea guvernanților, a dăunat procesului de uniformizare a acestui învățământ de-a lungul întregii țări. Necazul cel mai mare era că fiecare minister sabota acțiunile celuilalt. Pentru a demonstra această afirmație, dăm în continuare două întîmplări ale acelei perioade. În perioada 1921-27, când Ministerul Sănătății a înființat la Universitatea din Cluj un Institut Medico-Pedagogic de pregătire a profesorilor în acest domeniu, Ministerul Instrucțiunii nu a trimis la pregătire niciun profesor, deși în toate institutele sale majoritatea celor angajați erau fără pregătire specială. Al doilea exemplu a fost în iunie 1936, când în Cehoslovacia s-au sărbătorit 150 de ani dela înființarea Institutului de Surdomuți din Praga-Smichov. Delegația română a fost compusă doar din profesori aparținând de Ministerul Instrucțiunii. Cei din Timișoara sau Cluj nu au fost invitați, deoarece aparțineau altui minister.

Situația juridică a învățământului medico-pedagogic reprezenta o altă mare deosebire dintre Vechiul Regat şi noile provincii ale României Mari. Am spus anterior că începând din anul 1898, învățământul special din Transilvania, parte a celui maghiar, a beneficiat de o reformă metodică, juridică şi organizatorică care s-a încheiat doar cu izbucnirea războiului din

https://biblioteca-digitala.ro

1914 [Moldovan-2010-a-pag.93-102]. Situaţia juridică a învăţământului pentru surdomuţi din Vechiul Regat a fost analizată de Ion C. Vîlciu în lucrarea „Documente privind istoria învăţământului special al surdomuţilor din România între cele două războaie mondiale" [Vîlciu-1969], unde la capitolul I s-a făcut analiza cadrului juridic al acestui tip de învăţământ. Foarte bine documentat, autorul a demonstrat că învăţământul pentru surdomuţi a fost legiferat abia în Legea Învăţământului din 1924. Pentru a argumenta această declaraţie, Ion C. Vîlciu a făcut o trecere în revistă a precedentelor legi ale învăţământului românesc. Astfel, Legea Instrucţiunii din anul 1864 a fost promulgată la un an după înfiinţarea secţiei de surdomuţi de la Azilul Elena Doamna din Bucureşti. Cu toate acestea, respectiva lege nici n-a menţionat existenţa unui învăţământ pentru deficienţi. Un mic pas înainte a făcut Legea asupra Învăţământului Primar şi Normal din 1893, care la articolul nr. 2 stipula că *„pentru copiii bolnăvicioşi, slabi sau nedezvoltaţi la minte, intrarea în şcoală se poate îngădui şi la o vârstă mai înaintată"*. Copiii surdomuţi sau orbi nu erau specificaţi în mod special însă, la un alt paragraf găsim : *„acei copii atinşi de vreo infirmitate fizică sau intelectuală care îi face incapabili de a urma chiar o şcoală sau o clasă pentru copii anormali, vor fi excluşi din şcolile publice"*. Nu înţelegem la ce fel de „şcoli sau clase pentru copii anormali" se referea respectiva lege, deoarece la acea dată singura şcoală pentru deficienţi din România era cea de surdomuţi înfiinţată în 1863. Acestea erau singurele aluzii, foarte vagi, referitoare la un eventual învăţământ special, care au existat la 1 Decembrie 1918, în momentul formării României Mari. După această dată lucrurile s-au schimbat datorită prezenţei institutelor din Transilvania şi Bucovina, care împreună cu cele din Vechiul Regat formau acum un adevărat „sistem educaţional" ce nu mai putea fi ignorat.

Cum, după Marea Unire, institutele din Transilvania şi Banat au fost preluate de Ministerul Sănătăţii, acesta le-a repartizat Regiunii I-a a Ocrotirilor Sociale din Cluj şi pentru organizarea şi conducerea lor a înfiinţat un Inspectorat General al Institutelor Medico-Pedagogice în frunte cu doctorul oftalmolog Gheorghe Crăiniceanu. După un prim an (1919-1920) în care Dr. Gheorghe Crăiniceanu s-a documentat şi şi-a formulat concluziile necesare, în vara anului 1920 considera că a sosit momentul să se treacă la acţiuni concrete. Pentru început considera necesară organizarea unei conferinţe a specialiştilor care lucrează în domeniu, pentru ca împreună să formuleze un plan de acţiune. Astfel, **în zilele de 14-15 iunie 1920 are loc la Cluj Conferinţa directorilor şi experţilor de la institutele medico-pedagogice din Transilvania, Banat, Părţile ungurene şi Bucovina.** Deşi oficial a fost organizată doar pentru partea de vest a ţării, Dr.Crăiniceanu a

https://biblioteca-digitala.ro

invitat persoane competente şi din Vechiul Regat. Participarea a fost sub aşteptări din cauza faptului că autorităţile nu au răspuns cererii solicitanţilor de a oferi „unele înlesniri de transport”. Pe lângă trei persoane din Cluj, care au organizat evenimentul (Dr. Gh. Crăiniceanu , Dr. Marius Sturdza - secretar general al Salubrităţii Asistenţei Publice din Cluj şi profesorul Mihai Hurducaciu – secretar al Inspectoratului General al Institutelor Medico-Pedagogice), au mai fost prezenţi Gheorghe Csapó – directorul Institutului de Debili Mintali din Ineu, judeţul Arad, tiflopedagogul Gheorghe Halarevici din Cernăuţi şi doi orbi din Bucureşti. Unii specialişti au trimis telegrame şi scrisori de adeziune. Aceştia au fost : Mihai Ionescu directorul Institutului de surdomuţi din Focşani, I. V. Tassu directorul şcolii primare de orbi din Bucureşti, Constantin Hertila directorul Institutului de surdomuţi din Arad şi Dimitrie Rusceac directorul Institutului de orbi şi surdomuţi din Cernăuţi.

Organizată şi condusă de Dr. Gheorghe Crăiniceanu, conferinţa a pus în discuţie diferite aspecte concrete, absolut necesare dezvoltării unui învăţământ medico-pedagogic performant. Astfel :

- viitorii profesori să aibă pregătire universitară.

-candidaţii pentru această profesiune vor fi absolvenţii şcolilor normale cu bacalaureat sau absolvenţi de licee cu bacalaureat, cu cel puţin 2 ani de practică în învăţământ.

-la Universitatea din Cluj urmează a se înfiinţa o secţie pentru formarea specialiştilor în domeniul medico-pedagogic.

-candidaţii se vor încadra ca funcţionari de stat, iar bursierii, în afară de bursă, vor avea întreţinere gratuită.

-după obţinerea diplomei de „profesor medico-pedagog”, absolvenţii vor fi asimilaţi profesorilor secundari.

-se va elabora un Regulament Organic şi un Plan de Învăţământ al institutelor medico-pedagogice.

-un plan de scriere şi editare a manualelor şcolare speciale.

-rezolvarea problemei ierarhiei institutelor, astfel încât toate să fie conduse de acelaşi minister.

-înfiinţarea de noi institute medico-pedagogice în zonele unde ele lipsesc (referitor la învăţământul surdomuţilor, se propunea fuzionarea Institutului din Arad cu cel din Timişoara şi la Arad să se organizeze un atelier pentru oarbele adulte ; de asemenea se propunea înfiinţarea unui

https://biblioteca-digitala.ro

institut de orbi şi surdomuţi la Chişinău).

În vederea organizării învăţământului medico-pedagogic, conferinţa stabileşte ţinerea unui congres la Ineu (jud. Arad) la data de 29 august 1920. Pentru pregătirea şi organizarea acestui congres s-a stabilit o comisie formată din inspectorul Dr. Gheorghe Crăiniceanu, profesorul Mihail Hurducaciu din Cluj şi directorul institutului din Ineu, domnul Gheorghe Csapó. S-a stabilit şi programul acestui congres :

-„Problema instrucţiei şi educaţiei speciale a orbilor, surdomuţilor şi debililor mintali, ca nouă problemă românească" (referent Dimitrie Rusceac – Cernăuţi).

-„Organizarea învăţământului special, recrutarea, calificarea şi salarizarea profesorilor medico-pedagogi" (referent Dr. Gheorghe Crăiniceanu).

-„Revizuirea regulamentelor şi planurilor de învăţământ în conformitate cu noile împrejurări şi necesităţi ale României întregite" (referenţi : pentru orbi, Helarevici –Viena ; pentru surzi, Hertila – Arad ; pentru debilii mintali, Csapó – Ineu.)

-„Chestiunea cărţilor didactice" (referenţi : pentru orbi, Tassu – Bucureşti, pentru surzi, Ionescu – Focşani).

-„Ierarhia învăţământului special" (referent M. Hurducaciu – Cluj).

-„Muzica orbilor" (referent A. Ivela – Bucureşti).

-„Munca orbilor" (referent Ge. Halarevici – Viena).

Din păcate, aceste iniţiative întreprinse de oameni inimoşi, bine intenţionaţi şi deosebit de competenţi, nu au fost susţinute de autorităţi şi ca rezultat, mult doritul „congres" nu s-a putut ţine. Dezinteresul autorităţilor a continuat pe toată perioada interbelică, rezultând multe neajunsuri.

Doctorul Gheorghe Crăiniceanu nu s-a demoralizat în urma acestor eşecuri. Fiind convins de importanţa misiunii sale reuşeşte să convingă conducerea Ministerului Sănătăţii ca împreună cu Universitatea din Cluj să înfiinţeze un institut superior de formare a profesorilor pentru învăţământul special. Aşa se face că **din toamna anului 1921, la Universitatea din Cluj s-a înfiinţat Institutul de Formare a Specialiştilor Medico-Pedagogi.** Ministerul Instrucţiunii a avut amabilitatea de a aproba înfiinţarea acestui institut, însă nu s-a preocupat să trimită la pregătire profesori de la institutele din subordine. Cursurile au fost ţinute de profesori universitari, iar practica pedagogică sa desfăşurat la Institutul de Surdomuţi sub

https://biblioteca-digitala.ro

conducerea noului director Constantin Hertila şi la Institutul de Orbi sub conducerea noului director George Halarevici. Gheorghe Crăiniceanu a ţinut cursurile de anatomie şi pe cel de istorie şi legislaţie. Absolvenţii acestui institut au primit titlul de profesori medico-pedagogi şi au fost asimilaţi profesorilor secundari. Durata cursurilor era de doi ani şi pe parcursul perioadei 1921-1927 au existat trei promoţii (1921-1923, 1923-1925 şi 1925-1927). În prima promoţie au absolvit 10 profesori, toţi din Transilvania. Un singur profesor din Bucovina s-a deplasat pe propria cheltuială, la Cluj, şi a susţinut examenele de absolvire la acest institut.

Nu cunoaştem motivele pentru care acest institut a funcţionat doar şase ani. Analizând situaţia din acea perioadă nu putem să bănuim decât două motive. În primul rând a apărut o situaţie paradoxală şi anume că, la un moment dat, absolvenţii institutului nu mai aveau plasament. Aşa cum am arătat mai sus, institutele provenite din fostul Imperiu Habsburgic aveau personal calificat şi acesta a trebuit doar completat. Acest lucru s-ar fi putut face în primii ani. După completarea colectivelor didactice nu mai existau posturi vacante în Transilvania şi Banat. Celelalte institute aparţineau de Ministerul Instrucţiunii care nu a participat efectiv la înfiinţarea şi susţinerea institutului clujean. De la acestea nu s-a înscris nici un student. În al doilea rând, inspectorul general Dr. Gheorghe Crăiniceanu, prin a cărui efort s-a înfiinţat acest institut, s-a stins din viaţă la 19 noiembrie 1926. Să fie doar o coincidenţă faptul că, în vara următoare Institutul de Formare a Cadrelor se desfiinţează ? Nu ar fi primul caz în care „morile de vânt" au putut să doarmă liniştite deoarece niciun „hidalgo" nu le mai deranja. Faptul că nu suntem departe de adevăr ne-o dovedeşte situaţia dintre **1938-1940 de la Bucureşti, când la insistenţele lui Ion Ciorănescu, Ministerul Culturii Naţionale şi Cultelor în colaborare cu Facultăţile de Psihologie şi a celei de Medicină din Bucureşti au deschis** (în sfârşit) **Cursurile pentru Pregătirea Cadrelor Didactice din Şcolile de Surdomuţi.** Nici aceste cursuri nu vor avea o viaţă prea lungă. În 1940, doar după doi ani de la înfiinţare, ele au fost suspendate. În această perioadă de doi ani au fost calificate 14 persoane, care lucraseră anterior în domeniul învăţământului pentru surdomuţi şi care aveau nevoie de o diplomă de specialitate. De atât era nevoie pentru institutele din subordine, perspective de viitor nu-şi făcea nimeni. În 1940 Ion Ciorănescu s-a pensionat şi cursurile s-au desfiinţat. Aceleaşi „mori de vânt" au adormit din nou.

Şi pentru că am atins problema pregătirii cadrelor didactice medico-pedagogice, o eventuală istorie a învăţământului interbelic de surdomuţi nu ar fi completă fără a aminti activitatea desfăşurată de Ion Ciorănescu înainte de respectivele cursuri din anii 1938-40. Văzând

https://biblioteca-digitala.ro

nepăsarea autorităților, el a reușit să obțină aprobarea pentru o formulă de compromis. A pregătit personal anumiți profesori și i-a instruit în cadrul Institutului de Băieți Surdomuți din București. Le-a impus o pregătire teoretică individuală. Au făcut practică pe lângă alți profesori și, în final, au dat examen de absolvire. În cadrul prezentei lucrări, am amintit profesorii institutului din Cernăuți ce au beneficiat de aceste cursuri. În mod cert nu au fost singurii. Ar fi păcat ca această activitate, deosebit de prodigioasă, să fie uitată. Ar fi necesare anumite cercetări în arhivele Ministerului Învățământului, ale Universității din București și ale Institutului de Surdomuți din București, pentru a reuși să se închege totalitatea muncii pe care a depus-o Ciorănescu în acea vreme.

O luptă pentru organizarea unui sistem performant de învăţământ special a dus şi Dimitrie Rusceac, directorul Institutului de Orbi şi Surdomuţi din Cernăuţi, cel mai mare specialist în surdologie pe care l-a avut România interbelică. Campania sa a fost dusă pe mai multe căi. În primul rând a scris articole în revista „Glasul Bucovinei” din Cernăuţi, iar pentru ca insistenţele sale să fie analizate de cei în drept a depus două memorii la Ministerul Instrucţiunii. Primul memoriu, în 8 februarie 1922, viza un eventual proiect de lege pentru organizarea şcolilor de orbi şi surdomuţi, iar cel de al doilea, în 2 mai 1922, făcea propuneri pentru organizarea învăţământului medico-pedagogic. Dar timpul trecea şi lucrurile rămâneau în aceeaşi stare de incertitudine. Din această cauză, în 1923, Dimitrie Rusceac mai face încă două tentative de a trezi interesul autorităţilor centrale. Prima este un articol publicat în revista „Glasul Bucovinei” nr.1778/1923 în care propune un proiect de lege pentru organizarea institutelor medico-pedagogice, iar a doua este publicarea la Editura „Glasul Bucovinei” din Cernăuţi a lucrării „Orbii, surdomuţii şi anormalii. Studiu despre reforma şcolară”. Este prima lucrare, apărută în limba română, care făcea o analiză pertinentă a situaţiei învăţământului special din România. Îl compara cu cel din vestul Europei şi, ca o concluzie, făcea propuneri de organizare care se impuneau. În această carte Dimitrie Rusceac a atins toate problemele legate de învăţământul deficienţilor: scopul, datele statistice, obligativitatea învăţământului pentru deficienţi, administrarea, controlul, tipurile institutelor, pregătirea personalului profesoral, retribuţiile, rezolvarea problemelor financiare între comune, judeţe şi guvern, iar în final un proiect de lege pentru organizarea corectă a acestor institute. Din păcate, cei care trebuiau să-l citească nu erau interesaţi de aceste probleme.

Cu toate aceste presiuni din partea specialiştilor, autorităţile nu mai puteau ignora existenţa unui învăţământ pentru deficienţi şi la **24 iulie 1924**

https://biblioteca-digitala.ro

este promulgată **Legea (nr.176) pentru învăţământul primar al statului şi învăţământul normal primar**, care reprezintă un moment deosebit de însemnat pentru învăţământul special deoarece, pentru prima dată în România se stabileşte cu precizie locul învăţământului pentru deficienţi, arătând că *„şcolile şi clasele speciale pentru copiii debili şi anormali educabili, fac parte din învăţământul primar, care reprezintă primul grad al învăţământului”*.

În articolul nr.106 se arată că *„elevilor surdomuţi li se predă programa şcolii primare, precum şi îndeletnicirile practice”*.

În afară de această precizare, Legea învăţământului din 1924 avea un capitol special (nr.VI), destinat învăţământului special şi compus din articolele 102...112. Dintre acestea spicuim :

Articolul 102 precizează categoriile de deficienţi pentru care se înfiinţează şcoli şi clase speciale: întârziaţi mintali, slabi, bolnăvicioşi, cu apucături rele, orbi şi surdomuţi.

Articolul 105 arată necesitatea organizării de cursuri speciale pentru pregătirea personalului didactic.

Articolul 106 stabileşte necesitatea ca şcolile pentru surdomuţi şi orbi să fie prevăzute cu internat ; se vor primi copii cu vârstele cuprinse între 7 şi 16 ani ; li se va preda programa şcolii primare şi îndeletnicirile practice ; elevii pot să fie interni sau externi şi din punct de vedere al taxelor pot fi bursieri, semibursieri şi solvenţi.

Articolul 108 autorizează două ministere să tuteleze şcolile speciale. Acestea sunt Ministerul Instrucţiunii şi Ministerul Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale.

Articolul 111 stabileşte că *„în şcolile şi clasele speciale vor funcţiona învăţători titulari care sunt recrutaţi din rândul învăţătorilor asistenţi (cu stagiu de 2 ani în învăţământul special şi cu examen special), sau dintre absolvenţii cursurilor speciale”*.

Un mare defect al acestei legi consta în faptul că nu făcea precizări în privinţa învăţământului special. Astfel, pentru învăţământul surdomuţilor ea nu prevede demutizarea, dezvoltarea pronunţiei, labiolectura, învăţarea unei profesiuni.

Deşi nu a fost o lege destinată numai învăţământului special, ci a fost doar un capitol în cadrul unei legi mai ample, ea a constituit actul pe baza căruia învăţământul destinat deficienţilor a putut să se desfăşoare, în cea mai mare parte a perioadei interbelice.

https://biblioteca-digitala.ro

În anii `30 ai secolului XX se simţea nevoia modificării Legii Învăţământului din 1924. O serie de personalităţi ale învăţământului special au făcut propuneri de îmbunătăţire. Astfel, în 1932 un grup de membri ai Asociaţiei Corpului Didactic Medico-Pedagogic reprezentaţi de Dimitrie Rusceac, George Halarevici şi Ion Ciorănescu au înaintat un referat privind „reforma învăţământului special". În anul următor, Dimitrie Rusceac revenea cu propuneri pentru modificarea proiectului anterior al legii pentru reforma învăţământului. Nu au fost singurele intervenţii. Ele s-au înmulţit după iunie 1938 când s-a înfiinţat o comisie ministerială pentru pregătirea noii legi a învăţământului. Cu această ocazie, I. V. Tassu, directorul Institutului de Orbi din Bucureşti şi Sevastia Popescu, directoarea Institutului de Surdomute din Bucureşti, au intervenit şi ei cu memorii referitoare la modificarea legii din 1924. De asemenea, la propunerea Asociaţiei Corpului Didactic Medico-Pedagogic, comisia de modificare a legii învăţământului a fost completată cu Ion Ciorănescu.

La **17 mai 1939** este promulgată **Legea învăţământului primar şi normal** care făcea mai multe precizări în domeniul învăţământului special. A stabilit necesitatea pregătirii profesionale a surdomuţilor, iar referitor la pregătirea lor teoretică, le fixează un anumit volum de cunoştinţe de bază. De asemenea, preciza importanţa integrării surdomuţilor în societate. Referitor la „locul şcolilor speciale în cadrul învăţământului primar" şi la „obligativitatea şi gratuitatea acestui tip de învăţământ", noua lege nu diferea de cea din 1924. Și în legea din 1939 capitolul VI era destinat învăţământului special (articolele 68-83). Dintre ele spicuim:

Articolul 69 -*„în şcolile speciale se vor încadra profesori şi învăţători cu studii speciale universitare; învăţători absolvenţi ai şcolii normale superioare, secţia primară; învăţători care s-au pregătit anume pentru şcolile speciale"*.

Articolul 78 arată condiţiile şi procedurile care trebuie parcurse la înfiinţarea şcolilor pentru copiii surdomuţi.

Articolul 80, litera „d" precizează că în şcolile pentru surdomuţi învaţă elevi interni şi externi, cursurile primare se vor desfăşura după o programă specială, pe o durată de 8 ani şi stabileşte, ca scop principal al învăţământului pentru surdomuţi: *„redarea vorbirii cu grai"* (demutizarea), *„de a prinde cu ochii vorbirea altora"* (labiolectura) şi *„instrucţia necesară în sens practic profesional"*.

O altă prevedere referitoare la profesorii din şcolile speciale este specificată în articolul 155 litera „a" şi se axează pe examenul pentru

https://biblioteca-digitala.ro

obţinerea gradului didactic II. Cu această ocazie, aceştia trebuiau să susţină şi o a doua probă scrisă din „probleme de pedagogie şi psihologie aplicată în şcolile speciale”.

Este adevărat că Legea învăţământului din 1939 era, în privinţa învăţământului special, mai explicită şi mai cuprinzătoare decât cea din 1924, însă problemele specifice au rămas cantonate tot într-un singur capitol şi legea era departe de a clarifica toate situaţiile specifice. De acest fapt s-au convins, în sfârşit, şi oficialităţile, respectiv **Ministerul Educaţiei Naţionale** care **în anul 1941, prin Ordinul nr. 67.673 înfiinţează** o **Comisie de specialitate** în vederea redactării unui ***„Proiect de lege pentru învăţământul special al deficienţilor”***.

Comisia era compusă din :

1. George Halarevici - profesor şi director al Institutului de Orbi din Cluj, refugiat la Bucureşti.
2. Calistrat Jemna - directorul Institutului de Surdomuţi din Iaşi.
3. Napoleon Scarlat - directorul Institutului de Surdomuţi din Bucureşti (înlocuiturul lui Ion Ciorănescu).
4. Sevastia Popescu - directoarea Institutului de Surdomute din Bucureşti.
5. A. Ilarion - directorul Şcolii de Îndreptare (Reeducare) din Iaşi-Copou.

O privire aruncată asupra acestei comisii ne obligă să tragem câteva concluzii. George Halarevici provenea de la Institutul de Orbi din Viena şi avea studiile de specialitate absolvite în capitala austriacă. Calistrat Jemna şi Napoleon Scarlat proveneau de la Institutul de Orbi şi Surdomuţi din Cernăuţi şi ca toţi colegii lor şi-au desăvârşit studiile la Viena, iar Sevastia Popescu s-a specializat în învăţământul pentru surdomuţi la Paris. Deci, patru din cei cinci membri ai comisiei erau obişnuiţi cu rigoarea gândirii vest europene, cu severitatea analizei şi cu modul occidental de organizare şi conducere. Nu este de mirare că au elaborat un proiect de lege bine gândit, bine structurat şi care cuprindea toată problematica învăţământului pentru deficienţi. Au definitivat proiectul de lege în acelaşi an şi l-au pus la dispoziţia Ministerului Educaţiei Naţionale. Din acesta spicuim :

Articolul 1 - specifică categoriile de deficienţi.

Articolul 22 - Pentru surdomuţi se vor înfiinţa „Institute de

https://biblioteca-digitala.ro

demutizare" care sunt şcoli pentru copiii surdomuţi.

Articolul 23 - Scopul acestor institute este de a educa şi abilita organele fonatorii şi respiratorii, în vederea demutizării. De asemenea, în cadrul acestor institute elevii vor fi diagnosticaţi şi selectaţi pe categorii.

Articolul 24 - Institutele de demutizare sunt mixte sau demixtate, însă cu secţiuni separate. Ele vor fi dotate cu internat, însă vor putea primi şi elevi externi. Elevii vor fi solvenţi, semisolvenţi şi bursieri. Bursele se acordă în baza „certificatului de pauperitate".

Articolul 25 - În Institutele de demutizare se vor primi numai copii fără auz, care au împlinit 7 ani.

Articolul 27 - Durata învăţământului este de 8 ani. În primele 4 clase se va urmări dezvoltarea vorbirii cu grai viu şi în ultimele 4 clase se va pune accent pe desăvârşirea vorbirii, dezvoltarea îndeletnicirilor practice şi însuşirea celorlalte cunoştinţe din primul ciclu al învăţământului primar.

Articolul 28 - Absolvenţii a 8 clase pot urma încă 4 clase de pregătire profesională.

Articolul 29 - Efectivul unei clase este stabilit la 15 elevi.

Articolul 70 - Pe lângă Institutele de Surdomuţi se va înfiinţa câte o tipografie şi o legătorie în scopul tipăririi de manuale didactice, lucrări de specialitate pentru învăţământul deficienţilor, precum şi o revistă care să se ocupe cu problema învăţământului deficienţilor.

Articolul 71 - Pe lângă şcolile de surdomuţi se vor înfiinţa ateliere pentru învăţarea meseriei, cât şi pentru confecţionarea materialului didactic.

Pe lângă cele precizate în cadrul proiectului de lege, comisia de elaborare a întocmit şi o „Expunere de motive" în care şi-a spus părerea în legătură cu diferite aspecte ale învăţământului special. În legătură cu pregătirea cadrelor didactice, comisia a lăudat iniţiativa Ministerului Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale care între 1921-1927 a organizat la Cluj acel institut de pregătire.

Din păcate, acest proiect de lege nu a fost pus în aplicare. Nu cunoaştem motivele pentru care conducerea ministetului s-a răzgândit. Oare, să se fi speriat de faptul că un proiect de lege destinat unei reţele reduse de şcoli avea un volum şi o consistenţă care concurau cu întreaga Lege a învăţământului? Sau poate, prevederile acestui proiect, foarte precise şi greu de ocolit prin diferite interpretări, au pus pe gânduri guvernul că o dată aprobată o astfel de lege l-ar obliga la cheltuieli şi investiţii pe care nu era

https://biblioteca-digitala.ro

doritor să le facă? Indiferent care au fost motivele renunţării, cert este faptul că la 2 mai 1941, Ministerul Educaţiei Naţionale a emis Ordinul nr.3237 prin care propunea un Anteproiect de Decret-lege pentru organizarea şi funcţionarea şcolilor primare şi normale. În cadrul acestuia, învăţământul special dispunea tot de capitolul VI, ca şi în legile din 1924 şi 1939. El a fost pus în discuţia tuturor unităţilor şcolare care erau invitate să facă propuneri de îmbunătăţire. La scurt timp, cel de Al Doilea Război Mondial a început şi pentru România. Aceste reforme legislative au fost abandonate şi Legea Învăţământului din 1939 a rămas valabilă până la Reforma Învăţământului din 1948.

Ca o concluzie putem spune că, din punct de vedere legislativ, România interbelică a făcut unele progrese. De la stadiul iniţial, marcat de sfârşitul Primului Război Mondial, în care existenţa unui învăţământ pentru deficienţi nu era menţionată în nici o lege şi până în 1941, când a lipsit doar puţin pentru ca acesta să aibă propria sa lege, este o evoluţie care trebuie recunoscută de toţi cei ce studiază respectiva perioadă. Din păcate însă, un învăţământ performant nu se face doar prin prevederi legislative. El are nevoie de mult mai multe lucruri şi aşa cum am arătat, la cel referitor pregătirii cadrelor de specialitate, oficialităţile centrale au fost realmente „repetente". Pregătirea s-a făcut doar pentru acoperirea nevoilor de moment şi nu s-a urmărit permanentizarea acestei profesii. Cele două institute de pregătire, cel din Cluj şi cel din Bucureşti, nu au supravieţuit fără entuziaştii lor susţinători.

Pentru ca institutele de învăţământ să poată funcţiona în condiţii optime aveau nevoie de programe şcolare, regulamente de funcţionare şi manuale şcolare adecvate. Toate acestea şi multe altele au fost solicitate la Conferinţa specialiştilor ţinută la Cluj în 1920. Au fost luaţi în seamă? Deloc!!!

Din punctul de vedere al **programelor şcolare**, putem face un adevărat istoric al solicitărilor redactate de diferiţi specialişti. Primul dintre ei a fost Dimitrie Rusceac care în 1923 publică la Editura „Glasul Bucovinei" din Cernăuţi „Programa de studii a institutelor de surdomuţi din România". Doisprezece ani mai târziu, revine în nr.7-8/1935 al Revistei Asociaţiei Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România cu o „Schiţă de programă analitică pentru şcolile de surdomuţi". Ion Ciorănescu a făcut şi el două încercări. În 1927 înaintează Ministerului Instrucţiunii o „Programă analitică şi îndrumări metodice pentru şcolile de surdomuţi". A doua tentativă apare în nr. 7-10 din anul 1935 ale Revistei Asociaţiei Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România unde publică un

https://biblioteca-digitala.ro

„Anteproiect de Programă Analitică pentru şcolile de surdomuţi". Ultima încercare de sensibilizare a ministerului o face Gheorghe Atanasiu directorul institutului timişorean, care a publicat în aceeaşi Revistă a Asociaţiei Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România, nr. 4-6 şi 7-10 din 1936 „Programa analitică pentru cursul inferior şi superior al surdomuţilor".

Toate aceste încercări au rămas fără nici un rezultat. În toată perioada interbelică, institutele de surdomuţi – ca şi celelalte institute de handicapaţi – nu au avut o programă şcolară unitară aprobată. Fiecare unitate şcolară şi-a întocmit propria ei programă şi a aplicat-o pe proprie răspundere. Unii analişti ai acestei perioade, au încercat să scuze atitudinea pasivă a ministerului prin justificarea că cei trei autori de programe aveau pregătire în instituţii diferite, ceea ce a dus la concepţii metodologice diferite şi programele rezultate nu erau uniforme, din punct de vedere al concepţiei. Într-adevăr, Dimitrie Rusceac era pregătit la Viena, Ion Ciorănescu la Berlin şi Gheorghe Atanasiu la Cluj, însă aceasta nu constituia o problemă de nerezolvat. Toţi trei, ca de altfel şi cele trei şcoli pe care le absolviseră, erau parte al aceluiaşi curent „oralist" apărut în Germania la sfârşitul secolului XVIII. Micile diferenţe între anumite curente, ale acestui învăţământ oralist, nu au fost o piedică pentru nici o ţară europeană, în încercarea de a-şi crea propriul sistem de învăţământ pentru surdomuţi. Singura problemă era dorinţa de a realiza acest lucru, şi Ministerul Instrucţiunii (Educaţiei) nu a avut această dorinţă. *Atitudinea pasivă pe care au avut-o autoritățile prin neunificarea programelor și a metodelor de învățământ, a fost principala cauză care a împiedecat crearea unei surdologii tipic românești în perioada interbelică.*

Situaţia a fost similară şi în privinţa **regulamentelor de funcţionare a institutelor medico–pedagogice.** În anul 1920, Dimitrie Rusceac a întocmit un „Proiect de regulament pentru şcolile speciale" în care fixa numărul anilor de studii şi materiile de studiat pentru diferitele categorii de handicapaţi. În anul 1923, Ion Ciorănescu a înaintat Ministerului Instrucţiunii un „Proiect de regulament pentru învăţământul special". Acesta este urmat, la scurt timp, de „Proiectul de regulament pentru şcolile de surdomuţi" întocmit de Sevastia Popescu. Anii au trecut şi regulamentele au rămas doar pe hârtie. Nici un reprezentant al ministerului de resort nu a avut iniţiativa să creeze un regulament unic pentru întreg învăţământul medico – pedagogic.

Referitor la **situația literaturii de specialitate, a manualelor școlare și a revistelor destinate învățământului medico-pedagogic**, ne-am ocupat pe larg în lucrarea de față și nu mai este cazul să revenim. Vom

https://biblioteca-digitala.ro

preciza doar că specialiştii surdologi erau dornici să întocmească şi să publice diferite lucrări de specialitate şi manuale şcolare. Multe dintre acestea au reuşit să vadă lumina tiparului. Însă ceea ce nu se vede este efortul financiar care a fost depus pentru fiecare tipărire deoarece, Ministerul Instrucţiunii nu a subvenţionat această activitate.

Un moment important, în viaţa şi activitatea specialiştilor medico-pedagogi, a constituit-o înfiinţarea **ASOCIAŢIEI CORPULUI DIDACTIC MEDICO - PEDAGOGIC DIN ROMÂNIA**. Evenimentul, atât de mult dorit de Gheorghe Crăiniceanu încă din 1920, a avut loc, în sfârşit, la Cluj în zilele de 8 şi 9 ianuarie 1927 [Învățătorul-nr.1/25 ian. 1927-p.40-41], când el nu mai era în viaţă. S-au discutat o serie de probleme specifice învăţământului medico–pedagogic, precum şi situaţia cadrelor didactice. S-a criticat faptul că şcolile de profil aparţin de două ministere, ceea ce dăunează întregului proces de învăţământ. De asemenea, participanţii au fost unanimi în aprecierea faptului că cei care au conceput capitolul VI din Legea Învăţământului din 1924 erau străini de problematica şcolarizării persoanelor cu handicap (SÂC! celor ce susţin că legea din 1924 ar fi constituit o „reformă a învăţământului special"). În final, această asociaţie şi-a propus să ducă o activitate susţinută pentru a convinge factorii responsabili că este absolut necesară o reformă a învăţământului medico – pedagogic. În comitetul de conducere al asociaţiei au fost aleşi : George Halarevici – preşedinte , I. V. Tasu–vicepreşedinte, I. Boieriu–secretar general, I. Căprariu–casier, I. Popiţianu–secretar de şedinţe şi M. Hurducaciu– membru. La prima vedere, se pare că asociația dorea unirea tuturor profesorilor medico-pedagogi din țară. Doar în acest fel putem explica prezența lui I. V. Tasu, dela Institutul de Orbi din București, în conducerea ei. La scurt timp însă, așa cum precizează Dimitrie Rusceac în [Rev.As.Med.-Ped.Rom.-nr.2/1931-p.22], în România existau două asociații ale profesorilor medico-pedagogi. Una își avea sediul la Cluj și în anul 1931 avea aproximativ 80 de membrii (din institutele aparținând Ministerului Sănătății), iar cealaltă cu sediul la Cernăuți și în 1931 avea aproximativ 70 de membrii (din institutele aparținând Ministerului Instrucțiunii). Cea dela Cernăuți s-a înființat la 14 iunie 1931 [Rev.As.Med.-Ped.Rom.-nr.1/1931-p.20]. Fiecare asociație avea conducerea ei, congresele ei, iar cea din Cernăuți administra și Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România. Cu toată dorința cadrelor didactice de a se unifica învățământul medico-pedagogic, cei din conducerea ministerelor au reușit să mențină separarea. Dacă despre congresele asociației din Cernăuți Revista Asociației a publicat o serie de amănunte, cele ale asociației din Cluj au trecut neobservate, deoarece aceasta nu dispunea de o revistă, iar

https://biblioteca-digitala.ro

colaborarea cu „Învățătorul” s-a diminuat după decesul, în 1926, a lui Gheorghe Crăiniceanu. Diversele publicații periodice au păstrat, peste ani, urmele unor astfel de congrese. Pentru a nu fi uitate, le voi trece în revistă pe cele despre care am aflat :

-Congresul din 14-15 iunie 1920, despre care am discutat în acest scurt istoric. S-a ținut la Institutul de Surdomuți din Cluj și procesul verbal integral poate fi consultat în [Învățătorul-nr.10/iunie 1920-p.5-8].

-Congresul din 21-23 aprilie 1924, ținut la Universitatea din Cluj. Acesta a reunit profesori medico-pedagogi din întreaga țară. Este amintit într-un articol semnat de Gheorghe Atanasiu în [Lamura-nr.12/dec. 1926-p.413-415] – vezi capitolul „Publicații periodice”.

-Congresul din 8-9 ianuarie 1927 de înființare a asociației - vezi capitolul „Publicații periodice” [Învățătorul-nr.1/25 ian. 1927-p.40-41].

-Congresul din 10-12 nov.1933. A rămas dela Gheorghe Atanasiu broșura cuprinzând discursul pregătit pentru acest congres și care a fost prezentată în lucrarea actuală, partea I-a, capitolul 5.1. [Atanasiu-1933-b].

-Congresul din 7-8 mai 1935, despre care avem informații detaliate în ziarul arădean „Știrea” [Știrea-nr.919/16 mai 1935-p.6] și în ziarul clujan [România Nouă-nr.99/8 mai 1935-p.2 și nr.106/17 mai 1935-p.2] – vezi capitolul „Publicații periodice”.

Nu putem încheia acest capitol al asociațiilor profesionale ale profesorilor medico-pedagogi fără a aminti faptul că, trecând peste ambițiile celor două ministere, la 29 noiembrie 1936, la Cernăuți, s-au reunit reprezentanții celor două asociații, cea din Cernăuți și cea din Cluj. Împreună au hotărât ca să mențină formal cele două asociații, dar împreună să formeze o ***„Federație a Asociaților Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România”.*** Aceasta urma să aibă sediul la Cluj și s-a ales o conducere formată din reprezentanți ai celor două asociații [Rev.As.Med.-Ped.Rom.-nr. 7-1-/1936-p.163]. Ce s-a întâmplat cu această federație, nu se mai știe.

Aceste precizări, referitoare la perioada interbelică, se referă la aspectele generale ale învățământului medico-pedagogic, din care făcea parte și învățământul pentru surdomuți. O istorie destinată acestei perioade ar trebui să cuprindă și amănunte despre activitatea concretă a fiecărui institut și ce realizări au avut. În lucrarea actuală, am văzut lupta plină de dăruire pe care au dus-o specialiștii acestui domeniu cu autoritățile centrale. Realizările lor, destinate îmbogățirii literaturii de specialitate, au fost prezentate de noi în amănunt, dar nu trebuie să se uite munca științifică dusă

https://biblioteca-digitala.ro

de colectivul timișorean în cadrul unicului Laborator Medico-Pedagogic din țară, existent în acest institut. Iar pentru a demonstra această afirmație, dăm ca exemplu, pe lângă anuarele institutului timișorean, conferința ținută de domnii doctori Meținanu, Țețu și Ciurea, la Salonic (Grecia) [Răs.nost.-nr.100/mai 1940-p.2-3] și [Meținanu-1940], în septembrie 1938, în care singurele date statistice referitoare la surdomuții din România erau preluate din cercetările colectivului dela Timișoara.

În concluzie, învățământul pentru surdomuți din România interbelică s-a caracterizat printr-o luptă continuă a specialiștilor, ce doreau ridicarea surdologiei românești la standardele existente în țările cele mai dezvoltate. Asemenea voinicilor din basme, ei au sunat prelung din corn, dorind să trezească oștenii cetăților ferecate. Din păcate, podurile mobile ale acestor cetăți nu au coborât și porțile lor au rămas, în continuare, zăvorâte. Somnul apărătorilor era împietrit, sângele lor gros le îngreuna mișcările, le înpăienjenea ochii și mintea le era încețoșată de vălul rezistent al visurilor egoiste ce le închista sufletul. Șanțurile cu apă ce izolau „turnurile de fildeș" nu au secat, ci s-au adâncit și s-au lărgit. Între cele două lumi nu a putut exista decât un ineficient „dialog al surzilor".

De fapt, această situație o găsim doar în țara noastră. Alte țări au înțeles importanța învățământului special și nu au precupețit niciun efort pentru a-l întări și dezvolta. Nu vom da aici exemplele unor țări ca Germania, Franța sau Anglia, țări recunoscute prin afinitatea față de cultură și problemele sociale. Vom oferi două exemple a unor țări care, în acea perioadă, erau vecine cu noi și care, pe lângă susținerea materială, protecția socială și impulsionarea apariției publicațiilor de specialitate, au elaborat noi metode de educare a surdomuților. Astfel în Cehoslovacia, cu care atunci ne învecinam în zona Maramureșului, s-a creat o metodă globală proprie, numită „metoda materska" (înainte erau cunoscute doar metoda belgiană „Herlen" și cea germană „Malisch") [Rev.Asoc.Med-Ped-nr.2/1931-p.22-24], iar în Ungaria, Dr. Bárczi a dezvoltat teoria „surdității corticale" [Rev.Psih.Cluj-nr.4/oct.-dec.1938-p.477-478]. Toate acestea nu se puteau realiza fără un sprijin material și organizatoric al autorităților competente. La noi nu s-a putut face ceva asemănător.

În general, pentru a scrie o istorie corectă a învățământului pentru surdomuți, nu trebuie găsite justificări referitoare la atitudinea nepăsătoare a autorităților ministeriale și nici nu trebuie inventate realizări inexistente. Trebuie doar recunoscută situația care a existat.

O adevărată reformă a învățământului special (noua sa denumire), s-a realizat abia în anii 1950-51. Aceasta s-a întâmplat în **perioada**

https://biblioteca-digitala.ro

cuprinsă între Al doilea Război Mondial și Revoluția din Decembrie 1989. Dacă reforma comunistă a învățământului a distrus un învățământ primar, gimnazial și liceal bine conturat și performant, în domeniul învățământului special, ea a realizat ceea ce generațiile trecute nu fuseseră în stare. Nu vreau să spun că noii guvernanți au fost mai capabili și mai bine intenționați decât ceilalți dar, cred că, un anumit rol l-au avut și consilierii sovietici infiltrați în toate domeniile. U.R.S.S.-ul avea un învățământ special înființat de pe vremea țarinei Ecaterina cea Mare. Era bine pus la punct și dispunea de o literatură specială prodigioasă. Consilierii sovietici erau doritori să-și popularizeze aceste realizări și să susțină superioritatea propriului lor învățământ. Din această cauză i-au impulsionat pe noii conducători să reformeze și învățământul special. Asta le-a dat posibilitatea de a-și răspândi propria literatură surdologică, ce a constituit baza bibliografică a cercetătorilor români din următoarele decenii.

În această perioadă s-a reușit, în sfârșit, omogenizarea tuturor unităților de învățământ special, iar numărul școlilor specializate pe diferite tipuri de handicap a crescut simțitor, acoperind uniform întreaga suprafață a țării. Profesorii defectologi se puteau specializa la Cluj sau București, iar numărul cărților de specialitate, realmente, a explodat. Cele două ministere, care au administrat acest învățământ înainte de război, au continuat să aibă în subordine unități ale învățământului special. Însă, de data asta, împărțirea nu s-a mai făcut pe criterii geografice. Ministerul Învățământului s-a ocupat de grădinițe și învățământul general al deficienților (clasele I...VIII), iar Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale (după 1969, Ministerul Muncii) s-a ocupat de învățământul profesional al deficienților. În acest fel era asigurată o conducere centralizată și o unificare a programelor, metodelor și regulamentelor.

Cele două ministere care tutelau învăţământul special s-au preocupat şi de editarea unor publicaţii defectologice, cu caracter mai mult sau mai puţin, periodic. Ministerul Învăţământului a iniţiat seria de volume **„Probleme de defectologie”**, care cuprindeau culegeri de articole şi materiale cu caracter specific. Editarea lor a continuat mulți ani, fără a avea un caracter periodic, deoarece distanţa în ani existentă între diferite volume nu respecta nici o periodicitate. Tot Ministerul Învăţământului a înlesnit apariţia unei rubrici de defectologie, în cadrul „Revistei de Pedagogie”. Unica revistă de defectologie, care a avut un caracter pur periodic, a fost editată trimestrial de Ministerul Sănătăţii începând din anul 1958. Ea avea titlul **„Buletin pedagogic. Probleme de defectologie.”** Publicarea acestei reviste nu s-a întrerupt nici după 1969, când învăţământul profesional

https://biblioteca-digitala.ro

special a fost preluat de către Ministerul Muncii. Ea a continuat să apară până la sfârşitul anilor ’70, când s-a declanşat o adevărată cruciadă contra a tot ce avea legătură cu psihologia. După această dată defectologii şi-au pierdut din nou, unica revistă la care puteau să colaboreze şi să-şi schimbe impresiile.

Perioada postbelică poate fi împărțită în mai multe etape și studiată separat. Ea are multe realizări și la fel ca **ultima perioadă**, cea **postrevoluționară**, este mai cunoscută, fiind contemporană cu multe dintre persoanele de azi. Informații asupra lor se găsesc, sunt cunoscute și nu este cazul să mai insist, deoarece pot fi mult mai ușor găsite.

Sper că în viitorul apropiat, cercetătorii să-și facă timp pentru a elabora o istorie completă a învățământului pentru surdomuți din România, care să nu fie afectată de dorința de „a ascunde sub preș mizeriile din casă” și nici să ocolească, diplomatic, realizările din vestul României, din invidie că ele au fost rodul inițiativei guvernelor din alte țări, ci vor parcurge amănunțit evenimentele așa cum s-au desfășurat, cu cele bune și cu cele rele.

Rog cititorii să mă scuze pentru faptul că am dat foarte multe exemple referitoare la Banat, în general, și Timișoara, în special. Aceasta nu înseamnă că celelalte unități nu au avut realizări demne de semnalat, ci se datorează faptului că, despre această zonă m-am documentat mai mult și o cunosc mai bine. Este încă un exemplu al faptului că o istorie referitoare la învățământul surzilor din întreaga România nu poate fi scrisă de o singură persoană, ci de către un colectiv. În acest fel, eventuala istorie va putea să cuprindă date concrete despre toate zonele țării și despre toate unitățile de învățământ, fără riscul de a fi părtinitoare.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

CUVÂNT DE ÎNCHEIERE.

Nu demult, atenția mi-a fost atrasă de un citat aparținând scriitorului rus Alexandr Alexandrovici Bestujev-Marlinski (1797-1837), care suna astfel :

> ***„Haosul este precursorul creației unui lucru adevărat, înălțător, poetic. Străbate această întunecime doar raza geniului. Fărâmele, până atunci dușmane și egale în forțe, se vor trezi la viață prin iubire și armonie, vor curge către una mai puternică, se vor plămădi cu gingășie, se vor orândui ca niște cristale strălucitoare, se vor înălța în munți, se vor dizolva în mări și forța vie va zugrăvi fruntea unei noi lumi cu hieroglifele sale titanice.”***

Numai cine a cunoscut un copil surdomut, înainte ca acesta să aibă parte de binefacerile învățământului, poate să-și dea seama de haosul pe care l-a provocat lipsa auzului în totalitatea ființei sale, haos care poate fi asemuit cu o reacție în lanț. Dacă primul efect al lipsei auzului este neputința copilului de a-și însuși limbajul articulat, aceasta aduce cu sine nedezvoltarea centrilor cerebrali ce coordonează imaginile logoacustice, neînțelegerea noțiunilor reprezentate de cuvinte, neputința însușirii imaginilor motrice de articulație și nedezvoltarea mușchilor aparatului de vorbire. Tot datorită lipsei impresiilor auditive, pe măsura înaintării în vârstă se constată o încetinire a dezvoltării intelectuale. Gândirea surdomutului se va limita doar la noțiunile concrete ale întâmplărilor vizibile, rămânând complet absentă față de noțiunile abstracte. Operațiunile logice ale judecăților și raționamentelor se vor limita la încercări rudimentare, mult inferioare celor efectuate de ceilalți copii de aceiași vârstă, dar care au avut șansa de a beneficia de toate simțurile. Pe ansamblu, lipsa auzului influențează negativ totalitatea vieții intelectuale și sufletești a surdomutului, schimbând întreaga ei structură. Natura oarbă a rănit-o, a pângărit-o, a lapidat-o. Bocancii noroioși ai unui destin nemilos i-au strivit sufletul firav și nevinovat. Pe scurt, s-a creat un haos total.

https://biblioteca-digitala.ro

În fața acestei situații, profesorii specializați în munca de educare a surdomuților sunt adevărați demiurgi, capabili să pună în stare de funcționare tot acest „puzzle" distrus de lipsa auzului. Câtă răbdare trebuie să aibă acești profesori surdologi, care se încăpățânază, cu entuziasm și dârzenie fanatică, să „aranjeze" limba surdului, să-i potrivească dinții și buzele, să-l facă să producă fluxul de aer necesar exact cum cere modul de pronunțare a unui anumit sunet. Iar când au reușit să obțină sunetul dorit, să îl repete până când elevul surd este capabil să-l spună singur, controlându-se singur și citindu-l singur de pe buzele interlocutorului. Când toate acestea sunt realizate, profesorul o ia dela început cu alt sunet, care pretinde o altă poziție a limbii, o altă deschidere a dinților și buzelor, un alt flux al aerului, un alt mod de a-și controla pronunția și un alt mod de recepționare a citirii de pe buze. În felul acesta se scurg zile, săptămâni, luni, în care ființa profesorului surdolog rămâne încordată de efortul titanic, plin de elan și iubire, prin care frământă și modelează lutul pentru „ADAM"-ul său, plăsmuindul după propriul model. În aceată muncă, desfășurată cu blândețe, fără o grabă năvalnică, dar totodată covârșitoare, profesorul surdolog urmărește cu precizie chirurgicală realizarea miracolului sonic. Tot ce întreprinde trebuie armonizat într-un asemenea mod, încât să se formeze deprinderea individului de a realiza, la fiecare sunet, relația perfectă între funcțiuni. Este vorba despre o gingașă plămădire a condițiilor necesare unei pronunții, pe care natura a încercat să o suprime.

Cei ce au avut răbdarea de a parcurge paginile acestei lucrări, au înțeles că toată această muncă de Sisif nu se termină odată cu pronunțarea tuturor sunetelor unei limbi. Profesorii surdologi pot să-și savureze bucuria propriei creații dar, germenul abia încolțit trebuie în continuare îngrijit, hrănit și adus la maturitate. Efortul trebuie să continue dirijat de visul ce întruchipează idealul, pe care specialistul îl vede necontenit, plutind luminos pe cer și urmând propria sa „Cale Lactee". Munca de învățare a limbii materne, pe care surdul nu o aude, este la fel de migăloasă, la fel de dificilă și la fel de grea, ca și cea de demutizare. Aceasta însă, nu se termină într-un an de studiu, ci durează pe toată perioada școlarizării implicând continu atât metodele pedagogice, cât și pe cele psihologice. Ea trebuie să includă, pe lângă învățarea propriu-zisă a limbii, și folosirea ei în acumularea cunoștințelor necesare pentru însușirea diferitelor obiecte de învățământ. Sub ochii protectori ai dascălilor, încurajați de elanul din sufletele lor, succesele apar relativ încet. Ca prin minune, atomii adormiți și izolați se îndreaptă timizi și bănuitori unul spre altul, se combină nit cu nit după legi nepătrunse și, cu răbdare, se transformă în cristale strălucitoare, purtătoare de bucurii, mândrie și înțelepciune.

https://biblioteca-digitala.ro

Oare din ce aluat sunt plămădiți acești truditori pe ogorul surdopedagogic? Cât de diferit este efortul pe care ei îl depun, în comparație cu cei ce-și expun doar lecția în fața elevilor? Câtă implicare sufletească este necesară pentru a susține acest efort, a-i face să nu obosească și să nu renunțe? Cât de incomensurabilă tandrețe izvorăște din inima lor și cât de larg le este orizontul, de mărinimoasa judecată? Ce inimă iubitoare au, încât să-i considere pe elevii surdomuți ca făcând parte dintre proprii lor copii? Și toată această muncă se desfășoară în umbra unui profund anonimat. Geniul ascuns al acestor entuziaști este ferit de ochii marelui public și efortul lor este răsplătit doar de satisfacția ce o au, când simt că au reușit să atenueze o parte din durerea infirmității copiilor surzi, că le-au sădit în suflet o încredere în sine, un dor de viață și de muncă, le-au redat credința în puterile cele mai bune ale vieții, le-au ridicat sufletul spre noblețe și măreție, le-au trasat calea spre o viață mai bună, demnă de trăit, dăruindu-le fericire. Stăpâni absoluți pe secretele claviaturii magice ce dă glas coardelor vocale, acești dascăli, aparent oameni ca noi toți, sunt capabili să transforme deșertul vieții surdomuților, locul în care nu creșteau flori și nu exista speranță, într-o grădină binecuvântată, plină de flori frumos mirositoare, străbătută de susurul izvoarelor cristaline și umbrită de coroanele pletoase ale pomilor. Pentru întreaga lume, acești profesori surdologi ar constitui niște „persoane oarecare", anonime și neimportante, dar pentru elevii lor surzi aceștia vor reprezenta întotdeauna „întreaga lume". Ei sunt ajutoarele Creatorului care, într-o clipă de relaxare, a omis să ofere unora dintre semenii noștrii darul auzului. Prin corectarea acestei omisiuni, prin efortul de deștelenire a corzilor vocale, surdologii înjghebează cu temei un act sfânt, binecuvântat de Dumnezeu.

Înțeleptul indian Sakia-Muni spunea : *„Cine a uscat lacrimile de pe obrazul unui copil și a făcut să apară zâmbetul pe buzele lui, acela este socotit mai demn în fața milostivului Buddha decât cel ce a construit templul cel mai măreț".* Acest lucru l-au făcut profesorii surdologi și pentru a ne convinge că este așa, va trebui să comparăm un surd demutizat, devenit un surd vorbitor, cu „mutul satului", ce nu s-a putut bucura de binefacerile educației speciale. Primul este capabil să cucerească lumea, să-și pună în valoare capacitățile sale native, să se remarce și să se facă respectat. Cel de al doilea, a rămas într-un stadiu animalic, nu poate decât să execute munci grele și necalificate, nu se poate bucura de nimic fiind la cheremul și batjucura semenilor săi auzitori. Iar toată această diferență a fost realizată doar prin educația specială oferită de surdologi, care le-a redat darul comunicării verbale.

Numai cei ce posedă o dragoste imensă, față de semenii lor, sunt

https://biblioteca-digitala.ro

capabili de a trezi la viață vorbirea celor care, din cauza lipsei auzului, nu o pot dobândi fără ajutor specializat. Numai surdologii pot împleti cu migală, cu iubire și armonie, toate acele elemente și funcțiuni necesare fără de care comunicarea verbală a surdului nu este posibilă. Putem spune, fără riscul de a greși, că acești specialiști surdologi se pliază perfect pe maxima lui Lev Nicolaevici Tolstoi, care spunea că *„smintit este cel ce crede că poate face ceva bun, fără iubire”*. Da! Cu certitudine, sufletul lor este un izvor nesecat de iubire. Ei sunt un crâmpei din nobila castă a dascălilor și formează o lume rafinată, desăvârșită cu ajutorul muncii, pasiunii și dăruirii, ce le-a conferit o binemeritată strălucire.

În toate perioadele istorice și în toate țările, munca de educare a surdomuților a fost la fel de dificilă, ca și modalitatea prezentată de noi. Însă, în ciuda dificultăților, rezultatele obținute au fost totdeauna deosebit de încurajatoare. În țara noastră, perioada interbelică a fost aceea în care s-a încercat să se pună bazele surdologiei românești. Deși rezultatele nu au fost cele dorite de specialiștii în domeniu, datorită faptului că nu a existat o unificare a metodelor și concepțiilor, totuși această perioadă a generat primele producții surdologice, cu adevărat autohtone. Autorii acestora au fost prezentați în actuala lucrare și numele de Dimitrie Rusceac, Gheorghe Atanasiu, Ion Ciorănescu, Mihail I. Ionescu, Gheorghe Crăiniceanu, Constantin P. Timofte, Francisc Klampfer, Adalbert Zsutty, Alexandru Roșca, Gheorghe Banu, Gabriel I. Cotul, Francisc Marcinovschi, Ecaterina R. Barbu, Sevastia Popescu, Ion I. Țețu, Vasile Dimitriu-Leorda, Adolf Lunz, Gheorghe V. Constantinovici, Ștefan Șerpescu, Constantin Gh. Vultureanu, C. Pretorian, etc., care ne-au lăsat lucrări tipărite în domeniul surdologiei, ar trebui să fie în conștiința tuturor psihopedagogilor speciali de azi.

Munca depusă de ei a fost susținută de un viu și puternic patriotism. Susținem această afirmație bazându-ne pe remarca făcută de Mihail Sadoveanu, care preciza că : *„Patriotismul nu înseamnă ura împotriva altor neamuri, ci datoria către neamul nostru; nu înseamnă pretenția că suntem cel mai vrednic popor din lume, ci îndemnul să devenim un popor vrednic”*. Analizând activitatea surdologilor din perioada interbelică, vom observa că tot ce au făcut a fost, incontestabil, în slujba neamului nostru. În acest domeniu, au recunoscut valoarea și realizările altor popoare și au făcut tot ce le-a stat în putere pentru a aduce țara noastră la același nivel cu țările avansate. Cine au fost mai patrioți, politicienii acelor timpuri, care împroșcau discursuri sforăitoare și nu au făcut aproape nimic pentru surdomuții din țară, sau acești corifei care, cu toate piedicile întâlnite, au reușit să pună bazele unei opere surdologice de pionierat? Dacă ar fi fost

https://biblioteca-digitala.ro

ajutați, în România acelor ani s-ar fi născut o surdologie cu adevărat românească. Așa, lucrurile au stagnat și abia după cel de Al Doilea Război Mondial s-a făcut o adevărată reformă a învățământului special dar, de data aceasta, bazată pe literatura și experiența sovietică. Vechiile scrieri românești au fost ignorate și, cu timpul, uitate.

Chiar și numele surdologilor interbelici au fost aproape uitate. Azi, despre ei, aproape că nu mai vorbește nimeni. Ai impresia că totul s-a prefăcut în fum. Meritau să fie înveșmântați cu mantia purpurie a admirației și recunoștinței, dar au primit cununa de spini a nerecunoștinței și uitării. Nepăsarea brutală a societății i-a spulberat ca pleava nefolositoare. Despre viața și activitatea lor nu găsim studii postate pe internet. Doar Alexandru Roșca, unul din fondatorii „școlii clujene de psihologie", beneficiază de o biografie de ... 2 (două) rânduri pe site-ul „Wikipedia" !!! În dorința de a completa biografia unora dintre acești surdologi, am luat legătura cu școlile în care au activat și am rămas surprins că, în multe cazuri, numele lor era totalmente necunoscut. Care este cauza acestei nepăsări față de înaintașii noștrii? Alte țări acordă o importanță deosebită popularizării surdologilor care au activat în deceniile și secolele trecute, publicând site-uri specializate în acest scop. Noi de ce disprețuim personalitățile trecutului? Numele multora dintre specialiștii interbelici ar trebui să fie pe frontispiciul școlilor în care au activat, dar acest lucru nu s-a întâmplat decât la Timișoara, unde fostul Institut de Surdomuți, înființat în 1885, poartă azi numele lui Gheorghe Atanasiu. La fel se întâmplă cu cărțile editate de ei. În scurtele istorii despre învățământul surdomuților, întâlnim doar referiri la „Abecedarul" editat de Ion Ciorănescu, iar uneori, se mai amintesc una sau două cărți ale lui Dimitrie Rusceac. În rest, nepăsare totală.

Nu credeți că este cazul să ne schimbăm atitudinea ? Dacă ne gândim că *„fără trecut pierdem certitudinea în progres"* [Marcian Bleahu], răspunsul la aceată întrebare nu ar putea fi decât **DA.** Însă, câți dintre noi ar fi de acord să admită realități care ar contraveni prejudecăților ce s-au înrădăcinat în mințile noastre? Câți vor admite că *„lucrurile de care ești absolut sigur nu sunt niciodată adevărate"* [Oscar Wilde]? Câți ar fi capabili să-și analizeze periodic cunoștințele și să și le actualizeze? Pentru mulți sunt întrebări incomode. Însă timpul va alege grâul de neghină.

Deoarece ne aflăm la finalul studiului, nu putem să nu încercăm a face o clasificare a autorilor, în funcție de numărul publicațiilor editate. Nu este o clasificare valorică, calitativă, ci doar una cantitativă, care să ne indice gradul de preocupare și implicare a surdologilor interbelici. După părerea mea, această clasificare ar trebui să arate astfel :

https://biblioteca-digitala.ro

Nr. crt.	NUMELE AUTORILOR	Cărți pentru specialiști	Manuale școlare	Anuare	Redactarea unor reviste
1	Dimitrie Rusceac	10	5	13	2
2	Gheorghe Atanasiu	2	5	6	-
3	Adalbert Zsutty	-	5	-	-
4	Francisc Klampfer	-	3	-	-
5	Gheorghe Crăiniceanu	2	-	-	-
6	Ion Ciorănescu	-	2	-	-
7	Ion I. Țețu (Dr.)	2 (confer.)	-	-	-
8	Mihail I. Ionescu	1 (6 vol.)	-	-	-
9	Gheorghe Banu	1 (3 vol.)	-	-	-
10	Constantin P. Timofte	1	-	-	-
11	Ștefan Bârsănescu	1	-	-	-
12	Gabriel I. Cotul (Dr.)	1	-	-	-
13	Alexandru Roșca	1	-	-	-
14	Ion Georgescu	1	-	-	-
15	N. I. Meținanu (Dr.)	1 (confer.)	-	-	-
16	M. Ciurea (Dr.)	1 (confer.)	-	-	-
17	Vasile Dimitriu Leorda	-	-	-	1
18	Henry Ghica	-	-	-	1
19	Al. Philippe Clarnet	-	-	-	1
20	Kabán József	-	-	-	1
21	Teodot Cernăuțean	-	-	-	1
22	Ioan Guga	-	-	-	1
23	Francisc Marcinovschi	-	-	-	1
24	Napoleon Scarlat	-	-	-	1
25	Dimitrie D. Scorpan	-	-	-	1

Desigur, această clasificare ar putea fi modificată și completată. Criteriile folosite ar putea fi criticate. Unii ar introduce și articolele apărute

https://biblioteca-digitala.ro

în diferitele publicații periodice, chiar dacă multe din ele s-au pierdut.

Indiferent de criteriul pe care îl vom alege, concluzia că Dimitrie Rusceac a fost cel mai mare surdolog al perioadei interbelice, nu va putea fi schimbată. Studiul de față a demonstrat acest lucru cu prisosință, iar tabelul anterior nu a făcut decât să certifice, odată în plus, întâietatea sa.

Însă, ceea ce trebuie schimbat în percepția tuturor este locul secund pe care, în mod necondiționat, îl ocupă Gheorghe Atanasiu în ierarhia interbelică. Cei ce scriu despre istoria surdologiei din acele timpuri, în general, nici nu îl amintesc. Uneori, destul de rar, în unele bibliografii, i se prezintă ultima sa carte : „Îndrumar pentru folosirea labiolecturii în școlile de surdo-muți". Este o carte apărută în anul 1960, motiv pentru care nu ne-am ocupat de ea, fiind dintr-o perioadă ce nu aparținea studiului actual. Despre restul scrierilor sale, acești autori nu menționează nimic.

Sper ca actuala lucrare să contribuie la schimbarea atitudinii celor ce se ocupă de trecutul învățământului pentru surdomuți și, în viitor, să prezinte corect această perioadă.

Desigur, comentariile mele referitoare la lucrările prezentate este posibil să-i nemulțumească pe specialiștii în domeniu. Este natural. Dela bun început am precizat că eu nu sunt surdolog. Dorința mea inițială, aceea de a prezenta munca de cercetare și de editare a generației interbelice, a fost îndeplinită. Am oferit celor interesați o galerie de pionieri în surdologia românească și lucrările pe care le-au publicat. Dacă doresc, specialiștii de azi pot face lucrărilor prezentate comentarii competente. Surdologia românească de azi va avea doar de câștigat.

Nu pot să închei fără a-mi arăta recunoștința față de serviciile de „Referințe", „Împrumut interbibliotecar", dar și față de personalul ce deservește sălile de lectură dela Biblioteca Națională a României din București, a Bibliotecilor Central Universitare din Timișoara, București, Iași și Cluj-Napoca, a Bibliotecilor Județene Timiș, Cluj și Iași, cât și a Bibliotecii Academiei Române din București. Fără ajutorul entuziast și profesionist al persoanelor ce lucrează în aceste biblioteci, studiul actual nu s-ar fi putut face.

Autorul

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

BIBLIOGRAFIE.

1. „ADEVĂRUL”. Cotidian bucureștean ce a apărut începând cu anul 1886. Fondatorii lui erau Al. V. Beldiman și Constantin Mille. Birourile ziarului erau în București, str. Constantin Mille (Sărindar), nr. 5-7-9. **[Adevărul-nr. .../...-p. ...].**

2. „ALBINA”. „Revistă pentru popor” editată de Fundația Culturală „Principele Carol”, prin Casa Culturii Poporului, având apariție lunară începând din anul 1901. Redacția și administrația București, str. Dr. Calinderu nr. 10. **[Anbina-nr. .../...-p. ...].**

3. ANTONESCU G. G. și GABREA I. IOSIF : *„Organizarea învățământului în România, Albania, Anglia, Austria, Belgia, Bulgaria, Cehoslovacia, Danemarca, Elveția, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Jugoslavia, Japonia, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, Rusia Sovietică, Scoția, Spania, Statele Unite, Suedia, Turcia, Ungaria”.* Editura Institutului Pedagogic Român, București, 1933. **[Antonescu-1933-pag. ...].**

4. „ANUARUL STATISTIC AL ROMÂNIEI 1928”. Editat de Ministerul Industriei și Comerțului, prin Institutul de Statistică Generală a Statului. Tipărirea s-a făcut la Institutul de Arte Grafice „Eminescu” S.A. din București, str. Parlamentului nr. 2, în anul 1929. **[An.Statistic-1928].**

5. „ARHIVA SOMEȘANĂ”. Revistă istorică culturală editată de Liceul „George Coșbuc, începând din anul 1924. Redacția, administrația și direcția revistei >>ARHIVA SOMEȘANĂ<< Năsăud, Liceul Gh. Coșbuc. **[Arhiva Someșană-nr. .../...-p. ...].**

6. ATANASIU GHEORGHE : *„Să cetim. Carte de cetire pentru învățământul inferior al surdo-muților. Partea II-a”.* Tipografia „Victoria” Timișoara. 1931. **[Atanasiu-1931-a].**

7. ATANASIU GHEORGHE : *„Să cetim mai departe. Carte de cetire pentru învățământul inferior al surdo-muților. Partea III-a. Clasa III-a”.* Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-muți „Regina Maria” din Cernăuți. 1931. **[Atanasiu-1931-b].**

https://biblioteca-digitala.ro

8. ATANASIU GHEORGHE : *„Anuarul Așezământului de Asistență al surdo-muților din Timișoara pe anul școlar 1931-32”.* Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-muți „Regina Maria”. Cernăuți. 1932. **[Timișoara-1931/32].**

9. ATANASIU GHEORGHE : *„Învățământul surdo-muților. Studiu surdo-pedagogic și social”.* Tipografia „Unirea Română”-Timișoara. 1933. **[Atanasiu-1933-a].**

10. ATANASIU GHEORGHE : *„Problema surdo-muților în România”.* Timișoara. 1933. **[Atanasiu-1933-b].**

11. ATANASIU GHEORGHE : *„Să cetim și mai departe. Carte de cetire pentru cursul inferior al surdo-muților. Partea IV-a. Clasa IV-a”* Tipografia Institutului de Orbi și Surdo-muți „Regina Maria” din Cernăuți. 1933. **[Atanasiu-1933-c].**

12. ATANASIU GHEORGHE : *„Anuarul Așezământului de Asistență al surdo-muților din Timișoara pe anul școlar 1932-33”.* Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-muți „Regina Maria”. Cernăuți. 1933. **[Timișoara-1932/33].**

13. ATANASIU GHEORGHE : *„Dicționar-abecedar, pentru cursul inferior al surdo-muților. Partea I-a. Clasa I-a”.* Tipografia „Atheneu” Timișoara. 1934 (?). **[Atanasiu-1934-a].**

14. ATANASIU GHEORGHE : *„Anuarul Așezământului de Asistență al Surdo-muților din Timișoara pe anul școlar 1933-1934”.* Tipografia Institutului de orbi și surdo-muți „Regina Maria”. Cernăuți. 1934. **[Timișoara-1933/34].**

15. ATANASIU GHEORGHE : *„Desmoșteniții”*. Roman apărut la Editura „Cartea românească” din Timișoara. 1935. **[Atanasiu-1935].**

16. ATANASIU GHEORGHE : *„Anuarul Așezământului pentru ocrotirea Surdo-muților, Timișoara, pe anul școlar 1935-1936”.* Tipografia „Cartea Românească” Timișoara. 1936. **[Timișoara-1935/36].**

17. ATANASIU GHEORGHE : *„Să învățăm. Carte de cetire pentru învățământul superior al surdo-muților. Clasa V-a”.* Tipografia Librăria Coop. Națională. Timișoara. 1938. **[Atanasiu-1938].**

18. ATANASIU GHEORGHE : *„Îndrumar pentru folosirea labiolecturii în școlile de surdomuți”.* Ministerul Sănătății și Prevederilor

https://biblioteca-digitala.ro

Sociale. Direcția Asistenței Sociale. București. 1960. (litografiată). **[Atanasiu-1960].**

19. BANU GHEORGHE DR. : *„Tratat de medicină socială”. „Vol. I – Medicina socială ca știință. Eugenia. Demografia”. „Vol. II – Matenitatea. Prima vârstă. Medicina școlară”. „Vol. III – Asistența socială”.* Editura „Casa Școalelor” București, 1944. Tipografia „ Universul” București. **[Banu-1944-vol. ...-pag. ...].**

20. BARBU FLOREA : *„Limbaj gestual : comunicare și interpretare”.* Editura Lumen. Iași. 2010. **[Barbu-2010].**

21. BĂLTEANU D. ENIU : *„Cum putem face pe surdomuți să vorbească cu graiu viu”.* Este traducerea cărții lui L. Goguillot, profesor la Institutul Național de Surdomuți din Paris. Tipografia „Lupta” Al. Lefteriu, București, 1896. **[Bălteanu-1896].**

22. BÂRSĂNESCU ȘTEFAN : *„Unitatea pedagogiei contemporane ca știință”.* Tipografia concesionară „Alexandru Țerek”, Iași, 1936. **[Bârsănescu-1936].**

23. BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNE : *„Publicațiile periodice românești. (ziare, gazete, reviste)” Tom. III. Catalog alfabetic pe anii 1919-1924.* Editura Academiei R.S.R. București. 1987. **[Pub.per.III-pag.....].**

24. BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE : *„Publicațiile periodice românești. (ziare, gazete, reviste)” Tom. IV. Catalog alfabetic pe anii 1925-1930.* Editura Academiei Române. București. 2003. **[Pub.per.IV-pag....].**

25. „BOABE DE GRÂU”. Revistă de cultură. Apariție lunară între anii 1930-1934. Librăria de stat. Direcția Educației Poporului. București str. Wilson nr. 1. **[Boabe grâu-nr. .../... -pag. ...].**

26. BOLOGA V. L., ROTH W., CIUMĂGEANU D. : *„Gheorghe Crăiniceanu, pionier al defectologiei moderne românești”.* În „Contribuții la istoria învățământului special din România”. Editura Didactică și Pedagogică – București, 1968. Paginile 132-146. **[Bologa-1968].**

27. BOROVSZKY SAMU Dr. : *„Temesvár, az országos monográfia”.* (Timișoara, în monografia țării). Országos monografia társaság, Budapest. A Magyar Tudományos Akadémia Épületében.

https://biblioteca-digitala.ro

[Borovszky].

28. BRĂTIANU ION I. C. : *„Activitatea corpurilor legiuitoare și a guvernului de la ianuarie 1922 până la 27 martie 1926”.* Editată de Președenția Consiliului de Miniștrii. Editura „Cartea Românească” S. A. București, 1926. **[Brătianu-1926].**

29. „BULETIN EUGENIC ȘI BIOPOLITIC”. Revistă editată de secția medicală și biopolitică a „Astrei” din Cluj între anii 1927-1947. **[Bul.eug.biopol.-nr. .../...-p. ...].**

30. BURADA T. TEODOR : *„Istoria teatrului în Moldova” - vol. II.* Tipografia H. Goldnel, Iași, str. Gh. Mărzescu, nr. 17. 1922. **[Burada-1922].**

31. BUȚUREANU V. CONSTANTIN : *„Pedagogia medicală” - Rezumatul lecțiilor de Pedagogie, predate la Roma, la Școala Normală Ortofrenică, în 1900.* Editura „Cartea Românească” S. A. București. **[Bușureanu-1922].**

32. CARAMAN-MĂNESCU LUCIA, CARAMAN ALEXAN-DRU : *„O contribuție valoroasă la dezvoltarea învățământului copiilor cu deficiențe de auz din țara noastră”.* În „Contribuții la istoria învățământului special din România”. Editura Didactică și Pedagogică. București, 1968. Paginile 101 – 114. **[Caraman-1968].**

33. CIORĂNESCU ION : *„Abecedar pentru școlarii surdo-muți, spre a învăța vorbirea, cetirea cu graiu și scrierea”.* Tipărit în imprimeria Institutului de Orbi și Surdo-muți din Cernăuți. 1932. **[Ciorănescu-1932].**

34. CIORĂNESCU ION : *„Eu învăț să vorbesc. Carte pentru elevii clasei a II-a și a III-a a școalelor de surdomuți”.* Tipografia școlii de orbi și surdo-muți „Regina Maria”. Cernăuți. 1934. **[Ciorănescu-1934].**

35. COSTESCU GEORGE : *„Bucureștii vechiului regat”.* Editura „Universul” S. A. București, 1944. **[Costescu-1944].**

36. COTUL I. GABRIEL : *„Orientarea profesională a deficienților auriculari”.* Tipografia „Cartea Românească” din Cluj (refugiată la Sibiu). Sibiu. 1941. **[Cotul-1941].**

37. CRĂINICEANU GHEORGHE Dr. : *„Cursul special pentru surdo-muți, bâlbâiți, idioți, etc. de Mihail I. Ionescu, prof. la*

https://biblioteca-digitala.ro

școala de surdo-muți din Focșani, 1922”. Recenzie a cărții, apărută în revista „Învățătorul” din Cluj, Nr. 17-20/15 decembrie 1922. Pag. 24-25. **[Crăiniceanu-1922].**

38. CRĂINICEANU GHEORGHE Dr., A. HERLIN : *„Elemente de ortofonie pentru uzul tuturor educatorilor”.* Institutul de arte grafice „Ardealul” Cluj. 1924. **[Crăiniceanu-1924].**

39. CRĂINICEANU GHEORGHE Dr. : *„Istoricul instrucțiunei, literaturei și legislațiunei copiilor anormali”.* Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale. Regiunea I. a Ocrotirilor Sociale Cluj. Litografia Baga Cluj. 1925. **[Crăiniceanu-1925].**

40. CRISTESCU FLORIAN : *„Două surde” - comedie populară în 2 acte.* Ediția a III-a. Editura „Cartea Românească” București. 1924. **[Cristescu-1924].**

41. „CUGET CLAR”. Revistă de cultură și literatură pentru școli și tineret a Comisiunii Bibliotecilor Casa Școalelor. A apărut la București în perioada anilor 1928-1935. **[Cuget clar-nr. .../... - pag. ...].**

42. „CULTURA POPORULUI”. Foaie de cultură și educație cetățenească. Redacția și administrația : între 1921-1927, la Cluj, str. Dorobanților 11; între 1927-1930, la București, str. Regală nr. 16. **[Cult.Pop.-nr. .../...-pag. ...].**

43. „CURIERUL SURDO-MUȚILOR. TAUBSTUMMEN – BOTE”. Organul Surdo-Muților din Moldova de Sus. Organ der Taubstummen der Oberen Moldau (Romania). Redacția și Administrația : T. Cernăuțean, str. M. Cogălniceanu 19 Cernăuți – Bucovina. Numerele 1 ... 4 din perioada aprilie 1927 – martie 1928. **[Curier.S-M.-nr.../....(an)-pag...].**

44. „EDUCAȚIA”. Revistă pentru școală și familie, editată de Gheorghe și Maria Beiu-Paladi. Redacția și administrația : București, str. Termopile nr. 6. Tipografia „Minerva” București. Primul număr a apărut în ianuarie 1916. **[Educ.-nr. .../...-pag. ...].**

45. EFTIMIU VICTOR : *„Fum de fantome – Evocări”.* Editura Casei Școalelor. București. 1940. Povestirea : ***„Amurg la Maglavit”*** - pag. 153-160. **[V.Eftimiu-1940].**

46. ELIAS JAKAB : *„A siketnémák Aradi államilag segélyezett intézetének. ÉRTESITÖJE. Az 1906/7”.* (Anuarul Istitutului de Surdomuți Subvenționat de Stat din Arad pe anul 1906/7). Zlinszki és társa

https://biblioteca-digitala.ro

könyvnyomdája Arad. 1907. **[Elias-1907].**

47. FĂTU ANASTASIE : ***„Proiectu de Organisarea Policiei Sanitaria in Romania”.*** Tipografia Buciumului Romanu, str. Goliei nr. 591, Iassi, 1863. **[Fătu-1863].**

48. FLUERAȘ NICOLAE Dr. : ***„Tratat moral-pastoral despre uzul sacramentelor”.*** Editura „Chiriașii tipografiei românești” a Academiei Teologice Greco-Catolice (Unite) din Oradea, 1932. **[Flueraș-1932].**

49. „FOAIA ȘCOLARĂ”. Revistă pedagogică-culturală. Organ oficial al Revizoratului și Comitetului școlar al județului Bihor. Redacția și administrația la Școala nr. 4 Oradea, str. Delavrancea nr. 23. Revista a apărut în perioada anilor 1925-1938. **[Foaia Școlară- nr. .../... - pag. ...].**

50. „FRĂMÂNTĂRI DIDACTICE”. Revista Corpului Didactic Primar din județul Putna, înființată în anul 1924. Redacția și administrția : Focșani, str. Mare a Unirii, nr. 176. **[Frământări didactice-nr. .../...-pag...].**

51. „FRUNCEA”. Săptămânal cultural bănățean ce a apărut la Timișoara începând din 1 decembrie 1934. **[Fruncea-nr. .../... -p. ...].**

52. FURNICĂ Z. DUMITRU : ***„Industria și dezvoltarea ei în țările românești”.*** Editată de Institutul de Arte Grafice „Tiparul Românesc” din București, str. Sărindar nr.22, în anul 1926. **[Furnică-1926].**

53. GEML JOSEF : ***„Alt-Temesvar, im letzten halbjahrhundert, 1870-1920”.*** **(Vechea Timișoară, in ultima jumătate de secol, 1870-1920).** Editura Helicon Timișoara, 1927. La pag. 78-79 găsim : **„Taubstummen Institut”** (Institutul de Surdomuți). **[Geml-1927].**

54. GEORGESCU ION : ***„Organizarea învățământului special pentru copiii deficienți”.*** Monitorul oficial și Imprimeriile statului. Imprimeria Națională. București. 1942. **[Georgescu-1942].**

55. „GLASUL BUCOVINEI”. Organul Partidului Democrat al Unirii din Bucovina. Înființat în anul 1918 de Sextil Pușcariu. Apariție cotidiană. Redacția și administrația : Cernăuți, str. Flondor, nr. 33. **[Glasul Bucovinei-nr. .../...-pag. ...].**

56. HURDUCACIU MIHAIL : ***„Chestiuni medico-pedagogice”.*** În revevista „Învățătorul” din Cluj. Nr. 12/1920. Pag.7-8. **[Hurducaciu-1920].**

57. ILIEȘIU NICOLAE : ***„Timișoara – Monografie istorică”.***

https://biblioteca-digitala.ro

Editura G. Matheiu, Timișoara, 1943. *„Așezământul pentru ocrotirea Surdo-Muților”*, pag. 327-329. **[Ilieșiu-1943].**

58. „ILUSTRAȚIUNEA ROMÂNĂ”. Revistă ilustrată redactată și administrată de ziarul „Universul” din București, str. Brezoianu, nr. 23-25. A început să apară din anul 1929. **[Ilust.rom.-nr. .../...-p. ...].**

59. INSPECTORATUL MEDICO-PEDAGOGIC : *„Monografii școlare”.* În revista „Învățătorul” din Cluj. Nr. 2/1921. Pag. 11-13. **[Insp.Med.-Ped.-1921].**

60. INSTITUTUL SOCIAL ROMÂN : *„Arhiva pentru știința și reforma socială”.* Editura Institutului Social Român. Tipografia Institutului de Arte Grafice „Luceafărul” S. A. București. Publicație cu apariție trimestrială. **[Arh.Știință și Ref.Soc.-anul. ...- vol. ...-p. ...].**

61. IONESCU I. MIHAIL : *„Curs special pentru surdo-muți, bâlbâiți, idioți, etc.”*. Curs litografiat. Șase volume. 1922. **[Ionescu-1922].**

62. IONESCU I. MIHAIL : *„Educația școlară a surdomuților. -Lămuriri date D-lui. Fr. Marcinovschi, institutor la Institutul de surdo-muți din Cernăuți.-”.* În revista „Învățătorul” din Cluj. Nr. 8-10/1923. Pag.3-5. **[Ionescu-1923].**

63. „ÎNVĂȚĂTORUL”. Organul „Asociației Învățătorilor Români din Ardeal, Banat și Părțile Ungurești”. Redacția : Cluj str. Heltai nr. 9. Administrația : Cluj str. Avram Iancu nr. 62. Revista a început să apară în anul 1920. **[Învățătorul**-nr.../...(data)**, pag....]**.

64. „LAMURA”. Revistă de cultură generală înființată de Alexandru Vlahuță în octombrie 1919.A mai avut suplimente „Lamura pedagogică” și „Lamura culturală”. **[Lamura-nr. .../... - p. ...].**

65. LAZĂR VICTOR : *„Clujul”.* Biblioteca „Orașele noastre”. Editura „Cultura națională” București. 1923. **[Lazăr-1923].**

66. „LUMEA”. Ziar independent, politic și social cu apariție cotidiană. Înființat în anul 1918. Redecția și administrația : Iași, str. Ștefan cel Mare, nr. 6. **[Lumea-nr. .../...-pag. ...].**

67. „LUMEA NOASTRĂ”. Revistă editată de profesorii Institutului de orbi și surdo-muți „Regina Maria” din Cernăuți și Comitetul școlar de pe lângă această școală. Imprimeria Institutului de orbi și surdo-muți din Cernăuți. Anii de apariție : 1931 și 1932. **[Lumea noastră-nr.../...** (an)-**pag...].**

https://biblioteca-digitala.ro

68. MANOLACHE C., BARBU E., POPESCU P. : *„Ion Ciorănescu, figură luminoasă a surdologiei din România”.* În „Contribuții la istoria învățământului special din România”. Editura Didactică și Pedagogică. București. 1968. Pag. 147-164. **[Manolache-1968]**

69. MANUILĂ SABIN Dr. : *„Instituțiunile de asistență socială și de ocrotire”.* Rezultatele recensământului Instituțiunilor de Asistență Socială și de Ocrotire din 1 ianuarie 1936. Editura Institutului Central de Statistică București, 1938. **[Manuilă-1938].**

70. MARCUS SOLOMON : *„De neamul Ciorăneștilor”.* Vezi : http://www.romlit.ro/de_neamul_ciornetilor . **[Marcus].**

71. MARCINOVSCHI FRANCISC : *„Educația școlară a surdo-muților. - Câteva observații la o recenzie.-”.* În revista „Învățătorul” din Cluj. Nr. 4-5 din 15 februarie-1 martie 1923. Paginile 15-16. **[Marcinovschi-1923]**

72. MEȚIANU I., ȚEȚU I. și CIUREA M. : *„Le probleme de la surdi-mutite en Roumanie”.* Revista Română de Oto-Rino-Laringologie și Broncho-Esofagoscopie. Tipografia ziarului „Universul” București. 1940. **[Meținanu-1940].**

73. MILITARU VASILE : *„Un capitol din istoria culturală a țării. Începutul Ateneelor Populare din Capitală”.* Tipografia „Vulturul”, București, 1927. **[Militaru-1927].**

74. MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI. INSTITUTUL DE ȘTIINȚE PEDAGOGICE : *„Contribuții la istoria învățământului special din România”.* Culegere de studii. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1968. **[Contribuții înv.sp.-pag...]**

75. MITREA N., TOMESCU V., APOSTOL C. : *„Contribuții la monografia școlii generale de surzi din Focșani”.* În „Contribuții la istoria învățământului special din România”. Editura Didactică și Pedagogică București 1968. Pag. 40-61. **[Mitrea-1968].**

76. MOLDOVAN GHEORGHE : *„La Timișoara s-au tipărit primele manuale de religie pentru surdomuți din România”.* În revista „Vita catolica Banatus” Reșița. Nr. 8-9/2005. Pag. 6-7. **[Moldovan-2005-a].**

77. MOLDOVAN GHEORGHE : *„Primele manuale școlare pentru surdomuți”.* În revista „Vocea tăcerii”. București. Nr. 8-9/2005. Pag. 12-13. **[Moldovan-2005-b].**

https://biblioteca-digitala.ro

78. MOLDOVAN GHEORGHE : *„Istoria învățământului bănățean pentru surdomuți”.* Editura Eurostampa Timișoara. 2010. **[Moldovan-2010-a].**

79. MOLDOVAN GHEORGHE : *„Primele manuale școlare pentru surdomuți, din România, au fost scrise de profesori timișoreni”.* Lucrare susținută în data de 13 noiembrie 2010 în cadrul Sesiunii de Comunicări „Banaterra” și poate fi consultată pe :

www.banaterra.eu/romania/files/primele_manuale_pentru_surdomuti_in_romania.pdf

[Moldovan-2010-b]

80. „MONITORUL OFICIAL”. Editat de Direcția Generală a Monitorului Oficial și Imprimeriei Statului din București, Bulevardul Elisabeta. **[Monit.Of.-nr. .../... - p. ...].**

81. MUȘATESCU TUDOR : *„Sosesc deseară”.* Comedie în trei acte. Editura Societății Autorilor Dramatici din București, 1934. **[Mușatescu-1934]**.

82. „NATURA”. Revistă pentru răspândirea științei ce apărea sub îndrumarea fundației „Cultura Națională”. Apariție lunară (la data de 15 a fiecărei luni), începând din anul 1912. Redacția și administrația : București, str. Doamnei, nr.1. **[Natura-nr. .../...-p. ...].**

83. „OPINIA”. Ziar politic cotidian înființat în anul 1905. Redacția și administrația : Iași, str. Alexandru Lăpușneanu, nr. 37. **[Opinia-nr. .../... - pag. ...].**

84. OPREA N. ION : *„Bucovina în presa vremii. Cernăuți 1811-2004”.* Edict Production. Tipărit la Tipografia Moldova. Iași. 2004. ro.scribd.com/doc/269962/Presa-din-Cernauti . Paginile 327-328, 411-412, 435-437. **[Oprea-2004].**

85. PETRESCU I. C. : *„Contribuții la o pedagogie românească. Vol. I. - Statul – Temeiul statului”* . <<Școala Românească>>. Biblioteca pedagogică a Asociației Generale a Învățătorilor. Editura „Ramuri”, Craiova, 1938. **[Petrescu-1938].**

86. PLOEȘTIANU POCITAN VENIAMIN Dr. - arhiereu, vicar patriarhal : *„Biserica Ortodoxă Română din Paris, cu o introducere asupra relațiilor Franco-Române”.* Tipografia Cărților Bisericești, București, 1941. **[Ploeștianu-1941].**

https://biblioteca-digitala.ro

87. PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI : *„Monitorul comunal”.* Organ oficial săptămânal ce a apărut la București începând din 1870. Redacția și administrația la Secretariatul General al Primăriei Municipiului București, str. N. Filipescu, nr. 21. Tipografia ziarului „Universul”, București, str. Brezoianu, nr. 23-25. **[Monit.București-nr. .../ ...-p. ...].**

88. „RĂSĂRITUL NOSTRU”. Organ al Asociației Surzilor din România. Redactor : V. Dimitriu-Leorda. Redacția și Administrația a fost inițial la Focșani (primele cinci numere), iar apoi la București, unde a schimbat mai multe sedii. Perioada de apariție : februarie 1932 ... ianuarie 1949. **[Răs.nost.-nr.../...(an)-pag...].**

89. RÂMNEANȚU PETRU Dr. : *„Activitatea Oficiului de Ocrotire din Cluj pe anul 1939”.* Broșură editată de Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională din București, 1940. **[Râmneanțu-1940].**

90. „REALITATEA ILUSTRATĂ”. Săptămânal ce a apărut la Cluj începând din noiembrie 1926. Redacția și administrația Cluj, str. Regina Maria, nr. 36. Începând din anul 1928, revista s-a mutat la București. Redacția și administrația : București, str. Constan-tin Mille, nr. 5-7-9. **[Real.ilust.-nr. .../...-p. ...].**

91. „REVISTA ASOCIAȚIEI CORPULUI DIDACTIC MEDICO – PEDAGOGIC DIN ROMÂNIA”. Redacția și administrația : Cernăuți, str. Aviator Gagea nr. 4. România. Imprimeria Institutului de orbi și surdo-muți din Cernăuți. Anii de apariție 1931...1937. **[Rev.As.Md-Ped.Rom.-nr.../...**(an)**-pag...].**

92. „REVISTA DE IGIENĂ SOCIALĂ”. Revistă cu apariție lunară înființată în anul 1931. Director : G. Banu. Redacția și administrația : București, str. Dr. Lueger, nr. 9. **[Rev.igienă socială-nr. .../...-pag....].**

93. „REVISTA DE PEDAGOGIE”. Organ al Institutului și Seminarului Pedagogic Universitar Cernăuți. Înființată în anul 1931. Director: Prof. Universitar C. Narly. Editura Institutului Pedagogic Universitar Cernăuți. **[Rev.Ped.Cernăuți-nr. .../...-pag. ...].**

94. „REVISTA DE PSIHOLOGIE”. Revistă trimestrială, editată de Institutul de Psihologie al Universității din Cluj, începând din Trimestrul I 1939 și până la sfârșitul anului 1941. **[Rev.Psih.Cluj-nr. .../...-p. ...].**

https://biblioteca-digitala.ro

95. „REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE”. Revistă lunară de literatură, artă și cultură generală, ce a apărut începând cu anul 1934. Editată de Secretariatul General al Fundațiilor Culturale Regale. Redacția : București III, B-dul. Lascăr Catargi nr. 39. Administrația : Centrala Editurilor Fundațiilor Regale, str. C. A. Roseti nr. 2. **[Rev.Fundaț.Regale-nr. .../...-p. ...].**

96. „REVISTA GENERALĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI”. Revistă apărută la București între 1911 și 1945. A fost fondată de Spiru C. Haret. Redacția : București, str. Victor Emanuel 11. Administrația : București, Calea Plevnei 29. Tipografia : „Jockey-club” (1923-1927), „Tiparul Românesc” (1928-1931) și Institutul de Arte Grafice „Bucovina” (după 1932), toate din București. **[Rev.Gen.Înv.-nr. .../... -p. ...].**

97. „REVISTA INSTITUTULUI SOCIAL BANAT-CRIȘANA”. Revistă lunară, de cercetare sociologică și etnografică, ce a apărut la Timișoara între anii 1933-1946. **[Rev.Inst.Soc.Ban.-Criș-nr. .../... -p. ...].**

98. „REVISTA ISTORICĂ ROMÂNĂ”. Revistă tipărită la „Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului”. Imprimeria Națională București. Primul număr a fost în 1931. **[Rev.Ist.Rom.-vol. .../...-p. ...].**

99. „REVISTA LUNARĂ A SURDO-MUȚILOR DIN ROMÂNIA MARE”. Organ pentru apărarea intereselor. Redacția și administrația : Str. Belvedere nr. 7. București. Tipografia Profesională Dimitrie C. Ionescu București. Au apărut patru numere în anul 1920. **[Rev.Lun.S.M.-nr.../...**(an)**-pag...].**

100. „ROMÂNIA NOUĂ”. Cotidian independent de orientare Național-Țărănistă. A apărut la Cluj începând din 7 noiembrie 1933, până după război când P.N.Ț.-ul a fost interzis. **[Rom.nouă-nr. .../...-p. ...].**

101. „ROMÂNUL”. Ziar apărut la București începând din anul 1857. Redacția : București, str. Fortunei, nr.15. Redactor : Anghel Ionescu. **[Românul-din ...-p. ...].**

102. ROȘCA ALEXANDRU : *„Orientarea profesională a anormalilor”*. Editura Institutului Psihotehnic din Cluj 1936. **[Roșca.A.-1936].**

103. **ROȘCA MARIANA** : ***„Când și unde a apărut sintagma <Școala Clujană de Psihologie>?”***. În Anuarul Institutului de Istorie „Gheorghe Barițˮ din Cluj-Napoca. Series Humanistica – V – 2007. Editura

https://biblioteca-digitala.ro

Academiei Române. Paginile 157 – 162. **[Roșca.M.-2007].**

104. RUSCEAC DIMITRIE : *„Institutul de orbi Regina Maria Cernăuți-România. Raport asupra anului școlar 1919-20”.* Institutul de Arte grafice și Editură „Glasul Bucovinei”. Cernăuți. 1920. **[Cernăuți-1919/20].**

105. RUSCEAC DIMITRIE : *„Orbii, surdomuții și anormalii”.* Institutul de Arte grafice și Editură „Glasul Bucovinei”. Cernăuți. 1923. **[Rusceac-1923-a].**

106. RUSCEAC DIMITRIE : *„Programa de studii a institutelor de surdo-muți din România”.* Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei” Cernăuți, 1923. **[Rusceac-1923-b].**

107. RUSCEAC DIMITRIE : *„Cartea de cetire. Studiu”.* Tipografia Universitară (R. Brüll) Cernăuți, 1924. **[Rusceac-1924].**

108. RUSCEAC DIMITRIE : *„Anuarul Institutului de Orbi și Surdo-Muți Regina Maria pe exercițiul 1922-1923”.* Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”. Cernăuți. 1924. **[Cernăuți-1922/23].**

109. RUSCEAC DIMITRIE : *„În lumea unde nu se vede și nu se aude...”.*Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”. Cernăuți, 1925. **[Rusceac-1925].**

110. RUSCEAC DIMITRIE : *„Instituțiunile de orbi și surdo-muți din România”.* Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”. Cernăuți, 1927. **[Rusceac-1927-a].**

111. RUSCEAC DIMITRIE : *„Congresul profesorilor de surdo-muți dela Hamburg”.* Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”. Cernăuți, 1927. **[Rusceac-1927-b].**

112. RUSCEAC DIMITRIE : *„Studiul limbii românești în școa-lele de surdo-muți. Exerciții gramaticale pentru clasa a IV-a”.* Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-muți „Regina Maria”. Editura autorului. Cernăuți, 1931. **[Rusceac-1931].**

113. RUSCEAC DIMITRIE : *„Limbajul mimic al surdo-muților”.* Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-muți „Regina Maria”. În editura autorului. Cernăuți, 1932. **[Rusceac-1932].**

114. RUSCEAC DIMITRIE : *„Anuarul Institutului de Orbi și Surdo-Muți Regina Maria din Cernăuți pe anul școlar 1931-32”.* Tiparul

https://biblioteca-digitala.ro

Institutului de Orbi și Surdo-Muți. Cernăuți. 1932. **[Cernăuți-1931/32].**

115. RUSCEAC DIMITRIE : *„Cetirea și vorbirea. Curs începă-tor da limbă pentru elevii surdo-muți. Partea II-a pentru clasa II-a de surdo-muți”.* Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria”. În editura autorului. Cernăuți, 1933. **[Rusceac-1933-a].**

116. RUSCEAC DIMITRIE : *„Inițierea surdo-muților în limbajul auditiv”.* Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-muți „Regina Maria”. În editura autorului. Cernăuți, 1933. **[Rusceac-1933-b].**

117. RUSCEAC DIMITRIE : *„Anuarul Institutului de Orbi și Surdo-Muți Regina Maria din Cernăuți pe anul școlar 1932-33”.* Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-Muți. Cernăuți. 1933. **[Cernăuți-1932/33].**

118. RUSCEAC DIMITRIE : *„Cetirea și vorbirea. Curs de limbă pentru elevii surdo-muți. Partea III-a pentru clasa III-a de surdo-muți”.* În editura autorului. Cernăui, 1934. **[Rusceac-1934].**

119. RUSCEAC DIMITRIE : *„Anuarul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria”, Cernăuți, pe anul școlar 1933-1934”.* Tipărit în atelierul Institutului de Orbi și Surdo-Muți. Cernăuți. 1934. **[Cernăuți-1933/34].**

120. RUSCEAC DIMITRIE : *„Predarea limbii materne în școala de surdo-muți”.* În editura autorului. Cernăuți, 1935. **[Rusceac-1935].**

121. RUSCEAC DIMITRIE : *„Anuarul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria” pe anul școlar 1935-1936”.* Tiparul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria”. Cernăuți. 1936. **[Cernăuți-1935/36].**

122. RUSCEAC DIMITRIE : *„Anuarul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria” pe anul școlar 1936-1937”.* Atelierul tipografic al Institutului de Orbi și Surdo-Muți. Cernăuți, 1937. **[Cernăuți-1936/37].**

123. RUSCEAC DIMITRIE : *„Anuarul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria” pe anul școlar 1937-38”.* Atelierul tipografic al Institutului de Orbi și Surdo-Muți. Cernăuți. 1938. **[Cernăuți-1937/38].**

124. RUSCEAC DIMITRIE : *„Anuarul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria” pe anul școlar 1938-1939”.* Atelierul tipografic propriu al Institutului de Orbi și Surdo-Muți. Cernăuți, 1939.

https://biblioteca-digitala.ro

[Cernăuți-1938/39].

125. RUSCEAC DIMITRIE : *„Anuarul Institutului de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria" din Cernăuți pe anul școlar 1939-1940".* Atelierul tipografic al Institutului de Orbi și Surdo-Muți. Cernăuți, 1940. **[Cernăuți-1939/40].**

126. RUSCEAC DIMITRIE : *„Cetirea și vorbirea. Curs de limba română. Partea I-a pentru clasa I-a de surdo-muți".* Tipărit în atelierul Institutului de Orbi și Surdo-muți din Cernăuți. Cernăuți, 1940. **[Rusceac-1940].**

127. SCHÄFFER KÁROLY : *„A siketnémák Temesvár- városi iskolája története".* (Istoria școlii de surdomuți din Timișoara). Nyomatott Magyar testvéreknel. Temesvár. 1890. **[Schäffer-1890].**

128. SCHÄFFER KÁROLY : *„Internatus – Externatus".* În „A siketnémák Temesvár – városi intézetének ÉRTESITÖJE – az 1894-95 tanévről" (Anuarul Institului de Surdomuți al orașului Timișoara pe anul școlar 1894/5). Nyomatott Uhrmann Henrik könyvnyomdájában. Temesvár. 1895. Paginile 3 – 7. **[Schäffer-1895].**

129. „SIKETNÉMÁK VILÁGA" (Lumea surdomuților). Revistă în limba maghiară destinată surdomuților. A apărut la Cluj în perioada ianuarie-mai 1927. Redacția și administrația : Cluj, str. Tunarilor 15. **[Siketnémák világa-nr. .../...-pag. ...].**

130. „SOCIETATEA DE MÂINE". Revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice. A apărut la Cluj între anii 1924-1945. Redacția și administrația : Cluj, str. Baba Novac, nr.5. Tipografia Viața Cluj. **[Soc.d.mâine-nr. .../... (anul)-pag. ...].**

131. SORESCU VIRGINIA : *„Dimitrie Rusticeanu înaintaș de frunte al defectologiei românești".* În „Contribuții la istoria învățământului special din România". Editura Didactică și Pedagogică București, 1968. Paginile 165-195. **[Sorescu-1968].**

132. SUȚU RUDOLF : *„Iașii de odinioară". Vol. II.* Editura „Viața Românească", Iași, 1928. **[Suțu-1928].**

133. „ȘCOALA". Organul Asociației Corpului Didactic Primar Român din Bucovina. Apare de două ori pe lună. Înființată în anul 1916. Redacția și administrația : Cernăuți, str. Olarilor nr. 11. Redactor responsabil : Nicolae Simionovici. **[Școala-nr. .../...-pag. ...].**

https://biblioteca-digitala.ro

134. „ȘCOALA NOASTRĂ”. Revistă pedagogică-culturală. Organul oficial al revizoratului școlar, al comitetului școlar județean și al asociației învățătorilor din județul Sălaj. A apărut la Zalău în perioada anilor 1924-1938. Tipografiile „S. Sereș” și „Luceafărul” din Zalău. **[Școala Noastră-nr. .../... - pag. ...].**

135. „ȘCOALA și VIAȚA”. Revistă a Asociației Generale a Învățătorilor din România. A apărut lunar, la București începând din ianuarie 1930. Redacția și administrația : București, B-dul. Carol nr. 61. **[Șc.Viața-nr. .../...-p. ...].**

136. „ȘTIREA”. Cotidian independent ce apărea la Arad începând din anul 1932. **[Știrea-nr. .../... - p. ...].**

137. TĂNĂSESCU LUDOVICA : *„Înființarea primei școli pentru surde din România și primii ani de funcționare 1919-1924”.* (Anul 1973). În revista electronică „Dincolo de cuvânt” a Școlii Nr. 2 pentru Surzi din București, Nr. 5/2012 – pag. 3-7 și Nr. 6/2013 – pag. 2-3. Vezi link-urile: http://www.scoalasurzi2bucuresti.ro/wp-content/uploads/2012/01/revista-5.pdf și http://www.scoalasurzi2bucuresti.ro/wp-content/uploads/2012/01/revista-64.pdf . **[Tănăsescu-1973].**

138. „TEMESVÁRI HIRLAP” (Gazeta timișoarei). Cotidian de limbă maghiară ce a apărut la Timișoara între anii 1904 și 1939. Redacția și administrația se aflau în Timișoara, Piața Libertății nr. 3. Redactorul principal era Pogány Mihály. **[Tem.hir.-nr. .../...-p. ...].**

139. TIMOFTE CONSTANTIN P. : *„Problema surdo-muțeniei în România. Aspect medical, social și psiho-pedagogic”.* Tipografia „Albina Românească” Prop. Ath. D. Gheorghiu. Iași. 1942. **[Timofte-1942].**

140. TIMOFTE CONSTANTIN P. : *„Probleme fundamentale ale demutizării și dezvoltării vorbirii surdo-muților”.* Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale. Direcția Generală de Prevederi Sociale. Direcția Asistenței Sociale. București. Litografiat la Întreprinderea Poligrafică nr. 6 București. 1962. **[Timofte-1962].**

141. TIMOFTE CONSTANTIN P. : *„Limba română pentru elevii surdomuți. Categoria a II-a. Anul al II-lea”.* Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale. Direcția Generală de Prevederi Sociale. Editura Medicală. București. 1965. **[Timofte-1965-a].**

142. TIMOFTE CONSTANTIN P. : *„Limba română pentru*

https://biblioteca-digitala.ro

elevii şcolilor profesionale speciale de surdomuţi. Anul al III-lea. Categoria a II-a". Ministerul Sănătăţii şi Prevederilor Sociale. Direcţia Asistenţei Sociale. Editura Medicală. Bucureşti. 1965. **[Timofte-1965-b].**

143. TIMOFTE CONSTANTIN P : *„Limba română. Anul al IV-lea. Categoria a II-a. Pentru şcolile profesionale speciale de Surdomuţi".* Ministerul Sănătăţii şi Prevederilor Sociale. Direcţia Asistenţei Sociale. Editura Medicală. Bucureşti. 1965. **[Timofte-1965-c].**

144. TIMOFTE CONSTANTIN P. : *„Manual de Limba Româ-nă, pentru anul al V-lea, categoria a II-a, şcoli profesionale speciale de surzi".* Ministerul Sănătăţii şi Prevederilor Sociale. Direcţia Generală de Prevederi Sociale. Direcţia Asistenţei Sociale. Editura Medicală. Bucureşti. 1967. **[Timofte-1967].**

145. „TRANSILVANIA". Revistă a asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român „Astra". Redacţia şi administraţia : Sibiu str. Şaguna nr. 4. A apărut în perioada 1861-1946. **[Trans.-nr. .../... -p. ...]**.

146. „TRIBUNA BANATULUI". Ziar independent apărut la Timişoara începând din anul 1926. Redacţia şi administraţia Timişoara, str. Eugen de Savoya (Palatul Episcopiei Catolice). **[Trib.Ban.-nr. .../... - p. ...].**

147. „ŢARA". Ziar de orientare naţional liberală apărut la Timişoara începând din ianuarie 1932. Redacţia : Timişoara, str. Gh. Doja nr. 6 etaj II. **[Ţara-nr. .../...- p. ...].**

148. ŢEŢU I. ION : *„Expunere de titluri şi lucrări".* Tipografia ziarului „Universul" Bucureşti. 1932. **[Ţeţu-1932].**

149. „UNIVERSUL". Cotidian bucureştean înfiinţat în 1882 şi a mai continuat să apară până după cel de Al Doilea Război Mondial. **[Universul-nr. .../...-p. ...].**

150. VASCULESCU A. : *„Dora d'Istria".* Editura „Cartea Românească" Bucureşti. **[Vasculescu].**

151. „VESTUL" . Cotidian timişorean începând din anul 1930. **[Vestul-nr. .../... - p. ...].**

152. VÎLCIU C. ION : *„Documente privind istoria învăţământului special al surdomuţilor din România, între cele două războaie mondiale 1918-1941".* În „Buletinul pedagogic (Probleme de defectologie)", Editat de Centrul de Documentare şi Publicaţii al Ministerului Muncii, Direcţia Asistenţei Sociale. Nr. 3/1969 (Anul XI). Pag.

https://biblioteca-digitala.ro

9-41. **[Vîlciu-1969].**

153. „VOCEA TĂCERII” . Revistă pentru surzi, de informare, cultură, sport și politică. Anul XV. Nr.10(189)/octombrie 2004. Coperta interioară: „Fondatorii Societății Amicale a Surdo-Muților 1919-1952”. **[Vocea Tăcerii-nr.10/2004]**.

154. „VOINȚA BANATULUI”. Ziar al Partidului Național Român (ulterior al Partidului Național Țărănesc) ce a apărut la Timișoara din 1919 și până după terminarea războiului. **[Voin.Banat-nr. .../... - p. ...]**

155. „VREMEA ȘCOLII”. Revista învățătorilor ieșeni, înființată în anul 1928. Apare lunar sub auspiciile Asociației „Cuza Vodă” a Corpului Didactic Primar din Iași. Redacția : Școala Primară de Băieți „Trei Ierarhi” din Iași. Administrația : Iași, str. Spitalu Pașcanu, nr. 16. Prim redactor : Gheorghe Polcovnicu. **[Vremea școlii-nr. .../...-pag. ...].**

156. „VREREA” . Revistă culturară apărută la Timișoara din 1932 și până la sfârșitul anilor '40. Redactor Ion Stoia-Udrea. **[Vrerea-nr. .../... - p. ...].**

157. ZÁDOR ENDRE : *„A siketnémák temesvári államilag segelyezett intézetének. ÉRTESITÖJE”.* Anii 1906/7...1913/14. Editurile Csendes Jakab și Hunyadi din Timișoara. **[Zádor].**

158. ZSUTTY ADALBERT : *„Catehism pentru clasele IV-VI, ale institutului de surdomuți”.* Ediția proprie a parohiei Romano Catolice Timișoara-Elisabetin. Timișoara. 1932. **[Zsutty-1932].**

159. ZSUTTY ADALBERT : *„Biblia romano-catolică pentru clasele superioare ale institutelor de surdo-muți”.* Ediția proprie a parohiei Romano Catolice Timișoara-Elisabetin. Timișoara. 1933. **[Zsutty-1933].**

160.* * * : *„Aspecte din istoria preocupării societății românești față de educarea surzilor”.* http://ro.scribd.com/doc/16908824/Aspecte-din-istoria-preocuprii-societii-romaneti-fa-de-educarea-surzilor .

161.* * * : *„ENCICLOPEDIA ROMÂNIEI”*, întocmită sub patronajul regelui Carol al II-lea. Întocmită de un colectiv condus de prof. Dimitrie Gusti. A fost concepută în 4 volume. Tipărirea s-a făcut la Imprimeria Națională din București și a apărut în 1938 (volumele I și II), 1939 (volumul III) și 1943 (volumul IV). **[Encic.Rom. ... (vol)- p. ...]**

162.* * * : *„Monografia județului Putna”.* Tipografia și legătura de cărți „Cartea Putnei” - Alex. P. Alexandru, Focșani, 1943.

https://biblioteca-digitala.ro

[Putna-1943-pag. ...].

163.* * * : *„Zece ani de politică socială în România. 1920-1930”.* Editată de Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale la Editura Institutului de Arte Grafice „Eminescu” S.A. str. Parlamentului 2. București, 1930. **[Min.Muncii.10 ani-pag. ...].**

164.* * * : *„BUCUREȘTI – Ghid oficial cu 20 de hărți pentru orientare”*. Editat de Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II” Imprimeria Fundației Culturale Regale, București, str. Latină, nr.8. 1934. **[București-1934-p. ...].**

165.* * * : *„Învățământul muncitoresc 1920-1935”.* Tiparul la Școala de Perfecționare în Artele Grafice, București, 1935. **[Înv.muncit.-1935].**

166.* * * : *„60 de sate românești cercetate de echipele studențești” . Volumul I : „Populația”.* Biblioteca de sociologie, etică și politică, condusă de D. Gusti. Sociologia României. Institutul de Științe Sociale al României. București, 1941. **[60 sate-1941].**

167. http://ro.wikipedia.org/wiki/Alexandru_Roșca

168. www.scrigrup.com/istorie-politica/personalitati/Alexandru-Rosca92397.php

169. Istoria_Timisoarei_de_Tiberiu_Ciobanui.htmhttp://www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/Nicolae_Iliesiu-

170. http://de.wikipedia.org/wiki/Josef_Geml

171. http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Geml_J%C3%B3zsef_1858-1929.jpg

172. http://ro.wikipedia.org/wiki/Sabin_Manuilă

173. http://ro.wikipedia.org/wiki/Gheorghe_Banu

174. http://ro.wikipedia.org/wiki/Ștefan_Bârsănescu

175.http://150.uaic.ro/personalitati/psihologie-si-stiinte-ale-educatiei/stefan-barsanescu/

176. http://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_I.C._Brătianu

177. http://ro.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Suțu

178. www.pro-bike.ro

179. http://ro.wikisource.org/wiki/Autor:Victor_Lazăr

https://biblioteca-digitala.ro

ZUSAMMENFASSUNG

Dieses Buch befasst sich mit dem Thema : ***„Taubstummen Literatur in Rumänien zwischen den beiden Weltkriegen”.*** Schon im Vorwort habe ich erklärt, dass ich die Periode zwischen den beiden Weltkriegen gewählt habe, weil, nach dem Ende des ersten Weltkrieges und mit der Bildung von Groβ Rumänien, der einzige Taubstummen Institut des alten Rumäniens, der von Focșani, sich mit vier weiteren gleichmäβigen Institutionen (von Arad, Timișoara, Cluj, Cernăuți) aus dem ehemaligen österreich-ungarischen Reich vereinigt hat. Seit diesem Moment, hat sich ein „Lernsystem” für die Taubstummen gebildet und die ersten literarische Aktivitäten der Spezialisten haben begonnen.

Da die Literatur für die Bildung der Taubstummen vielseitig ist, habe ich mein Buch in sechs Teile strukturiert :

1. Taubstummen Literatur für die Spezialisten und für Information.

In diesem Teil habe ich dreiundzwanzig Werke von zwölf Autoren (einige in mehreren Volumen) vorgestellt. Einige Autoren (Mihail I. Ionescu, Dimitrie Rusceac, Gheorghe Atanasiu und Constantin P. Timofte) waren Spezialisten in Medizinisch-Pädagogisches Bereich, und ihre Bücher dienten als Lernmaterial für diejenigen die in diesem Bereich arbeiten oder sich spezialisieren wollten. Andere (Ion I. Țețu, Nicolae I. Meț ianu, M. Ciurea und Gabriel I. Cotul) waren Ohren-Ärzte und haben das Taubstummen Lernsystem mit Enthusiasmus unterstützt. Eine andere Kategorie (Alexandru Roșca, Ștefan Bârsănescu und Gheorghe Banu) waren Universitätsprofessoren und haben in ihre Werke teilweise auch über Taubstumme geschrieben. Der Letzte, Ion Georgescu, war für eine Periode Inspektor vom Ministerium, und hat das Taubstummen Lernsystem aus einigen europäischen Ländern, vorgestellt. Jedem der oben genannten Autoren wurde eine kurze Biographie gemacht und ihre Bücher analysiert.

2. Lehrbücher für die Taubstummen.

Zwischen den beiden Weltkriegen wurden die ersten Lehrbücher für die Taubstummen in Rumänien geschrieben. Drei Spezialisten aus Timișoara (Gheorghe Atanasiu, Francisc Klampfer und Adalbert Zsutty),

https://biblioteca-digitala.ro

einer aus Cernăuți (Dimitrie Rusceac) und einer aus Bukarest (Ion Ciorănescu) haben sechzehn Lehrbücher für Taubstumme geschrieben. Zwischen diesen finden wir Fibeln, Lesebücher, ein Grammatik Buch, Mathematik und Religion Bücher.

3. Jahrbücher der Taubstummen Institutionen oder Vereine.

Nur zwei der Taubstummen Institutionen haben Jahrbücher für bestimmte Jahrgänge veröffentlicht. Diese waren die Institutionen aus Timișoara und Cernăuți. Die meisten Jahrbücher wurden in verschiedene Bibliotheken gefunden und in dieses Buch vorgestellt. Eine Info, die ich in der Presse gefunden habe, zeigt dass der Taubstummen Verein aus Bukarest, in 1927, eine Broschüre über seine Aktivität publiziert hat. Leider habe ich diese Broschüre nicht gefunden.

4. Monographien, Emzyklopädien und andere statistische Werke.

In diesem Teil ist die Rede über Bücher die verschiedene Informationen der Taubstummen Lernsystem oder des täglichen Lebens vorstellen. Diese Werke wurden von Monographen, Historiker, Statistiker oder anderen Berufsgruppen geschrieben. Ein Teil dieser Bücher habe ich gefunden und der Teil der über Taubstumme handelt, werden hier vorgestellt.

5 .Literarische Werke.

In den Zeitraum zwischen den beiden Weltkriegen erschienen die ersten literarische Werke, geschrieben von Taubstummen. Aus ihren Hände kamen Romane, Kurzgeschichten oder sogar Gedichte heraus. Die Gedichte müssen mit Nachsicht betrachtet werden, da Taubstumme nicht hören können, und deshalb haben die Reime ein anderes Sinn. Die Taubstummen haben Probleme mit den logischen Abzüge und verstehen nur schwierig abstrakte Begriffe. Das ist der Grund weil ihre Werke nicht dieselbe Qualität haben wie der Schriftsteller die hören.

Andere Werke, geschrieben von Schriftsteller mit Gehörsinn, haben Taubstumme als Charaktere. Dieses Buch präsentiert eine Anzahl von siebenundsechzig socher „Literarischer Versuche", einige geschrieben von Taubstummen andere von Schriftstellern mit Gehörsinn.

6. Zeitschriften und andere periodische Veröffentlichungen.

Die Zeitschriften und Magazinen wurden in zwei Teil geteilt. Eine Kategorie besteht aus sechs Jahreszeitschriften nur für Taubstummen. Leider haben die Meisten ein kurzes Leben von drei Veröffentlichungen, aber es war eine Zeitschrift „Răsăritul nostru", die sechzehn Jahre erschien. Diese

https://biblioteca-digitala.ro

Jahreszeitschriften sind in Bukarest, Cluj, Cernăuți und Focșani erschienen. Eine Zeitschrift aus Cernăuți war zweisprachig (deutsch-rumänisch) und die aus Cluj war in ungarisch.

Die Interessenten können in dieses Kapitel diese Zeitschriften kennenlernen.

Außer der Zeitschriften fürTaubstummen, habe ich viele Artikeln in verschiedene andere politische, kulturelle oder Schulzeitschriften gefunden. Ich konnte nicht alle Zeitschriften zwischen den beiden Weltkriege durchgehen, aber ich habe viele Beispiele über das Leben der Taubstummen und des Lernsystems in den Zeitraum zwischen den beiden Weltkriege, gegeben.

Am Ende dieses Buches habe ich einige Vorgaben bezüglich des Taubstummen Schulsystems gemacht, und meine Meinung dazu geäußert, wie dieses in der analysierten Periode behandelt wurde. Ich habe meine Kritik geäußert mit Bezug wie diese Geschichten vorgestellt wurden in verschiedenen Situationen und die „Anomalien" die von einem Autor zum anderen fortgesetzt werden, bis sie als Wahrheit übernommen wurden.

Die Persönlichkeiten die in diesem Buch vorgestellt werden, waren wahre Pioniere der Taubstummen Schulsystems in Rumänien und wurden ganz vergessen, was inakzeptabel ist. Diese Persönlichkeiten und deren Werke müssen wieder ins Licht gezogen werden, analysiert und geschätzt.

Traducere : Anca Roxana Diaconu

https://biblioteca-digitala.ro

RÉSUMÉ

Le livre ci-dessous s'est proposé comme thème ***„La littérature pour les personnes sourdes*** (l'enseignement pour les sourds-muets) ***en Roumanie pendant la période entre les deux guerres mondiales”.*** Dès l'introduction du travail j'ai expliqué que j'ai choisi cette période parce qu'avec la fin de la Première Guerre Mondiale et la constitution de la Grande Roumanie, le seul institut des sourds-muetts de Vieux Royaume, celui de Focșani, s'est uni avec quatre instituts similaires de vieux Empire Autriche-Hongrois, ceux de Timișoara, Arad, Cluj et Cernăuți. C'est alors que, pour la première fois dans l'histoire du peuple roumain, on a formé „un système éducationnel” destiné aux sourds et aussi on a commencé le travail de pionnera des spécialistes enthousiastes pour doter cette activité avec une littérature adéquate et performante.

Parce que les écritures destinées à l'enseignement des sourds-muets se divisent en plusieurs types, j'ai décidé de compartimenter le travail en six parties distinctes :

1. Littérature pour les personne sourdes destinée aux spécialistes et littérature de popularisation.

Dans le cadre de cette première partie, on a présenté un nombre de douze auteurs avec les vingt-trois livres de spécialité, qu'ils ont publiés (les uns en plusieurs volumes). Certains auteurs (Mihail I. Ionescu, Dimitrie Rusceac, Gheorghe Crăiniceanu, Gheorghe Atanasiu et Constantin P. Timofte) étaient spécialistes dans le domaine de l'enseignement médico-pédagogique et leur livres ont constitué des manuels d'étude pour ceux qui travaillaient dans le domaine ou se préparaient pour se spécialiser. D'autres (Ion I. Țețu, Nicolae I. Meșianu, M. Ciurea et Gabriel I. Cotul) ont été des médicins O.R.L. et, enthousiasmés, ils ont soutenu l'enseignement des sourds-muets. Une autre catégorie (Alexandru Roșca, Ștefan Bârsănescu et Gheorghe Banu) ont été des professeurs universitaires et dans leurs livres ils ont atteint tangentiellement aussi la problématique des sourds. Le dernier (Ion Georgescu) a été, pour une période, inspecteur ministeriel et il nous fait une présentation de l'enseignement pour les déficients des unes de pays européenne.

https://biblioteca-digitala.ro

On a fait pour chaque auteur une courte biographie et les livres ont été analysés en détail.

2. Les manuels scolaires pour les sourds-muets.

Pendant la période entre les deux guerres mondiales on a écrit et on a publié les premiers manuels scolaires pour les sourds-muets de Roumanie. Trois spécialistes de Timişoara (Gheorghe Atanasiu, Francisc Klampfer et Adalbert Zsutty), un de Cernăuţi (Dimitrie Rusceac) et un de Bucarest (Ion Ciorănescu) ont été les auteurs de seize manuels spéciaux. Parmi ceux-ci on trouve des abécédaires, des livres de lecture, arithmétiques, une grammaire et des livre de religion.

3. Des annuaires des instituts et des associations de sourds-muets.

D'entre les institutions d'éducation des sourds seulement deux ont publié des annuaires qui présentent leur activité pour certaines années scolaires. Ceux-ci ont été les instituts de Cernăuţi et Timişoara. La majorité des annuaires ont été trouvés et présentés dans le travail actuel. Une information trouvée dans la presse nous signale que l'Association des sourds de Bucarest aurait publié, au moins en 1927, une brochure concernant son activité. Malheureusement la brochure n'a pas été trouvée.

4. Des monographies, des encyclopédies, des travaux statistiques, etc.

Il s'agit de différents livres qui ont été présentés et des aspects de l'enseignement des sourds-muets ou de leur vie quotidienne. Ils n'ont pas été écrits par des spécialistes en éducation des sourds mais par des spécialistes qui font des monographies, par des historiens, statisticiens ou d'autres catégories professionnelles.

Une partie de ces écritures a pu être trouvée et la partie concernant les sourds-muets a été analysée et mise an évidence.

5. Les œuvres littéraires.

Aussi pendant la période entre les deux guerres mondiales, en Roumanie sont apparues des œuvres littéraires dont les sourds-muets faisaient partie. Les unes ont eu comme auteur des personnes sourds-muets et de leur plume sont apparus des travaux de prose courte, des romans et même des poésies. On devra regarder ceux-ci avec tolérance, en sachant le fait que le manque de l'ouïe empêche les sourds-muets de comprendre les subtilités stylistiques. Aussi, ils utilisent difficilement les déductions logiques et ils comprennent avec difficulté les notions abstraits. C'est ça le motif pour lequel leurs travaux littéraires s'élèveront difficilement au niveau de certains comme vraiment valeureuses.

https://biblioteca-digitala.ro

D'autres écritures ont été l'œuvre des personnes avec tous les sens normaux, donc des auditifs, mais qui ont considéré comme naturel d'introduire des sourds-muets parmi les personnages de leurs œuvres. Le livre ci-dessus présente un nombre de soixante-sept de tel „essais littéraires", les uns écrits par des sourds-muets et d'autres écrits par des auditifs.

6. Des publications périodiques.

Les journaux et les revues ont été divisés en deux groups. Premiérement j'ai trouvé un nombre de six périodiques destinés spécialement aux sourds-muets. Les uns ont eu une vie limitée seulement à trois apparitions, mais on a eu une, „Notre éveil", qui est apparue pendant dix-sept ans. Leur publication a été faite à Bucarest, Cluj, Cernăuți ou Focșani. Ceux qui veulent peuvent faire connaissance au contenu des revues pour les sourds-muets en lisant le chapitre respectif. Une des revue, apparue à Cernăuți, était bilingue (roumain-allemand), et l'autre de Cluj a été en hongrois.

Auprés de la presse spéciale destinée aux sourds-muets, j'ai trouvé aussi des articles ou des annonces sur leur vie dans d'autres différentes publications politiques, culturelles ou d'enseignement. Je n'ai pas pu analyser toute la presse entre les deux guerres mondiales, mais j'ai offert plusieurs exemples sur le moyen dans lequel la vie des sourds et l'existence d'un enseignement qui leur soit destiné s'est reflétée dans les périodiques du temps.

A la fin du livre je me suis permis de faire quelques observations concernant l'histoire de l'enseignement pour les sourds-muets de Roumanie et le moyen dont je considère qu'elle doit être écrite. A cette occasion, j'ai fait quelques critiques concernant le moyen dont cette histoire a été présentée à divers occasions et les „anomalies" qu'on a soutenues, des anomalies qui, copiées d'un auteur à l'autre, ont finies par être considérées comme „des vérités absolues".

Les personnalités présentées dans le livre, certaines complétement oubliées, ont été de vrais pionniers de l'enseignement pour les sourds-muets de Roumanie et ce n'est pas juste que leur mémoire ait été diffamée par indifférence et ignorance. Ces personnalités doivent être analysées de nouveau et on doit populariser et apprécier leur œuvre.

Traducere : prof. Anca Păunescu

https://biblioteca-digitala.ro

SUMMARY

This book aims on the topic ***„The Specialty Literature Referring To The Deaf People*** (Education for the deaf) ***In The Interwar Romania”.*** From the very beginning of the paper we explained that we chose the interwar period because, together with the end of World War I and the establishment of Great Romania, the only institute for the deaf in the The Old Kingdom/Vechiul Regat, the one from Focșani, united with four similar institutes of the former Austro-Hungarien Empire, the ones of Timișoara, Arad, Cluj and Cernăuți.

That moment, for the first time in the history of the Romanian people, a „learning system” for the deaf was formed, and the pioneering work of several enthusiastic professionals to equip this activity with a proper literature and performance began.

Due to the fact that there are many types of writings dedicated to deaf-mute education, I decided to divide the book into six separate, distinctive parts :

1. The specialty literature on the deaf for professionals and the popularization literature.

In this first part we presented twelve authors that published (in multiple volumes, many of them) twenty-three specialty books. Some of the authors (Mihail I. Ionescu, Dimitrie Rusceac, Gheorghe Crăiniceanu, Gheorghe Atanasiu and Constantin P. Timofte) were specialists in medical and pedagogic education, and their books became basically the study textbooks for those working in the field or preparing to specialize. Others (Ion I. Țețu, Nicolae I. Meșianu, M. Ciurea and Gabriel I. Cotul) were aurist doctors who enthusiastically have supported the deaf-mute education. Another category (Alexandru Roșca, Ștefan Bârsănescu and Gheorghe Banu) were University professors and they have touched tangentially the issue of the deaf in their writings. The last one (Ion Georgescu) was a ministerial inspector and he presented the education of the deficient in some European countries in his book. A brief biography was made for each author and their books were analyzed in detail.

https://biblioteca-digitala.ro

2. Textbooks for the deaf.

The first school textbook for the deaf were written and published in Romania in the interwar period. Three specialists from Timișoara (Gheorghe Atanasiu, Francisc Klampfer and Adalbert Zsutty), another two originating in Cernăuți (Dimitrie Rusceac) and in Bucharest (Ion Ciorănescu) were the authors of sixteen special textbook. We can find among them primers, reading books, arithmetics books, a grammar book and several religion books.

3. Directories of deaf-mute institutes and association.

Only two of the deaf education institutes have published directories showing their work on certain school years. These were Cernăuți and Timișoara institutes. Most of the directories have been discovered and presented in the current paper. A certain piece of information found in a newspapers signaled that the Deaf' s Association in Bucharest had published, at least in 1927, a booklet about its activity. Unfortunately, that brochure was never found.

4. Monographs, encyclopedias, statistical works etc.

It's about different books that showed aspects of the deaf-mute education or regarding their everyday life. They were not written by deaf education specialists, but by monographers, historians, statisticians or other professional categories. Some of these writings could, finally, be found and the part referring to the deaf was analyzed and highlighted here.

5. Literature.

Fiction literature including the deaf impaired people appeared also in the period between the Two World Wars. Some of the books were written by deaf people and from their pen sprang short stories, novels and even poetry. We have to look at their works with indulgence, knowing that the lack of hearing prevented them understand the subtleties of the literary style. Also, they can hardly use logical deductions or understand abstract concepts. Therefore, their fiction works hardly raise the level of some truly valuable works. Other writings belonged to hearing people, who felt natural to introduce deaf characters among the characters of their works. Our book presents a number of sixty-seven such „fiction attempts", some written by deaf people and others by hearing people.

6. Regular Publications.

Newspapers and magazines were divided into two groups. First we found six periodicals written especially for the deaf-mute people. Some of

https://biblioteca-digitala.ro

the publications had a short life, just three issues having been published. But one magazine - „Our Dawn" - has been published for seventeen years. They were published in Bucharest, Cluj, Cernăuți and Focșani. Those interested can get acquainted with the content of the magazines for the deaf by reading the chapter making reference to the deaf-mute. One of the magazines, published in Cernăuți, was bilingual (Romanian-German) and one, published in Cluj, was written in Hungarian.

In addition to the special press specifically designed for deaf-mute people, we also found articles or announcements about their lives in various other political, cultural or education periodicals. We could not analyze all the interwar media, but we offered several examples of how life of the deaf and the existence of an education system for them were reflected in the periodicals of the time.

At the end of the book I took the liberty to make some clarifications on the history of education for the deaf in Romania and how I think that should be written. On this occasion, I made some criticism on how this history has been presented on various occasions and „the anomalies" that have been sustained, which, being transferred from one author to another, came to be considered „absolute truths".

The personalities mentioned in the book, some completely forgotten, were true pioneers of education for the deaf in Romania and it is not fair that their memory was tumbled by carelessness and ignorance. These figures should be reviewed and their work should be known and highly appreciated.

Traducere : prof. Olimpia Sârb

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

CUPRINS.

Introducere. „De ce perioada interbelică ?”..... 9

Partea I-a

Literatura surdologică destinată specialiștilor și literatura de popularizare..... 19

1.Mihail I. Ionescu..... 21

1.1.„Curs special pentru surdo-muți, bâlbâiți, idioți,etc.” (6 volume)..... 22

2.Dimitrie Rusceac (Rusticeanu)..... 35

2.1.„Orbii, surdo-muții și anormalii”..... 36

2.2.„Programa de studii a institutelor de surdo-muți din România”..... 41

2.3.„Cartea de cetire. - Studiu -”..... 47

2.4.„În lumea unde nu se vede și nu se aude”..... 49

2.5.„Instituțiunile de orbi și surdo-muți din România”..... 51

2.6.„Congresul profesorilor de surdo-muți dela Hamburg”..... 53

2.7.„Limbajul mimic al surdo-muților”..... 55

2.8.„Inițierea surdo-muților în limbajul auditiv”.... 58

2.9.„Predarea limbii materne în școalele de surdo-muți”..... 71

2.10.„Cum putem învăța pe surdo-muți să vorbească cu grai viu”..... 86

https://biblioteca-digitala.ro

3.Gheorghe Crăiniceanu..... 87
3.1.„Elemente de ortofonie pentru uzul tuturor educatorilor”..... 89
3.2.„Istoricul instrucțiunei, literaturei și legislațiunei copiilor anormali”..... 95
4.Ion I. Țețu..... 98
4.1.„Asistența surdo-muților și profilaxia surdi-mutității în România”..... 99
5.Gheorghe Atanasiu..... 102
5.1.„Problema surdo-muților în România”..... 104
5.2.„Învățământul surdo-muților”..... 106
6.Alexandru Roșca..... 119
6.1.„Orientarea profesionala a anormalilor”..... 120
7.Ștefan Bârsănescu..... 123
7.1.„Unitatea pedagogiei contemporane ca știință”..... 124
8.Nicolae I. Meținanu, Țețu I. și Ciurea M. 126
8.1.„Le probleme de la surdi-mutite en Roumanie”..... 126
9.Gabriel I. Cotul..... 130
9.1.„Orientarea profesională a deficienților auriculari”..... 130
10.Constantin P. Timofte..... 136
10.1.Problema surdo-mușteniei în România”..... 138
11.Ion Georgescu..... 148
11.1.„Organizarea învățământului special pentru copiii deficienți”..... 149
12.Gheorghe Banu..... 153

https://biblioteca-digitala.ro

12.1.„Tratat de medicină socială”
(vol. I, II și III)..... 153
Privire generală asupra lucrărilor prezentate..... 158

Partea II-a.

Manuale școlare pentru surdomuți..... 163

1.Gheorghe Atanasiu..... 169
1.1.„Dicționar-abecedar, pt. înv. inf. al surdo-muților”. Partea I-a. Clasa I-a..... 169
1.2.„Să cetim”. Carte de cetire pt. înv. inf. al surdo-muților. Partea a II-a pentru Clasa a II-a..... 174
1.3.„Să cetim mai departe”. Carte de cetire pt. înv. inf. al surdo-muților. Partea a III-a. Clasa a III-a..... 177
1.4.„Să cetim și mai departe”. Carte de cetire pt. înv. inf. al surdo-muților. Partea a IV-a. Clasa a IV-a..... 179
1.5.„Să învățăm”. Carte de citire pt. înv. superior al surdo-muților. Clasa a V-a..... 183
2.Francisc Klampfer și Adalbert Zsutty..... 187
2.1.„Carte de aritmetică” pt. institutele de surdo-muți. Partea I-a. Clasa II-a..... 189
2.2.„Carte de aritmetică” pentru institutele de surdo-muți. Partea II-a pentru clasa III-a..... 189
2.3.„Carte de aritmetică” pentru institutele de surdo-muți. Partea III-a pentru clasa IV-a..... 192

https://biblioteca-digitala.ro

3.Dimitrie Rusceac..... 194
3.1.„Cetirea și vorbirea”. Curs de limba română. Partea I-a pt. clasa I-a de surdomuți..... 194
3.2.„Cetirea și vorbirea”. Curs începător de limbă pt. elevii surdo-muți. Partea a II-a pentru clasa a II-a..... 199
3.3.„Cetirea și vorbirea”. Curs de limbă pt. elevii surdo-muți. Partea III-a. clasa III-a..... 202
3.4.„Cetirea și vorbirea”. Curs de limbă pt. elevii surdo-muți. Partea IV-a. Clasa IV-a..... 206
3.5.„Studiul limbii românești în școalele de surdo-muți”. Exerciții gramaticale pt. clasa IV-a..... 208
4.Adalbert Zsutty..... 215
4.1.„Catehism” pentru clasele IV-VI ale institutului de surdo-muți..... 215
4.2.„Biblia romano-catolică” pentru clasele superioare ale institutelor de surdo-muți..... 221
5.Ion Ciorănescu..... 224
5.1.„Abecedar” pentru școlarii surdo-muți, spre a învăța vorbirea, cetirea cu graiu și scrierea..... 228
5.2.„Eu învăț să vorbesc”. Carte pentru elevii clasei a II-a și a III-a a școalelor de surdo-muți..... 232
Privire generală asupra lucrărilor prezentate..... 235

https://biblioteca-digitala.ro

Partea a III-a.

Anuare ale institutelor și asociațiilor de surdomuți..... 243

1.Institutul de Orbi și Surdo-Muți „Regina Maria" din Cernăuți..... 245

1.1.Anul școlar 1919-20..... 245

1.2.Anul școlar 1920-21..... 246

1.3.Anul școlar 1921-22..... 246

1.4.Anul școlar 1922-23..... 246

1.5.Anul școlar 1931-32..... 247

1.6.Anul școlar 1932-33..... 247

1.7.Anul școlar 1933-34..... 247

1.8.Anul școlar 1934-35..... 248

1.9.Anul școlar 1935-36..... 248

1.10.Anul școlar 1936-37..... 248

1.11.Anul școlar 1937-38..... 249

1.12.Anul școlar 1938-39..... 249

1.13.Anul școlar 1939-40..... 249

Prezentarea institutului, așa cum este redată în anuare..... 250

2.Așezământul de Asistență a Surdo-Muților din Timișoara..... 266

2.1.Anul școlar 1930-31..... 266

2.2.Anul școlar 1931-32..... 266

2.3.Anul școlar 1932-33..... 267

2.4.Anul școlar 1933-34..... 267

2.5.Anul școlar 1934-35..... 267

2.6.Anul școlar 1935-36..... 268

https://biblioteca-digitala.ro

Prezentarea institutului, așa cum este redată în anuare..... 269
3.Asociația Amicală a Surdo-Muților din România..... 289
Privire generală asupra anuarelor prezentate..... 290

Partea a IV-a.

Monografii, enciclopedii, lucrări statistice, etc. 291

1.Victor Lazăr..... 293
1.1.„Clujul”..... 293
2.Ion I. C. Brătianu..... 295
2.1.„Activitatea corpurilor legiuitoare și a guvernului dela ianuarie 1922 până la 27 martie 1926”..... 296
3.Geml Josef..... 297
3.1.„Alt-Temesvar, im letzten halbjahr-hundert 1870-1920”..... 298
4.Rudolf Suțu..... 300
4.1.„Iașii de odinioară”..... 301
5.* * * 302
5.1.„Zece ani de politică socială în România. 1920-1930”..... 302
6.„Enciclopedia României”..... 304
7.Dr. Manuilă Sabin..... 310
7.1.„Instituțiunile de asistență socială și de ocrotire”..... 311
8.Nicolae Iliești..... 313
8.1.„Timișoara – Monografie istorică..... 313

https://biblioteca-digitala.ro

9.* * * 315
9.1.„Monografia județului Putna”..... 315
10.George Costescu..... 317
10.1.„Bucureștii Vechiului Regat”..... 318
Alte scurte informații din unele cărți..... 319

Partea V-a.

Beletristică..... 323

1.(Autor anonim)..... 326
1.1. „Poezie”..... 326
2.Florian Cristescu..... 327
2.1.„Două surde”..... 327
3.(Autor anonim)..... 328
3.1.„Némák világa”..... 328
4.Bárth Péter..... 329
4.1.„A kintornás”..... 329
4.2.„Tavasz”..... 330
5.(Autor anonim)..... 331
5.1.„A szenvedések forrása”..... 331
6.Teodot Cernăuțean..... 331
6.1.(Odă închinată lui Samuel Hainicke)..... 332
6.2.„25 de ani în slujba umanității”..... 333
7.Sz. L. 333
7.1.„A siketnéma gyerek furcsa könyőradomanygyűjtése”..... 333
8.Sandu Vornea..... 334
8.1.„Caravanele foamei”..... 334
9.Tudor Mușatescu..... 335
9.1.„Sosesc deseară”..... 335

https://biblioteca-digitala.ro

10. Nicolae Iorga..... 335
10.1.„Surdul din Iasos”..... 336
11.R. Fresquet..... 336
11.1.„Celor care aud”..... 336
11.2.„Avem drept la muncă ?”..... 337
12.(Autor anonim)..... 337
12.1.„Surdo-muților”..... 337
13.Silvia Dimitriu-Leorda..... 339
13.1.„Al doilea trandafir”..... 339
13.2.„Minciuna cea sfântă”..... 340
13.3.„Trandafirul roșu”..... 340
13.4.„Cine sapă groapa altuia...”..... 341
13.5.„Lăsați copiii să vină la mine !”..... 341
13.6.„Spilcuiri din viața surdo-muților”..... 342
13.7.„O zână bună”..... 342
13.8.„Dragoste de soră”..... 343
13.9.„O anecdotă din viața lui Bethoven”..... 343
13.10.„A fi sau a nu fi surd”..... 344
13.11.„Povestea regelui Ivar”..... 345
13.12.„Sculptorul și marmora-Frumoasa Milonoaia”..... 345
13.13.„Onorariul medical”..... 346
13.14.„Trandafirul alb”..... 346
13.15.„O poveste tăcută”..... 347
13.16.„Tragedia unei renunțări”..... 348
13.17.„Balada celor lipsiți de auz și grai”..... 348
13.18.„Sentimentul de a face bine”..... 350
14.C. Pretorian..... 350

https://biblioteca-digitala.ro

14.1.„Moartea eroică a unui surdo-mut”..... 350
14.2.„Iubiți-vă credința strămoșească”..... 350
14.3.„Tânărul surdo-mut fără credință”..... 351
14.4.„Obicei sălbatic”..... 351
14.5.„La așa cap așa căciulă”..... 352
15.Gheorghe Atanasiu..... 352
15.1.„Desmoșteniții”..... 352
16.Aurelian Popovici..... 356
16.1.„Curajul unui copil surdo-mut”..... 356
16.2.„Un surd la militărie”..... 356
16.3.„Credința și devotamentul unui surdo-mut”... 357
16.4.„Tragedia unui acrobat surdo-mut”..... 357
16.5.„Sacrificiul lui Ali”..... 358
16.6.„Într-un Ghetto”..... 358
16.7.„Piaza rea”..... 359
16.8.„Mămăliga lui Moș Ilie”..... 360
17.(Autor anonim)..... 360
17.1.„Adevăr către amicii surdo-muți”..... 360
18.Sergiu Dumitrescu..... 362
18.1.„Parada surdo-muților”..... 362
19.(Autor anonim)..... 365
19.1.„Oala fermecată”..... 365
20.(Autor anonim)..... 366
20.1.„O tragedie în lumea surdo-muților”..... 366
21.Colonel Alexandru V. Lăscar..... 366
21.1.„Surdo-muții”..... 366
22.Aurel G. Stino..... 367
22.1.„Mutul”..... 367

https://biblioteca-digitala.ro

23.Vasile Dimitriu-Leorda..... 368
23.1.„Înfrângerea destinului”..... 368
24.Louis Bouisant..... 370
24.1.„În grădina tăcerii”..... 370
25.Valeriu Mardare..... 371
25.1.„Bravo agent !”..... 371
26.Vicontesa de Cannoc-Lanzoc..... 372
26.1.„Un surdo-mut devenit preot”..... 372
27.Gustino Ambrozi..... 372
27.1.„Treizeci de ani de surzenie”..... 372
28.(autor anonim)..... 373
28.1.„Ceasornicarul e surd, faceți-l și orb”..... 373
29.(autor anonim)..... 374
29.1.„Fără răspuns”..... 374
30.(autor anonim)..... 374
30.1.„Valea lui Ionel”..... 374
31.„Aristarc”..... 375
31.1.„Muta”..... 375
32.(autor anonim)..... 375
32.1.„Discuții în jurul unei școale de surdo-muți”..... 375
33.Victor Eftimiu..... 376
33.1.„Amurg la Maglavit”..... 376
34.Ida Boy-Ed..... 377
34.1.„Glasul cel mare”..... 377
35.„Unus”..... 377
35.1.„Câteva episoade emoționante din viața surdo-muților sub bombardament”..... 377

https://biblioteca-digitala.ro

36.(autor anonim)..... 378
36.1.„Milionar”..... 378
37.Brătilă I. Victor..... 379
37.1.„O tragedie a unui surdo-mut”..... 379
Privire generală asupra lucrărilor prezentate..... 380

Partea a VI-a.

Publicații periodice..... 383

1.Periodice specializate pentru învățământul medico-pedagogic sau a vieții surdomuților..... 386
1.1.„Revista lunară a surdo-muților din România Mare” 386
1.2.„Siketnémák világa”..... 394
1.3.„Curierul Surdo-Muților – Taubstummen-Bote”..... 402
1.4.„Lumea noastră”..... 411
1.5.„Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România”..... 425
1.6.„Răsăritul nostru”..... 476
2.Alte periodice utilizate..... 603
2.1.Periodice apărute la București..... 604
2.1.1.„Monitorul oficial”..... 604
2.1.2.„Universul”..... 605
2.1.3.„Lamura”..... 607
2.1.4.„Arhiva pentru știința și reforma socială”..... 610
2.1.5.„Educația”..... 611
2.1.6.„Albina”..... 612
2.1.7.„Cuget clar”..... 613

https://biblioteca-digitala.ro

2.1.8.„Boabe de grâu”..... 613
2.1.9.„Cultura poporului”..... 614
2.1.10.„Școala și Viața”..... 615
2.1.11.„Revista Generală a Învățământului”..... 616
2.1.12.„Natura”..... 619
2.1.13.„Revista de igienă socială”..... 621
2.1.14.„Adevărul”..... 624
2.1.15.„Ilustrațiunea română”..... 625
2.1.16.„Primăria Municipiului București.
Monitorul comunal”..... 629
2.1.17„Revista Fundațiilor Regale”..... 631
2.1.18.„Revista istorică română”..... 631
2.2.Periodice apărute la Cluj..... 633
2.2.1.„Învățătorul”..... 633
2.2.2.„Societatea de mâine”..... 642
2.2.3.„Realitatea ilustrată”..... 646
2.2.4.„Buletin eugenic și biopolitic”..... 650
2.2.5.„România nouă”..... 651
2.2.6.„Revista de psihologie”..... 656
2.3.Periodice apărute la Cernăuți..... 659
2.3.1.„Glasul Bucovinei”..... 659
2.3.2.„Școala”..... 663
3.3.3.„Revista de pedagogie”..... 664
2.4.Periodice apărute la Timișoara..... 665
2.4.1.„Temesvári hirlap” (Gazeta timișoarei)... 665
2.4.2.„Voința Banatului”..... 675
2.4.3.„Tribuna Banatului”..... 677
2.4.4.„Vestul”..... 677

https://biblioteca-digitala.ro

2.4.5.„Rev. Instit. Social Banat–Crișana”..... 682
2.4.6.„Țara”..... 684
2.4.7..„Fruncea”..... 686
2.4.8.„Vrerea”..... 687
2.5.Periodice apărute la Iași..... 690
2.5.1.„Vremea școlii”..... 690
2.5.2.„Opinia”..... 691
2.5.3.„Lumea”..... 696
2.6.Periodice apărute la Focșani..... 698
2.6.1.„Frământări didactice”..... 698
2.7.Periodice din alte localități..... 700
2.7.1.„Transilvania” (Sibiu)..... 700
2.7.2.„Școala noastră” (Zalău)..... 700
2.7.3.„Știrea” (Arad)..... 701
2.7.4.„Foaia școlară” (Oradea)..... 706
2.7.5.„Arhiva someșană” (Năsăud)..... 707

Câteva păreri referitoare la istoria învățământului pentru surdomuți din țara noastră..... 709

Cuvânt de încheiere..... 741

Bibliografie..... 749

Zusammenfassung..... 767

Résumé..... 770

Summary..... 773

https://biblioteca-digitala.ro

Au mai apărut :

1. **Gheorghe Moldovan : *„Începuturile învățământului special în Timișoara”.*** Editura Politehnica Timișoara, 2007. ISBN 978-973-625-472-7.
2. **Gheorghe Moldovan : *„Istoria învățământului bănățean pentru surdomuți”.*** Editura Eurostampa Timișoara, 2010. ISBN 978-606-569-067-7.
3. **Gheorghe Moldovan, Emilia Hauszar : *„Prima carte de logopedie tipărită în România. Timișoara-1900”.*** Editura Politehnica Timișoara, 2012. ISBN 978-606-554-489-5.

https://biblioteca-digitala.ro

Gheorghe Moldovan.

S-a născut la 24 mai 1946 în Simeria, județul Hunedoara. Licențiat al Facultății de Mecanică din Timișoara (1969). Împreună cu soția sa Rodica, născută Belean (psihopedagog special), între 1972-2010 a fost profesor la Școala Profesională Specială (de Surdomuți) din Timișoara.

A publicat următoarele cărți: *„Începuturile învățământului special în Timișoara" (2007), „Istoria învățământului bănățean pentru surdomuți" (2010), „Prima carte de logopedie tipărită în România – Timișoara 1900" (2012).*

(Foto : Anca Silvia Buzatu)

ISBN 978-606-554-892-3

https://biblioteca-digitala.ro